Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA, QVAE QVIDEM EXTANT, OMNIA, E GRAECO SERMONE IN LATINVM, PARtim iam olim diuersis autoribus, partim nunc demum per Iacobum Micyllum, translata.

Cum Argumentis & Annotationibus eiusdem passim adiectis.

REGIAE BIBLIOTHECAE

LVCIANVS, DE SEIPSO.

Lucius hæc scripsi, prisci, stultiq; peritus.
Id quoq; enim stultum, quod sapit, esse solet:
Nulla homini constans de rebus opinio fertur,
Atq; eadem risu hit excipit, ille probat.

Cum Cæsareæ, ac Regiæ Maiest. Gratia & Priuilegio.

FRANCOFORTI, Apud Christianum Egenolphum Hadamarium.

AVTORES, Qui in hoc Opere uertendo elaborarunt.

D. Eraſmus Roterodamus.
Philippus Melanthon.
Thomas Morus.
Petrus Moſellanus.
Bilibaldus Birckhaimerus.
Anaſtaſius.
Vincentius Obſopoeus.
Ioannes Sinapius.
Martinus Bolerus.
Ottomarus Luſcinius.
Ponticus Virunius.
Iacobus Micyllus.

Chriſtianus Egenolphus.

Cautum eſt, Inuictiſs. DD. Noſtr. CAROLI V. Roman. Imp. & FERDINANDI Reg. FFr. AA. Priuilegijs atque Edictis, antea à nobis euulgatis. Ne quis hunc Autorem, aut quemuis alium cuiuſcunq; Linguæ, aut diſciplinæ, librum, à nobis editum, intra octo annos, à quotacunque editione noſtra proximos, excudat, excudiue faciat: aut etiam alibi excuſum, intra Rom. Imp. fines importet, aut diſtrahat: pœna eorundem operum amittendorũ, & decem Marcarum auri, partim Fiſco Imper. partim nobis fraudatis perſoluendarum, ab eodem conſtituta. Quod hic admonitos omnes ac ſingulos uolumus, ne quis deinceps ignorantiam, aut imprudentiam, culpæ, ſi fortè in eam incurriſſet, prætexat.

IACOBI

IACOBI MICYLLI, AD ORNATISS. VIRVM, PHILIPPVM REIFFENSTEIN, GEN. DN. LVDOVICI COM. Stolbergen &c. Conſiliarium. &c. In Luciani translationem, Præfatio.

ON clam me eſt, Philippe ornatiſs. pleroſque doctorum hominum in ea opinione uerſari, ut meliorib. hiſce literarum ſtudijs non parum obeſſe exiſtimẽt autores Græcos ex lingua ſua transferre, & eoſdem Latinẽ legendos, promiſcuè ac quoslibet proponere. Principio enim, aiunt, proximis his annis, dum paſſim, & abſq; delectu, ex utraq; lingua, Græci, Latiniq; ſcriptores, in alias conuertuntur, pauciores, qui utramuis rectè ac plenè diſcerent, extare cœpiſſe. Deinde autem & illud accidere ſolere, ut, quia pleraq; Græca ita ſcripta ſunt, ut niſi in ſuo ac proprio ſermone legantur, neq; gratiam eandem retineant, neq; parem poteſtatem, plurimum interim elegantiæ atque nitoris, optimis atq; elegantiſſimis quibuſque translatis decedat. Ac mihi quidem cogitanti, propemodum ita res habere uidetur. Vt enim quiſq;, non dico ignauiſſimus, ſed diligentiæ atq; operæ parciſſimus eſt, ita protinus ad id quod proximum & ante pedes eſt, diuertit: & relictis ueris uiuiſque fontib. ad turbidos interim, & utcunq; deductos riuos deflectit. Quo fit, ut bona atq; humana hęc ſtudia, ex altera ſui parte, iampridem intermittantur, & illud amœnum ac ſuaue eloquentiæ Græcæ, ut ita dicam, uiretum, deſertum atq; neglectum, paulatim iterum emarceſcat. Quæ quidem res, & me dudum ita commouit animo, ut cùm nuper ab amico noſtro Egenolpho rogatus eſſem, ut quæ Luciani reliqua, nec adhuc dum conuerſa reſtarent, ea conuertenda Latinè ſuſciperem, & autoris iſtius uelut lacunas quaſdam, à ſuperiorib. relictas, explerem: ipſe quoq; aliquandiu ſubſiſterem, & quid faciundum in hac re eſſet, nonnihil addubitarem. Eſt enim omnino autor hic talis, ut eadem elegantia, eadẽq; feſtiuitate reddi prorſus nequeat: & ſi Latino ſermone, ſuauitatem illius exprimere coneris, nihilo plus agas, quàm ſi phœnicopterum, aut pſitacũ aliquem, detractis propriis atque natiuis plumis, alieno, ac translatitio colore ſpectandũ exhibeas. Attamen quia uidebam cum alios non paucos, tum uerò in primis Eraſmum noſtrũ Roterodamum, uirum ob excellentiam doctrinæ, & inexhauſtam dicendi copiam, omni poſteritati memorabilem, in hoc uertendo nõ parũ elaboraſſe, eaſq; translationes in manibus paſsim haberi ac uolui, exemplum atque autoritatem illorum neutiquam fugiendam, aut improbandam putaui. Nam rurſus neque illud ſatis æquum uidebatur eſſe, tantos lepores, tantamq; rerum propè omnium ſcientiam, una tan-

tũ lingua ineludi,& ab uno duntaxat quàsi populo,uoluptatem hanc omnem parari. Proinde collectis omnibus aliorum uersionibus,quas quidem reperire licebat,& ijsdem argumentis & annotatiunculis quibusdam adiectis,si cubi res postulabat,proximo hoc anno,dũ in scholа Heidelbergensi easdem literas Græcas publicè doceo, quantum à reliquis laboribus ocij mihi suppetebat, id omne in hanc operam impendi,& quæ reliqua restabant, quæ quidẽ obscurissima ac difficilima nõnulla erant,Latino sermone, quo ad fieri potuit,exposui. Rem conatus,ut quidem dicere te scio,non parum arduam,& plus multò audaciæ,quàm laudis præ se ferentem. Quis enim non uereatur post tot pręclaros & excellentes interpretes suum quoq;, ut hoc uerbo utar,assumentum apponere:& quę ab alijs uel ob difficultatem,uel ob uerecundiam quoque relicta essent, ea tanquam nouus aliquis & nuper natus Hercules,aggredi sustinere? Sed audendũ tamen fuit,quandoquidẽ Audentes fortuna iuuat,ut poeta ait. Neque uero uideo cur mirum adeo,aut insolens alicui uideatur,si ipse quoque fortunam experiri uolui,suprag; uires aliquid meas in me suscepi, quando & Comicos antiquos illos uidemus mutuò sibi frequenter obiecisse: quòd fabulas ex Græcis bonis,Latinas facerent non bonas. Nam si æquum est,ut idem Comicus ait,ignoscere. Quę ueteres factitarunt,si faciunt uoui: maior utique uenia nobis danda erit, qui & infeliciore seculo quàm illi,& alia atque diuersa lingua nati sumus. Iam,si qua eiusmodi fortè sunt,(ut fortasse multa sunt) ut in ijs uertendis nonnihil à uero aberrarim,cogitari illud quoque decet, quòd omnia ea Grecè quoque talia ferme sunt,ut ueniam magis interpreti,malè uertenti,quàm culpam promereri debeant. Nam illud demum reprehensione dignum est, non si quis insuetum atque asperum, sed si quis cõmune actritum iter ingressus,in eo alicubi labatur, aut impingat. Quanquam equidem arbitror,quicquid huius est,facilem apud doctos & æquos lectores excusationem inuenire posse: præsertim cũ uiderint,me non minore diligentia & cura in difficilioribus istis uersatum esse, quàm alios interim in expeditis & planis. Illud uerò inuidiosum & graue,quòd quosdam clamitare audio, autorem impium ac detestabilem in uulgus nos edere, cuius scripta satius multò fuerat supprimi, quàm eorum lectione aures pias offendi. Neque enim mala serenda esse,quando ea ultrò,& ut Græcum prouerbium habet,neque quærentibus nobis obueniant. Nam quis ignorat,inquiunt,Samosatensem istum deorum pariter & hominum irrisorem, tot retrò seculis ob impietatem damnatum,& ab alijs athei,ab alijs etiam apostatę cognomento diffamatum? Sed ueniam nobis dabunt hac quoque in parte lectores. Neque enim nunc primùm hoc opus ipsi aggredimur, & ante nos in eodem edendo elaborarunt uiri, quorum autoritatem atque doctri-

nam

nam nemo non ſequitur, omnes ſibi proponunt, & iam totus propè orbis comprobauit. Deinde autem quænam inuidia fuerit, ob unum fortaſſe næuũ aliquem, in parte hærentem, totum corpus, uenuſtum alioqui, & numeris, quod aiunt, omnibus abſolutum, abiicere? Nam ut liuorem alibi, aut maculam, in ebore, aut marmore ſculpto tolera-mus, ſi cætera arti reſpondeant, ita & in autoribus, opinor, uicium unum aliquod diſſimulandum erit, ſi cætera eiuſmodi ſunt, ut legentibus utilitatem aliquam nõ paruam afferre poſsint. Impius Lucianus eſt: at contrà ſumma in eo eloquentia, ſumma dicendi feſtiuitas eſt, magna rerum uarietas, magna ſcientia, multa eaq; perfecta & ſolida item doctrina: & ſeu ridendo aliorum uicia corrigit, ſiue monendo aliquid præcipit ac docet, cum ſumma prudentia, ſummum quoq; iudicium cõiunctum. Et ſi dicere licet, in uno eo, omnium aliorum ſcriptorum exemplar. Quas ſanè uirtutes ac dotes adeo uarias aç multas, ob unũ aliquod uicium repudiare, quàm ſit æquum aut dignum, iudicandum aliis relinquo: mihi certè ne ipſum quidem hoc pium ſatis uidetur. Ni ſi uerò neq; Liuius aut Cicero, neq; Thucidides aut Plato, neq; denicq; quiſquam eorum, qui uel exemplis, uel doctrina communem hominũ uitam erudire atq; informare poſſunt, legendus propterea fuerit, quia ethnicus, & tanquam paganus, à noſtra ac uera religione abfuiſſet. At etiam de Chriſto religioſè parum ſenſit. At fecerunt hoc alij itẽ multi, quorum tamen ſcripta, & hodie nõnulla legimus, & ab antiquis olim tolerata fuere. Nam ſi protinus, ut quiſque de fide in Chriſtum, de religione ſyncera, ac recta, minus piè ſentit, aut loquitur, ita exterminandus atq; extirpandus erit, non modò ex ueteribus ſcriptoribus haud ita multos retinebimus: ſed fortaſſis nec hodie quidam ferendi erunt. Sed ut hoſti aperto, nemo quicq; credit, ſimulanti amicitiam, multa etiam arcana interdum committimus: ita nemo puto erit, qui alioqui ſanæ mentis ſit, qui, etiam ſi uideat Lucianum, pro inſita atq; innata illa dicacitate, non ſolum humanas res, uerum etiam diuinas & ſacras omnes arripere, & ueluti pro ludo quodam habere, ex eo quicquam offendetur, aut illius orationem in exemplum trahet. Denique cur mirum adeo, aut nouum hoc putemus, ſi homo ethnicus, & qui nũc cauſſas agendo, nũc declamando, poſtremo etiam circa principum aulas uerſando, dicendi, cauillandiq; artibus, omnem propè ætatem exegit, irreligioſè quædam, & irreuerenter dicta reliquit, cũ ne ipſi quidem illi, qui ex profeſſo uitam religioſam ac ſanctam degunt, religioſe omnia faciant, & dicant? Quorũ aliquando mores, & facta, quia non omnino illorũ diſſimilia ſunt, quę, quoties ſuorũ temporum philoſophiam, & uanam iſtam uirtutis, atq; doctrinę ſimulationem irridet, à Luciano deſcribuntur. Iam illud quoque in mentem alicui uenire haud immeritò poſſet, num ob hoc quidam illi tantopere ſuccẽſeant, quòd

in eius dialogis,& descriptionibus istis, similitudinem atq; imaginem sui quandam elucere,& perinde ut in tabula depictam cerni,pertimescant. Odimus enim ferè, quæ malè facimus, & quoties factorum memoria in oculos incurrit,tanquam uulnera nuper sanata, necdũ satis concreta,quemlibet etiam tactum reformidamus. Quare istorum quidem accusatio, haudquaquam eò apud nos ualere debet, ut autorem talem ac tantũ è manib. abijciamus,& tot præclara omnis propè generis scripta, Vulcano atq; igni, quod illis fortasse placeat,consecremus. Ac longiore etiam defensione forsitan opus mihi foret, si ad aliũ quàm ad te,Philippi candidissime, cui opus hoc dedicandum putarem, instituissem scribere:neq; enim cuiusuis aures ad has uulgi opiniones, obfirmatę ita sunt,ut ijs nihil moueantur,aut easdem etiam ultrò contemnant. At uero, quia tecum mihi res est quẽ & familiariter multos iam ãnos cognoui, & quid ipse de reb. siue sacris, siue profanis,quod ad hanc caussam attinet,sentire soleam,satis certò iam olim scire confido:nihil necesse,opinor est hic nunc longius immorari. Quamobrẽ ut uela aliquando contraham, & orationi huic finem imponam, ego quia iam olim optaui amoris atq; animi ergate mei significationem aliquam tibi dare,neq; tamen hactenus ulla eius rei occasio sese mihi obtulit,qua id cõmodè potuissem: nõ indignũ aut alienum duxi, si hanc meam operam,quam in hisce Luciani reliquijs absoluendis impendi, tuo nomini inscriberem,ibiq; dedicarem. Nam ut cæteri amantes solent,munusculis quibusdam,aut alijs interdum rebus idoneis memoriam suam,apud eos quorum affectu ac desiderio tenentur,subinde renouare,ita neq; nobis inhonestum erit, arbitror,sensus ac uoluntates nostras,hisce,in quibus uersamur, rebus ac studijs declarare. Neque uero indignum aut inconueniens hoc tibi donum erit:nam si naturam atque ingenium tuum satis noui, aut huius,aut nullius autoris lectione æquè delectabere. Tanta eius ubiq; facundia, tanta rerũ omnium elegantia atq; festiuitas est. Proinde accipe à me, quicquid hoc operis tandem est,quod à me profectum,ad aliorum labores accessit. quod te principio quidem consuetudinis ac uoluntatis erga te meę admoneat: deinde autem & à laboribus curisq; istis grauioribus, in quibus ferè uersaris,digressum excipiat & refocillet. Nam hic profectò inuenies,quod te quomodocunq; affectum animo,reficere atq; exhilarare possit: & siue seria,siue iocosa, siue domi,siue in agris: siue deniq; inter rusticandum,siue inter peregrinandum,lectione aliqua oblectare te uoles, unus hic autor ad omnia loca & tempora aptissimus erit, semperq; aliquid,quod uel legisse,uel addidicisse te iuuet, quasi recens ac nouum subministrabit.

IN

IN LVCIANI OPVscula omnia Index.

a. priorem. b. alteram chartæ faciem notat.

A.

Abauchus & Gyndanes amici. 195 a
Academici. 59 b
Accusatio deorum barbarorum. 325 a
Adulatio dominorum doctos se uideri uolentium. 77 a
Adulatores & sectantes cœnas. 6 a
Aegyptiorum scribæ. 269 b
Aegyptiorum superstitio. 57 b
Agathonius. 270 a
Agatho. 243 b
Agathocles & Diniæ. 188 b 270 a
Alcedinis cantus. 15 b
Alexander. 242 b
Amicitiæ fides. 188 a
Amicitiæ Græcorum. 188 b
Amicitiæ Scythicæ. 190 b
Amoris indicia. 315 a
Anacreon. 271 a
Annulus magicus. 247 b
Anteas. 270 a Antigonus. ibi.
Antiochi Soteris historia de pugna contra Galatas. 100 b
Antipater. 270 a
Apellis & Regis Persarum factum. 259 b
Aphyæ pisciculi. 66 b
Apollo quo pacto ulticinetur. 317 b
Apollodorus. 271 a
Apophras quid. 263 b
Arabum Mythologi. 269 b
Archelaus. 270 b
Arenæ usus & commoda. 238 b
Ariarathes. 270 a
Arignotus Pythagoricus. 248 a
Aristippi encomion 336 a
Aristobolus 271 a
Artabazus. Artaxerxes. Alexander. 270 b
Aspectus pulchrorũ alliciendi uim habet. 267 a
Assentatores & simulati amici. 14 a
Astrologia à quibus primum inuenta. 166 b
Astrologiæ utilitas. 167 b
Astrorum potestas ac uis. ibi.
Astrologiæ quæ quis sigillatim obseruarit. 167 a
Athenarum encomium. 5 b
Athenienſium classes 105 b
Athenodorus. 270 b
Athotæ. 269 b
Atreus & Thyestes. 167 a
Attica subsannatio. 3 a
Attalus. 270 a
Audaces atq; improbos fortunã iuuare. 21 a
Aula receptis quæ sustinenda. 73 b
Auri encomion. 213 b Aurei Dauici. 277 a

B.

Bacchus exercitum educit contra Indos. 252 a
Bardylis 270 a
Belittas & Bastibes amici. 192 a
Benè agendi doctrina. 7 a
Brachmanes. 269 b
Branchus & Apollo. 268 b

C.

Calamides statuarius. 287 b
Calumniæ finitio. 260 a
Calumniatorum arma. 261 a
Campus Acherusius siue Elisius. 50 b 118 a
Capita sine robore. 44 a
Carchesium. 172 a
Carneades. 270 b
Castor & Pollux nauigantium numina. 276 a
Ceramicum locus Athenis. 62 b 288 a
Certaminum species & genera. 234 b
Χαίρειν uerbi usus. 80 b
Chaldæi. 269 b
Charixenus Sicyonius. 190 a
Chelidoneæ. 275 b
Chrysippus. 270 b
Ciuitatum propria studia. 219 b
Cinyra. 243 b
Cleanthes. 270 b
Cœlum, domicilium & uictus deorum. 56 b
Colitta. 289 c
Combabi & Stratonices amor. 315 b
Concubitus Veneris & Martis. 167 b
Concertatio Σίγμα cum Ταῦ. 8 b
Concertatio Alcidamantis & Morionis. 310 a
Consilium de non admittenda calumnia. 262 a
Consilium de pumendis malis. 301 b
Contra apathian. 7 a
Crates. 243 a Cratinus. 271 a
Critolaus. 270 b Ctesibius. ibid.
Cuncta morti obnoxia. 55 b
Cinyci. 58 b Cypselus. 161 b
Cyrenaici. 59 a Cyrus. 207 a

D.

Dandamis & Amizocus amici. 191 a
Dedalus. 167 a
De cœlo & rebus sublimibus. 217 b
Decretum contra diuites fastuosos. 51 a
De deo. 218 a
Defunctorum iudicia, accusatores & pœnæ 50 a
De infimto. 218 a
Demetrius & Antiphilus amici. 190 b
Democritus. 27 b
Demosthenis & Homeri collatio. 319 b
Demosthenis laudes. 321 b
Demosthenis mors. 313 b

De mundo. 218 a
Deorum conuiuia. 220 b
Deorum gentilium confutatio. 331 a b
Derceto. 314 b
Deucalion, & de diluuio. 314 a
Deucalionis arca. ibi. b
Diasia Iouis festa. 334 b
Diogenes. 270 b
Dipsas, & eius natura. 273 a
Disputatio de prouidentia deorum. 209 a
Disputationis modus & lex. 236 a
Diuitiarum uerus usus in mediocritate. 11 a b
Diuitiae stultis & improbis obuenire. 12 a
Diuitiarum accusatio. 13 a
Diuitiarum effectus. 12 b 13 b
Diuitiarum comites seu accidentia. 14 a
Diuitiarum confutatio. 277 b
Diuitiae non liberalitate, sed parsimonia retineri. 10 b
Diuitijs plus oneris, quã uoluptatis inesse. 306 a
Diuitum fastuosorum hypotyposis. 6 a
Diuitum molestiae. 215 a
Diuitum atq; potentum notatio. 327 a
Doctus ac sapiens unde iudicandus ac cognoscendus. 86 a
Duplex amor in animis humanis. 320 b
Δυσχὴ totius uitae aulicae. 77 b
Empedoclis aereae crepidae. 44 b
Empusa. 156 a
Endamudas Arethaeus. 190 a
Endimion. 113 b 167 a
Ensis Perſei falcatus. 34 a
Ephestris. 288 b Epicharmus. 271 a
Epicurei. 59 b Epicurei athei. 221 a
Eratosthenes. 271 a
Europa Agenoris filia. 313 b
Euthydicus & Damon. 189 b
Exitus respondere principijs. 7 a
Exitus ac missio ab aula, ignominosa. 77 a
Extremarum uoluntatum stulticia. 7 a
Εὖ πράττειν. 81 a
Fabula de Saturno. 303 b
Felicitatis finis quis. 169 b
Fons Sileni. 252 b
Fortuna, fatum, & Parcae an idem. 202 a
Frugalitas & uitae modestia. 7 a G.
Gallus in auem conuersus. 212 a
Gelonis os putridum. 88 b
Gloriam quam in hac uita maximi plerique appetunt, umbram esse. 51 a
Goësus. 270 b Gorgias. 271 a
Gymnasium. 234 b H,
Halcionis fabula. 15 b Hecatae sacrificium. 35 a
Hegesias. 243 a Hellanicus. 271 a
Heraclitei. 59 a
Hercules apud Pholum. 309 b
Herculis & Thesei habitus. 327 a b
Herculis Gallici imago. 253 a
Hermes Agraeus. 209 a
Hesiodus ex pastore poëta. 242 b
Hieron. 270 a Hieronymus. 271 a
Hippodamia & Proci. 336 b
Historiae proprium, seu officium. 105 b
Historiam scribenti, quae fugienda. ibid.
Historiographo quae potissimũ spectanda. 109 b
Historiae proœmia &c. 115 b
Historia impotentis cuiusdam amoris. 173 b
Hominum tota genera. 269 b
Hominũ ineptiae circa cultum & religionẽ. 57 a
Hormum saltare. 155 b
Humanitatis imago & descriptio. 1 b
Hyperes. 56 b Hyporchemata. 156 a
Hippotyphia. 111 a Hypsicrates. 271 a
Hyspasynes. 270 b I.
Idomeneus Iouis parasitus. 231 a
Ignorantia & error hominum. 55 a
Imagnis pulchrae compositio. 181 a
Indi ex uino in furorem acti. 4 b
Indoctorum una doctrina. 143 b
Inferorum descriptio. 50 a
Inferorum aequalitas. 50 b
Inguloſos. Inmulles. 7 b
In philosophos amarum. 166 a
In tergore sedendi consuetudo. 193 a
In uoluptuarios. 7 a
Iouis origo, successus, & res gestae. 96 b
Iouis inepta cura. 220 a
Isocrates. 271 a
Iusiurandum Scythicum. 192 a
Iustitiae querela. 222 b
L.
Libertas historiae. 110 a
Literas resoluerit qua arte Alexander. 149 b
Lunae diuersorium. 218 b
Lunae querela de philosophorum contumelijs 219 b
Lycurgi leges. 167 b
Lycurgus. 271 a
Lysimachus. 270 a
M.
Macetas, Lõchates, & Arsacomas amici. 191 b
Magorum potentia & superstitio 49 b 269 a
Mala cognoscenda ut facilius euitemus. 286 b
Masinissa. 270 b
Medea interficiens liberos. 269 a
Medici & Phrenetici congressus. 310 a

Mesori. 333 b
Minerua & Vulcanus. 269 a
Minous mensis. 118 a
Mithridates. 270 a
Mnasicites. 270 b
Momus quæ in Vulcano reprehenderit. 86 a
Mortuus redituus. 248 a
Morum descriptio mulieris pulchræ. 181 b
Mulieres prostituuntur. 313 b
Musca Pythagoræ. 256 a
Muscarum reuiuiscentia. 255 b

N.

Nauis magnæ descriptio. 275 b
Negocioſa mathematica. 333 b
Nesiothes. 243 a
Nestor. 269 b 270 b
Nestor Parasitus. 132 a Neurospasta. 315 a
Nisæi equi. 210 a
Numa. 269 b

Operariæ imago & descriptio. 1 b
Opum contemptio. 327 a
Oracula etiam ad astrologiæ rationem relata fuisse. 167 b
Orestis & Pyladis historia. 187 b 268 b
Orion Cedalion. 269 a
Orphei lyra quæ.

P.

Pangratium. 234 b
Panegyrici conuentus. 318 a
Pan, & eius de Marathone fabula. 223 a
Panos forma. 324 b
Pasiphaë. 167 a
Patroclus Achillis parasitus. 232 a
Pauonis superbia.
Paupercs immodesti & intemperantes. 307 b
Paupertatis effectus. 13 a
Pentele Pagus Atticus. 205
Peripatetici. 60 b
Perseus & Andromeda. 268
Perseus & Medusa. 269 a
Phæton. 213 b 167 a
Phalli. 317 a
Phallorum conscensores. 316 b
Pherecides: Philemon. 271 a
Philæterus. 270
Philosophiæ effectus. 6 a
Philosophi & rustici altercatio. 97 b
Philosophi moribus quæ conueniant. 168 b
Philosophi recentiores & ficati, qui solum quæstum ex philosophiæ professione sectantur. 299 b
Philosophi simulati. 6 b
Philosophorum descriptio. 221 a 123 a b
Philosophorum contentio & pugna. 311 a 312 a
Philosophorũ incertæ & diuersæ doctrinæ. 49 a
philosophorum ignauia. 131 b
philosophandi uia quæ potissima. 85 a 87 b
phryxus. 167 a
Pictura Actionis scitissima. 98 a
Pictura Hippocentauri. 600 a
Pictus equus inuersus. 321 b
Pitys. 28 a
Πιτυοκάμπτης. 4 a
Plato. 270 b
Plebeiorum res ac studia. 219 a
Podagrici heroes. 283
Pœcilum. 63 a Polybius. 271 a
Possidonius. 270 b Potamus. 271 a
Priuatorum uita optima. 48 b
Prometheus. 3 a 56 b Promethei affixio. 16 b
Prouidentia diuina. 218 a
Pscttapiscis. 66 b
Ptolomæi spectaculũ, camelus in Aegypt. 3 b
Ptolomæus. 270 a
Pythagoræ metamorphoses. 112 a 214 a
Pythagoræ unitas notata. 112 a
Pythagorici. 58 a

Q.

Quamdiu philosophandum, ut felicitas summa illa comparetur. 83 b
Quatenus poetarum dicta accipienda. 174 a
Quæ sapientis animũ labefactare possint. 6 a
Quæ discenda ac facienda. 244 b
Quid in encomijs sequendum. 320 a
Quid ex authoribus discendum. 258 a
Quomodo & quatenus philosophandum. 311 a
Quo pacto philosophi legendi. 91 a b

R.

Regum uita, & mores. 219 a Rhea 56 b
Rhetorices imago. 243 a
Rhetorices uera præcepta. ibidem.
Ritus peragendi festa. 304 b

S.

Salethi factum. 78 b
Saltatori quæ res necessariæ. 157 b
Sardanapalus. 243 b
Saturnus cur ligatus dicatur. 167 b
Saturnaliorum origo & causa. 303 b
Satyrorum formæ. 324 b
Sceptici. 60 b
scientiarum commoda ac præmia. 2 a
Scorpius sacer. 317 a
scyphus Nestoreus. 84 b
Semiramidis statua. 318 a
Seres. 269 b Seruius Tullus. 270 a
Sidonij mercatoris consilium. 242 b
Sileni forma. 324 b
Simonides. 271 a
Simulachra lœtis & iucundis. 317 a
Sinarthocles. 270 b
Socratis comprobatio. 178 b
Solon. 270 b
Somniorum ratio. 213 b
Sophistæ in sapientiæ professione quæstum captantes. 14 b
Sophistæ quales, & unde. 299 b

Sophocles. 271 a
Sordidorum descriptio. 11 a
Stat sua cuiq; dies. 54 b
Stesichorus 271 a
Stoa contra uoluptatem 225 a
Stoica uita elata 85 b
Stoici. 59 b
Stratonices & Antiochi amor 315 a
Studia ob inopiam non posthabenda. 2 b
Studia & cognitio liberalium disciplinarũ 182 b
Studiorum & cupiditatum humanarum descriptio. 54 a
Sycophantæ, haeredipetæ & summendatores. 14 a

T.

Tarquinius 270 a
Tartarus quis sit 167 b
Teres 270 a
Tereus 270 b
Thesei & Helenæ exemplum 236 a
Thesmopolis Stoici fortuna. 76 b
Thesmophoria Cereris festa. 286 b
Tigranes. 270 b
Timæus. 271 a
Tiresias. 167 a. 269 b
Toxaris & Sisimnes amici. 194 b
Tragicorum & Comicorum differentia. 237 b

V.

Vanum studium plura possidendi. 219 b
Veneris cognomina. 263 b. 289 b
Veneris Gnidiæ templum. 175 a
Viæ ad Rhetoricam dnæ. 243 a
Viæ omnes cognoscendæ, ei qui nouam eligere uelit. 91 a
Victorum præmia. 136 a
Virtutis icon, & eius uia. 78 b
Virum bonum operi alicui intentum esse debere. 80 a
Vlysses fingens insaniam. 269 a
Vocis suauitas & sermonis. 182 a
Vota hominum examinantur. 270 b
Vulgi inscitia. 217 b

X.

Xenocrates. 270 b
Xenophanes. 270 b
Xenophilus. 270 b
Xenophon. 270 b
ὑγιαίνων. 81 a

Y.

Z.

Zeno. 270 b
Zenothemis & Menecrates amici. 290 a

OPERVM LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartæ faciem notat.

Somnium seu uita Luciani. fol. 1. a
Contra eum qui dixerat: Prometheus es in uerbis. 3 a
Nigrinus, siue de moribus Philosophorum. 4 a
Iudicium uocalium 8 b
Timon, siue Misanthropos 10 a
Halcyon, siue de transformatiõe. 15 b
Prometheus siue Caucasus 16b

DEORVM DIALOGI.

Promethei & Iouis 19 a
Cupidinis & Iouis 19 b
Iouis & Mercurij 19 b
Iouis & Ganymedis 19 b
Iunonis & Iouis 20 b
Iunonis & Iouis 21 a
Apollinis & Vulcani 21 b
Vulcani & Iouis 22 b
Neptuni & Mercurij 22 a
Mercurij & Solis 22 b
Veneris & Lunæ 22 b
Veneris & Cupidinis 23 a
Iouis, Aesculapij & Herculis 23 b
Mercurij & Apollinis 23 b
Mercurij & Apollinis 24 a
Iunonis & Latonæ 24 a
Apollinis & Mercurij 24 b
Iunonis & Iouis 25 a
Veneris & Cupidinis 25 a
Deorum Iudicium 25 b
Martis & Mercurij 27 b
Panos & Mercurij 27 b
Apollinis & Bacchi 28 a
Mercurij & Maiæ 28 b
Iouis & Solis 29 a
Apollinis & Mercurij. 29 b

DIALOGI MARINI.

Doridis & Galatheæ 30 a
Cyclopis & Neptuni 20 b
Alphei & Neptuni 30 b
Menelai & Protei 31 a
Panopes & Galenes 31 a
Tritonis, Amymones et Neptuni. 31 b
Noti & Zephyri 32 a
Neptuni & Delphinum 32 a

Neptuni

Neptuni & Nereidum 32 b
Iridis & Neptuni. 32 b
Xanthi & Maris 33 a
Doridis & Thetidis 33 a
Neptuni & Enipei 33 b
Tritonis & Nereidum 33 b
Zephyri & Noti 34 a

MORTVORVM DIA.

Diogenis & Pollucis 35 a
Pluto, seu Contra Menippum 35 b
Menippi, Amphilochi, & Trophonij 35 b
Mercurij & Charontis 36 a
Plutonis & Mercurij 36 b
Terpsionis & Plutonis 36 b
Zenophantæ & Callidemidæ 37 a
Cnemonis & Damippi 37 q
Simyli & Polystrati 37 h
Charontis & Mercurij 38 a
Cratetis & Diogenis 39 a
Scipio 39 b
Diogenis & Alexandri 40 a
Alexandri & Philippi 41 b
Antilochi & Achillis 42 a
Diogenis & Herculis 42 b
Menippi & Tantali 43 a
Menippi & Mercurij 43 b
Aeaci, Protesilai, Menelai, ac Paridis 43 b
Menippi & Aeacis 44 a
Menippi & Cerberi 44 b
Charontis & Menippi 45 a
Plutonis & Protesilai 45 a
Diogenis & Mausoli 45 b
Nirei, Thersitæ & Menippi 46 a
Menippi & Chironis 46 a
Diogenis, Antisthenes et Crate. 46 b
Menippi & Tiresiæ 47 b
Aiacis & Agamemnonis 48 a
Minois & Sostrati 48 a
Menippus, seu Necyomantia 48 a
Charon, siue Contemplantes 52 a
De Sacrificijs 57 a
Vitarum auctio 57 b
Piscator, seu Reuiuiscentes 61 b
Cataplus, siue Tirannus 67 a
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs uiuunt. 71 a
Pro eo, quod inter salutandum uerbo lapsus fuerat 80 b
Hermotimus, siue de sectis 83 a
Herodotus, uel Aetio 98 b
Zeuxis uel Antiochus 99 b
Harmonides 101 b
Scytha, uel Hospes 102 b
Quomodo historia scribēda sit. 104 b
Historia uera 112 b
Tyrannicida 122 a
Declamatio Luciāicę respōdēs. 125 a
Abdicatus 139 a
Phalaris primus 143 b
Phalaris secundus 146 a
Alexander, seu Pseudomantes. 147 a
De Saltatione 154 a
Lexiphanes 161 b
Eunuchus, seu Pamphilus 165 a
De Astrologia 166 a
Demonactis uita 168 a
Amores 171 b
Imagines 180 a
Toxaris, siue de amicicia 187 a
Lucius, siue Asinus 198 b
Iupiter confutatus 201 b
Iupiter Tragœdus 204 b
Somnium, seu Gallus 211 b
Icaromenippus, siue Hyperneph-elus 217 a
Bis accusatus, seu fora 222 a
De parasito, seu quōd ars sit, parasitica. 227 b
Anacharsis, seu de Gymnasijs 234 b
De luctu 239 b
Rhetorum præceptor 242 b
Philopseudes, siue incredulus 243 b
Hippias, seu Balneum 250 b
Alloc utio, seu Bacchis 252 a
Præfatio, seu Hercules Gallicus. 253 a
De Electro, seu cygnis 254 a
Muscæ encomion 255 a
Aduersus indoctum, Librorū longa supellectile tumentē, Sermo. 256 a
De nō temerè credēdo calūnię. 259 b
Pseudologista, siue de Apophrade, hoc est, die atro. 262 a
De domo 266 a
Macrobij 269 b
Patriæ encomion 272 b
De dipsadibus 272 b
Dissertatio cum Hesiodo 274 a
Nauigium, seu uota 275 a
Tragopodagra 280 a
Ocypus 284 b

DIAL-

DIAL. MERETRICII.
Glicera & Thais. 286 b
Mirtium, Pamphilus & Doris 286 b
Mater & Philinna 287 a
Melissa & Bacchis 287 b
Clonarium & Leæna 289 b
Crobyle & Corinna 286 a
Mater & Musarium 389 b
Ampelis & Chrysis 289 a
Dorcas, Parmixis, Philostratus, Polemon. 290 b
Chelidonium & Drose 291 a
Tryphæna & Charmides 291 b
Ioessa, Pythias & Lysias 292 a
Leotichus, Chēidas et Hymnis. 293 a
Dorio & Myrtale 294 a
Cochlis & Parthenis 294 b
De morte Peregrini 295 a
Fugitiui. 299 b
SATVRNALIA.
Sacerdos & Saturnus 303 a
Chronosolon, id dst, Saturnalium legum lator. 304 a
EPISTOLAE SATVRNALES.
Ego Saturno Salutem. 305 a
Saturnus mihi charissimo. 306 a
Saturnus diuitibus. 306 b
Diuites Saturno 307 b
Symposium, uel Lapithæ 308 a
De Syria Dea 213 b
Demosthenis encomion 319 b
Deorum Concilium 324 a
Cynicus 326 a
Pseudologista 338 b
Philopatris, seu qui docetur, 331 a
Charidemus, siue de pulchritudine. 334 b
Nero, siue de fossione Isthmi. 338 b
Palinurus 339 b
Virtus Dea. 346 b

LVCIANI VITA, EX SVIDA.

LVCIANVS Samosatensis, cognomento blasphemus, siue maledicus, aut atheos potius apellatus, eo quòd in Dialogis suis ridicula etiam illa esse proponit, quæ de rebus diuinis et sacris prodita sunt. Dicitur aũt uixisse tẽporibus Traiani Cęsaris, et deinceps. Cæterũ fuit ab initio causidicus, Antiochiæ, quæ in Syria est, sed cũ ea res illi non satis ex sententia succederet, ad scribendũ sese cõuertit, scripsitq; adeo infinita. Obijsse aũt ipsum fama est, à canib. laceratũ, quoniam et cõtra ueritatẽ uelut rabiem exercuisset. Nam in uita Peregrini Christianismum quoq; insectatur, ipsum Christũ cõtumelioscè incessit, scelestus ille. Quare & rabiei istius pœnas sufficientes in præsenti uita dedit, & in futurum, hęres æterni ignis, unà cum satana erit. Hæc ille. Addit autem Volaterranus, nescio quo autore. cum ab initio Christianus fuisset, postea eiusdem religionis desertorem factum esse, dictitantem se nihil ex ea consecutum, quàm quòd nomen ipsius corruptum esset, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Samosata, ut hoc quoque addamus, urbs, non longẽ ab Euphrate sita, Comagenes metropolis. Plinius, & Stephanus.

LVCIA

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA.

DE SOMNIO SEV VITA LVCIANI, IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Occasio huius narrationis uidetur sumpta esse ex 2. Xenophontis, de dictis Socratis, ubi Prodicus Sophista eodem modo Herculi pueritiam egresso, narrat uirtutem ac uoluptatem apparuisse: & utramq; illum ad se pertrahere contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam ut adolescentes præ inopia deficientes, & ad deteriora animum applicantes, reuocaret, & ad literarum studia conuerteret, sermonem hunc ait à se institutum esse.

EESIERAM nuper in ludum ire, factus iam ætate adolescens, cum pater unà cum amicis consiliũ capiebat, quam nam artem potissimũ discendam mihi proponeret. Plerisq; igitur uidebatur humanitas seu literarũ studium & labore multo, & tempore longo, & sumptu non exiguo, denicq; & fortuna quadam, opus habere. Nostras autem res cum paruas esse & modicas, tũ uerò celere quoddam auxilium postulare. Quòd si igitur artem aliquam mechanicã didicissem, fore, ut principio, statim ab ipsa arte, necessaria uitæ comparare possim: neq; necesse haberem, adeo ætate iam prouectus, domi, decq; paterna mensa uiuere: sed non multo pòst etiam ipsum patrem exhilaraturũ esse me, referendo domum semper aliquid ab arte quæsitum. Alterius itaq; consultationis caput propositum inde est: Quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret. Deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstum suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisq; animo affectus, aut usu expertus erat. Pater ad auunculum aspiciens (aderat enim is quoq;, statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) minime fas, inquit, est aliam artem hic uincere, te præsente: sed hunc acceptum (meq; demonstrabat) abduc tecum, & doce, lapidum artificem probum, & eorundem compositorem, ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, ut scis prædi tus felici ac dextera. Fecerat autem hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquando è cera confictis. Quando enim à præceptoribus domũ dimittebar, abradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per Iouem & homines fingebam, non omnino ineptè, ut tum uidebar patri. Ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam, hic autem ad probandam ingenij dexteritatem hæc quoque in parte laudis ducebantur. Atq; adeo bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, ut qui breui adeõ artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem, perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies uidebatur ea esse, auspicandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodum, per Iouem, iniquè aut grauiter ferens: sed mihi etiam lusum quendam non insuauem ipsa res uidebatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse, si & deos sculpere, & parua quædam simulachra, cum mihi, tum illis, quibus uellem, adornare possem. Actum primum quidem illud, & incipientibus solitum, fiebat: celtem enim quandam auunculus mihi tradens, paulatim tabulam lapideam, quæ in medio posita erat, contingere, atq; artem auspicari iubet, tritum illud admonens:

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

Cæterum durius impingente me, præ imperitia, ut fit, tabula rumpitur. Auunculus autem indignatus, & ſcuticam quandam propè iacentem corripiens, nequaquam manſuetè, aut uti docentem conueniebat, excepit atque initiauit me, ita ut mox in lachrymas procemium artis mihi uerteretur. Aufugiens igitur inde, domum redeo, continueq; ululando, & lachrymis oculos opplendo, commemorabam ſcuticam, demonſtrabam uibices, nimiamq; illius crudelitatem accuſabam. Hoc quoq; addens, quòd inuidia quadam iſta feciſſet auunculus, ut delicet metuens, ne ſe in arte ſuperarem. Iraſcente itaque matre, & multa fratri conuicia faciẽte, poſteaquam nox ſuperuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarum, totamq; noctem cogitabundus tacens. Atq; hactenus quidem quæ diximus, ridicula puerilia q; ſunt: quæ uerò deinceps audietis, nequaquam contemnenda ſunt. ô uiri, ſed quæ admodum auſcultandi cupidos auditores quoque requirant. Nam ut iuxta Homerum dicam: Venere mihi diuino ſomnia nutu. Almam per noctem, ita clara & manifeſta, ut nihil ab ipſa ueritate diſtarent. Adhuc igitur etiam poſt tantum temporis interuallũ, & habitus eorum, quæ mihi tum apparuere, in oculis hærent, & ipſa uox auribus quaſi inſonat, adeò tum plana fuerunt omnia. Duæ mulieres manibus corripientes, trahebant me in diuerſum, utraque ad ſe uidelicet, uiolente admodum & ualidè: parum itaq; abfuit, quin me diſcerperent, dũ inter ſe ambitioſe adeò cõtendunt: Nam modo hæc ſuperabat, & propemodum totum tenebat me: modo altera, eademq; me ad ſe retrahebat. Clamabant autem ambæ, accuſabant q; mutuo ſeſe: Hæc, quòd me ſuum uidelicet, illa poſſidere uellet: illa uerò, quòd hæc fruſtrà aliena ſibi uſurparet. Erat autem altera quidem operaria, & uirili aſpectu, ſqualida coma, manus callo paſſim obductas habens, ſuccinctа ueſte, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipſe auunculus eſſe ſolebat, tunc cùm lapides poliebat. Altera uerò facie admodum honeſta, habitum decentem præ ſe ferens, & ueſtes ornatas ac mundas induta. Poſtremo autem permittunt meo iudicio, ut utri earum conuerſandum mihi putem, ſententiam ipſe feram. Ac prior quidem dura atque uirilis illa ſic cœpit: Ego, chare puer, ſtatuaria ſum, ea quam tu heri diſcere cœpiſti, familiaris adeo tibi & cognata à parentibus. Nam & auus tuus (addens nomen auí materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus eandem artem exercuere, et per nos inter præcipuos celebrati ſunt. Quòd ſi igitur uoles, delirijs ac nugis, circa quas iſta uerſatur (indicans alteram) abſtinere, ac mecum degere, principio generoſe educaberis, humeroſq; habebis ualidos, & ab omni inuidia alienus eris, neque unquam in terras alienas atq; externas hinc abibis, relicta patria, atque domeſticis tuis, neq; etiam ob uerba & orationem modo laudabunt te omnes. Neq; uerò auerſeris corporis hanc fragilitatem, aut ueſtiũ ſordities. Nam ab his initijs profectus etiam Phidias ille, Iouem ſpectandũ exhibuit, & Polycletus Iunonem fabricauit: præterea Myron laudibus uectus eſt, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaq; nunc illi cum ipſis illis Dijs, quos ſculpſere. Quòd ſi igitur horum unus tu quoq; fores quomodo nõ celebris & ipſe apud omnes homines fieres? Patrem certe beatum efficeres, & patriam tuam omnibus ſpectabilem redderes. Hæc atq; etiam plura his, balbutiendo, & pleraq; barbarè pronunciando, dixit Statuaria, ualde ſane ſtudioſe omnia connectens, & me in ſuam ſententiam adducere cupiens. ſed non ultrà memini, plurima enim me moriam iam effugerunt. Cæterum ubi tandem finem fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego uero, ô fili, Humanitas ſum, tam nunc conſueta ac nota tibi, tametſi ad finem aut plenum nondum periculum mei feceris. Quanta igitur bona Statuaria iſta tibi præſtatura ſit, ſi eam artem didiceris, ipſa modo enumerauit. Nihil enim aliud niſi operarius eris, corpore laborans, & in eo totam ſpem uitæ poſitam habens, obſcurus ipſe degens, modicum & minimè

Somnium ſeruatio Luciani.

Statuarij inſignes.

Verba Humanitatis.

minimè generosum quæstum faciens, dejectus animo, tenuis ac pauper reditibus. Denique neq; amicis expetibilis, neq; inimicis formidabilis, neq; etiam inter ciues beatus habitus: sed hoc solum opifex uidelicet quispiam, & ex multa atq; prom. scua plebe unus, præstantiorem te semper formidans, & dicendo ualentem præ oculis habens ac palpans. Et in summa, leporis quandam uitam agens, potentioris q; lucrum existens. Quòd si etiam Phidias uel Polycletus fias, preclaraq; & admiratione digna multa opere præstiteris, artem quidem laudabunt omnes: at qui ex aspicientibus tibi similis esse optarit, nemo erit, qui modò mentem habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil nisi rudis quispiã opifex, manibus laborans, & ipsdem uictum quæritans, censeberis. Contrà autem, si mihi obsequeris, principio tibi ostendam multa ueterum uirorum preclara opera, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando, & omnium (ut sic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuum in te est) exornabo tibi multis ac præclaris ornamentis: Modestia scilicet, Iustitia, Pietate, Mansuetudine, Aequitate, Prudentia, Fortitudine, amore honesti, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum desiderio. Hæc enim animi ornamenta sunt uere syncera atq; perpetua. Neq; autem latebit te, neq; ueterũ quicquam, neq; eorum quę in præsens geri debent. Sed ea, quę agi conueniet, quęq; decent, me duce longè antè prospicies. Et in summa, omnia quęcunq; seu diuina, seu humana sunt, paruo tẽpore docebo te: & qui nunc pauper atq; inops es, istius nescio cuius filius, qui de arte adeò illiberali, nescio quid consultas, haud ita multò post, nimium felix, nimiumq; beatus omnibus uideberis, dum & honoribus afficieris, & laudibus effereris, & pulcherrimarũ quarumcunq; rerum gloria celebraberis, illius etiam, qui diuitijs ac genere cæteris antistant, in te animis atq; oculis conuersis. Ac uestitum quidem talem geres (demonstrans suũ gerebat autem admodum splendidũ) Magistratibus uerò, & primo in consessu honorè ante alios dignus existimaberis. Et si quãdo aliquò peregere abiens proficiscẽris, etiam in aliena terra non ignotus aut obscurus eris. Talibus scilicet ornamentis ego te insignem atq; conspicuum reddam. Vt eorum quoq; qui te aspicient, quisq; proximè astantem leniter impellens & cõmonens, digito te demõstret, atq; hic est ille, dicat. Iam si quid studio dignum accidet quod uel ad amicos, uel etiam ad ipsam ciuitatem pertinebit, omnes in te oculos atq; ora conuertent. Atq; si tũ aliquid fortè dixeris, plericq; hiantes auscultabunt, admirantes & prędicantes tum te ob dicendi uim, & orationis potestatẽ, tum etiam patrem tuum, ob felicitatem prolis. Et quod dici uulgo solet, quòd ex hominibus quidam immortales reddantur, id quoq; tibi dabo. Nam postquam ipse ex hac uitâ decesseris, nunquam desines conuersari doctis, & consuetudinem habere cum optimis. Demosthenem illum certè uides, cuius filius fuerit, & quantum ego eundem reddiderim. Vides & Aeschinem, qui Tympanistriæ cuiusdam filius erat, & tamen propter me, etiam Philippus rex illum palpauit. Socrates autem, qui & ipse inter statuariam hanc artem enutritus fuit, simulatq; primùm intelligere cœpit meliora, & relicta illa, transfugit ad me, nimirum audis, ut nũc ab omnibus decantetur. Igitur relinquens tantos ac tales hosce uiros, res adeò splendidas, orationes tam graues ac illustres, uestium ornamenta, honorem, famam, laudem, primos assessus, potentiam, imperia; denicq; & illam, quam ex dicendo consequeris gloriam, & qua te omnes ob prudentiam prædicabunt, felicitatem, tunicula aliquam indues sordidam, habitumq; assumes seruilem, uectes præterea & celtes & id genus cætera sculpendi cedendicq; instrumenta in manibus habebis, deorsum inclinatus in opus, humi repens, demissus, denique modis omnibus abiectus & contemptus, nunquam autem neq; expergiscens, neq; uirile aut libero homine dignum quicquam cogitans: sed in opera intentus, ut illa uidelicet proportionibus suis consona, & bene formata tibi redda-

ἐπτυμίαν τὴν προσοδον lego, non προόδου

tur, De te ipso autem, ut & concinnus & ornatus incedas, minimè curam gerens, sed te ipsis istis saxis contemptiorem reddens. Adhuc igitur dicente hęc illa, non expectato orationis fine, surgens sententiam tuli, & relicta de formi et operatrice illa, transiui ad Humanitatem, admodum gaudens, præcipue postq; mihi etiam in mentem uenit scuticæ, & quòd plagas statim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixisset. Porrò relicta illa, principio quidem indigne ferebat, complodebatq; manus, & dentibus infremebat: postremo autem, quemadmodum Nioben audimus, ita hęc quoq; diriguit, & in saxum mutata est.

Quòd si igitur incredibilia passa esse uidetur, ne miremini, Somnia enim mirifica sunt, & mira operari solent. Altera autem ad me respiciens, proinde, inquit, ego tibi hanc iusticiam rependam, quoniam causam hanc bene & recte iudicasti. Veni igitur & ascende uehiculum hoc, (commonstrato quondam uehiculo, quod alatis equis quibusdam, Pegaso similibus uehebatur) ut uideas qualia ac quanta ignoraturus fuisses, si me non secutus esses. Cæterùm postquam ascendi, illa quidem agitare atq; aurigari cœpit. Ego uero ubi iam in sublime sublatus fui, obseruabam & contemplabar, ab oriente incipiens, usq; ad occidentem, urbes uidelicet, & populos, non aliter quàm Triptolemus olim, spargens quiddam in terram: quanquam non amplius memini, quidnam illud fuerit, quòd tum spargebam, nisi hoc solum, quòd sursum aspicientes homines laudabant me, & ad quoscunq; uolando perueneram, cum multa prædicatione & gratulatione me prosequebantur, & quasi deducebant. Porrò ubi illa hæc tanta mihi, & meipsum collaudantibus illis demonstrasset, reduxit rursum, nõ amplius eadem uestе illa indutum, quam habueram ab initio auolans, sed uidebar mihi tum admodum delicatus & splendidus redire. Deprehendens igitur & patrem astantem atque expectantem me, commonstrauit ei uestem illam & me ipsum qualis redirem, submonuitq; eum, quàm parum abfuerit, quin minimè digna de me ille cum amicis suis statuisset. Atq; hæc quidem memini uidere me, cum primum è puericia egressus essem, plagarum metu, ceu mihi uideor, tum exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ò Hercules, inquit quispiam, quàm longum hoc somnium, & iudiciale est. Deinde alius quidem hoc eludens: Hiemale, dixit, somnium est, quando noctes sunt longissimę: aut fortassis etiam trinoctiale, qualis & ipse Hercules est. Quid igitur in mentem uenit illi, nugari talia nobiscum, mentionemq; facere puerilis istius noctis, somniorumq; ueterum, & ætate iam obsoletorum. Frigida enim & ingrata est omnis inepta ac futilis oratio. An fortè somniorum quorundam quasi quosdam interpretes esse nos credidit? Nequaquam ò bone. Quoniam neq; Xenophon quondam exponens somnium illud, quo pacto ipsi uisum fuerat in domo paterna, & deinceps: nostis enim ut coniectationem quandam proponens, uisionem suam, aut quòd ita nugari statuisset, narrauit: præsertim in bello & summa rerum desperatione constitutus, circumstantibus undiq; hostibus, sed quòd utilitatem quandam secum habebat illa narratio. Proinde & ego somnium hoc uobis exposui ea uidelicet gratia, ut adolescentes ad meliora studia conuerterentur, & humanitatem amplecterentur, & maximè siquis eorum præ inopia & paupertate peius de seipso statuit, animumq; ad deteriora declinat, ingenium non illiberale, illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, sat scio, & quasi conualescet, ubi sermonem hunc audierit, idoneum atque sufficiens exemplum me sibi proponens, ubi uidelicet ipse secum cogitabit, qualis ego ab initio existens ad optima prouectus fuerim, humanitatemq; appetiuerim, minimè dejectus aut fractus animo ob eam paupertatem, in qua tunc fui. Deinde qualis & huc ad uos ascenderim, qui certè ut nihil aliud aut amplius, nullo tamen statuariorum istorum inferior aut obscurior euasi.

Videtur somnium hoc intelligere, quod est lib. 3. Anabaseos, quo uidit Xenophon per quietem domũ suam paternam fulmine totam colluescere &c.

CON

CONTRA EVM, QVI DIXERAT, PROMETHEVS ES IN VERBIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologus quædam est contra eum, à quo Prometheus in uerbis, appellatus fuerat, qua quantum hanc collationem in se admittat, & quantum non, cum acerba quadam regestione, respondet. Vt autem in superiore narratione somnij, generis, educationis, ac studiorum suorum rationes expositi, ita hic uidetur dictionem & dicendi genus suum, quale, et ad quod exemplum comparatum esset, indicare uoluisse. Nempe, quod ad materiam & res attinet, Comœdiam: quod autem ad compositionem & ipsam orationis figuram spectat, Dialogos, quales scilicet Platonis sunt, sese imitari.

PROMETHEVM igitur me esse ais? siquidem ea ratione, ô optime, quasi & mea opera lutea sint: agnosco collationem, ac fateor me similem illi esse, nec recuso, lutifigulus etiam ipse dici: tametsi lutum mihi uilius sit, quale scilicet ex triuijs colligitur, scœnum propemodũ ac fœtulentũ quoddam. Quòd si uerò adeo extollens orationem meã, perinde ut artificiosam et fabre factã, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas & laudas: uide ne quis Ironiam dixerit, & quasi quãdam Atticam subsannationem subesse huic laudi, aut unde enim adeo fabrefactũ est, quod ego facio? Quæ uero ista nimia & Prometheа sapientia in scriptis meis? Nam mihi certè illud satis fuerit, si non omnino terrena atq; fictilia tibi uideantur, aut digna adeo Caucaso. At uero quanto iustius uos comparari Prometheo poteratis, quicunq; in iudicijs & causis agentes celebres estis, cũ ueritate certamen instituentes? Viua enim reuera, atq; animata uobis opera sunt. Et per Iouem etiam calor illorum ignitus est. Quod ipsum quoque ex Promethei rebus sumptum uideri possit, nisi si sic decidatis hic, quod minimè ex luto fingatis uos, sed quod aurea uobis pleriscq; figmenta sua sint. Nos autẽ qui ad uulgus prodimus, atq; ibi tales nostras auscultationes iactamus, nihil aliud quàm simulachra quædam rerum spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum quidem, quemadmodum paulò ante dixi, ipsa hæc figulina uersatur, perinde ut & aliorum figulorum, præterea autem nec; motus similis ineſt, nec; animæ seu uitę aliqua significatio, sed delectatio quædam inanis, & quasi quidam lusus, totum illud negocium est. Vt interim etiam cogitare incipiam, num ita me Prometheum dicere uolueris, ut Comicus ille Cleonem, nosti siquidem: Cleon, inquit Prometheus ille, post negocia est. Cæterum etiã ipsi Athenienses figulos ollarũ, & furnorum constructores, & quicunq; circa lutum uersantur, Prometheos uocabant olim, alludentes ad lutũ, opinor, & ad illam, quæ fit in igne, uasorum assaturam. Quòd si etiam hoc sibi uult Prometheus iste tuus, admodum directè ac certò iaculatus es, & omnino secundũ Atticam illam mordẽdi acerbitatẽ, dixisti. Quoniam & nostra opera fragilia sunt, perinde ut illorum ollulæ, & modicũ quispiam lapillum iniiciens facilè contriuerit omnia. Atqui dixerit aliquis, consolando nos: nequaquam ista assimilasse Prometheo, sed nouitatem hanc, & ea quę nullo alio exẽplo facta, aut ad imitationem comparata sunt, laudare uoluisse te. Quemadmodum & ille, nondũ existentibus hominibus excogitatos, atq; de nouo inuentos illos tũ finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quę & mouerentur facilè, & aspectu gratiosa forẽt. Et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabatur tamen etiã Minerua illi, quę et lutũ inspirabat, & figmẽta illa animata reddebat. Talia quidem ille aliquis dicere posset, atq; ita in meliorẽ partem dictũ istud exponere. Et fortassis hęc sententia etiam dicti fuit. Sed mihi nõ ita satis est, si uidear noua fingere. Quoniam nec; uetustius aliquid dicere quisquã poterit eo figmento, ad cuius

mutationem ac formam hoc deductũ & quasi progenitum est. Sed tamen nisi & gratiam quandam atq; uenustatem præ se ferat, puderet me sanè, sat scias, illius, & cõculcando abolere cuperem. Neq; enim illi eò profuerit apud me nouitas hęc, quo minus cõteratur, si deforme existat. Et si quidem non ita sentiam, dignus mihi uideor, qui à sedecim uulturibus attõdear, ut qui non inrelligam, quòd multò deformiora ea sunt, quæ hoc ipsum quod sunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolomeus igitur Lagi filius, cum aliquando duas res nouas in Aegyptum adduxisset: Camelum uidelicet Bactrianam totam nigram, & hominem bicolorem, cuius altera pars plane nigra, altera aũt excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter distincta atq; diuisa. Congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit illis cum alia multa spectacula, tum inter postrema hęc quoq;, camelũ uidelicet, & semialbũ hominem, putauitq; se magnam admirationem isto spectaculo concitaturum esse. At illi ad cameli quidem conspectum perterriti sunt, & parum abfuit quin exilientes profugissent, quanq; tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat, frenum aũt etiam gemmis compactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambisis, aut etiam ipsius Cyri thesauris depromptum. Ad hominis aũt intutũ, plerique ridebant, alij autem etiam ut monstrum aliquod ipsum auersabantur. Quare Ptolomęus intelligens se illis non adeo laudem conciliasse sibi, neq; nouitatem apud Aegyptios in admiratione esse, sed præ ipsa quod concinnum atq; cõpositum, iustaq; forma præditũ foret probari, transtulit illos inde, hominemq; nõ amplius eodẽ honore habuit, quo antea. Ac camelus quidem, neglecta atq; relicta tum, mortua est, hominem aũt illum duplicem, Thespidi cuidam tibicini, cum ad pocula bene cecinisset, dono dedit. Porrò uereor, ne & mea, camelus in Aegypto, sint, homines autẽ adhuc frenum illius, & purpuram admirentur. Quoniam neq; illud, ex duobus optimis compositum, Dialogo uidelicet & Comœdia, per se ipsum satis ualet, ad formam & elegantiam, nisi & cõpositio inter se consentiens, iustaq; proportione temperata fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris, compositionem alienam atq; peregrinam fieri, quale illud uulgatissimum est, Hippocentauri. Non enim facilè dixeris, amabile aliquod animal esse hoc, sed potius contumelioſissimum, si modò conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiam et cędes illorum. Quid ergo? an non rursum quoq; benè formatũ ac pulchrum aliquid ex duobus optimis compositum fieri potest? Vt ex uino & melle cõmistum & temperatum, suauissimum equidem aio esse. Quanq; de meis cõpositionibus hoc contendere nõ ausim, quòd ipsę quoq; tales sint; sed metuo, ne utriusq; pulchritudinem, ipsa temperatura corruperit. Neq; enim omnino cõsueta inter se atq; affinia ab initio Dialogus & Comœdia fuere. Siquidem ille domi et secum ipse, me Hercle, in ambulacris cum paucis quibusdam, disputationes suas habebat. Comœdia aũt tradens se totam Dionysio, in theatrò cõuersabatur, simulq; ludebat, & ridicula erat, gaudebat salibus & dicacitate, et cũ numerosi tare quadam ad certamen & palmam ueniebat. Interdũ etiam anapęsticis uersibus prorsum in sublime euecta, Dialogi sectatores ac socios, ut plurimũ irridebat ac subsannabat, curarum exercitores, ac uanos sublimium rerum disceptatores, & id genus alia uocitando. Quin & unam hanc adeundi uiam habebat, suggillando illos, & Dionysiacam istam libertatem in ipsos effundendo, nunc in aëre ambulantes, & cum nubibus congredientes illos exhibens nunc pulicum saltus metientes fingens, ut qui scilicet de aëreis & sublimibus istis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrà maximè graues ac uenerabiles disputationes habebat, cum de natura rerum, tum de uirtute philosophorũ ita ut Musicorum illud: δὶς δ' ἀὰ πασῶν, hoc est, bis per omnes chordas siue distãtias tonorũ, nempe à summo atq; acutissimo ad imum atq; grauissimũ usq; inter eos disconueniret. Et tamen ausi fuimus nos, hęc ita sese habentia, inter sese cõiungere &

Compositio diuersa & uaria Hippocentaurus uocatur.

Dialogus.

Comœdia.

Qualia de Socrate, et eius discipulis fingit Aristophanes in Nubibus.

quia

quasi conciliare, eaq; mutuò coaptare, quæ neq; omnino obsequuntur, neq; facile communionem et societatem aliquam sustinent. Vereor itaq;, ne denuo simile aliquid Prometheo isti tuo fecisse uidear, ut qui femininum cum masculino commiscuerim, & ob idipsum nunc reus agar. Imò etiam ne quid aliud tale uidear, decepisse fortasse auditores, atq; ossa apposuisse ipsis, pinguedine obducta ac tecta, risum scilicet comicum, sub philosophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Absit hoc unũ modo, ut ne in nostris inesse, dici possit. Aut unde enim furaremur tale aliquid, nisi uero quispiam nos latet, qui eiusmodi pinuũ incuruatores, & Hircoceruos & ipse composuerit. Veruntamen quid facerem? Persistendũ enim est in ijs, quæ semel cœperis, quandoquidem mutare consilium, Epimethei opus, non Promethei est.

πιτυοκάμπ-
τας, quo nomine Scinis appellatus fuit quẽ occidit Theseus, incuruanteꝫ pinus, & ex ijs alligatos homines, & in sublime emissos dilaniantem &c.

NIGRINVS, SIVE DE MORIBVS PHILOSOPHORVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc Dialogo uitam ac mores Philosophorum describit, conferendo inter se uerè Philosophos & simulatos, Et quòd ijs qui serio philosophari cupiunt, urbis Romæ consuetudo et luxus ne quaquam conueniant, ostendendo. Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicum philosophum, & turbas istas adulatorum, cœnas & lucrum sectantium, inter se componit. Quanquam haud scias, an etiam uerè Philosophiæ sectatores hic laudando, pro more suo tropa utatur. Valde autem quadrat hic Dialogus in nostræ quoq; ætatis homines eos, qui ornatu & habitu ceterum istorum, quasi successores quidam sunt.

EPISTOLA AD NIGRINVM.

LVcianus Nigrino Salutem. Noctuas Athenas, inquit prouerbium, quasi ridiculum sit, si quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent. Ego uero, siquidem potestatem ac uim uerborum exhibere uelim, atq; ita Nigrino scribens, librum mitterem, obnoxius equidẽ huic ridiculo forem. Nunc autem quando solum sententiam meam declarare tibi uolo, quomodo uidelicet nunc animatus sim, & quòd non obiter ac leniter oratione tua correptus atq; affectus fui, effugero sanè meritò etiam Thucididis illud, quo dicitur: Imperitia audaces, res autem cogitata atq; considerata, timidos efficere. Manifestum enim est quòd non imperitia solum, uerum etiam amor ac studium orationis, huiusmodi audaciæ causa est. Vale.

Noctuæ Athenæ.

T uero grauis nobis admodum & sublimis rediisti? Non igitur neq; aspicere nos amplius dignaris, neq; cõuersationem aliquam nobiscum habere, neq; etiam similibus, atq; isdem uerbis nobiscum uti, sed repente immutatus es, & omnino eiusmodi quispiã uideris, qui cæteros omnes preq; se contemnat. Lubens igitur audierim ex te, unde ad hoc insolentiæ perueneris, & quæ eius rei causa sit. PHIL. Quid enim aliud, ô amice, quàm felicitas? LVC. Quid ais? PHI. Nam præter cõsilium atq; propositum meum, uenio tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in scena usurpari solet, ter beatus. LVC. Papę, adeo breui? PHI. Atq; admodum. LVC. Quid autem ultrà hic est, propter quod etiam superbis, ut non summatim modò lætemur, sed & accurate scire possimus, audito toto negocio? PHI. An non admiratione dignum tibi uidetur, per Iouem, pro seruo liberum, pro paupere diuitem, idq; adeo uerè, pro stulto autem & insano redire modestum. LVC. Maximè igitur. Sed nondum tamen planè intelligo, quid nam illud sit, quod dicis. PHIL. Profectus in urbem recta fui, ut ibi oculorum aliquem medicũ circumspicerem. Nam malũ illud, quo ex

Occasio dialogi ab incessu & moribus philosophi.

Narratio continens occasionem encomij.

ὀτulis laborabam, magis ac magis ingraueſcebat tũ mihi. LVC. Scio equidẽ ſingula, ideoq; etiam optaui, ut in bonum atq; peritũ aliquem incideres. PHI. Cum igitur uſum mihi eſſit, Nigrinum quoq; illũ, Platonicũ philoſophũ, ut quem longo ipſis interuallo non uideram, cõpellare, mane ſurgens, ad ipſum abeo, & pulſata ianua, cũ puer intrò de me renunciaſſet, accerſitus ſum. Atq; ita ingreſſus in ædes, deprehendo ipſum quidem manib. librum tenentẽ, circum aũt un diq; multas ueterũ atq; doctorũ hominum imagines iacentes. Poſita aũt in medio erat etiam tabella quædã, in qua Geometricæ quædam figuræ deſcriptæ erant, ac ſphæra calami illius, ad exemplũ & imitationẽ uniuerſi, ut uidebatur, cõpoſita. Admodum igitur benignè & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerẽ. Quibus omnib. illi expoſitis, & ego quoq; per tuces exeò ſedere poſtq; labã, & quid ipſe ageret, & nũquid apud ſe ſtatuiſſet, in Græciã denuo nauigare. Ibi uero ille, ò amice, poſtea q; cœpiſſet de hiſce rebus mecũ colloqui, ſuamq; ſententiã explicare, tantam quãdam uerborũ ambroſiam mihi affudit, ut mihi planè uiderentur Sirenes illas, ſiquę unq; fuerunt, & Aëdonas, & Lotũ illum Homeri antiquũ referre. Adeo diuina quædam loquebatur. Eò enim uerbis eraſit, ut & philoſophiã laudaret, illamq; quæ ex hac proficiſcitur libertatẽ & contrà iſta, quæ uulgo pro bonis habẽtur, irrideret, utpote diuitias, gloriã, regna, honores: præterea aurũ quoq; & purpurã, & cætera quę admodum ſpectabilia pleriſq; antea uerò etiã mihi uidebantur. Quæ quidem animo ipſe intẽtus, atq; aperto accipiens, continuo equidẽ ita affectus fui, ut cui, quod mihi tũ acciderat, comparare poſſem, non haberẽ, ſed omnino uarius reddebar, atq; in oẽs partes rapiebar. Ac nũc quidem dolebam, quod confutari atq; refelli uidebã, ea quæ mihi cariſſima fuerant, diuitias uidelicet, argentum et gloriã, ac tantum nõ lachrymabar dãnatis atq; reiectis illis: nũc uero eadẽ ipſi mihi uidebãtur uilia atq; ridicula eſſe, gaudebamq; rurſum tanq; ex tenebroſo quodã aëre prioris uitæ, ad ſerenitatem & magnã aliquã lucem reſpiciens. Quare ſanè et oculorum, (quod tum abſurdiſſimũ erat) & eorũ infirmitatis obliuiſcebar, animo aũt acutus & perſpicax paulatim magis magiſq; fiebã. Nam ad id tempus minime animaduertens, cæcutientem atq; obtuſam illã circumtulerã: progreſſus aũt inde, ad id tandem adductus ſum, cuius nomine tu paulo ante me criminabaris. Nam & elatus oratione illius, & tanq; in ſublime euectus ſum, & omnino partũ atq; humile, nihil quicq; cogito. Videtur eñ ſimile quiddã mihi accidiſſe circa philoſophiam quale Indis circa uinũ accidiſſe fertur. Nã cum primũ illi uinum bibiſſent, nempe natura calidiores, accedente potu adeo forti, cõtinuo admodum in furorẽ uerſi ſunt, ac duplo q; cæteri magis ex mero inſanire cœperunt. Eodẽ pacto & ipſe tibi, quaſi quodã furore captus, ac uerbis ebrius obambulo. Quanq; hoc quidẽ nõ eſt ebriũ, ſed ſobrium atq; temperantẽ eſſe. LV. Ego uero optarim, ſi fieri poſſit, ipſam illã audire orationem. Necq; eñ contemnere ipſum, opinor, fas eſt, preſertim ſi ille qui audire cupit, & amicus eſt, & circa ſimilia ſtudiũ atq; operã aliquando poſuit. PHI. Confide ò bone, nã iuxta Homericũ illud, ſeſtinantem per ſe ipſum hortaris. Ac niſi prætortiſſes, iã ultrò rogaſſem, me narrantem audires. Teſtẽ eñ te relinquere apud pleroſq; uolo, quòd nõ prætereẽ inſanio. Precipue cũ & ipſum illius crebro meminiſſe, uolupe mihi ſit, & hãc iam quaſi quandã exercitationẽ apud me inſtituo. Nã etiamſi nemo mihi adſit, tamen ſic quoq; bis uel per diẽ reuoluo mecum ipſe dicta illa. Et quemadmodum amatores puerorũ, abſentibus illis opera aliqua & ſermones ab ipſis habitos, memoria repetunt, in iſq; immorando morbũ fallunt, perinde ac ſi illi ipſi amati adſint. Quidam uerò etiam colloqui ſecum illos putant, atq; iis, quæ tum ſibi audire uidentur, quaſi paulo ante reuera dictis, gaudent, animumq; memoriæ præteritorum applicantes, neque quieſcere poſſunt, ob ea quæ pro pedibus & in mora ſunt, ſeſe angendo. Eodem igitur pacto etiam ipſe, philoſophiã

Exordium, à cõmendatione ipſi us Nigrini, & à ſuauitate ac ui orationis illius.

Hoc eſt, philomelas.

Docilitas.

Amplificatio à ſimili.

Indi primum ui no gustato in furorem uerſi.

II. Exordium à commendatione orationis & eius effectu, quantum ad materiã ſiue ſubiectum attinet.

Amplificatio à ſimili.

non

non præſente, uerba quæ tum audiui, recolligens, & mecum ipſe crebro repe-
tens, non parum capio ſolatiũ. Et in ſumma, perinde ac ſi in pelago, & per noctem alicubi ferar, ad hanc quaſi quãdam facem aſpicio, omnib. illis rebus quæ à me geruntur, uirum illum coram adeſſe exiſtimans, ſemper aũt uelut audiens ipſum eadem illa ſua ad me dicentem. Interdum uerò & maximè quãdo animũ erigo, & in illũ quaſi infigo, etiã uultũ illius uidere mihi uideor, & uocis ipſius ſonus in auribus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comicũ, reuera aculeũ quendam in auditoribus reliquit. LVC. Deſine, ò admirande parumper præludere, ac dic, ab initio repetens iam tandẽ dicta illa, quoniã non mediocriter me expectatione iſta excrucias, dũ uerbis ita ſuſpendis & circũducis. PHI. Rectè dicis, atq; ita facto opus eſt. ſed illud queſo, uidiſti ne aliquãdo ſiue Tragicos, ſiue etiam, per Iouẽ, Comicos hoſtriones, malos iſtos dico, qui ſibilo excipiũt, quicq; poemata agendo corrũpunt, ac poſtremo theatris eiiciuntur, tametſi ipſæ fabulæ ſæpenumero benè ſe habeant, ac palmã etiam reportent. LVC. Multos noui tales, ſed quorſum hoc? PHI. Vereor ne interim & ipſe illos imitari uidear, alia quidẽ inordinatè connectens, interdum aũt etiam ipſam ſententiã præ imbecillitate ingenij corrumpens, atq; ita progreſſus, paulatim etiã ipſam damnẽ fabulam. Ac quantũ quidem ad me ipſum attinet, nõ admodũ ægrè id feram. Cæterùm argumentũ illud non mediocri dolore me affecturũ eſſe uidetur, ſi mecum unà renciatur, meaſq; partes dehoneſtet. Proinde hoc per totã meminneris mihi orationẽ, quòd Poëta quidẽ ipſe talium peccatorũ uobis innocens ſit, ac procul à ſcena ſeiunctus alicubi ſedeat, neq; quicq; ea curet, quę in theatro agẽtur. Ego uero mei ipſius periculũ tibi faciam, qualis ſcilicet hiſtrio ſim, quantũq; memoria ualeã; quod ad cætera attinet, nihil à nuncio Tragico diſtans. Quare ſi quid etiam minus aut parcius iuſto uidebor dicere, uulgare illud tibi, & quod ubiq; in prõptu eſt, occurrat, quòd ſcilicet melius hoc fuerat, & quòd ipſe poëta aliter fortaſſis idem dixerat. Me uero exibilaueris etiã, non admodum quicq; moleſtè feram. LVC. Vt benè ſanè, ita me Mercurius amet, atq; adeò iuxta Rhetorum leges exordium hoc tibi peractũ eſt. Videris igitur etiã illa additurus fuiſſe, quòd non ita diu inter uos mutuo cõuerſati eſtis, & quòd neq; ipſe uenis ad dicendum paratus, & quòd ſatius fuerit ipſum illum dicentem audire: te enim pauca quædam, & quantũ poſſibile tum erat, memoria collecta & quaſi comportata habere. An nõ hæc quoq; dicturus eras? Nihil igitur opus illis amplius tibi eſt apud me. Exiſtimes autẽ huius rei gratia, quod ad procemium atq; præfationem attinet, omnia te uerbis cõplexum, atq; conſecutum eſſe. Quoniam ego iam & uociferari & applaudere paratus ſum. Quod ſi uero longius etiam differes, malignitatis eius inter ipſum certamen meminero, ac tum acutiſſimè ſibilabo. PHI. Equidem & hæc quæ tu modo cõmemoraſti, dicta mihi uelim, & illa quoq;, quòd neq; ordine, neq; ut ille, iuſta quadam & cõtinua oratione de omnibus dicturus ſum. Omnino eñ hoc nobis impoſſibile eſt, neq; rurſum illius perſonæ attribuendo ſermonẽ, ne alio ac nouo etiam modo hiſtrionibus illis ſimilis fiam, qui ſæpenumero aut Agamẽnonis, aut Creontis, aut etiam ipſius Herculis perſona aſſumpta, ac ueſtibus auro contextis induti, & graue quiddam tumentes, mox ore in immenſum diducto, exiguũ & gracile, adeoq; muliebre quiddam loquuntur, ipſa etiam Hecuba aut Polyxena multò demiſſius. Ne igitur et ipſe eodem modo conuincar, maiorẽ omnino, quàm pro capite meo perſonam induiſſe, ipſumq; ornatum dehoneſtare, ex nuda tibi uolo, meaq; propria perſona colloqui, ne cadẽs alicubi, ipſum illum Heroẽm, quem ago, mecum unà conuellam ac lacerem. LVC. Homo hic nunquam ceſſabit hodie cõtra me crebra illa ſcena atq; tragœdia uti. PHI. At uero ceſſo quidẽ. Ad illa aũt, de quibus cœperã me nunc conuertam. Principiũ igitur orationis illius, cõmendatio quædam fuit Græciæ. & eorũ hominũ, qui Athenis cõmorantur, quòd cum philoſophia ſeli-

Alia à ſimili.

De Pericle hiſtorſus ex Eupi. citatur: ἡμὲν γὰρ τοῦ ξυγγράμματος ξυναπέλιπεν τοῖς ἐπιγενομένοις.

III. Exordium ab extenuatione ſue, referentis uidelicet perſone.

Propoſitio.

licet

Encomium Athenarum, & eorũ qui ibi philosophantur.

licet, & paupertate una educarentur, & neq; ciuium neq; peregrinorum quisquam oblectarentur, aspicientes, qui uoluptatem importãdo ad illos, antiquam illorum honestatẽ uiolaret. Sed si quis etiam ueniret ad illos, ita affectus, paulatim & transformarent ipsum, & ueteres mores atq; animos dedocerent, ac ad puritatem sobrietatemq; uitę transferrẽt. Memorabat itaq; quendam ex purpuratis istis, & multo auro fulgẽtibus, qui cũ uenisset Athenas, admodum insignis & conspicuus, magna comitantiũ turba stipatus, auro, uariaq; ueste exornatus, ipse quidẽ Athenien sibus omnibus existimabatur ualde beatus esse, & perinde ac deus quispiam suspiciendus: istis aũt miser atq; infelix quispiã uidebatur homuncio ille, statim q; erudire illũ aggrediebantur, nõ acerbè, neq; etiã eperte interdicentes, ne in liberà ciuitate, quocunq; ipse pacto uiueret uellet, sed postq; & in gymnasijs, & in balneis quoq; molestus erat, obterens seruis suis, & in angustum cogens, obuios, ex occulto quidã submissa uoce, quasi lateret, neq; tamẽ illum perstringere uellet, subiecit: Metui, inquiens, ne ille inter lauandũ periret. Atqui pax certè longa balneũ iam tenet, proinde nihil opus erat isto exercitu. Ille aũt audiens, quę res erat, interea erudiebatur. Rursum aũt ubi uestem illam uariam atq; purpureã exuebat sese, urbanè admodum floriditatem atq; nitorẽ istum colorũ irridentes, iam uer adest, dicebãt, &, unde nobis pauo hic, &, forte assis matris ipsius hæc est, & id genus similia. Atq; eodẽ pacto etiã cętera illius cum risu carpebant, nunc annulorũ multitudinẽ, nunc comæ superuacaneã curam, nunc uictus intemperantiam atq; luxuriã notantes. Quare paulatim ad sobrietatem atq; modestiam reuocatus est, & longè melior, publicè ita emendatus ac doctus inde abijt. Quòd aũtẽ non puderet eos etiam paupertatem cõfiteri, referebat mihi uocem quandam, quã aiebat publicè ab omnibus emissam, audisse se in ludis Panathenaicis: Deprehensum en quendã ex ciuibus fuisse, & ad prę sidem ludorũ abductum, eo quòd in ueste tincta ad spectaculũ uenerat. Cęteros aũt, qui hominem uidebant, misertos illius, ac ueniã precatos esse. Atq; ubi præco iam proclamaret, quòd in leges cõmisisset, quia tali cũ ueste ludos spectaret, oẽs una uoce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare cœpisse: ut ueniam daretur talibus induto, neq; enim aliam uestẽ habere illũ: Hæc igitur prædicabat ille mihi, & præterea libertatẽ quoq; eam, quæ illic esset, ac uictus frugalitatem, nec non & ociũ, & quòd homines minimè curiosi atq; auidi rerũ essent, cuius generis uirtutes infinitę apud illos sunt. Ac pro certò indicabat mihi, cõuersationẽ eorũ hominũ philosophiæ ipsi consonã esse, moresq; puros ac sobrios cõseruare posse, studioso uidelicet homini, & qui diuitias cõtemnere didicisset. Et qui secũdum ea, quæ natura honesta sunt, uiuere secũ ipse statuisset, ei illorũ hominũ uitam q; maximè aptam atq; accommodã esse. At qui diuitias amaret, auroq; delectaretur, præterea purpura atq; potẽtia felicitatẽ metiretur, qui & libertatem nunq; gustasset, & cũ seruitute enutritus esset, aut qui uoluptati toto animo incumbens, huic uni inseruire atq; obsequi statuisset, amãs epularum ac mensæ opiparè instructæ, indulgens uino ac rebus uenereis, plenus præstigiarum, deceptionis atq; mendacij; Aut rursum qui delectaretur audiendo cythararũ sonitus, aliorũq; instrumentorũ lasciuos crepitus, gauderetq; cãtilenis perditis & eneruatis, talibus uidelicet hominib. cõuenire loci huius cõsuetudinẽ. Ibi enim rerum charissimarum ipsis, omnes plateas, omniaq; fora referta esse. Ac licere ipsis omnibus quasi portis uoluptatem recipere, partim quidem per oculos, partim autem per aures & nasum, partim etiam per gulam, & per uenerea, Qua præterea fluente, perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, inquit, uiæ complanantur. Siquidem in unũ conueniunt & adulteriũ & auaritiã, & petitorium, & id genus reliquum uoluptatum. Relaxatur aũt atq; auertitur, animo submerso atq; obruto undiq;, omnis uerecũdia, & uirtus, & iustitia, quibus locus ille desertus & uacuus redditus, siti aũt semper impletus, suppullulat multis ac feris cupiditatibus: Ac talẽ quidem describebat mihi urbẽ, taliumq;

A temperantia & honestate uitæ, & à doctrinæ effectu.

Doctrinæ confirmatio ab exemplo.

Continentiæ ac paupertatis cõfirmatio eiusdem rationis.

Collatio, et reprehensio Romanæ urbis, & eius intemperãtiæ, ut quæ philosophis minimè conuenit.

ciuagi-

magiſtram bonorum. Ego itaq; inquit, quando primum ex Græcia reuerſus fueram, atque iſta iam propius aſpiciebam, reuocans me ipſum, & quaſi uerbis compellans, rationem poſcebam aduentus huc mei, Homerica illa uidelicet mecum ipſe dictitans: Cur autem infelix, deſerto lumine Phœbi, (Græcia nempe, & felicitate illa atque etiam libertate,) Veniſti, ut uideas, loci huius tumultus, ſycophantas uidelicet, ſalutationes ſuperbas, cœnas, adulatores, homicidia, teſtamẽtorum expectationes & amicitias ſimulatas? Aut quid tandem facere decreuiſti, cum neq; diſcedere hinc, neq; cõſueris & inueteratis hiſce uti poſſis? Hoc igitur pacto mecum ipſe conſultans, & quemadmodum Iupiter Hectorem illum, ita meipſum è telis, ut dicitur, ſubducens,

Verba Tireſiæ ſunt ad Vlyſſem, ex Odyſſ. M.

Eq; hominum cæde atq; tumultibus, eq; cruore, de cætero domi continere me ſtatui, atq; hanc muliebrem quandam uitam & timidam pleriſq; uiſam, proponens mihi, cum ipſa philoſophia, Platone, & ueritate colloquium habeo. Ac meipſum quaſi in quodam amplo ac populoſo theatro collocans, ex ſublimi admodum inſpicio atq; contemplor ea quæ geruntur, quæ partim eiuſmodi ſunt, ut multũ delectationis ac riſum exhibere poſſint; partim etiã, ut uirum uerè conſtantem ac firmũ tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam ſi malorum quoq; encomiũ aliquod dicere conuenit, ne credas maiorẽ ullam uirtutis palæſtram eſſe, aut ueriora uſq; animorũ experimenta fieri, quàm in hac ciuitate, & in ea qua hic uiuitur conſuetudine. Neq; enim parũ eſt reſiſtere tot quidẽ cupiditatibus, tantis autẽ ſpectaculis atq; auriũ illecebris undiq; attrahẽtibus ac detinentibus, ſed oportet omnino Vlyſſis exemplo, præternauigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille, nam hoc formidoloſum foret: neq; etiã auribus cera obturatis, ſed audientẽ atq; liberum, & uerè animũ ſupra hæc elatum habentem. Licet autem & Philoſophiam mirari, conferendo cũ illa tantam hominũ amentiã atq; ſtultitiã: Bonaq; iſta fortunæ contemnere, ubi aſpexeris, uelut in quadam ſcena, ac multiplici, pro perſonarũ uarietate, fabula, aliũ quidẽ ex ſeruo dominũ prodire, alium autẽ ex diuite pauperem fieri: contrà aliũ ex paupere ſatrapã aut regem: rurſus alium amicũ huius, alium inimicũ, alium etiam exulem eſſe. Nã hoc certè uel grauiſſimũ eſt, quod, licet fortuna ipſa teſtetur ſeſe in humanis rebus ludere, fateaturq; nihil illarũ certum ac ſtabile eſſe, nihilo minus tamen, quotidie iſta aſpicientes, & diuitias expetũt & potentiã: ac pleni obambulant omnes earum rerũ ſpe, quarum euentus nunq; ſequatur. Quod autem uidelicet dixi, quòd ei ridere ad hæc, quæ alibi geruntur licet, atq; animũ oblectare, illud tibi iam exponã. Quomodo enim non ridiculi ſint diuites ipſi, qui & purpuras ſuas ſpectandas exhibent, & digitorũ annulos oſtentant, & omnino multas præ ſe ferunt ineptias. Quod autẽ omnium abſurdiſſimũ eſt, etiam ob uiros aliena uoce ſalutant, & hoc quaſi magno aliquo, cõtentos eſſe uolunt, ſi ſolum ipſos aſpexerint. Quidã uero faſtuoſiores adorari etiã cupiunt, non à longe, neq; ut Perſis mos eſt, ſed neceſſe eſt, propius accedentem, & ſeſe incuruantem, animo à longe demiſſo & humiliato, illiuſq; affectu etiã corporis ſimilitudine declarato, pectus aut dextrã deoſculari, quòd ſanè beatũ atq; ſpectabile uideatur, etiã ijs qui honorẽ hunc nunq; aſſequũtur. Ille uero ſtat in longũ tempus ſeipſum præbens decipiendũ. Vbi & hanc illorũ laudo inhumanitatẽ, quòd neque ore nos approbãt aut cõpellant. Cæterũ his multò ridiculi magis ſunt, ipſi ſectantes atq; obſeruãtes, qui de media nocte ſurgẽtes circũcurſant totã ciuitatem, & à ſeruis excluſi foribus, canes & adulatores, & id genus alia audire ſuſtinent. Primi uero huius tã acerbæ circuitionis, ipſis onerоſa illa atq; multorũ malorũ cauſa cœna eſt. In quaquidem illi, quàm multa ingurgitantes: quã multa autem potantes, quã multa etiam, quæ proloqui nõ decet, reprehendẽtes poſtremo, aut ægre ferentes diſcedũt: & uel ipſam criminantur cœnã, uel contumeliã aiũt ſorditiẽ accuſant. Pleni autẽ & angiportus ſunt uomentibus ipſis, &

Amplificatio cœptæ deſcriptionis per diſtributionem.

I.

Quæ animum ſapientis labefactare poſſint:

Conſolatio & effectus philoſophiæ.

II.

Quæ ridicula ac ſtulta.

ὑποτύπωσις diuitum faſtuoſorum. 1.

Adulatorum et ſectantium cœnæ. 2.

circa

circa uilissima quęq; prostibula depugnantibus. Et complures ipsorum in multum diem decumbentes, circumeundi causam medicis præbēt. Quidam enim id quod absurdissimum est, neq; egrotando quiescunt, aut ocium ducunt. Ego uerò multò adulatores ipsos magis perditos esse quàm quibus adulantur, existimo, & propemodum authores illis existere superbię ac fastus istius. Nam cū illorum opulentiam & rerum omnium abundantiam admirantur, aurum laudibus extollunt, uestibula mane complent, & accedentes ipsos quasi dominos appellant, quid quæso etiam cogitare illos consentaneum est? Quòd si uero cōmuni decreto uel paululum modò abstinerent ab hac uoluntaria seruitute, an non putas è diuerso ipsos diuites ad fores pauperum atque mendicorum uenturos esse, ultro rogantes ne ignobilem atque obscuram, & quasi absq; teste latentem ipsorum felicitatem relinquerent, néue paterentur ut inutilem, & ab omni usu remotam, & mēsarum pulchritudinem, & domorum magnitudinem perire. Neque enim sic ipsas diuitias amant, ut propter diuitias beatos atq; felices sese existimari. Atq; ita sane res habet, ut ulla sit utilitas possidenti, neque pulchrarum ædium, neq; auri, neq; eboris, nisi sit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua uia diminuere ipsorum existimationem, & extenuare potentiam, obiiciendo, & quasi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, despicientiam istam atq; contemptum: nunc uerò colendo contrà & obseruando ad stultitiam atq; amentiam illos adducunt. Atq; homines quidem indoctos, & ignorantiam manifestè confitentes, huiusmodi factitare, tolerabilius meritò existimetur. At uero eos, qui philosophari quoq; se simulant, multò etiam ineptiora his, magisq; ridicula facere: illud tandem omnium grauissimum est. Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties uideo istorum aliquē, maximè eorum qui ætate prouecti sunt, adulatorum turbis immiscerī, & illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo deducere atq; sectari. deinde & cum ijs, qui ad cœnam uocare solent, colloquia serere, intigniorem autem magisq; conspicuum cæteris, ob ornatum & habitum esse. Quod uel maximè indignari soleo, quòd nō itidem personam ac habitum mutāt, cum utiq; quod ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiuijs operantur, cui quæso adulatorum illa cōparabimus? an nō replentur cibo, multò quàm cæteri minore molestia? an non inebriantur magis quàm alij manifestè: à conuiuio autem surgunt omnium ultimi: deinde & plura alijs auferre secum uolunt: si qui uerò ipsorum urbaniores paulò sunt, sæpenumero etiam cētare incipiunt. Atq; hæc quidem pro ridiculis ille censebat. Præcipue uerò etiam eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophātur, uirtutemq; ipsam uenalem tanquam de foro proponunt. Ergastula igitur & cauponas illorum scolas uocabat. Censebat enim eum, qui diuitias contemnere, alios docere uellet, principiò se ipsum lucris & quęstu superiorem gerere debere. Quoniam & ipse reuera talia agebat, non solum gratis conuersando ac differendo cum uolentibus, sed & indigentibus necessaria subministrando, omnemq; omnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expetendo ea, quæ ad ipsum nihil spectabant, ut ne suarum quidem rerum, quæ illi interim corrumpebantur, curam aliquam gereret, ut qui & agrum, quē non procul ab urbe habebat, multis iam annis ne inuisere quidē dignatus fuerit. Quin & principio neq; suum esse illum constituebat. illud, opinor, distinguens ac disputans, quòd natura quidem istarum rerum nullius domini sumus, lege autem & per successionem usum earum in tempus incertum acquirētes, temporanei seu momentanei possessores habemur. Ac, posteaquam terminus ille constitutus præterierit, tunc rursum alius easdem à nobis accipiens, nomine illo fruitus. Non parua autem etiam illa præbēt imitari uolentibus exempla, uictus scilicet frugalitas, exercitiorum iustus modus, personæ ipsius uenerabilitas, et ue

stitus

Amplificat adulatorum dementiam ab effectu & consequentia.

Commonitio ex contrario.

Alia amplificatio à personarum qualitate siue conditione.

Descriptio simulatorum philosophorum.

Ab intemperantia.

Ab auaritia.

Redit ad Nigrinum, quem ut ueri philosophi exemplum proponit. Et ut antè illius orationem, ita hic doctrinam & uitam eius commendat.

ſtitus mediocritas,& ſuper omnia hęc aptum ad omnia mentis attemperamentum,morumq; facilitas. Monebat autem eos,qui cum eo uerſabantur,ne cunctarentur,aut in certos dies extraherẽt,bene aliquid facere,id quod multi ſolerent,prę finientes ſibi,uelut diem aliquam conſtitutam,aut feſtiuitates ſacrorũ aut ſolemnes conuentus,tanquam ab illis auſpicaturi,mendacia uitare,& conuenientia facere. Volebat enim liberũ,& ab omni cunctatione remotum eſſe ſumad honeſta impulſum ac mentis impetum. Manifeſtò autem apparebat, quòd & tales philoſophos damnarat,qui uirtutis meditationem eã putabant; ſi multis neceſſitatibus atq; laboribus adoleſcentes reſiſtere, exercitatione ac uſu aſſuefeciſſent. Atq; ob id multi ligare atq; uincire ſe iubebant,alij aũt flagellis uerberabant. Qui uero elegantiores paulò erant,etiã ferro ſuperficiem corporis radebant. Putabat enim ille multò prius in animis duritiem iſtam, et firmitatem contra dolores ac perturbationes,parandam eſſe. Et qui optimè inſtituere atq; erudire homines uellet,partim animi,partim corporis,partim etiam ætatis,& prioris educationis rationem atq; obſeruationem quandã habere debere,ut ne,ea quæ uires excederent,imponendo,reprehenſionem incurreret; Multos itaq; & mortuos ex eo eſſe dicebat,dũ prę ter rationem ita ſupra uires intenderentur. Vnum autem etiam ipſe uidi,qui cum tam ea apud illos mala deguſtaſſet,quamprimum ueros ſermones ueramq; doctrinam audiuit,irreuocabili curſu aufugiens inde,ad ipſum peruenit,uidebaturq; multò quàm antea quietiore animo eſſe. Iam uero digrediens ab iſtis,aliorum rurſus hominum mentionem faciebat,perſequendo uerbis & eos qui in urbe fiunt tumultus,& quo pacto alij ab alijs impelluntur. Prę terea et theatra,et Circum, et equeſtres ſtatuas,& equorũ ipſorum nomina,deq; ijs ipſis in angiportis colloquia. Multa enim reuera equorum paſſim ibi inſania eſt. Iam & multos eorum,qui prouſtudioſis ac grauibus habentur,reprehendebat. Poſt hęc autem quaſi alteram fabulæ partem attingebat,notando ea,quæ circa funera mortuorum & teſtamenta agitantur,hoc addens,quòd unam hanc uocem, Romanorũ pueri per omnem ætatem ueram emittant, eam intelligens, quæ in teſtamentis uſurpatur,qua petunt,ne à ſua ueritate depellantur. Illa uero etiam,interea cum ab eo dicerentur,riſu proſequi coactus ſum,quòd & ſecum ſepeliri ignorantiã ſuam uelle eos aiebat,& ſtultitiam ſuam aperte ſcripto etiam teſtari, dum alij ueſtes, quibus in uita precioſioribus uſi ſunt,comburrere eodem rogo ſecum mandãt: alij autem & ſeruos certos ad ſepulchra adſtare. Rurſum alij cippos ſiue columnas quoq; coronari ſertis præcipiunt,ſtolidi uidelicet etiã in ipſa morte manentes. Coniecturam igitur inde fieri uolebant, inquit,quid in uita ab illis actum ſit,quando taliade ijs quę poſt mortem ſecutura ſint,teſtamẽtis mandant. Hos enim illos eſſe,qui precioſa ac chara obſonia emere ſolent,uinumq; in cõuiuijs cum plauſu et odoribus effundunt,qui media etiam hyeme opplentur roſis, raritatemq; illarum & intempeſtiuum amant. Illud autem quod ſuo tempore & ſecundum naturam fit,pro uili & abiecto faſtidiunt. Hos illos eſſe,qui & unguenta bibunt,quo nomine uel maximè eos carpebat,quòd ne uti quidem cupiditatibus ſcirent,ſed & in hiſce peccarent,finesq; earum confunderent. Vndiq; permittentes uoluptatibus animum proterendũ et conculcandum. Et hoc quod in Tragœdijs atq; Comœdijs dicitur,Iam et præter caſam incitati. Soloœciſmum igitur uocabat hoc genus uoluptatum. Cæterum ex eadem ſententia etiam illa dicebat,prorſus Momi illius uerba imitatus. Vt enim ille reprehendebat tauri artificem deũ,qui non præpoſuiſſet oculis cornua,ita ſcilicet & ipſe accuſabat eos,qui coronas geſtabant,quòd locũ,ubi eas adhibere deberent,ne ſcirent. Nam ſi afflatu atq; odore,inquit,uiolarũ roſarumq; delectantur,ſub naſum eos potiſſimũ coronari oportebat,iuxta ipſam,quãm proximè fieri poteſt, reſpirationem,ut quàm plurimũ inde uoluptatis attraherent. Eodem modò &

II.

Doctrina de bene agendo.

Contra apathiam.

De frugalitate et uitæ modeſtia

De ſtultitia circa extremas uoluntates.

Exitus reſpondere principijs in uoluptuarios.

Sic Eraſmus hunc locum uertit, in prouerbio: Ita fuge, ne præter caſam;

In gulosos.

illos irridebat, qui miram quandam diligẽtiam in apparandis cœnis adhibent, dum liquamentorum uarietatem, et bellariorum curiosam atq; immodicam cõpositionem sectantur. Nam rursum & hos dicebat breuis ac modico tempore duraturæ uoluptatis amore, multa negocia sustinere. Indicabat autem, quatuor illos digitorum caussa, totum hunc suscipere laborem solere. Tot enim digitorum mensuram æquat uel longissimum hominis guttur. Nam neq; antea, quã eorum quæ tam charo emuntur, quicquam ederũt, ullam uoluptatem eos capere, nec rursum postea quàm illa deuorata atq; absumpta sunt, suauiorẽ cęteris, illam, quæ fit ex tam præciosis & charis istis, repletionem reddi. Restare igitur ut illam, quę uelut in trãscursu percipitur, uoluptatem, tam grandi pecunia mercentur. Consentanea autem ipsis dicebat accidere ob inertiam atq; imperitiam istam, quòd ueriores illas uoluptates ignorarent, quas omnes Philosophia suppeditat, & quasi subministrat ijs, qui laborare uolunt. Cæterùm de ijs quæ in balneis aguntur, multa sanè commemorabat, & de multitudiue prosequentiũ, & de contumelijs, & de ijs qui seruis impositi gestarentur, ac tantum non efferrentur. Vnum aũt maximè ac præter cętera odisse uerbum uisus est, frequens autem in ciuitate hoc est, & in balneis propemodum familiare ac pr trium. Prętereuntes enim quosdã ex seruis clamare oportet, & admonere, ut pedibus prospiciant, si quid extantius paulò, aut cauum subiturí sint, atq; ita cõmonefacere eos, (id quod absurdissimum est) quo scilicet meminerint, ire sese. Graue igitur atq; intolerandum putabat esse, si cum ederent alieno ore nõ indigerent, aut manibus, neq; cum audirent, aliorum auribus uterentur, oculis autem aliorum, ualentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent. Ac sustinerent uoces audire, quæ miseris hominibus & excœcatis conuenirent. Hæc enim ipsa accidere illis in foro, & medio die, & hoc ciuitatem atq; remp. ipsis uelut humeris suis sustinentibus. Hæc atq; huiusmodi multa alia uerbis persecutus, dicendi finem fecit. Ego uero hucusq; cum admiratione ac ueluti stupefactus auscultabam illum, metuens ne conticesceret. Vbi uerò hic loqui desijt, illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoq; passus sum. Longo enim tempore ad ipsum aspiciens quasi delinitus atq; permulsus, deinde multa confusione atq; uertigine correptus, partim sudore manabã, partim loquí uolens, destituebar uiribus, ac retrò inhibebar. Ipsaq; uox deficiebat me, neq; lingua iam amplius officio seruiebat suo, postremo prędubio atq; inopia agẽdi lachrymabar. Neq; enim summam duntaxat cutem perstrinxerat, aut fortuito aliquo leuiq; ictu, oratio illa tetigerat me, sed altius, & omnino ad uiuum usq; plagã hæc peruenerat. Ac certo admodum, sciteq; librato iactu emissa oratio ipsum, si ita dicendum est, animum intercidit. Si enim decet nonnihil & me iam philosophicos attingere sermones, ita equidem de hisce existimo: Videtur mihi animus hominis sollertis & ingenioſi, admodum similis esse scopo alicui tenero ac molli. Sagittarijs autem in hac uita multi, qui plenas quidem pharetras, uarijs atq; omnis generis orationibus habent, cæterum non omnes certò iaculantur ac destinata feriunt, sed alij ipsorum, neruo nimiũ intento, uehementiori impetu cũ satis est, telũ emittunt. Et apprehendunt quidem etiam isti uiam, sagittæ autem ipsorum in scopo non manent, sed præ uehementia ictus penetrantes ac transuolantes, pertusum modo atq; hiantem uulnere animum relinquere solent. Rursum alijs diuerso huiusmodi pacto euenit. Nam præ imbecillitate uirium, & quòd laxiore neruo iaculantur, sagittæ ipsis ad scopulum usq; non perueniunt, sed soluto impetu, sæpenumerò in medio cursu deficiunt ac decidunt. Quòd si uerò interdum etiam scopum contingunt, summum illum quidem, & in superficie tantum perstringunt, altiorem autem plagam nequaquam infligunt, neq; enim ualido impulsu atq; impetu emissæ fuerunt. At qui bonus iaculator est, atq; huic nostro similis, principio quidem diligenter circumspiciet scopum, ne nimis, neue nimis mollis solidus,

In molles.

Conclusio, qua ut à principio rursum cõmendat orationem à re et effectu.

Amplificatio effectus à similis, et effectione

&

& transmittẽdo telo durior sit. Sunt enim & scopi quidam qui omnino ne uulnerari quidem possunt. Vbi autem hæc omnia perspecta habet, tum demum tincta atq; infecta sagitta, non uenenò, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neq; resina, perinde ut Curetum, sed sensim mordicãte pariter & dulci pharmaco inuncta, uerè iaculari solet. Illud autem quod iactum est, bene adeo & pro modo suo satis fortiter impulsum, eoq; penetrans ut iam transiturum esse uideatur, citrà tamen desinat, & manet pariter, & multum medicamenti illius de se emittit, quod uidelicet dispersum, totum circumquaq; animum ambit & complectitur, atq; hoc illud est, quo & oblectantur, & cùr lachrymas inter audiendum emittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacitè medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipsum dicere:

Sic iace, siqua uiris per te noua lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiunt, non omnes insaniunt, sed quotquot ipsorum à Rhea corripiuntur, atq; ij audito carmine, prioris affectus ac perturbationis reminiscuntur. Ita & qui philosophos audiunt, non omnes attoniti ac saucij abeunt, sed illi solum, quibus quasi fomes aliquis, philosophiæ cognatus, iam antea, natura insitus atq; innatus fuit. LVC. Quàm grauia & admiratione digna, atq; adeo diuina, ô amice, uerbis commemorasti. Multaq;, reuera, ambrosia & loto saturatus, me non aduertente, fuisti. Quare & interim dum tu ista dicis, nescio quid animo meo accidit, & nunc desinente atq; tacente te, mœrore afficior. Ac ut tuo uidelicet exemplo dicam quoq;, saucius sum. Neq; uero mireris, nosti enim quòd & illi, qui à canibus rabiosis mordentur, nõ ipsi solum rabie corripiuntur, sed & siquos alios ipsi in ea insania, eodem illo modo afficiunt ac ledunt, etiam illos mente deijci, atq; in furorem uerti solere. Nam simul cum morsu etiam affectionis istius quiddam in alium transfertur, ac morbus ille fœcunditate quadam subinde alios atq; alios de se procreat, fitque insaniæ istius omnino multiplex successio. PHIL. Itaque etiam ipse nobis iam amare confiteris? LVC. Prorsus igitur, teq; iam etiam oro, ut communem aliquam medicinam nobis excogites atq; inuenias. PHIL. Ergo Telephi illud necesse erit facere. LVC. Quodnam illud dicis? PHIL. Vt ad eum, à quo uulnerati sumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus. *Telephi sagitta*

IVDICIVM VOCALIVM.

MARTINO BOLERO INTERPRE.

ARGVMENTVM.

EST (autem) lusus ualde festiuus atq; elegans, ad exemplum iudicialis actionis compositus. Queritur enim σῦγγραφὴ de ui & iniuria τοῦ, quòd ab eo plurimis dictionibus spolietur, & quasi de sua possessione deijciatur. Exordio beneuolentiam captat simulatione modestiæ, & excusando necessitatem suam. Deinde per translationem ad βέσιν uenit. Nullam literarum suo loco et ordine mouendam esse. Hinc Iudicibus admonitis ut pro officio suo agant, & cæterarum ordinem atq; dignitatem cuiq; conseruent. Narratiunculam subiungit, quæ confirmationem causse continet. Hanc postea longa primum enumeratione aliorum damnorum eidem sibi illatorum amplificat: deinde etiam collatione modestiæ suæ, & illius petulantiæ tum erga se, tum erga cæteros etiam homines, & quàm idem etiam hominibus inuisum ac detestabile sit, docet.

IMPERANTE ARISTARCHO PHALEREO SEPTIMÀ Octobris, actionem instituit σῦγγραφὴ aduersus τοῦ.

Constitutis iudicibus septem uocalibus, de ui & rapina, spoliari se dicens omnibus illis uocibus, quæ duplici τῷ proferri solent.

Exordium, à ſimulatione modeſtiæ & excuſatione neceſſitatis.

ACTENVS quidem ô iudices Vocales, non admodũ grauí iniuria adfectus ab hoc τοῦ, quod meis rebus abutebatur, & inde auferebat, unde minimè conueniebat, quod quidem damnum non grauiter tuli, nonnulla etiam quæ dicebantur, audiuiſſe me diſſimulabam, propter modeſtiam, quam uos ipſi noſtis me ſeruare, cum erga uos, tum erga alias ſyllabas: poſtquam uerò ad tantam auariciam & amentiam peruenit, ut non modò non ſit contentum iis quæ ego ſæpe diſſimulaui, uerùm iam maiorem uim inferat, ipſa me neceſſitas cogit ut accuſem ipſum apud uos, qui utrunq; noſtrùm nouiſtis. Non autem exiguus metus propter iſtam miſeriam me inuaſit. Nam cum prioribus iniurijs, maiores ſemper addat, prorſus me è domeſtica ſede expellet, ita ut parum iam abſit, dum ego iſta diſſimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & in ſimili quodam uerſer metu. Eſt itaque æquum, non modo uos iudices, ſed omnes etiam reliquas literas huius doli curam gerere. Nam ſi, ut libet unicuiq; licebit é ſuo ordine, in alium uiolenter irrumpere, idque uos, ſine quibus nihil omnino ſcribitur, permiſeritis, non uideo quomodo, ſua quique ordines, iura, iuxta quæ à principio conſtituti ſunt, tuebuntur. Sed non exiſtimo uos unquam ad tantam incuriam uel negligentiam peruenturos, ut ea feratis, quæ cum æquo & iure pugnant. Et ut uos certamen omiſeritis, tamen mihi, qui iniuria adfectus ſum, negligendum non erit. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio ſtatim, cum cœperunt contra leges delinquere, eſſet repreſſa, neque enim litigaret ad hunc uſque diem λάμβδα cum ρῶ, diſceptans de uoce λίσσομαι & ῥαψαλλγία. Neque etiam τῷ γάμμα eſſet cum κάππα certamen, neque tam ſæpe ad manus propè ueniſſent in fullonia, de dictionibus γναφεῦσι & γνάφοις diſceptantes. Quin ceſſaſſet etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μέτις illi ſurripiens, imò ſuffurans. Adeoq; reliquæ autem literæ, quieuiſſent ſeditiones mouere contra leges. Eſt enim pulchrum unamquamq; literam in eo ordine, quem primum ſortita eſt, manere, tranſcendere uerò eò quo non oportet, eius eſt, qui ius & æquum ſoluit. Et qui primus uobis has leges finxit & formauit, ſiue Cadmus fuerit ille inſularis, ſiue Palamedes Nauplij filius, quanquam nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant, non ordinem tantum, per quem ſua quibuſq; literis, præſidentiæ dignitas, firmiter permaneret, definierunt uidelicet quæ deberet eſſe prima, quæ ſecunda, ſed qualitates etiam & uirtutes, quas habent ſingulæ noſtrum conſtituerunt. Et uos quidem, ô iudices, honore adfecerunt præcipuo, propterea quòd ueſtro Marte, poteſtis ſonum efficere. Semiuocales uerò ſecundo loco dignati ſunt, eo quòd ſine ueſtro acceſſu exaudiri nequeunt. Ex omnibus etiam literis, quibuſdam, omnium poſtremum locum, decreuerunt, mutis ſcilicet & uoce carentibus. Has itaque leges per uos uocales conſeruari decet. Hoc uerò τοῦ, neque enim poſſum ipſum turpiori nomine adpellare, quàm quo nominari ſolet, per Deos, niſi duæ quædam bonæ ex uobis & aſpectu decenti ἄλφα ſcilicet & ὦμέγα ſe illi coniunxiſſent, ne audiretur quidem ſolum. Hoc inquam mihi maiorem uim quàm nullæ unquam literæ, inferre auſum eſt. Nam nominibus & uerbis patrijs me extrudere, præterea ex ipſis etiam coniunctionibus & præpoſitionibus expellere tentat, adeo ut iſtam immodicam auariciam porrõ ferre nequeam. Verum iam tẽpus eſt dicere unde & à quibus res initium ſumpſerit. Peregrinabar aliquando in Cybelo, id oppidulum eſt non iniucundum, colonia, ſicuti fertur, Athenienſium, adducebam uerò mecum fortiſſimum ῥῶ ex uicinis meis optimum. Diuertebam uero ad comicum quendam poëtam, huic nomen erat Lyſimacho, & à maioribus, quantum adparebat, genere erat Bœotius, ſed tamen, de ſe dici uolebat, quòd in media Attica natus eſſet. Apud hunc hoſpitem ego huius τοῦ auariciam deprehendi,

Amplificatio à futuro periculo.

A translatione

Exemplũ damnantes illati alijs quoq;.

Locus cõmunis

Propoſitio.

Narratio, continens cauſæ cõfirmationem.

hendi. Equidem cum hactenus paucis quibusdam manus intulisset, dicendo τετταράκοντα, priuans me meis cognatis, existimabam eam esse consuetudinem literarum, quæ una mecum essent educatæ. Præterea cum τίτταγαν & similes quasdam uoces mihi detraxisset, diceretq; eas esse suas, audiebam patienter, nec uehementer admodum me ea res mordebat, uerum cum ab eis initium sumpsisset, atque postea ausum esset etiam dicere κατίτταρον & κάτταμα, & τίτταγα, deinceps abiecto omni pudore, βασίλιττα quoque nominare, haud leuiter sum cõmotus, & ita accensus, timens ne quis temporis successu etiam σῦκα, τῦκα adpellet, oro autem uos per Iouem, ut mihi indignanti, & iusta ira commoto, præterea omni ope & auxilio destituto, ignoscatis. Neque enim paruum hoc, aut lene est periculum in quo uersor, cum præter quam quòd assuetis & familiaribus literis me spoliauit, etiam κίτταν, id est, picam, aurem meam loquacissimam, ex medio sinu, ut dici solet, abreptam, κίττα appellauit. Quin & φάττα, id est, palumbum, una cum νῆττας, id est, anatibus, & κοττύφους, id est, merulis, abstulerat, interdicente Aristarcho. Eripuit etiam non paucas apes. In Atticam uero ueniens ex media illa regione ὀμφαλόν præter ius rapuit, idque uobis ipsis & alijs quibusdam syllabis uidentibus. Verum quid ego ista commemoro, cum me tota Thessalia expulerit, uelitque eam Thettaliam diceret toto insuper mari sum excluſum. Neq; à beris hortensibus sibi temperat, ut iam, quod dici solet, ne paxillus quidem mihi relinquus sit. Quòd uero litera sim, quæ nulli nocere studeam, uos ipsi mihi testes estis, neque enim unquam accusaui literam ζῦτα, quæ mihi σμάραγδον abstulit, & totam σμύρναν surripuit. Nec ipso etiam ξῦ omnia fœdera & pacta rumpenti, litem intendi, ipso etiam Thucydide opem illi ferente. Etenim uicinò meo ῥῶ uenia danda, quòd morbo adfectum sit, & meas apud se μυρσίνας, id est, myrtus, plantarit, & quòd melancholiæ malo laborans me in faciem percusserit. Et talis quidem litera sum egò. Hoc uero τοῦ quàm sit natura uiolentum aduersus reliquas omnes literas, & quàm à nullis omnino absit inuerit, consideremus, sed & δέλτα & θῆτα & ζῆτα, & propè omnia literarum elementa iniurria adfecit. Accersè mihi læsas literas. Auditis uocales iudices ipsum δέλτα, dicere; surripuit mihi meam ἐνδελέχειαν, pro qua uult ut dicatur ἐντελέχια, quòd sanè contrarium est omnibus legibus. Auditis uociferari ζῆτα, & capiti capillos euellere, eò quòd priuatum est cucurbita. Auditis ipsum etiam ζῆτα suis uocibus σύριγγα & σαλπίζειν spoliatum esse, adeo ut ne ψύλλειν quidem id est, mutire, illi porrò liceat, quis ista quæso ferat? aut quæ pœna satis magna erit tam scelesto? Verum hoc non tantum cognatum sibi elementorum genus lædit, sed iam ad homines etiam, ijsdem moribus se contulit. Neque enim permittit ut recta ferantur linguis. Imò uero Iudices, interim enim res humanæ rursus me admonuerunt γλῶσσης, id est, linguæ, nam expulsum me hac quoque parte, γλῶσσαν facit γλῶτταν, ò reuera linguæ pernicioſus morbus τοῦ. Verum rursum me conferam ad illud, quòd cœperam, atq; homines defendam in ijs, in quibus aduersus eos delinquit. Nam conatur illorum uoces quibusdam uinculis constringere & discerpere, ita ut si quis pulchrum quidpiam uidens, idque καλὸν, adpellare uelit, hoc τοῦ statim irruens τὸν καλὸν ipsum dicere cogit, adeo cupit in omnibus præsidentiam obtinere. Rursum alius quispiam dicit, πρὸς κλῆματος, id est, de palmite, hoc uero, est enim reuera ἄλημον, id est, miserum, ἄλημα facit quod erat κλῆμα. Et quidem non plebeios tantum homines iniuria adficit, sed iam etiam magno illi regi, cuius fama est ipsam terram & mare cessisse, atque naturas suas reliquisse, insidias tendit, & ex ipso, cum κῦρος sit, τῦρον quendam efficit. Atque in hunc modum uocem hominum lædit. Quomodo uero re ipsa & opere, eosdem lædat, audite: plorant homines, atque suæ fortunæ uices deflent, atque ipsum sæpe Cadmum execrantur, quòd τοῦ in literarum genus induxerit, aiunt enim Tyrannos eius literæ corpus secutos atque figuram imitatos, postea simili figura ligna fabricasse, in qui-

Amplificatio cõfirmationis à magnitudine iniuriæ, quã præcedentium enumeratione amplificat.

Alludit ad dictiones θάλασσα, σῦκον λοιμὸς πῆχυς.

Collatio suæ modestiæ & aduersarij proteruitatis.

Alludit ad κόρρης & κόρρην.

A testimonijs aliarum.

Alludit ad uocem πολυκύνδυλος, quæ interdum per θ. interdum per τ. scribitur.

Quomodo pro eo συρίσσειν, & σαλπίζειν Dores dicunt.

Causſam suam probabilem facit ex ijs quæ idem τοῦ etiam in alios peccarit.

Amplificatio à personæ qualitate.

Epilogus. bus homines ſuſpendant. Atque ex hoc, huic tam pernicioſæ fabricæ, peſſimum nomen obueniſſe. Propter iſta omnia quot mortibus ipſum τοῦ dignum eſſe iudicatis? Ego quidem exiſtimo meritò hoc ſolum ad ſupplicium ipſius τοῦ relinqui, ut pœnam in ſua illa figura ſuſtineat, propterea quòd crux ab ipſo fabricata eſt, & ab eo nomen illi homines impoſuerunt.

Crucis ſupplicium.

TIMON SIVE MISANTHROPOS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

ORNATISSIMO IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI THOMAE Ruthallo Secretario regio, poſt epiſcopo Dunelmenſi, Eraſmus Roterodamus, S. P. D.

VIDE *quantum audaciæ mihi ſuppeditet ſingularis quædam ingenij tui, morumq; facilitas, humaniſſime Ruthalle: qui cum nouitiam agnouerem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel ſplendore, uel eruditione præcipuũ eſſe, tamen non uerear meas nugas rudes adhuc, nuxq; è prima ſcheda repurgatas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos eſtum nulli ſeruire clamitans. Atq; ne nihil mei apud hominem tam noſtri ſtudioſum relinquerẽ, id quod tum fortè erat in manibus, Miſanthropum τοῦτο, nimirum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is eſt Luciani Dialogus, quo uti alius lectu, uel utilior, uel iucundior: uerſus quidem ille iampridem ab alio neſcio quo: ſed ita uerſus, ut interpres hoc modo demonſtrare uoluiſſe uideatur, ſeſe neque Græce ſcire, neq; Latine: nec temere adeo quis ſuſpicetur cum interpretem ſubornatum eſſe ab iis, qui Luciano malè uolunt. Tu noſtram hanc audaciam boni conſules, & Eraſmum in eorum numero pones, qui tui ſunt amantiſſimi. Vale, Londini. An. M. D. IIII.*

ARGVMENTVM.

Timon. HOC Dialogo de Diuitijs tractatur. Quis ſcilicet uerus Diuitiarum uſus ſit, & quomodo retineantur. Quibus potiſſimum obueniant, & quales reddant poſſeſſores. Occaſio Dialogi à perſona Timonis ſumpta eſt, quem Athenienſes, quòd inhumanus planè eſſet, hominumq; congreſſus ac ſocietatem uitaret, imò etiam publicis malis gauderet, μισάνθρωπον appellarunt: cuius mortui quoq; ſepulchrum (ut ſcribit Suidas) inacceſſum & inuium factum fuit, cùm mare, tanquam ipſum quoq; peruſum illius inhumanitatem, inundatione eam terræ partem, ubi ſepultus erat, à reliqua abſtractam ſecluſiſſet. In quo & tale Epitaphium inſcriptum fuiſſe fertur.

Hic iaceo, uita miſeraq; inopiq; ſolutus,
Nomen ne quæras, ſed malè tute peri.

Huic igitur Timoni ſimiles reddi & diuites, uidetur intelligere uelle Lucianus, utpote quos diuitiæ & faſtuoſos & inſolentes, & planè barbaros, efficere conſueuerunt. Fingit autem ab nutio diuitem fuiſſe, ſed ob liberalitatem, & quòd abſq; iudicio in quoſuis benignus eſſet, ad paupertatem redactum eſſe. Quam rem cum Iupiter ex ipſius querela, qua cum illo expoſtulando, in hominum maliciam & ingratitudinem à principio inuehitur, cognouiſſet, miſertus illius, eò quòd & in deos pius fuerat, & multa illis ſacra peregerat, diuitem denuo facere ſtatuit, ac Plutum cum theſauro ad ipſum mittit. Qui principio ire detrectat, oſtendens illum ſua culpa pauperem factum eſſe, et cum talibus hominibus minimè perdurare ſe poſſe, atq; æquè odiſſe eos, ut ſordidos atq; auaros illos, qui nunquam omnino ſe utantur. Mediocritate enim utendi ſe gaudere. Atq; hic locus uſum diuitiarum, & quomodo conſeruari eædem debeant, docet. Deinde cùm Iupiter in ſententia perſiſteret, atq; ita Plutus ducente Mercurio ad Timonem proficiſceretur, inter eundem fingitur claudicare, ibi, interrogante Mercurio, cauſſam ciuis rei reddit, quòd quoties à Ioue mittatur, tardè incedat, neq; uideat quorſum eat, neq; norit ad quos eat: quoties aũt à Dite mittatur, etiã alatũ eſſe. Quo figmento ſignificare uidetur, improbos ac malos ſemper melioribus ſucceſſibus frui: probos autem, & à Ioue dilectos, aut nunquam, aut tardè in hac uita felices as diuites fieri. Poſtremò interrogatus à Mercurio, cur deformis ac pallidus, tantopere auertatur ab hominibus, reſpondet, Inſcitia, ac cæcitate illorũ hoc fieri. Atq; ibi cum hos, tum alios effectus ſuos exponit, quæ omnia poſtremò actione, & quaſi ipſa re comprobantur, dum Timonem ab initio, Plutum reijcere atq; auerſari fingit, utpote ex paupertate modeſtum ac temperantem iam factum, et agnoſcentem ſuperiora mala, in quæ ex Diuitiarum copia inciderat. Mox eundem acceptum cum ſumma

cura

ura asseruare, tumidumq; & insolentem, omnes alios homines uitare atq; contemnere. Additis ad scenem etiam Adulatoribus, scurris, assentatoribus, sycophantis, fumi uenditoribus, & id genus alijs, qui ut corpus umbra, sic ipsi diuitias atq; fortunam comitantur.

IVPITER Philie, hospitalis, sodalitie, domestice, fulgurator, iusiurandice, nubicoge, grandistrepe, & si quod aliud tibi cognomen attoniti Poetę tribuunt, maximè quum hærent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metriq; expleshiatum, Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam palàm apparet nugas esse, fumumque poëticum, nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq;, nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentque, adeo ut ne minimam quidem scintillulam iracundiæ aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaque citius quiuis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum elichnium metu erit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: usque adeo titionem quempiam in sese uibrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam formident, uerùm hoc solum uulneris inferri posse iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum est, ut iam Salmoneus tibi sit ausus etiam obtonare, neque id admodum abre: quippe aduersus Iouem usqueadeo ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaque tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora stertis, qui neque peierantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt, auresque iam tibi obsurduerunt, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acrique animo, uehemensque ad iracundiam, permulta in homines maleficos ac uiolentos facie bas. Neque tum unquam tibi cum illis erant inducię. sed perpetuò fulmen erat in negocio, perpetuò obuibrabatur Aegis, obstridebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, densissimè ex ædito loco deuolantium torquebatur: Terræ quassationes, crebri instar frequentes, ad hæc nix cumulatim, neque non grando saxorum in morem, atque ut tecum grandius loquar, imbresque rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragium ortum est, ut omnibus sub aqua demersis, uix unica scaphula seruaretur, quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam seruans, unde sceleratius etiam genus in posterum propagaretur. Nimirum igitur dignum secordia præmium ab illis reportas, quum iam nec sacra faciat tibi quisquam, nec coronas offerat, nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ô deorum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum sacrilegio compilarint, quum tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admòliti sunt. Atque interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, Gigantumque extinctor, & Titanum uictor sedebas: quum tibi cæsaries ab illis circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo securè despicis? Aut quando de tantis maleficijs pœnas sumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum iniquitatem? Etenim ut de communibus fileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam:

Expostulatio cum Ioue, quòd hominum prauitatem & malicię tam impunè sinat.

A cõsequentib. & exemplo.

Ab antecedentib.

A cõsequentib. & euentu.

Descēdit à generali querela ad speciem.

quum tam multos Athenienſes in ſublime euexerim, ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctiſque quotquot opus haberent, ſuppeditarim, imò ſemel uniuerſas opes in amicos iurandos effuderim: ſimulatque his rebus ad inopiam deuenì, iam ne agnoſcor quidem ab illis, nec aſpicere dignantur me, qui dudum reuerebantur, adorabant, meoque de nutu pendebant. Quòd ſi quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euerſam hominis iam olim defuncti ſtatuam, ac temporis longitudine collapſam præterеunt, quaſi ne norint quidem. Porrò alij procul conſpecto me, alio ſeſe detorquent: exiſtimantes ſeſe inauſpicatum, abominandumque uiſuros ſpectaculum, quem non ita pridem ſeruatorem & adiutorem ſuum eſſe prædicabant. Itaque prementibus malis ad extrema redactus conſilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis, atque hic cum ſolitudine, cumque ligone philoſophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quòd poſt hac non intuebor pleroſque præter meritum ſecundis fortunæ ſucceſſibus utentes. Nam illud uel maximè urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæque proles excuſſo profundo iſto, grauique ſomno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenſo, ingenti reddita flamma, iram aliquam ſtrennuì illius ac ſuucenilis Iouis oſtende, niſi uera ſint quæ à Cretenſibus de te, tuaque ſepultura feruntur. IVP. Quis hic eſt Mercuri, quem audio ſic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac ſqualidus, pelleque hircina amictus? fodit autem, ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & confidens, mirum ni philoſophus eſt, neque enim alioquì adeo impia, nefariaque in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non noſti Timonem Echecratidis filium Colyttenſem? Hic nimirum eſt, qui nos ſæpe numero in ſacris legitimis conuiuio accepit, ille repente dives factus, ille qui toties Hecatombas, apud quem ſplendidè Ioualia feſta conſueuimus agitare.

Epilogus per exhortationem

Perſonæ deſcriptio et occaſio Dialogi.

IVP. Hem quæ nam iſta rerum commutatio? hiccine honeſtus ille? dives, quem tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc ſit habitus? ſqualidus, eruminoſus, foſſor conductitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat? MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atque humanitas, & in omnes quicunque egerent miſericordia. At reuera uecordia potius facilitas dici, nulluſque in ſuſcipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit, ſeſe coruis lupiſque largiri. Quin magis quum à uulturibus tam multis miſero iecur eroderetur, ob id amicos eos neceſſarios iudicabat, quaſi benenolentia erga ſeſe afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo poſtea-

1.

Non liberalitate, ſed parſimonia diuitias retineri.

quam oſſa penitus nudaſſent, circumroſiſſentque, deinde ſi qua medulla ſuberat, hanc quoque admodum diligenter exuxiſſent, aufugerunt, exuccum & radicitus defectum deſtituentes, adeo ut poſtea ne agnoſcant quidem, aut aſpiciant, tantumabeſt ut ſint qui ſuppeditent, impartiantque. Has ob res foſſor, & ſago, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduerſus ingratos atra bile ſtomachatur, qui quidem ſua benignitate ditati, admodum faſtuoſè nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur nouerint. IVP. Atquè profecto uir neutiquam faſtidiendus, neque negligendus, & iure optimo indignatur, qui iſs tantis in malis agat. Quare ſceleratos iſtos adulatores ipſi quoque fuerimus imitati, ſi eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguiſſimas quaſque nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiamdum mihi in naribus reſidet. Tametſi propter negocia maximamque turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neque non aliena rapientium, præterea ob formidinem quam mihi parſiunt ſacrilegi, qui quidem tum multi ſunt, tum obſeruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conniuere ſinant. Iampridem profecto ad Atticam regionem oculos detorſiſſem, maximè poſteaquam philoſophia & de uerbis digladiationes apud iſtos increbuerunt

Digreſſiuncula in Athenienſium mores & philoſophos, continens excuſationem neglecti Timonis.

trebuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis uociferantibusque ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficique, qui uirtutem quandam, & incorporea quędam, meraſque nugas ingenti uociferatione connectunt: hęc in causa fuerunt, ut hunc quoque neglexerim, quum haud medio. riter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas. Porrò Plutus unà secum ducat & Thesaurum, & utrique apud Timonem perseuerent. Neque usqueadeo facile demigrent, etiam si quàm maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi, in posterum cõsultabo: pœnasq; daturi sunt simul atq; fulmen instauraero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi, quum nuper auidius in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dij uocaremur. Ac illum quidem errore nonferrębam, propterea quòd Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum comminueretur. Quanquam interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregiè locuple tem factum. MERCVRIVS. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo qui caussas agunt, uerum etiam, qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timonqui se imprecando clamosum & improbum præstiterit. Iouemq; reddiderit attentum. Quòd si silentio fodisset incuruus, etiam nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego Iupiter haudquaquam ad istum rediturus sum. IVP. Quid ita non rediturus optime Plute, præsertim à me iussus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eijciens, & in multa fragmenta dissecans: idq; quum illi paternus essem amicus, ac me penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter quã ijj, qui è manibus ignem abijciunt. Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ò Iupiter, qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeant, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem ligo abundè satis corripuerit, nisi prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potiùs, quàm inopiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quòd tibi patefactis foribus libere permiserit uagari, neque includens, neque zelotypus in te. Porrò alias diuersa de causa in diuites stomachabare, quum diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligendi, coaceruandiq; usu contractis, contortisq;: quòd si quando daretur opportunitas, aufugiturum quoq; ab illis te minitabare. In summa, rem supra modum acerbã iudicabas in æreo ferreoue thalamo, Danaës exemplo, uirginem asseruari atq; à sceleſtissimis educari pædagogis, fœnore & computo. Proinde absurdè facere aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neq; (quum liceret) frui auderent, neq; quum ipsis esset in manu, amore suo securè uterẽtur, sed uigiles obseruarent, ad signum ac seram oculis nunquam conniuentibus, neq; usquam dimotis semper intuentes, abundè magnũ fructum arbitrantes, nõ quòd ipsis fruendi facultas adesset, sed quòd nemini fruẽdi copiam facerent, non aliter quàm in præsepi canis, nec ipse uescẽs hordeis, nec equũ famelicum id facere sinens. Quineti am ridebas istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem

Mandatũ Iouis. Alia excusatio, cur non statim puniat nocentes iocosa.

Epiphonema. Audaces atq; improbos fortũna iuuare.

Detrectatio Pluti, à qualitate personæ.

I.

Est autem collatio prodigorum et auarorũ, ostendens uerũ usum diuitiarũ in mediocritate uitendi consistere.

Sordidorum descriptio.

quidem ſibi ſubtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fo re, ut aut ſceleratiſſimus famulus, aut diſpenſator, aut liberorum pædagogus fu tim ſubiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem poſtea ſi nat ad fuliginoſam, & oris anguſti lucernulam, ac ſiticuloſum ſcirpulum uſuris inuigilare. Quid itaque an non iniquum, quum hęc quondam incuſaueris, nunc in Timone diuerſa his criminari? PLV. Atqui ſi rem uerè perpenderis, utrum que me iure facere iudicabis. Nam & Timonis iſta nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, ſtudiumque quod ad me pertinet, merito uideatur. At è diuerſo, qui me oſtijs ac tenebris incluſum ſeruabant, id agentes, quo ſcili cet craſſior, ſaginatiorque, ac uehementer corpulentia onuſtus euaderem: quum interim neq; ipſi contingerent, neq; in lucem producerent, ne uel aſpicerer à quo piam, hos dementes & cõtumelioſos in me iudicabam, quippe qui me nihil com meritum tot in uinculis cogerent ſitu carięq; putreſcere, haud intelligentes, quo mox demigrent, me alijcuipiam, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur pro bo, ſed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouent. Sed qui (quod eſt optimum) mediocritate utantur, uti nec prorſus abſtineant, neq; penitus pro fundant. Etenim illud per Iouem conſidera Iupiter: Si quis ubi puellulam & formoſam lege duxiſſet uxorem, poſtea neque obſeruet, nec ulla omnino zeloty pia proſequatur, uidelicet ſinens illam noctu atq; interdiu quocunq; libitum ſit ire, & quicunq; uoluiſſent cum his habere rem, uel producat potius ultrò ut adul teretur, fores aperiens, proſtituatq;, & quos libet ad illam inuitans, num hic a mare uidebitur? profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui ſæpenumero a morem ſenſeris. Rurſum ſi ingenuam lege domum deducat, uti liberos legiti mos progeneret, cæterum nec ipſe contingat florentem ætate, decoramque uir ginem, nec alium ſinat aſpicere: ſed incluſam, orbam, ſterilemque in perpetua uir ginitate contineat, idque præ amore ſe facere prædicet, & hunc quidem præ fe rat, pallore, corpore exhauſto, oculis refugis, num fieri potis eſt, ut huiuſmodi non deſipere uideatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo formoſam atque amabilem ſinat emarceſcere, per om nem uitam, tanquam Cereri ſacerdotem alens. Huiuſmodi & ipſe indignè fe ro, quum à nonnullis ignominioſe cædor calcibus, laniorque, atque exhaurior, à nonnullis contrà perinde ut ſtigmaticus fugitiuus compedibus uincior.

Mediocritas.

Amplificat ſimilitudinem.

IVP. Quid eſt autem quòd aduerſus illos indigneris, quandoquidem utriq; pœ nas ègregias luunt? Alteri quidem dum Tantali in morem, neq; bibere ſinun tur, neque edere, ſed ore ſicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phyneo cibos Harpyiæ ipſis è faucibus eripiunt. Sed abi iam, Timone multò poſthac uſurus cordatiore. PLV. An ille aliquando deſinet me ceu foraminoſo cophino, priuſquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quaſi conetur oc cupare, quo minus influam, ueritus ne ſi copioſius infundar, ipſum undis obru am? Quo fit, ut in Danaidum dolium aquam mihi uidear allaturus, fruſtraque infuſurus, uaſe non continente liquorem: imò prius propemodum effuſo quod influit, quàm influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effuſionem, ac liber exitus.

IVP. Proinde ni hiatum iſtum obturauerit, perpetuumq; perſtillationem ſiſtere ſtuduerit, te propediem effuſo, facile rurſum ſagum, & ligonem in dolij fece repe riet: ſed interim abite, atq; illum diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmẽ cuſpide reſtituta reſar ciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidem ignorabam ò præclare, te non cæcũ modo, uerumet iam claudum eſſe. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuũ Mercuri: uerum ſi quando proficiſcor à Ioue miſſus ad quempiã, tum neſcio quo pacto tardus ſum, et utro que claudus pede, ita ut ægrè ad metam pertingere queam: ſene nonnunquam in terim facto, qui me operiebatur. Porrò quũ diſcedẽdum eſt, alatum uidebis mul

tõ aui-

bõ auibus celeriorem. Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERC. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendidè uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati aurumque manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. PLV. Isthæc alia res est Mercuri; neq; enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum, in tabellas iniiciunt me, ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porrõ qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirundinem aduolantem stridentes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum mento subraso, pro uaris & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat cõmutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, secũq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum lucrum agentes, quòd eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui cõpedes etiam dum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quicq; pristinũ, perinde uti templum adoret: nõ est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiã irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorẽ esse, Cecrope Codrõue generosiorem, callidiorem Vlysse, unum autem uel sedecim pariter Crœsis opulentiorem, momento temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs fuerant collecta. MER. Ista ferme sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quum sis, uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui dititijs abundent? PLV. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? MER. Per Iouem haudquaquam. Neq; enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Callian accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? PLV. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abdutit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorans. MERC. Num ergo fallitur Iuppiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? PLV. Et iure quidem optimo fallitur ô bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret, emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilẽ, & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facilè inueniret, quę nimirum adeò obscura sit, ac minuta. Itaq; qui rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facilè in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MER. Atqui fit, ut quoties eos deseris,

11. *Quibus diuitiã potißimũ obueniant, improbis & ſtultis uidelicet, raro ac tardè bonis ac modeſtis. id quod ſignificare uoluit, dum à Ioue claudum & cæcum exire, et ad ignotos fingit: contrà autem à Dite alatum etiam.*

ſeris, celeriter aufugias, quum uiæ ſis ignarus? PLV. Tum demum acutum cerno, pedibuſq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi reſpondè, qui fit, ut quum ſis oculis captus (dicendum enim eſt) præterea pallidus, poſtremò claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & ſi potiantur, felices uideantur: ſin fruſtrentur, non ſuſtineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui ſic perditè te amarint, ut ſe aëreo è ſcopulo piſcoſi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati faſtidiri ſeſe abs te, propterea quòd illos nullo pacto reſpexiſſes. Quanquam ſat ſcio, tu quoque fateberis, ſi quo modo tibi ipſi notus es, furere iſtos, qui eiuſmodi amore ſunt dementati. PLV. At enim credis me, qualis ſum, talem iſtis uideri, nempe claudum aut cæcum, aut ſi quid aliud adeſt mihi uitij. MER. Quid ni ô Pluté? niſi forte & ipſi omnes cæci ſunt. PLV. Haud cæci quidem, ô optimè, uerum inſcitia errorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras: ad hęc ipſe quoque ne per omnia deformis ſim, perſonæ uehementer amabili tectus inaurata, gemmiſq; picturata, ac uerſicoloribus amictus eis occurro: at illi rati ſeſe natiui uultus uenuſtatem aſpicere, amore capiuntur, diſpereuntq; niſi potiantur. Quòd ſi quis me toto corpore renudarum illis oſtenderit, dubio procul futurum ſit, ut ſe ipſi damnent, qui tantopere cæcutierint, adamantes res neutiquam amandas ac fœdas. MERC. Quid ergo poſteaquam eò peruentum eſt, ut iam diuites euaſerint, iamq; perſonam ſibi circumpoſuerint, rurſum falluntur? Adeo ut ſi quis illis detrahere conetur, penè caput potius, quàm perſonam abijciant? Neq; enim ueriſimile eſt etiam tum illos ignorare, auro bracteatam eſſe formam, quæ intus cuncta inſpexerint. PLVT. Ad id non parum multæ res, ô Mercuri, mihi ſunt adiumento. MER. Quæ nam? PLV. Simulatq; qui me primum nactus eſt, apertis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit elatio, uecordia, iactantia, mollities, uiolentia, dolus, atq; alia item innumerabilia: à quibus omnibus poſteaquam eſt animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquã ſunt admiranda, & appetit ea quæ ſunt fugienda, neque cunctorum illorum quæ intoleranda, malorum patrem ſtupet, illorum ſatellitio uallatum; quidui ſ potius paſſurus, quàm uti me compellatur reijcere. MER. Vt leuis ac lubricus es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neque ullam præbens anſam certam quo prenſus teneare: ſed neſcio quomodo anguillarum ac ſerpentum in morem inter digitos elaberis. At è diuerſo paupertas, uiſcoſa, prenſu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hæreant, nec facilè queant auelli. Verum interea dum nugamur, rem haud paruam omiſimus. PLV. Quam? MER. Nempe quia theſaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. PLV. Iſthac quidem ex parte bono ſis animo. Nam non niſi in terra relicto illo ad uos aſcendere ſoleo: iuſſoq; intus manere foribus occluſis, neq; cuiquam aperire, niſi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me conſequitor, chlamydi adhærens, donec extremam uiam attigerimus. PLVT. Rectè facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim ſi me deſereres, forſan oberrans in Hyperbolum atit Cleonem inciderem. Sed quis hic ſtridor ceu ferri ſaxo impacti? MER. Timon hic eſt, qui proximè montanum & petricoſum fodit ſolum. Papæ: adeſt & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames cogit, longè præſtantius quàm tui ſint ſatellites. PLV. Quin igitur quàm ocyſſime diſcedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ precium fecerimus cum homine eiuſmodi uallato exercitu. MER. Secus uiſum eſt Ioui: quare ne metu deterreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue ſumus ire iuſſi. PAV. Ita ne rurſum Plutus ad Timonem? poſteaquam ego hunc antea delitijs malè corruptum ſuſcepi: commendansq; Sapientiæ & Labori, ſtrenuum, multiq; precij uirũ reddidi? Adeo

ne

III. Effectus diuitiarum.

I. Inſcitia & error.

II. Vecordia ſuperbia, proteruitas &c.

Collatio Paupertatis, et eius effectum.

ne deſpiciendā, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat poſſeſſio, eripiatis, iam exactiſſima cura ad uirtutē excultum: ut Plutus hic ubi denuo ſuſceperit, per contumeliam & arrogantiam, illi manu iniecta, talem redidderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordem: rurſum mihi reſtituat, ubi iam nihili factus erit, & reſiculus? MER. Sic ò Paupertas Ioui placitum eſt. PAV. Equidem abeo. at uos Labor & Sapientia, reliquiq; conſequimini me. Porro hic breui cognoſcet, qualis in ſe fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. qui cum donec habuit cōmercium, ſano corpore, ualentiq; animo perſeuerauit, uirilem exigēs uitam, & ad ſeſe reſpiciens: ſuperuacua autem et uulgaria iſta aliena, ita ut ſunt, exiſtimans. MER. Diſcedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam eſtis ò ſceleſti? aut qua gratia huc adueniſtis homini operario mercenarioq; negocium exhibituri? uerum haud quaquam læti abibitis, ſceleſti ut eſtis omnes: nam ego uos illico glebis & ſaxis petitos cōminuam. MER. Nequaquam ò Timon, ne ferito, neque enim feries mortales: uerūm ego ſum Mercurius, hic Plutus. Miſit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, deſiſtens à laboribus. TIM. Atqui uos iam plorauerit, etiam ſi diſſitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quiſquis hic fuerit mihi certum eſt ligone impacto cōminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercurī: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter inſanire, ne malo quopiam accepto diſcedam. MER. Ne quid ferociter Timon, quin exue potius penitus iſtam ferocitatem, aſperitatemq;, ac manibus obuijs excipe bonam fortunam: rurſum diues eſto: rurſum Athenienſium princeps, & ingratos illos deſpicito, quum ſolus florebis. TIM. Nihil mihi uobis eſt opus, ne obturba te. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatiſſimus ſum ſi nemo propius ad me accederit. MER. Adeone quæſo inhumaniter?

Hæc ego ſæua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forſitan homines tibi haberi inuiſos, ut qui tam multa indigna in te commiſiſſent: deos odio te proſequi nequaq; erat conſentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouiq; quod me reſpicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaquam recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniā pridem innumerabilium malorū hic mihi fuit autor, quum me aſſentatoribus proderet, inſidiatores in me inuitaret, conflaret odiū, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiū redderet: denicq; quum me adeo perfidè ac proditoriè deſtituerit. Contrà paupertas optima, me laboribus, uiro digniſſimis exercens, mecumq; uerè & liberè conuiuens, & quibus opus erat ſuppeditauit laboranti, et uulgaria iſta docuit cōtemnere, effecitq; ut mihi uitæ ſpes omnis ex me ipſo penderet, demonſtrans quænam eſſent opes uere meæ: nempe quas neque adulator aſſentans, neque ſycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; cōcionator ſuffragiorū autor, neq; tyrannus intentus inſidijs queat eripere. Itaq; tam ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, nec quicquam eorū quæ ſunt in ciuitate malorū aſpicio, abundè magnum & ſufficientem uictum mihi ligo ſuppeditat. Quare tu Mercuri, quam ueniſti uiam reuertiens, recurre, unà tecum Plutum adducens ad Iouem. Illud mihi ſat fuerit, ſi effecerit, ut omnes mortales per omnem ætatem eiulent. MER. Nequaq; ò bone nec enim omnes ad eiulandum ſunt accommodi. Quin tu iracunda puerilia iſta miſſa face, ac Plutum excipe: non ſunt reijcienda munera, quæ à Ioue proficiſcūtur. PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendā meas, an grauiter feres ſi quid dixero? TIM. Dicito, ne multis tamen, ueq; cum procœmijs, quemadmodum perditiſſimi iſti ſolent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram patientem dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accuſato. Attamen uide, num qua in re te, quemadmodum ais, leſerimus

Iam eorum, quæ quaſi uerbis hactenus diſputauit, exēplum quoq; & actionem ſubijcit

Effectum paupertatis modeſtia ſcilicet & diuitiarum contemptus

Accuſatio diuitiarum ab effectu & accidentibus;

Defensio per remotionē criminis, in malè tentem.

qui quidem dulciſſimarum quarumq; rerum tibi extiterim autor, opiſexq;, auctoritatis, præſidentiæ, coronarum, aliarum item uoluptatum, mea opera conſpicuus eras, celebris & obſeruandus. Cæterum ſi quid moleſti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipſe magis abs te ſum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominioſe uiris illis execratis ſuppeditaris, qui te mirabantur, ac præſtigijs dementabant, mihiq; modis omnibus inſidias ſtruebant. Porrò quod extremo loco dixiſti, te à me proditum, deſertumq; fuiſſe. iſtud ci iminis in te poſſum retorquere, quum ipſe ſim modis omnibus à te reiectus, præceps q; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, ſagum iſtud chariſſima tibi paupertas circumpoſuit. Itaq; teſtis eſt mihi hic Mercurius, quam topere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hoſtiliter eſſes in me debacchatus. MER. At nunc uides Plute, in cuiuſmodi hominem ſit commutatus. Proinde audacter cum illo conſuetudinem age. Tu uerò fode ita ut facis. Tu interim theſaurum ſub ligonem adducito. Audiet enim ſi tu accerſiueris. TI. Parendum eſt Mercuri, rurſusq; diteſcendum. Quid enim facias quum dijs compellant? tamen uide, in quas turbas me miſerum conijcies: qui quidem quum ad hunc uſq; diem feliciſſimè uixerim, tantum auri repente ſum acceperus, nihil commeritus mali, tantumq; curarum ſuſcepturus. MER. Suſtine Timon mea gratia, tametſi graue eſt iſthuc, atq; intolerandum:, quo uidelicet palpones illi præ inuidia rumpantur. Ego porrò ſuperata Aetna in cœlum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem ſicut apparet, nam ex alarum remigio facio coniecturā. Tu uero hic operire, ſiquidem digreſſus Theſaurum ad te tranſmittam, ſed ferè ſortius: tibi loquor auri Theſaure, Timoni huic audiens eſto, offerq; temet erudendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. TIM. Age iam ô ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigere, dum ex abdito Theſaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucrifer Mercuri, unde nam auri tantùm? Num ſomnium hoc eſt? Metuo ne carbones reperturus ſim experrectus. Atqui aurum profectò eſt inſigne, fuluum, graue, & aſpectu multo iucundiſſimum,

Affectus diuitiarum, ſcilicet, inhumanitas, & inſolētia, & φθονερὸν μισάνθρωπον.

Pulcherrima Aurum fauſtitas mortalibus. Quippe quòd ignis in morem ardes, noctesq; & dies renides. Ades ô mihi chariſſimum deſideratiſſimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipſum olim aurum eſſe factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto ſinu uſque adeo formoſum amatorem excipiat, per tegulas illapſum? ô Mida Croeſeq;, ac munera Delphico in templo dicata, ut nihil eratis ſi cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Perſarum quidem rex par eſt. O ligo, ſagum chariſſimum, uos huic Pani ſuſpendi commodum eſt. At ego quàm maximè ſemotum mercatus agrū, turriculaq; ſeruandi auri gratia conſtructa, uni mihi affatim uixero: ſepulchrū item inibi mihi defuncto parare eſt ſententia. Hæc igitur decreta ſunto, placitaq; in reliquum uitæ: ſeiunctio, ignorantia, faſtidium erga mortales omneis: Porrò amicus, hoſpes, ſodalis, aut ara miſericordiæ, meræ nugæ. Tum commiſerari lachrymantem, ſuppeditare egentibus, iniquitas, ac morum ſubuerſio: at uita ſolitaria, qualis eſt lupis: unus ſibi amicus Timon, cæteri omnes hoſtes, & inſidiarum machinatores. Cum horum quopiam congredi, piaculum: adeo ut ſi quem aſpexero duntaxat, inauſpicatus ſit ille dies. In ſumma: non alio nobis habentur loco, quàm ſigna ſaxea, æreáue: neq; fœcialem ab illis miſſum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus eſto. Cæterum tribules, cognati, populares: poſtremo patria ipſa, frigida quædam & ſterilia nomina, ſtultorumq; mortalium gloriæ: ſolus Timon diues eſto: deſpiciat omnes: ſolus ipſe ſecum oblectetur, liber ab aſſentationibus, & oneroſis laudibus, Dijs ſacra faciat: epuletur ſolus, ſibi ipſi uicinus, ſibi particeps, excutiens ſeſe ab alijs. Ac ſemel decretum eſto: ut unus ſeipſum comiter accipiat, ſi moriendum ſit, aut neceſſe

neceſſe habeat ſibi ipſi coronam admouere. Nullumq; nomẽ ſit dulcius, quam Miſanthropi, id eſt, hominum oſoris, Morum autem notæ, difficultas, aſperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quòd ſi quẽ conſpexero incendio conflagrãtem, obteſtantem quo reſtinguam, pice oleoq; reſtinguere: rurſum ſi quem flumen undis abſtulerit, iſq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerſo capite propellere, ne poſſit emicare: hunc ad modũ par pari relaturus eſt. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttenſis: & concionis ſubſcripſit ſuffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta ſumto: hæc fortiter tueamur. Cæterum magno emerim ut id omnibus innoteſcat, quòd opibus abundo: nã illa res illos præfocauerit: ſed quid illud? Hem quæ trepidatio? undique concurrunt, puluerulenti atq; anheli, haud ſcio unde aurum odorati. Vtrum igitur hoc conſcenſo colle ſaxis eos abigo, è ſublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut ſemel cum illis congrediamur: ut magis angantur, faſtiditi, repulſiq;? Ita ſatius eſſe duco. Itaq; reſtemus quo illos excipiamus. Age proſpiciam: primus eorum iſte quis eſt? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me ſæpenumero ſolida dolia uomuerit, Sed benè eſt quòd ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos eſſe deos? Salue Timon formoſiſſime, iucundiſſime, conuiuator beliſſime. TIM. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edaciſſime, atq; hominum perditiſſime. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes admodum miſerabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid iſtuc? Feris ò Timon? Atteſtor, ò Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui ſi cunctere pauliſper, mox cædis me reum ages. GNA. Nequaquam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modum præſentaneum id eſt remedium. TI. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi malè ſit qui quidem ex uiro commodo tam ſæuus factus ſis. TIM. Quis hic eſt qui accedit recaluaſter ille? Philiades, aſſentatorum omnium execratiſſimus. Hic quum à me ſolidum acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis premium, quum me canentem reliquis ſilentibus omnib. ſolus maiorem in modum extuliſſet, deierans me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem ægrotum cõſpexiſſet: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoſcitis: nunc Gnatonides amicus & cõuiua: enimuero habet ille digna ſe, quã doquidem immemor eſt atque ingratus. At nos qui iam olim conuictores ſumus, æquales ac populares: tamen modeſtè agimus, ne inſilire uideamur. Salue here, fac ut iſtos adulatores ſacrilegos obſerues, qui nuſquam adſunt niſi in mẽſa: præterea à coruis nihil differunt. Neque poſt hac huius ætatis mortalium ulli fidendum eſt. Omnes ingrati, & ſceleſti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo poſſes ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te ſummas quaſdam opes eſſe nactum, Proinde acceſſi his de reb. admoniturus te, quãquam tibi forſitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Neſtori ipſi, ſi ne ceſſe eſt, conſilium dare queas. TI. Ita fiet Philiades, ſed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHIL. Viri, caput mihi comminutum eſt ab hoc ingrato, propterea quòd eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TI. Ecce tertius huc orator Demeas ſe recepit, tabulas dextra geſtans, aitq; ſe mihi cognatum eſſe. Hic una die de meo ſedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus, At quum ſoluendo non eſſet, ego miſertus illum redemi. Porrò quũ illi ſorte obueniſſet, ut Erechtheidi tribui diſtribueret æariũ, atq; ego audiens id quod ad me redibat poſcerem, negabat ſe ciuem noſſe me. DEM. Salue Timõ: præcipuum generis tui præſidium, fulcimentum Athenienſium: defenſaculũ

Comites, ſeu accidentia diuitiarum, adulatores & ſcurræ

Aſsentatores & ſimulati amici

Sycophantæ, Heredipetæ, & fumiuenditores.

Græciæ. Profectò iamdudum te populus frequens, & utraque curia operiatur. Sed prius decretum audi, quod de te conscripsi: Quandoquidem Timon Echecratidæ filius, Colyttensis, uir non modò probus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem uitam destitit optimè de Rep. mereri: Tum autem in Olympicis uicit pugil, & lucta cursuq; die eodem, ad hæc solemni quadriga, equestriq; certamine. TIM. At ego ne spectator quidem unquam in olympicis sedi. DEM. Quid tum? spectabis posthac, sed ista communia addi satius est: Tum anno superiore apud Acharnenses pro Rep. fortissimè se gessit, & Peloponensium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neque unquam militiæ dederim nomen. DEM. Modestè tu quidem de teipso loqueris, nos tamen ingrati futuri fuimus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de caussis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem aureis coronis coronetur, hæq; coronæ hodie in Dionysijs per Tragædos nouos promulgentur. Siquidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, propterea quòd cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellaui. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, si deus permiserit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEME. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occeptas? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem pœnas daturus, quum alijs nominibus, tum quòd arcem incenderis. TIM. Atqui non conflagrauit arx sceleste. Proinde palam est te calumniatorem agere. DEME. Verùm effosso ærario dives effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEME. Verùm effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, aliqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum sceleſtum hominem non protriuero. Tum frustra uicerim in Olympijs, & pugil & palæstrites. Sed quid hoc? an non philosophus Thrasycles hic est? profectò ipsus est, promissa barba, subductisq; supercilijs, & magnum quiddam se cum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæsariem per scapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeusis depinxit. Hic habitu fragilis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirum quàm multa de uirtute disserit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans: at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit, meraciore autem maximè gaudet, perinde ut Lethes aquam ebibens, à diluculari js illis disputationibus diuersissima quæ sunt exhibet, dum milui instar prærripit obsonia, & proximum cubito oppositio arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret, dumq; usqueadeo diligenter catinos extergit indice digito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adherere, nunquam non querulus, tanquam deteriorem partem acceperit, uel si totam placentam, aut suem solus omnium accipiat, qui quidem edacitatis

Sophistæ in Sapientiæ professione quæstum captantes.

&

& insatiabilitatis est fructus. temulentus, uinoq; bacchatus, non ad cantum modo, saltari onemq;, uerum ad conuicium usq;, & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq; atq; ista quidem loquitur, quum iam à mero male affectus ridicule balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremo sublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui ne sobrius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat promptissimè, anteit impostura, comitatur impudentia. In summa prorsus admirandum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uariisq; absolutum: proinde non eiulabit clarius uidelicet, quum sit modestus. Quid hoc? papæ, tandem nobis Thrasycles? THR. Nõ hoc animo ad te uenio, Timon, quo plerique isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorũ conuiuiorum adducti spe concurrũt, multaq; assentatione deliniũt te, hominem uidelicet simplicem, facileq; impartientẽ id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam sat esse, tum opsonium suauissimum cæpe aut nasturcium, aut siquando lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porrò potum fons Athenis nouem saliens uenis, suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud me in precio est, q; calculi, qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia: quippe quæ multis sæpe numero immedicabilium malorũ extiterit caussa. Etenim si me audies, potissimum opes uniuersas in mare præcipitabis; ut pote quibus nihil sit opus bono uiro, quicq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne tamen in altũ ô bone, sed fermè ad pubem usq; ingressus, paulò ultra solum fluctibus opertũ, me quidẽ uno spectante. Quòd si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex ædibus eiicito, ac ne obolũ quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minã, alij talentũ. Porrò si qui erit philosophus hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionẽ: quanquam hoc quidẽ mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebunt, donem: sat est si modò peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentũ, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TI. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uiderit, priusquã peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaq; ligone sum mensus. THR. O libertas, ô leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? TI. Quid stomacharis ô bone Thrasycles? num te defraudaui? Atqui adiiciam ultra mensurã Choenices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul aduenũt, Blepsias ille, & Laches, & Gnipho, breuiter agmen eorũ qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem quidem iamdudum fatigatũ, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis cõgestis saxis, procul eos lapidũ grandine peto. BLEP. Ne face Timon, abimus eñ. TI. At uos quidẽ nec citra sanguinẽ, nec absq; uulneribus.

HALCYON, SIVE DE TRANSFORMATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

IN hoc dialogo de potestate diuina disputat Socrates, quòd scilicet Deo possibilia sunt omnia; & quòd nos illius operum atque effectuum caussas, intellectu ac ratione cõsequi non possumus. Esse enim nos, quòd ad collationẽ Dei & rerum æternarum attinet, pueros ac ueluti cæcos. Quòd autẽ Deus multa facilè efficiat, quæ nobis impossibilia uidẽtur, probat primum à signo siue exẽplo tempestatũ quæ illius prouidẽtia seu administratiõe, ex maximis et turbulentissimis subitò in summã tranquillitatẽ & serenitatẽ conuertuntur, tũ ab incremẽto et collatiõe ætatum hominis, cũ æquè mirũ sit ex puero

imbecilli ac paruo, uirum tantũ & tam fortem fieri. Postremò ab effectis & ui naturæ, quæ cũ Deo longè inferior sit, tamen ea quæ nobis ratione scilicet ac sensu omnia metientibus, impossibilia uideri poterant, operatur. Occasio Dialogi sumitur à cantu & obiectu Alcedinis: Disputationis autem, á fabula quæ de transformatione illius narratur.

CHAEREPHON.

Occasio Dialogi à cantu Alcedinis.

VIusmodi uox aures nostras accessit ò Socrates, eminus à littoribus, & illo promontorio, quàm dulcis ac iucunda auditu. Quod uero animal cantillans istud dixerim? ferè enim muta esse cõsueuerunt, propter undas in ripis degentia. SOC. Marina quędã auicula est, ò Chærephon, multũ lugens atq; lachrymans, qua de iam olim homines istam cõmenti sunt fabulam: fuisse hanc, aiunt, quondam

Fabula Halcyonis, occasio disputationis.

desponsam Aeoli Græci filiam, suum ipsius maritum iuuenem, luctu ac mœrore prosequi fugalis amiciciæ desiderio, Ceyca illum Trachinium Eosphori

Aliàs: Luciferi, stellæ illius pulchræ &c.

Asterenati pulchri patris pulchrum filium. Deinde, diuino quodam consilio pennatam factam, alitis in morem circumuolitare maria, quærentem illum, posteaquam per omnes terras oberrando, inuenire non potuit. CHAE. Est uero hoc Halcyon quod dicis? nunquam ante hunc diẽ illius uox mihi inaudita est, sed profectò ut peregrina quæpiam auribus meis allapsa est. Proinde & lugubrem & querulum edit sonum bestiola. Quantulam autem illam auiculam esse credibile est ò Socrates. SOC. Haud magnam admodum, magnum tamen propter amorem, qua maritum complexa est, à superis honorem consecuta est.

Halcyonij dies.

Quo enim tempore nidulatur, producendi fœtus gratia, & homines eos dies festiuitate celebrant, quos uocant Halcyonios, in media etiam tempestate ab aliis serenitate differentes. Quorum omnium etiam hodiernus dies maximè unus existimandus est. Nonne uides quanta in cœlo constet serenitas, & mare ab omnibus undis & fluctibus sedatè & tranquillè stet, stratum & placidũ, spectaculo, ut ita loquar, non absimile. CHAE. Rectè dicis, omnino enim adparet hodiernus dies esse Halcyonius, tum etiam heri talis erat. Sed per Deos age, ò Socrates, qui nam credibile esse potest, aut quomodo priscis hominibus fides habenda est, pro certo confirmantibus, ex auibus mulieres unquam factas esse,

Propositio.

aut contrà aues ex mulieribus? Prorsus enim nullo modo tale aliquid fieri posse uidetur. SO. O amice Chærephon, de rebus possibilibus & impossibilibus uidemur in uniuersum hallucinantes & cæcutientes esse iudices. Quippe rerũ causas iuxta humanam potentiam expendimus, quæ nobis ipsis incognita esse solet, atq; incerta & inuisibilis. Inde permulta nobis apparent rerum factu facilium difficillima, & minimè arduorum ardua. Tum quædam propter imperitiam multa, multa autem propter mentis & intelligentiæ infantiam. Reuera enim omnis homo puer est, maximè uero senex, quoniam omne uitæ nostræ tempus modicum est, & ferè nihil aliud quàm puericia, ad uniuersum æuum comparatum. Quid ergo ò bone, Deorum ab dæmoniorum uim atque po-

Argumentum à signo.

tentiam ignorantes, certi aut explorati hac de re pronunciare possint? Vidisti haud dubiè Chærephon, die ab hinc tertio, quanta tempestas sæuierit? adeo ut eam animo saltem repetens, uehementer inhorrescam. Vidisti præterea horrenda illa fulgura & tonitrua, tum inusitatos uentorum impetus atq; turbines? Suspicatus fuisset quispiam totam terram corruituram. Paulò uero postea ad-

Epilogus amplificatur á mino-ri.

miranda subitò obortæ serenitatis immutatio facta est, quæ etiam in hoc usque tempus perdurauit. Vtrum igitur maius existimas atq; operosius, ex tantis furentium uentorum procellis & turbinibus talem per uniuersum mundum inducere serenitatem, quàm mulierculæ formam transmutatam in auiculæ speciem traducere? Nam & nostrates pueruli ex luto aut cera formas ducere non impe-

imperiti, ex eadem materie in manus ſumpta ſine negotio multas ſpecierum naturas tranſformando effingunt. Cæterum Deo magna & incomparabili præſtantia præpollenti ad noſtras uires comparato, promptum ac facile eſt omnia talia effecta reddere. Quanto enim totum cœlum tibi uidetur teipſum antecellere magnitudine? Haud dubiè enim dixeris. CHAE. Et cuius hominis intelligentia tanta eſt, ò Socrates, qui talium rerum aliquid perſpicere, aut explicare poſſit? Neq; enim iſta humana uoce explicari poſſunt. SO. Proinde, maximas quaſpiam hominum uires inter ſe compoſitas contemplemur in potẽtia, & imbecillitate excellentes. Etenim uirilis ætas, ad pueros omnino infantes à nati- *Ab incremento*
uitate quinq; aut decem annos nondum egreſſos immane quantum & quàm ad *bonum ad*
mirandum diſcrimen habet, quod ad robur & imbecillitatem attinet, in omni- *tatum collatio-*
bus fermè quæ ſunt in uita actionibus, cum in his quæcunque per artes illas *ne.*
celebres & uarias, tum quæcunq; corporis & animi uiribus perficiuntur. Hæc enim puerilis ætas, ut dixi, imbecillitate mentis & intellectus obſtante, ne capere quidem poteſt. Iam unius maturæ & adultæ ætatis uiri robur, inæſtimabile quanto interuallo præcellat omnium puerorum uires. Siquidem horum mulla millia unus uir haud difficulter ſubigeret. Etenim pueritia in totum omniũ expers eſt, ac ſub initium ipſo naturæ ductu, inualida atq; inutilis homines conſequitur. Quando ergo homo, ut uidetur, hominem in tantum præcellit, quid putabimus uniuerſum cœlum noſtris uiribus collatum adpariturũ iis, qui hæc contemplando aſſequuntur. Itaq; multis perſuaſum, atque credibile uidetur, quanto mundi magnitudo Socratis aut Chærephontis excellit ſpeciem, tanto & ipſum potentia, ſapiẽtia & cogitatione ſimiliter anteire, & noſtras actiones. Proinde, & tibi & mihi, aliiſq; quàm plurimis noſtri ordinis hominibus, multa facta ſunt impoſſibilia. Quoniam & tibia canere canendi imperitis, aut legere, aut ſcribere illiteratis interea impoſſibilius eſt, dum imperiti fuerint faciendi mulieres ex auibus, aut contrà aues ex mulieribus. Cæterum, ipſa natura pro pemodum aſſimilans animantem ſine pedibus, nec alatam, ſuppoſitis pedibus & adiectis alis, pulchraq; & omnigena colorum uarietate exornans, apem ſolertem & induſtriã abſoluit, diuini mellis opificem & conſtructricem. Ex ouis autem mutis & inanimatis, quod auium effingit genera & uolatilium & pedeſtrium, & animalium extra aquas degẽtium, ad quæ diuinis quibuſdam, ut ſermo eſt, artibus magni ætheris abutitur. Proinde, Deorum immortalium uirtutes, quæ magnæ ſunt & incomprehenſibiles, nos mortales & modici exiſtentes, neq; ut omnes reliquas res paulò maiores, & humanæ rationis captum excedentes, ſed ne paruas quidem perſpicere poſſumus, in pluribus hæſitantes. Et cum nihil firmiter aut conſtanter de iis, quæ nobis accidunt, paſſionibus referre poſſumus, neque de Halcyonibus aut philomelis quicquam certi narrare nobis conceſſum eſt. Præclaram uerò hanc fabulam, quemadmodum à patribus accepimus, & liberis meis ò auicula lamentationum modulatrix traditurus ſum ſuper hymnis tuis. Ac tuam cum pietatem, tum amorem erga maritũ uxoribus meis Xantippæ & Myrto magnificis uerbis celebrabo, cũ alia multa, tum in primis, quem à Diis immortalibus honorem præcipue conſecuta ſis commemorans. Nunquid & tu Chærephon pari ſtudio eiuſmodi quiddã mecum facturus es? CHAE. Neque uero aliter facere conuenit, ò Socrates. Et quæ iam à te ſapientiſſimè diſputata ſunt, exhortatione duplici ad æquabilem conuerſationem uiros atque mulieres uidentur impellere. SOC. Proinde, conſalutata Halcyone, tempus eſt, ut è Phalarico ad urbem nos recipiamus. CHAE. Iſtud ergo ipſum in præſens faciamus.

Ab incremento
bonum ad
tatum collatio-
ne.

A quotidiano uſu quo alius alio differt.

Ab effectis naturæ à minore.

Concluſio.

LVCIANI

PROMETHEVS SIVE CAVCASVS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, id quod et in sequentibus facit, Deorum gentilium uanitatẽ, & inceptã de illis persuasionẽ hominum reprehẽdere atq; irridere uoluisse. Occasionẽ autẽ sumpsit ex fabula Promethei, quẽ poetæ fingunt, eo quòd Iouẽ in distributione carnium decepisset, dẽide & homines formasset: postremò autem è cœlo ignem surreptum terris intulisset, à Ioue Caucaso alligatum, aquilamq; immissam, quæ epar illius carpẽdo attereret. Fingit itaq; hic interea dum rupibus affigitur, causſam dicere, & apud Mercurium et Vulcanum, de criminibus obiectis purgare. Primum de distributione carnium, per extenuationem, dicendo iocum fuisse conuiualem non fraudem, neq; tanto tum supplicium mereri, ex aduerso priora sua merita referendo. Secundo loco de plastice, ubi bifariam respondet, & super eo: an homines in uniuersum finxisse, Diis damnosum fuerit: & super modo & forma, ostendens non modo nihil incommodi fictionem hominis attulisse Diis, uerumetiã utilem & propẽ necessariam fuisse. Deinde et hac forma, ita ut Deos referrent facie, & rationis participes essent; necesse fuisse creari. Vltimo de furto ignis respondet, neq; cœlesti igni quicquam ademptum esse, & ad officium Deorum pertinere, ut homines inuent: præsertim cùm ea res ipsi neq; opus habeant, neq; utantur, homines autem sacrificando indigeant, & ad ipsorum Deorum ministerium adhibeant. Occasio apologiæ sumitur ex eo, quòd cum Prometheus sui misereri Mercurium iuberet, ille contrà merito cum pati hæc dixerat.

MERCVRIVS.

Exordium Dialogi ab occasione loci.

IN tibi Caucasum ò Vulcane, cui miser hic Titan affigendus est. Itaque circumspiciamus, sicubi locus pateat in præcipiti, nudatus niue, cui firmius infigantur uincula, & unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicuus. VVLCANVS. Circumspectandum profectò Mercurio nobis est, ne humili loco, ac prope terram affixus, plasmatis sui (nempe hominum) experiatur auxilia, aut rursus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uersantur, minimè appareat. Quamobrem nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in montis medio, supra conuallem, passis hinc atque illinc regione manibus, cruci affigatur. MERC. Rectè dicis, prærupta enim hic undique sunt saxa, & nemini accessa, quippe propendentia parumper in præceps, tanta proinde anguſtia, ut nullum penitus recipiant uestigium, quum uix summis hic in listas pedibus, Denique quàm maximè opportuna, in quibus furca fiat. Ne igitur cuncteris Promethee, sed ascende, & præbete monti affigendum. PROMETH. At uos saltem, ò Mercuri & Vulcane, misereſcite mei, qui citra ullam prorsus noxam calamitatem istam incidi. MERC. Misereſcite ais, Prometheo? Tanquam parum sit tibi Caucaso alligari, nisi nos quoque ambos Iupiter eidem pœnæ mox destinet, ueluti mandato suo immorigeros? Sed tu porrige dextram, Vulcane tu reclude & affige, malleo potenter immisso. Prębe læuam, quo & illa ritè implicetur. Bene actum, iam nunc deuolatura tibi aquila iecur depascet, ne quippiam tibi unquam desit premij, pro opere illo tuo, tum pulchro, tum ingenioso. PRO. O Saturne, ò Iapete, & tu Tellus parens, infelix ego quibus afficior pœnis? qui neque facinus unquam graue admiserim. MERC. Nullum facinus ais Promethee? qui primo quidem distribuendarum carnium obiens munus, mirum quàm uafre egeris atq; improbè, opimam enim partem tibi subducens, Ioui ossibus candido adipe uelatis, imposuisti. Hesiodi ipsius mihi iam in mentem uenit, qui me hercle de hac re uerba facit. Deinde & homines effinxisti, animantis genus, quo non est aliud uersutius magis ac callidius, & quidem maxime omnium mulier. Super omnia autẽ ignẽ thesaurum deorũ multo omnium prestantissimũ furtim surripuisti, hominibus

Actio et affixio Prometheo, unde occasio dramatis petitur.

Accusatio Prometheo.

I.

II.

III.

eiusce

eiuſce uſum tradens. At uerò quum tanta admiſeris flagitia, mirum quomodo dicere auſis te quaſi inſontem, & nemini prorſus iniurium uinculis implicari. PROME. Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poëtam incuſare innocuum, quando talia mihi obijcis, quæ ego iure optimo me feciſſe contenderim, ob quæ equidem in Pritaneo publicè alendum me, ſi pro merito mecum ageretur, cenſuiſſem. Verùm ſi uacat tibi audire ex me defenſionem minimè iniucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diluere curauero, ſimul atq; perſpicuum fuerit oratione mea, quàm iniquè aduerſum me Iupiter pronunciauerit. Tu uerò quandoquidem tam eloquio polles quàm iuris ſcientia, Iouis partes tuearis, Denique effingas ut lubet, quòd me haud iniuria prope portas Caſpias Caucaſo iſti affigendum iudicarit, quo miſerrimum Scythis omnibus fiam ſpectaculum. MERCV. Inanem inſumis operam Promethee, ſi prouocare uelis à Iouis in te lata ſententia, tentare enim iſthuc prorſus exiſtimo inutile. Verùm quando alioqui tantiſper mihi hic manendum eſt, dum ex arduo aduolet aquila, quæ epatis tui curam gerat, occaſionem nimirum hæc nobis mora miniſtrabit te auſcultandi declamantem, qui præter aſtũ quo cunctos mortales ſuperas, Rhetoricen quoque probè calles. PROME. Primùm igitur Mercuri tu uelim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expoſtulet, quas dein exaggerare tibi licebit, & longè grauiſſimas facere. Caueto autem imprimis, ne prætermiſſum tibi aliquid excidat. Cæterùm tu Vulcane cenſor eſto, ac de cauſſa cognoſcas uelim, VVLCAN, Ita me amet Iupiter, pro iudice accuſator tibi futurus ſum, eo quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. PRO. Partiri igitur uos conueniet actionem, ut tu quæ ad furtum pertinent, in unum congeras: at Mercurius quæ hominum formationi conueniunt, carniumq; diſtributioni impugnare conetur. Nihil autem uideo quod uos remoretur, quum ambo ſitis egregij artifices, & ad compoſitè dicendum impendiò inſtructi. VVLCAN. Mercurius meam obibit prouincam, cui hæc non obiter curæ ſunt, utpote Rhetori. nam ego quum haud quaquam iu iudicialibus diſſertationibus uerſor, ſed magis circa focum, ibiq; non nihil eſt quod meæ poſſunt uires, quo pacto oratorem agam non uideo. PRO. Nihil eſt quòd Mercurium de furto dicturum ſuſpicer. Quomodo enim furti me ſuggillauerit, cuius ipſe autor eſt? Vnde neceſſitudo quædm mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit ô Maiæ ſoboles, ſi me culpæ cuiuſpiam arguere uelis, ut modò proponas accuſationem. MERC. Si mihi propoſitum ſit male facta tua inſectari, longa profectò oratione opus fuerit, & apparatu aliquo, neque enim quaſi compendio quodam recenſere crimina ſatis eſt. Quo pacto uidelicet commiſſo tibi diſtribuendarum carnium officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te ſeruaris. Quòdq; homines, quos eſſe minimè decebat, effinxeris. Denique quòd ignem quoque à nobis ſuſtuleris, ad illos eum perferens, Qua in re abuſus es profectò uir optime, Iouis benignitate, ac uiſus es mihi eam parum intellexiſſe. At uerò ſi hæc inficiaberis te admiſiſſe flagitia, longiore tecum utemur ſermone, quo ſimul & dicta tua refellamus, & ut ueritas quàm maximè fiat perſpicua, laboremus. Cæterum ſi ea conceſſeris, quæ de carnium diuiſione diximus, hominibus recens formatis, atq; ablato igni, abunde iam mihi in hac accuſatione ſatisfactum eſt. Quid enim pluribus opus? quando aliter dicere iam planè ſit nugari. PRO. Siquidem iſthuc an ſit nugari poſthac uiderimus. Nunc uerò quoniam abſoluta tibi eſt aduerſum me (ut ais) accuſatio, Ego prepotens Mercurij hæc obiecta facilè amoliri tentauero: Et primo quidem audi obſecro quę dicam de carnibus: Cœlũ teſtor, ſi me non Iouis loco nũc pudet, ut recenſeam q̃ ille ſit puſillanimus & querulus, non tam aliam ob cauſã q̃ quia minutula quædam oſſa in portione, quæ ſibi fortè obtigerat, offendit,

Præparatio ad defenſionẽ, ſeruiens dialogi decoro, eademq; uice exordij

Repetit capita accuſationis. II. III.

Apologia Prometheiad I. caput de carnium diſtributione.

&

& huius rei gratia, me tanto nũc tempore à cunctis pro deo habitum, palis hue
A persona. affigendum misit: Immemor sanè quibus eum iuuerim beneficijs, neque satis
prob ẽ perpendens cuius momenti sit tantæ indignationis origo atq; materia.
Nam quis non uidet puerilem hanc esse iram, ut excandescas, & iniquo feras
animo, quia maiorem partem non acceperis? Verum quanto foret æquius Mer
curi conuiualium huiuscemodi fraudium deinceps ne recordari quidem? Et di
missa ira, sympotij delictum ueluti lusum æstimare atq; iocum. Quippe quum
in crastinum continere odium & meminisse iniuriæ ueteris, haudquaquam re
ges deceat, ne dicam deos. Sed agedum tollamus è conuiuijs lepores illos & sa
les, risum & subdolas captiones, Quid, oro, præter temulentiam, edacitatem,
& silentium fiet reliqui? Quæ quum tristia admodum sint, & parum iucunda,
decentius exulare crediderim huiuscemodi à conuiuio. Nam Iouem in poste
rum diem recordaturum, quis oro, putaret huiusce distributionis carnium? in
qua nil præter iocum notares ac lusum. Vt ne interim dicam, quòd molestè nõ
nihil esset laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi, Nil enim aliud
explorare uolebam in ea diuisione, quàm in delectu partium, meliorem nũ Iu
piter ab alijs dignosceret. Sed age Mercuri, ut sibi iam aliquid concedamus,
minorem portionem ei tradidimus in partitione: adde quòd fœdam, quòd hor
rendam atq; molestam, & si lubet, finge me omnino portionẽ sustulisse, Quid
tum? Nunquid ideo decebat ut cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ misce
tur, uincula excogitarentur, & cruces totusq; Caucasus, aquilæ dehinc demitte
rentur, quæ epar dilaniarent? Fallor si hæc non sunt aperta pusillanimitatis in
dicia, animiq; ignobilis & propensi in iram. Nam quum hæc agit ob pauculas
carnes, quid oro fecisset, si bos integer illi fuisset ademptus? Videre iam licet
homines in pari negocio, longè modestius affectos, qui quum dijs immortali
bus natura sint inferiores, acrius illos excãdescere par erat quàm deos. Atqui
nemo hactenus fuit, qui cõquum cruci adiudicarit, eam ob caussam, quòd car
nes elixans, immissum iusculo digitum uisus sit circumlambere, aut ex ueru nõ
nihil tostarum carnium uellens uorarit: Magis enim ueniam illis impertiunt,
nisi uehementer fuerint irati: tunc enim incutiunt coquo pugnum, aut uerbe
rant genas: uerum qui in crucem ullum sustulerit, inuenias neminem. Et hæc
de carnibus, utilis sanè defensio: sed unde multò utilior planè ac turpior in Iouẽ
redundet accusatio. Tempus nunc monet, ut de plasmate & hominibus à me
formatis, differatur. Qua in re geminam constat sitam esse accusationem, Ne
que satis compertum habeo Mercuri, cuius nam culpæ me primo reum agas:
Num illius, quòd homines haud quaquam procreari debuerint, qui mouerentur: sed conducibilius foret terram ipsam, unde sunt progeniti, prorsus esse oc
ciosam: An uero, quòd formari quidem homines haud fuerit absurdum, sed lon
ge aliter, & fermè ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. E
go ad utrumq; facile respondebo, simul atq; ostendere tentauero, quòd nõ mo
do nulla penitus iactura malóue deorum homines in uitam sunt adducti. uerũ
etiam, quòd in rem eorum isthuc potissimum cedat, magis quàm si (ut iam olim
fuit) tellus deserta, & hominibus, qui eam colerẽt, destituta maneret. Sic enim
nullo negocio palam fiet, num ego deliquerim, in hac formæ humanæ renouã
tione, quam solam constat diuinam esse, & planè cœlestem. Quum itaq; tellus
inculta, rudi ac hirta sylua horresceret, ac squaleret situ, adeo ut neq; uspiã gen
tium uideres aras deorum, templum, statuam, simulachrum, aut aliud huiusce
modi, quemadmodum summa diligentia iam undiq; apparent hæc elaborata,
non sine eximia deorum ueneratione. Ego quũ alioqui propensus sum ad pro
uidendum in communi, ne quid desit, quod ad incrementum rei diuinæ, de
cus, ac uenustatem pertineat, tacitus mecum reputaui, nec quicquam posse fie
rimelius, quàm si pusillum luti acciperem, & inde animãtia effingerem nobis

dijs

dijs, forma non admodum absimilia. Quippe uel id erat unicum, in quo mihi natura diuina deficere uidebatur, quòd nullius collatione felicior appareret atq; perfectior, ueluti, modo si eam cum homine conferas, prudentia, ingenio, ac rerum optimarum captu intellectúue præstante, sed mortali tamen. Cæterùm iuxta Poetæ dictum terram aquæ commiscens ex liquida molliq; effinxi homines, Mineruam interea adhortatus ut in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua, quibus nos deos offendimus, totiusq; mali ut uides, hæc summa est, ex luto perfecta nobis sunt animantia, & quod ante hac immotum erat, nos ad mobilitatem perduximus. Iam uerò mirum quàm indigne tur Iupiter, ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi uero deinceps deorum sustinere cogatur penuriam, & procreatis hominibus, iam futurũ sit, ut dijs suis orbetur: uerum quis unq; tam demens extiterit, ut solitudinem in lotis curia propter generatos homines aliquando ueri similiter futuram formidaret queat? Nisi forte id ueretur, ne defectionem moliantur homines, & armis deos lacessant, id quod olim fecerunt Gigantes. Itaq; neminẽ fugit, qua ego sim modestia, ut iam iniquè de me quispiam queratur, uel operibus mea industria absolutis, quòd inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin tu Mercuri minimum aliquod profer, et ego conticuero ueluti meritò has daturus sim pœnas. Atqui in promptu est cognoscere, quanta hinc dijs accedat utilitas. Si cõtempleris terram, quæ prius informi situ ac squalore obducta erat, urbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatam, mare nauigatum, insulas habitatas, undique aras & delubra, sacrificia & festiuitates, adeo ut iam passim uiæ & fora, denicq; quocũq; te uertas, prorsus omnia Iouis plena sint. Quòd si ego rei priuatę intentus, solũ mihi homines rem adeo præclaram effinxissem, profectò quantũ ex fructu conijcere licet, qui ad me inde rediret, uos dij immortales opibus et ditione ne mihi quidẽ conferendi sitis. Verùm ego in communi deorũ utilitati consulens ac cõmodi proprij negligentior, in rem uestrã homines potissimum produxi. Nam si quę ad Remp. attinent, ego attenuare molior quo res meas promoueã, uelim mihi cõmonstres templum Promethei, quẽad modum Iouis & Apollinis, nusq; non uideas. denicq; & tibi Mercuri quædãde lubra sunt sacra. Cęterũ isthuc interea tecum expendas uelim, num tibi bonum aliquid appareat, sine omni penitus teste, et nũ oblectare queat habentem possessio, aut opus quod nemo uideat, nemo laudet, nemo admiretur? Quod ideo dixerim, quia nisi fierent homines, iam futurum erat, ut omnis cunctarũ rerum decor esset sine teste. & opes nostræ ne à nobis quidẽ ipsis haberentur in precio, quum nemo alius sit qui harũ admiratione caperetur. Adde, quòd nemo ex nobis felicitatem suam sit intellecturus, si non liceat se cõferre cũ illis, qui respectu quodam sunt inferiores, quippe bonorũ nostrorũ expertes. Nam quis unquam rem quandã ceu magnam estimarit, si non cũ exiguta illam dimetiatur? Verum enimuero, quĩ optimo iure honorem à uobis pro rebus benè gestis in Rep. spectare debuerim, in crucem à uobis leuatus, mercedem capio mei tam salutaris cõsilij. Sed ais: flagitiosi quidam sunt inter homines, puta mœchi, bellatores, sororum mariti, & parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos nõ æquè liceat reperire hanc scelerũ multitudinem, & huius rei gratia in cœlum culpam reijcias, ac terram unde dij fuerunt prognati. Nec uero est, quòd dicas hominum formationem dijs immortalib. facessere negocium, et augere curã, alioqui ocios. Sic enim eandẽ ob causam pastor qui gregem curãdam susceperit, in pluuia eã non continebit, quãdo operosum sibi istud uidebitur, quũ alioqui cura illa propter coniunctã exercitationẽ, non admodũ appareat esse iniucunda. Sed adime obsecro, dijs omnẽ sollicitudinẽ, ut iam nihil sit cui prouideant, quid iam aliud agant, q; torpeant ocio, nectar imbibãt, & uentrẽ distendant ambrosia? Ceterũ male me habet, q; inuehendo in opus à nobis elaboratũ, fœminas potissimũ repre-

II.

Multum uerò etiã utilitatis inde promanasse, à consequentibus & effectis.

Obiectio quæ exemplo deim de diluit.

Alia, quã per inuersionem à simili.

reprehenderitis quas tamen impendiõ adamatis, & modò tauri, modò ſa tyri & cygni effecti, ad illas uos demittitis, ut ne interim dicam, quòd in cœlum admiſſas, diuinitatis conſortes redditis. Atqui non erat, ais, abſurdum ut fierent homines, ſi modò ad noſtram hanc formam ſimilitudine quapiam non accederent. Ego ſi exemplar aliud nouiſſem, quod forma præcelleret, ad illius inſtar homines effigiaſſem, niſi beluinum magis deceret eſſe, & prorſus agreſte iſtud animantis genus: ſed ſi hoc dixeris, non uideo quomodo uos diuino honore afficerent, aut accumularent ſacrificijs. quę quàm grata ſint uobis, conijcere licet ex eo maximè, quòd non grauamini uel ultra oceanum ſumma celeritate proficiſci, poſt inculpatos Aethiopas, ſiquando ſenſeritis uobis afferri ab illis hecatombas: uerùm me, qui honorum huiuſcemodi ac ſacrificiorũ autor ſum atq; origo, neſcio quo iure in crucem ſuſtuleritis. Hæc ſunt quæ de hominum plaſmate ſat fuerit commemoraſſe. Ad ignem tranſeamus direptum (ſi placet) ſcelerum nimirum & inexpiabilem rapinam. Per Deos autem imprimis te orauerim, ne cuncteris, ſed mox mihi reſpondeas, nunquid ex igne Dij quippiam perdiderint, ex quo ille fuit apud hoies? quod quidẽ uix unquã dixeris: quando ſic natura cõparatum eſt, ut ignis nihilo fiat minor ſi quis etiam cũ alio cõmunicet: denicq; non extinguitur ideo, quia alius inde flammã tranſtulerit. Itaq; euidentiſſimum hinc colligo argumẽtũ inuidiæ, q̃ quum citra ullam iacturam, igne carere potueritis, ab eius tamen uſu arcere in animum induxeritis eos qui hoc potiſſimũ egere uidẽtur. Quo contra oportebat Deos omnes eſſe bonos bonarũ rerum largitores, & ab inuidia longe abeſſe. Sed quid ſi omnem prorſus ignẽ ſuffuratus, detuliſſem in terrã, adeo ut nihil uobis feciſſem reliqui, qua nam oro iniuria uos affeciſſem? quibus ignis haud quaquam poteſt eſſe uſui, quum neq; coquere uobis neceſſum ſit, neq; frigidare ambroſiam. Ad hæc non egetis artificioſo lumine: uerũm hominibus quum ad alia neceſſaria ignis habendus eſt, tum maximè ad ſacrificia, quò uidelicet in biuio nidorem uobis parent, thura incendant, & pecudum coxas adoleant in aris, uerùm quum (ut uideo) ingentẽ uobis lætitiam pariat fumus ille, nihil proinde tam gratum, quod in epulorum uicem uos reficiat, quàm ubi nidor ſimul cũ fumo uolutatus ad cœlum uſq; permeat. Itaq; parum appoſitè profectõ, et nimium abſurdẽ uidemini uaporem huiuſcemodi nunc incuſare. Miror autem cur Soli poteſtatem facitis lucendi hominibus, neq; illi uitio uertitis, quòd in adminſtrando deorum bono tam prodigus ſit, atq; intemperans, quum ignis illi ſit multõ quàm hic noſter diuinior, & candens magis. Dixi. Veſtrum erit Mercuri ac Vulcane, ea quę perperam à me propoſita ſunt, ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus poteſtis noſtra hæc impugnare: dehinc rurſus ad reſpondendum accingemur. MERC. Haud facilè eſt Promethee cum tam generoſo oratore certare: uerùm uehemẽter ex te tua fuit, quòd hæc abs te non audiuit Iupiter. Id enim certè ſcio, ſedecim uulturibus negotium dediſſet, qui poſthac uiſcerib. tuis paſcerentur, adeo grauiter ipſum criminatus es, aliud fermè agens, nam defenſionem pro te dicere inſtitueras. Mirum autem profectò quum uates ſis, quomodo præſagire nequieris, has te modò daturum pœnas. PRO. Præſciui hęc Mercuri, neq; me præterit, quòd rurſus liberabor. Et nunc Thebanus quidam ueniet tibi amicus qui eminus iaculetur aquilam, quã ſupernè pollicearis deuolaturã. MER. Vt inã hęc eueniant, ſolutum te à uinculis uidero, nobis conuiuã additum, at non carnes partientem. PRO. Bono ſis animo, epulabor uobiſcum, & Iupiter me liberabit. nõ exiguæ felicitatis gratia. MER. Ne, oro, graueris dicere, quæ ſit illa felicitas. PRO. Noſtin Mercuri Thetin? Sed quid uerbis opus? præſtat eñ cælare arcanũ, quo me maneat præmium poſt ſolutã pœnã. MER. Quando quidẽ id præſtat, tecũ recondas licebit. Quin nos Vulcane abimus, iam. n. non longè abeſt aquila, at tu Titan preſtolare tantiſper, dũ tibi Thebanus (ut ais) ſagittarius contingat, qui te ab alitis huius laniatu quietum reddat, ac liberum.

Elegãs amplificatio obiectionis per regeſtionem: Altera pars huius capitis qua & de modo figmenti reſpondet:

Tranſitio. III. caput, de igneè cœlo ſublato.

à natura rei.

Ab officio Deorum.

Ab uſu ignis.

Ab utili ex cõſequentib.

Amplificatio ab exemplo.

Amorum:

DEORVM DIALOGI

ARGVMENTVM IN DIALOGOS DEORVM.

Dialogi, qui sequuntur, tam superorum quàm inferorum Deorum, quasi quandam syluam ac summam continent, omnium ferè fabularum, quæ partim apud Homerum & cæteros Epicos poëtas, partim à Tragicis, Aeschylo, Euripede, Sophocle & reliquis tractantur. Sunt autem uti breuiores, ita argutiores quoq; siue res, siue uerba & compositionem spectes. Adeoq; germanam illam Atticæ eloquentiæ festiuitatem & gratiam exprimunt. Videtur autem Lucianus non hoc tantum agere uoluisse, ut Deorum gentilium & Homericorum uanitatem argueret, atq; irrideret. Quis enim ueterum, saltem mediocriter sapientum atq; doctorum unquam fuit, qui huiusce modi nugis ullam fidem adhiberet, aut numen nostris & humanis affectionibus obnoxium esse crederet? Verum illud quoq;, ut (quod in Prometheo ipse de se dicit,) Heroicam illam Dialogi personam, & Tragicam grauitatem, Comico risu temperaret. Et quia in omni genere scriptorum uersatum esse oportet eum, qui ueram ac solidam eloquentiæ atq; doctrinæ laudem assequi cupit, quemadmodum ipse infrà in Lexiphane præcipit, existimo equidem etiam exempli & exercitationis caussa ad hunc modum in hoc genere illum sese exercuisse: Nam ut hic Tragicorum & Homericorum fabulas, ita infrà Comicorum quoq; argumenta retractat, & ad Dialogorum festiuitatem reuocat. Interim tamen etiam seria obiter monet ac docet, ut in Cupidine, ubi tacitè illud indicat, quod Cicero pro Cælio multis uerbis commemorat: Studiosos, puta, & literarum amantes nullis externis ac prauis cupiditatibus alligari ac uinci. Quod idem & Theocritus de Musis apertè dicit:

Nam quos aspicunt illæ (inquit) exhilarantq; uidendo
Nulla uenenosæ lædunt hos pocula Circes.

PROMETHEI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROMETHEVS.

SOLVE me Iupiter, grauia enim iam passus sum. IVP. Soluam te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habentem, & Caucasum totum super caput incumbentem, à sedecim uulturibus non solum corrodi et par, sed & oculis carere effossis, Eo quòd talia nobis animalia, homines uidelicet, effinxeris: & ignem furtim surripuisti: & mulieres fabricatus es. Nam quibus me ipsum decepisti, in distributione carnium, ossa pinguedine obducta, mihi apponens, & meliorem partium tibiipsi seruans, quid attinet dicere? PRO. Igitur sufficientem iam pœnam exolui, tantum tempus Caucaso affixus, pessimam auium perditam aquilam nutriens epate. IVP. Ne minimum quidem hoc eorum, quæ te oportet pati. PRO. Atqui non si ne mercede me solues Iupiter, sed tibi significabo ualde necessarium. IVP. Blandiendo decipis me Promethee. PRO. Et quid plus habebo? Non enim ignoras rursus ubi Caucasus est? nec; indigebis uinculis, si quo modo uersutias agens deprehendar. IVP. Dic prius, quamnam mercedem persolues necessariam nobis existentem? PRO. Si dixero ad quem locum uadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis uaticinans. IVP. Quomodo enim non? PRO. Ad Thetin, coiturus cum ipsa. IVP. Hoc quidem nosti. Quid igitur postea? uideris enim uerum quiddam dicere. PRO. Nihil ô Iupiter rei habeas cum Nerine hac: si enim ipsa grauida reddetur ex te, fœtus similia faciet tibi, qualia & tu fecisti Saturno. IVP. Hoc ais, expulsurum me regno? PRO. Vtinam ne fiat, ô Iupiter. Veruntamen male aliquid coitus ipsius minatur. IVP. Valeat igitur Thetis: te uero Vulcanus ob hæc soluat.

CVPIDINIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CVPIDO.

AT si quid etiam peccaui, Iupiter, ignosce mihi, puer enim admodum sum, & adhuc imprudens. IVP. Tu puer autem Cupido? qui antiquior multo Iapeto es? An quia neq; barbam habes, neque canos produxisti, propterea etiam infans putari cupis? senex & uersutus adeo cum sis? CVP. Qua uero iniuria affecit te, ego senex ille, ut tu ais? cum me uincire quoque cogitas? IVP. Specta, ô sceleste, an parua? qui me ita ludibrio habes. Itaque iam nihil est, quod me non effeceris: Satyrum, taurum, aurum, cygnum, aquilam, omnia hæc feciſti me. At quæ me uicissim amaret, nullam plane unquam feciſti, neque intellexi me, etiam uxori, propter te gratiorem fuisse. Sed oportet me præstigijs uti ad illas, & meipsum abscondere. Illæ autem taurum, aut cygnum exosculantur, me uero si aspiciant, moriuntur præ formidine. CVP. Meritò, neque enim ferunt, ô Iupiter, ut quæ mortales sint, aspectum tuum. IVP. Quomodo igitur Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? CVP. At Daphne etiam fugiebat illum, quamuis comatum & imberbem. Quod si autem uoles amabilis esse, neq; concutias Aegidem, neque fulmen geras, sed quàm suauissimum teipsum perhibe, utrinque demisso capillo, eoq; mitra reuincto, uestem sume purpuream, crepidas subliga auratas, ad tibiam & ad tympana composito gressu incede, & uidebis quòd plures te sequentur, quàm Bacchum Mænades. IVP. Apage. Equidem nolim amabilis esse isto pacto, ut talem meipsum exhibeam. CVP. Proinde & amare nolis. Nam hoc certè facilè est. IVP. Quin amare quidem uolo, minore autem negocio illo potiri. Atq; ob hæc nunc dimitto te.

Hoc est, Thoracem seu lorica. sic enim Martialis exponit lib. 7. epig.

IOVIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

Io immaccam.

ILLAM Inachi puellam pulchram nosti Mercuri. MER. Etiam, Io dicis. IVP. Non amplius puella illa est, sed iuuenca. MERC. Monstrosum hoc. Quomodo mutata est? IVP. Zelotypia mota Iuno, transformauit ipsam. Sed & nouum aliud quoddam malum insuper excogitauit. Infelici illi bubulcum quendam multioculum, Argum nomine, custodem addidit, qui iuuencã pascit, insomnis ac peruigil ipse existens. MER. Quid igitur nos oportet facere? IVP. Deuolans in Nemeam syluam, illic alicubi Argus pascit, illum quidem interficito: Ipsam uero Io per pelagus in Aegyptum abducens, Isim facito, & deçtero pro deo ab incolis habeatur, Nilumq; attollat, & uẽtos immittat, & præterea nauigãtes seruet.

IOVIS ET GANYMEDIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

AGE ô Ganymedes, peruenimus enim quo oportebat, osculare me iamsut uideas non amplius rostrum aduncum me habere, neq; ungues acutos, neq; alas, qualis uidebar tibi modo, cum uolucris esse apparebam. GA. Mihomo, an non aquila modo fuisti? ac deuolans rapuisti me à medio ouili?

duili? Quo pacto igitur alæ illæ ablatæ tibi sunt? tu uero ipse alius quispiam subito appares. IVP. Sed neque homo quem uides, adulescentule, neque aquila, sed omnium rex Deorum ego ipse sum: qui meipsum ad tempus ita transformaui. GAN. Quid ais tu? Pan ille es? deinde, quomodo fistulam non habes, neque cornua, neque hirsutus es crura? IVP. Solum enim illum existimas Deum? GAN. Etiam. Atqui adeo sacrificamus ipsi, coleatum hircum ad speluncam agentes, in qua ipse positus est. Tu uero plagiarius quispiam uideris mihi esse. IVP. Dic mihi, Iouis uero nomen non audisti? neq; etiam aram uidisti illius in Gargaro, pluentis scilicet atq; tonantis, & fulgura facientis? GAN. Tu te optime uir ais esse, qui paulò ante effudisti nobis copiose grandinem, qui habitare supra nos dicteris, faciens strepitum, cui arietem pater sacrificauit. Denique quidnam improbè tentantem me sursum rapuisti rex Deorum? Iam uero & oues fortassis lupi diripuerunt, desertas illas inuidendo. IVP. Adhuc enim cura est tibi ouium immortali facto, & hic conuersaturo nobiscum. GAN. Quid dicis? An non dedicces me tandem in Idam hodie? IVP. Nequaquam, quoniam frustra aquila fuissem pro deo factus. GAN. Igitur inquiret me pater, & indignabitur non inueniens, uerberaq; postea capram, relinquens ouile. IVP. Vbi ille uidebit te? GAN. Nequaquam, desidero uero iam ipsum. Quòd si uero dimittes me, promitto tibi, & alium hircum ab ipso immolatum iri, redemptionis precium pro me uidelicet. Habemus autem triennem illum, & magnum, qui præit cæteris in pascua. IVP. Quàm simplex hic puer est, & minimè malus, atq; idipsum solum, puer adhuc. Verum ò Ganymedes, illa quidem omnia ualere sine, & obliuiscere ipsorum, ouilis uidelicet & Idæ. Tu autem (iam enim cœlestis es) multa bene facies hinc & patri & patriæ. Ac pro lacte quidem & caseo, Ambrosiam edas, & Nectar bibas. Hoc tamen & alijs nobis ipse infundendo præbebis. Quod autem maximum est, non amplius homo, sed immortalis eris, atq; etiam sydus tuum apparere faciam pulcherrimum, & omnino felix eris. GAN. Si uero ludere cupiam, quis colludet mecum? in Ida enim multi coætanei eramus. IVP. Habebis & hic colluſorem tibi hunc Cupidinem, & astragalos ualde multos. Confide solum, & lætus sis, & nihil desideres inferiorum. GAN. Quid uero uobis utilis ero? An oues pascere oportebit & hic? IVP. Non, sed ministrabis uinum, & ad nectar paulopost ordinaberis, & procurabis conuiuium. GAN. Hoc quidem non difficile, scio enim ut oporteat effundere lac, & coronare poculum pastorale. IVP. Vide, rursus hic lactis meminit, & hominibus se ministrare putat. Hoc uero cœlum est, & bibimus, quemadmodum dixi, nectar. GAN. Dulcius ò Iupiter lacte? IVP. Scies post pusillum, & cùm gustaueris, non amplius desiderabis lac. GAN. Porrò ubi dormiam nocte? An cum coætaneo Cupidine? IVP. Non, sed ob hoc te rapui, ut simul dormiremus. GAN. Solus enim non possis, sed suauius dormire mecum? IVP. Profecto, cum tali qualis es tu Ganymedes, sic pulcher. GAN. Quid enim te ad somnum inuabit pulchritudo? IVP. Habet quoddam incitamentum suaue, & facilius inducit ipsum. GAN. Atqui pater meus indignabatur mihi condormienti, & narrabat mane, quomodo turbarem ipsius somnum uolutatus per lectum, calcitrans, & aliquid loquens interea quando dormirem: qua propter ad matrem remittebat me dormiturus sepiuscule. Quare, si ob hoc, ut ais, rapuisti me, tempus tibi est, ut me denuo in terram deponas, uel molestia afficieris nihil dormiendo. Turbabo enim te continuè, huc atq; illuc me reuoluens. IVP. Atqui hoc ipsum suauissimum mihi feceris, si tecum uigilare cogas. Osculabor enim interea te eò sæpius & amplectar. GAN. Ipse uideris, ego uero dormiam te deosculante. IVP. Videbimus tunc quid agendum. Nunc uero abduc ipsum Mercuri, & posteaquam de immortalitate biberit, ducat illustret nobis, docens prius quemadmodum oporteat porrigere cyphum.

De raptu Ganymedis.

LVCIANI

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

EX quo adulescentulum hũc Iupiter, Phrygium istum de co, ab Ida raptum huc adduxisti, minus aduertis mihi animum. IVP. Etiam ob hunc, Iuno, zelotypa tam es, simplicem adeo, & minime molestum? Ego uerò putabam mulieribus solis difficilem te esse quęcunq; conuersantur mecum? IV. Neq; illa quidem recte facis, nec conuenientia tibi ipsi, qui omnium deorum dominus existens, relinquens me legitimam uxorem, in terram descendis, ibiq; adulteria exerces in auro uel taurum conuersus. Veruntamen illę mulieres tibi in terra manent, Ideo autem hoc puero rapto, etiam in cœlum subuolasti, Deorum generosissime, & nunc ille nobiscum habitat, ante oculos mihi adductus quasi æmulus, scilicet ut pocillaretur tibi, sic enim aiunt. Ità ne uero carebas pocillatoribus? aut defessi adeo sunt & Hebe & Vulcanus ministrando? Tu uerò etiam calicem non aliter ab eo accipis, quàm simul et osculatus fueris ipsum antea, omnibus aspiciẽtibus. Et deosculatio ista suauior tibi est ipso Nectare. Atq; ob id sæpenumero, neq; sitiens, petis bibere. Interdum autem etiam ubi degustasti solùm, porrigere ipsi soles. Deinde bibente ipso arripis calicem, & quantum in illo reliquum restat, omne ebibis, ea etiam parte, unde ipse bibit, & ubi applicuit labia, ut & bibas simul & osculeris. Nuper uero rex ille atq; omnium pater, depositis Aegide ac fulmine, sedisti talis ludendo cum illo, barbam ipse tantam & tam promissam habens. Omnia igitur uideo hæc, quare ne te putes latere. IVP. At quid adeo graue hoc, ò Iuno, adolescentem adeo pulchrum inter bibendum deosculari, oblectariq; utroq; illo, & osculo uidelicet, & nectare. Quid si igitur uel semel committam ipsi, quo & te osculetur, non amplius accusabis me, quòd osculum illius præstantius nectare puto. IV. Pædiconum uerba hæc sunt. Ego uerò non ita insaniuero, ut labia mea adplicem molliculo isti Phrygi, adeoq; effœminato. IVP. Ne conuiceris, generosissima tu, amores meos, nam mulierosus, & barbarus, & molliculus iste, suauior & desiderabilior, nolo autem dicere amplius, ne te magis irritem. IV. Vtinam uero & in uxorem illum duxisses, mei gratia. Memineris igitur, qualibus mihi, propter egregium istum pocillatorem, temulenter insultas. IVP. Imò uero Vulcanum istum, filium tuum oportebat nobis pocillari, claudicantem uidelicet, & à fornace uenientem, plenum adhuc fauillis, depositoq; paulo antè forcipe. Et ab illis ipsis digitis, accipere nos calicem, attractumq; ipsum interea osculari; quem neq; mater tu libenter osculata fueris, præ fulgine quasi tota illius exusta facie. Nimirum suauia hæc, adeoq; multum etiam pocillator iste, cohonestat deorum conuiuiũ, nonne? Ganymedes autem hic iterum in Idã hinc ablegandus est, quippe purus ac candidus est, & digitos habet roseos, etiam scitè porrigit poculum: & quod te omnium mordet maximè, osculatur dulcius ipso nectare. IV. Nunc tibi & claudus, ò Iupiter, Vulcanus est, & refertus fuligine, atq; nauſea afficeris, cum aspicis ipsum, ex quo formosum & capillatum istũ Ida enutrijt. Olim autem non uidebas ista, neq; tum fauillæ, neq; fornax ipsa absterrebat te, quo minus biberes illo porrigente. IVP. Aegritudine Iuno, te ipsam afficis. nihil aliud agis, & mihi amorẽ eò magis incendis, quia zelotypa es. Quòd si uero grauaris, à puero formoso accipere poculum, tibi quidem filius ministret potum. Tu uero Ganymedes, mihi soli imple calicem, & cum quolibet bis osculare me, & cum plenum porrigis, & cum rursum à me illum accipis. Quid ita lachrymaris? Ne metue. Malum enim feret, si quis tibi molestus esse uoluerit.

IVNO.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

IXIONEM hunc uides Iupiter, quibus nam moribus affectum putas? IVP. Hominem esse utilem Iuno, & combibonem: non enim conuersaretur nobiscum, si indignus conuiuio foret. IVNO. At indignus est, contumelioſus certè existens: quapropter non amplius conuersetur uobiscum. IVP. Quid autem contumeliæ intulit? oportet enim (ut puto) & me scire. IV. Quid uero aliud. Etenim erubesco dicere ipsum, tale est quod sibi sumpsit. IVP. Atqui ob hoc tanto etiam magis dicere debebas, in quantum ille turpia quoq; conatus est. Num igitur sollicitauit aliquam ad stuprum? intelligo enim cuiusmodi turpe sit, quod reformidaueris dicere. IV. Ipsam me, non aliam quampiam Iupiter, longo iam tempore. Ac primum quidem ignorabam quid rei esset, cur attentè adeo in me aspiceret. Ille autem etiam inge miscebat & sublachrymabatur. Et si quando bibens tradidissem Ganymedi poculum: hic petebat ex eo iam ipso bibere, & capiens osculabatur interea, & ad oculos admouebat, & rursus prospectum in me intendebat: hæc intelligebam amatoria esse, & multo quidem tempore uerecundabar dicere ad te, putabamq; cessaturum à furore hominem. Postquam uero & sermones ausus est mihi adhibere, ego dimittens illum adhuc lachrymantem, & ad genua prouolutum, obturatis auribus, ut ne cõtumelias supplicantis illius audirem, abij ut tibi dicerem. Tu uero ipse uide quomodo explores uirum. IVP. Euge, sceleratus ille, in me ipsum, & usque ad Iunonis nuptias etiam: adeone inebriatus est nectare? Cæterum nos autores horum sumus, & ultra modum amatores hominum, qui quidem & conuiuatores nostros ipsos fecimus. Digni igitur uenia sunt, si bibentes similia atque eadem nobiscum: deinde & aspicientes cœlestes istas formas, & quales nunquam uiderunt in terra, concupiuerunt frui illis, amore capti uidelicet. Est autem amor uiolentum quiddam, & non hominibus solum imperat, sed & nobis ipsis interdum. IV. Tuus quidem & ualde hic dominus est, & ducit te, & fert naso (ut aiunt) trahens, & sequeris ipsum quocunq; duxerit te, & immutaris facile in quodcunq; iusserit, & prorsus possessio & ludus Amoris es tu. Et nunc Ixioni, scio, quòd ueniam tribuis, ut qui & ipse adulterio cognoueris aliquando illius uxorem, quæ tibi Pirithoum peperit. IVP. Adhuc enim tu memineris illorum, si quid ego lusi in terram descendens. Sed nosti, quid mihi uideatur de Ixione, multandum quidem ipsum nequaquam, neq; à conuiuio extrudendum esse, rusticum enim foret. Sed quia amat, & ut ais, lachrymatur, & intolerabilia patitur. IV. Quid nam ô Iupiter, metuo enim ne & tu contumelioſum aliquid dicas. IVP. Nequaquam. Sed simulacrum ex nube fingentes tibi simile, postquam solutum fuerit conuiuium, & ille uigilat (ut par est) præ amore, ad concubitum adhibeamus ipsi afferentes. Sic enim ab angendo animo fortassis desistet, putans se consecutum esse desiderium. IV. Apage, ut nunquam quicquam tempestiuum illi contingat, quando ea ita, quæ supra ipsum sunt, concupiscit. IVP. Attamen patere ô Iuno. Quid enim adeo graue tibi accidet ex hoc figmento, si cum nube Ixion congredietur? IV. Sed nubes ego esse apparebo, & turpitudinem istam in me committet propter similitudinem. IVP. Nihil istud dicis, neque enim nubes hæc unq; Iuno erit, neq; tu nubes. Ixion aũt solum decipietur. IV. Sed (ut omnes homines arrogantes sunt) gloriabitur descendens forsitan, & narrabit omnibus, dicens: coiisse cum Iunone, & Iouis rituleu esse: forsitan etiam dixerit, me ipsum amare: illi uero credetur, quando non uiderunt, quomodo cum nube coierit. IVP. Igitur si quid tale dixerit, in infernũ præcipitetur, ac rotę mi ser alligatus, cum ipsa perpetuò circumuoluetur, & laborẽ nunquam cessaturum

Ixion.

sustinebit, pœnas uidelicet has pro amore dependens. IV. Non enim graue hoc quidem, ob iactantiam.

APOLLINIS ET VVLCANI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.

De furacitate Mercurij.

VIDISTIN' Apollo Maiæ infantulum illũ, nuper genitum? ut formosus est, & arridet omnibus, & iam quoq; tale quiddam præ se fert, quasi in magnum aliquod bonum euasurus sit. APOL. Illum ne ego infantem dicam, ô Vulcane, aut in magnũ aliquod bonum euasurum? qui ipso Iapeto antiquior est, quantum ad fraudulentiam attinet. VVL. Et quem adeo iniuria afficere potuerit, iam primùm in lucem æditus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem susturatus est: aut Martem, nam & huius subtraxit clãm è uagina gladiũ, ut interim de me ipso non dicam, quem & arcu spoliauit & sagittis. VVL. Hæccine infantulus & modo natus ille? qui uixdum mouebatur in cunis inter inuolucra? APOL. Scies Vulcane, si modo ad te aliquando uenerit. VVL. Atqui uenit iam pridem. APOL. Quid igitur, habes ne omne fabrile instrumentum, nec dum quicquam illius tibi amissum est? VVL. Omne Apollo. APOL. Attamen inspice diligenter. VVL. Per Iouem, forcipem non uideo. APOL. Sed uidebis illum alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVL. Adeò ne aduncas manus habet, perinde ac si in ipso uentre iam tum meditatus esset furandi rationem? APOL. An non audisti ipsum loquentem quoque iam arguta ac uolubilia quædam. Atq; hic etiam ministrare nobis uult. Heri autem uocato ad se Cupidine, statim illum palęstra superauit, nescio quo pacto pedes illi subtrahens. Deinde cum à cæteris laudaretur, interea Veneri surripuit cingulum, cum illa amplexata ipsum fuisset ob uictoriam. Ioue autem ridente, sceptrũ illius sustulit, & nisi grauius fuisset, et plus ignis habuisset, ipsum quoq; fulmen subtraxisset. VVL. Celerem atq; agilem quendam puerũ mihi narras. APOL. Quinimo & Musicum præterea. VVL. Vnde nam huius rei coniecturam facis? APOL. Testudine mortua alicubi inuenta, instrumentum ex ea compactum dedit, Brachijs enim adaptatis, & iugo super inducto, deinde calamis (chordarum ansulis uidelicet) infixis, fundoque infrà, & quasi quodam dorso subiecto, atq; inde septem chordis suspensis & intentis, iucundũ adeo quiddam modulatur, & concinnũ, ut ego quoq; illi iam inuideam, qui iam olim personando cytharam me exerceo. Cæterum ipsa Maia illud quoque dicebat, quòd neq; in cœlo noctu maneret, sed præ nimio agendi studio ad inferos usq; descenderet, furaturus scilicet etiam inde aliquid. Alatus autem quoque est, ac uirgam quandam apparauit, mirificam potestatem ac uim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipsi, ut esset quasi ludicrum. APOL. Proinde & mercedem istam tibi retulit, forcipem uidelicet. VVL. Recte sanè admonuisti, quare ibo, ut illum recipiam, si ubi, ut ais, inter inuolucra in cunis inueniri poterit.

VVLCANI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.

De eo quòd Pallas è cerebro Iouis nata est.

QVID me oportet facere, Iupiter? uenio enim ita ut iussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapides opus sit uno ictu dissecare. IVP. Rectè sanè Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes. VVL. Tentas me, num insaniam? Impera igitur uere, quod uis tibi fieri. IVP. Diuidi mihi caluariam uolo: si uerò non obe-

dieris

ueris mihi, me experieris non nunc primum irascentem. Veruntamen ferire oportet audacter, & præsenti animo, neque cunctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrum inuertunt. VVL. Vide Iupiter, ne quid mali faciamus. Acuta enim securis est, & non absque sanguine, neque etiam ad Lucinæ morem, tibi obstetricabitur. IVP. Incute modo Vulcane, audacter. Ego enim noui quid sit conducibile. VVL. Inuitus quidem, sed tamen feriam. Quid enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc, puella armata hæc est. Magnum ô Iupiter, malum habuisti in capite. Meritò igitur iracundus fuisti, tantam intra cerebri panniculum, uirginem uiuam nutriens, idque armatam: nimirum castra, non caput habuisti, non aduertens. Hæc uero etiam saltat, & cum armis tripudiat, clypeum concutit, ac hastam uibrat, & quasi quodam furore concitatur. Et, quod maximum est, formosa admodum, ac maturis nubilis annis, breui adeo iam facta est. Ceruleos quidem oculos habens. Sed tamen & huic gratiam addit galea. Quare ô Iupiter, obstetricandi premium hoc mihi refer: Desponde mihi illam. IVP. Impossibilia petis, Vulcane, perpetuò enim uirgo manere uult. Ego certè, quantum in me est, nihil repugno. VVL. Hoc uolebam. Reliquum quod est, ipse curabo. Ac iam simul rapiam hinc ipsam. IVP. Si tibi facilè adeo hoc, facias licet. Veruntamen illud scio, quòd amas ea, quæ tibi contingere nequeunt.

NEPTVNI ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

ICET ne Mercuri, conuenire Iouem nunc? MERC. Nequaquam Neptune. NEP. Attamen intrò renuncia de me ipsi. MERC. Ne molestus sis, inquam, Importunum enim hoc. Quare non poteris ipsum uidere in præsentia. NEP. Num igitur cum Iunone concumbit? MER. Non, sed di uersum quiddam este NEP. Intelligo, Ganymedes intus est. MER. Neq; hoc, sed ipse infirmus aliquantulum est. NEP. Vnde hoc Mercuri? Nescio enim quid graue narras. MERC. Pudet dicere, tale quid piam est. NEP. At nihil eo tibi opus est apud me, patruus utiq; cum tibi sim. MER. Peperit paulo antè, Neptune. NEP. Apage. An peperit ille? Ex quo? Itaq; latuit ille nos Hermaphroditus existens? At neq; uterus eius tumorē aliquem præ se tulit. MER. Rectè dicis. Neq; etiam ille partum intra se habebat. NEP. Noui, rursum ex capite peperit scilicet, quemadmodum & Mineruam, habet enim ille caput quoddam puerperum. MER. Neq; illud, sed in fœmore gestauit partum, illum uidelicet ex Semele receptum. NEP. Euge generosus, ut ille totus nobis, & ex omni parte corporis impregnando, idoneus atq; fœcundus est. Sed quæ nam Semele ista est? MERC. Thebana mulier, ex filiabus Cadmi una. Huic congressus prægnantem eam reliquit. NEP. Deinde uero ipse pro illa peperit? MERC. Atq; admodum. Etiamsi tibi alienum ac mirum uideatur. Nam Semelen dolis aggressa Iuno, (nosti autem ut sit zelotypa hæc) persuadet illi, ut petat à Ioue, quo cum fulmine ac fulgure ad se ueniat. Quæ cùm uerbis huius inducta credidisset, uenissetque Iupiter fulmen secum portans, conflagrauit tectum, ipsaq; Semele ex igne periit. Me autē iubet Iupiter, ut incisa illius aluo, partum ad se afferam, imperfectū illum quidem adhuc, & intra septimū mensem conceptum. Quod ubi fecissem, ille dissecto fœmore suo, intrò illum recipit, ut ibi perficeretur. Atque ita iam tertio, postquam factum illud est, mense, denuo illum peperit, & nunc ex doloribus aliquantulū languidus est. NEP. Vbi igitur

De eo quod Bacchus ex fe more Iouis nat tus est.

infans ille iam est? MERC. In Nysam hinc ablatum, tradidi illum nymphis enutriendum, Dionysium cognominatum. NEP. Ergo utrumque, Dionysij huius & pater & mater ille est. MERC. Ita uidetur. Abeo igitur, ut illi aquam ad unus afferam, ac cætera ea, quæ ex more atq; consueto fieri solent, quasi puerperæ procurem.

MERCVRII ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

De concubitu Iouis cũ Alcmena & nocte prolongata.

AVDIVI ô Sol, ne hodie currum agas, inquit Iupiter, neq; in crastinum neq; etiam in diem perendinum: sed intus mane, fiatq; interea perpetua una nox longa. Quare equos quidem iterum soluant Horæ, tu uero restingue ignem, et nunc tandem post longum interuallum temporis te ipsum recrea. SOL. Noua hęc atq; omnino aliena denuncians uenis. Sed nunquid transgredi, siue peccare uisus sum inter agendum, & extra fines cursum habuisse? atq; id nunc irascitur ille mihi, noctemq; triplo maiorem die facere statuit? MERC. Nihil tale, neq; hoc etiam perpetuo fiet: sed ipse enunc opus habet, noctem sibi fieri cõsueto longiorem SOL. Vbi autem etiam ille est: aut unde ipse emissus es, ut hæc nunciares mihi? MER. Ex Bœotia, ab uxore Amphitryonis, cum qua concumbit. SOL. Amator illius? atq; ita illi satis non est nox una? MERC. Nequaquam. Nasci enim quendam oportet ex hoc concubitu, magnum, atq; multorum certaminum uictorem, deum. Hoc igitur una nocte absoluiac perfici impossibile est. SOL. Sed absoluat atq; ad exitum perducat ille, quod faustum felixq; sit. Veruntamen hæc Mercuri, temporibus Saturni non fiebant, (soli enim hic nos sumus.) Neque ille tum ab uxore Rhea diuertebat, aut seorsim cubabat: neq; etiam relicto cœlo Thebis dormiebat. Sed dies quidem tum dies erat, nox autem ad suum certum spacium, secundum proportionem horarum agebatur: peregrinum uero aut immutatum nihil. Neque ille tum unquam cum muliere mortali quicquam rei habuit. At nunc infelicis mulierculæ caussa, oportet omnia sursum & deorsum uerti. Ac equos quidem præfractiores & difficiliores fieri, ob ocium et desidiam, uiam autem asperiorem eò quòd toto triduo non usurpabitur. Homines præterea miserè in tenebricoso uiuere. Hoc boni ex amoribus Iouis consequentur illi scilicet, sedebuntque expectantes, donec ille athletam istum, quem dicis, absoluerit sub longis tenebris. MERC. Tace ô Sol, ne quid mali pro his dictis tuis nanciscare. Ego uero ad Lunam hinc abiens, & ad Somnum, renunciabo etiam illis, quæ Iupiter mandauit: illi quidem, ut ne procedat citius: huic autem, ut ne remittat à se homines, quò ignorent longam adeo noctem hanc fuisse.

VENERIS ET LVNAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VENVS.

Luna deperit Endymionem.

AVDIVI hęc ô Luna, facere te aiũt, quoties ad Cariam peruenis, ut currum sistas, ac desuper aspectes Endymionem, dormientem sub dio tanquam uenatorem aliquem: interdum autem etiam descendas ad ipsum ex media uia? LV. Interroga ô Venus filium tuum, qui mihi harum rerum autor est. VEN. Sine. Contumelioſus ille est. Me quippe matrem ipsius, quibus modis affecit? nunc quidem in Idam adigens Anchisę caussa Troiani: nunc autem in Libanum ad Assyrium illum adolescentem, quem & Proserpinæ desiderabilem fecit, & me ex dimidia parte, amoribus meis priuauit. Quare iam sæpe illi interminata sum, ni desinat talia facere, fracturam esse

esse me ipsius & arcus & pharetram, amputaturam autem etiam alas. Iampridem uero & plagas ipsi in nates incussi sandalio, sed ille, nescio quo pacto, tum quidem statim metuens ac supplicans, paulo post omnium obliuiscitur. Verum dic mihi formosus ne Endymion iste est. Nam hoc quidem solatio fuerit malo huic. LVN. Mihi quidem etiam admodum formosus ò Venus, uidetur, & maximè quando instrata super rupem chlamide dormit, lætia tenens sagittas, paulatim è manu prolabentes. Dextra autem circa caput sursum uersus reflexa, decorem affert faciei, cui circumfunditur. Ipse uero solutus somno, anhelat ambrosium illum halitum. Tunc igitur tacitè equidem & sine ullo strepitu descendens ac summis digitis insistens, ut ne expergefactus ille, perturbari possit. Scis igitur quid tibi post hæc dictura fuerim, sed pereo equidem amore.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

CVPIDO gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra, uel inse quisq; uel inuicem alij in alios faciunt, uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidem Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertens, tum Lunam è cœlo deuocas. Quin & Solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem cessare, aurigandi muneris oblitum, nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tutò facis. Verum tu quidem ò deorum omnium confidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpulisti, ut pusionem adamet, atq; in Phrygium illum adolescentulū depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantum alius suum ipse penem ense desecat, alius demissa coma, per montes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepit: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insaniæ plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, ut si quando resipiscat Rhea, uel potius si pergat insanire, Corybantibus imperet, ut te correptum discerpant, aut leonibus obiiciant. Hic me sollicitat metus quòd uideam tibi periculum imminere. CVP. Ocioso animo esto mater, si quidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut sæpenumero, conscensis eorum tergis, prehensaque iuba, equitis ritu insidens, illos agitem. At uerò illi interim mihi caudis abblandiuntur, ac manum ori insertam receptant, lambuntq; deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipsi, quando tandem uacauerit, ut me ulciscatur, quum in Atte sit tota? Postremò quid ego pecco, quum res pulchras, ut sunt, offero ac demonstro? Vos ne appetite res pulchras, quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neque tu posthac Martem ames, neque ille te? VENVS. Vtes perucax, & nulla in re non superas. Attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

De Cupidine omnes deos, tum Rheam anum, etiam bestias ei agitante.

IOVIS,

IOVIS, AESCVLAPII, ET HERCVLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

Aesculapius et Hercules de sessione contendũt

IVPITER.

DESINITE, ô Aesculapi & tu Hercules, contendere inter uos surgijs, perinde ut homines. Indecora enim haec, & à conuiuio deorum aliena. HERC. At uis, ô Iupiter, medicamentatium istum priore loco accumbere, quàm me? AES. Quid ni, per Iouem, melior quoq; enim sum. HERC. In quo igitur ô attonite? an quòd te Iuppiter fulmine aliquando percussit, eò quòd, quę nefas erat, feceras: nunc autem ex misericordia iterum immortalitatis particeps factus es? AES. Oblitus uero etiam tu es Hercules, quòd in Oeta conflagrasti, quandoquidem mihi ignem obijcis? HERC. Nequaquam æqualia atq; similia sunt quæ uterq; in uita egimus, ut qui ipse quidem Iouis filius sim, tantos autem labores sustinuerim, expurgata uita, deuictis bestijs & hominibus contumelicfis, uindicta ac pœna affectis. Tu uero radicum incisor es, & circulator, ægrotantibus fortassis hominibus utilis medicamenta adhibendo: uirile autem nihil quicquam opere præstitisti. AES. Rectè dicis, quoniam & inustiones tuas curaui, quando paulo ante ascendisti ad nos semiustulatus, corpore utriq; corrupto ac perdito, & à tunica ista, & post illam, etiam à flamma. Ego uero quid si nihil aliud, tamen neque seruiui, quemadmodum tu, nec; lanificium exercui in Lydia indutus purpura, & ab Omphale uerberatus sandalio aureo, nec; uero etiam insaniens, occidi liberos & uxorem. HERC. Nisi desinas conuiciari, statim admodum senties, quòd non multum tibi profutura sit immortalitas. Quoniam sublatum hinc, è cœlo præcipitem dabo te, ut ne ipse quidem Paeon curauerit te, diminuto atq; effracto tibi cerebro. IVP. Desinite, inquam, & ne perturbate nobis conuersationem hanc, aut ambos hinc ablegabo uos è conuiuio. Quanquam etiam æquum est ô Hercules, priore loco accumbere Aesculapiũ, quippe qui & prior mortuus est.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

QVID uero tristis es Apollo? APOL. Quoniã ô Mercuri, miser atq; infelix circa amores sum. MERC. Dignũ quidem mœrore hoc: sed tu quo pacto miser atq; infelix es? An adhuc dolore afficit te, id quod cum Daphne accidit? APOL. Nequaquam, sed amasium doleo, Laconem illum Oebali filium. MER. An mortuus est Hyacinthius? dic mihi. APOL. Atque admodum. MERC. Vide Apollo: aut quis ita ab omni amore alienus fuit, ut occiderit formosum illum puerum? APOL. Meum ipsius factum hoc est: MERC. Quid igitur, insaniuistin Apollo? APOL. Non, sed infortunium quoddam inuito mihi accidit. MERC. Quomodo? cupio enim audire rationem hanc. APOL. Discoludere discebat, atq; ego una cum illo ludebam. Cæterum uentorum omnium pessime perditus Zephyrus amabat quidem longo iam tempore etiam ipse illum. Verum neglecto eo, & contemptum istum non ferente, ego quidem, quemadmodum consueueramus, discum in altum sursum uersus iaculabar, ille autem deorsum à Taygeto spirans, ablatum hunc in caput puero inflixit, ita ut ex ea plagà & cruor manaret affatim, & ipse puer statim morere-

Hyacinthus cũ Apolline discoludens interficitur.

sagittis, fugientemque ad montem usque persequendo. Puero autem, & tumulum extruxi in Amyclis, quo loco discus eum prostrauit, & florem ex cruore illius, terram induere feci, suauissimum illum quidem Mercuri, atque omnium fragrantissimum: præterea & literas quasdam habentem, quæ mortuum ipsum quasi deplorant. Num tibi igitur præter rationem mœstus fuisse uideor? MER. Sane uero, Apollo, Noras enim mortalem te comparasse amasium tibi. Quare dolere non debes, mortuo iam illo.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

ITAN' autem Vulcanum, cum & claudus ipse sit, & artem adeo fabrilem & contemptam exerceat Apollo, pulcherrimas duas uxores duxisse: Venerem atq; Gratiam? APOL. Felicitas quædam hæc, Mercuri. Veruntamen illud equidem miror, quòd cum illo rem habere sustinent, & maxime quando uident sudore fluentem, in fornacem demittere atque incurutare sese, multa adeo fuligine facie illius oppleta. Et tamen talis ipse cum sit, amplectuntur ipsum, & osculantur, & unà dormiunt. MER. Hoc & ipse indignor, & Vulcano inuideo. At tu comam nutri, Apollo, ac cytharam persona, animum ob pulchritudinem elatum atq; superbum præ te ferens: ego autem etiam ob habitudinem corporis & lyram. Cæterum ubi cubitum eundum fuerit, soli dormiemus. APOL. Ego uero aliàs quoque habeo Venerem minus propiciam, ad res amatorias. Quippe etiam, quos duos maximè præter cæteros amaui, Daphnen & Hyacinthum, illa quidem aut fugit, atque odit me, adeo ut in lignum conuerti maluerit, quàm mecum rem habere, hic autem à disco interfectus est, & nunc pro illis, coronas habeo. MER. At ego iam aliquando Venerem, sed non oportet gloriari. APOL. Noui, atque etiam Hermaphroditum istum ex te aiunt peperisse ipsam. Veruntamen illud mihi dic, si nosti: quomodo non æmulatur Venus Gratiam, aut contrà illa Venerem? MER. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso consuetudinem habet, Venus autem in cœlo, præsertim autem hæc cum Marte plerumque uersatur, atq; illum amat. Quapropter non ita multum fabrum istum curat. APOL. Atq; hæc putas ipsum Vulcanum scire. MER. Scit, sed quid agat? cum generosum adeo adolescentem, & præterea militarem ipsum esse uideat. Quare silentium agit, nisi quòd minatur quidem, uincula quædam excogitasse contra illos se se, ijsq; ipsos comprehensurum esse, circundato ueluti retibus quibusdam lecto. APOL. Nescio sanè. optarim uerò ipse ille, qui sic comprehenderetur, esse.

De eo quòd Vulcanus duas uxores formosissi. haberet, Venerem et Gratiam

IVNONIS ET LATONAE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVNO.

VLCHRÒS enimuero Latona & liberos procreasti Ioui. LA. Nõ enim omnes, ò Iuno, tales parere possumus, qualis Vulcanus est. IV. At hic claudus quidem, utilis certè tamẽ est, artifex optimus existens, ac cœlũ nobis exornauit quoque, Veneremq; uxorem duxit, à qua & studiosè obseruatur;

tur. Contrà autem tuorum liberorum, altera quidem uirilis ultra modum, & montiuaga est, & postremò in Scythiam quoque profecta, omnes sciunt, qualia comedat, hospites mactando, ac Scythas ipsos imitando, qui humano carne uescuntur. Apollo autem simulat quidem omnia scire sese, & iaculari, & cytharam canere, & medicum esse, & uaticinari, Et erectis uaticinandi tabernis hic in Delphis, illic in Claro & Didymis, decipit consulentes se, obliqua, & in utranuis partem quæstionis propositæ inclinantia respondendo, ne uidelicet erroris possit damnari: atque ita ex hoc quæstum facit & ditescit. Multi enim amentes sunt, seque ipsos exhibent præstigijs deludendos. Verum non ignoratur utique à prudentioribus, quòd pleraque falsa ac ficta dictitet, quippe ille ipse uates ignorabat, quòd interfecturus amasium suum esset discò: neque prædixerat ipse sibi, quòd fugitura ipsum esset Daphne, idq; adeo formosum atq; comatum. Quare non uideo, qua causa pulchriores liberos te quàm Nioben illam, procreasse putaris. LAT. At uero liberi hi, hospitum mactatrix ista, uidelicet, & mendax uaticinator ille, scio, quo pacto mordeant te, dum conspiciuntur inter deos, & maximè quando hæc quidem ob pulchritudinem laudatur, ille autem cytharam personat in conuiuio, omnibus ipsum admiratione prosequentibus. IV. Nequeo risum continere Latona. Illùm ne admirantur? Quem Marsyas, si iustè modò iudicare Musæ uoluissent, excoriasset meritò, ut qui ipse in Musica uicerat, nunc autem circumuentus miser ille, periit, iniustè sanè damnatus. Hæc autem formosa tua uirgo, ita formosa nimirum est, ut posteaquam animaduertit sese cõspectam ab Acteone fuisse, uerita ne adolescens ille, turpitudinem ipsius euulgaret, immiserit illi canes. Vt interim non dicam, quòd neque parturientibus obstetricatura futurum esset, si uirgo utique & ipsa foret. LAT. Valde animo elato es Iuno, eò quòd cum Ioue concumbis, & una cum eo regnas: & propterea absque metu contumelioſa es. Veruntamen uidebo te non ita multo post rursum lachrymantem, quando te relicta in terram descenderit ille, in taurum aut cygnum conuersus.

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

Deprehensi Mars cum Venere, à Vulcano uinculis colligantur.

APOLLO.

VIDIsti rides Mercuri? MER. Quoniam maximè ridicula Apollo, uidi. APOL. Dic igitur, ut & ipse auditis illis, tecũ ridere possim. MER. Venus cum Marte concumbens, deprehensa est, ac Vulcanus comprehensos illos uinculis constrinxit. APOL. Quomodo? Suaue enim quiddam dicere uideris. MERC. Longo iam tempore, opinor, cognitis his, quæ agebantur, expiscatus est illos, & lecto occultis quibusdam uinculis circumdato, abiens ad fornacem opus faciebat. Post hæc Mars ingreditur secretò, ut quidem ipse putabat. Videt autem ipsum exalto Sol, & rem ad Vulcanum defert. Vbi igitur lectum conscendissent, & in opere essent, & iam intra retia tenerentur, circumuoluuntur ipsis quidem uincula, astat autem Vulcanus. Illa igitur (nam & forte tum nuda erat) pudore affecta, non habebat, quo se tegeret. Mars uero, ab initio fugere tentabat, sperabatque se uincula illa disruptorum esse. Cæterum posteaquam intellexit, se undique captum teneri, neque effugere quoquam posse, supplicare cœpit. APOL. Quid igitur, soluit ne ipsos Vulcanus. MERC. Nondum, sed conuocatis dijs, spectandum ipsis exhibuit adulterium. Illia autem nudi ambo, & colligati mutuò, inclinatis deorsum capitibus erubesce-

erubescebant. Atq; adeo spectaculum hoc dulcissimum mihi uisum est, cum tantum non ipsum opus exhiberent. APOL. At faber ille, an non pudore afficitur etiam ipse, cum spectandam ita exhibet coniugij sui turpitudinem. MER. Non per Iouem, quippe qui etiam arrideat ipsis astans: Ego uero, si opus est uerum dicere, inuidebam Marti, non solum quòd cum formosissima dea adulterium exercuisset: sed etiam, quòd colligatus cum ipsa una esset. APOL. Proinde & tu ligari hoc pacto sustineres? MERC. Tu uero non, Apollo? Aspice modo & accedens, collaudabo enim te, si non eadem ipse quoque optabis, ubi uideris.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

Q. VIDEM erubescere ô Iupiter, si mihi talis esset filius, effoeminatus adeo, & perditus ebrietate. Mitra quidem relígata coma incedens, ut plurimum autem cum insanis mulieribus consuetudinem habens, mollior ipsis illis, ad tympana, & tibias, & cymbala choreas agens, & in summa catulis magis, quàm patri tibi similis. IVP. At uero hic mitratus, & mulierosus, non solum ô Iuno, Lydiam subiugauit, & eos qui ad Tmolum habitant, cepit præterea & Thraces sub se redegit, uerum etiam contra Indos profectus, cum muliebri isto exercitu, & elephantos cepit, & terra potitus est, ipsumque regem, qui aliquantulum resistere ausus fuerat, captiuum abduxit. Atq; hæc omnia fecit, saliens pariter & choream ducent, hastis utendo hederaceis, ebrius interea, ut ais, atque furore correptus. Quod si uerò quispiam illum conuiciari aggressus sit, contumeliose de sacris illius loquendo, etiam hunc ulcisci solet, uel palmitibus ipsum implicando, uel à matre, perinde ut hinnulum, laceràri faciendo. Vides quàm uirilia hæc, & me patre minimè indigna. Si uero lusibus quoque & delicijs inter hæc indulget, non est, quòd inuideas, et maximè si quis cogitet, qualis hic sobrius futurus erat, quãdo etiam ebrius hæc facit. IV. Tu mihi uideris etiam laudare inuentum ipsius, uitem uidelicet, & uinum: & hoc cum uideas, qualia inebriati isti factitent, titubantes, & ad contumeliam prolabentes, & in summa, insanientes præ uino. Itaque & Icarium illum, cui primo donauit palmitem, ipsi compotores interfecere, ligonibus cæsum. IVP. Nihil hoc dicis. Non enim uinum hæc, neque ipse Dionysius efficit, sed immoderatus potus, & ultrà quàm decet & satis est, repleri mero. Cæterum si quis moderatè bibat, hilarior ille quidem, & suauior fieri solet. Qualia uero Icarius passus est, tale nihil ulli compotorum facilè fecerit. Sed tu adhuc zelotypia afficiuideris, ac Semeles reminiscì, Iuno, si quidem eam res Dionysij calumniaris, quæ sunt omnium pulcherrimæ.

Calumniatur illum Bacchum ui ni inuentorem.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

VID tandem in caussa est, Cupido, ut quum reliquos Deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem: ab una Minerua temperes, utque aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neque iacularì noris? CVP. Equidem hanc metuo, mater, est enim formidabilis truculentoque aspectu, ac ferocitate

Cupido omnes deos superat exceptis Minerua muſis, et quibusdam alijs &c.

quadam ſupra modum uirili: proinde ſi quando tenſo arcu petam illam, galeæ cri ſtam quatiens, expauefacit me, moxque formidine tremere occipio, ſic ut arma mihi è manibus excidant. VENVS. Atqui Mars an non erat hac formidabilior? & hunc tamen ſuperatum exarmaſti. CVP. Imò ille cupidè me recipit, atque ultrò etiam inuitat: Verùm Minerua ſemper adductis ſupercilijs obſeruat, quin aliquando temerè ad illam aduolaui, facem propius admouens, at illa, ſi quidem ad me acceſſeris, inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te tranſfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitem, aut ipſa te diſcerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hęc aculeis obtuetur oculis: poſtremò & in pectore faciem quandam geſtat horrendam, uiperis capillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioque quoties eam aſpicio. VEN. Eſto ſanè, Mineruam metuis, ut ais, atq; huius geſtamen Gorgona reformidas, idque quum Iouis ipſius fulmen non formidaueris. Cæterùm Muſæ quam ob cauſam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ criſtas quatiunt, aut Gorgonas prætendunt? CVP. Has quidem reuereor mater, ſunt enim uultu pudico ac reuerendo: præterea ſemper aliquo tenentur ſtudio, ſemper cantionibus animum intentum gerunt: quin ipſe etiam non raro illis aſſiſto, carminis ſuauitate delinitus. VEN. Eſto, nec has adoriris, propterea quòd ſint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVP. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem uſquam ſum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiuſdam ſui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ô gnate? CVP. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos inſectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorſum tota rerum huiuſmodi ſtudio tenetur: tametſi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipſe, feritque eminus. VENVS. Teneo gnate, eum ſæpenumero ſagitta uulneraſti.

DEORVM IVDICIVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

De Iudicio Paridis.

MERCVRI, accepto hoc pomo, abi in Phrygiam, ad Priami filium, paſtorem armenti, paſcit autem in Ida monte, qua parte Gargarum uocant. Ac dic illi: Iupiter, inquiens, ô Pari iubet te, poſteaquam & ipſe formoſus es, & rerum amatoriarum doctus, ſententiam ferre inter deas, quæ tiam illarum omnium formoſiſſima ſit. Certaminis autem præmium, ea quæ uicerit, pomum accipiat. Porrò tempus iam eſt, ut & ipſæ uos abeatis ad iudicem. Ego uerò ablego à me arbitrium, ut qui ex æquo omnes uos amem, ac ſi modo poſſibile foret, libenter omnes uos victrices uidere uellem, præſertim quando & neceſſe eſt, qui uni pulchritudinis ſummam adiudicabit, eum omnino in odium cæterarum plurium incurrere. Quare equidem ipſe uobis idoneus iudex non ſum, adoleſcens autem ille Phrygius, ad quem hinc abitis, regio quidem genere prognatus eſt, & Ganymedis huius cognatus. Cæterum ſimplex & montanus, nec; quiſq; illum cognitione hac indigniũ meritò putauerit. VEN. Ego uero Iupiter, etiam ſi Momum ipſum præſtituas nobis iudicẽ, præſenti animo futura ſum, ad documentum mei iprẽdẽdũ. Quid enim adeo reprehẽderit ille in me? Sed oportet etiam hiſce

placere

placere hominem. IVNO. Nec nos, Venus, timemus quicquam, etiam si Mars iste tuus electus sit arbiter: sed recipimus & hunc Parim, quisquis etiam fuerit. IVP. Num igitur & tibi, eadem hæc, filia, placent? quid respõdes, aperte dic, & erubescis? Est quidem peculiare hoc uirginibus uobis, uerecundiã affici erga tales, sed tamen annuis. Abite igitur. Ac uidete, ne infensiores fiatis iudici, quæcunque uictæ fueritis, néue malum aliquod inferatis ipsi adulescentulo. Nec enim fieri potest, ut æqualiter omnes formosæ sitis. MERC. Procedamus ergo rectà uersus Phrygiam. Ac ego quidem præibo, uos autem non lentè & sequimini me, & bono animo este. Noui ego Paridem hunc: adolescens est formosus, & quod ad cætera attinet, amori deditus, & ad talia disceptanda maxime idoneus, neque ille facilè iudicauerit malè. VEN. Hoc quidem totum benè, adeoq; pro me narras, iustum uidelicet esse nobis iudicem. Verum autem & uxore adhuc caret hic, an & mulier quæpiam ipsi cohabitat? MERC. Non omnino absq; uxore est Venus. VEN. Quomodo hoc dicis? MER. Videtur quędam cum eo habitare mulier Idæa, sic satis formosa. Cæterum rustica, atq; inter montes malè consueta. Sed non admodum adhibere animum ipsi uidetur. Cuius igitur gratia hæc interrogas? VEN. Nullius sanè rei, sed ita temerè in mentem uenit. MINERVA. Malè legationem nobis, heus tu, qui priuatim cum hac consilia confers. MERC. Nihil mali, Minerua, hoc: neque etiam contra uos. Sed interrogabat me, an uxore adhuc careret Paris. MIN. Quamobrem igitur hoc superstitiose adeò illa curat? MERC. Nescio. Aiebat igitur, quòd temerè ita in mentem uenisset hoc, nec ex cõposito interrogasset me. MIN. Quid ergo, caret ne uxore adhuc? MER. Non uidetur. MIN. Quid autem, Bellicæ ne rei studio aliquo tenetur, atq; amans gloriæ est, an nihil aliud quàm bubulcus est? MER. Verum quidem non possum dicere. Coniecturam autem facere licet, iuuenis cum sit, etiã has res consequi illum cupere, ac uelle præcipuum in præliis esse se. VEN. Vides? nihil ego hunc conqueror, nec crimini uerto tibi, quòd eum hac seorsim nunc loqueris. Querulorum enim hoc, non Veneris. MER. Etiam hęc fermè eadem interrogauit me: quam ob rem grauiter ne feras, nẽ ue putes eò minus consecuturam esse te, quòd huic quoq; simpliciter & absq; dolo respondi. Verum interea dum sermones cedimus, iam multum progressi, reliquimus post nos stellas, & prope modum Phrygiam contingimus. Ego uero etiam Idam uideo, adeoque totum Gargarum exactè: &, si non fallor, ipsum quoque iudicem uestrum Paridem. IVNO. Vbi autem is est, nec enim ipsa etiam uideo illum. MER. Hac uersum, Iuno, ad sinistram respice, non ad summum montem, sed secundum latus, ubi antrum illuc, & armentum uides. IV. An non uideo armentum? MER. Quid ais? an non uides buculas secundum meum hunc digitum, ex mediis rupibus progredientes, & quendam à scopulo deorsum currentem, pedum manu tenentem, & prohibentem, ne longius dispergatur armentum. IV. Video nunc tandem, si modo ille est. MER. Ille uero. Sed quia propè iam sumus, in tertam, si uidetur, demissi, pedibus faciamus iter, ne conturbemus illum, superuè ex improuiso deuolando. IV. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Cęterum posteaquam descendimus, tuum iam est Venus, ut præeas, aciam nobis ducendo commonstres. Tu enim, ut consentaneũ est, locorum perita es: quippe quę sæpius, ut fertur fama, huc ad Anchisem descenderis. VEN. Non admodum, Iuno, me tua ista mouet dicacitas. MER. At igitur ego uos ducam, nam & ipse frequenter in Ida uersatus sum, quando Iupiter amabat adolescẽtulum istum Phrygium: ac sæpius huc ueni, ab illo missus, utquid ageret puer, obseruarem. et cum iam in aquilam conuersus esset, unã quoque cum ipso aderam, & unã formosum illum subleuabam. Et si modo satis memini, ab hac ipsa rupe illum in sublime abripuit. Nam hic quidem fortè tum fistula canebat ad oule, Iupiter autem à tergo ipsi deuolans, leniter admodum uncubus circumiectis, et ore in tiaram, quam super caput habebat, impresso, in alto

ſuſtulit puerum, perturbatum, & ceruice reflexa in ipſum intuentem. Tum igitur ego fiſtulam ſuſtuli, abiecerat enim illam præ timore. At enim arbiter hic propè eſt, quare compellemus ipſum. Salue bubulce. PARIS. Et tu certè adoleſcens. Quis autem ipſe es, qui huc ad nos aduenieris: aut quas nam has adducis mulieres? Non enim eiuſmodi apparent, quæ in montibus uerſari commodè quæant, formoſæ adeo cum ſint. MER. At non ſunt mulieres. Iunonem uerò, Pari, & Mineruam, & Venerem uides, & me Mercurium uidelicet, Iupiter ad te miſit. Sed quid tremis & expalleſcis? ne metue, nihil enim periculi hic. Iubet autem te iudicem eſſe pulchritudinis ipſarum. Quandoquidem enim, inquit, & formoſus ipſe es, & doctus rerum amatoriarum, cognitionem hanc tibi comendo: certaminis autem præmium ſcies, lecto hoc pomo. PAR. Cedo, ut uideam, quid ſibi etiam uelit. Pulchra, inquit, capiat. Quo pacto igitur, ò here Mercuri, potero ego, mortalis cum ſim ipſe ac ruſticus, iudex eſſe tam inopinati ſpectaculi, & maioris adeò, quàm pro bubulci captu. Nam huiuſmodi cauſſas diſceptare, dè licatorum atq; urbanorũ magis eſt. Quod aũt ad me attinet, utra capella formoſior altera ſit, & iuuencà num alia aliam ſuperet, fortaſſis ex arte dijudicare poſſim. Hæ uero & formoſæ pariter omnes ſunt, & non uideo, quo pacto aliquis ab una ad aliam tranſferendo, aſpectum auellere queat. Non enim facilè abſiſtere uult, ſed cuicunq; ſe primo applicat, et inhæret, & quod præſens eſt, laudat. Inde ſi ad aliud tranſierit, etiam illud formoſum uidet, & immoratur, & ſemper ab ijs, quæ propiora ſunt, ceu per ſucceſſionem excipitur. Et in ſumma, circumfuſa mihi eſt pulchritudo ipſarum, & totum me complexa tenet. Ac doleo, quòd non & ipſe, quemadmodum Argus ille, toto corpore uidere poſſum. Videor autem mihi, bene tum iudicaſſe, ſi omnibus pomum hoc reddidero. Nam & rurſum illud quoq; accedit, quòd hæc quidem Iouis ſoror & coniunx eſt: illæ uero filiæ. Quomodo igitur non periculoſum etiam hoc pacto iudicium hoc fuerit? MER. Neſcio, niſi quod non licet detrectare Iouis imperiũ. PAR. Vnum igitur hoc, Mercuri, perſuade ipſis, ne ſuccenſeant mihi duæ illæ reliquæ, quæcũq; uictæ fuerint: ſed quis quid peccatum uidebitur, id ſolis oculis imputent. MER. Ita facturas ſe aiunt. Tempus autem iam tibi eſt, ut peragas iudiciũ. PAR. Faciemus periculum. Quid enim agat quiſpiam? Cæterum illud primũ ſcire uolo, utrum ſatis erit ſpectare ipſas, ut nunc ſunt ueſtitas: an uerò etiam exuere ſeſe neceſſe erit, ut diligentius inſpici atq; examinari eò poſſint. MER. Hoc tuum officium erit, uidere, utpote Iudicis. Ac imperes ipſis licet, quomodocunq; etiam uoles. PAR. Quomodocunq; etiam uolo? Nudas igitur uidere uolo. MER. Exuite, heus, uos. Tu uero inſpice eas. Ego interim auertam me. VEN. Rectè ò Paris. Atq; prima certè exuam me, ut noris, quòd non ſolũ lacertos habeam candidos, neq; etiã magnos & auguſtos oculos præ me ferendo, ſuperbiam. Æqualiter uero ſum tota, & uniformiter pulchra. MIN. Ne prius ipſam exueris, ò Paris, quàm Ceſtum à ſe depoſuerit. Incantatrix enim eſt, ne te præſtigijs circũuehiat per illum. Et certè quidem oportebat, neq; etiã ſtudioſe ita exornatam hic adeſſe, neq; tot coloribus fucatam eſſe, perinde ac uere meretricem aliquã, ſed ipſam formam nudam exhibere ſpectandam. PAR. Rectè ſanè admonent illud de ceſto, atq; etiam depone illũ. VEN. Cur non igitur & tu Minerua, galea depoſita nudũ caput ſpectandum exhibes? ſed concutis conũ, & perterres iudicem. An uereris, ne tibi obijciat & reprehendat cœruleũ iſtud oculorum, ſi dempto terribili iſto aſpiciatur? MIN. Ecce tibi galea hæc ablata. VEN. Ecce tibi & Ceſtus hic. IV. Sed exuamur tandem. PAR. O Iupiter monſtrifice, quod ſpectaculum? quæ pulchritudo? quæ uoluptas? qualis uirgo hæc? ut uero regalis illa & uenerabilis effulget, adeoq; uerè digna Ioue. Tuetur autem ſuaue quiddam & iucundum, ac blandum & illecebroſum, etiam arriſit. Sed iam ſatis habeo felicitatis huius. Si uidetur autem, etiam ſeorſim unamquamq; inſpicere uolo: quoniam nunc certè ambiguus ſum, neq; ſatis

ſcio

ſcio ad quid etiam me referam, uiſu in omnes partes diſtracto. VEN. Ita facias mus. PAR. Abſcedite igitur uos duæ. Tu uero Iuno hic mane. IVNO. Maneo. Ac poſtea quam me diligenter inſpexeris, tempus tibi erit & cæterà iam ſpectandi, num pulchra uictoriæ meæ dona propoſita tibi. Nam ſi me, Pari, formoſiorem eſſe iudicaueris, uniuerſæ eris Aſiæ dominus. PAR. At non donis noſtra hæc geruntur. Sed tamen abi, Mox enim agetur, quicquid æquum uiſum erit. Tu uero accede Minerua. MIN. Adſum tibi. Quod ſi igitur me ô Pari, formoſam eſſe, iudicio declaraueris, haud unquam ex pugna uictus abibis: bellatorem enim te, & uictoriarum compotem efficiam. PAR. Nihil, Minerua, opus mihi eſt bello, & pugnis. Pax enim, ut uides, in præſentia tenet Phrygiam ac Lydiam, & ab hoſtibus quietum eſt patris imperium. Sed tamen confide, nec enim eò minus feres, tametſi ob munera nequaquam iudicium feramus. Sed induc te tandem & impone galeam, ſatis enim te inſpexi. At nunc Venerem adeſſe tempus eſt. VEN. Eccam meipſam tibi: Ac conſemplare ſingillatim unumquodq; diligenter, nihil curſu præteruehendo, ſed immorando ſingulis etiam membris. Quod ſi uero placet, ô formoſe, etiam hæc mea dicta accipe. Ego enim iamdudū aſpiciens te iuuenem adeo & formoſum, qualem neſcio an ullum alium nutriat Phrygia, beatum quidem te puto ob pulchritudinem: reprehendo autem, quòd non relictis hiſce rupibus & ſaxis, in urbe alicubi uitam degis, ſed corrumpi pulchritudinem iſtam ſinis in ſolitudine. Quid enim te montes iſti iuuant? aut quid proficiunt pulchritudine iſta tua boues? Decebat autem te iam & uxorem duxiſſe, non tamen ruſticam aliquam & indigenam, quales per Idam paſſim mulieres ſunt, ſed ex Græcia aliquam, uel Argiuam, uel Corinthiam, uel Lacænam; cuiuſmodi Helena illa eſt, adoleſcentula & formoſa, & nulla parte me ipſa inferior, & (quod maximum eſt) amori quoq; dedita. Nam illa, ſi ſolum etiam aſpiciat te, ſatis ſcio, relictis omnibus, ſeque ipſa ceu in deditionem tradita, ſequetur, & cohabitabit tecum. Prorſum autem & tu audiſti iam aliquando de ipſa. PAR. Nihil etiam, ô Venus. Nunc autem lubens audiero, omne quicquid eſt, de illa, te narrante. VEN. Eſt hæc filia quidem Ledæ, formoſæ illius, ad quam Iupiter è cœlo deuolauit, in cygnum conuerſus. PAR. Qualis autem aſpectu eſt? VEN. Candida quidem, qualem conſentaneum eſt eſſe, è Cygno prognatam: teneram autem, ut quæ in ouo enutrita fuerit, nuda plerumq; exercens ſeſe, & palæſtricæ rei dedita. Adeo igitur magnopere ab omnibus paſſim expetitur, ut & bellum ipſius cauſſa ſuſceptum fuerit, cum Theſeus nondum nubilem illam rapuiſſet. Poſtea uerò cum iam ad florem ætatis peruenisſet, optimus quique Achiuorum ad petendas illius nuptias ſeſe obtulerunt. Antepoſitus autem reliquis tum Menelaus fuit, ex genere Pelopidarum natus. Quod ſi autem uoles, ego tibi conficiam has nuptias. PAR. Quid narras? eius ne quæ iam nupſit alteri? VENVS. Iuuenis adhuc es, & ruſticus. Ego uerò noui, quo pacto talia perficere conueniat. PAR. Quomodo, cupio enim & ipſe ſcire. VEN. Tu quidem proficiſceris ad perluſtrandam Græciam, atq; ubi Lacedæmona peueneris, uiſa debit te Helena. Poſt illa uerò, meum iam opus erit, efficere, quo illa amore tui capiatur, teque ſectetur. PAR. Hoc ipſum etiam incredibile mihi uidetur, ut illa relicto coniuge, cum homine barbaro atque hoſpite è patria nauigare, in animum inducat. VEN. Bono animo eſto: Nam huius certè rei gratia, liberos duos habeo pulchros, Amabilitatem & Cupidinem uidelicet, quos tibi tradam, qui tibi duces itineris futuri ſint. Ac Cupido quidem, totus ſubingrediens illam ui coget amare mulierem: Amabilitas autem tibi ipſi circumfuſa, id quod ipſa eſt, & expetibilem te reddet & amabilem: Deinde autem & ego una præſens, rogabo Gratias, quo & illæ comites ſe præbeant, atque ita omnes ipſam, ad hoc quod uolumus, impellemus. PAR. Quomodo fortaſſis hoc procedet, incertum adhuc, Venus eſt. Verumtamen amo iam Helenam, & neſcio quo pacto etiam

uidere ipſam mihi uideor, & naui go rectà uerſus Græciam, & in Sparta peregrè abſum, & redeo unà cum uxore, & doleo quòd non omnia hæc iam nunc facio. VEN. Ne prius amaueris Pari, quàm pronubam me & ſponſæ concilia tricem, iudicio hoc remuneratus fueris. Decet enim & me uictoriæ compotem factam adeſſe uobis, & celebritatem peragere nuptiarum pariter & uictoriæ. Omnia enim licet tibi hæc, & amorem, & formam, & nuptias pomo iſto mercari. PAR. At metuo, ne me poſt latum iudicium negligas & contemnas. VEN. Vis igitur, ut iurem tibi. PAR. Nequaquam, ſed tantum promitte denuo. VEN. Promitto igitur, Helenam traditurum me eſſe uxorem tibi, & futuram comitem proficiſcenti ad ipſam: deinde & Ilium uenturam eſſe ad uos. Atq; adeo ipſa præſens adero, & ad omnia opitulabor. PAR. Etiam Cupidinem & Amabilitatem, & Gratias tecum adducas? VEN. Bonum animum habe: quin & Deſiderium & Hymenæum præterea comites aſſumam. PAR. Ob hæc igitur do tibi pomum, ob hæc accipe.

MARTIS ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

Locis lactantia irridetur.

MARS.

VDISTIN' Mercuri cuiuſmodi nobis minatus ſit Iupiter? quam ſuperba, quamq; dictu abſurda? Ego, inquit, ſi uoluero, cathenam ex æthere demittam, unde ſi uos ſuſpenſi me ui detrahere conemini, luſeritis operam: nunq; enim me deorſum trahetis. Contrà ego uos, ſi uelim, in altum attrahere, non uos modo, uerumetiam tum terram ipſam, tum mare pariter ſubuectum in ſublime ſuſtulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audiſti. At ego, ſi quidem cum uno quolibet ſingulatim conferatur, ita præſtantiorem eum eſſe, uiribuſq; ſuperiorem, haud quaquam negauerim: uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam ſi terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiquam crediderim. MERC. Bona uerba Mars. Neq; enim ſat tutum eſt iſta loqui, ne quid fortè mali nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te ſolum id audeo, quem linguæ continentis eſſe ſciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim mèmineram, quum non ita multò antè Neptunus, Iuno ac Pallas, mota aduerſus eum ſeditione, machinarentur comprehenſum illum in uincula conijcere, quantopere formidarit, utq; in omnem ſpeciem ſeſe uerterit, idque cum tres duntaxat eſſent dij. Quòd ni Thetis miſericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accerſiuiſſet, ipſo pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamque. MERC. Tace, bona uerba, neq; enim tutum eſt iſta uel tibi dicere, uel audire mihi.

PANOS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERP.

Pan deus Arcadiæ, paſtorum, muſicum, ſocius Bacchi, filius Mercurij.

PAN.

ALVE, pater, Mercuri. MERC. Salue utique & tu. Sed quo modo ego pater tuus ſum? PAN. An non Cylleniua ille Mercurius es tu? MER. Atq; admodum. Quo pacto igitur filius meus es? PAN. Adulterinus ſum, ex amore tibi

tutus

MER. Per Iouem Hirci fortasse cuiusdam, qui capram per adulterium cognouit. Nam meus quomodo fueris, qui & cornua habes, & nasum talem, & barbam hirtam, & pedes bifidos, hircinosq; præterea & caudam super natibus? PAN. Quæcunq; in me conuiciando dicis, ijs tuum ipsius filium, pater, probrosum ac turpem declaras. imò potius teipsum, qui eiusmodi generas, & tales liberos procreas. Ego uero extra culpam sum. MER. Quam autem etiam matrem tuam ais esse? Num ignorans, alicubi cum capra adulterium exercui ego? PAN. Non cum capra, sed tibi ipse in memoriam reuoca, num in Arcadia quandoque puellam liberam per uim stupraris. Quid mordendo digitum, quæris, ac diu dubitas? Icarij filiam dico Penelopen. MER. Quid igitur illi accidit, quòd pro me, hirco similem te peperit? PAN. Dicam tibi, quæ ex illa ipsa audiui. Quando enim me in Arcadiam ablegabat? O puer, inquit, Mater quidem tua ego sum, Penelope, ex Sparta nata. Cæterum patrem noris habere te deum, Mercurium illum Maiæ ac Iouis filium. Quòd si igitur cornutus ipse es, ac pedes hircinos habes, ne id ægrè feras. Quando enim mecum rem habebat pater tuus, hirco seipsum assimilauerat, quo facilius lateret: & ob id similis hirco tu quoque euasisti. MER. Per Iouem, memini me tale quiddam facere. Ego igitur formosus ille, qui ob formam ac pulchritudinem animum elatum præ me fero, qui adhuc imberbis ipse sum, pater tuus uocabor? & ab omnibus risu accipiar ob præclaram liberorum procreationem? PAN. At uero dedecori tibi pater, non sum. Nam & Musicus sum, & fistula cano, admodum pleno spiritu. Et Bacchus ille, nihil absq; me facere quicquam potest, sed & socium, & consultatorem fecit me, & duco ipsi chorum. Iam & ouilia mea si uideas, quod & per Tegeam & per Parthenium habeo, admodum delectaret te. Imperò autem & Arcadiæ toti. Nuper uero etiam Athenienſibus auxilium ferens, ita præclarè rem gessi in Marathone, ut ceu donum militare quoddam, rettulerim, antrum illud, quod est sub arce. Quod si igitur Athenas ueneris, cognosces quantum ibi sit nomen Panos. MER. At dic mihi, duxisti ne uxorem iam? Hoc enim opinor, dicti tant te. PAN. Nequaquam, pater, amator enim sum, neq; cum una aliqua rem habere contentus forem. MER. Capras uidelicet conscendis. PAN. Tu quidem irrides me, at ego tamen & cum Echone, & cum Pitye rem habeo: præterea & cum omnibus Bacchi Mænadibus, atq; admodum studiosè ab illis obseruor. MER. Scis igitur, quid te gratificari mihi, fili, omnium uelim? PAN. Impera pater, nos autem uidebimus, hæc uti fiant. MER. Et accedas ad me, & prehenses licet: patrem autem uide ne me appellaris, quoquam audiente.

Pityn Pinus est, tametsi Gaza Laricem uertat hac autem Pan coronari solebat.

APOLLINIS ET BACCHI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

VID igitur, dicendum ne est, Bacche, fratres esse Cupidinem, Hermaphroditum & Priapum? adeo dissimiles forma & studijs cum sint: Nam hic quidem formosus omnino & iaculator est, & potestate non parua comparata sibi, omnibus imperat. Ille autem mulierosus ac temiuir, ambiguam quoq; faciem præ se ferens, ut nō facilè dignoscas adolescens ne sit, an uirgo. Tertius uerò, etiam supra modū uirilis est, Priapus uidelicet. BAC. Ne mireris Apollo, non enim ipsa Venus in causa est, sed patres, qui diuersi fuere. Quandoquidem & ij qui eodem patre, eademq; matre nascuntur, sæpenumero alius uir, alius fœmina, quemadmodū & uos, nascuntur. APO. Ita sane est, ut dicis: sed nos tamen similes sumus, et circa eadem studia uersamur, Sagittarij enim ambo sumus. BAC. Quantū quidem ad arcum & sagittas attinet, eadem ambo exercetis, Apollo: Illa uero similia nequaquā sunt, q; Diana quidē

De Cupidine Hermaphrodito & Priapo. Fratribus sæpe cet, diuersorum studiorum.

hoſpites mactat apud Scythas, tu autem uaticinaris, & medicaris ægrotantibus.
APOL. An tu putas ſororem delectari Scythis? quæ quidem etiam adornauit, ſi quis Græcus aliquando in Tauricam aduenerit, ut cum eo inde enauiget, iam olim perosa mactationes illas. BAC. Rectè ſanè illa. Sed hic Priapus? Ridiculum enim quiddam narrabo tibi, quod cum Lampſaci nuper eſſem, mihi accidit. Ego quidem ad urbem acceſſeram, ille autem me recepit, hoſpitio apud ſe præbito. Poſteaquam igitur quieti nos dedimus, in conuiuio affatim madefacti, circa mediam propè noctem exurgens generoſus ille: ſed pudet dicere. APOL. Sollicitauit ne te? BAC. Huiuſmodi quippiam eſt. APOL. Quid tu autem porrò ad hæc? BAC. Quid enim aliud, quàm riſi. APOL. Rectè ſanè, quòd neque acerbè, neq; ruſticè quicquam. Venia enim dignus eſt, ſi te formoſum adeo ſollicitauit. BAC. Huius igitur gratia, etiam te, Apollo, ſollicitatum meritò uenerit. Formoſus enim & tu, & præterea comatus, ut uel ſobrius Priapus ille aggredi te queat. APOL. Sed non aggredietur Bacche, me facilè. Nam præter comam, etiam arcum gero.

MERCVRII ET MAIAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

Conqueritur miſeriam & labores ſuos immenſos.

MERCVRIVS.

ST uerò, mater, deus quiſquam in cœlo me miſerior? MA. Caue ne quid iſtiuſmodi dixeris Mercuri. MER. Quid non dicam? qui quidem tantum negociorum ſolus ſuſtineam, quibus delaſſor, in tam multa miniſteria diſtractus? Nam mane protinus ſurgendum eſt mihi, ſtatimq; uerrendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curiam in qua conſultant, undiq; ſtraueró, ac ſingula ita, ut oportet, compoſuero, Ioui neceſſum eſt aſſiſtere, ac perferendis illius mandatis toto die ſurſum ac deorſum curſitare, inſuper quum redeo, puluerulentus ad huc, Ambroſiam apponere cogor. Porrò priuſquam nouitius iſte pocillator aduenieſſet, ego nectar etiam miniſtrabam. Quodq; eſt omnium indigniſſimum, ſoli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis neceſſe habeo defunctorũ animas ad Plutonem deducere, maniumq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus aſſiſtere. Neq; enim mihi ſufficiebant ſcilicet diurna negocia dum uerſor in palæſtris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores inſtruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut ſimul etiam umbrarum res diſponam. Atqui Ledæ filij alternis inter ipſos uicibus apud ſuperos atq; inferos agitant. Mihi neceſſe eſt quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi, Alcmenã ac Semelẽ miſeris prognati mulieribus, ociosi in conuiuijs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis miniſtro ſcilicet: Qui nunc quum recens Sidone a Cadmi filia reuerſus eſſem: nam ad hanc me legarat, uiſum quid ageret puella: priuſquam reſpiraſſem, & adhuc anhelũ de uia, rurſum ad Argos emandauit uiſurum, qui cum Danaë ageretur. Rurſum inde in Bœotiam profectus, inquit, obiter Antiopam uiſito: adeo ut planè iam parituram me negarim. Quod ſi mihi licuiſſet, lubens profectò feciſſem, id quod ſolent ij, qui in terris duram ſeruiunt ſeruitutem. MA. Miſſa fac iſta gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum ſis iuuenis: ac nunc quò iuſſus es, Argos cõtende, deinde in Bœotiam, ne ſi ceſſaris, fuerisque lentior, plagas etiam auferas: nam iracundi ſunt qui amant.

Hi duo Dialogi qui ſequuntur, in alijs circa finem poſterioris tomi ponuntur. Quos nos, quia & ipſi Deorum ſuperiorum ſunt, cum ſuperioribus conungendos putauimus.

IOVIS ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

De eo quòd Phaëton currũ Solis perperam ducens, punitus fit.

VALIA feciſti autem, Titanum peſſime, qui quę in terris ſunt, perdidiſti omnia, aduleſcentulo ſtatuo ac ſtulto commiſſo curru, qui alia quidem exuſſit, nimis propè terram curſu delatus: alia uero præ frigore corrumpi fecit, longius ab ipſis abſtracto igne. Et in ſummâ, nihil non conturbauit & commiſcuit. Ac niſi ego animaduerſis ijs quæ gerebantur, deturbaſſem ipſum fulmine, nullæ ne reliquiæ quidem hominum mãſiſſent. Talem nobis pulchrũ iſtum aurigam atq; rectorem currus emiſiſti. SOL. Peccaui, Iupiter, ſed ne offenſior eo fias, ſi credidi puero multa ſupplicanti. Nam unde uel ſperare potui hoc tantum futurum eſſe malum? IVP. An non nôras, quãm multa opus habebat diligentia negocium hoc? & ut, ſi quis etiam modicum excidat à uia, pereant protinus omnia? Ignorabas autem etiam equorum uehementiam, ut oporteat ui quadam continere frenum? Si quis enim permittat illis, arrepto eò continuo diuerſi abeunt, quemadmodum uidelicet & iſtum tranſuerſe abripuerunt, nunc quidem ad læuam, paulò autem poſt ad dexteram, interdum etiam in contrarium, eius quem cœperant, curſus, & in ſummâ ſurſum ac deorſum, quocunque ipſis libitum fuiſſet. Ille autem ignarus neſciebat, quomodò utendum ipſis eſſet. SOL. Equidem omnia hæc ſciebam, & propterea reſiſtebam quoque aliquandiu, neque illi aurigationem committere uolebam. Poſtquam autem impenſius obſecrabat, lachrymando quoque, & mater Clymene unà cum ipſo, in currum impoſitum, ſubmonui, quo pacto oporteret inſiſtere uiæ ipſum, quantum in ſublime agitantem, ſurſum ferri. deinde rurſum per decliue deorſum uergere, & uti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, ſi non recta uia ageret. At ille, puer enim erat, conſcenſo tanto igne, & uaſtæ adeo profunditati ſuperne incumbens ut conſentaneum eſt, obſtupuit. Equi uerò, ut ſenſerunt, non me eſſe eum, qui conſcendiſſet, contempto aduleſcentulo, è uia diuerterunt, & hæc tanta mala perpetrarunt. Ille autem dimiſſis habenis, metuens, opinor, ne excideret ipſe, iugũ currus apprehendit ac tenuit. Sed & ille iam poenas ſuas dedit: & mihi, Iupiter, ſatis ſupplicij, luctus hic eſt. IVP. Satis autem: qui talia auſus ſis? At nunc quidem uenian tibi tribuo, de cæterò autem ſiquid ſimile deliqueris, aut talem aliquem ſucceſſorem tibi emiſeris, ſtatim ſenties, quanto igne tuo fulmen noſtrum plus ignis habeat. Quare illum quidem, ſorores ipſius ſepulchro tradant iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit, curru exuſſus, electrum ipſi illachrymantes. Deinde & in populos conuertantur præ dolore. Tu uerò compacto curru, fractus enim temo ipſius eſt, & altera rotarum comminuta, attrigare, iunctis denuo equis. Ac uide ut me minteris horum omnium.

APOL.

LVCIANI

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

De Castore & Polluce colloquuntur.

APOLLO.

OTES ne mihi dicere, Mercuri, uter istorum Castor est, aut uter Pollux? Nam ego quidem non facilè discreuerò ipsos. MERC. Ille qui heri conuersatus nobis est, Castor erat. Hic aũt Pollux est. APOL. Quomodo dignoscis, similes enim sunt? MER. Quòd hic quidem, Apollo, habet in facie uestigia uulnerum, quæ aliquando ab ijs accepit, quibus cum pugillatu certauit, & maximè, quibus à Bebryce Amyce filio uulneratus fuit, quando cum Iasone in Colchum nauigabat. Alter autem nihil tale præ se fert, sed purus est atque integer facie totus. APOL. Operæ precium feciſti, qui discrimina, quibus inter noſci queant, docueris me. Nam cætera certè omnia, æqualia sunt, cui pars dimidia, & stella superne imminens, & iaculum in manu, & equus utrique candidus. Quare sæpe equidem appellaui hunc Castorem, qui Pollux erat: & rursus Castorem Pollucis nomine. Sed & illud mihi dic: Cur non ambo pariter nobiscum uersantur, sed ex diuiso nunc quidem mortuus, nunc autem Deus est alteruter ipsorum. MER. Fraterno amore hoc faciunt. Nam cum oporteret alterum ex Ledæ filijs mortem obire, alterum autem immortalem esse, diuiserunt ita inter se ipsi immortalitatem. APOL. Non sanè prudenti, Mercuri, diuisione. Siquidem nec aspicient sese mutuò, hoc pacto, quod uel maximè, opinor, desiderabant. Aut quo modo enim? cum alter apud deos, alter apud manes existat? Veruntamen, quemadmodum ego uaticinor, Aesculapius medetur, tu palæstricam doces, puerorum exercitator optimus, Dianam autem obstetricatur, atq; aliorum suam quisq; artem habet, uel Dijs, uel hominibus utilem, hi uero quid agent nobis? an inertes atq; ociosi conuiuabuntur nobiscum, tam grandes cum sint? MER. Haud quaquam. sed iniunctum illis est, Neptuno ut ministrent & subseruiant, & obequitare ipsos oportet pelago: & sic ubi nautas tempestate periclitantes aspexerint, insidentes naugio, præstare incolumes nauigantes. APOL. Bonam, Mercuri, & salutarem narras artem.

DIALOGI MARINI

ARGVMENTVM IN DIALOGOS MARINOS.

NEque horum Dialogorum diuersa aut aliaratio est, quod ad occasiones et argumenta pertinet, superiorum. Nam et ipsi ex Homericis ac Tragicis fabulis desumpti sunt, & eadem elegantia ac festiuitate nitent. Nisi quòd omnes (quod idem tamen & in superioribus propè fit) de rebus amatorijs tractant. Vnde illud quoq; ueri simile est, Lucianum ostendere uoluisse, quod quæcunq; sub hac tota mundi machina mouentur & uiuunt, inter cæteros affectus, præcipue amori obnoxia sint, ac uoluptatem appetant. Illumq; adeo generalem quendam omnium tam deorũ quàm hominum domitorem esse. Quòd autem Deos maximè ex amore desipere atq; insanire: deinde & uoluptatibus deditos esse fingit, ex professione sua facere uidetur. Fuit enim quanquam omnibus Philosophorum factionibus ex æquo propè infestus, ad Epicuream tamen magis quàm cæteras, inclinatus, qui & uoluptatem, finem bonorum asserebant, & Deorum prouidentiam negabant. Id quod cum alibi passim, tum in Demonacte, & in Concilio Deorum animaduertere licet.

DORIDIS

DORIDIS ET GALATEAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DORIS.

ORMOSVM amantem Galatea, nempe Siculum iſtum paſtorem aiunt amore tui deperire. GALA. Ne ride Doris: etenim qualis qualis eſt, Neptuno patre prognatus eſt. DOR. Quid tum poſtea, ſi uel Ioue ipſo ſit progenitus, quũ uſqueadeo agreſtis atque hiſpidus appareat, quodque eſt omnium deformiſſimũ, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam? GAL. Ne iſthuc quidem ipſum, quòd hiſpidus eſt atq; agreſtis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile magis eſt. Porrò oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nihilo ſegnius cernit, quàm ſi duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, ſed illum potius adamare, ſic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo, ſed tamen inſignem iſtam ueſtram inſultandi opprobrandique petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidentia quadam iſthuc facere uidemini, propterea quòd ille quum fortè aliquando gregem paſceret ſuum, nosque è littorali ſpecula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quà uidelicet inter montem & mare littus ſeſe in longum porrigit, uos ne aſpexerit quidem: at ego omnium una uiſa ſim formoſiſſima, eoq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uõs malè habet, nam argumentum eſt, me forma præſtantiorem eſſe ac digniorem, quæ amer: uos contrà faſtiditas eſſe. DOR. An iſtud tibi putas inuidendum uideri, ſi primum paſtori, deinde luſco formoſa uiſa ſis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter candorem? Is illi placet opinor, quòd caſeo & lacti aſſueuerit: proinde quicquid his ſit ſimile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit ſcire, qua ſis facie, de ſcopulo quopiam in aquam, ſi quando tranquilla ſteterit, deſpectans, temetipſam contemplare, uidebis aliud nihil niſi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, niſi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodicè candida, tamen eiuſmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla ſit, quam uel paſtor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus eſt. DOR. Tace õ Galatea, audiuimus illum canentem, quum nuper pruriret in te, ſed ô ſancta Venus aſinum rudere dixiſſes: nam lyræ corpus ſimillimum erat ceruino capiti oſſibus renudato: dum cornua perinde quaſi cubiti prominebant, iis iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circumtorquebat, agreſte quiddam & abſonum cantillabat, quum aliud interim ipſe uoce caneret, aliud lyra ſuccineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne reſpondere quidem illi uoluit balanti, quum ſit adeo garrula: imò pudiſſet, ſi uiſa fuiſſet ſtridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc geſtabat in ulnis amaſius iſte delicias ſuas, urſi catulum pilis hirtum, ipſi non diſſimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum iſtum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipſius amicum nobis commonſtra, qui meo ſit formoſior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus eſt amator, neq; me hoc nomine iacto, quaſi ſim uehementer amabilis, uerumtamen iſtiuſmodi amicũ, qualis eſt Polyphemus, nempe totus hircũ olens, tum crudis uictitans carnibus, & hoſpites, ſi qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

De eo quòd Polyphemus nimiũ deformis & fœtidus adamauerit Galateam. et amatus ab ea

LVCIANI

CYCLOPIS ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CYCLOPS.

Vlysses Polyphemum excæcauit.

PATER, qualia passus sum ab execrabili isto hospite, qui me inebriatum excæcauit, somno grauatum aggressus. NEP. Quis uero est, qui ista hæc facere ausus fuit, Polypheme? CYC. Principio quidem seipsum Neminem uocabat, postquam autem effugit, atq; extra tela, ut dicitur, fuit, Vlyssem nominari se aiebat. NEP. Noui, quem dicis, Ithacensem illum, ex Ilio autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, cum alioqui non ita audax atq; animosus sit? CYC. Deprehendi in antro, è pascuis domum reuersus, multos quosdam, insidiantes uidelicet pecudibus. Posteaquam autem apposui foribus operculum. (saxum autem quoddam mihi est, perquàm magnum) atque ignem resuscitaui, accensa arbore, quam de monte mecum ferebam, uisi sunt, abscondere sese parare. Ego uero comprehensis ipsorum quibusdam, ut par erat, deuoraui, ut qui prædones essent. Hic igitur uersutissimus ille, siue Nemo, siue Vlysses fuit, dat mihi bibere, infuso quodam ueneno, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad insidias struendas præsentissimo & maximè turbulento. Nam statim omnia uidebantur mihi, posteaquàm bibissem, circumagitari, & antrum ipsum inuertebatur, & prorsum, apud me amplius ipse non eram. Postremo autem sommo correptus iacui. Ille uero exacuto uecte, eodemque igne succenso, insuper etiam excæcauit me, dormientem. Et ex eo iam tempore cæcus tibi sum Neptune. NEP. Vt altè nimis dormisti, fili, qui non interea exilueris, cum excæcareris. Vlysses igitur ille, quo pacto effugit? Non enim, sat scio, potuit dimouere saxum à foribus. CYC. At ego amoui ipsum, quo facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Accollocato me ipso ad fores, extentis manibus uenabar, solis dimissis in pascua ouibus, & arieti negocio dato, quænam ipsum agere pro me oporteret. NEP. Intelligo rē. Sub illis latuit te, clam se subducens. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare contra ipsum. CYC. Conuocaui illos, pater, atque etiam uenerunt. Sed postquam me interrogassent insidiatoris nomen, atque ego dicerem Neminem esse, insanire me arbitrati, relicto mè iterum discesserunt. Ita imposuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omnium maximè mihi ægrè fuit, contumelioseè obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili, ulciscar enim ipsum, ut sentiat, etiamsi cæcitatem oculorum mederi nonqueam, nauigantes certè tamen seruare uel perdere, penes me esse, nauigat autem adhuc.

ALPHEI ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

Alphæum omnis dulcem aquam in mari relinquit.

VID hoc, Alphee, quòd tu solus aliorsi, in mare delapsus, neque cum salsugine misceris, perinde ut solent cætera flumina omnia: neq; cohibes teipsum, aquis diffusis, sed per mare, uelut concretus, ac dulci custodito fluore, incorruptus etiam & purus cursu laberis? Nescio quo locorum in profundum teipso, quemadmodum gauiæ atq; ardeæ faciunt, submerso. Ac uideris rursum emergere quoq; alibi, & te ipsum iterum spectandum exhibere. ALPH. Amatoria quędam res hęc est,

Neptune,

Neptune, quamobrem, ne mihi uicio uertas. Amasti autem & ipse sæpenumero. NEP. Mulierem ne, Alphee, an nympham amas, an etiam Nereidum ipsarum unam aliquam? ALP. Non, uerum fontem Neptune quendam. NEP. Vbi igitur terrarum ille manat? ALP. Insularis est, in Sicilia, Arethusam ipsum uocant. NEP. Scio. Non deformem sane, Alphee, Arethusam amas: sed & liquidus fons ille est, & perpurum scaturiendo ebullit: atque ipsi aquæ etiam calculi gratiam addunt, supra quos tota ea uelut argentea apparet. ALP. Vt uere nosti fontem hunc, Neptune, ad illum igitur abeo nunc. NEPT. Sed abi quidem, & feliciter utere amore. illud autem mihi dic, ubi tu Arethusam conspicatus es, Arcas ipse cum sis, fons autem ille, in Syracusis manet? ALPH. Properantem me moraris Neptune, curiose nimis interrogando. NEP. Probè dicis. Abi igitur ad amatum. Ac emergens iterum è mari, eodem alueo cum fonte illo misceaberis, & in unam aquam redigaminí.

MENELAI ET PROTEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENELAVS.

AT in aquam conuerti te Proteu, incredibile adeo non est, marinus utique cum sis: etiam arborem fieri, tolerabile: præterea & in Leonem aliquando muteris licet, tamen neque hoc supra fidem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est, cum in mari habites, hoc omnino miror, neque adducor ut credam. PRO. Ne mireris Menelaë, Fieri enim soleo. MEN. Vidi equidem ipse: ueruntamen uideris mihi (dicetur enim hic apud te) præstigias quasdam adhibere rei, atque intuentium oculos decipere: cum interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quæ nam adeo deceptio, in rebus sic manifestis fieri queat? An non apertis oculis uidisti in quam multa ipse me transformauerim? Quòd si uero non credis, & res hæc tibi falsa uidetur, nempe apparentia quædam inanis ante oculos obuersans, posteaquam ignis factus fuero, applica mihi, heus generose tu, manum. Nimirum senties, uidear ne tantum ignis, an & urendi uim habeam. MEN. Periculosum est experimentum hoc Proteu. PROT. At tu Menelaë uideris mihi neque Polypum uidisse unquam, neque etiam quid piscibus hic accidere soleat, scire. MEN. Verum Polypum ipsum quidem uidi: quæ uero accidant illi, libenter ex te cognouerim. PRO. Cuicunque saxo accedens, acetabula sua applicuerit, atq; affixus inhæserit cirramentis, illi seipsum similem efficit, mutatque colorem, imitando saxum, quo uidelicet lateat piscatores, nihil ab illo uarians, neque ob hoc manifestè apparent, sed omnino saxum referens. MEN. Ferunt hæc. Sed tuum hoc multo magis omnem opinionem excedit Proteu. PRO. Nescio Menelaë, cui nam alteri facilè credas, qui tuis ipsius oculis non credas. MEN. Videns equidem uidi, sed tamen res ipsa monstro similis est, eundem uidelicet ignem atque aquam fieri.

Proteus cum in uarias formas tum in ignem &c. conuertitur.

PANOPES ET GALENES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PANOPE.

VIDISTI ne, Galene, heri, qualia fecit Eris ad cœnam in Thessalia, propterea quòd non & ipsa uocata fuerat ad conuiuium?

GALE. Haud conuiuata equidem uobiſcum tum fui. Nam me Neptunus iuſſerat, tranquillum interea, Panopę ſeruare pelagus. Sed quid fecit Eris, cum præſens non adeſſet? PAN. Thetis ac Peleus conceſſerant intrò in thalamum, deducentibus ipſos Amphitrite ac Neptuno. Interea autem Eris, clam cæteris omnibus (id quod facilè illi tum fuit, aliis bibentibus, quibuſdam autem applaudentibus, uel Apollini cytharam perſonanti, uel Muſis ore modulantibus adhibendo animum.) proiecit in conuiuium, pomum quoddam admodum pulchrum, atq; aureum, Galene, totum. Inſcriptum autem erat his uerbis: Formoſa accipiat. Dum igitur uolutatur hoc, tanquam ex compoſito iactum, peruenit eò loci, ubi Iuno, & Venus, & Minerua accumbebant. Deinde ubi Mercurius ſublato illo, legit ea, quibus illud inſcriptum erat: Nos quidem Nereides cum ſilentio ſedebamus: quid enim agendum erat, illis præſentibus? Illæ uero inter ſe contendebant, ac quælibet ſuum illud eſſe uolebat. Et niſi Iupiter ſe ipſum interpoſuiſſet, etiam ad manus uſque res hæc proceſſiſſet. Verum ille, ipſe quidem, inquit, non feram iudicium de hoc, tametſi illæ ipſum iudicare uellent, ſed in Idam ad Priami filium abite, qui & diſcernere nouit, quæ nam formoſior ſit, utpote elegantiæ ſtudioſus & ipſe, & non facilè, talis cum ſit, iudicauerit malè. GALE. Quid igitur ad hæc Deæ illæ, Panopæ? PANO. Hodie, arbitror, in Idam abeunt. GAL. Et quis ueniet paulo poſt, qui nobis renunciet eam, quæ uicerit? PAN. At iam nunc tibi affirmo, quòd nulla alia uincet, ueniente in certamen Venere, niſi arbiter ipſe omnino cæcutiat.

TRITONIS, AMYMONES, ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

TRITON.

D Lernam, Neptune, quotidie uenit aquatum uirgo, pulchra omnino ſpecies. Haud equidem ſcio, formoſiorem ullam puellam uidiſſe me. NEP. Liberáne ne dicis, Triton, an uero ſerua quæpiam eſt, quæ aquam ferre ſolet. TRI. Minimè uero, ſed Danai illius filia, una ex quinquaginta iſtis, etiam ipſa eſt, Amymone nomine. Interrogaui enim, & quæ uocaretur, & genitus ipſius. Danaus autē durìter admodum educat filias, et opus manu facere ipſas docet, & ad aquam hauriendam mittit, & ad alias res agendas inſtituit, impigræ ipſæ ut ſint. NEPTV. Solá ne autem uenire ſolet longam adeo uiam, ex Argis ad Lernam uſque? TRIT. Sola, nam ſiticuloſum ipſum Argos eſt, ut noſti. Quare neceſſe eſt, ſemper aquatum uenire illam. NEPTVN. Non mediocriter affeciſti me animo, ô Triton, qui mihi hæc de puella narraris. Quare eamus ad ipſam. TRIT. Eamus, tam enim tempus quoque eſt, cum aquatum ire ſolet. Ac propè mediam circa uiam alicubi eſt, petendo Lernam. NEP. Proinde currum iunge, uel, an hoc longiorem rebus moram iniiciet, ſubmittere equos iugo, & currum apparare? Tu uero potius delphinem mihi aliquem, ex uelocibus illis, huc ſiſte, inequitando enim illi quàm celerrimè prouehar. TRI. Ecce tibi hunc delphinum omnium uelociſſimum. NEP. Probè ſanè. prouehamur igitur. Tu uero iuxtà natando conſequere me, Triton. Ac poſteaquam ad Lernam iam aduenimus, ego quidem hìc in inſidijs ero: tu aſtu ſpeculando obſerua, quando illam accedentē ſentias. TRI. Eccā tibi, propè eſt. NEP. Formoſa, Triton & in ipſo ætatis flore, puella hæc, ſed cōprehendenda nobis eſt. AMY. Heus homo, quò me hinc correptā abducis? plagiarius quiſpiā es, ac uideris ab Aegypto,

parvo

patruo noſtro, allegatus eſſe, quare clamando patrem uocabo. TRI. Tace Amymone, Neptunus hic eſt. AMY. Quid Neptunum mihi narras? Cur mihi ô homo, uim facis, atque hinc in mare abſtrahis? Ego uero ſuffocabor misera, ſubmerſa aquis. NEPTV. Bono animo ſis. Nihil graue patiaris, faciam: ſed & fontem cognominem tibi emanare hic ſinam, percuſſo tridente ſaxo, hoc iuxta æſtuarium. & tu ipſa felix atque beata eris, ac ſola ſororum obita morte, aquam non geſtabis.

NOTI ET ZEPHYRI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NOTVS.

VM hanc, Zephyre, iuuentam, quam per mare in Aegyptum Mercurius ducit, Iupiter, amore captus, uiciauit? ZEPH. Hanc ipſam, Note, ſed iuuenca tum non erat, ſed puella, Inachi fluuij filia. Nunc autem Iuno talem ipſam effigiauit, æmulatione amoris commota: propterea quòd uidebat Iouem illam prorſus deperire. NOT. Proinde etiam nunc bouem illum amat? ZEPH. Atq; admodum. & propterea in Aegyptum ipſam miſit, nobisq; edixit, ne conturbaremus mare, donec illa tranſnataſſet, ut quæ illic paritura ſit: fert autem uterum modo, Deusq; fiet, cum ipſa, tum quod ex ea partum erit. NOT. An iuuenca Deus? ZEPH. Atque admodum, Note, imperabitq;, inquit Mercurius, nauigantibus, ac noſtra erit domina, ut quemcunq; noſtrum uolet, emittat, uel prohibeat ſpirare. NOT. Colenda igitur obſeruandaque nobis erit, Zephyre, iam domina certè cum ſit. Nam per Iouem, beneuolentior eo pacto nobis erit. ZEPH. Sed enim iam traiecit, & in terram enatauit. Vides, ut non amplius quadrupes incedat, ſed erectam ipſam, Mercurius denuo mulierem, formoſam prorſus reddidit. NOT. Mira nimirum hæc Zephyre, nuſquam amplius neq; cornua illius, neque cauda, neq; ubiæ biſidæ, ſed amabilis puella eſt. Cæterum Mercurio quidnam accidit, qui ſeipſum mutauit, & ex adoleſcente factus eſt quiſpiam, caninam faciem præ ſe ferens. ZEPH. Ne curioſius perſequamur iſta, quando quidem melius ille, quæ facienda ſint, nouit.

Io in uaccam.

NEPTVNI ET DELPHINVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

AVDO, rectè facitis Delphines, quòd ſemper amantes hominum eſtis. Nam & olim Inonis filium in Iſthmum portaſtis, exceptum à Scironijs ſcopulis: unde cum matre præcipitatus fuerat. Et nunc tu Citharœdo iſto Methymnenſi, cum ipſo ornatu & cithara recepto, in Tenarũ enataſti, neq; paſſus es indignè à nautis perire illum. DELPH. Ne mireris Neptune, ſi hominibus bene facimus: nam & ipſi ex hominibus piſces facti ſumus. NEP. Atq; equidem ob id reprehendo Bacchũ, quòd uos nauali prælio ſuperatos ita transformauit, cum deberet captiuos ſolum in deditionem accipere: quemadmodum & cæteros in poteſtatem redegit. Sed quo pacto cum Arione hoc, quod accidit, ſeſe habet? DELPH. Periander iſte, puto, delectabatur homine, ac ſæpe illum ad ſe accerſe-

Delphini amatores hominum: ſic Arion tranſuectus.

bat, artis gratia. Ille autem diues iam factus à tyranno, concupiuit, nauigando in patriam, Methymnam uidelicet, spectandas ibi diuitias suas exhibere. Ac conscensa ad traiiciendum naui, hominum quorundam sceleratorum, posteaquàm cognitus est, multum auri secum ferre: ubi ad medium fermè Aegeum peruentum fuit, insidiari illi nautæ cœperunt. Ille uero (nam auscultabam omnia, iuxta nauigium natando) quoniam hoc uobis ita uisum est, inquit, at me saltem assumpto ornatu, & decantato prius mihi ipsi funebri aliquo carmine, uolentem sinite præcipitare meipsum. Concesserunt nautæ. Tum ille assumpsit ornatu, & cecinit admodum lene ac blandum quiddam, atque ita in mare præcipitauit se se, tanquam statim omnino moriturus. Ego uero excepto atque imposito illo, enataui unà cum ipso in Tenarum. NEP. Laudo studium erga Musicam tuũ, dignam enim mercedem rettulisti ipsi pro eo quod auscultaras.

NEPTVNI ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

Helle ab ariete in mare delapsa.

RETVM hoc quidem angustum, in quod puella delapsa, submersa est, Hellespontus ab ipsa uocetur, Cadauer autem ipsum, uos Nereides acceptum, in Troadem auferte, ut ibi ab incolis sepeliatur. NER. Nequaquam, Neptune, sed hic in cognomini pelago sepeliatur. Miseremur enim ipsius, ut quæ miserabilia maximè à nouerca passa fuerit. NEP. At hoc quidem, Amphitrite, fas non est, neq; etiam aliàs honestum, hic illam alicubi sub arena iacere. Sed quod dixi, in Troade, in Chersoneso mox sepelietur. Illud autem pro solatio ei erit, quòd paulo post eadem, ipsa quoq; Ino patietur, & præcipitabitur, persequente illam Athamante, in pelagus, ex summo Citherone, qua in mare porrigitur, unà cum filio, quem in ulnis gestabit. NER. Sed & illam seruare conueniet, gratiam hanc Baccho faciendo. Educauit enim illum Ino, eademq; nutrix illius fuit. NEP. Non decebat, adeo prauam. Sed tamen Baccho non gratificari, Amphitrite, indignum foret. NER. Sed quid accidit huic, quòd ab ariete decidit? frater autem eius, Phryxus, tutò uehitur? NEP. Meritò, adolescens enim est, & contra impetum obsistere potest. Illa uerò, eò quòd insueta eius rei erat, conscenso uidelicet uehiculo nouo & inopinato, et despiciendo in profundum immensum, perculsa animo, & pauore pariter attonita, præterea & uertigine correpta, præ uehementia & impetu uolatus, retinere cornua arietis amplius non potuit, quibus se eò usque sustentauerat, atq; ita in mare decidit. NER. An non igitur matrem ipsius Nephelen decebat opem ferre cadenti? NEPT. Decebat sanè, sed Parca quàm Nephele multò potentior est.

IRIDIS ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

Delos insula fluitãs subsistit. Alludit ad nomen δῆλον, quo ipsa Insula dicta est.

IRIS.

INSVLAM istam errantem Neptune, quę à Sicilia reuulsa atq; undis submersa, mari innatat. Eam, ita iubet Iupiter, consistere facias iam atque apparare, & ut tantundem manifestaq; atque conspicua in medio Aegæo inconcusse

ma-

maneat, fundata firmiter admodum illa. Opus enim illa nonnihil habet. NEP. Fiet hoc, Iri, sed tamen quem usum illi præbebit, manifesta apparens, & non amplius fluctuans? IRIS. Latonem in ipsa oportet parere, iam enim male habet à doloribus. NEPT. Quid igitur? annon sufficit illi cœlum, ut in eo pariat? Quod si minus autem illud, at certe nec tota terra partus illius recipere poterat? IRIS. Non, Neptune. Nam Iuno obstrinxit iureiurando magno Tellurem, ne præberet Latonæ parturienti ullum receptaculum. Hæc igitur insula, iuramento non tenetur, Abscondita enim tum fuit. NEPT. Intelligo rem. Igitur subsiste Insula, atq; emerge iterum ex profundo, & non amplius fluctues aut titubes, sed immota maneas. Ac suscipe, ô felicissima, fratris mei liberos duos, deorum omnium pulcherrimos. Et uos, Tritones, trajicite Latonem in ipsam, omniaque tranquilla sint. Serpentem autem istum, qui nunc uelut astro exagitat illam, perterrefaciendo, ipsi infantes, posteaquam in lucem editi fuerint, aggredientur, ac matrem uindicabunt. Tu uero uade, renuncia Ioui, omnia bene habere. Stabilita est Insula. Veniat Latona ac pariat.

XANTHI ET MARIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

XANTHVS.

VSCIPE me, ô Mare, grauia enim passus sum, extingue mihi uulnera. MAR. Quid hoc rei est Xanthe? quis te deussit? *Xanthus fluuius ustus pene exustus.*
XAN. Vulcanus, sed igne candesco prorsus, miser, et efferuesco. MAR. Cur aũt iniecit tibi ignem? XAN. Propter filium Thetidis. Postquam enim occidentem illum Phrygas, supplex deprecatus sum. Ille autem ab ira nihil remisit, sed occisorum corporibus etiam obstruxit mihi alueũ; ego misertus miserorum, occurri, ut aquis inundarem atq; inuoluerem illum, quo eo periculo absterritus, ab occidione uirorum cessaret. Ibi igitur Vulcanus, (nam tum forte quadã propè aderat) uniuerso igne, quantum, opinor, usquam habebat, quantumq; & in Aetna, & si quibus alijs locis, illius est, allato, processit obuiam: ac exussit quidem ulmos, & myricas, assauit autem & infelices pisces & anguillas. Me uerò, cum efferuescere fecisset, parum abfuit, quin totum aridum ac siccum redderet. Vides nimirum quo pacto exustionibus istis deformatus sim. MAR. Turbidus es, ô Xanthe, & calidus, ut consentaneum est, cruore, à cadaueribus: calore autem, ut ais, ab igne ueniente. Ac meritò, Xanthe, ut qui contra filium meum impetum feceris, non ueritus, quòd Nereidis filius ille esset. XAN. An non igitur decebat misereri me Phrygum, uicinorum adeo meorum? MAR. Vulcanum uerò, an non contrà decebat misereri Achyllis, Thetidis adeo filij? *Fortaſsis nepotem legendum, id est, pro ἀνέψιος ἐμαυτοῦ.*

DORIDIS ET THETIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DORIS.

VID lachrymaris Theti? THE. Pulcherrimam Dori, puellam uidi, in arcam à patre coniectam, tum ipsam, tum infantem ab ea pauloantè genitum. Iussit autem pater nautas, at arcam illam acceptam, postquam in altum à terra prouecti essent, in mare abijcere, ut ita periret & misera illa, & infans *Danaë, à Ioue in aurum uersò decepta à patre exponitur in mare.*

olim amare puellam cœpit? Nam hoc etiam pridem sciui. ZEPH. Igitur quod ad amorem attinet, nosti. Quæ uerò postea consecuta sunt, ea nunc audi. Descenderat Europa ad littus, ludendi gratia, assumptis secum æqualibus suis. Iupiter autem in formam tauri assimulatus, ludebat unà cum ipsis, pulcherrimus tum apparens. Nam & candidus erat, ut nihil supra, & cornua habebat reflexa pulchrè, uultumq; præ se ferebat admodum mansuetum ac placidum. Saltabat igitur & ipse in littore, & mugiebat suauissimè, ita ut Europa etiam conscendere ipsum iam sustineret. Cæterum ubi hoc factū est, citato cursu Iupiter quidem unà cum illa in mare prorupit, atq; ibi, uti inciderat, natabat. Illa uero admodum perculsa animo ex hac re, sinistra apprehendit ac tenuit cornua, ut nè delaberetur: altera autem manu, diffluentem uestem continebat. NO. Dulce hoc spectaculum, Zephyre, uidisti, & amatorium, natantem uidelicet Iouem & ferentem secum amores suos. ZEPH. At uero quæ consecuta sunt, suauiora multò, Note. Nam & mare statim compositis fluctibus quietum fuit, & tranquillitate ultrò attracta, placidum ac planum se ipsum præbuit. Nos autem omnes silentium agentes, nihil aliud quàm spectatores tantum, eorum quæ fiebant, quasi quidam comites, sequebamur. Cupidines uero iuxtà uolitantes, paulum supra mare, ita ut interim summis pedibus contingerent aquam, accensas ferentes faces Hymenæum cantabant. Nereides autem emersæ undis, delphinum tergis insidentes obequitabant, applaudentes, seminudæ pleræq;. Præterea & Tritonum genus, & si quid aliud marinorum, aspectu metuendum non est, omnia illa circum puellam quasi choream ducebant. Nam ipse quidem Neptunus conscenso curru, & quasi pronubus incederis, unà cum Amphitrite lætus præibat, ueluti uiam aperiens natanti fratri. Supra omnes autem, Venerem duo Tritones uehebant in concha recubantem, ac flores omnis generis aspergentem sponsæ. Atque hæc à Phœnicia usque in Cretam fiebant. Postquam autem in Insulam ascendit, ipse quidem taurus non amplius adparebat. Iupiter autem apprehensam manu Europam, in antrum Dictæum abduxit, erubescentem, atq; oculos demittentem. Intelligebat enim iam, ob quam rem ita duceretur. Nos autem incumbentes mari, alius aliam illius partem fluctibus agitabamus. NOT. O beatum Zephyre, te, qui ista hæc uideris. Ego uero interea Gryphas & Elephantos, & nigros homines aspiciebam.

MORTVORVM DIAL.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS INFERORVM.

QVanquam ex eadem occasione & hi Dialogi, quibus inferorum querelæ, iudicia, pœnæ, & id genus alia describuntur, exceptis paucis quibusdam, quorum argumenta de suis temporibus sumpsisse Lucianus uidetur, cum superioribus prognati sunt: alium tamen atque diuersum ab illis finem habent, aliaque monent ac docent. Suprà enim amores & affectus deorum tractantur. at hic illud indicatur, atque etiam oculis pene subijcitur, quod apud Inferos, & eos Iudices, quorum sententiæ post hanc uitam subijciendi omnes sumus, nulla personarum ratio, nulla potentiæ, diuitiarum, honorum, famæ, aut cuiuscunq; fortunæ æstimatio futura est. sed quòd omnes, quod ad cõditionem attinet, æquales futuri, & pro eo ac quisq; in hac uita se gerit & meretur, supplicium aut præmium accepturi sumus. Tametsi illud quoq; non ignorem, Lucianum ex ironia magis pleraq; hæc quàm quòd ita animo senserit, dixisse uideri posse, utpote Epicureũ, et, ut ab aliis uocatur, ἄθεον, qui neq; de diis, neq; de immortalitate animarũ recte quicquã sentiat. Veruntamen etiã aliàs, cum de ueteris moribus philosophorũ scribit, ut in Nigrino, Demonacte, et cæteris quibusdã, eiusmodi de præsentis uitæ reb. et actionibus præcipit, & tradit, quæ illum haud dubiè de futura quoq; nonnihil cogitatione ac sensu præcepisse confirmare possint. Vtut aũt hæc se habeant, digni tamen dialogi isti sunt, qui legantur, & ob oculos quàm sæpissime

uel renouentur: uel ob hoc ſolũ, ut à cupiditatibus & rerum externarum deſiderio mentem auocemus, & ad illud reſpiciamus, quod poëta dixit: Puluis & umbra ſumus. quodq; poſt hanc uitam, neq; opes, neq; potentia, neq; ullæ aliæ fortunæ defunctos ſequentur, aut iuuabunt.

DIOGENIS ET POLLVCIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRET.

DIOGENES.

COMMENDO tibi, Pollux, quam primum ad ſuperos aſcenderis (tuum enim eſt, ni fallor, cras reuiuiſcere) ut, ſicubi uideris Menippum, canem illum, (inuenies autem ipſum Corinthi, circa Craneum, aut in Lycéo deridentem contendentes iſtos inter ſe Philoſophos, dicas illi: Menippe, inquiens, iubet te Diogenes, ſi ſatis ea, quæ ſuper terram ſunt, deriſiſti, quo & huc ad inferos deſcendas, ubi multò plura, quæ rideas, habiturus es, Illic enim in ambiguo tibi adhuc riſus fuit, & frequens illud obiici potuit: Quis enim omnino ſcit, quę poſt uitam futura ſint? Hic autem, non deſines conſtanter atq; perpetuò ridere, quem admodum ego quoque nunc facio. Et maximè poſtquam uideris, diuites iſtos ac ſatrapas & tyrannos ita humiles & obſcuros eſſe, ſoloq; eiulatu ab alijs digno ſci. Tum quòd & molles & ignaui ſunt, reminiſcentes eorum quæ in uita gerūtur. Hæc illi quæſo ut dicas, & ut præterea etiam pera ueniat impleta & mulco lupinó, & ſicubi in triuio poſitam inueniat, Hecates cœnam: aut ouum ex luſtratione relictum, aut ſimile quippiam. POL. At renunciabo hæc illi, Diogenes. Sed quo melius illum agnoſcere queam, cuiuſmodi facie eſt? DIOG. Senex eſt, caluaſter, pallio indutus lacero, & uento cuiuis peruio: præterea & diuerſorum pannorum aſſumentis uariegato. Ridet autem ſemper, ac plerumque arrogantes iſtos philoſophos acerbè perſtringit. POL. Facilè erit inuenire illum, ex his utique ſignis. DIOG. Vis ne ut ad ipſos quoque philoſophos illos aliquid tibi mandem? POLL. Mandes licet, non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOGEN. In uniuerſum, adhortare illos, ut deſiſtant à nugis ſuis, neque de toto contendant, neque cornua ſibi mutuò affingant, neque crocodilos faciant, neque huiuſcemodi ſterilia atque ieiuna interrogare, animum inſtituant. POLL. At indoctum me & ineruditum eſſe dicent, qui doctrinam illorum reprehẽdam. DIOG. Tu uero plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nunciabò illis. DIO. Diuitibus autem, ò lepidiſſimum caput, hæc noſtro nomine annuncies quæſo: Quid? ô uani, inquiens, aurum tantoperè cuſtoditis? quid autem excruciatis uos ipſos? ſupputantes uſuras, & talentum aliud ſuper aliud accumulantes: quos non plus quàm unum obolum habentes, uenire huc paulo poſt oportet? POLL. Dicentur & hæc ad illos. DIOG. Sed & formoſis iſtis, & robuſtis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxeno palæſtritæ, quòd apud nos neque flaua coma, ne cœrulei nigriue oculi, neque rubor faciei, amplius ullus eſt: neque præterea nerui intenti & robuſti, neq; humeri laborum tolerantes, ſed omnia unus puluis, ut aiunt, nobis, caluaria forma nudata ſcilicet. POL. Non moleſtum erit, neq; hæc ad formoſos & robuſtos illos dicere. DIO. Etiam pauperibus ò Lacon, dicas licet, (multi autem ſunt, quibus & ea res perquã moleſta eſt, & inopiã lugent) ut neq; lachrymentur, neq; plorent, expoſita illis æqualitate hac, quę hic eſt: & quòd uidebũt, eos qui illic diuites ſunt, nihilo meliores, quàm ſeſe hic eſſe. Lacedæmonijs aũt tuis, hæc ſi uidetur, nomine meo obiicias, molles & eneruatos ipſos eſſe dictitans. POL. Ne de Lacedæmonijs, Diogenes quicquã dicas, non enim

Mos erat diuitibus ut ſingulis menſibus Hecatæ ſacrificando in triuijs panes atq; alia quædã ponerent, quæ poſtea à paupe ribus auferebantur, hanc Hecates cœnam dicebant. Suidas et Athenæus lib. 7 Athenienſes autem & theatra & conciones et cæteros cõuentus hominum luſtrare ſolebant adhibitis paruis & uilibus quibuſdam hoſtijs. Vt Suidas tradit, eò uidetur hic alludere.

enim feram: Sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DIOG. Missos igitur faciamus hos, quando tibi ita uidetur. Tu uero quibus antea dixi, ad eos sermones hos meos defer as.

PLVTO, SEV CONTRA MENIPPVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CROESVS.

NON poterimus ferre, Pluto, Menippum hunc, canem, tohabitantem nobiscum. Quapropter aut illum hinc amotum alio loco colloca, aut nos hinc alio commigrabimus. PLVT. Quid autem uobis mali adeo facit, quando eodem modo mortuus est, ac uos? CROE. Postquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscentes, quæ apud superos habuimus, ut pote: Midas hic auri, Sardanapalus autem multæ uoluptatis, Ego uero thesaurorum: irridet, & cum conuicijs exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos uocitando. Interdum autem etiam cantando, conturbat ploratus nostros: & in summa, ualde nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe? MEN. Vera Pluto. Odi enim ipsos, ignaui ac perditi adeo cum sint, quibus non satis fuit, uixisse male, sed etiam mortui, insuper cogitatione atq; animo illis, quæ apud superos sunt, inhærent. Delector itaq; ægre ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet. Dolent enim, non exiguis rebus priuati. MEN. Etiam tu deliras Pluto, qui gemitus istorum tuo quoq; calculo approbas? PLVT. Haud quaquam, uerum nolim uos discordes ac seditiosos esse mutuo. MEN. At uero, ò pessimi Lydorum, Phrygum, & Assyriorum, ita de me cognoscite, ut qui neq; unquam desiturus sim. Nam quocunq; abieritis hinc, eodem sequar, ægrè faciendo, cantando atq; irridendo uos. CROE. An non hæc contumelia est? MEN. Non, sed illa contumelia erant, quæ uos facere solebatis: quando & adorari uos uolebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: neq; tum mortis quicquam memores eratis. Proinde plorate nunc, omnibus illis despoliati. CROE. Multis certè, ò Dij, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro? SARD. Quanta uero ego uoluptate? MEN. Rectè sane, ita facite: lugete uos quidem, ego uero tritum illud: Nosce te ipsum, identidem connectendo, uobis occinam, decet enim huiusmodi ploratus, si crebrò illis accinatur.

MENIPPI, AMPILOCHI ET TROPHONI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

VOS nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; creditimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandum, si per insciitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MEN. Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis si qui percontarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit. At tu uide ne unquam omnino Lebadiam adijsse, neq; enim alioqui ista non crederes.

MEN.

MEN. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuissem profectus, ac linteis amictus, offam ridiculè manu gestans, per angustum aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem, perinde atque nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neque enim intelligo. TROPH. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. MEN. Nempe quòd neque sit homo, quemadmodum audio: neque deus: uerum pariter utrumque. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc recessit? TROPH. Reddit oracula Menippe, in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud plane uideo, te totum esse mortuum.

MERCVRII ET CHARONTIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

MERCVRIVS.

RATIONEM supputemus portitor, si uidetur, quantum mihi debeas iam, ne denuo aliquando de eo inter nos contendamus. CHA. Supputemus Mercuri, Satius enim est, mature id agere, deinde & minoris negocij. MER. Anchoram ut mandaras, comparaui tibi quinq; drachmis. CHA. Carò, dicis. MER. At per Plutonem, quinq; emi illam: & præterea lorum, quo remum alligares, obulis duobus. CHA. Pone quinq; drachmas, & obulos duos. MER. Et pro resarciendo uelo, quinque obulos, ego exolui. CHA. Etiam hos appone. MER. Et ceram, ad oblinendas nauigij rimas tibi emi: & clauos præterea, & funiculum, unde Hyperam feci sti, omnia hæc duabus drachmis. CHA. Recte, laudo, hæc uili emisti. MER. Hæc sunt, quæ tibi exposui: nisi siquid reliquum est, quod me fugit inter computandum. Quando autem hæc redditurum te promittis? CHA. Nunc quidem, Mercuri, non possum. Si uero pestis aliqua, aut bellum, confertos & frequentes huc demiserit aliquos, licebit mihi tum allucrari aliquid, subtracto clàm nonnihil ex portorio. MER. Proindè ego, nunc sedebo, pessima quæque ut eueniant, precando, ut inde fructum aliquem capiam? CHA. Fieri aliter non potest, Mercuri. Nam pauci nunc, uides, ad nos descendunt. Pax enim est. MER. Satius est ita esse, etiam si ob hoc abs te prorogatur nobis debiti istius solutio. Verum enimuerò prisci illi, Charon, nosti quales ad uenire solebant, quàm fortes atque animosi omnes, cruore madidi, & uulneribus pleni plerique? Nunc autem, aut ueneno aliquis à filio interfectus, aut ab uxore; aut præ nimia uoluptate, tumefacto uentre & cruribus aduenium. Pallidi enim omnes, & ignaui, neque similes prioribus illis. Plurimi autem ipsorum etiam pecuniarum causa ueniunt, factis, ut uidetur, mutuo sibi insidijs. CHARON. Omnino enim expetibiles illæ sunt. MER. Proinde neque ego uidear peccare grauius aliquid, si uel acerbius abs te exigam, ea quæ mihi debes.

Hyperæ similia sunt, quibus antennarũ cornua traducuntur. Vnde prouerbium: Omissa hypera, pedem quæris. Vide Erasmum & Suidam.

PLV-

LVCIANI
PLVTONIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PLVTO.

In hereditate qui sepe antequam captati moriuntur.

SENEM ne nosti, istum ætate omnino confectum dico, Eucratem diuitem, cui liberi quidem nulli sunt, hæreditatis autem captatores plus quàm quinquaginta millia. MERC. Noui. Sicyonium illum dicis. Sed quid postea? PLVT. Viuere illi quidem, Mercuri sine, ultra eos quinquaginta annos quos ætate peregit, alteris totidem accumulatis, si modo possibile sit, atque etiam pluribus. Adulatores autem ipsius, Charinum adolescentem, & Damonem, & cæteros abripe huc ordine omnes. MER. Atqui absurdum hoc uideri queat. PLVT. Haud quaquam, imò iustissimum. Quam enim ob caussam illi adeo optant illum mori? nisi quia pecuniam illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti. Quod autem omnium sceleratissimum est, interea cum talia precantur, tamen obseruant & colunt manifestè utique illum. Ac quæ ægrotante illo, apud se consultent, nemo ignorat: attamen sacrificaturos sese promittunt, si conualescat denuò: & in summa, uaria quædam adulandi ratio illorum hominum est. Quamobrem ipse quidem immortalis sit, illi autem præ ipso abeant, frustra hiantes. MERC. Ridicula patientur, sceleratis cum sint. Sed tamen & ille admodum scitè circumducit illos, & spe pascit inani, & in summa, semper morituro similis, multò ualidus magis est, quàm quisquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter se diuisa, pascuntur, uitam quandam beatam secum ipsi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipse exuta senectute, quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat. Illi autem in ipsa media spe, diuitijs illis, quasi per somnum spectatis, destituti, abeant iam hinc, mali malè mortui. MER. Alias res cura, Pluto, iam enim accersam tibi illos, alium super alium ordine, septem autem, opinor, sunt. PLVT. Deducas licet. Ille autem mittat singulos præ se, ex sene iterum in adolescentem conuersus.

TERPSIONIS ET PLVTONIS.

P. VIRVNIO INTERPRET.

TERPSION.

Expostulatio quòd plerique senes iuuenibus superuiuant.

VSTVM ne hoc est ò Pluto, me quidem è uita abijsse, triginta cum sim annorum: Tu critum uerò senem septuagenarium, & ultrà, adhuc uiuere? PLV. Iustissimum quidem ò Terpsio. Nam & si ipse uiuit, certè ad nullius tamen mortem affectus est: tu uero omni tempore illitis hæreditatem expectans, eum mori auidissime cupiebas. TERP. Nonne opus fuerat, quum senex sit, nequeatq; de cætero suis uti diuitijs, locum dare iuuenibus? PLV. Nouas ò Terpsio statuis leges: quum ad uoluptatem diuitijs uti nequeat, ipsum è uita decedere. Aliter autem & Parca & natura statuisse uidetur. TERP. Proinde hanc ob huiusmodi accusò ordinem, decebat enim has res successione graduq; fieri, senem primo, deinde qui in ea ætate sequeretur mori. Haud quaquam aût exerceri, aut uiuere, qui senectute decrepitus esset, qui tres duntaxat dentes habeat, cui uix deseruiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, liposq; oculos habens, nihil deniq; uoluptatis degustans, haud aliter existens, quàm animatum quoddam sepulchrum, ab ipsa iuuentute deriſum. Et contrà mori opti-

optimos atq; robustissimos adolescentes. Nam hoc perinde esse uidetur, ac si flumina sursum deferantur. Aut saltem scire necesse foret, quando & senum quilibet obiturus esset, ne quos, prout eis mos est, fallerent. Nunc uero illud accidit, quod prouerbio dici solet: Quadriga bouem sæpissime ducit. PLV. Hęc quidem ò Terpsio, prudentius fiunt, quam tibi profectò uidentur. Verum et uos quid passi estis? quòd rebus alienis gaudetis, & senibus, filijs orbatis, uosmet tantopere in adoptiouem tradatis: quamobrem in derisum adducti, ab illis sepeliminí, quod quidem plurimis fit periucundum. Nam quanto uos magis mori illos peroptatis, tanto plus omnibus quàm gratissimum est, si ante eos uos mors cõtingat. Etenim nouam quandam in medium adducitis artem, aniculas atque decrepitos cum amatis: præsertim quidem, si liberis sint orbati. qui uero liberos habent, illorum uobis non est cura. Atqui ex ijs qui amantur plurimi, minimè uestri ignari æstus, etiam si ipsis liberos esse cõtingat, illos odisse dissimulant, ut & ipsi habeant amatores. Inde ijs in testamento exclusis, qui munera diutissime obtuleruut, liberi, sicuti profectò dignum est, omnem eorum substantiam consequuntur: at illi tristicia affecti, sunq; ipe delusi, dentibus fremunt. TER. Omnia hæc uera sunt quæ de me & Tucrito autumas. Quantum enim meorum ille deuorauit, quum semper eum mori putarem. Ac quoties ad eum ingrediebar, gemendo, & internum quiddam, perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus, stridendo ægritudinem simulabat. Vnde quanto citius eum ad sepulchrum duci existimabam, tanto plus illi donorum mittebam, ut ne ij, qui amore concurrebant, muneribus meis præclaris uincerent. Plerumq; etiam præ nimia sollicitudine insomnis iacebam, singula enumerans, ac unumquicque disponens. Eaque etiam causa interitus mihi fuit, curæ uidelicet & uigiliæ. Ille autem deglutito hoc illectamento meo tanto, adstitit mihi, quando sepeliebar paulo ante, arridens. PLV. Euge ò Tucrite, diutissime uiuas, unà & diuitijs abundans, & huiuscemodi homines deridens; nec; prius moriaris, quàm hos blanditores cunctos præmittas. TERP. Hoc quidem ò Pluto periucundum mihi foret, si ante Tucritum Chariades uita decederet. PLVT. Boni animi sis ò Terpsio, & Phido etiam, & Melanthus, & omnes penitus ipsum præcedent: tuis ipsorum curis confecti. Hæc ego summopere laudo, ò Tucrite diutissime uiuas.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

ZENOPHANTES.

T tu Callidemides, quo pacto interiisti? Nam ipse quemadmodum Diniæ parasitus quum essem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, nosti, aderas enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porrò mihi nouũ quiddam atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptœodorus ille senex. ZEN. Orbum illum dicis, ac diuitem, apud quem te assiduè uersari conspiciebam? CAL. Illum semper captabã, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quum ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariam quandam excogitaui uiam, qua ad hereditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaseram, ut simulatq; Ptœodorus potũ poscceret, bibebat autem prolixius, præsentius in calicem iniiceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confirmabam, me illum manumissurum. ZENO. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL.

Hæredipeta meneno quod alteri parauerat perijt.

Vbi iam lotí uenissemus, puer duobus paratis poculis, altero Pœodoro cui uenenum erat additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenum, Pœodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi prorectum stratus sum, supposititium uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profectò, tam eleganter ac lepidè tibi hæc res euenit. Porrò senex ille, quid interim? CAL. Primum ad casum subitum atq; inexpectatũ sanè conturbatus est. Deinde simul atq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse. ZEN. Rectè sanè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuertere, siquidem uenisset tibi populari, uulgataq; uia, tutius certiusq;, etiam si paulò serius.

CNEMONIS ET DAMIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CNEMON.

In hæredipetas

OC illud est quod uulgo dici cõsueuit: Hinnulus leonem. DAM. Quid isthuc est, quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stamacher rogas? Equidem hæredem reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet æstu delusus miser, ijs quos maxime mea cupiebam habere, præteritis. DAM. Sed isthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quum orbus esset, imminente morte captabam, assidens atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meum admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitum, consultumq;, ut testamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearum in solidum hæredem instituerami, nimirum ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; inspirato è uita decessi, tecti ruina oppressus. Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem ipso hamo cum esca pariter auulso. DAM. Imò non escam modo cum hamo, quin etiam te quoque piscatorem simul abstulit. Itaque technam istam, in tuum ipsius caput struxeras. CNE. Sic apparet, idque adeo deploro.

SIMYLI ET POLISTRATI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

SIMYLVS.

Plures: unum diuitis hereditatem ambientes delusi.

ENISTI tandem & tu Polystrate ad nos, quum annos uixeris haud multò pauciores centum opinor. POL. Nonaginta octo Simyle. SIM. Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse periit te fermè septuagenario. POL. Quam suauissimè profectò, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum uero, siquidem tibi primum seni, deinde inualido, postremo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suauè? POL. Principio mihi nihil erat quod non possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinum mirè fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimũ esse sciebam. POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quam plurimi mortales ad fores meas uẽtitabant, simulq; ex omni rerũ genere, quę terrarũ ubiuis pulcherrimæ reperiũtur, munera deportabãtur.

SIM.

SIM. Num me defuncto regnum gessisti. POL. Minimè, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non ridere: tu ne amantes, tantus natu qui esses, uixq; tibi dentes supereſſent quatuor? POL. Habebam per Iouem equidem optimates ciuitatis: quumque essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, praeterea lippiens etiam, ac semiocæcutiens: postremo naribus muccosis, tamen cupidissimè mihi inseruiebant, adeo ut is felix uideretur, quemcunq; uel aspexissem modo. SIM. Num tu quoq; quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam è Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POL. Haud quaquam, quin magis quum talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras, POL. Atqui notissimus est hic amor, quum uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos diuites. SIM. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli, Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter seſe decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? POL. Palam quidem affirmabam, me unumquenq; illorum relicturum hæredem: idque illi quum crederent futurum, certatim se quisque obsequentiorem atque adulantiorem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. SIM. At postremæ illæ tabulæ quem pronunciabant hæredem: num è cognatis quempiam? POL. Non per Iouem, imò notitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. SIM. Quot annos natum Polystratem? POL. Viginti fermè. SIM. Iam intelligo quibus obsequiis ille te demeruerit. POL. At tamen multò illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt captantque. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricios numeratur, subraso mento, barbaroq; cultu ac lingua: quin eum Codro generosiorem, Nireo formosiorem, Vlysse prudentiorem esse prædicant. SIM. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

CHARONTIS ET MERCVRII.

MARTINO BOLERO INTERP.

INTERLOCVTORES. Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damasias, Philosophus, Rhetor.

CHARON.

VDITE quo loco sint res uostræ. Equidem parua est nobis, quemadmodum uidetis, & carinosa nauicula, et quæ undiq; perfluit: quòd si in alteram partem se inclinarit, planè submersa peribit, atq; ueſtrum tam multi simul cõfluunt, & singuli plurimas sarcinas adferũt. Quòd si cum his nauiculã cõscenderitis, uereor ne postea uos facti pœniteat, maximè uerò eos, qui nandi sunt imperiti. MORT. Quid igitur faciendum erit, ut sine periculo nauigemus? CHAR. Ego uobis dicam: nudos uos ingredi oportet, atq; ista omnia quæ superflua sunt, in littore relinquere. Nam sic etiam uix capiet uos nauicula. Tibi uero Mercuri deinceps curæ erit, neminem ex illis recipere, nisi nudus sit, & supellectilem abiecerit. Itaq; ad ipsas scalas te statuas, ipsosq; cognoscito, & suscipito, nudosq; ingredi cogito:

MER. Rectè dicis, atq; sic faciemus. Quis est ille primus? MEN. Ego Menippus sum. Ecce autem peram & baculum in palude abieci: uerum rectè feci, qui pallio non accesserim. MER. Ingredere ô Menippe uir optime, primumq; apud gubernatorem nauis, locum accipe, in ipsa summitate, quo omnes possis intueri. Verù quis ille formosus est? CHA. Charmoleus sum Megarensis ille amator, cui osculum unum duobus talentis constitit. MER. Exute igitur istam pulchritudinem, et labia unà cum osculis, istam etiam densam comam, & genarum ruborem, adeoq; totam cutem. Bene se res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis uero ille est purpuratus & diademate præcinctus, grauitatem quandam præ se ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus sum Geloorum tyrannus. MER. Quid igitur cum tot sarcinis ueniſti? LAMP. An ne nudum aduentare conueniebat tyrannum? MERCV. Nequaqnam tyrannum, sed mortuum, itaque depone ista. LAMP. Ecce abieci diuicias. MERCV. Sed superbiam ô Lampiche & fastum etiam abijce, nam ista si in nauiculam coincidant, uehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur sine ut diadema habeam saltem & stragulum. MERCV. Nequaquam, imò & hæc relinquito. LAMP. Sit ita. Quid præterea uis? Nam omnia, ut uides, abieci. MERC. Crudelitatem etiam, & amentiam, & uiolentiam, & iracundiam, atqtie his similia depone. LAMP. Ecce nudus sum. MERCV. Ingredere nunc. Tu uero pinguis admodum & carnosus quis es? DAMA. Damasius ego sum athleta. MERC. Certè, uideris ille esse, scio enim te sæpe in palæstris à me uisum. DAMA. Ita est ô Mercuri, uerum accipe me, nudum existentem: MER. Nequaquam ô bone uir, nudus es tanta carne circundatus: itaque exue eam. Nam si uel alterum tantum pedem in nauem posueris, submerges eam. Sed & coronas istas & præconia abijcito. DAMA. En planè nudus sum, ut uides, & simili cum alijs mortua statura. MER. Sic præstat leuem esse, itaque inscende iam. Et tu ô Crato diuitias abijce, præterea molliciem & delicias, neque feras tecum Epitaphia, neq; maiorum tuorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum de quibus scilicet bene meritus es, publica præconia, statuarum inscriptiones, & dicas, ne tibi magnum sepulchrum construant, nam & hæc grauant, si in memoriam reuocentur. CRATO. Inuitus certè, sed tamen abijciam, quid enim faciam? MERCV. Papæ, Quid tibi uis armatus? aut quid istud trophæum tecum circumfers? CRAT. Quia uici Mercuri, & res præclaras gessi, propterea ciuitas hoc me honore adfecit, MERCV. Relinque trophæum in terra, apud inferos enim pax est, neque ullis armis opus est. Verum quis ille est, ipso habitu grauitatem quandam præ se ferens? elatus, & contractis supercilijs, propter curas, longa barba, quis est ipse? MENIPPVS. Philosophus quidam est ô Mercuri, imò præstigiorum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue, uidebis enim multa, eaque ridicula, sub palliolo occulta esse. MERC. Depone tu hunc habitum primum, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter, quantam ille arrogantiam, quantam inscitiam, & quantum contentionum, & inanis gloriæ, quantum quæstionum dubiarum, quantum spinosarum disputationum, & cogitationum perplexarum, circumfert? imò quàm multos uanos labores, & deliramenta non pauca, quantas item nugas, & quantam curiositatem. Sed per Iouem aurum etiam hoc, & uoluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & molliciem secum habet: neque enim latent me ista, etiam si studiose ea las. Verum abijce mendacia etiam & superbiam, & opinionem illam, qua existimas te omnibus reliquis præstantiorem esse. Nam si cum rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremis te acciperet? PHIL. Depono igitur ea, quandoquidem sic iubes. MEN. Sed & barbam hanc deponat Mercuri, grauem equidem & hirsutam, ut uides, capilli sunt trium minarum ad minus. PHIL. Sed quis abradet? MER. Menippus ille securim accipiens, quibus naues fabricantur, eam resecabit: uretur autem scalis naualibus, quibus superposita barba, resecetur. MEN. Nequaquam Mercuri,

sed

ſed da mihi ſerram, hoc enim erit magis ridiculum. MER. Sufficiet hyemis. MEN. Euge, Humanior nunc adpares, depoſito hircino fœtore. Vis ne ut parum etiam de ſuperciliis auferam? MER. Maximè, Nam has ſuper frontem etiam attollit, neq; ſcio quò ſeipſum extendat. Quid hoc rei eſt? Etiam ploras ſceleſte? & mortem times? ingredere igitur. MEN. Vnum quiddam adhuc grauiſſimum geſtat ſub alis. MER. Quid Menippe? MEN. Adulationem, Mercurii, quæ illi, dum uiueret, multum profuit. PHILO. Igitur & tu Menippe, tuam abijce libertatem, & loquendi audaciam, lætitiam, animi magnitudinem, & riſum. An tu ſolus alios omnes rideb is? MER. Nequaquam, ſed retine iſta, leuia enim ſunt & planè facilia portatu, & ad nauigandum proſunt. Tu uero Rhetor, abijce iſtam tantam uerborum contradictionem & antitheſes, & ſimilitudines, item periodos & Barbariſmos, atq; alia ſermonis pondera. RHETOR. En abijcio. MERC. Benè ſe habent res. Itaque ſolue funem, attollamus ſcalas, attrahatur anchora, expande uelum, tuq; nauta clauum dirige, Simus hilares. Quid ploratis ô uos amentes? præſertim tu Philoſophe, qui paulo antè tua barba ſpoliatus es. PHI. Quia exiſtimabam immortalem eſſe animam. MEN. Mentitur, nam alia ſunt, quæ uidentur eum mœrore adficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neque noctu exiens, clam omnibus circumuoluto palliolo capiti, ordine omnia accedet ſcorta, nec mane deceptis adoleſcentibus ſua ſapientia, pecuniam accipiet, hæc ſunt quæ illi dolent. PHILO. An tibi moleſtum non eſt, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo poſſet eſſe moleſtum mihi, qui ad mortem feſtinaui, nemine uocante. Verum nonne clamor quidam interim dum nos confabulamur, exauditus eſt? ueluti quorundam in terra uociferantium? MER. Certè Menippe, uerum non uno tantum loco exauditur clamor, ſed quidam in unum cœtum conuenientes, cum uoluptate deridēt mortuum Lampichum, & illius uxorem mulieres circumſtrepunt, atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruuntur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem, de hoc Cratone. Et per louem Damaſiæ mater ululans, lamentationem inceptat una cum mulieribus pro Damaſia. Te uero, Menippe, nemo eſt qui deploret, & ſolus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam, nam haud ita multò poſt, audies canes miſerabiliter latrantes propter me, & coruos alas concutientes, quando ad ſepeliendum me conuenient. MERC. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transfretauimus, abite uos rectà per hanc uiam ad forum iudiciale. Ego uero & nauta alios tranſuectabimus. MEN. Feliciter nauigate ô Mercurii, nos quoque progrediemur. Verum quid præterea de uobis futurum eſt? Iudicium de uobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas eſſe graues, rotas, aquilas, & lapides, unius cuiuſque autem uita examinabitur.

CRATETIS ET DIOGENIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

CRATES.

OERICHVM diuitem, noueras ne Diogenes? illum, inquam, ſupra modum diuitem, illum Corintho profectum, cui tot erant naues onuſtæ mercibus, cuius conſobrinus Ariſteas quum ipſe quoq; diues eſſet, Homericum illud in ore ſolebat habere: *Sola uirtus deſunctorum comes.*

Aut me confice tu, aut ego tete. DIOG. Cuius rei gratia ſeſe captabant inuicem Crates? CRAT. Hæreditatis cauſa, quum eſſent æquales, uterq; alterum captabant.

iamque teſtamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (ſi prior moreretur) Ariſteam omnium rerum ſuarum dominum relinquebat, Mœrichum uiciſſim Ariſteas, ſiquidem ipſe prior è uita decederet. Hæc igitur quum eſſent in tabulis ſcripta, illi inter ſeſe captabant, & alter alterum adulationibus obſequi iſque ſuperare contendebat. Porrò diuini, haud ſcio utrum ex aſtris id quod futurum ſit coniectantes, an ſomnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt: quin & Pythius ipſe, nunc Ariſteam uictorem fore pronunciabat, nunc Mœrichum, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit? nam audire eſt operæ precium, Crates. CRAT. Eodem die mortui ſunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thraſyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uerſus nauigarent, medio in curſu, obliquo orto Iapyge, euerſa naui perierunt. DIOG: Rectè factum: at nos quum eſſemus in uita, nihil eiuſmodi alter de altero cogitabamus. Neque enim ego unquam optabam ut moreretur Antiſthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret hæredem) neque tu Crates opinor, deſiderabas, ut me mortuo, in poſſeſſionum mearum ſucceſſionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini choenices inerant duæ. CRAT. Neque enim mihi quicquam iſtis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: ſiquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antiſtheni ſuccedens accepiſti, deinde ego ſuccedens tibi, ea nimirum multò ſunt potiora, multoq; ſplendidiora, quàm uel Perſarum imperium. DIOG. Quæ nam ſunt iſta quæ dicis? CRA. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per Iouem memini me in iſtiuſmodi opum hæreditatem Antiſtheni ſucceſſiſſe, tibiq; eas longè etiam maiores reliquiſſe. CRAT. Verum reliqui mortales hoc poſſeſſionum genus aſpernabantur, neq; quiſquam nos ob ſpem potiundæ hæreditatis obſequijs captabat, ſed ad aurum omneis intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria, neq; enim habebant, quo facultates eiuſmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimoſi iam, uiciatiq; delicijs, non aliter quàm uaſa carie putria. Quo fit, ut ſi quando quis in illos infundat uel ſapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico perſtillet q;, fundo quod immiſſum eſt continere non ualente. Cuiuſmodi quiddam & Danai filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertuſum hauſtam aquam important: at ijdem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui ſeruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; noſtras poſſidebimus opes: illi ſimulatq; huc uenerint, obulum duntaxat ſecum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

LVCIANI SCIPIO.

P. VIRVNIO INTERPRET.

INTERLOCVTORES. ALEXANDER, HANNIBAL, MINOS, SCIPIO.

ALEXANDER.

LIBYCE, me decet præponi. melior equidem ſum. HAN. Imò uero me. ALEX. Iudicet ergo Minos, qui ſemper iuſtiſſimus iudex eſt habitus. MIN. Quis es tu? ALEX. Hic eſt Hannibal Carthaginenſis: ego autem Alexander Philippi regis filius. MIN. Per Iouem utriq; glorioſi. Sed qua de re uobis altercatio eſt? ALEX. De præſtantia: dicit enim is ſeſe meliorem quàm ego ducem exercitus fuiſſe: ego uero quemadmodum omnes ſciunt, non hoc ſolum ſed omnibus fermè qui ante meam ætatem fuere, in re militari præſtantiorem me eſſe affirmo

firmo. NIN. Dicat ergo uterq; uicissim pro uirili: tu uero ò Libyce prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic sermonem græcum dedicerim, ut neq; etiam hac in re Alexander me superet. Porrò illos maxime laudis dignos puto, qui quum parui ã principio fuere, propria uirtute ad magnam gloriam euasere: potentesq; per se ipsi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibusdam Hispaniam primũ inuadens, quum subcõsul essem, fratri additus, maximis rebus idoneus atq; optimus iudicatus. Ibi tũ Celtiberos cœpi, atq; Gallos ipsos deuici. Et quum magnos montes transmigrassem, omnem Eridanũ transcurri, multasq; ciuitates euerti, et planã Italiam subiugaui, & usq; ad suburbia Romę grassatus sum, totq; uno die Romanos cecidi, ut eorũ annulos modijs mẽsurari oportuerit, & ex cadaueribus põtes fluminibus fecerim. Atq; hæc omnia peregi, nec Ammonis dictus filius, neq; deũ me fingens, aut matris insomnia narrans: sed me hominem fatebar, pugnabamq; cõtra duces magna prudentia, contra milites magna audacia atq; fortitudine prędi tos. Non aduersus Medos, aut Armenos, qui anteq; quispiam sequatur, fugiunt, & facile cuiuis audenti uictoriam tradunt? Alexander uero regni patris succesor, & id fortunæ quodã impetu ampliauit. Qui quum deuicto misero illo Dario, apud Issum & Arbelas uictoriam cepit, antiquam ex patre consuetudinem omittens, adorari sese uoluit, sese q; ad Medorũ delicias inuitari libenter tulit. atq; in conuiuijs amicos interemit, interficientibusq; auxiliũ tulit? Ego autem patriæ dominatus sum, quæ quum me reuocaret, hostiũ magna classe aduersus Libyam nauigante, parui: continuoq; me hominem priuatum dedi, & damnatus æquo animo rem tuli. Atq; hæc egi barbarus cũ essem, omnisq; Græcorũ disciplinæ expers, & neq; Homerum, ut hic, edidici, neq; Aristotele sophista magistro eruditus fui, sed solum mea natura optima sum usus. Hæc sunt quibus me meliorem Alexandro esse puto. Si uero ea causa mihi hic præferẽdus est, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forsan apud Macedones est: non tamen ob id præstantior hic uideri debet generoso duce, & uiro, qui mentis sententia magis quàm fortuna est usus. MIN. Hic certè orationem neq; ingenerosã, neq; ut Libycum decebat, dixit: tu uero Alexander, quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem ò Minos, hominiadeo temerario nihil respõdere. Sola enim te fama satis edocere potest, qualis ego rex, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamen, an parum ipsum superauerim, qui cum adolescẽs adhuc essem rẽ aggressus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus supplicium sumpsi. At quum Thebas subuertissem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neq; dignum putaui, Macedonum regno me contentum esse, quod pater reliquerat, sed totũ terrarum orbem sitiui: durumq; putans, nisi rerũ omnium dominus essem, paucos quosdam mecum agens, in Asiam, exercitũ traduxi, & apud Granicum magna pugna uici: Lydiam, Ioniam, & Phrygiã cepi. Et tandẽ quæcunq; transieram subiugans, ueni ad Issum, ubi Darius me expectabat, infinitos exercitus secum agens. Post hæc ò Minos, uos ipsi scitis, quot ad uos uno die mortuos miserim, Dicit enim Charon, tunc sibi scaphã non sufficisse: sed ratibus compositis, illorũ pleros q; se transportasse: atq; hæc confeci meipsum periculis opponẽs & in pugna uulnerari non timens, Et ut quæ apud Tyrũ & Arbelas gesta sunt omittam, usq; ad Indos ueni, atq; Oceanum mei regni terminum feci, & illorũ hominum elephantes cepi, ac Porum captiuum adduxi. Scythas uero homines certè non spernendos, Tanaim transiens, magna equitũ pugna uici, ac amicos meos remunerati, inimicos autẽ ultus sum, Si uero Deus hominibus uidebar, parcendum illis erat. Nam rerum magnitudine, ut tale aliquid de me crederent, inducti sunt: tandem mors me regem occupauit. Hic autem Hannibal apud Prusiam Bithyniæ exulauit, ut crudelissimo & pessimo homini conueniens erat. Nam quo pacto Italos uicit, omitto dicere: nam non uirtute, sed malicia atq;

perfidia & dolis id peregit: nunquam autem alicuius claritudinis aut iust' mea mor. Sed quoniam, quod delitioseuixerim, uituperauit, c blitus mihi uidetur eorum, quæ apud Capuã admiserit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & uoluptatibus uir iste mirabilis, belli gerendi o. casiones prodidit. Ego uero nisi ea quæ sub occidente sunt, parua quidem putans, uersus Orientẽ me impulissem, quid nam adeo magni perfecissem? Qui Italiam absq; sanguine capere, ac Lybiam, omnemq; eam oram usq; ad Gades, sub potestatem redigere facile potuissem? Sed hæc ego tanta contentione digna non putaui, præsertim iam antea illis perculsis, ac dominum me agnoscentibus. Dixi. Tu uero, Minos, iudica. Nam & hæc è multis protulisse satis est. SCIP. Non, nisi me quoq; pius audias ô Minos. MI. Quis tu uir optime es? aut unde? quod hisce claris ducibus te cõferre audes? SCI. Scipio Romanus, qui Carthaginem deleui, & Afros multis magnis prælijs deuici. MI. Audiendus quippe es. SCI. Ego, ô Minos, hæc non dicam, quo præferri uelim. Nunquam enim huiusce generis honoris auidus fui, sed semper esse, quam uideri malui: nec ut, quod isti utriq; fecerunt, in me laudando alios uituperem. Iam puero mihi omne uitium displicuit, & bonis artibus à primis annis deditus, humanitatiq; inseruiens, scire solum turpe putabam: sed opere semper perficere quicquid magnificũ à maioribus natu, aut literis didicissem, conatus sum. Ita adolescens uixi, ut maxima patriæ spes fuerim. Quæ illam frustrata non est. Nam quum Senatus maximo timore, an esset patria relinquenda, consultaret: uix iuuenis (quum ei ætati non liceret) in medios senes prosilij, & stricto ense, hostem me habiturum profiteor eum, qui deserendæ patriæ sententiam protulisset. Quare uix quartum & uigesimum annum agens, dux electus, non cum magno exercitu uersus Carthaginem sui: atque Hannibalem secutus, uici, eum quoque in turpem fugam conuerti. Et deuicta Carthagine, non rei felicitate elatus sum: eundem me amici, eundem me patria, post uictoriam habuit. Diuitias uero in bonis amicis esse putaui, non in auro. Nam per quatuor & quinquaginta annos, quibus uixi, nihil unquam emi, aut uendidi. Ex foro quoque nunquam diuertissem, nisi quempiam mihi aliquo modo amicum fecissem: & ut mercatoribus pecunias lucrari studium est, ita mihi ut adipiscerer homines, omni metallo præstantiores, cura erat. Quibus qualis fuerim, T. Liuius, cæteriq; Historici testari possunt. Ac ex Carthagine reuersus triumphum egi, Censorq; factus sum. Aegyptum, Syriam, Græciam percurri. Iterumq; absens Consul electus, bellum maximum confeci, & Numantiam euerti, atque alia egi. Nunquam me quis aut in prosperis eleuantem fortunam, aut in aduersis opprimentem uidit: quin tanta animi liberalitate usus sum, ut quum grandis domi nusesse potuerim, quatuor & uiginti solum libras argẽti reliquerim. Illud non tacebo scilicet, me nunquam iniustum aut crudelẽ fuisse, aut alicuius generis uoluptate corruptum. Et hæc uti insipiens dixi, non ea ratione, quòd præferri uelim retuli, sed graue erat non monstrare, ut est, Romanos omni genere uirtutis cæteras gentes superasse. Itaq; ut uiuus pro patria pugnaui, patriæq; pietatem mihi & rebus cæteris prætuli, sic nunc apud te ô Minos pro patria hæc dicta sunt. MIN. Per louem, ô Scipio, & recte, & uti Romanum decet locutus es. Itaq; quum disciplina militari, rebusq; bellicis hisce æqualem, aut te præstantiorem discamus, te præferendum censeo: & Alexander secundus sit, & tertius Hannibal, nec hic quidem spernendus est.

Hæc omnia (quæ signaui) in Græcis exemplis non habentur, sed à Virunio, uel quisquis alius hic fuit, ufficta uidentur. Nam statim post editum Scipionis nomen ac titulum, in Græcis exemplis, ita sequitur:

MI. Quid igitur & tu dicis? SCIP. Alexandro quidem minorem esse me, Annibale autem præstantiorem. ut qui ipsum persecutus fuerim, & ad turpem fugã compulerim. Quomodo igitur non impudens iste uideatur, qui tum Alexandro

dro sese comparet, cui ne ipse quidem Scipio, qui istum deuici, comparare me aus sum. MIN. Per Iouem æqua dicis, Scipio, quapropter primus quidem iudicetur Alexander, deinde post illum tu, atque tum, si placet, tertius hic Hannibal, quippe qui nec ipse contemnendus existat.

DIOGENIS ET ALEXANDRI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander, ita ne defunctus es tu quoque, perinde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tamen si mirandum non est, si homo cum fuerim, defunctus sim. DIOGE. Num ergò Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum esse filium diceret, an uerò tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubiè Philippo, neq; enim obnissem; si Hammone parente fuissem progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade, etiam consimilia quædam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumque in cubiculo, ex eo grauidam perperisse te: porrò Philippum errare, fallique, qui se tuum patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipse ista, quem ad modum tu, at nunc uideo, neque matrem, neque Hammonios illos uates, sani quicquam aut uere dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mendacium, Alexander, ad res gerendas haudquaquam tibi fuit inutile, propterea quòd uulgus te tenebatur, metuebatque, quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim è uita submouebar, quàm ut esset ocium de illo quicquam statuendi, præter id unum, quòd moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemque ac ducem aduersus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana constituerent: denique sacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Macedones? ALEXANDER. Etiamdum in Babylone iaceo tertium iam diem: porrò Ptolemæus ille satelles meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultibus, qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atque inibi sepulturum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aegyptijs. DIOG. Non possum non ridere Alexander, qui quidem te uideam etiam apud inferos desipientem, sperantemque fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis ò diuinissime, neque enim fas est reuerti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atq; intra specus hiatum descenderit, propterea quòd neque indiligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta, huc sis profectus, puta corporis custodibus, satellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quòd eminebas conspicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus esses? nunquid hæc te discruciant, quoties recursant animo? Quid lachrymaris stulte? an non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiscantur, stabiles, ac firmas existimares? ALEXANDER. Sapiens ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire, quàm multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus

Irridetur Alexand. superbiæ qui mortalis cũ esset, diuinos tamen honores sibi passus sit exhiberi.

sit

ſit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præſtare, quam mihi pol paretur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam, tanquam & ipſa ſummi boni pars quædam eſſet, nunc ob res geſtas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas eſſe cenſebat, ne ſibi uitio uerteretur, quòd eas acciperet. Planè præſtigioſus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Diogenes: quanquam illud fructus ſcilicet ex illius ſapientia fero, quòd nunc perinde quaſi ſummis de bonis excrucior, ob iſta quæ tu paulo antè commemoraſti. DIOG. At ſcin' quid facies? oſtendam tibi moleſtiæ iſtius remedium. Quandoquidem in his locis uerarum non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis ſaucibus attrahens bibas, iterumq; ac ſæpius bibas: atq; eo pacto deſines de bonis Ariſtotelicis diſcruciari. Verum enim Cletum etiam illum & Caliſthenem uideo, cumque his alios complureis raptim huc ſeſe ferentes, quo te diſcerpant, pœnasque ſumant ob ea quæ quondam in illos commiſiſti. Quare fac in alteram hanc ripam te conferas, & crebrius, ut dixi, bibas.

ALEXANDRI ET PHILIPPI.

OTTOMARO LVSCINIO INTERP.

PHILIPPVS.

ON igitur inficiaberis Alexander ex me prognatum te eſſe filium, nam ad Iouem Hammonem genus paternum referens, mortem non obiiſſes. ALEX. Neq; uero neſcius eram pater, Philippi Amyntæ me eſſe filium: ſed quia ad res gerendas ſic mihi uiſum erat conducere, commento hoc uſus ſum uaticinij. PHIL. Quid ais? Conducibile id tibi uiſum, ut uanitatibus impoſtoribus fallendum te exponeres? ALEX. Non ſitnuc, ſed barbaros in mei admirationem tractos, facilius hoc prætextu noſtro ſubdidimus imperio: quum nemo unus uiribus noſtris hactenus reſtiterit: quippe hac ſola opinione ducti, quòd aduerſus deum ſibi eſſet præliandum. PHIL. Quos tu igitur tanto conatu dignos, uſquam uiciſti? qui cum timidis illis arculis, peltarijs, ac gerris uimineis pugnare ſolitis, ſemper congreſſus es? Atqui Græcos armis domare, Bœotios, Phocenſes, Athenienſes, & id genus alios, operis fuerat ſtrenui atq; magnifici. Arcadum inſuper ſuſtinere armaturam, equitatum Theſſalum, Eleorum iaculatores, Mantineos peltis inſtructos, aut cum Thracibus, Illyricis, Pæonibusue manum conſerere, operoſum profecto atque arduum id fuiſſet imprimis. Cæterum Medos, Perſas & Chaldæos delicatos ac plurimo auro conſpicuos, non ſatis compertum habeo, quonam modo ante te, duce Clearcho mille uiri bello adorti expugnarint, fœdè in fugam actos anteaquam ad manus uentum fuiſſet. ALE. At uero Scythæ, pater, & Indici elephantes res ſunt non uſqueadeo abiectæ & contemptibiles. Et tamen neq; conteſtatis inter ipſos inteſtinis odijs, neque per proditionem mihi uenundari paſſus ſum uictoriam. Sed neq; deieraui unquam, aut per nugas à pollicito receſſi, fidemque ſolui uictoriæ gratia. Adde, quòd & Græcos alios ſine ſanguine in deditionem accepi, Thebanos autem, fortaſſis ipſe audiſti, quomodo aggreſſus fuerim. PHI. Noui hæc omnia ex Clito, quem tu inter epulas, eò quòd nomen meum celebraret, & meas res geſtas cum tuis conferre auderet, traiecto per corpus telo, tum iugularas. Tu uero & Macedonicam chlamydem abijciens, candyn, Perſicum amictum, recepiſti (ut aiunt) & tiaram rectam. Vt ne interim commemorem, quòd à Macedonibus, uiris utique liberis, adorari debere te, in animum duxeris. Et qui, quod maximè omnium erat ridiculum, hominum abs te uictorum mores imitatus es. Tempero mihi, ne memorem alia, quæ turpiter admiſeris,

Culpatur Alexandri arrogantia, et commentum quo deum ſe haberi uoluit.

ſeris, uiris doctis in leonũ claustra inclusis, & nuptijs talibus peractis. Quòdque Ephestionem plus quàm esset satis, amaris. Vnum est quod solum laudo abs te gestum, in Darij uxore uidelicet, forma præstante, quia ab illius complexu abstinueris, & gentricis illius, atq; filiarum, ne uim paterentur, curam susceperis. Regium certè id opus extitit, quod tum factitasse te accepimus. ALEX. Quomodo autem tibi non probatur, pater, quòd in Oxydracis, gente Indica, lubens me in periculum coniecerim, atq; acceptis plurimis uulneribus, muros primus omnium transilierim? PHIL. Non probo, Alexander. Neque id, quia pulchrum esse negem, uulnerari quandoque imperatorem, & in subeundis periculis prætentare uiam; sed quia ex re tua isthuc erat minimè. Siquidem pro deo habitus, quos, oro, risus præbebas spectatoribus, quando post accepum uulnus, ab exercitu magno tumultu direptus, mœrens ac eiulans sanguine fluitabas? Adde quòd Iupiter Hammon, tanquam præstigiator quispiam, & uanus propheta, reus mendacij palam tum arguebatur. Non enim uideo qualiter risum contineat, qui Iouis filium uiderit animum deijcere, & in desperatione rerum efflagitare medicorum auxilia. Denicq; quum iam tandem mortẽ obieris, quem credas obsecro, qui confictam illam adoptionem, qua Iouis dictus es filius, non carpat maledictis? Potissimum ubi dei istius cadauer porrectum iacere, turgidum sanè, & iuxta aliorũ corporum morem contactu suo omnia labefactans, aspexerit. Cæterum quòd ais Alexander, tibi fuisse conducibile, quo facilius rerum potireris: id profecto multum tibi gloriæ ex benè etiam ac strenuè gestis eripuit. Nam quanquam insigniter multa, tamen dijslongè inferiora agere uisus, uacillare ob hoc iudicatus es, & tota ratione deficere. ALEX. Haud quaquam de me isthuc sentiunt mortales. Sed cum Hercule me & Baccho conferunt, ueluti æmulum, pariq; cum illis gloria certantem. Nam & Aornum, a neutro etiam illorum armis subactum, ego facilè cepi. PHI. Etiam dum uideris ista ut Hammonis filius dicere? quando nec Baccho quidem cedis, aut Herculi. Sed nec erubescere nosti Alexander, solitamue dediscere arrogantiam, teipsum dein noscere, uel iam tandem sapere, etiamsi serius, ubi fato occubueris.

ANTILOCHI ET ACHILLIS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ANTILOCHVS.

VAENAM sunt illa Achilles, quæ tu Vlyssi iam primum commemorando in mortem executus es, ut minimè generosa, ac Chirone atque Phœnice, quibus tu aliquãdo usus es præceptoribus, parũ digna. Audiui enim magis ex re tua futurum tibi uideri, si uilis agricolę munus obiens, ino pi, cui nec uictus supperat, loces operam, quã ut omnibus uita functis domineris. Quæ si rudis quidam plebeius, ex media Phrygia ortus, atq; immodicus insuper, etiam uitæ affectator diceret, ferendum fortè id esset, atq; condonandum non nihil rusticitati. Verum ex Peleo prognatum, & ex omni heroũ numero periculorũ contemptorem acerrimum, in tam abiectam & humilẽ de seipso descendere opinionem, fœdũ sanè atq; pudendũ imprimis. Denicq; ijs quæ in uita strenuè gesseris equidem haud scio quomodo ista conueniant. Nam dum in Phthio regnare tibi ad senectam usq; licuisset, citra gloriam tamen, tu glorioſam oppetere mortẽ maluisti, quàm potiri regno. ACHIL. At ô Nestoris fili, nondum etiam tum fecerã rerũ earũ periculum, & quid cui prę ferrem ignorans, gloriolam hanc infelicem

Æqualem omni umapud inferos esse conditionem, nemmemq; nemmemq; præferri mortui

propo

proponebant uitæ. Atqui sero iam tandem intelligo quàm egerim imprudenter. Apud uiuos enim reperies fortè, qui res bene gestas celebrent literarũ monumentis: sed hic apud manes non uideo quàm frugiferum opus effecerim, ubi unus est honos omnium. Sed neq; uires iam adsunt corporis Antiloche, aut forma, interciderunt omnia, pari rerum statu ursuntur omnia, nullum sapientiæ, aut alterius rei discrimen est. Adde quòd nulli iam ex Troianorum mortuis formidabilis sum, nemini Græcorum uenerandus, prorsus omnium de mortuis existimatio est: siue boni fuerint, siue improbi. Hæc sunt quæ me angunt, & miserè sollicitant, & ob quæ doleo, quòd non potius loco operas, & uiuo. ANTI. At uero Achilles, quid agat quispiam quando sic natura comparatum est, ut omnes prorsum cogantur semel uitam relinquere, quæ lex quum in uniuersum iam obtinuit, nec abrogari ullo modo queat, patienter hanc feras oportet. Cæterum aspice nos, quotquot penes te sumus: deniq; & Vlysses quoque post pusillum aduenier. Vnde solatium tibi meritò afferet societas: id quod & aliis in rebus plerũq; usu uenire solet. Non enim solus uideris in hæc mala coniectus. En tibi Herculem, Meleagrum, & alios pleroscq, qui nõ parum multos in admirationem traxere: qui quidem (ni fallor) haudquaquam in uitam uidentur redituri, si quis eos ad inopes & uictu indigos mittat, ut illis pro mercede seruiant. ACHIL. Sociorum hæc quidem admonitio est; uerum haud scio quo pacto eorum, quæ in uita aguntur, memoria, impendiò me excruciat. Arbitror autem & uestrũ unuquenque ita affici, etiam si non palàm confiteamini: nequiores sanè in eo, quòd tacitè huiuscemodi per quietem toleratis. ANTI. Non equidem Achilles, sed longe tibi præstamus: quippe qui intelligimus quàm sit inutile, de iis rebus uerba facere. Silere enim & æquo animo sustinere omnia, quæ accidunt, datum nobis est. ne tibi affectu isto similes ipsi quoq;, ridiculi omnibus meritò uideamur.

DIOGENIS ET HERCVLIS.

P. VIRVNIO INTERP.

DIOGENES.

Ridetur diuinitas Herculis

VNÒ VIDO Hercules hic est? Haud quisquam me hercule alius, Arcus, clauа, pellis leonina, magnitudo ipsa, totus denique Hercules est. Igitur è uita decessit, qui Iouis erat filius? Dic quæso ò uicterioſe, mortuus ne es? Ego enim quũ terræ superessem, tibi haud secus quàm deo sacrificaui. HER. Rectè quippe sacrificasti. Hercules enim ipse in cœlo unà cum diis immortalibus cõsistit, Hebenapud se habens cruribus formosissimã. Ego uero qui te alloquor, sua sum umbra. DIOG. Quidnam dicis amabo? umbra ipsius dei? Fieri enim potest, alterã eundem ex parte deum esse, altera uita decessisse? HERC. Vtiq;. Illeenim nequa quam mortuus est, sed égò dũtaxat imago ipsius sum. DIOG. Intelligo rem. Te uirum pro uiro Plutoni pro se dedit, & tu nunc pro illo mortuus es. HERC. Sic res se habet. DIOG. Quo pacto igitur callidissimus cum sit Aeacus, te neq; illum esse non nouit, sed admisit tanquam suppositititium Herculem. HER. Quoniam ille ipse esse uideor. DIOG. Vera autumas: nam ita persimilis es, ut si ille ipse sis. Caueas igitur ne contrà fiat ut tu quidem Hercules existas, imago uero apud deos immortales Heben in uxorem duxerit. HER. Audax nimium es atque loquax: & nisi à scommatibus, quæ in me iacis, abstinueris, senties quamprimum qualis dei imago sim. Arcus enim nudus est atq; paratus. DIOG. Curautem deceterò te timeam, quum semel mortuus sis? Sed per tuum Herculem dic

quæso

quæso, dum ille uiuebat, eras ne una cum ipso, & tunc imago existens, aut unus quidem eratis in uita, posteaquam autem è uita decessistis separati: ille quidem ad deos immortales adolauit, tu uero umbra, ut dignum uidetur, ad inferos aduenisti? HERC. Etsi fas equidem foret, nequaquam respondere uiro sophistice percunctanti: attamen aures quoque ad hoc porrigas. Quicquid enim Amphitryonis in Hercule erat, idipsum morte affectum est, quod nempe ego sum (ut dixi) totum: quod autem ex Ioue erat, cum dijs immortalibus conuersatur. DIOG. Perspicue nunc intelligo, autumas enim eadem uice Alcmenam duos peperisse Hercules: unum quidem ex Amphitryone, alterum uero ex summo Ioue: ex quo factum est, ut gemini unius matris utero lateretis. HERCV. Nequaquam ô insane, idem profectò ipsi eramus ambo. DIOG. Neque adhuc ad intelligendum id facile est, duos Hercules in unum esse compositos, nisi quis diceret, uos tanquam Hippocentaurum in unum fuisse copulatos, hominem uidelicet, & deum. HER. An non & homines eodem pacto ex duobus componi tibi uidentur, animo uidelicet & corpore? Vnde quid prohibet animum quidem ipsum ex summo Ioue natum, adesse cœlo, me uero mortalem ad inferos uenisse? DIOG. Vtique eleganter hæc disseruisses, ô optime Amphitryoniade, si corpus hac tempestate esses, sed incorporea es imago: itaque periculum est, te triplicem iam feciſſe Herculem. HERC. Quonam modo triplicem? DIOG. Hoc quidem modò: nam si unus in cœlo existit, tu uero apud nos imago, corpus autem in Oeta, iam in puluerem uersum, hæc tria iam sunt, animaduertas igitur uelim, quem tertium corpori esse intelligas patrem. HERC. Audax es, atque sophista, sed quod nomen tibi est? DIOG. Diogenis Sinopei imago: ipse autem, per Iouem, minime cum dijs immortalibus, sed cum mortuorum optimis conuersor, Homerum atq; huiuscemodi fabulas deridens.

MENIPPI ET TANTALI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

VID eiulas ô Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, stagno imminens? TAN. Quoniam siti enecor Menippe. MEN. Vsqueadeo piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel cauta uola hauriens? TAN. Nihil profecero si procumbam: refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri senserit: quòd si quando hausero, oriq; coner applicare, prius effluxit, quàm summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manum meam aridam relinquit. MEN. Prodigiosum quiddam de te narras Tantale: uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultum est. Cæterum tu quum sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? TAN. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiat. MENIP. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidem affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriare? At equidem haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neq; locum alium in quem morte demigret quispiam. TANTA. Rectè tu quidem dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum nihil sit opus. MEN. Desipis Tantale, & uti uerum tibi fatear, non alio potui uideris egere quàm ueratro mero; nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquæ quema modũ illi sed sitim horreas. TAN. Ne ueratrũ quidem recusarim bibere

Tantalus à labris sitiens fugientia captat Flumina.

Menippe,si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale,certum habens nunquam fore,ut uel tu,uel reliquorum Manium quispiam bibat: Nec enim fieri potest: quanquam non omnibus quemadmodum tibi, poena adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

MENIPPVS.

Forma bonum fragile.

TVbinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri? dic cito me docetoq;,utpote recens huc profectum hospitẽ. MER. Haud mihi licet per ociũ Menippe, quin tu isthuc ipso è loco dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est,& Narcissus ille,& Nireus,et Achilles,& Tyro,& Helena, & Leda. breuiter quicquid est ueterum formarum. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo,caluarias q; carnibus renudatas,inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis. MERC. Atqui hæc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant,ossa scilicet quæ tu uideris contemnere. MEN. At Helenam saltem mihi commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MEN. Et huius scilicet ossis gratia,mille naues ex uniuersa Græcia,acto delectu,sunt impletæ,tantaq; tum Græcorum,tum Barbarorum multitudo conflixit,tot urbes sunt euersæ? MER. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc uuã,quod si fecisses, forsan diceres tu quoq;,uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; contempletur, posteaquam coloris decus abiecerint,deformes nimirum uideantur. At idem donec florent coloremque obtinent,sunt speciosissimi. MEN. Proinde illud iam demiror Mercuri,si Græci non intellexerunt sese pro re usque adeo momentanea, quæq; tam facilè emarcesceret,elaborare. MER. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicunque uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

AEACI, PROTESILAI, MENELAI, AC PARIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

AEACVS.

Protesilaus primus græcorum interfectus.

VAMOBREM,Protesilaë in Helenam irruens,strangulas illam? PRO. Quia huius causa Aeace, imperfecta quidem domo relicta,& uidua uxore quã nuper duxi,reddita,mortuus sum. AEA. Accusa igitur Menelaũ. qui uos omnes pro tali cõiuge recuperanda,contra Troiam duxit. MEN. Nequaquã me,sed multõ iustius Parídem, qui hospiti mihi,uxorem contra omne ius eripuit. Hic enim non modo abs te,uerum ab omnibus tum Græcis tum Barbaris meritò strangulari debebat,ut qui tam multis,mortis caussa extiterit. PROT. Melius hoc. Proinde malè nominate,Pari,nunquam te dimittam è manibus. PARIS. Iniuriam adeo num facis Protesilaë,idq; eo magis,quòd eandem tecum artem exerceo. Nam & amori etiam deditus ipse sum,& ab eodem deo quasi uinctus teneor. Nosti aũt quòd quædam sunt,quæ inuitis nobis geruntur,et nescio quis deus

non

nos ducit, quocunq; ipsi placet, atque impossibile est, illi repugnare. PROT. Rectè dicis. Vtinam igitur Cupidinem ipsum hic comprehendere mihi liceat. AEAC. At ego etiam pro Cupidine tibi respondebo, quę iusta uidentur. Sic enim ille dicet: Sese quidem Paridi fuisse fortassis causam amandi, sed mortis causam tibi fuisse neminem alium, quàm teipsum, Protesilaē, qui clam uxore nuper ducta, postquam appropinquabatis Troadi, ita omni contempto periculo, & uelut desperatus ante reliquos omnes in littus exiliisti, gloriae nimirum cupidus, propter quam & primus, in egressu nauium occisus fuisti. PROT. Proinde & ego pro me ipso, tibi, Aeace, respondebo, multò iustiora, quàm tu. Neque enim ego mihi horum caussa fui, sed fatum: & quòd iam inde ab initio ita prædestinatum fuerat. AEAC. Probè, quid ergo istos accusas?

MENIPPI ET AEACI.

IACOBO MICYLLO INTERPRET.

MENIPPVS.

ER. Plutonem, ô Aeace, expone mihi, quęso, hic quę apud inferos sunt, omnia. AEAC. Haud facile, Menippe, omnia. Verum quae summatim & ueluti per capita indicari possunt, hęc accipe: Hic quidem, quòd Cerberus sit, nosti. Deinde & portitorem hunc nosti, qui te traiecit: praeterea & lacum, & Pyriphlegethontem iam uidisti, cùm ingressus es. MEN. Noui hæc, & praeterea te quoque, quòd hic in uestibulo sedes, atq; aditum obseruas. Etiam regem ipsum uidi, & Furias. Hominesuerò priscos, quaeso, ostende: & maximè eos, qui inter cæteros nobiliores fuere. AEAC. Hic quidem Agamemnon est, ille autem Achilles. Rursum hic Idomenes, qui propius assidet. post hunc Vlysses. Deinceps Aiax & Diomedes, & cæteri Græcorum praestantissimi. MEN. Papæ Homere, ut tibi Rapsodiarum tuarum capita, humi proiecta iacent, ignobilia atque obscura, cinis ac puluis omnia, & nugæ merę, denique uerè, ut abs te dictum est, capita infirma & caduca. Sed hic, Aeace, quis nam est? AEAC. Cyrus est. Ille autem Crœsus, & iuxta ipsum Sardanapalus. Vltra hos autem Midas, & deinceps ille, Xerxes. MEN. Et te, ô sceleste, tota exhorruit Græcia? iungentem pontibus Hellespontum, & per ipsos montes nauibus trajicere affectantem? Qualis uero & ipse Crœsus est? Cæterum, Sardanapalo, quaeso, huic Aeace, permitte, ut demulceam caput, inflicto colapho. AEAC. Nequaquam. Commi nueres enim ipsi caluariam, muliebris ac fragilis adeo cum sit. MEN. At certè tamen amplexabor illum, utpote semiuirum ac mulierosum planè. AEAC. Vis ne tibi ostendam, & doctos illos? MER. Per iouem etiam. AEAC. Primus en hic tibi Pythagoras est. MEN. Salue Euphorbe, siue Apollo, siue denique quodcunque uoles. PYTH. Ita sanè, & tu utique Menippe. MEN. Quid? an non amplius aureum istud femur habes? PYTH. Non: sed age cedo, si quid manducabile tibi habet pera ista. MEN. Fabas habet, quare nihil hic est, quod tu manducare queas. PYTH. Da modo. Nam hic apud manes alia dogmata atque instituta didici: nempe, quod nihil hic inter se similes sunt, fabæ & patrantium testiculi. AEAC. Porrò hic Solon est, filius Execestidis. praeterea ille Thales, & iuxta ipsos Pittacus, & cæteri illi, septem autem omnes sunt, ut uides? MEN. Læti hi sunt Aeace, soli atque alacres præter cæteros. Sed hic oppletus cinere, tanquam subcinericius panis aliquis, hic crebris pustulis quasi sufferuefactus, quis nam est? AEAC. Empedocles, Menippe, semicoctus ab Aetna monte huc profectus. MEN. O Aeripes optime, quid obsecro acciderat tibi, cur teipsum in crate

Homerus pater fabularum.

ἀμενηνὰ κάρηνα, capita sine robore: clausula frequens apud Homerum.

Pythagoras.

Empedocles.

res Aetnæ inijceres? EMP. Insania quędam, Menippe. MEN. Non, per Iouem, sed inanis quædam gloriæ affectatio, & fastus, & multa dementia. Hæc te conflagrare fecerunt, una cum ipsis crepidis, cum dignus minimè esses. Veruntamen nihil tibi commentum istud profuit, deprehensus enim es & ipse mortuus. Cæterum Socrates ille, Aeace, ubi locorum tandem est? AEAC. Cum Nestore ac Palamede ille plerunq; nugatur. MEN. Cuperem tamen uidere ipsum, si ubi locorum hic foret. AEAC. Vides ne caluum illum? MEN. At omnes hic calui sunt, quare omnium æquè notatio hæc fuerit. AEA. Simum istum dico. MEN. Etiam hoc simile omnium est. Nam & simi omnes sunt. SOCR. Mene quæris Menippe? MEN. Teipsum Socrates. SOCR. Quo pacto res Athenis se habent? MEN. Multi iuniorum philosophari se profitentur. Ac habitum certè ipsum, & incessum si quis aspiciat, meri philosophi uidentur, admodum multi. Cæterum autem uidisti opinor, qualis & Aristippus huc ad te uenerit, & Plato ipse, alter quidem olens unguenta, alter autem in Sicilia tyrannis adulari doctus. SOC. At de me quid sentiunt? MEN. Beatus, Socrates, quispiam es: quod ad huiusmodi res utiq; pertinet. Omnes itaq; te admirabilem fuisse uirum existimant, atque omnia cognouisse hæc (decet enim opinor, uerum hic dicere) cum nihil scires. SOC. Et ipse dicebam hæc ad illos, sed illi tum simulationem quandam, eam rem esse putabant. MEN. Sed quinam isti sunt circa te? SOC. Charmides, Menippe, & Phædrus, & Cliniæ filius ille. MEN. Euge, Socrates, quoniam & hic artem tuam exerces, neq; formosos istos negligis. SOC. Quid enim aliud quod quidem suauius sit, agerem? Sed huc propius nobiscum recumbe, si uidetur. MEN. Non, per Iouem. Ad Crœsum enim & Sardanapalum, redeo, prope illos habitaturus. Videor quippe mihi, non pauca habiturus ibi esse, quæ rideam, quando plorantes illos audiam. AEAC. Et ego quoq; iam abeo, ne quis mortuorum clam nobis subducat sese. Pleraq; autem alia uidebis Menippe, quando iterum conuenientus. MEN. Abeas licet, nam & hæc Aeace, uidisse sufficit.

Alludit ad id quòd Empedocles dicitur ereis crepidis usus fuisse. ut est apud Diogenem.

MENIPPI ET CERBERI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Fortitudinem Socratis falsam fuisse.

EVS Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quędam intercedit, quum & ipse sim canis, dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerumetiam humano more loqui, si quando uelis. CER. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est cõstanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatque despexit in hiatum, uiditq; profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosque deplorabat liberos, nihilque non faciebat, in omnem speciem sese conuertens. MEN. Num igitur fucatè sapiens erat ille, neque uerè mortem contemnebat? CER. Haud uerè: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uerò uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uerè possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porrò intus quum sunt, nihil mollius

neque

nec fractius. MEN. Cæterum ego quoniam animo tibi uisus sum subisse spectri CHA. Vnus mortalium Menippe, sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erit genere, & prior te Diogenes, propterea quòd neutiquam adacti subieritis, sed intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renuntiantes.

CHARONTIS ET MENIPPEI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

CHARON.

REDDE naulum sceleste. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHA. Redde, inquã, quod pro traiectione debes. MEN. Haud quaquam aut ferre queas ab eo qui non habeat. CHA. An est quisquam, qui ne obulum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiam præterea, equidem ignoro, ipse certè non habeo. CHA. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illiso baculo tibi commi nuam caput. CHAR. Num ergo te tam longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem, siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHA. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere, quanquam quod non habeo, quàm auferas? CHA. At tu nesciebas, quid tibi fierit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerùm non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? CHA. Solus ergo gloriaberis te gratis fisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinam exhausi, & remum arripui, & uectorum omnium unus non eiulaui. CHA. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHA. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergò molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinum si uelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dicteriis incessens, unusque cantillans, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem uirum transuexeris: planè liberũ, cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquam posthac te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: ne possis quidem iterum recipere.

De nudo Charonti reddendo litigant.

PLVTONIS ET PROTESILAI.

IACOBO MICYLLO INTERPRET.

PROTESILAVS.

DOMINE ò rex, ò noster Iupiter, & tu Cereris filia, ne despicite preces amatorias. PLV. Tu uero quid precaris à nobis, aut quis denique es? PROT. Equidem Protesilaus sum, filius Iphicli, patria Phylacenses, qui cum reliquis Græciæ in expeditione ad Troiam profectus, ac primus omnium contra Ilium pugnando, occisus sum. Precor autem ut dimissus hinc, modicũ temporis, in uitam redire denuo permittar. PLVT. Hunc amorem, Protesilaẽ, omnes mortui amant: sed nullus tamen ipsorũ potitur eo. PROT. At non uitam, ò Pluto, tantopere amo, uerum equidem uxorem, quam nuper ductam, domi reliqui, atq; in bello

Prote. tantum dem impetrat ese apud superos & uxorem.

nauigando profectus sum, Deinde infelix, in egressu nauium, ab Hectore occisus sum. Amor itaq; iste uxoris, non mediocriter me, ô Domine, enecat, uoloq; si uel paululum ab ipsa conspectus fuero, rursum huc descendere. PLVT. Non bibisti, Protesilae, aquam Letheam? PROT. Bibi equidem, sed hæc res præterfluit pondere. PLVT. Igitur expecta, adueniet enim & illa quandoque, neq; nunc opus quicquam erit, iterum ascendere te. PROT. Sed moram hanc ferre nequeo. Amasti autem tu quoq; aliquando, ac nosti, qualis res, Amor sit. PLVT. Et quid adeo iurabit te, unum diem reuiuiscere? deinde autem paulo post eadem hæc lugere? PROT. Spero me etiam illam adducturum esse, ut huc ad uos sequatur me: quare pro uno mortuo, paulo pôst duos recipies. PLVT. Haud fas est, ista fieri, neque etiam simile unquam factum est. PROT. At ego in memoriam tibi reuocabo, Pluto. Nam Orpheo ob ipsam hanc causam Euridicen uxorem reddidistis, & cognatam meam Alcestim emisistis, Herculi gratificantes. PLVT. Optaris autem cum ista nuda atq; deformi caluaria, formosæ illi sponsæ tuæ in conspectum uenire? Quo pacto autem illa etiam aspiciat te? quæ ne dignoscere quidem amplius te poterit? Terrebitur enim, sat scio, atq; aufugiet, tuq; frustra tantum iter exanclaueris. PROSERPINA. Proinde mi uir, tu isti quoque rei medicinam aliquam adhibe. Ac Mercurium iube, ut postquam ad lucem perue nerit Protesilaus, contactum uirga, mox in adolescentem formosum conuertat illum, qualis uidelicet antea fuit, cum ex sponsæ thalamo prodiret. PLVT. Quoniam, Proserpina, & tibi hoc uidetur, age perductum hunc iterum ad superos, Mercuri, sponsum facito. Tu uero memineris, non amplius quàm unum diem tibi permissum esse.

DIOGENIS ET MAVSOLI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

DIOGENES.

Contentio de sepultura, alterum quidem magnificentiß. alterum neglectiß

HE tu Car, quare tandem insolens es, tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine ô tu Sinopensis, quippe qui Cariæ imperauerim uniuersæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subegerim: Mileto usque peruenerim, pleriſque Ioniæ partibus uastatis. Ad hæc formosus erã ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiam pulchritudine conditum, utris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo, ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeò ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atque efferri? DIOG. Num ob imperium tàs, ob formam, atque ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ô formose Mausole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adest, Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quam obrem tua caluaria meæ sit anteferenda? siquidem utraque pariter tum calua, tum nuda: utrique dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbati sumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac fama illa præcioſa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, & hospitibus gloriæ causſa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat, uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsan illud commodum uocas, quòd

plus

plus oneris, atq; nos sustines, sub tã ingentibus saxis pressus ac laborans. MAV. Itane nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Diogenes? DIOG. Imo haud pares, inquam, uir clarissime: nam Mausolus discruciabitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere consueuit: ac Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso, memorabit, ab uxore Artemisia atq; sorore parato: contra Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est, uerum apud uiros excellentissimos sui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento, Carum abiectissime, celsiorem, ac tutiore in loco suustructam.

NIREI, THERSITAE, ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRE.

NEREVS.

CEDE denique uel Menippus hic iudex erit, uter nostrũ sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præstantior? MEN. Imò quinam sitis, prius arbitror indicandum, nã hoc opinor, scito est opus. NIR. Nireus ac Thersites. MEN. Vter Nireus, uter Thersites, nondum enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quòd tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formosissimũ appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitror. Iam uero tempus est, uti pronuncies Menippe, utrum altero formosiorem existimes. NIR. Mirũ ni me Aglaia Charopeq; prognatum,

Cõtentio de pulchritudine, quæ apud inferos nulla est.

Qui uir pulcherrimus unus,
Omnibus è Grajis Priameia ad Pergama ueni. MEN. Atqui non item sub terram opinor, pulcherrimus ueneris, quippe qui reliquis quidem ossibus alijs appareas assimilis: porrò caluaria hoc uno insigni à Thersitæ caluaria dignosci possit, quòd tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MENIP. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea specto quæ uideo, quæq; tibi adsunt in præsentia: cæterum ista norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? MEN. Neque tu, neque quisquam alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, pareq; sunt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc sat est.

MENIPPI ET CHIRONIS.

ERASMO ROTERÒDAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te, deus quum esses, tamen optasse mortem. CHI. Vera nimirum sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum, sicuti uides, quũ mihi licuerit immortalẽ esse. MENIP. At quænã te mortis cupido tenebat, rei uidelicet quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquã stultum atq; imperitũ: Iam mihi desierat esse iucũdum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, luceq; tueri?

Præsentibus ætatem quiescendum.

CHIR. Erat inquam Menippe, nam quod furundum uocant, id ego neutiquam simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiuere, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horae eaedem recurrerent, reliqua item omnia, quaecunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; aliis alia per uices succederent, satietas uidelicet eorum me cepit. Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuò fruaris iisdem, sed omnino in permutando posita est. MEN. Probè loqueris Chiron: caeterum haec quae apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, posteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contulisti? CHIR. Haud insuauiter Menippe: siquidem aequalitas ipsa quandam habet admodum populare. Nihil autem interest: utrum in luce quis agat, an in tenebris: praeterea neq; sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neq; esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. MEN. Vide Chiron ne temet ipse inuolues, neue eodem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem istuc ais? MEN. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quòd in uita semper iisdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidem similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. Ardè integrò tibi querenda erit uitae commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. CHIR. Quid igitur faciundum Menippe? MEN. Illud nimirum, ut sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo praedicant, praesentibus rebus sis contentus, bonisq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putes, quod ferri non queat.

DIOGENIS, ANTISTHENIS, ET CRATETIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

DIOGENES.

CIVM nunc agimus, Antisthenes, & tu Crates: quare, cur nõ, obsecro, imus deambulatum, rectà ad ingressum & fauces orci, ut ibi spectemus eos, qui descendunt, qui nam sint, & quid quisq; eorum agat? ANT. Eamus Diogenes. Etenim spectaculum hoc iucundum fuerit, uidere alios quidè ipsorum lachrymari, alios autem ut dimittantur, supplicare: quosdã autem ægre descendere, & quanquam ceruicem urgente ac impellente Mercurio, reluctari tamen, & resupinos obniti, nulla necessitate aut commodo suo. CRA. Ego uero etiam exponã uobis, quae ipse uidi in uia, quando huc descendebam. DIOG. Exponas licet, Crates, uideris enim quaedam omnino risu digna dicturus esse. CRA. Cum alij multi nobiscum descendebant tum uero inter ipsos maximè nobiles: Ismenodorus illedives, ex nostris, & Arsaces Medorum praefectus, & Armenius Orates. Ismenodorus igitur (occisus enim fuerat à latronibus circa Citheronem, quando Eleusinè, ut arbitror, proficiscebatur.) & gemebat, & uulnus in manibus praè se ferebat, liberos suos paruos, quos reliquerat identidem uocando, sibiq; ipsi ob audaciam succensendo. qui cum Citheronem transisset, ac loca illa circa Eleutheras, deserta, ac bellis uastata, peragrasset, non amplius quàm duos seruos secum adduxisset, idq; etiam, cum phialas quinq; aureas, & Cymbia quatuor, secum haberet. Arsaces autem (senior enim iam erat, & per Iouem, pro Barbarico illo ritu, facie non adeo inhonesta aut contemmenda,) grauiter ferebat atq; indignabatur, quòd pedibus incederet, uolebatq; sibi equum suum adduci. Nam & equus una cum eo mortuus fuerat, una plaga ambobus transfossis, a Thracensi quodam scutato, in eo prælio, quod cum rege Cappado cum ad Araxem fluuium commissum fuerat. Nam Arsaces quidem, infesto cursu in hostem ferebatur, longè, ut quidè

ipse

ipſe narrabat, ante alios euectus. Thrax autem expectato illo ſubſiſtens, ac ſcitum præ ſe tenens, uenientem Arſacis haſtam excutiendo diuertit, ipſe autem ſubmiſſa parumper ſariſſa ſua, & equum & inſidentem illum tranſuerberat.

ANTIS. Sed quo pacto fieri potuit, Crates, ut uno ictu ambos tranſuerberaret?

CRA. Facillimè Antiſthenes, Nam ille quidem curſu ferebatur, contum quendam uiginti cubitalem prætentum habens, Thrax autem ubi pelta obiecta, plagam excuſſiſſet, & iam cuſpis ipſum præteruecta eſſet, in genu procumbens, excipit ſariſſa uenientis impetum, ac equum ſub pectus uulnerat, quo mox præ furore ac uehementia curſus ſe ipſum tranſadigente, eadem haſta etiam Arſaces per inguina utrinq; ad nates uſq; penetrante, transfoditur. Intelligis nimirum quo pacto acciderit, cum non uiri, ſed equi magis hoc opus fuerit. Veruntamen indignabatur ille; quòd non ampliore honore, quàm cæteri, habebatur, uolebatq; eques huc deſcendere. Crates autem, priuatus quiſpiam erat, atque admodum debilis pedibus, quippe qui neq; ſtare humi, nedum incedere ullo modo poterat. Accidit autem hoc prorſum Medis omnibus, ut poſtquam ab equis deſcenderint, ueluti qui ſuper ſpinas ingrediuntur, ſummis pedum digitis, uix atq; ægrè incedant. Quamobrem cum per ſe ipſum humi deiectus iaceret, neque ullo prorſum pacto reſurgere uellet, bonus ille Mercurius ſublatũ in ſe hominem, ad cymbam uſq; portauit, ego uero ſequens ridebam. ANTIS. Et ego porrò, quando huc deſcendebam, neq; admiſcui me ipſum cęteris, ſed relictis plorãtibus illis, ad cymbam accurrendo, præoccupaui mihi locum, quo commodius nauigarem. Inter nauigandum uero, alij quidem lachrymabantur, alij autem nauſeabant; ego uero inter ipſos ſedens admodum oblectabar. DIOG. Tu quidem Crates & tu Antiſthenes, huiuſmodi ſortiti eſtis itineris comites. Mecum autem Blepſias ille fœnerator, ex Piræo, & Lampis Acarnan, qui mercenarios milites ductauerat, & Damis diues ille Corinthius, ſimul deſcendebant. Quorum Damis quidem à puero ueneno interemptus fuerat, Lampis autem ob amorem Myrtij meretricis, ſe ipſum iugularat. Blepſias uero fame miſer periſſe dicebatur, & apparebat ſanè adhuc pallidus ſupra modum, ac tenuis maximè. Ego uero quanquam antea noram, interrogabam tamen, quo pacto quiſque mortuus eſſet. Ac Damidi quidem accuſanti filium, non iniuſta uero, inquam, paſſus es ab illo, qui talenta cum haberes coaceruata mille, ac ipſe in delicijs uiueres, annos nonaginta natus, adoleſcenti illi quatuor obulos ſcilicet ſuppeditabas. Tu uero Acarnan, (gemebat enim & ille, ac deuouebat Myrtium) quid amorem accuſas, inquam, & non potius te ipſum? qui hoſtes quidem haud unquam perhorrueris, ſed tetro periculis offerendo, ante alios in prælium deſcenderis. A puella uero uulgari illa quidem ac fortè oblata, & à lachrymis atque ſingultibus fictitijs, generoſus ipſe tu captus fueris. Nam Blepſias quidem ipſe ſeſe accuſat, ob nimiam ſtultitiam, quòd pecuniam uidelicet cuſtodierit hæredibus nulla neceſſitudine ſibi coniunctis, dum uanus ipſe in perpetuum uicturum eſſe ſe putat. Verum mihi quidem non uulgarem uoluptatem præbuerunt tunc lamentantes iſti. Sed iam circa fauces ſumus. Aſpicere nos illuc oportet, atque à longè contemplari aduenientes. Papæ, multi certè, & uarij, omnesque lachrymantes, præter pullos iſtos & infantes. Quin & ætate nimia confecti illi lugent. Sed quid hoc? num philtro aliquo uitæ tenentur? Iſtum igitur decrepitum interrogare lubet: Quid ploras heus tu, tam prouecta ætate mortuus? Quid indignaris bone uir, præſertim cum ſenex huc adueneris? Eccubi rex fuiſti? MENDICVS. Haudquaquam. DIO. Verum ſatrapa? MEND. Neq; hoc. DIO. Num igitur diues fuiſti: ideoq; male te habet, quòd relictis multis delicijs ac uoluptatib. mori coactus fueris? MEN. Nihil tale, ſed annos quidem circiter nonaginta natus fui, uitam aũt difficilè egi, arundine & linea uictũ quæritans, ultra modum egenus ac pauper, liberis carens,

& præ-

& præterea claudus quoq;, & parum oculis uidens. DIOG. Et uiuere cupiebas cum talis esse? MENIP. Certè quidem, dulcis enim erat lux. Mori autem graue & horrendum. DIOG. Deliras ò senex, & iuueniliter te geris erga necessitatem, & hoc, cum sis coæqualis portitori huic. Proinde quid iam de adolescentibus dicamus, quando etiam decrepiti isti tantopere uiuere cupiunt? quos decebat ipsam mortem etiam consectari, tanquam remedium quoddam, eorum malorum, quæ secum fert senectus? Sed abeamus iam, nequis & nos suspicetur tales esse, qui hinc aufugere cupiamus, quando circa fauces hic nos oberrare uiderit.

MENIPPI ET TIRESIAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Tiresias utrunque sexum expertus, muliebrem pronunciat suauiorem

AN uero & cæcus sis, Tiresia, non amplius cognitu facile est. Nobis enim cunctis, æquè sunt uacui oculi, ac solæ illorum sedes relictę: quod aũt ad cætera attinet, non facile dixeris, qui Phineus, aut qui Lynceus fuerit. At uero, quòd uates fueris, & quòd utrumq; solus teipsum perhibueris, marem ac fœminam, auditis aliquando poëtis, noui. Proinde, per deos, dic mihi, utram uitam expertus es suauiorem, uirne quando fuisti, an cũ fœmina? TIRE. Potior multò fuit, Menippe, muliebris uita, expeditior enim: & dominãtur quoque uiris mulieres: neq; ipsis necesse est in bellum proficisci, neq; ad propugnacula stare, neque in concionibus dissidere, neque in foro atq; iudicijs contendere. MEN Quid? annon audisti, Tiresia, Euripidis Medeam, qualia dixerit, cũ mulierum genus deplorando commemorat, quam miseræ sint, & intolerabilem parturiendo laborem sustineant? Verum dic mihi (commonefecerunt enim me uersiculi isti Medeæ) peperisti ne etiam aliquando, cum mulier esses: an uero sterilis, & absq; semine uitam illam degisti? TIR Quid hoc, Menippe, interrogas? MEN. Nihil acerbè, Tiresia, Verum responde, si tibi molestum non est. TIRES. Non fui sterilis quidem, sed neque peperi tamen. MENIP. Sufficit hoc. Vtrum enim & uuluam habuisses scire uolebam. TIR. Habui scilicet. MEN. Successu autem temporis, uuluane illa euanuit, & membrum muliebre obturatum est: mammillæq; iterum complanatæ, deinde uirile succreuit, & barbam produxisti, an uero repente ex muliere uir factus prodijsti? TIRE. Non uideo quid sibi uelit interrogatio hæc. Videris autem mihi pro dubio habere, factum ne hoc ita sit, an non. MEN. Quid? an non dubitare, Tiresia, de huiusce modi rebus conuenit? sed perinde ac fatuum aliquem, non perpensis, fieri ne possint, an non, protinus proueris recipere? TIR. Tum tu igitur neq; cætera credis hoc pacto contigisse, puta quum audieris, ut quædam ex mulieribus aues factæ sint, aut arbores, aut feræ: Philomela uidelicet, aut Daphne, aut Lycaonis istius filia. MEN. Quòd si quando & in illas incidero, tum quid ipsę dicant quoq; scibo. Tu uerò, ò optime, ecquid, cùm mulier esses, uaticinatus quoque es tum, quemadmodum & postea, an uerò pariter & uir & uates didicisti esse? TIR. Vides? ut cuncta ea quæ de me feruntur, ignoras: puta quo pacto & litem quandam Deorum diremi, & Iuno uisu me priuauit: Iupiter autem in solatium damni eius, uaticinandi artem mihi dedit. MEN. Adhuc ne Tiresia, mendacijs istis caperis? Sed facis hoc more uatum. Consuetum enim uobis hoc est, nihil tam sani dicere.

AIACIS

AIACIS ET AGAMEMNONIS,

IACOBO MICYLLO INTERP.

AGAMEMNON.

Itu, dũ furore correptus fuisti, Aiax, te ipsum interfecisti, nos autem cunctos etiam membris, ut puta vas detruncatis, deformasti, quid quæso Vlyssẽ accusas? Ac paulo antè neq; aspicere ipsũ uoluisti, cũ uenisset huc uates cõsulturus, neq; alloqui dignatus es uirũ cõmilitonẽ ac sociũ, sed superbè admodũ ac grandi incedẽs gressu, præterisisti. AIAX. Meritò Agamemnon. Ille enim mihi furoris huius autor extitit, ut qui solus mecũ pro armis iudicio contendere ausus fuerit. AGAM. An uero dignũ censebas te, qui absq; aduersario, atq; absq; puluere, ut dicitur, superares omnes? AIAX. Quid ni? in tali utiq; caussa. Nam armatura ea cognationis quodam ſure ad me pertinebat, cũ fratris mei patruelis certè fuerit. Deinde uos cæteri, qui multo quàm ille, præstantiores eratis, detrectastis certamẽ & cessistis mihi arma, iste autẽ Laertæ filius, quem ego non semel in summo periculo seruaui, cũ iam à Troianis propè concideretur, melior esse me uoluit, ac dignior qui armis illis potiretur. AGAM. Accusa igitur, ò generose, Thetim, quæ cum tibi debuisset armorum successionem ac hæreditatem, ut potè cognato, tradere, in medium allata illa posuit. AIAX. Haudquaquam, sed Vlyssem, ut qui solus sese mihi opposuerit. AGAM. Ignoscendum, Aiax est, si homo cum esset, appetiuit gloriam, rem dulcissimam, cuius gratia etiam nostrum quilibet obire pericula sustinet, præcipuè quando & uicit te postea, & hoc, Troianis ipsis iudicibus. AIAX. Noui ego quæ me damnarit, sed fas non est, de diis aliquid dicere. Vlyssem igitur alio ad quàm odisse, non possum, Agamemnon, non si mihi ipsa Minerua hoc imperet.

MINOIS ET SOSTRATI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MINOS.

RADAMANTHE hic quidẽ Sostratus, in Pyriphlegetontẽ præcipitetur, Sacrilegus autẽ ille à Chimera discerpatur, Tyrãnus uero iste, Mercuri, iuxta Tityũ, in longũ extentus, arrodendũ & ipse epar præbeat uulturib. Vos autè, boni ac probi, abite quàm celeriter in campũ Elysiũ, insulasq; beatorũ habitate, pro ijs, quæ rectè ac iustè in uita fecistis. SOST. Audi ò Minos, nũ tibi iusta dicere uidear. MIN. An ego denuo nunc audiã? An nõ cõuictus es, Sostrate, quod & malus fueris, & tam multos occideris? SOST. Conuictus quidẽ fui, sed uide, nũ iustè ob id supplicio afficiar. MIN. Atq; admodũ, si modo id iustũ est, pro merito quenq; suo pœnã dependere. SOS. Attamen respõde mihi ò Minos, Breue enim quiddã interrogabo te. MIN. Dic, sed ne prolixè modo, quo deinceps & cæteros dijudicare possimus. SOST. Quæcunq; in uita egi, utrum uolens ea feci, an ita à Parcis agglomeratum mihi fuit? MIN. A Parca scilicet. SOS. Proinde & boni pariter omnes, & nos, qui mali uidemur, eadem agimus, dum illi obsecundamus. MIN. Ita profecto. Clotho uidelicet illi parentes, quæ unicuiq; iniungit, cum primum natus est, quæ agenda ipsi

Si fatali necessitate omnia perag untur, immerito puniuntur ſontes.

Sententia Minois irrita fit.

ipsi sunt. SOS. Siquis igitur ui compulsus ab alio, occiderit aliquem, cum nõn possit illi contradicere, à quo compellitur: ut uerbi gratia: si carnifex, aut satelles quispiam, alter iudici parendo, alter, tyranno: quemnam cædis istius reum agés? MIN. Quem alium, nisi iudicem aut tyrannum? Quoniam neque ipsum gladium accusare possumus: subseruit enim hic, tãquam instrumentum quoddam, animis atque furori accommodatus illius, qui primõ causam hanc præbuit. SOS. Rectè sanè ô Minos, laudo quòd hęc etiam exemplo, quasi quodam auctario locupletas. Siquis autem, mittente hero, ueniat ipse aurum uel argentum afferẽs, utri nam ea gratia haberi debet, aut utri beneficium hoc acceptum referendum est? MIN. Ei, qui misit, Sostrate: nam ille qui attulit, minister tantum fuit. SOST. Vides ne igitur quam iniusta facis, dũ supplicio afficis nos, qui ministri tantum fuimus eorum, quæ Clotho nobis imperauit? & rursum, dum honore prosequeris eos, qui in alienis bonis ueluti dispensatores quòdam sese gesserunt. Non enim illud dicere quisquam poterit, quòd contradicere, aut imperata detrectare licitum fuerit in ijs, quæ cum omni prorsum uis ac necessitate imperata fuere. MIN. Multa, ô Sostrate, & alia uideas licet, minimè secundum rationem fieri, si diligenter expendas. Verũtamen tu ex hac quæstione hoc boni consequeris, quandoquidem non prædo solum, uerum etiam Sophista quidam esse uideris. Sõlue ipsum Mercuri, nęue deinceps amplius puniatur. Cæterum illud uide, ne & cæteros manes similia interrogare doceas.

MENIPPVS SEV NECYOMANTIA.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VIdetur hoc Dialogo Lucianus illud maximè commendatum uoluisse, quod in fine, Menippus ait à Tiresia in aurẽ sibi dictum fuisse: Priuatorum uidelicet hominum uitam optimã atq; tutissimã esse, quod idẽ Græci noto illo prouerbio dicitãt: Τὸν ἄφανῆ βιὸν εὐθαρῆ. Nã diuitias, potentiã, gloriã & cætera, quæ mundus appetit, uanã omniã & incerta esse: præcipue autem diuitum atq; magnorum hominum, ut uitam ipsam periculosam, & pompis solennibus, item tragicis quoq; fabulis similem esse, ita uiuentes plerumq; sortiri exitus, quod eo decreto uidetur intelligere uelle, quod apud inferos contra dictum factũ fuisse dicit, quo & corpora illorum supplicijs destituantur, et animum in asino mugire iubentur, quod & ipsum nimirum eam significationem habet, quòd diuitum animi plerumq; inertes, & omnis doctrinæ expertes esse soleant. Inscribitur autem Necyomantia, quasi dicas, ab inferis seu mortuis petitum responsum. quo uel maximè apparet, eum Dialogi scopum habẽdum esse, qui responso isto Tiresiæ proponitur. Semper enim ex titulis alter nobiliorem Dialogi personam, alter argumenti quasi quãdam σκλιὸν indicat, Platonico more, quem maximè in hoc Lucianus imitatus est. Constat autem perpetua quadam narratione, qua & causam & modũ sui ad inferos descensus, & præterea occasionem, qua edictum illud de diuitibus audierit, commemorat. In hac præcipui quidem loci sunt & maxime illustres: de incerta doctrinã Philosophorum, de Magorum superstitione & potestate, De inferorum locis, supplicijs & æqualitate: & postrema illa collatio uitæ humanæ cum pompa solenni, & cum fabulis Tragicorum. Occasio & exordium Dialogi ab habitu & percunctatione Menippi sumuntur.

MENIPPVS, PHILONIDES. MEN.

Occasio Dialogi, ab incessu & habitu Menippi.

ALVE atrium, domusq; uestibulum meæ: Vt te lubens aspicio lucí redditus. PHI. Num nam hic Menippus est canis ille? Non hercle alius, nisi ego fortè ad Menippos omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus huius insolentia? claua, lyra, leonis exuuiæ? Adeundus tamen est. Salue Menippe. Vnde nobis aduenisti? diu est quòd in urbe uon uidimus. MENIP.

Adsum reuersus mortuorum è latebris,

Fori

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clàm nobis Menippus uita functus est, reuixitq; denuò. MEN.
Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quæ nam causa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MEN.
Iuuenta me incitauit, atque audacia,
Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ò beate Tragica, & ab Iambis descendens, sic potius simpliciter eloquere: quæ nam hæc uestis, quæ causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui nec quæ iucunda, neq; delectabilis sit uia? MEN.
Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,
Consulerem manes ut uatis Tireliai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos confarcinatis uersibus. MEN. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut numeri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi, quo pacto res humanæ hic se habent in terris? & quid nam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actitabant, rapiunt, peierant, fœnerantur, usuras colligunt. MEN? O miseri atque infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerum prodere non licet, neq; arcana quæ sunt, reuelare, ne quis fortè nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe, per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea sacris edisseres. MEN. Dura profectò iubes, & neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius ò beate, quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia, quæ abs te audire libentissimè uelim. Quę uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ usu aut auditu digna uidebantur, nihil omnino prætermisisse. MEN. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hunc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audirem q; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsiones, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraque putabam, & studiosè erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis adprime contraria, neque uidelicet adulteria committere, neq; seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus constiti, incertus omnino quo me pacto gererem. Neq; enim deos unquam putaui mœchaturos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogareq; uti me utcunque liberet, uterentur, uitæq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quòd me ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maximè diligenter obseruans, summam repperi ignorantiam, omniaque magis incerta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ

Occasio argumenti.

Narratio continens causam descensus ad inferos.

Philosophorum incertæ & diuersæ doctrinæ

ursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnino labo rare, corpusq; siti, uigilijs, ac squalore subigere, miserè semper ad fectum, contu meliosq; obnoxium assidue, Hesiodi sedulo inculcans celebria illa de uirtute car mina, & sudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumq; possessionem indifferentem putare. Ali us contrà bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid di cam? de quò ideas, incorporeas substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quod absurdo rum omnium maximè fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contrà quicquam huscere potuerim, atque id, quum tamen manifestè cognoscerem fieri nunquam posse, ut eadem res calida simul frigidaque sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi acci debat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum con trà abnuerem. Præterea quòd multò erat istis absurdius, uitam eorum diligen ter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisque summopere pu gnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissimè conspexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes: omnia denique nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernaban tur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus om nes fermè palàm incessebant: clanculum uero ad eam solam libenter cõfluebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc ægrè molesteque tuli. Aliquan tulum tamen inde memet consolabar, quòd una cum multis & sapientibus & ce leberrimis uiris ipse insipiensque essem, atque uerè adhuc ignarus oberrarem.

Modus descen sus.

Magorum po tentia & super stitio.

Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in men tem ut Babylonem profectus, magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac suc cessoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit, illuc tutò deducere, ac rursus inde reducere. Optimè ergo me facturum putaui, si cum horum quopiam de descensu pacisceus, Tiresiam Boeotium cõsulerem, ab eoque perdiscerem (quip pe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapientissimus quis que potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quàm poteram celerrimè Babylonem uersus recta contendi. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldæo rum quendam hominem certè sapientem, atque arte mirabilem, coma quidem canum, admodum umq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mi throbarzanes: orans igitur obsecransq; uix exoraui, ut quauis mercede uellet in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidem di es nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluit ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mussitans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti so lent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, nisi quòd quosdam uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deduxit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atque mulsum, & Choaspi lym pha: lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam præparati satis hac die ta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit si mul atque absterxit, faceq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & magi cum simul illud carmen submurmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris læderer, circumiens, reduxit domum, ita ut eram, reciprocantem: ac re liqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quan dam uestem induit, Medorum uesti ut plurimum similem: ac me quidem his quę uides, ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque insuper lyra. Iussit præ-

terea

terea ut nomen ſi quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, ſed Herculem, Vlyſſem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita ô Menippe? neque enim cauſam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perſpicuum id quidem eſt, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui deſcenderant, puta uiſi me his aſſimilaret, fore ut facilius Aeaci cuſtodias fallerem, atque nullo prohibente tranſirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emiſſus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingreſſi in receſſum incumbimus. Parata ſiquidem ab illo fuerant, cymba, ſacrificia, mulſa, & in id myſterium denique quibuſcunque opus erat. Hæc poſtquam ergo quæ prompta erant, impoſuimus, tum nos quoque

Ingredimur triſtes, lachrymiſq; implemur obortis.

Atque aliquantiſper quidem in fluuio ferimur: deinde in ſyluam delati ſumus, ac lacum quendam, in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; tranſmiſſo, in regionem quandam peruenimus ſolam, ſyluoſam atque opacam, in quam deſcendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam ſanguine conſpergimus. At magus interim accenſam facem tenens, haud amplius iam ſummiſſo murmure, ſed uoce quàm poterat maxima clamitans, dæmones ſimul omnes conuocat, Pœnas, Erynnes, Hecaten nocturnam, excelſamq; Proſerpinam, ſimulq; polyſyllaba quædam nomina barbara atq; ignota commiſcet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine ſolũ ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iam res planè triſtis ac mœſta fuit. *Poëtica hypotypoſis orci carminibus magicis excitati.*

Vmbrarum at timuit rex imis ſedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraque, lacus Pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum deſcendentes hiatum, Rhadamanthum prope modum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat, commouitque ſeſe. At quum ego lyram celerrimè correptam pulſaſſem, cantu ſtatim ſopitus, obdormit: deinde poſteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè nõ licuit. Iam enim onuſtum erat nauigium, & eiulatu certè plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, uſqueadeo, ut mihi certè ex bello quopiam adeſſe uiderentur. At optimus Charon, quum leonis uideret exuuias, eſſe me ratus Herculem, recepit, tranſque uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monſtrauit ſemitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam uenimus maximum, aſphodelo conſitum, ubi circumfuſæ undique mortuorum ſtridulæ nos ſequuntur umbræ. Tum paulò procedentes longius, ad ipſum Minois tribunal acceſſimus. Erat ipſe quidem in ſolio fortè quodam ſublimi ſedens. Aſtabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidam adducti ſunt ex ordine, longa fune uincti. Dicebantur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, ſycophantæ, ac talis hominum turba quiduis in uita patrantium. Seorſum autem diuites ac fœneratores prodibant, pallidi, uentricoſi ac podagrici, quorum quiſque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum impoſito. Nos igitur aſtantes, & quæ fiunt omnia conſpicimus, & quæ dicuntur auſcultamus. Accuſant autem noui quidam atq; admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi, per Iouem, ſunt, ac ne iſthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Vmbras ne unquam iſtas noſti, quas oppoſita ſoli reddunt corporas? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quum primum functi uita ſumus, accuſant, teſtantur, atque redarguunt quicquid in uita peccauimus, & ſanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiſcum uerſatæ ſemper, noſtrisque nuſquam digreſſæ corporibus. Minos igitur curioſe quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum, pœnas ibi ſceleribus ſuis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiue- *Deſcriptio inferorum.* *Iudicia & Accuſatores, & pœnæ defunctorum.*

rent, ac dignitates inflauerant, quicq; adorari se ferè expectabant, nimirum breui perituram eorum superbiam fastumque detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoque mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia, diuitias inquam, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt, tanquam somnium quoddam, humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicarer nimis quàm delectatus fuerim. Et si quem eorum fortè agnoueram, accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantopereque fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obsiderent, pulsi interim excluſique à famulis, illius expectabant egressum: At ipse uix tandem illis exoriens, punicens, aureus aut uersicolor, felices ac beatos se facturum salutantes putabat, si pectus dextrámue porrigens, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista molestè ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatum, & graui Stoicorum testimonio conuictum, Cyrenæus Aristippus interueniens (Nam illum ualde suscipiunt inferi, eiusq; plurimum ibi ualet autoritas) fermè iam Chimæræ alligatum absoluit à pœna, asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedentes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi ō amice & multa, & miseranda audire simul, ac spectare licuit. Nam simul & flagrorum sonus auditur, & ejulatus hominum in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, & Chimæra dilaniat, cruciantur que pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, & iam scelerum omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostroque subtrahebant aspectui, aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodum abiectèq; faciebant, atque hi quidem quàm olim putas onerosi fastosique in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, & quum interquieuissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur, aspexi. Ixionem, Sisyphum, Phrygiumque grauiter affectum Tantalum, genitumq; terra Tityum, Dij boni, quantum? Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum uenimus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus, atq; aliam simul mortuorum turbam, in gentes tribusq; dispositam, alios quidem uetulos quosdam ac marcidos, atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hoc potissimum ob illam condiendi efficaciam, Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud procliue fuit, adeo nudatis ossibus omnes erant inuicem simillimi, nisi quòd uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti considebant obscuri atq; ignobiles, nullumq; seruantes amplius pristinæ formæ uestigium. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpicerent, dentesque nudos ostenderent, hæsitabam certè mecum, quonam signo Thersitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Irum à Phæacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nullisq; unquam dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, persimilis hominum uita pompæ cuipiam longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosque cuiq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens, & caput diademate coronans. Alium seruí rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hunc deformem atq; deridiculum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunq; in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuò eodem sinit ordine cultuq; progredi, quo prodierant. Sed ornatu cōmutato, Græsum quidem coëgit seruí captiuiq;

Campus Acherusius siue Elysius.

Aequalitas inferorum.

diuique ueſtes induere. Mæandrium autem olim inter ſeruos incedentem, Polycratis uiciſſim ornat tyrannide. Et aliquantiſper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præteriit, apparatū quiſq; reſtituens, & cum corpore ſimul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob inſcitiam, quum ſuos fortuna cultus exigit, ægre ferunt atq; indignantur, tanquam proprijs quibuſdam bonis priuati, ac non potius alienis, quibus pauliſper utebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerunq; puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poſcit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemque (ſi ſors tulerit) paulo antè tam grauiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo pòſt ſeruus, poëta iubente progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quiſq; auratas illas ueſtes exutus, perſonam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendens, pauper atque humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menoecei filius, ſed Polus filius Chariclei Sunienſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic ſe mortalium res habent, quemadmodum mihi tum ſpectanti uidebatur, PHIL. Dic mihi Menippe, iſti qui magnificos altoſq; tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines, titulos, nihilóne ſunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidem, nam ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, ſat ſcio, nunquam ridere deſiſſes, ita in antrum quoddam abſtruſum deſpectim abiectus eſt, in reliqua mortuorum turba deliteſcens. Hoc tantum commodi mihi uidetur ex monumento referre, quòd impoſito tanto põdere, laborat magis & premitur. Nam quum Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo iacere contentum, ſeſeq; ad loci modum contrahere. At uehementius multò riſiſſes, opinor, ſi reges hoſce noſtros, ſatrapásque uidiſſes apud eos mendicantes, & aut ſalſamenta uendentes, aut primas ipſas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumelijs à quouis afficiantur, atque in faciem cædantur, perinde atq; uiliſſima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conſpicatus, continere me certè non potui, oſtenſus eſt mihi in angulo quodam, detritos calceos mercede reſarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras iſta de regibus, penèq; incredibilia. Socrates autem quid facit ac Diogenes? & ſi quis eſt ſapientum alius? MEN. Socrates profectò etiam ibi obuerſatur, omneſq; redarguit: uerſantur aũt cum illo Palamedes, Vlyſſes et Neſtor, & quiſquis eſt alius inter defunctos garrulus. Inflantur autem illi etiam num, atq; intumeſcunt exhauſto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Aſſyrio, Midæq; Phrygio, atq; alijs item plurſibus ex iſtorum ſumptuoſorum numero manet, quos quum eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac ſupinus cubans, ut plurimum cantat, aſpera nimis atq; iniucunda uoce illorum eiulatus obſcurans, adeo ut id ægrè ferentes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda ſede deliberent. PHIL. De his iam ſatis quidem: cæterum quod nam illud decretum eſt, quod initio dixeras aduerſus diuites eſſe ſancitum? MEN. Bene admones: neſcio enim quo pacto quum hac de re dicere propoſuiſſem, ab inſtituto ſermone procul aberraui. Dum igitur ibi uerſabar, magiſtratus concionem aduocauerunt, his uidelicet de rebus quæ in commune conducerent. Conſpiciens ergo multos concurrere, me quoq; cum illis ſimul immiſcens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata ſunt igitur & alia multa: poſtremo uero de diuitibus negocium, in quos poſteaquam plurima fuiſſent obiecta, uiolentia, ſuperbia, faſtus, iniuriæ: aſſurgens tandem ex populo primas quidam, huiuſmodi decretū legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omni modo deſpectui habentes, Curiæ populoq; uiſum eſt, ut quum functi uita fue-

Obiectio.

Vanam eſſe gloriam, quam in hac uita maximi pleriq; appetunt.

Philippus calceorũ refector.

Decretum contra diuites factum.

fint, corpora quidem eorum pœnas cum alijs sceleratorum corporibus luant, animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum millia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticaque fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata, supplicauti, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ô fili inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem ijsdem de rebus sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem quòd Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquam, ô patercule, sed dic amabo, neque me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uasfros hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus bene compositis minimè curiosus, nulla re sollicitus, quam plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quum dixisset, rursus in Asphodelorum pratũ sese corripuit. Ego igitur (nam & nunc uesper erat) age, inquam, ô Mithrobarzane, quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ô Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendens subobscurum tenuemq;, acuelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templũ est, atque illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendes, atq; illico eris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago, difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto in Lebadiam perueni.

Summa & scopus totius Argumenti.

CHARON SIVE CONTEMPLANTES.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

EIusdem fermè argumenti est hic Dialogus cum superiore. Nam ut illic Menippus apud inferos uidere atq; audire supplicia et miseros exitus diutum atq; potentum fingitur. Ita hic Charon apud superos hominum dementiam contemplatur, stulta illorum consilia & actiones deridendo. Quippe qui in his quæ incerta ac momentanea maximè sunt, puta robustate corporis, potentia, diuitijs, fortuna, gloria, & id genus alijs omnem spem atq; fiduciam collocent. Mortis uero, quæ omnium certissima, et mox consecutura est, nullam rationem habeant. Id quod ipse Charon in fine Dialogi apertis uerbis indicat, & paulò suprà quoq;, ubi homines stulticiæ suæ admonet, & ad meliorem mentem reuocat. Tractantur autem hæc primo per speciem, propositis exemplis Milonis, Cyri, Crœsi, Polycratis, & aliorum: mox & in genere descriptis hominum & priuatorum & regum affectibus studijsq;, postremo etiã confutata opinione, quam multi de defunctorum honoribus habebant, Et in summa non hominum modò res & corpora, uerum & ciuitates & flumina, deniq; omnia morti subiecta esse ostenduntur, quamea faciliorem cuique esse, quo mundanis istis rebus ac opibus minus impeditus aut captus fuerit. Prior pars Dialogi etiam ἐπεισοδιώδης est, dum Mercurius tam exoratus à Charonte, montes alios alijs imponit, & locum unde prospectus in omnes terras pateat, extruit.

MERCVRIVS, CHARON. MER.

Quid

VIDrides ò Charon? aut cur deserto nauigio in hanc lucẽ ascendisti, non admodũ assuetus superum rebus interesse? CHA. Cupido me cepit ò Mercuri, uidendi, & quæ nam in uita gerantur negocia, & quibus studijs homines teneantur: tum etiã quibus bonis exuti plorent omnes, ubi ad nos descenderint. Neq; enim ex ipsis quisquam citra lachrymas traiecit. Quare exemplo illius Thessali adulescentis, cõmeatu à Dite impetrato, ut unum saltem die à naue abesse liceret, in lucẽ ascendi, ac mihi uideor in ipso planè tempore in te incidisse. Nam peregrinus cũ sim, sat scio, te non grauari, quin obumbulando me ducas, singulaq; demonstres, ut qui uniuersa iam habeas cõperta. MER. Non est ociũ o portitor. Nam abeo iam nunc, negociũ quoddam, quod ad mortalium statum pertinet ab Ioue summo datũ, expediturus. Ille aũt ad iracundiam propensior est, ut planè uerear, ne cunctantẽ me, uel totum uestræ sortis esse permittat, caligini uidelicet addictũ, uel quemadmodũ nuper Vulcanũ, ita & me correpto pede, é summo deiiciat cœlo: nimirum, quo & ipse pocillatoris munere fungens, claudicãdo risus moueam. CHA. Despicies ergo me temere & indecore in terra oberrantem, præsertim amicus & nauigationis socius, tũ & nostræ reipub, ex parte legatus? Atqui conueniret, ò Maiæ proles, illorũ te etiam nũ meminisse, quòd te uelsentinam exhaurire, uel remũ agitare ne unq; quidem iusserim. Quin tu interim, quanq; adeo robustus es humeris, in nauigij dorso porrectus stertis, aut, si quã fortè ex Vmbris loquacem offenderis, cum hac inter nauigandũ perpetuo confabularis. Ego uero quantumuis senex, remigium agens duplex, solus remigo. Atte per patrem obsecro, ò charissime Mercuriole, ne me deseras, sed ut nouo aliquo conspecto, redeam, indica quæ nam in uita geruntur. Quod si tu me neglexeris, nihil planè ab ipsis cæcis differre uidebor. Vt enim illi lubrico gressu per caliginem titubant, ita rursus ego ad lucem tibi hallucinabor: quin tu hanc mihi das gratiã, ò Cyllenie, perpetuo memori futuro. MER. Hæc profecto res uerberum mihi causa existet, adeo, ut iam hinc commonstrationis huius meæ dem non sine tuberibus nobis fore prospiciam: obsequendum tamen. Quid enim facias ubi amicorum quispiam impellat? Principio ergo, ut omnia singulatim & examussim conspicias, frustra laboras, ò portitor, nam hoc multorum annorum fuerit negocium: deinde & ipsi mihi uerendũ, ne interim tanquã transfugam Iupiter me abdicet, Tibi uero quo minus mortis munia peragere posses fuerit impedimento, neq; non Ditis imperio detraxerit, cum uidelicet longo adeo tempore umbras aduexeres nullas. Postremo & Aeacus, qui portorio colligendo præfectus est, stomachabitur, ut qui tanto tempore ne obulum quidem lucrifecerit. Verum qua uia ipsa rerum capita uidere possis, iam consilium nobis erit captandum. CHA. Ipse ò Mercuri, quòd optimum facto fuerit, uideris. Ego uero peregrinus cum sim in terra, quid rerum hic agatur, nescio. MERC. Breuiter, ò Charon, editiore aliquo loco opus erit, ut inde cuncta queas prospicere. Cæterum si in cœlum subuolare tibi foret facultas, non laboraremus. Cũ autem te, cui semper cum mortuorum simulachris commercium fuit. Iouis regiam calcare minimè liceat, iam tempus fuerit, excelsum aliquem montem disquirere. CHAR. Nosti, ò Mercuri, quæ ad uos inter nauigandum dicere consueuerim, siquidem ubi & procellosus uentorum flatus obliquo uelo incubuerit, ut in sublime tollantur fluctus. Ibi uos, quæ est uestra imperitia, iubetis uel uelum trahere, uel pedem paulisper accommodare, uel etiam ipsius uenti cursum sectari. At ego quietem uos agere iubeo, ipsum enim me, quod optimum sit, non ignorare. Quin ergo & tu quidem imitaris, & in præsentia quum sis gubernator, quæ tibi conuenire uisa fuerint, facito. Ego uero, ut est uectorum conditio, tacitus sedebo, per omnia tibi iubenti obsecundans.

Propositio.

Exhortatio à fabili & cõditione personæ.

à merito et rei cõpensatione.

Exordiũ ductũ à rei magnitudine ac difficultate.

Consilium de capiẽdo loco unde prospectus pateat.

MER. Rectè admones ò Charon, ipse enim quid facto opus sit, sciero, ac speculã nobis idoneam inuenero. Nũ ergo Caucasus idoneus, aut hoc altior Parnassus, aut utroq; eminentior Olympus ille? At qui in Olympum mihi intuenti nõ contemnendi cuiusdam consilij in mentem uenit. Verum ad hanc rem tuo & labore & obsequio pariter erit opus. CHA. Tuum ergo fuerit imperare ò Mercuri, equidem pro mea uirili in omnibus parere conabor, MER. Homerus poeta dicit, Aloëi filios, cùm & ipsi duo essent, ad hæc pueri, statuisse olim unã cum radicibus Ossam euulsũ Olympo superimponere: deinde & huic Pelion, quòd arbitrarentur hoc pacto sufficientem se gradum & ascensum in cœlum habituros. Verum hi adulescentuli, cum impij essent, audaciæ suæ pœnas dederunt. Nos autem qui hæc in deorum iniuriam minimè molimur, cur non & ipsi eadem uia ædificamus montem monti adglomerando? quo uidelicet exactiorem & commodiorẽ habeamus prospectũ. CHA. Et duobus nobis ò Mercuri, uires sufficerint ad loco mouendũ uel Pelion, uel etiã Ossam? MER. Quid ni ò Charõ? an tu nos abiectiores, magisq; imbecillos infantulis illis iudicas? maximè quum simus dij? CHA. Nequaquam, sed res ipsa incredibilem quandam magnifici operis ostentationem continere uidetur. MER. Non iniuriã, rusticus enim es, et in elegantia poëtica minimè uersatus. At egregius Homerus duobus statim uersibus accessum nobis parauit in cœlum, adeo facile congestis montibus. Porro demiror hæc tibi prodigiosa uideri, quũ tamen Atlanta non ignores, qui uel solus cœlum ipsum fert, uniuersos nos sustinens. Sed & de fratre meo Hercule fortè audisti, quomodo ipsi illi Atlanti in officiũ successerit, ipseq; se oneri tantisper dum ille interquiesceret, suppositurus fuerit? CHAR. Audio sane huiusmodi. An autem uera sint, tu & poëtæ uideritis. MER. Verissima ò Charon. Alioqui qua gratia uiri illi sapientes mentirentur? Itaq; quod felix faustumq; sit, primum Ossam eruamus, quemadmodum carmen præscribit, & ipse architectus Homerus: At super Ossam Pelion arboribus densum. Vides quàm citra negocium pariter & quàm poeticè effecerimus? Age hac mole conscensa dispiciam, num aut hæc faciant satis, aut plura superstruere oporteat. Papæ, quid hoc? Hæremus adhuc in ipsa cœli radice. Etenim ab oriente sole uix Ionia & Lydia conspiciuntur. Ab occidente uero non amplius Italia ac Sicilia. Porro à septentrione ea solũ, quæ Istro adiacent, apparent. Illinc autem Creta, neq; hæc admodum apertè. Quare, sicuti uidetur, et Oetam transponere oportet. Postremo omnibus superimponendus Parnassus. CHA. Sic faciamus. At hoc solũ uide, ne plus æquo attenuando, opus ipsum tenuius, fragiliusq; reddamus, ita ut tandem unà cum ipsa mole deturbati, Homericam illam ædificandi rationem nimis amaram experiamur, nimirum caluarijs ex casu perfractis. MER. Bono animo es ò Charon, res omnis in uado erit: tu Oetam transpone, aduolutetur & Parnassus. En iterum conscendam, benè habet, cuncta iam conspicio: & tu nunc ascende. CHA. Manum mihi porrige ò Mercuri, neq; enim paruam ac humilem molem me facis ascendere. MER. Si singula contueri gestis ò Charon, differimini te cõmittas, oportet. Non enim ita commparatum est, ut simul & extra periculum sis constitutus, & tamen, quæ cupis, liceat spectare. Postremo hac mea dextra niteare, ac pedetentim scandẽdo, ne in lubrico pedem figas, caue. Nunc omni ex parte res bene se habet, quum & tu superaris. Iam uero, quoniam bicipiti uertice prominet hic Parnassus, uterque altero occupato confidamus. Tu autem nunc oculis in orbem mihi ductis, intuere uniuersa. CHA. Terram uideo amplam, ac paludem quandam ingentẽ, quæ undiq; terram circumfluit. Tum montes ac fluuios & Cocyto & Phlegethonte ampliores. Ad hæc, homines admodũ exiles pariter & horum nidulos quosdã, ME. Vrbes illæ sunt, quos tu nidos arbitraris? CHA. Vides quàm nihil nobis tanto labore sit effectum? Quin frustra sede mouimus Parnassum unà cum Castalio, tum & Oetam, cæterosq; montes omneis.

Accedit ad rem et contemplationem omnũ quæ in terris uel geruntur, uel appetuntur.

Breuis hypotyposis terræ.

MER.

MER. Quid ita? CHAR. Equidem è sublimi exactè despicio nihil. Desiderium autem erat non urbes solum, neq; montes ipsos tanquam in tabula depictos intueri, uerum & homines ipsos, tum quæ faciant, quæq; loquantur exaudire, haud secus ac prius cum tu obuius mihi factus ridentem cõspiceres, ac quidnam riderem, percunctareris. Nam cum ridiculum quiddam audirem, mirum in modum delectabar. MER. Quod nam hoc erat? CHA. Cum quidam ab amicorũ, quopiam ad cœnam, opinor, uocatus esset, in posterum, inquit, diem ueniam maximè. Atq; interim dum hæc diceret, tegula quædam, nescio quo deturbante à tecto in caput huic irruens, ipsum necauit. Risi ergo hominem, ut qui promissa minimè præstaret. Sed & nunc quo magis audiam, magisq; uideam, descendendum mihi censeo. MER. Quietus es. nam & huic malo remedium inuenero. Atq; incantatione quadam ab Homero accepta, uidendi aciem acutissimam tibi uel breui reddidero. Ac posteaquam carmina ipsa pronunciaro, memor sis non amplius hallucinari, uerum apertè cuncta contueri. CHA. Dic solum. MER.

Tacita reprehensio per cõtestationem.

Dimoui nubem, uisum quæ texerat antè,
Vt tandem agnoscas, qui sint hominésue deſue.

CHA. Quid est? MERC. An non iam uides? CHAR. Maximè, cæcus sanè Lynceus ille, si mecum componatur. Itaq; deinceps hoc primum me uelim doceas, mihiq; percunctanti respondeas. Sed heus tu, uin' & ipsum me Homericis uersibus tecum agere, quo uidelicet intelligas, neq; ipsum me ab Homeri elegantia abhorrere? MER. Vnde tu quæso illius aliquid scire posses, nauta cum sis, & cũ remis rem habeas? CHA. Vides, opprobria sunt hæc in artem. At ego, cum illum uita iam functum traicerem, multa ex ordine canentem audiui, quorũ nonnulla adhuc in memoria hærent. Porrò tempestas non mediocris tum nobis incubuit. Etenim posteaquam cantilenam quandam nauigantibus non admodum prosperam, neque salutarem fuisset auspicatus, carminum ui impulsus Neptunus & nubes conuocauit, atq; tridente uelut unco quodam hamo iniecto, cum fluctuum procellas excitauit, tum aliis multis turbis uniuersum miscebat mare, adeo, ut parum abfuerit, quin tempestas, quæ una tum densa caligine immineabat, nauem nobis subuertisset. Tum ergo & ille nauseabundus bonam carminũ partem Scyllæ & Charybdi euomuit. Sed & Cyclopi. MER. Non ergo difficile fuit ex tanto uomitu paucula aliqua reseruare. CHA. At dic mihi.

Digressio de Homeri uersibus.

Crassus & ille quis est uir magnus conspicuusq;,
Vertice sublimi, atq; humeris latissimus amplis.

MER. Milo Crotoniata, hic est athleta, applaudunt autem ei Græci, quòd taurum sublatum solus per medium ferat stadium. CHA. At quanto iustiori causa õ Mercuri ipsum me laudibus ueherent, qui paulo pòst ipsum tibi Milonem quantus est, correptum in nauiculam imponam: nempe ubi à morte inuictissimo aduersario, lucta superatus, ad nos uenerit, quando nec ipse planè intelliget, qua cruris implicandi ratione sit deiectus. Tum profectò nobis plorabit, recordatus & harum coronarum, & huius applausus. Nunc autem quia, propterea quòd taurum gestarit, est admirationi, grandia sapit, ac mirificè sibi placet. Quid ergo de ipso arbitrabimur? Num quòd mortem etiam aliquando sibi imminere speret? MERC. Quid? ille mortis recordaretur in tanto flore? CHA. Missum hunc face, ô Mercuri, risum nobis haud ita multò pòst exhibiturum, quando uidelicet nobiscum nauigans, ne culicem quidem amplius, nedum taurum ferre poterit. Sed illud tu mihi dicas uelim, quis alius ille uir grauis, ac seueritate quadam uerendus, nec tamen Græcus, quantum ex peregrino habitu conijci potest? MERC. Cyrus õ Charon, Cambysis filius, qui imperium quod olim Medi obtinebant, ad Persas transtulit. Atq; idem Assyrios nuper deuicit, & Babylonem expugnauit. Ad hoc exercitum in Lydiam traducere iam parat, hoc iam in animo destinans, ut Cræso superato imperium habeat in omneis. CHA. At

i.
Robur corporis.

ii.
Potentia.

Cræsus

Crœsus ubi tandem ille? MER. Illorsum oculos deflecte in magnam illam arcem, quæ triplici muro est septa, Sardis ille. An non Crœsum ipsum uides in
III. Diuitiæ. aureo sedentem solio, accum Solone illo Atheniense differentem? Vis auscultemus qua de re uerba faciant. CHA. Volo ô Mercuri. CROE. O hospes Athenisis, quia iam diuitias nostras uidisti, thesauros scilicet, & quantum nobis auri sit rudis, tum & aliam suppellectilem præciosam, die mihi, quem nam omnium hominum felicissimum arbitraris? CHAR. Quid tandem dicet Solon? MER. Ocioso es animo, nihil ô Charon uel ingenerosum, uel contemnendum. SOL. Felices quidem admodum pauci. Verum ex his quos ego noui, Cleobin & Bitonem sacerdotis filios arbitror felicissimos extitisse. CHA. Argiuæ sa-
Locus cõmunis de felicitate, & cõtra diuitias. cerdotis hic dicit, qui nuper postquam matrem uehiculo insidentem ad sacrarium usque, ipsi iugum subeuntes, adduxissent, è uiuis statim excesserunt? CROE. Esto, habeant illi felicitatis primas. At quis tenebit secundas? SOL. Tellus Atheniensis, qui præterquam quòd bene uixit, mortem etiam pro patria obire non recusauit. CROE. Ego uero, ô scelus, non tibi uideor felix esse? SOL. Non dum ô Crœse statui, quòd necdum ad uitæ metam perueneris. Rectissimus enim eius rei index ac certissimus mors ipsa existit, & uita ad finem usque feliciter perducta. CHAR. Optime facis ô Solon, quòd nostri non es oblitus, quoniam cymbam ipsam his de rebus iudicare censes. Sed qui nam illi, quos Crœsus emittit, aut quid humeris gestant? MER. Aureos Pythio lateres dicat, oraculi eius mercedem, cuius beneficio paulo post peribit. Est enim uir ille plus æquo uatibus deditus, adeo ut omnino ex ipsis pendeat. CHA. Et illud est aurum splendidum scilicet, quodq; subpallidum refulget rubore: nunc enim, quum antè iam sæpe de eo audierim, ipsum primum uideo. MER. Hoc celebre illud est nomen cuius gratia tantopere pugnatur. CHA. Atqui non uideo quonam precio commendetur: nisi hoc forte ad rem pertinet, quòd, qui ferunt, eo grauantur. MER. Non enim nosti, quod huius gratia bella, quot insidiæ, quot latrocinia, quot periuria, quot cædes, quot uincula, quamq; longinqua nauigatio, quot mercaturæ, quot seruitutes. CHA. Propter hoc ne ô Mercuri, quod parum ipsi æri præstat? Nam æs noui, ut qui à singulis uectoribus, quod & tu ipse non ignoras, obulum cum delectu accipiam MER. Est ita, ut dicis, ô Charon. Verum æs, quia magna est eius copia, non est in precio. Aurum uero, & huius quidem parum, hi qui terræ uenas scrutantur, ex immenso profundo effodiunt. Attamen ex terra prouenit, quemadmodum & plumbum, & reliqua metalla. CHA. Insignem quandam hominum stulticiam narras, qui tanto amore prosequuntur rem tum pallidam, tum etiam grauem. MER. At Solon ille, aurum minimè mirari uidetur, ut & planè uides. Nam cum Crœsum ipsum, tum uero maximè hominis barbari iactantiam deridet, adeo ut uideatur etiam mihi hac ipsa de re Crœsum uelle percunctari. Quamobrem auscultemus. SOL. Dic mihi, ô Crœse, putàs ne laterum horum indigere Apollinem? CROE. Per Iouem, nullum enim ipsi est donarium Delphis suspensum tam magnificum. SOL. Arbitraris ergo te deum beatum reddere, si inter alia multa, tuo beneficio & aureos lateres possideat? CROE. Quid ni? SOL. Magnam mihi paupertatem in cœlo narras, ô Crœse, si deos, cum fortè desiderent aurum, ex Lydia aduehere oportebit. CROE. Vbi enim alibi auri proueniret tantum, quantum apud nos? SOL. Rursus illud mihi dicito: ferrum in Lydia nascitur? CROES. Non temere. SOL. Potioris ergo rei indigetis. CROE. Qui nam ferrum præstantius auro? SOL. Si citra stomachum respondere uelis, facilè quidem intellexeris. CROE. Interroga tu modò ô Solon. SOL. Vtri præstantiores, an qui seruant ac defendunt, an qui seruantur & defenduntur. CROES. Qui seruant profectò. SOLON. Quid ergo. Si quemadmodum quidam narrant, futurum, Lydos Cyrus adortus fuerit, aureós ne gladios militi tuo facies, an ferro tum erat opus? CROES. Ferro sanè, ferro. SOL.

Alius locus, de donarijs dijs cõsecratis.

Et si

Et si huius copiam non apparaueris, futurum ut egregium illud aurum captiuum ad Persas abeat. CROE. Bona uerba ò homo. SOL. Dij meliora uelint, quã ut hæc hoc modo fiant. Verum tu hac uia uideris ferrum auro nobilius fateri. CROES. Ferreos ergo lateres Deo me consecrare iubes, aurum autem reuocare? SOL. Neque ferro ille indignerit. Sed siue æs siue aurum dicaris, alijs sanè futuram prædam ac possessionem suspenderis, & id quidem aut Phocensibus, aut Bœotijs, aut Delphis ipsis, aut etiam prædoni alicui tyranno. deus autem auri fices tuos planè nihil moratur. CROES. Semper tu quidem diuitias mihi inuides & oppugnas. MERC. Non fert delicatus hic Lydus, ò Charon, uerborum & libertatem, & ueritatem. Quin ei peregrina quædam res & noua uidetur hominem obscuro loco natum ac pauperem, ea quæ urgeant, intrepidè dicere. Atqui haud ita multò post Solonis recordabitur. Nimirum quando eum à Cyro captum, in constructum rogum oportebit conscendere. Nam quæ cuique Parcarum fuso sint decreta, ipsam Clotho nuper legentem audiui, in quibus & hæc erant scripta: Croesum quidem à Cyro captiuum duci, ipsum autem Cyrum à Massagetide illa necari. Viden' Scythicam illam fœminam, candido uehentem equo? CHA. Per Iouem. MER. Tomyris est, quæ sua ipsius manu Cyri caput detruncatum in utrem cruore refertum intruder. Sed & filium Cyri uides adolescentem? Cambyses ille est. Is patre defuncto in imperium succedet. Ac ubi mille modis errarit, & in Lydia & in Aethiopia, tandem insania correptus, occiso à se Api, migrabit é uita, CHAR. O risum inexhaustum. Sed num quis uel aspicere sustineat ipsos, adeo sibi præ cæteris placentes? aut etiam cui credibile uideri poterit, illum scilicet paulo post fore captiuum? Hunc autem caput in utre sanguine pleno habiturum? At qui nam is est ò Mercuri, cui pallam purpuream fibula nectit? quem corona adornat, cuiq; cocus piscis uentre dissecto, annulum exhibet, in gente mari septa, regis se nomine iactat? MERC. Belle ò Charon, quod interim occinis. Cæterum Polycratem Samiorum tyrannum uides, qui ipse se modis omnibus felicem putat. Verum & hic tandem ab assistente famulo Mæandrio, Oroëtæ satrapæ proditus, in crucem suffigetur. Miser sane, qui uel temporis momento ex uniuersa felicitate exciderit. Nam & hæc nuper ex Clotho audiui. CHAR. Præclarè, ó Clotho, ita & ipsos in crucem suffige, & eorum capita generose detrunca, quo se homines tandem agnoscant: sed & tuo beneficio in sublime adeo ferantur. nimirum ut postea quanto altiori ruina, tanto grauiori dolore decidant. Porrò quod ad me attinet, quemcunque horum nudum in nauigio agnouero, eum maximè ridebo. Quando neque purpuram, neque regium capitis tegmen, denique neque solium secum ad ferat aureum. MERC. Et horum quidem fortuna sic se habebit. Sed & uastam quandam multitudinem uides, atque ex hac alios natare, alios bella gerenteis, alios in foro litiganteis, alios terram arato proscindenteis, alios fœneranteis, postremo alios mendicanteis? CHAR. Turbam quandam uideo uariam, ac promiscuam, & uitam perturbationum plenam. Ad hæc ciuitates conspicio apum examinibus similes, in quibus proprium quendam peculiaremq; singuli habent aculeum, quo sibi uicinos pungunt. Quidam autem ex ipsis uelut crabrones, aguntq; feruntq; imbecilliorem, ac uiribus inferiorem. At agmen illud, quod ex improuiso ipsos circumuolitat, qui nam sunt? MERC. Spes, ò Charon, & metus, & amentia, tum uoluptas, auaritia, ira, odium, atque id genus alia. Ex his autem, ignorantia in fimæ turbæ est permissa. Atque in eadem cum ipsis repub. degit ira, odium, æmulatio: tum & imperitia, hæsitantia, auaritia. Porro metus & spes ipsos superuolitantes: ille quidem horrorẽ incutit, aliquando uero tantum trepidare facit: hæ autem supra caput in altum uergentes, ubi quispiã apprehendere cõetur, in sublime uolantes, aufugiunt, illis inhiantibus relictis, quod ipsum & Tantalũ

IIII. Fortuna.

Cõmunis desyderium studiorum & cupiditatum humanarum & primò priuatorum.

apud

apud inferos ab aqua pati uides. Quòd si in aciem intenderis, conspicies in ærò & Parcas ipsas ex penso singulis adnere tenuia quædam fila, quibus uniuersum mortalium genus subnixum dependet, uideri quasi quosdam araneorum nexus ab ipsis fusis in singulis demissos? CHA. Equidem filum ut plurimum, admodum tenue ac fragile cunctę è sublimi innexum uideo: hoc quidem illi, illud uero alij. MERC. Rectè uidès ò portitor. Nam ab ipsò fato immittet interitus: illi ab hoc, huic autem ab alio. Atque hunc hæredem fore eius, cuiuscunque filum fragilius fuerit, rursus autem illum huius, tale enim quiddam connexio ilIa portendit. Vides ergo cunctos à tenui filo suspensos. Atq; hic quidem ex ipsis in altum subtractus, sublimis est, uerum paulo post, ubi ponderi tanto sustinendo non amplius par fuerit, filo dirupto decidens, ingentem excitabit strepitum. Alius autem, qui paululum tantum à terra fuerit subductus, tametsi cadat, citra tamen strepitum iacebit, adeo ut rutilam uix ipsi exaudiant uicini. CHA. Nimis quàm ridicula sunt hæc ò Mercuri. MER. Atqui ne uerbis quidem ullis pro dignitate consequi possis, quàm sint ridicula, maximè ardua ipsorum studia, & quòd nonnunquam, interea dum multa spe aluntur, intereunt, ab optima scilicet morte arrepti. Cuius nuncij & ministri, ut cernis, admodum sunt multi, puta febres, tum feruidæ, tum frigidæ (latinis ueteribus quereræ dictæ) tabes, pulmoniæq;, tum gladij, latrocinia, aconita, Iudices quoq;, ac tyranni. Et horum nihil omnino mentem eorum subit, tantisper sanè, dum conatus eorum feliciter processerint. At si quando sua se spe falsos senserint, tum illud ore frequens in ore pariter & eheu, eheu, & hei mihi, hei mihi. Quòd si iam inde ab initio secum perpenderent, mortales se esse, ac posteaquam paululum hoc temporis in uita fuerint peregrinati, hinc relictis rebus terrenis omnibus, uelut è somno migraturos, profecto & prudentius circumspectiusq; uitam ducerent, & cum emoriendum esset, minus angerentur. Nunc autem, quia præsenti rerum statu usuros se perpetuò sperant, cum minister aut uocarit, aut abducere fuerit conatus, irretitos uel febre, uel tabe stomachantur, & ducenti reluctantur. Propterea sanè quod abstrahendos se è bonis præsentibus ne expectarint quidem. Sed enim quid non faceret ille, qui domum magno studio ædificando operari os urget, si prospexerit eam quidem finè habituram, ipsum autem se, cum iamdudum fastigium imposuerit, decessurum, domo ita relicta hæredi, ut is fruatur: ipse autem miser, ne semel quidem in ea cœnet. Iam qui stirpe uirili auctus, conuiuio excipit amicos, patris nomen, nempe suum, puero imponit: si præsciret puerum septem annos natum, emoriturum, nunquid ob prolem ibi uidetur gaudio ferri tam immodico? Verum in caussa est, quòd in eum quidem intuetur, cui in filio res prosperè cadunt, cui patrem esse contingit, uel athletæ, uel eius qui uicerit olympia. Vicinum autem, qui natum cremandum effert, non inspicit, neq; nouit quo funiculo, quamque tenui sibi sit suspensus. Quin & eorum qui de finibus digladiantur, quanta sit turba, uides, & quàm multi coacer uent pecunias, qui tamen, antequam ipsis frui liceat, ab imminentibus, quos dixi, tum nuncijs, tum ministris auocantur. CHA. Video isthæc omnia, & mecum ipse cogito, quid nam sit eis in uita iucundum, aut quid tandem sit illud, quò spoliati tantopere stomachentur. MER. Quin etiam si ipsorum reges, quos uel omnium felicissimos esse apparet, introspiciat quispiam diligenter: nimirum, præterquam quòd instabili & ancipiti fortunæ ludo iactantur, inuenerit eis inhærere tristia longè plura iucundis: tot timoribus, tot turbis, tot odijs, tot insidijs, tot iris, tot adulationibus, miseri illi inuoluuntur. Prætermitto & luctus, & morbos, tum & affectus, qui ex æquo tum uulgo & his dominantur, usque adeo, ut non minoris fuerit & temporis & negocij, horum hic rcenſere mala, quàm & priuatorum. CHA. Tibi ergo ò Mercuri dicere uolo, cui nam mortales adsimiles mihi uideantur, atque horum uita omnis: Vidistin aliquando bullas

illas

Stat sua cuiq; dies, breue et irreparabile tempus Omnibus est uitae.

Tollitur in altum, ut lapsu grauiore ruant.

II. *Publicarũ personarum.*

illas in aqua, torrente aliquo cum ſtrepitu ſcaturiente, exiſtentes? Tumores illos inflatos dico, quibus cogitur ſpuma. Earum ſanè quædam ſunt paruæ & ex illes quæ iam ſtatim diſſolutæ euaneſcant. Aliæ uero diutius durant, atq; aliis ad ſe coactis, uehementer inflantur, ac in maximum ſurgunt tumorem. Tandem & hæ diſſoluuntur omnino, pereuntq;. Neque enim ſecus fieri poterit. Hæc tibi hominum uita. Singuli flatu tumeſcunt, ita ut alij ſint maiores, alij autem minores. Poſtremo alij quidem momentaneam, moxque deficientem ſentiant inflationem, alij uerò prius deficiant, quàm omnino conſtituantur. At omnes deſtrui & euaneſcere neceſſe eſt. MER. Nihil tu quidem infelicius, hominum naturam, ſimilitudine expreſſiſti, quàm uel ipſe Homerus, qui uniuerſum mortalium genus arborum foliis comparat. CHA. At cum tam fragilis ſit eorum conditio, uides tamen, ut inuicem auidè contendant pro imperijs, pro honoribus, poſſeſſionibusq; certando: cum tamen ipſos, uniuerſis his poſt ſe relictis, unico tantum obulo onuſtos ad nos uenire oporteat. Vis igitur, quoniam in edito conſiſtimus loco, quàm poſſum magna uoce acclamando, eos adhorter: Primum quidem, ut à conatibus & ſtultis & uanis abſtineant, Deinde, ut mortem ſemper præ oculis habentes, hunc uitæ curſum tranſigant. In hanc ſententiam uerba proclamans: O ſtulti, quid tanto ſtudio in his rebus molimini? Deſiſtite à laboribus, neque enim perpetuò uiuetis. Nihil ex his, quæ hic præclara habentur, perpetuum eſt: nec aliquid iſtorum, quum moriendum eſt, ſecum auferre quiſpiam poterit. Quin neceſſe eſt, hominem quidem (quiſquis is tandem fuerit) nudum abire, domum autem atq; agrum, & aurum in aliorum tranſire manus, ſemperque dominum mutare. Hæc atque eiuſmodi alia, ſi, unde exaudiri poſſint, ipſis inclamarem, an non putas uitæ eorum magnæ fore utilitati: ita, ut etiam prudentiores longè inde fieri queant. MER. O beate, neſcis quàm fortiter eos, tum ignorantia, tum error occupauerit? adeo ut eorum aures ne terebro quidem amplius aperire queas. Tanta obturarunt cera, haud aliter, ac ſociorum aures & Vlyſſes, ueritus ne Sirenum cantus exaudirent. At quinam audire poterint, etiam ſi uocem in tantum intendas, ut rumparis? Nempe quod apud uos obliuionis fons poteſt, idem hic præſtat ignorantia. Quanquam ſunt in eis & pauci quidam, qui, quoniam ceram in aures non accipiunt, ad ueritatem ipſam declinant, atque in ipſis rebus cernentes acutum, quales ſint, agnoſcant. CHA. Vel illis ergo ſolis acclamarem. MER. Superuacaneum fuerit, ea quæ ſciunt, ad eos dicere. Vides quomodo à uulgi turba ſemoti, rideant, quæ alij factitarint. Tum neutiquam conuenit ipſis cum uulgo, adeo, ut iam nunc appareat, ipſos fugam è uita ad nos adornare. Verum omnibus odioſi ſunt, eo quòd iſtorum imperitiam redarguant. CHA. Belle ò generoſi uos, tametſi ō Mercuri, admodum ſunt pauci. MER. Vel hos eſſe fuerit ſatis. Sed nunc deſcendamus. CHA. Vnum ad huc diſcere deſiderium eſt, quod ubi docueris, perfectam ſanè doctrinam dederis, nam contueri geſtio, in quæ cadauera reponant, dum in terram defodiunt. MER. Sepulchra, conditoria & monumenta hæc uocant. Cæterum tumulos illos ante urbes uides, tum columnas, & pyramidas. Omnia illa mortuorum ſunt receptacula, cadauerumq; tentoria. CHA. Quid ergo ſaxa illi coronant, unguentoq; inungunt? alij præ tumulis conſtructo rogo, ac fouea effoſſa ſumptuoſas illas exurunt cœnas, & uinum mulſumq; (quantū coniecturis aſſequi poſſum) in ipſas foueas infundunt? MER. Equidem ignoro ò Portitor, quid hæc ad eos, qui apud inferos agunt, pertineant. Verum illis perſuaſum eſt, umbras ab inferis reduces cœnare quidem, utcunq; liceat, circum nidorem uolitando, bibere autem è foueis mulſum. CHA. Illos adhuc bibere, uel eſitare, quarum caluariæ ſunt aridiſſimæ? Atqui ridiculū eſt, me tibi hæc dicere, qui quòd quotidie ipſos deducas, probe noſti, an ubi ſemel terram ſubierint, denuo uelut poſtliminio iure ad ſuperos remeare queant. Quin & ipſe maximè ridicula paterer, tot negocijs occupa-

Amplificatio per collationē.

Cōmonitio Charontis.

Ignorantia & error, quibus hominum animi excæcantur.

Confutatio opinionis de defunctorum honoribus.

tus, si eos traiiciendo non deducere solum, sed reducere oporteret, si quando uellent bibere. O stulti, quæ est hæc amentia? Non scitis quam latè distantibus finibus uiuentiũ & mortuorum res sunt seiũctę, quoq; pacto se res habeãt apud nos. Vbi Mortuis est æque tumuli qui nescit honorem,
Et qui sortitur spectandi funera saxi.
Atq; honor unus adest & regi Agamemnoni, & Irò
Thersitæ, & similis Thetidos formosus Achilles.
Vmbræ nam pariter siccæ nudæq; pererrant
Asphodeli campos confracto uertice cunctæ. MER.

Papæ, quàm multa ex Homero hauris. Sed quia me submonuisti, Achillis sepulchrum tibi uolo indicare. Vides illud quod prope mare situm est, illic Troianum est Sygeum. E regione autem conditus est Aiax in Rhetæo. CHA. Non magnifica neq; insignia sunt monumenta. Verum celebriores urbes mihi commonstra, de quibus infernè tam magnifica audimus, Ninum scilicet Sardanapali urbem, Babylonem, Mycenas quoque, tum & Cleonas simul, & Ilium ipsum, nam illinc oriundos multos memini traiicere, adeo ut totis iam decem annis neque nauem subduxerimus, neq; ea interim refrixerit. MER. Ninus quidem, ò Portitor iam est euersa, ita ut ne uestigium eius sit reliquum, neq; ubi sita fuerit olim facile dixeris. Babylon autem tibi illa est tot turribus bene munita, quæq; magno illo ambitu est septa, haud ita multò post & ipsa desideranda, quemadmodum nunc Ninus. At Mycænas & Cleonas me sanè commonstrare pudet. Omnium uero maximè Ilium, alioquin, ubi descenderis, sat scio, præsocaris Homerum, propterea quòd tam magnificis uersibus has nugas decantare non erubuerit. Veruntamen & quondam extiterunt felices, nunc autem mortuæ sunt & ipsæ: urbes enim ò Portitor, perinde ac homines emoriuntur. Et quod longè mirabilius, solidi etiam fluuij, ita ut Inachi ipsius in Argo ne monumentum quidem reliquũ appareat. CHA. Vah quę laudes Homere, quanq; superba nomina.
Ingens Ilium ac
Mœnibus amplum. Tum
Structæ bellè Cleonæ.

Non hominũ tantũ, uerũ & urbes, & propè cuncta mortali obnoxia esse.

VI. *Monumenta et gloria rerum gestarum.*

Sed interim dum fabulamur, qui nam illic dimicant, & qua pro re se mutuo cedunt? MER. Argiuos uides & Lacedæmonios ò Charon, atq; semimortuum Imperatorem Othryadem suo ipsius nomine trophæum inscribentem. CHA. At pro quo eis est pugna? MER. Pro eo ipso agro, in quo pugnant. CHA. O hominum amentiam, qui haud sciunt se, etiam si nunc quisq; eorum totum Peloponnesum possideat, unius tamen uix pedis locum ab Æaco accepturus. Campum autem aliàs alij colent, sæpe etiam hoc trophæo per aratrum reuulso. MER. Hæc quidem hoc modo se habebunt. At nos iam hinc descendamus, ac montibus his in suas sedes repositis, regrediamur. Ego quidem quo sum ire iussus, tu uero ad nauem. Equidem post paulum ueniam, & ipse tibi umbrarum gregem mecum adducens. CHA. Probè fecisti ô Mercuri, atq; in eorum album adscriberis, à quibus beneficio me affectum perpetuò agnoscam: quandoquidem tua ope in hac peregrinatione plurimum sum adiutus. O qualia infelicium hominum studia. Reges, lateres aurei, magnificia sacrifica, prælia, Charontis autem nulla habetur ratio.

Epilogus & scopus Dialogi

DE SACRIFICIIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Deridet hoc sermone Lucianus uanitatem et superstitionem hominum circa colendos deos, ut qui primũ de dijs impia quædã opinentur ac sentiant. Deinde eosdem inceptiore ac alienore cultu

quàm

qui pro natura ac dignitate numinis prosequantur. Propositio est, Ridicula esse ea, quæ homines tum sentiunt de Dijs, tum circa illorum cultum faciunt. Id confirmat expositione, primum earum opinionum, quæ de dijs traduntur; quam uelut causam superstitionis istius esse ostendit. Deinde & ritum, quibus tum Græci, tum Ægyptij, quos cæteris multò ineptijs istis antecire indicat, uti solent. Et hunc quasi quendam effectum, ex superioribus opinionibus sequi, uidetur uelle intelligere.

NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in adeundis salutandisq; dijs: tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntque, equidem haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usque adeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tum absurditatem, tum amentiam. At multò ante quam ridere incipiat, opinor, secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contra dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usque adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; ira unde ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorum calamitates, totque hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quòd ab Oeneo non esset ad sacrificium adhibita. Vsque adeo nimirum alte dolor hic animo illius insederat, quòd sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuium profectis foras miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quòd ab eiusmodi festo esset ab futura. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modò Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poëmatis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium ueniret. Vsque adeo nihil, ut apparet, quicquid faciunt illi gratis faciunt: uerum sua bona uendunt mortalibus, atque emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnum bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregiè peritus, postea quam re infecta rediisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin conuiciatur etiam propemodum, nempe quum sic ait: Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatum, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; caprarum. At tu contrà, ne negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, proque nihilo ducis hominem bene de te meritum. Quæ quidem oratione in tantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium stationem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quàm infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neque Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisque malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam

Propositio.

Amplificatio propositionis à finitione numinis.

Confirmatio per expositionem, quæ et causam cõtinet tale superstitionis.

Epiphonema.

Amplificatio à consequentibus

Redit ad expositionem, et propositæ rei confirmationem.

ſitam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atque apud hunc quidem haud ſolus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egeſtatem lateres componerent, inq; conſtruendis mœnibus operam præſtarent. Ac ne mercedem quidem ſolidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis adhuc de ſumma, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomiſmatis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multò diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, denique de uniuerſa fermè Iouis familia, idque inuocatis, ut adſint canentibus in exordio pœmatum, Muſis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiuſmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cœlum patrem ſuum execuiſſet, ipſe in eo regnauerit, deinde liberos ſuos deuorarit, ſicuti ferunt feciſſe & Argiuum illum Thyeſtem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rhea, ſaxum pueri loco ſubiiciente, in Cretam ſit ablegatus, atque inibi à capella nutrice ſit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Perſa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Poſtea quemadmodum expulſo patre, atque in uincula coniecto, ipſe potitus ſit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem alias: ſed poſtremo loco Iunonem germanam idq; iuxta Perſarum & Aſſyriorum inſtitutum. Tum autem quod eſſet in amores propenſus, atq; in Venerem effuſus, facile cœlũ liberis expleuerit. Quorum alios ex ſuæ ſortis deabus crearit: alios contrà nothos, ex mortali terreſtriq; genere ſuſtulerit. Quum interim generoſus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in ſumma plures ſibi formas aſſumeret, quàm uel Proteus ipſe. Porrò Mineruam è ſuo ipſius capite progenuit, hanc planè ſub ipſo cerebro cõplexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum conflagrante ſurreptum, in ſuum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, execuit. Nec his diſſimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citrà uirilem congreſſum, ſubuentaneo conceptu grauidam puerum ædidiſſe Vulcanum: atque eum quidem non admodum fortunatum, uerum exturſorem ac fabrũ ærarium: quique perpetuò tum in igni, tum in fumo uerſetur, ac ſcintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps datus eſſe è cœlo. Quòd ni Lemnij pro ſua bonitate eum, dũ adhuc ferretur in aëre, ſuſcepiſſent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quàm Aſtyanax è turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Prometheo, cui non cognitum eſt, quàm atrocia ſit paſſus, propterea quod ſupra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiam deportatum, ſuper Caucaſum montem cruci ſuffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius aſſidue circumroderet. Hic itaque pœnas pendit. Porrò Rhea (nam ſunt hæc quoque ſimul referenda) an non indecorè atque indignè facit? Iam anus quum ſit, & ætate exacta, ipſaq; rebus intempeſtiua: deinde tam multorum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia proſequitur: dumq; Attin ipſum leonibus ſecum circumuectat, præſertim quum iam utilis eſſe non queas? Itaque quinam poſt hac uitio uertat aliquis, uel Veneri quòd adulteretur; uel Dianæ, quòd ad Endymionem frequenter medio è curſu diuertens deſcendat? Sed agè miſſas faciamus has fabulas: atque ipſum cœlum conſcendamus, poëtico illo more ſubuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Heſiodus commonſtrat, contemplaturi, quem in modum ſingula apud illos ſint ordinata. Ac primum quidem quòd forinſecus ſit ferreum: uel ab Homero, qui id ante noſtram ætatem dixit, audiuimus. Quòd ſi ſuperas, ac ſublato paulum capite ſurſum aſpexeris, ac planè in ipſum quaſi dorſum perueneris, ibi ſimul & lumen apparet candidius, & ſerenior ſol, & aſtra fulgentiora, nihilque uſquam oculis occurrit niſi clarus dies, ac ſolum undique aureum.

II. De Iouis origine, ſucceſſione & rebus geſtis.

IIII. De Prometheo

V. De Rhea.

VI. De cœlo, & domicilio, & uita deorum.

Cæterum

Cæterum introgredienti, primo loco manſitant Horæ: quippe portas ſeruant. Poſt eas Iris ac Mercurius: utpote miniſtri, ac Iouis internuncij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Poſtea deorum ædes, ac Iouis ipſius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrimè fabricatus ſit. At uero dij iuxta Iouem aſſidentes (conuenit enim opinor, ut in ſupernis illis ſedibus magno ſtrepitu, faſtuq; uiuatur) in terram deſpiciunt: & quoquo uerſum intento capite, circumſpectant, ſicunde ſubuolantem ignem uideant, aut nidorem in aëre ſurgentem, circaq; ſummum rotantem ſeſe. Quod ſi quis forte ſacrum factum epulantur omnes, fumo inhiantes, ac muſcarum in morem ſanguinem exugentes circum aras effuſum. Alioqui ſi domi cibum capiant, nectare atque ambroſia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium ſunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptum parârent, eſſentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diem pœnas luunt. Porro reliquo mortalium generi cœlum iam inacceſſum eſt, atq; occultum. Et in hunc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipſi incolendis illis conſimilia quædam atq; iſtis conſentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues conſecrarunt: deinde ſuam cuiq; arborem aſſignarunt. His factis per regiones illos diſtributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem ſuam receptant. Nempe Apollinem Delphi Delijq; Mineruam Athenienſes, quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipſo uocabulo ſe ei Reip. familiarem eſſe teſtatum. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rurſum autem Cretenſes Iouem affirmant, non modò uixiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerum etiam ſepulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſeculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaque omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuiſſe defunctum, & apud Cretenſes ſepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careant, formas illorum exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidem artifices, haud ſcio ubinam uiſam, eorum effigiem repræſentant. Ac Iouem quidem barbatum fingunt, Apollinem uero ſemper puerum. Mercurium iam pubeſcentem, primamq; ducentem lanuginem. Neptunum nigro capillitio, cæſijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, non iam arbitrantur ſeſe uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effoſſum aurum: uerum ipſum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hoſpitem adductum, iuſſum Piſanorum in ſolitudine cuſtodem ac ſpeculatorem aſſiſtere: idq; hoc contentum præmio, bonoq; conſulentem, ſi intra quinque perpetuos annos, dum Olympia celebrantur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autem conſtitutis aris, deſignatis ſacrorum ſeptis, puris uaſis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Eſt qui thus, eſt qui placentulam offerat. At ſi quis pauper: is ita deo litat, ut dexteram duntaxat ſuam ipſius exoſculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum ſertis coronat pecudem, multoq; antè explorant, num legitima ſit, & ſacris idonea: ne quid forte macent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac ſub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem, beneq; ſicuti licet conijcere, ominatam: denique uoce iam leuiore ad ſacri tibias reſpondentem. Quis uero non facile coniecet gaudere deos, quum iſta ſpectent? Quin & in frontiſpicio poſita ſcriptura denunciat, ne quis intra pura uaſa conſiſtat, qui manibus ſit impuris. At qui ſacrificus ipſe ſanguine fœdatus, neque aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, inteſtina educit, cor reuellit, cruorem aræ circumfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq; quod ad pietatem, ſacrorumque ritum pertinet? Poſt omnia demum incenſo igni, capram ipſam pariter cum pelle deportatam imponit: ipſam item cum lanis ouem. Nidor interim ille ſacer

Hactenus opiniones uanas de dijs recenſuit, tanquam cauſſam ſuperſtitionis. Iam & hominum ineptias circa cultum et religionem, tanquam effectum deſcribit.

Amplificatio uanitatis à repugnantibus.

atq; diuinus ſurſum fertur, atq; in ipſum uſq; cœlum ſubuectus, paulatim diffun-
ditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hoſtijs omiſſis, ut quas uiles atq; humi-
les exiſtiment, ipſos homines mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum
II. hæc fortaſſis modeſta uideantur: cum q; his ea quæ factitant Aſſyrij, quæ Phry-
Aegyptiorum ſuperſtitio. ges, quæ Lydi. Verum, ſi in Aegyptum proficiſcaris: ibi demum, ibi uidebis
permulta religioſa, planeque cœlo digna: puta Iouem arietino uultu: Mercuri-
um illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ib-
bim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod ſi his quoq; de rebus

Quo planè pernoſſe queas, didiciſſe libebit,

complureis ſophiſtas audies: tum ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi nar-
rent (Sed prius, ut dici ſolet: Fores occlude prophane.) Quemadmodum ui-
delicet quondam ea ſeditione territi, quam mouerant hoſtes atque gigantes, in
Aegyptum deuenerint: ut illic in poſterũ tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eam
cauſſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirum præ formidine, alius fe-
ram, alius auem. Arq; hinc eſſe, ut dij nunc etiam eas obtineant formas, quas id
temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idque ante annos
plus decies mille in adytis illorum repoſita ſeruantur. Porrò ſacrorum peragen-
dorum idem fermè apud illos ritus, niſi quòd hoſtiam luctu proſequuntur: iam-
que mactatæ circumfuſi membra laniant. Sunt qui ſepeliant duntaxat, poſtea
quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi
quando moriatur, quis uſqueadeo magni faciat cæſariem ſuam, qui non eam de-
tondeat, ac nudo capite luctum præ ſe ferat: etiam ſi uel purpuream Niſi comam
habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento iam antea ſuffragijs deſignatus:
utpote multò formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus.
Epilogus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera ſeriaq; credantur? mihi qui-
dem poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius ali-
quem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret in-
ſcitiam.

VITARVM AVCTIO.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

*ARgumentum huius Dialogi planum eſt, uel ex ipſa inſcriptione. Deridet enim philoſophos, enu-
merando omnes propè illorum ſectas, & exagitando ea, quæ in unaquaq; earum ridiculè maxi-
mè docentur. Fingit autem uenales illas proponi hominibus à Ioue, mercatorum exemplo, ut, quemadmo
dum illi, cum mancipia, iumenta, aut etiam alias res uendunt, uſum ac pretium cuiuſq; indicant, ita ipſe
quoq; occaſione hac mores, doctrinam, ac totam deniq; uitæ omnium rationem, maiore licentia expone
re atq; irridere poſſet.*

INTERLOCVTORES. Iupiter, Mercurius, Mercator, Pythago-
ras, Diogenes, Democritus, Heraclitus, Socrates,
Chryſippus, Philoſophus.

IVPITER.

Exordium ab ipſa actione & more uendenti um.

VT quidem compone ſcamna, & locum adorna, his qui ad-
uenient, tu uero uitas (id eſt philoſophorum ſectas) addu
cito, easq; ordine ſiſte. Verũtamen exornatas prius, ut for
moſæ adpareant, & quàm plurimos emptores alliciãt. Tu
autem Mercuri, quod felix faustumq; ſit, proclama, & ad-
uoca emptores, ut iam adſint ad forum, proclamabimus aũt
omnis generis Philoſophicas uitas, & uariarum ſectarum.

Quòd

Quòd si quis in præsentia pecuniam numerare nequit, is saltem constituto alíquo, qui pro se sponsor sit, in futurum annum soluat. MERCV. Multi accedunt, itaque non oportet differre, neque diu detinere eos. IVPIT. Vendamus igitur. MERCV. Quem uis ut primum producamus? IVP. Ionicum illum comatum, grauitatem enim quandam præ se fert. MERC. Heus tu Pythagorice, descende, teque conspiciendum præbe, his qui congregati sunt. IVP. Proclama. MER. Optimam uitam, maximeq; uenerandam, uendo: quis emet? quis maior homine esse uult? quis cupit uniuersitatis, adeoque omnium rerum harmoniam cognoscere? quis uult reuiuiscere? MERCAT. Forma certè est non illiberali: uerum quid potissimum scit? MER. Arithmeticam, Astronomiam, prodigiorum scientiam, Geometriam, Musicam, præstigiorum artem, uatem uides summum. MERCAT. Licet ne eum interrogare. MER. Quod faustum sit, interroga. MERCATOR. Cuias es tu? PYTHAG. Samius. MERCA. Vbi uero institutus es? PYTHAG. In Aegypto apud sapientes, qui illic sunt. MERCAT. Age quòd si te emam, quid me docebis? PYTHA. Nihil equidem docebo te, uerum commonefaciam. MERCAT. Quomodo? PYTHA. Primum quidem animam tuam puram faciam, repurgans eam à sordibus, quibus nunc immersa est. MERCAT. Equidem finge me iam purum esse, quis modus est commonefaciendi. PYTHA. Principium quidem est, longa quies & taciturnitas, & totis quinq; annis nihil loqui. MERCAT. Ergo, bone uir, Crœsi te filium erudire conuenit, ego enim loquax, non statua esse uolo: uerum quid post illud silentium, & quinquennium fiet? PYTHA. In Musica, & Geometria exercebere. MERCA. Rem sanè gratam narras, si prius quàm sapiens fiam, citharœdum me esse oportet. PYTHAG. Post hæc numerandi artem addisces. MERCAT. Nunc etiam numerare scio. PYTHAG. Quomodo numeras? MERCAT. Vnum, duo, tria, quatuor. PYTHAG. Vides decem esse ea, quæ tibi uidentur quatuor, & perfectum trigonum, nostrumq; iusiurandum. MERCA. Per maximum igitur iuramentum quatuor, nunquam neque diuiniores neque sanctiores sermones audiui. PYTHAGO. Post hæc uero hospes, de terra, aëre, deque aqua & igne scies, cuiusmodi sit illis impetus, quam habeant formam, & quomodo moueantur. MERCATOR. Formam ne habent ignis, aër, & aqua? PYTHAGO. Certè minimè obscuram, neque enim sine specie & forma moueri possent. Præterea ipsum etiam Deum numerum esse, & harmoniam cognosces. MERCAT. Mira narras. PYTHAGO. Ad hæc teipsum quoque unum uideri, scies, neque pro eo, qui es, conspici. MERCA. Quid narras, alius sum, & non is, qui nunc tecum colloquor. PYTHAGO. Nunc quidem ille es, quondam uero, in alio corpore, & alio sub nomine uidebaris, & temporis progressu rursum aliud corpus indues. MERCAT. Ità ne dicis? Immortalem me fore, subinde alias atque alias formas induendo, uerum de his satis. Iam quod ad rationem uictus adtinet, qualia es? PYTHAGO. Nullum quidem animal edo, reliqua uero omnia, præter fabas. MERCAT. Quamobrem odisti fabas? PYTHAG. Nullo quidem odio illas prosequor, uerum quia sacræ sunt, & mirabilem quandam naturam obtinent, ab illis abstineo: primum quidem planè genitales sunt. Et si fabam adhuc uiridem exuas, uidebis eam omnino uirilibus membris similem naturam habere: elixam autem si deponas, certis noctibus sanguinem feceris. Et quod maius est, Athenienſium lex est, fabis magistratus eligere. MERCA. Præclarè & religiosè omnia dicis, uerum exue te uestibus. Nam hudum te uidere cupio. O Hercules, aureum illi femur est, deus aliquis, & non mortalis esse uidetur: itaq; omnino illum emam. Quanti illũ ęstimas? MER. Decem drachmis. MERC. Habeo, tanti accepti. IVP. Scribe nomen emptoris, et unde sit. MER. Ex ea parte Italię esse uidetur, quę circa Crotonẽ & Tarentũ, atq; eius loci

I. Pythagorici.

Græciam fita est. Atqui non unus tantum, sed propè recens communitatem emerunt. IVPI. Abducant, aliumadducamus. MERCA. Vis squalidũ illũ ex Ponto? IVPI. Omnino quidem. MERCA. Heus tu peram dependentem habens ex humeris, accede, & totũ hunc consessum circumeas. Vitam uendo plane utilem, uitam optimam & generosam, uitam liberam, quis emet? MERCAT. Quomodo inquis, preco, an liberum tu uendes hominem? MERCV. Maximè. MERCAT. An non times, ne te accuset tanquam plagiarium, aut in Areopago litem intendat. MERCV. Non est illi curæ quòd uenditur, omnino enim se liberũ esse putat. MERCA. Quis autem illius tam sordidi & miserè adfecti usus esse pòtest, nisi fossorem forte, aut lixam ex ipso facere aliquis uelit. MERCV. Non hoc tantum, imò si ipsum quoq; custodem domus constitueris, multò fidelior erit, quàm ulli canes, siquidem & ille canis appellatur. MERCA. Cuias autem est? aut quã artem profitetur? MERCV. Ipsum interroga, istud enim præstiterit. MERC. Timeo uultum ipsius seuerum admodum, & tristem, & ne me accedentem allatret, aut per Iouem mordeat. Nonne uides quomodo lignum sustulerit, & contractis supercilijs minaciter frementi & irato similis appareat. MERCV. Ne time, cicur enim est. MERCA. Primum quidem ô bone, dic unde es? DIOGENES. Vide uis. MERCA. Quomodo dicis? DIO. Mundi ciuem uides. MERCA. Quem uerò imitaris? DIO. Herculem. MERCA. Cur igitur & leoninam non induis? Nam baculo illum quidem refers. DIO. Hoc quidem palliolum leoninæ pellis uice mihi est, pugno autem non secus atq; ille aduersus uoluptates, idq; nemine imperante, sed mea sponte facio: sic enim uitam meam repurgare constitui. MERCAT. Euge quàm præclarum institutum, uerum quid maximè te scire dicamus, aut qualem artem nouisti? DIOG. Homines liberos facio, præterea medeor illorum adfectibus. In summa, ueritatis & audaciæ in loquendo propheta esse uolo. MERCA. Age ô propheta, si te emam, quã re me exercebis? DIO. primum cum accepero, exutum delicijs, palliolo amictum, in egestatem concludam. Postea ad labores compellam, tum humi dormire, aquam bibere, atq; ijs rebus quæ casu offeruntur, uesci faciam. Quòd si pecuniam habes, hanc, meo consilio in mare abijcies. Neq; tibi uxor, liberi, aut patria curæ esse debebunt: quin ista omnia tanquam deliramenta existimare oportet, & relicta patria domo, specum aut desertam turriculam, aut dolium inhabitabis: peram præterea lupulo & libris opistographis refertam habebis: hoc modo instructus, uel magno aliquo rege felicior eris. Quòd si uapulabis, aut ab aliquo torquebere, nihil horũ molestum esse putabis. MERCA. Quid narras? num cæsus non dolebo? neq; enim testudinis aut carabi cutem circumfero. DIO. Istud Euripidis imitari te oportet, paucis tantum immutatis uerbis. MERCA. Quale hoc est? DIO.

Id est, locusta marina.

Dolente mente, lingua sit dolens nihil.

Hæc uero ante omnia tibi adesse necesse est, impudentem te esse oportet & audacem, & omnibus sine delectu, tam regibus quàm priuatis maledicere, ita enim fiet ut omnes in te oculos conijciant, teq; fortem esse existiment. Barbara quoq; uox, & absonus sonitus tibi sit, quicq; canino planè similis existat. Vultus sit intentus, t[illegible] ne rugis sit, qui talem uultum deceat. In summa beluini & agrestes pl[illegible] sint tibi mores, pudor autem & mansuetudo & modestia procul absint, ruborem quo[illegible] omnem de facie abstergas, loca autem quæq; celeberrima, & in quibus maxi[illegible] est hominum frequentia, accedito, & in his ipsis solus, sine ullo commercio esse uelis, neq; amicum, neq; hospitem accedẽdo, his enim rebus hoc regni soluetur. In conspectu uero omnium ea facias, quæ ne priuatim quisquam alius facere auderet: & in re uenerea exercenda, ea quæ sunt maximè ridicula eligito. Postremo, si tibi uidetur, crudum aliquem Polypum, uel Sepiam deuorando, morere. Hæc est illa felicitas, quam tibi procuramus. MERCA. Apage, scelesta enim & inhumana sunt ista quæ narras. DIOG. Sed heus tu, ne

fuo

II. *Cynici.*

mo non iſta facillimè aſſequi poteſt. Neque enim ad gloriam conſequendam opus eſt eruditione, orationibus, atque his nugis: uerum compendiaria ad illam uia eſt, etiamſi ex uulgo aliquis fueris idiota, coriarius uidelicet, aut ſalſamentarius, aut faber, aut numularius, tamen nihil uetat, quo minus te mirentur, ſi modo inſigniter impudens & audax fueris, atque omnibus egregiè conuiciari didiceris. MERCAT. Ad has artes tui minimè indigeo. Nauta uerò, aut hortulanus fortaſſe per occaſionem fieri poſſes, præſertim ſi te ille ad maximum duobus obulis uendere uelit. MERCV. Recipe eum, etenim libenter liberamur ab illo, qui clamoribus ſic nos obtundit, prorſuſq; omnes iniuria & contumelijs adficit. IVPI. Alium accerſe, Cyrenæum illum purpura amictum, & coronatum. MERCV. Agite, animum aduortite omnes. Res ſumptuoſa eſt, quæq; diuitibus indiget, Vita eſt hæc iucunda, uita ter beata. Quis cupit delitias? quis emet molliſſimum? MERCAT. Accede tu, & dic quid noris, emam enim te ſi utilis fueris. MERCV. Ne obturba, ô bone, neque interroga ipſum, ebrius enim eſt, itaque non poterit tibi reſpondere, lingua, ut uides, titubans. MERCATOR. Quis mentis compos, emat tam corruptum et immodeſtum mancipium? quodq; tot unguenta olet, quàm uerò greſſu lubrico, & ratione carente incedit. Sed utinque Mercuri dic, quibus artibus præditus ſit, aut quæ tractare ſoleat. MERCV. In ſumma, conuiuator eſt, & compotor egregius: quin ad exercendas impudicas & laſciuas ſaltationes, una cum tibicina, admodum idoneus eſſet amatori cuidam & perdito heró. Quod ad alia attinet, parandorum bellariorum gnarus eſt, & in adornandis edulijs exercitatiſſimus. Breuiter, uoluptatis artifex eſt: inſtitutus enim eſt Athenis, atque Sycilíæ tyrannis ſeruiuit, apud quos in magno precio fuit. Summa uerò propoſiti ſui ſeu doctrinæ eſt, omnia contemnere, & omnibus rebus uti, undique uoluptatem conquirere. MERCA. Tempus eſt ut alium emptorem, nempe diuitem, & multas habentem pecunias, quæras, ego enim minimè idoneus ſum, qui tam hilarem uitam emam. MERCV. Ille ô Iupiter, quantum apparet, inemptus nobis manebit. IVPIT. Traducito, atque alium adduc, uel potius duos iſtos, quorum alter, Abderites ſcilicet, ridet: alter uerò Epheſius, plorat, ſimul enim uendi uolunt. MERC. Deſcendite in medium. Optimas uitas uendo, omnium ſapientiſſimos proclamo. MERCAT. O Iuper quanta diſſimilitudo: alter enim non deſinit ridere, alter autem aliquem lugere uidetur, omninò enim plorat. Heus tu, quid hoc ſibi uult, curtiides? DEMOCRITVS. Interrogas? quia mihi omnia, quæ uos facitis, ridicula uidentur, adeoq; uos ipſi etiam. MERCA. Quid narras, nos omnes tu derides? atq; omnia noſtra opera nihili facis? DEMOC. Sic ſanè eſt, Nam in illis nihil eſt præclarum, aut ſtudio dignum. Inania enim ſunt omnia, & atomorum cumulus, & infinitum quidpiam. MERCA. Nequaquam, imò tu uanus es reuera, & experientia cares. O contumeliam, nondum deſinis ridere? Tu uerò ô bone, quid plorас? multò enim melius erit, ut exiſtimo, tecum quàm cum Democrito loqui. HERACLITVS. O hoſpes, ego omnes humanas res calamitoſas & deflendas eſſe exiſtimo, atque in illis nihil non eſſe fato obnoxium, ideoq; miſeret me ipſarum, & deploro eas. Neq; magnifacio præſentia. futura uerò puto planè grumoſa fore: conflagrationes dico, & totius mundi calamitatem: iſta ſunt quæ ego deploro, quòdq; nihil ſolidum eſt, ſed quodammodo omnia in cyceonem conuoluuntur, tum quòd eadem res delectat & offendit, eſtque cognitio, ignorantia, magnum, paruum, atque ſurſum deorſumq; feruntur omnia, & per uices mutantur in ludo huius ſeculi. MERCAT. Quid eſt ſeculum? HERA. Puer, ludens, ludens talis, contendens. MERCAT. Quid uerò homines ſunt? HERA. Dij mortales. MERCAT. Quid uerò Dij? HERA. Homines immortales. MERCAT. Heus tu ænigmata loqueris, an griphos componis? planè enim tanquam Apollo, nihil explicas. HERACLIT. Nihil uos curo. MERCAT. Igitur

III. Cyrenaici.

IIII. Heraclitus

Potio eſt ex multis cómixta poſita.

neq;

neque quisquam mentis compos te emturus est. HERA. Ego uerò à pueris subeò plorare omnes, tam eos qui me emunt, quàm qui non emunt. MERCAT. Hoc certè malum parum differt ab insania, neutrum horum emam. MER. Et illi quoque apud nos manebunt, cum non sint uendibiles. IVP. Alium accerse. MERCV. Visne Atheniensem illum facundum? IVPIT. Maximè. MERCV. Heus tu huc ueni. Vitam bonam & prudentem proclamamus, quis emet sanctissimum hominem? MERCAT. Dic mihi, quam potissimum nostri artem? V. Academici. SOCRATES. Pæderastes sum, & in rebus, quæ ad amorem spectant, prudens. MERCAT. Quanti igitur emam te, nam pædagogo indigeo, est enim mihi puer egregius. SOC. Quis magis idoneus me esse queat, qui cum formoso puero uersetur. Neq; enim corporum amator sum, Animam enim formosam esse existimo, & quanquam sub eodem palliolo mecum recumbant, audies illos, uel ipsis testibus, nihil graue à me perpeti. MERCA. Incredibilia sunt quæ dicis, pæderastes cum sis, tamen nullâ de re te esse sollicitum, quàm de animâ, præsertim cum copia fiat, ut sub eadem ueste iaceatis. SO. Atqui per canem & per platanū iuro, rem sic habere. MERCA. Hercle, quanta absurditas deorum. SO. Quid ais? An non uidetur tibi canis esse deus? Nonne uides quantus sit in Ægypto Anubis, atq; ille in cœlo Sirius, nec non apud Inferos Cerberus? MERCA. Recte dicis. Ego uero peccaui: uerum quale habes genus uitæ? SO. Mihi ipsi ciuitatem quandam extruo, peregrina autem utor politia, measq; præscribo leges. MERCA. Vnum aliquod ex tuis dogmatibus audire cupio. SO. Audi ergo maximum quidem illud, in quo mea de uxoribus sententia comprehensa est: uidetur mihi nullam debere cuiusquam esse propriam, uerum unamquamque passim debere accedere ad eum, qui eam adpetat. MERCA. Quid ais? Num abrogandæ sunt leges de adulterio? SO. Per Iouem non illas solum, uerum omnes reliquas nugas ea de re constitutas. MERCA. Quid uero tibi de pueris iam maturis uidetur? SO. Et illi quidem optimatibus, qui aliquid præclari gesserunt, præmium erunt, ut eos ament scilicet. MERCA. Papæ quanta libertas, quæ sapientia? uerum quæ est tuæ doctrinæ summa? SO. Ideæ, & eorum quæ existūt paradigmata. Quæcunq; enim uides, terram ipsam, quæq; super terram sunt, cœlum, mare, horum omnium imagines obscuræ existunt extra totius uniuersitatem. MERCA. Vbi autem existunt? SO. Nusquam. Nam si alicubi essent, non essent. MERCA. Non uideo ista, quæ tu dicis paradigmata. SO. Meritò, cæcus est enim tibi animæ oculus, egò uero omnium uideo imagines, & telatentem & me alium, in summa, duplicia uideo omnia. MERCA. Ergo emendus es, sapiens cum sis, & acutè cernas. Age scire uolo, quid tu à me exigas prò ipso. MERCV. Da duo talenta. MERCA. Emi ita ut dixisti, pecuniam uero in posterum numerabo. MERCV. Quod igitur tibi nomen est? MERCA. Dion Syracusius. VI. Epicurei. MERCV. Age quod felix faustumq; sit, recipe eum. Te iam uoco Epicure. Quis emet illum? Est enim illius risoris discipulus, necnon illius qui ebrius est, quos haud multò antè proclamauimus, unius autem cuiusdam rei cognitione illos uincit, multò magis enim impius est quàm ulli. Quod uero ad cætera attinet, suauis & gulæ amans est. MERCA. Quo precio uenditur? MERCV. Duabus minis. MERCA. Accipe: uerum ut hoc quoq; sciam, quibus delectatur edulijs. MERCV. Dulcia edit & mellita, maximè uerò ficus. MERCA. Bene se res habet, emam enim illi totas massas caricarum. IVP. Alium accerse, illum corpore hirsuto, uultu seuero, ex Stoa. MER. Rectè dicis, uidetur enim magna ipsum multitudo, quæ ad forum adcurrit, expectare. Ipsam ui rutem uendo, uitam perfectissimam. Quis cupit omnia scire solus? MERCAT. Quid tu dicis? VII. Stoici. NER. Quia solus ille sapiens est, solus bonus, solus iustus, fortis, rex, rhetor, diues, legislator, & quæcunq; alia sunt his similia. MERCA. Num, ô bone, & cocquus solus est, & per Iouem coriarius, & faber, & his similia? MER. Sic uidetur.

MERCA.

MERCAT. Accede, ô bone, & dic mihi tuo emptori, qualis nam sis? ante omnia autem, num tibi doleat, quòd uenderis & seruis. CHRYS. Nequaquam, neque enim in nobis hæc sunt, quæcunq; uero in nobis non sunt, ista indifferentia esse solent. MERCAT. Non intelligo quid dicas. CHRY. Quid ais? non intelligis, quòd horum quædam sunt prælata, quædam uero rursus non prælata. MERCA. Ne nunc quidem intelligo. CHRY. Merito quidem, neq; enim assuetus es nostris nominibus, neq; imaginationem habes, quæ facile adprehendat. Verũ studiosus Dialecticæ contemplationis, non hæc tantum nouit, uerum etiam qualiter & quantũ accidens, & præter accidens inter se differant. MERCAT. Per Philosophiam quæso, ne inuideas explicare quidnam accidens sit, & præter accidens, nescio enim quomodo perculsus sim præ numero uocum istarum. CHRYS. Citra inuidiã dixero, Si quis claudus existat, illiusq; pede, quo claudicat, ad lapidem ex inopinato uulnus acceperit, is certè accidens habet claudicationem, uulnus autem præter accidens accepit. MERCAT. Ô argutiam, præter ea uero quidnam scire te potissimum profiteris? CHRYS. Retia sermonũ, quibus capio & obstringo, denicq; tacere cogo, eos qui contrà me disputant, planè frenũ quoddam illis imponens, isti uero tantæ orationis ui nomen est Syllogismus celeberrimus. MERCAT. Hercle fortè quendam & inexpugnabilem syllogismũ refers. CHRY. Vide ergo, est ne tibi puer? MERCAT. Quid ni? CHRY. Quid si hũc ad flumen forte ambulantẽ Crocodylus rapiat, postea uero se redditurũ polliceatur, hac lege ut illi uerum dicas, quidnam de puero reddendo apud se decreuerit: quid tu dicis ipsum in animo constituisse. MERCAT. Quæstionẽ rogas, ad quam difficile admodum est respondere, dubito enim utrũ dicere debeam, quo puerũ recipiam. Sed per Iouem quæso te, respondè tu, & puerũ mihi serua incolumẽ, ne pręuortat, ipsumq; deuoret. CHRYS. Bono es animo: etenim & alia quædam docebo te, quæ plus admirationis habent. MERCAT. Quæ nam sunt ista? CHRYS. Istũ inquã colligentem sermones, tum quoq; illũ dominantem, præterea illam quæ supra omnes est, Electram, tandem opertũ illum sermonem. MERCAT. Quis ille opertus sermo, aut quæ illa tandem Electra est, de quibus dicis? CHRYS. Electram illã dico Agamemnonis ualde celebrem, quæ quidem eandem rem simul norat & non norat. Astante enim illi Oreste adhuc incognito, nouit quidem Orestẽ suum esse fratrem, quòd uero illi Orestes est, ignorat. Rursus uero opertum illũ adeoq; omnino mirabilem audies sermonem. Responde mihi: nostin' tuum patrem. MERCAT. Maximè. CHRY. Quid igitur, si prope te statuerem aliquem coopertum, atq; interrogarem: Nostin' hunc? quid diceres? MERCA. Scilicet me non nosse, dicerem. CHRY. Sed ille ipse pater erat tuus. Itaq; si istum non nosti, palam est te patrem tuum non nouisse. MERCA. Nequaquam, uerum ego detracto uelo, num uerum sit explorabo. Sed quisnam tuæ sapientiæ finis est? aut quid tandem facturus es, si ad uirtutis summum peruenieris? CHRY. In his quæ in natura prima sunt, uersabor. Dico autem: diuitias, sanitatem, & his similia. Primũ autem oportet multos labores impendere, libris enim exiguis literis descriptis incumbere oportet, & interpretationes congerere, & Solœcismis & absurdis uocibus impleri. In summa, nequaquam decet sapientem fieri, prius quam ter ex ordine helleborum bibas. MERCAT. Egregia sunt ista tua, & forti uiro digna: Verum auarum fœneratorem esse, ista enim tibi inesse uideo, num illa dicemus esse uiri, qui helleborum biberit, & iam ad uirtutem idonens sit? CHRYS. Certe, solum enim sapientem fœnus exercere decet. Quandoquidem enim illius proprium est, syllogismis concludere: usuras autem colligere, & fœnus computare, atque syllogismis colligere, parum differre uidentur. Sed quemadmodum hoc solo studioso competit, ita quoque illud, nec decet illum fœnus simpliciter, quemadmodum alij solent, accipere, uerumetiam alterius quoque fœneris fœnus. Nisi fortè ignoras, fœnus aliud esse primum, aliud secundum

προηγμένα et ἀποπροηγμένα. Cicero, producta & præcipua uertit. uide 3. de finibus bonorum.

secundum, uelut quandam illius progeniem. Vides autē, & syllogismum quendam uulgo iactari, Si primum foenus acceperit, accipiat etiam secundum. Verum accepit primum, igitur & secundum accipiet. MERCAT. Num ergo & de mercede quem tu à iuuenibus quos instituis, capere soles, similia dicenda sunt? quippe cum manifestum sit solos studiosos mercedem à uirtute accepturos esse. CHRY. Discis, certè non mea caussa accipio, uerum illius gratia qui dat. Nā cum alius sit effusor, alius uero comprehensor, me quidem ipsum comprehensor ut sim, præparo, discipulum uero ut fiat effusor. MERCAT. Atqui contrarium dicis, iuuenem esse comprehensorem, te uero qui solus diues es, effusorem. CHRYS. Heus tu scommate me perstringis? sed uide tu ne te petam syllogismo ineuitabili. MERCA. Quid uero mali ex hoc telo accidet? CHRYS. Dubitatio, & silentium, præterea mentis & intellectus subuersio: & quod omnium est maximum, si uoluero, in lapidem te conuertam. MERCAT. Quomodo lapidem feceris, neque im Perseus, ô bone, mihi esse uideris. CHRY. Hoc modo. Lapis est corpus. MERCA. Certè CHRY. Quid uero? Nonne & animal corpus est? MERCAT. Imo maximè. CHRY. Tu uero animal es. MERCA. Sic uidetur. CHR. Lapis igitur es, cum corpus sis. MERCAT. Nequaquam, Sed per Iouem solue me, & de nodo hominem me fac. CHRYSIP. Non est difficile factu, igitur rursus sis homo. dic uero mihi: Nonne omne corpus animal est? MERCAT. Non. CHRY. An uero lapis animal est? MERCAT. Non. CHRY. Tu uero corpus ne es? MERCAT. Maximè. CHRYS. Corpus autem cum sis, animal ne es? MERCA. Euge effecisti, ut iam mea crura non aliter atq; Niobis refrigerata & saxea facta sint, uerum coëmam te. Quantum pro ipso numerabo? MERCV. Duodecim minas. MERCA. Accipe. MERCV. Solus ne ipsum emisti? MERCAT. Non per Iouem, uerum illi omnes, quos uides. MERCV. Certè multi sunt, & fortes habentes humores, & digni sermone colligante. IVP. Quid moraris, alium aduoca. MERCV. Peripateticum accerso, te inquam honestum & diuitem. Age, te quidem aptissimum qui uendaris, quippe qui omnia solus noris. MERCAT. Qualis nam ille est? MERCVR. Modestus, æquus, uita benè composita: &, quod maximum est, duplex existit. MERCAT. Quomodo dicis? MERCV. Alius quidem foris adparet, quàm intus esse uidetur. Itaque si ipsum emes, memento, ut hunc internum, illum uero externum adpelles. MERCAT. Quid uero potissimum nouit? MERCV. Nouit triplicia esse bona: animæ scilicet, corporis, & rerum externarum. MERCAT. Humana sapit, quanti uero uenditur? MERCV. Viginti minis. MERCAT. Pluris certè. MERCV Nequaquam, equidem & ipse pecuniam habere uidetur. Itaq; non est quòd in illo emendo possis esse celerior, quàm deceat: præterea non ita multò post disces ab eo, quandiu uiuat culex, & quam profundè sol radios immittat in mare: denique qualem animam habeant ostrea. MERCAT. O Hercules quanta argutia. MERCV. Quid si audias alia multa his acutiora, de semine uidelicet & generatione, deq; embryonis formatione in utero, & quo modo homo risibilis sit, asinus uero animal, quod neque ridere neque ædificare, neque nauigare possit. MERCAT. Plane admiranda sunt ea quæ narras, & ualde utilia dogmata. Itaque emam ipsum uiginti minis. MERCV. Quis adhuc reliquus est? Scepticus ille. Heus tu Pyrrhta accede, ilico proclamandus es, iam enim multi abeunt & dissiluunt, atque in paucis erit uenditio, Veruntamen quis emet illum? MERCAT. Ego. Sed primum dic mihi, quid nosti? PHILOSOPHVS. Nihil. MERCAT. Quid ita? PHILO. Quia omnino nihil mihi uidetur existere. MERCAT. Igitur neq; nos aliqui sumus? PHILO. Nec hoc quidem scio. MERCAT. Neq; tu aliquis existis? PHILO. Hoc ego multò magis ignoro. MERCAT. O ignorantiam. uerum quid sibi uolunt hæ fateræ? PHILO. Sermones in illis trutinor, & ad æqualitatem redigo: postquam autem illos planè similes & æquale pondus habere cognouero, tunc ignoro, quis horum uerior sit. MERCAT. In alijs autem rebus, quid potissi-

mum-

id est, digni qui colligāt manipulos, aut pus in agris faciāt. allusione facta ad significationem propriam τῆς ῥητ. ἐῤῥ.

VIII. *Peripatetici.*

IX. *Scepuci.*

num facere ſoles? PHILO. Omnia facio, præterquam quòd fugitiuos non perſequor. MERCAT. Quid? An ne hoc tibi impoſſibile eſt? PHYLO. Quia ô bone non comprehendo. MERCAT. Iure, tardus enim & piger eſſe uideris. Verùm quis tuæ ſapientiæ finis eſt? PHYLO. Ignorantia, & nihil neque audire neque uidere. MERCAT. Num ergo & ſurdus ſimul & cæcus es? PHILOSO. Imo ſenſu etiam & iudicio careo: breuiter nihil à uerme differo. MERCAT. Propterea emendus es. Quantillum æſtimas? MERCVR. Attica mina. MERCAT. Accipe. Heus tu quid ais? ego te emi. PHIL. Non eſt certum. MERCA. Nequaquam, emi, & pecuniam numerauí. PHILO. De eo nunc cogito, atq; iſtud conſidero. MERCAT. Atqui ſequere me, quemadmodum ſeruum decet. PHILOS. Quis nouit num uera ſint quæ dicis? MERCA. Præco, & Attica mina, & illi qui adfuerunt. PHILO. An aliqui etiam nobiſcum ſunt? MERCA. At ego te iam confectum in piſtrinum, perſuadebo tibi ſecundum peiorem cauſam, me tuum eſſe herum. PHILO. Ea de re nunc mecum delibero. MERCA. Sed per Iouem iam pronunciaui & ſententiam tuli. MERCV. Tu quidem deſine te huic opponere, atq; ſequere eum, quandoquidem te emit. Vos autem cras aduocabimus, proclamaturi idiotas, & fabriles, atq; uiles uitas.

Alludit ad λόγους ἀνῃλω κρίσθω, quos uocant.

PISCATOR SEV REVIVISCENTES.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus, quaſi quædã Apologia ſuperioris eſt, quantũ ad Luciani perſonam attinet. Exponit enim ille cauſam hic, cur toties in philoſophos inuehatur: Nempe quòd plerique ſimulato nomine, pro ueris falſos ſe gerant, quæſtumq; magis, quàm uirtutem ſectentur. Series argumenti ita ſe habet: Finguntur Philoſophi illi uetuſtioris, Pythagoras, Socrates, Plato, Ariſtoteles, Chryſippus, Diogenes, atq; alij. ad ulciſcendum Lucianum, cum propter alia conuicia, tum quòd proximo Dialogo uenales eos propoſuerat, idq; etiam uiliſſimo precio, ab inferis rédire, ac reuiuiſcere, commeatu in unum diem impetrato. Qui cum illum ſaxis perſecuti, in fugam conuerſum ei piſſent, occidere primùm ſtatuerunt. Ille uerò prouocando ad ipſam Philoſophiam, eoq; obtento, ut cauſſam ſibi dicere liceret, poſtquam à Diogene, utpote Cynico, & cæteris liberiore, communi omnium nomine accuſatus eſſet, tanquam qui contumelioſiſſimè omnes Philoſophiæ cultores, uiros de tota uirtute & rebus mortalium optimè meritos, proſciderit, ita ſeſe defendit, ut diceret ſe minimè negare obiecta, ſed conſilio & ratione adductum, & hæc, & plura etiam bis feciſſe: non quidem in ueros philoſophos, ſed in eos, qui nomine tantùm illo ſeſe iactarent, cùm interim non modò Philoſophiam ueram ignorarent, ſed planè diuerſa etiam à præceptis & regulis illius facerent. Proinde ſe non modo ſupplicio nullo dignum eſſe, ſed contrà etiam præmijs, tanquam ueræ Philoſophiæ amatorem, atq; aſſertorem, donari debere. Hoc Iudicio peracto, cum ille non ſolum ab accuſatione liberatus, uerumetiam in ſocietatem eorum, à quibus antè accuſabatur, aſcitus fuiſſet, à Philoſophia deinceps & falſi illi philoſophiæ ſimulatores citantur, ut ſuæ profeſſionis cauſſam redderent. Qui cum iudicium hoc omnes ferme declinaſſent, mittitur Lucianus unà cum Elencho, ut illos inquirant, ac bonos quidem honoribus afficiant, malos autem adempto habitu ſtigmate inurant. ſed prius quàm id fieret: Lucianus ſeu Parrhiſiades (ita enim ſeſe apud Philoſophiam appellat) puta quo iam re ipſa comprobaret, quod uerbis antea dixerat, accepto hamo, eoq; auro, Carycis & placentis abſcondito, quaſi piſcator aliquis, allectos & attractos ſimulatores iſtos capit, captos autem de communi reliquorum conſenſu de ſaxo præcipites mittit. Habet autem Dialogus hic duos titulos, quorum alter ab iis, quæ à principio geruntur nomen accepit, alter ab exitu ſeu Cataſtrophe, ſumptus eſt. Simili musq;, quod ad argumentum & eius tractationem attinet, alicui ueteris Comœdiæ fabulæ eſt.

SOCRATES.

NIICE, iníice lapides crebros execrandum in hunc, proí ce glebas, adíice teſtas, percute fuſtibus calumniatorem, ui de ſis effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chryſippe tu quoque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem peræ, baculusq; bacillo,
Siquidem communis eſt hoſtis, nec quiſpiam è nobis exiſtit, quem non iniuria affecerit: tu uero ò Diogenes, ſi umquam aliàs, præcipue nunc baculo utere, non deſinas, dignas conuiciator pœnas luat. quid hoc rei eſt? nunquid Ariſtippe deſeſſieſtis? atqui minimè oportebat,

Eſte cati, atq; acris nemo nunc immemor iræ.

Ariſtoteles, accelera, quin proprius accede, benè habet, capta eſt fera, deprehenſus ne es ſcelerate? porrò confeſtim intelliges quos nam uiros maledictis tuis laceſſieris: uerùm quale nam fatum ipſum manebit? ſiquidem uarium quoddam mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus: etenim æquum eſt, ſepties eum ſingulis nobis morte pœnas expendere. PLATO. Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abſciſaq; lingua, cruci fuffigendus uidetur, prius tamen flagris cæſus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. Iri Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores conuiciis inceſſandos haud eſſe addiſcat. PLATO. Quinimo optimum eſſet, ſi Penthei uel Ophei inſtar, inter petras diſlaniatus inueniretur, ita ut particulam unuſquiſq; digrediens ſecum auferre poſſet. LVCIANVS. Minimè, uerùm mihi parcatis obſecro. SOCRATES. Arctius aſtringe, amplius non dimittēris, num quid Homerus dicat, uides?

Non eſt tuta fides hominum generiq; leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoq; per Homerum uos oro, forſitan enim illius retinere mihi carmina, meq; uerſus connectentem haud ſpernetis.

Me uirum capite, haud hominem prauum, hæc quoq; dona
Suſcipite, æsq; aurum, quæ curant & ſapientes.

PLATO. Verum neq; nobis aduerſum te Homerica deerit reſponſio, audi igitur:

Nec mihi mente fugam tu perſuadere ualebis.
Poſtquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malorꝫ, ſiquidem ſpes maxima Homerus, nos fruſtratur, ad Euripidem igitur mihi confugiendum erit, ſiquidem ille me forſitan ſaluabit,

Ne ſupplicem interficite, haud fas occidere eſt.

PLATO. Atqui nunquid & hæc ſunt Euripidis?

Sceleſta qui patrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Recte per Iouem, inquit enim ille idem:

Effrenioris & exlegis dementiæ extremum infœlicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuiſtis, nullumq; mihi reſtet effugium, Agite, ſaltem hoc mihi indicate, qui nam eſtis, quæue tam intoleranda à nobis perpeſſi ſitis, ut tam intoleranter iraſcamini, ac me mortis cauſa ceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumelijs, à teipſo ſceleratiſſime percuire, belluliſq; illis tuis ſermonibus, in quibus Philoſophiā ipſam conuiciis laceſſiuiſti, erga noſq; iniurius fuiſti, cū tanquam ex conciliabulis, uiros ſapientes præconiò diuulgares, & quod maximum eſt, liberos: quapropter indignatione moti, propter te emerſimus, ac tātiſper inferos dereliquimus. Chryſippus iſte, ac Epicurus, Ego quoq; Plato, & Ariſtoteles ille, ſilensq; hic Pythagoras, nec non Diogenes, oīes denicq; quos ſermonibus tuis infamaſti. LVCI. Reſpira ui, ſiquidē non me interficietis, ſi intellexeritis qualis nam ego erga uos extiterim, qua propter lapides abiicite: quin potius reſeruate, nam contra meritos uſui erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire neceſſe eſt, iamq; adeo ob-per-

petrata

petrata scelera, lapideum induas amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quicum solum ex omnibus laudare oportebat, familiarem uestrum, beneuolum, & cõuenientem, quin si proloqui molestũ non est, studiorum uestrorũ procuratorem, ut inteligatis, interficietis, si me occideritis, qui tot propter uos labores exanclaui, uidete igitur ne instar philosophorũ qui nunc sunt, agatis, ut ingrati, iracũdi, ac perfidi erga uirum beneficũ uideamini. PLATO. Proh impudentiam, nunquid tibi ob cõuicia gratias debemus? uere hic cum mancipijs sibi rem esse existimat, quandoquidẽ ob tantas iniurias, uerborumq; debacchationẽ, beneficia nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quando uos iniuria affeci, qui semper Philosophiam admiratus, ac uosipsos summis extuli laudibus, cũ sermonibus quoq; à uobis derelictis assiduè cõuersatus sum, quin & hæc ipsa quę proloquor, unde quàm à uobis accepi, ac instar apiculæ decerpens, hominibus ostendo? at illi laudant, ac uniuscuiusq; florem, unde, à quo, & quemadmodũ collegerim cognoscunt, meq; oratione ob florigeram hanc messem cõmendãt. sed uerius uosipsos, ac prata uestra amœnissima, qui tam uaria & uersicoloria produxistis, extollunt: quæ si quis recte secernere, connectere, ac concinnare nouerit, ita ut minimè alterũ ab altero discrepet, nunquid cũ tam egregie quis à uobis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorũ gratia existimationis alicuius esse reputatur? ni eiusdẽ sit naturę, cuius et Thamyris uel Eurytus, ita uel musas, à quibus canendi normã acceperit, canendo, uel Apollinem iaculationis præceptorẽ iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generose, hæc omnia Rhetorũ more, ac maximè rebus contraria protulisti, siquidem proteruiorem tuam ostendunt audaciã, manifestamq; præ se ferunt iniusticiã ac ingratitudinem, si cũ a nobis, ut ipse fateris, iacula acceperis, ea contra nos iaculatus es, hunc unũ scopum obseruans, ut nos omnes cõuicijs lacesses, talem sicuidem à te consequimur gratiã, quoniam prata illa florida tibi reseruauimus, nec ut decerperes, sinuq; repleto discederes inhibuimus, ideo maximè ob hanc noxã mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iusta sunt minimè consideratis: ego uero me numq; in Platonis, uel Chrysippi, seu Aristotelis, aut reliquorũ uestri ordinis iram incidere posse existimassem: sed lõge ab illis mihi distare uidemini, uerũ ò admirandi, ne indemnatũ, causaq; nõ cognita me interficiatis, quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifesta uiolentia grassari uideamini, iure scilicet cõtrouersias dissoluere, rationes dãtes pariter & accipientes, iudicem eligere, meq; uel unà omnes accusare, aut qui omnium uice id agat eligere. Ego uero obiectis respondere sum paratus, & si aliqua in re iniurius esse cõuictus fuero, ac ita de me statuerit iudicium, merita expendam supplicia, uosq; uiolentum nil pepetrabitis: si uero crimina dilueremeuidebor, ac insons et ab omni culpa alienus esse inueniar, me iudices dimittent, uos uerò in eos qui uos deceperunt, ac contra nos instigarunt, iram conuertetis. PLA. Hoc illud est, equum in campum, ut iudices eludere queas, educere conaris. siquidè te Rhetorem & causidicum uehementem, in orationibusq; admodum callidũ esse dicunt. Proinde quem nam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut pro te sentẽtiam ferat (qualia iniusta multa perpetrare cõsueuistis) corrumpere haud ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratia nullum arbitrum suspectũ, uel ancipitem, seu qui pro me iniuste calculũ ferat, mihi euenire desidero, & ut certius id cognoscere possitis, Ego Philosophiam ipsam unà uobiscũ iudicem eligo. PLA. At quisnam accusabit, si nos iudicauerimus? LVCIA. Vosmetipsi accusate & iudicate, neq; enim illud timeo, quoniã tam iusta antecello causa, tãq; luculenter & abundè me responsurum confido. PLATO. Quid faciemus ô Pythagora et Socrates? nam uir iste quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud absurde prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quàm ut ad iudicium pergamus, assumptaq; Philosophia, quid nam responsurus sit audiamus, nam

absq; cognitione quid conari, non ad nos, sed potius ad uiros quosdam iracundos, & qui iustitiam in manibus sitam cõtinent, spectare uidetur, præbebimus enim occasionem obloqui uolentibus, si uirum lapidabimus, nec pro se respondere permittemus, & hæc nosmetipsi iusticiæ ualedicentes. Proinde quid Anito & Melito accusatoribus meis, uel qui me tum damnarunt iudicibus, respondebo, si hic inauditus occubuerit, & aquæ omnino compos nõ fuerit. PLA. Recte ò Socrates, admones, ad Philosophiam igitur pergamus, & illa quidem diiudicet, nos uero quicquid statuerit, amplectemur. LVCIA. Euge uiri sapientissimi, meliora hęc & iustiora, lapides uero, ut dicebam, seruate, siquidem paulo pòst in iudicio indigebitis. Verũ ubi nam Philosophiã quis inueniet? ubi enim habitet non noui, quamuis longo circumerrauerim tempore, domũ, ut eam conuenire possem quærens, inde in quosdã, uilibus amictos uestibus, barbasq; promissas gestantes incidi, qui cum ad eandem se pergere assererent, eos scire existimans, interrogaui. at illi, quoniã me longè plus ignari essent, ne de ignorantia redargui possent, uel omnino nil respondebant, uel ianuã aliam pro alia ostendebant: ego uero in hunc usq; diem, domũ reperire haud quiui. Sæpius uero ipse suspicans, uel ductore quopiam, ad quasdam ianuas peruenì, certissimè tũ ingressurum sperans, ã multitudine ingredientiũ & egredientiũ cõiecturam sumẽs, qui omnes seueritatem quandam præ se ferebant, forma erant decora, uultu uero meditabundi: hosce insecutus, & ipse quoq; sum ingressus, ibi uiraginem cõspexi quandam, nõ incuriose, sordidè uel inconcinnè excultam: uerum quã primum deprehendi, eam dependulos cincinnos minimè ornando negligere, uestitusq; cultum studiose affectare. & quamuis tam exquisitis mundicijs ornata esset, cultum tamẽ decoris gratia dissimulare nitebatur, apparebat & fucus quidam, lenocinium q;, & uerba perquam meretricia: ab amatoribus uero laudata, admodum gaudebat, & si quis aliquid dedisset, auide suscipiebat: opulentiores quoq; iuxta se locabat, amatores autem inopes nec aspicere dignabatur. Sæpius quoq; cũ se casu denudasset, torques aureas, anguillis crassiores conspiciebam. Hæc cũ uidissem, cõfestim ad pedes sum conuersus, oppido q; miseratione cõmotus, ob infelices illos, non naribus sed barbis ad illã pertractos, ac Ixionis instar, pro Iunone Idolo cõgredientes. PLA. Hæc quidem rectè dixisti, non enim manifestum nec cunctis notum est hostium, atq; haud necesse erit ad illius accedere domum, hic enim in Ceramico ipsam opperiemur, illa uero iam aderit, ex Academia reuertens, ut etiam in Pœcilo obambulet, id enim quotidie facere cõsueuit. quin potius iam præsto est: uides ne ex effigie decorem, mansuetudinem ex aspectu, ipsam uero cogitabundam placidè incedere? LVCIA. Multas effigie, incessu, & uestitu similes uideo, atqui inter has omnes solum una uera est Philosophia. PLATO. Rectè loqueris. uerum quæ nam sit, cum solum loqui cœperit, ostendet. PHILOSOPHIA. Papæ, cur Plato, Chrysippus quoq;, & Aristoteles nec non reliqui omnes, ipsa mea discipli narũ capita apud superos? Cur rursus in uitam? ecquis uos ex inferis læsit, iracundis similes estis. quisnam hic existit, quem compræhensum ducitis? nunquid fur est? seu homicida? uel sacrilegus? PLATO. Ita per Iouem ò Philosophia, & omnium sacrilegorum incunabulissimus, qui te sanctissimã maledictis incessere conatus est, pariter q; nos omnes, quotquot abs te quippiam didicimus, ac posteris utendũ dereliquimus. PHILO. Itaq; maledicente quopiã indignamini? cùm sciatis quæ nã ego à Comœdia in Dionysijs audire soleo, attamen ipsam amicã esse duco, nec q; in ius uoco, seu accedẽs incuso, uerũ conuenientia, & festo cõgruentia ludere permitto: noui eñ quòd nil ob scõmata redditur deterius, sed ecõtra quodcunq; bonũ existit, tanq; aurũ cum erutum inciditur, clarius relucet, sitq; splẽdidius: at uos nescio quẽ admodũ iracundia ac indignatione accensi estis? proinde cur eum strangulatis? PLA. Vnum hunc postulãtes diem, cõtra illum emersimus, ut ob cõmissa male facta

Oratores adaquæ mẽsurã percrebant.

Ceramicus locus Athenis, ubi qui in bello ceciderant, sepeliebantur. à uarietate picturarũ, Pœcilus dictus porticus, nam ibi bella uaria, quæ Athenienses aduersus hostes gesserãt, depicta erãt. meminit Pausãias.

facta dignas persoluat pœnas. Fama etenim cognouimus, qualia contra vos in uulgus sparserit. PHILO. Igitur eum indemnatum ac inauditum interficietis? atqui dicere quid uelle uidetur. PLATO. Minimè. uerum negocium omne tibi committemus, ut cognita caussa, quicquid uisum fuerit, statuas. PHILO. Quid tu ais? LVCIA. Hoc idem ò hera Philosophia, quandoquidem sola ueritatem inuenire potis es, uix enim multis obtinui precibus, ut tibi caussa delegaretur. PLATO. Nunc ò execrande, ipsam dominam appelas, paulo antè uero rem esse turpissimam philosophiam asserebas, cùm in tanto theatro, etiã pro duobus obulis unumquemq; singulatim uenalem proponeres, meministi ne sermonũ? PHILO. Atqui uidete ne non philosophiam iste, uerũ præstigiatores uiros, sub uestri nominis obtentu multa ac fœda committentes maledictis insectatus sit. LVCIA. Quámprimum cognosces, si saltem respondentem audire uelis, tãtum modo ad Arium abeamus pagum, seu potius in arcem ipsam, ut tãquam ex specula, cuncta pariter quæ in urbe sunt, manifestè pateant. PLATO. At uos ò amicæ, in pœcilo tantisper deambuletis porticu, adero etenim quàm primũm dijudicatum fuerit. LVCI. Quæ nam ò philosophia, hæ sunt? nam & ipsæ ac modũ ornatæ esse uidentur. PHILO. Virilis hæc uirtus ipsa, illa uero modestia, penes quam iustitia: at antesignana disciplina, dubio uerò colore, & uix apparens illa, ueritas est. LVCI. Non uideo quam nam dicis. PHILO. Nonne inornatam illam cernis, nudam inquam, subterfugientem semper ac subterlabentem? LVC. Vix nunc tandem cerno. uerum cur & non has ducis? ut penitus repleatur consessus: siquidem ueritatem, & patrocinium ad iudicium pariter ascendere uolo. PHILO. Rectè per Iouem: sequimini igitur & uos, non enim difficile erit unicũ judicare iudicium, præcipue cum de nostris agetur. VERITAS. Abite uos, nil enim mea refert ea audire, quæ quidem qualia sint noui. LVCI. Verum ò Veritas, ut iudicio adsis, ac singula diligenter exquiras, maximè nostra interest. PHILO. Nunquid famulicium hoc, mihi admodum beneuolum deducam? LVC. Valde quidem, & quemcunq; uolueris. PHILO. Sequimini ò ingenuitas, loquẽdiq; libertas, ut miserum hunc homuncionem amatorem nostrum, ac nullo prætextu iusto periclitantem, saluare possimus: at tu Elenche illic remane. LVCIA. Minimè ò Hera, quin ille quoq; ueniat, & si quis alius. haud enim cum fortuitis necesse est me depugnare feris, uerũ cum arrogantibus difficilimæq; redargutionis hominibus, & qui semper effugia quædam inueniant, ita ut necessarius sit Elenchus. PHILO. Igitur & admodum necessarius, melius si & Demonstrationem tecum assumas. VER. Sequimini omnes, quandoquidem ad iudicium necessarij uidemini. ARIST. Cernis ne ò Philosophia? quemadmodũ propter nos Veritati subblanditur. PHILO. Nunquid ò Plato, Chrysippe, & Aristoteles, ueremini ne sui caussa, cùm Veritas sit, mentiatur? PLATO. Non hoc, sed admodum callidus est, & blandiculus, ita ut illi persuadere posset. PHILO. Confidite, nil iniqui, cùm Iusticia hæc adsit, fieri poterit, abeamus igitur: uerũ dic mihi tu, quod tibi nomen est? LVCI. Mihi Parrisiades, Alethionis Elenxiclei. PHIL. Patria uero quænam? LVCI. Syria, ò Philosophia, iuxta Euphratem, Sed quid hoc est? noui enim quosdam ex his meis aduersarijs, nõ minus quàm ego sum, barbaros genere, moribus uero, & disciplina, non Solenses, uel Cyprios, seu Babylonios, aut Stagiritas. Siquidem quãtum ad te pertinet, nil refert, si quis uoce sit barbarus, dummodo iuste ac rectè sentire uideatur PHILO. Benè dicis. uerum & hoc quæro: quam nam artem nosti? quoniam & id scire decet. LVCIA. Arrogantiæ sum osor, & uersutiæ osor, & mendacij osor, & insolentiæ osor, omnesq; eiusmodi coinquinatorum hominum odi species, sunt enim, ut nosti, perquam multæ, PHILO. Hercules, odij plenam exerces artem; LVCIA. Recte dicis, cernis etenim quibus nam odio sim, & quemadmodũ propter eam periclitor. uerum & contrariam admodum probè noui artem, eam

Locus Athenis ubi Orestes cum furiis dixit, & ubi quæ ad rempublicam spectabant seuerissimè administrabantur.

Audax locutor ueri dici gloriosi redargutoris filius.

inquam, quæ ab amare exordium sumit, sum enim ueritatis amator, & honestitatis amator, & synceritatis amator, ac omniū quæ ad amare spectare uidentur, uerū pauci admodum hac arte sunt digni. Qui uero ex aduerso sunt constituti, ac odio magis familiares infiniti, periclitor igitur illam quidem ob segnitiē iam dediscere, hanc uero etiam nimiū callere. PHILO. Atqui haud oportebat, eiusdem enim ferunt esse & illa, & ista, ita ut indiuisibilis sit ars: unica etenim est, quam uis binæ esse uideantur. LVCIA. Melius tu hæc ò Philosophia, nosti: meum uero ita se habet, ut prauos odio habere, bonos autem laudare & amare consueuerim. PHILO. Age, quo oportebat iam deuenimus: hic in Mineruæ iudicabimus uestibulo. Heus sacerdos, dispone sedilia: nos interim deā adorabimus. LVCI. Obsecro Pallas, contra arrogantes mihi auxiliū ferto, ac recordare quanta ipsorum periuria quotidie audis, sola enim tanquam speculatrix quæ perpetrant uides, nunc tempus illos ulciscendi adest: si uero me uictū cernes, nigrosq; superare, tuum adijce calculū, meq; saluato. PHILOS. Agite iam consedimus, uestra parati audire querelas: uos uero ex omnibus quempiā eligatis, qui egregiè accusare ac redarguere nouerit, quandoquidem impossibile est uos omnes pariter loqui. Tu aūt Parrisiades dehinc respondebis, REVIVISCENTES. Quis igitur è nobis, ut potissimum hanc agat causam idoneus erit? tua ò Plato excellens prudentia est admiranda, eloquentia uero redundans, et Attico lepore referta, flexanima et uenusta, cognitio aūt ac diligentia, nec non tempestiua demonstrationum inductio, hæc omnia copiose tibi adsunt: quapropter accusationē suscipe, & pro cunctis, quæ digna sunt, eloquere, ac omnium illorū nunc reminiscaris. & in hoc unum confer, si quid aduersus Gorgiam, aut Polū, seu Prodicum, uel Hippiam à te dictū est, uehementior hic exiſtit. expedi igitur ironias, & sales, copiosasq; illas & iocundas comitates: quin si uidebitur, nonnunquā exupperes, ut magnus Iupiter alatū impellat currum, ac indignatione moueatur, ni ille debitas expendat pœnas. PLA. Minimè, sed uehementiorē quendā eligamus, Diogenem hunc, uel Antisthenem, aut Cratetē, seu te Chrysippe: non enim elegantiæ perpolitæ in præsenti, nec cōscribendi acrimonię est tempus, sed redargutionis cuiusdā, ac iudicialis exercitationis. Rhetor enim est Parrisiades. DIO. Proinde ego ipse accusabo, non eñ sermonibus nimiū longis opus est arbitror accedit quod præ cunctis reliquis iniuria sim affectus, paulo antè precio duorū obulorū, præconis uoce uenalis expositus. PLA. Diogenes ò Philosophia, pro cunctis loquendi prouinciā subibit. uerum ò generose memineris, te accusationē istā non solum rem tuā, sed communē agere. si enim inuicem in quibusdam discrepamus, tu id nunc minime scruteris, nec quis rectius sentiat inquirere curabis, sed ob hoc solum, quoniam pyilosophia ipsa iniuria sit affecta, ac malè in Parrisiadis audierit sermonibus, indigneris. opiniones uero, in quibus dissidere uidemur, omitte: pro ea re, quæ omnibus cōmunis est, digladiare, uide sis, te solū præposuimus, ac nunc in te cuncta nostra periclitant, ut uel maximè synceraui deantur, uel talia, qualia ille designauit esse credantē. DIO. Confidite, nihil prætermittemus, pro omnibus uerba faciā. proinde, & si Philosophia sermonibus cōmota, natura eñ mansueta ac mitis est, ipsum absoluere statuerit, non tamen mea deerunt, illi eñ, quòd baculos haud frustra geramus, ostendā. PHI. Minimè hoc, uerū potius sermone: satius eñ lingua, quàm ligno, rem agere. ne igitur cunctеris, iam enim effusa est aqua, conciliūq; in te oculos coniecit. LVC. At reliqui quoq; ò Philosophia, cōsideant, ac uobiscū dijudicent. Diogenes uerosolus accuset. PHILO. Verūm nunquid uereris, ne contra te calculū ferant? LVC. Minimè, plures enim superare uolo. PHILO. Generosa hæc tua, desedete igitur. tu uero Diogenes loquere. DIO. Quales nam circa uitā ò Philosophia, uiri extiterimus, tute optime nosti, uerbisq; minimè indiget. nam ut de me silea̅m, quis nam ignorat quanta bona Pythagoras iste, & Plato, & Aristoteles, & Chry-

Herologium.

Chryſippus, reliquí denícq; in uitæ humanæ uſum contulerint? uerùm qu ihu-
nam contumelíjs, quamuis tales extiterimus, ſceleſtiſſimus hic Parriſiades nos
laceſſierit, iam dicere pergam. Cum eñ Rhetor, ut aiunt, fuiſſet, derelicto forò
ac illius exiſtimatione, quicquid uehementiæ ac oratorij uigoris cõſecutus eſt,
uniuerſo illo contra nos ſe inſtruens, non deſinit maledictis inſectari, præſtigi
atores ac deceptores ſubinde uocans, multitudiníq; ut nos derideat & contem-
nat, tanq; nullius ſimus momenti, perſuadet: quinimo multoꝝ iam odium non
in nos ſolũ, ſed contra te quoq; ò philoſophia, ſuſcitauit, potiſſima etiã tua, men
dacia ac nugas appellans, & quæ nos edocuiſti, ſubſannatione inceſſens, ita ut
à ſpectatoribus laudetur, ac non uulgariter illi applaudeat, nos uerò intoleran-
dis afficiamur iniurijs. uulgus ſiquidem eiuſce ut plurimum eſt naturæ, ut cum
res cauillatione ac maledicentia agatur, gaudeat, præcípue, cum ea quæ abſolu-
tiſſima eſſe uidentur, mordicus arrípiuntur, quemadmodũ olim gaudebat, cum
Ariſtophanes, & Eupolis, irriſionis gratia, Socratem hunc in ſcenam introdu-
cerent, Comœdiasq; abſurdas quaídam de illo cõmentarentur. Et illi quidem
contra uirum unũ tam ia ſunt auſi, ac in Dionyſijs, cùm id facere conceſſum eſſet,
ſcõmataq; pars quædam feſtiuitatis uiderentur, forſitanq; deus, cum lepidus
quíſpiam eſſet, delectaretur. at iſte deliberatè ac multo ſtudio inſtructus, in opti
mos quoſq; inuectus eſt, librũ enim ingẽtem blaſphemijs quibuſdam refertum
conſcripſit, magnaq; uoce Platoni, Pythagoræ, Ariſtoteli huic, Chryſippo illi,
mihi, omnibus denícq; maledicit, cũ id nec feſtiuitas permittat, nec priuatim ali-
qua in re à nobis læſus fuerit, patcendum enim ſibi foret. ſi talia iniuriam repel
lendo, non inferendo ageret, & quòd omnium grauiſſimum exiſtit, ſub tui no-
minis prætextu, talia ò philoſophia facere audet, nec non eodem conatu, dialo-
go familiari noſtro auxiliatore, & mimo contra nos utitur: quinetiam Menip-
po, uiro nobis amico, perſuaſit, ut quàm plurimũ in comicis illis cauillis ſibi aſſi
ſtat: qui ſolus non adeſt, neq; nobiſcũ, prodita ſocietate, accuſat: pro quibus om
nibus pœnas luere eſt dignus. Quid enim contra hæc dicere poſſet: cũ exactiſſi
ma quoq;, coram tot teſtibus carpere auſus fuit: in quorũ utilitatem hoc quoq;
redundabit, ſi ipſum pœna affectum ſpectauerint: nemo enim deinc philoſo-
phiam tã facile contemnere audebit. Proinde in hac re quietem agere, & iniuri
antem tolerare, non modeſtiæ, ſed extremæ ignauiæ & amentiæ indiciũ cen
ſendum eſſet. Cæterum poſtrema cui nam ferenda ſunt? Siquidem nos tanquã
mancipia in uenalicium deducens, ac præconis, ut aiunt, uoce diuendidit, non
nullos precio ingenti, quoſdam mina Attica, me uero ſceleſtiſſimus ille, obulis
duobus, ita ut circũſtantibus riſum moueret: eã ob cauſam indignatione percí-
ti, in illũ manus iniecimus, tecq; rogamus ut nos turpiſſimis affectos iniurijs ulci
ſcaris. REVIVIS. Euge ò Diogenes, pro cunctis, ut decebat, egregie peroraſti.
PHIL. Deſinite inuicẽ laudare. infundere ſponſuro: tu uero Parriſiades dicere
pergas, nunc eñ tibi aqua deflunt, ne igitr cuncteris. PARRI. Non omnia mea, ò Verte Horolo-
Philoſophia, in accuſatione ſua Diogenes recenſuit, uerũ magna ex parte, quæ gium
difficiliora erãt, neſcio qua ratione ductus, prętermiſit. tantũ uero aberit, ut me
illa minus dixiſſe negem, uel pręmeditatã excuſationẽ quandam prætendã, ut
ſiqua ille idẽ reticuit, uel ego antea haud protulerim, nunc uel pręcipuè expedi
re uidear. ita eñ intelliges, quos nã arrogantes & præſtigiatores appellans di-
uulgauerim, aut maledictis meis laceſſierim: proinde hoc ſolũ mihi cõſiderate,
nunquid incunctis ueritatẽ dixero: quod ſi blaſphemi, uel aſperiquid in ſe ora
tio habere uidebit, non me redarguendũ, ſed rectius ut arbitror illos, qui talia
cõmittunt, accuſandos eſſe puto. Ego ſiquidẽ confeſtim ac percepiſſem, quãtis
incõmodis rhetores, degrauare neceſſum eſſet, deceptionibus ſcilicet, mẽdaciis,
emeritate, clamore, prẽſſionibus, infinitis denícq; alijs, hæc quidem ut decebat,
cuncta declinaui, ad tuaq;, ò Philoſophia, bona aſpirans, quantum mihi uitæ

adhuc relíqui eſſet, tãquam ex fluctuatione ac tempeſtate, in tranquillum quendam ſubiens portum, ſub tua protectione uiuere expetebam. ac poſteaquam ad ueſtra tantummodo tranſgreſſus eſſem, te quidem pro ut cõueniens erat, ac reliquos omnes, qui uitæ optimæ inſtitutores fuiſſent, admirabar, tanquam qui manus ad eos feſtinantibus porrigerent, ad optimaq; & utiliſſima adhortarentur. Si quis ſolum ea tranſgreſſus non eſſet, ſeu neglexiſſet, uerùm ſi miter regulas quas tuliſſetis inſpexiſſet, ad illasq; uitam ſuam direxiſſet, ac inſtruxiſſet, quod quidem per Iouem inter nos pauci facere conſueuerũt. Cum uero quàm plurimos cernerem, philoſophiæ amore minimè teneri, uerũ ob huius rei gloriolam ſolam, prompta hæc ac uulgaria, & quæcunq; omnino faciliter imitantur, admodum rectè, bonorum inſtar uirorum aſſimilare, barbam inquam, ac inceſſum, nec non induuium: cæterum uitam ac eorum actus formæ contradicere, uobisq; penitus contraria exercere, ac profeſſionis dignitatem corrumpere, indignabar, uidebaturq; mihi res admodum ſimilis eſſe Tragico mimo, qui mollis eſſet ac muliebris, Achillem uero, ſeu Theſeum, uel Herculem ageret ipſum: cum tamen neq; heroicè incederet, uel loqueretur, uerùm ita ſub tali laſciuiret perſona, ut nec Helena uel Polyxene, cum id earũ modeſtiæ minus conueniret, tolerare poſſent. taceo Herculem Callinicum, qui, ut mihi uidetur quam primum conuerſus, claua talem uerberaſſet, ipſum inquam ac perſonam illam, quæ tam effœminatè eum repræſentando contaminaſſet. Talia igitur cùm uos ipſos quoq; ab illis perpeti uiderem, non tuli hypocriſeos impudentiam, ſi cum Simiæ eſſent, heroum perſonas aſſumere, nel Cumanum illũ aſinũ imitari auderent, qui leonina indutus pelle, leo quoq; ipſe uideri uolebat, cũ aduerſus Cumenſes ignaros admodum horrendè & aſperè rugiret, donec hoſpes cuidam ipſum non leonem, ſed aſinum eſſe deprehendiſſet, uerbis redarguiſſet fuſtibusq; inſecutus uerberaſſet. Proinde quod maximè intolerandum mihi uidebatur, id erat: nemo non hominum, ſi quempiam ex illis flagitioſum, ſeu turpe aut impudicum aliquid committere uidiſſet, confeſtim Philoſophiam ipſam, ſiue Chryſippum, aut Platonem, ſeu Pythgoram, uel cuiuſcunq; cognomen, nõ doctrinam deliuquẽs ille aſſumpſerat, accuſabat: & quoniam ille coinquinatè uiuebat homines malè quoq; de uobis, multis antea ſeculis defunctis, coniectabantur: non enim de uiuentibus uobis inquiſitio fiebat, ſed iam ex pedibus ſublatis, omnes uero manifeſtè cernerent, quàm moleſta & impudica ille committeret, uos quoq; indicta cauſſa condemnabant, ac pari calumnia dilacerabant.

Hercules ſaltantẽ & Cerberum ab inferis extrahentem meminit Heſychius.

Ego uero cum hæc cernerem, ferre non potui, uerùm eos redarguebam, à uobisq; ſecernebam: uos uerò honore propter hæc me dignum, in iudiciũ rapitis. Nunquid igitur ſi initiatum quempiam uiderem, occulta deorum prodentem, ac in publicum efferẽtem myſteria, ideoq; indignarer, & reprehenderẽ, me impium eſſe exiſtimaretis? atqui minus iuſtè, quandoquidem certaminũ quoque præfecti, Mimos, qui uel Palladis, aut Neptuni ſeu Iouis aſſumpſere perſonã, non tamen cõmodè, nec ex deorum egere dignitate, flagellare conſueuerunt: at ij minimè iraſcuntur illis, ſi flagelliferos, quempiam perſona ornatum, ſeu forma decoratum, uerberare iuſſerunt, uerùm ut arbitror uapulantes potius laudare conſueuerunt. Seruum enim uel nuncium, minus aptè repræſentare, paruus error. At Iouem ipſum, ſeu Herculem haud pro dignitate ſpectatoribus oſtendere, turpe ac piaculo ſimile eſſe uidetur. quinimò & hoc omniũ eſt abſurdiſſimũ, quòd cùm multi ex eis dogmata ueſtra exactè calleant, ita tamen uiuunt, ac ſi ideo tantum illa legerint, ac meditando operã impenderint, ut contraria exercere poſſint. Cuncta enim quæ dicunt, ueluti pecuniæ, ac gloriæ contemptum, ſolumq; honeſtum bonum eſſe arbitrari, ira uacuum eſſe. & ſplendida quuq; deſpici debere, bonis æqualiter perfruendum eſſe, honeſta per deum admiranda, ſapientiæ & ueritatis ſunt plena: at ij qui hæc ipſa ſub mercede docent

ent & diuites admirantur, & argento inhiant, canículis iracundiores, leporibus timidiores, simijs blandiores, asinis petulãtiores, felibus rapaciores, gallis contentioſiores, ita igitur affecti, quid aliud quàm riſum mouẽt, inuicem circa diuitum ianuas ſe cõculcantes, cœnasq; diuerſas appetentes, & in illis ipſis moleſtè laudantes, ac ultra honeſtatem ſe ingurgitãtes, cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & abſona philoſophantes, merũ denicq; minimè ferentes. Idiotæ uero, quos conuiuio intereſſe contingit, rident ſcilicet, ac Philoſophiæ, quoniam piacula talia producat, inſultant. Eſt & illud omnium abſurdiſſimũ, quòd cum unuſquiſq; nullius ſe rei indigere affirmat, ſed ſolũ ſapientem diuitẽ eſſe uociferatur, paulo tamen poſt accedens poſtulat, & ſi non accipit indignatur, pariter ac ſi quis regiè ornatus, aurũ gestat Tiaram, nec nõ diadema, & reliqua ſigna regia, friuolarum tamẽ rerũ indigus, mendicet. Proinde cum ipſi quid accipere debent, multus quòd omnia communia eſſe conueniat ſermo, & quòd indifferentes diuitiæ, & aurum uel argentum, nil à littoralibus differat lapillis. At cum uetus quiſpiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit, & paucula quędam ex multis poſtulat, taciturnitas, & indigẽtia, & ruditas, & dictorum in contrarium palinodia, uarijq; de amicicia ſermones illi, nec nõ uirtus ac honeſtum, quo nam abeant ignoro: ſunt enim uerba hęc uerè pennata, et penitus euaneſcentia, quę illi fruſtra in quotidiana conuerſatione, umbratili inter ſeſe iactitant pugna, eo uſq; enim unuſquiſq; eorum amicus exiſtit, quouſq; nec de argento, nec de auro, ſeu de cõmodo agitur: quòd ſi quis obulum tantũmodò oſtenderit, confeſtim pax ſoluitur, ac omnia turbantur implacataq; redduntur, libri excidunt, & uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit, inter quos ſi quiſpiam os proiecerit, confeſtim exiliunt, ac inuicem mordent, & illi qui prior os rapuit, allatrant. Fertur Aegyptius rex quidã ſimias ut tripudiarent inſtituiſſe, animaliaq; (nam admodũ ad res humanas imitandas ſunt apta) celerrimè didiciſſe, ut perſonata ac purpurata ſaltarent, eratq; admodũ uiſu res digna, donec ſpectator quiſpiam urbanus, nuces è ſinu depromptas, in medium abijceret, id ſimiæ uidentes, tripudij oblitæ, id quod erant, ſimiæ proſaltatoribus euaſerunt, perſonas conterebant, ueſtitum diſcerpebant, inuicemq; pro fructibus depugnabant, ita ut Pyrriches ordo diſſolueretur, à theatroq; rideretur. Talia & hi perpetrant, quos ego conuiciis inſectatus ſum, nec unquam redarguere, & comicis morſibus impetere deſinam. uerum non ita inſanio, ut in uos, ſeu uobis ſimiles (ſunt enim ſunt profectò nonnulli qui uerè philoſophiam amplectantur) blaſphemiæ quid, uel ſiniſtrum euomam, quamuis ſi quid haberem quod dicerem, numquid hoc uos ad uitam reducere deberet? at uerò ut glorioſi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum exiſtimo.
Proinde tu Pythagora, & Plato, & Chryſippe, & Ariſtoteles, nunquid talea uobis congruere, uel in humanæ uitæ uſum familiare, ſeu conueniens quid oſtendiſſe dicitis? ita per Iouem inquiunt, Hercules & ſimia, an quia barbas nutriunt, & ſeueritatem præ ſe ferre, philoſophiam quoq; exercere uidentur, ideo uobis ſimiles erunt? quinimo pertuliſſem ſi ad ſimulationem ipſam quoq; apti fuiſſent, nunc uerò citius uultur luſciniam imitabitur, quàm illi Philoſophos.
Proinde quæ pro meipſo dicẽda erant expoſui. at tu ueritas, nunquid uera ſint teſtificare. PHILOS. Nunc longius ò Patriſiade abſiſte: quid uobis agendum erit, quomodo uobis uir dixiſſe uidetur? VIRTVS. Ego quidem ò Philoſophia interim cum iſte peroraret, terram ſubire optabam, adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unum quemq; qui talia faceret, agnoſcebam, interimq; dicta aliqua in hunc, alia uero in eum, qui grauia perpetraret, referebam, etenim per quàm manifeſtè uiros, tanquam pictura quadam cuncta conferens, expreſſit, ac non ſolum corpora, ſed & animas ipſas admodum exactè deſignauit. PHILOSOPIA. Et ego quoque ò uirtus admodum erubui: uos uero quid dicitis?

RHE-

RHESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicos & benefactores nostros ascribi debere. plane etenim nobis idem quod Iliẽsibus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygũ decantaret clamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet. DIOGE. Et ego quoq; ô Philosophia, admodum uirtum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio. PHILO. Euge ô Parrisiades quoniam in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absoluimus, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adoraui: uerum aliud magis Tragicum opus mihi superresse puto. Siquidem ô ualde ueneranda Victoria, quotidie ui tam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secundo iam ordiamur cratere? ut pœnas ob ea, propter quæ in nos iniuriũ fuere, expendant, Parrisiades autem unumquẽq; accusabit. PARRI. Rectè, ô Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Syllogisme, cyus in urbem deflectere, Philosophosq; ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGIMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iustitia rationem reddant, cito. PARRIS. Videsne? pauci citationi obedientes conueniunt, partim uerò iudicium timent, ac plurimi ociosi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, de ijs præconium ô Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minimè, uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PASRIS. Atqui minimè hoc difficile erit, Audi, tace. quicunq; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duæ, sesa minaq; placenta. Quicunq; uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iustitiam, aut continentiam afferat, siquidẽ hæc si non aderint, necessaria sunt minimè. quinq; præterea syllogismos unusquisq; apportet, non enim fas absq; his sapientem esse. duo denicq; auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrà,

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aesculapij templum alij, circa Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Talj sepulchrum, quin reliqui admotis scalis, per geminorum ædem turmatim, ut pœnas dent, irrumpunt, & per louem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq; innumeri,

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno.

Atqui breuiter, considentium clangore repleta est arx, ac undiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq; ad primum illud conuenerant præconium latentes. & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ô Philosophia molestissimum, & in quo te maximè cuis reprehendere queat, quòd minime notas & signa illis inusisti. siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulo pòst hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere decet. PYTHAGORICVS. Minimè, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui à porticu. PERIPATETICI. Minimè quidem, uerum nos de Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarum massas, de minis uero expectabimus, donec ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non, nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne in uicem impellatis, nèue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis: ego enim Philosophia, nunc unà cum Virtute &

Loca Athenis iuxta arcem.

Veri-

ueritate dijudicabimus, qui nam sint qui uerè philosophentur, inde qui nostris institutis uiuere inuenientur, felices erunt, et optimi esse iudicabuntur. At sub dolos illos, nilq; ad nos spectantes, malos malè perdemus, nedum sibijpsis contraria committunt, arrogantia tamen efferantur. uerũ quid hoc est? fugitis nec ita per Iouem, multi per confragosa desiliunt, adeo ut penitus euacuata sit arx, præter paucos illos, qui iudicium haud formidantes remansere. uos uero mirissimi peram, quam Cyniculus fugiendo abiecit, tollatis. Sed quid in illa latet? num quid lupini? seu libri? uel panes tosti? PARRIS. Minimè, sed aurum hoc, & unguentum, ac culter sacrificulus, speculum quoq;, & tali. PHILOS. Euge ò generose, hæc tibi exercitij erant uiatica? cum illisq; omnibus conuiciari, ac alios docere audebas? PARRISIA. Nobis itaq; illi tales, cæterarum uos considerare decet, quo pacto error hic tollatur, ac homines cognosci queãt, qui nam ex illis boni, & qui rursus alterius uitæ existant. tu uero ò ueritas inquire, tua enim interest, ne tibi mendacium prætaleat, neue propter errorem, uiri mali bonis intermixti, deliteant. VERITAS. Hac in re ex Parrhisiadis arbitrio, quoniam probus ac nobis beneuolus esse uidetur, teq; Philosophia præcipue admiratur, ita agemus: secum Elenchum assumat, & omnes qui se philosophari profitentur, conueniat, ac quemcunq; inuenerit, legitimũ & uerę Philosophiæ alumnum, illum corona coronet oleagina, & in prytaneum cõuocet, Si uero alicui (quemadmodum multi sunt) uiro execrando, ac Philosophiæ hypocritę, obuiam factus fuerit, attritam dilaceret uestem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; stigmata imprimat, uel inter media thurat supercilia. sit uero deustionis figura, uulpis uel Simia. PHILOS. Euge Veritas, siquidem Elenchus ò Parrisiade talis erit, quales & aquilarum pulli, contra solem esse feruntur, non per Iouem tamẽ ut ij quoq; luminis splendore probentur, ac æstimentur, uerum coram illis aurum, gloriam, ac uoluptatem exponas, & quemcunq; uideris ea negligere, ac minimè eorum aspectu moueri, is erit qui oleagina coronetur. quem uero fixè intuentem, manumq; ad aurum protendentem uidebis, hunc ut inuretur, abducas, abrasa tamen prius barba. PARRISIA. Hæc ò Philosophia ut censes erunt, ac confestim perquàm multos eorum, simia, uel uulpecula notatos uidebis, paucos uero coronatos, quinimo si placuerit, nonnullos per Iouem uobis huc reduxero. PHILOSO. Quid ais? nunquid fugientes reduces? PARRIS. Et maximè, si sacerdos parumper funiculum hunc & hamum, quos ex Pyræo piscator sacrauit, mihi commodare uoluerit. SACERDOS. En accipe, pariter & calamum ut cuncta habeas. PARRIS. Nunquid ò Sacerdos & Caricas aliquas mihi suppeditabis, ac auri pauxillum? SACER. Accipe. PHILOSO. Quidnam uir hic facere intendit? PARRIS. Hamum placenta & auro inescare, in summitateq; muri considens in urbem demittere. PHILOSO. Quid agis ô Parrisiade? nunquid ex Pelasgico lapides piscari decreuisti? PARRISI. Tace ò Philosophia, ac prædam expecta, tu uero Neptune uenator, ac optime Amphitryte, uarios nobis mittito pisces. uerum lupum quendam maximum cerno, quin potius auratam: LIBERTAS. Minimè, sed felis, hians enim ad hamum natare uidetur, aurum sub olet, propè iam adest, tetigit, captus est, attrahamus. PARRISI. Et tu ò Elenche pariter nunc funiculum apprehende, attractus est. Age ò optime, inspiciamus quis nam piscis existat, hiat iste: Hercules quales nam dentes, quid hoc rei est? numquid ò generose circa petras liguriendo discurrens, captus es? ubi prædari sperabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus à branchijs appensus, manifestus eris. extrahamus illecebras huic, & hamum, uacuus en hamus, placenta iam cum auro in uentrem descendit. DIOG. At per Iouem euomuit, quapropter & alios inescemus. PARRI. Benè habet. quid ais ò Diogenes? tu hunc quis nam siet nostin? num ad te attinet? DIOGEN. Minimè. PARRISIAD. Proinde quo precio

Lupus marinus. meminit Aristoteles & Plinius.

Felis galeus Gaza musteam interpretatus, est piscis rapax.

precio dignum hunc asserere oportet? ego etenim paulo antè duobus obulis eum appreciaueram. DIOG. Nimium dicis, mollis enim est, & turpis, & morosus, & iners, uerso capite, hunc tu à petra præcipitato, & alium demisso hamo attrahe. atqui uidesis ò Parrhisiade, ne tibi calamus inflexus abrumpatur. PAR. Confide ò Diogenes, tenues sunt & Aphyis leuiores. DIOG. Et per Iouem leuissimi quoque, subinde tamen extrahe. PARR. En quis nam alius hic latus, tam quam semisectus piscis accedit? Psetta quædam in hamum impegit, deglutiuit, capta est. DIOG. Attrahatur. quis nam est? PARR. Platonicum se asserit. PLATO. Et tu execrande ad aurum accedis? PARR. Quid ais ò Plato? quid cum illo agamus? PLATO. Ab hac eadem petra & ille. DIOG. Ad alium capiendum consideas. PARR. Proinde per quàm bellulum quendam accedere uideo, uelut in profundo apparet, colore uario, ac uittas quasdam aureas in humeris habentem, cernis ne ò Elenche? Aristotelem hic refert, accessit: atqui rursus abijt, diligenter arbitratur: iterum rédit, degustauit, captus est, extrahatur. num hic tibi Aristoteles cognitus est? ARISTO. Ne me ô Parrhisiade de ipso interroga, nam quis sit ignoro. PARRIS. Nunquid igitur & hunc ô Aristoteles per petras? ARISTO. Et maximè. DIOG. Sed ecce multos hic conspicio pisces, paricolores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis aculeatos, uerriculo aliquo opus esset, uerùm non adest, satis erit si unum ex grege tantùm extrahamus: atqui ad hamum accessit, qui ipsorum est ferocissimus. ELENCHVS. Conside, si tibi detur, ac prius funiculum longè ferro circumda, ne dentibus adrodant, & aureum deglutiant. PARRIS. Desedi, at tu Neptune capturam secunda, Papæ, pro illecebris depugnant, partim congregati Caricas circumrodunt, alij uero deuorantes, ab auro detinentur, benè habet, adhæsit quidam admodum robustus. Age dic, cuius tu cognomen referas? Atqui ridiculus sum, piscem loqui cogens, muti siquidem sunt. ceterum tu Elenche dic quem nam hic magistrum habet? ELEN. Chrysippum hunc. PARRIS. Intelligo, quoniam aurum, ut arbitror, nomini conuenire uidetur. At tu Chrysippe per Mineruam refer, nostine uiros, uel talia ipsos facere doces? CHRYSIPPVS. Contumelioseper Iouem ô Parrisiades interrogas, qui nobis quicquam cum ijs, qui tales existant, conuenire suspicaris? PARRIS. Euge generosus es ò Chrysippe, igitur et iste cum alijs in caput præcipitetur, quoniam spinosus est, ac timendum, ne si à quopiam comestus fuerit, guttur offendat. PHILOS. Satis ò Parrisiades piscatus, ne quis (ueluti multi solent) abrupto auro & hamo aufugiat, indeq; sacerdoti abstè repetere sit necesse. Proinde nos ad deambulationem pergamus, tempus quoque instat, ut & uos cò unde uenistis, reuertatis, ne ultra præscriptum tempus moram ducere uideamini: tu uero Parrisiades, & Elenche per Gyrum ad cunctos accedatis, & quemadmodum iussi, aut illos coronate, aut inurite. PARRI. Fient hæc ò Philosophia. ualete uirorum optimi, nos uero ò Elenche proficiscamur, ac iussa exequamur, uerum quò primum pergere necessum erit? numquid in Academiam, uel Stoam? ab Lyceo exordium faciamus, nil hoc refert, attamen hoc noui, quocunque gentium peruenerimus, paucis equidem coronis, multis uerò indigebimus cauterijs.

Aphye, pisciculi quos parit limus, uermiculorum instar scaturientes. meminit Aelianus. Plinius uerò Aquas à latinis appellari dicit, quòd ex aqua & pluuia procreentur.

Psetta piscis latus. meminit Aristoteles & Suidas.

Echinus latine Erinaceus, spinis aculeatis.

CATAPLVS SIVE TYRANNVS.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VT suprà in Menippo, diuitũ exitus ac pœnas descripsit, recitato etiã decreto, quo animæ illorũ in asinos migrare iubẽtur, ita hic sub Megapẽthis personã, Tyrãnorũ uitã, mores, exitus, et quæ adẽ post hãc uitã, animorũ supplicia et cruciatus illos mancãt, exponit, Amplificatis his etiã

antithesi,

Abeſi quadam, dum ſutorem Micyllum, & Philoſophũ Cyniſcum, utrumq; pauperem, alterũ etiam uirtuti ac ſapientiæ deditum, cum illo cõponit. Illud uidelicet innuens, quòd, qui potentiã & diuitias ſectantur, & uitam plerumq; peßimam atq; nequißimã agant, & mortem quàm grauißimam animo patiantur. Contrà autem, qui à rebus iſtis mundanis, iiſdemq; malorum omnium principijs & cauſsis, animum remotum ac liberũ habent, quiq; uirtutem præ ijs, quæ uulgus appetit & miratur, colunt, illos & mortem contemnere ſolere nec ullis cõſcientiæ flagris facilè perterreri. Tractat autem hæc, pro more ac inſtituto ſuo, fabuloſo ruſus dramate quodam, ficta umbrarũ tranſfretatione apud Acherontem. in qua dum & tyrannus hic traijcendus foret, mora cæteris, renitente ac mortem deprecante illo, iniijcitur. Quam rem Charonte atq; alijs grauiter ferentibus, tandem Mercurius collo attractum illum, in naucm cõpellit, adiuuantibus ad id pauperibus illis Cyniſco & Micyllo. Porrò ubi iam traiectum eſſet, rurſus apud Rhadamantum eodem pacto iudicium ſubterfugere uelle idem fingit, ſed tamen & ibi in medium protractus, & à Cyniſco accuſatus, extremo tandem ſupplicio damnatur.

CHARON. CLOTHO. CHARON.

GE uero ô Clotho, nauis quidem hæc iamdudum nos expectat parata, & ad nauigationem commodè admodum inſtructa. Siquidem & ſentinam exhauſimus, & malum ereximus, tum & uelum eſt paſſum, ac remi ſuo loco collocati omnes, ita ut, quod in me eſt, obſtet planè nihil, quin anchora ſubtracta iam hinc ſoluamus. Verum Mercurius, qui iam diu adeſſe debuiſſet, ſolus eſt in mora. Itaq;, quum hodie iam ter traieciſſe licuiſſet uectoribus, ut uides, adhuc uacuum eſt nauigium. Et iam ad ueſperam uergit dies: nos autem nondum ne obulum quidem demeruimus. Porrò Pluto, ſat ſcio, me huius more autorem ſuſpicabitur, idque quum apud alium ſit negocij culpa. Ille autem bonus & egregius umbrarum dux, quemadmodum & alius quiſpiam ex umbris hauſto apud ſuperos obliuionis fonte, ad nos redire oblitus eſt. Et ut conijcio, cum ephœbis luctatur, aut cytharam puſſat, aut fabulas aliquas denarrat, ſcilicet quàm ſit bellus nugator oſtentans. Vel etiam interim, dum regreditur inter uiam furandi ſtudio forſan occupatur. Nam ex artibus quas profitetur, hæc uel præcipua eſt. Adhunc ergo modum pro ſuo arbitrio liberè nobiſcum agit, nihil etiam ueritus, quòd media ex parte eſt noſter. CLO. At quid noſti ô Charon, an negocio aliquo detineatur, Ioue uidelicet poſtulante, ut in procurandis Superum rebus plus quàm iuſtum tempus inſumat? Herus autem eſt & ille. CHAR. At non ita ut ultra iuſtum modum communi mancipio debeat imperitare: quando nos, cum abeundi tempus eſſet, ne unquam quidem eum detinuimus. Sed ego rei cauſſam propemodum coniecturis aſſequor: nempe apud nos maluæ tantum eſt cum libamentis, & placentulæ, ſilicerniaq;. Cætera uero caligo, & nebula, tenebræq;. In cœlo autem, præterquam quòd clara ac lucida ſunt omnia, Ambroſia multa, pariter & Nectar affatim ſuppetit, adeo, ut mihi quoq; hoc nomine ſuauius lubentiusq; apud illos cunctari uideatur: quin & à nobis ſubuolare conſueuit, perinde ac ſi è carcere aliquo auffugeret. Vbi uero deſcendendi fuerit tempus, lentè admodum, & pedetentim uix tandem accedit. CLO. Mitte iram iſtam ô Charon, ſiquidem hic propè adeſt, complureis ſecum adducens: imò ut cernis, denſam turbam uelut gregem uirga præ ſe agit. Sed quid hoc? uinctum herclè quendam in ipſis conſpicio? Tum alium riſu diffluentem. Porrò alium quendam pera ſuccinctum, ac baculum manu geſtantem, aſperumq; ac toruum quiddam obtuentem. Denicq; alijs, ut gradum addant à tergo imminentem. An non & Mercurium ipſum uides ſudore perfuſum, pedibus puluere conſperſis, tum & cerebro anhelantem, adeo, ut os ei ſuſpirijs ſit diſtentum? Quid hoc rei eſt ô Mercuri? Hem quæ eſt hæc trepidatio? Nobis certè uehementer perturbatus uidere. MER. Quid aliud ô Clotho, quàm quòd, dum

ſceleſtum hunc aufugientem proſequor, penè acciderit, ut ego ad hanc nauem hodie non fuiſſem rediturus. CLO. At qui nam eſt, aut quid ſibi quærens, conatus eſt transfugere? MER. Hoc quidem eſt uel cuiuis manifeſtum, quòd diutius uiuere cogitauit. Eſt autem uel rex quiſpiam, uel tyrannus, quantum ex eius ciulatu conijcere licuit. Nam ingenti quadam ex felicitate ſe deiectum querebatur. CLO. Et quum filum, quod ei erat innexum, iam defeciſſet, ſtultus tamen ille, quaſi ſuperuiuere queat, auffugit? MER. Auffugit narras? Quod ſi non generoſiſſimus hic, qui baculum manu geſtat, mihi fuiſſet auxilio, ſicq; ipſum comprehenſum uinculis alligaſſemus, è noſtris profecto manibus egregie effugiſſet. Etenim ex quo eum mihi tradidit Atropos, per omnem uiam retrahere, atque obniti nunquam deſtitit. Quin pedibus ſolo oppoſitis, ita ſe affirmauit, ut inter ducendum nobis non parum negocij exhibuerit. Aliquoties autem ſupplicabat, ac deprecabatur, ingentia daturum ſe pollicens, ſi uel paululum dimitteretur. Ego uero cum hominem ea quæ contingere non poſſent, ambire uiderem, ut & me decuit, minimè dimiſi. At ubi iam ad ipſum hoſtium uſq; peruenijſſemus, ipſeq; umbras ut moris eſt, Aeaco adnumerarem, & ille uniuerſas ad ſummam à ſorore tua tranſmiſſam, recenſeret, perditiſſimus hic, neſcio quomodo clam nobis auffugerat. Itaque quum ſummæ unus deeſſet, Aeacus adductis ſupercilijs, non in omnibus, inquit, paſſim tu furandi artificium intende. Satis tibi ſit, quòd eiuſmodi ludos in cœlo reddere conceditur. Vmbrarum autem res omnino ſunt planæ, neque quicquam nos aliqua uia fallere poteſt. Quatuor ſupra mille, ut uidet, ſumma habet inſcriptos, tu uero uno minus adducis? Niſi forſan excuſas, quòd te circumuenerit Atropos. Ad hunc ego ſermonem rubore perfuſus, quæ in uia acciderant, in memoriam reuocare cœpi. Et cũ oculis in orbem ductis, hunc nuſquam cernerẽ, facilè animo collegi, eum tranſfugiſſe. Quare uiam quæ recta ad Tænarum reducit, quàm potui celeriter, remetior, hic autem optimus uir ſua ſponte me comitabatur. Itaque uelut è carceribus emiſſi celeri curſu uolantes ipſum iam in Tænaro deprehendimus, uſqueadeo parum abfuit, quin effugiſſet. CLOT. Et nos ô Charon Mercurium adhuc ignauiæ damnamus? CHAR. Quid ergo diutius cunctamur? quaſi non ſatis ſit moratum? CLOT. Probè dicis, inſcendant. Ego uero, ſumpto in manus libello, ingredientes ſingulos, qui & unde nati, quoq; modo uita functi ſint, ex more dignoſcam. Tu autem ô Mercuri ipſos excipe, & omnes ſuo ordine collocato. Verum tu infantulos iſtos primum inijce, quid enim mihi interroganti quiuerint reſpondere? MER. En tibi ô Portitor ſunt hi numero trecenti, præter eos qui à parentibus ſunt expoſiti. CHAR. Papæ, quæ eſt hæc ſoli fertilitas, egregius es umbrarum ductor, uuas immaturas nobis adducis. MER. Vin tu ô Clotho, ab his, indefletos introducamus? CLOTH. Vetulos iſtos dicis? maxime. Quid enim attinet, ut quæ ante Euclidem hucuſque contigerunt ſciſcitando, ipſa mihi negocia faceſſam? Vos qui plus ſexaginta annos nati eſtis, adeſte. Sed quid hoc? Itan' eorum aures annis ſunt obturatæ, ut me non exaudiant inclamantem? forſan & hos ſublatos importare oportebit. MERCVR. En duodequadraginta flaccidi omnes & apprimè maturi, ac in ipſo planè tempore decerpti. CLOTH. Per Iouem quandoquidem iam omnes ſunt uuæ paſſæ. Saucios o Mercuri, nunc adducito. Vos quo mortis genere, uitam clauſeritis, mihi primum dicite. Sed cur non ipſamet, quæ cuique veſtrum ſint inſcripta, inſpicio? Octoginta in prælio cadere heri apud Medos decretum erat, atque unà cum his & Oxeartis filium Gobarem. MERCVR. Adſunt. CLOTHO. Præ amoris impatientia ſibi ipſi mortem conſciuere ſeptem. In primis autem Theagenes philoſophus, propterea quòd ſcorto Megarenſi, cuius amore flagrabat, potiri non poſſet. MERCV. En tibi propè adſunt. CLO. Porrò ubi illi, qui de imperio certando, mutuis ſe cædibus confecere?

MER.

MER. Hic astant. CLO. At quem adulter, in hoc iuuante uxore, necí dedit, ís ubi est? MER. En tibi hic adest. CLOT. Quos iudicum sententia capitis damnauit tandem adsint, eos inquam, qui carnificinam senserunt, quíq; in crucem sunt adacti. Tum sexdecim illi, qui à latronibus sunt iugulati, ubi sunt ô Mercuri? MER. Adsunt sauciji illi, quos uides. Mulieres porrò non & eas unà uis adduci? CLO. Maximè, pariter & eos, qui naufragio perierunt. Simul enim & eadem mortis ratione, uitam exiuerunt. Sed & quos febris interemit, hos simul adducito. Tum Agathoclem medicum. Sed ubi nam philosophus Cynisçus, quem Hecates cœna ac ouis lustralibus, cumq; his sepia cruda deuoratis uitam finire decretum erat? CYN. Iam dudum hic tibi assisto ô tu præclarissima Clotho. Verum hoc interim mecum admiror, quonam iniuriæ genere maiestatem tuam læserim, quòd me tam longo tempore apud superos errare permiseris. Nam uniuersum colum ferè uni mihi adglomerasti. Ipse certè quanquam filum ipsum dirumpere sæpe sum conatus, tamen quum nescio quomodo infragile esset, quod molliebar, efficere non potui. CLO. Equidem te humanorum peccatorum uelut inspectorem ac medicum relinquebam. Iam autẽ quod felix faustumq; sit, inscende. CYN. Minimè gentium, priusquam uinctũ hunc inscendere compulerimus: uereor enim ne te precibus suis à sententia dimoueat. CLO. Age, uideam quis est. MER. Megapenthes Lacydæ filius, tyrannus. CLO. Inscende tu. MEGAPENTES. Nihil minus ô regina Clotho, potius autem ad superos me remeare paulisper sinito. Quod si feceris denuo, ultro me huc recipiam, uel nullo uocante. CLO. At quidnam est, cuius gratia tantopere in uitam redire gestis? MEGA. Equidem domum semiperfectam reliqui, quam ut prius per te liceat ad fastigium perducere, uehementer oro. CLO. Nugas ais, quin mox inscendis? MEGAP. Non multum temporis flagito ô Parca, diem hunc saltem mihi apud superos agendum concede, quo tempusculo de pecunijs nostris uxori nonnihil iniungam, atq; ubi defossum thesaurum habuerim, demonstrem. CLO. Frustra laboras, stat sententia. MEGA. Ergo tantum auri peribit? CLOT. Quin tu hac gratia animo es ocioso: Nam Megacles potietur tuus consobrinus. MEGAPEN. O insignem contumeliam, ille mihi inimicus, quem ego præsegnicia non occidi? CLO. Ille ipse, qui non modo non paulo plures, quàm tu uiuet annos, uerum & pellices tuas, & uestes, & quicquid est auri nanciscetur. MEGA. Præter æquum facis ô Clotho, quòd hominibus inimicis, & hostiliter infestis meas fortunas attribuis. CLOT. Quasi uero tu non eadem hac uia quæ Cidimachi erant, nactus esses, non solum ipso occiso, sed & liberis eius in conspectu spirantis adhuc & palpitantis mactatis. MEGAPEN. Sed iam tum mea erant. CLOT. Itaque tui dominij tempus iam effluxit. MEGAPEN. Ausculta ô Clotho, quæ tibi priuatim semotis arbitris dicere uolo: uos hinc paulisper abscedite: Si me effugere permiseris, auri puri mille talenta me tibi hodie daturum repromitto. CLOT. Ridiculum caput, adhuc aurum, & talenta habes in memoria. MEGAPEN. Sed enim, quando ita uis, duos crateras addam, quos occiso Cleocrito mihi uendicaui. Eorum uterque auri puri, defecatiq; centum æquat talenta. CLOT. Corripite hominem: neque enim apparet eum sua sponte ingressurum. MEGAPEN. Testor uos, murus manet imperfectus, & nauium statio inchoata: Quæ omnia, si quinque saltem dies amplius uiuere licuisset, ad fastigium perduxissem. CLOT. Securus es, alius extruet. MEGAP. Atqui hoc saltem æquum postulare uideor. CLO. Quid hoc? MEGAPEN. Vt tantisper supereße liceat, dum Pisides subiugum misero, & Lydis tributum imperauero, dumq; mihi ipsi magnificentissimo monumento erecto, inscripsero, quæcunque in uita gessi, uel magna, uel egregij imperatoris uirtute digna. CLO. Quid? tu non unam postulas diem, sed fermè uiginti annorum moram. MEGAPENT. Atqui sponsores uobis exhibere sum paratus, & tam breuis moræ, & mei re-

ditus. Quinetiam,si cordi fuerit,obsidem pro me relinquam Agapetum. CLO. O sceleitum,eum ne, quem relinquere in terris superstitem semper tibi in uotis erat? MEGAP. Olim is erat animus,nunc autem,quod melius est,uideo. CLOT. Veniet & ille tibi haud ita multo post,ab eo,qui nunc regem agit,è medio sublatus. MEGAPEN. Cæterum illud saltem non negabis ô Clotho? CLO. Quid hoc tandem est? MEGAP. Equidem scire gestio,ut sese res mea habitura sit post me. CLOT. Ausculta,tametsi,ubi audieris,sat scio,animo magis angeris. Principio uxore tua Midas seruus potietur,quam iam antè quoque non semel constuprauerat. MEGAPENT. Ille ne sceleros us,quem equidem dum uxori gratificari studeo,manu misi. CLOT. At filia tua in pellicum gregem,eius qui iam tyrannidem exercet,adnumerabitur. Porrò imagines & statuæ,quas olim ciuitas tibi erexit, iam euersæ omnes, spectantibus risum mouent. MEGA. Hoc mihi expedias uelim: nullus amicorum meorum illis, qui hoc faciunt,obsistit? CLOT. At quisnam tibi amicus erat,aut ex qua causa iusta quempiam tibi conciliaras? Nescio quod qui uos uelut deos adorant,& quæcunq; uel feceritis,uel dixeritis,laudant:aut timore,aut certè sui compendij spe ea omnia faciunt. Nimirum imperij ipsius amici, ac interim tempori seruientes. MEGA. Atqui si quando in conuiuijs ex more uinum libarent, magna uoce omnia mihi bona precabantur, adeo ut si fieri posset,unusquisque eorum etiam pro me mortem subire paratus esset. In summa, per nihil aliud, quàm nomen meum iurabant. CLO. Propterea ex cœna, quam heri cum quodam eorum cœpisti,statim mortem oppetijsti. Nam poculum tibi postremo temperatum,hucte demisit. MEGAPEN. Hocillud est,quod amarum quiddam gustaram. Sed quid ex eo scelere sibi uoluit? CLO. Nimis multa percunctaris, quũ iamdudum inscendendi tempus fuisset. MEGAPEN. Vnus adhuc restat scrupulus,qui me omnium maximè sollicitat,cuiusq; gratia in uitam uel tantillum respicere gestiebam. CLO. Quid hoc tandem est,ingens enim aliquod fore apparet? MEGAPENT. Carion famulus meus statim,ut me mortuum aduertit, circa uesperam conclaue,in quo iacebam,ingressus,cum deserta omnia offendisset(neq; enim quisquam mei curam gerebat) attractis foribus tanquam nemo adesset,pellicem meam Glycerium subegit,cum qua opinor,iam multo ante rẽ habere consueuerat. Postea uero cum iam animum uoluptate explesset, oculis in me defixis: Tu quidem,inquit,homuncio sceleste, sæpe mihi nihil commerito uerbera non pauca inflixisti. Et cum dicto, comam mihi uellicabat, ac caput tuberibus opplebat. Tandem autem, quum rictu ampliter diducto, in me despuisset,ac ut in impiorum regionem faceſſerem, iussisset, abiuit. Ibi ego, quanquam ira succendebar, tamen,quia iam frigidus & exanguis eram, hominem ulcisci non potui. Porro sceleſta famula,cum aduenientium quorundam strepitum sensisset, scilicet ut me lugere uideretur, oculis sputo inunctis, eiulando, nomenq; meum lugubri uoce inclamando, abscedebat: quos si prehendero. CLOT. Quin tu minis omissis celeriter inscendis? Iamdudum enim tempus,ut in iudicium concedas. MEGA. At quis contra hominem regem pronunciare audebit? CLOT. Contra regem quidem nemo. Verum contra umbram Rhadamanthus, quem in sententijs, pro cuiusque merito ferendis, mox æquissimum experieris. Quare in præsentia non amplius cunctare. MEGAP. Priuatum saltem,& unum ex pauperibus istis facias,licebit. Imò pro rege seruum, modo reuiuiscere sinas. CLOTHO. Vbi is,qui baculo armatus est, & tu Mercuri. Quin hominem correptopede intrò trahitis? Neque enim uoluntarius inscenderit unquam. MERCV. Sequere nunc fugitiue,cape hunc Portitor unà cum illo altero, atque ut malo fortiter adalligetur,cura. MEGA. Atqui conuenit honestissimo me sedere loco. CLO. Quid ita uero? MEGAP. Quod rex fuerim,per Iouem,& satellites habuerim complureis. CLO. Et iniuria te uelli-

uellicabat Carion, hominem sæuum adeo, ac intractabilem? Iam certè tyranni dem admodum acerbam experieris, nimirum huius gustato baculo. MEG. Et Cynisscus mihi baculum illidere audebit? Non ego te nuper, quòd liberius & asperius quàm pro maiestate, obiurgasses, tantum non crucí adfixit? CLO. Propterea & tu nunc hic manebis malo astrictus. MICYLLVS. Dic mihi ó Clotho, quando uobis mei nulla est cura, an quia pauper sum, propterea me postremum inscendere oportet? CLO. Tu uero quis tandem es? MICY. Equidem sum Micyllus sutor. CLO. Quid? quòd tam grauiter fers moram? Non uides quàm multa se daturum polliciatur hic Tyrannus, si uel paulũ in uitam remittatur. Vnde mirari succurrit, cur non & tibi mora sit iucunda. MIC. Ausculta rem paucis Parcarum optima. Non admodum me delectat munus illud Cyclopis, uide licet in hunc modum pollicerí.

Post omneis alios, tandem ipse uorabitur Vtis.

Siue enim primum siue postremum, idem me dentes manent. Sed enim neq; aliàs meæ res, ut diuitum se habent. Nostra enim & illorum uita (quemadmodum aiunt) perpendiculo inter sese distant. Quandoquidem tyrannus, qui in uita horrendus omnibus & suspiciendus uidebatur, nunc auro, argento, uestibusq; exutus: tum & equis, cœnis, pueris floridis, & mulieribus formosis post se relictis, eorum desiderio nõ iniuria cruciatur, ac à tot commodis se abstrahi fert grauiter: quibus, nescio quomodo, anima ipsa, uelut glutino hæret affixa, neq; se facilè sinit auelli, ut quæ eis iamdiu inhæserit. Quin magis tanquam uinculum aliquod est infragile, cui ipsos illigari irretiriq; cõtingit, adeo, ut ubiquis piam eos abducere pararit, plorent. Ac cum in cæteris sint feroces, in hac tamẽ uia quæ ad inferos ducit, meticulosi deprehenduntur. Itaq; subinde dant terga & ad ea quæ procul in luce apud superos gerũtur, respicere gestiunt. Sicut stultus hic faciebat, qui non solum in itinere aufugere conabatur, uerum etiam hic mortem frustra deprecatur. At ego, ut qui in uita pignus haberem nullum, nõ agrum, non domũ magnificè extructam, non aurũ, nõ supellectilem, nõ nominis gloriam, non imagines, ad mortem expeditus merito erã. At statim ut mihi solum innuit Atropos, abiectis & subula, & loro geniculari, tantũ crepidã quãdam manu portans uoluntarius sequebar. usqueadeo haud grauatim, ut dum præ festinandi studio subsulto, neq; calceos subligarim, neq; atramẽtum abstet ferim: imò uero præcurrebam, quæ ante me essent, spectare gestiens. Neq; enim à tergo mihi erat relictum quicquam, quod me uel cõuertere, uel reuocare potuisset. Et per Iouem, quæcunq; hic apud uos uideo, mirum quàm mihi placeant: nam pares honorum gradus hic darí, nec quenquam uicino præstare, res mihi omnium longè suauissima uidetur. Deinde coniecturam facio, ne æs quidem alienum hic à creditoribus reposci, neq; tributum cuiquam pendi, neque, quod omnium maximum est, hyberno tempore quenquam rigere, neq; ægrotare, neque potentiores in humiliores pugnos ingerere. Postremo pace conistunt omnia, & in contrarium tota uitæ ratio uersa. Siquidem nos pauperculi ridemus, discruciantur autem & plorant diuites. CLO. Ergo quum iamdudum ridentẽ te conspexerim, quid tandem sit, quod potissimum tibi risum mouerit, audire percupio. MIC. Ausculta dearum mihi maximè uerenda. Cum apud superos propter tyrannum habitarem, quæ apud eum fierent, nimis quàm accuratè inspectabam. Ac tum quidem feliciter ex æquo cum dijs uiuere mihi uidebatur. Nam cum purpuræ florẽ spectarem, & comitantium turbam numerarem, aurum ac pocula gemmis distincta mirarer, lectos argenteis pedibus suffultos stuperem, beatum planè hominem prædicabam. Ad hæc eorum, quæ in cœnam apparabantur, nidor sæpe me prurire faciebat. Iam uero quum pro maiestate in publicum prodiret, & se ipse subinde erigẽs, uelut resupinaret, obuijsq; stupore inijceret, cæteris mortalibus pulchrior, & fortunæ beneficio toto penè

regio cubito sublimior uidebatur. Sed ubi iam uita functus esset, ipse quidem istis delitijs exutus, ridiculo fuit omnibus, ego uero meam stulticiam multo magis ridebam, qui eiusmodi non hominem, sed hominis probrum, ad stuporē usq; miratus fuissem, cuius felicitatem ex epularum tantū nidore æstimassem: quenque ob sanguinem, qui Laconici maris testudinibus innascitur, beatum prædicassem. Neq; uero hic solum mihi ludo fuit, uerum etiam cum Gniphonem illum fœneratorem gementem uiderem, & quòd pecunijs, dū licuisset, usus non fuisset, propriam sortem deplorantem: imò, quòd ne semel quidem illis à se gustatis, uerū luxu perdito Rodochari relictis, è uiuis excessisset (hic enim quia genere proximus erat, in hæreditatem lege uocabatur) hæc inquam, cum cernerem, risum sistere nullo modo potui, præsertim recordatus, quàm in uita pallidus semper & squalidus obambulasset, & uultu, præ curarum magnitudine, tristi. Deinde, quòd solis digitis opulentus fuisset, quibus talenta & milliones supputare consueuisset, ea paulatim & minutatim corradendo, quæ fortunatissimus Rodochares, haud ita multo pòst, fuerat egregiè distracturus. Sed quid iam non hinc soluimus? Etenim si quid reliquum est, hoc inter nauigandum ridebimus, quando & hos plorantes uidere licebit. CLO. Inscende tandem, ut anchoram Portitor subtrahat. CHAR. Quid hic? quò feretur? inibi operire. Cras te prima luce trajciemus. MIC. Iniquus es ó Charon, qui me umbram iam penè exoletam relinquis. Age, age, ut lubet. Equidem tibi diem dicam apud Rhadamanthum. Hei misero mihi, iam naujgant, at ego hic solus relinquor. Atqui cur non ad eos natando contendo? Neq; enim cum iam antè sim mortuus, periculum est, ne denuo submersus præfocari queam. Deinde, ut maximè nauigare liceat, ne obulus quidem est, quo naulum reddam. CLO. Quid hoc rei ó Micylle, quin isthic manes? haud fas est Micyllum ista ratione transfretare. MICYL. Et quid si citius quàm uos, ripam attigero? CLOT. Nequaquam. Potius naue adacta, eum recipiamus. Tu Mercuri corripe hominem. CHAR. At ubi nunc sedebit, cum, ut cernis, plena sint omnia. MERCVR. Si uidebitur, Tyranni humeris insidat. CLOT. Quàm hoc appositè Mercurio uenit in mentem. Ascende ergo, atque sceleri huius dorsum fortiter proculca. Nos autem prosperiter nauigemus. CYNISCVS. Aequum fuerit ó Charon, ut iam hic tibi, quod uerum est, detegam: Equidem obulum, quem protraiectu debebo, soluere non potero, quando præter peram, quam uides, & baculum, habeo planè nihil. Cæterum si uel sentina sit exhaurienda, uel agendus remus, en tibi adsum paratus. Porrò Charontem Cynisci non pœnitebit, dum modo agilem & firmum dederis remum. CHAR. Remiga. Nam à te uel hoc lucri facere, fuerit satis. CYN. Non & cantu remiges accendere proderit? CHA. Per Iouem, siquidem nauticam aliquam cantilenam tenes. CYN. S. Teneo, & quidem multas. Verum, sicuti tute uides, obstrepunt hi plorati do, sic ut cantus ipse interturbetur. DIVES. Hei mihi, quæ reliqui prædia. AGIVS. Heu quàm fertiles agros. Me miserum, qualem reliqui domum. ALIVS. Ve, ue infantulis meis. AGRICOLA. Quis nūc uuas decerpet è uitibus, quas hoc anno plantaui? MER. Tu uero Micylle, nihil ploras? Atqui fas non est quenquam citra lachrymas pernauigare. MIC. Bona uerba. Nam cum secundo flatu nauigem, quid plorem, non uideo. MER. Attamen pro more paulisper ingemito. MIC. Quin hac gratia, quando ita uis, plorabo: Hei mihi quot lora reliqui, hei crepidas antiquatas. Eheu marcidos calceos. Non ego infelix pòst hac à mane ad uesperam usq; sine cibo peragam. Nec hyemis tempore sine calceis. & seminudus oberrabo, dentes præ frigoris acerbitate complodendo. Quis tandem meam habebit subulam? quis aciculam? Satin' lamentatum ó Mercuri? Iam enim iam ripam fermè attigimus. CHAR. Age uero prius naulum

reddite

rèddite. Tu rèdde, ab alijs omnibus habeo. Obulum redde Micylle. MIC. Ió taris ô Charon, aut quemadmodum aiunt, in aqua scribis, qui à Micyllo obulum expectes. Ipse certè antequam huc uenissem, quadrangulus ne esset obulus, an rotundus, ne noueram quidem. CHA. Egregiam uero & quæsuosam nauigationem hodiernam. Abscedite tamen. Ego uero ad equos, boues & canes, reliquaq; id genus animalia me recipiam. nam & ea trajcere oportet. CLO. Mercuri, tu hos exceptos abducito. Equidem in aduersam ripam renauigabo, Indopatem & Heramitrem aduectura, quandoquidem hi de agrorum finibus rixando, mutuo se confecerunt. MER. Heus uos, progrediamur. imò uero omnes uno agmine me sequimini. MIC. O Hercules, quæ est hæc caligo? Vbi nunc formosus ille Megillus? Aut quo nam indicio quis Phryne formosiorem Symmachen hic dignosceret? Hic enim paria & eiusdem coloris omnia, adeo ut nihil sit neq; formosum, neque formosius. Quin palliastrum meum, quod ante hac fœdum uidebatur, æquè nunc est in precio, q̃ ipsa regis purpura. nempe quòd ambo sint obscura, ac eisdem tenebris obducta. Tu autem Cynisce ubi tandem es? CYNIS. En tibi Micylle hic adsum, sed si commodum uidetur, pariter eamus. MIC. Probè dicis, dextram mihi injice. Dic mihi, quando Eleusinijs sacris initiatus es, non tibi hæc similia uidentur illis, quæ istic fiunt? CYNIS. Rectè confers. En adeo quædam facem gestans accedit, obtuens terrificum quiddam & minabundum. An non est Erinnys? MIC. Apparet certè ex habitu. MERCVR. Excipe hos ô Tisiphone, supra mille quatuor. TISIPHONE. Atqui iamdudũ Rhadamanthus hic uos expectat. RHADAMANTHVS. Adducipsos ô Erinny. Tu uero Mercuri, ut est præconis munus, æditis nominibus, singulos accerse. CYN. O Rhadamanthe, per patrem te obsecro, meam caussam primum omnium cognoscas. RHADA. Qua gratia? CYNIS. Omnino gestit animus accusare quendam de malis, quæ in uita me conscio commisit. Alioqui ni prius qui sim, & qua ratione uitæ cursum transegerim, fiat manifestum, non dignus ero, cui fides adhibeatur. RHADA. Quis ergo es? CYNIS. Cynisçus sum, ô præclare, professione Philosophus. RHADAM. Hucades, & primum ad iudicium assiste. Tu uero accusatores accerse. MERCV. Si quis Cynisce huius est accusator, huc prodeat. RHADA. Nullus accedit, quanquam hoc satis non est, ô Cynisce, sed uestimenta detrahe, ut de te, notis tuis inspectis, pronunciem. CYNIS. At ubi Cynisçus notis esset inustus? RHADAM. Quot scelera quisque uestrum in uita patrarit, tot notas, sed quæ non facile appareant, in anima circumfert. CYNIS. En tibi nudus assisto, quare notas quas dicis, inuestiges licebit. RHADAM. Hic per omnia est purus, præter treis quatuórue cicatrices admodum obliteratas, ac uix dum conspicuas. At at quid hoc? uestigia certè, & inustionum signa. Verum haud scio quomodo sunt deleta, imo uero in totum excisa. Quid hæc ô Cynisce? aut qui denuo purus es factus? CYNIS. Equidem rem tibi indicabo: Olim cũ per imperitiam uitiosus essem, atque hoc nomine complureis commeruissem notas, sapientiæ studio meipse dedere cœpi. Cuius beneficio, haud ita multò pòst uniuersas maculas ex animo absterси. RHADAM. Bono profecto & præsentissimo es usus remedio. Sed iam hinc in Beatorum Insulas abito (illic enim inter optimos locũ habebis) si prius Tyrannum, de quo dicis, accusaris. Alios aduoca Mercuri. MIC. Quod ad meam caussam attinet, parum sanè est, & breui cognitione indiget. Iamdudũ enim hic tibi nudus adsum. Quare me introspicias, licebit. RHA. At quis tandem es? MIC. Sum Micyllus sutor. RHA. Euge ô Micylle purus es omnino, & ne punctulo quidẽ notatus. Cõcede & tu ad hunc Cynisçũ. Accerse nunc tyrannũ. MER. Megapẽthes Lacydę filius prodeat. Quorsum te agis? accede, te uoco tyrãne. quin ipsum ô Tisiphone, in me-

dium proijcis, capite in terram ſtatuto. Benè habet. Tu nunc ô Cyniſce, & hominem de ſceleribus conuince. Iam enim hic tibi propter adeſt. CYN. Principio quamuis in accuſando ne uerbis quidem opus fuiſſet, quando quidem cuius monetæ ſit, uel abipſis notis agnoſcere potes, tamen quo res fiat ſole clarior, & ipſum tibi uirum detegere, ſermoneq; depingere conabor. Ac flagitia quæ ter ſceleſtus nebulo tantiſper dum priuatam agebat uitam, peregit, equidem censeo prætermittenda. Sed ubi partim hominum perditiſſimorum atq; audaciſſimorum, quos in hoc ſibi conciliarat, fauore, partim ſatellitum collecta manu, tyrannidem arripuit, plus ſexcentos indicta cauſa trucidauit. Deinde cum hac uia ſingulorum ciuium opes exhauriendo, diuitias ſummas corraſiſſet, nullã libidinis ſpeciem intentatam reliquit. Quin genus omne cum iniuriæ, tum crudelitatis in miſeros ciues exercuit, uirgines uitiando, adoleſcentes ſtuprando. Breuiter, modis omnibus in ſubditos debacchando. Iam pro faſtu, pro ſuperbia, proq; eius in obuios omneis fremitu, ſupplicium factis dignum ſumere non poſſis, quando minori periculo in ſolem, quàm in hũc defixis oculis tueri licuiſſet. Porrò noua ſupplicia & ad crudelitatem eius explendam recens inuenta, quis poterit recenſere? qui ne ab intima quidem familiaritate con unctis abſtinuerit? Quod ſi abeo interemptos huc aduocaris, facile comperies hæc haud quaquam à me calumniandi ſtudio confingi. Imo uero non uocati & uoluntarij, ut uides, hic adſunt, ipſumq; circumſiſtentes malè urgent. Hi omnes ô Rhadamanthe, huius crudelitate uitam amiſerunt: quorum alij formoſarũ uxorum gratia, inſidijs ſunt circumuenti: alij quòd liberorum ſuorum, quos ad iniuriam uiolenter abducebat, nomine ſtomacharentur, ſunt trucidati: alij, quòd opibus illorum inſidiaretur. Porrò alij, quòd boni eſſent & prudentes, quibus haud quaquam cum illius factis conuenire poterat. RHAD. Quid ad hæc dicis ſacrileges? MEG. Cædes, quas dicit, equidẽ perpetraui. Cætera uero omnia, nempe adulteria, læſam puberum pudicitiam, uirginum ſtupra, hæc omnia Cyniſcus falſò criminatur. CIN. Quin & horum teſtes proferam ô Rhadamanthe. RHAD. Quos eos dicis? CYN. Mercurii eius mihi Lucernam aduoca & Lectum. Hæc enim in medium progreſſa, quæ ſeſe conſcijs hic ter ſceleſtus patrarit, teſtabuntur. MER. Et Lectus & Lucerna Megapenthis huc aſſint. Benè ſane quòd obſequuntur. RHAD. Exponite ergo uos, quæ uobis teſtibus commiſerit hic Megapenthes. Tu Lecte dic prior. LECTVS. Vera planè ſunt omnia, de quibus à Cyniſco accuſatur. Me tamen ô here Rhadamanthe, hæc dicere ſane pudet, eiuſmodi ſunt, quæ ſupra me patrauit. RHAD. Itaq; eum teſtimonio tuo apertiſſime damnas, cum eius facinora ne dicere quidem ſuſtineas. Et tu iam Lucerna da teſtimonium. LVCERNA. Equidem quæ interdiu ſint facta, neſcio: neq; enim aderam. Verum quæ noctu uel in alios fecit, uel ipſe eſt paſſus, horreo dicere. Cæterum nephanda multa, & quouis iniuriæ genere ſuperiora ſæpenumerò ſpectaui, adeo ut & ipſa quidem aliquoties extingui geſtiens, oleum ultro non adbiberim. At ille, quo mihi lucem modis omnibus conſpurcaret, etiam abominandis facinoribus me inuitam adhibuit. RHAD. Satis eſt teſtimoniorum. Sed purpuram hanc exue, ut & notarum numerum conſpiciamus. Papæ, hic totus eſt liuidus & inſignis, imo præ cicatricum crebritate cæruleus. Nunc autem quo tormenti genere eſt puniendus, in Phlegethontem ne inijciẽdus, an tradendus Cerbero? CYN. Minimè, ſed ſi tibi eſt cordi, nouum quoddam ſupplicium & hoc planè dignum, indicabo. RHAD. Dic modo. Nam ego tibi uel hoc nomine magnam habebo gratiam. CYN. Mos eſt ni fallor, ut qui moriuntur, ex obliuionis fonte bibant? RHAD. Eſt quidem. Sed quid tum? CYN. Hic ergo ſolus à potu arceatur. RHA. At qua gratia? CYN. Hac uia graueis ſanè & moleſtas dabit pœnas. Videlicet cum recordabitur, & qui fuerit, quantaq; apud ſuperos potentia præualuerit. In primis autem ubi delitias illas ſuas in animo

recolere

recolere cœperit. RHADA. Probè dicis. Itaq; ad eum modum damnatus esto. Et ad Tantalum uinculis alligator, semperq; in animis uersato, quæ, dum uixit, peregit iucundè.

DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Avlicæ uitæ molestias & incõmoda oratione hac depingit Lucianus, quàmq; indigna ea sit homine, præsertim docto & liberaliter instituto, exponit. Cõsutatis etiam caussis ijs, quibus sese tuentur, qui hoc uitæ genus sectantur, & in seruitutem ultrò sese præcipitant. Exordiũ ab attentione incipit, amplificando rei magnitudinem, fidemq; faciendo dictis, ab eorũ persona, qui in eadem uita aliquandiu uixerunt. Mox & beneuolentiã captat, Timoclis, eius ad quem scribit ab officio amiciciæ, indicans se hæc propterea illi scribere, ut quia illũ iam olim de hac uita suscipienda, cõsilia agitare intellexerit, ne quid olim, si res malè cadat, et illũ consilij sui pœnitere incipiat, accusare sese possit, ut à quo admonitus, aut reuocatus nõ fuerit, præsertim quando sciat hanc uitam nõ modo per se difficilem atq; periculosam esse: uerũ etiã homini philosopho, aut quocunq; denique disciplinarũ genere docto, minimè conuenire. Exordio in hunc modũ peracto, confutationẽ statim subiungit earũ caussarũ, quibus sese tueri solent qui hoc uitæ genus ultrò amplectuntur. Diluit aũt omnes eas per inuersionẽ, ostendens ea maximè uel sequi, uel negari, quæ illi cũ primis euitare, uel conseq; studeat, ac postremo etiã turpe esse homini docto & ingenuo, ob solam spem uoluptatis alicuius, in uoluntariam seruitutem sese dare. Atq; hinc iam ad ipsam rem accedit, propositis per diuisionem ijs, de quibus dicturus sit. Principio igitur recensẽt quanta incõmoda, quantæq; molestiæ perferendæ sint, antequam in aulam recipiaris. Deinde, quæ & quanta toleranda, atq; adeo deuorãda, ubi iam receptus fueris, circa primaria cõuiuia, circa pactionem mercedis, circa seruitutem reliquam, quæ mox exceptũ atq; perdomitum, paulatim in contemptum adducit, & ad adulandũ impellit. Præterea & metu periculisq; inuoluit, ob quæ uariæ exinde querelæ, & uitæ mutatæ pœnitentia sequuntur. Atq; hæc omnia non domi solum perferenda esse indicat, uerumetiã foris, ubi interim multò sordidiora ministeria imponuntur, etiam à mulieribus, quibus æquè ac uiris adulandum est. Post hæc & circa munerum compensationes, quo pacto nuncij ac dispensatores conciliandi, & circa mercedis solutionem, quanta cũ molestia exigenda illa, quantaq; aliorũ etiam inuidia accipienda sit, & postremo, quàm ignominiosi exitus plerosq; maneant, senes iam & exhaustos, cũ clàm aut turpiter ab aula profugiunt, aut reijciuntur. Quæ omnia ad finem, uelut in tabella quadam proposita, breui sed eleganti admodum imagine depingit, & ob oculos ponit, amplificatis etiam in media passim oratione ijs, quæ maximè urgere aut commendare uoluit.

Cquid tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodũ uulgo dici consueuit, recenseam, ex his quæ tũ facere, tũ pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, cõuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorũ amiciciam accersentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amiciciã appellare? Noui enim permulta, atq; adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per louẽ quod ipse ea experimento cognorim (neq; enim mihi unquam experiundi incidit necessitas, ac nequando incidat, Dij prohibeant) sed quòd complures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiamdum malis constituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabantur cõmemorabantq; ea, quæ fuerant perpessi. Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas ærumnas effugissent. Atque hi quidẽ digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacrificij tus (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cuncta q; ab initio ad finem

Exordium ab attentione et rei magnitudine.

Fidẽ expositione parat à conditione personarum.

finem usq; perspexissent. Hos igitur haudquaquam indiligenter, nec discitanti audire soleo, ueluti naufragium quoddam, ac præter spem obiectam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in templis deraso capite, complures simul obambulantes, immanes undas, procellas, sublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem geminos Castorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri conuenit, exortum: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adsistentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut & ipsa paulatim ac lentè solueretur: & ipsi tutò in solum descenderent, idq; ope fauoreq; diuino. Atque isti igitur per multa id genus ad præsentem commoditatem exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non calamitosi modo, uerum etiam dijs chari esse uideantur. Porrò ij dum eas quas in rectis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, quinetiam decumanos fluctus, si fas est dicere: & quemadmodum primum à littore soluerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpetua nauigatione sint perpessi: dū sitiunt, dum nauseant, dum salo perfunduntur. Denicq; quemadmodum infelici naufragio incautem quampiam subundis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fractoq; miseri ægrè enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi sunt permulta præpudore subticere, uolentesq; ac scientes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid ærumnarum cum eiusmodi conuictibus coniunctum est. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles, tibi percensere. Iam pridem enim mihi uideor animaduertisse, te de capessenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus sermo incidisset: mox ex his qui præsentes erant, quispiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horum uti familiaritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conuiuijs adesse opiparis, idq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari: tum peregrinari omnigena cū cōmoditate, uoluptateq;, alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedē capere: id uero non mediocre uideri. Istis enim haud diu bie citra sementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atq; id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodū ad ea inhiaueris, quāq; auidè ad escam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certè in posterum possis imputare, neq; expostulare queas: quòd quum te conspiceremus tantum unà cum esca deglutientem hamū, non reuocaremus, neq; priusquam in guttur demergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus: uerum posteaquam cessasse mus, donec eo iam adacto atq; infixo trahi iam, ac uiduci conspiceremus, tum quum nihil opis afferri posset, frustra adesse nos atq; illachrymari. Hæc inquam, nequando possis dicere: quæ si dicantur, meritò profectò dicantur, neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista nō indicassemus: audi nunc ordine omnia. Acrete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullū habeat exitum, non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutò atq; per ocium ante contemplator, unci æris aculeum, reflexā hami aciem, ac tridentis cuspides manu tētans, malaq; admotas experiens. Quod nisi uehementer acuta, nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi dira uulnera factura uideant, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatū istū, si uidetur aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglutiens. Atque in uniuersum quidem forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quanquā nō so

Amplificatio ex contrario

Beneuolētiæ captatio à persona eius cui scribit instituto, et sua erga illum beneuolentia.

Asseueratio.

tum

lum de uobis philosophis, aut his quicunq; uitæ institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstumq; facere pro posuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidant omnibus, palàm est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari non debeo, nisi fortè ueritas & libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquũ quidem hominum uulgus, puta palæstricos quospiam, aut adulatores imperitos, sordidoq; animo, ac suopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rursum æquum sit illis uitio uertere, quod non relinquant suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factiq;, neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, consilijq; inopes, desidiosi atque inutiles reddantur. Quam ob rem nec ipsi rem aliquã indignam patiantur, nec illi contumelioſè facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit.

Amplificatio à persona officio.

A collatione personarum & cæterorum, qui in aulis seruiunt.

Cæterum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui, meritò indignandum, enitendumq;, ut quàm maximè fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem rectè facturus, si quibus de caussis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas caussas excussero, parumq; idoneas, atq; efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plericq; paupertatem & rerum necessariarum inopiam proponunt: atq; eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factum prætexant, quòd uitrò ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt, se quidam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore:

Accedit ad caussã, & primo cõfutatis caussis, quibus plerique adducti seruiũt, institutũq; suũ defendunt.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Paupertas prima Causa.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poetæ de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uerè contingere, non admodum anxiè cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt ægrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere, quo minus in hoc ipsum parum rectè sibi consuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiendi necessitas, nihil q̃d seponatur, nihil supereſt quod reseruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidẽ in usus sufficiat. Rectius autem futurum fuerat, si nequaquam caussas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatem seruant aluntq;, atq; eatenus duntaxat opitulant, uerũ quæ illam tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceres eam in altum mare, ac præruptis de scopulis præcipitem dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, cũ semper mercede conductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: nõ uideo qui fieri possit, quo minus

Dilutio per Inuersionem.

Cõmonitio à contrario.

hic

hic ipſe ſeſe fallere uideatur. Rurſum alij negant ſeſe paupertatem formidatu-
I. Cauſſa. Cõditio uitæ uel ætas uel ualetudo cor poris. ros, ſi modo reliquorum hominum in morem poſſint ſuo labore, ſuaq; induſtria ſibi uictum ſuppeditare. At nunc ſibi fractas eſſe corporis uires, ſeu ſenio, ſeu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam confugere. Age igitur, inſpiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis ſuppetant, non multo, neq; adeo maiore labore conſtent, quàm uulgo ſuus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra ſudorem, nullo negocio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc abſint à uero, iſtud profecto ut dignum eſt, ne dici quidem ſatis poteſt: tantum laborum, tantum ſudorum in eiuſmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par ſit, quippe quum quotidie ſexcenta non deſint negocia quæ corpus conficiant, adq; extremam uſq; defectionem delaſſent. Verum hæc ſuo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præſentia ſat erat oſtendere, qui ſe aiunt hac de cauſſa in ſeruitutem addicere ſeſe, ne iſtos quidem uera dicere. Supereſt iam ut eam cauſſam referamus: quæ quidem ut eſt ueriſſima, ita ab illis minimè profertur. Nempe
Dilutio per inuerſionem.
III. Cauſſa. Spes uoluptatis diuitiarũ ipſos uoluptatis gratia, & amplis illis ſpebus incitatos, ultrò inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quòd felices ſibi uideantur ob conuiuia, reliquas eius uitæ delitias: ſperantes futurum, uti mox, remine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum ſunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis ſeruos conſtituunt. Non rerum neceſſariarum uſus, quem præterexebant: ſed rerum non neceſſariarum cupiditas, atq; ingentium illarum & amplarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miſeros iſtos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amaſij receptant & faſtidienter ducunt, lactantq; uidelicet, quo iugiter amantes, ambiant ipſos atq; inſeruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne ſummo quidem oſculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta diſſoluendum amorem. id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; ſui copiam ſubtrahunt. Alioqui ſpe ſemper retinent amantem: metuentes, ne deſperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab ſe alienet. Proinde ſemper arrident, pollicenturq;, ſemper facturi ſunt, ſemperq; gratificaturi: ſemperq; ingentium ſumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo ſenuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas. huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum eſt ultra ſpem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidem forſitan non uſqueadeo uitio uertendum: quin magis uenia danda, ſi quis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; conſectetur, quo poſſit ea potiri: quanquam turpe forſan ac ſeruile, ſi quis ea gratia ſemet in ius tradat alienũ: propterea quòd uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multo ſuauior eſt, quàm ea quam ille libertatis iactura ſectatur. Attamẽ hoc quoq; aliquo pacto ignoſcendum illis ſit, ſi modo conſequantur. Verum enimuero ob ſolam uoluptatis ſpem, multas perferre moleſtias, equidem & deridiculum arbitror, & ſtultum: maximè quum uideant labores certos eſſe, manifeſtos & ineuitabiles: porrò illud quod ſperatur, quod quidem nihil aliud tandem eſt quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigiſſe. Præterea autem, nec ueriſimile uideri, ut contingat aliquando, ſi quis modo rem recta reputet uia. At Vlyſſis quidem ſocij, dulci quadam guſtata loto, reliqua negligebant, ac præſenti uoluptate deliniti, honeſta contemnebant, ut non prorſus cum ratione pugnarit in illis honeſtatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius ſenſu occupato. Verum ſi quis famelicus alij cupiã loto ſeſe ingurgitanti, neq; quicquam inde impertienti, aſſiſtat, idq; ſolam ob ſpem, quòd credat fore, ut & ipſi aliquando deguſtandam lotum porrigat: aſſiſtat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honeſti oblitus, dij boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibuſdam Homericis dignum. Ergo quæ iſtos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus impulſi

Dilutio I. Quòd neq; hæc illos perficiat, argumento à ſimili amplificato

II. Argumentum ab inhoneſto per hypotheſin.

Amplificatio p collationem à contrario.

pulſi ſeſe illis dedunt, ad quodcunque lubitum fuerit utendos, hæc ſunt, aut his fermè ſimillima. Niſi ſi quis & illos commemorandos eſſe iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod glorioſum arbitrantur, cum illuſtribus atq; opulentis uiris habere conſuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum ſupraq; plebem eſſe exiſtiment. Nam ego quidem, quod ad me proprie attinet, recuſarim uel cum Perſarum rege conuiuere duntaxat, conuictorq; uideri, ſi nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; cauſſa eius uitę ſuſcipiendæ ſic illis habeat, age iam conſideremus apud noſmetipſos: primum cuiuſmodi ſint illis perferenda priuſquam admittantur, priuſquam obtineant. Deinde cuiuſmodi in ipſa iam uita conſtituti patiantur. Poſtremo quæ tandem cataſtrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere poſſunt: hæc tametſi moleſta ſint, tamen aſſueſci facile, neq; ad id multo opus eſſe labore, ſat eſſe ſi uelis modo: poſtea reliqua omnia factu fore facilia. Imo neceſſe eſt, ut primum diu ſurſum ac deorſum curſites, mane excitatus aſſiduè pro foribus obuerſeris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori malè Syriſſanti, ac nomenclatori Libyco ſubiiceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam ueſtitus tibi eſt apparandus ſuprà tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, delegendus color, quo ille potiſſimum gaudeat, utine diſcrepes, néue oculos illius offendas. Poſtremo uti gnauiter aſſectere neceſſe eſt, uel antecedas potius, à famulis protruſus, ac ueluti pompam quandã expleas. at ille interim complures iam dies ne aſpicit quidem te. Quòd ſi quando res tibi feliciſſimè uerterit, ſi te reſpexerit, ſi accerſi iuſſerit, dixeritq;, quicquid illud fuerit, quòd illi fortè in buccam uenerit, tum deniq;, tum plurimus ſudor, tum multa oculorum caligo, tum intempeſtiua trepidatio, tum ſannæ eorũ qui adſunt, hæſitantiam tuam ad perplexitatem ridentium. Qua quidem nõ raro accidit, ut quum oportuerit reſpondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuiſſe reſpondeas. Atq; id ſi qui ſunt modeſti pudorem uocant: immodeſti timiditatem nominant: improbi inſcitiam. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculoſiſſimam expertus, ita diſcedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipſe condemnes. Porrò ubi multas iam noctes inſomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerum ſpe quinque obulorum, contigerit autem & deus quiſpiam tragicus, qui tibi ſit auxilio: iam illud reſtat, ut exploreris excutiarisq;, num literas noris. Atq; ea quidem diſceptatio non iniucunda eſt ipſi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix eſſe prædicatur. Cæterum tibi uidetur, de uita ipſa, deq; omni fortuna tum certamen eſſe paratum: propterea quòd tibi uenit in mentem, idq; meritò, futurum ut alius nemo ſit admiſſurus, ſi prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas diſtraharis oportet: dum inuides iis qui pariter ex æquo tecum examinantur. Finge enim & alios eſſe, qui eiuſdem fortunæ tibi ſint competitores: te uero tibi uideri cuncta parum abſolutè reſpondiſſe, metuentem interim ſimul & ſperantẽ ac miſerè de illius uultu pendentem: qui ſi quid parum probet eorũ quę dixeris, periſti. Sin arridens auſcultat, hilareſcis & ſpe bona fultus conſiſtis. Porrò conſentaneum eſt, eſſe non paucos, qui tibi aduerſentur, atq; alios in tuum locum uelint inducere. Horum unuſquiſq; clanculum uelut ex inſidijs in te iaculatur. Iam uero illud conſidera: quale ſit uirum promiſſa barba, cana coma, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, & alijs quidem didiciſſe uideri, alijs ſecus. Superior interim uita, & omnis anteacta ætas tua curioſius diſquiritur. Quod ſi qs aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de cauſa prouocatus te deferat, & adulterij dicat uel pęderaſten: is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis teſtis. Porrò ſi pariter omnes bene de te prædicent, ſuſpecti, leues, ac largitione

IIII. *Cauſſa. Gloriæ cupiditas, quã cõſtat regęſtione eorũ quæ pferẽda ſunt.*

Propoſitio ſequentis orõis p diuiſionem

I. *Quæ faciẽda ferendaq; ante q̃ in familiã admittantur*

I. *Salutatio & aſſectatio.*

II. *Exploratio uitæ, & an idoneus ſatis ſit.*

III. *Inuidia cõpetitorũ et delationes. Amplificatio à conditione perſonæ.*

redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi conſtent oportet, Nihil prorſus ſit, quòd tibi queat obſiſtere, alioqui nũquam obtinueris. Age ſanè, hoc quoque contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter ceſſerunt, & probauit ipſe doctrinam tuam, & amicorum præcipui, quibuſcũ ille huiuſmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Adhæc uult etiam uxor. Non referatur domus præfectus, neq; item diſpenſator. Nemo tuam inſimulauit uitã, dextra omnia & omni ex parte benè promittunt ſacra. Viciſti igitur ô fortuna te, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepiſti, aut Sardium arcem occupaſti. Habebis copiæ cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam ſanè par eſt, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis reſpondeant, ne corona tua frondea duntaxat ſit, ſimul ut merces haudquaquã contemnenda præſtituatur, eaq; commodè ad uſum citrãq; negocium perſoluatur, utq; reliquus item honos tibi præter miniſtrorum uulgus ſuppeditetur. Cæterum a laboribus illis, à luto, à curſitationibus, à uigiliis, in ocium te recipias, uti id quod uulgo ſolent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq; iam facias præter ea ſola, quorum gratia primum receptus es & in quæ conductus, ita enim cõſentaneum fuerat Timocles, neq; ingens malum erat futurum, ſi quis ſubdita ceruice ferat iugum, leue nimirum & portatu facile, quo dũ eſt omnium maximum, auro illitum. Atqui longè ſecus res habet, imo nihil horum reperietur. Siquidem in medijs ipſis id genus conuictibus, ſexcentæ res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipſe tecum ordine reputato, num quiſquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar autem, ſi uidetur, à primo conuiuio, unde conſentaneum eſt, te conſuetudinem illam auſpicaturum. Primum igitur, adeſt tibi quiſpiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus non incomis, qui tibi prius placandus, datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimũ quinque drachmis. At ille Accuſſans, ſeq; quum maximè cupiat, cupere diſſimulans: Apage, inquit, Egóne quicquam abs te? Addit & illa, abſit, dij prohibeant. Tandem flectitur atq; obtemperat, ac diſcedit, te latè diducto rictu ſubſannans. Tu porrò nitida ſumpta ueſte, mũdiſſimeq; cultus, lotus accedis, ſollicitus interim, ne prior alijs aduenias: nam id inurbanum, quemadmodum poſtremum uenire, graue. Proinde media inter utrunq; obſeruata oportunitate ingrederis, teq; ſanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quiſpiam iubet accumbere, paulò ſuprà diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atq; in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, ſuſpenſus inhias, propterea quòd noua tibi atq; inuiſa ſint cuncta. Interim familia te ſpectat, omnesq; qui præſentes ſunt, quid agas obſeruant. Neq; uero ea res curæ non eſt ipſi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, ut oculis obſeruent, quemadmodum te geras in pueros aut in uxorem, nũ ſub inde ex obliquo reſpectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, ſimulatq; te uident propter imperitiam ad ea quæ fiunt attonitum, ac ſtupefactum, deridենt clanculũ, coniectantes te nunquã antea apud alium quempiã cœnaſſe, nouumq; tibi eſſe, ut mantile apponatur. Proinde, ſicuti ueriſimile eſt, præ hæſitantia ſudes oportet, ac neq; cũ ſitias, audeas potum poſcere, ne uinoſus uideare: neq; uarijs appoſitis opſonijs, & in ordinẽ quendam extructis, ſcire poſſes, cui prius aut poſterius manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit reſpectes neceſſe eſt, atq; eundem imitatus, conuiuij rationem & ordinẽ diſcas. Alioqui anceps ſedes, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obſtupeſcens. Atq; interim quidẽ, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim & eboris, tantasq; delicias. Interim tuam ipſe deploras infelicitatem, qui quum nullius ſis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquam & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui ſis omnibus

Tranſitio cũ amplificatiõe gratulatiõis.

II.

Quæ in ipſa aula receptis iam ſuſtinenda ſint.

Inſolentia cõuiuiorum.

Amplificatio à cõſequẽtib.

omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturũ. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridẽtes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere:

Haud uitio uerti debet si Troia pubes,
Armatiq; simul Danai, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quispiam, præbibit tibi, præceptorem, aut aliud quiddã denicq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morũ imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quòd modo cum aduenerís, ijs anteponare, qui multos annorum seruitutem exhauserint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidisti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auidè corripiens deuorarit? Homo inelegans, ac fame enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pane saturatus, multo minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porrò tertius, fatui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non secus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum miserè sub lecticã abijcietur cimicibus, quemadmodũ nos, oppletus: Atq; inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tũ etiam ad calumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum, ac plericq; de te sermones. Tu uero propter insolentiam atq; insuetudinem plus quàm satest, hauris uini tenuis & acris, eoq; iamdudum aluo tibi cita discrutiaris: uerum neq; decorum tibi ante alios è conuiuio discedere, neq; rursum manere tutum. At producta interim in longum potatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) non mediocriter duscrutiaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce citharáue canat egregiè dilectus adolescentulus. At laudas tamen inuitus: cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul cõuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuium, quod mihi quidem haud quaquam suauius sit cepis, candidoq; sale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cõmemorem ructus acidos, quin deinde sequũtur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considere iusso, sic loqui incipit: Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meam ipsius uxorem, aut per louem, liberorũ etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Cæterum quandõ certi quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum pauci-

Abæmulatio nec inuidia aliorum.

A periculo ualetudinis.

II.

Pactio mercedis.

contentum. Neq; non intelligo haud mercedis adductum spe, te in nostram ue-
nisse familiam: uerum aliarum gratia rerũ, puta nostræ in te beneuolentiæ causa-
rum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfiniendũ est aliqd.
Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, mune-
rum etiam illorum quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neq;
enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pactione non cõ-
plectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones in-
cidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirũ præmium nobis præ-
scribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc
ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit.
Tu porrò qui dudum talenta, ac multa nummũ millia somniaras, solidos agros,
& familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam: nihi-
lominus blanditur tibi pollicitatio tamen, atq; illud: communia futura sunt o-
mnia, ratum & uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta;

Summis è labrijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturum sese negat.
Cæterum ex amicis præsentibus quempiam in eo negocio ueluti medium inter
cedere iubet, qui salarij modum pronunciet eum: qui neque ipsum grauet, ut
cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque
rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diui-
tis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num infi-
cias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui
primum contigerit, quod pluribus miserè cupientibus, uix à fortuna dari pos-
sit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes pena-
tes habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum
tum Crœsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris.
Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupijssent, etiam si quid
ultrò dandum fuisset, gloriæ duntaxat caussa, cum isto uiuere, & familiares a-
pud hunc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam præ
dicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præ-
mio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens,
si tantum accipias. simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad
spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; enim iam possis effuge-
re, quum intrà retia tenearis. Frenum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans,
ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quod nõ ad-
modum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum
uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur,
quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeun-
tem, prorsus præclaris illis opibus delitijsq; domesticum quendam ac familia-
rem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quam obrem illi te felicem exi-
stiment, nisi quòd gaudes tamen teq; ipse fallis, semper futura meliora fore exi-
stimans. Cæterum contrà atq; speraris euenit, & quemadmodum adagio dici-
tur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim)
dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim ueluti in luce dubia, tum demum
dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampul-
las quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpe-
tuos. Sed qui nam isti sint, forsitan me rogabis. Neq; enim uideo inquies, quid
in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quę commemoras gra-
uia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, non molestiam modo negocij per-
pendens, uerum fœditatem, humilitatem, prorsusq; seruilitatẽ, uel præcipuè in
eam considerans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neque liberum,
neque ingenuum posse uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem,

III. *Seruitus cõsequens cõditionẽ acceptã.*

pro-

progenitores ante limen relinquere, quũ in huiusmodi seruitutẽ temetipsum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametsi nomine ipso grauiter offenderis) seruus inquam, uelis nolis, futurus es: neq; unius seruus, uerum complurium, operamq; seruilẽ præstare cogeris, obstipo capite, à diluculo in uesperam usq;, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodũ, neq; domino satis facies, neq; ab illo magnifies, ut qui nõ à puero fueris ad seruitiũ institutus, sed sero didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinæ libertatis memoria, animo recursans, facitq; ut interdum resilire conere, reluctaris q;, atq; ob id ipsum fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi fortè illud tibi ad libertatem sufficere putas, quòd non fueris Phyrria aut Zopyrione patre prognatus: aut quòd non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq;: quodcunque illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipsus sui fuerit præco, quiq; ipse ultrò sibi multo tempore dominũ ambierit. Age iam ô sceleste (cur enim non dicam, præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te piratа inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset:, teipsum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, &, ô terra, ô diij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obulos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset, iã ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultrò adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele disseruntur, quũ libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta Romanorũ turba, solus peregrino in pallio uersaris, quũq; Romanam linguam perperam ac barbarè sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectitij, quidam sunt & improbi? Atq; inter hos laudas odiose, bibisq; prætermodum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unà sursum ac deorsum circuncursas, hesterno luto etiamdum tibijs adhærente? Vsq; adeò ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palàm est, te, non frigidæ aquæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; obsoniorum, uiniq; odoratiq; cupiditate captum eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ, gulæq; autoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterum libertas, ingenuitas, unà cum ipsis gẽtilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; istarum rerũ ne memoria quidem ulla: quanquã hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset coniuncta, quòd è libero seruum uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum colluuie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupidate simularat te in familiam suam accersisse sese, perquàm exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cum lyra? An non uides uidelicet, quàm miserè macerentur immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ sublimitatis? Quo-

Obiurgatio amplificata à minoribus p sonæ qualita te

Amplificatio seruitutis ab accidentibus & caussæ inuersione.

rum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiam. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; multu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græconico decenter amictus es, norunt q; iam omnes te grammaticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrũ ille sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, ante ambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurũ enim hac re, ut Græcanicæ disciplinarũ studiosus reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; abs unquam, uerũ ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porrò ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid fortè in mentem inciderit, de hoc te cum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incuriosus sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq;, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, cõfabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manũ sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommodè lotus intempestiuè, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reiceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ soliũ, quo relíqua inuoluunt, si fastidiatur abijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quòd ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quãdoquidem hæc tua sit insciția atque inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs, uerum diuiti illi pinguis & succulenta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumq;. Neq; uero raro fit, ut si quando desit alibi, minister repente te inspectante submouẽs ea, quæ tibi erant apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim dissecetur, uel porca fœta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partẽ feres: nempe ossa adipe circunfecta. Nam quòd ei qui supra te accumbit patina finitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contrà tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tãtum insit bilis, quantum uel ceruis adest? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetustissimum uinũ bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro argentóue bibas, ne colore prodente, palàm fiat, te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuam, quanquàm benè tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; biberelíceret. At nunc ubi crebrius popoſceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discruciẽt, imò nihil esse fermè, qd non sit acerbũ, maximè quũ tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit. Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quo-

IIII. Quotidianus uictus.

V. Contẽptus et reiectio post cinædos & saltatores.

quopiam conuiuij latibulo tectus, præcp pudore abstrusus, suspiras, uti confectandum est, tecp ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxillulum quidem leporis ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, ueleam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas dignè canere. Vides enim quibus in rebus situ est, ut quis efferatur, plurimicp fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quocp, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere, qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur. Quando quidem hos quocp uides nõ mediocriter à diuitibus amari, plurimicp fieri. Eocp uel unũquodlibet horũ fieri percupias, uti ne prorsus reijculus, atcp inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussitescp ac tacitus feras, clàm apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim site famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerũ heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uocifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæpicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæcp multam sapiat assentationem. Iam uero magnoperè ridiculum est, cum esurias interim sitiascp, unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis nõ dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositacp corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatas epulas. Porrò si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintcp illi uel pueri formosi, uel uxor puella: necp tu prorsus à Venere Gratijscp fueris alienus, profecto nõ satis tuta res, necp periculũ negligendum: propterea quòd regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne cõniuere uideantur. Quas ob res uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conijcientem oculos: moxcp alter eunuchus, cui iamdudum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam per acto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, ô infortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem me apte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberas, atcp ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commoditates suppeterent, quàm tum suppetebant. Tum autem accedebat libertas, atcp omnia pro meopte arbitrio faciẽdi facultas. Nunc porrò iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circunferor. Quodcp omnium est miserrimum, maximecp deplorandum, necp efficere possum ut placeam, necp gratiam emereri queo: propterea quòd harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatuscp cum his, qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maximè, quum ipse seipso festiuior esse conatur, nam illi tetricus uideor. In summa, nullam inuenio uiam, qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius autoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumcp quàm possum maximè ad hilaritatem composuero, fastidit ilico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica Comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, postea quam hanc

VI. *Adulatoria ridiculorum.*

VII. *Pericula & metus.*

VIII. *Pœnitentia.*

præſentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam ſonuit tintinabulũ, iamq; ad eadem tibi redeundum eſt, obambulandum, ſtandum, ſed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;, ſi modo uelis par eſſe certamini, præmióq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadẽ apparatũ hora. Iamq; adeo diuerſa uiuendi ratio ſuperioriq; contraria, tũ inſomnia, ſudor, defatigatio, paulatim quaſi ſuffoſſis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exhulceration em, uel inteſtini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen ſedulo, ac frequenter quũ ualetudo poſcat, uti lecto decũbas, ne hoc quidem licet, eo quòd aſſimulari morbus, quò munia officiaq; iuſta defugias, exiſtimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, ſemperq; iamiam morituro uidere ſimilis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda ſunt. Quod ſi quando fuerit peregrinandũ (ut ne interim referam alia incommoda) ſæpe fit, ut pluuio cœlo, ubi poſtremus ueneris (nam is locus tibi ſorte contigit) uehiculũ opperiaris, donec nullo iã reliquo loco ubi diuerſeris, proximè cõquum, aut heræ comptorem te reclinãt, ne ſtipulis quidem affatim ſubſtratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quod mihi Theſmopolis iſte Stoicus narrauit ſibi accidiſſe, rẽ profecto nimiſquàm ridiculam, quæ tamẽ eadem poſſit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cũ opulenta quadã ac delicata muliere ex illuſtribus iſtis & urbanis. Eam, quũ aliquando peregre proficiſceretur (nam id primum aiebat ſibi maximopere deridiculũ accidiſſe) in curru ſibi uiro nimirũ philoſopho adiunxiſſe cinædum quempiã, picatis cruribus, deraſa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia ſecum ducebat. Quin nomen quoq; cinædi cõmemorabat. aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primũ illud cuiuſmodi fuerit, uide: iuxta uirum ſeuerum tetricũq;, tum ſenem canoq; mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbã habuerit Theſmopolis) aſſidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id eſt hirundinẽ, ſed uulturẽ magis, reuulſis barbæ plumis. Quod ni magnopere illum ſuiſſet deprecatus, ne faceret, futurũ fuiſſe ut flammeũ etiã in capite geſtans aſſideret. Præterea autẽ perpetuo hoc itinere moleſtias innumerabiles pertuliſſe ſeſe, illo cantillãte garrienteq;, demũ (niſi idem hominem coërcuiſſet) in rheda etiã ſaltante. Addebat ſecundo loco tale quiddã ſibi fuiſſe mandatum. Accerſito illi mulier, Theſmopoli inquit, ita tibi dij benè faciãt, magnũ quoddã officiũ abs te requirã, quod caue recuſes, neq; expectes ut quicq; te ſim rogatura ſtudioſus. Atq; hoc (ut eſt credibile) omnia ſe facturum pollicito; hoc inquit, te rogo, quando quidem uideo te uirum probũ, diligentem & amantem. caniculam, quam noſti, Myrrhinam, in uehiculũ recipe, eamq; mihi ſerua, curans ne quid illi deſit. Nam miſera grauida eſt, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At iſti ſceleſti & immorigeri miniſtri, non dicam huius, ſed ne mei quidem ipſius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiũ facturum, ſi chariſſimã mihi iucundiſſimamq; caniculã ſeruaris. Recepit Theſmopolis quum illa tantopere rogaret, ac propemodum etiam fleret. Porrò ſpectaculum erat ſupra modũ ridiculum. Canicula è pallio prominens proſpectãsq; paulò infra barbam ac ſubinde immeiens (tametſi hæc quidem Theſmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiuſmodi enim catellæ iam in delitijs ſunt) neq; non philoſophi mentum oblingens, maximè ſi quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus aſſeſſor ille, quum non inſulſe ſuper conuiuium dicteria quædam iecisſet in eos qui aderãt, ac denicq; & ad Theſmopolim uſq; dicacitas peruenisſet: de Theſmopolide, inquit, unum hoc poſſum dicere, eum è Stoico Cynicum iam nobis eſſe factũ. Equidem audiui caniculam etiã peperiſſe in Theſmopolidis pallio. Huiuſmodi delicijs illudunt, uel (ut uerius dicã) huiuſmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cũ ipſis uiuunt, paulatim eos cicures ac mãſuetos ad ferẽdas cõtumelias

IX. *Tranſitio ad ea quæ foris perferenda, atq; hæc ſub exemplo Theſmopolis Stoici cõmemorat.*

melias reddentes. Præterea autem & Charcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiquam ineruditè per Iouem, imò grauiter & absolutissimè, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem tortassis utcunq; toleranda. Porrò si dixes ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maximè futurum est, ut discrutieris ac dirũparis. Nempe quum admirari, quum assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tanquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, malecq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiã rusticè quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quicq; sese mercede assectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiam q; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circunferunt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio: Nam aliàs non superit illis ocium. Porrò sæpenumero fit, ut interim dum philosophus quippiam differit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicicia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionem. Porrò si quando post multum temporis instantibus saturnalibus, aut panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum denicq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantẽ, præcurrit, ac primus rei index, abiens cq; non exiguũ precium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porrò salarium ipsum sex fermè obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor, nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consilium adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuipiam. Vnde fit ut sera atq; intempestiua, eoq; inutilia præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, si quid aduersum te dicat. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritum, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpsit, æuiq; partem maximè frugiferam ac præcipuum corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspicit in quod sterquilinium te portatum abiiciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuũ substituat locũ. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; omni-

X. *Adulatio dominorum doctos se uideri uolentium.*

Mulierum.

XI. *Compẽsatio munerum.*

XII. *Difficultas exigendæ mercedis.*

XIII. *Exitus ac missio ignominiosa.*

omnium inops rerum optimam podagram unà cum senecta comitem ducens. Cum interim quæ quondam sciueris, tanto temporis spacio dedidiceris, tũ uentrem culeo reddideris ampliorem, tibiq; parauerís inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus assueuit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quòd præterea nemo te posthac recepturus est in familiam, utpote cuius iam præterierit ætas, quicq; similis euaseris equis senio affectis, quorum, ne pellis quidem perinde ut aliorum animãtium est usui. Quin ex hoc ipso quòd electus es, calumnia quàm potest proximè ad ueri similitudinem cõficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiam tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiusmodi nos omnes esse ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionem. Nam plerique qui in familias accedunt, propterea quòd alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationẽ ac maleficia profitentur, conciliationem amorum, abductiones in hostes, atq; id quũ faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquã contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionẽ, quãdo eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maximè uero, posteaquã animaduerterint, quã sint in conuiuijs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm ad lucrũ humiles ac seruiles: deinde erectos eosdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferant, quippe qui nihil non exactè norint, quiq; illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos malè angit. Omnes ẽm similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in cõuiuio comedẽs, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cũ duabus pariter sororibus rẽ habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq;. Porrò intus sub purpura uarias occulunt Tragœdias. Quorum unumquemq; si euolueris, explicueriscq;, fabulã nonmediocriter longam reperies, Euripidis cuiusquam, aut Sophoclis. Contrà foris nihil nisi purpura splendida, aureiq; umbilici. Harũ itaq; rerũ sibi conscij oderunt illos, atq; insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probè cognitos depingat, qualesq; sint, euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandã huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidẽ magnopere cupiã uel Apellem quempiam, uel Parrasium, uel Actionem, uel Euphranorẽ ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificẽ tam egregium atq; absolutum nanciscamur, in præsentia tenuẽ quandam pro mea uirili imaginẽ adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime atq; inauratum, neq; id humi situ in solo, uerum procul à terra in æditio collis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunque qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atq; amabilis. Porrò amator ubi uix tandem conscendit, iamq; ad fores accesserit, obstupescat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mirè iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usq; illum antecedat, ducatq;, tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq;, tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloreq; commutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Et hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitũ extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidem pudorem

ἀκέφαλον totius uitæ suprà descriptæ.

rem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturę finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longè dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

APOLOGIA PRO IIS, QVI MERCEDE CONDVCTI, SERVIVNT.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hæc Apologia est, non in genere omnium eorũ, qui mercede conducti seruiunt, sed libri seu Orationis superioris propriæ, & autoris ipsius, Luciani. Nam post scriptum illud æditum, senior iam in aulã atq; familiã Cæsaris sese contulerat, & conditionem procuratoris, ut uidetur, principis, in Aegypto accepe rat, ut infra ex ipsa quoq; oratione patet. Hoc igitur factum suum, quia cũ superiore scripto prorsus pugnare uidetur, defendit primũ à diuisione seu diuersitate conditionum, quòd longè alia res sit, principi operam suam locare, quàm apud diuitẽ aliquem priuatum seruire. Deinde quòd non omnes mercenarios miseros dixerit, sed solum eos, qui prætextu doctrinæ & litérarũ, seruiant: se uero alio pacto mercedem accipere, quã illos, nempe cũ præter salariũ ingens, etiam in magna existimatione uiuat, publici q; rebus procurandis præstitutus, tam certam quoq; spem, totius alicuius prouinciæ, aut regni aliquando administrandi, propositã habet. Deniq; quòd cũ nemo quicquam ferè gratis faciat, & tamen bonũ uirum conueniat, certo alicui operi intẽtum esse, neq; ignauiter feriari, neq; ipse adhuc dũ eò perfectionis uenerit, ut omnem mercedem, aut honorem prorsus contemnere queat. Atq; huic defensioni, præmittit Sabini (cuius ad quem scribit) accusationem per prosopopœiã, qua seipsum fingit ab illo grauiter accusari, ut qui suprà quidẽ de seruitute apud diuites, optimè atq; utilißimè scripserit, nunc aũt contrà, quasi mutata sententia, idem uitæ genus ingressus sit, perinde quasi aliud lingua sonare uoluerit, aliud animo senserit, exaggerata hac uitæ, scriptorumq; diuersitate ac repugnantia, multis uarijsq; tum similibus tum exemplis. Exorditur autem per præoccupationem, à simulatione admirationis, quam & ipsam à circumstantijs ætatis & causſæ amplificat.

AMDVDVM apud me ipse cogito, præclare Sabine, quę tibi nostrum de ijs, qui mercede conducti seruiunt, libellum legenti uerisimile est in mentem ueniſſe, quæq; credibile est te dixisse. Nam quod in eo legendo risum non tenueris, mihi uel in primis constat. Sed quæ inter legendum ad singula à te subinde sint obiecta, ea nunc nostris à te iam lectis conor accommodare. Quare si non frustra diuinandi artem didici, audire mihi uideor te sic tecum submurmurantem: Et quis hic tandem est, qui cum hæc ipse scripserit, & graui adeo accusatione aulicam uitam incesſat, postea tamen omnium oblitus, uelut testula, quod aiunt, transmutata sua sponte in seruitutem manifestariam adeo & illustrem, se ipse coniecit. Quot Midæ? quot Cresi? quot Pactoli uel toti hunc hominem à sententia diducere adeo potuerunt, ut dulcissimam illam libertatem, in qua iam inde à pueris est enutritus, repudiet, & tametsi iam non procul ab ipso abest Aeaco, imò tantum non alterum pedem in Charontis cymba habet, tamen præbeat sese alieno arbitrio huc atque illuc distrahendum, perinde ac si collario quopiam aureo foret innexus, non aliter, quàm à diuitum illorum ac delicatorum collo amuleta illa, & corallia dependent. Longè ergo lateq;, hoc uitæ genus, in quo nunc es, à scriptis dissidet tuis, iamq;

Exordium à præoccupatione & simulatione admirationis.

Amplificatio ab ætate.

iamq; hoc ſanè uideri poſſet, quod prouerbio dicunt: flumina ſurſum incedere, omniumq; rerum ordinem inuerti, atque cuncta in deterius recantari, Idq; non Helenæ placandæ gratia per Iouem, neq; eorum quæ apud Ilium geſta ſunt nomine, ſed quòd uerba, quę antè probè dici ſunt uiſa, nunc ipſo autoris opere ſubuertantur. Hæc ſanè te ueriſimile eſt tecum dixiſſe. Nec pigebit forſan te, & ad meipſum eius generis conſilium adferre, idq; non intempeſtiuum, neq; importunum, ſed amicum, & quale tibi uiro, cum bono, tum erudito congruat. Itaq; ſi tuam perſonam, quam induere iam paro, feliciter geſſero, optimè quidem nobiſcum actum putabo, atq; in hoc eloquentiæ præſidi Mercurio ſacrificabo. Si uero quod ſequor, parum aſſequor, tuæ partes erunt, quæ mihi deſunt, explere. Iam ergo fuerit tempus, ut quaſi ſcena transformata, & actoribus permutatis, ipſe quidem uocem teneam, meq; tibi ſalutis gratia ſecandum, &, ſi & hoc neceſſe fuerit, urendum præbeam. tu uero medicinas adornes, ſimulq; acum, unà cum uſtorio habeas in promptu. Nunc igitur tu, ô præclare Sabine, dicendi uice à me accepta, ſic mecum agis: Olim quidem, ô amice, hic tuus libellus non immerito erat in precio, & quemadmodum, qui tum audiuerunt, nobis narrarunt, cum uulgo ceu magnum quiddam oſtentabatur, tum præcipue eruditorũ manus occupabat, quotquot eiuſmodi rerum ſtudioſi, literas tractare operę precium ducunt. Neq; id admodum eſt mirum, quandoquidem, præterquam quòd ipſe dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè eſt uaria, miraq; eſt rerum experientia, maximam quoq; habet gratiam, quòd omnia à te nõ ſcitè ſolum, ſed & dilucidè recenſentur. Super omnia uero eſt, quod quæ ſcripſiſti utilia ſunt, cũ omnibus, tum maximè eruditis, uidelicet, ne per rerum inſcitiam in ſeruitutem poſt hac ſeſe conijciant. At cum iam ſententia planè in diuerſum mutata, aulicã hanc uiuendi rationem præſtare ſtatueris, & libertati longum ualere dixeris, tũ iambicum illud ſeruile nimis, & generoſo animo indignum, ſumpſeris imitatione exprimendum.

A fine.

Accuſatio ſub perſona Sabini.

A collatione ſuperioris orationis & præſentis uita.

Vbi eſt lucrum natura adacta ſeruies.

Videndum tibi erit, ne quiſpiam te id libelli legentem fortè auſcultet, imò ſumma ope curandum, ne cuiquam ex ijs, qui præſentem uitæ tuæ ſtatum norunt, tua ſcripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris operæprecium, ſi à Mercurio illo inferorum legato, uotis impetres, quo is omnium aures, qui antè de hoc libello quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aſpergat. Alioqui ſimile quiddam tibi accidet, quod iuxta fabulam illam Corinthiam Bellerophonti. Vt enim ille literas in ſuam perniciem tulit, ita tu librum aduerſum te ipſe ſcripſiſti. Quod ad me attinet, qua defenſionis facie ſaltem æqua, aduerſum accuſatores uti poſſis, non uideo: præſertim, ſi actionem ſuam nonnihil iocis & ridiculis condiant. Nimirum ut ſcripta tua, atq; item libertatem, quam præ ſe ferunt, laudent: te uero ſcriptorem ſeruientem uideant, & ſponte tua collum iugo ſubdentem. Itaq; non iniuria agerent, ſi libellum ipſum, uel altero generoſiori ſcilicet, aſſererent, te uero interim uelut Graculum alienis exultare plumis: uel ſi tuus eſſet, ſimilẽ quidem tuam eſſe cauſſam dicerent Salæthi illius iudicio, qui cum contra adulteros legem duriſſimã Crotoniatis tuliſſet, & per hoc multis admirationi eſſet, paulò poſt cum fratris ſui uxore in adulterio fuit deprehenſus. Quare non ineptè quiſpiam te Salæthum illum diceret, niſi quòd illius factum nõ paulò eſt tolerabilius, qui q̃d fecit (ut & ipſe dum cauſam diceret, fatebatur) amore captus fecit, & uoluntarius, nihil reluctans, in ignẽ animo magno inſilijt. Tametſi Crotoniatæ hominis miſerebantur: &, ſi luberet, exulandi facultatẽ permittebant. At tuum negocium multis partibus eſt abſurdius, qui uitæ quidem eiuſmodi ſeruilem conditionem accuratè etiam libris æditis es perſecutus, & grauiter incuſas, ſi quis in diuitis alicuius famulitium incidat, ſeq; ipſe uelut uinculis aſtringi ſuſtineat, interim nihil non moleſtum, cum faciens, tum patiens, attamẽ ipſe

Amplificatio ab exemplo Salæthi.

in

in extremo ſenectutis gradu, & certè longè ultra limen illud Homericum progreſſus, ingeneroſum adeo & abiectũ ſeruitutis genus elegiſti, atq; ob id tãtum nõ ſerio triumphas. Ergo qui tibi malè uolunt, quanto magis inſignis ac conſpicuus appares, tanto te aiunt magis omniũ riſui obnoxium: uita nimirum tua tantum ſcriptis ipſis reclamante. Et quid attinet nouam accuſandi rationem aduerſum te quærere, poſt celebrem illam & admirandam Tragœdiam, quæ dicit:

Sapientem eum odi, qui ſibi ipſe non ſapit.

Tametſi & alia multa, quibus te adoriantur, accuſatoribus tuis ſuppetunt. Nempe alij ſimilem te facient Tragicis actoribus, quorum quiſq; in ſcena quidem eſt uel Agamemnon, uel Creon, uel etiam Hercules ipſe, foris autẽ depoſitis perſonis, fiunt Polus aut Ariſtodemus, ſcilicet ad agendas fabulas mercede conducti, qui, ut uiſum fuerit ſpectatori, iam eiiciuntur, iam exibilantur, interim aliqui & flagris cæduntur. Porrò alij idem tibi cõtigiſſe dicent, quod ſimiæ, quam magna illa & celebris Aegypti Regina Cleopatra habuiſſe dicitur. Ea enim ſaltationum genera probè edocta, cum aliquandiu compoſitè modulatèq;, non ſine magna ſpectantium admiratione, ſaltantis habitum exhibuiſſet, ac decorum ſeruaſſet, iamq; Hymenæum uoce ac cithara canentibus reſpondiſſet: poſteaquam caricas ne an nucem neſcio, procul iacentem conſpexiſſet, perſona abiecta, imò præfeſtinatione diſcerpta, modulis, & ſaltationibus longum ualere iuſſit, nucem uero correptam arrodere cœpit. Non aliter & tu non hiſtrio quiſpiam, ſed ipſe pulcherrimarum rerũ autor, & uelut legumlator, oſtenſo alterius uitæ ſplendore, quaſi nuce quadam, te ipſe ſimiam eſſe prodidiſti, ut qui ſummis tantum labijs philoſophus, quiq; nihil quidem ueritus inferorum portas, alia quidem mente occultes, alia uero lingua depromas. Vt non immerito quis de te diceret, quæ ſcribas, quibusq; te uendites, ea labra quidem tua rigaſſe, palatum autem interius aridum reliquiſſe. Quam ob rem ſtatim ante pedes quoq; ultricem pœnã ſenſiſti, qui cum antè audacia procaci humanarum rerum neceſſitatibus inſultaris, ipſe tamen haud ita multo poſt, libertatem uelut ſub præconibus abiuraris. At qui apparet Adraſteam, iam tum tibi à tergo aſſiſtentem, ea quibus tu partim te ipſe uenditabas, partim alios incuſabas, egregiè riſiſſe. Quippe, quæ dea cum ſit, non ignorarit futurum, ut & ipſe mutata ſententia in ſimile uitæ genus tranſires. Tum quod non prius in tuum ipſius ſinum inſpueris, quàm eos accuſares, qui ob uarias fortunæ uiciſſitudines eiuſmodi facere ſuſtinent. Iam ſi quis, uerbi gratia, Aeſchinem poſt grauem illam orationem, qua Timarchum accuſauit, fingat ipſum in idem incidiſſe ſcelus, ac per hoc in ſimile crimen uocatum, quantus quæſo hinc ſpectantium riſus fuerat futurus, quòd Timarchum quidem eius peccati gratia, ad quod hominem ætas tulit, grauiter inceſſuit, ipſe uero iam ſenex eadem in ſeſe commiſerit? Deniq; ſimilis uideris illi Pharmacopolæ, qui cum remedium contra tuſſim uenditaret, & qui eo uterentur, eos ſtatim eo malo liberari polliceretur, miſer tamen ipſe, eius morbi uehementia interim concuti cernebatur. Hæc atq; id genus alia quiſpiam accuſando tibi obijceret, præſertim in hac materia adeo copioſa, quæq; mille anſas aduerſario præbeat. Cæterum nunc apud me ipſe cogito, quam uiam me expurgandi mei apud te inuenire queam. Num ergo optimum fuerit, ut me ad malum hoc, mea uoluntate coactum confitear, dorſum uerberaturo aduertam, improbitatem non negem, ſed ad communem illam excuſandi rationem confugiam, nimirum fortunæ fatiq; ineuitabilẽ neceſſitatem meo facto prætexens. Atq; interim ab obiurgantibus ueniam deprecer: ob id, ſpero, noſtræ cauſſæ æquioribus, quòd non ignorent, quàm nihil ſit in noſtra ipſorũ manu, quòdq; potentioris alicuius numinis, Fortunæ ſcilicet aut Fati arbitrio, uel contra noſtram uoluntatem impellimur, adeo, ut crimẽ nullum in nos hæreat, quantumuis aliquid, uel dicamus uel faciamus. Aut hæc uia nimis eſt uulgaris, ut ne tu quidem (quanquam amiciſſimus) huiuſmodi excuſa-

A collatione Tragicorum hiſtrionum.

A conſilio et euentu.

Ab exemplo ναῦ ἐκ νεὼς *ut.*

Reſpõſio per occupationẽ.

A facto.

tionis obtentu me sinas elabi, etiamsi patronum habeam Homerum, eius q̃ carmina hæc decantem.

Fatorum nexus fugisse, haud dixero quenquam

Tum illud:

Filum Parca dedit nascenti matris ab aluo;

Itaq; si hac ratione tanquam parum proba, neque fide digna posthabita, illud dicerem, neq; pecuniæ caussa, neq; spe aliqua alia inescatum me, præsentem seruitutem ferre, sed ipsius principis prudentiã, fortitudinem & magnanimitatẽ, admiratũ, rebus eius interesse uoluisse. hic uereor ne ad prioris criminis inuidiam adulationis quoq; nota accedat, uidearq;, quod aiunt, clauũ clauo pellere, & crimen minus maiori uelle obscurare, quatinus adulatio malorum omnium maximè est seruile, & ob hoc pessimum censetur. Quid ergo, si neq; hæc neq; illa uidentur dicenda, nobis restat: nisi ut ingenuè fateamur, nihil nobis esse sincerum ac sanum, quo deinceps uitium nostrum palliemus? Vna forsan anchora ad hoc nobis supereſt, quam in aquam nondum dimisimus, uidelicet, senectutem nostram ac morbum in miserationem uocare, pariterq; paupertatem causari, quæ ut euitari queat, hominem nihil non tum facere, tum pati persuadet. Quo loco non intempestiuum fuerit Medeam illam, quæ est apud Euripidem, in auxilium aduocare, quę huc progressa Iambica illa nonnihil huc detorta, pro me tibi occinat:

Haud nescio quàm sint mala hæc, quæ nunc paro,
Sed mentis imperio reclamat pauperies.

Nam illud Theognidis quis ignorat, tametsi nullus citem, non ultio dare, si quis se ipse, uel in profundum mare demergat, uel è rupe præcipitet, modo paupertatis onus hoc pacto excutiat. Hæc ferè sunt quæ quis in eiusmodi caussa pro se dicere posset, etiamsi nihil eorum admodum decoram gerat personam. Tu uero ô amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quando quidem in mea defensione id genus auxilijs nullis sum usurus. Neq; enim, spero, tanta fames unquam urgere poterit Argiuos, ut de caua Arabia ferenda cogitent. neq; ipsi nos iusta adeo excusatione destituemur unquam, ut si quando accusemur, eiusmodi latebras quærere cogamur. Quin illud mihi considera, quã magno hæc inter sese discrimine distent, uidelicet in prædiuitis alicuius familiam adscriptum, seruire seruitutem, eaq; omnia perferre, quæ libellus ille meus recensет, & publicè rem populi tractantem, ac pro uirili remp. administrantem, hoc nomine ab Imperatore salarium accipere. Age cõtemplare hæc, & utrũq; per se, ac seorsim perpende. Reperies certè res ipsas, iuxta illud Musicorũ prouerbiũ: δὶς δ' ἐπ' ἀκτῖνα, hoc est, longissimo interuallo inter sese dissidere. Tum duas has uitæ rationes tantum inter se conuenire, quantum est affinitatis plumbo cum argento, ęri cum auro, anemonæ cum rosa, homini cum simia. Siquidem ut illic, ita & hic merces accipitur, & accidit utrobiq;, ut alteri sit parendum. Cæterum in ipsa negocij ratione ingens est dissonantia. Quandoquidem illic seruitus est manifesta. & qui illorum conditionem accipiunt, empticijs illis & manuarijs seruis, non admodum præstant. At qui remp. tractant, & in usum ciuitatis nationumq; totarum strenuam operam collocant, nullo iure, ob solam mercedem in calumniam uocari poterint, inq; crimen cum illis commune trahi. Alioqui fieri non poterit, quin hac ratione & præfecturę omnes exautorentur, ut neq; tot ac tantarum gentium prę sides, neq; ciuitatum rectores, neq; ordinũ militarium ductores, imo nec ipsi totius exercitus imperatores, rectè facere uideantur. Quando horũ omnium laboribus proposita sunt præmia. Cæterum unius mercedis nomine, non oportet, opinor, uel bona omnia euertere, uel mercedem accipientibus, æqualem conditionis gradum tribuere. Deniq; mercenarios miseræ uitæ obnoxios illic dicebã, non omnes, sed qui doctrinæ prætextu in diuitum famulitio seruiũt, eos tanquã

A persona et qualitate principis. II.

Abætate et inopia rerum. III.

Reiectio qua ad ucrã & priam defensionẽ facti transfit.

I. Argumentũ à diuisiõe et diuersitate conditionũ.

Amplificatio à cõsequẽtib.

II. *Interpretatio dicti, & quomodo mercedem accipiat.*

ærumnosos miserabar. At nostrum negotium, ô amice, modis omnibus est diuersum. Quanquam enim quæ ad domesticam uitam pertinent, nobis cum illis sunt communia, publicè tamen summi imperij participes sumus, eiusq; administrandi prouinciam cum rege partimur. Ipse ego, si diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam sub manibus habeo. Dum nunc pœnas statuo, nunc iusta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conscribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipsius decreta ad certissima simul, & rectissima quæq; summa fide perduco, eademq; diligenter adseruata, subditis trado, reipub. cura in omne æuum conseruanda. Deinde proponitur merces non uulgaris, sed à principe: nec ea exigua, sed talentis numerata. Post hęc, modo recta uia res procedat, supereſt spes, nec; hæc contemnenda: uidelicet, ut prouinciæ alicui quasi iam emeritus præficiaris, aut Regium aliquod negocium tibi demandetur. Iam uero gestit animus in hac loquendi libertate paulò magis progredi, & crimen ab accusatoribus supra modum exaggeratum, itidem copiosius refellere. Equidem apertè pronuncio, neminem quicquam facere gratis, ne si uel maximarum rerum administratores obieceris: quando nec ipse princeps mercedis est expers. Non hic dico tributa, nec uectigalia, quæ per singulos annos à subditis penduntur: uerum principi maxima fuerit merces, si à laudatis laudetur, si nomen eius ab omnibus celebretur, si beneficiorum nomine numinis uice adoretur. Porrò imagines, templa & aræ, & quæcunq; eius generis à subditis suis habent, mercedis loco sunt & ipsa. Nimirum pro curis, proq; solicitudine, qua commune ciuium bonum procurant, cunctaq; in melius prouehunt. Et, ut magnis parua componam, si initio iam inde ab ipsius uelut acerui cacumine sumpto per singula quibus compositus assurgit, descendas, uidebis sanè nos non nisi magnitudine & paruitate, à summis differre: cætera mercenarij simul omnes sumus. Itaque si hanc tulissem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuria iniquitatis reus essem. Sin hoc in nullo libelli nostri angulo à me est dictum, & bonum uirum operi alicui intentum esse decet, qui posset operam suam collocare quis rectius, quàm ut ad optima quæq; promoueat amicos, ac in medio omnium luceq; de se det periculum, quanta fide, quáue diligentia, qua postremo animi beneuolentia, negocia commissa queat expedire. Ne uidelicet locum habeat illud Homericum:

Locus eōis: Neminē quic quā gratis fa cere, & tamē bonū uirū operi alicui intentū esse debere.

Telluris inutile pondus.

III. *A conditione persone & qualitate.*

Atqui meos obiurgatores meminisse oportet, quòd cum me reprehendunt, haud quaquam sibi res est cum sapiente quopiam (si modo est aliquis hoc dignus nomine) Sed eò qui sit unus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem nominis celebritatem nactus: attamen qui ad supremam illam uirtutem, quo non nisi summatibus datur adytus, non admodum sit institutus. Quanquam ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem, cum in nullum unquam inciderim, qui omnes sapientiæ, quam profitebatur, numeros expleret. Te uero, quòd hanc uiuendi rationem nobis uitio uertis, non possum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cum non sine ingenti mercede dicendi facultatem, publicè agendis caussis locarem. Quo tempore tu peragrata simul Gallia, ad occidentalis oceani spectaculum profectus, forte fortunâ in nos incidisti, cum inter quæstuosos Rhetores & nobis erat locus. Hæc sunt, mi amice, quæ obijcienti tibi, quanquam mille negocijs districtus, utcunq; respondi. Nimirum ut uideas, quàm non in postremis habeam, si tuo suffragio candido plenoq;, nostra caussa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiamsi simul omnes accusent, mihi tamen suffecerit illud:

Haud curat Hippoclides.

LVCIANI

PRO EO, QVOD INTER SALVTANDVM VERBO LAPSVS FVERAT.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Respondet hac Apologia, pro errato, quòd inter salutandum ipsi acciderat, cũ mane & in prima salutatione, quando χαῖρε, hoc est Aue seu salue dicendum fuerat, ipse ὑγιαίνε, hoc est, Vale dixisset. Orationis status est iuridicialis assumptitius. Fatetur enim & ipse peccasse se, qa ordinẽ inuerterit, et quod post remũ dici conueniebat, à principio usurparit. Sed tamen culpã hanc mitigat atq; eleuat. Primũ usu ac potestate ipsorũ uerborum, ostendens τὸ χαίρειν nõ in principijs tantũ à ueteribus, sed etiã in fine atq; discessu usurpatũ fuisse, ὑγιαίνειν aũt utroq; loco frequenter à multis, à quibus dã etiã in principio semper positum fuisse. deinde & efficaciorẽ atq; auspicatiorem uim ac significationem habere, idq; probat multis & poëtarum & aliorum testimonijs adductis. item historiarum exemplis, ubi uel eodem errore, ὑγιαίνειν pro χαίρειν positum fuisset uel aliàs usurpatum, cõmodum aliquod utentibus attulisset. Post hæc ordinis inuersioni opponit euentũ erroris, quòd tale uerbũ, pro alio, dixerit, cuius uis seu potestas, hoc est, ualere seu sanum esse, cuiuis tempori, nisi matutino tantum, conueniat, & quòd hæc salutatio cæteris potior atq; efficatior sit. Deniq; et principes hoc idem primum atq; præcipuũ suis mandant, ut saluti seu ualetudinis curam gerant, & priuati quoq; in resalutando saluos esse iubeant. Hinc & causſam erroris siue euentus huius, in deum aliquem transfert. Animi aũt consternationem, quæ causſam errori dederit, à consueto, & obiecto seu causſa defendit. Deinde & uoluntatem principis pro se interpretatur ficta conformatione, idq; argumento à cõsequentibus & exemplo ducto. Ad finem, ficta alia ac noua obiectione, orationem in uotũ seu precationem desinit. Exordium à loco communi sumitur.

Exordium à loco communi.

DIFFICILE sanè est, homo cũ sis, alicuius Dei impulsionẽ ac uim euitare. Multò autẽ difficilius defensionem inuenire erratí eius, quo quis præter rationem, & ceu numine quodã impellente, lapsus est. quod utrunq; mihi nunc accidit, qui cũ ad te uenissem, quo te ex more, primo mane salutarem, deberemq; cõsueta ista uoce uti, ac te saluere iubere, ego aureus ille, nescio quo pacto oblitus, ualere te iussi, uerbo & ipso non malo, aut ominoso, sed intempesti uo tamen, ut quod uesperi, non auroræ conueniat. Ipse igitur confestim sudaui atq; erubui, uariecq; meipsum gessi, cum quid agerem, nõ haberem: At cęteri quitum aderant, alij quidem lapsum me esse lingua, ita ut consentaneum erat, alij præ ætate delirare, alij uero ex hesterna crapula repletum atq; ebrium adhuc esse existimabant: tametsi tu ipse, animo maximè æquo accipiebas id, quod tum acciderat, ne risu quidem modico, notando linguæ erratum. Visus igitur mihi sum, operæ quoddam precium facturus esse, si consolationem aliquam mihi ipsi componerem, ne nimis ægrè ob lapsum hunc animo afficerer, neue intolerabile putarem, si senex aliquis, præsentibus tot testibus, nonnihil ab eo, quod decorũ fuerat, aberrãdo deflexissem. Nam quantum quidem ad ipsam linguam attinet, defensione aliqua opus, puto, non erat, præsertim quando in tam bonam & auspicatam precationẽ errando prolapsa fuerit. Incipienti itaq; mihi, ab initio statim uidebar in difficilem quæstionem incursurus esse. At uero ubi iam progressus aliquãtulum fuissem, offerebant se multa, quæ commodè dici posse uidebantur. Quæ tamen non antea dicam, quàm de ipso uerbo Saluere, de uerbo Bene agere, & de uerbo ualere, quæ consentaneum atq; æquum erit, exposuero. Verbum igitur χαίρειν (quod saluere nos dicimus) antiqua uox est, & in salutationibus iam olim usurpata, uerunt tamen non mane tantum, neq; in primo solum congressu, sed etiam cum, qui antea se mutuo nunquam uiderant, alius in alium incideret, salutatione hac uti solebant. Quale illud est:

Propositio.

I. χαίρειν & eius usus.

Verbũ χαίρειν ubiq; salutare exposuit.

Salue

Salue,ô,ſoli,rex,ſtius Tirynthij.

Deinde & à cœna,cum iam ad mutuas confabulationes uentum eſſet,ut apud Homerum:

Salue Pelide,nil cœnæ æqualis eges nunc

quo tum Vlyſſes uſus eſt,quando in legatione miſſus,oratorio modo mandata illi exponebat. Præterea & cum à ſe mutuò iam diſcedere uellent, eadem utebantur. Quale eſt illud:

Saluete,atq; deum me agnoſcite,morte carentem.

a Certum autem tempus nullum præfinitum fuit ſalutationi huic, neq; ut nũc, matutino ſolũ tempore uſurpabatur, quandoquidem & in infauſtis et abominabilibus rebus,eadem aliquando uſi quidam reperiuntur. Vt apud Euripidẽ Polynices,iam moriturus:

Saluete(inquit)nam totus tenebris iam tegor.

Neq; etiam amicorum inter ſe nota tantum, ſiue indiciũ erat, ſed & ad eos,quibus infenſi erant, adhibebatur,cũ ſignificare uellent, nihil rei ſibi mutuo cũ illis poſthac fore. b Nam hoc,cum μακρὰν χαίρειν, hoc eſt,longum ſaluere dicunt,intelligunt,nempe nullam amplius curam alterius alteri futurã eſſe. Primus autem hoc uerbo uſus fertur Philippides,is qui uno eodẽq; die,narratur, ex Marathone curſu itinere peracto,Athenas uictoriã annũciaſſe, et ad magiſtratus quo loco cõſederant,atq; anxij de eũẽtu pugnæ cogitabãt, dixiſſe: SALVETE, Vincimus: eoq; dicto, ſtatim concidiſſe mortuus,peracto iam nuncio,unà cũ ipſo illo uerbo expirans. In epiſtolæ autem initio Cleon ille,Athenienſium tribunus,cum ex Sphacteria ſcriberet, primus omniũ, hoc uerbũ prępoſuit,gratulari uidelicet illis uolens, ob uictoriam eo loco partã, & quòd Spartanos captos,in poteſtatẽ redigiſſet. Ac prorſus certè,poſt illũ, Nicias dux,cũ ex Sicilia ſcriberet,antiquam epiſtolarũ formam retinuit, ſtatim ab ipſis rebus exordiendo. Quin & admirabilis ille Plato,uir fide dignus ac legislator huiuſcemodi rerum,uerbum hoc,ſaluere,planè ualere iubet atq; omnino improbat,ueluti malum ac prauũ,& quòd nihil ſerium aut dignum præ ſe ferat. Contrà autem τὸ εὖ πράττειν, hoc eſt, benè agendi uerbũ pro eo introducit,tanq; cõmune,tam corporis quàm animi benè recteq; affecti,ſymbolum, ſiue indiciũ. Ac miſſis ad Dionyſium literis,reprehendit ipſum,q; cum ad Apollinem uerſus quoſdam conpoſuiſſet,deum ipſum ſaluere iuſſiſſet, quippe q; hoc ipſo Pythio indignum foret,& nõ modo dijs,uerumetiã ne hominibus quidem paulò dexterioribus decorum. Diuinus certè quidem Pythagoras ille,tametſi ipſe nihil propriũ ſuorũ ſcriptorum nobis relinquere poſt ſe uoluerit,quantũ tamen ex Oecello, Lucano & Archita,& cæteris ipſius diſcipulis, coniecturã facere licet, nec uerbum Benè agere, ab initio literis ſuis præmiſit,ſed ab ὑγιαίνειν, quod eſt,ualere ſeu ſanum eſſe, exordiri iubebat. Cuncti itaq; illi,qui profeſſionem atq; doctrinã ipſius ſecuti fuere,quoties miſſis inter ſe mutuo literis graue aut ſeriũ aliquid ſcriberẽt, Valere ſiue ſanos eſſe ſeſe,ſtatim ab exordio iubebãt, tanq; et hoc ipſum uerbum tam animę q; corpori accõmodatum maximè foret, ſummatimq; comprehenderet,uniuerſa hominis bona. Prẽterea & triplex ipſorũ triangulus iſte qui alternatim inter ſe iunctus,quinquelinearẽ figuram conſtituit,quo ſymbolo,ac ueluti nota quadam, ijdem ad eos, qui eiuſdẽ profeſſionis erant, eandẽq; doctrinam ſectabant, uti ſolabant, Valetudo ſiue Salus ab ipſis appellatur. Et in ſumma,ipſum quidẽ Valere,putabant,eſſe,uerum neq; Benè agere,neq; ſaluere omnino idem quod ualere. Sunt aũt & qui Quaternionẽ,maximum ipſorum iuſſurandũ,aut perfectiſſimum ipſis numerũ perficere * dicant,alij uero etiam ſalutis ſeu ualetudinis principium uocarunt,inter quos & Philolaus eſt. Et quid attinet uetuſtiores cõmemorare,quando & Epicurus,qui alioqui ἥδεσθαι χαίρειν, hoc eſt,gaudendi uerbo,admodum gaudebat,uoluptatemq; cæteris rebus

imus,ppter cõmodũ uerſionis,quanq; nõ ignorẽ à Martiale atq; alijs frequẽtius per Auere reddi, quãdo ſalutãtis eſt. Nã alioq; et Gaudere ſignificat,interdũ et ualere,ut infra,cum diſcedẽtiũmutuo eſt. Vt et τὸ ὑγιαίνειν, quod nos ubiq; ualere uertimus,et ſaluũ ſiue ſanũ eſſe interi ſignificat ad quas ſignificatiões infra in græcis teſtimonijs, quæ citãtur crebræ alluſiones fiũt, præſertim cum à principio ponitur.

a Atq; in his exẽplis, Saluere eodẽ modo ponitur ut apud Virgil. Salue æternũ mihi maximè Palla etc.

b Atq; hoc Latini lõgũ ualere uertũt, ut Vir. Et lõgũ formoſe uale, uale inq; etc.

c Quanq; hic χαίρειν nonnihil & ad gaudẽdi ſignificationẽ alludit, ut et in ſequenti exemplo.

II.

Εὖ πράττειν.

Et hic ad gaudẽdi ſignificationẽ Plato alludit, uide epiſtol. 3

III.

ὑγιαίνειν.

* Et hoc fortaſſis pertinet, quod in carmine illo Pythagoræ, aureo legitur. ναὶ μὰ τὸν παρὰ ψυχᾷ τετρακτὺν παραδόντα τοῖς ἀνθρώποις παγὰν ἀενάου φύσεως. &c.

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulo grauioribus scribebat (sunt autem earum perquàm paucæ, & nõ nisi ad præcipuos amicorũ datæ) sta tim à principio ualere iubebat? Frequens autem & in Tragœdia & Comœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbũ, à principio fermè positũ. Nã illud

Vale, & multum mihi salue

doctè prudenterq; ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

O here, uale (inquit) ut tardè admodum aduenis.

Quo loco ὑγιαίνε ponitur, ut apud latinos, Saluus sis. ut et in sequẽti exẽplo. Hoc est χαίρειν, quod et gaudere significat, ut suprà quoq;.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq;:

Primum (inquit) ualere cupio, dein agere benè.
Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nã qui cõuiuiale illud carmẽ cõposuit, cuius & Plato meminit, an nõ et ille alt?

Equidem hoc iudico primum,
Valere, dein pulchrum uideri,
Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimũ quoq; illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superum antiquissima diua salus.
Tecum, mihi liceat
Viuere quod supereſt.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, merito etiam ipsius opus, hoc est ualere, saluumq; ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendum est. Infinita autem & alia exempla, tum ex poëtis, tum ex historicis & philosophis, commemorare tibi possim, ubi idem hoc uerbum, ualere, antepositũ reliquis atq; prælatũ reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittam, ne mihi scriptũ hoc in loquacitatem quandam ineptã ac puerilẽ adeo prolabaʃ, uidearq; ipse clauo alio alium trudere uelle. Pauca uero ueteris historię, quantũ adhuc memoria teneo quantumq; ad hanc præsentem causam pertinere propriè uidetur, nõ incõmodum huc adscribi posse existimaui. Nam cũ Alexander Magnus pugnam illam ad Issum initurus esset, quemadmodũ Eumenes Sardianus in epistola ad Antipatrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tũ ita obliti sui fuerat, siue consternatus, quemadmodũ & ego, siue etiã numine aliquo impellẽte, idem tũ, quod ego, dixit: ὑγίαινε βασιλεῦ, hoc est, Vale rex. tẽpus iam est in aciem educi exercitum. Conturbatis aũt cæteris, qui tum aderant, ob inopinatam ac nouam salutandi formã, ac ipso Hephestione, propemodũ præmetu emoriente, Alexander respondẽs, recipio, inquit, omen. Nã nos, saluos atq; integros è pugna reuersuros esse, hoc uerbum mihi nũc pollicetur. Antiochus aũt, cognomẽto Soter, quando cum Gallis conserturus prælium esset, per quietem uidit astare sibi Alexandrũ, & iubere, ut tesseram hanc ante pugnã militibus daret, ὑγιαίναν uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, prœclarã illam uictoriam mox cõsecutus est. Præterea & Ptolomæus, Lagi, missis ad Seleucũ literis, planè ordinem inuertit, à principio quidẽ epistolæ ualere illum iubens. Proeo aũt ubi alij Vale scribunt, in fine ῥῶσο χαίρειν, hoc est, auere subscribẽs, quẽ admodum Dionysodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquũ autem fuerit & Pyrrhi Epirotæ illius mentionẽ facere, qui post Magnum Alexãdrum, secundas in re militari tenuit, uarias q; fortunę mutationes ac uices pertulit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donaria q; consecrando quotidie ueneraretur, nunq; tamen uel uictoriã ab illis, uel regni alicuius ampliorẽ maiestatem, uel gloriam, uel diuitias ue abundantiam, postulauit, sed unum hoc ὑγιαίνειν, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quam diu hoc

Hactenus de usu uerborũ, et cui tẽpori à quibusq; ac cõmodata fuerint. Iã et exempla eorum recenset, qui uel simili errore aliqñ lapsi fuere, uel meditatò, eodẽ quo ipse, uerbi usi magnũ ex eo cõmodum cõsecuti sunt.

I. Hephestionis et Alexãdri

II. Antiochi.

III. Ptolomæi Lagi.

IIII. Pyrrhi.

hoc uno frueretur, & cætera facillimè euẽtura ſibi eſſe. Ac rectiſſimè, opinor, ſentiebat, illud nimirum ſecum reputans, quòd cæterorũ bonorũ omnium, nullus fructus foret, quàm diu unũ τὸ ὑγιαίνειν, hoc eſt, ſanitas iſta corporis atq; animi ſola abeſſet. Sed iam ſatis de eo, quo quicque horum uerborũ tempore, propriè dici, ſolitum fuerit, à nobis expoſitum eſt. Fortaſſis aũt dixerit quiſpiam: Tu uero, immutato ordine illo, etiã ſi nihil aliud dixiſſes, tamen iure optimo accuſandus ac reprehendẽdus fores, pinde ac ſi quis galeã tibiæ, aut rurſum ocreas capiti alligatas imponat. Verum: ô optime (reſponderem & ego illi) meritò ſanè hæc diceres, ſi quod in uniuerſum tẽpus foret, quod ſanitate ſiue ſalute opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoq; ſalute ac ſanitate ſẽper opus eſt, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negocijs eſtis, eoq; ad plura corpore integro ac ſano neceſſe habetis. Prẽterea autem ille qui χαίρειν, hoc eſt, Aue, ſeu gaude, dicit, auſpicato tãtum principio utitur, ipſaq; res nõ aliud, quàm precatio ſiue optatio quædam eſt: at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet ſimul, quæ ad ſanitatem ſiue ſalutem aliquid conferunt, neq; ſolum comprecatur, uerum etiam denunciat atq; imperat. Quid autem, an non & in libello mandatorum ſeu negociorum, quod ſemper & à rege quoq; accipitis, hoc primum eſſe ſolet, quod uobis præcipitur, quo ſanitatis atq; ſalutis ueſtræ curam habeatis? Ac meritò ſanè. Neq; enim ulla ueſtri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, niſi integri ac ſalui eſſetis. Sed & ipſi uos, ſi modo Romanum ſermonem, ego quoq; nonnihil intelligo, cum ſalutantes, uiciſſim uerbis accipitis, ſalutis nomine plerunque reſpondere illis ſoletis. Atq; hæc omnia dixi, non quòd de induſtria, omiſſo uerbo χαίρειν, pro eo τὸ ὑγιαίνειν dicere ſtudio quodam affecterim, ſed quia hoc ipſum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, ſi & aliena lingua loquerer, & tempora ſalutationum immutarem? Gratiam autem & Diis ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auſpicatius uerbum conuerſum fuit, atque ipſe in melius, errando prolapſus ſum. Et quid ſi hoc Salutis, aut etiam Aeſculapij ipſius prouidentia quadam factum eſt? qui tibi per me ſalutem ac ſanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipſe equidem, niſi Deo aliquo impulſus, quicquam eiuſmodi committerem, qui antea per omnem ætatem nullo ſimili pacto turbatus atque animo perculſus fuerim? Quod ſi uero & humanam quandam defenſionem pro eo quod accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc eſt, ſi, cũ admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potiſſimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac feſtinantia in diuerſum, animi conſternatione quadam, incidoꝫ Iam & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduerſos protrudunt & impellunt, alij autem ordinem ſalutantium impediunt & diſturbãt. Tu uero, ſat ſcio, quantũuis alij dementiã, aut inſcitiam, aut etiam deliratione quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & ſimplicitatis quodam ſymbolo atque indicio ipſe accepiſti, animiq;, nihil forenſe aut uafrum, nihil artis aut calliditatis, habentis ſignum eſſe exiſtimaſti, quando certè nimia in his rebus audacitas, non multum à temeritate atq; impudẽtia diſtat. At ipſe quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare: q; ſi uero aliquando contingat, ut id in fauſtam & auſpicatam comprecationẽ aliquam ſemper euadat. Temporibus igitur primi Auguſti, etiam tale quiddam accidiſſe dicitur, Nam cũ ipſe forte quadam iudicio cuidã præſidiſſet, ac cauſſa rectè atq; legitimè iudicata, hominẽ quẽdam iniuſtè calumnioſeq; delatũ, à maximo quodam crimine abſoluiſſet, ille, gratiam agere uolens, alta uoce proclamauit: Gratiam tibi, inquiẽs, Imperator habeo, q; malè atq; iniuſtè iudicaſti.

Obiectio immutati ordinis, cui reſpõdet, primo à ui et poteſtate uerbi, q; eã oĩ tẽpori cõueniat.

II.

A collatione ſalutationum

III.

A proprio exẽplo et uſu ecrũ, à quibus reprehẽditur

II.

Intelligit, qd eũ ſalucre aliquẽ latini iubẽt, illi cõtrà ſaluũ eſſe, qd et ipſum ὑγιαίνειν ſignificat, iubent.

Trãslatio erroris, in deũ aliquem.

Alia defenſio, qua et perrore et animi perturbatione reſpondet.

I.

A conſueto.

II.

A remotione cauſæ.

Cõformatio. qua uoluntatẽ principis ꝑ ſe interpretatur à conſequentibus.

Ab exemplo.

Ibi cum ceteri qui circa Augustum erant, grauiter indignarentur, hominemq; discerpere ac lacerare uellent: Desistite, inquit ille, ab indignatione. Neq; enim linguam ipsius, sed animum examinare atq; inspicere æquum est. Ita tum ille. At tu, siue animum inspicere & cõtemplari uoles, beneuolum reperies, siue linguam, neq; ipsa inauspicatum aut ominosum aliquid dixit. Cæterũ uideor hoc loci iam constitutus, non immeritò & aliud quiddam uereri debere. uidelicet, ne qui me putent ex composito errasse hoc pacto, quo hanc apologiæ scribendæ causam haberem. Atq; utinam quidem, ô optime Aesculapi, eiusmodi hęc appareat oratio, ut non apologiæ speciem, sed ostentationis alicuius captatam occasionem præ se ferat.

alia obiectio κατ' ἀνθρώπου, *cui respõdendo oratio nẽ concludit* κατ' ὄγκου

HERMOTIMVS, SIVE DE SECTIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus didacticus est. Disputat autem de sectis philosophorum, quænã optima sit, & ad felicitatem, quam omnes promittunt, certissimè ducat. Et quia impossibile apparet, ex tam multis, tamq; diuersa sentientibus, quid optimum atq; uerissimum sit, eligere, tandem cõcluditur, Satius esse nõ philosophari, quàm frustra ætatẽ ac operam in eo, quod assequi nequeas, cõsumere. Series Dialogi ita se habet. Occasionẽ & exordiũ ab incessu & habitu Hermotimi, Stoicæ philosophiæ sectatoris, sumitur, qui, quoniã uiginti iam annos perpetuos philosophos audierat, neq; tamẽ adhuc mediã ad uirtutẽ uiã superauerat, disputationi occasionẽ & materiam subministrat. Prima igitur quæstio tractatur, quanto omnino tẽpore opus sit, ad uirtutem & felicitatem consequendã, Luciano longitudinem illius ut nimiã accusante, Hermotimo autẽ cõtrà præmia, & mercedem tanti laboris opponente. Atq; hoc disputationis prohœmio, & quasi quadam ſylua præmissa, mox ad principalẽ quæstionẽ uenitur, puta quænã philosophorũ secta certissima atq; optima sit, & quomodo eadẽ deprehendi debeat. Ibi Hermotimo Stoicã præferente, eiusq; rei rationes quasdã nõ satis idoneas adhibẽte, à Luciano deridetur magis quàm confutatur. Idem autẽ mox totã hanc disputationem quasi de integro orditur. Ac primo quidẽ Virtutis Icone quadã proposita, ostendit, cũ multi adeo sint, qui uiam ad illam polliceantur, in tam diuersa turba, tamq; graui causa optimum & certissimũ ducẽ quærendã atq; eligendũ esse. Quem cum alter ex Stoicis sumendũ esse, rursum diceret, eiusq; rei argumentũ etiãbic nõ satis idoneũ afferret, Lucianus per prosopopœiam reliquorũ philosophorũ, se ipsos immerito, caussa indicta, damnari, ac Stoicis, istis recentioribus, præponi, querentium, apologiã sublungit, Hermotimũq; reprehendit, qui quos nũquam cognouit ac legerit, temere adeo damnet. Et hunc locũ ita cõcludit, ut dicat, quoniam in incerto sit, quænam philosophandi uia aliis præferri debeat, omnes æquè relinquẽdas esse. Hinc uarijs similitudinibus utrinq; res agitur, Hermotimo defendẽte Stoicam uiã, & cõtendente, apud unũ aliquẽ deprehẽsa ueritate, nõ esse opus, alios ultrà consulere, contrà autẽ opponente Luciano, sed apud unũ aliquẽ, nõdum inuentam ac deprehensam illam esse, & ob id pariter omnes perscrutandos & cognoscẽdos esse. Quo obtento, iam & de tempore agitur, quo ad cognoscẽdos omnes opus sit, quod tam longũ præfinitur, ut impossibile uideatur, uel partem illorũ, etiam per omnem ætatẽ ab uno aliquo euolui atq; cognosci posse. Rursum igitur quod suprà cõcluditur, quoniam impossibile sit omnes euoluere, & tamẽ idẽ necessariũ, si ueram uiam ad uirtutem deprehendere uelis, satius esse in totum ab illis abstinere. Et hinc quoq; ad similitudines deueniunt, Hermotimo cõtrà hãc longitudinem tẽporis cõtendente, nõ esse necesse, ut omniũ omnia scripta euoluantur, sed ex parte cognosci ac iudicari totum posse. Luciano autẽ contrà negãte, ni si sit totũ idem uniforme sit, & antea aliquando, quale sit, uisum ac cognitũ fuerit, Nam philosophiã ipsam nõ unius generis esse, sed de multis ac diuersis rebus tractare. Post hæc idẽ alijs quoq; argumẽtis ostẽdit difficultatem eligendi & iudicandi, tum de ipsis uijs, tum de ducibus & præceptoribus. Deinde ut maximè de uia et duce constet, inanem tamen ac uanã spem propositã esse. & hæc multis similitudinibus passim amplificantur. Postremo perfictionem cõcesso eo, ut Stoicorum optima uia sit, testimonio ipsius Hermotimi comprobat, neminem adhuc illorũ inuentum fuisse, qui, quod promitteret alijs, ipse præstitisset. Deniq; & mores & uitam illorũ cum officio & effectu uirtutis pugnare, quod & exemplo cuiusdam Stoici præceptoris confirmat. Concludit igitur philosophandũ hoc pacto non esse, id quod mox Hermotimus facit, ex pœnitentia, priore uita atq; habitu reiectis.

Quantum

LVCIANVS.

QVANTVM cum ex codice, tum properandi ſtudio coniecturam facere licet, Hermotime, ad præceptorem gradũ maturanti ſimilis eſſe uideris. Volutas uero ſedula agitatione inter progrediendũ aliquid in animo, cũ ipſa labia cõmouere ſoleas ſenſim & tacite ſubmurmurando. Quinetiam ipſam manũ iam in hanc iam in alteram partem transfers, quaſi orationẽ aliquam apud te digeras. Quæſtionem aũt aut alioqui ex obliquis illis captiunculis quiddam cõponis, aut etiam diſceptationem ſophiſticam cõminiſceris. Ita, ut neq; per uiam incedens otium agere ſuſtineas, uerũ ſemper in negocio feruens & ſedulus nunquam non quidpiam ſeriæ rei confícis, adeo, ut itineris quoq; laborem ad diſciplinarũ exercitium referre ſoleas. HER. Sanè per Iouem Luciane, tale quiddam eſt quod dícis. Commodum enim heſternæ diſputationis conuerſationem, quæcũq; ille ad nos diſſeruerat ſingula recogitãdo inter eundum in memoriã reuocabam. Aequum uero eſſe opinor, ne quod tempus uacuũ laboris temere & negligenter prętereamus, præſertim cum nobis obſcurum non ſit ueriſſimũ eſſe quod medicus dixit Hippocrates, nimirum hanc uitam anguſtis circumſcriptã eſſe terminis, ipſam uero artem infinitæ prolixitatis. Sed enim hoc ipſum ille de arte Medica protulit, quæ quidẽ res multò minore labore perdiſcitur. Cæterum philoſophia multo tempore haud ita comprehenſu facilis eſt, niſi quis ſumma uigilantia inconniuenter & perpetuo oculos habuerit in eam coniectos. Atqui neq; de paruis rebus aut ludicris in periculum uenimus, aut enim oportet miſeram & ærumnoſam in promiſcua priuatorum multitudine ætatẽ agere, aut philoſophiæ ſtudijs excultum, uitam felicẽ degere. LVC. Enimuero ipſa præmia quæ dixiſti, ó Hermotime, admirationis plena ſunt, & quantiuis prętij exiſtimanda. Porrò opinor illa ipſa fermè te contigiſſe, neq; ita procul à te eſſe ſepoſita, ſi quo modo fas eſt coniecturam facere ex temporis longitudine, quod in philoſophię ſtudijs perdiſcendis contriuiſti. Inſuper etiam ex labore, quẽ mihi non mediocrẽ iam olim impendiſſe uiſus es. Quippe, ſi rectè commemini, hic fermè annus eſt uigeſimus, ex quo te nihil aliud rei facere conſpexi, q̃ præceptores frequentantem, & q̃ plurimum libris prono & obſtipo capite intẽtum. Ad hæc diſſertationũ philoſophicarum cõmentarios deſcribentem, ſemper diutinis curis & cogitationibus pallidum, & exucco corpore prorſus aridum, adeo ut ſomni quoq; parciſſimus mihi uiſus ſis, ea tua eſt in ſtudijs urgendis frequentia & ſedulitas. Hęc itaq; cũ mecũ memoria repeterẽ, breui fore ſpero, ut exoptatã felicitatẽ apprehẽdas, atq; adeo, niſi nobis ignaris impoſueris, iam dudum cum illa cõuerſatus es. HER. Vnde nã hãc animo ſpẽ cõcipis, ô Luciane, qui ad uiam prolato iam primũ capite proſpicere incipio. Ipſa porrò uirtus, ſi qd Heſiodo credimus, ualde procul ſita eſt, ad quã pertingendam, ut uia eſt lõga, ita nõ minus ardua & aſpera, non parũ ſudoris & laboris uiatoribus exhibens. LVC. Ergo nõdum ſatis tibi ſudatum eſt, neq; ſatis confectum itineris? HER. Mihi quidẽ non uidetur, nihil em̃ prępedimento mihi eſſe uiderẽ, quo minus nõ per omnia felix eſſem, ſi unq; mihi conceſſum fuiſſet in ſummo faſtigio cõſiſtere, nunc uero Luciane tantum adhuc incipio. LVC. Atqui principiũ ille ipſe Heſiodus dimidiũ totius eſſe dixit. Itaq; ſi iuxta mediũ te ingreſſum eſſe dixerimus, fortaſſe non multũ à uero aberrabimus. HER. Nullo modo, ne hoc quidem dixeris, quantumuis multum nobis confectum ſit. LVC. Proinde ubi tandem in itinere te conſtitutum eſſe rectè dixerimus? HER. In ipſo montis radice conſiſtentem, ô Luciane, modo porrò ire conantem. Eſt uero omnino uia lubrica & aſpera, ac planè eo opus eſt, qui manu protenſa aſcendentem ſubleuet. LVC. Nunquid igitur præceptor tuus ad hoc tibi ſatis idoneus eſt, quemadmodum Iupiter Homericus, cathena quadam aurea ex ſummo demiſſa, ſuas ipſius orationes, opinor, quibus te uidelicet ſubductum, cum ad ſe, tũ

Exordium ab occaſione.

Occaſio diſputationis ex diuturna auſcultatione.

Ratio auſcultationis à deſcriptione uirtutis.

ad Virtutem ſubleuare queat, præſertim cum ipſe multò antè aſcenderit. HER. Hoc ipſum profecto Luciane quod dixiſti, à præceptore ſedulo factum eſt. Etenim quantum ad illius operam attinet, iamolim ſubductus ſum, & cum illis conuerſationem habui, quantũ uero ad me attinet, nondum aſcendi. LVC. Atqui bonum animum habere oportet, optima ſpe mente concepta, ad itineris finem & felicitatem in ſummo propoſitam conſpicientem, maximè uero illo animolis inclamationibus cohortante & inclamante. Veruntamen ualde ſcire poſſim, quænam ſpes ab illo tibi oſtenſa ſit, ſuperato iam cacumine? An mox futurum coniectandum ſit, te in ſummo fore poſt myſteria, aut omnino poſt Panathinea. HER. Perexiguum eſt quod dicis, Luciane. LVC. An poſt quinquennium iam ſubſequens? HER. Et hoc quidem modicum eſt cum ad uirtutem exercendam, tum ad felicitatis poſſeſſionem conſequendam. LVC. Proinde ad ſummum poſt decennium. Niſi extremè pigri & lenti haberi uelitis, cum neq; tanto tempore ad uirtutis faſtigium aſcendere queatis, quanto unus aliquis ter à columnis Herculeis ad Indos uſque haud difficulter ire atq; redire poſſit, ſi non recta aut citra intermiſſionem perpetua profectione iter faceret, uerum apud populos iacentes in medio pauliſper cõmoratus oberraret. Et quo nam modo tandem credibile eſt, petram, ſupra quam uobis Virtus habitare creditur, altiorem decliuio rẽq; eſſe illa Aorna Indica, quæ paucis in diebus ab Alexandro ſumma ui euerſa eſt funditus. HER. Diſſimile prorſus eſt quod adfers ô Luciane, neq; em̃ eadem res eſt quã tu confingis, quæ tam in exiguo temporis ſpacio confici aut capi queat, non ſi infiniti Alexandri ad unum omnes ſuas uires coniunxerint. Quoniam multi qui conſcendere moliebantur, fuerunt, iam uero nõ parũ multi ualde forti aſcendunt animo, & proficiunt partim quidem nõ nimiũ, partim uero altius. Cæterum, ubi mediũ itineris iã attigerint, multis perplexi difficultatibus, protinus omnia faſtidiunt, et reuertunt̃ grauiter anhelantes, multoq; ſudore perfluentes, itineris laboribus abſterriti. Quicũq; aũt omnibus nauiter ſuperatis incõmodis & diſcriminibus in finẽ uſq; animoſè perdurauerint, illi tandẽ ad faſtigium uſq; cõſcendunt, & ex illo felices facti, uitã quandam admirandã per reliquam ætatẽ exigunt, alios quidẽ mortalium non ſecus atq; formicas è ſublimi cõtemplantes. LVC. Papæ ô Hermotime, quantulos homunciones nos eſſe oſtendis, qui neque Pygmæis quidẽ ipſis nos conferre dignaris, ſed in totum humi repentes, in cauernis terræ degere confingis, nõ iniuria alta, & quæ ſurſum ſunt ſapis. Nos uero infimæ plebeculæ extrema fex, & quotquot per humũ repentes ſumus, poſt deos etiã uos ſupplicibus uotis deueneramur in alto cõſtitutos, animũq; properãdi addentes conſcendentibus. HER. Vtinam ſaltem aſcendendi facultas unq; nobis daretur, uerum multum adhuc uitæ conficiendæ ſupereſt. LVC. At tu nondum expoſuiſti, quanto temporis ſpacio opus ſit, ut in complexu uirtutis interquieſcas. HER. Neq; ipſe admodũ hoc ipſum exactè calleo ô Luciane, opinor tamẽ nõ minus uiginti annis peropus eſſe, quibus exactis, omnino me in ſummo faſtigio futurũ eſſe confido. LVC. O Hercules, perlongũ eſt quod dicis. HER. Siquidem de maximis rebus nobis labor eſt propoſitus. LVC. Fortaſſe illud uerũ eſſe nõ ualde negauerim. Quod aũt uiginti annos adhuc uicturus ſis, quo nã modo præceptor tuus certũ te reddidit, nedum ſapiẽs exiſtens, uerum etiã fatidico ſpiritu præditus, aut unus ex illis, q̃ Chaldaica diſciplina ſunt imbuti? Aiunt itaq; et hæc ſciri poſſe, neq; em̃ ueriſimile eſt, adeoq; iniquũ eſſet, ut tu uitæ tuæ incertus, num unq; in humanis agens uirtutẽ amplecturus ſis, tantos labores temere ſuſceperes, tot perpeſſis diu noctuq; difficultatibus, præcipue uerò cũ prorſus ignores, nũ in propinquo ſummitatis te conſiſtentẽ imminens Parca pede correptũ, atq; ab omni ſpe potiundæ uirtutis deiectum deorſum detracturа ſit. HER. Apage iſta, quippe nefas & irreligioſum eſt talia loqui ô Luciane. Atqui abundè ſat eſt, ſi unicã tantũ dieculã ſapiens factus, felicitate illa perfruar. LVC. Ergo p tãtis exant-

Elenatio ſtudij tanq̃ inanis à ſimili.

Dilutio à negatione, & euentu.

Redit ad primam quæſtionem quamdiu philoſophandum ſit. ut felicitas ſummis illa compararetur.

exantlatis laboribus unius diculæ ſpacium tibi ſatis eſſe uidetur? HER. Mihi equidem breuiſſimum etiam tempuſculum ſatis eſt. LVC. Cæterum illam ſupernè contingendam felicitatem, cuiuſmodi nam ſit, cuius gratia dignum exiſtimas nihil non perferendum eſſe, unde nam habes perſpectam & cognitam, neq; enim ipſe unquam in uirtutis uſq; cacumen aſcendiſti? HER. At ego præceptori diſſerenti fidem habere ſoleo, cui hæc ad unguem explorata eſſe dubiũ non eſt, cum præ omnibus ſit in ſummo uirtutis faſtigio excelſiſſimus. LVCIA. Dic uero per Deos, qualia nam illic eſſe, aut cuiuſmodi tandem felicitatem gnauiter aſcendentes manere adfirmabat? Nunquid confertas diuitias? an dignitatem & gloriam? aut uoluptates quaſpiam non æſtimandas? HER. Bona uerba ô amice, neq; enim hæc quicquam faciunt ad uitam uirtuti uacantem. LVC. Quæ igitur ſunt illa bona, ſi ne hæc quidem hi, qui ad exercitij finem deuenerunt habituri ſunt? HER. Sapientiam, animi magnitudinem, ipſiuſq; honeſti & iuſti precium, præterea autem omniũ rerum exactam & abſolutam cognitionẽ certo & conſtanter perſuaſum nihil ſapientem deſideraturũ. Porrò diuitias, dignitates, uoluptates, & cætera quæcunq; ſunt corporis, hæc inquam, in uniuerſum infrà relinquit. Quibus exutis & abiectis, omni euicta difficultate, in ſummitatem emergit, non ſecus atq; Herculem in Oeta monte combuſtũ, ad Deos migraſſe tradunt, & ipſum deum factum. Etenim ille cum à ſe abieciſſet, quicqd à matre humani atq; mortalis contractum acceperat, ſeruata pura & incorrupta diuinitate, probè prius extructæ pyræ incendio purgatus, in cœlum ſubuolaſſe creditur. Ad hunc modum illi quoq; philoſophiæ opera & adminiculo tanquã igni quodam perpurgati, omnibus illis reciſis, & à ſe amputatis, quæ uulgi animis digna precio & admiratione uidẽtur, parũ recto & ſano utentis iudicio, cõ ſcenſo cacumine felicem & beatam degunt uitam, diuitiarũ, dignitatũ & uoluptatum ne memores quidem amplius. E ſublimi deridentes eos potius, à quibus hæc alicuius momenti eſſe ducuntur. LVCI. Ita ſanè per Herculem Oeteũ Hermotime, eſt quædã animi excellentia, magnitudoq; & felicitas, quæ penes ipſos eſt. Cæterum hoc mihi quæſo ediſſere, an nunq; è faſtigio illo Virtutis, ubi uelint, regrediantur poſtliminio, rebus quas à tergo reliquerunt uſuri? An omnino neceſſariũ eſt ſemel delatos in uerticem, ibidem perpetuã uitam agere, cum ipſa Virtute ſuauiter conuerſantes, medio ungue oſtenſis diuitijs, honoribus & uoluptatibus. HER. Non ſolum hoc illis liberum eſſe ſcias ô Luciane, ſed quencunq; Virtute conſummatum conſpexeris, eundem neq; iracundiæ, neque timori, neq; ullis concupiſcentijs turpiter deditũ eſſe aut ſeruire putato. Nõ, ſirebus inſigniter dubijs iactetur, aut triſtitia affectus fuerit, ullum animo dolorem concipit. LVC. Sed enim ſi fas foret, me nihil reueritũ ueritatem proloqui: uerũ ſatius eſſe opinor, optabiliora & iucundiora afferre in mediũ, neq; religioſum eſſe accuratiore indagine ea perquirere, quæ fiunt à ſapientibus. HER. Nequaq; imò quicquid habes audacter dicito. LVC. Vide mi amice, quã omnibus modis ad dicendum pigrè & cunctanter affectus ſim. HER. Atqui nihil eſt ô generoſe, quod apud me ſolũ dicere reformides. LVC. Enimuero alia omnia, quæ dixiſti Hermotime, haud difficulter perſuaſus, ita ſe habere credidi, nimirum ſapientes eſſe philoſophos, & magno animo præditos, neq; non æqui ſeruantes. Et me hercule nõ mediocrẽ tua oratione perſenſi dulcedinẽ. At ubi eoſdem affirmabas & diuitiarum cõtemptores, atq; etiam dignitatis & uoluptatũ negligentes eſſe, neq; moueri iracundia, neq; triſtitia cõturbari, nõ potui (ſoli enim ſumus) nõ uehementer addubitare, cũ in mentẽ ea mihi uenirent, quæ nõ multò ante uidebãtur fieri. Atq; eiũ ſi placet, producã quẽdam? & ſi hoc non parũ tibi eſſe uidet, etiã nullo ædito nomine? HER. Nunquã facias, uerũ nominatim perſtringe eundem, quicunq; tandẽ fuerit. LVC. Ille ipſe præceptor tuus, uir cũ aliàs quidẽ uenerandus, tum ætate penè confecta. HER. Quod igitur ſe indignum admiſit ſceleris?

Cauſſa tanti laboris & effectus.

Effectum cõſutatio ab exemplo.

LVC.

LVC. Hospitem illum Heracleotem, qui multò iam tempore in ijsdem philoso-
phiæ studijs discipulus eius fuit, flauicomum & contentiosum illum nouisti?
HERM. Noui quem dicis, Dioni, ni fallor, illi nomen est. LVC. Illum ipsum di-
co, proinde cum fortasse non reddidisset illi mercedem in tempore, ad prætorẽ
paulò antè rapuit miserum, pallio eius collo iniecto uociferans & excandescens
admodum. Et nisi è familiaribus quidam è manibus furiosi adolescentem eri-
puissent, qui forte fortuna ei rei interfuerant, periculũ erat, ne nares misero mor
dicus auulsisset senex, adeo impotẽter debacchabatur incensus iracundia. HER.
Semper quidem & aliàs durus & implacabilis esse consueuit, si quis non in tem
pore pactam mercedem Luciane numeret, nunquam tamen aduersus illos non
paucos, quibus usuræ pendendæ gratia mutuo dedit utendam pecuniam, qui e-
quam tale designauit, siquidem ad præscriptum tempus præsentaria pecunia
semper reddunt fœnora. LVC. Quid? sunt ne ô beate, qui illi pendant fœno-
ra? An dum etiam illi à philosophia diligentissimè perpurgato earum rerum fa-
ciendarum cura est, quibus in Oeta relictis nihil opus habet? HER. Equidem
hæc sui gratia, ut tu fortasse falso suspicaris, non facit, sed sunt illi infantes pue-
ri, quorum, ne olim pressi inopia grauiter egeant, curam habere cogitur. LVC.
Atqui conueniebat ô Hermotime, ut & illos ad uirtutem subduceret, quo com-
muni cum illo felicitate posthabitis diuitijs unà fruerentur. HER. Non est mi-
hi sane hisce de rebus tecum disputandi ocium Luciane, accelero enim ut ipsum
iam audiam, ne per omnem ætatem in obscuro mihi delitescendum sit. LVCIA.
Bono animo esto ô bonè, quippe hodie à philosophicis commentationibus ua-
catio promulgata est. Itaq; quod reliquum est itineris, tecũ unà conficiam. HER.
Quomodo dicis? LVCI. In præsentia quidem ipsius tibi non dabitur uidendi
aut audiendi copia, si qua fides inscriptioni habenda est. Siquidem tabella quæ
piam præ foribus suspensa literis maiusculis in hunc loquebatur modum: Ho-
die philosophicis dissertationibus non uacabimus. Porrò tuum præceptorem
apud Eucratem, filiæ suæ natalicia celebrantem, hesterna nocte cœnitasse dice-
bant. Multa præterea in symposio super rebus philosophicis commentatum es-
se, ad hæc aduersus Euthydemum peripateticum nõnihil exasperatũ esse, suscepta
cũ eo ipso his de rebus contentione, pro quibus nunquam non cum Stoicis di-
gladiari solent Peripatetici. Præ nimia uero uociferatione, etiam capitis dolo-
rem, & uehementem quidem contraxisse, & in multam usq; noctẽ sudasse, pro-
ducta in longum disputatione. Quin etiam iusto largius, ut arbitror, poculis se-
met inuitauerat, cũ hi qui aderant frequentius, ut par est, præbibentes eundem
philotesijs prouocassent. Insuper in ipsa cœna immodestiori crapula quà seni
conuenerat, semetipsum onerauit, adeo ut domũ reuersus multa euomere coge-
retur. Solas uero carniũ portiunculas, quas puero à tergo assistenti in conuiuio
adseruandas dederat, numeratas recepit, ne quem intromitteret magnopere in-
terminans. Hæc itaq; è Mida famulo eius audiui, discipulis quibusdam comme-
morante, qui & ipsi, cum illorũ essent non pauci, domum regressi sunt. HERM.
Vter uero illorum Luciane, obtinuit uictoriam, præceptor meus an Euthyde-
mus? Nunquit etiam tale quippiã Midam commemorantem inaudisti? LVCI.
Initio quidem Hermotime, aiebat illos penè per omnia fuisse pares, ipsum ue-
ro finem uictoriæ tandem penes uos fuisse, ita ut senex longè fuerit in pugna su-
perior. Euthydemum porrò incruentum haud quaquam abisse, nempe qui per
magnum in capite inflictum uulnus haberet. Cũ enim immodicè esset arrogãs,
& contentiosus, nec persuaderi uolebat, neq; seni se præberet facile redarguen-
dum atq; conuincendum, præceptor tuus ille uir optimus eidẽ iuxta accumben-
ti inusitata magnitudine & pondere scyphum Nestoreũ, quem fortè tenebat in
manibus, fortiter incutiendo, in caput illi sit, atq; hac quidem ratione uictoriæ
palmam superato aduersario obtinuit. HERM. Macte animo præceptor, atqui
haud

Dilutio exempli à causſa.

Inuitat ad disputationẽ, ſicta opportunitate ocij, cũ deſcriptione quadã præceptoris Hermotimi, cuius exẽplo, mox ad cõfutãdos Stoicos utetur.

Iliad. λ. Vide Neſtorei poculi deſcriptionem.

haud sanè alio modo æquum erat agere cum his qui recusant cedere melioribus? LVC. Probabilia quidem admodum sunt quæ dicis, Hermotime, Quorsum enim attinebat, ut Euthydemus hominem senem exasperaret, alienum ab iracundia, animoq; longè præstantiorem, scyphum insuper tam grandem & grauem tenentem in manibus. Sed enim ocium iam agimus, quid obstat, quo minus mihi tuo familiari exponis, quo nam modo sub initium philosophari inceperis, ut & ipse, si fieri possit, communem uobiscum professionem suscipiam, nunc primum facto ad eandem exordio? Neque enim temere me excludetis à communi itinere hominem familiarem. HER. Si modo hæc res tibi cordi esset Luciane, breui uidebis quantum excellas omnes cæteros, pueros, sat scio, opinaberis omnes alios præ te, tantum ipse ingenio & intelligentia præpollebis. LVC. Mihi uero abunde satis esset, si post uiginti annos iam exactos, talis euaderem, qualis tu nunc es. HER. Profecto & ego ipse cum in tua essem ætate, tunc primum ad philosophiam animum appuli, iam fermè annos quadraginta natus, à quibus te non multum abesse arbitror. LVC. Rem ipsam putasti Hermotime, tot enim annos iam habeo. Quare si eam iam comprehensam tenes, age & me adducito, haud enim iniusta postulo. Et primum quidem, hoc mihi responde, est ne philosophiæ candidatis relicta & concessa contra dicendi libertas, si quod parum rectè dictum illis uidebitur, aut non hæc libera est natu iunioribus? HER. Haud admodum. tibi tamen si quid uolueris, interea & quærendi & contradicendi facultatem liberam facio, ita enim facilius perdisces singula. LVC. Euge sanè per Mercurium, ô Hermotime, dic mihi: est ne unica uia ad philosophiam adducens uidelicet Stoicorum uestrorum. Nisi enim falsa audierim, etiam alios complures esse certum est. HER. Et ualdè quidem multi sunt, uidelicet Peripatetici & Epicurei, & qui Platonis titulo philosophiam profitentur. Sunt item complures quoq; Diogenis & Antisthenis assectæ, tum etiam ipsius Pyrhagoræ imitatores, & alij his quoq; longè numerosiores. LVC. Vera sunt hæc, omnino enim illorum magnus est numerus. Vtrum autē Hermotime, eadem omnes unoore dicant, an diuersa? HER. Diuersissima. LVC. Prorsum tamen unum alicubi esse uerum, in quo consentiant omnes, credibile est: ita, ut non omnia pugnent, quæ ab illis pro uero affirmantur. HER. Admodum. LVC. Proinde age ô amice, hoc mihi expedi, cui nam fidem habuisti tu subinitium, quando ibas philosophiæ operam daturus, cum multas uideres ianuas tibi apertas & patentes, omnibus alijs progrediendo deuitatis, in Stoicorum potissimum diuerteris, tanquam hæc sola uera fuerit, ac illa quæ compendiosam ad uirtutem uiam ingredientibus exhiberet, alijs omnibus in obliqua & deuia ducentibus? Quibus nam argumentis, aut coniecturis hæc tum potuisti deprehendere? ac mihi non eum qui nunc es, in animo concipe siue semisapientem, siue absolutę sapientiæ Hermotimum, qui nunc præ multis millibus optima discernere & iudicare possit. Sed ita responde ac quispiā homo idiota, qualē tunc agebas, aut ego nūc possim. HER. Quid sibi hæc tua uerba uelint Luciane, haud intelligo. LVC. At qui non admodum obliquum est quod percontabar, cum multi sint philosophię principes, uidelicet Plato, Aristoteles, Antisthenes, præterea maiores nostri Chrysippus & Zenon, alijq; complures quotquot tandem sunt, cui nam inquā credidisti, posthabitis & omissis alijs, ut ea ex omnibus desumens, quæ quidem à te selecta sunt, sustineas iuxta illa philosophiæ studijs incumbere? Nunquid etiam te, ut Cherephontem, Apollo Delphicus, ad Stoicorum placita delegauit, ubi prædixisset oraculo illos ex omnibus longè esse optimos? Siquidem illi mos erat, alium ad aliam philosophiæ rationem & formam cohortandi, quippe cui probè perspectum erat, ut opinor, quæ cuique potissimum congrueret. HER. Nihil tale est ô Luciane, neq; de his unquam deum consului. LVC. Quid? an indignam æstimabas hanc rem diuina consultatione, aut ipse sufficiens tibi

II. *Quæ nā philosophandi uia potißima sit, & quæ certißimè ad uirtutem & felicitatem ducat.*

uidebare, qui quod optimum erat & præstantissimum, per teipsum possis eligere, non consulto Deo monitore. HER. Ita mihi quidem uidebar. LVC. Quin igitur & nos isthuc ipsum doces, quo nam modo statim ab initio queamus noscere, quæ optima sit & ueritissima philosophandi ratio, & quam quispiã, prætermissis alijs, rectissimè eligeret. HER. Ego haud quaquam isthuc dicere grauabor, cum multos uiderem ad eandem certatim uiam affectantes, facilè æstimabam Stoicam philosophandi rationem cæteris esse præstantiorem. LVC. Quorum igitur numerosior erat turba, Epicureorũ, an Platonicorum, an Peripateticorum? Proinde illos numerasti ueluti in ferendis colligendisq; suffragijs usuuenire solet. HER. Atqui non numerauí, sed coniecturis deprehendí. LVC. Vt quid igitur me tantopere cupientem non doces, sed uana spe lactas, ac decipis, affirmans de tantis rebus coniectura & multitudine fretum iudicasse. HER. Non solum hoc quidem ô Luciane, sed omnes quoq; cæteros mortales sæpenumero affirmantes audiui: Epicureos quidem esse corruptos delitijs, uoluptatumq; extremè amantes. Peripateticos autem ad rem attentiores, parandis cumulandisq; diuitijs inseruire, & quosdam ex illis immodicè cõtentiosos. Porrò Platonicos arrogantes, & nimio fastu turgidos, gloriæq; cupientissimos. Cæterum de Stoicis multorum semper idem fuit testimonium, uidelicet quòd uiriles essent, masculo animo præditi, & nihil illos fugeret. Et quòd eam uiam ingressus, solus rex, solus diues, solus sapiens, breuiter in uniuersum nihil non esset. LVC. Videlicet ista tibi de illis dixerunt alij. Neque enim ueri simile est hæc illis de se ipsis prædicantibus, suaq; superbè collaudantibus te credidisse. HER. Non. uerum hæc ab alijs prædicata audiui. LVC. Facilè tamen conijcio hæc diuersæ sectæ & opinionis affirmasse neminem. Quare an illi quos tu te audiuisse prædicas, è numero philosophantium fuerint, nescio. HER. Ne ij quidem. LVC. Proinde homines idiotas hæc dixisse credibile est. HER. Et ualde quidem. LVC. Vide obsecro, ut iterum me deceptum ab omni spe deijcere soleas: neq; uerum sermonem exponis, sed existimas te cum Margito quopiam insulso & stupido uerba facere, ut planè persuasum haberem, Hermotimum uirum singulari præditum cum ingenio tum industria, annos nunc natum quadraginta, hominibus tamen idiotis de sapientiæ studio, deq; uiris philosophiæ candidatis credidisse, illorumq; inductum testimonio & prædicatione rectiore uia philosophantium electionem fecisse, neq; enim ista tibi prædicanti facile crediderim. HER. At ne hoc quidem te fugiat Luciane, me non solum credidisse alijs, uerum mihi quoq; ipsi. Etenim conspiciebam illos honestè & ornatè incedentes, splendidè & decenter amictos, nunquam non certis commentationibus cogitabundo animo intentos, aspectu tetricos & terribiles, demissa barba, & longa coma uenerandos, nihil molle aut parum uirile, aut citra delectum aliquid admittentes, quod quidem alijs stuporem induceret, aut planè uideretur impudens & Cynicum: sed in media & regia uia constitutos, quæ quidem ab omnibus affirmabatur esse optima. LVC. Nunquid igitur & hæc illa, quæ paulo ante præceptorem facientem, me uidisse testabar, ipsos designantes uidisti? uidelicet fœnori & usuræ seruientes, amarulenter & contentiosè mercedem à discipulis exigentes, in conuiuijs aut colloquijs immodestè & pertinaciter digladiantes, aliaq; quæcunq; indecorè plerumque peccare consueuerant. Aut fortasse harum rerum nullam curam habendam esse existimas, modo uestitus sit probè mundus, & nitidè compositus, & barba profunda, prolixaq; in capite cæsaries? Quare in posterum, ut uideo, hic nobis certus erit canon & regula, rectò philosophantes exactè cognoscendi, quem uidelicet proponit Hermotimus, oportetq; omnino ex habitu mundiore, grauioreq; incessu, & capillo prolixiore optimorum cognitionem sumere. Itaq; cui hæc deesse uiderimus, neq; ille tetricus fuerit, aut perpetuis intentus cogitationibus obambulauerit, reprobandus

Rationes quibus adductus Stoicã uiam prætulerit.

Cõfutatio ab absurdo.

Alia ratio.

Confutatio eiusdem rationis.

III. Ratio.

Confutatio à superiori exempla.

bandus,& nihili æstimandus est. Sed uide Hermotime,ne & hæc illudendi gratia ad me dixeris, periculum faciendo,num deceptum me esse sentiam. HER. Quorsum istud dicis? LVC. Quòd hæc,ô bone,rectius statuarum sit cognitio atque indagatio,quàm tu ab habitu sumendam esse dixisti. Omnino enim illæ habitu ferè sunt elegantiore, & amictu ornatiore, quas aut Phidias quispiam,aut Alcumenes,aut Myron ad pulcherrimum absolutæ formę archetypum expresserit. Quòd si etiam maximè inde coniectura capienda est in illis dignoscendis,quid ille aget, qui uisu captus philosophiæ perdiscendæ desiderio tenetur? Qui enim fieri posset,ut in habendo delectu non tota uia aberret,cum neque habitus neque incessus perspiciendi facultatem habeat. HER. Ego uero ô Luciane, non ad cæcos uerba facio, neque illorum mihi quicquam curæ est. LVC. Atqui conueniebat, ô bone, ut tantarum rerum, adeoq; omnibus necessariarum cognitu, communis quædam esset cognitio. Sed enim quando ita tibi uidetur à Philosophiæ commercio, cæci excluſi maneant, posteaquam orbati sunt oculis, tametsi cum primis operæ pretium mihi uidebatur,illos præ omnibus alijs Philosophiæ studio incumbere, ne acceptam amissi uisus calamitatem ferrent immoderatius. Cæterum illi qui probè uident, etiamsi fuerint perspicacissima oculorum acie prædit i, quo nam pacto ea,quæ in animo tecta sunt, perui dere possunt, ab illa externa uestitus mundicie? Nisi enim me fallat animus, tale quiddam est quod dicturus sum, nimirum te parandæ & colligendæ sapientiæ cupidine,cum istiusmodi uiris conuersari, utq; ea indies aucta cumulatius euadas melior. HERMO. Et maximè quidem. LVC. Qui igitur tibi promptum fuit, atque adeo factu possibile, ut ab ijs ipsis, quas dixisti cognitionibus, philosophantem aut secus perspiceres? Neque enim ista perinde solent propalam esse conspicua, sed sunt abstrusa ualde, atq; adeo in obscuro reposita,quæ multis uix orationibus & congressibus, postremum uero operibus consimilibus licet animaduertere. Qualia enim Momus in Vulcano reprehenderit,opinor aliquando inaudiuisse te: quod si me fallit opinio,audi iã nunc, sic enim habet fabula: nimirum Mineruam,Neptunum,& Vulcanum contentionem inter se suscepisse,de artificij principatu & prestantia,atq; ipsum quidem Neptunum taurum effinxisse, Mineruam uero domum excogitasse, porro Vulcanus hominem composuit,fabricauitq;. Cæterum ubi iam ad Momum uentum esset, quem certaminis arbitrum & expensorem elegerant,& ille singulorum opera diligentissimè inspexisset, in alijs quidem,quæ reprehenderit superuacaneum fortasse foret referre. Illud tamen in hominis opificio potissimum calumniatus est,atq; ipsum quidem Architectum Vulcanum non mediocriter perculsit, quod artifex non in pectore ostiola quædã addidisset, quibus apertis & reclusis, perspicuum fieret omnibus,quid ille uelit,aut in animo strueret & cogitaret: nũ mentiretur,an uerum diceret. Atq; ille quidẽ uelut cæcutiens,sic de hominibus statuit. Tu uero nobis ipso etiam Lynceo es perspicatior,qui,sicuti uidetur, per pectus ipsum,quæ intus sunt cernis,suntq; tibi aperta omnia, adeo ut non solũ certo teneas,quid quisq; uelit aut cogitet,uerum etiam uter sit melior aut deterior. HER. Tu quidem Luciane ludos ex me facis, ego uero Apollinis ductu & auspicio delectum habui,neq; prorsus electionem moror,atque hæc quidem satis Hermotimo. LVC. Attamẽ ne sic quidem mihi dignaris exponere,ô amice, sed me in ima uulgi fece uersantem superbè contemnis. HER. Nihil fortasse illorum tibi placebit,quæ dixero. LVC. Nequaquam,ô bone,uerum nihil eorum uis dicere,quod me delectaturum esset. Et quia tu me cælas de industria, nobis inuidens,ne fortè tibi pares euadamus, si Philosophiæ indagandæ studio operam nauaremus, periculum faciam, si quo modo fieri possit, ut per me exactam iudicandi rationem,minimeq; fallibilem delectus habendi uiam inue-

Alia per absolutionem.

Vnde iudicãdus ac cognoscẽdus sit doctus ac sapiẽs

Amplificat fabula.

Redit ad caput quæstionis latius ac plenius exponẽdi

de illam, ficta icone Virtutis et eius ara.

niam. Quocirca tu, si uolueris, arrectis auribus attento fac sis animo? HERM. Prorsus isthuc uolo, ô Luciane, fortassis quiddam scitu dignum dicturus es. LVC. At uide, ne naso me suspendas, si illud omnino rusticè & ineptè proposuero. Ita enim facto opus esse uideo, posteaquam tu, qui harum rerum es multò peritior, illud manifestius & disertius explicare grauaris. Itaque Virtutem urbis instar esse fingas uolo, quæ ciues habeat honestissimè & integerrimè Rem publ. administrantes, quemadmodum tuus quoque præceptor, qui isthuc aliquando peruenit, idem hoc affirmare non dubitat: præterea summa sapientia uiros exornatos, magno infractoq; animo præditos, iusticiæ seruantissimos, modestia admirandos, parum infra Deorum conditionem consistentes. Cuiusmodi multa apud nos designantur, rapina, uiolentia, iniuria, habendi cupidine, eorum flagitiorum, ne tantillum quidem quenquam audere in ea urbe conspicere. Sed pacati & concordes Reipublicæ munia simul obeunt & administrant. Nec iniuria, ea enim quæ aliis in urbibus seditionum, & factiosarum contentionum concitandarum occasionem suppeditant, quorumq; gratia alter alterum clandestinis petit insidijs, ea, inquam, omnia è medio illorum sublata & remota sunt. Neque enim aut aurum, aut uoluptates, aut honores habent in precio, tanquam alicuius momenti ista apud illos habenda sint, uerum iam olim hæc in uniuersum, tanquam parum necessaria existimantes, ad benè gerendam Rempublicam, urbe eiecerunt. Itaque tranquillam quandam & omnibus modis felicem degunt uitam, bonis legibus, æqualitate, libertate, & omnibus denique bonis institutam. HERMOT. Quid igitur ô Luciane, an non tibi uidetur æquissimum esse, ut omnes certatim eius urbis ciues fieri desiderent, ita ut itineris tam laborioſi molestiam pro nihilo reputent, neque temporis longinquitate uicti, animum despondeant, certò & constanter persuasum habentes, se omni euicta difficultate in ciuium numerum relatum iri, eiusq; politiæ se participes futuros. LVCIA. Sanè per Iouem, ô Hermotime, omnibus omnes neruos in hoc intendendos esse arbitror, cætera uero negligenda, ne patriæ tenaciter nobis inhærentis magna cura habenda est. Neque ualde moueri decet, aut frangi animo parentum, aut liberorum nos detinentium complorationibus. Sed & illi pari opera ad eandem profectionem nobiscum suscipiendam cohortandi sunt. Quòd si aut sequi nos recusauerint, aut per ætatem non potuerint, illis relictis & posthabitis, recta ad urbem omnium felicissimam animo se tendendum erit, rèiectis etiam uestimentis, si eisdem amicti detineremur, illic haud dubie cõuestiendi. Neque enim periculum est, ne quis te eo nudo corpore delatum excluſurus sit. Iam enim & aliàs uirum multa canicie reuerendum differentem audiui, qui nam illic se res haberent, meq; magnopere cohortabatur ille, ut me ei ad urbem eunti comitem adiungerem, si quidem pollicebatur itineris ducem se fore, & quòd me ciuitate donare uellet, unumq; ex tribulibus facere eius adscriptum sodalitio, adeo ut nulla non ex parte benè & feliciter agerem. Cæterum ego id ætatis rectè monenti non obtemperabam, stulticia & rudibus annis dehortantibus, nondum enim egressus eram annum quintum & decimum, fortassis si secutus fuissem, iam in suburbio aut præportis consisterem. Porrò de ciuitate, si rectè cõmemini, cum alia multa, tum hæc quoq; prædicare solebat, quemadmodum omnes eius urbis incolæ essent aduenæ & peregrini, nec ullus esset indigena. Quin etiam illud addebat, non parum multos in eadem Repub. uersari barbaros, & seruilis conditionis homines informes, modicos, pauperes, breuiter neminem non eius Reipub. fore participem, quem penes modo uoluntas esset, eo tendendi. Quandoquidem illis morem ciuitate donandi aduenas affirmabat nõ sumi, aut ab externa cultus & uestitus elegãtia, aut à corporis proceritate & formositate, neque à generis splendore, aut claris maioribus, sed ea pro

nihilo

nihilo æstimari apud illos. Oportere tamẽ eos, qui ciuitatis ius indipiſci uelint, intelligentia inſtructos eſſe, rerumq; honeſtarum tangi cupidine, labore non frãgi, nullis uoluptatum illecebris capi, neque effœminari, aut emolleſcere rebus dubijs & difficilibus inter eundum ingruentibus. Quiſquis itaq; hæc præſtiterit, expoſuitq;, ubi primum urbem attigerit, actutum in ciuium communionem aſſumitur, quicunque tandem fuerit parem experturus honorem. Porrò peior, an melior, an nobilis, an ingenerоſus, an ſeruus, an liber, aut an prorſus infimæ ſortis & conditionis homo ſit, in ea ciuitate, ne nominatur quidem. HERMO. Hinc perſpicere potes Luciane, quòd non temere, aut pro rebus ſiculneis, tantos ſudores perferam, cum adeo felicis & exoptatæ Reipub. ciuis fieri concupiſcam. LVCIA. Et ego quidem harum rerum communi tecum cupiditate teneor, atque haud ſcio, an quicquam ſit, quod perinde præ his mihi uotis expetendum putem. Iam ſi in propinquo urbs ſita foret, & omnium proſpectui expoſita, iam olim, ut ſcis, nulla animi ambiguitate præpeditus, eam fuiſſem ingreſſus, inq; ea multum iam temporis uerſando contriuiſſem. Poſtea quam uero, quemadmodum uos perhibetis, nimirum tu & Heſiodus ille rapſodus, ualde procul hinc remota eſt, operepræcium mihi eſſe uidetur, ut & uiam ipſam, quæ rectà nos ad urbem ducat, inueſtigemus, nec minus operæ & ſtudij in duce quamoptimo deligendo ponamus. An non ita quoque tibi faciendum uidetur Hermotime? HERMOT. Et qui nam alia ratione eo quis perueniret? LVCIA. Nonne uides igitur immenſam multitudinem promittentium & affirmantium, ſe uiæ peritos eſſe? Multi enim ad hoc parati circũſtant, quorum nemo non ſe indigenam eſſe perſancte deierat. Cæterum non eſſe unam tantum uiam, illud apparet liquidò, ſed innumeras & ualde diuerſas, nec quicquam habentes, in quo inter ſe conueniant. Nam hæc quidem ad occidentalem plagam uirgit, illa ad ſolem exorientem, mox altera ad Septentrionem uiatorem ducit, altera uero rectà ad meridiem. Rurſus, hæc quidem per florida prata, & molles plantas ſub umbra amœna & delectabilis, nihil habens aſperitatis aut difficultatis. Altera autem petricoſa, & omnibus modis aſpera, multum exhibens uiatoribus, cum ſitis, tum ardoris, tum etiam laboris & moleſtiæ. Et tamen omnes illæ cum multæ ſint, ad eandem urbem, quæ una eſt, tendere perhibentur, tametſi ſint inter ſe diuerſiſſimæ. Inde incredibilis animum meum habet perplexitas & hæſitantia, etenim in quancunq; forte fortuna incidero, uirum quempiam circa ingreſſum diuerticuli conſiſtentem offendo, antiqua Virtute & fide admirandum, ſtatim in introitu accedẽti manus porrigentem, uehementerq; cohortantem, ut ipſius uiam ingrediar, uſq; adeo certatim unuſquiſq; illorum ſe compendioſæ uiæ gnarum eſſe iactat idẽtidem. Alios uero tota uia aberraſſe, necq; unquàm eò perueniſſe, necq; aliorũ inſequentium duces eſſe poſſe. Tandem ubi proximum acceſſero, audio & illum de uia ſua magnifice pollicentem, aliosq; malitioſe uituperantem. Ad eũ quoq; modũ facit is, qui huic uicinus eſt, & ſic deinceps omnes reliqui. Hinc itaq; uiarũ multitudo & diuerſitas non mediocriter me conturbant, animũq; meũ incertũ diuerſe diſtrahunt, maximè uero duces ipſi præter modum uociferantes, dum quiſq; ſua immodicis laudibus deprædicat. Necq; enim calleo in quã declinans, aut quem potiſſimum ex ducibus ſecutus, urbem accedere queam. HER. At ego te Luciane, ab omni hæſitatione liberabo. Etenim haud facile, ſi ijs qui ante nos idem itineris confecerunt, fidem habueris, aberrabis. LVC. Quibus tu habendum fidem dicis? aut quem ex ducibus ſequuti ſunt, aut per quam uiam ingreſſi ſunt? Iterum enim nobis ſub alia forma eadem apparet animi perplexitas, à rebus ad homines translatis. HERMOT. Quonam modo iſthuc dicis? LVCIA. Quoniam quidem qui in Platonis uiam digreſſus eſt, & illo duce ſe in uiam dedit, illam haud dubiè laudaturus eſt. Rurſus qui Epicurum ducem ſi-

Hactenus uirtutis imaginẽ deſcripſit, iã & de uia ad ipſam.

Redit ad quæſtionẽ ſuperiorẽ, quæ nam uia philoſophandi potiſſima ſit.

bi ſequendum elegit, Epicuri, ita omnino alius aliam commendabit. Tu uero ueſtram omnibus aliis præferes. Aut non ita futurum eſſe Hermotime credendum eſt? HERMOT. Et cur non? LVCIA. Proinde, ab ancipiti animi perplexitate me non liberas, cum etiamnum ignorem ex uiatoribus, cui nam potiſſimū fides adhibenda ſit. Video enim unumquenque illorum, & ipſum & ducem eius unius tantum uiæ feciſſe periculum, ac illam laudare affirmantem, hanc ſolam eſſe quæ perducat ad urbem. Ego autem num uerum dicat, ſcire non poſſum. Quod enim ad finem aliquem delatus ſit, & ciuitatem quandam conſpexerit, fortaſſe illi haud difficulter conceſſerim. Cæterum num illam uiderit, quam oportebat, in cuius Repub. ego & tu uerſari concupiſcimus, in Corinthum delati, ille autem Babilonem profectus, Corinthum ſe uidiſſe putarit, quod quidem etiamnum mihi incertum eſt. Neq; enim ille qui aliquam ciuitatem uidit, ſtatim & Corinthum uidit, ſiquidem non ſola Corinthus eſt ciuitas. Quod autem omnium maximè me facit animi incertum & ambiguum, illud eſt, quòd ſciam neceſſario unam atque adeo ueram eſſe uiam, ſiquidem nec plures quàm una Corinthus eſt, aliæ autem quoquo gentium magis uiatorem quàm in Corinthum perducunt. Niſi quis uſqueadeo delirus eſſet, & mente captus, ut putaret, & eam quæ ad Indos tendit, & in Corinthum recto tramite perducere. HER. Quonam pacto hoc fieri poſſet ô Luciane? cum alia, alio tendat. LVCIA. Proinde, ô bone Hermotime, non mediocri opus eſt conſilio in eligendis, cum uijs, tum ducibus. Neque illud uulgo iactati prouerbij committendum eſt, ut quocunque nos pedes duxerint, eo inconſultò abeamus, quomodo ita haud dubiè præcepti pro Corintho ad Babylonios, aut Bactras abiremus. Atqui ne hoc quidem ualde mihi conſultum factu uidetur, ut fortunæ tantam rem comittamus, tanq; optimam fortaſſe adprehendentes, ſi citra omnem uiarum exactam perueſtigationem, in unam aliquam quamcunque tandem temerè irrueremus. Nihil enim obſtat, quo minus & fieri poſſit, & fortaſſe iam olim in tanta temporis longinquitate factum eſt. Haud quaquam uero æquum eſſe opinor, ut tam inconſideranter de rebus adeo magnis ſpem abiiciemus, aut ita in auguſtum coactam conſtringamus, uirgultea ſcapha (quod aiunt) Aegeum aut Ionium tranſmittere uolentes. Neque enim recte aut probabiliter fortunam incuſaremus, ſi ſagittando & iaculando nō prorſus aſſecuta ſit ueram illam uiam, unam nimirum inter tot infinitas, falſas & erroneas exiſtentem. Quod nec Homerico quidem ſagittario conceſſum fuit, qui cum debuiſſet columbam arcu fixam deijcere, linea uincula rupit, opinor autem fuiſſe Teucrum. Sed enim hoc multò magis rationi conſentaneum eſt, ſpem habere multa uulnerandi, & iaculo petendi, quàm omnino illud unum ex omnibus. Quoniam periculum non mediocre eſt, ſi pro recta & compendioſa uia, in unam ex erraticis & deuijs imprudentes incideremus, ſperantes fortunam meliorem pro nobis electuram eſſe: opinor autem in tali re comparatione utendum & demonſtrandum eſſe. Neque enim promptum & facile eſt reuocare curſum, ſaluumq; & incolumem retrò euadere, ſi quis ſoluta naui mari ſeſe met commiſerit: uerum neceſſarium eſt, in pelago fluctuum arbitrio iactari & circumferri, nauſeantem ut plurimum, & metu perculſum, capitecq; marinis fluctibus grauatum. Aequum uero fuerat, ſub initium priuſquam uela uentis permiſiſſet, conſcēſſa ſpecula explorare ſi mare eſſet nauigabile, & ſecundus flaret uentus, Corinthum nauigare uolentibus. Et per Iouem quidem gubernator qui ſpiam optimus ſummo cum iudicio illi deligendus fuerat, præterea nauis ſatis firma conquirenda, quæ tantis fluctibus & curſui par eſſe potuiſſet. HERMOT. Eſt quidem Luciane, quod dicis non improbandum. Verum enimuero hoc ſatis certò ſcio, quòd ſi etiam per circulum omnes ad unū

Amplificatio à ſimili.

Alia à fine.

acceſ-

acceſſeris, non tamen alios inuenies, neq; duces meliores, neque gubernatores maiori peritia præditos quàm Stoicos. Atque ſi animus tibi eſt aliquando Corinthum perueniendi, illos ſequendos eſſe putabis, per Chryſippi & Zenonis ueſtigia incendendo, alioqui fruſtra hanc uiam tentabis. LVCIAN. An non ſentis, ô Hermotime, commune quiddam te dixiſſe, haud dubiè em̃ hoc ipſum dixerit, & quiſque qui communem cum Platone uiam ingreditur, & qui Epicurum ducem ſequitur: inſuper & alij, me uidelicet Corinthum nunquam uenturum, niſi cum illorum aliquo itineri memet accingam, ita ut neceſſariũ mihi eſſe uideam, aut omnibus ſine diſcrimine credere, quod abſurdiſſimum eſt, aut omnibus iuxtà diffidere, quod quidem multò tutiſſimum eſſe opinor, donec uera pollicentem inuenerimus. Age uero, ſi quemadmodum nunc ignarus ſum, etiamnum certum non habens, qui nam ex omnium philoſophantium ordine & numero uerum diceret, ueſtræ ſectæ me addicerem, habita tibi fide uiro amico & familiari, attamen Stoicæ ſaltem philoſophiæ perito, tantumq; unicam illam uiam ingreſſo. Poſtea uero Deorum aliquis ab inferis in uitam reuocaret Platonem & Ariſtotelem, præterea etiam alios omnis generis philoſophos. Illi autem circumſiſtentes interrogarent, & per Iouem quoque in ius pertractum contumeliæ accuſarent, dicentes: Quid uero paſſus es optime Luciane, aut à quo perſuaſus Chryſippum & Zenonẽ nobis, qui multò antè fuerimus, propoſueris, homines heri & paulo antè natos, cum nos neque ſermonis participes feceris, neque prorſus quæ loquamur tentaris. Quòd ſi hæc ab illis dicerentur, quid nam illis reſponderem? An ſatis mihi fore exiſtimas, ſi dixero me ab Hermotimo uiro familiari ita perſuaſum eſſe? Atqui dicerent, ſat ſcio, nos uero Luciane, quis ille ſit Hermotimus iuxta cum imperitis ignoramus, ſed neque ille nos nouit. Quare æquum non fuit, omnibus in totum repudiatis, nos indicta cauſſa condemnare, fidem dantem uiro unicam tãtum in philoſophia uiam, ſed neque illam fortaſſe exactè ſatis perſpectam habendi. Sed enim legum conditores ô Luciane, ad hunc modum non imperant faciendum iudicibus, nimirum ut altero tantum audito, alteri facultas pro ſe loquendi ea quæ ex uſu ſuo eſſe intellexerit, non cõcedatur. Verum utrunque iuxtà audiendum eſſe præſcribunt, quo facilius diuerſis ſermonibus inter ſe examinatis & perpenſis, quæ uera, quæ falſa ſint inuenire queant. Quod niſi ſic factitatum fuerit, permittit lex adpellandi libertatem, ut in aliud iudiciũ ea tranſferantur, quæ illos loqui par eſt. Aut ſi quiſpiam fortaſſe illorum me interrogaret: Dicmihi, inquiens, ô Luciane, ſiquis Aethiops qui nunquam alios homines conſpexiſſet, quales nos ſumus, propterea quòd nunquã peregre extra patriam profectus ſit, in quadã corona & cõuentu Aethiopum pertinaciter affirmaret, diceretq;, nuſquam gentium homines albos aut flauos reperiri, neq; ullius alterius coloris quàm nigros, nũquid alijs fidem ſuis dictis faceret? Diceret autem ad illũ quiſpiam ex ſenioribus Athiopibus, Tu uero unde hæc cognita & explorata affirmas audaciſſime, neq; enim unq; à nobis ſuſcepta ad exteros populos profectione peregrinatus es, neq; per Iouẽ qualia apud exteras nationes ſint unquam perueſtigaſti, aut præſens oculorũ teſtimonio didiciſti. An uero hunc ſenem non rectè & grauiter ſentire prædicarem? Aut quid tu conſilij in mediũ adfers Hermotime? HER. Imò uero tuę ſententiæ aſſentior, iuſtiſſime enim mihi uidetur eius temeritas ita poſſe cõpeſci. LVC. Et quidẽ mihi ô Hermotime. Cæterũ quod poſt hac dicturus ſum quomodo tibi mecum conueniat, ſcire non poſſum. Mihi quidem & illud iam ualde perſuaſum eſt. HER. Quale nam illud eſt? LVC. Nempe uir ille probabili inductiõe inferet dicturus, ergo abſurde ꝓpoſitus eſt nobis quiſpiã Luciane, qui ſaltẽ Stoicorũ placita calluerit, quẽadmodũ amicus ille tuus Hermotimus. Cum aũt nunq; peregre profectus, neq; ad Platonis Academiã ſe cõtulerit,

Redit ad id, qd ſuprà propoſitum fuit, Stoicã uiã eſſe optimam. Confutatio à reiectione cauſſæ.

Proſopopœia cæterorum philoſophorũ ſeſe cõtra Stoicos defendentium.

A iuſto etſorma iudiciorũ

Ab abſurdo ex ſimili.

neque apud Epicurum diuerterit, neque omnino cum alio quoquam familiaritatem contraxerit. Itaque si dixerit, nihil ita pulchrum, aut ita uerum inueniri apud omnes reliquos, qualia Stoicorum sunt, & quæ ab illis asseruntur, an nō iure optimo temerarius & audax tibi uideri debeat, de omnibus definiendi & pronunciandi autoritatem sibi sumens, maximè uero cum tantum unius sectæ peritus sit, neque unquam ex Aethiopia, uel alterum pedem protulerit. Quid uero existimas illi respondendum esse? Nū uerissimum illud nos uidelicet Stoicis addictos, illorum philosophiam perdiscere, iuxta quam dignum putemus philosophari. Neq; tamen nobis obscura sunt ea, quæ dicuntur ab aliis. Siquidem præceptor noster & illa inter differendum proponit, refellens subuertensq; illa satis argutè. Num uero existimas hoc responso audito, tacituros esse Platonicos & Epicureos, tum etiam alios? An non in risum soluti iure optimo ad me dicerent, qualia nam facit familiaris tuus Hermotimus, ô Luciane? qui dignatur aduersarijs de rebus nostris fidē habere, prorsus existimans, eiusmodi esse omnia nostratia, qualia ipsi falsò confingunt & dictitant, quorū aut ipsi imperiti sunt, aut ipsam ueritatem de industria cælantes obfuscant impro bi. Aut igitur si uiderit aliquem ex athletis exercentem se priusquā in harenā descenderit, calcitrantem in aëra, aut pugnis inanem quampiam plagam inferentem, quasi cæderet aduersarium, illum ideo statim proclamabit præfectus certaminis esse inuincibilem? Aut non potius existimabit perfacile & tutum esse, ita pueriliter & iuueniliter Thrasonem gloriarum plenum agere, nullo aduersario illi repugnante: ipsam autem uictoriam tunc primum decernendā esse, quando aduersarium fortiter deuictum prostrauerit, & superior certando euaserit, altero lassitudine confecto, alioqui uero nequaquam. Proinde, neque Hermotimus ab his, qbus præceptores sui aduersum nos absentes, in umbra dimicant atque digladiantur, illos uictores esse putet, aut ea qnæ à nobis asseruntur, tam sine negocio posse refelli, aut subuerti. Quoniam illud persimile esset puerorum ædiculis, quos illi ut infirmas parare solent, ita protinus subuertunt ac diruunt. Aut per Iouem etiam his, qui exercitio sagittandi sunt occupati, qui stipulis quibuspiam colligatis, & super contum fixis, nec ita procul positis emisso telo iaculantur: ac si quando forte fortuna collimantes scopum tetigerint, stipulasq; præfixas iaculo penetrauerint, illico exclamāt, quasi re magna peracta, si telum per sarmenta euolarit. Cæterum nequaquam ad hunc mō dum Persæ facere consueuerunt, sed neque Scythæ quotquot illorum arcu & arte iaculandi præcellunt: uerum initio ipsi equis insidentes, obequitando emittunt iaculum. Deinde etiam ea ipsa faciunt mobilia, ad quæ arcu collimant, non stabilia, aut sagittam expectantia donec inciderit, sed cum plurimum fugientia, nempe feras, & maximè uolucres feriunt. Quod si nunnunquam scopus quoque feriendus est, emissi teli firmitate & impetu, lignum transuersim obiectum, aut scutum bouinis corijs confectum præponentes, transfigunt: at tunc quidem bonam spem habent, fore, ut eorum tela etiam per arma, ubi usus erit, penetrent. Quapropter ô Luciane, dic nostris uerbis Hermotimō, præceptores eius sarmentorum seu stipularum fasciculos, propositos telis petere: deinde ambitiose gloriari homines armatos se deuicisse: insuper aduersus imagines nostras depictas pugilum more depugnare, quibus etiam, ut par est, superatis, nos postratos esse existiment. Atqui unusquisque nostrum ad illos dicere possemus, quod ab Achille dictum est de Hectore: Ille meam haud quaquam galeam, cristasq; comantes Aspicere audebit. Hæc quidem uno ore dicturi sunt omnes, singulatim autem alius alia. Plato haud dubiè mihi uidetur aliquid narraturus, eorum quæ facta comperit in Sicilia, quorum non pauca habet comperta. Siquidem perhibent Geloni Syracusiorum Tyranno os fuisse putridum, infectumq; graueolentia, id quod per multum temporis illum latuit

A modo et officio iudicantis.

Obiectio cui respōdet, à persōnæ qualitate.

Amplificatio à simili.

Alia à collatitijs.

Alia ab exemplo Gelonis.

statuit, cum nemo auderet ob hoc ipsum reprehendere uirum præpotentem tyrannide, donec illi mulier peregrina adducta, rem ut se haberet, sumpta audacia exposuisset. Qua re ille inflammatus iracundia, uxorem suam accessit, grauiter cum ea expostulans, quòd illi non palàm feciſſet fœtidi oris graueolentiam, cum eius uicioſæ animæ probè ſuiſſet conſcia. Illa uero orauit ſibi habendam eſſe ueniam, propterea quòd nunquam antea ullum alium uirum ſit experta, neque cum quoquam tam propè congreſſa, ita ut pro certo putarit, in uniuerſum omnes uiros, non aliam animam ore exhalare. Itaque Hermotimus, quia cum ſolis Stoicis commercium habuit, procul dubio diceret Plato, non iniuria neſcius eſt, qualia nam aliorum ſint ora. Non diſſimilia fortaſſe & Chryſippus diceret, & his etiã multò plura, ſi illo indemnato & indicta cauſſa relicto, ad Platonis Academiam à quodam eius aſſecla perſuaſus me reciperem. Iam, ut tandem pauciſſimis uerbis totius rei ſummam complectar, ita ſtatuo, dum quidem in incerto fuerit, quæ nam uera ſit ſecta philoſophandi, nullam eſſe eligendam: propterea quòd non careat contumelia, ſi hac electa, aliam neglexerit. HER. Per ſocietatem domeſticam Luciane age, Platonem quidem & Ariſtotelem, quin etiam Epicurum, & alios miſſos faciamus. Neque enim ex dignitate mea eſt, ut aduerſus illos ego conflicter. Cæterum nos duo, ego inquam & tu, accuratè diſcutiamus, num res philoſophica tale quiddam ſit, cuiuſmodi ego eſſe affirmo. Aethiopas autem, aut Gelonis uxorculam, quorſum nam opus erat, ex Syracuſis uſq; ad noſtrum colloquium accerſere? LVCIA. Sanè illos quidem miſſos faciamus, quandoquidem tibi ad noſtram diſceptationem, parum utiles & ſuperuacanei uiſi ſunt. Tu uero dic modo, appares enim ſimilis quiddam admirandi dicturo. HERMO. Mihi equidem prorſus uidetur Lucianè, omnibus modis fieri poſſe, eum, qui tantũ modo Stoicorum dogmata perdidicerit, ex illis ad unguem cognitis, uerum noſſe, tametſi aliorum decretis poſthabitis nequaquam ſingula per diſcendo excuſſerit. Conſidera uero, tecum ad hunc modum ratione inita, ſi quis hoc tantum ad te dixerit, duabus dyadibus numerum quaternarium abſolui. Ergo tibi iam circumeundum eſt, & uirilim exquirendum ab alijs omnibus, quotquot arithmeticæ non ſunt rudes, ne fortè quiſpiam inter illos ſit qui dicat, bis duobus quinq; aut ſeptem conſtituiſ? An nõ illico tibi planum ſit eum uirum uera dicere? LVC. Illico quidem, ô Hermotime. HER. Qui igitur tibi fieri poſſe non uidetur eum, qui ſolum in Stoicorum ſcholam inciderit ueritatem dicentium, illorumq; ſermonibus planè perſuaſum, aliarum non amplius egere ductu & auſpicijs, cum certus iam factus ſit, nunq; fore, ut quatuor quinque fiant, non ſi infiniti Platones, aut Pythagoræ diuerſum affirmauerint. LVC. Nihil aduerſum, quod aiunt, dicis, ô Hermotime, cum ea quæ omnibus iam dudũ ſunt certa & perſuaſa, rebus dubijs & incertis aſſimulare non dubites, longè lateq; inter ſeſe diſſidentia. Quid aũt reſpondes? eſſe ne alium quo cum tu ſermonem ſociaris contendentẽ duas dyadas coniunctas, aut ſeptenariũ, aut undenarium numerum conſtituere? HER. Haud quaquã ego, niſi fortaſſe per inſaniam deliraret, negans ex his non niſi quatuor excreſcere. LVC. Quid aũt, incidiſti ne aliquando (& per Gratias uerum dici uolo) in Stoicum aliquem, & Epicurum, de rerum principijs, & bonorũ fine inter ſe nõ diſſidentes? HER. Nunquam. LVC. Proinde etiam atq; etiam uide, ne tuis falſis & euanidis rationibus me fraudulenter decipias, maximè uero amicum tuum exiſtentem. Cum enim nos ſubinde quæramus, qui nam in Philoſophiæ ſtudijs uera loquantur, tu nihil cunctatus hoc præoccupatum Stoicis attribuiſti, dicens, illos eſſe, qui bis duo quatuor eſſe ſtatuerint, quod quidem obſcurum eſt, num in ſe res habeat, fortaſſe enim dicerent Epicurei, aut Platonici, ueſtram hanc eſſe compoſitionem, nos autem quinque, aut ſemptem illa eſſe dicimus.

Finis & ſcopus diſputationis.

III.

Alia defenſio Stoicorũ, cõtinens hanc quæſticnẽ: an ex una aliqua uia ueritas cõparari poſſit, an omnes cognoſcẽdæ.

Cõfutatio ab inæqualitate ſimilitudinis

An

Ab exemplis dogmatum.

An non uidentur hoc ipsum tibi egregiè præstare, cum uobis hoc solum quod honestum est bonum esse putantibus, Epicurei uoluptatem summum bonum esse statuant. Et cum uos pertinacissimè contendatis, omnia esse corporea, Plato tamen eius opinionis est, ut censeat in rerum natura, nonnihil quoq; esse incorporeum. Et quod primo loco dixi, nimium auidè illud, quod in dubio uersatur, tanquam minimè dubitanter proprium illud Stoicis habendum tradidisti. Iam cum alij hoc sibi uendicent, dicantq; illud esse, sanè ibi tum summo iudicio opus esse opinor. Porrò autem si apud omnes in confesso esset, solos Stoicos uerè autumare, bis duo esse quatuor, alijs mea quidem sententia concedendum est. Quamdiu uero ea de re inter ipsos contentiosè digladiantes anceps est controuersia, omnes exæquo audiendi sunt, aut compertum habere uideri, nos ad gratiam ferre iudicium. HERM. Non uidere mihi Luciane intellexisse, quid dicere uoluerim. LVCI. Ergo crassius & manifestius explicandum tibi erit aliud quippiam dicturo, tantum uide ne tale aliquid dehinc adducas.

Alia defensio per diuisionē à simili.

HERM. Scies actutum cuiusmodi sit quod dico. Ponamus enim duos aliquos in Aesculapij, aut Dionysij fanum ingressos, deinde phialam quandam è rebus sacris esse sublatam, atque deperditam, haud dubiè iam summopere necessarium est, ut ambos inuestigatione habita perscrutemur, uter nam illorum phialam in sinu abditam habeat. LVC. Maximè. HER. Omnino autem alterum habere necesse est. LVC. Et cur non, siquidem deperdita est. HER. Proinde, si apud priorem amissam phialam inueneris, alterum nequaquam exuendū esse putas, iam enim palàm est illam non habere. LVC. Sanè palàm est. HER. Et si in prioris sinu reperta non fuerit, alterum habere sanè consentaneum est, neq; hic longa perscrutatione opus est. LVC. Certè enim habet. HER. Ergo nos quoq;, si apud Stoicos phialam iam inuentam habemus, alios perscrutandos esse superuacuum & indignum existimamus, habentes quod dudum tantopere quærebamus: aut quam ob rem inani labore nos ipsos amplius defatigaremus? LVCIA. Nullius profecto gratia, si reperta phiala penes uos fuerit, illaq; incerta pro certo compertum habetis, illud ipsum esse, quod erat deperditum: aut planè uobis cognitum est donarium. Iam uero, ô amice, non saltem duo sunt, qui templum ingrediuntur, ut necessarium sit alterum habere rem furto subtractam, uerum profecto illorum magna est copia. Deinde non minus obscurum est, quid illud tandem sit, quod deperditum est, num phiala quæpiam, num scyphus, num corona? Quotquot enim sacerdotes sunt, subinde alius aliud esse affirmat: quippe qui neque de ipsa materia unanimiter consentiunt, uerum hi ex ære, alij ex argento factum, partim autem aureum, partim uero argenteum illud esse dictitant. Itaq; planè operæ precium esse uides, detractis uestimentis omnes in templum ingressos exui, si animus est rem amissam inuenire. Quanquam enim apud primum aurea phiala tibi reperta fuerit, nihilo secus tamē & cæteri pari opera sunt exeundi. HERMO. Quam ob rem, ô Luciane. LVC. Propterea quòd incertum sit, num phiala illud ipsum sit, quod erat amissum. Tametsi uero & hoc uno ore omnes confessi fuerant, haud tamen omnes auream fuisse phialam confirmabunt. Porrò autem ut maximè inter omnes constet, auream phialam esse amissam, tamen ne sic quidem alios perscrutandi finem facies, neque enim tibi constabit, num Dei sit illa ipsa, aut non reputas infinitas esse phialas aureas.

Cōfutatio ab inæqualitate similitudinis

HERMOT. Sanè censeo LVCIA. Igitur omnibus modis necessarium est perscrutantem omnes accedere, & illis quæ apud quenquam inuenerit in medium depositis, conijcere, quid nam ex eisdem diuinum donarium potissimum sit existimandum. Etenim quod omnium maximè dubio inuoluit animum, illud est, quod unusquisque exutorum aliquid apud se habeat, hic scyphum, ille phialam, alius coronam, & hic quidem ex ferro fabricatam, alter autem

tem auream, tertius argenteam. Nondum uero clarum est & perspicuum, num hæc sit res sacra, quòd habetur. Quare magnam tibi impositam esse uides necessitatem dubitandi, quem nam ex tanto numero sacrilegij insimules. Vbi uero omnibus essent paria & similia, iuxta foret incertum cognitu, qui nam diuina donaria sustulisset, sunt enim harum rerum possessiones etiam priuatæ. Cæterum ignorantiæ causſam unam esse arbitror, quòd nullo titulo inscripta sit deperdita phiala. Ponamus enim amissam esse phialam, quæ si Dei nomine, aut eius qui illam templo dicatam consecrauit, foret insignita titulo, minori in perscrutando labore defatigaremur, & ea quæ in scriptiuncula notata foret reperta, finem faceremus alios exeundi & perturbandi. Opinor autem Hermotime, iam te sæpenumero gymnicis certaminibus interfuisse. HERM. Et rectè quidem opinaris, iam enim persæpe interfui. LVC. Nunquid igitur etiam aliquando iuxta Athlothetas consedisti? HERM. Per Iouem nuper in Olympijs læuum latus iudicum sedendo claudebam, Euandrida Elei filio inter ciues suos spectaculum mihi præoccupāte. Cupiebam enim singula propius inspecta cognoscere, quæ fierent circa iudices. LVC. Proinde, etiam illud exploratum habes, qua sortiendi ratione uti soleant, cui nam cum quoq; luctandum, aut Pancratio decertandum sit. HER. Planè perspectum habeo. LVC. Longè itaque promptius & melius tu expedies, qui ista propius & curiosius sis cōtemplatus. HERM. Apud priscos quidem prçsidente in certaminibus Hercule, laurea folia. LVC. Ne mihi quæso priscorum instituta percenseas, Hermotime, sed quæ ipse coram conspexisti, cedo. HER. Initio quidem urna argentea Deo sacra in medium proponitur, in eam paruæ quædam sortes conijciuntur, fabacea fermè magnitudine literis inscriptæ. Inscribuntur autem duæ utraque uidelicet litera α, deinde in alteras duas scribitur β, mox in alias γ, ac deinceps iuxta eandem rationem inscribuntur, & reliquæ pro numero athletarum, si plures fuerint, ita ut semper binæ sortes ijsdem sint insignitæ literis. Accedit deinde quisque ex athletis susceptis uotis Ioui supplicans, immissaq; in urnam manu, unam ex sortibus extrahit, & post illum alius. Quibus singulis assistens flagellifer protensa manu obstat, ne legantur literæ, quæ à singulis extractæ sunt. Cæterum ubi iam singuli singulas sortes habuerint, tum demum Alytarches, ut ego opinor, aut unus ex iudicibus, neque enim amplius memoria teneo, circumeundo contemplatur, & explorat sortes in circulo consistentium. Atque ita eum quidem, qui α habuerit, cum altero sortem α inscriptam habente, aut luctu, aut Pancratio decertaturum committit. Deinde pari ratione etiam eum, qui β habet extractum cum altero eiusdem literæ, qui tenor committendi seruatur, etiam in alijs consimilium literarū sortes habentibus. Et hæc est ratio componendorum athletarum numero illorum æquali seu pari existente, nimirum octo aut quatuor, aut duodecim illorum fuerint. Quòd si dispares accesserint, quinque uidelicet, aut septem seu nouem, tum litera quæpiam superuacua sorti inscripta, unà cum alijs in urnam mittitur, non habens literam sibi respondentem. Quicunq; ergo illam extrahendo consecutus fuerit, alijs ad ultimum usque præsidet, expectans donec alij finitis certaminibus decertauerint, neque enim habet literam suæ oppositam. Estq; illa non mediocris athletæ felicitas, quippe qui ad huc uiribus integer, cum defessis congressurus sit. LVC. Iam quidem paulisper interquiesce: etenim illud est, cuius egebam maximè, ergo illorū iam nouem sunt, omnesq; immissa in urnā manu, sortem extraxerunt, tu uero age iā circumeundo (prospectatore eñ certaminis iudicis officiū tibi deferam) contemplare literas. Haud quaq; eñ credo prius te cogniturū, quis ex illis prçses dicendus sit, q; ad omnes ueneris, & illos inter se cōposueris. HE. Quorsum uero ista dicis Luciane.

Superiori similitudini opponit aliā

LVC.

LVC. Horsum uidelicet, quòd nullo modo fieri posse uideatur, ut ilico reperiatur litera illa declarans præsidem, fortasse enim inuenire potes literam, incertus tamen eris, num illa sit, neq; enim ulla exceptione prædictum est κ, aut μ, aut ι, fore eam literam, quæ præsidem sit constitutura. Atqui ubi in α incideris, alius α habens tibi quærendus est, quo inuento, illos inter se ad congrediendum cõponis. Deinceps in β prolapsus, alterũ β ubi sit studes inuestigare, quod inuento aduersum est. Ac ita quidẽ agis cum cæteris omnibus, donec ille tibi relictus fuerit, qui solitariam habuerit literam, nullum aduersarium indicantem. HER. Quid autẽ si ad illum forte fortuna prima, aut secunda uice delatus fueris, quid tum faciendum tibi uidetur? LVC. Nihil equidem, uerum tu græcorum iudex scire possim quid facturus sis, an actutum eundem pro præside iis proclamaturus, aut potius putes omnes in circulo necessario accedendos & inspiciendos esse, num uspiam consimilis penes aliquem relicta esset litera, ita ut nisi omnium sortes uiritim tibi inspectæ fuerint, nunquam cognosces præsidem. HER. At qui perfacile scire possum Luciane, nouem illorum existentibus. Etenim si primo aut secundo loco inuenero, planè certus sum, eum fore præsidem, qui eo sortem inscriptam habuerit. LVC. Quonam pacto ô Hermotime? HERM. Ad hunc quidem modum, illorum enim duo α habere certum est, consimiliter etiam alij duo β, sibi uendicant. Iam cum adhuc quatuor sint reliqui, duos illorum γ, alteros δ, extraxisse, dubium non est. Et iam quatuor literæ in octo athletas distributæ & absumptæ sunt. Pro certo igitur constat tantummodo supereſſe ε, quod qui extraxerit, præses haud dubiè constituitur. LVC. Vtrum igitur Hermotime, collaudem ne ego te ob singularem ingenij tui industriam, an placet, ut ea refellam, quibuscunq; tandem probabiliter contradici posse reor? HER. Ita per Iouem, uehementer enim animi pendeo, etiam atq; etiam cogitans, quid nam his ratione probabili possis contradicere. LVC. Equidem tu, quemadmodum literæ pinguntur ex ordine, dixisti, ueluti primo loco α ponitur, secundo ε, ac deinceps aliæ, secundum illarum seriem, usq; ad unam illam, in qua terminatur athletarum numerus. Et sanè facile assentior tibi ita fieri in Olympicis certaminibus. Quid autem si non seruato literarum ordine quinq; ex omnibus indiscriminatim eligeremus, uidelicet ipsum χ, deinde σ, mox ζ, postremo κ, & θ. Quatuor itaq; literæ octo sortibus inscribentur, ipsum autem ζ super nonam solum, quo præses nobis indicabitur. Quid ergo iam faciesstatim sub initium literula ζ, inuenta? Quomodo uero cognosces præsidem existentem eum qui illam habuerit, nisi omnes accedens, nihil huiusmodi inueneris? Neq; enim tibi integrum erit, quemadmodum nunc ex illarum ordine cognoscendi præsidis coniecturam facere. HERMO. Rem arduam ex me interrogas, ad quam ut tibi respondeam, mihi promptum non est. LVC. Age si placet hoc ipsum alia ratione considerandum tibi proponam. Quid si nullis literarum figuris, sed signis quibusdam & characteribus sortes connotarentur, cuiusmodi permulta literarum loco depingunt Aegyptij, puta homines caninis, aut leoninis capitibus. Aut illa quidem, si uidetur, missa faciamus, cũ sint peregrina & exotica, & à nostro instituto prorsus aliena. Age uero simplicia illa & uniformia sortibus inscribamus, quemadmodum fieri potest assimulantes, nimirum binis sortibus homines, deinde binos equos alteris binis, mox duos gallos, postremo duos canes. Porrò nonæ, tanquam præstantissimæ, leonis imago insculpta sit. Proinde si mox initio in sortem leoninam ferentem imaginem incideris, quibus nam coniecturis persuasus, dices eam esse, qua præses designatur, nisi omnes accuratè circumspiciendo perlustraueris, num quis etiam alius præter hunc adsit, habens sortem leoniferam. HER. Nihil habeo Luciane, quod tibi ad hæc respondeam. Non iniuria, neq; enim uideo, quid possit apte respondi, adeo, ut si animum induxerimus, aut eum inuenire, penes quẽ sacra sit phiala, aut quæ inter athletas

præsi-

præsidis loco habendus sit, aut cuius ductu & auspicio felicissimè in Corinthum urbem illam florentissimam peruenire queamus, omnes necessario accedendos esse putem, summaq; diligentia detractis uestimentis, omnibus tentatis solertissimè exquirendos, etenim uix etiam sic ueritatem indagantes perueſtigabimus. Quod si quis mihi unquam futurus esset consiliarius fide dignus super rebus philosophicis, contendens omnino operam esse nauandam philosophiæ studijs, ille demum solus erit, quem eorum quæ dicuntur ab omnibus, ad unguem peritum esse cognouero. Reliquos autem omnes ut inutiles, & nulla re dignos contemnam, nihil fidei illis habiturus, donec etiam unius fuerint nescij, quæ fortasse ex illis esse possit omnium optima. Neque enim si quis adducto homine formoso dicat, hunc ex omnibus hominem esse formosissimum, statim ille suis uerbis mihi fidem facturus est, ut credam eum uera loqui, nisi certum habuero, omnes homines illi uisos esse: fieri enim fortasse potest, ut hic homo non sit contemnendæ elegantiæ: quod autem summæ sit inter omnes formæ & uenustatis, scire haud quaquam possum, nondum uisis omnibus. Nos porro non formoso tantum egemus, sed formosissimo, quem nisi inuenerimus, parũ suda tum, & nihil actum esse putabo. Non enim cõtenti erimus, in qualemcunq; tandem amabilis & honestæ formæ hominem inciderimus, uerum summam illam qua maior esse non potest, formæ elegantiam perueſtigamus, quam necessariò unam esse negare non potes. HER. Vera sunt hæc. LVCIA Quando ergo aliquem mihi produces, totius in philosophia itineris peritum, quemq; ea non fugiant, quæ cum à Pythagora, tum à Platone, præterea quæ ab Aristotele, Chrysippo & Epicuro, aliisq; omnibus dicuntur & affirmantur. Denique, qui una uia ex omnibus electa experimento edoctus pro certo compertum habeat, eam solam esse uiam, quæ recta ducat uiatores ad felicitatem tanto perquæsitam. Etenim, si talem quempiam quærendo consecuti essemus, desineremus nos molestis onerare negocijs. HER. Haud quaquam Luciane, eiusmodi uir inuentu facilis est. LVC. Quid igitur faciemus Hermotime, neque enim animus abijciendus est, propterea quod eiusmodi ducis inopia in præsentia laboramus. Ergo illud aggrediamur, quod facto mihi uidetur multo consultissimum & tutissimũ, ut quisque ab initio exorsus, omnes sectas percurrat, eaq; accurata & diligenti indagine consultando examinet, quæ dicta sunt ab omnibus. HERM. Quantum quidem tua uerba intelligo, ita facto opus esse uidetur, nisi quod illud quod non multo antè à te dictum est, cum his mihi pugnare uidetur, uidelicet arduũ & graue esse, eum qui uni uiæ iam sese tradiderat expãsis denuo uelis recurrere. Quo modo enim fieri potest, ut is qui in priori iam occupatus detinetur, reliquas omnes percurrat. LVC. Illud equidem paucis tibi expediam, nimirum Theſei institutum imitabimur, filoq; à tragica illa Ariadne accepto, nullum non Labyrinthum ingrediemur, nec dubitò quin sine negocio, tantum ductu fili ita nobis licebit regredi. HERMO. At unde tandem nobis illa Ariadne comparebit, aut unde filum parabimus? LVCIA. Bonum habe animum ò amice, iam enim uideor mihi reperisse, cuius ductum sequuti haud dubiè egrediemur. HER. Quod nam igitur illud est? LVC. Certè meum non est quod dicturus sum, sed cuiusdam ex sapientibus uiri summi, nempe illud: sobrius esto, & memento diffidendum esse. Etenim, si minimè leuiter & facile persuasi, quibusuis auditis fidem habuerimus, sed more iudicum, alijs quoque fandi copiam concesserimus, fortasse haud difficulter horum Labyrinthorum inextricabiles errores effugiemus. HERMOT. Benè sanè dicis, illud quoque nobis faciendum intelligo. LVC. Videlicet, cæterum ad quem illorum omnium primum nos conferemus? aut non permagni illud interesse putas? Ab eo tandem quicunq; sit, incipiamus, nempe à Pythagora, quandoquidem ita cessit. Quantum uero temporis statuemus omnibus Pythagoricæ philosophiæ placitis perdiscendis suf-

Adaptatio similitudinis & finis quæstionis. Oẽs esse cognoscẽdas uias, eiq; ueram eligere uelit.

Amplificatio à simili.

γνῶμη, quæ monet quo pacto philosophi legendi sint.

Quoet quanto tẽpore quisq; philosophi cognoscendi. et hic locus sine disputationis seu scopũ (de quo suprà) confirmat uidelicet q; impoßibile sit, omnes philosophorum doctrinas & uias cognoscere ut ex ijs quæ uera sit, eligatur.

fecturum? Volo autem annos, in quibus sub initium Pythagoricæ sectæ candidatis consilescendum est, excipi. Opinor omnino cum illis quinq; satis fore triginta, aut ad minimum omnibus modis uiginti peropus est. HER. Ponamus ita esse, deinceps uero totidem alij Platoni concedendi sunt, ac mox nihilo pauciores Aristoteli. LVC. Non pauciores profecto. HER. Chrysippo autem quot impendendi sint, non est quod multis te interrogem. Iam enim certus, antea ex te audiui quadraginta uix sufficturos esse. LVC. Ita sanè. Deinde Epicuro & alijs. Quòd autem non nimium illis tribuere uidear, hinc perdisces facillimè, apud animum tuum considerando, quot nam sint octogenarij cum Stoici tum Epicurei, atq; etiam Platonici ingenuè fatentes, nondum cuncta suæ sectæ sibi esse explorata & cognita, ita ut in disciplinarum cognitione, nihil in ipsis desiderari queat. Quòd si alij in hoc tergiuersari uidentur, non tamen, ut opinor, hoc negabit Chrysippus & Aristoteles & Plato. Potissimum autem præ cunctis Socrates, illis certò non postponendus, qui omnium testimonio professus est, se nõ tantum omnia, sed in uniuersum nihil nosse, aut hoc tamen se scire, quod nesciret. Computemus igitur subducta ratione ab initio, uiginti Pythagoræ attributi sunt, deinde totidem alij Platoni, mox nihilo pauciores alijs cõcessimus. Quot ergo in summa isti sunt anni simul comprehensi, si decem saltem in philosophia disciplinarum sectas constituerimus. HERM. Plures quàm ducenti ó Luciane. LVCI. Ergo si tibi consultum factu uidetur, quarta pars annorum auferatur, saltem quindecim studijs nostris satisfacere putantes, aut omnino partem dimidiam. HERMOT. Tu quidem multò melius hac de re, quid faciendum sit, statues. Ego hoc probè perspicio, per quàm paucos, ad hunc modum, omnes sectas percursuros, tametsi statim abineunte puericia philosophiæ studium exorsi fuerint. LVC. Quid autem faciendum suades Hermotime, cum ita se res habeat? An subuertenda & refellenda ea existimas, quæ iam antè haud dubitanter confessi sumus, neminem uidelicet unquam electurum, id quod ex multis omnium est præstantissimum, nisi omnium facto periculo singula degustauerit. Adeo ut qui magistra experientia delectum non habuerit, ei oraculo magis aut responso Veritatem inuestigandam esse. An non istiusmodi inter nos dicta sunt? HERMOT. Sanè. LVC. Proinde summopere necessarium esse uideo, tantum temporis nos ætatem agere, si unquam omnibus pertentatis rectè elige reconsilium est, iamq; acto delectu philosophiæ incumbere, qua percepta & cognita felicem uitã uiuere queamus. Prius uero quàm ita fecerimus, in tenebris, quod aiunt, saltaremus, in quæcunque inciderimus illiso pede impingimus. Et quodcũq; primum in manus nobis uenerit, illud quod quærimus esse existimabimus, propter ueritatis ignorantiã. Quòd si etiam maximè bona fortuna ad illud delati fuerimus, constanter tamen nunq; sciemus, num id sit quod tantopere à nobis quæsitum est. Sunt enim non parum multa his ipsis similia, singulis affirmantibus hoc ipsum esse multò omnium uerissimum. HER. Haud scio, ô Luciane, quàm mihi uideare argumenta persuasionis bonarumq; rationũ plena inter disputandum producere, uerum enimuero non mediocriter me perturbas ista differendo, nimiumq; argutè & anxiè disquirendo, quod ad rem parum attinet. Fortasse autem uideor etiam in auspicato hodie pedem domo exruliſſe, cum egressus tibi obuiam uenerim, qui me propè spei portum consistentem, ineuitabilem animi desperationem iniecisti, Veritatis inuentionem impossibilem esse ostendens, tantum uidelicet temporis requirentem. LVC. Cur ergo hoc ipsum, ô amice, non multò iustius cum patre tuo Menecrate, & matre tua, quodcunque tandem illi nomen fuerit, neque enim teneo, expostulas? aut potius cum natura omnium nostrum parente, quòd te quoque non ut Tithonum annosum & longæuum constituerit, sed præfinito destinarit homini uitam etiam

longis-

longissimam centum annorum numerum non excedentem. Cæterum, ego te cum considerando repperi, quod è disputatione nostra potissimum potuit elici. HER. Nequaquam, uerum tu semper quidem conuiciator es, atq; haud scio qui nam factum sit, ut tu extremè odio habeas philosophiam, eosq; qui sapientiæ studijs sunt addicti, salibus & dicterijs delusos naso suspendas. LVCI. Cuiusmodi nam res sit Veritas ô Hermotime, uos lõgè melius & promptius, qui sapientia ornati estis, expedietis, nimirum tu & præceptor tuus. Ego saltem hoc me planè scire arbitror, hanc non nimium auditu iucundam, & dulcem esse mortalibus, quoniam longè late q; mendacio est inferior & uilior. Est enim hoc apud homines multò in speciem formosius & præcellentius, atque hoc nomine quoque auditu iucundius & dulcius. Illa uero, quia nihil in se habet insynceritatis aut adulterini, cuius sibi esset conscia, magna cum libertate disserit inter homines, eamq; ob rem pleriſque intolerabilem adfert molestiam. Quemadmodum & tu nunc indignaris, nec mea dicta fers humaniter, quibus tecum super hisce rebus Veritatem erui, tibiq; planè indicium feci, cuiusmodi ea sint, quorum utrique iuxtà immodico & amore & desiderio teneamur, quã prorsus illa nactu non sint facilia. Veluti si statuam aliquam non informem infandô amore deperires, eaq; te posse potiri, in animum induceres, suspicans esse hominem. Ego uero intuitus, aut lapideum, aut æreum esse simulachrum pro mea in te beneuolentia tibi significarem, rerum quarum potiundarum nulla esset relicta copia, te amore capi, ac tu iniquum tunc & maleuolentem me tibi censeres, quia nolim te decipi absurda & monstrosa, nec spei consentanea sperantem. HERM. Eò igitur hæc tibi dicta sunt Luciane, quasi putes nullam operam philosophiæ studijs nobis nauandam esse, sed oportere nos socordiæ & inertiæ addictos priuatam uitam in terris agere. LVCIA. Et quando aut ubi ista me dicentem audiuisti? Ego quidem non eò, quasi non sit philosophandũ ista dico, uerum quandoquidem omnino philosophiæ studendum est, uiæ autem ad illam sint non paucæ, quarum nullum non perhibetur compendiosissimum esse ad Virtutem diuerticulum, tametsi etiamnum in incerto sit, quæ ex illis uera sit, diligentem & exquisitam diuisionem faciendã esse existimo. Qui enim fieri posse sperem, multis nobis propositis, ex illis eligere quod optimum est, nisi quis omnia faciendi periculi gratia accesserit. Deinde, num longa adhuc superſit peregrinatio, aut an finis iam instare uisus sit. Cæterum quid tibi uidetur? iam enim de integro te interrogabo, num eum qui sub initium tibi occurrerit, sequeris? cumq; illo communibus philosophiæ disciplinis inuigilabis atque ille te certum faciet? HERMO. Quid uero tibi amplius respondeam? qui neges quenquam rectè discernere posse, nisi phœnicis annos uixerit, omnesq; per orbem periculum faciendo accesserit. Neque dignum ducis fidem habere illis, qui iam olim harum rerum sunt expertissimi, neque multis illis ista collaudantibus, suoq; testimonio comprobantibus. LVCIA. Quos tu mihi multos illos narras, num qui harum rerum sunt probè gnari, & ijdem iam omnium facta indagine periti. Quòd si quispiam talis esset, mihi quidem uel unus sufficeret, neque multis opus haberem. Porrò si imperitos dixeris, nunquam illorum multitudine adduci potero ad credendum, donec de omnibus nullius ignari definiendi facultatem sibi parauerint. HERMOT. Proinde, tu solus Veritatem perspexisti, cæteri uero quotquot philosophantur, in uniuersum omnes uecordes sunt, & sine iudicio. LVCIA. Tu quidem Hermotime, falso me mendacij coarguis, cum dicere non uerearis, quòd me ipse cæteris omnibus anteponam, aut omnino in numero eruditorum haberi contendam, parumq; memor esse uidere eorum, quæ per me antè dicta sunt. Neq; quidem me præ aliis Veritatem dinoscere contentiose uociferor, uerum ingenuè fateor, me cum alijs omnibus iuxtà ignarum esse. HER. Atqui Luciane, quòd ais omnes acce-

Redit ad propositionẽ mitigãdo illam diuisione.

dendos esse, eorumq; experimentum sumendũ, quæ dicuntur ab alijs, neq; aliã rationem meliorũ eligendorum supereſſe, fortaſſe non ualde improbarim. Cæterum cuiq; experientiæ tot annos impẽdi oportere, perquàm ridiculum mihi uidetur, quaſi uero non & è paucis cuncta perdiſci queant. Mihi equidem iſta perpendenti, haud quaquam graue, aut operoſum hoc uidetur, quodq; multo exercitio eget minimè. Siquidem aiunt quendam ex ſtatuarijs, opinor autem fuiſſe Phidiam, tantum ab ungue leonis conſpecto æſtimaſſe, in quantam magnitudinem totus leo exurgeret, ſi iuxta unguis rationem fuiſſet ſculptus atq; formatus. Neque mihi dubium eſt, quin & tu, ſi quis tantum hominis manum tibi commõſtraret, reliquo corpore obuelato, nihil cunctatus actutum ſcies hominem eſſe, quod abſconditum eſt, & ſi totum corpus non uideris. Ita quoque rerum capita, de quibus multus eſt multorum ſermo, ſine negocio in exiguo etiam puncto diei perdiſces. Accurata autem, & exacta harum rerum cognitio, cui conſequendæ longa perquiſitione opus eſt, nullo modo ad electionem melioris requiritur, uerum etiam ab illis quæ dixi, indicium facere licebit. LVCI. Papæ, quàm firma ſunt & fortia quæ dixiſti Hermotime, contendens ex partibus totum cognoſci poſſe. Quanquam ego me tuæ ſententiæ diuerſum audire memini, ut qui totum cognouerit, etiam partem perſpectam habeat. Porrò qui partem ſaltem, is non ſtatim etiam totum habet cognitũ. Iam tu hoc mihi quoq; reſponde, quomodo Phidias, quondam leonis ungue cõſpecto, cognoſcere potuit leoninum eſſe unguem, niſi antè alias totum leonem uidiſſet? An uero tu hominis manu ſaltem uiſa dicere poſſes hominis eſſe, cum antea hominem neque uidiſſes neq; cognouiſſes unquam? Cur autem taces? Nunquid uis, ut ego pro te reſpondeam, ad quæſtionem tibi propoſitam, uidelicet, quod nullo modo poſſes? adeo ut periculum ſit, ne Phidias infecta re abeat, leone ne quicquàm incepto & exculpto. Nihil enim iſta ad Bacchũ, quę à te proponuntur, faciunt. Aut quomodo hæc inter ſe ſunt ſimilia? Neque enim tibi & Phidiæ alia cognoſcendarum partium cauſſa fuit, quàm prior totius cognitio, hominis dico & leonis. Cæterum in philoſophia, nempe quam tradunt Stoici, quo nam pacto ex aliqua parte cognita, etiam reliqua cognoſces? Aut quomodo illa ut honeſta & pulchra demonſtrabis? Neque enim totum nouiſti, cuius illa ſunt partes. Quod autem dicis, totius philoſophiæ capita, auditu facilè poſſe comprehendi, etiam immodica diei portiuncula, nimirum quæ rerum ſint principia, qui fines, quã opinionem de Dijs habeant philoſophi, præterea quid animam eſſe ſentiant. Et quod nonnulli omnia corporea eſſe affirment, rurſum alij etiam pleraque incorporea eſſe contendant. Tum quod pars illorum uoluptatem, pars autem neſcio quod honeſtum, ſummum bonum, felicitatemq; eſſe ſtatuant, atque id genus ſexcenta alia. Hæc, inquam, auditu facile diſcerni & definiri poſſe, nihiliq; in his excutiendis & ſtatuendis eſſe operæ, noſſe autem eum qui uera dicat, uide ne unius ſaltem dieculæ particulam requirat, ſed multorum potius dierũ opus & labor ſit. Aut quid animi illis fuiſſe putas, qui de his ipſis rebus, aliquot librorum centurias & Chyliades conſcribere non grauati ſunt; nimirum non ob aliam cauſſam, quàm ut perſuaſum facerent omnibus uera eſſe, ut mea fert opinio, pauca illa & modica, quæ tibi uidentur facilia, nulloq; labore comprehenſibilia. Iam uero omnino uate tibi opus eſſe opinor ad meliorum electionem faciendam, niſi, ut dixi, exercitij impigro ſtudio illud conſecutus fueris, ut in deligendo accuratè uniuerſa diſcutias, & unumquemque totũm ad unguem exploratum cognoueris. Haud enim ualde negauerim hoc pacto philoſophiam in compendium contrahi poſſe, neq; habituram multas uariarum rerum comprehenſiones, neque ullam moram aut cunctationem, ſi conſtitutum uatem omnium rerum capita percenſentem audieris, & inter audiendum ad ſingula mactatis hoſtijs ſacra feceris. Hoc enim pacto infinitis labo-

Confutatio tẽporis, quod à Luciano præfinitũ fuerat ad ſingulos cognoſcẽdos

Diluit obiectionẽ ab ipſi us argumẽti ſerie, et ab inæqualitate exempli.

Amplificatio à ſigno.

laboribus Deus te ſubleuabit, poſteaquam ex oblatis extis tibi commonſtrauerit, quæ nam potiſſimum tibi eligenda ſint. Quòd ſi autem uolueris, & aliud multò minoris negocij compendium eligendi tibi ſubijciam, quod ſecutus, neq; uictimæ tibi offerendæ ſunt, neq; ullus ex ſacerdotibus magna mercede conducendis tibi aſciſcendus eſt: uerum coniectis in urnam literulis, cuiusque philoſophorum nomina habentibus, iube puerum aliquem impuberem floreſcente ætatula, ad urnam accedentem extrahere, eam literam, quæcunque primum illi ſub manum uenerit, ac tandem inſpecta literula ducem cognoſces, quem tibi in philoſophia ſequendum exiſtimo. HERM. Iſta quidem Luciane, ſcurrili dicacitate à te, & non ex animo, dicta ſunt. Tu uero reſpõde mihi, nunquam ne ipſe uinum commercatus es? LVCIA. Et perſæpe quidem. HER. Nunquid ergo per orbem circuire ſoles, quotquot in urbe ſunt caupones, deguſtãs, licitans, atque expendens uina? LVCIA. Nequaquam. HERM. Opinor enim illud, cui ſub initium bono & digno incideris, auferendum tibi eſſe. LVC. Ità per Iouem. HERM. Proinde à modica illa & tenui deguſtatiuncula, pronunciare iam potes de toto uino cuiuſmodi ſit. LVC. Haud dubiè poſſum. HERMO. Porrò ſi diceres, aſſiſtens cauponibus, poſteaquam uini ſectarium coëmere ſtatuerim: Agite ô amici, date quæſo unuſquiſq; ueſtrum totum dolium mihi ebibendum, ut omnibus exhauſtis certum habeam, qui nam ueſtrum generoſiora uina uenalia habeat, & unde mihi uinum ſit commercandum. Quod ſi hæc inquam, diceres, an non iure optimo pro inſano ab illis deridendus eſſes? atq; ſi illos acriter inſtando perturbandi finem non faceres, fortaſſe etiam aqua ab illis perfundere. LVCI. Sanè opinor, & profectò meritis meis digniſſima paterer. HER. Non ſecus ſe quoq; habent res philoſophicæ, quid enim neceſſarium eſt totum uas exhaurire potando, cum etiam à modica illa deguſtatiuncula nobis promptum ſit noſſe, quale ſit futurum. LVC. Quàm lubricus es, ô Hermotime, quanq; tergiuerſando laberis è manibus. uerum profectò tua tergiuerſatione parum promouiſti, cum enim ſperares te effugiſſe, in eaſdem plagas incidiſti. HER. Quorſum iſta dicis? LVC. Quoniam rei per ſe planæ & indubitatæ, omnibus certæ & cognitæ, nempe uino, longè diſſimillima aſſimulando comparas, & ea quidem de quibus nemo non incertus animi ambigit in obſcuro conſiſtentibus. Ita ut ego me Hercule dicere nequeam, quatenus tibi uinum & philoſophia ſimilia uideantur. Niſi fortaſſe in hoc ſolo, quòd & philoſophi in quæſtu habeant diſciplinas uænum expoſitas, quemadmodum caupones uinum, quas quidem commiſcentes doloſe & fraudulenter adulterant, & maligna menſura diuendítant. Ad hunc uero modum, quod dicis, cõſiderabimus. Ais aũt uinum in uaſe exceptum, totum eſſe ſui ſimile, & profectò nihil abſurdi in hoc à te dictum eſt. Atqui ſi quis etiam deguſtauerit illud, hauſto ſalte̅mo dico, ſtatim compertum habet, quale totum ſit dolium, & hoc in confeſſo eſt apud omnes, neceſt quòd quicquam tibi in his contra dicam: uide uero etiam poſthac, philoſophia eiusq; alumni, nempe præceptor tuus, num eadem quotidianis prælectionibus ad uos diſſerit, ijſdemq; de rebus nunquam non uerba facere conſueuit, an nõ ſubinde alio tempore alia uobis ſolet præponere? Eſſe enim non parum multa philoſophiæ abſtruſa myſteria, iam olim amice, nemini obſcurum eſt. An non uero tu etiamnum, ut par eſt, inſtar Vlyſſis apud illũ per duras circumeundo & oberrando, ſi ſemper ſonat eadẽ, per eadem, at fortaſſe ſatis eſt, ſi ſemel quippiam inaudieris. HERM. Et cur non. LVC. Quinam igitur fieri potuit, ut tu primo guſtu ſtatim noſceres uniuerſa? Neq; enim ſemper eandem cantilenam nobis ſolet occinere, ſed ſubinde noua nouis diſſerendo agglomerat. Non ô amice, ut uinum quod ſemper idem eſt, adeo ut ni ſi totum uas ſtrenue exhauſeris, nequicquam inebritatus obambulabis. Planè em̃ in fũdo mihi uiſus eſt Deus philoſophiæ adyta abſtruliſſe, ſub ipſam fecẽ uſq.

Irriſio.

Aliud ſimile, quo idẽ cõtendit ex parte cognoſci totũ poſſe.

Reſpõdet eadem ut ſuprà ratione, inæqualẽ eſſe collationem.

Itaq; totum dolium postremo exhaurias necesse est, si unquam consilium tibi fuit nectaream illam potionem inueniendi, quam aridis faucibus iam olim aui dissimè sitire mihi uisus es. Porrò autem eam persuasionem tibi persuasisti, ut putes tale quippiam esse philosophiam, ut si saltem leuiter illam primoribus, quod aiunt, labrijs degustaueris, statim fore, ut omnibus sapientiæ numeris euadas absolutissimus. Quemadmodum perhibent de diuinatrice illa in Delphis, quæ simulatq; sacra fluenta degustauerit, actutum afflata numine, accedentibus respondet oracula. Atqui non ita se habet philosophiæ studium. Itaque te, quẽ ultra medium iam dolij ebibisse cõstat, adhuc incipere perhibeas. Quare uide ne rectius huic philosophia comparari queat. Dolium enim & cauponem, adhuc tibi sinemus, nihil autem insit uini, sed potius, omnium frugum confusum quoddam seminarium, in summo quidem triticum, cui subsint fabæ, quibus deinde subiectum sit hordeum, mox lentes, quinto cicera, postremo aliæ quæpiam diuersorum semium species & genera. Iam si institorem accederes, seminum mercatorum gratia, illéque à summo tritici aliquot grana inspicienda in manum tibi traderet, posses ne igitur conspectis granis dicere, cicer esse mundum, & lentes probè purgatas, fabas autem inanes? HER. Nullo modo. LVCI. Proinde, neque philosophiam ab uno aliquo eorum quæ quis dixerit uniuersam pernosces, cuiusmodi tota sit. Neque enim una aliqua res est, quale est uinum, cui quidem tu illam, tametsi ualde in æquali comparatione contulisti, contendens similem esse totam primo gustui. Quod autem diuersum quiddam uisum est, curiosa perscrutatione non eget. Etenim, si quis uinum aceto sum, aut alioqui malum emerit, duorum obulorum iacturam facit. Porrò autem in media plebe uersari, sicut & tu dixisti statim initio non mediocre malum est. Alioqui qui totum uas epotare uoluerit, ut uini sectarium coëmat, damno cauponem afficiet, tam inciuiliter & insolenter degustando. Nihil autem tale philosophia patitur, uerum tametsi nimis multa biberis, uas tamen non immi-nuitur, neque ullam iacturam facit cauponam exercens. In idem enim loci fluxit exhaustum negotium laborq;, iuxta prouerbium & contra fit atq; in Danaidũ dolio, illud enim quicquid infusum fuerit, nõ continet, sed protinus hac atq; illac perfluit. Hinc uero etiam si multa absstuleris, multò tamen plura relinquuntur. Cæterum aliud quiddam nõ dissimile de philosophiæ gustu tibi proponã, tu uero caue putes, in philosophiæ cõtumeliam ista me dicere, si dixero illam similem esse exitiali & pernitioso pharmaco, cuiusmodi est cicuta, aut aconitum, aut aliud tale quippiam. Neq; enim illa tametsi sint lætalia & mortifera, statim mortem inferunt, si quis modico quopiam de illis ablato, summo ungue degustauerit: uerum si non tantum, quantum ad conscifcendam mortem necessarium est, & qua ratione fieri oporteat, & cum quibus sumendum sit certè non moreris. Tu autẽ contendis ad totius cognitionem parandam minimũ quodq; sufficere. HER. Sint sanè ista Luciane, quemadmodum ipse uolueris, quorsum igitur cẽtum annos nobis uiuendum autumas, et tantorum negocior molem sustinendam, quasi uero alioqui nobis philosophari non foret integrum. LVC. Non profectò Hermotime, neq; hoc tibi graue & arduũ auditu uideatur. Etenim si sub initium uera dixisti, uitam uidelicet breuem esse, artem uero longã, nunc nescio qui fiat, ut tu grauiter succensere soleas, nisi, priusquam sol diurni cursus pensum absoluerit, nobis Chrysippus, aut Plato, aut Pythagoras euadas. HER. Insidiose imponis mihi ô Luciane, meq; in angustum constringis, nihil unquam mali à me passus, nimirũ præ inuidia, quòd ego quidem in disciplinis nonnullum operæprecium fecerim, te ipsum uero nihili pendens dare soles neglectui, nullis disciplinis liberalibus animum excolens, tantus ætate existens. LVCI. Scis igitur quid faciendum tibi putem? Mihi quidem tanquam

Superiorẽ similitudinẽ diluit alia.

Aliud acerbius paulò, cũ præfatiũcula

atra

atra bili percito,& insanienti ne dicto audiens esto, neue mentem adhibeas,sed sine nugari me liberè. Tu uero ut quidem iam facis in præsentia,porrò,perge uiam tuam, atq; ad illa quæ initio decreuisti persequi,alacriter contende. HER. Atqui tu nullam mihi permittis deligendi copiam,tam uehementer & uiolenter me urges,nisi omnium experimentum sumpsero. LVC. Si quidem planè peritum esse oportet,ut ne quid interim dicam aliud. Quòd autem me uiolentum dicis, uidere mihi insontem & inculpabilem iuxta Poëtam incusare,nisi dum altera tibi inuenta fuerit oratio pro te faciens,nunquam quod iam illatũ est auferetur à uiolentia. Ecce his multò etiam uehementiora tibi proponeret oratio, tu uero illa omissa me fortasse incusares. HERM. Qualia nam? demiror enim si quid etiamdum abstrusum illi relictum sit. LVC. Parum esse ait,neq; sufficere, omnia perspexisse,illaq; obiter perlustrasse,ut possis iam optimum eligere, uerum adhuc opus esse re quapiam maxima. HER. Qua tandem? LVC. Critico quopiam ô admirande,excussoq; iudicio,menteq; acuta & solerti,intelligentia insuper summa & acri,qualem esse summopere necessarium est,de rebus tantis iudicantem. Aut semel ne quicquam uniuersa uisa sunt,quinetiam per multũ temporis huic rei tribuendum esse confirmat,quod omnibus exactè & diligenter excutiendis & indagandis sufficiat,omnibusq; in medium propositis,eligere oportere cunctantem & tardantẽ, nullo modo autem differentis annos spectandos esse,neque habitum suspiciendum,neque opinionem sapientiæ reuereri oportere,sed in morem Areopagitarum cuncta esse facienda,quibus mos est, noctu & in tenebris cognoscendis causis dare operam, ut non in dicentes, sed in ea quæ dicuntur defigant oculos. Ad hunc quidem modum tibi eligenti promptum erit philosophari. HER. Iuxta uitæ rationem tu dicis,ex his enim quæ dixisti, nullius hominis uita satis longa esse potest, ut omnia percurrat,& unumquodq; non oscitanter perspiciat, perspectaq; iudicet,iamq; iudicata eligat,delectuq; habito,philosophetur. Hac enim sola ratione,uerũ inuenire posse contendis,alioqui nequaquam. LVC. Vereor ad te dicere ô Hermotime,ne hoc quidem satis esse, uerum adhuc mihi uidemur nosmetipsos fallere ,existimantes aliquid certi et firmi nobis inuentũ esse, cum tamẽ nihil inuenerimus. Quemadmodum hoc ipsum non raro usuuenire solet piscatoribus, qui cũ in capturam retia eiecerint,& aliquid graue ac ponderosum senserint,attrahunt rete,sperantes piscium copiosam multitudinem concluſam esse. Deinde,postquam attrahendo nimium delassati fuerint,aut ingẽs lapis,aut uas aliquod arena refertum,præter spem illis adparet. Proinde,etiam atq; etiam tibi considerandum est, ne & nos tale quippiam subtraxerimus. HERMOT. Non intelligo quid sibi ista uelint retia,planè tamen ijsdem me irretitum inuoluis. LVCIAN. Proinde ego te rursum extricare conabor. Neque enim mihi dubium est peritia natandi te præcellere,si quis etiam alius. Etenim ego, etsi ad uniuersos uenerimus experimenti sumendi gratia,& illud aliquando fecerimus, nondum tamen planum & certum esse existimo, penes quem illorum, illud quod quærimus delitescat. Possibile enim est,ut eius omnes in totum ignari sint. HER. Quid ais? an opinaris penes nullum illorum esse? LVCIAN. Incertum est, nunquid non uidetur tibi fieri posse, ut mentiantur omnes, ipsaq; ueritas alia quæpiam res sit, quæ penes nullum horum inueniri queat? HERMO, Qui nam fieri posse credam? LVC. Ad hunc modum, sit enim nobis certus aliquis numerus ex composito constitutus,nempe uiginti. Iam si quis uiginti fabas in manum sumeret, & ea clausa decẽ quospiam interrogaret, quot nam fabas in manu sua concluſas haberet. Illi autem ducti coniectura,hic quidem septẽ,ille triginta,alter uero decẽ aut quindecim,prorsusq; alius aliũ numerũ diuinaret. Possibile eñ est aliquem forte fortuna uerũ dicere,an non uerisimile tibi uidetur? HER. Sanè. LVC. Ergo ne hoc quidem facto impossibile credendum est,ut oñes

Aliud argumentũ à difficultate.

Aliud itẽ eiusdẽ rationis.

Amplificatio à simili.

ex æquo alius alium numerum dicat, falsum tamen, & à quo longè lateq; absit certus ille numerus, adeo ut nullus ex illis dicat uirum in manu sua habere uiginti fabas. Quid autem tu ad ista respondes? HERM. Fieri posse. LVC. Non alia ratione quotquot philosophantur felicitatem quærere insistunt, cuiusmodi nam tandem res sit, planeq; alius aliud quiddam esse somniando confirmat. Hic quidem uoluptatem, ille honestum, alius alia quæpiam de illa comminiscitur. Consentaneum autem est, unum quiddam ex illis esse felicitatem. Contrà uerisimile est, præter hæc omnia aliud quiddã esse. Ac nos planè uidemur cõuerso rerum ordine, secus quàm oportet, ante inuentum principium ad finem festinare. Oportebat autem prius, ut mea fert opinio, manifestum esse, ueritatem esse cognitam, essecq; ex philosophantium numero aliquem, qui eandẽ certò cognorit. Deinde primum quærere, cui potissimum fides adhibenda sit. HERM. Ergo ea ista dicis Luciane, quòd & si omnem philosophiam excusserimus, nunquam tamen facultatem nobis parabimus ueritatem inueniendi. LVC. Quid me interrogas, ô bone, quin potius istum sermonem exquiris, & fortasse respondebit tibi, nunquam hoc fore, quoad incertum fuerit, Num unum quiddam illorum sit, de quibus illi uerba faciunt. HERM. Proinde nunquam, ut tu contendis, philosophiæ dabimus operam: sed necessarium omnino esse uideo, ea abdicata, priuatam quandam uitam cum uulgo nos agere. LVCIA. Illud quidem accidit, quod dicis philosophari promptum non esse, estq; ei qui quidem homo sit ineuitabile. Iubes enim, ut is qui philosophiæ operam daturus sit, statim initio optimam quanq; deligat. Ipsius autem delectus habendi, ratio in hoc solo accuratè tibi uideꝰ cõsistere, si tota philosophia perlustrata, elegerimus quàm ueríssimam, Deinde numerum quoq; annorum computando, quantus unicuiq; perscrutãdæ satis est, longè lateq; excidisti omni spe frustratus, ipsum negocium producens, atq; reijciens in aliud seculum, ita ut ipsa ueritas uniuscuiusq; uitæ ultra præstitutum tempus uix deprehendi queat. Postremo, ne hoc quidem ut ambiguum unquam perpendisti, cum incertũ esse dicas, num à philosophis iam olim inuenta sit ueritas, nec ne. Cæterum tu Hermotime, posses ne iureiurando interposito confirmare, ab illis inuentam esse? ego quidem nequaquam iurare uelim. Non illibenter uero & alia multa tacens prætergredior, quæ & ipsa indagatione non indiligenti discutienda forent. HER. Qualia nam sunt illa? LVC. Nonne audis Stoicos aut Epicureos, aut Platonicos dicentes, esse partim quidem, qui teneant omnium rerum rationes: partim uero illarum prorsus esse rudes & imperitos, ex quibus per multi sunt fide longè spectatissima. HER. Vera sunt hæc. LVC. Proinde, discernere peritos, ab imperitis, semet tamen peritos perhibentibus, nonne res tibi uidetur plena laboris & negocij? HER. Ita profectò. LVC. Oportebit itaq; te, si uolueris Stoicorum optimum cognoscere, tametsi non ad omnes, ad plurimos tamen illorum accedere eorundemq; periculum facere, meliorem q; præceptorem præstituere, qui prius multis sit exercitatus, quiq; censoria quadam eligandorum præceptorum facultate animum tuum imbuat, ne uidelicet tibi imponat, deterior per electionem cæteris prepositus. Atqui hoc tibi quoq; considerandum uenit, quantum hoc requirat tẽporis, quod ego de industria prætermisi, ueritus, ne tu meis uerbis commotus stomachabere. Et sanè quòd maximum iuxta ac summopere necessarium est, in talibus puta rebus hisce dubijs & ambiguis, unũ illud esse opinor. Insuper sola fides & spes non fallax & inconstans tibi relicta est ueritatis, eiusq; inuentionis cõsequendæ, alioqui nihil aliud, quàm ut discernere queas, & seiungere à ueris quæ falsa sunt, utq; possis in morem argentariorum discernere ea quæ proba sunt, & non adulterina, à fucatis & fictitijs. Hãc inquam facultatem & artem consequutus, cõferre te potes ad supradictorum perpẽsionem: sin minus, plane tibi persuasum esto, nihil obstaculo esse, quo minus non

Aliud argumentũ, à difficultate eligẽdi præceptoris.

ab

ab unoquoq; nare (quod aiunt) traharis, aut prælatum & floreſcentem oliuæ ramum te ſequi, perinde ut oues. Magis autem aquæ cuius in menſa uſus eſt aſſimulabere, in quamcunque enim partem te quiſpiam traxerit, ſummo digito duceris. Aut per Iouem arundini cuipiam fluuiali iuxta littus enatæ, ad quemcunq; flatum ſemet flectenti, & ſi tenuis & per modica quæpiam aura flauerit, illam ilico commouere ſolet. Non ſecus tecum quoq; agetur præceptore quopiã inuento, qui de demonſtrationibus & rebus dubijs diſcernendis alicuius artis gnarus te docuerit, ceſſabis haud dubiè temetipſum onerare negocijs. Siquidẽ actutum quod optimum eſt tibi comparebit, ipſaq; ueritas arte illa compendiaria & demonſtratiua eruetur, neque non mendacium deprehenſum redarguetur. Tuq; iam certo & conſtanti iudicio delectu habitò philoſophiæ perdiſcẽdæ nauabis operam, atq; ter exoptatam felicitatem conſequutus, conuerſationem cum illa ſociabis iucundiſſimam, uniuerſis bonis in totum ſemel fruens & abundans. HER. Euge ô Luciane, quanto iam præſtantiora, & ſpem non mediocrem oſtendentia quam dudum dixiſti. Eſtq; nobis omnino, ut par eſſe uidetur, eiuſmodi uir quiſpiam ſtudioſe conquirendus, cuius opera earũ rerum cognitionem & iudicium nobis paremus, & quod maximum eſt, infallibilem demonſtrationem. Hoc pacto confido fore, cætera deinceps comprehenſu facilia nec nimium operoſa aut laborioſa futura, quæq; non multũ ſint requiſitura exercitij. At, ꝙ ego quidem magnas tibi iam habeo gratias, propterea quòd nobis tandem compendiariam quandam & optimam uiã inueneris. LVC. Atqui iure optimo nullæ mihi, abs te habendæ ſunt gratiæ, neq; enim quicquam meo labore inuentum tibi demonſtraui, quo ſpem tibi firmiorem, aut ei te uiciniorem feciſſem: ſed multo magis ab omni ſpe remoti excidimus, quàm ante fueramus. Ac prorſus iuxta uulgo iactatũ prouerbium nobiſcum agitur: Cum multum laborauerimus, in eodem loco ſumus. HER. Quorſum iſthuc Luciane? uidere quiddam ſupra modum triſte & admirandũ dicere. LVC. Quoniam ô amice, tametſi inuentus nobis fuerit is, qui polliceatur ſe quandam ſcire demonſtrationem certam & infallibilẽ, ſeq; doctũrũ alium, non ſtatim propterea, ut opinor, illi fidem habebimus, ſed aliũ aliquẽ quærere conabimur, qui iudicio exactè habito, diſcernere ualeat, nũ uir ille uera polliceatur. Iam ubi etiã illum ex ſententia nacti erimus, nihilo ſecus tamen etiamdum incerti erimus, num ille quẽ ad cognoſcendum aſciuimus, probè cognoſcere poſſit rectè iudicantẽ, nec ne, & ſic iterum deinceps ad priorem alio ad cognoſcendum appoſito nobis opus erit. Nos enim, unde nam tanta prædititi intelligentia, ſciremus diſcernere eum, qui optimorum iudiciũ haberi poſſit? Vides ne quouſq; protendatur, & quàm immenſum fiat, anxio & ſuſpenſo animo eſſe eum, qui comprehendere nequeat. Quandoquidem ipſas quoq; demonſtrationes, quales cunque tandem inueneris, dubias & incertas eſſe comperies, nihil habẽtes in ſe firmitudinis. Plurimæ igitur ex ipſis per alias non minus dubias ad perſuadendũ nos certè eſſe per uim adigentur. Aliæ autem rebus omniũ confeſſo manifeſtis obſcuriſſimas coniungentes, & ne tantillum quidem cum illis participantia, illorum tamen demonſtrationes eſſe perhibentur. Velut ſi quis contenderet, ita demonſtrari poſſe Deos eſſe, quòd in illorũ cultum & honorẽ aræ paſſim conſtructæ cernerentur. Proinde, ô Hermotime, neſcio quo nam modo, quemadmodum ij, qui in circulo currunt, ad ipſius initij carceres, & omnium rerum deſperationem deuenimus. HERM. Quàm inſigni me afficis iniuria Luciane, cum pro theſauro non niſi carbones mihi exhibeas. Et quemadmodum ueriſimile eſſe uidetur, tot anni quos ſtudijs philoſophiæ impendi, mihi planè ſine fructu periere: inſuper etiam labor ille, & ſudor immodicus nequicquam exhauſtus eſt. LVCIA. Sed enim ô Hermotime, multo minus animo perturbato diſcrutaberis, ſi cogitaueris te non ſolum rerum ſperatarum deſiderio falli & fruſtrari,

Aliud ab inutili doctrina philoſophorum, & ſpe fallaci diſcentium

uerum

uerum omnes, ut habet prouerbium, de asini umbra digladiantur philosophi. Aut, potest ne quispiam per hæc omnia, quæ dixi uagari & discurrere, quod quidem nullo modo fieri posse iam ante ipse confessus es. Nunc autem non absimile quiddam mihi uidere facere, quàm si quis perfundendo lachrymas fortunam culparet, quòd illi in cœlum non liceret conscendere. Aut, quòd nō perinde ut monstra natantia mare ingressus à Sicilia natando apud Cyprum emergeret. Aut, quòd non in sublime sublatus remigio alarum uno die è Græcia ad Indos usq; extremos peruolaret. Caussa autem eius tristitiæ ea est, quòd speraûerit, ut opinor, aut uisum aliquando somnium eiusmodi, aut rem à seipso ita sibi confictam, cum parum sub initium expenderit, num ea in optatis habuerit, quæ consequi poterat, neq; essent præter hominis naturam. Præcipue uero te ô amice, multa & admiranda uersantem in somnijs, cum pupugisset ratio, è somno te exilire fecit. Deinde in illam commotus, excanduisti, uixdum aperiens oculos, somnumq; nō facilè discutiens præ uoluptate eorum quæ uidisti. Patiuntur idem tecum per sæpe, qui inanem quandam uoluptatem & euanidam sibi confingunt, cum interea sibi uidentur ampliter esse nummati, effodientes thesauros, regnantes & dominantes, breuiter, quantum ad omnia alia attinet, felicem uitam agentes. Qualia perquàm multa Dea illa sine negocio operatur, nempe uotum existens liberale & magnificum, nulli rei quamlibet absurdæ contradicens, adeo ut si quis alatus fieri concupiscat, aut Collossea mole esse conspicuus, aut optet montes prorsus aureos inuenire. Quòd si igitur hæc ab illis in animo uersantibus puer accedens postularet aliquid rerum necessariarum, uidelicet unde panis esset coëmendus, aut quid nam responsi dandum sit, pro locatis ædibus pensionem flagitanti, qui multo iam tempore expectasset, adeo inflammantur iracundia, ac si ab interrogante & odiose interturbante omnibus illis bonis uel cum puluisculo sint exuti atq; dispoliati, ac propemodū pueri interpellantis nasum solent mordicus abripere. Veruntamen, ô amice, ne ad hunc modum uelis quoq; erga me animatus esse, site thesauros effodientem & uolantē, cogitationesq; quaspiam naturæ nostræ non consentaneas animo concipientem, eaq; sperantes, quæ nullo modo te cōsequi posse uideo, amicus tibi existens, non patiar aut permittam per omnem uitam, nequicquam somnio iucundo fortasse illo & dulci, somnio tamen congredientem oblectari, cum uehementer cupiam te regressum ad sanitatem agere quiddā, quod magis ex usu tuo esset. Cumq; te emittere cogitem, ut reliquum ætatis, quod superest ad communes cum alijs uitæ actiones sapientius institutum componeres. Nam quod hactenus feciſti, & nunc facis, atq; etiam tecum uersaris in animo, nullo di scrimine à fabulosa Hippocentaurorum & Chimerarum, Gorgonumq; narratione discerni potest. Præterea quæcunq; alia cum à somnijs offeruntur, tum à poëtis & pictoribus confinguntur, quæ neq; fuerint unquàm, neq; post unquā fieri possunt, quibus temen promiscua uulgi multitudo credit, & nō mediocri uoluptate ista uidendo aut audiendo adficitur, quia peregrina sunt, & auditu admiranda, nec passim obuia. Et tu, fabulatore quopiam audito confirmante mulierem quandam esse supra modū formosam, quippe quæ ipsas gratias pulchritudine superet, quæq; planè cœlesti quadam forma prædita sit, non prius apud animum tuum expendens, num uera diceret, & num uspiam gentium esse putanda sit, eiusmodi tam amabilis formæ mulier, statim eandem miserè deperires, quemadmodum perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Hoc autem quod maximè ad amorem te illexit, aliosq; quotquot eius simulachri desiderio inflammati sunt, illud erat, ueluti mihi coniecturam facienti res apparet, quòd is qui de muliere memorabat, posteaquam statim initio narrationis creditus est uera dixisse, priori orationi non aliena aut dissimilia induxisse uideretur. In hoc enim solum attenti estis, & per hoc nare uos trahit

Amplificatio à collatione.

Alia à causſa impellente.

hit, posteaquam semel illi sub initium ansam suppeditastis, uosq; ad dilectam perduxit, per eam quam prædicebat rectam uiam. Nulla enim difficultate conficiuntur, & reliqua, ut ego quidem opinor, neque quisquam ex uobis iuxta ingressum conuersus exquirebat, num uerus sit, & an obliuione seu errore ductus eam uiam ingressus esset, quam deuitare oportebat. Verum ille eorum qui præcesserunt sequendo insistit uestigijs, ueluti oues præcedentem pastorem, aut arietem consequuntur, cum æquum fuerat statim in ingressu perpendere, nunquid in eam uiam diuertendum fuerat. Illud autem quod dicturus sum, manifestius fortasse & facilius intelliges, si tale quiddam non absimile priori perspexeris. Quòd si enim quispiam ex poëtis Herculea audacia nihil non affirmare audentibus diceret, olim fuisse tricipitem quendam & senis manibus instructũ hominem. Iam si statim initio ista non grauatim credenda susceperis, neque habita ratione discusseris, num fidei consentanea dixerit, sed nihil cunctatus, constanter credis ita se habere, pari ratione & reliqua inferet, uidelicet quod etiam senos habuerit oculos, neque non senas auriculas, præterea quòd tres uoces semel pariter emiserit, quodq; per tria ora cibum sumpserit, quòd triginta ditos habuerit, non quemadmodum quisque nostrũm decem in utrisque manibus. Tum quoties illi belligerandum erat, tres manus tenebat unaquæq; aut peltam, aut parmam persicam, aut clypeum. Tres autem aliæ, illa quidem securim ancipitem ferebat, altera hastam uibrabat, tertia gladio utens depugnabat. Et quisnam hæc illi affirmanti fidem habere dedignabitur? Valde enim hæc omnia principio sunt similia & consentanea, de quo statim sub initium considerandum fuerat, num ista omnia citra contradictionem suscipienda & concedenda erant, ita se constanter & pro certo habere. Porrò autem si semel illa concesseris, etiam cætera consequuntur. Nec iam facilè est illis fidem denegare, posteaquam ista à principio prius concesso, non discrepant, sed planè cum illo conueniunt, cuiusmodi & uos patimini. Siquidem præ magnitudine amoris & alacritatis, non expendentes ea, quæ circa quenque ingressum uobis obijciuntur quo pacto cuncta se habent, subinde porro progredimini, rerum consequentiæ ductu protracti, parum, aut nunquam in deliberationem sumentes, num quod priori uidetur consentaneum etiam falsum esse possit. Velut, si quis diceret, bis quinque septem esse, & tu illi fide habita, persuasus, apud te non numerares, haud dubiè consimili quoq; ratione inferet, ter quinq; esse quatuordecim, quod quidem faciet, quousq; libuerit, aut sibi uisum fuerit. Qualia permulta admiranda illa geometria facitare consueuit. Etenim illa ab his qui primum eam artem exordiuntur, cum postulata quæpiam exotica & absurda efflagitet, eaq; ipsa sibi concedi contendat, nullo modo subsistere queuntia signa nonnulla indiuisibilia, literulasq; quaspiam informes, aliaq; eius generis consimilia eiusmodi fundamentis putridis substruit, uolens ad demonstrationem faciendam uera adducere, tametsi à falsis facto initio, artem exordiatur. Non secus uos quoque unamquanq; sectam exorsi, cæteris quibusq; deinceps sequentibus fidem habetis, ueritatis certam cognitionem illorum consequentiam, licet falsam esse existimantes. Interea partim quidem uestrum spebus, nequicquam amplis & magnificis animo conceptis, immoriuntur antè aliquanto, quàm ueritatem conspexerint, eosq; à quibus illis turpiter impositum est, didicerint. Partim uero tametsi sagaciter subodorati fuerint, se miseris modis deceptos esse, sero tamen cum iam penè senio sint confecti, piget illos ab incepto regredi, uerentes ne tanti natu cum sint, confiteri cogantur, se puerilibus negocijs hactenus fuisse occupatos. Proinde, pudore obstante in studijs semel cœptis perseuerant, ea immodicè collaudantes & commendantes. Et quoscunque persuadere possunt, ad ea pertrahunt, ut non ipsi soli decepti uiuant, sed consolationem habeant ex his, qui eadem fraude illecti, communibus cum illis malis conflictantur.

Amplificat similitudine quadam.

Etenim

Etenim & illud acutè perſpexerunt: quòd ſi ueritatem ſemel ingenuè fatere-
tur, fore, ut non amplius uenerandi haberentur, quemadmodum in præſentia,
neq; ſupra plebeiam ſortem in ullo precio æſtimarentur: ſed ne tantillum qui-
dem, ut prius, ullo honore habito, honeſtè conſalutarentur. Quare haud quaq;
libenter iſta fatendo commemorant, cum non ſint neſcij à quibus rebus illis ex-
cidendum foret, & æquali cum alijs omnibus, honore & ſorte fruendum. Vix
enim fieri poteſt, ut in perquàm paucos illorum incidas, qui magnitudine ani-
mi præditi, ſe deceptos eſſe confirmare audeant, alioſq; ab inauſpicato inſtitu-
to auertere atque dehortari ſimilia tentare quæ ſtatuiſſent. Quod ſi in eiuſmo
di uirum unquam incideris, illum ſanè, ueritatis amantem, & uirum bonum,
& iuſtum, atque etiam ſi uis, philoſophum compellato. Hunc enim ſolum hu
ius nominis compellatione dignum exiſtimauerim. Cæteri uero aut nihil de ue-
ro compertum habent, utcunq; ſibi eius gnari & periti eſſe uideantur, aut ſi ali-
quid explorati habuerint, illud tamen præ paruitate animi & pudore, & deſide
rio, quo præ alijs in præclara hominum opinione & precijs haberi concupi-
ſcunt, occultant ſedulo. Et ſanè per Mineruam, quæcunq; hactenus à me diſpu-
tata ſunt, miſſa faciamus hoc ipſo loco abiecta, & ſit ſempiterna quædam omni-
um illorum obliuio, qualem fuiſſe perhibent earum rerum, quæ ſub Euclide du
ce Athenis peractæ ſunt. Cæterum ponamus philoſophiam Stoicam præ o-
mnibus alijs ueram & rectam eſſe, diſpiciamusq; num illam ullo modo queant
conſequi, aut num hi fruſtra laſſitudine afficientur malè locata opera, quicunq;
eius conſequendæ deſiderio capti ſunt. Etenim promiſſiones magnificas, & il-
las quidem admirandas audio, uidelicet per omnia felices & beatos fore, quicun
que ad ſummum philoſophiæ faſtigium unquam conſcenderint. Solos enim il-
los omnibus bonis haud dubiè ſemel potituros perhibent. Sed enim quod de-
inceps dicturus ſum, tu me longè exactius ſcire potes, num unquam cum eiuſ-
modi Stoico tibi commercium fuerit, atque inter Stoicos ſummo illo, nimirum
quem nullus adfectus animi, ulla triſticiæ nebula perturbaret, quem nullæ uo-
luptatum illecebræ commouerent, qui non inflammatus iracundia, aliquando
in furorem erumperet, qui inuidiæ contagio non eſſet infectus, qui diuitiarum
amore & deſiderio nõ tangeretur, ſed illas pro nihilo duceret: breuiter, qui per
omnia felix eſſet, quam regulam & amuſſim certiſſimam eſſe oportet, uitæ pla-
nè uirtuoſæ. Etenim in quo uel minimum quiddam deſideratur, ille etiamdum
imperfectus habendus eſt, tametſi cæteris omnibus abundet, hoc tamen cum
conſecutus non ſit, nondum exoptatæ & tantopere quæſitæ felicitatis parti-
ceps dicendus eſt. HERMOT. Nullum quidem talem unquam me uidiſſe, mihi
ſum conſcius. LVCIA. Euge Hermotime, quandoquidem lubens mendacium
non dixeris. Ad quem ergo finem intentus, philoſophiæ perdiſcendæ impen-
dis operam, cum neq; præceptorem tuum, neq; illius, neq; ullum alium ex prio-
ribus, neq; ſi ad decem retro ſecula deſcenderis, quenquam Stoicorum perfectè
ſapientem uideas, & per hoc quoq; fuiſſe felicem? Neque enim, ut opinor, hoc
à te rectè dicetur, ſufficere, ſi quis ſaltem felicitati proximus fuerit, poſteaquam
nihil inde fructus & utilitatis capi poſſit. Nihilo ſecus enim extra uiam ſub dio
uerſatur is, qui iuxta oſtium foris ſtat excluſus, quàm qui eminus adhuc laborè
itineris conficitur. Niſi, quod ueriſimile eſt, illum non mediocri perturbatio-
ne diſcrutiari, uidentem in propinquo ea quibus priuatus eſt. Deinde, ut quam
proximè etiam felicitatem accedas (illud enim tibi concedam) tanta laborando
perfers, temetipſum miſeris modis abſumens & conficiens, atq; ita tantum æta-
tis per ſocordiam & ſupremam negligentiam tibi elapſum eſt, immenſo labo-
re & uigilijs multis attenuato, & obſtipo capite in terram defixo. Quinetiam de
integro, ut ais, alios uiginti annos ad minimum laboribus temetipſum exerce-
bis, ut euadas octogenarius. Quis autem obſtricta fide ſponſor tibi factus eſt, te

certò

Redit ad Stoicam uitam καθ' ὑπερβολὴν, oſtendēs etiã illa uera & optimà exiſtente, tamen non eſſe fruſtra adeo in illa tempus terēdũ, quia nihil reipſa præſtēt, eorũ quæ uulgo pollicentur.

Anthypopho ra per ſimile.

certò tot annos uicturum? Nihilominus tum eorum in numero habeberis, qui felicitatis nondum sunt compotes, nisi tu solus putes illud te constanter consecuturum, & insectando capturum, quod ante te non parum multi & boni, multoq; uelocitate præstantiores omnibus uiribus consectantes cõprehendere nõ potuerunt. Sed esto, si uidetur te comprehendisse, iamq; uotis tuis optata omnino contigisse, tamen omnium primum bonum illud cuiusmodi nam sit, non possum perspicere, num tantis laboribus pro illo consequendo impensis & exhaustis, dignum & conueniens æstimari debeat. Deinde, non uideo quàm illo per reliquam ætatem iucundè & dulciter frui possis, tantus natu cũ sis, quippe iam incuruatus senio, & ad omnem uoluptatem capiendam parum aptus, & accommodus, iam capulo uicinus, & alterum pedem (quod aiunt) loculo infertum habens. Nisi fortasse, ô generose Hermotime, ad aliam uitam uarijs laboribus temetipsum exerceas, ut in illam iam delatus uiuas mollius & suauius, certior iam factus, quemadmodum uita in posterum instituenda sit. Quod mihi perinde uidetur factum, atq; si quis deambulatiuncula & exercitijs quibusq; iam se præpararet atque instrueret, quo maiore cum uoluptate cœnaret, donec nescius præ fame necaretur. Cæterum ne hoc unquam mihi animaduertisse uidere, ut opinor, solidam uirtutem in actione consistere, uidelicet in rectè & sapienter factis, & ijs quæ fiunt magno animo. Vos autem summi nempe philosophi, quos per uos quoties dixero innuere soleo, postea quam in his inuestigandis & faciendis parum estis occupati, uoculas quaspiam miseras consectantes meditamini, connectentes syllogismos & perplexitates, atque in his maiorem uitæ partem sine fructu conteritis. At quicunq; in connectendis promptior fuerit & dexterior, huic uictoriæ palmam unanimi consensu defertis. Quo nomine, ut ego quidem opinor, etiam præceptor tuus tantopere uobis est in admiratione & existimatione multa, uir quidem ætatis decrepitæ, quia suos assectas unà secum sermonem sociantes, perplexis & captiosis quæstiunculis probè calleat inuoluere, tenens quid quærendum, & quo quisque pacto Sophisticis nugis sit circunducendus, optimus nimirum dolosè & callidè agendi, inq; non euitabiles laqueos conijciendi magister exercitatissimus. Hoc planè nihil aliud esse confirmare ausim, quàm neglecto fructu circa corticem occupatos esse, adeo ut tantum folia in disputationibus uestris uicissim decutere uideamini. Aut fortasse alia quæpiam sunt Hermotime, quæ uos à summo mane ad uesperam usque facere credendum est? HER. Non profecto, sed ea ipsa sunt quæ facitare solemus. LVC. An non igitur rectè quis dixerit, uos relicto corpore solam umbram uenari, aut neglecto uiui serpentis tractu, saltem exuuium consectari? Aut potius huic persimiles in agendo, qui infusam in mortarium aquam ferreo pistillo magno conatu tunderet, rem quampiam summopere conducibilem se facere existimans, ignarus tamen quod etiam si humeros, ut aiunt, uerberando decutiat, tamen aquam quamlibet contusam manere aquam. Permitte uero, ut ego te deinceps liberè interrogem: dic mihi, num in uotis habeas excepta eruditione in cęteris omnibus per omnia pręceptori tuo esse similis, nempe ut ita sis adiracundiam propensus, ita morosus, ita sordidus, ita contentiosus, denicq; in tantum uoluptatibus deditus, tametsi per Iouem ita paucis esse uideatur. HER. Quibus tandem. LVC. Si placuerit Hermotime, ea tibi commemorabo, quæ uirum quempiam multa canicie infectum super philosophia differentem audiui, ad quem per multi iuuenes sapientiæ comparandæ gratia certatim commigrant. Cum enim à quodam ex discipulis mercedem exigeret, uehementer incanduit, affirmans ultra præscriptum tempus solutionem debiti sibi prorogari, quod ante decimum sextum diem dissoluendum fuerat. Ita ẽm pactum esse, & ob hoc quidem indignabatur. Cum autem forte fortuna astaret ibidem eius iuuenis auunculus, homo rusticus, & nostrarum rerum minimè pe-

Alia confutatio ab elcuatione præmij propositi.

Amplificatio à simili.

Alia à uirtutis effectu seu fine, cum qua effectus Stoicæ philosophiæ cõparat.

Amplificatio collationis.

Comprobat exemplo rei gestæ.

ritus, Desine, inquit, uir admirande, te magna iniuria adfectum esse contestari, si uoculas à te commercantes, nescio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis fecisti, etsi adhuc integra habes & possides, neq; quicquam tibi imminutum est ex disciplinis tuis. In cæteris autem quibus sub initium adolescentem tibi offerens, eundem desiderabam imbui, nihilo melior tua opera factus est. Quippe qui mei uicini Echecratidis filiæ raptę per uim uitium intulit: & sanè pœnam dedisset damnatus iudicio, nisi ego à uicino paupere talento mulctam redemissem. Porro autem ipsi matri nuper incussit alapas, quòd ipsum in manifesto furto deprehendisset, sub sinu cadum efferentem, ut haberet, nisi fallor, unde cum sodalibus bibens deponeret symbolum. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & proloquenda mendacia, aliaq; uicia attinet, superioribus quidem annis longè melius sese habebat, quàm nunc, cum his ipsis sit omnium contaminatissimus. Atqui planè mihi persuaseram in hisce uitandis & dediscendis, illum præcipue à te adiutum & formatum iri, magis quidem, quàm quòd illa perdisceret, quæ quotidiè ille ad nos, quibus illa audire superuacaneum est, in mensa consueuit disserere, quemadmodum Crocodilus rapuisset puerum, patriq; pollicitus esset se redditurum, si respondisset nescio quid. Aut, quòd cum dies sit, necesse esset noctem non esse. Nonnunquam & cornua nobis affingere solet generosus ille, nescio quo pacto sermonem connectens. Nos autem his auditis ridere solemus, maximè uero quando obstructis auribus, sedula agitatione secum meditatur, habitus & dispositiones quaspiam, præterea Catalepses & imaginationes, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipsum dicentem audiuimus: Deum in cœlo non esse, sed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia usq; ad ea, quę sunt omnium despectissima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modū delirans ista secum nugaretur, subsannare solet. Sed si eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideò obstare mihi, quo minus non solus diues, non solus rex sim, cæteri uerò mihi collati, mancipia & hominum purgamenta existimandi sunt. Hæc cum dixisset uir ille, uide mi Hermotime, cuiusmodi responsum ille dederit philosophus, quàm uero maturum & senile. Atqui nisi me ille, inquit, accessisset, nonne putas quòd longe peiora flagitia admisisset, aut per Iouē etiam traditus fuisset torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit philosophia iuxta ac uerecundia, & ob hoc ipsum modestior uobis nostra opera factus est, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorem illi incutit, quod indignus habitu & nomine philosophiæ appareat. Cæterum quæ à nobis abstulit, ea illum in disciplina continent, ita ut iustus esse uidear, si mercedem à uobis accepero, etsi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nondū admisit, philosophiam reueritus est. Posteaq; nutrices quoq; talia de pueris dictitare soleant, nempe præceptoris ædes illis adeundas esse. Siquidem nusquam alibi locorum pueris relicta est copia bonum quiddam perdiscēdi, sed neq; mali quippiam unquam in se admittunt, quamdiu sub præceptorū custodia militauerint. Ego quidem omnes officij mei partes in excolendo iuuene mihi impleſſe uideor, iam quicunq; tibi placuerit nostrarum rerum non imperitus, illo tecum assumpto cras me accedas, & uidebis quàm promptè & expeditè interroget alios, quàmq; ingeniosè & argutè ad quæsita respondeat, tū quantam eruditionem sibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de proloquijs ac syllogismis, de complexionibus & officijs, deq; alijs multis & uarijs. Cæterum quòd matrem pugnis ceciderit, atq; etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? neq; enim me illi pro pædagogo constituistis. Hæc quidem homo senex de philosophia disserebat. Tu fortasse & ipse Hermotime dicères, abunde satis esse, si ob hoc ipsum philosopharemur, ne quid eorum quæ

mala

mala & uicioſa ſunt faceremus. An non uero initio longè ampliori ſpe inducti philoſophandum nobis eſſe exiſtimabamus: non ob hoc ſaltem, quod paulò quàm priuatus quiſpiam ex uulgo honeſtiores eſſemus. Cur igitur non & ad hoc dignaris dare reſponſum? HERMO. Quid uero aliud tibi reſpondeam, quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum eſſe intelligo, uſq; adeo me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me miſerum tantum temporis fruſtra inſumpſiſſe & contriuiſſe, ad hæc mercedẽ tam grandem pro laboribus impendiſſe. Iam enim tanquam ex ebrietate profunda ad ſobrietatem reuerſus uideo, cuiuſmodi illa ſint, quorum amore capiebar, tum quantas ærumnas pro illis conſequendis ego miſer exhauſerim. LVC. Fletu quidem & lachrymis haud opus eſt, ô bone, longè autem præſtabilius & prudentius eſſe opinor, quod in fabulis Aeſopus commemorat. Ait enim quendã in maris littore cõſediſſe, conantem ſingulas undas pernumerare: cumq; undarum mutuo ſe trudentium, multitudine obrueretur, animoq; grauiter angeretur, quòd eas numero complecti non poſſet, aduenies callida uulpes, non inidoneo conſilio hominis perturbationẽ ſubleuauit. Quid diſcrutiaris, inquit, propter undas quæ prætergreſſæ ſunt, hinc numerare incipias oportet, illas miſſas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, poſthac magis ex uſu tuo feceris, ſi communem cum aliis uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cũ multis in Republ. uerſaberis, nihil abſurdum aut faſtuoſum animo concipiens aut ſperans. Nec eſt quòd pudore afficiaris, quòd iam primũ decurſo uitæ ſpacio, rectè ſapere incipias, aut mutato conſilio ad meliora te recipias. Proinde hæc omnia, ô amice, quæcunque à me dicta ſunt, nolim putes me de induſtria præmeditatum & inſtructum aduerſus Stoicos, quaſi mihi cum illis eſſent ſuſceptæ inimicicię, dixiſſe, ſed communem aduerſus omnes orationem eſſe putato. Neque alia contra te protuliſſem, ſi aut Platonis, aut Ariſtotelis te ſectatorem eſſe teſtatus eſſes, cæteris indicta cauſſa, contemptis & poſthabitis. Nunc autem poſteaquàm Stoicos cęteris omnibus anteferebas, aduerſus Stoicam omnẽ diſputationem quoq; noſtram inſtituimus, nihil alioquí ſimultatis, aut diſſidij aduerſus illam ſuſceptum habentes. HERM. Benè ſanè dicis. Iam itaq; ab eo, ut ego me totum unà cum ueſtitu & habitu commutem. Videbis igitur in breui, non ueluti nunc me neque barba tam denſa & profunda horridum, neque ita afflictam & aſperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libero homine digna ſequentem, fortaſſe neque purpuram induere grauabor, ut omnibus fiat perſpicuum, mihi priores nugas non amplius curæ eſſe. Atque utinam etiam ex intimis cordis penetralibus euomere ea omnia poſſem, quæcunque ab illis unquam audita deuoraui. Et ut pro certo ſcias, neque helleborum ebibere formidabo, propter hoc ipſum contrà quàm Chryſippus cõſueuit, ne quid eorum unquam poſthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterum tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me hactenus iactatum & circumlatum à turbido torrente & aſpero, iuxtaq; fluxum unà cum undis fluitantem extraxeris, aſſiſtens iuxta Tragœdorum prouerbium: Deus ex improuiſo oſtenſus. Videor autem mihi non abſurdè facturus, ſi & caput raſero, quemadmodum facere ſoliti ſunt, qui & naufragijs enatant incolumes, ita ut ſalutis meæ feſtiuitatem hodie concelebrem, poſteaquam tantarum nebularum caligo ab oculis meis diſcuſſa eſt. Porrò autem conſpectum philoſophi poſthac, & ſi inuitus inter eundum alicui obuiam uenerò, non ſecus deuitabo extra uiam declinando, quàm rabioſos canes fugere ſoleo,

Cõclusio quã fingitur Hermotimus pœnitentia dicti prioris ut adeo fruſtra conſumpſe.

Mitigatio p translationẽ

LVCIANI

HERODOTVS VEL AETIO

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

OStendit hac præfatione Lucianus, ſe exemplo Herodoti, & poſt hunc Aëtionis pictoris adducti, uelle in conuentu totius Macedoniæ, exhibere ſe, ac ſpecimen aliquod ſui præbere uoluerit. Eſſe enim cõpendioſiorem hanc uiam ad laudem & gloriam cõparandam, quàm ſingulas ciuitates circumeundo, magno negocio, multoq; tandẽ tempore inclareſcere. Exordium à uoto incipit, poſt narratione utriuſq; & Herodoti, & Aëtionis exemplum exponit, quæ quia maiorem ſcripti huius partem abſoluit, utriuſq; nominis tẽtulum quoq; dedit. Hinc Adaptatio ſequitur, qua ſuum inſtitutũ cum ſuperioribus exemplis cõparat, amplificata per collationem, præſenti conuentui cũ Olympico, à loci & hominum qualitate. Poſtremo petit, ut illorum exemplo, ſe quoq; pro aliquo mediocri Oratore habeant, non cum optimis ac uetuſtiſſimis illis, ſed cum præſentibus conferendo.

Exordium à uoto.

TINAM uero & alias Herodoti uirtutes mihi imitari cõceſſum fuiſſet, non omnes dico, quibus ille præditus præcelluit, maior enim uoto hæc res fuerat: uerum unã ex omnibus, uidelicet aut orationum elegantiſſimarũ munditiem, aut illarum numeroſam concinnitatẽ, aut propriam & naturalẽ linguæ Ionicæ dictionem, aut ſententiarum grauitatem & præſtantiã, aut quæcunq; alia, quæ & infinita ſunt & elegantia, ille uno quaſi faſciculo cõprehenſa poſſidet, omnem imitationis ſpem excedentia. Cæterum, quæ cum libris à ſe elucubratis fecerit, tum quemadmodũ paſſim in breui temporis ſpacio apud Græcos in noticiam uenerit, mihi & tibi & alteri cuicunq; tandem imitatu haud quaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria ſoluiſſet ex Caria, recto curſu in Græciam delatus eſt, ubi de ſe ipſo eam cogitationẽ ſuſcepit, quo pacto q̃ celerrimè & minimo cũ negocio inclareſceret, ac famigerabilis fieret, cum ipſe, tum eius quoq; elucubratæ uigiliæ. At enim obambulantem nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthijs recitare hiſtoriarum monumenta à ſe condita, mox Argiuis aut Lacedæmonijs, partim laborioſum eſſe exiſtimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore proſpiciebat. Voluit ergo negocium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innoteſcere, noticiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide uero obſeruabat, ſi uſpiam locorum Græcos unà congregatos omnes deprehenderet. Commodũ itaq; inſtabant magna olympia, Herodotus autem, hanc ſolam ſibi ueniſſe occaſionem arbitratus, cuius maximè erat cupidus, frequentiſſimis ludis obſeruatis, iamq; ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus progreſſus in Opiſthodomum, non ſpectatorem ſed certatorem ſe ipſe exhibebat, cantillans hiſtorias memoriæ à ſe proditas, ac præſentium aures orationis ſuauitate demulcens, donec & Muſarum nominibus eius libri nobilitari & uocari cœpti ſint, & illis nouem exiſtentibus. Proinde, iam omnes illum nouerant multò profecto magis quàm Olympicorum certaminũ victores. Nec quiſquam erat, cui Herodoti nomen inauditũ fuerat, quem non nulli ipſi audiuerant in Olympia, alij uero ex ijs, qui ex ludis regreſſi fuerant audita & ipſi perceperunt. Tum uero ubicunq; in publico ſaltem apparuiſſet, certatim commonſtrabatur digitis: Hic ille eſt Herodotus, qui pugnas Perſicas lingua Ionica condidit atque conſcripſit, qui uictorias noſtras uenuſtiſſimè concelebrauit. Talem ipſe laudem hiſtoriarum nomine conſecutus eſt, in uno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus ſuffragium, non ab uno per Iouem præcone ebuccinatus eſt, ſed in omnibus quaqua uerſum ciuitatibus

Narratio.

ratibus, unde quisq; erat eorum, qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandum cognitionem uiam esse compendiosissimam & Hippias illius gentis Sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, alijq; complures, orationes semper habuerunt, & illi in ludis publicis, unde breui notitiam sibi parauerunt. Quorsum uero tibi priscos illos percenseo, & scriptores, cum & hæc inter uetera cõmodè locũ habere possint. Etenim perhibent Aëtionem quoq; pictorem Roxanes & Alexandri depictas in tabula nuptias, in Olympiam pertulisse, ac imaginem spectandam ostentasse, adeo ut Proxenides, quem tunc certaminum iudicem Græci constituerant, artis præstantia delectatus, Aëtionem generum sibi asciuerit. Sed quæret aliquis, quod nam tantum adfuerit picturæ miraculum, per quod adductus Proxenides, Aëtioni peregrino filiam suam nuptum tradiderit. Est equidem imago in Italia, quam egomet uidi, adeo ut tibi quoque de ea comperta ueritatem dicere possim. Thalamus est supra modum elegans, & lectus nuptialis uestimentis instratus. Hunc iuxta locata est Roxane uirgo corpore & facie uenustissima, terram modestè intuens, Alexandri assistentis præsentiam honorificè reuerens. Cæterum Cupidines quidam ridentes, alter quidem à tergo stans digitis redimiculum aufert à capite, ac Roxanen sponso commõstrat. Alter nimium seruiliter à plantis aufert sandalium, ut iam decumberet. Alius Alexandri chlamyde inuolutus, illum ad Roxanen pertrahit, ualde uiolenter annixus: Sed enim ipse rex coronam quandam puellæ porrigit. Adest præterea & Parochus sponsæ ductor Hephæstion, ardentem facem tenens in manibus, formoso admodum adolescenti innixus, hũc ego hymeneum esse opinor, neq; enim nomen adscriptum fuerat. Ex alia autem parte tabulæ, alij Cupidines in armis Alexandri colludebant, duo quidem hastam illius ferentes, eos imitabantur, qui ferentis oneribus grauari uidentur. Alij duo unum aliquem iacentem super clypeum, penè ipsum, ut regem trahunt, scuti loris inuoluti. Porrò unus in thoracem supinè iacentem ingressus, insidias tendenti similis esse uidetur, ut illos ex improuiso perterrefaciat, ubi trahendo ad se peruenissent. Neq; uero hæc ludicra sunt aut puerilia, & in quibus exprimendis temere elaborasset Aëtion, sed quibus Alexandri ad res bellicas amorem adumbrare uoluit, & quòd eadem opera & Roxanes amore flagrarit, & armorum curã per obliuionem non abiecerit. Quanquam uero & aliàs ipsa imagine nuptiale quiddam reuera ostensum est, nempe Proxenidę natã antè Aëtioni fuisse desponsam, illaq; in matrimonium ducta abijt, lusis succisiua opera Alexandri nuptijs, sub rege sponsæ ductoræ, pro nuptijs colore & penicillo expressis ueras nuptias præmium reportans. Proinde Herodotus, regredior enim ad illum, satis superq; sufficere Olimpiorum ludos existimauit, ad faciendam fidem Græcis eum scriptorem esse admiratione non indignum, qui Græcorum gesta illis recitaret, quẽadmodũ ipse factitare solitus est. Ego uero, ac per Iouem Philiũ uos precor, ne insanire me suspicemini, neq; mea me cum illius conferre uelle. Propitius sit mihi uir ille. Verum hoc mihi cum illo nõ dissimile accidisse arbitror. Etenim quo tempore primum in Macedoniam suscepta peregrè profectiõe ueni, apud me ipse cogitabam, strennuè mihi aduigilãdum esse, eaq; iam tenebar cupiditate omnibus innotescendi, ac quàm plurimis Macedonũ uigilias meas ostendendi. Porrò autem singulas adeuntem ciuitates, interea ingraueſcente ætate consenescere, haud quaquam facile factu apparebat. Sed enim, si conuentu uestro obseruato, deinde progressus in medium, orationẽ propalàm habuissem, sperabam omnibus ex sententia succedentibus uoti me compotem futurum. Vos itaq; conuenistis, ex singulis equidem ciuitatibus quiq; præstantissimi, neq; non ipsa summa uniuersorum Macedonum delectissima. Excepit uero uestrum conuentum ciuitas omnium optima, qua cum nulla ex parte Pisa

Aëtion.

Tabula & pictura Aëtiõis

Adaptatio sui instituti ad exẽpla superiora.

Collatio præsentis cõuentus et Olimpici ueteris.

conferenda est, neque ea, quæ illic est loci angustia, neque tabernacula aut tu-
A conditiõe hominum. guria & suffocatio. Iam neq; conuentum celebrantes uulgaris fex aut turba est, magis cupida spectãdi athletas, nempe uulgus Herodoti negligens, sed profecto cum rhetorum tum scriptorum atq; Sophistarum omnium celeberrimi, adeo ut parum mihi deesse uideatur, quo minus & mea actio perinde ut Olympiorum celebris habenda sit. Cæterum si me cum Polydamante, aut Glauco,
Petitio. aut Milone compositum contemplamini, ualde audax homo uobis esse uidebor. Sin uero ab illis memoria longè lateq; auocata, in hoc solum intenti fueritis, fortasse non admodum uobis flagellandus esse uidebor, ita ut in tanto stadio & hoc mihi sufficiat.

ZEVXIS VEL ANTIOCHVS.

VINCENTIO OPSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologia quædã, scriptorũ Luciani, est, qua ille ostendit non tantũ nouitati seu peregrinitati studere se, sed & rerũ, sententiarumq; elegantiæ, deinde & aptæ cõpositionis harmoniæ. Cæterũ quòd sola nouitas illorũ in admiratione sit, fieri cõmuni quadam hominũ natura, qui sola nouitate plerũq; detineãtur, interim aliorũ nulla habita ratione. Idem enim & Zeusidi olim in pictura Centauri, in quã præter nouitatẽ argumenti, multã artẽ impenderat, & Antiocho, in pugna contra Galatas accidisse, hostibus nouitatem & insolentiã elephantorũ, non ipsius apparatũ pertimescentibus. Tractatur autem eadem fermè ratione, qua & superior oratio: nisi quòd hic ipsa caussa à principio ponitur, exempla autem, eaq; amplificata sequuntur. Etiam tituli eadem ratione, ut suprà, impositi sunt.

Orditur statim ab expositione ipsius caussæ.

HABITA nuper in conseſſu uestro oratione, domũ me cõferebam. Permulti autem exijs, qui orationi interfuerãt me accesserunt. Nihil emẽ prohibere opinor, quin & ista uobis meis iam familiaribus exponam. Itaq; accedentes porrecta dextra me consalutabant, & admiratiõe prosequentibus similes esse apparebant. Multo autem itinere comitatu suo me deducentes, alius aliunde exclamabat, laudabatq;, donec pudore quoq; me suffunderẽt, uerentem, ne longè lateq; à dignitate, laudum, quas in me congerebant relinquerer. Caput autem & summa laudationum hæc illis fuit. Et omnes uno ore unam eandemq; sententiam præ se ferebant, confirmantes orationum mearum compositionem & sententiam peregrinam esse, ac multum in sese complecti nouitatis. Multò uero satius est, eadem illa uerba commemorare, quibus illi tum usi fuere. O nouitatem, inquiunt. O Hercules dictionem inauditam. Homo promptus & agilis. Certè nemo dixerit quicquam orationum tuarum cogitatione perinde esse nouum. Equidem illi id genus uerba permulta faciebãt; prout quisq; inter audiendum oratione mea affectus aut cõmotus fuerat. Aut quã alioqui talia mẽtiendi & assentandi aduersus me causſam habuissent, hominẽ peregrinum, quem aliàs contemptui habentes, non magnifaciebant. Veruntamen ego, neq; enim tacitum dissimulabo, non mediocriter illorum laude discruciabar. Tandem uero illis abeuntibus, cum ad me redissem, mente atq; animo sic mecum agitaui. Ergo tantum hac gratia & uenustate scripta mea condita sunt, quòd ad consuetam dicendi rationem formata non sint, nec iuxta communem loquendi uiam fluant, uerborum uero elegantium nihil in illis admixtum est, ad ueterem sermonis regulam & canonem positorum, nulla præterea sententia argute dicta exornata sunt, nulla industria, nulla Atticę linguæ uenere perpolita, aut compositiõis harmonia, aut arte ad amussim elaborata, sed ab

his

his omnibus longè latèq; discrepant. Neq; enim hæc ipsa à præsentibus laudata sunt, sed uerborum nouitas illorum iudicio peregrina & aliena uisa est. Ego uero stolidus hoc ipso eos, si unquam ad me collaudandum subsilirent, potissimũ adductum iri putabam. Verissimum enim illud Homeri esse persuasum habebam: nouam quamq; cantilenam audientibus esse gratissimam. Non tamẽ tantum laudis neq; adeo summam, nouitati concedi uolebam. Verum hanc non aliter atq; cumuli loco adjici, & nonnihil sanè ornatus ad gloriã afferre. Sed ita ut quæ uera laude & auditorum applausu digna haberẽtur, illa essent. Itaq; nõ modicè commouebar, penè eò adductus, ut illis fidem haberem, unum atq; adeo solum inter Græcos esse confirmantibus. Atq; id genus alia. Thesaurus autem iuxta prouerbium, nobis carbones erant. Ac propemodum ut præstigiator quispiam ab illis laudor. Volo itaque uobis pictoris institutum denarrare. Zeuxis ille omnium pictorum præstantissimus, popularia & communia illa nequaquam pingere solitus est, aut admodum pauca, nempe heroas aut Deos, aut bella, semper autem noui aliquid comminiscendi illi consuetudo fuit. Cæterum inter alia audaciæ suæ egregia facinora & Hippocentaurum fœminam ipse Zeuxis adumbrauit, alentem adhuc uberibus pueros Hippocentauros geminos nimium infantes. Illius picturæ exemplum nunc Athenis repositum cõseruatur, ad ueram imaginem accuratissimè expressum. Ipsum porrò archetypum Sylla Romanorum Imperator unà cum alijs rebus aliquot precijs in Italiam misisse ferebatur. Deinde iuxta Maleam Laconiæ promontorium, ut opinor, tracta naui oneraria atq; submersa perijsse omnia, atque ipsam etiam picturam. At enim ueræ imaginis imago mihi uisa est. Ac ipse, quoad eius fieri poterit, eandem oratione uobis adumbrabo, non per Iouem, quòd pingẽdi uaide peritus sim, sed quòd adhuc in recẽti mihi hæreat memoria, quippe quã nuper admodum Athenis in pictoris cuiusdam ædibus uiderim. Ipsa quoque admiratio, qua tunc artem diligenter cõtemplando prosequebar, non parum nũc mihi adferet adminiculi ad cuncta manifestius declaranda. In cespite nimium floreſcente & uiridi Centaurus ipsa facta est, ea parte qua equam refert, tota humi posita, pedes posteriores retrò extendit. Qua uero parte mulieris gerit imaginem, ea sensim subsurgit, usq; ad cubiti longitudinem. Pedes anteriores nec illi quidem porrectim extensi sunt, ueluti iacentis in latere, uerum alter quidem geniculatim inflexo similis est, ungula retrò tracta incuruus existens. Alter autem contrà exurgit, & solum attingit, quemadmodum ferè sunt equi, subsilire molientes. Cæterum infantes, alterum quidem ante se habet in ulnis complexum, quem humano more nutrit, muliebrem mammam in os illi inserens. Alterum uero ex equino lactat ubere, quemadmodum pulli à matribus lactari solent. In superiore parte tabulæ, ueluti è scopulo Hippocentaurus quispiam, uidelicet mulieris illius infantes utrinq; nutricantis maritus, prominẽti capite ridens prospicit, haud quaquam toto adparens corpore, uerum media parte equi, leonis catulum in dextra retinens, quem sustollit in hoc, ut pueros reludicra cum risu perterrefaceret. At reliquæ picturæ partes, propter quas non ubique accurata artis præstantia nobis idiotis comparere solebat, nihilo secus tamen summa industria erant elaboratæ, uidelicet linearum ductibus atque extensionibus rectissimis, colorum commixtionibus scientissimis, neque non tempestiuarum adiectionum circunductionibus. Insuper decentibus inumbrationibus, neque neglecta magnitudinis ratione, & mensurarum totius operis æqualitate atque harmonia, quæ omnia admirari solent pictores, quibus studium est, ea omnia cognoscendi. Ego uero eam in Zeuxide uirtutem & industriam præcipua laude extollebam, quòd in uno eodemq; argumento habita diuersitatis ratiõe, artis discrimen egregiè indicarit. Virum quidẽ per omnia adornauit horridũ atq; terribilẽ, ac uehemẽter agrestẽ, horrentẽ capillitio,

Odyſ. lib. 1.

Adaptatio ex emplorũ, quibus oſtendit uulgo nouita tẽ placere, et præ ea cætera negligi.

Tabula & pictura eiuſdẽ.

Amplificatio artis à modo.

eute hirtum & hispidum, non per equinam tantum partẽ illius, sed per alterã quoque, qua humanam refert speciem. Plurimum autem sublimibus illum fecit humeris, uultum ridentis præ se ferentem, prorsus tamen ferinum & montanum ac immansuetum. Tali quidem imagine uirum expressum extulit. Porrò, fœminam ad equæ pulcherrimæ imaginem adumbrauit, quales cum primis sunt illæ Thessalæ indomitæ, necdum sessoris patientes. Dimidiam uero mulieris partem, summa formauit elegantia, extra ambas auriculas, eas solas informes reliquit, & horridas. Porrò autem corporum iunctura atque commixtio, quatenus muliebris pars cum equina coit atque coniungitur, sensim & nõ densè subsurgens, atque ex lento accessu deriuata, spectantium fallit oculos, ex altero in alterum perducta. Alter autẽ ex infantibus, non secus atq; pater agrestis est, & iam in ætate tenera aspectu sæuus atq; terribilis. Neque hoc, ut mihi perpendenti uisum est, admiratione singulari carebat, tum quòd admodum pueriliter ad leoninum catulum respicerent, interea uterq; dependens ab ubere, colore matrem referentes. Hæc ergo cum singulari artificio Zeuxis expressisset, ipse quidem in eam ueniebat cogitationem, ut putaret ob artis eximiã præstantiam atque excellentiam, omnes in stuporem & admirationem spectantes se ducturum. Illi autem actutũ exclamabant. Aut quid aliud facerent, pulcherrimo incidentes spectaculo? Enimuero laudibus certatim extollebant omnes, quemadmodum & nuper me illi, nempe inuentum peregrinum, neq; non nouum picturæ consilium ignotum prioribus. Vt uero Zeuxis animaduertit, q; argumenti nouitate tantum illorũ detinerentur animi, eosq; ea ipsa a parte perpendenda abduceret, ita, ut neglectui darent exactam rerum expressarum diligentiam, affatus discipulum: Age, inquit, ô Miccion, inuolutam picturam atque sublatam domum auferte, etenim illi nos tantum ob insuetam artis materiam collaudant, eorum uero quorũ elegantia exornata est, quæq; arte magistra absoluta sunt, nullum illi dignantur habere respectum: sed uincit operis diligẽtiam argumenti nouitas. Ad hunc quidem modum Zeuxis, & fortasse quàm par erat, commotius. Cæterum Antiocho, cui cognomen erat Soteri, & illi non dissimile quiddam accidisse fama est, in ea pugna quam ipse aduersus Galatas habuisse dicitur. Si uultis, & hanc uobis historiam ordine, ut gesta est, percensebo. Cum non ignoraret & corporis uiribus & audacia Galatas esse præditos, inusitatamq; illorum multitudinem uideret, tum phalangem fortiter cõiunctam, à tergo uero æneis thoracibus indutos bellantes, præterea in profundum semper armatos uigintiquatuor ordinatos, in utrunq; autem cornu equitatum, qui uiginti millibus equitum cõstabat, dispertitum esse, porrò è medio octoginta currus falcatos erupturos, ac cum illis bigas bis totidem, Hęc inquã cum uideret, spem ualde malignam animo concipiebat potiũdæ uictoriæ, tanquam illis inuictis existentibus. Siquidem ipse modice instructo exercitu, neq; ampliter, neq; pro belli dignitate & adparatu aut magnitudine, sanè perquàm paucos ducens aduenerat, ac illos quidẽ ut plurimum scutatos & nudos. Sed enim ex ijs qui nudi erant, plures quàm dimidia pars exercitus numerabantur. Itaq; iam de petendo fœdere, ferendisq; pacis conditionibus, & bello conuenientissimè componendo secum agitabat. Atqui Theodatas Rhodius, uir excelsi & generosi animi, instruendæ aciei non imperitus, cũ præsto esset, regẽ perturbato animo esse nõ sinebat. Et erãt Antiocho undecim in exercitu elephanti. Hos Theodatas iussit interea, quo ad eius fieri posset, habere quàm occultissimè, ne ex acie apparentes conspicui fierent hostibus. Vbi uero tuba signum datum esset, ac iam infestis signis concurrẽdum, & manus conserendæ forent, ac hostium equitatus impressionem faceret, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, tunc unà cum quatuor elephantis utrinq; equitibus esse occurrendum docebat. Octo autem reliquos aurigis & curribus esse immittendos.

Alterũ exemplũ Antiochi

Hoc

Hoc enim facto, inquit, illorum equi perterrebuntur, ac retro fugientes in ipsos Galatas illapsi impetum facient. Nec opinionem eius rei prædictæ euentus frustratus est. Cum enim antea nullum elephantum uidissent cum ipsi Galatæ, tum equi illorum, adeo nouo & inopinato elephantorum spectaculo animis consternati sunt, ut longè adhuc à beluis constituti, posteaquam solum rugientes audissent, dentesq; candore relucentes uidissent, ueluti ex toto nigro corpore, tum etiam proboscides ad prædam & direptionem faciendam sublatas, prius quàm ab arcubus tela extorsissent, uersis retro habenis, nulloq; seruato ordine aufugerunt. Sed enim pedites aliquantisper alterna cæde semet hastis confodientes, conculcabãtur ab equitibus in illorum ordinem illapsis. Currus autem subuersi, & illi deinceps denuo in suos non citra sanguinem ferebantur, ac planè iuxta illud Homeri:

Amplificatio periculi per hypotypoſin

Subuersi currus passim iacuere supini.

At uero equi posteaquam semel à recta uia auersi declinassent, elephantorum impetum non sustinentes, sessores dorso excutiebant. Currus strepebant proscindentes per louem atq; dissecantes acutis falcibus, quoscunq; examicis comprehendissent. Non pauci uero ut in tali tumultu eiecti prosternebantur. Hos elephanti insequebantur, pedibus proterentes atq; conculcantes, simul atque in altum proijcientes proposcidibus, unaq; rapientes, ac dentibus correptos transuerberantes. At extremum illi summa ope annitentes Antiocho uictoriam pepererunt. Cæterum Galatæ, alij quidem dimicando occiderunt ingenti clade ædita, alij autem uiui capti in uictoris potestatẽ peruenerunt, exceptis perquã paucis, quotquot preuenientes fuga in montes semet abdiderant. Porro autem Macedones quicunque cum Antiocho in prælium descenderant Pæana canebant, ac alius aliunde accurrentes regem coronabant uictorem & clamantes. At ille profusis, ut fertur, lachrymis: Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus salus in hisce undecim stetit beluis, adeo, ut nisi spectaculi nouitas hostium animos perculisset, quid nos erga illos fuissemus? In trophæum nihil aliud q̃ elephantum iussit sculpere. Itaq; iam hora est considerandi, ne & mea perinde censeantur, ut Antiochi adparatus bellicus. Etenim omnia alia pugna digna æstimanda non sunt. Quidam aũt elephantes & peregrina terriculamenta spectantibus metum & trepidationem incutientia, ac plena præstigij, ea ab omnibus laude extolluntur. Porrò, quibus ego confidebam, ea non admodum in illorum sunt sermone. Sed quia mulier centaurus depicta est, hoc solũ est quod mentis stuporem, & admirationem inducit spectantibus, & quemadmodum est nouum & monstrosum illis esse uidetur. Cætera uero ne quicquam à Zeuxide facta sunt. At non frustra, etenim uos cum fingendi & pingendi artificij rudes non estis, singula arte magistra spectantes, expendite, num solum ista digna sint, ut theatro spectanda commonstrentur.

HARMONIDES.

VINCETIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

COmmendat se amico, ex principibus cuidã suo, adductus, ut ipse fingit, exemplo Harmonidæ, qui eũ magistrum suũ de paranda gloria & immortalitate consuluisset, monitus ab eodem fuerit, ut artem quam à se didicisset, nõ omnibus Græcis, nam id impoßibile fore, sed optimatibus ac præstãtißimis quibusq; ostentaret, sic enim fore, ut cum illi ipsi laudati fuerint, ubicunq; ipsum laudarent, uerã ex eo gloriam ac laudem consequeretur. Statuisse igitur se, eodẽ pacto, & huic cõmendari se, suaq; debere, ut qui primũ ea præstantia, eoq; iudicio sit, ut quod ipse suo calculo approbasset, deinde et cæterorũ omnium probaretur, amplificando hanc personæ illius excellentiã, per collationem. Deinde & ex eadem patria secum natus sit, ut

uel eo nomine fauere ac patrocinari sibi debeat. Postremo & à scriptorum ratione facilitatem ac meritum causæ ostendit. Orditur statim ab expositione exempli, cuius occasione adductum ac motum sese fingit. Cõcludit autem Orationem per comprecationem & uotum, à Dijs precando, ut cœptam laudem suum crescere ac perpetuam esse uelint. Titulus eadem ratione, qua in superioribus inditus est.

Occasio commendationis ab exemplo.

HARMONIDES tibicen quodam tempore Timothem magistrum suum interrogauit, Dic mihi, inquit, ô Timothee, quomodo mea arte possum euadere clarus & nobilis? Aut quid faciendum mihi existimas, ex quo in uniuersæ Græciæ cognitionem uenturus sim? Nam alia quidem omni me studio & beneuolentia iam edocuisti, nempe exquisitum tibiæ & accommodum usum. Mox lingulam tenui & modulanti spiritu insufflare, infrà autem digitos apte adhibitos crebro sustollere ac deprimere. Deinde ad numeros ingredi, & modos facere concinnos, chorocq; congruos. Postremo, conseruare singulorum concentuum proprietates. Quiddam in Phrygio attonitum, in Lydia turbulentum, grauitatem in Dorico, in Ionico suauitatem. Hæc, inquam, omnia te magistro didici. At enim quæ maxima sunt, & quorum gratia tibiæ cognoscendæ desiderio laboraui, nondum uideo, quomodo ab illo mihi paranda sit gloria, & apud multos celebris opinio, utcq; in multitudine cum existimatione aliqua clarus & conspicuus obambulem, ac prætereuntium digito commonstrer. Tum sicubi propalàm apparuero, statim omnium oculi in me conuertantur, ac me nominatim collaudantes dicant: Hic ille est Harmonides tibicen omnium præstantissimus. Quemadmodum quo tempore & tu, ô Timothee, primum ab ædibus patrijs è Bœotia profectus, tibicinem agens Pandionidi, uictoriam in Aiace furente reportabas, ac melodiam tuo cognomine nobilitaras, nemo fuit, qui nomen tuum ignorasset, ac Thebanum illum Timotheum. Sed & nunc ubicunque saltem in publico apparueris, certatim ab omnibus ad te currítur, ueluti ad Noctuam reliquæ auiculæ sturnatim & graculatim conuolitant. Et hæc sunt, quorum nomine aulœdus fieri optauerim, tum quorum gratia tantum laborem strennuè exhauserim. Quandoquidem tibia canere per se citra famæ & existimationis accessionem, haud ualde concupiscerem, si in obscuro mihi delitescendum foret, tametsi hac arte ad amussim exornato, non si Marsyæ aut Olympo similis euasurus essem delitescens. Siquidem incelebris & occultæ, quod aiunt, musices nullus est respectus aut utilitas. Atqui tu, inquit, & ista me doce, quo modo mihi me ipso rectè utendum sit, tum etiam arte. Ac tibi duplici nomine habebo gratiam, cum propter tibiæ peritiam, qua me excoluisti, tum, quod maximum est, propter gloriam, quam ex illa consecuturus sum. Ad hæc autem illi ita respondit Timotheus: Atqui, ô Harmonide, rei, inquit, non uulgaris aut mediocris amore & cupiditate ardes, id quod scire potes, nempe laudis & gloriæ, utcq; fama celebris sis, ac ulgo notus. Hanc autem quanquam tibi ad hunc modum in medium multitudinis progresso, artem ostentando, consequi in animo est, multi ac longi laboris opus aggrederis, tamen ne sic quidem uniuersi te cognoscent. Etenim ubi gentium, aut theatrum, aut stadium ita magnum inueniri potest, in quo omnes Græci tibia canentem te audiant? Vt autem aliquo pacto illis innotescas, ac tui uoti desiderio tandem potiaris, & hoc ego tibi subijciam. Vtere tu quidem arte tua, & in theatris nonnunq;, parum tamen tibi curæ sit promiscua uulgi multitudo. Porrò compendiaria & facillima ad parandam gloriam uia hæc est. Si collectis Græciæ optimatibus, & paucis illorum, quicunque dignitate & autoritate præcellunt cæteros, atq; indubitanter uiri magni sunt, & admirandi, & aliorum omnium antesignani, quorum

quorum fides in utraque fortuna ſpectata ſit, ijs, inquam, ſi artis tuæ egregium ſpecimen exhibueris, illicq; laudis ſuæ teſtimonio te cohoneſtauerint, omnibus græcis in puncto temporis te longè, lateq; innotuiſſe putato, & paſſim inclaruiſſe. Et uide in quod compendium tantam rem tibi contraxerim. Nam ſi ij, qui omnibus noti ſunt, & quos nemo non admiratur, tibicinem præclarum & celebrem te eſſe cognoſcẽt, quorſum tibi uulgi iudicio aut opinione opus eſt, tantum eos ſequentis, qui meliores ſunt rerum expenſores & iudices? Siquidem popnlaris iſta multitudo, ferè ſemper quæ optima ſunt ignorat, cum maior illius pars manuarij ſint opifices. Cæterum, quemcunq; illi laudibus illuſtrauerint, qui reliquos uitæ ſplendore & dignitate anteeunt, eundem nequaquã temere laudari planè perſuaſum habent. Itaque magnorum uirorum inducti præconio, laudant & illi. Quippe in ipſis quoq; certaminibus multi ſpectatores athletis nonnunquam clarè ſolent applaudere, non raro etiam ſibilis illudere, penes tamen ſeptem, aut quinque, aut quocunq; tandem fuerint iudicandi, poteſtas repoſita eſt. His magiſtri ſui conſilijs parum obſecutus eſt Harmonides. Etenim inter tibias, ut fertur, cum primum in muſices certamen deſcendiſſet, magna contentione inſufflans, in ipſam tibiam inſpirando exhalauit animam, & incoronatus atque exanimis eadem ratione prima & ultima uice tibia canendi uſus in ſcena corruit, celebrante populo Dionyſia. At ſanè Timothei tam prudens oratio, non tibicinibus, neque ſolum Harmonidæ mihi dicta eſſe uidetur, uerum omnibus quicunque appetentes ſunt gloriæ, ingenij aut artis ſuæ ſpecimen publicè exhibentes, ac multitudinis laudem ſuppliciter ambientes. Quare, quo tempore & ipſe non diſſimilia de rebus meis agitabam animo, quæreremq; quo pacto quàm ocyſſime apud omnes inclareſcerem, prudentiſſimum Timothei conſilium ſecutus, conſiderabam, qui nam in Repub. omnium foret præſtantiſſimus, cuiq; plurimum fidei apud alios foret repoſitum, tum qui præ omnibus alijs eſſet acceptiſſimus. Proinde, talis tu nobis apparere debebas iuſto omnium ſermone, ueluti uniuerſæ uirtutis caput & ſumma, ac talium rerum gnomon & recta regula. Porrò, ſi mea tibi ſpectanda & excutienda offerrem, tuiq; ea proſecutus eſſes laudibus, eſſent haud dubiè ita apparitura. Egoq; iam uotis tantopere ſperatis potitus eſſem in uno calculo omnes aſſecutus. Aut quem tibi in eligendo præferens, non iure optimo deliquiſſe in habendo delectu exiſtimarer. Itaque iuxta prouerbium, in uno uiro iecimus aleam. Sed me hercle non aliter factum eſt, atque ſi omnibus ubique hominibus meam in dicendo facultatem oſtendiſſem. Quippe in confeſſo eſt, quòd & ſeparatim ſingulos & collectim uniuerſos ipſe ſolus morum bonitate atque ingenij gloria exuperaris. Lacedæmoniorum reges alijs omnibus unicum tantum calculum ferentibus, ipſi ſoli præ cæteris duos ferre ſoliti ſunt. Tu uero & Ephoros, præterea & ſenes, in ſumma, uniuerſos calculorum multitudine in diſciplinis excedis. Quin etiam in primis tu candidum & ſaluti ferè ſemper ſuffragantem calculum addere conſueuiſti, quod non mediocrem in præſentia mihi addit animum, alioqui propter audacis facti magnitudinem iure optimo metuenti. Sed & illud per Iouem non uulgariter me conſolatur, quòd mea non prorſus à te ſint aliena, qui & ex ea urbe ſum oriundus, quàm tu perſæpe primum quidem priuatis officijs tandem etiam publicis iuuiſti perbenignè & liberaliter. Itaq; ſicubi & nunc in peiorem mihi partẽ calculi uergerint in oratione, ac paucior erit meliorum & candidorum numerus, tu adiecto Mineruæ ſuffragio, ex te ipſe defectum ſuppleto, tuiq; familiaris cenſorem & correctorem te egiſſe putato. Atqui ne hoc quidem contentus ero, ſi ante hac multi me admirati ſint, ſi iam per ora uirum clarus ego, & celebris uolitem, ſi orationes meæ audientium laudibus reſpondeant. Omnia illa uẽtoſa & euanida,

Propoſitio qua ſe cõmendat amico ex principibus uni.

Præſtantiſſimi iudicis præmia eius ſcribit.

Amplificatio perſonæ collatione.

II. à communi patria.

ut est in prouerbio, sunt somnia, & uerborum umbræ. Cæterum ipsa ueritas in præsens certissimis argumentis declarabitur. Ille exactus erit mearum lucubrationum finis & terminus, nec amplius ambiguitati locus relinquetur, ne tantū quidem, quod uel ullius mentem aliquo dubio distrahat, sed aut optimum iuxta disciplinas æstimandum est, quod tibi apportet gloriam, aut omnium. Sed meliora proferenda, & magis ominatiora, ad tantum certamen eunti. Videamur uero ô superi, hominum opinione & existimatione non indigni, ac eam quæ nobis ab alijs euentura est, laudem confirmate, ut in posterum fidenti animo, ad ampliorem perueniamus. Quippe omne studium minus reformidandū est ei, qui magna olympia deuicerit.

III. A ratione scriptorum.

Conclusio κατ' ἀνχλω

SCYTHA SEV HOSPES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Laudat Macedonicos quosdā ciues, patronos, ut uidetur, suos: ut à quibus maximè adiutus atq; apud cæteros promotus fuerit. Facit autem hoc collatione quadam Anacharsidis Scythæ & Solonis Atheniensis, ad quem cum alter Athenas profectus, à Toxare populari suo adductus fuisset, & humaniter acceptus ab illo, & breui toti ciuitati notus atq; acceptus factus est. Eodem igitur pacto & se, cū in Macedoniam uenisset ab omnibus, ut ad illos, de quibus encomium hoc instituit, diuerteret, ijsdemq; sese commendaret, admonitum fuisse, ait. Vt enim apud Athenienses aliquando Periclem, Aristotelē & Solonem, quasi cæterorū omnium instar fuisse, ita hos inter Macedonas reliquos excellere. Titulum, ex eadē ratione, qua superiores, hæc quoq; oratio habet. Cætera plana sunt.

Exempli narratio, qua quos laudare instituit cū uetri Solonecō parat, cosq; quasi omniū aliorū instar quoddā facit

NON fuit primus Anacharsis, qui ex Scythia Athenas usq; peregre profectus est, græcanicę disciplinę perdiscēdæ desiderio, sed ante illum & Toxaris, uir & multę sapientiæ, & elegantiæ ac rerum optimarū studiosus admodū. Sed qui dominon erat de sanguine regio, neq; ex ijs qui tyaras gestare solent, uerū unus è uulgo Scytharū & populariū, cuiusmodi sunt, qui apud illos uocātur Octipedes, quo significant aliquem duorū boum & unius plaustri esse dominum. Hic ergo Toxaris haud iterum postliminio ad Scythas regressus est, sed Athenis manens diem suum obijt, ac nō multo post etiam heros esse uisus est, atq; hunc peregrinum medicum Athenienses non secus, atq; unū colunt ex heroum numero. Hoc enim nomen cum heros esse declaretur, possidere cœpit. Sed enim causſam cognominis, & quam ob rem in heroum catalogum relatus sit, unusq; ex Aesculapianis uisus sit, non alienum fortasse est percensere ut cognoscatis. Non Scythis tantum moris est immortalitate donare homines, & ad Zamolxim ablegare mortuos, sed Athenienſibus quoque licitum est in Græcia Scythas Deos facere. Quo tēpore sæua pestilentia populus Athenienſis infestabatur, uidere uisa est Architelis uiri Areopagitici uxor sibi Scytham astitisse, dixisseq; fore, ut Athenienses à pestifero contagio liberarentur, si angiportus uino conspergerent. Hoc cum sępius fieret, neq; enim Athenienses mulierculæ uerba audita dederunt neglectui, factum est, ut non amplius pestis in eos grassaretur, siue uaporibus quibusdam noxijs uini odore extinctis, siue aliud quiddā maioris efficacię norit heros Toxaris, quippe medicus existens ista Athenienſibus facienda suaserit. Itaq; curationis merces etiam nūc illi persoluitur, nam niuei coloris equus ad eius monimentum quotannis immolatur. Quo loci monstrauit Dimænete illum accedentem ea quæ de uino spargendo diximus imperasse. Et inuentus est eo loco Toxaris esse sepultus, ipsa inscriptione

que cognitus, tametsi non integra appareat. In primis uero quòd super colum-
nam uir ornatu scythico sculptus fuerat, læua arcum intensum, dextra uero, ut
uisus est librum tenens. Etenim adhuc plus quàm dimidio corpore conspici-
tur, & arcus totus unà cum codice. Reliquas uero partes statuæ unà cum fron-
te temporis longinquitas iam deuastauit. Est autem non procul ab ædibus Di-
pyli, à læua in Academiam ingredientibus tumulus non magnus, & statua hu-
mi sita, uerum subinde recentibus sertis redimita. Aiuntq; nonnullos febre la-
borantes iam ab illo subleuatos esse, & per Iouem à uero non abhorret, quippe
qui totam ciuitatem quondam peste grauatam liberauerit. Sed regrediamur ad
id, cuius gratia illius mentionem fecimus. Adhuc quidē in uiuis erat Toxaris,
Anacharsis autem cum nuper soluisset è patria, ex Pyreo in urbem uenit, uelu-
ti hospes & barbarus, non mediocriter animo perturbato, omnia ignorans, ad
multa meticulosus & trepidus, pendens animi quid ageret. Siquidem non ob-
scurè intelligebat à uidentibus, se haberi ludibrio, propter habitus peregrini
insolentiam, & eandem linguam sonare callentem inueniebat neminem. In
summa, iam illum susceptæ profectionis pœnitebat, constitutum habens in a-
nimo, uisis tantum Athenis, actutum retrò abire in patriam, conscensoq; na-
uigio iterum soluere in Bosphorum, unde non multum itineris illi conficien-
dum restabat in Scythiam. Ad hunc modum hæc secum reputanti, Anachar-
sidi dæmon quispiam bonus illi fit obuiam, ut reuera credendum est, nempe
Toxaris in Ceramico. Ad quod primum illum pertraxit habitus, quem uide-
bat sibi esse patrium. Deinde haud difficulter cogniturus erat, & ipsum Ana
charsis, nempe ex illustri ortum genere, quiq; inter Scytharum primates non
infimum locum obtineret. Porrò autem, Anacharsis unde cognoscere potu-
isset popularem sibi esse Toxarim, more Græcorum exornatum, mentum ha-
bentem detonsum, incinctum, nullo ferro munitum, iam multa facundia fa-
cetum, & lepidum, atque ex ipsis Atticis unum indigenam? Adeo iam trans-
formatus erat longinquitate temporis. Verum Toxaris Scythica lingua af-
fatus illum: Nonne tu, inquit, Anacharsis illeres Dauceto patre prognatus?
Lachrymatus est præ gaudio Anacharsis, propterea quòd eiusdem linguæ ho-
minem inuenisset, planeq; callentem quis esset, aut quem apud Scythas digni-
tatis locum obtineret, & interrogauit: Tu uero unde me nosti, ô hospes? Cui
ille, inde ego sum, inquit, è uobis oriundus ex Scythia, nomen mihi est Toxa-
ri, non ex claris illis ducenti generis originem, ut per hoc tibi notus esse que-
am: Num, inquit, ille tu es Toxaris, de quo ego inaudiui, Toxarim quendam
amore uisendę Græciæ, relictis domi uxore, & infantibus filijs, Athenas es-
se profectum, & nunc ibi uersari, inq; magno esse precio apud optimates? Ego,
inquit, ille ipse sum, si qua etiam nunc apud uos de me fama superstes est.
Proinde, inquit Anacharsis, scias me tuum factum esse discipulum, ac amo-
ris tui æmulum, quo huc perductus es scilicet ut uiderem Græciam. Itaq; hu-
ius negociationis gratia peregrè profectus, uenio infinitis malis perfunctus a-
pud gentes in medio sitas. Et nisi tu mihi factus fuisses obuiam, iam decre-
tum erat, priusquam sol occidisset, me retrò ad nauē uoluisse referre gressum,
usqueadeo consternatus eram animo, peregrina & incognita omnia conspici-
ens. Sed age per Acinacem & Zamolxim deos nobis penates, tu me assum-
ptum ô Toxari, ut hospitem circunducito, ac mihi pulcherrima quæque, quæ
Athenis sunt, commonstrato. Deinde, si qua etiam passim in reliqua sunt Gra-
cia admiranda & uisenda, cum leges optimè constituras, tum uiros quosq; inte-
gerrimos. Ad hæc mores & ludos publicos, & uitam illorum, & Rempubl.
Quorum indagandorum gratia prior tu, exin ego post te tantum itineris ex-
hausimus. Et ne permittas ut his omnibus nondum uisis mihi retrò pes mo-
uendus sit. Hoc equidem, inquit Toxaris, minimè amanter dixisti, uix tactis

pede liminibus, mox te rediturum post limínio. Atqui bonum habe animum, neque enim, ut tu tecum cogitas, abibis, neque te facilè dimissura est ciuitas. Neqne uero adeo modica habet erga retinendos hospites demulcimenta aut illectamenta, uerum multò magis te susceptum ita tractabit, ut neque uxoris amplius, neque liberorum, si quos interea nobis absente suscepisti, admodum memor futurus sis. Cæterum, ut quàm celerrimè uniuersam Athenienſium urbem uisam cognoscas, aut potius omnem Græciam, & ea quæ apud Græcos maximè uisenda sunt, ego tibi effectum reddam. Agit hic uir multæ & admirandæ sapientiæ, & quidem indigena: sed qui diu multumq; susceptis peregrinationibus, & in Asiam & in Aegyptum profectus sit, ac cum optimis quibusq; mortalibus uitæ consuetudinem habuit. Cætera homo non admodum diues, uerum infimæ penè fortunæ mendicus. Videbis senem adeo populariter exornatum. Veruntamen cum propter sapientiæ excellentiam, tum aliarum uirtutum, quibus præditus est, præstantiam, ab omnibus certatim colitur, adeo ut etiam pro legum autore eo utantur in constituenda Repub. neq; iuxta eius præcepta uiuere dedignantur. Hunc si amicicia tibi iunctum possederis, ac planè cuiusmodi uir sit, perdidiceris, uniuersam Græciam in te habiturum haud dubitanter existima. Et quod caput est nosse, sic habe, ex omnibus bonis hic repositis, non maiori me tibi gratificari posse, aut officio aut obsequio, quàm si huic te quàm commendatissimum reddidero. Ne igitur cunctemur, ô Toxari, inquit Anacharsis, sed me assumens quantotius ad illum ducito. Sed enim illud uereor, ne difficilis accessu sit, tuumq; erga me studium tanquam superuacaneum respuat. Bona uerba, inquit ille, uideor enim illi rem omniũ gratissimam facturum, beneuolentiæ erga hospitem ostentandæ occasionem tibi offerens. Tantum uero me sequere, statimq; qua sit erga hospites reuerentia, tum quàm à comitate non auersus, tum quæ alia eius bonitas, & ingenij amœnissimi suauitas, cognosces. Quin potius bona fortuna duce ille ipse nos accedit, nempe illi, qui cogitabundus secum loquitur. Et cum dicto Solonem allocutus: Venio, inquit, maximum tibi munus adducens, uirum peregrinum, egentem amiciciæ. Est autem genere & natione Scytha, unus apud nostrates, ex nobilibus & summo loco natis. Omnibus uero in patria relictis, huc uenit nobiscum conuersaturus, eaq; quæ per Græciam sunt præstantissima uisurus. Porrò ego eius rei compendium illi inuentum curaui, quo pacto facillimè simul & expeditissimè uniuersa perdisceret, & optimis quibusq; innotesceret. Aliam uero ad hæc consequenda uiam compendiosiorem non tenebam, quàm si hunc tibi adductum familiarem feciſſem. Itaque, si Solonem ego planè pernoui, sic facies, ac illum in bonorum noticiam & studium perduces, & germanum ciuem Græciæ esse ostendes. Et quod tibi paulo antè dixi, Anacharsi, omnia iam uiso Solone conspexisti. Hoc sunt Athenæ, hoc est ipsa Græcia. Neque amplius hospitem te esse puta, omnes te nouerunt, omnes certatim amore te prosequuntur. Tantum tibi in hoc sene bonorum repositum esse ne dubites. Omnium in Scythia relictorum te capiet obliuio, iuncta cum illo conuersatione. Habes peregrinationis tuæ præmia, ac amoris finem tantopere desideratum. Hic tibi græca est regula, neque non Atticæ philosophiæ index certissimus. Quare hoc tibi persuade, eum esse multò felicissimum, quicunque cum Solone uersatus fuerit, eoq; amico utitur, Perlongum esset referre, quantum cum Solon sit delectatus munere, tum quibus uerbis responderit, ita ut in reliquum tempus dulcissimè simul, & coniunctissimè conuixerint, alter quidem illorum, nempe Solon, docens & instituens rebus pulcherrimis, & amicum Anacharsin in omnium familiaritatem aggregans, Græcorumq; optimatibus adducens, tum per

omnia

omnia diligentissimè curam agens, quo pacto quàm iucundissimè in Græcia in precio habitus præcelleret. Alter autem admirandam illius sapientiam attonito animo admiratus, ne altero quidem pede uolens à senis latere discedebat. Itaq; quemadmodum illi pollicitus fuerat Toxaris, ex unico Solone in puncto temporis uniuersa cognouit, ac omnibus innotuit, & illius gratia à cunctis familiariter colebatur. Neque enim mediocri laude Anacharsis uirtutes solebat extollere Solon, uerum hominibus & hoc moris erat, ut quemadmodum Soloni legislatori libenter dicto audientes erant, amore quoq; & beneuolentia prosequebantur, quoscunque ille aliquo precio dignos esse existimabat, ac prorsus eosdem in reliquum uiros optimos esse credebant. Solus uero ex Barbaris Anacharsis initiatus est, ac ciuitate donatus, si Theoxeno fides habenda est, qui præter cætera & hoc de illo literis ac memoriæ prodidit. Sed neq; ut opinor, retrò ad Scythas Anacharsis abijt, nisi Solone mortuo. Vultis igitur fabulæ finem iam imponam, ne sine capite obambulet? proinde iam tempus est cognoscendi ciues, cuius rei gratia mihi Anacharsis ex Scythia, & Toxaris in præsentia uenerunt in Macedoniam, ad quos Solonem quoq; adultæ ætatis hominem ab Athenis adduxi. Siquidem ato, & me non dissimile quiddam cum Anacharside passum esse. Ac per Gratias uos obsecro, ne indignabundo animo mihi uicio uertatis similitudinem, si uiro regio memetipse comparauerò. Barbarus enim ille fuit. Cæterum nos Syros ulla in re Scythis deteriores non facilè dixeris. Atqui neque res meas cum regia magnificentia componere annitor similitudine, nisi quantum ad ea quæ diximus. Nam cum primum in uestram urbem hospes immigrassem, statim animo obstupefactus sum, uisa & eius amplitudine & pulchritudine, ac incolarum multitudine, aliaq; potentia & splendore omni cognito. Itaque multo tempore animo hærebam attonitus ad hæc, nec poteram cuncta abundè satis admiratione prosequi. Cuiusmodi quiddam & insularis ille iuuenis conspectis Menelai ædibus passus est. Neque uero alium ego obtinebam animum intuitus urbem tanto uigore uigentem, ac iuxta poetam illum omnibus bonis florentem, quibus ciuitas felix & beata solet affluere. Hoc iam affectus animo, deinceps de ijs quæ agenda forent mecum deliberabam. Iam enim olim constitutum habebam, oratione uos & laudibus illustrare. Quibus enim alijs ostendi, silentio tam præclaram ciuitatem præteriens? Quippe quærebam, neque enim ueritatem prudens celabo, si qui essent, qui reliquos dignitate anteirent, & quos aggressus aliquis, ac historia de illis memoriæ prodita, adiutoribus uteretur ad omnia. Ibi uero mihi non unus, quemadmodum Anacharsidi, & ille quidem barbarus Toxaris, sed plures, aut potius omnes eadē tantum non ijsdem syllabis respondebant. Multi quidem & alij præclari & industrij uiri, ô hospes, in hac urbe habitant, nec temere alibi eiusmodi uiros inuenies perinde bonos. Duo tamen cum primis sunt longè optimi & præstantissimi, generis splendore & dignitate omnibus longè superiores. Cæterum disciplinarum cognitione ac dicendi facultate Atticæ Musæ eos non absurdè comparaueris. Populi mirus erga illos fauor, & studium singulare existit. Et hoc quoque quod in ciuitate optimum & præstantissimum esse constat, illorum bonitatem & obuiam erga hospites humanitatem, nullamq; in tanta magnitudine intuidentiam, ac reuerentiam coniunctam cum beneuolentia, tum animi mansuetudinem & morum facilitatem quibusuis accedētibus expositam, ipse haud dubiè alijs uerbis celebrabis, paulo post harum rerum facto periculo. Atque ut mireris impensius ex una eademq; familia sunt pater & filius. Alter quidem nō alius, quàm si Solonem, aut Periclem, aut Aristidem animo conceperis. Alter uero filius, te saltem conspectum actutum domum abducturus est. Adeo præstanti corpore uisendus est, & mascula quadam forma decorus & amabilis. Quòd si modo ore in uocē soluto loqui inceperit, ducet te reuinctum ab auri-

Adaptatio suæ causſæ.

Telemachus ſcilicet.

Collatio & Amplificatio perſonarum.

bus,tantam dicendi uenerem,& uerborum ſuauitatem iuuenis in lingua ſitam poſſidet. Quinetiam uniuerſa ciuitas ad audiendum inhiat,quoties ad populũ uerba facturus progreditur. Cuiuſmodi aiunt Athenienſibus quondam accidiſſe in Cliniæ filio adamando, præter quàm quòd non multo poſt eos amoris ſummè pœnituerit,quo Alcibiadem complexi fuerant. Porro hunc nõ ciuitas ſolum arctiſſimè diligit,uerumetiam reuerenter habere non dedignatur. In ſumma,unicum hoc nobis populare bonum eſt hic uir,& ingens cõmoditas omnibus.Hic,ſi te & eius pater ſuſceperint,& tecum amicitiam & ſocietatem fecerint,totam ciuitatem deuinctam habebis. Tantum autem ad illum manus extendenda eſt,nec amplius res tuæ erunt in ambiguo. Hæc per Iouem ab omnibus dicebantur,etſi iureiurando oratio mea mihi confirmanda ſit.Ac mihi iam earum rerum facienti periculum,ne minimam quidem partem dicendo aſſecutus eſſe uideor.Itaq; neq; deſidiæ,neq; moræ indulgendæ locus eſt,ut ait Poëta Ceius,uerum omnes rudentes pariter mouendi ſunt,præterea nihil non dicendum & faciendum,quo in amicitiam illorum inſinuemur.Quod quidem ſi ex ſententia conſecuti fuerimus,tranquilla ſunt omnia, & nauigatio non impro-ſpera,ac mare placidum,& portus in propinquo conſtitutus.

QVOMODO HISTTORIA SCRIBENDA SIT.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Didaſcalicus liber eſt,continens præcepta ac regulas de hiſtoria ſcribenda.Diuiditur autem in duas partes. In priore expoſito fine ſeu officio Hiſtorici,& cõfutatis ijs,qui duplicem Hiſtoriæ finem ſeiunt. Vtile uidelicet & Delectabile,mox uicia recenſet,quæ tum in uerbis,& cõpoſitione,tum in ipſis rebus uitanda ſit,& hoc ſub exemplis aliorum,quo quiq; modo aut genere peccarint,oſtendendo. In poſteriore autem parte primum,quæ afferre ad hanc rem,quæq; antea quaſi domi ſuæ comparata habere debeat,is qui ad ſcribendã hiſtoriam accedit,exponit. Deinde regulas primũ de rebus,deinde de expoſitione & phraſi uerborum,poſtremo & de partibus operis tradit. Etiam hic exemplis aliorum præcepta ſua confirmando. Orditur autem ab occaſione,quam collatione Abderitici morbi amplificat.

Exordium à collatione.

ABDERITIS, aiunt, Lyſimacho iam regnante,morbũ incidiſſe,optime Philo,huiuſcemodi quendam: Febricitari principio quidem cœpiſſe,per urbẽ uniuerſos,primo ſtatim die febri cõtinua ac ualida grauiter correptos.Circa ſeptimum autem diem alijs quidem multus è naribus profluens ſanguis,alijs uero exortus ſudor, etiã ipſe immodicus,febrim diſſoluit ac finijt.Cęterum ridicula quædam perturbatione mentes illorum,idem hic morbus inuoluit. Omnes enim quaſi ad Tragœdias agendas impellebantur,& Iambica perſonabant,multumq; uociferabantur.Maximè autem Euripidis Andromedam,canticis referebant,& Perſei ſermonem per uices recitabant. Plenaq; adeo ciuitas erat pallidis,& macilentis illis,ſeptimanis Tragœdis,notum illud

At ô tyranne hominumq; diuorumq;, Amor. & cætera quæ ſequuntur,magna uoce exclamantibus,& hoc in longum uſque,donec ſuperueniente iam hyeme,frigus nimium obortum ab inſania acnugis iſtis, cohiberet ipſos. Cauſſam uero eius rei uidetur mihi præbuiſſe,Archelaus Tragicus poeta,qui illis temporibus celebris erat,qui media æſtate,multoq; æſtu, Andromedæ fabulã ipſis egerat.ita ut multi ex theatro redirent febricitantes,& mẽtibus euerſi,poſtea in eandem Tragœdiam delaberentur, obuerſante illorum memoriæ

Andro-

Andromeda, ac Perſeo unà cum Meduſa, ſingulorum animis & cogitationibus obuolante. Vt igitur alterum cum altero comparetur, quemadmodum uulgo dicunt, Abderiticum illud malum etiam hoc tempore pleroſq; doctorũ inuaſit: non ut ipſi quoq; Thragœdias agant, nam in hoc minus delirarent, alienis Iambicis, ñ ſcq; haud malis occupati: ſed ex quo obuia illa, & uelut ante pedes expoſita, ſemel mouerí cœpere, puta bellũ iſtud aduerſus Barbaros, & uulnus in Armenia acceptum, continuæq; uictoriæ illæ, nemo unus iam eſt, qui non hiſtoriam ſcribere uelit. Imò uero Thucidides, & Herodoti, & Xenophontes, cuncti nobis facti ſunt: &, ut apparet, uerum illud tandem fuit, quod dicit: Bellum omnium pater eſt, quandoquidem & hiſtoriarum ſcriptores tam multos procreauit, idq; una hac plaga. Hæc igitur, ô amice, poſteaquam uiderem atq; audirem, Sinopenſis illius in mentem uenit. Quando enim Philippus rex ferebatur cum exercitu iam aduentare, Corinthij omnes trepidi, turbare cœperũt, & pro ſe quiſq; ſedulò facere, alius quidẽ arma apparando, alius aũt ſaxa cõportando, alius muros ciuitatis reficiendo, alius propugnacula & turres ſuffulciendo, denicq; alius aliud aliquid, quod ad rem pertineret ſubminiſtrando. Diogenes autem, cum hæc aſpiceret, quoniam ipſe nihil haberet, quod ageret: nemo enim ipſum ad ullum aliquod miniſterium adhibebat, cincto circum ſe pallio, ſerio admodũ & ipſe dolium ſuum, in quo tum fortè habitabat, ſurſum ac deorſum per Cranium uolutare cœpit. Ac rogante quopiã, ex familiaribus, et, quid hoc, inquiente, Diogenes agis? Voluto, reſpondit ille, etiam ego dolium meum, ut ne ſolus ocioſe feriari uidear, inter tot laborantes. Et ego igitur, ô Philo, ut ne ſolus mutus ſorem, in hoc loquaci ac ſtrepero ſeculo, neque perinde ac comicum aliquod ſatellitium, cum ſilentio hianſ præterueherer, non abs re facturum me eſſe arbitratus ſum, ſi, quoad poſſibile mihi eſſet, etiam ipſe dolium uolutarem: non hiſtoriam ſcribendo, neq; etiam ipſas res geſtas commemorando, non ita temerariſus equidem ſum, neq; etiam hoc de me timeas licet. Noui enim quantum periculum hoc ſit, ſi quis per ſaxa ac rupes uolutet, & maximè tale, quale meum eſt doliolum, ne ualidè quidem ſatis etiam fictum ac coctum, adeo ut ſiquis exiguum aliquem lapillum ipſi illidat, ſtatim admodum teſtæ colligendæ illi ſint. Quid igitur decretum mihi eſt? & quo pacto bellum tuto capeſſam, ipſe extra teli iactum conſtitutus? Dicam equidem tibi. A fumo quidem, & fluctibus, & curis, quæcunq; hiſtoriam ſcribentem circumſtãt, abſtinebo meipſum. Admonitionem autem quandam paruam, & præceptiones haſce modicas ſcribentibus ſubminiſtrabo, ut exædificationi ſaltem unà cum illis adſim, etiamſi ab inſcriptione abfuero, ſummo tantum digito uidelicet lutum attingendo. Quanquam neq; admonitione pleriq; opus eſſe ſibi ad hanc rẽ putant, non magis, quàm arte aliqua ad uadendum, aut uidendum, aut edendum, ſed planè facillimum ac promptum, & cuiuſuis hominis eſſe exiſtimãt, hiſtoriam ſcribere, ſi quis modo exponere uerbis poſſit, quod utcunq; in mentem uenit. Cæterum noſti & ipſe, ô amice, quòd hoc neq; facillimorum quippiam ſit, neq; eorum, quæ negligenter ac temere componi poſſunt, ſed ſi quid aliud uſquam, inter ea quæ oratione traduntur, multa cura opus habet, hoc certè habet, ſi quis, ut Thucidides ait, hiſtoriam quaſi perpetuam poſſeſſionem adornet. Scio igitur paucos fore, quos mea hæc oratio conuertet, imo quibuſdã etiam moleſtus uidebor, illis maximè, quibus iam opus ſuum abſolutum eſt. & hiſtoria in publicum emiſſa. Quòd ſi uero etiam laudata eſt ab ijs, qui tum audierunt eã, inſania profecto fuerit, ſperare illos immutaturos aliquid, aut tranſcripturos eſſe, eorũ, quæ iam ſemel ædita atq; autorata, & quaſi in regiam aulam relata ſunt. Sed tamen nõ abs re fuerit, etiã eos ipſos admonere hic, ut ſi quando bellum aliud exortum fuerit, uel Galatarum cõtra Getas, uel Indorum cõtra Bactrianos, neq; enim aduerſum nos puto quiſquam aliquid mouere ſuſti-

Adaptatio exempli.

Occaſio conſilij.

Propoſitio operis.

Attentio à difficultate rei.

nebit, cunctis iam perdomitis & ſub iugum miſſis, melius ac rectius cõponere tamen poſſint, adhibita hac quaſi quadam regula, ſi modo recta eadem ipſis uidebitur: ſin minus, ipſi quidem tamen eodem cubitu, quemadmodũ & nũc, metiantur negocium, medicus autem non admodũ ægre feret, ſi omnes Abderitæ iſti, uolentes ac ultrò Andromedæ fabulam agant. Porrò quando duplex huius conſilij opus eſt, alia enim eligere ac ſequi docet, alia uero uitare. Principio age dicamus quæ nam fugienda ſint ei, qui hiſtoriam ſcribet, & à quibus integrum ac purum maximè prębere ſe debeat. Deinde quibus rebus utendo nõ aberrauerit à recta uia, & eò quo tendit, ducente: nempe quo exordio incipiendum ſit, quo ordine res quæq; iungendæ inter ſe, & componendæ ſint, quis modus ſingulis adhibendus, quæ ſilentio prætereunda, quibus immorandum, & quæ curſu præteruehi ſatius ſit, quomodo exponenda eadẽ, & coaptanda ſint. Atq; hæc quidem & his ſimilia, poſteriore loco tractabimus, nunc autem uicia ea commemorabimus, quæ malè ſcribentes, aut componẽtes ſequi ſolent. Quæ igitur communia ſcriptorum uicia ſunt, in uerbis, in ſonoritate, in ſententia, & cæteris malè & inſcitè compoſitis, longum fuerit perſequi, & à præſenti inſtituto etiam alienum. Nam communia, ut dixi, omnium ſermonũ uicia ſunt, quæ in uerbis & concinnitate uocum peccantur. Quæ uero in hiſtoria peculiariter quidã peccãt, ea facile deprehendas, obſeruãdo, id quod & mihi ſæpenumero uſu uenit inter auſcultandum, & maximè ſi omnibus illis aures apertas præbueris. Sed non intempeſtiuum fuerit, interea etiã, exempli cauſſa, quædam eiuſmodi, repetere & commemorare, quæ iam ita cõpoſita atq; ædita habẽtur. Ac primum quidem illud, quantum peccent, conſideremus. Nam plerique ipſorum, neglecto eo, ut rem ipſam, perinde ut geſta eſt, exponant, in laudibus Imperatorum & ducum immorantur, ſuos quidem in cœlum extollentes, contrà autem hoſtes, ultra modum deprimentes, ignari uidelicet, quòd non anguſto aliquo Iſthmo diuiſa & interſepta ſint, hiſtoria & encomium, ſed magno quodam muro per medium eũte, diſtincta. Et muſicorum illud, δὶς δι᾽ ὀκτὼ, hoc eſt, bis per omnes chordas: quod dici ſolet, inter ſe diſtant. Siquidem ille qui Encomium ſcribit, hoc unum ſpectat, ut quibuſcunq; modis poſſit, eũ quẽ laudandum ſuſcepit, extollat atq; oblectet, etiã ſi per mendacium fortè id cõſequatur, quò tendit, parũ id curat. At contrà hiſtoria, nihil falſum inferi ſibi, ne pauxillum quidem permittit, non magis, q̃ arteriam dicunt medicorũ pueri, eam quæ trachęa ſiue aſpera uocat, quicq; potus aut cibi in ſe recipere. Rurſum neſcire ĩdẽ uidentur, q̃ & poëtice quidẽ & poëmata, aliud promittunt, aliud hiſtoriæ regulas q̃ diuerſas habẽt. Nam illic quidẽ libertas nullius alterius arbitrio ſubiecta eſt, unaq; hæc lex eſt, quicquid poëtæ ipſi uiſum fuerit, Diuino em̃ ſpiritu agitur, & à Muſis dependet, illarũ numine afflatus, & ſiue equos alatos currui iungere uoluerit, ſiue alios ſuper aquam, aut in ſummas ariſtas, curſuros q̃ illas attollet, nemo uetat, neq; etiam quando Iupiter ipſorum ex una cathena alligata, in ſublime attraxerit pariter terram & mare, quicq; exeo ſibi metuũt, ne uidelicet dirupta illa, conterant̃ ac pereãt omnia illa deorſum præcipitata. Sed & ſi Agamemnonẽ laudare uolunt, nemo prohibet quo minus illũ Ioui ſimilẽ faciant, & quod ad caput, & quod ad oculos pertinet: quod aũt ad pectus attinet, fratri ipſius Neptuno, & quod ad balteum, Marti: & omnino compoſitum quendam ex omnibus dĩs oportet eſſe, filium illum Atrei & Aëropes. Neq; enim ſufficit Iupiter, neq; Neptunus, neq; Mars, ut ſinguli illius pulchritudinẽ ac formam compleant. At uero hiſtoria, ſi quam huiuſcemodi adulatiõem recipiat, quid aliud, quàm pedeſtris quædam poëtice redditur, grandiloquẽtia iſta uerborum carens. Cæterum reliquas illas præſtigias ac uanitates nudas, abſq; uerſibus, & ob hoc etiam magis conſpicuas, oſtentans. Magnũ igitur hoc, imò magis, plus quàm magnum uicium fuerit, ſi quis neſciat ea quæ hiſtoriæ pro-

Diuiſio.

Quæ uicia fugienda ſunt hiſtoriam ſcribẽti.

Propriũ, ſiue officium hiſtoriæ.

pria

pria ſunt, ab ijs quæ ſunt poëtices, ſeparare, ſed introducit in hiſtoriam, alterius ornamenta & fucum, fabulas uidelicet & laudes, & eos, qui in his rebus ueritatis exceſſus fiunt. non ſecus, ac ſi quis athletæ alicui iſtorum ualidorum, & uehementer robuſtorum, purpuram induat, ac cęteris ornamentis meretricis eum exornet, præterea & fuco, & ceruſſa faciem eius oblinat. Vt enim, Dij boni, omnino ridiculũ redderet, deformando ipſum ornatu illo? Atqui nõ hoc dico, quaſi non & laudandum in hiſtoria interdum ſit, ſed ſuo loco & tẽpore laudandum, modumq; rebus adhibendum eſſe cenſeo, ne qua moleſtia afficiãtur, ij qui in poſterum hæc eadem aliquãdo legent. Et in ſumma, ita hæc omnia moderanda ſunt, quaſi poſteris, nõ præſentibus ſcribantur, ut & paulo poſt oſtendemus. Porrò qui putant rectè diuidi in duo hiſtoriam, puta in iucundum & utile, & ob hoc & encomium in eam introducunt, tanquam quod & iucũdum ſit, & delectet legentes: uides nimirum, quantum à uero aberrent. Primũ qui dem diuiſione mala atq; adulterina utentes. Vnum enim opus eſt hiſtoriæ, & unus finis, utilitas, quæ ex ſola ueritate conciliatur. Iucũdum uero, ſi & ipſum ſequatur, melius quidem hoc, perinde ut ſi forma ſeu pulchritudo athletam: ſin minus, nihil uetat ab Hercule prognatum eſſe Nicoſtratum illum, Iſidoti filiũ, generoſus cum ſit, & utroq; colluctatore ſuo fortior, etiam ſi ipſe quidẽ, quod ad faciem attinet, turpiſſimus uideatur. Alcæus autem formoſus ille, Mileſius colluctetur cum eo, amaſius quoq;, ut aiunt, ipſius Nicoſtrati exiſtens. Quare hiſtoria, ſi quidem obiter, & uelut auctarij modo, iucunditatem additam habeat, cõplures amatores ad ſe alliciet: ſed quatenus perfectum atq; integrum, idq; ſolum habet, quod peculiare ac proprium ipſius eſt, ueritatis expoſitionem dico, non magnam pulchritudinis rationem aut curam habet. Præterea etiam illud dicere non indignum fuerit, quòd neq; iucundũ adeo in hiſtoria, quod ualde fabuloſum eſt, & ad laudem maximè inclinat, utrobiq; auditoribus eſſe ſolet, dum non de fece hominum, ac multa promiſcuaq; plebe hoc intelligamus, ſed de ijs, qui iudicantium more, atq; adeo, per Iouem, ſycophantarum modo auſcultant, quos nihil ſubterfugere facile poteſt, utpote ipſo etiam Argo acutius ac toto corpore undique omnia intuentes, menſariorum autem more, ſingula eorum quæ dicuntur, accuratè ac diligenter explorantes, ita ut alia quidem uelut adulterina reijciant, ea uero quæ proba ſunt & legittima, & quæ typum ſeu formam accuratè & expreſſe referunt, recipiant atque approbẽt. Ad quæ etiam reſpicere decet, eos qui hiſtoriam componunt, aliorum autem nullam aut paruam habere rationem, etiam ſi rumpantur laudatores. Si uero neglectis hiſce, ſtudebis hiſtoriam ſupra modum delectabilem facere, admixtis fabulis, laudibus, & cæteris huiuſcemodi adulationibus, celerrimè ſimilem illam reddes Herculi in Lydia. Vidiſſe enim alicubi te conſentaneum eſt, pictum illum Omphalæ ſeruientem, atque admodum alieno ornatu ac habitu indutum. Illa uidelicet pelle ipſius Leonina ueſtita, & clauam manu tenente, eoq; Herculem ſcilicet præ ſe ferente. Ipſo autem in crocoto & purpura, lanam trahente, & uapulante ab Omphale ſandalio, &, quod turpiſſimũ ſpectaculũ eſt, ueſtitu cum corpore non cõueniente, neq; ad proportionem illius quadrante, atq; ipſo deo uirilem illum corporis habitum, turpiter adeo effœminãte. Ac multi quidem fortaſſis etiam hæc tua laudabunt, pauci uero illi, quos tu contemnis, ſuauiter admodum, & ad ſatietatem uſque ridebunt, aſpicientes indoctam ac diſſonam, maleq; cohęrẽtem rei compoſitionem. Nam quod uniuſcuiuſq; rei proprium eſt, id pulchrum eſt. Hoc ſi mutaueris, deforme id ipſum, uſu reddetur. Omitto hic dicere, quòd ipſæ quoque laudes, uni fortaſſis alicui iucundæ ac delectabiles ſunt, ei puta, qui laudatur: cæteris uero moleſtæ, & maximè, ſi immodicos ueri exceſſus ſiue Hyperbolas habuerint, quales

Reſpõdet eorũ obiectioni q̃ duplicẽ hiſtoriæ finem faciunt.

I. *A remotione*

II. *Ab ipſius laudis effectu.*

III. *à perſona eorũ q̃ laudantur.*

ipſas pleriq; faciunt, dum beneuolentiam eorum, quos laudant, uenantur, & eò uſq; immorantur illis, donec omnibus adulationem hanc manifeſtam reddant. Neq; enim ſecundum artem hoc facere norunt, neq; adulationem tegunt, ſed ir ruentes, conferta omnia & incredibilia, & nuda expuunt, quare neq; illud conſequuntur, quod maximè intendunt. Nam qui laudantur ab ipſis, oderunt multò magis ipſos, & auerſantur, ut adulatores, rectè ſanè faciẽtes, & maximè ſi uirili ac generoſo animo prædi ti ſunt. Quemadmodum Ariſtobulo accidit, qui ſingulare certamen Alexandri & Pori conſcripſit. Eo enim ipſo legente, hunc potiſſimum locum, quo pugnam hanc deſcripſerat (putabat enim ſe maximam apud regem gratiam hoc pacto initurum eſſe, aſſignatis illi falſo rebus quibuſdam præclariſſimè geſtis, & effictis operibus ueritatem excedentibus) Alexander accepto libro (nam tum fortè in flumine Hydaſpi nauigabant) proiecit præcipitem in aquam, & te, inquiens, eodem modo decebat Ariſtobule, præcipitari, qui talia pro me ſingulari certamine pugnaueris, & elephantos ſagitta interfeceris. Et certè indignaturus ita fuerat Alexander, ut qui nec architecti illius audaciam ferre potuerit, pollicentis ſe montem Atho, ad illius imaginem effecturum eſſe, montemq; ipſum illius ſimilitudine exornaturum, ſed ſtatim pro adulatore homine illo agnito, non amplius, neq; ad cæteras res, eodem, ut antea, uſus eſt. Vbi igitur delectabile illud, in hiſce manet? niſi ſi quis uehemẽter amens adeo forer, ut oblectaretur huiuſcemodi laudibus, quarũ uanitas & confutatio ante pedes, & in promptu eſſet, perinde ut homines deformes interdũ ſolent, & præcipue mulierculæ, quæ pictoribus mandant, ut ſe quàm pulcherrimas pingant. Arbitrantur enim melius habituram ſibi eſſe faciem, ſi pictor ipſis & plurimum ruborem illinat, & multum candoris intermiſceat pigmento. Tales pleriq; ſcriptorum hodie ſunt, qui & propriũ & utile, quod ex hiſtoria ſperandum fuerat, palpando tractant, quos odio habere conueniebat, ut qui in præſenti adulatores manifeſti & inertes ſint, & in poſterum, ſuſpectum reddant totum negocium propter nimios ueritatis exceſſus, & incredibilitatem. Quòd ſi uero quiſpiam exiſtimat, omnino iucunditatem per totam hiſtoriam admixtam eſſe debere, præſtet cętera illa, quæ reuera delectabilia ſunt, inter reliqua ornamenta orationis, quibus pleriq; neglectis, ea quæ nihil ad rem pertinent, ingerunt atq; inuoluunt. Ego uero etiam narrabo, quæ non ita multò antè meminime audire, cum in Ionia hiſtoriarum ſcriptores, atq; adeo per Iouẽ in Achaia quoq; nuper quoſdam auſcultarem, idem hoc bellum exponentes. Ac per Gratias, ne quis pro dubijs aut incertis ea habeat, quæ dicentur. Nam uel iureiurando affirmare auſim, ſi modo urbanum foret, iuſiurandum inſerere commentario, uera illa eſſe. Ac unus quidem ipſorum, ſtatim à Muſis exordiebatur, inuocando deas, ut ipſæ ad opus hoc deſcribendum adeſſe uellent. Vides ne quàm ſcitum principium, & in promptu hiſtoria, & tali orationis figuræ conueniens? Deinde paulum progreſſus, Achilli quidem, noſtrum Imperatorem comparabat, Therſitæ autem regem Perſarũ: ignorans uidelicet, quòd Achilles multò melior futurus ipſi fuerat, ſi Hectorẽ potius quàm Therſitẽ interfeciſſet, & ſi prior quidem bonus quiſpiam fugeret, perſequeretur autem ipſum multò clarior alter. Poſthæc adducebat & pro ſe ipſo encomium quoddam, & quòd dignus eſſet, qui cõſcriberet res geſtas, adeo præclaras ac ſplendidas, uideri ſe uolebat. Hinc autem deſcẽdens, etiam patriam ſuam, Miletum laudabat, illud addens, quòd rectius faceret ipſe quàm Homerus, quoniam ille nuſquam patriæ ſuæ mentionem feciſſet. Poſtremo ad finem Procœmij pollicebatur nominatim, ac planis uerbis, ſeſe noſtras res in maius ſublaturum, Barbaros autem contrà, etiam ipſum per ſe debellaturũ atq; oppreſſurum eſſe. Ac hiſtoriam quidem in hunc modum incipiebat, ſimul & cauſſas, unde id bellum cœpiſſet, commemorando: Nam ſceleſtiſſimus ac peſſimè perditus iſte, Vologeſus

Probat exemplo Alexãdri

Subijcit exempla uiciorum

geſus, bellum mouere cœpit, ob talem cauſſam. Atq; hic quidem in hunc modum. Alter uero quidam Thucididis imitator ſummus quiſpiam, & ad archetypum ſeu primum exemplar, admodum bene comparatus, etiam principium perinde, ut ille, ſuo proprio nomine appoſito, fecit, feſtiuiſſimum illud quidem omniũ principiorum, & atticum animum planè ſpirans. Vide enim, Creperius inquit, Calpurnianus Pompeiopolita, conſcripſit bellum Parthorum ac Romanorum, quo pacto illud inter ſe geſſerunt, ſtatim ab eo exorſus, quando illud primum moueri cœptum eſt. Quare poſt tale utiq; principium, quid tibi cætera amplius dicam? quomodo uidelicet in Armenia perorauerit, Corcyrenſem illũ oratorem ſe ipſum exhibendo, aut qualem Niſibenis peſtẽ immiſerit, quia partes Romanorũ ſequi noluerant, à Thucidide mutuatus omnia prorſus, excepto ſolo Pelaſgico, & longis muris, in quibus tum habitarunt illi, qui temporibus illis peſte laborabant. Cętera uero etiam ab Aethiopibus exorſus eſt: quare & in Aegyptum deſcendit, & in terram regis multam, in illaq; ibi manſit, rectè ſanè faciens. Ego itaq; relicto illo, ſepeliente adhuc miſeros Athenienſes Niſibe, abij, ſatis ſciens, etiam ea quæ, me digreſſo, dicturus poſtea eſſet. Nam rurſus etiam illud abundè multum nunc eſt, putare, hoc eſſe Thucididi cõſentanea atque ſimilia dicere, ſi parum reueritus, ea quæ ſunt ipſius illius dixerit quiſpiam. ut, μικρὰ καὶ ταῦτα, hoc eſt, parua & illa. &, ὡς καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, id eſt, ut etiam ipſe dixeris. &, οὐ δι' αὐτὸ γὰρ δίκαιον, id eſt, non ob eam cauſſam, per Iouem. &, καὶ ταῦτα ὀλίγου δεῖν παρῆλθεν. hoc eſt, Etiam illa parum abfuit, quin præterirẽ. Nam idem hic ſcriptor, multa quoque armorum & tormentorum genera ijſdem nominibus, quibus ea Romani uocant, perſcripſit, & foſſam, itidem ut illi, & pontem, & ſimilia, dixit. Ac mihi cogita, quanta hæc hiſtoriæ dignitas, & quàm Thucididi hoc conueniens ſit, inter Attica nomina, Italica iſta, perinde ut purpuram interponi, exornantia, & decentia, & omnino conſonantia.

Alius uero quiſpiam ipſorum, quaſi quoddam commentarium actorum, nudum, in ſcripta relatum, ualde pedeſtre ac humi ſerpens: perinde ac ſi miles aliquis, aut faber, aut caupo, qui unà cum exercitu circumuagaretur, ea quæ in ſingulos dies acta fuiſſent, annotaſſet, compoſuit. niſi quòd priuatus hic modeſtior certè fuit, quippe qui ipſe quidem ſtatim qualis eſſet, manifeſtè apparuerit, alteri autem alicui, maiori gratia prædito, quiq; hiſtoriam aliquando aggredi poſſet, materiam ſubminiſtrarit. Hoc unum in eo reprehendere ſoleo, quod ita Tragicè inſcripſit libros ſuos, magis, quàm pro ipſorum ſcriptorum fortuna, in hunc uidelicet modum: Callimorphi, medici haſtatorum legionis ſextæ, hiſtoriarum Parthicarum &c. & ſubſcriptus infrà erat unicuiq; libro numerus. III.

Ac per Iouem, etiam Procœmium plus quàm frigidum fecerat, ita colligens, Familiare ac proprium Medici eſſe, hiſtoriam ſcribere: ſiquidẽ Aeſculapius Apollinis filius foret, Apollo aũt Muſarum dux, & omnis eruditionis princeps. Deinde q; & Ionica lingua exorſus ſcribere, mox, neſcio qua ſententia, quóue animo ſtatim admodum ad cõmunem tranſijt, ἰατρήν, hoc eſt, medicam artem, & experientiam, & quæcunq; & morbum, pro ἰατρικὴν, & πεῖραν, & ἀνάλεα, & νόσον & πάθος, & ὀκόσα, & νοῦσον dicens, cætera autem cum multitudine conſueta atq; eadem, ac plurima etiam uelut ex triuio deſumpta. Si uero & ſapientis uiri meminiſſe me decet, ipſum quidem nomen in obſcuro poſitum ſit, ſententiam autem dicam, & ſcripta paulò antè Corinthi ædita, omni ſpe potiora. A principio enim ſtatim, in prima exordij periodo, diſputabat cum lectoribus, ſermonem omnino eruditum ac ſapientem exhibere ſtudens, q; ſoli uidelicet ſapienti cõueniret hiſtoriam ſcribere. Deinde poſt paulũ, ſequebatur alius ſyllogiſmus, deinde itẽ alius, & prorſus per omnes figuras diſputando rationabatur, illi exordium iſtud adulatorium uidelicet uſq; ad ſatietatẽ, & encomia iſta moleſta ac ualde ſcurrilia, ſyllogiſtica tamẽ & diſputatoria, & cõtracta ſeu cõdẽſata etiã illa. IIII.

Et

Et ſane etiam illud perquàm ineptum uidebatur mihi, & uiro philoſopho, & barba cana promiſſaq; minimè dignum, quòd in procœmio dicebat, principem noſtrum hoc præter cæteros præcipuũ & quaſi ſeorſim habiturum eſſe, quòd eius res geſtas etiam philoſophi iam memoriæ prodere dignarentur. Nam tale, ſi modo fieret, conueniebat cogitandum nobis relinqui potius, quàm ipſum
V. dicere. At uero neq; illius fas eſt obliuiſci, qui tali principio exorſus eſt: Ve-
„ nio dicturus de Romanis ac Perſis. & paulo poſt: Neceſſe enim erat Perſis ma-
„ lè euenire. Et rurſum: Fuit Oſroës, quem Græci Oxyroën nominant. & alia
VI. id genus multa. Vides igitur, ut ſimilis hic illi fuerit, in eo, quòd ille Thucidi-
dem, hic autem Heſiodum bene admodum aſſimulabat. Iam alius quidam, celebris & decantatus ob dicendi uirtutem, Thucididi & ipſe ſimilis, aut etiã melior paulo illo, omnes ciuitates, & omnes montes, campos præterea & fluuios interpretatus eſt, quàm planiſſimè ac ualidiſſimè, ut ipſi uidebatur. Illud autem in inimicorum capita uerrat malorum auerruncator Hercules. Tanta enim frigiditas inerat, quæ & Caſpias niues, & glaciem Gallicam ſuperaret. Clypeus igitur Imperatoris uix toto libro ab illo deſcribebatur, & Gorgon in umbone, & oculi eius ex nigro & albo & cœruleo compoſiti: præterea & balteus arcum cœleſtem imitans, & dracones inter ſe implicati, & capillorum more dependentes. Nam Vologeſi bracca, aut frenum equi, ô Hercules, quot millia uerſuum unumquodq; horum abſoluebat. deinde qualis fuerit coma Oſroæ, natantis per Tigrim, & in quale antrũ effugerit, tectum uidelicet, ex Hedera, & myrto, & lauro, quæ eodem loco creuerant, & quaſi in unum coaluerant, atq; idem illud opacum & umbroſum fecerant. Conſidera igitur, quàm hæc ad hiſtoriam neceſſaria ſint, & quam non abſq; his, ea quæ illic geſta ſunt, ſcire potueramus. Nam præ imbecillitate, quæ inter ea quæ utilia ſunt cognitu, diſcernendo laborant, aut præ ignorantia, dum quid potiſſimum dicendum ſit, neſciunt, ad huiuſcemodi locorum & antrorum deſcriptiones diuertuntur. Ac quoties in multas ac præclarè geſtas res incidunt, ſimiles eſſe uidentur, ſeruo recens locupleti facto, qui domino ſuo nuper in bonis ſucceſſit, qui neq; ueſtem nouit, quo pacto induere debeat, neq; cœnam ex more ac legitimè capere nouit: ſed ſæpenumero irruens, gallinis, & ſuillis, & leporinis appoſitis, pro ijs pulmento aliquo aut ſalſamento opplentur adeo, dum ingurgitando rumpantur. Hic igitur, de quo antea dixi, etiam uulnera deſcripſit admodum incredibilia, & mortis genera aliena, puta quo pacto in digitum pedis maiorem uulneratus quidam, cõfeſtim deceſſerit: & quod, inclamante ſolum duce exercitus, Priſco, ſeptem & octo hoſtium mortui fuerint. Præterea & in numero occiſorum, ab hac parte, etiam contrà quàm in Imperatorum epiſtolis ſcriptum cõtinetur, mentitus eſt, Nam circa Europum hoſtium quidem cecidiſſe millia trecenta ſeptuaginta, & ſex ſupra ducentos ait, Romanorum autem non amplius duobus, ſaucios autem factos fuiſſe nouem: quæ haud ſcio, an ullus ſanæ mentis, ferre queat. Iam & illud dicendum, quod neq; ipſum paruum eſt. Nam præ nimio ſtudio Atticæ elegantiæ, & quod uideri cupiebat, uocem omnino ad eius linguæ proprietatem quàm accuratiſſimè emundaſſe, uolebat eodem pacto & Romanorum nomina efferre, eademq; inter Græca tranſcribere. Vt Cronõ quidem Saturnum uocabat, Phrontin autem Frontonem: Titanium, Ticianum, & id genus alia multò magis ridicula. Præterea idem hic, de morte Seueriani ſcripſit, quòd cæteri quidem omnes decepti ac falſi ſint, qui putarunt ipſum gladio interfectum eſſe, quando inedia & cibi abſtinentia perierit. Nam hanc mortem illi facillimam, & minimè grauem uiſam fuiſſe, neſciẽs uidelicet, quòd totum illud, quod ille paſſus eſt, trium, opinor, dierum fuit. Qui autem inedia moriuntur, etiam in ſeptimum uſq; diem pleriq; ſufficiunt. Niſi ſi quis hoc credere uolet, quòd Oſroës aſtiterit expectans, donec Seuerianus fame interiret, & ob hoc

ante

ante ſeptimum diem, in aciem non eduxerit. Porrò eos, qui & poëticis nominibus, optime Philo, in hiſtoria utuntur, quo nam loco ponamus? eos puta, qui dicunt, ἐκλικμὸς, hoc eſt, ſtridorem dedit machina impulſa, & murus cadens, uehementer ἰαχοῦντος, id eſt, fragorem dedit. Et in altera parte præclaræ huius hiſtoriæ, Edeſſa igitur, ita armis περιεσμαραγεῖτο, hoc eſt, circuncirca perſonabat, & ὄτοβος erat, hoc eſt, fremitus, qualis maris intempeſtuoſi eſſe ſolet. Et, omnia illa κόμβος, id eſt, tumultus ac ſtrepitus erant. Et, ipſe dux ἐμερμήριζεν, hoc eſt, animo huc atq; illuc uerſabat, quo pacto potiſſimũ muros inuaderet. Deinde aũt inter hęc, adeo humília & abiecta nomina, adeo plebeia & mendicis conuenientia multa infarta erant, in qbus uelut rimæ aut lacunæ cæterę obturarentur, qua le eſt illud: ἐπιστέλλει ὁ στρατοπεδάρχης τῷ κυρίῳ, hoc eſt, ſcripſit caſtrorũ præfectus, domino. Et, οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχωρίζοντα, id eſt, milites emebant neceſſaria. Et, ἤδη λελουμένοι πρὸς ἀυτοὺς ἐγίγνοντο. hoc eſt, iam loti, ad ipſos uenerunt, & id genus alia. Vt mihi hæc res perſimilis uideatur eſſe Tragœdo, qui altero quidẽ pede, calciamento alto & grandi incedat, alterum autẽ ſandalio ſubligatum habet. At uero & alios quoſdam reperias, qui procœmia ſplendida ac tragica, & excellenter longa compoſita habent, ut ſperes ex eo, quæ ſequentur, omnino mirabilia quædam auditurum te eſſe. At mox corpus ipſum hiſtoriæ exiguum quoddam & ingeneroſum ſubtexunt. Vt & hoc non diſſimile uideatur puero aut infanti alicui, ſicubi fortè uidiſti cupidinem ludentem, perſonam Herculis amplã & magnam, aut etiam Titani alicuius induentem. Statim igitur, qui auſcultãt, acclamare ipſis ſolent, notum illud, Parturiunt montes &c. Decet autem non ita, ſed ſimilia inter ſe omnia, & eiuſdem coloris eſſe, & capiti reliquum corpus reſpondere, ut nõ aurea quidem ſit galea, Thorax autem omnino ridiculus, ex pannis alicunde uetuſtis, aut pellibus putribus conſutus: deinde & clypeus ſalignus, & tibialia cõchis incruſtata, aut ex corio porcino facta. Videas enim per quam multos huiuſmodi hiſtoriarum ſcriptores, qui Rhodij illius Coloſſi caput, uani alicuius ſeu pumilionis corpori imponant. Vt rurſum alios, qui corpora ſine capitibus introducunt, abſq; procœmijs, & ſtatim ab ipſis rebus incipientes, qui & Xenophontis ſectatores in hoc uideri uolunt (quoniam & ipſe ſic exorſus eſt. Darij & Paryſatidis filij naſcuntur duo &c.) & aliorum ueterũ, ignorantes, quòd quædam procœmia ui ſeu poteſtate ſunt, quæ pleroſq; latent, ut alibi oſtendemus. Quanquam hæc omnia adhuc tolerabilia ſunt, quæcunq; uel circa compoſitionem uerborum, uel reliquam diſpoſitionem peccantur. At uero circa ipſorum quoq; locorum deſcriptiones mentiri, idq; non ſolum paraſangas aliquot, ſed & totas manſiones, quantum unius diei itinere caſtra promoueri ſolent, illud quæſo cui honeſto aut pulchro comparabimus? Vnus igitur quidam, adeo oſcitanter ac deſidioſe res ipſas collegit, utpote neq; Syro aliquo conſulto, neq; uotum illud, quod uulgo dici ſolet, Epicureorum fabulis de his ipſis rebus auditis, ut cum de Europo mentionem faceret, in hunc modum dixerit: Europus, inquiens, ſita quidem eſt in Meſopotamia, manſionibus duabus ab Euphrate diſtans: deduxerunt aũt eam coloniam Edeſſæi. Neq; hoc illi ſatis fuit, ſed & patriam meam Samoſata, idem generoſus ille, in eodem libro ſublatam, unà cum ipſa arce & muris in Meſopotamiam tranſtulit, ita ut tota ambiretur ac terminaretur utroq; flumine, utrinq; altero, quaſi cutem illius præterlabendo rádente, & tantum non ipſos muros alluente. Ridiculum autẽ etiam foret, ſi tibi nunc Philo, apologiam aliquã contexam, quod neq; Parthus, neq; Meſopotamita ſim: inter quos relatum me, egregius iſte ſcriptor collocauit. Quin & illud ualde ſcilicet credibile, idem hic de Seueriano dixit, appoſito etiam iureiurando, quod quæ dicat ex quodam audierit eorum, qui ex ipſo eo opere effugerunt. Neque enim gladio illum mori uoluiſſe, neq; uenenum bibere, neq; laqueo collum innectere, ſed mortem quandam excogitaſſe Tragicam, & quod

In Anabaſi Xenophõtis

Hactenus de uicijs uerborũ et cõpoſitionis, ià quæ in rebus peccantur.

I. Vicium, Mendacium.

Id eſt, duorũ dierũ itinere

ad

ad audaciam attineret, omnino externam ac peregrinam. Fortè enim habuisse ipsum admodum magna uitrea pocula, ex uitro pulcherrimo facta. Postquàm igitur omnino decretum illi fuisset mori, fracto ex scyphis maximo, uno quodam crustorum usum esse ad cædem, inciso uidelicet gutture, uitro. Atq; ita neque gladium, neque lanceam repperit, quo moreretur, dummodo uirilis ipsi, & heroica mors obtingeret. Postea autem, quoniam Thucidides funebrem orationem quandam habuit, pro ijs, qui primi tum eo bello occubuerũt, ipse quoq; Seueriano talem habendam esse censuit. Omnibus enim ipsis cum Thucidide, eo, qui nihil in culpa fuit eorum malorum, quæ in Armenia acciderant, æmulatio atq; contentio est. Sepulto igitur Seueriano, magnificè, adducit ad tumulũ Afranium quendam Centurionem, æmulum Periclis, qui talia ac tanta rhetori co more de illo perorauit, ut ego, per Charites, multum admodum lachrymarum præ risu effunderem, & maximè, quando rhetor iste Afranius, ad finẽ Orationis lachrymans pariter, cum miserabili ploratu sumptuosarum cœnarũ, & propinationum illarum mentionem faciebat, deinde & Aiacis quendam colophonem imponebat. Nam gladio euaginato, generosè admodum, & ut Afranium decebat, aspicientibus omnibus, seipsum ad tumulum iugulauit, non indignus per Bellonam, qui multo antè mortuus fuisset, si talia rhetoricatus esset. Atq; hoc dixit idem aspicientes omnes, tum qui aderant, admiratos fuisse, laudasseq; Afranium supra modum. Ego uero etiam cætera illius damnabam, ut qui tantum non offarum & ollarum meminisset, & placentarum memoriam lachrymaretur. Hoc tamen præter cætera reprehendi, quòd non scriptor ipse & actore fabulæ huius, ante se iugulato, mortuus fuerat. Multos autem & alios consimiles his, commemorare tibi, amice Philo, possem, uerumtamen paucis quibusdam adhuc additis, ad alteram promissionis partem, transibo, puta ad id consilium, quo pacto rectius ac melius historiam scribere quispiam debeat.

II. Vicium, præteritio necessariarũ & tractatio non necessariarum.

Sunt enim quidam, qui, quæ rerum gestarum maximæ, & memoria dignissimę sunt, prætermittant, aut quasi in transcursu tantum attingant, præ imperitia autem & ineptitudine, & ignorantia eorum quæ dicenda uel tacenda sint, ea quæ minima sunt, admodum prolixè & laboriosè immorando uerbis exponunt, nõ aliter ac si quis Iouis Olympici, uniuersam pulchritudinem ac formam, quæ tanta ac talis est, non uideat, nec laudet, neq; etiam ijs, qui de ea nescium, quicquam narret, sed subsellij rectitudinem, & expolitionem, & crepidinis cõcinnitatem admiretur, & hæc admodum cum multa diligentia & cura exponat. Equidem audiui quendam, qui pugnã eam quæ ad Europum cõmissa fuit, ne totis quidem septem uersibus prætercurrebat, uiginti autem mensuras, aut etiam amplius, aquæ consumpserat in frigidam, & nihil ad nos pertinentem narrationem, quo uidelicet pacto Mauritanus quidã eques, Mausacas nomine, præ siti errans per montes deprehenderit Syros quosdam, agrestes, prandium apponentes, & quod principio illi metuerint ipsum: deinde uero, intellecto, quod ex amicis unus esset, receperint ad se hominem, & cibum præbuerint. Nam & illorum fortè quendam, aliquando in Mauritaniam profectũ fuisse, cum ipsius fratet in ea terra militaret. Post hæc fabulæ longę, & narrationes, quo pacto ipse in Mauruſia uenatus esset, & ut uidisset elephantos multos in eodem loco pascentes, & quòd parum abfuerit, quin à leone deuoratus fuisset: deinde & quantos pisces emerit Cesareæ. Atq; ita egregius iste historicus, relictis tot cædibus circa Europum factis, tot præliorum motibus, & fœderibus necessarijs, & custodijs, alijs alijs oppositis, usq; in profundam uesperam substitit aspiciens Malchionem, Syrum istum, Cæsareæ scaros ingentes uidelicet ementem. Et nisi nox occupasset ipsum, fortassis & ad cœnam cum illo uenisset, scaris istis iam apparatis. Quæ, nisi ille tam diligenter historiæ tradidisset, magnas nimirum res ignoraturi nos fuissemus, & damnũ hoc Romanis intolerabile fuisset, si Mausacas

ſacas iſte ſitiens, potum non inueniſſet, ſed incœnatus ad caſtra reuerſus eſſet. Atqui quàm multa alia longè magis neceſſaria, uolens ego nunc prætereo: quemadmodum & tibicina quædam uenit ex propinquo uico ad eos, & ut dona mutuo inter ſe dederunt, Mauritanus uidelicet ille Malchioni lanceam, hic autem contra Mauſacæ fibulam: atq; alia multa talia, quæ pugnæ illius ad Europum ipſa adeo capita & ſummaria ſunt. Proinde merito dixerit quiſpiam, tales ſcriptores, roſam quidem ipſam nõ uidere, ſpinas autem quæ iuxta radicem enaſcuntur, diligenter contemplari. Iam alius quidam, ô Philo, admodum & hic ridiculus, qui alterum pedem ne extra Corinthum quidem unquam protulerat, neq; ad Cenchreas uſq; peregre profectus fuerat, nedum Syriam aut Armeniam conſpicatus, in hunc modum exorſus eſt, memini enim: Aures, quàm oculi minus fide digni ſunt. Proinde ſcribo quæ uidi, non quæ audiui. atq; ita diligenter omnia uiderat, ut diceret, dracones Parthorum (ſignum autem hoc multitudinis ipſorum eſt, mille enim dracones uiuos, draco producit) ingentes eſſe, generariq; in Perſide paulò ſuprà Iberiam. Hos aũt antea quidem exhaſtis ſiue longuriis ſuſpenſos illos, in altũ attollere, eoq; terrorem iis qui à longe aduentarent, facere ſolere, in ipſo uero prælio, quando iam congreſſi ſunt, ſolutos illos in medios hoſtes immittere: nimirum multos noſtrorum hoc pacto deuoratos eſſe, alios autem implicantibus & compungentibus ipſos, illis, ſtrangulatos & confractos: aſtitiſſe autem ipſum atq; hæc uidiſſe, in tuto tamẽ, nempe ab arbore quadã excelſa ſpectando. Et rectè ſanè fecit, quòd propius ad feras iſtas non acceſſit: neq; enim nos tam egregium ſcriptorem, & qui eminus ipſe, præclara ac magna adeo in hoc bello effecerit, nunc haberemus. Nam & pericula multa ſubiit, & uulneratus eſt circa ſurã, à Cranio uidelicet iter faciens ad Lernam. Atq; hæc Corinthiis audientibus recitabat, ſatis ſcientibus illis quidem, q̃ ne in pariete pictum quidem bellum unq̃ uidiſſet. Sed nec arma ille quidem norat, neq; machinas, quales eſſent, neq; ordinum aut acierum nomina, prorſus enim ſtudio habuit πλαγίαν, hoc eſt, obliquam, uocare, phalangem, ἰσοπλεύρως autem, hoc eſt, protentis cornibus, id, quod exporrecta fronte educere dicitur. Alius autem ſuauiſſimus quidam cuncta à principio ad finẽ uſq; geſta, quęcũq; in Armenia, quæcunq; in Syria, quæcunq; in Meſopotamia: præterea quæ ad Tigrim, quæq; in Medis acciderant, ne totis quidẽ quingentis uerſibus cõplexus ſcripto edidit, eoq; facto hiſtoriam cõpoſuiſſe uideri uolebat. inſcriptionẽ uero, parum abfuit, quin longiorem ipſo libro inſcripſerit, uidelicet hoc modo: Antiochiani certaminis, Apollinis ſacri, uictor (nam curſus certamine, quod Dolichum uocant, puer olim uicerat) eorum quæ in Armenia, in Meſopotamia, & in Medis à Romanis nunc geſta ſunt, hiſtorica narratio. Iam & quendam ego audiui, qui quæ futura eſſent, hiſtoriæ cõmendarat, & Vologeſi captiuitatem uidelicet, & Oſroæ cædem, quemadmodum leoni obijciendus eſſet, & poſtremo omnium etiam multoties ullũ deſideratum à nobis triumphũ. Adeo omnino uatis in modum ſeſe gerens, properabat iam tum ad finem ſcribendi. quin & ciuitatem idẽ iam in Meſopotamia condidit, magnitudine maximam, & pulchritudine pulcherrimam: adhuc tamen ſpeculatur & deliberat, an eam Nicæam à uictoria conueniat nominari, an uero Homonęam, an etiã Irenæam: Et ob hoc quidem adhuc in dubio pendet, & ſine nomine præclara illa ciuitas nobis eſt, nugis multis & faſtu hiſtorico referta. Quæ uero in India poſthac agentur, etiam ea promiſit ſe iam nunc ſcripturum eſſe: præterea & deſcriptionẽ maris exterioris, nauigantibus traditam. Neq; promiſſiones modo hæ ſunt, ſed & prooemium Indicæ hiſtoriæ iam compoſitum eſt, & tertium tagma, ſeu tertius liber. Ac Galli quidem & Maurorum pars quædam modica, cum Caſſio, omnes iſti iam Indum fluuiũ traiecerunt. Cæterũ quid facturi ſint, aut quomodo excipient elephantorum incurſus, non multo poſt egregius iſte ſcriptor, à Mu-

Aliud exemplum.

Aliud exemplum ciuſdẽ uicij.

ſuridæ,aut ex Oxydracis,ad nos ſcribet. Huiuſcemodi multa, præ inſcitia & imperitia nugantur,ea quæ uſu digniſſima ſunt,neq; uidentes,neq; etiam ſi uideant,pro dignitate exponere ſcientes.Excogitantes autẽ & effingentes,quicquid temerè in linguam,ut aiunt,uenerit. Etiam numero librorum præterea ſuperbientes,& maximè inſcriptionibus. Nam rurſum & hæc omnino ridiculæ ſunt,ut iſtius,neſcio cuius,Parthicarũ uictoriarũ libri tot,uel tot.& rurſum: Parthidos primus,ſecundus &c.ut Atthidos ſcilicet.Alius etiam urbanius paulò. Nam legi Demetrij cuiuſdam Sagalaſenſis Parthonicica. Non quòd prorſus habeam,& illudam hiſtorijs adeo præclaris,ſed utilitatis cauſſa hæc cõmemoro,quòd quiſquis hæc atq; huiuſmodi alia euitarit,is bonam partẽ hiſtoriæ rectæ ſcribendæ conſecutus iam ſit,imò pauca adeo illi etiam deſunt,ſi modo uerum illud eſt,quod Dialectica tradit,quòd eorum, inter quæ medium nullum eſt,altero eleuato,alterum contrà deprimitur. At uero area ipſa,dixerit quiſpiam ,purgata probè iam eſt, ac ſpinarum, quicquid fuit,& rubi exciſi, reliquorum aut ruinæ ac rudera, iam exportata ſunt,& ſi quid aſperum antea fuit,id totum ſublatum & complanatum eſt,quare tempus iam eſt, ut ædificium aliquod ſuperſtruas,etiam ipſe,quo oſtendas,non modo aliorum euertendis, generoſum eſſe te, uerum etiam per te ipſum excogitando atque inueniendo tale aliquid præſtare poſſe, quod & dexteritatem quandam præ ſe ferat , & à nemine, ne Momo quidem, reprehendi ac carpi queat. Aio igitur,eum qui optimè conſcribere Hiſtoriam uolet,duo hæc præcipua domo ſecum & de ſuo afferre debere: Prudentiam quandam ſiue intellectum ciuilem , & poteſtatem dicendi. Quorum alterum quidem, nulla doctrina traditum, naturæ donum quoddam eſt. Dicendi autem poteſtas,multa exercitatione, aſſiduoq; labore, & imitatione ueterum comparanda erit. Atq; hæc quidem extra artem ſunt, neq; me conſultore opus habent. Neq; enim prudentem ſiue intelligentẽ & acutum reddere eum,qui non natura talis fuerit , libellus hic meus promittit,quoniã magni ſanè æſtimandus,imò omnibus anteferendus foret, ſi transformare,& quaſi nouo quodam ornatu induere, huiuſcemodi, ille poſſet,puta uel ex plumbo,aurum reddere,uel ex ſtanno argentum, uel ex Conone, Titormum,uel ex Leotrophide,Milonem efficere. Verum artis & conſilij utilitas ea eſt , non ut ea ſuppeditent, quæ antè adſunt,ſed ut illis rectè ac conuenienter uti doceant.Quo pacto nimirum & Iccus,& Herodizes,& Theon ,& ſi quis alius artis paleſtricæ magiſter,atque exercitor fuerit,pollicerentur tibi. Perdiccam hunc acceptum (ſi modo hic eſt ille, qui nouercam amauit, & ex eo contabuit , & non potius Antiochus Seleuci filius , Stratonices illius amore captus.) Olympionicen reddere, qui cum Theagene , Thaſio illo, aut Polydamante Scotuſſæo, certamine congrederetur, non ut naturam & ingenium ad eam rem ſuppeditarent,ſed ut materiam iam antè à natura datam,& ad hanc paleſtræ exercitationem ſuſcipiendam idoneam atque habilem,per artem multò meliorem redderent. Quamob rem abſit & nobis hæc inuidia promiſſionis,ut artem aliquam rei adeo magnæ ac difficili, nos inueniſſe dicamus. Neque enim quemuis acceptum, reddere hiſtoricum nos uelle dicimus, ſed ei,qui natura intellectu bono præditus , & ad dicendum quàm optimè exercitatus fuerit,uiam quandam oſtendere rectam (ſi modo talis ulla apparet) qua utendo,citius atque aptius ad finem & ſcopum uſque quo tendit, peruenire poſſit. Non enim neque illud dixeris,eum, qui intelligentia præditus fuerit,arte ac doctrina earum rerum,quas ignorat , opus non habere. Nam ſi abſque doctrina & inſtitutione,cythara ludere poſſet,etiam tibia canere,ac cætera omnia ſciret. Nuncautem,niſi doctus ab aliquo,nihil quicquam eorum manu facilè attingit,at demonſtrante aliquo uiam ac rationẽ,& diſcit facillimè, & rectè idem adminiſtrat per ſeipſum.Proinde nobis quoq; nunc talis diſcipulus tradatur

Vulgo ſic.Poſito contrariorũ altero, tollitur alterum.

II. Pars. Quæ ſcribenti hiſtoriã potiſſimum ſpectanda ſint.

Titormus Actoluc qdã fuit,corpore pcero, et robuſtate incredibili,q et Milonẽ uiribus ſuperauit. uide Celiũ lib.11. cap.70. Leotrophides uerocorpore tenui ac macilẽto fuit,unde et prouerbiũ Macilentior Leotrophide huius & Suidas meminit.

tradatur, qui & ad intelligendas res, & ad dicendum non sit degener. sed acutum tueatur, possitq; rebus uti, si committantur illi, ac animum habeat militarem, sed tamen cum ciuilitate coniunctum: & experientiam, quam ducis militaris esse conuenit. Denique, per Iouem, & in castris aliquando uersatus sit, & milites ipsos, seu cum ad prælia exercentur, seu cum re ipsa in aciem educuntur, conspicatus sit: præterea & arma norit, & machinas quasdam, & quid sit diductis cornibus, & quid, exporrecta fronte instruere aciem, quomodo cohortes, & quomodo turmæ constituantur, unde, & quid, erumpere, & quid item circunducere equitem, sit, scias. Et in summa, neque eorum quispiam sit, qui domi desidentes, nusquam foras ipsi progrediuntur, neque facilè credat, ijs, quæ solum ab alijs narrari audiet. Maximè autem, & ante omnia, libero animo sit, ut neque metuat quenquam, neque ab ullo speret quicquam, quoniam si milis hoc pacto foret, malis iudicibus, qui uel ad gratiam, uel ad odium, accepta mercede sententiam ferunt. Quin neque curet magnopere, neque Philippum oculo ab Astere, Amphipolitano isto sagittario priuatum circa Olynthum, sed talem, qualis re ipsa est, spectandum proponat: neque illi Alexander grauiter se excruciet, ob Cliti cædem, crudeliter in ipso conuiuio perpetratam, si planè ac manifestè coloribus suis depingendus sit: neque item Cleon illum perterrefaciat, eò quòd multum in concione potens sit, & suggestum, siue tribunal quasi possessionem suam detineat, quo minus hominem exicioſum, & insanum hunc esse dicat, denique neque tota Athenienſium ciuitas, absterreat illum, ne non, ubi de cladibus in Sicilia acceptis historiam composuerit, omnia ista commemoret, quo pacto, & Demosthenes captus fuerit, & Nicias mortem obierit, quomodo exercitus siti laborarit, & qualem aquam biberint, & utinter bibendum plerique trucidati fuerint. Existimabitur enim (id quod iustissimum est) ab ijs qui sana mente præditi sunt, non ipse in culpa esse, si ea, quæ infeliciter, aut stultè gesta sunt, ita ut gesta sunt, narrabit. Non enim ipse talia fingit, sed uerbis tantum indicat, atque exponit. Quare etiam siue prælio nauali superati fuerint, non ille tamen is est, qui eos submergit: siue in fugam conuersi fuerint, neque idem ille est, qui eos persequitur: nisi si, cum optandum fuerat, ne quid tale eueniret, ille hoc intermisit. Quandoquidem, si tacendo hæc, aut in diuersum narrando, corrigi aut emendari possent, facillimum fuerat Thucydidi, uni ac tenui calamo, inuertere quidem Epipolarum munitiones, submergere autem Hermocratis triremem, & execrabilem istum Gylipum confodere interea, dum uias obstruit, & fossis intercludit. Denicq; & Syracusanos in Lapicidinas conijcere, Athenienſibus uero copiam facere, tum Siciliam, tum Italiam, cum prima illa Alcibiadis spe, circumnauigandi. Verum enim, opinor, ea quæ semel facta sunt, neque Clotho reuoluet denuo, neque Atropos in diuersum mutabit. Proinde Historici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec uel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, uel sperat Candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem, se accepturum esse, mercedem uide licet laudum earum, quæ scriptis inseruissent. At neque Xenophon illud faciet, iustus scriptor, neque Thucydides, sed siue priuatim oderit quosdam, multò magis necessarium putabit esse, id quod publicum est, ueritatemq; pluris faciet, quàm inimiciciam, siue etiam amauerit, tamen non parcet illi, quisquis peccauerit. Vnum enim hoc, ut dixi, proprium historiæ est, ac soli imolandum ueritati, ei qui ad historiam scribendam accedet, cætera uero omnia postponenda. Et in summa, Vna una, & mensura certa est, aspicere non ad præsentes auditores, sed ad eos, qui in posterum in his scriptis legendis uersabuntur. At si quis continuò beneuolentiam & fauorem captat, meritò

I. Præceptũ de libertate.

De Epipolis, Hermocrate, & cæteris, Thucydides lib. 6. & 7.

Nisæi equi uelocitate cõmẽdantur, à loco Persidis Nisæo uocanti. Suidas.

in parte adulatorum recenſebitur, quos olim Hiſtoria ſtatim ab initio auerſata eſt, non minus, quàm Comendi artem, Gymnaſtice. Alexandri igitur hoc quoque dictum refertur: Libenter, inquit, in uitam pauliſper redirem ô Thneſicrates, poſt mortem, ut cognoſcerem quo pacto hæc legerent homines, quitum erunt. Nam ſi nunc ea laudant, & amplectuntur, mirum non eſt, putant enim nõ paruo illectamento uidelicet iſto, quilibet ſibi beneuolentiam apud me conciliaturos eſſe. Homero itaque, quanquam fabuloſa plurima de Achille ſcripſerit, nonnulli tamen eò adducuntur, ut illi iam & fidem adhibeant, unum hoc argumentum ad demonſtrationem ueritatis magnum exiſtimantes, quòd non de uiuo illo ſcripſit. Non enim cauſam aliquam uident, cuius gratia mentiretur. Talis igitur mihi ſit Hiſtoricus ille, ut & metu careat, & nullis muneribus corrumpatur, & liber ſit, & dicendi libertatem, ac ueritatem amet, & quemadmodum Comicus ille ait: Ficus ficus, ligonem ligonem nominet, non odio, neq; amicitiæ quicquam tribuens, non parcens, aut miſereſcens, aut erubeſcens, aut exorari ſe facilè patiens, æqualis iudex ac beneuolus omnibus, eò tamen uſque, dum ne alteri plus æquo aliquid tribuat, hoſpes in libris, ac peregrinus, ſuis legibus uiuens, nullius imperio ſubiectus, non quid huic, aut illi placiturum ſit, ſecum cogitans, ſed id quod actum eſt, exponens. Thucydides igitur, bene admodum lege hoc conſtituit, & uirtutes ac uicia Hiſtoricorum inter ſe diſcreuit, qui cum uideret Herodotum in ſumma admiratione eſſe, adeo ut & Muſæ uocarentur ipſius libri, poſſeſſionem tamen ait ſe ſcribendo compoſiturum eſſe, quæ in perpetuum duret, potius, quàm quæ ad præſens certamen comparetur, neque ſe id quod fabuloſum ſit, amplexurum, ſed ueritatem rerum geſtarum relicturum poſteris eſſe: deinde & utilitatem addit, & quem finem is, qui rectè ſapit, hiſtoriæ ſtatuere debeat, ut ſi quando etiam rurſus ſimilia quædam incidant, inquiens, ad hæc deſcripta reſpicientes, rebus ciuitatis rectè uti poſſint. Ac animo quidem & ſententia tali præditus, hiſtoricus ille mihi accedat. Voce autem & expoſitionis ui, uehementi illa quidem, & aſpera, & circuitionibus continua: deinde & aggreſſionibus, flexa & rotunda. Præterea & reliqua oratoriæ facultatis grauitate, non ita ualde inſtructus, & acuminatus, ſcripturam exordiatur, ſed ſedacior paulò & tranquillior ſit. Ac ſententiæ quidem inter ſe iunctæ ac ſociatæ & denſæ ſint: dictio autem, plana & ciuilis, quàm ſignificantiſſimè manifeſtans, id cui adhibetur. Nam ut menti ſcriptoris ſcopum hunc proponimus, libertatem dicendi uidelicet, & ueritatem, ita & uoci eius unus hic ſcopus & primus propoſitus ſit, ut planè indicet, & quàm lucidiſſimè rem ipſam declaret: uerbis, neq; obſcuris, & extra communem uiam poſitis, neque etiam uulgaribus iſtis, & tabernarijs, ſed ita, ut & à pleriſque intelligantur, & ab eruditis laudentur. Iam uero & figuris, & exornationibus utatur, minimè moleſtis, minimeq; affectatis: quoniam perinde ut ius aliquod, orationem quoque rectè conditam exhibere debet. Ac ſententia quidem etiam cum poëticè communicet, eiusq; partem aliquam contingat, in quantum grandiloqua & in ſublimè elata etiam illa eſt. Et maximè quoties aciebus & pugnis, & naualibus prælijs concurret. Opus enim tunc erit poëtico quopiam uento, qui ſecundo flatu uela impleat, & ſublimem, ac per ſummos fluctus nauem ſublatam prouehat. At dictio tamen, humi incedat, cum pulchritudine quidem ac magnitudine eorum quæ dicuntur ſimul elata, & ijſdem quàm maximè licet, aſſimilata. cæterum neq; peregrinitatem præ ſe ferens, neq; intempeſtiue exultans, quaſi quodam furore cõcitata. Periculum enim eſt ipſi, ne, quod uel maximum eſt, prorſus de ſtatu mentis emoueatur, & in Corybantem iſtum poëtices impingat. Quare maximè tamen fidendũ freno eſt & ratione utendõ, illud

Alludit ad locum Platonis in Gorgia, q Comẽdi artẽ gymnaſticæ opponit, inter adulatoriasartes uidelicet.

II.
Quæ in uerbis & cõpoſitione ſpectari debent.

Illud ſcientes, quod & in uerbis non mediocre malum Hippotyphia eſt. Proinde ſatius fuerit, ſententia tunc ſuper equo incedente, expoſitionem ſeu dictionem humi iuxta currere, ephippio adhærentem, ut ne à tergo relinquatur, curſu præteruecta. At uero & compoſitione uocum temperata, ac media quadã utendum eſt, ita ut neq; nimium diſtrahantur ac diſſocientur, nam hoc aſperũ foret, neq; rurſum numeroſe omnia, id quod plerique ſtudent, continuentur. Alterum enim uicioſum, alterum autem auditoribus moleſtum eſt. Ipſæ uero res non ut fortè ſeſe offerunt, ita conſtruendæ ſtatim ſunt, ſed diligenter ac laborioſe de iiſdem ſæpius etiam interrogare decet, ac maximè præſentem & coram intuentem. Quòd ſi autem hoc fieri nequeat, tum iis aduertere animũ, qui syncerè & incorruptè magis narrare uidebuntur, & quos putaueris minimũ uel ad gratiam, uel odio detracturos aliquid, aut etiam addituros eſſe, rebus geſtis. Iamq; etiam hic quiſpiam ſit, qui & coniecturis colligere facile, & quod probabilius fuerit, conſtituere poſſit. Ac poſteaquam iam omnia, aut etiam plurima collecta habuerit, principio capita rerum, & quaſi ſummarium aliquod, contexat, delinietq; corpus quoddã rude & informe, & nullis adhuc articulis expreſſum. Poſtea autem ſuperaddito ordine, & formam inducat, & colorem dictione adhibeat, & ſingulis explicandis immoretur, & eadem numeroſitate quadã concinnet: & in ſumma, ſimilem ſe tum gerat Homerico Ioui illi, qui nunc quidem equeſtrium Thracum terram aſpicit, nunc autem rurſum ad Myſorũ terram oculos deflectit. Eodem enim pacto & ipſe nunc quidem ad res Romanorũ ſeorſim aſpiciat, indicetq; nobis quales eę apparuerint, ex alto intuẽti ſibi: nunc autem rurſum ad res Perſarũ ſe conuertat, poſtea etiam utroſq; pariter cõtempletur, puta cum inter ſe pugna congreſſi fuerint. Etiam in ipſa acie nõ ad unam tantum partem reſpiciat, neq; ad unum aliquem equitem, aut peditem, niſi Braſidas quiſpiã fuerit, qui de naui proſiliat, aut Demoſthenes, qui ſcalas reſcindat, & aſcenſum in terram prohibeat. Ac duces quidem primum omnium intueatur, & ſi quid hortati fuerint, illud quoq; audiat, & quomodo, & qua ſententia, atque conſilio aciem inſtruxerint, uideat. Poſtquam autem iam manus conſertæ fuerint, communis utriuſq; partis contemplatio ſit, ac tum uelut in trutina appendeat & examinet, ea quæ geruntur, ſimulq; & perſequatur fugientes, & fugiat cum cedentibus. At omnibus hiſce modus quiſpiam adhibeatur, ne ad ſatietatem uſq;, neue ineptè, neue etiã iuueniliter progrediatur, ſed cum facilitate quadam abſoluat ſeſe. Atq; his hic alicubi ſubſiſtere iuſſis, ad illa tranſgrediatur, ſi feſtinat. Deinde rurſum huc redeat, abſolutus atq; paratus futurus, quandocunq; illa reuocauerint. Ac ad omnia feſtinet, & quatenus fieri poteſt, eadem tempora omnibus tribuat, tranſuoletq; ex Armenia quidẽ in Medos, hinc autẽ curriculo uno in Iberiam, inde in Italiam, ita, ut nullam occaſionem prætermittat. Præcipue autem ſpeculo ſimilem animum gerat, liquido uidelicet ac ſplendido, & qui centrum accuratè impreſſum habeat, & quaeſcũq; operum formas receperit, tales eaſdem etiam ſpectãdas exhibeat. Peruerſum autem & obtortum, aut colore diuerſum, aut ſpecie mutatũ nihil reddat. Non enim perinde ac oratoribus ſcribunt, ſed ea quidem, quæ dici debent ſunt, & mox dicentur: facta enim iam ſunt. Cæterum ordinare oportet, & exponere ipſa. Quare non, quid dicant, quærendũ ipſis eſt, ſed quomodo dicant. Prorſus autem putandum eſt, eum qui hiſtoriam ſcribit, Phidiæ, aut Praxiteli, aut Alcameni, aut alteri cuipiam illorum ſimilem eſſe oportere. Non enim neque illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut aliã materiam faciebãt, ſed illa antea præexiſtebat, & quaſi ad eam rem præparata erat, ſuppeditantibus illam Eleis, aut Athenienſibus, aut Argiuis. Illi uero fingebant tantum, & ſecabant ebur, & poliebant, & conglutinabant, & concinnabant, atq; auro incruſtabant. Et hoc artis illorum erat, materiam uidelicet commodè exædificare. Idem fer-

Hippotyphiã Græci pro ingenti faſtu & animi gloriæ affectatiõe accipiunt. Nam ἵππος in cõpoſitione augẽt, τύφος aũt ſuperbiã & faſtũ ſignificat.

III. *Collatio rerum.*

Intelligit ea quæ in oppugnatiõe, Pyli acciderũt. de quibus Thucydides libro 4

mè igitur & hiſtorici opus eſt, ut uidelicet ea quæ facta ſunt benè ac rectè com ponat, & quàm fieri poteſt clariſſimè ſpectanda exhibeat. Ac quando is, qui ea ſic ſcripta, recitari audiuit, putat ſe poſtea etiam uidere, quæ dicta ſunt, atq; inde ea laudat. tum demum opus hoc exactum & abſolutum erit, propriamq; ac

IIII. ueram laudem hiſtorico illi Phidiæ, ſiue artifici ſuo rettulit. Porrò omnibus ita adornatis atq; paratis, etiam abſq; proœmio interim exordirilicebit, quando uidelicet non admodum urget ac poſtulat ipſa res, præoccupari quædam, & quaſi ad futurum opus præfatione aliqua præparari. Potentia uero ſeu tacitè etiam tunc proœmio utetur, indicante uidelicet ac manifeſtum faciente, de quibus rebus dicendum ſit. Quando aũt etiam apertè proœmio utetur, à duabus rebus tantum exordium ſumat, non ut Rhetores à tribus, ſed beneuolentiæ loco prætermiſſo, attentionem & docilitatem pariat auditoribus. Aduertent enim ipſi animum, ſi oſtẽderit, quàm de magnis, aut neceſſarijs, aut ad ipſos pertinentibus, aut utilibus denicq; rebus dicturus ſit. Docibilia aũt & plana poſteriora faciet, ſi cauſſas præmittet, ac rerum, quæ geſtæ ſunt, capita ac ſummas quaſdam præſcribet. Atq; huiuſmodi proœmijs optimi hiſtoriarum ſcriptores uſi ſunt. Vt Herodotus quidem: Ne res geſtæ longinquitate temporis interirent, magnæ adeo, & admiratione dignæ, & præterea Græcorum uictorias & barbarorum clades declarantes &c. Thucydides aũt, quòd magnum etiam ipſe bellum illud futurum exiſtimaret, & memorabile maximè, & maius cæteris omnia ea quæ antea geſta fuiſſet. Magnum autem proœmium erit, quando rebus æquale & conſonum erit, ſiue productum fuerit, ſiue abbreuiatum. Tranſitio uero ad narrationem mollis ac placida ſit. Nam omnino omne reliquum corpus hiſtoriæ, longa quædam narratio eſt, quare & narrationis uirtutibus exornari debet, leniter atq; æqualiter procedens, atq; ipſa ſui ſimilis, ita ut neq; extet alibi, neq; hiatus aut concauitates aliquas habeat. Deinde & perſpicuitas eluceat, dictione, quemadmodum dixi, & complexione rerum adornata. Abſoluta enim & perfecta omnia faciet, & primo ad finẽ perducto, mox ſecundum inferet, continuatum illi, & in morem cathenæ coaptatum, ut neq; pertuſum, aut interruptum ſit, neq; narrationes plures, mutuo ſibi adiacere uideantur, ſed ſemper quod primum eſt, ſecundo non modo uicinum ac proximum ſit, uerum etiam cum eo communicet, & per extrema commiſceatur. Breuitas in omnibus utilis eſt, & maximè ſi non inopia quadam fuerit rerum dicendarum, & hanc ſupeditari oportet, non tam à nominibus ac uerbis, quàm ex ipſis rebus. Dico autem, ſi præterueharis curſu, ea quidẽ, quæ parua ſunt, & minus neceſſaria, exponas autẽ & explices copioſe ea quæ ſunt magna. Imò uero & prætermittenda multa. Neq; enim ſi conuiuio accipias amicos, atq; omnia apparata fuerint, ob hoc inter media bellaria, & auiculas, & patinas tã multas, & ſues feros, & leporina, & ſumina uel uuluas, ſaperdam quoq; appones, & pulmentum, etiamſi & illud apparatum & coctum habeas. ſed quæ uiliora

V. ſunt, miſſa facies. Maximè autem temperantia quædam adhibenda eſt, in deſcriptionibus montium, aut murorum, aut fluuiorum, ut ne uim ac poteſtatem uerborum ineptè ac præter rem oſtentare uelle uidearis, tuumq; ipſius negocium agere, hiſtoria omiſſa, ſed modice adhibitis illis, utilitatis & perſpicuitatis tantum gratia, mox inde digrediaris. Viſco ſeu glutino quod in hac re eſt, atq; uniuerſa tali guloſitate euitata. Quemadmodum et Homerus utpote magnanimus fermè, ut uides, facit. Quanquam enim poëta eſt, prætercurrit tamẽ Tãtalum, & Ixionem, & Tityum, & reliquos. At ſi Parthenius, aut Euphorion, aut Callimachus eadem tractaret, quàm multis, putas, uerſibus aquam ad uſq; labia Tantali adduxiſſet? deinde quàm multis idem Ixionem uolutaſſet? Quin & Thucydides ipſe modicè hac orationis figura uſus, uide, quàm mox ab eadẽ iterũ recedat, quoties uidelicet aut machinamentum aliquod exponit, aut ob

De proœmijs hiſtoricis & cæteris partibus.

De modo adhibendo.

ſidionis

ſidionis ſpeciem, quæ neceſſaria, atq; utilis ſit, declarat, aut etiam ciuitatum formas, aut Syracuſanum portum deſcribit. Nam cum peſtem illam narratione proſequitur, atque etiam longior eſſe uidetur: tum ipſas res conſidera, cognoſces enim hoc pacto breuitatem, & ut fugientem illum, res geſtę tum apprehendant, ac retineant, ut quæ multæ ſint. Quod ſi quando autem & dicentem aliquem introducere opus erit, curandum eſt ut maximè perſonę decora, & rei conuenientia ac propria dicat, deinde ut quàm planiſſimè etiam hæc. Niſi quòd tibi permittitur tunc rhetoricari quoq;, & oſtentare uerborum & oratiõis grauitatem. Nam laudes quidem, aut reprehenſiones, omnino parcæ, & circumſpectæ, & calumnijs minimè obnoxiæ: præterea & cum demonſtratione quadam, & breues, & non intempeſtiuæ texendæ ſunt. Nam extra iudicium ac forum illi ſunt, de quibus hæ dicunt. Alioqui in eandẽ cum Theopompo culpã incurres, qui inuidioſe nimis accuſat plurimos, & eam rem in ſtudium & exercitationem quandam uertit, ut accuſare magis, quàm hiſtoriæ tradere, res geſtas uideatur. Iam uero & fabula, ſi qua fortè incidat, dicenda quidem erit, non tamen credenda omnino, ſed in medio relinquẽda, ijs, qui quoquo modo uolent, coniecturam de ea facturi ſint. Tibi uero, extra periculum ſit, neq; in hanc uel in illam partem magis inclinet. In uniuerſum autem, illud memineris (ſæpius autem idem dico) & non ad præſens ſolum tempus reſpiciens, ſcribas, ut ij qui nunc ſunt, te laudent, & honoribus afficiant, ſed in omne æuum intentus illis potius, qui in poſterum uicturi ſunt, hiſtoriam componas, atq; ab illis mercedẽ ſcriptionis depoſcas, ut dicatur et de te aliquando: Ille uero uir liber fuit, & ad dicendum fiducia plenus, nihil neque adulatorium, neq; ſeruile, ſed ueritatem in omnibus ſecutus. Atque hoc ſi quis modeſtè ſapiat, ante omnes præſentium ſpes merito ponat, breues adeo ac momentaneas exiſtentes. An non uides Gnidium illum architectum, cuiuſmodi fecerit? Cum enim extruxiſſet illam in Pharo turrim, maximum atq; pulcherrimum operum omnium, ut ex ea faces incenſæ nauigantibus uiam dirigerent, in multum uſque maris. & ne deferrentur illi in Paretonium, locum omnino (ut aiunt) periculoſum, & unde non facilè redire atque effugere licet, ſi quis intra anguſtias ac ſepta illius delatus fuerit. Hoc igitur opus poſtquam exædificaſſet, intus quidem in ſaxis, ſuum ipſius nomen inſcripſit, ſupernè autem calce illita, atque ita priore inſcriptione occultata, nomen eius, qui tum regnauit, ſuperinſcripſit, ratus id, quod & euenit poſtea, paruo admodum tempore futurum eſſe, ut literæ iſtæ foris inſcriptæ, unà cum calce illita reciderent, & euaneſcerent, appareret autem interior titulus, hic uidelicet: Soſtratus Dexiphanis filius, Gnidius, Dijs ſeruatoribus, pro ſalute nauigantium, &c. Hoc pacto neque hic ad illud tempus quod tum erat, neque ad uitam ſuam, quæ modica ac breuis erat, reſpiciebat, ſed ad hoc præſens, & in perpetuum, donec turris ea ſuperſtes futura eſt, ars quoq; illius manebit. Oportet igitur & hiſtoriam eodem modo componi, cum ueritate magis in futuram ſpem, quàm cum adulatione ad gratiam & dulcedinem ijs, qui eam in præſentia nunc laudant. Atque hæc tibi regula & amuſſis hiſtoriæ iuſtæ. Qua quidem ſi qui examinando ac perpendendo utentur, benè res habet, & commodum hæc à nobis ſcripta ſunt: ſin minus, uolutatum eſt in Cranio dolium.

Lib. 2.

De hac turri uide Strabonẽ lib. 17. Fuit aũt Paretoniũ locus paulò ſuprà Alexandriã uerſus Libyã, ut Plinius ait.

LVCIANI.

HISTORIAE VERAE

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

VT suprà Historiæ præcepta & regulas tradidit, ita in his duobus libris, exemplũ eiusdem proponit. non quidem rerum uerè gestarũ, sed fictarum, simul ut formam aliquam operis, ceu uidetur, proponeret, simul ut animos à rebus seriis auocatos, paulisper reficeret & delectaret. Quid autẽ in his narrationibus potissimũ spectandũ sit, nempe qua occasione, quóue cõsilio argumentũ hoc tractarit, ipse in proœmio exponit.

Præfatio.

MOS est athletarum, ac eorum, qui summa diligentia corpus exercent, nõ modo bonę habitudinis, ac exercitationis habere rationẽ, uerumetiã, quod magnam exercitationis uim habere arbitrãtur, nonnũquam remissioni corporis acquiescere. Idem literarum studiosis fieri oportere censeo, ut cum grauibus ac seriis legendis defatigati fuerint, ad animi laxamentum aliquantisper declinent, donec ad futurum laborem robustiores ac uegetiores efficiantur. Maximum uero ex hoc ocio atque quiete fructũ caperent, si talium rerũ lectioni uacarent, quæ non modo tenuem ac ieiunam, uerum neq; rudem, neq; inconcinnam speculationem præ se ferent, quale quiddam & de his scriptis sensuros suspicor. Neq; enim solum materiæ nouitas atq; festiuitas, neq; id quòd multa acuaria mendacia uerisimiliter ac probabiliter cõfinguntur, eos ad legendum alliciet, uerum id præcipue, quòd omnis fermè narratio, neminem, aut ex antiquis, aut scriptoribus aut philosophis, qui monstruosa quædam, & fabulis similiora quàm ueris, literis mandarunt, sine morsu reprehensionis prætermisit. Quorum quidem omnium nomina subiecissem, nisi ea tibi ex ipsa lectione perspicuum & manifesta fore, intelligerem. Ctesias enim Ctesiochi filius Cnidius mira quædam de Indorum regione conscripsit, atque ea quidem quæ neq; ipse audiuerat, neq; ab alio qui uera narraret, acceperat. Iambulus quoq; de his quę in mari magno sunt, multa præter fidem ac opinionem hominum suis libris inseruit, omnibus quidem apertum commentus mendaciũ, non tamen insuauis materiæ compositor. Multi præterea hos imitati in eadẽ ratione scribendi uersati sunt, qui errores suos ac peregrinationes, ac immensa beluarum corpora, & feritates hominum, & inusitatos mores enarrarunt. Huius uero scurrilitatis artifex & inuentor extitit Homericus ille Vlysses, qui apud Alcinoum uentorum seruitutem, & unoculos, crudaq; uorantes homines, & multorum capitum animalia, sociosq; meretricum uenefic̃is permutatos, multaq; monstris similia rudi Phæacum populo est ementitus. In quæ quidem cum incidissem, non multum sanè his ob mendacium succensebam, quum hoc genus sermonum ab his, qui se philosophos esse profitentur, usurpari uiderem. Illud uero non parum in eis admiratus sum, si quum falsa dicerent, id alios latere existimarent. Quapropter & ipse præreum nouarũ studio, uolens posteris aliquid relinquere, ne solus expers sim libertatis in fabulis dicẽdis (nihil enim memoratu dignũ, quod uerè narrare possem, mihi contigerat) ad mendacium me transtuli, atq; ut mea quidem fert opinio, multò tolerabilius quàm cæteri. Nam quum hoc ipsum, quod mẽtior, uerè dicam, idcirco me aliorum reprehensiones iure ac merito effugere existimaui, quoniam nihil me uerì narraturum polliceor. Ea igitur scribo, quæ neq; ipse uidi, neq; passus sum, neque ab aliis audiui, quæ præterea omnino non sunt, neq; ab initio esse potuerunt. Quare qui hoc legerit, nullam his fidem adhibeat oportet.

Narrationis initium.

Egressus olim ab Herculeis columnis, & in occidentalem Oceanum delatus secun-

ſecundis quidem uentis nauigabam. Cauſa autem peregrinationis, & argumentum, animi curioſitas, & nouarum rerum deſiderium, quodq; ſcire cupiebam, qui ſit Oceani finis, quiq; homines ultra Oceanum inhabitent. Huius igitur gratia, commeatum & ſuppellectilem multam impoſui, aquamq;, quantum ſatis erat, ac coætaneos quinquaginta eiuſdem animi mecum adiunxi, & armorum copiam parauí, gubernatoremq; optimum magno precio conducens accepi in nauem. Erat autem nauis mediocris, ad magnam ac uiolentam nauigationem robuſta. Die igitur & nocte ſecundè nauigantes, terra adhuc apparente, non adeo multa uí agebamur. Sequenti die ſimul ſole oriente uentus increuit, & fluctus intumuere, caligoq; ſuborta eſt, neq; iam demitti uelum poterat. Cum uento igitur conuerſi, & committentes nos ipſos tempeſtati, hyemauimus diebus nouē & ſeptuaginta. Octuageſima uero die, oriente iam ſóle, repente conſpicimus non longè Inſulam ſublimē, & arboribus conſitam. Circa eam fluctus non aſperi frangebantur, etenim procellæ iam maxima pars quieuerat. Adeuntes igitur & deſcendentes, ut ex multa maris moleſtia, ſuper terrā ſtrati diu iacuimus. Tandē exurgentes, ex nobis ipſis quidē ſtatuimus triginta cuſtodes, qui naui adſtarent, uiginti aūt mecum qui aſcenderent, quę in Inſula erant exploratum. Progredientes igitur circiter ſtadijs tribus à mari per ſyluā, uidemus columnam quandā æream, græcis literis inſcriptam, caducis tamen, & conſumptis, quæ indicaret eo uſq; Herculē & Bacchū deueniſſe. Erant aūt & propè ueſtigia duo in ſaxo, unū quidem inſtar iugeris magnū, alterum aūt minus, ut mihi quidē uideretur, Bacchi fuiſſe quod minus erat, Herculis aūt quod maius. Venerantes igitur locum proceſſimus. Non iam longè aberamus, quū ecce flumini adſtetimus, uino fluenti ſimillimo, profecto illi quod in Chio Inſula naſcitur. Erat & fluxus inundans & multus, ita ut alicubi nauibus eſſet tranſitus. Nobis ergo maior addita eſt fides, ut literis crederemus, quas antea ſculptas in columna uideramus, animaduerſis ſignis de Bacchi peregrinatione. Cupiēs tamen & fluminis initium inueſtigare, aſcendebam contra fluctum, & fontē quidem nullum, multas tamen ac magnas uites uuis onuſtas inuenimus. Earū aūtē cuiuſq; radicitus uinum ſcatebat lucens, quod in unū confluens flumen efficiebat. Videbamus & in eo piſces, & colore & geſtu uino ſimiles. Nos igitur cum cepiſſemus ex illis aliquot ac uoraſſemus, cōtinuo temulenti euaſimus, quos etiam præcidentes, fece plenos inueniebamus. Denicq; re animaduerſa cōmiſcentes eos, qui ex aqua naſcunt piſces ac comedentes, uinalē uehementiā temperauimus. Tunc & flumen traijcientes, qua uadibile fuit, uitiū portentoſam rem inuenimus. Nā truncus inferior, quia terra ſurgebat, feraxerat & craſſus, ſuperior aūt mulieres erant, ab utero ferè ſurſum perfecta omnia habentes. Talē apud nos Daphnem ſcribunt, Apolline iam cōprehendente in arborem uerſam. A ſummis aūt earū digitis exoriebantur palmites uuis pleni. Quin & capitibus pro comis inerant clauiculi, & folia, & uuæ. Eæ ergo ad nos accedentes ſalutabant, & dextras protendebant, quædā quidem Lyda, quædam Indica, plurimæ Græca lingua loquentes, oreq; nos deoſculabantur: uerum qui oſculum ſuſceperat, ilico ebrius ac nutabundus reddebatur. Fructum aūt decerpi nō ſinebant, ſed eo euulſo dolebant, & quidem cum clamore. Gliſcebant autem uehementer nobis commiſceri, duoq; ex nobis cum illis coiuiſſent, ab eis non amplius ſoluti, ſed ex pudendis connexi ſunt. Traxerunt enim repente ex eadem ſpecie naturam, & conradicati manſere. Iam & ipſis palmites digiti emittebant, & clauiculis circumplexantibus uuæ plenæ erumpebant. Derelinquentes igitur eos in nauim confugimus, & cum conueniſſemus, ijs qui ibi remanſerant cum alia, tum & derelictorum comitum commixtionem cum uitibus enarrauimus. Acceptis ergo amphoris aquas hauſimus, item & è flumine uinum, inque uicino littore noctem duximus. Mane autem ferebamur, & non uiolentis flatibus.

Circa

Circa meridiem uero, non iam apparente insula, repente turbo factus est, qui nauem circumuoluens, & in sublime eleuans, ad ter mille ferè stadia nõ iam in pelagus deposuit, sed sublatam suspendit, ingruensq; uelis uentus, & sinu facto deferebat carbasum. Septem igitur dies, ac totidem noctes per aëra decurrentes, octaua die inspicimus terram quandam magnam in medio aëris, uelut insulam lucidam, & circularem, multa luce micantem. Ad hanc ergo delati, portumq; ingressi descendimus. Explorantes autem regionem, inuenimus eam habitatam, & cultam: & die quidem nihil uidebamus, nocte autem apparebant & aliæ non procul insulæ, quædam ut uidebantur maiores, minores quædam, igni colore similes. Erat & alia subtus terra, urbes in se habens & flumina, & maria, & syluas, & montes, quam hanc, quæ à nobis incolitur, imaginabamur. Volentes ergo ulterius procedere, comprehensi fuimus, in Equiuultures (sic enim illos dicunt) incidentes. Hi autem Hippogypi homines sunt, equorum loco uulturibus insidentes. Magni etenim sunt uultures, & ut plurimum tribus capitibus innixi. Hinc autem discat quis illorum magnitudinem. Malo etenim onerariæ nauis unaquæque ala maior, & robustior est. His igitur Equiuulturibus imperatum est circumuolantibus terram, si quis aduena inueniretur, ad regem agere, qui & nos comprehendentes ad regem duxere. Is uero ut inspexit, ex ipsis, ut opinor, uestibus coniecturam capiens: Græci certè, inquit, uos aduenæ. Assentientibus autem nobis, quomodo, inquit, aduenistis, tantum aëris superantes? Et nos illi omnem rem retulimus. Tum ille incipiens, nobis, quæ sibi contigerant, narrabat. Quòd uidelicet homo esset, nomine Endymion, in nostra ortus terra, raptusq; olim dormiens eò delatus fuerit, ubi & regioni imperaret. Esse autem terram illam dixit, quæ infrà à nobis luna uidetur. Endymion.

Sed bono animo nos esse iussit, neq; periculum ullum suspicari. etenim, ait, cuncta uobis aderunt necessaria. Si autem uicero bellum, inquit, quod nunc solem incolentibus infero, omnium felicissimè apud me uiuetis. Hinc nos interrogauimus, qui essent hostes, & quæ odiorum causſæ. Tum ille: Phaëthon, inquit, eorum qui in sole sunt, Rex, etenim ille etiam habitatur, quemadmodum & luna, multò iam aduersum nos bellum gerit tempore. Cœpit autem ea, quam audietis ratione. Ego olim pauperrimis quibusq;, qui in meo erant regno, collectis, uolui coloniam in Luciferum deducere, desertum tunc & nullis habitatũ. Phaëthon autem inuidia stimulatus, transitum prohibuit, medio in itinere occurrens, Equiformicis aduectus. tunc quidem uicti (non enim apparatu æquales eramus) secessimus. Nunc autem iterum uolo bellum inferre, & coloniam emandare. Quòd si uultis mecum communicare cum exercitu, ex regijs uulturibus dabo unum unicuiq;, & cæteram armaturam. Cras autem faciemus exitum. Ita, inquam, quando tua hæc est sententia, fiat. Tunc apud eos conuiuio excepti mansimus. Mane autem exurgentes statuebamur in aciem, nunciabãt enim exploratores, hostes appropinquare. Magnitudo quidem exercitus centum milia erant, absq; peditibus & externis auxilijs, item absq; impedimentis & machinarum fabris. Horum autem octuaginta millia Equiuultures erant, qui autem ab Lachanopteris ferebantur, uiginti millia. Est autem ales hæc maxima, oleribus pennarum loco obsita. Qui uero ex his uelociores erant, pennas habebant lactucæ foliis maximè similes. Ibi uero & cum his Cenchroboli ordinati sunt, & Scorodomachi. Aduenerunt & à septentrione auxilia Psyllotoxotæ quidem numero triginta millia, Anemodromi autem quinquaginta millia. Horum sanè psyllotoxotæ magnarum pulicum sessores sunt, unde & appellati onem trahunt. Pulicum uero magnitudo, ut duodecim elephantes. Porrò Anemodromi pedestres quidem sunt, feruntur autem uento absq; alis per medium aëra. Modus autem quo feruntur talis est, Subcingunt se talares tunicas, easq; uento sinuantes, uelorum in morem, ac uelut naues aguntur. Hi in pugna scutis Phaëthon.

ſcutis armari plurimum ualent. Dicebantur autem aduentare ab his, quæ ſupra Cappadociam ſunt ſtellis, Struthobalani quidem numero ſeptuaginta millia, Equogrues quinquaginta millia. Hos ego non uidi, non enim uenerant, quare neque eorum naturas ſcribere auſim. Portentuoſa quædam, ac incredibilia de his dicebantur. & is quidem erat Endymionis exercitus. Omnium autem armatura eadem erat. Galea quidem è fabarum ſpolijs. Magnæ autem apud illos fabæ & duriſſimæ. Thoraces autem ſquamei omnes, & ſquamis quidem lupinis. etenim lupinorum ſiliquas conſuentes thoracas faciunt. Sunt autem ſiliquæ ipſæ, ut cornu, duræ, ſcuta & enſes quales Græcorum. Vbi uero occaſio data eſt, ſic in aciem deducti ſunt. In dextro quidem cornu Equiuultures, & rex optimos quoſque circa ſe habens, cum quibus & nos eramus, in læuo uero Lachanopteri. Porrò inter utrumque auxilia, ut cuique magis placuit. Erat & peditatus myriadum ſex millium. Hunc ſtatuere in aciem in hunc modum, araneæ apud illos multæ, ac magnæ ſunt: nam Cycladibus Inſulis unaquæque multò maior. Has iuſſit intexere medium aëris, quod à Luna in Luciferi diffunditur. Idq; ut primum perfecerunt, campus ſubſtratus apparuit, in quo peditatum ſtatuunt. Ducebat autem hunc Nycterion Eudianactis filius. Hoſtium autem læuum quidem Equiformici, & in his medius Phaëthon. Beſtiæ autem magnæ ſunt alatæ, hiſq; quæ apud nos ſunt formicis, præter magnitudinem, non diſſimiles. Harum maxima duorum iugerum menſuram implet. Pugnabant autem non ſolum qui deſuper inſidebant, ſed & ipſæ cornibus maximè. Dicebant eſſe horum numerum penè quinquaginta millium. In eorum autem dextro Aëroculices ferè quinquaginta millia, ſagittarij omnes magnis in culicibus inſidentes. Poſt hos autem Aërocordaces, expediti quidem illi ac pedeſtres, uerum bellicoſi. Etenim procul raphanos iaculabantur maximos, percuſſuſq;, neque parum ſubſiſtere poterat: moriebatur enim confeſtim uulnere quodam fœtore infecto. Namq; ſagittas maluæ ueneno delibutas ferebant. Hos iuxta Caulomycetes poſuerunt armis accinctos, & cominus pugnantes, numero decem millia. Dicuntur autem Caulomycetes, quoniam ſcutis quidem fungeis utuntur, haſtilibus uero aſparagorum uirgultis. Steterunt autem poſt hos & Cynobalani, quos ij miſerunt, qui canem ſtellam inhabitant, quinquaginta millia numero, & hi uiri non humanis, ſed caninis uultibus ſuper alatas glandes pugnabant, Dicebant autem ab ipſis hoſtibus, & alia auxilia defeciſſe à lacteo orbe emittenda, iaculatores ſcilicet ac Nubecentauri: ſed hi commiſſo iam prælio, aduenerunt, quod utinam non feciſſent. Qui uero funda utebantur, omnino non aduenerunt. Quare iratum Phaëthonta tradunt, omnem illorum regionem igne uaſtaſſe. Et is quidem Phaëthontis exercitus erat. Poſtquam uero ſigna erecta ſunt, & aſelli ruditu undique conſtrepuere (nam his tubarum loco utuntur) committentes prælium, pugnabant, & Solarium quidem læuum confeſtim fugit. Neque enim ſufferre ualuit inſtantes Equiuultures, noſq; inſequebamur cædentes, dextrum autem illorum cornu ſuperius euadebat, noſtro, quod in læuo erat, propulſato. Exeuntes autem Aëroculices inſequebantur uſque ad peditatum. Hinc auxiliantibus illis, defecerunt è regione declinantes, idq; maximè, ubi ſenſerunt ſuos, qui in læuo fuerant, manifeſtè deuictos. Fuga uero inſigni facta, multiquidem capti, plurimi uero confecti occubuere, in ipſaſq; nubes ſanguis multus defluebat, ut inficerentur, ac rubræ apparerent, quales apud nos uidentur occidente ſole. Multus & in terram decidit, ut cogitarem, num tale aliquid olim contigiſſet, quum Homerus ſuſpicatus fuerit, Iouem in Sarpedonis morte ſanguineas guttas pluiſſe. Conuerſi autem à cæde duo trophæa ſtatuimus, unum quidem in aranearum telis, & pedeſtris pugnæ, alterum autem pugnæ in aëre ſupra nubes. His iamdudum exactis, nunciatum eſt ab exploratoribus, Nube- *Iliados v.*

Nube centauros aduentare,& irrumpere,quos Phaëonti antea aduenisse oportuerat. Iisq; ubi aduenere spectaculum præbuere insolitum & inexpectatum,homines erant alatis equis commixti. Magnitudo quidem hominum quanta Rhodiorum colossi à medietate sursum, equorum autem similis ualidæ onerariæ nauis. Equidem eorum numerum non scripsi, ne cui incredibile id fiat, tantus erat. Ducebantur autem à sagittario,qui est in zodiaco. Vbi autem amicos deuictos sensere,ad Phaëtõtem quidem miserunt ut iterum rediret,ipsi autem in aciem structi in lunares turbatos irruunt,inordinatos quidem,ob eam quam hostibus fecerant fugam,& iam spolia diuidentes, omnemq; nostrorum multitudinem in fugam uertunt. Ipsum autem regem insequuntur usq; ad ciuitatem, atque ex illius auibus conficiunt plurimas. Deiecerunt autem & trophæa,ac omnem aranearum contextum. Campum decurrerunt,meq; ceperunt,& è comitibus duos. Iam autem & Phaëton aderat,& sub illis alia trophæa statuerunt. Nos autem ad solem ipso die ducebamur,araneæ telæ fragmento manibus post tergum ligatis. Hi ciuitatem obsidere omnino noluerunt,conuersi uero medium aëris uallauerunt,ut de cætero splendor à sole ad lunam minus perueniret. Vallum autẽ erat duplex, nubeum, ut lunæ defectio manifesta fieret, & iam continua nox cuncta teneret. qua in re pressus Endymion, mittens orauit,ædificium demolirentur,neq; se paterentur in tenebris uersari. Promisit autem & tributa persoluere, seq; auxiliarem & amicum fore,neq; in posterum latarum: insuper & obsides offerebat. Phaëthon uero congregato bis concilio, primo quidem ira perstitit, postremo mutauit sententiam,ac pacis conditiones acceptæ sunt huiusmodi: Fœdus inierunt Solarij & horum Socij cum Lunarijs,eorumq; socijs his legibus,ut intermurale deijciant Solarij, neq; posthac Lunam inuadant,statutoq; precio captiuos reddant. Lunarij autem dimittant stellas liberas,armaq; posthac Solaribus non inferant: uicissim autem auxilientur,si quis inuaserit,uectigalium conditionem pendat,annuatim rex Lunariorum amphoras roris decem millia,obsidesq; è suis det decies mille. Colonia in Luciferum communis fiat, & ex utriusq; qui uolet, participet. Sculpantur autem fœdera columna electrina,eriganturq; in medio aeris in confinijs. Qui uero pepigere ex Solarium quidem parte Pyronides,& Therites,& Phlogius: Lunarium autem Nyctor,& Menius,& Polylampes. & talis quidẽ pax sequuta est. confestim murus euersus est,& captiuos restituere. Vbi autem ad Lunam ipsi regressi sumus,obuiauerunt nobis socij,& cum lachrymis salutauerunt nos,& Endymion ipse. Atqui suadebat is quidem,nos ibi secum maneremus,& in colonia communicaremus,se enim daturum filium in uxorem mihi pollicebatur suum quem habebat. Nam apud eos mulieres nullæ sunt. Ego autem haud quaquam parui,sed petebã dimitti in mare. Quiut persuaderi nõ posse animaduertit,septem conuiuio acceptos diebus,tandem dimisit. Quæ interea in Luna uersatus uiderim, quæue noua & inaudita cognouerim, dicam. Primum quidem eos non generari ex mulieribus, sed maribus, nam masculis nuptijs utuntur,sed nec quid sit fœmina omnino sciunt. Nam ad quintum & uigesimum usq; annum omnes mulierum habentur loco,eo autem supra non habentur,sed habent. Concipiunt non in uentre,sed in crurium posteriori parte. Vbi autem fœtus conceptus est,tumet crus,tandem suo tempore præcidentes educunt mortua,tum eadem ad uentum hiantia exponentes mulcent,& ad uitam excitant. Inde & mihi uidetur ad Græcos illud gastrocnemiæ uocabulũ deuenisse,quod apud illos uentris loco sura concipit. Maius quiddam & his enarrabo: Genus hominum apud illos est, qui dicuntur arborei,idq; hoc modo nascitur: Testiculum hominis præcidentes,in terram plantantium more defodiunt. Inde autem exoritur arbor carnea maxima,ut phallus. Ramos quidem habet & frondes,fructus uero cubitales glandes. Vbi autem eæ maturæ fuerint

decer-

decerptas cudunt, atq; in homines effingunt. Pudenda autem habent appositi-tia, quidam eburnea, pauperes autem lignea quibus coeant, & uxoribus misceantur. Postquam autem senuerit aliquis non moritur, sed ut fumus solutus euaneſcit in aërē. Cibus est omnibus unus: structo etenim igne, ranas assant super brunas. Multæ apud illos sunt ranæ per aëra circumuolantes. His autem assatis circunfusi uelut ad mensam lambunt euaporatum ex illis fumum, ac uescuntur, & cibo quidem tali aluntur. Potus autem illis est aër expressus in calicem, liquorem exse ut rorem reddens. Non egerunt autem, neq; mingunt, neq; per fossi sunt ea parte qua nos: sed ne pueri quidem natibus rem obscœnam præstant, uerum poplitibus supra suram. nam illic perfossi sunt. Pulcher apud illos habetur caluus, & sine coma, comatos autem abominantur. Apud eos uero, qui cometas inhabitant stellas, comati contra formosi habentur. Aduenerunt enim quidam qui nobis illorum mores narrauerunt. Barbam autem ad genua demittunt, & in pedibus ungues non habent, sed uno digiti sunt omnes. In speciem caudę brassica natibus cuiusq; illorum innascitur prolixa, sem per germinans, quæ & resupino cadente nō frangitur. Emungunt & mel amarissimum, qui si quando uel labori insudant, uel luctantur, corpus lacte oblinūt, ut & caseus ex eo coaguletur, melle paululum distillante. Oleum autem è cepis educunt, maximè pingue, ac redolens ut unguentum. Vineas habent plurimas, & aquæ feraces: uuarum autem acini sunt uelut grando quæpiam, & mihi quidem uidetur ubi uentus inciderit, uites illas quati, fractis q; uuis grādinem huc ad nos mitti. Ventre ut sacculo utuntur, in eum quantum cupiunt mittentes. Apertilis etenim uenter est illis, & iterum clausilis, neq; in illo intestinum ullū, aut epar apparet, solum autem densus est intus & pilis obsitus, ita ut & paruuli ubi frigent, in eum subeant. Amictus autem diuitibus quidem uitreus & mollis, cæteris æreus contextus. Nam ea loca metallorum sunt fœcunda, idemq; aqua macerata metalla ut lanam exercent. Quales autem habeant oculos omnino non ausim scribere, ne forte me quis mentiri putet ob sermonis absuditatem, tamen & id quidem dicam. Oculos exemptiles habent, ut qui uelit suos exemptos seruet eos apud se donec illis ad usum egeat, quos cum reposuit, cernit. Et multi cum forte proprios perdiderint, ab alijs mutuantur, & uident. Sunt & locupletes qui plures habeant, occultos quidem & reconditos. Aures illis sunt platani folia, præter eos qui ex glandibus formantur. illi enim solum ligneas habent aures. Cæterum & miraculum aliud in regia conspicatus sum: Speculum maximum supra puteum positum est, non adeo altum. In puteum si quis descenderit, omnia audiet, quæ apud nos in terra dicuntur. Si uero speculum intueris, omnes quidem urbes, omnesq; gentes uides, non secus ac si omnibus interesses. Tunc & ipse meos uidi, & patriam omnem: an uero & illi me uiderint, satis exploratum non habeo. Quod si fortè quis non credet hæc ita se habere, cum eò perueniet sciet, me uera dixisse. Tunc salutato rege & ijs, qui circa illum erant, nauem ascendentes ferebamur. Abeunti autem mihi dona dedit Endymion, uestes quidem uitreas duas, æreas autem quinque, lupineamq; panopliam, quæ omnia postea in ceto amisi. Misit & nobiscum Equiuultures mille, qui nos deducerent stadijs quingentis. Nauigantes autem circa terram illam, prouincias quidem plurimas & alias præterlapsi sumus, appulimus uero ad Luciferum nuper inhabitatum, ubi descendentes aquas hausimus. Hinc zodiacum introeuntes, ad læuam quidem solem prætergrediebamur, circa illius terræ marginem nauigantes. Neq; enim descendimus. & quidem socijs id summè cupientibus. Erat enim uentus, qui nos à terra propelleret, quanquam uideremus regionem fœcundam, ac pinguem, & irriguam, ac bonorum multorum plenam. Atqui Nubecentauri, hi uidelicet qui Phaëthonti militabant, speculati nos longè, ac delapsi uolauerunt ad nauem, quumq; socios esse

didiciſſent,abiere,iam enim & Equiuultures diſceſſerant. Nauigantes autem ſequenti nocte ac die,circa ueſperam peruenimus ad lucernarum urbem (ſic enim illam uocant) iam iter noſtrum ad inferiora ſecantes. Hæc autem ciuitas medio inter Pleiades,ac Hyadas ſtellas aëre ſita eſt, zodiacoq; multò inferior. Deſcendentes autem neminem quidē inuenimus,lucernas uero multas decurrentes,& in foro & ſecus portum deambulantes nonnullas quidem paruas,& ut ita dicam,egenas,ex magnis autem ac potentibus paucas, & has ualde illuſtres ac nobiles. Domus illis,& lychneones ſeorſum unicuique erant,& hominum more appellabantur, & uocem emittentes audiebamus, neque nocebant,ſed potius ad diuertendum inuitabant. Nos tamen formidare, nec noſtrum uel unus apud illos cœnare,aut capere ſomnum eſt auſus. Palatium autē illis in media ciuitate extructum eſt,ubi per totam noctem earū ſedet princeps, nomine unamquamq; compellans. Quæcunque uero non paret,condemnatur ad mortem ut transfuga: mors autem eſt extingui. Aſtantes autem nos conſiderabamus quæ fiebant,ſimulq; lucernas reſpondentes audiebamus, cauſasq; quare abfuiſſent dicentes. Hic & lucernam noſtram agnoui,& allocutus rogabam,quomodo ſe haberent domeſtici noſtri, ea autem mihi omnia enarrauit, & noctem quidem illam ibi manſimus. Sequenti uero die ſoluentes, ſecus nubes nauigabamus. Hic & Nephelococcygiam uidimus urbem, uidentesq; admirati ſumus. neque in eam deſcendimus,non enim permittebat aura. Imperat autem illis Coronus Cottyphionis filius. Tum ego Ariſtophanis poëtæ recordatus ſum,hominis quidem ſapientis & ueri,ac in his quæ ſcripſit fruſtra non crediti. Tertia autem ab illa die,& oceanum iam manifeſtè uidebamus, terram autem nuſquam,præter aërias illas,quæ iam ipſæ quidem igneæ & micantes mihi uidebantur. Quarta autem die circa meridiē molliter aſpirante aura & ſubſidente in mare deponimur. Vt uero aquam attigimus, mirè ac ſuprà modum læti fuimus,& omnibus prandium ex ijs quæ ſuppetebant exhibuimus, & deſcendentes natabamus. erat enim tranquillum mare. Sed ut uidetur, ſæpenumero mutatio in melius,maiorum malorum conſueuit eſſe principium. Etenim nobis duos tantum dies feliciter nauigantibus,illucente tertia ad orientem ſolem,repente beluas uidemus, & cete cum multa alia,tum omnium maximum, & quingentorum & mille ſtadiorum magnitudine. aduenie bat autem hians. & mare procul turbans,ſpumaq; undique circumfuſum. Dentes exerebat phallis noſtris multò longiores,acutos omnes,ut pali,ac ebore candidiores. Nos igitur cum poſtremum nobis mutuo uale dixiſſemus, & amplexi eſſemus, præſtolabamur, & cum reſorberet,unà cum naui ipſa nos deglutiuit. Non autem contigit in dentes offendere,ſed per eorum raritatem nauis delapſa intrò decidit. Vbi autem intus fuimus primo quidem obſcurum erat, & uidebamus prorſus nihil. Tandem eo hiante uidemus cetum magnum, undiquaque altum latumq;,& ciuitatis capacem, quæ uel decem hominum milia capere poſſit. Erant præterea paſſim & parui piſces, & alia quædam animalia conciſa multa, nauiumq; uela, & ancoræ, & hominum oſſa, & onera. Circa medium uero & terra & colles erant,ut conijcio,ex eo quem abſorpſerat limo, accumulati. Igitur & ſylua in his innata erat,& arbores omnigenæ,oleraq; accreuerant, ac cuncta cultis agris ſimilia: circuitus autem terræ ſtadij ducenti & quadraginta. Erat autem uidere & marinas aues, laros,& alcyonas in arboribus nidificantes. Tunc uero plurimum lachrymati fuimus. Denicq; cū exiſſem comites, nauem fulcimus,ipſicq; è ſilicibus excitantes ignem,& accendentes, cœnam ex his quæ aderant fecimus. Aderant enim omnigenum piſcium carnes, aquamq; ad huc ex Lucifero etiam habebamus. Sequenti uero exurgentes die, ſi quando hiaſſet cetus, nonnunquam montes uidebamus, quandoque ſolum cœlum, quandoq; Inſulas, nam ſentiebamus eum concitè ferri ad ōmnem pelagi partē.

Ariſtophanes in Auibus.

Poſt-

Pòstquam autem mansione iam assueti eramus, accipiens è comitibus septem, deambulabam per syluam, cuncta lustrare ac explorare uolens. Nec dum quinque stadijs totis digressus, inueni sacellum quoddam Neptuni, quemadmodũ restabatur inscriptio, ac paulò post & sepulchra multa, & columnas desuper, iuxtaq; fontem perspicuæ aquæ, & canis etiam latratum audiuimus, longeq; apparebat fumus, & domum quampiam conijciebamus. Festinanter igitur accedentes, offendimus senem & adolescentem, sedulè ac diligenter sulcum quendam facientes, ac per eum aquam de fonte deriuantes. Læti ergo simul ac terrici constitimus: illi uero idem & nobiscum merito passi, sine uoce stetere. Tandem uero aliquando: Qui uos estis aduenæ, inquit senex, num ex marinis estis dijs, an infelices homines nobis similes? Etenim nos homines, & in terra nutriti, marini nunc sumus, fluctuamusq; hac belua circũcluſi, neq; quid de nobis sit, satis nouimus: mori quidem uidemur, uiuere tamen arbitramur. Ad hæc ego, & nos, inquam, ô pater, adsumus hic homines aliunde profecti, ipsa cum naui nuper absorpti. Accessimus autem nunc uolentes scire, quæ in sylua sint, quomodo se habeant, multa enim nobis & densa uisa est. Deus autem, ut uidetur, nos duxit te ut uideremus, sciremusq; nos in hac belua inclusos esse, non solos. Sed narra nobis tuam ipsius fortunam, quisquis es, & unde huc introieris. Is autem inquit: non dicam, neq; quæ apud me sunt scietis, ni prius hospitio recepti, ex præsentibus bonis fruamini, simulq; acceptos nos duxit in domum. Cum autem nobis olera & glandes apposuisset, ac pisces, uinumq; infudisset, postquã saturi fuimus, rogabat quid nobis accidisset. Cui ego omnia, ut sese habebant enarraui, nimirum tempestatem illam, & quid in insula contigisset, tum nauigationem in aëre, atq; bellum, cum reliquis alijs, usq; ad id quod à ceto absorpti fuerimus. Ille uero supra modum admiratus, & ipse ex parte quid sibi contigisset enarrabat, aiebatq;: Genere quidem hospites, sum Cyprius. Egressus autem ad mercatum cum filio quem uidetis, alijsq; meis familiaribus multis nauigabam in Italiã, naui quidem magna, ac uarijs mercibus onusta, quam fortè in ore ceti dissolutam uidistis. Igitur in Siciliam usq; feliciter nauigauimus. Inde uiolento flatu ablati post tertiam diem in oceanum delati fuimus, hic in cetum incidentes, & ipsa cũ naui ac comitibus absorpti, cæteris morientibus, duo nos euasimus. Sepultis autem socijs templum Neptuno erexi mus, eam quam uidetis agimus uitam. Olera quidem ex horto legimus, uescimur uero piscibus ac glandibus. Multa autem, ut uidetis, est sylua, & sanè uineas habet plures, è quibus nobis uinum exoritur dulcissimum, fontemq; non minus optima quàm frigidissima aqua. Lectulum autem substernimus è frondibus, ignemq; succendimus copiosum, aduolantesq; uolucres aucupamur, piscamur & uiuos pisces, ad beluæ branchias sollicitatos, ubi abluimur, si quando cupimus. etenim stagnum salsum est non procul, uiginti stadiorum circuitu, quoduis piscium genus continens, in quo & namus, & nauigamus parua in cimba, quam ipse compegi. Annos autem à ceti absorptu septem & uiginti numeramus, & alia quidem utcunq; ferre possemus: sed incolæ, & uicini molesti uehementer sunt & onerosi, ferijq; & agrestes. Papæ inquam ego, & alij etiam sunt in ceto? multi quidem inquit, & inhumani, ac uisu deformes. Nam occidentalem & extremam syluæ partem, Tarichanes inhabitant, gens oculis anguillinis, & facie Carabea, bellatrix, temeraria ac mordax. Aliam quæ ad dextram est latus, Tritonomendites, tenent, superioribus quidem partibus hominibus similes, inferioribus uero felibus. Atqui alijs minus immites sunt. Ad læuam uero Carcinochires, & Thynocephali, mutua inter se amicicia & fœdere iuncti. Mediterraneam denicq; Paguradæ ac Pſittopodes, genus bellicum, ac celerrimum. Quæ ad orientem, ad beluæ uidelicet os uergunt, deserta ut plurimum sunt, & à mari stagnantia: tamen & hæc ego teneo, uectigal pendens Pſittopodibus, ostrea quingenta,

Hæc autem ſic ſe habet regio. Nos autem proſpicere oportet, quomodo poſſimus tot cum gentibus congredi, & quo iure uiuere. Quot, inquam ego, omnes hi? Plures, inquit, mille. armis autem quibus utuntur? nullis, inquit, niſi piſcium oſſibus. Igitur, inquam ego, feliciter dimicabimus, ſi nos his bello congrediamur, utpote nos armati cum inermibus. Si enim eos ſuperabimus, poſthac ſine timore uiuemus. Quæ ut probauimus, abeuntes ad nauem accingebamur. Belli autem cauſa futura erat, quòd penſio non perſolueretur, iam pacti tempore imminente. Et illi quidē miſerè, tributa poſtulantes: is uero ſuperbè reſpondens, nuncios perſequutus eſt. Primi igitur Pſittopodes & Paguradæ Scintharo (ſic enim uocabatur) indignati, cum tumultu ingruebant. Nos uero aggreſſum præuidentes, ſtetimus armati, inſidias ſtatuentes hominum quinq; & uiginti. Præceptum autem erat his qui ex inſidijs erant, ubi prætergreſſos hoſtes uidiſſent, inſurgerent, quod & fecere. Nam inſurgentes à tergo cędibant illos, nos uero & ipſi uiginti quinq; (ſiquidem Scintharus eiuſq; filius cōmilitabant) obuiauimus, committentesq; manum ira & uiribus decernebamus. Deniq; conuerſos in fugam, ad ſuas uſq; latebras inſequuti ſumus. Cęſi autem ex hoſtibus ſunt nonaginta, è noſtris uero unus, & gubernator, tergū triglæ coſta perfoſſus. Die igitur illa & nocte manſimus in prælio, trophæumq; ſtatuimus, arida Delphini ſpina in ſublime erecta. Sequenti uero die aderant & alij, quę facta fuerant ſentientes. Dextrum quidem cornu Tarichanes, quos & Pelamus ducitabat, læuum Thynocephali, medium Carcinochires tenebant: nam Tritonomendites quieſcebant, neutri parti addicti. Nos uero congreſſi apud Neptuni templum obuiauimus, manumq; conſeruimus, multo clamore uſi. Reſonabat autem cetus, ut antrà ſolent. His item in fugam uerſis, erant enim expediti undiq;, & in ſyluam fugatis, ex illo terra potiti ſumus, neq; poſt multum præcone miſſo, ſuſtulerunt ſuos in bello mortuos, fœdera & amicicias poſtulantes. Nobis uero de amicicia uel fœdere non eſt uiſum, ſed poſtera die conuerſi in eos, funditus omnes cecidimus, præter Tritonomendetes. Siquidem hi ut uidere quæ contigerant, dilapſi per ceti branchias deſiliere in mare. Igitur prouinciam ingreſſi iam hoſtibus uacuam de cætero abſque timore habitabamus, palæſtris, alijſq; gymnaſijs plurimum ac uenationibus dediti. Quandoque uineas exercebamus aut ex arboribus poma legebamus, omnino his ſimiles, qui in maximo & ineuitabili carcere concluſi delitijs & uoluptatibus indulgent. Annum autem & menſes octo ibi exegimus. Nono autem menſe, quinta die menſis, circa ſecundum oris hiatum (tunc enim id ſemel unoquoque anni tempore faciebat, ita ut nos coniectura aſſequeremur, quatuor ea eſſe anni tempora) Ad tertium igitur, ut prædiximus, oris hiatum, confeſtim uocem ac tumultum audiebamus, ut nautarum præcipientium ac remigantium. Turbati igitur ad ipſum beſtiæ os prorepſimus, ſtantesq; intra dentes aſpiciebamus omnia, ſpectaculum, quod quidem uiderim inuſitatiſſimum: Homines magnos dimidij ſtadij ſtatura, magnis Inſulis, non ſecus quàm triremibus nauigantes. & quanquam ſciam me non ueriſimilia narrare, dicam tamen. Inſulæ erant in longum quidem porrectæ, arduæ tamen, ſingulæ centum ſtadiorum ambitu, in quibus nauigabant ex uiris illis circiter uiginti octo. Horum aliqui utrinq; Inſulæ lateribus inſidentes ordine remigabant, cupreſſis magnis, ipſis cum ramis ac frondibus, tanquam remis. Pone autem ad ipſam puppim, ut uidebatur, gubernator, ut in colle quodam ſublimi ſtabat, æreum regens gubernaculum, longitudine ſtadij unius. Ad prorā uero ex his armati circiter quadraginta pugnabant, hominibus, præter comā, omnino ſimiles. Ipſa enim coma ignis erat, & ardebat, ut galeārū uſu non ſanè opus eſſet. Pro uelis uero uentus in ſyluam incidens, quæ plurima cuique inerat, ſinuabat inſulam & deferebat, quò gubernator ipſe cupiebat. Erant & in his præfecti ad remigiū incitantes,

ac ocyus mouebantur, quemadmodum longæ naues consueuerunt. Primum igitur duos uidebamus aut tres, postremo autem sexcenti apparuere, stantesq; seorsum committebant prælium ac pugnabant. Multæ quidem inter se commissæ obtritæ sunt, multæq; dissolutæ submersæ sunt. Alię connexæ certabant fortiter, neq; facile ab inuicem soluebantur. Qui autem ad proram constituti pugnabant, omnem ostendebant industriam, conscendentes & cædentes, neminem autem uiuum ceperunt. pro ferreis autem rostris polypos magnos inuicem connexos iaciebant, qui & syluis complicati tenebant insulas. Iaciebant etiam ac cædebant ostreis, quorum unum currum impleat, & spongijs iugereis. Hos autem ducebat Aeolocentaurus, illos Thalassopota. Pugnare autem ipsis ut uidebatur, contigit prædæ gratia. etenim dicebatur Thalassopotes multos Aeolocentauri delphinorũ greges surripuisse, ut erat audire, ex eo quòd sibi inuicem exprobrarent, & regum nomina conclamarent. Tandem uicerunt qui ab Aeolocentauro stabant, & Insulas submerserunt centum circiter & quadraginta, tresq; ipsis unà cum hominibus ceperunt. cæteræ uero puppi collisa fugerunt. Sanè hi paululum illos insecuti, uespere facto ad naufragia cõuersi, plurima obtinuere, suaq; recepere. etenim Insulæ non minus octuaginta perierãt. Statuerunt autem tropheum insularis pugnæ in capite ceti, unam ex hostium Insulis suspendentes. Nocte quidem illa circa bestiam commorati sunt, retinacula ad illam alligantes, & ancoris non procul iactis. Nam utebantur ancoris magnis uitreis fortissimis. Postera autem die supra ceti tergum litantes, suosq; sibi tumulantes, abiere læti, & ut pæana canentes. Hæc igitur in insulari pugna gesta sunt.

HISTORIAE VERAE
LIBER SECVNDVS.

INTEREA non iam amplius illum ferens in ceto uictum, mansionisq; illius tædio affectus, quærebam qua nam arte nobis pateret exitus. Et primum quidem non inutile uisum, ad dextrum latus fodere, perq; defossum foramẽ tentare fugam. Incipientes igitur pertundebamus. Vbi uero progressi ad quinq; stadia effodimus, nihil proficientes, ab opere destitimus. Tum syluam exurere uisum est, ut sic cetus moreretur. quod si fieret, facile liceret egredi. Igitur ab extremitate incipientes comburebamus, & dies quidem septem, ac totidem noctes calorem non sensit. Porrò octaua ac nona intelleximus illum ægrotare, quum hiabat non solita cum uehementia, cum neq; hiatum suspendebat ac protrahebat, sed confestim cõprimebat. Decima autem & undecima moriebatur, ac malè olebat. At duodecima uix sensimus periclitari nos, & in cadauere concludi ni hiante ceto cuneos submitteremus, quo fauces in posterum non præcluderentur. Itaq; maximis trabibus illius diuulso ore nauem parabamus, aquæ plurimum inferentes, & ad necessitatem cætera. gubernator futurus erat Scintharus. Postera autem die iam ille mortuus erat. Nos uero attrahentes nauem, & per raritatem dentium educentes, ac explicantes, leniter in mare demisimus. Ascendentes autem in dorsum apud trophæum Neptuno immolauimus, ibiq; tribus diebus mansimus (erat enim tranquillitas) quarta uero nauigantes abscessimus. Hinc nos multis ex nauali pugna cadaueribus obuiauimus, & impegimus, ubi & corpora dimensi mirabamur. Diebus autem quibusdam nauigauimus multa aëris temperie usi, tandem uiolento spirante Boria frigus magnum secutum est, ab eoq; totum glacie astrictum est pelagus, non modo in superficie, sed & in profundum & altè, ad passus trecentos, ut descendentes super glaciem curreremus. Quum autem

uĕtus præſtaret, neq; amplius ferre poſſemus, tale quiddam commenti ſumus. Qui uero in ea re conſilium dederat, erat Scintharus. Igitur in aquam antrum maximum fodientes, in eo latitauimus diebus triginta, ignemq; accendebamus, ac ueſcebamur piſcibus: ſiquidem fodiendo plurimos inueniebamus. Vbi uero commeatus defecit, egreſſi infixam nauem euulſimus, ac uelum expandimus, trahebamurq;, ut nauigantes molliter ac leniter per glaciem delapſi. Quinta autem die tepore glacies ſoluebatur, iterumq; omnia in aquam ſoluta. Iam uero & circiter ſtadia trecenta nauigaueramus, quum ad Inſulam delati, non adeo magnam, & eam deſertam aquas hauſimus (iam enim defecerant) tauroſq; ſyluestres ibi duos arcu confecimus. Ipſi autem tauri cornua non in fronte, ſed in ipſis habebant oculis, ut Momo placuit. Poſt paulum in pelagus deuenimus,
Momus. non aqueum, ſed lacteum, & in ea inſula apparebat alba referta uitibus. Erat autem Inſula caſeus maximus uehementer coagulatus, quemadmodum poſtea comedẽtes didicimus. Eius autem circuitus ſtadiorum uiginti quinq;, & uites uuis ſcatebant, ex quibus lac, non uinum expreſſimus. Templum autem erat in media inſula Galateæ Nereidi ſacrum, ſicut oſtendebat epigramma. Quamdiu igitur in Inſula conſedimus, eſcam quidem nobis ac cibum terra ſuppeditauit: lac autem ex uuis expreſſum, potum. Regnare autem in regionibus illis dicebatur Tyro Salmonei filia, cum è uita diſceſſiſſet eo à Neptuno honore accepto. Exactis autem in Inſula diebus quinq;, ſexta egreſſi ſumus portum, tranquillo quidem mari ab undis, ac aura quadam impellente. Porrò octaua die nauigantes non amplius per lac, ſed in ſalſa ac cœrulea aqua, uidemus homines multos ſupra mare decurrentes, omnino nobis ſimiles & corporibus & magnitudine, præter ſolos pedes, ſiquidem hos ſuberinos habebant. Quare, ut exiſtimo, & Phellopodes appellati ſunt. Mirabamur autẽ cum uideremus eos nõ demergi, ſed ſupra fluctus extare, intrepideq; incedere. Qui & accedentes ſalutarunt nos Græca uoce, dicebant autem ſe in Phello patriam ſuam properare. Comitabantur autem aliquouſq; nos præcurrentes, poſtea conuerſi ab itinere ibant, felicem nobis nauigationem comprecati. Poſt paululum uero & Inſulæ multæ apparuere. Propè quidem à læua Phellõ, ad quam illi properabant, quæ ciuitas ſuper magno ac rotundo ſubere habitabatur. Longè autem, & ad dextram magis, quinque maximæ inſulæ, & altiſſimæ, ubi ignis accẽdebatur multus. Ad proram autem una lata & humilis, diſtans ſtadijs non minus quingentis. Iam uero non procul aberamus, cum mira quædam nos afflauit aura, dulcis & odorifera, qualem hiſtoricus Herodotus à felice Arabia ſpirare dicit. nam qualis à roſis, narciſſis, hyacinthis, lilijs, uiolis, myrto, uel lauro redolere conſueuit, talis nobis odor aſpirauit, à quo deliniti, boniq; aliquid longis ex laboribus ſperantes, iam in Inſulam prope aduenieramus. Hic & portus uidemus plurimos tranquillos, & magnos, nitentiaq; flumina leniter in mare prorumpere, prataq; & ſyluas, & canoras aues, partim quidem per littora canẽtes, multas autem ſuper ramis. Aër autem lenis, ac placidè ſpirans regioni circunfundebatur. Hinc ſuaues quędam auræ ſpirantes leniter ſyluam mouebant, ut ex motis ramis dulces, & perpetui cantus æderentur, ſimiles ijs qui in locis deſertis obliquis fiſtulis reddi ſolent. Atqui audiebatur uox quædam promiſcua non tumultuoſa, ſed qualis in conuiuio reddi poſſet, cum quidam fiſtula canunt, alij probant, alij ad fiſtulam, aut citharam ſaltant. His illecti deferabamur in portum, egreſſiq; nauem, Scintharum in ea & ex ſocijs duos dimiſimus. Procedentes autem per florens quoddam pratum in cuſtodes incidimus, ac miniſtros, qui nos roſeis uinculis uincientes (id enim apud eos maximum eſt uinculum) ad principem adduxere, à quibus & per uiam intelleximus, eam eſſe beatorum Inſulã, regnareq; in ea Creticum Rhadamanthum: ad quem ubi adducti fuimus, ſtetimus in ordine iudicandi quarto loco. Erat aũt prima cauſa de Aiace Telamonio, an

illi

illiin heroum numero esse liceat, an non. Accusabatur autem quod furijs actus, seipsum necasset. Deniq; multò prius habito sermõe usum est Rhadamãtho, hausto elleboro, ac demum resipiscentem, tradere eum Hippocrati Coo medico, indeq; iam in heroum conuiuium recipi. Secunda autẽ causa amoris erat, Thesei scilicet ac Menelai pro Helena certantium, utri illa cohabitare debeat. Et Rhadamanthus quidem eam Menelao adiudicauit, qui coniugij huius gratia tantis olim laboribus sese obiecerit, periculisq;. Etenim Theseo ipsi alias esse mulieres, Amazonem ac Minois filias. Tertia uero de præeminentia inter Alexandrum Philippi filium, & Hannibalem Carthaginiensem: uisum est Alexandrum præcellere, eiq; sedes posita est apud Cyrum Persem primũ. In quartam autem causam nos adducti sumus. & is quidem interrogauit, quidnam in causa esset, quòd adhuc uiui ad sacrum illum locum deueniissemus. Nos autẽ ex ordine cuncta illi enarrauimus. Tum nobis paululum è loco summotis, secum diu pensitabat, & de nobis communicabat cum assessoribus. Consederant autẽ ei cum alij multi, tum & Athenienſis Aristides, cognomento iustus, cui ut placuit decreuit, ut daremus pœnas curiositatis, & peregrinationis, postquam moreremur. Nunc uero præscripto tempore licere nobis in insula apud heroas uersari, indeq; abire. Præscripsit autem recessus terminum, non amplius quã mensium septem. Hinc sua sponte defluentibus sertis à nobis, soluebamur, ac in urbem adducebamur, ad beatorum cõuiuium. Ipsa autem ciuitas tota aurea, murus uero smaragdo lapide cingitur. Porrò portæ septem sunt, omnes ex integro ligno & amomo. Pauimentum uero ciuitatis, & quæ intra mœnia est terra eburnea: omnium autem deorum templa beryllo lapide cõstructa sunt, & altaria in eis maxima, uno è simplici lapide Amethysto cõstant, in quibus & diis immolant. Circa ciuitatem uero fluuius defluit unguento optimo, huiusq; latitudo regalium cubitorum centum: altitudo, ut commodè nare posses. Porrò ipsius balnea, domus magnæ sunt uitreæ, cynamomo succensæ. Atqui pro aqua ros tepidus in peluibus seruatur. Vtũtur autem uestibus purpureis, tenuissimis aranearum telis. Ii corpora non habent, sed & impalpabiles sunt, & absque carne. Formam autem & effigiem solam habent ac ostendunt. Incorporei tamen cum sint, stant, mouentur, intelligunt, uocemq; emittunt, omninoq; uidetur eorum anima nuda quædam circũuagari, corporis similitudine circũdata. Si quis autem non tetigerit, non credet quòd uidetur non esse corpus. Sunt enim ut umbræ rectæ non nigræ. Senescit nemo, sed ea ætate, qua se eò contulit, permanet. Deniq; hic haud quaquam est nox, neq; dies admodum clara, sed quale crepusculum esse solet, iam aurora apparente ante orientem solem. talis lux terram habet. quare & unum solum anni tempus nouere. Semper eẽ apud eos uer est, unusq; uentus spirat zephyrus. At locus cunctis quidem floribus, omnibus mansuetis plantis & umbrosis uiret. Quæ illic sunt uineæ duodecies quotannis ferunt, & singulis mensibus uuas reddunt: mala uero granata ac mala, cæteraq; poma terdecies ferre dicebant. Nam mense, qui apud eos Minous appellatur, bis ferre fructũ. pro frumento uero spicæ in summitate paratos panes emittunt, ut fungos. Fontes sunt per ciuitatem, aquæ quidẽ quinq; & sexaginta, ac trecenti: mellis uero alij totidem, unguenti quingenti. Verum & hi minores sunt: flumina lactis septẽ, & uini octo. Conuiuiũ autem celebratur extra ciuitatem in campo, qui Elysius uocatur. Etenim pratum est pulcherrimũ, & circa illud nemus omni arborum specie consitum, umbram discumbẽtibus faciens: stratum autem substernunt è floribus. Ministrant quidem ac cuncta afferunt uenti, præterq; quòd uinum non miscent, siquidẽ eo non indigent. nam circũ conuiuiũ arbores sunt uitreæ magnæ, è micante uitro: hæ fructus pocula sunt omni specie operis ac magnitudinis. Vbi aũt quis ad conuiuiũ accesserit, unũ uel ex illis duo decerpta mensis apponit: ea confestim uino replentur. Pro

Minoum mensis.

Elysium campum.

sertis

ſertis uero luſciniæ, canoræq; uolucres, cæteræ flores è proximis pratis ore le-
gentes, cum cantu eos ſuperuolant, aſperguntq;. Porrò ungũtur ad hunc mo-
dum: Denſæ nubes unguentũ combibentes è fontibus ac flumine, ſupraq; con
uiuium ſparſæ, ſenſim exprimentibus uentis, tenuiſſimum quiddam uelut ro-
rem diſtillant. In cœna autem muſicæ & cantilenis uacant. Canuntur autem in
primis Homeri uerſus, qui & ipſe adeſt, et cum illis cõuiuatur, ſupra Vlyſſem
diſcumbens. Choreę aũt ſunt è pueris & uirginibus. preſunt uero illis & cõci-
nunt Eunomus Locrus, & Arion Lesbius, & Anacreon, & Steſichorus. Nam
& hunc apud eos uidi iam ipſi Helena reconciliata. Vbi autem ij quieuerunt,
ſecundæ choreæ ſuccedunt è cygnis, philomenis, ac hirundinibus. Poſtquam
& illæ canere cœperint, iam tota ſylua reſonat præſidentibus uentis. Hoc autẽ
maximum ad lætitiam habent, fontes duo ſunt circa conuiuium, unus quidem
riſus, alter uero uoluptatis. Ex horum ambobus in initio conuiuij omnes bi-
bunt, deinde reliquum læti ac ridentes exigunt. Volo & ex inſignibus uiris,
quos apud eos uidi, dicere. Omnes quidem ſemideos, & qui ſub Ilio militauē-
re, præter Locrenſem Aiacem, nam hunc ſolum dicebant in impiorum loco
ſupplicio affici. Barbarorum autem utrunq; Cyrum, Scythamq; Anacharſim,
& Thracem Zamolxim, Numamq; Italicum, nec non & Lacedæmonium Ly-
curgum, & Phocionem, & Tellum Athenienſes, & præter Periandrum ſapi-
entes omnes. Vidi & Socratem Sophroniſci filium cum Neſtore & Palamede
nugantem; circa quem Hyacinthus Lacedæmonius, & Theſpieus Narciſſus.
Hylas, aliiq; formoſi. Videbatur autem Hyacinthum amare, idq; multis argu-
mentis. Ferebatur autem illi ſuccenſere Rhadamanthum, & ſæpenumero com
minatum, ſi pergeret ineptire, ſe illũ ex inſula eiecturum, aut niſi omiſſa ſimu-
latione conuiuaretur. Solus Plato non aderat, ſed conditam à ſe ciuitatem habi
tare dicebatur, ubi repub. & legibus quas tulerat, uteretur. Porrò Ariſtippus
& Epicurus primi apud illos habebantur, cum hilares eſſent & læti, compoto-
resq; ſuauiſſimi. Aderat & Phryx Aeſopus, quo homine pro morione utun-
tur. Atqui Diogenes Sinopenſis tantum à priſtinis moribus degenerauerat,
ut Laidem meretricem duceret uxorem, & ſubinde ſurgeret ac temulentus ſal
taret, debaccharetur q;. Stoicorum autem aderat nemo: nam adhuc illos rectũ
uirtutis uerticem aſcendere aiebant. Quin & id de Chryſippo audiuimus, illũ
non prius fas eſſe ut Inſulam ingrederetur, quàm iam quarto ſe elleboro pur-
garet, Academicos dicebant uelle quidem uenire, cõtinere ſe tamen, & adhuc
conſiderare: neq; enim ſatis adhuc capere, num uſquam talis Inſula ſit, nec ne.
Verum, ut conĩcio, Rhadamanthi iudiciũ haud dubiè metuerunt, utpote qui
forum iudiciarium ſuſtulerint. Quanquam non paucos ex illis excitatos fama
erat, ut eos qui illuc præceſſerãt ſubſequerẽtur, uerum præ pigritia defeciſſe,
neq; potuiſſe aſſequi, ſed è medio itinere rediiſſe. Hi igitur inter eos qui aderãt
erant maximè memorabiles. Enimuero Achillem, & poſt illum Theſeũ in pri-
mis colunt. Quod uero ad coitum & Venerem pertinet, commiſcentur fœmi-
nis ſimul & maribus palàm, & ſpectantibus omnibus, idq; haud quaquam tur-
pe arbitrantur. Solus uero Socrates deierabat. ſe innocenter cũ iuuenibus uer
ſari, & quidem cum omnes illum peierare ſcirent. Siquidẽ Hyacinthus & Nar
ciſſus fatebantur, ille autem negabat. Fœminæ ſunt omnibus communes, ne-
que quiſquam uicino inuidet, ſed ſunt certè in hac re maximè Platonici. Pueri
quoq; uolentibus ſe exhibent, nihil reluctantes. Vix autem duos, aut tres totos
dies ueneram, cum accederem Homerum poëtam: nam utriq; ocium erat, & cũ
alia multa, tum illud rogabam, cuias eſſet, dicens, illud maxmè apud nos ad
hunc uſq; diem eſſe in controuerſia. At ille ſe neſcire reſpondit. Nam quidam
Chium, alij Smyrneum, alij Colophonium eum arbitrantur, ipſe uero ſe Baby
lonium eſſe aiebat: ſiquidem à ciuibus ſuis non Homerum, ſed Tigranem uoca

tum

cum fuisse, postea uero cum apud Græcos obsidis officio functus esset, priſtinã appellationem mutasse. Rogabam præterea, num & ĩ uersus, qui uulgo reijciuntur, ab se conscripti essent, nec ne. Ille autem omnes suos esse asseuerabat. Ibi ego Zenodoti & Aristarchi grãmatici frigidas ratiocinationes non potui non damnare. Vbi autem hæc abundè disseruit, iterum rogabam, quam obrem ab ira poëmatis sui initium sumpserit. Sic enim, inquit, mihi in mentem uenit, nihil studio agenti. Tum & illud scire cupiebam, an, quod multi uolunt, Odysseam Iliade priorem scripsisset. Ille uero negabat. Nam quòd cęcus nõ esset, quod & de eo affirmant, mox cognoui. Videbam enim, quare nõ erat opus ilium per cõtari. Quin idem aliàs sæpe agebam, ubi illi uacare uiderem. Cum autem illum adirem, rogaremq́, ipse contrà promptè ad omnia respondebat, maximè uero post causſam quam uicit. Nam illũ calumnię Thersites accusauerat, quòd se in poësi conuicijs agitasset. Vicit autem Homerus, causſam agente Vlysse. Aduenit & circa illa tempora Pythagoras Samius septies mutatus, qui in tot animalibus uixit, & animę errores consummauit. Erat autem eius dextra pars aurea. & uisum est, ut communi cum illis republica uteretur. Dubitabatur autem adhuc, utrum Pythagoræ, aut Euphorbi nomine appellandus esset. Empedocles uero, nam & ipse uenit semielixus, & toto corpore excoctus, non receptus est, quanquam id multis precibus postularet. Procedente autem tempore instabat certamen, quod apud illos Thanatusia appellantur. Præfuit Achilles iam quintum, Theseus uero septimum. Porrò quid in totum actum sit, longũ esset commemorare: uerum summam, ac capita rerum perstringam. Lucta quidem uicit Carus, qui ab Hercule stabat, & pro corona cum Vlysse decertabat. Pugilum æqualis fuit pugna, Arĩj Aegyptĩj, qui Corinthi sepultus est, & Epĩj, qui sibi mutuo congressi erant. Nam apud eos Pancratĩj nullum pręmiũ proponitur. Porrò quis cursu uicerit, non satis memini. Expoëtis, ut uerè dicã, quanquam longè excelleret Homerus, uicit tamen Hesiodus. Prędia autẽ omnibus erat corona ex pauonum pennis contexta. At iam absoluto certamine nunciatum est, eos qui in impiorum loco plecterentur, ruptis uinculis, & superata custodia, in Insulam irrumpere. Eorum duces esse Phalaridem Agrigentinũ, & Busyridem Aegyptium, Diomedem Thracẽ, & Scironem, & Pityocampten. Vt uero hæc animaduertit Rhadamanthus, statuit heroës in aciẽ super littus. Ducebat autem exercitum Theseus & Achilles, & Aiax Telamonius iam iam ad se reuersus. Commixti ergo inter se pugnabant, uicerunt́q; heroës, Achille uel in primis rem strennuè gerente. Fortiter se gessit & Socrates in dextro cornu constitutus, multoq; fortius, quàm quum adhuc apud Delium pugnaret. Nam ingruentibus hostibus haud quaquam fugit, sed uultu intrepido cõstitit. quamobrem prædio donatus est, nimirum luculento & amplo horto, in quem conuocatis alijs disserebat: quem locum Neeracademiam appellauit. Comprehensos igitur & colligatos eos, qui uicti fuerant, remiserunt multo grauius puniendos. Eam autem pugnam scripsit & Homerus, & mihi abeunti libellos dedit ad nostros homines deferendos. Verum hos unà cum reliquis postea amisi. Erat poëmatis initium ferè in hunc modum: Nunc mihi Musa refer pugnam heroum extinctorum. Cum igitur fabas coxissent, quemadmodum illis mos est, ubi bello rem præclarè gesserint, Epinicia celebrarunt, & festum solenne egerunt. Solus Pythagoras à conuiuio illo abstinuit, & ieiunus procul desidebat, abominatus fabarum esum. Iam uero mensibus sex exactis, septimoq; ad medium deducto, res nouæ ac insperatæ exortæ sunt. Nam Cinyrus Scinthari filius, iam grandis & formosus, Helenam multo iã tempore deperibat. Ipsa aũt eõtrà manifestè adolescentẽ ad insaniã usq; redamabat. Siquidẽ in cõuiuio subinde alter alteri annuebat & prębibebat, solíq; ex cæteris surgẽtes in sylua deerrabant. Tandẽ prę amore & impatiẽtia consilíũ cepit Cinyrus rapiẽdi Helenã.

Thanatusia.

Neeracademia.

Illa

Illa uero hoc probabat, ut crederent, ac in uicinam quampiam ex insulis profici scerentur: nimirum in Phello, aut Thyroëssam. Addiderunt & huic cõilio cõiuratos è meis comitibus tres audaciſſimos. Nam hæc patri non indicauerat. Sciebat enim quòd ab illo acriter increparetur. Itaq; cum ipsis oportunum uisum esset facinus perpetrarunt. Vbi enim nox aduenit, nam tum fortè non intereram, sed in conuiuio distertebam, illi clàm alijs correpta Helena, maturè se proripuerunt. Menelaus autem, cum circa medium noctis excitatus, thorum uacuum sensisset, protinus clamore sublato, & fratre secum accepto, ad regiam Rhadamanthi profectus est. Porrò illucescente die aiebant exploratores nauẽ procul distantem apparere. Itaq; Rhadamanthus, cum quinquaginta heroës in nauem Asphodelinam, & ex integro & solido ligno constructã, collocasset, iussit eos persequerentur. At illi cum magna alacritate remis incumberent, tandẽ circa meridiem eos deprehendunt, cum iam in lacteum Oceanũ subirent, haud procul à Tyroëssa insula. tantum enim aberant ut elaberentur. Cum igitur nauem rosea catena reuinxissent, reuersi sunt. Helena itaq; flebat & erubescebat, operiebaturq;. Verum Rhadamanthus habita prius cum Cinaro diligenti quæstione, num & alij quippiam conscij fuissent, postquam ullũ fuisse negauit, uinctum hominem ex pudendis, & malua prius benè cæsum, in impiorum locum amandauit. Decreuerunt & nos ante præscriptum tempus ex Insula ablegare, data unius proximæ diei mora. Ibi ego grauiter ferre, & lachrymari, utpote qui eiusmodi felicitate relicta, rursus erraturus essem. At illi contra cõsolabantur me, quòd futurum dicerent, ut propediem ad se essem rediturus. Iamq; mihi in futurum sedem & locum optimis quibusq; uicinum ostendebant. Ego uero accedens Rhadamanthum obnixè orabam, ut quæ mihi futura essent prædiceret, & de nauigatione certiorem redderet. Is autem me quidem in patriam rediturum respondit, uerum multis prius erroribus & periculis exantlatis. Tempus autem quo essem rediturus addere noluit, sed ostensis uicinis Insulis, apparebant autem numero quinq;, & alia sexta longius, hæ, inquit, a diacentes sunt impiorum, in quibus uides ignis plurimum accensum. Sexta autem illa somniorum est ciuitas. Post hanc & Calypsus est Insula, uerum nondum tibi adhuc apparet. Vbi uero has præternauigantes, tum deuenies in magnam illam continentem, quæ è regione est ei quæ à nobis incolitur. Illic multa passus, multasq; gentes prætergressus, & inter Barbaros incultosq; homines peregrinatus, tandem in alteram terram deuenies. Hæc ubi dixisset, euulsam è terra maluæ radicem mihi porrexit, iubens ut hanc adorarem, cũ in maximis periculis uersarer. Admonuit autem, si unquam in hanc terram incolumis redirem, ignem gladio ne foderem, neue lupinis uescerer, neue puero supra decem octo annos nato congrederer. quorum si memor essem, bene sperarem de reditu ad Insulam. Ibi demum quæ ad nauigationem pertinent paraui, cumq; oportunũ esset cum illis cibum cepi. die deinde proxima accedens Homerum, orabam, ut mihi duorũ uersuum epigramma conderet. Quod ubi fecit, columna berylli lapidis erecta iuxta portum inscripsi. Erat autem epigramma huiusmodi:

Lucianus charus diuis hæc cuncta beatis
Vidit, & hinc iterum patrias remeauit ad oras.

Manens autem & diem illam, sequenti proficiscebar, deducentibus heroibus. Hic & Vlysses accedens nesciente Penelope, mihi literas dat in Insulã Ogygiam ad Calypso ferendas. Misit & mecum Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut si ad Insulas appelleremus, nemo nobis manum injiceret, uelut ijs, qui ad mercatum quempiam alium nauigarent. Vbi uero progressi odoratum aërem præteriissemus, continuò nos terruit, nescio quis odor, excepit, uelut bituminis, & sulphuris, picisue, cum simul ardent. Nidor autem erat grauis, intolerabilisq;, uelut ab exustis hominibus. Erat & aër obscurus & caliginosus, à quo distil-

diſtillabat ros quidam piceus. Quin & uerberũ ſtrepitus exaudiebatur, & multorum hominum eiulatus. Ad alias igitur non applicuimus. Illa uero quã aſcendimus talis erat. Tota in girum præceps eſt, & exuſta, cautibus & ſaxis aſpera. Arbor autem aut aqua ne inerat quidem. Irrepſimus tamen per præcipitia, & per ſpinoſam, & aculeis plenam ſemitam euaſimus, tranſiuimusq; regionis tetram ſœditatem. Procedentes autem ad carceres, & ſupplicij locum. Primum quidem loci naturam admirati ſumus. Siquidem uniuerſum ſolũ gladijs & mucronibus efflorebat, circum quod fluuij duo decurrebant, unus cœno, alter uero ſanguine, & item alius intus igne, & quidem ingens & immenſus: fluebat autem uelut aqua, & inſtar maris agitabatur. Habebat etiamnum & piſces permultos, quorum aliquot turribus erant ſimiles, nonnulli uero minuſculi carbonibus igniti, quos Lychniſcos uocabant. Aditus autem unus erat, & perquã anguſtus. Ianitor adſtabat Timon Athenienſis. Ingreſſi tamen duce Nauplio, uidebamus eos qui ſupplicio afficiebãtur, inter quos reges & priuati erant plurimi, quorum etiam nonnullos agnouimus. Vidimus & Cinyrum fumo enecari, & à pudendis pendere. Addebant & ductores ſingulorum uitas, & cauſſas ob quas ſupplicio afficerentur. Maxima uero omnium pœna eos imminebat, qui in uita quippiam ementiti eſſent, neq; ueritatem literis mandaſſent. Inter quos erat Cteſias ille Cnidius, & Herodotus, & alij non pauci. Hos ergo cũ uiderem, bono animo eſſe cœpi. nam nullius mendacij mihi conſcius eram. Itaque ad nauem maturè reuerſus, neq; enim tale ſpectaculum ferre amplius poteram, ſalutato Nauplio diſceſſi. Neq; ita multum poſt apparebat non procul ſomniorum inſula, obſcura illa & uix uiſu perſpicua. Habebat autem & ipſa ſomnijs aliquid ſimile. cedebat enim accedentibus nobis & ſubterfugiebat, ac longius ſe ſubducebat. Cum ergo tandem eam cõprehendiſſemus, & in portũ qui ſomnus dicitur, delati eſſemus, prope eburneas portas, ubi ædes eſt Gallinaceo ſacra, ſub obſcuram ueſperã deſcendimus, cumq; in portã progreſſi fuiſſemus, ſomnia multa, uariaq; uidebamus. Verum de ipſa ciuitate libet ante omnia commemorare, quoniam de ea nemo adhuc conſcripſit, ſolus autem Homerus eius meminit. non ita accuratè exacteq; deſcripſit. Circa hanc undique circumiacet ſylua. Arbores autem ſunt papauera procera, & mandragoræ, in quibus magna uis ueſpertilionum ſedet. Sola enim hæc auis in ea inſula naſcitur. Flumen autem iuxta præterlabitur, quod ab illis Nyctiporus appellatur. Sunt & fontes duo iuxta portas, quibus & nomen eſt, uni quidem Negretus, alteri uero Pannichia. Ipſa autem ciuitatis mœnia alta ſunt, uariaq; iridis colore ſimillima. Enimuero portæ ſunt, non duæ, ut uoluit Homerus, ſed quatuor. Nam duæ Mollicici campum reſpiciunt, hęc quidem ferrea, illa uero teſta conſtructa, per quas horrenda, & ſæua, immitiaq; ſomnia emitti aiebant. Duæ uero alteræ ad portum & mare, ex quibus quædam corneæ erant, quædam, per quas tranſiuimus, eburneæ. Ingreſſis autem ciuitatem ad dextram eſt templum Noctis. Nam illam ex deis in primis colunt, & Gallinaceũ. cui iuxta portũ ſacellũ dedicatum eſt. Ad ſiniſtram uero Somni regia. Is enim apud eos regnat, duobus à ſe ſatrapis & præfectis conſtitutis, Taraxione Matæogenis, & Phrudocle Phantaſionis filio. In medio autem foro fons eſt quem Careotin appellant, delubra duo adiacent, Impoſturæ uidelicet & Veritatis. Vbi & illorum eſt adytum & oraculum, cui præfectus erat Antipho ille ſomniorum hiſtrio, hunc apud Somnum honorem ſortitus. Somniorum autem neque natura, neque forma eadem eſt. Nam quidam procera erant & formoſa, ſuauiaq;, quidam uero breuia & deformia. Nonnulla etiam aurea, ut uidebantur, ſordida item & abiecta nonnulla. Erant & inter illa alata aliquot, & monſtroſa, alia uelut in pompam inſtructa, nimirum in Reges, aut Deos, aut aliquid eiuſmodi. Quin & ex illis non pauca agnouimus, utpote ea, quæ olim apud nos uideramus.

Quæ-

Quædam etiam nos accedebant, ſalutabantq́, uelut familiaria iam & domeſtica, qui cum nos excepiſſent, ac ſopiuiſſent, ſplendidè planè, ac eleganter tractauerūt, apparato magnifico alio diuerſorio, pollicita regesaut ſatrapas ex nobis ſe factura. Nonnulla & in ſuam quemq́ patriam abduxere, & domeſticos oſtendere, rurſusq́ eadem die reduxere. Diebus ergo triginta, & totidem noctibus dormientes, commeſſantesq́ apud ea manſimus. Hinc tonitru cum ingenti fragore repente ædito excitati ac cōſternati, ſaturi diſceſſimus. Inde poſt tertiam diem in Ogygiam delati deſcendimus. Hic ego primum reſignatis literis, quæ ſcripta erant legebam. Erant autem fere huiuſmodi:

VLYSSES CALIPSONI S.

NOlim te ignorare, quòd ubi primum abs te diſceſſiſſem, rate inſtaurata, poſtq́ naufragium feciſſem, & uix à Leucothea in Phæacum regionem ſeruatus fuiſſem, à quibus domum remiſſus fui, me multos uxoris procos deprehendiſſe, qui rebus noſtris abuterentur ad uoluptates ſuas, quos cum omnes cōfeciſſem, tandem ipſe à Telogono, quem ex Circe ſuſceperam, è medio ſublatus ſum. Nunc autem in beatorum ſum inſula, uehementer dolens obrelictam, qua apud te uſus ſum, conſuetudinem & oblatam abs te mihi immortalitatem. Quod ſi per occaſionem licebit, hinc arrepta fuga, ad te ueniam. Et hęc quidem quæ per literas ſignificabantur. de nobis præterea, ut hoſpitio exciperemur. Ego autem procedens parumper à mari, inueni antrum tale qualeHomerus deſcripſit, ipſamq́ lanificio dantem operam. Poſtq́ uero literas accepit, admiſitq́, primum quidem abunde fleuit, tum nos ad hoſpitium inuitauit, ſplē dideq́ excepit, interim de Vlyſſe multa ſciſcitata, & Penelope cuiuſmodi forma eſſet. Num ita caſta eſſet, quemadmodum de ea Vlyſſes iactauerat. Nos autem ea, quibus potiſſimum eam delectari cōiiciebamus, reſpondimus. Digreſſi igitur ad nauem prope littus obdormiuimus. Mane autem ſoluimus uehementius uento inſurgente. Tandem poſt biduitempeſtatem, die tertia, incidimus in Colocynthopiratas. Homines autem immanes ſunt hi, ferioq́, qui ex uicinis inſulis nauigantes infeſtant. At uero naues magnas habent cucurbitinas, ſex cubitorum longitudine. Nam ubi exaruerint, excauata una, & medulla illius egeſta nauigant. ſiquidem malis harundineis utuntur, & pro uelo cucurbitæ folio. Impetu ergo in nos facto, duabus inſtructis claſſibus oppugnabant, & è noſtris complures ſauciabant, uice lapidum cucurbitarum grana iaculati. ut plurimum enim cominus depugnabant. Circa meridiem uero à tergo Colocynthopiratarū uidemus adnauigare Caryonautas. erant autem inter ſe hoſtes ut poſtea declauerunt. Nam ut eos adeſſe ſenſerunt, nobis neglectis in eos conuerſi, nauibus conflictabantur. At nos interea ſublato uelo, illisq́ pugnantibus inter ſe relictis, cepimus fugam. Manifeſto autem uidebantur ſuperiores futuri Caryonautæ, utpote qui numeroſiores eſſent. Nam illis claſſes erant quinque, pugnabantq́ nauibus aliquanto fortioribus. Siquidem naues habebant corticeas, è putamine nucum per medium ſecto excauóque. Magnitudo autem putaminis cuiuſq́ in longum decem & octo cubitos protendebatur. Vbi uero ab ijs ſubducti fuimus, eos qui ſaucij fuerant, curauimus, & poſtea in armis ferè ſtetimus, ſemper inſidias quaſpiam ſubueriti, neq́ id quidem immeritò. Nondum enim occiderat ſol, cum ab Inſula quadam deſerta circiter uiginti uiri, delphinibus prægrandibus inſidentes nobis adequitabant. Erant autem hi prædones, quos firmos ac ſtabiles ferebant Delphines, perinde ac equi ſubſultantes, & hinnientes. Cum autem iam propè adſtarent, hinc atq́ hinc diuiſi, nos aridis ſepijs, & cancrorum oculis feriebant. Verum cum nos ſagittaremus & iacularemur, non potuerunt ſubſiſtere, ſed magna parte eorum ſaucia, ad Inſulam confugerunt. Circa mediam uero noctem cum tranquillum eſſet mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim

eius

eius circuitus stadiorum sexaginta. Insidebat autem illi Alcyon, fouebatq; oua nido haud multò maior, quæ cum auolaret, parum abfuit quin alarũ uento nauem submergeret. fuga enim se proripuit, edita tristi quadam & lamentabili uoce. Nos igitur iam die apparente uidemus nidum ingenti nauí similem ex arboribus congestum. Inerant autem & oua, quorum unumquodq; Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conspiciebantur, & crocitabant. Cum igitur unum ex ouis securibus præcidissemus, pullum implumem uiginti uulturibus ampliorem eduximus. Vbi uero propè ducentis stadijs à nido digressi fuimus, mira & inusitata prodigia nobis obuenere. Nam qui in prora erat, chenìscus subitò alas emisit, & exclamauit. Porrò gubernator Scintharus cum iam caluus esset, capillos produxit, & quod est omnium inusitatissimum, ipse malus nauis germinauit, & ramos propagauit, atq; in uertice fructũ edidit. Erant aũt eius fructus fici, & uuæ permagnæ, necdũ satis maturæ. Hæc postea q; uidimus, non iniuria turbati sumus, deos precati, ut portentosam uisionem auerterent. Nondum aũt quingentis stadijs processeramus, cum uideremus syluam magnã & frondosam pinis & cupressis. Nos aũt arbitrabamur continentem esse, uerũ erat gurges, cui fundus non erat, arboribus quæ radices non haberent totus cõ situs. Ipsæ tamen arbores immobiles stabant ac erectæ, ac si supernatarent. Cũ ergo accessissemus propius, & totam rem animaduertissemus, dubitabamus, quid nam fieri conueniret. Nam per arbores nauigare haud facile erat, quòd densæ ac contiguæ essent, neq; reuerti facilè uidebatur. Itaq; ascendens in altissimam arborem, contemplabar quomodo se haberent quæ sequerentur, atq; syluam uideo supra quinquaginta stadia, aut paulò pauciora porrectam, alium q; uidi Oceanum succedere. Tum ibi uisum est nobis nauem in arborũ frondes, erant enim densæ, & si fieri posset, in aliud mare transferre. quod & fecimus. Nam nauem magno fune colligauimus, ac in arbores conscendimus, eamq; ægrè in altum eduximus. quam cum super ramis demisissemus, explicatis uelis ut lut in mari uento impellente nauigabamus. Hic & mihi Antimachi poëtæ uersus in mentem uenit. Nam & quodam loco ille ait:

Iis qui syluosum tentant per cœrula cursum. *Antimachus.*

Superata tamen aliquando sylua ad aquã deuenimus, ubi demissa naui per puram & lympidam aquam nauigabamus, donec ad hiatum quendam magnum qui aqua hinc atq; hinc diuisa contigerat, peruenimus, quemadmodum in terra à terræmotu nonnunquam uoragines fieri uidemus. Nauis autem mox detractis uelis facilè constitit, quanquam parum abfuit quin in præceps delaberetur. At nos prospicientes uidemus uoraginem perquàm horrendam & incredibilem, ad mille ferè stadia patere. Nam aqua uelut utrinq; diuisa stabat. Circũspicientes autem ad dextram uidemus procul pontem extructum, aqua duo maria iungente, quantum ad superficiem attinet, & ex alio mare in aliud defluente. Incumbentes igitur remis ad illud delati sumus, ac multo labore præter spẽ traiecimus. Hinc nos suscepit mare placidum ac mite, Insulaq; non magna, ad quam facilis erat accessus. Hanc autem incolebant Bucephali homines feri ac agrestes, cornutiq;, cuiusmodi apud nos Minotaurum fabulantur fuisse. Descendentes igitur ibamus aquatum, & si usquam fieri posset, commeatum comparaturi. iam enim nobis defecerat. Et aquas quidem illic non procul inuenimus, & præterea nihil apparebat, nisi fortasse quòd mugitus creber non longè exaudiebatur. Arbitrati igitur boum esse gregem, paululũ procedentes in homines incidimus. At illi ubi nos uiderunt, mox insectati sunt, & tres è comitũ numero ceperunt, reliqui uero ad mare confugimus. Hinc nos unà omnes armis instructi, neq; enim socios inultos negligere consiliũ erat, irruimus in Bucephalos, qui iam interfectorum carnes inter se diuidebant. Terrefactos igitur ad unũ persequuti sumus, & circiter quinquaginta interfecimus, captis ex illis

duobus uiuis, ac iterum reuersi sumus, captiuos nobiscum trahentes. Porrò cõ meatus nihil offendimus. Quare nonnulli suadebant, ut captiui iugularentur. At mihi non probabatur, uerum uinctos seruaui, donec legati à Bucephalis repeterent, redimerentq; captiuos. Intelligebamus autem eos ex nutibus, & tristi quodam mugitu, quem ædebant, uelut supplicantes. Erat autem redemptionis precium, multi casei, & sicci pisces, & cepe cum ceruis quatuor, quorũ unicuiq; tres duntaxat essent pedes, duos quidem in parte posteriore: nam qui in anteriore erant in unum concreuerant. His conditionibus redditis captiuis, unum tãtum diem commorati, recessimus. Iam inde nobis pisces apparebant, & aues præteruolabant, & eiusmodi alia, quæ terræ uicinæ signa solent esse, occurrebant. Neq; uero multum post homines uidimus, qui nouo & insolito more arte nautica uterentur. Ipsi enim simul & nautæ & naues erat. Libet autem nauigationis modum indicare: Resupinati super aquam iacebant, erectis in altum pudendis: nam illa grandia ferunt, ex illis linteum extendebant, & manibus pedem tenebant, ac incidẽte uento nauigabant. Post hos & alij suberibus insidentes, iunctis duobus delphinis remigabant equitabantq;, alij præcedentes subera trahebant. Hi nulla nos iniuria affecere, neq; fugerũt, sed intrepidè et pacatè uehebãtur, nauis nostræ figurã admirati, & undiq; circumspectãtes. Sub uesperam aũt appulimus ad Insulam non admodum magnam, quæ, ut arbitrabamur, à mulieribus græca lingua loquentibus habitabatur. Nam nos accesserunt, & excepterunt, salutaruntq;, meretriciè admodum comptæ, ornatæq;, ac formosæ omnes & iuuenculæ, talares tunicas secum trahentes. Insulę quidem nomen erat Cabalusa, ciuitatis uero Hydamardia. Susceperunt itaq; nos mulieres, & secũ quẽq; singulæ abduxerunt, ac hospitem fecerunt. Ego uero cunctabundus substiti, nihil enim fausti ominabar: circumspiciens diligẽtius, uideo multorum hominum ossa, & caluas passim iacere. Vt autem clamorem suscitarem, & socios conuocarem, ac ad arma prosilirem, non placuit: uerum accepta in manus malua enixè orabam eam, ut ex præsentibus malis euaderem. ac paulò post cum ministraret hospita, uidi non mulieris crura, sed ungulas asini. Ibi mox & eam educto gladio corripio, & uinctam de omnibus interrogo. Illa autem, & si inuita, fassa est tamen se mulieres esse marinas, quæ Onoscelеæ appellantur, uesciq; peregrinis hospitibus. Vbi enim, inquit, eos iam temulentos reddidimus, illis concumbentes dormientes inuadimus. Hęc postquam audissem ego, illam quidem uinctam reliqui, uerum supra tectum ascendi ipse, & uociferabar, comitesq; conuocabam. Qui ubi conuenissent illis totam rem indicabam, & ossa ostendebam, atq; introò ad uinctam ducebam. At illa protinus in aquam uersa est, & euanuit. Ego uero experiri uolens gladiũ in aquam cõdidi, illaq; mox sanguis effecta est. Ocyus igitur nauem repetentes abnauigauimus. Hinc postquam illuxit dies cõspecta terra, coniecimus esse eã, quæ nostro orbi opposita est. Procidentes itaq; atq; precati, quid esset futurum dispiciebamus. Quibusdam aũt placebat ascendere duntaxat, & rursum redire: alijs uero illic relicta naui, ad terrę meditullium proficisci exploratum incolas. Interea cum hæc cogitaremus, oborta uehemens tempestas, nauem littori impactam comminuit. Nos uero ægrè enatauimus, armis, & quod quisque poterat, secum correptis. Hæc autem & huiusmodi fuere, quæ mihi, donec ad alteram terram ueniremus, contigere: nimirum quæ in mari, & inter nauigandum, in Insulis, & in aëre, & quæ postea in ceto, & cum ab illo exissemus, quæ apud heroës & Somnia. Postremo quæ apud Bucephalos & Onoscelеas, cætera autem, quæ in terra acciderunt, sequentibus libris enarrabo.

Tyran-

TYRANNICIDA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Quod ad Argumentum Declamationis attinet, infrà ab ipso autore ponitur. Cæterũ genus orationis Iudiciale est. Status Qualitatis. De eo enim potißimũ quæritur: Dignus ne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyrannũ occidit, an non. Incidit tamen legalis quoq;. Nam & de eo, qui tyrannicida uocandus sit, & de legis sententia disputatur. Exordiũ attentione & docilitate cõparanda fermè cõsumitur, dum & summã petitionis, & rei magnitudinem pariter ac nouitatẽ exponit. Nisi quòd interim & beneuolentiam sibi ex merito facti, & aduersario ex suspicione inuidiã parat. Narratione, grauitatem atq; sæuiciã tyrannidis primum persequitur, eiusq; omnẽ caussam in filiũ tyranni transfert, ut uideatur uidelicet certo consilio filiũ ante patrem aggressus esse, deinde & modũ peractæ cædis & consilium suum exponit. Hinc Propositio siue petitio sequitur. Post quam confirmatio, in qua principio petitionẽ suam cõmendat amplificatione euentus & bonorũ, quæ ex hoc facto secuta sint, cum aduersarij obiectione cõparata. Deinde uerbis legis opponit diffinitionem tyrannicidæ, à genere cõprobatam, puta quòd non solũ is, qui sua manu & gladio tyrannũ occidit, hoc nomine dicendus sit, sed etiã qui per alium, & quocunq; modo illũ tollit. Postea etiam à fine legis argumentatur contra scriptum. Vltimo locũ, quem Rhetores à summo ad imũ uocant, siue etiam cõmunem, tractat: in quo consiliũ siue uoluntas, conatus, actio, eaq; per cõparationem, aut affectionem amplificata, postremo & euentus considerantur. Peroratio autem locis patheticis constat, nam ipse quidem pro se affectus mouet à modo & instrumento actionis, à tyranni autem persona, hypotypoſi quadã, seu descriptione dictorum ac factorum illius. Ad finem Propositionem repetit, & sui beneficij ueluti memoriã quandam in auribus auditorum relinquit.

VVM duos eodem die tyrannos occiderim Iudices, alterũ quidem ætate iam affecta, alterũ æuo florentẽ, & ad scelerũ successionem capessendã paratum, unicum tamẽ pro ambobus præmiũ petitum uenio, qui quidem unus omniũ quotquot unquam tyrannicidę fuerũt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, necicq; dederim, filiũ uidelicet ense, patrẽ indulgenti charitate, qua filium adamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ cõmisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit, filium priùs morte sublatum, & quod est omnium maximè nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterum occisus alteram ad cædem operam mihi suam cõmodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdẽ post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modumq; nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de causis & amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiaq; laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerum etiam futurorum formidine, quicq; stabilem pepererim libertatẽ, nullo relicto qui scelerum capessat successionem. Verum interim tantis rebus strennuè peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus non feram mercedem, quam leges à me seruatæ præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reipub. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atque eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur Iudices, mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidem hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati

Exordiũ, quo dociles & attentos facit.

Beneuolẽtiã captat à sua persona.

Aduersario inuidiam concitat.

Narratio, qua magnitudinẽ tyranni diexaggerat & oẽm eius cauſſam in filiũ transfert.

malis. Neq; enim quemadmodum alijs quibuſdam ſæpenumero accidit, itidem & nos ſimplicem tyrannidem atq; unicam ſeruitutem ſuſtinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerum ſoli omnium quos ſimilis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias diſtrahebamur infelices. Porro ſenex multò erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad ſupplicia ſegnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad ſuſcipienda maleficia filij inſtinctu nolens impelli ferebatur, ipſe alioqui non admodum tyrannicus, niſi quòd illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium ſupra q̃ credi queat, erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi eſſet omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iuſſarat: ſupplicio afficiebat quoſcunq; præceperat, ac prorſus in omnibus illi obſequundabat. In ſumma, filius in patrem tyrannum quendã agebat, pater filij cupiditatum ſatelles erat. Tametſi huic propter ætatem honorem cedebat adoleſcens, ſoloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipſe. Et quanquam tutamentũ præſidiumq; principatui ab illo mutuaretur, ſcelerum tamen emolumentis ſolus fruebatur. Ille erat qui ſatellites continebat, qui cuſtodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui inſidias formidabat, ille qui caſtrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum ſi quæ cædes, ſi qui exilia, ſi quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia illo uenis temeritate gerebantur. Porrò ſenex illi obſequebatur, comitemq; ſcelerum ſeſe præbebat, ac comprobabat duntaxat filij ſui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quòd quum animi cupiditatibus ex imperio poteſtas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud in primis diſcruciabat, quòd proſpiceremus diuturnam, uel æternam potius ſeruitutem eam futuram, & per ſucceſſionem alij poſt alium domino tradendam Rempub. populumq; homini ſceleſto hæreditatis inſtar obuenturum. Nam id alijs ſpem non exiguam facit, quod apud ſeſe reputant, quòd inter ſeſe dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo poſt liberi ſumus futuri. Verum de his nihil eiuſmodi ſperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum eſt, ut ne aggredi quidem quiſquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego, animo ſtatuiſſet, auderet. Sed deſperabatur ab uniuerſis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum eſſet cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil iſta deterruerunt, neque perpenſa negocij difficultate refugi, neque ad ſuſcipiendum diſcrimen trepidaui: uerum ſolus, ſolus inquam, aduerſus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non ſolus potius, ſed gladio comite conſcendi: quippe qui mihi ſit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuerſabatur: at è diuerſo perpendenti, quòd publicam libertatem mea cæde redempturus eſſem. Ergo ubi in primam irruiſſem cuſtodiam, neque mediocri negocio ſatellites ſubmouiſſem: occidens interim, in quem incurriſſem, & quicquid obſiſteret amoliens, ad ipſum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad noſtrarum calamitatum fontem. atq; irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem ſeſe, multisq; uulneribus reſiſtentem, tamen occidi. Et iam tum erat ſublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, niſi quòd reliquus adhuc erat ſenex ſolus, inermis, nudatus cuſtodijs: iamq; amiſſo magno illo ſuo ſatellite deſertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipſe iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchrè habent, cuncta confecta ſunt, cuncta eò quò deſtinaram, perducta. At eum qui reliquus eſt, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidẽ meaq; dextera nequaquam eſt dignus, præſertim ſi poſt ſplendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam cædem

Conſiliũ & modus cædis.

dede-

dedecoraturus. Cartifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicēs, ac libertatem annūcians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & caussas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmium donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria bene mereri statuerim: uerum quòd præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicquā à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? nonne uoluí? nonne ascendi? nonne occidi? nonne libertatem peperi? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocētium manus effugit meas? haud quaquam dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, puéri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus festis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquā præ me dignus honore sit, cedam præmiū, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero, quid mea calūniaris officia? quur facis ut populus parum erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porrò lex tyrannicidę præmiū decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis caussam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerū hoc solū spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratoq; sublationē. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quòd quidem inficiari nō potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirū ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quem admodū interierit, uerū an iam perierit, & an quod perijt, id à me sit profectū. Quandoquidē & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus benè de Repub. meritos calumnijs usurus, Si quis non gladio, uerum lapide, lignóue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannū obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cędem, mea ipsius manu peractā? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factū à me satis uideatur: atq; id quū scelestum acerbius etiā atq; atrociore mortis genere trucidassem? Vnū hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigiū? Quòd si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticū est, modum rei gestæ calumniantē præmio frustrari uelle, quòd ijs quæ uirtute confecta sunt, debeatur. Equidē & illud memini dissertum in legibus, nisi fortè propter diutinā seruitutem oblitus sum eorū quæ ab illis dicuntur. Caussam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidē occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Exæquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciam quàm facinus: ac postea superuacaneum est cædis ra-

Petitio.

Confutatio

Frequentatio

1. Argumētū à finitione tyrannicidæ.

Amplificatio à collatione effectus.

Finitionē probat à genere & caussa efficiente.

tionem ullamq; ſpectare. Deinde hunc qui ſic occiderit, tanquam homicidam pœnas oportere dare cenſebis, ac nequaquam abſoluendum eſſe. At me qui per omnia conſimili modo Remp. iuui, non cenſes ea capere oportere, quæ ijs debentur, qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere poſſis, me quidē imprudentem feciſſe, ſed exitum quendam commodum fortuito fuiſſe conſequutum præter animi ſententiam. Nam quid præterea iam formidaſſem, eo qui ualidior erat interempto? Cur autem gladium in uulnere reliquiſſem, niſi planè quod erat euenturum, idipſum prædiuinaſſem? Niſi forſan illud dices, hunc qui extinctus eſt, tyrannum non eſſe, neq; hanc appellationem in illum competere: neque uos multum præmij hoc nomine, ſi ille fuiſſet occiſus, decreturos fuiſſe. At qui iſtud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis cauſſam miniſtrauit, præmium negabis? O curioſitatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam reſtituit, neſcio quid ſuperuacaneum præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei geſtæ ſpectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia miſſa facit, neq; iam ultrà curioſius excutit. Quid enim, an ſi tyrannum exegerit quiſpiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepiſſet? cepiſſet opinor, idq; iure optimo: ſi quidē & hic pro ſeruitute libertatem peperiſſet. At id quod à me patratum eſt, non exilium habet, non in poſterum inſtaurandæ tyrannidis metum: uerum abſolutā ſublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus exci ſum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem uſq; (ſi uidetur) rem totam perpendite, ñ quid eorum quæ ad leges pertinent ſit prætermiſſum, & num quid in me deſideret ex his, quæ tyrannicidæ oportebat adeſſe. Principio mentem prius oportet ſuppetere fortem & amantem Reip. quæq; pro communibus cōmodis periculum adire non recuſet; quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolumitatem auſit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirem per quæ pericula mihi perrumpendum eſſet, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æſtima, an non uel uoluiſſe tātum iſta, ac ſtatuiſſe, præclarum facinus futurum fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uoluntatisq; argumento præmium poſtulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas defuiſſet: uerum alius poſt me tyrannum occidiſſet, dic mihi: num abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minimè. Si dicerem, ciues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uoluntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præmium feram. Quid tum reſponſurus fueras? Nunc porrò nō hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum, atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim uſq; adeo facilem, factuq; procliuem eſſe rē exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites opprimere, unumq; hominem tam multos amoliri. Quin iſthuc penè maximum eſt omnium quæ ſunt in tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipſe iam tyrannus non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; tyrannidem, quæ quidem ſi quis ſuperarit, is nimirum cuncta quæ deſtinauit, peregerit, & perpuſillum eſt, id quod ſupereſt. Sed ad tyrannos peruenire nunquam mihi contigiſſet, ni prius qui illum cingunt cuſtodes oppreſſiſſem, omneſq; ſatellites antè debellaſſem. Nihil adhuc addo: uerum in his rurſum immoror. Cuſtodiam oppreſſi, ſatellites ſuperaui, tyrannum incuſtoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an ad huc cædem ipſam à me requires? Quin etiam ſi cędem quæris, ne ea quidem deſiderabitur. Num ſum incruentus: uerum cędem peregi, magnam ac ſtrenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab inſidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium ſatellitū inſtar erat. An non igitur, quæſo te, præmio dignus uideor. ſed tantis rebus geſtis hono-

re

A uoluntate.

II. Argumentū. A fine legis. à minore.

III. Locus à ſummo ad imum.

I. Voluntas & conſilium.

II. Conatus.

re fraudabor? Quid enim si satellitem unum, atque adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si seruum aliquem charum tan non hoc quoque magnum usum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, mediis in armis, aliquem è tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit, considera. Filius erat tyranni, uel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium, quæq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porrò nunc negocij caput de meq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci, tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore exarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestum quidē illum, attamē & ætate uigentem, & patri similē, sanguine taboq; oppletum, Hæc nimirum sunt parentū uulnera, ij gladij uerosq; tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet tyranni eo supplicio dignum. Neq; enim ignorabam uir egregie, non ignorabam inquam, neq; quenquam alium latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo, ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam, idq; meritò, quippe qui conspiceret illū unicū esse qui curaret seruaretq; tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatem, certè ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum è uita: perpensurum enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum imminebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum cōsilium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necē conscíuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoq; atrocius, quàm si per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq; meorum egregiè factorum, post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem Iudices: Tyrannum quum mori uellet, quum id temporis inermē se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendā libertatem auxilio fuit uniuersis, hunc quoq; laude, præmioq; dignum iudicassetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retulisse tis? Nónne inter eos qui de Republica benemeriti sunt, scripsissetis? Nónne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum Deos uenerareminí? Nunc mihi cōsiderate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem consciisceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idque in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisque sint oculis obuiæ, uidelicet ut quàm maximè discruciaret eum,

III. *Amplificatio rei per cōparationem.*

IIII. *Euentus.*

Amplificatio à modo.

Peroratio amplificata effectibus.

Conformatio

Hypotypoſis & pathopeia patris.

qui genuerat, quoq; primo statim cõspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum demesticarum cladium spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquẽs actori caduer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans ubi filium conspexit, quem habebat unicum: semiuiuum, sanguinolentum, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac lætalia, hunc ad modũ exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanquam tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te filium extinctus, nisi fortè me tanquã senem contemnit, ac lento supplicio me confícit: producitq; mihi mortẽ, redditq; mihi cædem lõgiorem. Atq; hæc locutus ensem quærebat. Nã ipse inermis erat, propterea quod per omnia filio fideret: uerũ ne is quidẽ deerat, ut qui iamdudũ fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurũ relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finẽ malis impone gladie. Ades patri lugenti solamen, senilemq; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior inte incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locũ. Occidissem quidem, sed tanquã tyrannus duntaxat, sed quiuerderem mihi superesse ultorem: nunc autem tanquam orbus occumbo, nũctanquam cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladiũ adegit, tremensque sat potens. Cupiebat quidem, uerum non suppetebant uires ad facinus extendũ. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectatis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neq; mediocrium uirium opus, ac senem huic circumfusum atq; amborum sanguinem commixtum, libertatis illam & uictorialem uictimã meiq; gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quàm non indignum se domino præstitit: testansq; quòd mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consueuit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

Concludit repetitione petitionis, & commemoratione meriti sui.

DECLAMATIO D. ERASMI ROTERODAMI, NON ILLA QVIDEM VERsa, sed quæ superiori Declamationi Luciano uersæ respondeat.

ARGVMENTVM.

Eiusdẽ generis hæc cũ superiore, eiusdemq; status est, sed aduersaria. Vt enim illic contenditur præmium esse dandũ tanquam tyrannicidæ, ei qui filiũ tyranni interfecerat: ita hic negatur eũ satis fecisse legi, aut tyrannicidam esse, qui non ipsum tyrannũ, sed filiũ tyranni occidisset. Exordio beneuolentiam captat, à persona Iudicũ, deinde calumniæ aduersarij, qua in suspitiõem adductus fuerat, quasi ipse quoq; tyrannidi faueret, quia illi præmiũ dandũ negabat, respondet per absolutionem primum, deinde & perinsinciationem ex locis cõiecturalibus, eleuata interim illius persona, atq; ipso uicissim in suspitionẽ, ex modo actionis uocato. Post exordiũ Propositio sequitur cũ attentione, & admonitione Iudicis, quorsum in hac caussa maximè spectare debeat, atq; inde ad confutationẽ uenitur. In qua primũ refelluntur ordine capita illa, quæ alter in argumẽto ab imo ad summum tractarat, puta Voluntas, Conatus et Effectus. Ac uoluntati quidem opponit uoluntatem legis, ut quæ nõ quid quisq; uoluerit, sed quid effecerit, spectet, neq; cogitationes, sed facta præmijs compenset. Conatum uero eleuat uarijs ac multis similibus & exemplis, ostẽdens in nullo pacto, aut cõtractu, aut certamine, aut alijs denicq; id genus rebus satis esse, conari aliquid et cæpisse, sed præstari

ſtari oportere. Effectum conditionem ſequi, non conatum. Et quòd alter etiã conatum in legibus ſpectari dixerat, id diſtinguit, oſtendens diuerſam eſſe rationem præmiorũ & pœnarum. In maleficijs interim et uoluntatẽ puniri, in beneficijs aũt nunquam præmium dari, niſi ei, qui quod lex proponit, re ipſa effecerit. Poſtremo & patriæ gratis inſeruire ac officiũ præſtare ciues debere. & illum ſatis mercedis pro conatu ſuo retuliſſe, laudem & gloriam. Effectum aũt reſellit, quia non ſimpliciter id effecerit, quod lex iubet, ſed fortuna ſeu numine ita ferente, cædem filij, mortem patris conſecutam eſſe. Non enim quia ipſius gladio tyrannus poſtea ſe ipſum confecerit, ob id ipſius hoc factũ eſſe. Deinde etiam incertum fuiſſe exitũ, & quid nam pater occiſo filio facturus fuerit, & hic conſiliũ quoq; petituris ſubuertit, primo ut incertũ & periculoſum, neq; certis rationibus firmatum, deinde etiã ut fictum, & poſt euentum rei, demũ ſimulatum. Deniq; non idem eſſe occidere, id quod lex iubet, & mortis cauſſam qualemcũq; præbere. idq; iterũ multis ſimilibus probat. Atq; hoc loco diſputationẽ ſupra cœptã renouat, de eo quatenus uoluntas in legibus ſpectatur, & in quibus per ſe ſufficiat, nempe in maleficijs & nõ in beneficijs, et ob id neq; hic præmiũ illi deberi, ut qui ceperit, nõ abſoluerit beneficium. Confutatis igitur hoc pacto uolũtate, conatu & effectu, quarto loco id aggreditur, quod petitor in narratione potiſſimum amplificat, puta filium fuiſſe caput & cauſſam tyrannidis, eoq; ſublato, etiam tyrannidem ſublatam fuiſſe. Ac primo quidem filium oſtendit nõ fuiſſe tyrannũ, neq; tyrannidis caput, confutatis ſignis, & cæteris rationibus, quæ alter ad eam rem probandam adduxerat. Deinde, ut maxime fuerit, legem iubere ipſum tyrannũ, nõ ut quiſq; tyranno ſimilis, aut nocentior etiam eſt, occidere. Et hic multis uerbis de autoritate legũ diſputat, & quod non temere uerba legum huc aut illuc deflectenda ſint, alioqui multa pericula et incõmoda ex eo ſecutura eſſe. Poſtremo etiam ipſe locũ ab imo ad ſummũ tractat, & ut alter uoluiſſe, egiſſe, effeciſſe ſe dixerat, ita hic contrà neq; animum ad rem gerendam habuiſſe illum, neq; recta uia aggreſſum eſſe, neq; deniq; id quod lex iubet, perfeciſſe oſtendit. Et ſub hæc orationem concludit, breui ἀναπεφαλαιώσει, & conformatione ſeu proſopopœia, legum, reipub. & deorum quoq;, expoſtulantium cum petitore, ut iniquè & præter meritum, præmium petente.

SI MIHI cauſſa hęc Iudices, apud concionem popularem, quæ ſtudijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci conſueuit, eſſet agenda, ac non magis apud Iudices ex honeſtiſſimis ordinibus delectos, nimirũ grauiſſimos ſapientiſſimoſq;, nõnihil profectò uererer, ne omnium animis noua hac & inſperata lætitia geſtientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec ſatis attentos, nec dociles eſſem auditores habiturus. Porrò fauentes, beneuolosq; multò minus: quippequi frontem modo, quaſiq; perſonam huius negocij intuẽtibus, non faciem ipſam propius contemplantibus uideri fortaſſe poſſim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in cauſſa tam populari, uelut importunius obſtrepere atque obturbare. Enimuero quum omnis affectus inutilis eſt ad rectè iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non ſolum iudicium omne funditus tollere ſolet, uerumetiam noſtri ſenſus non raro nobis eripere: præſertim (ſi quemadmodum hæc noſtra) poſt graues diuturnasq; calamitates, ac ueluti tempeſtatem ſæuiſſimã repente præterq; ſpem (quaſi portus quidam) fuerit obiecta. Quid aũt tam acerbum liberæ multitudini, q; ſeruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaq; non rebus modo ipſis, ſed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maximè primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc uelut æſtus quidam impotens, omnia ſurſum ac deorſum miſcet, dum lætitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum inſtituere non ſinit. Verum ueſtra Iudices ſingularis ſapientia perſpicacitasq;, non hoc tantum ſcrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiduciam ſuppeditat, uti ſperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidentia, nec fauore in Tyrannidem (ſicut iſte calumniabatur) ſed ſolita mea, & (ut opinor) nota Reipub. charitate ſuſcepi, uobis non modo non inuidioſum, ſed fauorabile, plauſibileq; uideatur. Etenim poſtquam uidi rem manifeſta quadam Deorum beneuolentia, poſt diuturnam ac miſerrimam illam

Captat beneuolentiã à perſona Iudicũ.

Locus communis.

Reſpõdet aduerſarij calũniæ, per abſolutionem.

illam ſeruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigiſſe, nihil prius curandum nobis eſſe iudicaui, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas eſſet profecta, quo uidelicet munus ſuum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, & conſtabilire, tueriq; quod largiri non eſſent grauati, meminiſſemusq; ijſdem in manu eſſe, ut eriperent ingratis, quod optantibus dediſſent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre poſſumus: ſi beneficium acceptum agnoſcamus: ſi celebremus, ſi ad illos autores referamus. Neq; mihi committendum putaui, ut dum nimium candidi in ciuem eſſe uolumus, in deos ingrati impijq; reperiamur. Neq; enim iſthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accreſcat (quanquam id quoq; longa iam tyrannide exhauſtius eſt, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales, qui huius malè conſulta, nobis uerterunt benè, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratis repoſcant, ſi, quod ipſis ſolis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obſecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atq; hac temeritate ſua reſtitutæ libertatis periculoſam occaſionem modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimũ tyrannicidæ titulum diis eripere, ſibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipſas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere, niſi ſibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudicium facinus ſpecioſius tyrannicidio, nullum diis dignius: uerum hoc impudentior, qui ſibi laudem tam eximiam uſurpat immeritus. Nullum præmium honeſtius illuſtriusq;, quàm quod tyrannicidæ debetur. Sed hoc impenſius accuratiusq; ſpectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta ſiquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis eſſe uideatur: quorum nihil in hunc cõpetere, paulo poſt euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam ſi unum ex huius arbitrio dependerint, tamẽ multa inſuper iſti creditori ſint debituræ. Quæ cuncta quum poſtulare iure potuiſſet: maluit tamen homo uerecundus, unico perſoluto, reliqua ſibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxiæ Reip. quoties libido ſit, poſſit improperare. Tum illud utrum riſu potius, an odio dignum exiſtimem, quòd in tribunalibus, quòd apud ornatiſſimum ſeueriſſimorum iudicum conſeſſum, Thraſonem quendam nobis è comœdia retulit? Senſiſtis iudices, ut è corona plerique riſum tenere nequierint, dum perſonatus iſte Hercules tragœdiam illã ſuam nobis recitabat: de ſeſe terq; quaterq; tyrannicida, de ſapiente illo gladio commilitone ſuo, qui per ſe prudens ſenem interemit: digno uidelicet, qui inter ſydera collocetur, domino in deorũ numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis ſuum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm faſtuoſo uultu, quàm arrogantibus ſupercilijs, quàm ſtupidis oculis, ſuum ipſe uobis encomium detonabat? Quæſo Iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nónne uobis minitari uidetur? nónne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortiſſimo gladio, qui uel ſine me, meas uices, ubi lubebit, acturus eſt. Quis tandem iſtam ferat iactantiam, uel in eo, qui uerè tyrannum occidiſſet? Hæc quoq; me cauſſa Iudices (neque enim inficiandum eſt) commouit, ut huius obſiſterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odioſam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim

Amplificatio à loco communi.

Eleuat perſonam aduerſarij & factum ipſum.

Suſpicionem mouet eidẽ à modo actiõis

Efficio.

catim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumens in medium ingesserit, quàm indignè tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataq́, suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denicq́ Iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si præmiũ quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentosæ linguæ, gloriæq́ quasi tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc Iudices tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq́ apud Iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse caussam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo tyranni necem, quæ me discrutiaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuũ istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longè minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præterquàm quòd neq́ affinitas, neq́ cognatio, neq́ necessitudo, neque emolumentum, neq́ prorsus alia res ulla mihi cum tyranno interceſſit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquam criminis hærere suspicionem, tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq́ meam uitam sic huic Reipub. spectatam esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem ullam conciliaris. Vides quàm multis adductus sim caussis, ut tibi obsisterem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissimè flagitauit, ut sui patrocinium aduersum te capesserem, negantes sibi uideri tyrannide liberos sese, nisi te à tyrannicidæ præmio deiicerem. Non quòd pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanè quàm molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimum modo, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullã esse caussam quur tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud Iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulò magnificentius est tyrannicidæ præmium euicisse, quàm tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stulticiæ crimen, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata. Postremo si deorum immortalium causam ago, quibus honorem debitũ tu conaris interuertere, ut uel hinc satis liqueat, quanta religione reliquam caussam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus: Contradicit, igitur contra Remp. fauet tyranno.

Apostrophe, qua calliniæ aduersarij respõdet, iterũ ex locis conuicturalibus.

Translatio, qua actionem suã defendit.

Frequentatio causarum.

Quan-

Quanquam ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel tyrannorũ causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à uobis postulo Iudices, ut uel mihi prosit in caussa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspitionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquã refelli possint, argumentis euincò, nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quàm maximè ciuiliter quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq;, pœnã etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso Iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tãtum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neq; enim hoc in quæstionem uenit, quàm misera sit tyrannis, quàm optanda libertas. Sed de illo cognoscitis Iudices, quum libertas huicurbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, & an id quod euentu cum huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in caussam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingeniosi conuiuatores ijdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrannicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirificè attollere, & in quibus identidem restitabat. Quòd si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronunciet licebit.

Propositio cũ admonitione, quorsum animus in hac causa intendendus sit.

Diuisio capitum.

Confutatio.

I.

Voluntatis. cui opponit uoluntatẽ legis, quæ facta non cogitationes spectet.

Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primum quòd uolui, deinde quòd conatus sum. Tum autem quòd filium occidi plus quàm tyrannum. Postremo, quòd pater ob mortem huius sibi necem consciuit. Principio quòd uoluit Iudices, quis non leuius esse uideat, quàm ut sit refellendum? nisi quòd iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quòd tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen præmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quàm nudæ uoluntatis præmium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines, ut neque pœnam irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; præmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquenq; uoluisse interpretantur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergóne, inquies, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Rectè sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est, quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat quæ populari sunt opinione famaq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamanthiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferto. Quòd si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coërceat, multoq; magis ad eius partes pertineat,

nocen-

nocentibus erogare pœnam, q̃ benè merentibus largiri præmia (id q̃d mox copiosius demõstrabimus) posteaq̃ in criminibus non accipit insimulationem mere uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationẽ uoluntatis admittet? Quis aũt est ciuiũ uel quantũlibet ignauus, qui non uelit tyrannũ occidere, si tu tò liceat? Quis non uel leno, saltẽ emolumenti causa uelit? Deniq̃ quis nõ facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmiũ gratis auferat? Vis itaq̃ dicã, quantũ hoc totũ habeat momenti, uoluisse occidere? Nẽpe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari cõuenit. Qui præstitit beneficiũ, ei lex beneficiũ rependit: at q̃ bene uoluit tantũ, ei quid debeẽ, nisi ut uicissim bene uelit resp. Inunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tã eximiã, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an prẽmiũ negabitis? Non fraudaberis prẽmio, si isti hoc nomine postules: uerũ illud interim prẽmij feres, uelut homo nimiũ perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exibilatus discedes, quẽ nõ puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidẽ ausit à quoq̃ petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors qui cõcedat, ut uoluntatẽ nescio quã, hoc est, minus q̃ uerba precio redimat. At non uolui tantũ, inquis: uerũ & periclitatus sum, ascẽdi, sul moui satellites. Primum isthuc tu quidem consultè facis, q̃ de gradu illo desiliisti, in quo nimis profecto incommodè stabas, quanq̃ ne in hoc quidem multò cõmodius constiteris. Nam etiam si paulò minus absurdum uideatur, haud ita multò minus impudens tamen est, quum lex palàm prẽmium decernat ei, qui factum prẽstiterit, te q̃d conatus modo sis, præmiũ poscere. Ergo nc hoc quidem iuris erit apud te legibus, q̃d per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecũ iniisset contractum, ita ut ille pecuniã stipulatus, tu conditionẽ pactus esses, mirũ ni suo uterq̃ periculo, atq̃ is nondum præstita conditione, nummos his uerbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentaui, adnisus sum: an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionẽ? Nã de tuo conatu quid mea refert? quando quidẽ effectum abs te pactus sum, non conatũ. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legẽ: Agnosco cõtractum, non muto pacta: debeo præmiũ, sed si tu conditionem prẽstitisti, si tyrannũ occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollicita sum præmiũ, non grauabor dare: sin ei qui facinus peregisset, q̃d tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tam improbus inuenitur, ut lucrũ cõditione promissum postulet, nõ præstita conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet: & tu à Rep. maximũ omnium præmium postulas, q̃ conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec illud unũ audiã, quod te præstare oportebat. Volui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui satellites, quã tulum iam est illud quod superest? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud, cui soli debebaẽ præmium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculũ: quorum alterum ad hunc tãtum, alterum ad illum propriè pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, & præstandæ conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, neq̃ tua referre putes, neq̃ refert q̃ angusta mihi res, unde corradendum quod debeã precium. Tu itidem conditionẽ tuo suscipis periculo, neq̃ mea quicq̃ interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda: Totam istã curam, totum hoc negocium tibi relinquo. Quòd si ego iã præstita abs te conditione cõmemorem tibi in agris meis malè pueniisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflari posse pecuniam, quã tibi debeã, dic obsecro, nonne nugas agere me dices, negans horum quicq̃ ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neq̃ quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchrè satisfactum existimas, si tu mihi tragœdiã adferas, quantũ adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarũ exhauseris, dum studes

II. *Conatus cui opponit ius pactorum.*

A simili.

A minori.

Aliud simile

præstare conditionẽ? Res est (mihi crede) calumnioſior, ſcrupuloſiorq́, q̃ ut legibus tam occupatis conueniat, alienã expendere uoluntatem, alienos penſiculari conatus: quoꝝ ſuos quiſq́ nimio ſolet æſtimare, non ſuos difficile eſt adamuſſim perpendere. At facti, facilis eſt æſtimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia conſueuit metiri. Tametſi nõ piget interdũ æqui bonique rationẽ habere. Verum in his litibus, quę de uetere illa formula pendẽt inter bonos benè agier oportet: at in cõtractibus, quę neq; ui, neq; dolo coierũt, quid eſt quod à præſcripto recedatur, niſi quis uelit omnino à pactis diſcedere? Quid uis? Circũſpice, & ſi potes uſquam inuenire exemplũ, non nego præmiũ. Sępenumero in pugilũ Olympicis, ſępe in certamine ſpectator (opinor) ſedisti. Cedo, num quando uidiſti quenq́ tam impudentem, qui palmam ſibi hoc nomine uendicaret, q̃ ſtrenuè certaſſet? Non arbitror, atq; id in re penè ludicra, certe ad uoluptatẽ cõparata. Et tu in tam ſerio omniumq́ ſplendidiſſimo negocio id tibi poſtulas, q̃d in ſcenicis illis pudeat uel impudentiſſimũ tentare? Age quoties & illud uidiſti euenire, ut qui ſeſe fortiſſimè, doctiſſimeq́ geſſiſſet in curſu, is à præmio longiſſimè abeſſet, & ignauiſſimo faueret euentus? Habeat ille ſanè, q̃d cauſetur, excidiſſe habenas, conſternatũ equum, fractã rotã, iactet ſeuel arte, uel uiribus tanto præcellentiorẽ, quanto Theſſitæ præſtitit Achilles, niſi metã prior attigerit, profecto poſtulandi præmĩ ius nullũ habebit, furtunã ſuã incuſare licebit. Cæterꝝ Agonothetæ nõ indignabitur: propterea q̃ hoc animo in certamen deſcenderit, ut eius uteretur cõditione, id eſt, ita demũ præmiũ ſoluret, ſi uirtuti fortuna fauente uiciſſet. Alioqui ſi conatui, nõ tantũ effectui præmium deberetur, tot palmis eſſet opus, quot in Olympicũ certamen uenerint. Quanq́ in huiuſmodi ludis, qui ſolennitatis uoluptatisq́ gratia proponunt̃, ſit interdum, ut uictis quoq; præmia ſtatuantur, nõ honoris, ſed ſolatij gratia: uerũ ſeriũs in rebus, atq; adeo periculoſis, quænam obſecro lex unq́ mercedem ſtatuiſt, niſi ſi quis facinus peregiſſet: & ita peregiſſet, ut omnes numeros implerit? A quo tu quantũ abſis, mox audies: nam nunc de conatu tantũ agimus. Lex igitur ciuicam promtit coronam ei, qui ciuẽ in bello ſeruarit. Quis unq́ ad hunc honorem uel aſpirauit, q̃ ſe telis obiecerit, quòd non ſine multis uulneribus diſceſſerit? Profecto niſi ciue ſeruato, nemo ciuicã petit. Quis unq́ his uerbis muralem petijt: Acriter contendi ludices, ut mœnia ſuperarẽ. Omnia feci, ſed depulſus ſum. Quantumlibet eniſus ſit, niſi conſcenſo muro, nemo tam inuerecũdus ut muralẽ coronam ſibi deberi dicat. Obſidionalem nemo flagitat, niſi depulſa obſidione. Poſtremo nullus honos petit̃, niſi ab eo qui id effecerit, ad q̃d honor inuitat. Qui nauim in tempeſtate deſertã ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio eſt earꝝ rerꝝ, quæ naui uehebantur. Quorſum attinet hic tuã iactare peritiam, ſudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauẽ in tutum reduceres, ſed victus tempeſtate deſeruiſti, audebis quicq́ ex his quæ ſunt in naui, tibi uendicare? Aut ſi auſis, futurꝝ ſperas, ut quiſq́ te uel pilum ſinat attingere? Non opinor. Si quis unq́ ouationẽ, ſupplicationẽ, triumphũ obtinuit, q̃ ad uictoriam omnibus neruis eſſet eniſus, q̃ gnauiter ſe geſſerit in bello, niſi ſuperior diſceſſerit, niſi præſcriptũ à lege numerꝝ hoſtium fuderit, aude & tu tibi præmiũ promittere, q̃ tyrannicidiũ ſis aggreſſus. Quòd ſi nemini hominũ memoria cõtigit, deſine tibi noua ſpe blandiri, deſine inaudito exẽplo poſtulare, q̃d ſperare ſit improbiſſimũ, dare poſtulanti ſtultiſſimum. Noli nobis cõmemorare, quanto capitis periculo murũ arcis conſcenderis, qua uirtute ſatellitium tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quoꝝ maximam partẽ tibi liberum eſt fingere. Ad obtinendũ tyrannicidę præmium, duobus duntaxat uerbis eſt opus, tyrannũ occidi. Quantũuis conatũ exaggeres, alleues, attollas, nõ niſi tyrannicidæ debetur præmium. Alioqui quid dices ſi eodem illo die, quo tu arcẽ cõſcendiſti, permulti pariter aggreſſi, ſua quiſq́ uirtute freti: quoꝝ nemo tamẽ

Ab exemplo certantium in ludis ſolennibus.

Ab exemplis militarium donorum.

A ſimili alind

tyran-

tyrannum interemisset: utrum omnes tyrannicidę præmio potientur ex ęquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenuè rem aggressis, uni cuipiã, qui sit omniũ ignauissimus (ut non semper ũirtuti respondet fortuna) eum contingat interficere, an nõ præteritis reliquis hic unus honorẽ auferet? Quamobrem tandem? Non quia plus adierit periculi, sed quoniam id cõfecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptã operã, negabis ęquũ esse uirtutis egregios conatus merito fraudari prędmio, nisi fortunę suffragio adiuuentur. Sed quę tandẽ potest esse iniqua cõditio, quam nemo compelli tur accipere, nisi cui cordi sit? Quantũlibet iniqua cõditio proponitur, eã nimirum facit æquissimã, quisquis suapte sponte recipit. In aleę ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, q̃ uel summũ artificẽ ab imperitissimo superari, si modo iactus cõmodè cadat. Atq; id adeo nemo tanq̃ iniquũ causatur: propterea q; cui lusus huius lex non probatur, ei liberũ erat non suscipere. Itaq; lex q̃d præstari uelit, id palàm atq; in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendũ. Illa nihil mauult, q̃ ut res quàm optimè cadat: q; si posteaquàm nihil iam intentatum reliqueris, quo minus effeceris, per fortunã stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunã, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neq; uero existimemus Iudices, istud à maioribus qui hanc legẽ tulerunt, sine summa ratione fuisse factũ, ut conato præmiũ non esse statuendũ putarint: uidelicet illud cauerũt, non tantũ ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarent, uerumetiã q; intelligerent tyrannicidij conatũ non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurũ prospiciebant, ut si conatui præmiũ statuissent, temeritate conantiũ resp. subuerteretur potius q̃ restitueretur. Etẽ tyrannis quid aliud est q̃ graue capitaleq; ciuitatis hulcus? huic si quis medeat, ei merces digna proposita est, quã ita demũ ferat, si remediũ præsentaneũ attulerit. Verũ huic malo neminẽ oportet admoliri manum, nisi certũ artificẽ, qui sua diligẽtia peritiaq; fretus, non sinat hoc licere fortunę, ut dum ipse salutẽ dare conatur, illa uitã penitus eripiat. Quid? utrũ tu igitur ineiusmodi discrimine conatũ præmio iudicas inuitãdũ esse: an potius pœna deterrendum, nisi q̃d conatus est quispiã, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, q; mihi uidebare ratiocinando colligere, quum lex in maleficijs pœnã irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nã oportere legẽ multo propensiorẽ uideri ad cõpensandam uirtutẽ q̃ ad retaliandã culpam. Atq; uide q̃ hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea q; alioqui molitio cum priuato molientis periculo modo cõiuncta est: huius cum publico reipub. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidium nihil aliud sit, q̃ temeritate priuata rẽ omniũ prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatum in quæstionẽ uenire sinit, uerũ in paucis duntaxat, quæ uel propter insignẽ atrocitatẽ hoc odij merẽtur, uel eiusmodi sunt, ut prius exitiũ adferãt, q̃ conatus dent significationẽ: q̃d genus parricidium, uenefícium, proditio. Postremo nõ uides nihil esse simile, totaq; natura rationeq; discrepare, pœnæ legitimã irrogationẽ, & honoris largitionẽ. Nam alterum quidẽ propriè legum munus, alterum quasi quędã de iure concessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidã est. Hoc ita habere sic demum intelliges, si reputes q̃ multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: q̃ multa item uetet, nisi obtẽperaris supplicium minitans: contrà, uix unũ atq; alterũ esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædã emẽ eiusmodi sunt, ut durum ac seruile uideat ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorẽ ducere, operã dare liberis. Hic lex nimirum urbanius ac uerecundius tecũ agit, patris, non magistratus sumit habitũ, precio ad id inuitat, q̃d alioqui gratuito te prędstare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quo

Obiectio.

Aequitati cp ponit deliberãdi potestatem.

A consilio legislatoris.

Finitio tyrãnidii.

Cõfutatio obiectionis. à dißimili & periculo.

Locus, de cõparatiõe præmiorum & pœnarum.

uis non improbo ciue præstari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quàm ut à multis præstari queãt: & periculosiora, & ut multi uelint suscipere: nam in humanum uidetur cuiq; uitę suę contemptũ imperare: ad hęc igitur præmio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiã longius trahere, & ad quæ semel ipsa astringit. Nec mirandũ est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturali q; munere suo, & in eo in quo pro tẽporis ratione in alienas partes descẽdit. Huic adstipulatur illud, q; nouis etiã criminibus exemplũ, aut nouum noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Nec q; tamen idẽ fieri consueuit, si quis q̃d noui facinoris cum laude patrauit, ut præmiũ à simili cõstitutione decernat: nisi lex extet, quæ nominatim honorẽ statuat eius facto, qd roget, uix habebit: q̃d postulet, haud quaq;. Cur enim legi necesse sit passim ciuiũ luor̃ officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniũ refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aũt est q̃d non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animã impenderis, quid mirandũ, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officiũ persoluas, non præmiũ illico tibi debeatur, si persoluas. Itidem, si quid in leges cõmittas, nõ potes effugere supplicium: at non statim illæ tibi præmiũ debiturę sint, si quid cum officio feceris. Nã si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidẽ esset ullis legibus: quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natę sunt, id q̃d uerè uulgo dicitur, ex pharmaci uice fungant̃. Finge itaq; nullas esse leges quemadmodũ de aureo Saturni seculo fabulant̃ poętæ, suo quenq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q; nulla lex præmiũ decernat? Vti lex non minatur nisi improbis, ita nõ pollicetur optimis ciuibus. Quor sum eĩm opus promisso, quum uirtus absoluta abundè seipsa contenta sit? Proinde petere q̃d illa nõ sit pollicita, profecto plus q; impudentissimum est: improbè flagitare quod ea candidè ciuiliterq; promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid meueris, paulo post excutietur: interim finge sanè præcipuã quandã utilitatẽ attulisse, cui tamen ex lege præmiũ nõ debeatur. Vtrũ protinus clamitabis infrugiferũ fuisse officium ciuitatem in ius uocabis, plebẽ ingratã uociferabere, minitabere iudicibus, nisi tibi mercedẽ ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutẽ abundè magnũ sui præmiũ iudicabis? Oblectabis te cõscientia recti. Hunc esse maximum fructũ officij duces, q; de alijs citra tuum emolumentũ benemerẽdo ad deorum benignitatẽ uidearis accedere? Nimirũ hæc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quod si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmiũ desideres, certè maximo proximũ est gloria: hoc tuã propemodũ tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortaliũ, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omniũ in te cõiectos circunferre? Ista, inquã, uel maxima præmij pars: nam pecunia sanè q; exiguum momentũ adfert. Tu conatus dum taxat es, permagna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At cũ interim his rebus frueris, dum nõ occiso tyranno, tamen uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest è tuo præmio quod laturus eras, etiã si tyrannũ occidisses? Postremo ist huc ipsum præmiũ, penè dixerim, inuidendũ mihi uidetur, quod ĩã tibi licuit toties Reip. tyrannicidiũ imputare, q̃d in celebri iudicio tibi contigit honestissimũ præmiũ flagitare, & in tam frequẽti theatro spectante rep. magnificã istam tuã tragœdiam peragere. Mihi uidẽt Iudices, beneficij tulisse gratiã, quisquis exprobrare beneficiũ potuit. Tu fortunæ, tu deor̃ munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatẽ acceptam ferant. An hæc tanta præmia cõtemnis? quę uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatũ ab effectu distinguere. Quanq; nullũ me hercle præmiũ magis congruit ei, qui tyrannũ conatus sit occidere, nec occiderit, q; ut illi cõtingat tyrannicidę præmiũ sperare, nec ferre tamẽ. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecũ cõmorari iubebas? Quanq; hoc nomine tuus conatus minus pmeretur præmiũ,

De officio patriæ gratis præstando.

Collatio mercedis & gloriæ.

quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iamdudum aliũ gradum (ut uideo) circumspectas, inquem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & aliunde alio fugitantem persequemur, nec usquam sinemus consistere. Atqui non tantum aggressus sum, inquis, uerumetiam occidi, nempe filium: atque id facinus in duo secas tyrannicidia, & quòd filium sustuleris plusquam tyrannum, tum tyrannidis successorem: & quod parenti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo mox nunc hoc cuiusmodi sit inspiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadẽ occisum opera: negas enim referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imò splendidius isthuc uideriuis, quòd tuo quidem ense, uerum ipsius dextera sit interemptus. Hæc tam honesta Iudices, oratio possit parum attentum fallere, præsertim hoc rem fucis illis suis & phaleris uenditande, dũ nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, sic patri adamatum, crebris uulneribus confossum: parentem senem miserum, illi circunfusum, eodem exanimatum ense, sanguinem utriusq; inter se confusum. Ista quidem dictu splendida, sed quid ad tuam caussam attinẽt? Nemo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui neget, spectaculum illud multò omnium iucundissimum extitisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret incumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet sese leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per se maxima, quũ Reip. sint gratissima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat, quòd pater sine controuersia tyrannus occisus est, an fortunæ superumq; dexteritati. Quòd enim tuo gladio perẽptus est, id uero quã est futile nihiliq;. Quid si tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicidæ prẽmium petitum uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu eum iugulasti, dequo certè controuersum esse poterat, tyranni nomine cẽsendus esset nec ne: eum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à præmio: sin metu, multò minus etiam caussæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuũ consilium, quum tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannũ relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuuene, propterea quòd modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibimet eodem gladio necem conscisceret. Videte Iudices, in manifestissimo mendacio qua rima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Siquidẽ hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceres, fortasse nõnullos inuenires, qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quàm asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturũ quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel spera res, uel suspicarere? Porrò in re tam anceps iti, quæ dementia erat spem incertã sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidẽ adempto filio. Tum indulgentius amabat, quàm ut filio uellet esse superstes. Nónne sentis hæc adeo non esse naturæ rerum consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusquam refellantur? Vtrum senem mentem ullam fuisse putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quur erat quòd usquea deo diffideret? Quasi uero tyrannis uiri

III. Effectus & cædes filij.

Eleuatio instrumenti.

A scripto seu uerbis legis.

Ab incerto euentus.

Cõtra consilium aduersarij ut periculosum & incertum.

I.

Eleuat coniecturas & rationes aduersarij.

bus duntaxat unius hominis, ac non multò magis ingenio, uersutia, callidi-
I. tate, largitione, crudelitateq; contineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in a-
Ab accidẽtibus et ijsqbus conseruatur tyrannis. dolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an non cauet diligentius? an non prospicit oculatius? iracscitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicũ administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyranni de profectò multò minus. Cur magis illum terreret ademptus filius, quàm extinctus satelles quispiam audacior? quum arx superesset approbè munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui non solum tyranni partes adiuuabant, uerũ etiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos
Aperſonæ cõditione. (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimium securè negligantur. Vsqueadeò ne senem eruda uiridiq; (quod omnes norũt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultũ, una filij mors cõsternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quũ ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorẽ, sed multò inuidiosiorem, idq; ob libidinem, atq; ætatis
II. insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodũ illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solũ
A remotione cauſæ. hoc augebat, quod maximè tyrannos solet euertere. Vera illa tyrãnidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiũ, quã ut defuncto posset superesse. De matercula quapiã priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego ludices, in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quẽ ipsa natura, quem mos, quem cõmunis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannũ usqueadeo
Locus cõmunis et descriptio tyranni. pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed cõuiuere commodè quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrannus neque
Collatio cauſæ et effectus. quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nõdum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperium indiget. Quòd si ullos ille posset amare, similes certè sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos, quando nihil ad conciliandã charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterũ, uel peruersũ potius quendam Stoicum tyrãnus exprimat. Neq; enim quisquam tã Stoicus fuit, ut æque uacarit omnibus affectibus atq; tyrannus: hoc modo illos discernit, quòd philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis ig
niculum in quẽquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitę parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bonorũ autores tam sit impius, ut illam crudelissima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum
Collatio cauſæ effectus. ut largiamur tibi nõnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrãnicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usqadeo indulgenter illum adamasse filium, usqadeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel cõtulisse, ut illo sublato, ne minimam quidem uitæ causam sibi reliquã esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortalium genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & abipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatũ accersiuerit? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modestè ferat. Priuatis parentibus uel indulgentissimis, mulierc ularum in temperantissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyrãni in filium charitati

non nisi solam mortem satis facturam esse tu Lynceus praeuidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgẽtia materculas omneis: quî tibi compertum esse potuit, utrò se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus infensus, uel maximè uellet esse superstes, uel ob id denicq;, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrimè exasperatam irritatam Reip. supplicijs saturaret. Quòd si aliàs uitae pertaesum fuisset, haec nimirum una caussa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictae cupidius? An nescis quàm impotentes aetas illa concipiat impetus, quo rapiatur aestu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insigniq; contumelia lacessatur? Quae uero potuit esse atrocior, quàm filij caedes sic amati, ut tu quidem ais? Haec nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid saeuitiae, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua supplicíorum fames, denicq; si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare, quasicq; renouare. Mitiora etiam animalia, datae orbitatis iniuria, in rabiem solet agere: & tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quòd si tibi uni compertũ erat, tyranno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut saeuissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insiliret? Id si non euenit, magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in nostra capita fortunasq; immiseris. Elige nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus commune, an confingere sic adamasse, ut matercularum quoq; uicerit delitias. Certè neutro modo tua constabit diuinatio: quae nisi constiterit, non est quod ad eius rei laudem aspires, quae fortunae commoditate te imprudente euenerit. Postremo donemus & hoc tibi, ut praesciueris, & certum praesciueris, deo uidelicet quopiam te certiorem faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non praescieris, quum praescientiae tuae fidem legi facere non possis. Profer quibus praedixeris id euenturum quod euenit: doce quis deorum quando isthuc tibi praenunciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaquam rem feliciter euenisse uideres, tum demũ post factũ uates esse coepisti, quema dmodum uulgo tum fieri, tum dici consueuit, post euentum stultos etiam sapere: & quo fortunae beneficiũ uerbis in te transmoueres, tragaediam istam nobis comminisci coepisti, causas reperisti, quibus praescisse uideare: Sed dij boni, quàm non bonum poëtam te praestitisti, qui tã inconsistentia, tam cum natura pugnantia finxeris, saeuissimum tyrannum ob pietatem erga filium ultrò uitam fugisse: ob unius capitis necem tutum sibi nõ putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis praesidium collocarat, repente rebus suis diffisum ad inferos abijsse. Age, mitto nunc argumenta, haec omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longè praetulerit: qui sic illis indulserit, ut nõ suspectos haberet obseruaretq; qui sic illis sit fisus, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus quàm in illis fiduciae posuerit. Ego tibi permultos referre possim, q filios sic oderint, ut uiuos esse pati non possent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unà capere uellẽt: adeo diffiderent, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos è medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satelles quàm filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam

Amplificatio à periculo rei

Aliud argumentum à descriptione tyrannorum, et eorum satellitum contra causſam.

euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, præsidiumq; tyrannidis multò tutissimum: hos si quis ademerit, caussam uideatur dedisse, cur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatū sustinebat: Aetate? at utilior ætas grandior; Robore? unus erat; Prudentia? magis sapit senecta: Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrē obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satelles ademptus erat? Nam custodiæ quo deficerent, nisi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uiolentus & insolens, propterea quòd reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Filius illud præmium spectat, tyrannidis successiōem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filiū horret pater, & patris interitū optat filius. Sed dicturis iamdudū nescio quid: mane, præsensi, nihil inexpugnatum omittam, urges, Nisi præter modum adamauit filium, nisi diffisus est, cur sibi mortem conciuit? Ist huc uero merito demirandum, quippe quòd præter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dij in mentem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certò præscire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi caussa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic infensi Reip. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atq; hominibus dignas admissorum pœnas daturus erat. Iam aderāt ultrices Eryn nes, aderant Furiæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quòd tyrannum uehementer fefelleris. Virū esse putabat, qui hoc facinus peregisset. Credebat esse talē, quales audierat esse solere tyrannos, qui magno suæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adorirentur facinus, nisi ratione probè perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionē Pan ille, aut siquis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, cur tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeūdum, ibi fugitabas: nunc ubi res præter spem pulchrè cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, fugare, in exilium agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? non sines, opinor eorū malorū causam in te tanq; in autorem referri, & fortunę argumento culpā deprecaberis. Negabis tibi imputādum esse, si quid fortuito præter propositū euenerit. At nunc nonne iniurium est, quòd boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quàm id quod euenit, ueritas ipsa res clamitat. Si hoc animo cōscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandam spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum denique diuina ista mens & futurorū præsaga, sed quæ non nisi post euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demū iudices, in re tam tumultuosa, secum uelut otiosus cōsultare cœpit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse

Aliud à persona filij.

Obiectio quā diluit, alia causa euentus allata.

Contra cōfilium petitis ut filium, non patrem occidisse.

sibi

ſibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens Iudices, efficiet paulò probabilius, quę nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde deſcripſit, nimirum (ut iactat) poëta, quaſi ſpectator aſtiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrum ſtrinxerit. Eiuſdem profecto impudentiæ fingere præſciſſe ſe, quod eſſet euentu conſequuturum, & quod non uideris, id ita narrare quaſi uideris. Quanto melius tuo commento, id eſt, fabulæ ſua fides conſtitiſſet, ſi ita finxiſſes: te quum perempto iuuene, ſtricto gladio ad ſenem ire deſtinaſſes, repente à tergo adfuiſſe Palladem illam Homericam, & iam euntẽ capillis reuocaſſe te: uetuiſſe ne tam luculentum facinus ſenili cæde obſcurares, ſeſe citra tuam operam curaturam, ut ille ſuapte manu, ſed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, ſed multũ etiam adderet lucis: dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod eſt te dignius) repente deam ſepſiſſe te nebula, ut tyrannicæ necis tutus & ociosus ſpectator aſſiſteres, nec prius illinc diſceſſiſſe, quàm negocium omne confectum uidiſſes. Hæc ſi confinxiſſes, paulò minus malum poëtam te præſtitiſſes. Sed ocium, opinor, non ſuppetebat ad omnes fabulæ partes commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium poſtulandum rapiente. Nunc uel ipſa te prodit inconſtantia, figmentiq; coarguit. In arcem aſcendiſti, quo tyrannum occideres, neque tum præuidebas, quod ſole ipſo clarius uideri uis. In medio negocio ſubito, neſcio quis deus, oculos tibi reſtituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porrò ſi ueris fidem facere uoluiſſes, narrare debueras quemadmodum nocturnus explorator furtim arcem conſcenderis, in ædes clanculum irrepſeris, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, ſed ut experireris, ſi quod tuto facinus poſſes deſignare: hæc molienti commodum fauiſſe fortunam: itaque quum adoleſcentem ſolum atque incuſtoditum offendiſſes (ut eſt ea nimirum ætas ſecurior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat) tum haud ſcio (ut moxes illius erant) multo uino ſepultum, atque immodica libidine defeſſum, fortiter iugulaſſe ſcilicet, & ſomnum illi cum morte, id eſt, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxiſſe: deinde ubi iam cardines procul ſtridere cœpiſſent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugiſſe, ut non uacarit gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec ſicarij ſolent relinquere, ne deprehendantur. Interea domi latitaſſe te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, ſemotas q; mundi latebras animo circumſpectantem, in quibus abditus poſſes irritati patris ſæuitiam fallere. Iamq; te ad ſponteneum exilium accincto, repente in uulgus exiſſe famam, liberam eſſe ciuitatem, tyrannum unà cum filio iugulatum, reliquos metu fugiſſe, autorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ cataſtrophen immutaſſe te animum, & qui prius de ſalute fueras ſollicitus, protinus ad præmij ſpem arrectum fuiſſe, lucriq; auiditate, priuſquàm tibi ſatis eſſet excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, proſiliſſe in medium: id quod uidimus, clamitaſſe tuum illum eſſe enſem, tuum facinus, non unum præmium tuæ uirtuti fore ſatis. Hæc nemo non credidiſſet, ſunt enim rerum naturæ conſentanea, uſu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum ſedulò quidem, ſed tamen parum ex arte, tuam nobis præſcientiam niteris perſuadere, quàm multa comminiſceris, non dicam tota facie à uero diſtantia, uerumetiam cum ſenſu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia: primum tyrannũ tam maternè filiũ adamaſſe, ut ſine eo uiuere noluerit: ſic ob unius mortẽ metu fuiſſe conſternatũ, ut in uita manere non ſit auſus: ſic illi toto pectore fiſum, ut ipſe nullas circum ſe cuſtodias haberet: adeo fracti animi fuiſſe, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionẽ inflammari: tam inualidũ, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut nutũ

Aliud argumẽtum à qualitate fictionis.

illi

illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides q̄ non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitum, tanta consternatio in hominē tot periculis exercitatissimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, cur tu senem illum tantopere contemseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Túne indignum iudicabis quem occideres, quum eum Respubl. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi fortè contemnere est, miserè formidare. Sciebas arcem armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiā in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenumero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet cur tu filium quàm patrem malueris occidere, quòd illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq;. Hoc erat cur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidē morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tātillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorem. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nunc formidinem tuam accuso, imo miror magis quòd pedibus consistere, quòd fugere potueris, quum audires moueri tyrānicam familiam, strideré arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, deniq; cum rabioso patre dimicandum esse: non quòd illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uerè, se petitum fuisse, dexteram tuam erraſſe cātum in filio. I nunc & spera, non dicam hos Iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, præsentiatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præsensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum non modo satis esse putat ad petendum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes uerè concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Ita ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi fortè tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultrò ad mortis adegerit necessitatem: an uerò nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest Tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lecto aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius en-

Aliud ab incredibili ex circūstantijs.

Personæ.

Rei.

Instrumenti.

se

ſe peracta eſt. Id ſi non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occaſio quam in partem cadat, id dijs in manu eſt: ſi bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: ſin malè, temeritas imputatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculoſam miniſtrat occaſionem: quæ ſi feliciter, mirentur omnes: ſin infeliciter, merito accidiſſe dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo enſe alios in uſus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quam neceſſe uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propoſitum eſt, nullum illius argumentum non excuſſum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quæſo ne pigeat ita ut antehac feciſtis, patienter atq; attentè cognoſcere, dum hunc ab gradu firmiſſimo deijcio. Hic ſibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari poſſe, quin præmium deberetur, quod patri necis cauſam miniſtraſſet, ſi non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certè necato filio. Nam ita in legibus diſſertum aiebat, nihil intereſſe utrum manu ſua quis occidat, an mortis cauſam præbeat. Addebat, æquum eſſe, ut quum in maleficijs cauſam datam imputarẽt leges ad ſupplicium, multò magis idem obſeruarent in benefactis ad præmiũ. Hęc aiebat meminiſſe ſeſe in legibus eſſe diſputata, illud addens Thraſonicum, niſi ſibi diuturna ſeruitus legum memoriam obliteraſſet. Nõ tu legum oblitus propter diutinam deſuetudinem, ſed nunquam quid ſibi uelint leges inquiſiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cauſę datę rationem, neq; dantis animũ diſcernas, id quod legibus traditum eſt, nec animaduertis longè diuerſam eſſe rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais nouæ iuris interpres? Itáne ſatis eſſe iudicas uel ad pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocunq; cauſam dediſſe? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illum dederit, quo ſe poſtea confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille ſibi uendicaſſet: tametſi probabile uideri poterat, in eũ uſum hoſti ab hoſte datum fuiſſe ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut ſeruantur? Poſtremo quur hoc quod tu petis præmium, non enſis iſtius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, niſi huius induſtria tibi miniſtraſſet. Age ſi telo inter uenandum temere miſſo, fortè tyrannum uicinum interfeciſſes, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi deberetur laudis, quòd imprudens & inſcius iaculum torſiſſes? Imò in ius potius uocandus eſſes, qui miſſi teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris: nam quòd in tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid ſi caupo uinum lene ac ſuaue, quale Polyphemo de dis Vlyſſes, tyranno uendidiſſes, atq; ille eius dulcedine captus, auidius ſeſe ingurgitaſſet, eaq; re cõcepta febri deceſſiſſet, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiũ flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentũ, uinoq; madidum exploderet? Cæterum quanto frigidiore titulo nũc idem poſtulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat: ut ætas uinoſa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulã conſequeretur morbus, præſertim in ſene: morbum mors, uulgo hæc eueniunt. Tu eã tyranno mortis cauſam dediſti, cuius nullũ extat in hominum memoria exemplũ. Quis enim antè hac ob filij necẽ ſibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquũ eſſe: probè callere palatum domini, medicos interdicere cibum, quo tamẽ ille oppidò ęq lubens ueſcat: interminari morbũ capitalem, ni temperet: id te non fugere. eum cibum tu arte tua, cupedijſq; & condimentis magis ac magis illecebroſum reddis. conſequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum proſiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium poſtulabis? Mortarium, tonſillum, & ollas oſtentabis, arma ſcilicet quibus tyrannidem expugnaris?

An idẽ ſit eam ſam mortis præbere, atq; occidere.

A diſsimili.

Amplificat exemplo.

A cõſequenti

Simile.

Aliud.

Non

Non eris(opinor) tam impudens in ea cauſa, qua tamen iſta tua multò eſt abſurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit cauſam. Tu nec in hoc iugulaſti filium, quo pater ultrò uitam relinqueret, & cauſam dediſti, ad quid uis potius quàm ad iſtud idoneam. Accipe exemplum tuo ſimilius, quàm ouum ſit ouo (quod aiunt) ſimile. *Aliud.* Quid ſi tyranni amicam, quam ille miſerè ac perditè deperiſſet, occidiſſes: eaq; cognita re tyrannus ſibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aſpirare: auderes dicere, te certũ præſciſſe, fore, ut tyrannus ſponte fugeret è uita? Certè quanquam plures amicas extinctas ſequuti ſunt, quàm filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculoſum & anceps dicerent: omnes fortunę gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter ceſſiſſet. Tibi abundè magnum præmium exiſtimarent, ſi commiſſi uenia donatus diſcederes. *Nona diſputatio, quatenus cauſa & uoluntas in legibus ſufficiant, et quãdo euentus ſpectari ſolent.* Primum igitur diuerſam imputandi maleficij, & aſſcribendi beneficij rationem conuenit diſtinguere, deinde cauſſæ æqualitatem, poſtremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quòd aiebas legem prolixiorem eſſe oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortaſſe locum habet. In iure communi longè ſecus eſt. Siquidem (uti ſuperius demonſtrauimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium oſtendit. Tum in maleficijs etiam conatũ ſimplicem ſupplicio proſequitur, in benefactis ſemper exitum requirit. Nec mirũ, nec iniquum, ſi lex eſt diligentior in eo negocio, ad quod unum eſt nata atq; inſtituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas ſibi ſumit partes. Ergo in utroq; communiter ſpectat, ut cauſa ſit idonea: deinde ut animus adſit non tantũ caſus. Hoc rurſum intereſt, quòd in benefactis nec cauſa idonea, nec animus idoneus ſatis facit legi, niſi his acceſſerit euentus item idoneus. In malefactis, ſi quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec cauſa: ſed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad ſcelus defuiſſe præter fortunam: qua te ſubleuari, quod tandem ius ſit? In euentu ſimul & cauſam datam, & animum expendit. Si animum uicioſum comperit, nihil moratur cauſam, quàm ſit idonea, putat animum & euentum ad pœnam commerendam ſufficere. Sin animo ſimplici data eſt cauſa mali idonea, & non conſequitur euentus: lex quaſi conniuet ad id, & non putat ad ſuam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus eſt conſequutus, etiam ſi de animi uicio doceri non poteſt, tamen temeritatis & negligentiæ nomine pœnam irrogat: partim propter ſuſpectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci, diſcantq; homines uel ſuo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & ſciens, certam atq; euidentem nocxæ cauſam dederit: eũ perinde lex cenſet, quaſi facinus manu peregerit. Veluti ſi quis hoſtem opibus copijſq; iuuerit, perinde eſt ac ſi ipſus arma contrà ferat. Siquidem id ſuppeditauit, ſine quo bellum geri non poterat. Aut ſi quis inimicum ſuum per dolum nauigio ſolutili imponẽdum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue penſili teſtudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenũ ponat, futurũ ſperans ut eo hauſto pereat, tametſi non bibit ægrotus, tamen ueneficij poſtulari poteſt qui poſuit, propter uicioſam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic ſi detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum eſt. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentum: non effugiet temeritatis crimen, niſi illum inculpata ignorantia abſoluerit. Porrò ſi in loco non ad id deſtinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, niſi ſi quem occideris, aut uulneraris, aut ſi cui damnum dederis. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quòd ſi quid horum conſequutum eſt, cum lege tibi res eſt. Neq; tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe quæ

culpa

culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine dissita sint, inter quę tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam, idq; nō à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens bene mereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum, opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necē consciscceret: quod euentum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò posteaq; rem plenam discriminis, fortunæ arbitrio cōmissi sti, quia benè successit, hoc nomine lex te nō postulat: at idem si malè euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret inculpata ignorātia. Quid enim æquè formidandum erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos cōduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti nō solum non idoneam, uerumetiā periculosissimam Reip. Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiā è ciuibus uicio occidisse: tum extincti patrē id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici? Simplici opinor. At uxor & mariti mortem imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fermè tuis argumentis utetur. Indulgentissime filiū adamabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat. atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis durè (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uolūtatem, sed hoc tantū egisse, ut miserabilius sua dextra periret, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladiū in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc, quam in tuo negocio: & tamen negabis paternam necem ad te pertinere, atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneā fuisse, cur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necē sponte fugientis è uita. Alioqui futurū fuisse, ut & mater sibi fatum accerseret: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimē depellendum, & prodessent dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multò magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quòd causas parum idoneas dederis, hic ex causis multò minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamē idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filiæ & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium, Iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut nō solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcē obtineat: uerum uix etiam latebram inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimirum intelligat, quàm non inimicè, non curiosè (ut aiebat) secum

Adaptatio præsentis casu.

IIII.

An propter filium, ut tyranni dis oīs autorē et causā, occisum præmiū debeatur.

agam: ut quum possim in crimen ac poenam uocare, sat habeam ab honore non pro merito secludere. Aut sibi deberi praemium, uel hoc uno nomine, quòd iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum tyrannidis paratum haeredem, etiam si hunc euentum dij nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudentiam. Tu tibi praemiū peteres, si tyrannum suae furiae non essent ultrae? Dij quid uis potius dederint, quàm isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tuto licet: tametsi ad solam mentionem inhorrescit animus. Túne, inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrannicidae praemiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset Resp. quae dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnificem pateremur: & tuum caput ubicunq; terrarū latitares, diris imprecationibus deuouere mus, qui nos tua incogitantia, uel praecipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri praeter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur haec ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando aūt ante hac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiat, quàm eodem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter non ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris nō conuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadem urbe patitur? Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. praemium petitulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reipub. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel praefectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidem omnem in adolescentem oratione deriuares, quàm multa tu quidem non ex re, sed pro causae tuae cōmoditate comminiscebaris? Caeterum quàm in his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam aetate mitem, & qui omnem tyrannidis acerbitatem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, quae natura acerba, tempore miteſcunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, iamq; patri uiuo succedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis isthuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum è liberis rem domesticam ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negocium omne in adolescentē reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quàm dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragoedia tua non poterat? Quaeso te, an unquam auditum est Tyrannum aetate miteſcere? Quando tu desines ea quae sunt priuatorum, quae bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera molleſcit, limus dureſcit: ita aetate plerisq; redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis auaritudinē adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit saeuitiam aetas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrem imaginem? Spinam cogita, quae quo magis seneſcit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent aetatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nonnulla uitia senecta uel detrahit, uel certè mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, praeter uiciorum omnium incrementum adferre senecta quid potest? Nisi forte libidinē adimit?

Confutatio à cōsequētibus.

A conditione filij, à quo tyrānidē remouet ab incredibili.

Ab absurditate fictionis.

Ab aetatis accidentibus ex persona patris.

Quan-

Quanquàm iſta Tyrannidis quantula tandem eſt portio? Sed eſto fuerit ſanè propter ætatem ad uoluptates ſegnior, uerum erat faſtidioſior: unde fit, ut imbecillior ſit ad coitum, ad raptum auidior. Fortaſſe pauciores huic execabantur ephebi, ſed inſigniores. Pauciores producebantur uirgines, ſed exquiſitiores. Quur non autem & plures? uidelicet quo ſenile faſtidium optione & uarietate uinceret. Hoc ita eſſe, quot ego tibi teſtes citare poſſem, qui quo nobiliores ſunt, quo fortuna præſtantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitioſiſſimi ſenis cupiditate metuebant. An tu putas unà cum uiribus ſeneſcere libidinem? Multò ſecus habet. Imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adijcit cupiditati. Quanquam tyrannicum animũ his in rebus non tam uoluptatis uſus capit, quàm noſtra delectat contumelia. Vt frigeat in ſene tyranno Venus, certè feruet uigetq; malicia, ſæuicia, nocendi libido. Poſtremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum ſunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, ſuſpicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (Quid autem oportet omnia commemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at ſenecta, ſi quid pudoris, ſi quid humanitatis, ſi quid melioris ingenij à natura inſitum eſt, id omne multo ac diuturno flagitiorum uſu penitus exuit, & prorſum in immaniſſimam quandam feram abijt. Id ita eueniſſe, Iudices, in execratiſſimo illo ſene, quid ego coner argumentis docere, quum ſua cuiq; memoria abundè ſatis exemplum ſuppeditet? Quòd ſi iuuenis ſeſe gerebat inſolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuò tyranni nomine donabis. Ergo ex eadem tyrannide ſexcentos tyrannos facilè reddideris. Nam quis eſt omnino in tyranni familia, uel extremum mancipium, qui non ipſe penè tyranno ſit ferocior, uiolentior, ſceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil ceſſit. Quaſi uero non ſit iſthuc omni tyrannidi commune. Longe minima fructuum pars, qui ſolent ex tyrannide capi, ad ipſum redire tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri conſueuit: prædæ communiter in omnes diſtribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa ſcelerata: niſi dux ille, quiſquis fuerit, plus etiam permittat ſuis, quàm ſibijpſi. Solum nomen ſibi propriè uendicat. Et in nullos eſt tyrannus indulgentior, quàm in ſcelerum miniſtros: quippe quorum opera ſentiat ſuum imperium contineri. Proinde ſub unius umbra ſatelles omnis, omnis miniſter, familiaris, leno, tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridiculè fecero, ſi hoc quoq; coner argumentatione probare, Iudices. Vidimus, ſenſimus, experti ſumus, niſi fortè tam diutinæ calamitatis memoriam, tam pauculi dies obliterauerunt. Neq; enim eſſet res uſqueadeo miſera tyrannis, ſi unius modo foret toleranda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot ſacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenę, feris quàm hominibus ſimiliores? Neq; deſunt, qui ſe ſimulent apud tyrannum ſceleribus ſuis gratiam promeritos eſſe, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiſo tyrannicidæ præmium petes? Non in tantum omnem exues pudorem opinor. Sed pater ætate feſſus, omnem dominatum in filium tranſtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia committebatur. Sed iſthuc quantum abſit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuioſus, ut non poſſit experimento refellere? Ego tibi complures nominare ſatellites poſſum filio inſolentiores. Ad hæc, ueriſimile mum eſt nullius inſolentiam minus approbaſſe ſenem quàm filij, uel quòd odit omnem tyrannidis affectatorẽ omnis tyrannus, uel quòd intelligit ex illius facinoribus longè plus inuidię odijq; ſibi conflari. (Callidiſſimi autem tyranni eſt,

Confutatio ſignorum à proprio tyrannorum.

II.

tatenus legitimum imitari regnum, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quòd pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitijs, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quòd si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto nõ tyrãnum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par erat imputari cõmissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neque pueros emasculant, neque uirgines abripiunt, neque proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; phana dispoliant, neq; hæreditatibus manum injiciunt, neq; compilant ærarium, neq; tormentis excruciant, neq; quenquam jugulant, neq; armis uicos expugnant: neq; incendunt uillas. Totum hunc tyrannicum ludum per ministros exercent. In unũ tamen tyrannici nominis inuidia competit, in unum occidendum lex præmium instituit, in unum stringendi seruri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certè tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa pernicioſissimorum hominum colluuies latitat. Arbitror uobis, Iudices, sæpenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non longas modo, uerumetiam plurimas esse manus, plurimos oculos, eosq; acerrimos, plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quàm quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyrannide unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, neq; ullũ aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantumlibet iuuenis insolentiam, uiolenti amq;, præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: tyrannũ certè uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animantur: idq; unũ forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: non sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedãt: pro una rescissa dextera, multq; robustiores subpullulent: unius uitæ te dominum, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen? quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certè sanẽtur? At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo antè magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorẽ cessisse. Qui conueniteundem & satellitem & tyrannum appellari? Tum si cessit, non igitur usurpauit tyranni nomẽ. Con-

Opponit uerba legis.

tractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formula cõtraxit. si quis tyrannum occiderit, præmium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cõmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcunq; illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannum: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, non syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus: libertatem peperi, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei autori præmium præstituit.

Satel-

Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quàm grauem, quàm ferocem, quàm scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sanè res tota tyrānidis filius: pater nihil nisi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quàm meram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita dilucidis, ut perspicuum magis nihil esse possit. & commentitiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium adferre? Ego Iudices, nullum in Remp. exemplum pernicioſius induci posse iudico, quàm si consuescant homines calumnioſi à præscripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quisq; suum maximè ideoneum comminisci queat, id Iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sententia queri solere, nisi quum in scripto quiddam apparet ambiguè, obscureue dictum: aut quum ex uerbis & euentu absurditas quæpiam extitit, eaq; manifesta? In priore non cuiusuis cōmentum, sed iuris prudentium responsa, sed Iudicum sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa cōpellit aliquantisp à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaq; periculum uidetis Iudices: alterum ne superstitioſa cauillatione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducamur: alterum ne passim à præscripto discedendo, leges omneis & iudiciorum religionem subuertamus. Quorū illud quidem multò leuius est: propterea quòd uix unquam accidat, ut legislator obscurè quid uoluerit, explicuerit: aut absurdum quiddam exoriatur. Hoc multò periculoſissimum, pernicioſissimumq;. Etenim quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo pœnam effugiat, non facile possit aliquo commento subuertere? Neq; quisquam non elabetur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atq; ut cuiq; cōmodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro tyranno satellitem, pro homicidio tyrannicidiū: & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim Iudices religio, uestrū iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurum est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas diuersasq; litigatorum cōiecturas spectare necessum erit? Ergo quum in omni causa maximopere cauendum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur: tum in hac nō periculoſum modo, uerum etiam absurdissimum: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usque adeo infantem, & uerborum inopem fuisse, ut dicere non potuerit: qui quouis modo Tyrannidem sustulerit, huic præmium est, si modo istuc sensisset? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidem per satellites & præfectos exerceri solere, permultóſque in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratiores: atque ut ita dixerim, Tyrannicos magis, et omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: nō quòd illos uita dignos iudicet lex, sed quòd unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorem. Tuum erat legi simpliciter parere: neq; eius uerba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis, interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hic spectandum, Iudices, quàm inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quàm maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præterea leges iugulandi homines, se-

Concessio. Etiam si fil. us tyranni maximus fuerit, tamen occidē dū non fuisse.

Locus à legibus, cas nō temere à uerborū ui deflectē das: & interpretādas esse

A periculo.

A consilio legislatoris.

Aliud à periculo.

mel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatũ, quo tãdem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere uoluit, hoc alus sibi uolet in ditissimum quenq; ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannũ eum appellabit, & ueneno aut ferro adoriet. Postremo si cui magistratus nõ placebit, si cui iudex erit inuisus, nõ dubitabit è medio tollere. Porrò ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut sycophãtam consulet (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationẽ uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atq; ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen neq; conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominẽ indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidẽ animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunq; pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstres te mortem effugere nequiisse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Verùm tamen facti sui rationem reddere cõpellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atq; (ut ita dicam) ultrò semet reũ facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi susceptí magnitudinẽ lex præmium quoq; proponit: at ita, si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si sceleſtum alio scelere sustuleris: neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc factum tuũ secunda illa ratione defendit. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in Imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciẽ eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, pœnas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potes competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyrannũ appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hãc in uitã alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quàm uitã: uidit in extinctum facile uarias causas confingi etiam impune posse, quandoquidem ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titulis suum quisq; dolorẽ posset prætexere, si post occisum hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quòd grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quã multa concedit reo, quàm malignè agit cũ actore, quẽ non nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei qui defertur: quàm liberã Iudicũ reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putes, ut cuilibet permittat uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in

A uoluntate & fine legis.

Amplificatio à rei qualitate.

Epilogus.

cuius-

cuiuſquam uitam graſſari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uerorum addo notorum: dicas parricidam, ſacri legum, inceſtum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic unus multis tyrannis erat ſceleratior, peſtilentiorq; ciuitati. Ad iſta tam multa crimina lex tibi uerbo reſpondebit. Nihil moror q̃ fuerit ſceleroſus, qui periit: in unum tyrannum tibi ius feceram occidendi, in re liquos in ius trahẽdi. Si detuliſſes: auditus, reuictus, damnatus à me palàm pœnas dediſſet, omniq; Reſp. ſalubri exemplo fuiſſes. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro ſaluberrimo exemplo, perniciſſimum in ciuitatem induxiſti, & legum inſtaurationem, à legis uiolatione auſpicaris: hoc eſt, malis malo mederi ſtudes. An me clàm eſſe putas, quàm multi ſint in hac turba uita indigni, morte digniſſimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus ſeruo: ſunt fora, ſunt tribunalia, ſunt Iudices, ſunt carceres, ſecures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magiſtratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi eſt inuiſus ille, niſi quòd mihi parere recuſat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permiſero. Si iuuenem occidiſſes, quòd non alia patuiſſet ad tyrannum uia, darem ueniam neceſſitati: nunc occidiſti, non obſiſtentem, non auxilium ferentem patri, ſed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus diſceſſiſti, tyrannum nec impetiſti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrũ ex uſu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquiſitioribus excruciatum ſupplicijs, exemplum omnibus ædere. Neq; hæc dico Iudices, quaſi parum gaudeam pariter cum patre ſublatum filium: utinam eadẽ opera ſimul omnes tint oppreſſi, quibuſcunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet, ſimul & gaudere, q̃ deorum bonitas nobis hanc rem benè uerterit, et tamen non committere, ut huius temeritas, ſi iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, ſed de legis uiolatæ maieſtate. Non enim par eſt, ut cuiquam perſonæ præter ius extincti odium in ſcelere ſuffragetur. Neq; tam ſpectandum in quem comiſſum ſit facinus, quàm quo exemplo commiſſum. Alioqui quur non eadem opera fas ſit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones graſſari? Bonam tyrannidis partem uxor ſæpenumero ſuggerit. Ad ſummam immanitatem nonnunquam liberus aliquis, aut uernula inſtigat: quur non & hos iugulas, ſi tibi ius eſt æſtimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quòd eſt aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius ſit occidendi. Finge eſſe qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus ſit incendere, imò qui iam conpluribus locis ignem ſubiecerit, ſed incẽdium ſubito exorto imbri reſtinctum: autorem non obſcurum, uerũ abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuum factũ approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocẽtior? Tanto nimirum, quanto eſt atrocius ciuitatem ſemel funditus euertere, quàm expilare: ciues uniuerſos uno igni finire, quàm in pauca quædam ſæuire capita. Et tamen in unum tyrannum ſtringendi ferri poteſtas priuatim permittitur. Illum deferẽdi modo ius habes. Hic in re tã aperta legis mentẽ calumniari, & nouo interpretamento tuũ facinus palliare: quid tandem aliud eſt, q̃ legum autoritatem euertere, atq; id per cuniculos quoſdam agere, quòd tyrannus palàm acui facere conſueuit? In recipienda lege fas eſt populo cauſam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam uſu comprobatæ, ſimpliciter oportet obtemperare. Neq; enim exiſtimandum eſt maiores illos noſtros, uiros ſine controuerſia ſapientiſſimos, ita ſine graueiſſimis rationibus inſtituiſſe, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, feneſtram aperiendam

Amplificat confirmatiõe

Præoccupatio.

Redit ad argumẽtum ſuperius. Non quicquid tyranno nocẽti uis aut æq; nocens occidendum eſſe.

Redit ad autoritatem legũ.

ciuibus non putauerunt: deinde perſpiciebant tyrannidem fatale quoddam eſſe Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, q̃ malè exagitaretur: neq; poſſe ſemel tolli, niſi tyrãni ipſius cæde. Quo ſubmoto, uidelicet q̃ legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus eſſe priuata audacia, nimirum illis in reip. adminiſtrationem uindicatis. Quod ſi tyrannus in ius uocari potuiſſet, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permiſiſſet. Videbant & illud: tyrannidem nõnullam habere monarchiæ legitimæ ſpeciem: hoc tantum intereſſe, quòd in monarchia populus regi paret, rex legibus: in tyrannide omnia unius libidini ſubiecta ſunt. Rex publicam ſpectat utilitatem, tyrannus priuatim ſuam: unde publicitus expedit, ut tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum autoritatem in priſtinum ſtatum reſtituat, atq; id unius (ſi fieri poteſt) capitis iactura. Nam hæc moderatione in fatalibus illis peſtibus, quæ totum Reip. quaſi corpus corripiũt, legum prudentia conſueuit uti: ut exemplo magis, quàm admiſſi talione morbo medeatur: ne dum ciuitatẽ ſanare ſtudet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc eſt q̃ in ſeditionibus publicis non niſi in ipſos autores conſueuit animaduerti, reliquis quos tempeſtas illa cõmouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egiſſent. Quæ poteſt autem peſtis eſſe fatalior, q̃ tyrannis? Quæ ſeſe latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio ſyncera poteſt eſſe? Omitto iam quicquid eſt ambitioſorum, ære alieno obſtrictorum, ſcelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota ſentina hominum tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm ſceleratis ſint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunis ſuis, uel rectum iudicant ſeruire tempori. In hoc itaq; rerum ſtatu leges non extinctæ, ſed oppreſſæ modo, cautim & circumſpicienter agunt, intelligunt hoc ſulcus citra ſummam ciuitatis perniciem exaſperari non poſſe, unius capitis diſpendio cõmodè ſanari poſſe. Quare docto cuipiam medico præmiũ oſtendunt, digito demonſtrant, quod membrum ſecari uelint, quibus abſtineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram ſecuiſti. Illæ tyrannum, tu tyranni ſatellitem occidiſti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inſcitè exagitato, totum hominem in extremum uitæ diſcrimen adducat, quo qui hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc de cædis reum ago, aget alius fortaſſis, cuicunq; lubitum erit: uerum illud modo conſilium fuit, oſtendere tibi quàm inſignitæ ſit impudentiæ in ea cauſſa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poſcere præmia, in qua nequeas obtinere, ſi modo tecum exactius ac ſeuerius agatur, ut graueis pœnas effugias. I nunc & curioſum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuiliter tecum agam: ut quum te poſſim in graue diſcrimen uocare, ſat habeam legis & Reipub. cauſam defendere, ne circumuẽta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni ſit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus iſthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipſi cupio perſuadere: & facturum me confido, ſi modo tantiſper animum poſſis attendere.

Correctio.

Locus ab imo ad ſummum.

Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos ſummatim totam cauſſam ob oculos reuocemus? diſpiciamusq; quàm multa tuo in facto deſiderentur ad id, ut legi ſatisfeceris: & quantum tu ſis hallucinatus, quum multa diceres etiam ſupereſſe? Tria quædam requirit lex, & ita requirit, ut ſi quod libet horum deſit, aut pœnam te, aut certe nihil gratiæ debere ſe credat. Quorum ego non unum aliquod, ſed unumquodque deeſſe docebo. Quod ſi facio, utrum æquo animo cedes præmio, an impudenter petere perſiſtes? Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint, non eſt quòd tyrannicidæ præmium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam complectitur. uel quid ſperaris, uel quid propoſueris. Nam ſi tyrannum per imprudentiam occidiſſes, ſi præter propoſitum, non magis profecto præmium tibi debeatur, quàm

I Animus.

si quis tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris, excutiamus. Quanquam isthuc leges non ita ualde curiosè pensiculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si tyrannum interfecisses, quo tyrannidem ipse occupares, utrum præmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulciscereris, tyrannum occidisses, atq; id esset palàm, num præmium auderes poscere? Quid, si latrones tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorem aspirarent? Quid si quis tyranno priuatim infensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei tyranno uenenum dares, dedisses q;, num quæso, tyrannicidæ præmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu, alioquí tam glorioſus, quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare nõ dubitem, qui tyrannum quum tutò licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reipub. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbè præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solum uolens præteristi, uerumetiã periculosè in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contemptorem: magni tamen refert, qua ratione tyrannidem tollere aggrediaris. Iam eñ omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non tyranno tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè tyrannidem, idq; noua quadã & inusitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec sinam ferre præmium, propterea quòd ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid si tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rursum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire posses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerseret, atq; id euenisset, utrum te tanquam tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tanquam immanem & ferum hominem execraretur, qui in eam ſquieris ætatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda uideatur? Quin ergo? Vtetur tuo maleficio Respub. cæterum exemplum haud quaquam probabit. Quid si tyranni uxorem, quam ille miserè deamaret, per uim constuprasses, atq; ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est, Conferam tuo facto propiora. Quid si tyranni medicus quum esses, ueneno ægrotanti dato, illum sustulisses, utrum ut uenefícum oderit te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannũ sublatum gaudebit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si quum te tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? Denicq; si per magicas imagines ac maleficas quasdã deuotiones tyranno uitã ademisses:

II. Actio.

utrum

utrum à lege præmium, an pœnam expectares? Atqui tyrannidem utcunq; sustuliſti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam pernicioſum in Rempub. non recipit: ut conſueſcant ciues ſcelus ulciſci ſcelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momẽti ſit in modo, uiaq;, ut factum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non ſtatim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet, ueneno aut incantamentis non licet. Cur ita? Quia peſtilens exemplum omnino tractare uenena. Nec id ulla cauſa quantumuis honeſta, ſinit in ciuitatem irrepere. Quid quòd ne hoſtem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas eſt? Nam nuſquam nõ improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta ſunt. Quòd ſi modus facti ſpectatur in his, in quibus nullum petitur præmium, quanto magis id fiet in his, in quibus ſummũ petitur. Lex triumphum ſtatuit ei, qui certum hoſtium numerum fuderit. Fuderit aliquis nõ acie, ſed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis ſpectare poterũt triumphantem, an potius ſicuti ueneficũ oderint, auerſabuntur, execrabuntur? Quid quòd priuatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in ſplendidiſſimo facinore, ut à quo conueniat omnem ſceleris ſuſpicionem abeſſe? Age illud tecum reputa, ſi medico mercedem pactus eſſes, quo te morbo leuaret, atq; ille nõ pharmacis, ſed maleficijs & incantamentis morbum exemiſſet, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clamabit ille, morbo te leuaui, qua uia quid iſthuc tua refert? Hoc tantum ſpectabas, ut morbo liber eſſes, ei rei merces eſt promiſſa. Ingratum te uocabit, qui niſi ſua opera, ne eſſes quidem, qui præmium negare poſſes. Tu protinus reſpondebis, opinor, medico te præmium eſſe pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, niſi rem malam ei, qui beneficium malè dederit. Quanquam ne dediſſe quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare eſt incommodũ, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori ſubuenitur. Atq; iſtam litem uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior eſt tecum cauſa legi, quàm quæ tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercedula diſceptaretur, hic de publico honore. Ibi falſus eſt unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quiſquam ciuium circumueniatur. Ibi ſalus data, certa quidem & efficaci, ſed ſuſpecta & improbata uia: hic nefario ſcelere (quur enim non ſic appellatur homicidium, quod in ciuem contra legem admiſſum ſit?) non libertas reſtituta, ſed in extremum diſcrimen adducta Reſp. quandoquidem tuũ factum perinde habet, ac ſi medicus quiſpiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio miniſtret: quod tamen ægrotanti (ita ut non raro conſueuit accidere) per occaſionem morbum adimat. Qui reualuit, ſuis fatis acceptum feret quod uiuat. tibi mortem, tametſi uitarit, imputabit. Neq; ſua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac ſtudioſe pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quòd tui fuerat officij, aut non ſuſcipere negocium, aut fidem ſimul, & artem, & induſtriam, ac diligentiã, & quicquid à probato artifice ſolet requiri, ad curam adferre. Sed age, ſinimus adhuc poſſidere te, quod dudum ſumus largiti: ut planè iſta uia tyrannum occideris, citra ullum Reip. diſcrimen. Lex non approbabit facinus tuum: niſi non tantum à crimine, uerum etiam ab omni criminis ſpecie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potiſſimum adhibita eſt in ciuitatem, ut maleficium omne ſecludat, incolumitatem ſuam quam conueniebat, aut Deo cuipiam, aut certè Dijs ſimillimo homini acceptam referri, ſceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, niſi Tyrannum ipſum, quem nominatim indicauit ipſa, quaq; permittit uia ſuſtuleris: ne per rimam iſtam periculoſum exemplum in Remp. irrepat. Poſtremo non niſi ferro, non clanculariis ac maleficis artibus: niſi uirtute, niſi manu, niſi uitæ tuæ manifeſto contemptu tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc

tantum

tantum ſpectat lex, ut Tyrannus in præſens ſubmoueatur: uerum illud multò magis reſpicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros eſſe fortes, qui non uereantur uitæ ſuæ diſpendio patriæ commodis conſulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in poſterum ab affectatione tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum eſſe tyrannis ſatis tutum præſidium: quandoquidem illud nemo neſcit, qui uitæ ſuæ ſit contemptor, eum eſſe alienę uitæ dominum. Nam quod omnino ſatellitiũ, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduerſus huiuſmodi animum Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem ſua uita benè credat emi? Poſtremo autem: ut maximè tibi conſtet animus, ut conſtet uia, id quod eſt totius negocij caput, non effeciſti. Tantũ enim abes ut tyrannum occideris: ut quantum in te fuit, tyrannidem maiorem in modum auxeris, interfecto tyranni filio. Quid autem refert, malitia, an ſtultitia Remp. in diſcrimen adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius: Intempeſtiuam beneuolentiam nihil à ſimultate differre. Tantum abeſt ut occideris tyrannum: ut ne ſuſpicari quidem potueris id euenturum, ut ipſe ſemet occideret. Sed iuuenem occidiſti patre inſolentiorem: quid tum poſtea? ſi patri & huius ſcelera lex imputat? Magnum proinde tyranni ſatellitem, non Tyrannum occidiſti. Sed paratum tyrannidis hæredem occidiſti: in tyrannidem ſuccedit, qui prior, qui potior eſt in occupando. Verum eſto ſanè, certum hæredem ſuſtuleris: igitur qui tyrannus erat futurus, interemiſti. Atqui quod futurum eſt, id nondũ eſt. Porrò lex eum qui iam tyrannus ſit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui ſtatuam ex pacto debeat, & rudem truncum præſtiterit, fidem perſoluiſſe uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur ſunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium poſtulandum ſupererant? Vides quàm ne unum quidem omnium tibi conſtet, quorum nihil oportebat deeſſe. Volui, inquis: id demum uoluiſſe te lex credit, quod effeceris. Poſtea è re nata propoſitum eſt commutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è curſu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui ſudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidiſti denique: uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex uſu publico fuerat occidi. At benè uertit ciuitati, quod feciſti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Palladem Articis fuiſſe ferunt: de qua prouerbium extat: quòd Athenienſium malè conſulta, in bonum exitum uertere conſueuit. Non tu leges ſeruaſti, ſed ſuſtuliſti: non libertatem reſtituiſti, ſed numen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, ſua commoditate à nobis auertit, quod tuam ſtulticiam nobis uertit in occaſionem reſtituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum conſtituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum ſemel in periculum uocaris, ne pro ſimplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rurſum in diſcrimen trahere conaris, ne ab iratis ſuperis in priſtinam ſeruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum inſinuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuerſam uendicas, ex quo præter pœnam temeritatis, nihil ad te redire merito poſſit? Si Reipublicæ, ſi Iudicibus probare potes, animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reipublicæ cauſſa recuſarit: ſi facinus non ſcelere, non pernicioſo exemplo, ſed legitima uia peregiſti, ſi fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Republica poſcere, aude nobis ſeruatas leges, reſtitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipſum quod hic lege & apud Iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obſtiterim: aude ciuitatem ingratitudinis inſimulare, niſi laudem

III Effectus.

Peroratio.

promeꝛ

promeritam persoluerit: aude Iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contrà: si suspectum quid uoluerís, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sis pudor, ac desine tandem improbè præmium flagitare, quod nulla ratione promeruerís: pœnam, si sapis, incipe deprecari. Isthuc fortassis abæquitate Iudicũ, à ciuitate deorum munere læta, queas impetrare. Neque enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare isthac in caussa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uerè restitutas uideri uis, sine nostram autoritatem primũ in hac tua causa ualere. Longè plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si parueris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus ędideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuiq; uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stulticiæ notam mihi inurere: ut in posterum te cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorũ ei præmiũ decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi deos, quos uix denicq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placaui, commoui, propicios reddidi, denuo per ingratitudinẽ iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quòd si te neq; leges, neq; Respub. cõmouet: certè Deorum orationẽ uereri debes, quos ita tecũ agere putato. Quid tu in nostræ laudis possessionẽ ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur nõ sinis nos in hanc ciuitatem perpetuo benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cõmoditati nostræ: & quòd Rempub. seruauimus, cuius tu pars es, & quod cõmoditate nostra tuam periculosam stulticiam, uel scelus potius in maximam felicitatẽ uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitijq; adfuíssemus, quid aliud tu quàm perieras, & per te Respub. Quòd si planè contendis, ut præmium aliquod feras, abundè magnum præmium à nobis persolutũ est, quod per nos res à te male instituta, benè uertit. A legibus meritò maior relata gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiatur, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoq; nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitũ uelle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus autoritatẽ adimere. Sed finem facio, nimirũ extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestræ partes sunt Iudices, statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundũ Rempubl. sententiam dicere, an secundum hunc glorioſum ostentatorẽ pronunciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sæpius exprobrandam, & breui fortassis à superis iratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandã. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum restitutarũ seueritatem, & Iudicum sapientiam aduersus unius iniquã postulationem ualuisse.

ABDICATVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insania correptam, sanare iussus, abdicatur.

Argumen-

ARgumentum Orationis infra patet. Porrò genus Iudiciale est, Status qualitatis. Sub hac enim & Abdicationis causas Quintilianus ponit, quarum duas species facit: alteram Criminis perfecti, & alteram imperfecti, ad quam & præsens caussa hæc pertinet. Exordium maxima ex parte querela constat. Nam et de iniquitate patris conqueritur, qui se non secundum artem, sed ad præscriptum curare iubeat, et de ingratitudine, ut qui pro beneficio restitutæ sanitatis, eam sibi nunc gratiã referat, ut iterum abdicare cogitet, hanc querelam personarum, suæ & nouercæ uidelicet, cõditionibus amplificat, Inuidiæ paternæ accusationis etiã occurrens à consueto et more patris, id quod statim ab initio facit. Exordium Propositio sequitur, cui Narrationem subnittit, non tam exponendæ actionis gratia, quàm ut anteactã uitam suam & beneficium in patrẽ collatum iudicibus commendet. Confirmatio tribus locis consumitur: primo, quo ostendit non licere patri, ut in familiam receptum, denuo abdicet, à caussa legis & uoluntate legislatoris, quod argumentum similitudine et fictionibus, seu παρὰ τὸ δοκοῦν amplificat. Secundo, quo iniquum esse docet, se, tam bene meritum de patre iterum abdicari, & pro præmio, pœna affici. Hic locus uariè amplificatur, ex qualitate beneficij, à conditione personæ, à difficultate & accidentibus artis, à natura & lege &c æt. Postremo, neq; caussas abdicationis satis idoneas aut efficaces esse probat. Neq; enim se quicq̃ peccasse, neq; nunc cogi debere, ut arte sua ubiuis utatur, idq; exemplo reliquarum artiũ, & ob artis huius cõditionem & præstantiam, deinde ex sua persona, qui illam non impensis patris, sed tum, cum à familia alienus esset, didicerit, alioqui etiam necessitatem quandã rei absurdã consecuturam esse. Deniq; non posse curari hunc morbum: quo loco multa de qualitate corporũ, morborum & medicinæ in genere disputat, ostenditq; etiã si aliàs sanabilis hic morbus esset, in nouerca tamẽ suspicionis periculũ sibi metuendum esse, si quid ipsum fallat, aut ars desit uat, atq; ita Orationem cõcludit, admonens patrem periculi superioris, in quod ne iterũ per irã & indignationem recidat, cauere ipsum iubet.

AVD quaq̃ noua sunt hæc Iudices, neq; miranda, quæ in præsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc ira scitur modũ, uerũ hæc lex illi facilis est, & assuetus ad hanc causam accedit. Verũ illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium sit crimẽ, q̃d mihi possit imponi, tamẽ in periculũ uocor, ne pœnas dem artis nomine, nisi huic iubenti p̃ omnia parere possit. Qua quidẽ re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerumetiam præter æquum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat & patris iracundię mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, cæterum iracundia magis etiam exasperatur. Quódq; est omnium grauissimum, erga cæteros omneis sanus est, in me unum insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursum ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob idipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sæpius ejicerer domo. At ego quidem in his quæ præstare queam, ne expecto quidẽ patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porrò in hac muliere multò etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouercæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim probabeinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximè tamen mei ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubeor præstare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facilè fuerit ex hoc negocio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem

Inuidiã paternæ actionis remouet à cõsueto.

Querela de indignitate rei, et ingratitudine patris

Amplificatio à suaperſona

A perſona nouercæ & periculo.

Docilitas.

Propoſitio.

Narratio. dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contra dicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerumq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus q̃ longissimè abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddã prospiciebã, ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulò post irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuicia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti par erat tacere frugi filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque ut accerserer operiebar. Neque enim erat quiequam, quod illi propriè imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerum illud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis terminos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut commodè possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut ægroti seruemus. Quòd si uiderimus iam inualuisse, superasseq;, nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerũt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse prospicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pẽlitatis singulis, ita demũ aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniãtes curationem meam: iamq; parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret, utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assiduã conuiuens ægro tanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum, ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne iderem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerserem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarũ, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati, cognouitque omnia. Familiares admirabãtur: denicq; laudabat & nouerca, ac palàm omnibus utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari pessum, neq; contentus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficum appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum complurib⁹ attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem ilico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioque solet accidere.

Non

Nos igitur ut eſt conſentaneum, in complexibus & animi gaudijs uerſabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo poſt ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impoteti. Nam ſtatim obſeruabam, ut naſcebatur malum, Neq; enim ſimplex erat aut leuis inſaniæ ſpecies, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa ſigna, inſanabili laborantis inſania, tum illud commune in hac obſeruaui muliere. In cæteros placatior eſt ac mitis, atq; illis præſentibus conquieſcit morbus. Quòd ſi quem cõſpexerit medicum, imò ſi uel audierit tantum de medico, in hũc ſupra modum incenditur. Quod & ipſum argumento eſt, illam graui & inſanabili teneri malo. Hæc cum perſpicerem, equidem acerbè ferebam, miſerebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel cauſſam, uel morbi magnitudinem, iuſſit uti medicarer, ac ſimile pharmacum exhiberem: arbitratus idem eſſe inſaniæ genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ ſimilem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat ueriſſimum dico, fieri nullo pacto poſſe, ut mulier ſeruetur, fateorq; me morbo imparem eſſe, indignatur ac ſuccenſet, aitq; me ſtudio detrectare, ac mulierem deſtituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atq; huic quidem accidit, quod ſolet ijs qui dolent. Succenſent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamen ego ſanè pro uiribus illi reſpondebo, tum meo ipſius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege ſumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat ſibi non eſſe poſthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neque enim legislator omnibus, ô pater, iſtam poteſtatem permittit, neq; uti quoſlibet filios, neque quoties libuerit, abdicent, neque quibuslibet de cauſis. Verum quemadmodum patribus conceſſit, certis de cauſis iraſci, ita proſpexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Eaq; gratia iuſſit, ne libera eſſet, ac citra iudicium uindicta: ſed ad Iudices uocat, æſtimatores conſtituit, qui neq; per iracundiam, neque per calumniam, quod iuſtum ſit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob cauſas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falſæ calumniæ credens: ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neque indefenſa cauſſa liberos ſtatim capi, uinciq;: uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcuſſum relinquitur. Quandoquidem ſolum hoc autoritatis datur patri, ut ad Iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an meritò accuſet, id penes uos, qui iudicio præſidetis, ac nondum ſpectate crimen, quod mihi imponit, cuiuſq; gratia nunc indignatur: uerum illud prius expendite, num poſthac illi ius ſit abdicandi, qui ſemel abdicauerit, iamq; ſit uſus facultate, quam lex cõcedit, atq; hãc paternam poteſtatem expleuerit, deinde rurſum in familiam receperit, ac ſuperiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certè iniquiſſimum iſtud eſſe dico, ut liberorum quoq; ſint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus: utq; lex nunc irato inſeruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum eſt: rurſum ut eodem modo ualeat: in ſumma, ut ius ſurſum ac deorſum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uiſum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuiſſet. Porrò ubi ſemel poteſtatem abſumpſerit, ac lege ſit abuſus, iracundiam expleuerit, poſt hæc rurſum in familiam receperit, & in hanc opinionem diſceſſerit, ut frugi putet, in his perſeueret neceſſum eſt, neq; poſtea reſiliendum, aut retractanda ſententia, neq; reſcindendum iudicium. Neque enim ſcire poterat, opinor, is qui natus fuerat, fruginè, an contra eſſet euaſurus. Atq; hanc ob cauſam permiſſum eſt, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiuſmodi eſſent futuri neſciebant. Cæterum ubi non coactus

Confirmatio.

Locus cõis de cauſa & poteſtate iudicium.

1. Locus. Non licere patri ut iterum abdicet.

A cauſa et uoluntate legis

sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatum recepit, quadeinde ratione possit mutare factum, aut quis legis usus supereſt? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reduxisti? Cur legem irritam feciſti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neq; enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcunq; mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursum ualeant, iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quandocunq; tibi usum fuerit. Semel genuisti, semel educasti, pro his semel item abdicare potes, atq; ita pores, si istud meritò facere uidearis; uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram damnarit, rursum ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euanuitq; priuilegium, nec huicuni quicquã ualens, quippe ante hac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronũciatum existimat, permittitur alios adire iudices. Porrò si qui ipsi suapte sponte Iudices, constituerint, delectisq; arbitris causſam commiſſerint, poſthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse, in quem ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaque non conuenit pœnitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum poſt toties pronunciatam sententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consilium, meq; in familiam reuocasti, rescissis decretis superioribus, confirmans illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proximè statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abste decretum, id probasti, id ratum feciſti. Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel factum, iniquum est rescindere. Porrò eum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiaq; accersitus, quæso num par est rursum expellere, & eadem familiaritate priuare sæpius? Age quid si fortè seruus essem, ac tu quidem primum improbum esses ratus, in uincula coniecisses, deinde ubi cognitũ est me nihil peccasse, manum misisses, nũ tibi liceret, utcunq; contigerit irasci, rursus in eãdem reuocare seruitutem? Minimè liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuò ualere. Ego cum pluribus etiam argumentis docere possim, nõ esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tũ imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac causſa suffragetur ars) tum iuuenẽ, nunc ætate prouectum, ut ætas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortasſis hoc quoq; uerũ tum quidem, etiam si nullo commisſo peccato, ut ego quidẽ dixerim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porrò cum nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Quare quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus sanationem illam huiusmodi factis pensет, nulla meritorũ habita ratione, sed usqueadeo facilè mandarit obliuioni, atq; in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eiiceretur, neq; solum non meminerit iniuriæ, uerum etiam & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit?

Confirmatio legislatoris.

Amplificatio à simili.

Epilogus.

A fictione.

Aliud à fictione:

Transitio.

II Locus. Iniquũ esse se abdicari.

A meritis.

Neq;

Neque enim exiguo ludices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porrò quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curandũ susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem red didi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me crimi-naris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui fit, ut eundem non multò potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatq; ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiũ, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem ludices, huic concedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit: ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, siquidem quod æquũ est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commisissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facilè ignoscere: maximè si tam ingens sit beneficiũ, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc cõpetere puto, quẽ seruaui, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iã desperarent, seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opinor ad meriti mei cumulum accedit, quòd cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liberè essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adnisus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrẽ seruaui, de abdicatione me purgaui, iram benenolentia sedaui, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhausisse laborum? dum assideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nunc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens, ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimũ, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuante malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt facienda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri facilè pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnẽtur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proximè adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora

Amplificatio beneficij à morbi difficultate.

Obiectio ingratitudinis.

Affectione.

Alia amplificatio à fuacõditiõ et difficultate artis.

Enumerat labores et molestias artis medicæ.

facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia sustinuerit, qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium expugnatu difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu cõcedetis, atq; eum cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego naturæ parens iudices, patrem mihi ipsi seruo, cui stodioq;, etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniustè prosequentem odio. O filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uicio uerto, patre compellente, quod odio habitus, eum præter causam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quæ filios nihil commeritos familiæ seruant, tum naturã, quæ parentes ad uehemens natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam nõ adiungit atq; addit, aut quod est mimus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur amorem: sed ô calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentẽ expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauẽtes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra natum legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: leges bene cõditas, malè interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias. Cõtumelia afficis benemeritũ. Offendis naturã. Cur legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium, tanquam aduersus multos sæpius tentes. Nec finis in supplicijs quietem inuenire, quæ uelint in beneuolentia liberorũ erga parentes conquiescere: quam quam alioqui ne positas quidẽ aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non solũ non refert gratiam, uerumetiã punire conatur ob ea ipsa quibus adiutus est beneficio, cõsiderate num quicquam facere possit iniquius? Itaq; non posse hunc iam abdicare demuo, qui paternam potestatem semel exploerit, ac lege sit usus: præterea nõ esse æquum, eum qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiaq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autem ad ipsam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus, licere quotiescunq; uelis abdicare, utq; præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritũ, haud tamen simpliciter opinor, neq; quibuslibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis cõditor. Quicquid utcunq; criminatus fueris pater abdicato, ut satis sit tantũ uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verũ uos istud expendere iubet Iudices, num grauibus ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in præsentia considerate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insani am sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his, nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse cõiunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prætermisit? Quando foris cubuit? quas intempestiuas potationes, quas comessationes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipuè lex permittit abdicare. Cæterum cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbi pœnam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quòd eam curare iussus

Alia amplificatio à natura & honestate.

Alia, à lege.

Transitio. III. Locus. Nullo iure se abdicari.

Ab antecedentibus.

recusas

recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non ita obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atque ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porrò cætera nostri iuris arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maximè si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cuipiam pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam. Rursum musico: Hanc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quòd non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, utilitatisq; conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur, ac iustum est ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usquam neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura: neque in seruitutem trahatur legis: neque timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usqueadeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs precibusq;, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ui metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultro ac lubens accedat oportet, immunis à recrepatione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores, præeminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum studij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quam rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui non sinas me, à meipso mihi partis liberem. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, quum nihil adiumenti cõtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxisti? Quem pharmacorum apparatum comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necessariarũ indigẽs, à præceptoribus mei misertis sum eductus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarũ odium, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerum esse dominus, quas mihi paraui, tum cum mihi non esses dominus. Boni cõsule, si quid ante hac ultrò, nullo prouocatus officio, benè de te sum meritus: cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem reposcere. Cæterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio tuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquẽ, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; metipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruituturos accepturi, & ad omnia quæ iussissent obtẽperaturi. Quare quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantem restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atq; hæc quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq;

A qualitate causæ.

A similib.

A conditione artis.

A tua persona & instrumento artis.

A consequentibus.

ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperaſſem. At nunc tandem perpendite, cuiuſmodi ſint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem inſania, ſanaſti: inſanit autem & uxor, eodemq; tenetur morbo (ſic enim opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modũ deſtituta eſt: tuq; potes omnia, id quod re demonſtraſti: ſanato hanc quoq;, ac morbo leuato. Id ſi quis ſimpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præſertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autem me auſcultetis artis nomine reſpondentem, intelligetis nimirum nec omnia eſſe noſtræ facultatis, neq; conſimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia omnibus efficacia. Actum palàm fiet, quantum interſit, nolis quippiam, an non poſſis. Vos interim patienter auſcultate me, hiſce de rebus philoſophantem: existimantes nec inelegantem fore, nec extra cauſam, nec alienam à re, nec intempeſtiuam de his diſputationem. Iam primum naturæ corporum, ac temperaturæ, haud quaquam eædem ſunt: tametſi maximè in confeſſo eſt, ẽſdem ex elementis conſtare. Verũ alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorum, quæ neq; ſimilia ſunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadem conſtitutione. Vnde neceſſario conſequitur, ut morbi quoq; tum magnitudine, tum ſpecie differentes, his accidant: utq; alia ſanatu ſint facilia, atq; ad curationem ſponte propenſa: alia rurſum prorſus deſperata: ut quæ & facillimè corripiantur. & grauiſſimè à morbis præhendantur. Proinde ſi quis exiſtimet, quamlibet febrim, aut quamuis tabem, aut peripneumoniam, aut inſaniam, quolibet in corpore unam atq; eandem eſſe genere: is nõ uideatur ponendus inter ſobrios: neq; doctos, neq; inter eos, qui in rebus huiuſmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem maſum in hoc corpore facilè ſanabitur, in hoc minimè. Quemadmodum uidelicet triticum, ſi idem in diuerſos ejcias agros: aliter proueniet in plano ſolo, profundo, irriguo, aprico, uentis ſalubribus expoſito, exculto, nimirum ubere, læto, copioſoq; fructu: Rurſum aliter in montuoſa petricoſaq; terra, aliter in opaca, aliter in ſubiecta montibus. In ſumma: pro cuiuſq; loci diuerſa natura, uariè proueniet. Itidẽ & morbi, pro ratione corporum, in quæ inciderint, aut maiores & uberiores, aut minores eueniunt. Verum his omiſſis pater, nec omnino diſcuſſare, uult quamuis inſaniam in quouis corpore conſimilem eſſe, ſimilemq; deſiderare curationem. Super hæc tam multa muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad ſanandi ſpem, aut deſperationem, facile fuerit cognoſcere. Siquidem uirorum corpora benè compacta ſunt, neruoſa: laboribus, agitationibus, uita ſub dio acta, exercitata. Contrà fœminarum, flaccida, malè compacta, in umbra alita: Candida ob ſanguinis inopiam, caloriſq; penuriam, & humoris ſuperuacanei abundantiam. Quare facilius corripiuntur, quàm uirorum: utpote morbis expoſita, nec ferentia curationem: præcipuè uero ad inſaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis, facileq; commoueantur: porrò corporis exiguæ ſint uires,: facilè in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utriſq; eandem à medicis ſanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hęc ab illis longiſſimo diſtare interuallo: iam ab ipſo protinus ortu diſcreta: tum tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus, tum ſtudijs atq; exercitijs uniuerſis. Quare cum dicis. Inſania laborat: adde hoc quoq;: laborat mulier. Neq; confundas hic omnia ſub unam & eandem inſaniæ referens appellationem. Verum diſcretis ijs, quemadmodum & natura diſcreuit, quid in quoq; præſtari poſſit conſidera. Nam nos, quemadmodum initio dixiſſe memini, illud in primis ſpectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam, & cuius qualitatis magis ſit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens, magnũ an puſillum, craſſum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ ſi quis penitus expenderit, is demum erit idoneus, cui fides

A qualitate rei imperatæ.

Locus cõmunis de natura et genere morborũ & medicinarum.

fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & insanæ innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neq; enim idem, desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porrò causæ aliæ sunt uiris, aliæ fœminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora & multæ res infestant, & facilè in morbum adducunt: præcipuè uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus uenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem ali quam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturum receperit aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater: Et iam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur, nec sic quidem facilè manū admouerem: neq; statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probæ fuerint: easq; hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facilè suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neq; profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modum: idq; loquor, quòd prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si millies biberit pharmacum: eoq; non operæpretium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis, ut fœdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quòd si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi fermè mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundum? Curabo, ut nosti, tum quoq;: neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, oblituscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestemq; refricas: heri ac nudiustertius è tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, irasceris: ad odium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerant superioris insaniæ tuæ præmia.

A periculo ueniuet per sonanouerca

Peroratio.

Cõcnitio.

Vale.

PHALARIS PRIMVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Phalaris Agrigentinorum tyrannus fuit. Cui faber quidam Perillus siue Perilaus, taurum æreum obtulit, ita factum, ut in eum homines damnati cõiecti, succenso igne torrerentur, atq; inter cruciandum, dũ uociferarentur, mugitus boum æderent. Hunc taurũ fingitur hic Delphos mittere, ut ibi in templo inter cætera donaria, deo consecraretur. Et quia apud omnes pro crudelissimo atq; immanissimo idem habebatur, & ob id metuebat, ne donum hoc Delphi, ut ab impio & nefario profectum, reijcerent, Oratione hac contra famam hanc de se sparsam, per Legatos sese defendit. Oratio generis iudicialis est, status qualitatis. Nam & tyrannidem occupasse, & nocentes quasdam punijsse, se fatetur, sed id iure & necessitate quadam factum ostendit. Exordium à uoto incipit. Narratione consilia & causas susceptæ tyrannidis, & quo modo eandem gesserit.

Postremo

Postremo etiam qua necessitate, ad supplicia sumenda, & custodiam corporis comparandam, compulsus fuerit, exponit, quæ & ipsa cõfirmandi uicem habent. Post hæc autem Cõfirmatio sequitur, qua sè à crimine crudelitatis defendit, Argumentis à simili, à legibus & caussa, à signis et cõparatione sumptis. Eleuando interim etiam tyranni nomen & inuidiam ab exemplis, & exaggerando necessitatem puniendi, ob multitudinem periculorum in dies in hoc genere succrescentium. Peracta caussa, ad commendationem muneris transit, quam à caussis & honestate dedicationis trahit. Peroratio à persona Legatorum fit, quæ assueratione dictorum, & ipsorum obtestatione perficitur.

Exordium à uoto.

MISIT NOS HVC LEGATOS O DELPHI PRINCEPS, NOSTER Phalaris, taurum hunc Apollini adducturos, ac uobis pauca quædam auditu non inidonea, cum super duce nostro, tum super oblato munere uerba facturos. Itaq; quorum gratia huc profecti uenimus, hæc sunt. Cæterum, hæc uobis exponenda nobis in mandatis dedit. Ego, inquit, ô Delphi, talem de me apud omnes Græcos esse existimationem qualis sum, at non qualem me odio prosequentium, aut inuidorũ mendax fama apud ignotos traduxit, præ omnibus rebus permutatione facta amplecti uelim. Maximè uero omnium apud uos talem de me opinionem esse optarim, qui & cæteros uitæ sanctimonia antecellitis, & Pythij assessores estis, ac tantum nõ Dei familiares atq; domestici. Etenim persuasissimũ habeo, si me uobis purgauero atq; ostendero, frustra crudelitatis suspitionem de me incidisse, etiã alis omnibus me per uos purgatum fore. Porrò autem, ipsum Deum eorum quę dicturus sum testem inuoco, quem nullo modo possum decipere, aut falso & ficto sermone circunducere. Fortasse enim, hominibus imponere haud operosum est, at deo uerba dare, maximè uero huic, id uero nullo modo fieri potest.

Ratio.

Attestatio qua fidem facit orationi.

Narratio qua uitam et actiones suas exponit.

Cæterum, ego inter Acragantinos non ex obscuris fum maioribus, uerum si quisquam alius, ex illustri loco natus, ac liberaliter educatus, tum ingenuis disciplinis & artibus imbutus, urbi memet popularem exhibere non destiti, ijs uerò qui mecum in eadem uersabantur Repub. æquum & modestum me præstiti. Violentiæ autem, aut illatæ iniuriæ, aut contumeliæ, aut præcipitati iudicij, nemo me unquam sub prioribus uitę annis insimulauit. Verum cum argumentis non dubijs perspicerem eos qui diuersam à me in administranda Repub. rationem sequebantur, uitæ meæ moliri insidias, ac omnibus modis mei è medio tollendi occasionem captare ac quærere (nostra uero ciuitas seditionibus factiosis dissecta ferueret) unicum illud effugium in tantis rerum difficultatibus securitatemq; reperi, pariter & ciuitati tuendæ salutem, si occupato per uim principatu, illorum ferociam refrenarem, eosq; à struendarum insidiarum studio sedatos retraherem, eademq; opera ciuitatem popularium factionibus flagrantem ad modestum & tranquillum studium adigerem. Et erant sanè non parum multi hoc meum institutum collaudantes uiri & modesti, & amantes Reipub. quibus & mea sententia & instituti iam conatus necessitas non fuit obscura. Horum itaq; usus & opera & consilio, haud difficulter uoti compos reddebar. Ex illo itaq; illi quidem non amplius rebus nouandis, aut turbis concitandis studentes inter se discordamer dissidebant, sed iussis obtemperabant. Ego uero imperium obtinebam, ipsa autem ciuitas sua libertate carebat. Cæterum, cædes aut insectationes aut proscriptiones ne in eos quidem à quibus sæpenumero insidiosè petitus eram, usurpaui aut exercui. Atqui operæprecium audere eiusmodi, in tuendo principatus imperio potissimũ. Etenim humanitate, comitate, & mansuetudine, præterea ex honoris & dignitatis æqualitate mirificam in spem ueniebam, fore, ut ad obediendum omnes pertraherentur. Statim igitur omni simultate deposita, cum inimicis in pristinam & gratiam & cõcordiam redij, ac illorum plurimis, & in dandis ineundisq; consilijs, & conuersatione domestica utebar familiarissimè. Porrò, cũ ipsam urbem animaduerterem magi-

Caussa & cõsilij occupatæ tyrannidis.

Modus administrationis.

magistratuum negligentia, atq; incuria corruptam, multa furentium, aut potius communes ciuitatis opes rapientium, & aquæ ductus reparaui, & ædificiorum sumptuosis extructionibus exornaui, ac muro circunducto firmaui, prouentusq;, quotquot magistratuum curam communes erant, accessione non modica cumulaui, iuuentutis rectè educandæ impendio magnam curam habui, senes peculiari reuerentia prosequebar. Populum uerò, spectaculis ac largitionibus, præterea solennitatibus, atq; epulis publicis mihi deuinctum detinui. Virginum uero, contumelioſas corruptiones, aut epheborum stupra abominanda & nefaria, aut iniurioſas satellitum immissiones, aut comminationes tyrannicas ita auersabar, ut ne audire quidem fas putarem. Iam uero, de dimittendo quoque imperio, principatuq; deponendo mecum inito cõsilio deliberabam, si quo modo tranquillè atq; securè à curarum fluctibus liberatus quiescerem. Etenim principem agere, ac res omnes ut rectè fierent administrare, prouinciã grauẽ, ac odioſam esse existimabam, & rem non sine inuidia laborioſam. Sed enim ne post hac tali administratione egeret ciuitas, in ea cogitatiõe suscepta adhuc uersabar. Ac iam olim ea animo cogitabundo quærebam. Porrò autem, ciues mei cõcitata seditione iam aduersus me insurrexerant, deq; struendarũ insidiarum ratione, faciendaq; defectione deliberabant. Quin etiam clandestinis conspirationibus iam coniurauerant, armaq; collegerant, pecunias priuatis impensis comportauerant, ciuitates finitimas ad ferendum missis copijs auxilium accersiuerant, iamq; in Græciam ad Lacedæmonios atq; Athenienses legatos petitum subsidium miserant. Quorum aũt criminum reum me facturi essent, iam illis deliberatum erat, tum quemadmodum ad mortem memetipsum mihi conscisendam adacturi forent, atrociter comminabantur. Præterea quæ supplicia excogitabant, his qui publicè puniendi forent, occultè non tulerunt. At eũ quòd nihil tale, præter illorum spem atque sententiam perpessus sim, dijs immortalibus acceptum refero, quorum opera mihi detectæ sunt insidiæ. Omniũ uerò maximè Pythio, cuius beneficio & insomnia mihi ostensa sunt, illiq; missi quorum iudicio singula cognoui, atq; sagaciter deprehẽdi. Ego uerò, hoc loco uos, ò Delphi, in hoc ipso metu, quem nunc ipsa oratione quàm acerbus fuerit facilè sentitis, uolo super his, quæ tunc acta sunt, cõsilium mihi detis, quo tempore nulla munitus custodia fermè captus, rebus difficillimis urgẽtibus salutem quærebam. Proinde, paulisper animo saltem suscepta Acragantem uersus peregrinatione ad me, uisisq; illorum apparatibus, ac minis auditis, dicite, quid nam faciendum sit? Humanitate ne erga illos amplius utendum est, concessaq; impunitate perditorum ciuiũ malignitati & nefarijs conatibus parcendum, & dissimulanter ferendum scelus illorũ est, tametsi mihi acturũ extrema perpetienda forent? Magis aut conueniebat, ut nudus à cruentis ciuibus miserã cædem sustinerẽ, eosq; qui mihi fuerunt charissimi coràm crudeliter peremptos perire cernerẽ? An uerò talia hominis fuissent nimiũ insensati, sed consentaneum erat generosiori, utroq; dignioris cogitatiõe animo cõcepta, hominisq; prudentis & iniuria affecti iracundia suscepta illos prosequi. Mihi uerò ipse è præsentibus periculis emerso, in posterũ securitatẽ præparare. Hæc sat scio mihi facienda suasissetis. Quid ergo egò post hæc feci, q accersitis reis atq; noxijs, & cõcessa illis fandi atq; respõdendi copia, & adductis argumẽtis, singulisq; diligenter & accuratè exploratis atq; cõuictis, posteaq; nihil amplius inficiari poterant, meritũ de illis sumpsi supplicium, uehementer excandescens, nonq; mihi perniciem machinati fuerant, sed q; in illo proposito me permanere nõ siuissent, quod ab initio prosequendũ mihi constituerã. Et iam ab illo tempore mẽ ipse comitatu satellitũ stipatũ custodire non desino, atq; ex illis quotquot ex occulto insidioſè me petiuerint, supplicio afficere pergo. Deinde homines crudelitatis me accusant, nõ ualde reputantes ab utro nostrũ primum huius mali initiũ

Consilium deponendæ tyrannidis per insidiatores cuersum.

Communicat. o. qua æquitate fidei sui colligit ex causis I.

Ex circunstantijs. II.

Propositio.

sublim.

ſubintroductum ſit, ea quæ in medio euenere, & quam ob rem de ciuibus nefa-
Confirmatio. rijs ſumptum ſit ſupplicium negligenter complectentes, pœnas tamen ſcelera-
tis ciuibus irrogatas in crimen uocant, easq; quæ ſibi in illis excruciandis cõmit
ti uiſæ ſunt crudelitates. Non diſſimile factum, ſi quis apud uos ſacrilegum
A ſimili. quendam præcipitio mulctatum uidiſſet, cæterum quæ nefarie deſignaſſet, nõ
I. reputaret, quemadmodum noctu in templum ingreſſus ſublatis furtim precio
ſiſſimis quibuſque donarijs fanum religioſiſſimum impie depeculatus eſſet, ac
etiam ſtatuis manus ſceleratas admouiſſet, magnæ tandem crudelitatis uos ac-
cuſaret, quod cum & Græci & ſancti eſſe perhibeamini, ſupplicio affeciſſetis
hominem græcum prope templum. Etenim non ita procul ab urbe fertur eſſe
petra, huic deſtinata ſupplicio. At uos, ut opinor, eiuſmodi hominis ſtolidita-
tem riſu proſequuturi eſſetis, ſi quis hæc aduerſus uos dicere auderet, alij au-
tem omnes ueſtros aduerſus impios maleficos crudelitatem collaudabunt. In
ſumma, populi non perpendentes, qualis nã ille ſit, qui rebus imperio præeſt ſi-
Locus pro ty ranno. ue iuſtus, ſiue iniuſtus, ſimpliciter ipſum nomẽ tyrannidis proſequunt odio, ip-
ſiq; tyranno extremè infenſi ſunt, tametſi Aeacus aut Minos, aut Rhadaman-
tus principatum geſſerit, omnes tamẽ ex æquo è medio tollere approperãt, ma
los illorum ante oculos ſibi proponentes, bonos uero communi accuſationi in-
Ab exemplo: nocenter obnoxios eodem odio complectentes. Cæterũ, audio apud uos quoq;
in Græcia multos fuiſſe tyrannos ſapientes, ſub hoc uicioſo, ut uidetur, nomi-
ne commodos & manſuetos omnibus ſeſe utendos præbuiſſe, è quorum nume-
ro nonnullorum orationes quoq; breues & ſuccinctæ, in delubro ueſtro unà
II. cum ſtatuis ac muneribus Pythio repoſitæ continentur. Reſpicite autem ad le-
A legibus & cauſſa. gum ſcriptores etiam irrogandarum pœnarum rationi & conſuetudini pluri-
mum tribuentes, quaſi cæterarum rerum nulla expectanda ſit utilitas, niſi me-
tus malefactoribus eſſet propoſitus, ac certa ſpes conſtituta luendi pro flagitijs
ſupplicij. Cæterum nobis tyrannis in hoc longè maior impoſita eſt neceſſitas,
Tyrannorum pericula amplificat ſimilitudine. qui cæteris neceſſario præſumus, quiq; communem cum nobis odioſe inuiden-
tibus tum necem machinantibus conſuetudinem agimus, ubi ne perſonati qui
dem ullam ſecuritatis utilitatem ſentimus, ſed omnis noſtra res perinde ut fa-
bula, quæ de hydra fertur, ſe habet. Quanto enim plures præciderimus, tanto
plures nobis puniendi occaſiones ſuppullulant. Eſt autem operæprecium, ut
iſta feramus, ac capita ſubinde recreſcentia ſemper recidamus, & per Iouem iu
xta Iolai inſtitutum igne quoq; abſumamus, ſi ſalui rerum potiri cupimus. Ete-
nim, eum qui neceſſitate coactus ſemel in hæc inciderit, & ipſum materiæ non
diſſimilem eſſe neceſſe eſt, aut ſceleratis ciuibus parcentem perire funditus. In
ſumma, quem putatis uſqueadeo mentis eſſe agreſtis, efferatęq; immanitatis ho
minem, cui uoluptati ſit alios flagellis cædere, aut cruciatorum audire gemi-
tus, aut cædes & carnificinas ſpectare, niſi uehementem infligendarum pœna-
III. rum cauſſam haberet? Quoties igitur dum alij flagris cæderentur lachrymatus
A ſigni. ypocun. ſum? Quoties autem meam ipſius fortunam lugere ac deplorare cogor, grauiꝰ
„ us ego ſupplicium & diuturnius ſufferens? Etenim uiro natura bono, neceſſita
„ te autem ſæuo & amarulento, multò durius eſt de alijs ſumere, quàm de ſe ſumi
„ ſupplicium. Si uero liberè quod ſentio proferendum eſt, ego profecto, ſi mihi
„ daretur optio, utrum uelim nonnullos innocenter punire, aut me ipſum poti-
„ us mortem oppetere, planè perſuaſum habete, quòd nihil cunctatus mori poti
„ us eligerem, quàm homines nihil mali præter æquum commeritos ſupplicio
afficere. Dixerit uero aliquis, præoptas potius ô Phalari, ipſe iniuſtè interire,
quàm iuſtis ex cauſſis pœna affligere inſidiatores, uelim profecto hoc. Rurſus
Communicatio enim uos Delphos in conſilium uoco, utrum præſtabilius eſſe putatis, iniuſta
morte oppetere, an iniuſtè ſeruare eum, qui exitium machinatus ſit. Nemo, ut
opinor, adeo uecors eſt & egeni animi, qui non uiuere potius præeligat, quàm

ſeruatis

ſeruatis hoſtibus interire. Et quot nam ego ex iis, qui manus mihi admouere conati ſunt, ſeruaui? Quorum de numero eſt Achantus ille cum Timocrate & Leogora, ueteris quæ mihi cum illis fuit conſuetudinis & amicitiæ recordatus. Cæterum, ſi ita ueſter fert animus, atq; adeo uobis cordi eſt meos mores noſſe propius, eos qui in Acraganta frequenter commeant hoſpites interrogate, cuiuſmodi ego me erga illos gerere ſoleam aut oſtendere, & num humanum & liberalem me præbeam accedentibus. Qui exploratores etiam in portis conſtitutos habeo, neque non auditores, qui nam & unde nauigarint, ut certior factus pro dignitate honorem habens dimittam illos. Nonnulli quoque ſtudioſe & ſua ſponte me uiſunt, Græcorum quidem ſapientiſſimi, neq; noſtram conuerſationem reſpuunt aut ſubterfugiunt. Quemadmodum nuper ſapiens ille Pythagoras ad me uenit, cum longè alia de fama mea inaudiſſet. Poſtea uero quàm omnia ſecus ſe habere comperit, diſceſſit collaudans me inſcitiæ, ob crudelitatem uero neceſſariò mihi exercendam mei miſereſcens. Poſtremo putatis ne eum, qui erga peregrinos tam humano affectus eſt animo, aduerſus domeſticos tantam exercere iniuſticiam, niſi præter modum iniuria afficeretur? Hæc ferè ſunt, quibus me uobis abundè purgatum eſſe opinor, uera profecto & iuſta, ac multo magis laude, ut ego mihi perſuadeo, quàm odio digna. Sed enim de miſſo donario, iam tempus eſt ut audiatis, unde nam & qua ratione taurum hunc poſſederim, ſtatuarij opera non locata. Neq; enim tam dementis ſum animi, ut tales poſſeſſiones mihi deſiderandas eſſe putem. Sed erat quidam Perilaus noſtratis gentis homo, egregius quidem & ingenioſus artifex, cæterum natura malus & improbus. Ille tota uita cum à ſententia mea aberraſſet, putauit ſe mihi rem admodum gratam facturum, ſi nouum quoddam ſupplicij genus excogitaſſet, quaſi præ omnibus rebus præcipuam in ſumendis ſupplicijs uoluptatem cupientiſſimè caperem. Iam uero boue fabricato, ad me uenit ferens illum, aſpectu ſanè pulcherrimum, atque accuratiſſimè ad ueri bouis imaginem expreſſum: Tantum illi motus & mugitus deerant, quo minus uiuus eſſe putaretur. Viſo autem illo, ſtatim exclamabam: dignum munus Pythio, mittendus eſt hic taurus Apollini. Porrò Perilaus aſſiſtens, quid ſi, inquit, ſapientiam quæ in illo eſt perdiſceres, ac uſum cui præbendo formatus eſt. Et cum dicto taurum per dorſum aperuit. Si quem, inquit, cruciatibus torquere uolueris coniecto illo in machinam, ac dorſo iterum concluſo, haſce tibias naribus bouis admotas accommoda, ignem autem ſuccendere iubeas. Ac ille quidem incluſus plorabit, uociferabiturq; inuſitatis & ineffugilibus detentus doloribus, cæterum uociferatio per tibias, cantum tibi abſoluet nimium ſtridulum & lugubre quiddam modulabitur: quinetiam inſuper mugitus ciebit triſtiſſimos, ita, ut ille inter modulandum tormentis crucietur, tu uero ſingulari uoluptate afficieris. Porrò, ego his auditis crudelem machinam extremè auerſatus ſum, & immanem illam inſtrumenti indolem prorſus reſpui, conueniensq; & debitum illi ſupplicium impoſui. Et age, inquam, ô Perilaë, ne uana uideatur eſſe tua promiſſio, ipſe nobis in taurum ingreſſus, ueram artis tuæ induſtriam comprobato, ac uociferantes imitare, ut certo cognoſcam, num ea quæ iactas carmina per tibias cantata exaudiantur. Perilaus nihil cunctatus his dictis promptè obtemperat. Ego autem, poſtquam ingreſſus eſt, concluſo tauro, ignem iuſſi ſuccendere. Recipe, dixi, debitum artì tuæ tam admirandæ præmium, ut magiſter muſices ipſe primas omnium canas. Ac ille enim uero iuſtiſſima paſſus eſt, ſua ipſius excellenti fruens induſtria. Porrò autem ego uiuentem, & adhuc ſemiuiuum ſpirantem iuſſi eximere, ne ſi immoreretur, nece ſua opus contaminatum impiaret, illum inhumatum per ſcopulos præcipitari imperaui. Tauri uero piaculis mundatum deo dedicandum legaui, omnemq; de illo hiſtoriam iuſſi adſcribere, dedicantis mei nomen, Perilaum artificem, illius immanem

Clementiæ exempla.

IIII. *A ſignis alia ad.*

V. *A minori.*

Epilogus.

Tranſitio.

Cõmendatio donarij.

ſententiam, meam in puniendis maleficis æquitatem, conueniens ſupplicium, primos artificis concentus & modulationes, præterea primam muſices experientiam. Vos autem Delphi iuſtè facietis, ſi pro me unà cum legatis ſacra feceritis, taurumq; deo in eleganti delubro dedicaueritis, ut omnibus perſpicuum fiat, quo ego aduerſus criminoſos ſim animo, tum qua acerbitate ulciſci ſoleam ſuperuacuas illorum ad perpetrandam maliciam cupiditates. Itaque hoc ipſo ſolo facto ſatis ſuperq; quibus moribus præditus ſim, manifeſtatum eſt, Perilao ſupplicijs affecto, ac tauro dedicato, neq; amplius ad aliorum torquendorum muſicam reſeruato, quem nihil aliud modulatum eſſe pro certo affirmo, præterquàm ſolos mugitus artificis. Quodq; in ſolo ipſo artis periculum fecerim, ac ſtatim barbaram illam & inhumanam muſicam compeſcuerim. Atque hæc quidem in præſens deo offerre libuit. Dedicabo uero illi & alia ſæpenumero, ubi tantum illius munificentia conſecutus fuero, ut amplius pro rarum acerbitate erga noxios non egeam. Hæc equidem, ó Delphi, quemadmodum à Phalaride facta ſunt, ſingula quàm ueriſſimè percenſumus. Iuſti uero utiq; habendi ſimus ſi fidem uobis facientes, ueritatis teſtimoniũ illi præſtiterimus, quippe qui harum rerum non imprudentes nullam nunc mentiẽdi occaſionem aut cauſſam habeamus. Quod ſi quoq; neceſſe eſt, prouiro nos eſſe ſupplices, quem falſo multi ſuſpicantur eſſe improbum, quippe qui inuitus & coactus in malos animaduertit, ſupplicamus uobis nos Acragãtini, qui & Græci ſumus, & ex antiquo Dores, complectamini humanitate ueſtra ut rum amicitiam uobiſcum iungere cupientem, ac eum qui multum & publicè & priuatim unicuique ueſtrum benefacere & prodeſſe ſtudeat. Aſſumite igitur uos ipſi tantum, deoq; dedicatum offerte, ac pro Acragante ipſiusq; Phalaridis ſalute precãtes, uota facite. Et nolite nos infecta legatione dimittere, ne & illum contumelia afficiatis, eademq; opera deũ elegantiſſimo iuxta ac iuſtiſſimo munere priuetis.

Peroratio ex perſona legatorum.

PHALARIS SECVNDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Declamatio breuis, ſed arguta eſt, qua ex Delphicis ſacerdotibus quidam ſuadere fingitur, quo donum Phalaridis, de quo in ſuperiore Oratione agitur, in templũ recipiatur, ac deo cõſecretur. Genus cauſæ Deliberatiuum eſt, Status negocialis. Exordium habet denſum, ut in quo una fere periodo, & ſuſpiciones eas, quibus fauore aliquo adductus, aut aliàs corruptus, ad ſuadendũ acceſſiſſe uideri poterat, à ſe remouet, & ſola beneuolentia, ſtudioq; cõmunis utilitatis ad dicendum ſe progreſſum eſſe, docet: deinde & dociles et attentos eadem breuitate facit. Poſt Exordium Propoſitio ſequitur. Hanc confirmat primùm et locis honeſtatis, oſtendens, impiũ ac propè ſacrilegum fore, ſi donũ hoc à templo excludatur, neq; enim quenq; poſthac quicquam oblaturum eſſe. & deum ſuis ſacris, ac debito cultu priuatũ iri. Deinde contra uoluntatem ipſius dei eſſe, ut qui certis indicijs ac ſignis declararit, gratam iſtam legationem ſibi eſſe. Hinc, quod de crudelitate tyranni obijciebatur, diluit, confutatis teſtimonijs à conditione perſonæ & incertitudine: & cõtra ab officio admonet, ut ſacra magis procurent, & deo operentur potius, quàm iudicijs uacent. Poſthæc ad locum utilitatis tranſit, docetq; contra cõmunem utilitatem fore, ſi dona excludantur. Nam ex his omnem prouentum eſſe Delphorum, & omnem item famam & gloriam. Deniq; nullo ueterum exemplo hoc fieri. Et ſi maximè in deliberationem hanc rem uocare uelint, officio eos uti debere, iuſtè ac libere iudicantiũ, non ex affectu aliquorũ æſtimare. Peroratio, repetitione argumentorum, cum admonitione eorum incommodorum, quæ ex hac re conſecutura ſint, & quòd nihil temere innouandum ſit, perficitur.

Cum

VVM antehac nulla mihi, ò uiri Delphi, neq; cũ Acragantinis ciuibus hoſpitalitas interceſſiſſet, neq; cũ ipſo Phalaride priuatim ulla domeſticæ familiaritatis cõtracta eſſet ſocietas, neq; aliam haberem erga illum aut peculiarem cauſſam ſociandæ beneuolentiæ, aut olim iungendę cum illo amicitiæ ſpem, tantũ uero miſſos ab eo legatos audierim æqua & modeſta perorantes, callidæq; proſpicerem, & quid piè à uobis fieri poſſit, & quid publicæ utilitati cõducibile foret, cũ primis uero quid Delphis nõ indecorũ factu futurum eſſet, ſurrexi in medio oratione mea uos cohortaturus, ne & uirum principem, & piè agentem contumelia temere afficeretis, neq; munus ipſum, quod deo iam deſtinatum eſt, à uobis alienaretis. Præſertim triũ maximarum rerum perpetuò monimentum futurum, artis præſtantiſſimæ, cogitationis crudeliſſimę, & iuſti ſupplicij. Itaque ego quod & in incerto habetis, quid hac de re ſtatuendum ſit, quodq; magiſtratus deliberandum uobis propoſuerint, num munus ſuſcipiendum, an iterum retrò ablegandum ſit, parum religioſum eſſe arbitror. Multò autem potius impietati nullum modum relinquetis, neque enim aliud hæc res erit, quàm nefarium ſacrilegium, quod turpitudine ſua omnia longè lateq; excedit flagicia. Nec minus impium erit factu, Deo donaria dedicare uolentibus, ne facultatem quidem offerendorum munerum concedere, quàm ea quæ Deus iam oblata poſſidet depeculari. Precor autem uos, cum & ego unus ſim è Delphorum numero, ac ex æquo publicæ gloriæ particeps, ſi conſeruata fuerit, tum diuerſæ opinioni obnoxius, ſi quid in præſens aduerſus exiſtimationem noſtram perperam admiſſum fuerit, ne templum obſeratis pijs & religioſis hominibus, neque ciuitatem noſtram omnium mortalium contumeliæ atque calumnijs traducendam obijciatis, quaſi ea quæ Deo offerenda mittuntur ſycophantijs illudentem, calculisq; & iudicio donaria dedicantes rectificantem. Si quidem nemo quicquam poſthac muneris offerre audebit, certior factus, Deum nulla beneuolentia ſuſcepturum, quod prius Delphis non uiſum ſit probabile. Proinde Pythius iam ante non iniquam de miſſo donario tulit ſententiam. Si enim aut Phalarim odio haberet, aut eius munus contemptim auerſaretur, facile ac promptum illi fuerat illud unà cum naui one raria, qua allatum eſt in medijs Ionij maris fluctibus ſubmergere. Iam uero, ille à ueſtra ſententia longè lateq; diſſentit, cum & ſereno cœlo illis Ionium tranſijcere præſtitit (quemadmodum ipſi teſtificantur) ac ſaluos in Cirram uſque pertulit. Quo facto ſatis manifeſtum eſt, monarchæ pietatem ſibi non improbari. Oportet autem, & uos diuinæ ſententiæ adiectis calculis, & hunc taurum reliquis templi ornamentis adiungere. Quandoquidem haud dubiè res foret omniũ abſurdiſſima, ſi quis adeo magnifico & excellenti munere huc miſſo, ueſtris calculis ab ingreſſu templi arceretur, ac præmiũ impietatis auferret, uidelicet indignus iudicatus, qui donum offerret Apollini. Cæterum, illius cuius diuerſa eſt à me ſententia, quemadmodum ex Acragante huc delatus nauigio, cædes quaſpiam & iniurias, & rapinas, & deprædationes à tyranno factas, nimium tragica uociferatione extulit, dicens propemodum omnia ſibi coràm uiſa eſſe oculis, quem non ignoramus ne ad portum quidem uſq; peregre profectum eſſe. Non autem diſſentaneum eſt talia ne ijs quidẽ omnino credere, qui iſta ſe perpeſſos eſſe commemorant. Etenim nobis obſcurum eſt, num uera prædicent, ne quo modo eos, de quibus nihil certi nobis compertum eſt, iniuſtè ſceleris accuſemus. Quod ſi tale quippiam in Sicelia quoq; peractum eſt, quid hac de re Delphos ſollicitè curioſos eſſe attinet, niſi pro ſacerdotum officio iudicũ partes nobis præpoſterè uendicemus. Et iam nobis ſacrificandum erat, atq; cæteris omnibus deus colẽdus, ac ſi quis miſiſſet donaria, ea dedicare noſtri fuerat

Captat beneuolentiã à remotione ſuſtinendi & uoluntates erga remp. ſuam.

Attentio.

Propoſitio.

Confirmatio.

I.

A pietate & religione.

Amplificatio ex conſequentibus.

II.

A uoluntate dei, quã ex ſignis probat.

Amplificatio ab abſurdo.

Obiectioni tacitũ occurrit à qualitate perſonarum.

A locorũ diſtantiaet pro prio officio.

officij. Nunc hic expendentes ſedemus, ſi qui ex illis quitrans Ionij continentē incolunt, legitimè an ſecus adminiſtrent imperia. Atq; aliorum quidē res pro-

III. Ab inutili, ex circūſtantijs, loco & effectu ſacrorum templiq;.

utipſi uoluerint ſe habeant. Porrò, nobis per neceſſarium eſſe opinor, ne noſtra ipſorum nobis ignota ſint, tum qui olim rerum noſtrarum ſtatus fuerit, & quo modo nunc in præſens eædem ſe habeant, & quid magis ex uſu noſtro ſit facere. Nam quod in præcipitijs & arduis cautibus habitemus, aeſteriles petras colere ſoleamus, Homerus monitor nobis non eſt expectandus, qui nobis hæc palàm faciat, ſed iſta coràm ipſi oculis intuemur, tum quantū ſemper in terra uerſemur cui portus ſit profundus haud obſcurè animaduertimus. Cæterum, templum ipſum & Pythius & oraculum, tum ſacrificantes & pietatis operibus ſeruientes, ij ſunt Delphorum campi, ij prouentus, inde abundantia, inde cōmeatus nobis abundè & affatim offunditur. Par enim eſt, ut apud uos quod uerū mihi uidetur tacitū non habeam aut diſſimulanter prætereā, & quod à poetis dicitur, citra ſementē, citraq; orationē nobis omnia proueniunt, dei agricolæ opera. Qui nō ſolum ea quæ apud alios bona naſcuntur nobis ampliter et cumulatè exhibet, ſed ſi qd precioſi aut rari apud Phryges eſt, aut Lydos, aut Perſas, aut Aſſyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut apud ipſos denicq; Hyperboreos, omnia certatim ad Delphos perferunt. Ac nos ſecundo loco poſt deū ab omnibus mirificè colimur, paratáq; rerū copia affluentes felicem uitā agimus. Sed hæc iam olim uobis ignota non ſunt. Quod aūt ad præſentem deliberationē attinet, dan-

III. Anoritate rei, & q; contraueterū ex emplaſiat.

da eſt nobis opera, ut in hoc uitæ ſemel inſtitutæ tuēdo propoſito cōſtanter perſeueremus. Nullus, ut mea fert opinio, memoria tenet ullo tempore de quoquā donario apud nos latam eſſe ſententiā, neq; quenq; à ſacrificādo aut donario dedicando fuiſſe excluſum aut prohibitū. Eamq; ob cauſam, opinor, delubrū Apollinis tantopere actū eſſe, in tantū, ut iam ſupra modum abundet muneribus. Oportet ita, neq; in præſens quicq; temere innouare, neq; aliquid præter morem patriū conſtituere. Sed nec amoris reſpectu iudicanda ſunt nobis donaria,

V. Ab officio in dicantium.

nec generis ratione ea quæ mittunt æſtimanda, unde nam aut à quo, aut cuiuſmodi ſint quæ huc legantur. Suſcepta aūt munera nulla curioſitate delubro ſacranda ſunt, ac ambabus manibus per nos inſeruiendū eſt, cum deo, tum pietatis gratia huc uenientibus. Videmini uero mihi, ô uiri Delphi, ſuper rebus quas in præſentia deliberationi expendendas ſubieciſtis conſultiſſimè facturi, ſi primū omnium eam cogitationē ſuſceperitis, de qualibus nam ac quantis rebus conſilium ineatis. Principio enim ſuper deo ipſo ac tēplo, tū ſacrificijs atq; donarijs, ſuper ritibus ac moribus antiquis ſimul atq; legibus uetuſtis ac gloria uaticinij. Exinde ſuper uniuerſa ciuitate, ac rebus priuatim & publicè omnibus Delphis conducentibus. Præter hæc omnia cōſultantes non contemnendū in diſcrimen uenietis apud omnes homines aut fruendæ gloriæ, aut tolerandæ infamiæ. His profecto nihil maius (ſiquidē rationis cōpotes eſtis) aut perinde neceſſariū eſſe exiſtimabitis. De quibus igitur in præſens conſultamus hæc ſunt. Non equidē

Peroratio, quā & capita argumentorū repetit et Delphos admonet, ne qd temere innouēt ſed potius cōmunē utilitatē cōſideret

ſolum Phalaris, neq; taurus ille, neq; æs tantum, ſed omnes reges ac principes, quotquot nunc templi utuntur opera. Præterea aurum, argentum, & quæcunq; alia precioſa, multa ac ſæpenumero deo dedicanda ueniūt. Primum enim iuxta dei conſiliū expendere cōuenit. Cuius ergo rei gratia non ut ſemper nobis moris fuit, neque ut iā olim conſueuimus de dedicandis muneribus faciemus? Aut quid in antiquis cōſtitutionibus cenſoria nota reprehendentes, rebus nouis ſtudemus? Et quod nunq; ex quo hanc urbem incolimus, ac Pithyus interrogatus reddidit oracula, & tripos loquit, & ipſa ſacerdos diuino afflatur numine, feceſmus, nunc faciendum conſtituemus, iudicantes uidelicet ac expendēteis eos, qui huc miſſitant munera. Quin potius illud apud animū ueſtrum cogitatis ex priſco illo more & inſtituto, quo munerū offerendorū facultas interclusa fuit, neminī, quantis bonis templum auctū & cumulatum ſiet, omnibus offerentibus,

ac

ac quibusuis pro substantiæ suæ modulo donarijs deum cumulantibus. Quòd si nobis ipsi iudicum & censorum prouinciam sumemus missorum huc munerum, uereor, ne cito eorum qui nobis probandi aut expendendi sunt, penuria laboremus, nemine scilicet sufferente semetipsum reum obiectare iudicio, & in hoc ipsum impensas & sumptus facientem, ut iudicetur, decq; omnibus in periculum ueniat. Aut cui humaniter patiendum existimatis, si donariorum dedicandorum libertate indignus esse iudicabitur.

ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Historica narratio est, uitã & res Alexandri cuiusdã impostoris, qui se Podalirij filiũ faciebat, et prouate uenditabat, exponens: lectu iucundissima, nõ per se modo, uerumetiã quòd iuuat huius præstigiatoris exemplo, aliorum atq; similium, quorũ nonnullos superior ætas quoq; tulit, scelera atq; impostura deprehendi, coarguiq; possint. Proœmio, difficultatem susceptæ operis collatione quadam amplificat: in stituitq; suũ, exemplo defendit. Hinc ad Narrationẽ descendens, à descriptione personæ orditur. Cætera plana sunt.

V quidem charissime Celse, leuem fortè quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cũ iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impostoris uitam, cõmenta, neque non audaciam præstigiasq; libro cõplexus, uolumen ad te transmittã. Verum si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto nõ minoris sit negocij, quã Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere. tantus fuit scelere, quãtus ille uirtute. Attamẽ si candide ignoscenter q; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te autore capessam, & Augiæ bubile, si non omne, at certè pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immẽsus fuerit fimus uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi uirum longè sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam eportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoque respondurus est. Nam is quidem Tilliborti latronis uitam describere nõ est grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memoriæ prodemus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, nec; paucas quasdam Asiæ partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem effigiem eius quoad potero proximè uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi representem, procerus erat, & aspectu decorus, planeq; specie diuina quadam ac maiestatis pleno, colore candido, barba non admodũ hirsuta, coma partim natiua tectus, partim appositicia: sed hac adeo scienter efficta, ut uulgus ferè non sentisceret, imitatam asceticiamq; esse. Oculi uehementer acres & uersatiles, tum diuinum

Exordium à difficultate rei, quã collatione quadam amplificat.

Defendit institutũ suũ, exemplo suppetrionis scriptoris

Collatio utri usq; argumẽti.

Descriptio personæ à qua ad narrationem paulatim descendit.

quiddam relucentes. Vox dulcissima pariter & clarissima. In summa quoad haec res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Cæterum mens atq; animus, ô malorum depulsor Hercules, & auersor tristitiæ Iupiter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quàm cum eiusmodi quopiam habere commercium. Siquidē ingenio, solertia, acumine longè præstabat cæteris mortalibus. Tum currositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horū unumquodq; supràquàm dici possit illi suppetebat, quibus tamen pessimam in partem est usus. Et quum haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: cæterum si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima quæque & probrosissima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haud quaquam fidem perinde ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ uersutiæ. Prorsum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quàm maximè uariam ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs consulam, promptam, audacem, uersatilem & ad efficiendum quæ cogitasset nullum refugientem laborem, appositam ad persuadendum, cuiq; facile fides habē da uideretur: tum quæ mirè simularet optima quæq;, ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omnium optimum æquissimumq;: præterea simplicissimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescente: id quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituebat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præstigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantiones profitentur, tum illecta menta ad conciliandam in amoribus gratiam, malorum immissiones in hostes, rationem eruendi repertendiq; thesauros, hereditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingeniatum puerum, atq; ad subministrandum arti negocioq; suo propensissimum: ut pote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipse huius formam: erudijt eum, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat autem apud Thonis Aegyptij coniugem.

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Quorū omnium successor hic atq; hæres factus est. Porrò doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cū egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Videas quanam è schola tibi hominem referam. Verum ubi iā barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatē redactus, defloreſcente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea parauum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annalis scriptore uiro, qui in certamina descendūt, omnis ingenij longè sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, impostoris ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulie

rem

Hactenus ipsum ac facie bois depinxit deinceps ad animū & eius prauitatē accedit.

Amplificatio p collationē.

Vltra quædam & generalis uitiorum descriptio.

Quæ adolescens gesserit I.

Quando & quæ à quibus didicerit, et quibus cum uersatus fuerit.

II.

Quæ sub uirilem ætatem

rem opulentam nacti sunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiam dramabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quũ conspicerent immani magnitudine dracones, placidos admodum ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcãtes ferrent, neq; cõmouerentur, si quis stringeret premeretq; denicq; perinde atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olimpiade fabulam increbuisse: quũ Alexandrum conciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concubente) mercati sunt ex his serpentibus unum, qui esset pulcherrimus, obolis sane paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iã bellum oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, et immani audacia prædicti, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem inissent, facile perpenderunt, hæc duo potissimum in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metũ: quorum utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Siquidem utriq; iuncta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quàm maximè necessariam esse, summeq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarũ, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modò dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aueros q; dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticiniũ oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabãt se protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negocium magnificentius etiam illis successit, quàm expectauerant initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quáue ratione negocium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionẽ, à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longè dissitam ab Asia Galatiaq;, cunctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorũ auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui uiderẽtur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murũ incolunt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secũ adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum irruent, & perinde ut cœlitum quempiã intueantur. Hac de re quum controuersiæ nonnihil inter illos fuisset, tandem cessit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum usum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimũ, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodũ Aesculapium unà cum patre Apolline in Pontũ aduenturum, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerunt, ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multò autem ante alios in Aboni murum: nã hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus Cocconas, ancipitia quædam atq; ambigua obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulò post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iã comatus, cæsarieq; promissa, tunicam induitus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagones quũ ambos illius nossent parentes obscuros atq; humiles, tamẽ oraculo credidêrũt ita canẽti:

Causa rei gerendæ.

Consilia ex effectu spectãt metus.

Consultatio de loco.

Principia illi posturæ.

Cocconæ mors, in eius locũ Alexander, & quomodo idẽ p diuino habẽri cœperit.

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur:
Diuus Alexander Podalirí ſanguine cretus.

Hicnimirum Podaliriusſibidinoſus erat, ac natura mulieroſus, adeo ut à Trica ad Paphlagoniam uſq; in Alexandri matrem ſit ineratus illecſusq;. Repertũ eſt aliud oraculum, quaſi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabat
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Idq; propter ΑΛΕΞ. cũ quibus literis æquo compoſitũ, Alexandrũ cõſtituit. *ſignificat* ΑΛΑΛΑ 30 Ε. 5. Ξ. 60. *qui numeri additi 96 cõſtituũt, numerũm quatuor et uiginti quater diuiſibilẽ Inſtrumẽta futuræ actionis*

Alexander itaque multò poſt in patriam irruens cum eiuſmodi Tragœdia, cõſpicuus erat ac ſplendidus: quum interim furore afflatum ſeſe nonnunquam ad ſimulabat, ore ſpuma completo: id quod ille facilè efficiebat, radiculę (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum ſpuma uidebatur. At multo antea ſibi finxerant, paraueranteq; è linteis confectum draconis caput, quod ſpeciem quandam humanã præ ſe ferret, colorum fucis mirè adimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (ſicut eſt draconum) biſulca extra prominebat, quę & ipſa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res poſtularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partẽ Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uerò ut erat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effoſſa. Conſtiterat autem in eis aqua, ſiue quòd ea indidem alicundè deſtillauerat, ſiue quòd ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatum deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens æditũ ſerpentis. Id quum alrè demerſiſſet in abditas luti cauernas, rurſum illinc diſceſſit. At mane quum in forum proſiliſſet nudus, niſi quòd ſubligari circũ pudenda tectus erat, ccq; inaurato: tum falcem illam geſtans, ſimulq; ſolutam uentilans, ractansq; comã, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac rumore rapiuntur conſcenſa ſublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam eſſe prædicans, quæ mox deum propalàm eſſet oſtenſura mortalibus. Porrò qui aderãt (nam concurrerat uniuerſa propè ciuitas) unà cum mulieribus, ſenibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quaſdam ſonans incognitas, nihilq; ſignificantes, cuiuſmodi ſint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat niſi ſolum hoc, quòd Apollinem Aeſculapiumq; paſſim admiſcebat. Sub hæc ad inſtitutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad oſſam ac fontem illum, quem iam ante conditum oraculum præſtruxerant: ingreſſus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis & Aeſculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem aduenire. Deinde phialam poſtulat, eam porrecta à quopiam, facile immergens, unà cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera ceruſſaq; commiſſuram operculi ferruminans. Id quum manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapium tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quid nam eſſet futurum poſtea, iamdudum admirantes ouum in aqua repertum. Porrò poſtea quã fregiſſet, idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum excepiſſet, ſimulatq; mouentem hunc ſeſe conſpicerent ij qui aderant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; conſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam eſſe dictitabant: ſingulisq; affatim uotis implebantur, theſauros, opes, proſperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domum abripuit, unà ſecum aſportans, modo æditum in

lucem

lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel dumtaxat nascantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex anſere progenitum. Populus autem uni uersus cõsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo conceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs ira esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tũ celebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poetæ) uerum qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lectore residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem uirè deceret: imponit in linum Pellæum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circũdedisset, caudam foras prominere sinẽs (Erat aũt ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum aũt caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostẽdebat, quod prorsum illius esset draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; alijs ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiã quàm ista uiderent, mente attoniti stupefactiq;, denique ipebus illis sublati: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentola, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconẽ humana specie, atq; eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus aũt ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur. Porrò è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddã & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maximè si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quũ draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certè Epicurum Metrodorúmue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: cæterum quicquid esset negotij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus cõfluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulò post eundem contrectasse iam grande admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Præmium Alexandri, quo sibi uiã ad cæteros struxit.

Fidẽ facit narrationi ex circũstãtijs loci & hominum.

Principiũ Alexandri & cõsiliũ ex exemplo captum.

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris

Amphiarei

Amphiarei interitum, posteaq; quàm ille inter Thebanos extare desisset, patria pulsus, atq; in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Cilicibus euentura prædiceret, binos obulos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum prælocutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maximè discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; funiculis obuinctum, cera, argilláue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso, pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset scisciatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tues, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cõmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque scisciabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quàm diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset, rursum calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur expice Berittia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, impositio ceræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effictum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten infecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollẽ adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico succesit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uiæ, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maximè quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs, tum pulcherrimis, tum utilissimis, quicq; modestos reddere queãt, si quis in eis euoluendis uersetur, abundè multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, nõ mediocri ad eam rem utẽs ingenio, arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam & ambigua respondet ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri, ursino adipe confecti. Porrò spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uacet

Qua arte obsignata literæ soluerit.

Modus respõdendi.

tes meus Alexander me rogabit, procq; uobis uota faciet. Denique merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cum obuiis duobus. Ne uero putes illum & exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos aut septuaginta & octoginta millia redierit, utique adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis & alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Adhæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famã eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos inuitam reuocare. Concurrebatur igitur undiquaque, magnoq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, prophetæ discipuloq; dei. Iam em̃ & tale quoddam oraculum exierat.

Quibus socijs & auxilijs uſus.

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum.
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plericq;, quibus mentis plusculum inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusq; fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos æ dixit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererent̃ in sese turpissimè maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellẽt propiciũ habere deum. Porrò super Epicuro huiusmodi quoddã oraculũ prodidit: Scisciranti cuipiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit compedibus uinctus in cœno delidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuerit eius celebritas oraculi, cũ uideas interrogationes adeuntiũ, quàm sint prudentes, quamq; eruditæ? Modis aũt omnibus bellũ erat illi cum Epicuro sæuũ & irreconciliabile, idq; iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellũ gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quã cũ Epicuro, uiro uidelicet qui rerũ naturam perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerũ uideret? Nam Platoni, Chrysippo aut Pythagoræ erat amicus, atq; alta cũ illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimũ inuisus, atq; id merito: quippe qui hęc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quòd acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horũ consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uersari. Necq; unq; Amastrino cuiquã oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiã fratri proconsulis respondere, deridiculè profecto discessit, cum nec ipse quem admodum idoneũ oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modũ ait:

Quæ arte ad uersarios & philosophos retuderit.

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (ut iam diximus) draconẽ ostendebat ijs qui uellẽt, haud tum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquũ corpus oculis exponens: caput uero, ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraq; interpretem ædentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum arteriis contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat aptè adsimulatum, insertis alio quopiam per has foris insonante, responsitabat, ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium

Autophonã responsa quæ & quomodo data.

ad

ad aures promanante. Huiusmodi responsa ἐντόφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atq; epulentis, & qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est, super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Exempla responsorum.

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vert : serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, euenissetq;, ut unà cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oraculum à monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissimè fuerat commentus, ut posterioribus substitutis ijsq; responsis, ea quæ perperā maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusquam morerentur, prædixerat fore ut reualescerēt: quibus morientibus, alterum oraculum ilico paratum erat, quod superiori diuersa caneret:

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Malloq; responsa ferebant ipsos quoq; huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultores ad illa remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus:
Branchydica accedas adyta, atq; oracula queras. Et iterum:
Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Transitio ad ea quæ cū Romanis & cæteris externis acta.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir alias quidem honestus ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel iniunctum, uel coronatum conspexisset, continuo procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat, quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit, alios autem post alios eò legabat. Porrò qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facilè decepti, domum redibant, referentes partim quæ uiderāt, partim tanquam uidissent, audissentq;: per multa insuper accumulātes illis, quo do mino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniā impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq;, quàm plurimis item aulicis expauefactis atque attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solùm renunciarent oracula, uerumetiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autē ter sceleſtus ille quiddam

Rutilianum Romanum.

dam neutiq; inſcitum, & ingenioſius, quàm ut in uulgarem competat latronem. Etenim reſignatis libellis, ac perlectis: ſi quid offendiſſet in ijs, quę proponebantur, ita ſcriptum: ut cum periculo accuſetur mine eius qui ſcripſiſſet, ſi proferretur, coniunctum uideretur, apud ſe detinebat, neq; remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum ſeruos ob metum ſibi redderet eos, qui miſerant: quaſi in mentem illis ueniret, cuiuſmodi de rebus conſuluiſſent: Intelligebat autem eſſe conſentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiuſmodi rogationes eſſent propoſituri. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarent ſeſe intra caſſes eius teneri. Libet autem aliquot ex his reſponſis cõmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic ſciſcitanti de filio, ex uxore priore ſuſcepto, qui iam per ætatem maturus eſſet, ut diſciplinis erudiretur, quem inſtituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita reſpondit:

Pythagoram, egregieq; canentem prælia uatem.

Deinde paucis poſt diebus, extincto puero, ipſe quidem hærebat: nec habebat quod incuſantibus reſponderet: oraculo uidelicet ita re præſenti confutato. At Rutilianus optimus ultrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipſum portendiſſe deum, qui iuſſiſſet neminem quidem è uiuis aduleſcentulo deligi præceptorem, ſed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cum credibile eſſet eum iam uerſari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, ſi iſtiuſmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rurſum eidem percontanti, cuius tandem animam eſſet ſortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,
Deinde is qui nunc es: poſt fax phœbea futurus,
Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic ſeptuagenarius interiit, in inſaniam uerſus, haud expectato dei promiſſo, quanq; hoc quoq; oraculum ex Authophonis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palàm reſpondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem diſſiparat, filiam quam habebat, è Luna ſibi ſuſceptam fuiſſe, Lunam enim ipſius amorem captam fuiſſe, quũ dormientem aliquando conſpexiſſet: nam id illi familiare eſt, & formoſos ſomno ſopitos adamare. Porrò Rutilianus uir prudentiſſimus, nihil cunctatus, protinus accerſit uirginem, nuptias conficit, ſpõſus iam ſexagenarius, concumbitq; ſocrum ſuam Lunam ſolidis Hecatombis placans: tamq; ſibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi ſemel in Italia rem eſſet aggreſſus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanę ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendà eſſe peſtilentiam, incendia, terræmotus, ſe certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum peſtilentia increbuiſſet, unum quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc quoque uerſum gentium prodiderat, unico carmine comprehenſum.

Intonſus nubem peſtis depellit Apollo.

Atq; hunc uerſiculum uidere erat paſſim pro foribus deſcriptum, tanquam aduerſus peſtilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuerſam in partem euenit, propterea quòd fortuna quadam ſic accidit, ut eæ domus, quibus hic uerſus eſſet inſcriptus, potiſſimum deſolarentur. Neq; uero me putes illud dicere, carmen in cauſa fuiſſe ut interierint, uerum caſu quodam ad hunc modum accidit. Et haud ſcio, an plerique freti carmine, negligentius ac ſecurius uixerint, nihil aduerſum peſtem, præter oraculum adhibentes: perinde quaſi ſyllabas pro ſeſe pugnantes haberent, & intonſum Apollinem telis peſtem propellentem. Exploratores item ex ſua coniuratione quàm plurimos Romæ conſtituerat, qui ſibi qua quiſq; mente eſſet, indicarent: ac priuſquam oraculum ederent, illi ſignificarent quid nam eſſent percontaturi, quidq; potiſſimum cu-

pere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille fatis ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hęc quidem & id genus alia machinamēta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nā præter hęc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarū gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidē tribus exordine diebus cōtinenter peragerentur. Ac primo quidē die Athenienſium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi, Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorū explorator accesſit, discedat. Cæterū qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq; Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperiū agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus. Porrò tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq; ex re, propterea quòd faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uerò facem gestabat, mysteriaq; agebat Endimion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autē in eum è tecti fastigio, tanquam è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac subocūlis perditissimi illius mariti: tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsan nonnihil & eorum quæ fieri solent infrasinum, patratum fuisset. Paulopost rursum introibat ornatu sacerdotali, multo-cū silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autē benè canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatam, aureum apparebat: pelle, sicuti cōiicio, inaurata circundata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atq; eam cōtrouersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Sacra & ritus peculiares ab eodem instituta, & quæ circa eadem flagitiosè commissa. I.

Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim,
Vatis at est animus diuina è mente profectus.
Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Ioulali fulmine tacta.

Porrò cum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Pontici ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinē abutebatur, modis omnibus in eos debachari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur, neue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordis ac stupidis mortalibus illudens, perpetuò deinceps suas nequitias exercebat, passim constupratis uxores, passim liberis abutēs. Quin magnū quiddā, cunctisq; optandū uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porrò si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nō

Consecratio puerorum. II.

ita

ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domum influxurum esse. Erant insuper, atq; eæ non paucæ, quæ fere etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Libet etiam Dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ scripsit, coniectare licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis Tῃ, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inquit, mihi rex Glycon, quinam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais: Haud fas est ut ista huc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quo demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu, meaq; præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Nefas istuc quidem scire quæ ieris, nefas enim. Cæterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cum sacerdote confabulatio. Postremo & oraculum carmine cõprehensum ædidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido.

Exemplum Dei legendi his qui & Glyconis

Ne pare Lepido, hamq; huic fatum imitata acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atq; impostoris hostem, atq; infensum. Itaq; ex Epicureis quempiam, ausum se multis præsentibus coarguere, propemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerseret, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumis q; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bellijs traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, & coarguere tur, neq; ferens opprobratam sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impererent: alioqui & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demostratus quidam, qui diuersabatur in ponte: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse, atq; à Paphlagorum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam id fiebat pridie & responsa redderet) præconе rogante, an uaticinari uellet, si cuspiam illorum ex adito respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neq; tecto quisquam excipiebat, neq; igni, aquáue impertiebat: uerum erat illi solum aliud aduertendum, tanquam impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus peculiares Epicuri sententias, librum (ut scis) longè pulcherrimum, summatim Epicureæ disciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet: ac cinerem abiecit in mare, oracuio insuper eam in rem ædito.

Aliud periculum Epicuri cuiusdam

Edico decreta senis comburere cæci,

Haud perpendit sceleſtus ille, quantum adferret is liber cõmoditatum, iis qui in eo legendo uersarentur, quantámque illis quietem, tranquillitatem libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem insereret, plane sustraret animum; non tædia quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quod dam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Quũ iam non mediocrem in Regiam aditum sibi patefecisset, inq; aulam Cæsaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maximè flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conserente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Alia responsorum exempla, quorum euẽtus omnino diuersi fuere.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri
Immisisse duos Cybeles edico ministros:
Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aër
Florum atq; herbarum bene olentum; moxq; futura est
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enatassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti fermè milibus simul extinctis. His cõsimilia sunt ea, quæ in Aquileia contingerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Crœsoq; redditum oraculum, frigidè sanè detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura an hostium. Tandem quũ plurimi iam eam in urbem confluerent: præmeretur q; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorũ, qui ad oraculum uenitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictũ erant necessaria, cõminiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnũ appellabatur. Siquidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, deinde, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat: nihil certi tamen, Sed ambiguè plerumq; ac cõfusim: maxime si quos libellos conspexisset accuratius atq; obseruãtius obsignatos. Ad hunc em̃ modũ citra ullũ resignandi periculũ, quicquid temere in mentẽ ueniſſet, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis conuenire. Erant aũt ad id nonnulli cõstituti interpretes, qui mercedem nõ exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq;, atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quisq; talentũ Atticũ pendebat Alexandro. Nonnunq;, quum neq; consuleret quisquam, neq; missus esset aliquis: imò quum ne esset quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum ædebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Nocturna oracula.

Interpretes oraculorum.

Hunc age quæretuam qui tectus in ædibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suasisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) tectè furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub cerulcali condita, porrò
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Qui

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim & autores & loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio generentur. Insuper & Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallice, quoties difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquàm oraculum redderet quo uidelicet interim per ocium posset & soluere tuto libellos, & nanciscì, qui cuncta possent interpretari, Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum. *Exempla barbarì reddito rum.*

Morphiebargulis in umbram chnenchicrane, relinquet lucem.

Aliàs rursum, quum nec adesset item quispiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde ueniſti. Siquidem is qui te misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino, accedentibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis: Cæterum pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respõdit. Sciscitato an caluus esset Alexander quum libellos palàm atq; accuratè obsignassem, responsum noctu rnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, pura cuiatis esset uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peteremaduersus laterum dolorem. *Exempla eorum quæ ipsi Luciano responsa ac ficta.*

Cytmide de iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficiscì, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem, ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absurda & inelleciu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quòd Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit.

Noctiuagis gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea: alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usq; deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgò facere consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculum daturus, aeri morsu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam reddiderim. Itaq; qui præsentes erant, præfocare me accedere conati sunt tanq; hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alexandrum illum, non autem propheram, compellassem. At ille oppido quàm generosè obnitens compescuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditu *Congressus Alexandri & Luciani.*

sum declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maximè sæuirent ferocirentq;, sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecum expostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me læsissem ut ista in sese facerem, quum possem illius opera apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: paulóque post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quòd tam facilè fuissem commutatus. Posthæc quum iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem fortè solus cum Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officioſè fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipites darẽt. Quod si contigisset, facilè quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac piè atq; incul patè uixerim, haud quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicãs uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorũ etiam egregius meminit Homerus, retrò legit cursum: ibi fortè nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circumuallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam, procq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehẽdissem. Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi: non in tempore rem aggressurus, cũ iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Abonoteichus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternum ducebat genus, teneret. Porrò cum esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, fatis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maximè miserando periturum: nondum septuagintanatus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quòd caluus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum cruciatum, id quod haud quaquam facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hune habuit exitum Alexandri tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignum ei constitueretur: neq; non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium conspiraueranr

Mors Alexandri.

grauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendam eligi, atq; sacerdotali propheticaq; corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset, ista faciebat, neq; medico, neq; homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, posteaquam inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis præberem, scribenda putaui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico, quemq; ego unum omnium maximè suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatem atq; humanitatem erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurum ulciscerer, uirum uerè sacrū, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinē. Denicq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nonnihil utilitatis afferre uideatur, dum quædā redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & rectè sentiunt, confirmat ac stabilit. *Conclusio & dedicatio operis.*

DE SALTATIONE.

VINCENTIO OBSOPŒO INTERP.

ARGVMENTVM.

Defendit hac Oratione saltandi artem Lucianum, contra Cratonem quendā, à quo studiū eius rei reprehendebatur, ut effœminatum ac molle, ac uiro, præsertim philosopho indignum. Colligit autem honestatem ac dignitatem artis, Primum ab antiquitate, multis ac uarijs exemplis ostendens, quantū in usu saltandi studiū ueteribus fuerit, & quantopere eo omnes prope gentes iā inde ab initio delectati sint, quibus ităq; laudibus eam artem cum poetæ tum alij quidam celebrarint. Confutata interim tragœdiæ, Comediæq; præstantia, quarum certamina atq; actiones Crato saltationibus anteposuerat. Deinde & præstantiā artis à difficultate commendat, docens multarum ac uariarū rerum peritum, multiq; tum ingenij tum corporis dotibus saltatorem præditū esse oportere. Inter quæ & effectum ac uim artis prosequitur, docens non oblectare tantū eam, uerum & corporis agilitatem quandam decentem atq; utilem inde comparari, roburq; & uires augeri. Deinde & animi quandam sapientiam ac mores hominum formari. Idq; exemplis tum philosophorum, tū barbarorum quorundam amplificat. Postremo & uicia saltatorum aliquot recensет, & præcipuè quantum noceat, aut aliàs: ita uel in primis in hac arte Cacozelia seu nimia affectatio, exēplis docet, quæ res & ipsa ad difficultatem artis confirmandam pertinet. Exordium ab occasione sumitur. A quo mox Cratonis reprehensio sequitur, qui studiū huius rei in Luciano reprehendit, à persona qualitate & modo rei, addita etiam amplificatione quadam à collatione, quàm antequam ad rem accedit, Lucianus, ab inæqualitate refutat, ipsumq; Cratonem indignè & absurdè facere ostendit, qui rem nec uisam, nec cognitam, temere reprehendat. Atq; ita ad argumentum, illo auscultandi operam pollicente, descendit.

LVCIANVS.

POsteaquam tu Cráton, iám olím acerba quadā accusatio ne adornata, ac diu multūq; meditata in ius uocasti cū saltationes, tū ipsum saltandi artificium, insuper aūt & nos reos fecisti tali gaudentes spectaculo, quasi in re friuola & muliebri multū ponamus operæ, audi obsecro, quantum à recto aberraris, tum quemadmodū deceptus per imprudentiam rem omniū in mortalium uita optimam innocenter accusaris. Et equidem uenia tibi habenda est, si statim sub initium asperæ uitæ temet assuescens, & tantum quod durum *Exordium ab occasione & docilitate.*

fuerat, bonum existimans, rerum ductus imperitia, ista accusatione digna cen-
sueris. CRA. Cum uir sies, ó optime, & maximè disciplinis liberalibus innutri-
Reprehensio saltationũ à personæ conditiõe ac modo rei. tus, nec non in Philosophiæ studijs mediocriter uersatus, posthabeas autem ó Luciane rerum optimarum exercitium, & priscorum illorum conuictum, cæterum sedere sustineas in theatro omnium posticas sannas excipiens, & hominem effœminatum spectans mollibus uestimentis indutum, ac cantilenis lasciuis & turpibus perstrepentem, tum prisci seculi mulierculas amatorias imitantem, nempe libidinosissimas Phædras & Parthenopas, & Rhodopas. Et hæc omnia cum pulsationibus & lasciuis & obscœnis carminibus, & pedũ strepitu, hæc inquam res est perquàm ridicula, & quæ hominem ingenuum, qualẽ te esse conspicio, minimè deceat. Quare ego cum certior factus essem huic tam turpi te incumbere spectaculo, non tantum me tui puduit, sed uehementer etiam discruciatus sum animo, si Platonis & Chrysippi & Aristotelis oblitus sederes, nõ dissimilia cum ijs passus, quorum aures penna leuiter perfricantur. Maximè uero alijs innumeris disciplinis existentibus, & spectaculis grauibus & serijs, si quis omnino choraules exigat, ac cytharœdos artificiosè canentes requirat. Cum pri-
Saltationi opponit tragœdiam & comœdiarũ certamina, quã collationẽ infra Lucianus refutat. mis uero cũ grauem aliquã spectãdo tragœdiam, aut plenã hilaritatis comœdiam, nõ minorẽ uoluptatem capere possis, de quarũ palmario certamina quoq; poetis proponi solent. Multa itaq; & accurata, ó generose, defensione apud eruditos tibi opus erit, si nolis per omnia uideri excidisse, & è bonorum grege exactus esse. Atqui istud mihi optimũ factu uidetur, ut his oĩbus constanti negacione medearis, neq; sub initium fatearis aliquid tale te flagitiosè deliquisse. In reliquũ uero caue, ne nobis ignorantibus ex uiro quem olim egisti, in Lidenquampiam aut Baccham amissa pristina facie transmuteris. Qua in re non tibi solum,
Amplificatio à collatione. sed & nobis culpa imputanda foret, si non Vlyssis in morem à loto degustata abstractum ad consueta literarum & Philosophiæ commercia & studia te reduceremus, priusquam omnino deceptus à Sirenibus in theatro excubantibus occuperis. Iam illæ solis insidiantur auribus, eamq; ob rem hasce nauigio prætereuntibus cera opus est. Cęterum, tu & ab oculis uidere prorsus illarum præstigijs esse subactus. LVC. Papæ ò Craton, quàm uero robustum in nos ca-
Confutat hãc collationem. nem solutis loris concitasti. Nisi quòd exemplum sumptum à lothophagis, & comparationem tractam à Sirenibus parum scite, atq; adeo ineptissime mihi induxisse uideris, ad ea quæ mihi acciderunt. Etenim ijs qui lotum degustauerant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis & auditionis prolubium. Mihi uero præterquamquod uoluptatem spectando cepi mirificam & iucundissimam, etiam finis peruenustè cecidit. Neq; enim in obliuionem rerum domesticarum, aut negotiorum præsentium in cognitionem delapsus sum, sed si mihi ingenuè ueritas fatenda est, longè sapientia excultior, ac in rebus humanis multo solertior atq; prouidentior ex theatro regressus sum. Magis autem illud Homeri in præsentia adducere perpulchrum esse existimo, quòd is cui illud usum sit spectaculum, multorum gnarus simul oblectatus abiuit. CRA. O Dij immortales, Luciane qualia pateris, quem istorum ne pudeat quidem, sed iactanter etiam laudi tibi ducere uideris. Igitur quod hac in re grauissimum est, nullam spem curationis aut remedij nobis ostendisti, qui laudibus efferre audeas tam execranda & turpia. LVC. Age hoc mihi respon-
Cõfutatio reprehensionis ab absurdo. de Craton: istud de saltatione, tum ea quæ fieri in theatro consueuerunt, coram ne tibi uisa sunt, ut ea ita crebro probrosis dictis insecteris. Aut an potius spectaculi prorsus expers atq; ignarus, nihilosecus tamen illud, ut turpe atq; execrandum (ut ais) existimas? Quod si enim aliquando ea præsens uidisti, iam nobis & tu hac stulta spectandi curiositate paria fecisti. Sin non, uide ne parum modesta & nimis temeraria tua uideatur esse insectatio, ea in crimen uocans, de quibus nihil habes comperti. CRA. Ergo hoc mihi adhuc supererat, ut in tam profunda bar-

barba & canocapite ſederem inter mulierculas,& inſanientes illos ſpectatores, applaudens & præconijs ineptiſſimis acclamans homuntioni cuipiam perdito, nullaneceſſitate lachrymas profundenti? LVC. Eſt equidem hoc tibi ignoſcendum ô Craton, illud tamen pro certo exploratum habeo, ſi meis monitis morem gerens tantum tempuſculi ſpectandis ſaltationibus impertires, quantum uel periculo faciendo ſufficeret,nihil tibi poſthac rebus omnibus fore prius aut antiquius, quàm ut loco commodo occupato, ſeruire queas ſpectaculis, unde exacte & uidere,& clarè audire poſſis omnia. CRAT. Nunquam ergo formam tam amabilis,ſi quid tale unquam prudens ac ſciens fecero, ſemper autem membris hirſutis & barba incompta atq; horrida,ut me nunc tui ex animo miſeret, omnibus modis inſanientis. LVC. Vis ergo,ô amice, omiſſis blaſphemijs atq; conuicijs, arrectis auribus attentè mihi dare operam nonnihil ſuper ſaltatione, eiuſq; uirtutibus diſſerenti,tamen quemadmodũ non ſolum oblectamento ſit ſpectantibus, uerum etiã emolumento,tum quantis de rebus hominum animos cõmodè admoneat & erudiat: præterea quemadmodũ ſpectantiũ mentes aptè componat, pulcherrimas exercens ſpectaculis, ac optimis præceptis imbuens: adhæc cõmunem quandam corporis & animæ pulchritudinem oſtendens: Etenim quæ illi accedunt à Muſica & modulationibus, hæc inquam oia facere,nõ dedecori aut uituperio,ſed illi potius laudi tribuẽda ſunt. CRAT. Quanq; mihi in præſentia ocium non eſt, inſaniẽtẽ hominem auſcultandi, ſuũ ipſius morbum laudibus efferẽtẽ, atq; ſi nugis & inanibus fabulaq; cõmentis me opplere tibi conſultum factu uiſum eſt,paratus ſum in hoc tibi officioſè inſeruire,& aures præbere, uel ſine certa inutilia uerba obaudire ualens. Quare cõpreſſa uoce hãc tibi operam dabo. Dic uerò quodcunq; animo tuo libitũ fuerit, quaſi nemine auſcultante. LVC. Euge ô Craton, iſtuc ipſum oĩm maxime mihi egenti in optatis fuit. Paulo enim poſt ipſa re cõperies,nam nugæ tibi ceniendæ ſunt,quæ in medium producturus ſum. Ac principiò quidem illud planiſſimè mihi ignorare uidere,quàm nõ nouitiũ inuentũ ſit ſaltatio, neq; heri aut nuper natum & inceptum,puta apud maiores noſtros aut illos. Sed qui ſuper ſaltationis ortu,quàm ueriſſima perſcrutati ſunt,affirmãt illam una cũ mundi ac oĩm rerũ generatiõe natã eſſe,& cũ amore deo illo uetuſtiſſimo in lucẽ prodiſſe. Etenim ipſa ſyderũ chorea,& errantium cum nõ errantibus coniunctio, eorundemq; modulata atq; cõcinna participatio,& illa bella,iũ pulchrè inſtituta harmonia primogenitę ſaltationis argumenta fuere,& indita certiſſima. Ea uerò tẽporis progreſſu ſubinde incrementis aucta maioribus, neq; nõ additiones melioris inuenti ſortita nõ modicas,ſummo nunc abſoluta uidẽt eſſe faſtigio,ac res eſſe omnifariã uariã,& diuis modis cõcinna & congruens,tum bonũ multiplicis ornatus & ſciẽtię. Hoc uero ſaltãdi artificio aiunt Rheã potiſſimum oblectatam,in Phrygia quidẽ Corybãtas,in Creta aũt Curetas ſaltare iuſſiſſe. Neq; uerò modicum cepit exillorũ cõpendium. Quippe circũſaltãtes Iouẽ illi ſeruarunt incolumẽ,ita ut Iupiter nõ grauatè fateat & ſalutis cõtributæ præmia ſe illis debere, pilorũ ſaltationẽ patrios dentes effugiẽs. Porrò autẽ hęc ſaltatio ab armatis deſaltabat,gladios ad ſcuta collidẽtibus,ac bellicũ quiddã & attonitũ ſaltãtibus. Mox ýo inter Cretenſes, ut quiſq; maximè nobilitate præcellebat,ſummo ſtudio hãc rem exercẽtes. præſtantiſſimi ſaltatores reddebant, non tm̃ hoies priuati & humili loco orti, ſed nobiliores q; & regij ſanguinis & primates in populo. Homerq; Merionẽ nõ ſuggillare,uerũ pulcherrimo laudis teſtimonio ornare uolẽs,ſaltatorẽ nominauit. Itaq; in tm̃ claritudinis et nõticię ob ſaltandi peritiã apud oẽs uenerat,ut hæc non Græci ſolum de illo cõperta tenerent, ſed & Troianis hoſtibus nõ ignota forent. Videbant em̃, ut mea eſt opinio, eius in bellando agilitatẽ,& concinnum membrorũ motum, quæ ex ſaltatione in uſum cõuerſa peculiariter poſſidebat. Verſiculi Homeri ad hunc loquuntur modũ. Iliad. β

Te cito Merione, quamuis ſaltare peritum Stra-

Propoſitio tũ ὕλης totius orationis.

1. Arg. ab antiquitate.

Exemplo Syderum. I.

Corybantum & Curetũ II.

Cretenſium. III.

Amplificatio teſtimonio Homeri.

Strauiſſem in dura confoſſum cuſpide pugna.

Tametſi eundem non ſtatuerat, ut enim in ſaltando ſemet magno ſtudio exercuerat, ſic facilè, ut opinor, effugiebat iacula in eum contorta atq; emiſſa. Iam quanquam & alius complures ex heroibus enumerare poſſim, eo ipſo ſaltandi ſtudio diligentiſſimè exercitatos, quiq; exhac ipſa re artem fecerint, ſufficere tamen ſuſpicor unò à me producto Neoptolemo, Achillis filio, qui uſq; adeo hoc præcelluit artificio, ut cum ſpeciem quoq; ſaltandi pulcherrimam ſibi adieciſſet, Pyrrichij nomen ab illo acceperit. Achilles quoq; ipſe his de filio ſuo inauditis, maiori gaudio ſuffuſus eſt, ut ego extimo, quàm propter eius formæ præſtantiam & membrorum robur inſuperabile. Atqui interea ſemper Ilion fuit inexpugnabile, donec illius ſaltatione captum concideret, & direptum ſolo æquaretur. Lacedæmonij quoq;, qui Græcorum præſtantiſſimi eſſe cenſebantur, cum à Caſtore & Polluce Caryatiſſare perdidiciſſent, quæ ſaltationis ſpecies à Carijs urbe Laconiæ ducta erat, omnia cum carminibus facere ſoliti ſunt, adeo ut ad tibiarum quoq; modulos & rhythmum & moderatum pedis ingreſſum prælium committere illi genti moris fuerit. Ac primum quidem conſerendarum manuum ſignum Lacedæmonijs tibia dare ſolitum eſt, Proinde de omnibus quoq; reportant uictoriam, muſica & modulorum concinnitate illos ducente. Videres itaq; illorum Ephœbos nihilo minore cura ſaltationi, quàm armis exercendis dare operam. Vbi enim iam ſummis collucſtati ſunt digitis, ac mutuis ictibus ſemet ceciderunt, quieſcunt parumper, & omne illorum certamen in ſaltationem ſolutum conuertitur. Quorum in medio tibicen locatus eſt, tibiam incinens, ac pedibus inſtrepens, Cæterum illi per ordinem alter alterum ſequentes, omnigenas figuras corporis agilitate exprimunt ad rhythmum ingredientes, alias quidem bellicas, alias uero ſaltatorias, quæ Baccho & Veneri gratæ ſunt. Quinetiam cantus, quem inter ſaltandum modulantur, Veneris & Cupidinum cognomento nobilitatus eſt, quaſi unà cum Venere & Cupidinibus communi choreæ ſaltationi indulgerent. Et altera quidem cantilena, cuę enim canuntur, rationem quoque & præcepta ſaltandi in ſe complectitur. Procul, aiunt, ô pueri, promouete pedem & ſaltate perfectius. Non diſparia faciunt, quibus Hormũ ſaltare curæ eſt. Hormus autem genus ſaltationis eſt, adoleſcentibus uirginibusq; commune, alternatim ad choream diſpoſitis, ut planè hormum, hoc eſt ſegmentum referant. Soletautem adoleſcens chorum ducere more iuuenili ſaltans, quo poſtea in adoriendis hoſtibus uſurus ſit. Sequebatur hunc puella modeſtia quadam conſpicua, quæ fœmineum ſaltum decenter admodum peragebat, ut hormum ex temperantia & fortitudine compoſitum rectè dicere poſſimus. Cæterum quæ Homerus ſuper Ariadne in clypeo memoriæ prodidit, deq; choro, quem illi Dædalus inſtituerat, ea, ut iam olim tibi lecta, prætereo ſilentio. Prætereà duos illos ſaltatores, quos eodem in loco Poeta Cibeſteteras uocat chorum ducentes. Rurſus quæ in clypeo memorat, in medióque duos iuuenes agitare choreas cernere erat, tanquam rem omnium pulcherrimam ſaltationem Vulcanus clypeo addidiſſet. Etenim Pheacas ſaltationem, ut par erat, uehementer fuiſſe oblectatos mirum uideri non debet, cum tantis affluerent delitijs, ac in omni rerum abundantia & fortunæ indulgentia uictitarent. Quare Homerus Vlyſſem ex omnibus quæ uiſenda apud Pheacas conſpexerat, hoc cum primis admirantem teſtatur, agilesq; pedum motiones ſpectantem. Iam in Theſſalia eo uſque progreſſum eſt ſaltationis exercitium, ut populi præſides & anteſignanos illorum præſaltatores uocare non dubitarint. Cui rei etiamnum ſtatuarum inſcriptiones, & tituli ſuo ſuffragantur teſtimonio, quas ijs, qui in bello optimam nauaſſent operam erexerunt. Prętulit, inquit, præſaltatorem ciuitas. Et iterum, Elationi poſuit hanc imaginem populus, propterea quòd pugnam probè deſaltarit. Mitto illud, apud ueteres nul-

Neoptolemi.

Lacedæmoniorum.

Hypotypoſis ſaltantium Laconum.

Hormus quid

Alia Homeri exempla.

las

las unq̃ fuisse celebratas festiuitates aut ceremonias citra saltationem, quippe quas ab Orpheo & Museo optimis tunc saltatoribus constitutas fuisse facis cer tè constat, qui & hoc ut cætera omnia ut honestissimũ quiddã legibus sanxisse, uidentur initiari cum rythmo & saltatione. Quòd autem hoc ita se habeat, reti cenda erant orgia, propter prophanos nondum initiatos. Illud aũt omnes audi unt, quòd dij, qui linguæ uicio atq; incontinentia mysteria prodidissent, plerisq; eos de saltasse dicitarent. Porrò autem in Delo nulla sacra peragebãtur, cui sal tatio non fuisset adhibita, sed & cũ illa & musica cuncta persoluebantur. Ingres si uero puerorum chori, tibia & cythara præcinentibus saltabant, quos subiecu ti optimi facto delectu, choreis excipiebãt. Itaq; & cantilenas illiusmodi choris conscriptas hyporchemata nominare consueuerunt, talibusq; lyra impleta fue rat. Quid uero Græcorum gentes tibi commemorem, cum Indi quoq; postea quam mane è stratò surrexerint, Solem precibus uenerati fuerint, non quemad modũ nos deosculata manu perfectam precationem esse arbitramur, uerum illi ad orientem conuersi, saltatione solum consalutant, sed cũ silentio seipsos con formantes, dei choream imitari atq; effingere conantur. Et hæc Indorũ est pre catio, & chori & sacrificiũ. Diebus uero uicibus ad hunc modũ Deum placare solent, nempe mane & uesperi. At enim Aethiopes non alia quàm saltandi ratio ne illatis iam signis bellũ ingrediuntur, nec quisquam Aethiopũ uel sagittam excussam emitter et auulsam à capite (hoc enim uice pharetræ utuntur, radiorũ instar tela capiti circumponentes) nisi prius saltauerit, & saltatione hosti terro rem incusserit. Consentaneum uero esse opinor, posteaquam totam Indiam & Aethiopiam peragrauimus, ut in uicinam Aegyptũ oratione diuertamus. Ete nim uetus illa fabula Protheũ Aegyptiũ nihil aliud, quàm saltatorem fuisse exi miũ mihi planè confirmare uidetur, hominem effingendi imitãdiq; peritũ, qui q̃ semet in uarias rerũ facies demutare & transformare potuerit, ut modo in a quas tenues dilapsus abiret imitando, modo ignis celeritatem & uehementiam agilitate corporis, mox leonis immanitatem, ac Pardalis impetum, deinde arbo ris motũ flexibilẽ, postremo in summa quicquid collibuisset, exprimeret. Cæte rum, fabula eas Prothei proprietates ad inusitatiorẽ opinionem detortas, eam eius naturam fuisse cõmenta est, quasi ea ipsa quoq; fieret quæcunq; saltãdi arti ficio imitaretur. Qua facultate & eos qui hodie saltationibus nauant operam præditos esse animaduertimus, uideasq; illos eodem tempore diuersissimis mo dis immutari, ac planè ipsius Prothei esse emulos. Et si quid coniectura assequẽ dũ est, & Empusam suspicor, quæ & ipsa in uarias rerum facies semet transfun dere dicta est, non aliam quàm saltatricem fuisse, fabularum inuolucro significa re uoluisse homines. Adhæc iustum esse opinor, ne Romanorum quidem sal tationem præterire tacitam, quam nobilissimi quiq; illorũ, quos uocant Salios (est autem nomen sacerdotij) Marti Deo bellicosissimo saltant grauissimè, & re ligiosissimè. Neq; uero Bithynicæ fabulæ cõmentũ ab Italorũ instituto abhor ret admodũ, perhibentiũ Priapũ Deũ bellicosum, unũ, ut opinor, ex Titanibus, aut Ideis dactylis, illud opus factũ, rebus militaribus instituendum fuisse, quem Mars à Iunone offerente acceptum adhuc puerũ, durũ porrò, & rudẽ & suprà modum uirilem, non prius amorũ peritum reddidit, quàm perfectum eundem saltatorem effecisset. Quamobrem & merces illi à Iunone destinata est, ut ab illo semper decimam partem spoliorum in bello partorũ reciperet. Vt autem Dio nysiaca & Bacchica tibi expediam, opinor te non expectaturum ut audias, cuius tota actio nihil aliud quàm saltationem complectitur. Cum itaq; tria sint ce leberrimarum saltationum genera. Cordacis & Scinidis & Emmeliæ, qui bus Bacchi ministri Satyri inuentis, à seipsis cuiq; nomen indiderunt, Et hac saltãdi arte utens Bacchus Tyrrhenos & Indos, & Lydos deuictos subiugauit, ac gentes adeo bellicosas ipsis saltẽ thyrsis desaltauit. Quo circa, ô admirande,

Eorumque in sacris soleunia fuerunt.

Hyporchemata.

Indorum.

Aethyopum.

Aegyptiorũ.

Empusa.

Saltorum apud Romanos.

Priapi.

uide

uide ne parum pium aut religiosum sit, in crimen uocare exercitium adeo diuinum & mysticum, & cui colendo tanti Dij nauarint operam, quodq; in illorum honorem & cultum toties peragitur, insuper quod tantum oblectamentum simulatq; institutionem adeo utilem exhibere solet. Illud ego demiror, non ignorans Homeri atq; Hesiodi te amatorem esse maximum, iterum enim ad poetas me conferam, qua fronte illis contradicere audeas, præ omnibus saltationem summè laudantibus. Siquidem Homerus cum res mortalium longè iucundissimas iuxta ac elegantissimas uno quasi fasce coniunctim efferret, nempe somnū amorem, cantum atq; saltationem. Hanc tamen solam præclaro nobilitauit encomio, inculpata eadem nominata, asscribens per Iouem cantui dulcedinē, quæ utraq; saltandi artificio adesse uidemus, & dulces modulos, & saltationem inculpatā, quam uituperare cogitas. Rursus alia in parte suæ poëseos ita inquit:

II. Argu. à laude qua à ueteribus celebratur saltatio.

Exemplū Homeri.

Iupiter hunc belli reddit uirtute potentem.
At leuibus membris alium saltare peritum,
Est quem dulcisona sustollit uoce canendi.

Suauis profecto est uocum modulatio, quę saltationi adiuncta est, ac munus quod à dijs immortalibus præstari potuit longè pulcherrimum. Ac mihi adparet Homerus omnes res mortalium in duo tantum diuisisse, nempe in bellū & pacem, cæterum rebus bellicis tantum hæc tanquam præstantissima studia pacis opposuisse. At uero Hesiodus, qui non ab alio percensente hoc audituperce pit. Sed ipse statim subaurorę exortum Musas saltantes uiderit, in carminis sui initio de illis hoc summū & elegātissimū referre nō est ueritus encomiū, nimirū eas circa fontem floridū mollibus saltare pedibus, iuxta patris aram agentes tripudium. At tu, ô generose, tantum non cum Dijs ipsis pugnans, saltationē conscindis contumelijs conuitijs. Cæterū, ipse Socrates, uir omniū sapientissimus si Pythio hoc illum testimonio cohonestanti fides habenda est, nō tantū saltationem laudibus extulit, sed illam quoq; discere non erubuit aut grauatus est, plurimū tribuens uenustæ cōcinnitati & elegātiæ, tū apto motui, neq; nō mouentis afformationi. Nec ueritus est iā natu grandior saltationē inter seria habere disciplinas, uidebatúrque non parum huic rei perdiscendæ impensurus operæ, quem leuiora acuiliora perdiscere non piguit, sed tibicinarū quoq; scholas frequentare solebat, neq; à meretrice muliere Aspasia quiddam audire dedignatus est. Atqui ille artem non ira pridem natam uidit, nec tum tanta elegantia & pulchritudinis accessione auctam & elatā. Qui si nunc eos quoq; opera in summū usq; fastigium euecta est, spectaret, sat scio illum omnibus reliquis posthabitis, hisce tantum spectaculis operam daturum, neq; pueros quicquam perinde atq; saltationem docturum. Videris autem mihi laudans Comœdiam atq; tragœdiam, oblitus esse, in utraq; illarum proprium quoddam saltationis genus exerceri, ac tragicā quidē esse Emmeliam, comicam uero esse Cordaca. Nonnunquàm usurpari & tertiam, nempe Sicinniden. Postea uero quàm in principio saltatiōi tragœdiam, & Comœdiam tibicinasq; & cytharam anteferre nō dubitaris, tanquam ista in certamen ueniant, atq; per hoc grauia dicenda sint, age uicissim ista singulatim excutiamus. Tibias aūt & cytharam relinquamus. Etenim & istæ saltationis partes sunt ducē dis choreis subseruiētes. Porrò aūt ipsam tragœdiā primum ab habitu contemplemur, cuiusmodi sit, quàm turpè & minimè iucundum spectaculū, homo lōgitudine deformi, atq; incomposita exornatus, altis calceamentis ingrediēs, caput larua minaci obductū habēs, tū peramplo ore hiāte quasi spectatores esset deuoraturus. Mitto asciticia pectora, & uētres factitios adiunctam & arte compositam corporis crassitudinem, ne longitudine discors compositio in tenui corpusculo magis reprehendenda ueniat. Deinde indecora histrionis uociferatio, iam se ipsum inclamantis, iam uerberantis, aliquando etiam iambicos uersiculos cantillantis, & quod turpissimum est, grauissimas

Hesiodi.

Socratis.

Collatio tragœdiæ & Comœdiæ quibus saltationem anteponit.

calami-

talamitates modulantis, ac sola uoce semetipsum reprehendendum exhibentis. Quippe alia priscorum poetarũ industria inuenta sunt. Et quam diu quis Andromachen agit, aut Hecubam, tolerabilis est concio. Vbi uero ipse Hercules carmine lugubri in scenam ingressus est, sui oblitus, neq; leoninam, neq; clauam, quæ præponitur, uenerator, adeo ut sanæ mentis homo quispiam iure optimo talem actionem solœcismum uitiosum possit reprehendere. Iam quod cum primis quoq; in saltatione damnasti, uiros histriones mulierum mores imitari, hoc equidem commune quoq; est & tragœdiæ & comœdiæ uitium. Etenim in utraque plures introducuntur mulieres quàm uiri. Quinetiam Comœdia partem personarum omnium maximè ridiculam, & oblectationis plenam huic tribuit, uidelicet lampadum & tibicinarum & coquorũ personas. Sed enim saltationis habitus, quàm decens sit & modestus, quorsum attinet dicere, cum cæcis quoq; ista sunt perspicua. Larua ipsa pulcherrima & subiectæ fabulæ respondens, non immane hiat, ut illæ, sed saltationi per omnia conuenit. Habet enim permultos sub illa uociferantes. Olim uero ipsi quoque saltatores canebant, & unà saltabant. Deinde animaduertentes continuo motu grauari anhelitum, & per hunc turbari cantilenam, uisum est tactu longè consultius, ut alij saltantibus succinerent. Porrò autem argumenta utrisq; communia sunt, neque ulla in re à tragicis distinctim separata sunt saltatoria, quàm quòd multipliciori uarietate exornata sunt illa, maiorique studio perdiscenda, atq; infinitas mutationes habentia. Quod autem saltationum nulla sunt certamina, hanc ego caussam esse opinor, quod certaminum authoribus res maior & grauior uisa sit esse saltatio, quàm ut de ea exactè pronunciari possit. Vt præteream ciuitatem in Italia Chalcidici generis præstantissimam, & hanc quemadmodum ornamentum aliquod, certamini quod apud ipsos decertandum præponitur, adiecisse. Iam uero super ijs respondere tibi stat sententia, quæ oratione mihi omissa sunt, quæ non pauca esse uideo, ne quam ignorantiæ aut imperitiæ opinionem apud te incurram. Neque mihi obscurum est, complures ante nos de saltatione libellos conscripsisse, ac omnem suam in scribendo operam & industriam in hoc posuisse, ut omnia saltationis genera atq; species numero comprehenderent, earundemq; nomina percenserent, tum cuiusmodi unaquæq; illarum, aut quo authore foret inuenta, quo instituto magnam multiplicis scientiæ opinionem sibi adiuncturos existimabant. Ego uero hanc ambitiosam super hisce rebus contentionem & ineptum & seræ cognitionis, & mihi ipsi in præsens minimè tempestiuam & accommodam esse arbitror, eamq; ob rem illa supersedeo. Deinde & hoc te cogitare uelim, ac tenere memoria, quòd neque in præsentia statuerim, omnem saltationem à prima stirpe repetitam uelle indagare, neque hunc orationis meæ scopum esse propositum, saltationum nomina numero complecti uelle, præter paucas illas quarum initio memini, tanquam generosioribus propositis. Verum hoc orationis meæ caput & summa futura est, ut eam saltandi rationem quæ nunc constituta in usu uersatur, laudibus illustrem, planumq; faciam, quantum cum uoluptatis tum fructus in se complectatur, & quàm non nuper primum incepta ad tantum uenustatis & elegantiæ culmen & fastigium peruenerit, nec minus de se exhibens reuerentiæ. Quippe priores illæ perinde ut radices & saltationis fundamenta fuerunt. Eius autem floridam uenustatem & fructum absolutissimum, qui nunc omnium perfectissimè cunctis augmentis ematuruit, illum nunc in præsens oratione nostra explicabimus, posthabita Thermaystridæ & gruum saltatione, & alijs præsenti parum conuenientibus. Sed ne Phrygiam quidem illam saltandi speciem aptam conuiuijs & compotationibus, & quæ tantum ebrietate duce exerceri solet, hominibus rusticis sæpenumero ad tibiam muliebriter saltantibus saltus duros & laboriosos, & quos etiamnum agrestium studio relictos uidemus, præ ignorantia obticui, sed quia à præsenti saltatione omnibus modis aliena est, nec quicquam cum illo commune habet. Quandoquidem ipse quoque Plato in legibus, nonnullas illius species commendat, nonnullas uero in totum reprobat, diuidens eas iuxta uoluptatem & utilitatem

Obiectioni respondet.

Hactenus ex antiquitate et ueterum usu laudauit saltationẽ. Iam & ex difficultate artis, eiusdem dignitatem ostendit.

Repetitio propositionis cũ cõmonitione

exigens ex illis quæ ſunt indecentiores, anteponens autem & admirans reliquas. Et de ipſa quidem ſaltandi ratione hæc dicta ſufficiant. Etenim ſingulis perſequendis orationem extendere, abſurdum mihi uidetur, & ineptum. Iam uero ea quę ſaltatorem eximium habere oportet, tum qua ratione ijs quæ perdidicit rectè uti, quibuscũq; rebus artem poſſit aſſequi, tibi expediam, ut cognoſcas quàm non iſta ars omnino ſit comprehenſu facilis, & cuiuſuis ingenio obuia & expolita, ſed omnium diſciplinarum exactiſſimè cognitarum adminiculo excolenda ſit, non muſices tantum, uerum etiam rhythmices & geometrices, cum primis uero philoſophiæ tuæ naturalis & moralis. Solum uero dialecticam illi tanq̃ ſuperfluam & parum commodam exiſtimatum eſt. Neque uerò abhorret à Rhetorica, ſed & illius eſt particeps, quatenus mores atque affectus demonſtrat, quorum iudicandorum cupidi ſunt etiam Rhetores. Sed nec à graphyca excluſa eſt, & plaſtice, uerum harum in membris exprimendis concinnitatem magnopere imitari uidetur, adeo ut ne Phidias quidem in tantum, aut Appelles in ea uidetur præcellere. Ante omnia uero præſens & ſingularis in ſaltatore requiritur memoria, eiuſque filia Polymnia, ut omnium rerum callentiſſimè memor ſit. Etenim iuxta Calchantem Homericum ſaltatorem ſcire neceſſe eſt, quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ne quid rerum prorſus ignoret, ſed memoriam habeat promptam & expeditam. Caput autem argumenti eſt, imitationis atq; demonſtrationis ſcientia, ac rerum mente conceptarum explicatio, neque non obſcurorum perſpicua declaratio. Et quod de Pericle literis ac memoriæ prodidit Thucydides, eum uirum collaudans, hanc ſummam & clariſſimam eſſe ſaltatoris laudem, noſſe quid deceat, & id ipſum explicare poſſe. Explicationem autem habituum, perſpicuitatem ego dico. Cæterum, ad hanc rem potiſſimum facere uidetur omnis illa rerum priſcarum hiſtoria, ut à me prædictum eſt, cum prompta memoria, tum decenti geſticulationi coniuncta demonſtratio. Statim enim à chaos & prima terræ generatione facto exordio, cuncta illi ad unguem cognita eſſe neceſſe eſt, uſque ad Cleoparræ Aegyptiæ tempora. Hoc enim ſeculorum interuallo circumſcripta eſt nobis multiplex illa ſaltatori paranda cognitio. Media omnia perfectiſſimè calleat, cœli ſectionem, Veneris partus, Titanum pugnam, Iouis incunabula & natiuitatem, Rheæ fraudulentam impoſturam, lapidis ſuppoſitionem, Saturni uincula, trium fratrum regna per ſortem diuiſa. Deinde Gigantum ſeditioſam rebellionem, ignem furto Promethei ſubtractum, Hominum formationem, Promethei ſupplicium, amoris utriuſq; robur & uiolentiam. Poſt hæc Deli errationem, & Latonæ ex partu dolores, & Pythonis cędẽ, & Tityi inſidias, ac mox quemadmodũ mediũ terrę aquilæ uolatu inuentũ ſit. Adhæc Deucalionem, ac magnũ illud id ætatis naufragium, tum unicam illam arcam humani generis reliquias conſeruantem. Præterea quemadmodũ denuo ex lapidibus homines prognati ſunt. Mox Iachi dilaniationem & Iunonis dolum, & Semeles conflagrationem, & Bachi utranq; ſtirpem. Tum quæcunq; de Minerua referuntur in fabulis, quæcunq; de Vulcano, atq; Erichthonio, ac diſceptationem illam de Attica, & primũ in Areopago iudiciũ. In ſumma totum illum ſermonem Atticum fabuloſis narrationibus refertiſſimũ. Præcipue tamen memoria teneat Cereris errorem, atq; inuentam proſerpinam, & Celei hoſpitalitatem, & Triptolemi agriculturam, & uitium plantationem factam ab Icaro, & Erigones ærumnas, præterea quæcunq; de Borea, quæcunq; de Orithyia, & Theſeo & Aegeo memoriæ prodita ſunt. Adde his Medeæ ſuſceptionẽ, eiuſq; denuo in Perſas fugam, ac regis Erichtei filias, & natas Pandionis, tum quæcunq; in Thracia perpeſſæ ſunt & fecerunt. Deinde non ignorandus eſt illi Acamas, nõ Phyllis, nõ primus raptus Helenæ, tũ Caſtoris atq; Pollucis aduerſus urbẽ expeditio, neq; nõ mors Hippolyti, & Heraclidarũ reditus. Iure enim & iſta in fabulis Atticis cenſebuntur. Et hæc quidem ex rebus geſtis Athenienſium ſanè quàm pauca exempli gratia ex multis à me prætermiſſis percurri. Deinceps uero memoria quoque tenenda eſt Megara, & Niſus & Scylla, & crines purpurei, & Minois regis Cretenſium diſceſſus, ac erga bene de ſe meritam ingratitudo.

Earum rerum cognitio ſaltatori neceſſaria.

Quæ

Quibus postea annectẽda sunt cũ Citherõe quæcũq; Thebanis ciuibus acta sunt, & Labdacidarũ ærumnæ, & Cadmi peregrinatio, & bouis procubitus, & dentes serpẽtini, & Spartanorũ retributio ✶. Et rursus, Cadmi in serpentẽ transmutatio, & ad lyram pręcinentem murorũq; substructio, & murorum instauratoris insania, & uxoris eius nẽpe Niobes sibi ac suis exitiosa iactantia, & in luctu silentiũ, tũ quę cunq; de Pentheo, quęcunq; de Acteone, quęcũq; de Oedipode, quæcunq; de Hercule cũ omnibus illius certaminibus literis, pdita sunt, eiusq; liberorũ per insaniã facta internitio. Deinde Corinthus, & ipsa plena fabulis, Glaucam & Creonta habens. Et ante illos Bellerophontem, & Sthenobœam, Solisq; & Neptuni pugnam. Post hęc autem Athamantis furentem insaniam, ac nubis liberorũ in ariete fugam aëriam. Inus & Melicertæ susceptionem. Adhæc neq; Pelopidarũ facta saltatori negligenda sunt, neq; Mycenæ, & quæcunq; in illis memorabiliter gesta sunt. Et ante illos Inachus & Io, & ipsius custos Argus, & Atreus, & Thyestes, & Aerope, & uellus aureũ, & Pelopiæ nuptiæ, & Agamemnonis interfectio, & Clytemnestræ supplicium. Iam adhuc ante illos septem principum aduersus Thebas expeditio, & generorum exulum Adrasti susceptio, & oraculum de illis proditum, prętereaducum in bello cæsorũ inter dicta sepultura, & propter hanc Antigones & Menecei miserabilis interitus, Insup quæcunq; ferũtur in Nemea Hypsipyle et Archemorus saltatori monimenta cũ primis necessaria. At etiã quæ ante illa tempora acciderunt exactè callebit, Danaæ uirginitatem, Persei natiuitatẽ, certamẽ quod aduersus Gorgonas suscepit. Adde illis & Aethiopicam narrationẽ, Cassiopæam & Andromedam, & Cepheũ, quos inter astra annumerauit quoq; hominũ id ętatis credulitas. Quin etiã illa nõ ignorabit prisca facta Aegypti & Danai, & insidias quibus petitæ sunt nuptiæ. Nõ pauca uero eius generis suppeditabit & Lacedęmon, uidelicet Hyacinthum & Apollinis riualem Zephyrum, & pueri exitiũ à discoillatũ, enatumq; ex illius sanguine flosculum, & gementem in eodẽ inscriptionem αι αι, & Tyndarum à morte reducẽ, & Iouis ob hoc ipsum aduersus Aesculapium excandescentiã. Præterea Paridis apud Menelaũ hospicium, & Helenę raptum post factum propter pomũ iudicium. Planè enim existimet Spartanæ historiæ & Iliacam esse adiunctam copiosam profecto & multiplicem. Itaq; iuxta unũquenq; apud Troiam occisorum fabula agenda scenæ præponitur. Consentaneũ uero est, ut horum subinde memor sit, cum primis uero eorum, quæ mox à raptu usq; ad gręcorum procerũ in patriam reditum peracta sunt. Neq; Aeneę erroris obliuiscatur, neq; Didonis amoris. Inter quæ locũ quoq; habebunt, quæ de Oreste circunferuntur fabulæ, tum qualia satis fidenter ausus est in Scythia. Sed nec illa, quæ ante hac gesta sunt, inepta putabit, Achyllis in Scyro cũ uirginibus cõuersationẽ, Vlyssis insaniam, Philoctetę à Græcis derelictionẽ. In summa, totam Vlysseam errationẽ, & Circen, & Telegonum, & Aeoli in uentos imperiũ, aliaq; usq; ad procorum supplicia. Ante hæc uero quibus sycophãtijs Palemedi pernicię machinatus est, & ira Nauplij, & Aiacis furentis insania, & alterius ad petras naufragiũ facientis exitium. Quin etiam Elis multas occasiones præbebit saltare conãtibus, Oenomaum, Myrtilum, Saturnum, Iouem, primos olympiarum Athletas. Atqui nec Arcadia fabularũ expers est, Daphnes fugam, Callisthus ferinam uitam, Centaurorum temulentiã. Panos parentes, Alphei amorem, & Hyphali peregrinationem exhibens. Iam si oratione in Cretã descenderit, permulta inde sumet saltatio, Europam, Pasiphaën, thauros utroq; Labyrinthũ, Ariadnen, Phædram, Androgeum, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi uaticinium, Talo, æneũ Cretæ custodem. At si in Aetoliam diuerteris, habet & illic non pauca quæ mutuo sumet saltatio, Altheam, Meleagrum, Atalanten Dalum ✶, fluminis cum Hercule luctã, Strenum procreationem, Echinadum, & post insaniam retributionem, Alcmæonis habitationem, Deinde, Nessum & Deianiræ Zelotypiam, cui adplicanda est Herculis in Oeta monte pyra & conflagratio. Habet etiam Thratia nõ parum multa sal-

✶ Seminatorum ortus.

✶ Titionem scutorum.

tanti neceſſaria, nempe Orpheum, & illius factã à mulierculis diſſaniationẽ, eiuſq; caput loquens, idemq; unà cum lyra natans. Præterea Hænum & Rhodopen, tum Lycurgi ſupplicium. Porrò, Theſſalia adhuc plura his ſubminiſtrabit, Peliam, Iaſonem, Alceſtim, claſſem quinquaginta nauibus congregatam, Argo, & loquacẽ eius carinam. Inſuper res in Lemno geſtas, Æetam, Medeę ſomniũ, Apſyrti dilaceration em, tum omnia illa quæ inter nauigandum acciderunt. Poſthæc autẽ Proteſilaum & Laodamiam. Rurſus ſi in Aſiam poſtliminio te contuleris, multã ibi inuenies fabularũ copiam. Statim enim tibi occurret Samus, mox Polycratis calamitas, atq; filiæ eius uſq; ad Perſas erratio. Quin etiam his adhuc antiquiora, nimirũ Tantali loquax incõtinentia, tum deorũ apud eundẽ conuiuiũ, & Pelopis carnea depaſtio, eiuſq; elephantinus humerus. In Italia uero Eridanus & Phaëton, & populi lugentes ſorores & electrũ lachrymantes. Sciet eiuſmodi quoq; Heſperidas, & cuſtodem aurei fructus Draconẽ, & Atlantis laborem, & Gerionẽ, tum boum ex Erythia abactionem. Neq; ignorabit omnes fabuloſas formarũ transformationes, quęcũq; in arbores aut animantes, aut aues tranſmutatę ſunt, & quot ex mulieribus uiri facti ſunt. Dico autẽ Cenea & uatem Thireſiam. Super hæc in Phenicia Myrrham, & iuctum illum Aſſiriũ qui geminus eſt. Et hæc habebit cognita, & adhuc recentiora, quæcunq; poſt Macedonum imperium auſus eſt Antipater, & Seleucus ob amorem Stronices. Aegyptiorũ quæ magis erunt arcana cognoſcet quidem, ea autẽ ſaltando repræſentabit ſignificantius. Epaphum dico & Oſirim, præterea Deorũ in animalia tranſmutationes. Ante omnia uero ea quæ circa amores illorũ uariè & mirificè contigerunt, quæq; de Ioue ipſo feruntur fabulę, tũ in quaſcunq; facies ſemet transfigurarit. Omnẽ uero inferorũ tragœdiã tanquam digitos unguesq; ſuos tenebit, tum ſuppliciorum genera, & quæ cuiuſq; cauſſa extiterit. Et Pirithoi & Theſei indiuulſam uſque ad inferos amiciciam. Vt autem, uno quaſi faſce ſummatim perſtringã omnia, nihil quod ab Homero & Heſiodo, tũ ab reliqs poetis eximijs & excellẽtibus maximè tragicis dictum eſt, ignorabit. Hæc admodum pauca ex multis, aut potius ex innumeris iſtã ſyluam, rerumq; ſaltationi neceſſariarũ ſaltẽ capita aliquot percenſui. Reliqua uero cum poetis, tum ipſis ſaltatoribus demonſtranda reliqui, ac tibi quoq; iuxta dictorum ſimilitudinẽ indaganda. Quæ oĩa in numerato parata ſaltatori reponenda ſunt, ut cum tẽpus exegerit, nullo negocio poſſit expromere. Quoniã uero imitatrix eſt ſaltatio, moribusq; & geſticulatione ea quę cantantur ſemet expreſſurã pollicetur, ſummopere illi neceſſarium eſt, quod & rhetores facitare conſueuerunt, ut perſpicuitatẽ exerceat, ut unumquodq; quod ab illa demonſtratum fuerit, ita clarè, ita perſpicuè ob oculos poſitum repreſentetur, ut nullius enarratoris egeat opera. Sed quod Pythico oraculo proditum eſt, oportet ſaltationis ſpectatorẽ & mutum ſaltatorẽ intellige re, & nihil loquentem audire. Id quod Demetrio Cynico quoq; accidiſſe fama eſt. Quandoquidẽ & ipſe nõ ſecus atq; tu in iudicium uocare ſolebat Orheſticen, dicens tibiæ & fiſtularũ & ſtrepituum ſuperuacuum quoddã eſſe ſaltatorẽ, quippe q argumento conficiẽdæ fabulæ parum afferret, motum modo inſulſum & uanum adhiberet, ab omni ratione atq; intelligentia ſeiunctum. Cæterũ homines, qui hac in re præſtigijs illuderentur, ueſtitu ſerico, perſonatuq; aptè accõmodato, tibiaq; & laſciuis cantilenis, & canentium modulata cõcinnitate quibus exornaretur nequaq; ſaltatoris eſſe officium. Saltator ergo Neronis tempeſtate eximius & celebris, nec, ut ferebatur, imprudens, ſed ſi quis etiam alius, hiſtoriarum memoria & mouendi eleganti artificio præcellens plurimum, præcatus eſt Demetrium ſapientiſſimis, ut mihi uidetur, precibus, ut eum ſaltantem ſpectare uelit, deinde ſi uideretur reprehenderet, ac ſaltationem acerbiſſimè accuſatam exibilaret atq; explo deret. Pollicebatur adhæc ſe nullis tibijs & cantilenis adhibitis ſaltaturum, quemadmodum & fecit. Etenim ſtrepitibus & tibijs & choro impoſito ſilentio, ipſe per ſe ſaltauit Veneris & Martis adulterium, Solem furtiui cõcubitus proditorem

Agilitas Saltatoris & perſpicuitas geſticulationis.

Probat exemplo Demetrij Philoſophi et teſtimonio

rem

rem, Vulcanum mœchantibus insidias machinantem, ac uinculis utroscp & Martem & Venerem illaqueantem, Deos spectaculo assistentes, Venerem suffuso rubore pudefactam, subuerentem & meticulosius Martem supplicantem. Pręterea quascunch alias hæc fabula partes cõplectitur. Adeò ut Demetrius ipsa artificiosa saltatione iam exhilaratus maxima laude saltatorem extulerit. Exclamabat ẽm uoce quàm potuit acutissima in hæc uerba prorumpens, Audio ó homo cuiusmodi facias, necp enim tantum uideo, sed mihi uidere ipsis loqui manibus. Quoniam uero circa Neronis tempora nostra uersatur oratio, animus est uiri barbari super eodem saltatore tibi referre testimonium, quo laudẽ præclarissimam saltandi artificio attributam esse cognoscas. Quippe è barbaris quidem homo regius è Ponto cum ex negocio ad Neronem Romam uenisset, unacp cum alijs hunc spectasset saltatorem, adeò saltantem perspicuè, ut quancp nihil eorum quæ canebantur audire poterat (Erat enim lingua semigræcus quispiam) omnia tamen callidè intelligeret. Iã uero cum iterũ ad suos regressurus esset barbarus, eumcp Nero benignius atcp amãtius inuitaret, & si quid uellet postulare, liberaliter iuberet, secp promptè daturum polliceretur. Da mihi, inquit, hunc saltatorem, et me hoc munere plurimum exhilarabis. Percontante uero Nerone, cuí rei domí tuæ utilis tibí futurus est? Sunt mihi, inquit, uicíni barbarí lingua dispares, ad illos intelligẽdos interpretum parare copiam haud mihi promptum & facilè est. Itacp, si alicuius egens ero, ille innuens singula quæcp mihi interpretabitur. Tantum consecuta erat agilis saltationis imitatio, cum clara & manifesta apparuisset. Cæterum, exercitiũ iuxta ḋ immorandum est, & saltationis scopus est representatio, ut dixi, eadẽ opera & rhetoribus exercenda, maximè uerò ijs qui declamationibus, quas uocant, uacant. At hæc quocp in saltatoribus præcipuè laudí datur, ut personis in scenã introductis, saltator per omnia gestu respondeat, necp ea quæ dicuntur ab introductis optimatibus, aut tyrannicidis, aut mendicis, aut agricolis discrepẽt, sed in unoquocp illorum demonstretur proprietas & excellentia. Volo itacp & alterius tibi barbari oratione ea ipsa de re percensere. Etenim cum quincp personas uidisset saltatori adparatas, tot enim partibus seu actibus cõstabat fabula, unũ uidens saltatorem, quærebat, quí nam reliquí essent futurí, quí alías personas saltãdo repræsentarẽt. Postea uerò quàm certior factus est, ut illum omnia saltatione sua repręsentaturum, Fefelliſti nos, inquit, ô optime, quòd cum corpus unum tibi sit, animas plures habeas, Et hæc quidem barbarus. Non iuuuria uerò & Itali, saltatorem Pantomimi nomine cohonestarunt, ab ipso penè facto ad hoc introducti. Nec inelegans habẽda est illa poetica cohortatio, ó fili, Polypimentem obtinens in omnibus uersarí urbibus, saltatorí equidẽ perneceſſaría, quem rebus adhærentem oportet semetipsum quibuscp factis applicare. Pręcipuè uerò mores & affectus se demõstraturam & simulaturam pollicetur saltatio, nunc quidẽ amantem, deinde irascentem introducens. Mox alium insanientem, alium animo perturbatum, ac omnia talia ualde concinnè & modestè. Et quod omnium maximè mirandum est, unã eademcp die, nunc quidem Athamantafurentem, nunc Ino metuentem exprimit. Et aliàs ipse ille Atreus est, aliàs Thyestes, post pusillũ Aegistus, deinde Aerope. Et omnia hæc unius hominis artificiosè refert industria. Alía quidem spectacula & disciplinæ unam quampiam rem ostendunt, aut enim tibía est, aut cithara, aut uocis modulatio, aut fabula tragica, aut plausibilis aliqua comœdia. Cæterum saltator hæc omnia simul comprehensa in se complectitur, & est uarium quendam & mixtum ex omnibus illius uidere apparatum, tibiam, fistulam, pedum strepitum, clangorem cymbali, repręsentatoris uocem concinnam, canentium concentum cõsonum & unanimẽ. Præterea alía quidẽ alterutrius in homine partis sunt opera, alía enim sunt mentis, alía corporis. Cæterũ, in saltatione ista mixta sunt. Etenim mentis demonstrationẽ corporei exercitij actione ipsius rebus quæ fiunt ineſſe uidemus. Maximi uero omnium ducenda est rerũ quæ geruntur sapientía, & quòd

Aliud barbari cuiusdam.

Aliud alterius barbari.

Pantomimi.

Effectus et usus artis.

Sobrietas & prudentia saltatorum.

nihil citra rationem cõmittitur. Quo circa Lesbonax Mytilenæus planè uir honestus ac bonus saltatores Chirisophos, id est, manu sapiẽtes nominare solitus est, ibatq; frequenter ad illorũ spectacula, quasi melior à theatro subinde esset reuersurus. Thimocrates aũt eius præceptor, uiso quondã semel nõ de industria assistens saltatore suis rebus indulgente. Quali me, inquit, spectaculo priuauit uerecũdia, quàm è philosophia hauserã. Quod si uera sunt quæ de anima Platonẽ disseruisse constat, tres eius partes pulcherrime ostendit saltator; uim irascendi, quoties iratũ exprimit: desyderandi, quoties amantẽ repręsentat: ratiocinandi, quãdo singulos affectus quasi frenis quibusdã coërcitos explicat. Et hoc in omnes saltationis partes, quemadmodum tactus inter sensus corporeos, disseminatum est. Porrò aũt cũ pulchritudinis tantam rationem habere soleat, atq; inter saltandũ decentis & concinnæ formositatis, quid aliud quàm Aristotelis pulchritudinẽ confirmare uidetur, eandẽ collaudantis, atq; inter bona tertio loco constituentis. Audiui uero aliũ super saltãtium personarũq; silentio longè iuuenilius differentẽ, qd eo Pythagoricę disciplinæ dogma subosculare significari uideatur. Præterea cũ aliæ uitæ actiones illæ quidẽ oblectationem, aliæ uero utilitatẽ exercentibus suppeditent, soli saltationi utraq; hæc iuxta adesse uidemus ac utilitatẽ longè præstantiorem, quatenus cum uoluptate illa exhibetur. Quanto enim hoc spectatu iucũdius, quàm uidere pugnis decertantes iuuenes, ac sanguine diffluentes, aliosq; luctantes in puluere, quos non raro saltatio & longè tutius simul atq; decentius & maiori cũ uoluptate demonstrat. Quocirca apti decentesq; in saltando motus, ac corporis inuersiones & circunductiones, insuper saltus & resupinationes quibus utitur, alijs equidem sæpenumero fuere oblectamento spectantibus, ipsis aũt hæc eadem exercentibus saluberrima. Etenim illud ego gymnasijs pulcherrimum & maximè omnium conducibile haud dubiè dixero, quòd corpus emolliant & membra flexibiliora iuxta ac leuiora efficiant, & ad omnẽ mutationẽ promptiora instituãt, neq; mediocri robore corpora solidius cõfirmant, Qui ergo saltatio res erit non omniũ elegantissima, quæ & mentẽ acuat, & corpus exerceat, spectantes oblectet, multas res priscas hoies doceat, tibijs, cymbalis, numeroso carminũ cõcentu animũ quantũ ad oculos & aures attinet ex æquo demulcens. Itaq;, si perfectam uocũ modulationem requiris, ubi alibi inuenies aut chorũ plenioręm aut cõcinniorẽ? Quòd si tibiæ aut fistulæ sono dulcissimo caperis, sufficiẽs in saltatione quoq; fruendi tibia parata est copia. Mitto dicere q̃ moribus quoq; emẽdatis multo euades melior, crebro hisce utens spectaculis, quoties uideris theatrũ abominari & odio pſequi malefacta, contra lachrymis deflere innocenter affectos iniuria. In summa totã spectantiũ uitam cmẽdari. Quod aũt pręcipua in saltatoribus laude extollendum est, illud iam dicturus sum, membrorũq; robur atq; molliciẽ rectè exercere, utrunq; iuxta mihi admirandũ uidetur, ut si quis in eodem argumento iam robur herculeũ, mox Veneris tenerã & delicatam ostentaret molliciem. Iam uero oratione tibi ostensurus sum, qualẽ & corpore, & animo optimum saltatorem esse oporteat. Et sanè mentis dotes tam magna ex parte executus sum. Quippe memoria præcellere, ac præcipua ingenij indole clarum, adhæc solerti & acuta intelligentia præditũ esse, illũ oportere aio, & qui potissimum temporis rationem habere poterit, præterea aũt ut poëmatũ ingenioſus censor sit, tum cantuũ atq; carminũ præstantissimorũ peritus expensor, uitioſè uero factorũ reprehensor argutus. Cæterũ corporis modũ iuxta Polycleti canonem adumbrabo, ut neq; impensè altus sit, neq; præter modum crassus, neq; breuis nimiũ aut humilis, neq; natura depressius, Nanus aut Pomilio, sed moderatæ staturæ per omnia. Neq; carnosus admodum, & obesus, absurdũ enim est, neq; rursus corpore impense tenui, hoc enim aridi cadaueris prę se fert imaginem. Memorabo uero tibi populi cuiusdam ad huiusmodi notanda non inertis exclamationes. Anthiochia ciues habet ingenioſissimos, qbus studio est saltationẽ omnibus alijs anteponere exercitijs, adeoq; dictorũ & factorum obseruantes sunt, ut nihil omnino

A iucundo et utili.

Effectus & quæ saltationem consequuntur.

Hactenus ingenij dotes, iã & corporis recenset in saltatione.

omnino earum rerum illorum subterfugere possit iudicium. Ergo cum corpusculo admodum modiculo saltator in scenam ingressus saltaret, Hectorem, uno ore omnes exclamauerunt. Astia nacten uidemus, ubi autem Hectorem mansisse dicemus? Rursus alio tempore quopiam præter modum longo Capanea saltare conante, idemq; Thebanorum muros adiecturus esset. Transcende, inquiũt, muros, nihil tibi scalis opus est. Quin etiam impendio corpulentum & obesum saltatorẽ falsè subsannarunt, qui cum ingentẽ saltum facere adniteretur, Theatrum nobis inquiunt, suffulciendum fuerat. Contra nimium aridо & tenui tanquàm malè habenti, benè ualere certatim precati sunt. Horum profecto nõ concitandi risus gratia mentionem adduxi, sed ut cognosceres multas quoq; gentes magno studio saltandi coluisse artificium, adeo ut & uitia & uirtutes in illo potuerint sagaciter deprehẽdere. Sit ergo saltator corpore per omnia mobili & soluto simul atq; firmo, ut flecti postulante tempore, & firmiter consistere opus sit, possit. Quod autem saltatio à manuum gesticulatione in certaminibus proponi solita aliena nõ sit, sed particeps sit & Mercurij & Pollucis & Herculis æditarum in certamine uirtutũ, deprehendere poteris haud obscurè, singularum imitationum periculum faciendo. Herodoto authori grauissimo ea quæ oculis adparent certiora uidẽtur, quàm quæ percipiuntur auribus. Saltationi & oculorum & aurium iudicium præsto est. Vsqueadeo uero mouet saltatio, ut quidam miserè & perditè puellam quandam deperiens in theatrum ingressus, conspectis quorum caussa amor esset malis mentis sanitatem receperit, ac nuncupatis uotis theatro egreditur fronte iam serenata hilarior, quasi pharmacum quoddam priorum malorum obliuionem induces, & iuxta Poëtam dolorem & acerbitatem omnẽ abstergens hausisset. Quod autem ista populo fuerint familiaria, ac quisq; spectantium ea quæ inter saltandũ demonstrantur callidè, cognoscat, argumento sunt spectatorum profusæ nõ raro lachrymę, quoties casus aliquis acerbus & miserabilis productus fuerit. Bacchica saltatio in Ionia præcipuè, & Ponto tanto certè studio celebris, quam & satyrã uocant, usq; adeo hominibus ea detentis uoluptati esse consueuit, ut statutis temporibus cæterarum rerum oblìti omnium, perpetuos dies desideant, spectantes Titanas & Corybantas, & Satyros & bubulcos. Saltabantq; id genus saltationes nobilissimi quiq;, ex singulis ciuitatibus primores atq; principes, nõ reuerentię gratia, sed potius ob hoc ipsum magnos sese ferebant, magis q̃ ob generis claritudinẽ, & obsequia, & dignitates, quæ debebãtur nobilibus. Postea uero quàm uirtutes saltatorias percurri, audi iã nũc deinceps & saltatorum uicia. Sed enim quæ corpus plerunq; comitantur iam ostendi, mentis autem uicia ad hunc ferè modum, ut opinor, obseruabis. Permulti enim illorũ propter inscitiam (fieri enim non potest, ut omnes sapientia exornati sint) turpibus inter saltandũ solœcismis delinquunt. Illi quidẽ dum citra rationem mouentur, ac nihil, ut aiunt, ad chordam. Alia quippe pes, alia rhythmus loquitur. Cæterum alij quidem saltando à rhythmo nõ discrepant, res autem parum aptè & tempestiuè saltationi accommodant, quorũ ego per multa uidens memini. Quidam enim Iouis parentes saltans, neq; non Saturnum deuorantẽ liberos. Thyestæ calamitates adsaltabat. Rursus alius Semelen percussam fulmine repręsentaturus, Glaucen illi adsimulabat, tẽpore longe posteriorẽ. Atqui nequaquam eiusmodi saltatorum gratia, saltationem respuendam esse censeo, neq; ipsum odio prosequendum exercitium, sed illis potius, ut sunt, imperiti habendi sunt. Laudandos aũt eos qui legitimè ac iuxta rhythmum satis artificiosè cuncta obeunt. In summa, oportet saltatorem omnibus numeris esse absolutissimum, ut totum quod agit sit concinnum, sit aptè accommodatũ, ac intra mensurã cohibitum, sibi ipsi nõ diuersum, à sycophantæ morsu alienũ, repręhensioni minimè obnoxiũ, & quo nihil desyderari possit. Est præterea summopere necessariũ, ut saltator optimis cogitationibus temperanter instructus sit, acuto ingenij acumine docilis, mente ad deliberandũ profunda, summa uerò in illo requiritur hu-

Redit ad effectum artis.

Vicia saltatorum ex quibus ut rursum dignitas difficultas artis colligitur.

manitas. Statim enim ſolidam à ſpectatoribus laudem conſequit, quoties quiſq; ut dentium ſua ipſius acta illo repreſentante cognouerit. Magis uero uelut in ſpeculo, in ſaltatore ſe ipſe conſpexerit, tum qualia paſſus ſit, quæq; quondam factitare illi ſtudio fuerint. Neq; enim tunc præ uoluptate homines ſe cohibere queunt, ſed certatim ad effundendas laudes proruunt, quiſq; ſuæ ipſius animæ ſimulachra cõſpiciens, ac ſemetipſum cognoſcens. Planè enim Delphicum illud uerbum, Noſce te ipſum, ex eiuſmodi reportãt ſpectaculo. Atq; è theatro diſcedunt, poſteaquam quæ expetenda, quæq; fugienda ſint, perdidicerint, & eorũ quæ prius ignorabãt, periti euaſerint. Accidit uero quemadmodum in orationibus, ſic pari quoq; ratione in ſaltationibus ea quæ multis uicio datur Cacozelia, hoc eſt, mala affectatio, imitationis modum tranſgredientibus, ac pro ut quàm par fuerat actione exceden tibus. Et ſi magnum quiddã demonſtrandum eſt, illud præter modum demonſtrãtibus, rurſus ſi quid molle ac tenerum repreſentandum eſt, illud plus ſatis effœminantibus. Porrò actiones graues atq; uiriles ad immanitatem uſq; ferinam euehentibus. Quod ego quondam ſaltatorem facientem uidens memoria teneo, antea quidem mirum nec non celebrem ſaltandi artificem, cætera ſanè prudentem, nec hominum opinione indignum. Verum haud ſcio quo caſu tunc in ita deformem repreſentationem immoderata affectatione delapſus ſit. Quippe, cum illi Aiax deſaltandus eſſet, mox furens poſt uictoriam, tm̃ à ſaltatiõis decoro excidit, ut nullo modo Aiacis furentis inſaniam repreſentare, ſed ipſe oĩm iudicio planè furere atq; debacchari uideretur. Vnius em̃ ferreis calceamentis inſtrepentium ueſtimentum uiolenter diſcidit, alterius è Muſicorum numero correptam tibiam, Vlyſſis iuxta ſtantis, ob potitã armorum uictoriam geſtientis capiti illidens incuſſit. Et niſi tyara obſtitiſſet, & plagæ uiolentiam excepiſſet, infelix ille Vlyſſes periiſſet, ad uerberantis ſaltatoris pedes prolapſus. Atqui uniuerſa ſpectantiũ corona ſimili morbo ueſaniæ correpta unà cum Aiace pariter inſaniebat, & exilientes uociferabant, ac ueſtes à ſe proijciebant. Itaq; uulgus, neq; nõ idiotæ, decori non admodũ obſeruãtes, neq; quod bene, neq; quod ſecus ſit diſcernere queuntes, hæc omnia ad ſummam doloris exprimendi affectationem pertinere arbitrabantur. Ciuiliores uero, tametſi rem probè callebant, ac non parũ ob factũ pudore ſuffunderentur, neq; tamen illud reprehendebant ſilentio. Ipſa porrò laude ſaltatoris amentiam honeſtæ contegebant, planè perſpicientes hæc non Aiacis, ſed ſaltatoris ueſania eſſe perpetrata. Neq; uero generoſus ille hiſce contentus quietem egit, ſed aliud quddam multò magis admiſit ridiculum. Progreſſus enim in medium ſenatorũ, inter duos conſules conſedit medius, admodum metuentes, ne unum ex illis correptũ flagellis quemadmodum arietẽ cederet. Quam audaciam partim ex illis admirabantur, partim ridebãt, Nõnulli uero ſuſpicabantur, ne ex immodica inſaniæ affectatione uero furoris morbo implicatus eſſet. Et ſanè perhibebant illum, poſtq; à tanta ueſaniæ temulentia ſobrius eſſet factus, in tantum ob hæc quæ turpiter admiſerat, affectum eſſe pœnitentia, ut præ nimia mentis mœſticia ægrotus decumberet, reuera ita propter immodicè affectatã inſaniam perturbatus. Atqui ne ipſe quidem hoc occultè aut diſſimulãter habuit, ſed ſatis manifeſtè declarauit. Siquidem poſtulantibus iterum æqualibus, ut Aiacem in illorum gratiam deſaltaret, adhibito repreſentatore, inquit ad theatrum, ſatis ſuperq; eſſe ſemel inſaniuiſſe. Maximè uero oĩm eius animum diſcrutiauit æmulus. Cum enim idem Aiax illi ex cõpoſito deſaltandus eſſet, adeò modeſtè & temperanter eius repreſentauit inſaniam, ut magnã inde laudem reportaret, ſaltationis fines nuſquam egreſſus, neq; repreſentando furenter in quenquam debacchatus. Hæc tibi ó amice, pauca ſanè ex perq; multis decerpta oſtendi ſaltationis ſtudia atq; exercitia, ne prorſus indignè aut dolenter patiaris, ſi iſta libenter & magna cum uoluptate ſpectare ſoleã. Cæterum, ſi animus eſt, te mecũ eiuſmodi participem eſſe ſpectaculi, ſat ſcio illius illecebris te captum iri, inſuper etiã tripudiaturũ. Itaq; nihil opus eſt, ut illud Circes dicta-

Nimia affectatio artis.

Exemplũ Cacozeliæ.

Odyſſ. κ.

Concluſio à cauſſa & aſſeueratione.

dictum tibi occinam, obstupui quòd te nil pharmaca nostra bibentem demulxere. Haud dubiè enim demulceberis, & per Iouẽ neq; asini caput, neq; porci cor habebis, uerum mens tibi firmior erit & cultior. Tu uero prę uoluptate quã spectando mirificam capies, non multum Ciceroni potando tribues. Nam quod Homerus de Mercurij uirga aurea affirmat, q; illius adminiculo quorum oculos uoluerit in somnum soluat, rursus alios dormientes excitet, hoc planè efficit saltatio, & oculos demulcens, & excubare faciens, & mentẽ ad singula humanæ uitæ acta accuratius discutienda excitans. CRA. Atqui iã tuis me Luciane dictis persuasisti, iamq; mihi patẽt & aures & oculi. Et uide ô amice ut memoria teneas, ut si quando posthac in theatrum ieueris, & me tecum unà pariter spectatũ abducas, ne tu solus inde nobis sapientior regrediaris. *Odyss. a.*

LEXIPHANES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

DEridet hoc dialogo Lucianus Cacozelos istos, & affectatores obscuri, atq; inusitati sermonis, qui dum uerbis plerumq; obsoletis, & ab ultima uetustate repetitis, interdum etiam nouis & à se confictis, omnia obscurant, & quasi quibusdam tenebris inuoluunt, egregiè eloquentes, ac docti perhiberi cupiunt. Ficto ad hoc exemplo Lexiphanis cuiusdam, quem, dialogum quendam: ad imitationem (ut ipse quidem uideri uult) symposij Platonis compositum, recitantem introducit, adeo ineptum atq; ridiculum, ut propter uerborum obscuritatẽ, quæ tamen eiusmodi sunt, ut uix ab ipsis illis, antiquæ comœdiæ scriptoribus, ex quibus pleraq; ea desumpta sunt, si redeant, intelligi satis posse uideantur: res quoq;, & ipsum argumentum eiusmodi sint, ut nõ facilè quicquàm frigidius excogitari queat. Quo illud nimirum indicare uoluit, affectatores istos, dum non res, quas dicant, sed uerba, ad quæ res accomodent, quærunt, in utroq; pariter ridiculè ac stultè sese dare solere. Subijcit tamen ad finem paræneses quasdam, quibus eundem hunc Lexiphanem, rectam eloquentiæ, ac studiorum bonorũ rationem edocet. Quale quiddam infra quoq; in Rhetorum didascalo facit, ubi duplicem ad eloquentiam comparandam uiam proponit: alteram asperam quidem, sed ueram ac rectam, alteram autem compendiosam ac facilem, sed ad nouum atq; affectatum istud genus, cuius exemplum hic proponit, ducentem. Semper autem hoc hominum genus apud omnes odio habitum fuit. Quid enim detestabilius, quàm id quod omnium præstantissimũ à natura accepimus, & quo solo à cæteris animantibus differimus, ita corrumpere ac deformare, ut iam neq; affectum amplius suum habeat (quem enim moueant, aut doceant non intellecta?) neq; ad id adhiberi queat, ad quod ab initio comparatum est. Proinde & olim legimus Augustum Cæsarem ob hoc uicium Mecœnatum, & item Caium nepotem reprehendere solitum, & apud Athenæũ irridentur cum alij quidã, tum Dionysius, qui uirginem μίνανδρον, & bouem γεφύραν, & porcum ἴακχον, & alia id genus nouis atq; affectatis uerbis dixisset. Nostra quoq; ætate Dialogus Oscorum atq; Volscorum ille, indicio est, quantum ab hoc dicendi genere, doctorum ingenia semper abhorruerint. Porrò quod ad uersionem attinet, equidem ueniam à lectoribus precor audaciæ huius meæ, qui scriptum adeo tenebricosum, & alicubi, ut uidetur, non satis integrum quoq;, uertendum mihi sumpserim, præsertim in tanta ueterum authorum paucitate, atq; penuria, sine quibus pleraq; intelligi hic rectè non possunt. Quod sanè haud unquam facturus fuissem, nisi institutio operis, & amici eius, cui hanc operã locaui, maiorem, quàm fumæ rationem habendam putassem. Nam illud ingenuè fateor me non pauca plane adhuc assecutum non esse, & pleraq; per coniecturas, & modica quædã uestigia incedendo, leuiter, & quasi per quandam transennã, ut dicitur, magis aspexisse quàm deprehendisse. Ob quæ etiam si reprehendendus fuero, illud tamen non omnino contemnendum effecisse me puto, q; per hoc alijs ac doctioribus quibusdam, ansam inuestigãdi atq; ultrà contendendi præbuisse uideor. Neq; uero illud me latet, quòd hoc argumentum, non simplicibus uerbis uertendum atq; tractandum fuerat, & quòd simili aliquo dictionis genere ludendum, & græcis respondendum erat, propterea quòd hic nihil aliud quàm uerba, & eorum siue antiquitas, siue obscuritas spectanda ueniant, rebus ipsis, ne tantillum quidem, eos, qui hæc latinè legant, iuuantibus. Sed tamen cum in eo genere ipse mihi nihil tribuam, neq; me dignum aliquid præstare posse, uideam, mallui equidem quibuscunq; uerbis ac modis reddere hæc. Cætera autem, quæ ad ludum & festiuitatem pertinent, illis relinquere, qui & ingenio plus ualent, & in eo genere aliquando periculum fecerunt.

LVCI-

LVCIANVS.

LEXIPHANES, formoſus ille, cum libro ſcilicet.

LEX. Per Iouem Luciane, ſcriptum eſt hornum quoddam meorũ, calidum adhuc.

Calidũ uerti propter conſonantiam uocũ caloris & ſqualoris, nam ἀυχμός eũ ſqualorem ſignificat, qui ex nimia ſiccitate prouenire ſolet. Vnde & propeſte quæ ex nimio æſtu contrahitur, poſitum reperitur. νεαυχμὸν autem id quod nuper factum eſt. Videtur autem & prauam pronunciationem affectatoris iſtius notare.

LVC. Iam eñ quippiã de ſqualoribus nobis ſcribis? LE Haud equidem. Neq; uero ſqualorem dixi, ſed uenuſtas quæ dã eſt ſcriptũ adhuc recẽs ita appellare, Tu aũt uideris, aures ſordibus oppletas habere. LVC. Ignoſce amice, Nam multũ affinitatis inter ſe habent calor, & ſqualor. Sed dic mihi, quod nã argumentum ſcripti iſtius eſt? LEX. Cõuiuium in eo uiciſſim inſtituo contra Ariſtonis illum. LVC. Multi quidem Ariſtones ſunt, ſed tu quantũ ex ſympoſio colligere licet. Platonem uideris mihi dicere. LEX. Rectè ſentis, cæterũ q̃d dicitur ut facile cuiuis alteri inexplicabile fuiſſet*. LV. Proĩde mihi pauca ipſius libri recita, ut ne omnino expers ſim epuli iſtius. Nec tar eñ quoddã pocillaturus ex ipſo nobis eſſe uidere. LEX. Cauillatorẽ igitur hunc abs te in humũ p̃ſice. Ipſe uero auribus factis permeabilibus auſculta iã, abſit aũt obturatrix iſta Cypſelis. LVC. Dic audacter. Nam mihi quidam neq; Cypſelus neq; Periander in auribus reſidet. LEX. Aduerte itaq; interea, quo pacto peragã, Lycine, orationem. An ea principium cõmodum utiq; habeat, ac multũ eloquentiæ pr̃ ſe ferat, *ſtilo haud quaquam trito, atq; obuio compoſita, præterea autem & uerbis bonis ornata. LVC. Apparet huiuſcemodi eſſe. Præſertim tua cum ſit, ſed incipe tandem. LEX. Proinde cœnabimus poſtea, inquit Callicles. Exin ueſpertinum illud (quod ſolet) in Lyceo* obambulabimus. Iam nunc autẽ tempus eſt ungẽdi, pro meridiano atq; æſtiuo more, & adſolis ſplendorem apricandi, ac poſtquam lauerimus, panem eſitandi. Atq; adeo abeundum iam eſt. Tu uero puer, ſtrigilem mihi, ac *ueſtem pelliceam linteaq; & ſaponẽ, ut mittas in balneum atq; *ablutoriam ut afferas. Habes autem humi iuxta *armariolum duos obulos. Sed et tu quid ages, Lexiphanes. Veniesne, an amplius hic demoraberis. Tum ego, iam olim, inquã, lauaturio. Nam & ægrè incedo, & ex iis quę circa anũ ſunt, malè habeo, mula *clitellaria uectus uidelicet. Appropera bat enim mulio, tametſi claudicaret ipſe. Sed & in ipſo agro abſq; labore non fui. Deprehendi enim operarios cantillantes, æſtiuam cantionem, eos nimirum, qui patri meo ſepulchrum extruebant. Poſtquàm igitur cum illis unà fodiſſem, & cum iis quoq; quiripam aggerebãt, ipſe parumper manũ operi admouiſſem, illos quidem reliqui, & frigoris cauſſa, & quia *uredo quędam erat. Scis aũt quòd in frigore uehemẽti uredines generentur. Ego uero obambulans culta agrorũ etiam allia repperi inter ipſa enata. Ac *terræ clauis aliquot effoſſis, ſcanariis q; herbis, & Bracanis eſui collectis, pr̃terea & hordeo coẽmpto (nondum autẽ prata floreſcentibus uitibus fragrabãt, ut pedibus incedere liberet) ſublatus in mulã, attriui ſummum podicem. Et nunc ex eo ægrè & cum dolore incedo, & ſudo frequenter, & corpore langueſco, opusq; habeo quam plurimum in aqua pernatare. Iuuat autem poſt laborem ablui. Proin & ipſe puerum curriculo ablegabo, quẽ uer-

πυελὶς aurium ſordes ſignificat. Cypſelus autem & Periander Corinthiorum reges uetuſtiſſimi fuere, quorum & Pauſanias meminit.

ἄυλαξις, quam uocem ipſe infrà in Rhetorũ diſcalo exponit: τὸ λέαιον ἐξωυτῶσαι.

περιδυσόμεθα, quod uolutabimur proprie magis ſignificat.

βύρσου græce.
τὸ ἐπίλουτρον.
ἀγχυδάκνη, græce et notat Heſychius ἀγχύη etiam ὀφυάιον ſignificare.

In græco eſt ἀσπάδη & ἀσφαδλάτης quorũ alterum nonnulli pro mulo, ſeu iumento, alterum pro ephippio ſeu ſella, non pro mulione accipiunt. uide Suidam.

πεῦμα. Cuius uocis & Athenæus in hac ſignificatione meminit lib. 3. ubi & ipſe de affectatoribus huiuſmodi tractat.
γυμνόστελλος græcè, apparet autem bulbi genus eſſe. Bracana uero agreſtia holera ſunt, ut apud Suidam.

ueriſimile eſt, aut apud ✱ Lecithopolim, aut certè apud eũ, qui ♣ ſacculos diſtrahit, me expectare. Atqui edictum illi fuerat, ut ad a Selga obuiam ueniret. Sed in tempore eccum ipſum, adeſt, mercatus panem b Coloſtratum, & alios ſubcineritios, & cepas uireſcentes, & Fucas, & ✱ Oebum iſtum, & c ſeporinam & binis inteſtinum illud multiplex & rugoſum, & d Phoctas. Euge Atticion, rectè abs te factum, quòd magna itineris peragendi parte me ſubleuaſti. Ego uero, inquit, ille e Sillus propemodum, here, factus ſum, dum te circumſpicio. Cæterum ubi tu heri cœnaſti? Num apud Onomacritum. Haud quaquam per Iouem inquam ego, ſed rus ibam, ubi f ripæ aggerem protendi. Scis autem quàm ſtudioſus agrorum ſim. Vos autem fortaſſe putabatis me g cottaborum ſtrepitus exercuiſſe me. Sed ingreſſus, hæc atq; alia ſuauiter condito, ac mactram e munda, utq; Thridacinas nobis pinſatis. Ego autem abiens in ſicco, & ad ſolem ungar. i Et nos, inquit, Philinus, ego ui delicet & Onomarchus, & Hellanicus hîc ſequemur. Nã & gnomon medium iam horologium umbra deſignat, & periculum eſt ne in aqua iſta impura, & aliorum eluuie coinquinata, lauandum nobis ſit à tergo k Carimantum inter fecem uulgi, confertis illis undiq; nos trudentibus. Ibi tum Hellanicus. Ego uerò, inquit, etiam ægrè intueor, & mihi pupillæ oculorum, quaſi quodam atramento offuſcatæ ſunt, & nicto frequenter, & lachrymas ſubinde emitto atq; ipſi mihi oculi medicinam geſtiunt. Ac opus habeo Aeſculapij filio aliquo, medicinæ ocularis probè perito, qui miſcendo atq; infundendo medicamentum aliquod, rutilare mihi faciat oculos, & non amplius lippitudine laborare, aut humidum & aquoſum uidere. Atque huiuſcemodi quædam inter nos uerbis proſecuti, omnes qui tum aderamus, abiuimus. Et poſtquam uenimus ad gymnaſium, exuti ueſtibus, alius quidem pancratio, alius autem luctæ, & palæſtra recta exercebatur, alius pinguiter perunctus membra uariè diſtorquebat, alius ſaculoi cõtendebat, alius plumbeos quoſdam lapides obnixè atq; uibratim tenens, manu iaciebat. Deinde ubi mutuo exercuiſſemus nos, atq; alter alterum poſtergaſſemus, gymnaſioq; ſatis illuſiſſemus. Ego quidem & Philinus, poſtquam in labro calido abluiſſemus nos, abiuimus. Reliqui uerò, ubi caput frigida tinctum, Delphinum more immerſiſſent, mirabili quodam modo inter aquas iuxta adnatabant. Reuerſi autem iterum, diuerſis locis diuerſa agitabamus. Ego quidem ſubligatis crepidis, caput fricabam dentato ſtrigile. Non enim in cepijm, ſed in Scaphij modum tonſus eram, ut qui non multò ante mentum ac uerticem detondiſſem. Alius autem calida n glutiebat, alius uentrem o reiectabat, alius raphanis in tenues partes conciſis, abſorbebat ſalſas ac piſculentas illas offellas, alius agreſtes poliuas commanducabat, alius etiam hordeum ingurgitabat. Atque ubi iam tempus erat, in cubitus inclinati, cœnabamus. Poſitæ autem erant & ſellæ & grabatula quædam. Proin cœna

✱ Hoc eſt, quæ piſa uel etiam ona uendit.

♣ Nam Suidas γυμνᾶται ὁ σκευοδύκης ait, & Pollux à quibuſdam peram dici affirmat.

a Vtrum corruptum hic aliquid ſit neſcio, certè quid uelit, non puto facile à quoquam intelligi poſſe.

b Sic interpretari placuit πυρίαſμα, quem tamen alij pro ipſo πύῳ, hoc eſt coloſtra accipiunt. Idem & πυρίεφθος dicitur. Commentar. in Ariſtoph. Veſpas. Athen. lib. 14. & Pollux lib. 2 ca. 12.

c Gaza interim fucas, interim ſquillas uertit apud Ariſtotelem. Athenæus lib. 7. φυκίδας uocat.

d Neque de Oebo, neq; de Phoctis reperio quicquam, pro λαγανιον autem λαγώνιον lego, quòd & apud Heſychium legam, quanquam neq; de hoc adeo contendo.

e Hoc eſt ſtrabus, à συλλάνειν, quod propriè ſignificat ſubſannandi cauſſa, oculos retorquere, ſeu retorquere. Vnde & Silli uerſus. Pollux.

f Ψύξαν. i. πρόχυμα, quod contra aquæ impetum opponitur. Supra ἀνθέρυκα idem dixit. Vide Heſychium.

g De Cottaborum ludo Athen. lib. 10. 11. & 15. Pollux li. 6. ca. 19 & Suidas meminit, et Plautus. Vide ne crebriin te Cottabi crepent.

h Hoc nomine μάζης quoddam genus Attici uocant.

i Inde ξηράλοιφος locus Cõſtantinopoli fuit, cuius alibi mentio fit.

k ἐμ λατρίφ. Vide Heſychium. Carimantes autem quos dicat, me non ſatis intelligo, niſi ſi accipiamus ſordidos quoſpiam, & mercenarios, qui caput obligatum habeant, aut onera geſtent, quales ab Heſychio & καριμοίρους dicuntur.

l τῷ καρύκῳ ἀντίβαλε. Vide Heſychium.

m κύστις & σκαφίον tonſuræ ſpecies erant. Scaphium quando tota coma ad cutem uſque detonſa erat, Cepium autem ſeu cepus quando ad frontis ornamentum capilli reſecti erant, ut Comment. Ariſtoph. in Aues tradit.

n ἐθερμοστράχιζε, fortaſſe id quod Plautus dixit thermopotare.

o τὴν νῆσιν ἔμει, ſignificat autem νῆσις ieiunium, & item inteſtinum ieiunum interſtomachũ & uentrem.

p φακελίας, Ita Suidas exponit, quanquam Heſychius genus mali grandioris eſſe dicat.

na quidem collatitia erat. Apparata autem erant multa, & uaria, ✳bifida uidelicet ſuilla, & laterum pulpamenta, & ſuminis quædam, & ſuis nuper enixæ inteſtinum illud quo fœtus recipit, & epar ✳ è ſartagine, & allatũ, & Abyrtace [a], & ſimilia quædam condimenta opipara, deinde & [b] Thrymmatides & frictillæ ficulnis foliis inuolutæ, & ex melle dulciaria. Ex natatilibus autem & marinis cartilaginea multa, & quæcunque oſtraceis teguntur & offæ ponticæ, eorum quæ [c] Sportulis ſiue naſſis excipiuntur, & anguillæ cipaides, & gallina altilis, & [d] gallus, [d] qui canere deſijt. Etiam piſcis erat [e] paraſitus, & ouem totam in furno aſſatam habebamus, bouiſque iam grandioris atque euo confecti, pernam anteriorem. At uero panes aderant [f] ſiliginei, non mali, & alij nouiluna-res, poſt feſtum, ceu præterito uadimonio dilati, & holera, tum [g] ſubterranea, tum in altum excreſcentia. Vnum autem erat, non uetus, ſed ex ijs, quæ in utribus offeruntur, quod iam miſtum quidem deſierat eſſe, nondum tamen ad plenum coctum erat. Pocula uero poſita erant, omnis generis in Delphinide [h] menſa, puta crater ille occultator frontis, clauatus. Mentoreum opus, habens ansam præhenſu facilem, & [i] Bambelius & [k] Dirocyphum & fictilia multa, qualia [l] Thericles coquebat, multicapaciaque, atq; alia latioris, quorum quædam ex phocæa, alia uero è Gnido adfecta fuerunt. Omnia uero tenuia, [m] fragiliaque, ac teneras teſtas habentia. Erant autem ibi & cymbia, & paruæ phialæ quædam, & pocula quædam [n] grammatica, ita ut plenus eſſet [o] abacus. At uero [p] lebes furnarius ebulliens, in caput nobis euertit carbones. Bibimus autem continuis hauſtibus, & iam inebriati eramus, atque exinde ungebamur [q] cancharide, & introduxit nobis quiſpiam Podoctypam, & Trigoniſtriam, atque exinde alius quidem in tabulatum aſſultans, irrumpendi locum quærebat, alius autem crepitu ac plauſu digitorum [r] ludebat, alius porro cum riſu lumbos laſciuiter [s] agitabat. Atque interea ubi iam laſſeſſemus, commeſſantes ad nos intrò irruperunt, ultrò non accerſiti. Megalonymus, cauſarum ac litium ſectator ille, & Cherea aurifex, is qui tergum uariegatum habet, & Eudemus [t] Oocataxis. Ego uero interrogabam eos, quid nam accidiſſet eis, cur tam ſerò uenirent. Cherea igitur, [u] ſegmentum quoddam inquit. & in aures & pedicas filiæ meæ apparabam, & ob hoc ad repetita uobis ueni. At ego, inquit, Megalonymus, alijs rebus occupatus fui. Dies enim fuit, haud quaquam iudicialis, ut ſcitis, & nefaſtus. Proinde, utpote ſilentio in foro exiſtente, neque perorare licuit, neque per diem dicendo, aquam & clepſydram diſpenſare. Cum audiſſem autem, quòd imperator conſpiciendum ſeſe præberet acceptis ueſtibus inuſitatis, & bono ſtamine textis, ſubligatiſque calceis antea ✳ non geſtatis, proripui me ipſum foras. Atq; exinde ſtatim incidi in ♣ Daduchum & Hierophantem

✳ Intelligo pedes, eò quòd biſidi ſunt.

✳ Id eſt frixum. Proprie tamen λοβὸς extremam partem epatis uocant.

[a] Intritum quoddam Barbaricum eſt. Vide Suid.

[b] Pollux inter placentas recenſet θρυμματίδες. De Thrijs autem Commentator Ariſtophanis in Equitibus copioſe.

[c] τῶν ἐκ σαργάνης, de cuius ſignificatione Heſychius.

[d] Capum intelligo.

[e] Ipſa quidem uox paraſiti, quid ſignificet, notum eſt, ſed quorſum ſpectet, piſcis paraſitus, puto obſcurum eſſe.

[f] σιφαῖοι. ſ. pro τιφαῖοι Atticè, Eſt autem τίφοι, ut Heſych. exponit ὃ λυρᾶς, quæ à Latinis quoque olyra, quibuſdam autem ſiligo dicitur. Vnde τιφαῖοι panes, quorum & Athenæus meminit lib. 3.

[g] ὑπόγεια & ὑποφυῆ. niſi quis malit paruaac magna accipere.

[h] Obſcurum quam intelligat, niſi ſi tripodem, qualis ἡ Δελφικὴ fuit.

[i] Poculum eſt anguſti oris, inter bibendum ſonitum edens. Athenæus & Pollux.

[k] Vt apud Homerum ἀμφικύπελλον. de cuius Etymologia Athenæus li. 11.

[l] De Thericleo poculo, uide item Athenæum.

[m] ἀνεμοφόρητα, hoc eſt, quæ uento ferri queãt

[n] Hoc eſt, literis inſcripta, quorum ipſorũ quoq; meminit Athenæus eodem li. 11.

[o] τὸ κυλίκειον, ſic enim malim, niſi quis κυλίκιον pro ora ſeu labro poculi accipiat, & τὸ μεσόγραμμα referat.

[p] πυρολέβης, quod Athen. li. 3. à Romanis miliarium dicitur, uas ad calefaciendam aquam comparatum.

[q] Quodnam unguentum hoc ſit, obſcurum. Podoctypa autem & Trigoniſtria, nomina pſaltriarum uidentur eſſe, Nam Trigonia & Heſychius & Pollux meminere.

[r] λικνίζει à λικνεῖν uidelicet, cuius uerbi Athenæus meminit lib. 1.

[s] De hoc Pollucem uide lib. 4 ca. 14.

[t] Suidas proprium hoc eſſe tradit, quanquam apud illum ὠοτοκάταξις legitur, ego tamen cognomentum magis eſſe puto ab ouis uel frangendis, uel deuorandis, uel ſimili aliquo factum.

[u] λῆρόν τινα. Pollux τὴν λῆρον. per n habet.

✳ ἄγρησα & ἀφόρισα, tametſi hæ uoces proprie inutiles, & geſtu inhabiles ſignificent.

♣ Eum qui geſtat lampada, ut ſacerdotes Promethei, Vulcani &c.

phantem, ac cæteros arcanis ac turpibus operantes, qui Diniam obtorto collo ad magistratum rapiebant, reum facientes, quòd ipsos nominasset, idq; cum sciret, quòd ex eo tempore quando initiati fuissent, & sine nomine forent & innominabiles, utpote sacrinomines iam facti. At nescio, inquam, quemnam hunc Diniam dicas. Vocabat igitur me nomine. ✶ Est, inquit, in tabernis aleatoriis homo perditus, ✶ ex egenis ac uilibus istis, semper comatus ac squalidus, endromidum, aut bancidarum, ♣ calceamento subligatus, ac uestę manicata indutus. Quid igitur, inquam, deditne pœnas aliquo modo, an calcibus insultans, aufugit. At uero ille, inquit Megalonymus, qui antea inter tibias & cantores perstrepebat, iam immobilis ac tacitus est. Nam imperator segregatum, & à reliqua grege seorsim amotum, circundatis illi manicis, & intento uinculo collari, in pedicis ac tibialibus tormentis degere hominem fecit, Quare in uinculis existens, pedebat nonnihil miser ille præ timore, & crepabundus erat, pecuniamq; pro redimenda uita dare uolebat. At me, inquit, Eudemus, summo diluculo accersere ad se fecit Damasias, is qui olim quidem athleta fuit, multasq; uictorias rettulit, nunc autem præ senectute iam à certaminibus abstinet. Nosti æream statuam in foro positam. Ac alia quidem picando, alia inflammando peregi. ✶ Domum enim deducturus hodie fuerat filiam suam ad nouum maritum, iamque adeo exornabat illam. Cum interea anxium ✶ quoddam malum interueniens, diremit festum. Nam filius ipsius Dion nescio qua caussa, mœrore affectus, imò deorum odio aliquo agitatus, strangularat se ipsum. Ac satis scitote, periisset ille, nisi ego superueniens ablaqueassem ipsum, & à resti soluissem, diu geniculatim assidens, & compungens hominem, huc, illuc, ceu infantē in cunis, uersans & undequaq; explorans ac tentans sicubi concretum adhuc guttur haberet. Quod autem potissimum profuit, illud erat, quòd ambabus manibus comprehendens illius latera, ✶ ui compressi. Tum ego, num illum, inquam, Diona dicis, cinędum, & scortum propendens habentem, mulierosum, ♣ & lentiscum subinde rodentem ✶ adolescentem, mastrupantem, & obscœnè tractantem, si quem probè mutoniatum senserit ipsum admittens, at ille certè etiam delicatus & guloſus ♣. At deam, inquit Eudemus, admiratus, Diana enim ipsis est in media aula posita, Scopadeum opus. Ad hanc procidentes & Damasias, & uxor eius, uetula iam, & capite admodum cano, supplicabant ei, ut misereretur sui. Illa autem statim annuit. Et nunc Theodorum, seu potius Arthemidorum adolescentem hunc habent. Consecrarunt autem illi, cum alia quædam, tum sagittas, & arcus, quoniam his delectatur. Sagittaria enim & iaculatrix, & bellatrix Diana est. Bibimus igitur, inquit Megalonymus. Etenim & lagenam hanc uini uetustioris uenio uobis afferens, & recentis

✶

ἐγκαπνίσαλλος, quod si ab ἐγκάπτειν & κισάλου deriuetur, cæparum helluonē significabit. Sed tamē apud Hesychium κασάλινος legitur, pro eo, ut ipse ait, ὃς μετὰ τῶν τὰ ἄλφιτα μὴ δι' ὀνίων τυγχάνει ἐλέμενος, quod ueq; ipsum quale sit, satis planū est, ἀντολάκυθος aūt & ἀντοκάβδαλος ab Hesychio exponuntur.

♣ Endromides cursorū sunt, & proprie Dianæ. Bancides aūt Crocotæ, mulierres. Pollux.

Nescio corruptus ne sit locus, an mutilatus.

✶ μιερμερον, sed haud scio an τερμίρεον potius legendum, de quo etiā in prouerbijs Eras.

✶ τὰ ἄκρα, latera uerti, propterea quòd et in acie latera, τὰ ἄκρα dicuntur, ut Pollux.

♣ μύστωνας, ἀπὸ μυστίδος, scilicet genitalis muliebri.

✶ σχινοβάκτορ, quo nomine notabantur qui elegantiæ & cultui muliebriter studebant.

♣ λεπαλέον. ἀπὸ λεπίδος, seu λέπεος, qd patinam significat, ut Pollux. Coniecturaliter tamen, quanquam haud scio an corruptus locus sit, uidentur enim deesse quoq; nonnulla.

Vt à dea seu Diana restitutū, & uita donatum

caſei maſſas, & oliuas humi collectas. Cuſtodio autem ipſas ſub ſigillis cariosiſſimis, & oliuas alias natatiles*, & lutea hæc pocula, acuti teſtacea ac deſtillantia, ut ex ipſis bibamus. præterea & placentam ex inteſtinis concinnatam, & quibuſdam quaſi Crobylis intextam b. Tu uero puer plus aquæ infunde mihi, ne capite grauari incipiã, & exinde ob id mangonem*, ſeu caſtigatorem cõtra te accerſam. Scitis enim quàm grauiter cõcitare ſoleam dolore, & caput habeo denſum, nec facile uaporibus peruium. Poſt potum autem nugabimur mutuo, qualia & quæ cõ ſueuimus. Non enim intempeſtiuum ſcilicet hoc, temulenter agere. Tum ego, laudo, inquam, iſthuc. Emolumentũ enim quodcunq; etiam ſumus. Atticæ proprietatis, haud poſtremum. Rectè dicis, inquit Callicles, nam nugis mutuo prouocare nos, uoluptatem ♣ quandã affert. Ego uero, inquit Eudemus, frigus enim eſt, meraciori uino malim intus ſtipari. Nam frigoris impatiens ſum, & tepefactus, libentius audiuero* digitis geſticulantes iſtos, tibicinem puto & Barbitędũ. Quid hęc ais Eudeme, inquam, an tu ſilentiũ nobis imperas, tanq; ore carentibus & lingua ſpoliatis? Mihi uero & lingua iam pridẽ dicturit, adeoq; iam animo prouehebar, quaſi antiqua uobis narraturus quędam & ablaturus omnes uos lingua. Sed tu ſimile quiddam feciſti mihi, ac ſi quis nauem onerariam, tribus inſtructã uelis, ſecũdo uento nauigantem, implentibus lintea Notis, proſperè labentem, & per ſummos fluctus euntẽ, retinaculis quibuſdam ancipitibus ancoris ferreis, naualibuſq; pedicis demiſſis retineat, & curſus impetũ inhibeat, inuidens uidelicet tranquillitati. Proinde, inquit ille, tu quidem ſi placet, nauiga, & nata, & curre per undas intempeſtas. Ego autẽ interea bibens, de terra, ut Homericus ille Iupiter de rupibus alicunde, ut de ſummo cœli uertice ſpectabo & te iactari fluctibus, & nauem ipſam de puppi à uento aquis immerſari. LVC. Satis ó Lexiphanes & potus & lectionis iſtius. Ego enim tibi ebrius iam ſum, & nauſeo, & niſi q; primum euomuero iſta omnia, quæ cũq; recitando perſecutus es, ſat ſcias, uideor mihi mox inſanus ac furioſus fore, obſtrepentibus mihi undiq; uerbis iſtis, quæ mihi modo offudiſti. Quanquam à principio ridere in mentem ueniebat mihi illorum gratia. Verũ poſtq; ea multa, atq; omnino ſimilia erant, miſerabar tui ob miſeriam, & infelicitatem iſtam, cum uiderem in labyrinthum quendam irremeabilem incidiſſe te, morbumq; ægrotare maximum, imo uero atra bile percitum. Cogito itaq; apud me ipſum, unde tam multa mala collegeris, & quam longo tempore, & ubi denicq; concluſum habueris tantum examen abſurdarum, ac diſtortarum uocũ, quarum alias quidem ipſe finxiſti, alias autem defoſſas alicunde eruens, iuxta Iambicum illud:

Pereas miſerias qui eligis mortalium.
tantum cœnum undequaq; cogens
in me exhauſiſti. Porro uideris mihi neminem amicum, aut familiarem, aut beneuolum habere, neq; etiam in uirum liberum, & qui loquendi libertate uteretur incidiſſe unq;, qui uera monendo, liberaret te à morbo iſto intercutaneo, quo quidem correptus es, & præ malo illius, periculum, ne diſrumparis, ſuſtines, tibi ipſi aũt bene habito corpore eſſe uideris, & calamitatem iſtam pro bona ualetudine duceis, ac ab ijs quidem qui nihil intelligunt, laudaris, quando illi quid tu patiaris, ignorant, à doctis autẽ miſeratione dignus putaris. Sed cõmodum Soſipolim hũc medicum accedere uideo, age huic tradendo te, & ſuper morbo diſſerendo remedium aliquod inueniamus tibi. Intelligens em uir eſt, ac multos iam ad ſe receptos itidem ut te, ſemiſanos & infatuatos à morbo infuſo pharmaco liberauit. Salue Soſipoli, atq; hunc Lexiphanem, quæſo ad te receptum, ſodalem, ut ſcis, noſtrum, nugis aũt in præſentia quibuſdam, & peregrino circa ſermonem morbo correptũ periculumq; ſuſtinentem, ne prorſus pereat, ſerua, quocunq; tandem modo. LEX. Nequaq; Soſipoli me, ſed hunc Lycinum, qui manifeſtè deſipit. & homines mente præditos parum ſapere eriſtimat, ac iuxta Mneſarchi filiũ, Samium illum, ſilentium, ac linguę ignauiam nobis intendit. Sed per Mineruam haud unq; erubeſcentem, aut trepidam, & per magnũ feraq; debellatorem Herculem, ne tanti ipſum

quantum

Pro antiquiſſimis accipio

* Fortaſſe eas quæ et hodie ex uino uel aqua aſſatis carnibus q ſalſamẽto ad bibentur.

a ἐμπροσθίας à πίδακες uidelicet.

b Fucrũt aũt Crobyli certe quædã texturæ capillorũ, in acutum deſinentes, antiquorũ Athenienſiũ geſtamen, ut Commenta. Thucidides in lib. 1. * παιδοβόσκου quo noie & mangonẽ & puerorum moderatorem intelligi poſſe puto.

♣ ſortaſſis à παλλακῶδες & γάνα νυσθαι.

* χειροσόφους, quos ipſe infra in Rheth. didaſ. exponit ὀρχήσεως, id eſt ſaltatores.

quantum Gry, uel phuy faciamus. Moneo autem omnino ne obuiam quidem ueniendum ipsi esse. Videor mihi uero etiam ringi *, cum talia increpantem audio. Ac iam utiq; abeo, ad sodalem Cliniam, quoniã audio uxorem eius iamdiu mensibus non laborasse ✶, & ex eo ægrotare illam, quia non fluit. Quare non amplius ne inscenditur quidem, sed inaccessa, & inarabilis est. SOS. Quid autem, an ægrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipsa hæc, Sosipoli, an non audis, qualia loquitur, ac nobis, qui nunc cum eo conuersamur, relictis, quasi ante mille annos nobiscum sermocinatur, distorquens linguam. Ac aliena atq; externa hæc cõponens, omnemq; operam in illis sumens. Perinde ac si magnum quiddam foret, si peregrinis uerbis utatur, & consuetam atq; receptam monetam sermonis adulteret. SOS. Per Iouem haud paruũ quendam morbum narras Lycine. Subueniendum itaque homini est, quauis arte. Atq; adeo diuino quodam instinctu insanorũ ac bile percitorum alicui pharmacum hoc mixturus, domo abij, ut epoto hoc uomerer. Age primus ipse bibe Lexiphanes, ut sanus nobis & mundus fias, tali uerborum absurditate euacuatus. Verum obedi mihi, ac bibe, & minus difficilis eris. LEX. Nescio quidnã etiam facietis mihi, Sosipoli, tu & Lycinus hic, obtrudẽtes mihi pharmacum hoc epotandum. Metuo itaq; ne ruina quædam mihi sit sermonum potio hæc. LYC. Bibe, & ne cunctare, ut humana deinceps sapias ac loquaris. LEX. Ecce obedio, & bibo. Pheum. Quid hoc rei est? Quantus tumultus uentris? Equidẽ diuinatorem quendã dæmonẽ uideor mihi imbibisse. SOS. Incipe igit uomere, Papæ. Primum hoc μῶμ✶. Deinde post illud exiuit κρᾶτα istud. Postea & ὦδ' ὄς & ἀμυγδάλη, & λῶτις, & δάπεδον, & continuum illud ἄστρα. At coge tamen, & insere in fauces digitos, nondũ uero κύταρ istud euomuisti, neq; σκοροδίνᾶδαι illud, aut τιντάζεσθαι aut σκύλακα, multa adhuc intus abdita latent. Satius aũt fuerit, si per inferiora quoq; secernantur nonnulla. σπλαγχνοπορολίκα siquidem ista, magnũ strepitũ faciet, unà cum spiritu erumpens. At iam quidem mundus hic est, nisi si quid remansit reliquũ in inferioribus intestinis. Tu uero post hac acceptũ eum, Lycine, dedoce, atq; institue, quæ decet loqui. LYC. Ita faciemus Sosipoli, postquam nobis uia iam ad eam rem abste patefacta est. Ac tecum deinceps, Lexiphanes, cõsultatio mihi est. ♣ Quòd si igitur cupis uerè ob dicendi potestatem laudari, ac in multitudine hominum celebrari, huiuscemodi quidem omnia fuge, atq; auersare. Vbi aũt exorsus fueris ab optimis poetis, & sub præceptoribus eos legeris, transi inde ad oratores, cum iam cum illorum sermone quasi educatus unà fueris, ad Thucididis & Platonis scripta in tempore accede, multũ adeo & in pulchra comœdia, & in graui tragœdia te ipsum exercitando. Ex his enim ubi pulcherrima quæq; decerpseris, eris aliquis dicendo. Nam nunc certè, non animaduertens, similem te præbuisti ijs, quæ à lutifigulis ad forum finguntur, foris quidem illitus minio ac cœruleo, intus aũt & luteus & fragilis existens. Hæc si feceris, & non recusaueris ali quandiu ob inscitiam refelli, neq; etiam dedisceresubueris, bono animo esto, uersaberis in multitudine, & non quemadmodum nũc, irrideberis, neq; etiam in ore peiore conditione melioribus eris, Græcum atq; Atticum uocitantibus te, qui ne cum barbaris quidem, inter manifestissimos recenseri dignus sis. Ante omnia uero illud memineris mihi, ne imiteris Sophistarũ, eorum qui paulò ante nostram ætatem fuere, uilissima quæq;, neue etiam depascas illa, perinde ut nunc, sed talia quidem, procula pedibus: imitare autem uetera exempla. Neq; uero demulceant te anemonæ uerborum, sed iuxta legem athletarum, solidus tibi cultus, cõsuetus ac familiaris sit. Præcipue autẽ Gratijs, & perspicuitati sacrifica: à quibus plusq; nimis nunc à tergo relictus es. Et fastus autem, & iactantia, & mala ista scribendi cupiditas, præterea & tumidum istud atq; insolentem te gerere *, uerbaq; plus æquo dilatare, procul absit. Et acerbum illud irridere aliorum scripta, & putare quòd tum demum primus ipse futurus sis, ubi aliorũ omnium uerba & orationes calumnioſè reprehenderis. Iam uero neq; illud paruum, imò uero maximum

* βλαυσᾶσαι græcè.

✶ ἀκάθαρτος ἔν, cuius uerbi etiã Athenæus memini lib. 3.

ἐγγαστρίμυθοι, quos & Euricles græci uocãt, Suidas.

✶ Id est, num. atq; exinde. Inquit. aliquo modo optimè. uidelicet. quædam, prope. Protendere membra cum oscitatione. Curiosè agere, Vnguibus rapere, et in se ſtũ esse, unde & Scyllæ nomen uidetur factum. Id est, petulãtia et lasciuia ♣ Paræneses de recta dicẽdi ratione.

*

uicium committis, quòd non antea ſententias ac res, quàm uerba paratas habes, ac poſtea uerbis eas exornas, ſed ſicubi uerbum alienum ac peregrinum repperiſti, aut ipſe fingens pulchrum putaſti eſſe, huic poſtea quæris ſententiam accommodare, ac damnum quoddam exiſtimas, ſi illud non alicubi intruſeris, etiam ſi ad id, quod dicitur, minimè eo opus ſit, quemadmodum paulo antè ὀυμαλώπα ✱ ilium, neſciens quidem quid ſignificaret, proieciſti, cum ille cum argumento nihil conueniret. Atqui idiotæ & indocti quidem omnes obſtupuerant, peregrinitate perculſis atq; attonitis illorum auribus: at qui docti erant, amborum cauſſa & tui, & eorum, qui te laudabant, ridebant. Illud uero omnium maximè ridiculum eſt, quòd cum plus quàm Atticus uideri cupias, & ſermonem ad uetuſtiſſimam dicendi formam diligenter exercuiſſe, talia quædam, imò uero plurima intermiſces uerba, quæ ne puer quidem, qui nuper diſcere cœpit, ignorare queat. Qualia ſunt illa: πῶς ὄιει, κατὰ γῆς δῦναι ἂν χόμην, ἀκούσας σου ἐπιδεικνυμένου. Cum ✱ χιτῶνιον quidem etiam uirilem ueſtem dici putabas, δουλάρια autem maſculos pediſſequas appellabas. Quæ quis non nouit? quòd uidelicet χιτώνιον quidem muliebris ueſtitus, δουλάρια uero, de fœminis tantum dicantur. Atque alia multa, longè his clariora, quale eſt ἵππατο, & ἀπαντώμενον, & καθισθείς illud, quæ ne inquilina quidem attici ſermonis ſunt. Nos autem ne poetas quidem laudamus, qui uerbis obſcurioribus, & minus uſitatis, ✱ poemata ſcribunt. Tua uero, ut pedeſtrem orationem cum carmine conferamus, perinde ut Doſiadæ Ara, & Lycophronis Alexandra ſeſe habent, & ſi quid iſtis ſermone etiam miſeriore ſcriptũ eſt. Quod ſi igitur hæc imitatus fueris, & dediciceris, optimè de te ipſo ſtatueris. Sin autem nihil animaduertens iterum in auiditatem iſtam prolapſus fueris, ego quidem admonitioni atque officio meo ſatis feciſſe uidebor, tu uero teipſum accuſabis, ſi utique etiam intellexeris, deteriorem eſſe te factum.

✱ Heſychius enim nit οὐμαλώπα cuiuſdã, aitq; paræmiã eſſe quæ δυσὶ ἐφ' ἑνὶ ſignificetur.

Id eſt, quomodo putas, ſubterrã ire optabã, quando audiebam te recitantem.

✱ Id eſt tunicam. Seruulam. Volauit. Obuiam ueniens. Sedens.

✱ κατὰ γλῶτταν. ut etiam Quintilianus lib. 1. ca. 14.

EVNVCHVS SEV PAMPHILVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica quædam narratio eſt, qua Dioclis & Bagoæ, peripateticorum philoſophorum, inter ſe contentionem exponit, Eunuchus autem inſcribitur, quòd potiſſima contentionis pars in eo uerſetur: utrum Eunuchus debeat, aut poſſit philoſophum agere, Cum alter ab indignitate rei, & ab accidentibus philoſophiæ profeſſionis hoc negaret, alter autem exemplis, & fine ſeu officio philoſophi, item à conſequentibus ſeſe tueretur. Vbi interim tacitè illud quoq; indicat Lucianus, quòd ea tum ætate philoſophi ex uicijs & ſceleribus magis, quàm ex doctrina, & uitæ integritate cenſebantur. Exordium ab admiratione trahitur, qua attentos facit, amplificando conditionem & profeſſionem perſonarum, & rei qualitatem.

Vnde

NDE nobis aduenis Luciane, ſeu quidnam rides? Semper tu quidem & aliàs conſueuiſti nobis hilaris ac feſtiuus occurrere, uerũ iſtuc maius aliquid ſolito uidetur eſſe, de quo riſum nec cõpeſcere queas. LVC. E foro tibi adſum ô Pamphile: porrò mox efficiam, ut tu quoq; mecũ rideas, ſimul atq; audieris cuiuſmodi litis adfuerim actioni, duob. philoſophis inter ſeſe contendentibus. PAM. Iam iſtuc ipſum profectò ridiculũ eſt quod ais, philoſophos inuicẽ lites agitare. Nam etiã ſiquid magni fuiſſet negocij, inter ipſos modeſtè citraq; pugnam controuerſiam compoſitam oportuit. LVC. Quid ais? tranquillè componãt illi, qui quidem ſolida plauſtra conuiciis onuſta, alter in alterum effuderint, uociferantes, miraq; pertinacia contendentes? PAM. Videlicet de diſciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut aſſolent, diſſentiebant, & erant diuerſæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo diſſentiebant: nam eiuſdem ſectæ erant ambo, eiuſdemq; ſcholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porrò iudices qui cognoſcebant, primates erant huius Reipub. natuq; maximi ac ſapientiſſimi. Breuiter, apud quos pudeſcat aliquis etiam parum aptè quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus iuuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipſe etiam cognoſcam, quæ res tibi tantum riſum concitarit? LVC. Scis Pamphile ſalarium, idq; neutiquam exiguum ab imperatore fuiſſe conſtitutum ſingulis philoſophorum generibus: puta Stoicis, Platonicis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; ſectæ præmium eſſe æquale. Cæterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum ſubrogandus eſt, qui ſit optimatum calculis probatus. Porrò præmium illud, atque bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec procellus: uerum ſingulos in annos decies mille nummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. PAM. Memini quidem iſta. Quin aiunt nuper ex illis diem obiiſſe quempiam: alterum (ni fallor) è Peripateticis. LVC. Hæc ipſa Pamphile Helena, propter quam illi inter ſeſe ſingulari certamine conflictabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quòd quum philoſophos eſſe ſe profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atque pro patria in diſcrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. PAM. Atqui Peripateticorum iſtud eſt decretum: non admodum eſſe negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine eſſe ponendas. LVC. Rectè dicis. Nam iſta quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, ſententiaq; illis extitit: uerum quæ poſtea conſequuta ſint, iam auſcultа. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: ſed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles illè ſenex: noſti quem dicam, contentioſum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidem ea ſpecie eſt, ut Eunuchus eſſe uideatur. Inter hoc initio de doctrina, deq; philoſophiæ decretis atque opinionibus eſt decertatum: uterque ſui ſpecimen ac documentum dedit, quod eſſet Ariſtotelicæ factionis, quodq; eius placita ſequeretur oſtendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero ſuperior erat. Lis igitur huc deflexit deniq;. Diocles deſinens iam eruditionis ſuæ periculum ac ſpecimen oſtendere, ad Bagoam deſcendit, ac uitam illius in primis carpere eſt aggreſſus. Bagoas itidem huius uitam uiciſſim taxabat. PAM. Idq; merito Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde ſi ego fortè iudex cauſæ ſediſſem, magis in hoc, ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; ſpectaſſem, uter moribus eſſet præſtantior, quàm uter ad diſputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriam adiudicaſſem. LVC. Rectè dicis: Equidem iſti tuæ ſententiæ meum & ipſe calculum addo. Verum ubi iam conuiciis, ubi maledictis eſſent ſatiati, tan-

Exordium ab admiratione, qua attentos facit, ampliſicatione rei à modo & perſonarum proſiſione petita

Narratio à cauſa litis.

Modus & perſonæ.

dem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti eum philosophiæ studio, cúmque pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis cœtibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & occursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis disserebat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planeq; monstrum ab hominum natura specieq; alienum. PAM. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamque & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? an uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescens interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquum facere Dioclem, qui se quòd Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua fœminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisset. Porrò Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negocio sese miscere, prohibiturum sese respondit, nihil expauefactum opinione, quàm apud uulgus obtinebat. Adhæc quum ipse quædam dicteria in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicium cognitio uersabatur. Denicq; totius causæ iam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maximè uero uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorum conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliorem. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectum planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quàm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio, non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mentis qualitatem expendi oportere, decq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarne oriundum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo ut illi perinde atq; Dijs Sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quòd ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac fœminea uoce, reliquoq; corporis habitu Eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregiè uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensum, membra in mœbris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atque id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaque reperta latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idq; propter ostentatum præmium.

Vtrum Eunuchus debeat, ut possit Philosophũ agere.

Definitio ab exemplis.

Accusatio ab accidentibus.

Definitio à fine & officio.

A Consequẽtibus.

Noua obiectio & occasio sycophantæ sententiæ.

Rem uiri re.

Hæc

Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorũ sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAM. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarem uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? LVC. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consueuit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculã nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberent illum cum illis congredi ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuisset excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non doleret aluus risu concussus, uisum est, ut integra caussa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maximè aduersatur. Quod quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contra Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assiduè uirum agit, negociumq; præ manibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem esse æquas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atq; una demonstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneum. *Amarum in philosophos.*

DE ASTROLOGIA.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Astrologiæ defensio quadam est, à dignitate uidelicet, quam ab antiquitate, & præstantia eorũ, qui illam ab initio coluere trahit, & à certitudine, quam ex similibus, & signis, ratiocinatione quadam colligit. Recenset autem principio uarias gentes & populos, à quibus illa inuenta, tractata, ac locupletata fuerit. Deinde & homines, & quid quisq; in illa singulatim uel obseruarit, uel tractarit. Quo loco et fabulas plerasq; Græcorum Poetarũ, de Orpheo, Thiresia, Atreo, Thyeste, Bellerophonte, Phryxo, Dædalo, Endimione, Phaëtonte, ac cæteris quibusdam explicat. Postremo & utilitatem artis tradit, quo futuris rebus per hanc obseruatis, & mala facilius tolerare, utpote præuidentes illa, possimus, & bonorum spe nos ipsos confirmare. Exordio dociles facit, statim proposito de quo, & qualiter dicturus sit, & obiurgat eos qui artem, ob imperitiam utentium ac profitentium reprehendunt.

DE cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quę ab illis in hominum uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurum aut docturum profitetur, quo pacto diuinationem hãc esse qui liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetu- *Propositio.*

ſtium eſt, neq; nuper ad nos peruenit, ſed inuentũ eſt priſcorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non ſolum inſcitia ſocordiaq;, uerumetiam odio laboris, diuerſa ab illis ſentiunt. Cumq; fortè inciderint in eos, qui falſa prædicunt, tum & aſtra culpant, & ipſam Aſtrologiam habent exoſam, neque ſalutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed autem magis falſam atq; inanem, haud
A ſimili. rectè, ſtrutti mihi quidem uidetur, ſentientes. Neq; enim ob imperitiam fabri, ars ipſa culpatur, neq; ob cantoris inſcitiam, ipſa muſica parum eſt erudita: quin illi potius artium ſunt ignari, Cæterum ars unaquæq; ſuapte natura ſcita eſt. Pri-
A quib. principio hæc ars inuenta, culta & locuple tata fuerit. mum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt, In cauſa fuit partim gentis eius ſapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt ſapientia, Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quòd apud eos perpetua ſit cœli ſerenitas, tranquillitasq;, neq; patiuntur anni mutationes, ſed eadem temperie uiuunt, Itaque cum primum uident lunam non ſemper eodem uultu apparentem, ſed uaria ſubinde ſpecie, & in aliam atque aliam uerti formam, uiſa eſt illis ea res admiratione atq; diſquiſitione digna. Deinde cum inquiſiſſent, reppererunt hanc eſſe earum rerum cauſam, quòd lunæ non eſſet lumen proprium, ſed à ſole mutuatum. Inuenerunt autem & reliquarum ſtellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam ſtellarum hæ ſolæ mouentur, naturamq; earum ac poteſtatem, & effectus, quos unaquæque præſtet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunque uiſum eſt, confictis: ſed qua notæ rerum eſſent. Hæc igitur in cœlo perſpexerunt Aethiopes, mox
Aegyptij. Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porrò Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui menſuram etiam, ad quam unaquæque ſtella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, menſium, horarumq; numerum inſtituerunt. Ac menſes quidem illi luna metiuntur, atque eius recurſu finiunt. Annum uero ſole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora oſtenderunt. Nam ex uniuerſo cœlo reliquiſque ſtellis, & errantibus & fixis, neq; ſimul cum cæteris ſeſe mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquamq; ſuis animantibus repræſentarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & ſacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant, Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem ſpectabant: piſcibus non ueſcuntur, qui piſces annotarant. Nec Hircum mactant, qui Capricornum uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quiſque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœleſtis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis ſacra, regionem ſortitus eſt, & qui eam incolunt partem, oraculum quoque dicarunt, ſignum uidelicet diuinationis, quam à cœleſti tauro petunt, Ac non multò poſt,
Libyes. Libyes quoq; artem hanc ſunt aggreſſi. Siquidem & oraculum quod eſt apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius ſententiam refertur, iuxta Ammonem, *quem*
Babylonij. illi arietis ſpecie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant ſe primos omnium fuiſſe. Verum ut ego exiſtimo, multò poſterius ad hos ſcientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegy-
Græci. ptijs de Aſtrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus iſta monſtrauit, non ille quidem admodum diſlucidè, neque rem clarè docuit, ſed præſtigijs ac myſticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uiſum eſt, Nam concinnata lyra Orgia inſtituit, ſacrasq; cantiones decanta-
Orphei Lyra quæ ſit intelligenda. bat. Porrò lyra cum ſeptem haberet chordas, concentum mobilium ſtellarum repræſentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neq; enim illam hominis lyram ſpectabant, neque illi alterius muſices ſtudium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hiſce rebus cum Græci honorem habere uellent, locum illi in ipſo cœlo deſignarunt, & compluſculæ

culæ ſtellæ uocantur Orpheilyra. Quod ſi quando Orpheum uideris uel ſaxo expreſſum,uel coloribus effictum, ſedet in medio, canenti ſimilis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantium innumera multitudo, inter quæ & homo, & taurus,& leo.Cumq; horum ſingula uideris,fac horum mihi memineris,cuiuſ modi ſit illius cantus,cuiuſmodi lyra,cuiuſmodi taurus & cuiuſmodi leo Orpheum audiant. Quod ſi eorũ quæ dico,cauſas intelligas,tum & in cœlo horũ unum quodq; contemplator.Fertur autem & Tireſia genere Bœotius,diuinandi gloria multum celebris fuiſſe.Hunc Tireſiam ex Gręcis aiunt dixiſſe,ſtellarum erraticarum alias eſſe fœminas,alias mares,non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoq; ſexu fuiſſe fabulantur,aliquando fœminam,aliquando marem. Porro Atreo & Thyeſte de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Aſtrologiæ, cœleſtisq; doctrinæ curam fuiſſe Græcis, palàm eſt. Ac publico conſenſu ſtatuerunt Argiui,ut uter ſcientia præcelleret,is imperio potiretur. Ibi Thyeſtes arietem illis in cœlo demonſtrauit,atq; hinc aureum arietem Thyeſtæ fuiſſe proditum eſt fabulis. At Atreus de ſole, deq; uario illius exortu locutus eſt, oſtendens non eodem modo ferri ſolem & mundum,ſed contrario inter ſe curſu rapi. Et qui nunc uidetur occaſus, cum ſit occaſus mundi, Solis exortum eſſe. Hæc locutum Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem eſt aſſecutus. Equidem & de Bellerophonte ſimilia ſentio. Nam alatum equum illi fuiſſe, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc diſciplinam ſectantem, ſublimiaq; cogitantem, & inter aſtra uerſantem, in cœlum non equo aſcendiſſe, ſed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin & ipſum ſanè Dædalum Athenienſem, etiam ſi res eſt noua auditu,tamen haud exiſtimo eum ab Aſtrologia fuiſſe alienum. Sed cum ipſe ea maximè eſt uſus,tum filium ſuum eandem perdocuit. Aſt Icarus cum iuuentutis calore & inſcitia, non ea diſquireret, quæ conueniebant,ſed ad ipſum uſq; polum animo tolleretur,delapſus eſt à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerum immenſæ profunditatis.De quo Græci ſecus fabulantur, qui ex huius nomine ſinum eius maris Icarium fruſtra uocant.Fieri poteſt,ut Paſiphaë quoq; cum ex Dædalo de Tauro audiſſet inter ſtellas apparẽte, deque ipſa Aſtrologia,in artis amorem inciderit,ob id exiſtimant factum, ut Dædalus illam tauro copularit.Sunt autẽ qui ſcientiam in portiones partiti in ſingulis partibus ſinguli elaborarint,alij in ijs quæ ad lunam,alij quæ ad Iouem,alij quæ ad ſolẽ pertinent congerentes,neq; non curſum ac motum, & uim illorum.Atq; Endymion lunę rationem tradidit.Phaëton ſolis curſum deprehendit,non ille quidem uerè, ſed moriens imperfectam artem reliquit.Hæc qui ignorant,Phaëtontem ſolis filium credunt,fabulamq; de illo haud quaq; ueram narrant,adijſſe Solem patrem, ac poſtulaſſe ab eo,ut ſibi liceret lucis curru moderari,illum id conceſſiſſe, monuiſſeq; qua ratione foret aurigandum,Phaëtontem uero conſenſo curru, partim ob ætatem,partim ob imperitiam ita egiſſe,ut aliquando eſſet uicinus terræ,aliquando longo ſemotus ſpacio à terra, interim mortales frigus atq; æſtus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingenti fulminis telo percuſſiſſe Phaëtontem.Eum deiectum ſorores circumſtantes magno luctu proſequebantur,donec immutarent formas,quæ nunc ſunt populi,ac lachrymarum uice,quibus fratrem deplorabant,electrum deſtillant. Haud quaq; hæc ita geſta ſunt, neq; pium eſt his habere fidem,neq; Soli fuit filius,neq; illi filius interijt. Sed narrãt Græci & alia permulta fabuloſa,quibus ego non admodum credo. Nam qui conſentaneum eſt, credere Aeneam Veneris fuiſſe filium, aut Minoa Iouis,aut Aſcalaphum Martis aut Autolicum Mercurij? Verum hi homines pij dijſq; gratifuerunt,eoſq; naſcentes,hunc Venus,illum Iupiter,alium reſpiciebat Mars.Etenim qui patresfamiliâs ſunt mortalibus,in hoc progignendi genere,ij ueluti parentes ſibi ſimilia producunt omnia,& colorem,& formam,& facta,& animum.

Tireſias.
Atreus & Thyeſtes.
Bellerophon.
Phryxus.
Dædalus.
Paſiphaë.
Quæ quis ſigillatim obſeruarit.
Endymion.
Phaëton.
Aeneas.
Minos.
Aſcalaphus.
Autolycus.

At

At rex quidem Minos Iouis auſpicijs Aeneas formoſus Veneris fauore natus eſt. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iupiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cætera machinatus eſt, quę putant homines. Verum Saturnus extremus mouetur, procul q; à nobis ſemotus eſt. Segnis illi motus, neq; facilis animaduerſu mortalibus, atque hanc ob cauſam illum ſtare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potiſſimum ex Homeri poetæ Heſiodiq; carminibus liceat intelligere priſcorum fabulas cum Aſtrologia conſentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus eſſe conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choream, & uineã, adhæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac ſcientia ſunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concurſus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uerſibus utri uſq; diuerſum effectum deſcripſit, Veneris, cum ait illi:

Saturnus, & cur ligatus dicatur.

Quid ſit tartarus.

Concubitus Veneris & Martis.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porrò de belli negocijs.
Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Mineruæ:

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maximè diuinationibus utebantur, nec eam ocioſam eſſe putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque mœnia circunducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priuſquam de ſinguli s à uate reſponſum accepiſſent. Deniq; nec ipſa deorum oracula, ab arte aſtrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus adminiſtrat, quæ cœleſtem illam Virginem repræſentat: ac Draco ſub tripode uocẽ ædit, quoniam & inter ſtellas Draco conſpicitur: in Didymis uero templum eſt Apollinis, & hoc, ſicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id eſt, geminis, qui cœlo ſunt, appellatum. Vſqueadeo uero diuinatio uiſa eſt illis res ſacra, ut Vlyſſes etiam cum errando feſſus uellet certo de rebus ſuis cognoſcere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locum inamœnum, ſed quòd cuperet cũ Tireſia colloqui. Qui ſimul atq; in locum peruenerat, quem Circe monſtrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; complures eſſent umbræ, atq; inter has matris quoq;, ſanguinem bibere cupientes, non prius permiſit illi, ne matri quidem, quàm Tireſia guſtaſſet, coactusq; eſſet ſibi uaticinium edere: potuitq; interim matris umbram uidere ſitientem. Ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem Reip. adminiſtrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante pleniluniũ. Non enim exiſtimabant eandem eſſe ciuitatis adminiſtrationem, creſcente luna & euaneſcente, propterea q; omnia ab illa regerentur. Porrò Arcades ſoli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Aſtrologiam, ſed ijdem ob imperitiã & ſtulticiam aiunt ſe luna antiquiores eſſe. Proinde cũ noſtri maiores uſqueadeo fuerint Aſtrologiæ ſtudioſi, huius ætatis homines partim aiunt fieri non poſſe, ut homines finem inueniant diuinandi ſcientiæ, propterea q; neq; certa ſit, neque uera, neq; Martem aut Iouem noſtra cauſa moueri in cœlo, uerũ illis humanarum rerũ nullam eſſe curam, neq; quicq; eſſe eis cum his negocijs cõmercij, uerum ſecũdum hos neceſſitate circũaguntur: partim dicunt Aſtrologiã non eſſe quidem mendacem, at inutilem. Non emẽ mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta inſtant. At ego ſanè utriſq; reſpondere poſſum, ſtellas in cœlo ſuo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. Anuis equo currẽte, & gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides ſubſilire, ſtipulasq; moueri uentiſ curſu concitatis, ſyderũ uero uertigine nihil prętera effici: tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque noſtra tamen cauſa quicquam erit ignis, neque illi curæ eſt æſtus noſter, ab aſtris autem nihil ad nos defluit. At ſanè fieri non poteſt, ut per Aſtrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multò antè delectant eos, qui uentura præſcierint: mala uero facilè cũ nõ imprudentibus ue-

Etiã oracula ad aſtrologiæ rationem relata fuiſſe.

Lycurgi leges.

De ui ac potestate aſtrorũ.

A ſimilibus & ſignis.

Vtilitas artis

sint accipiuntur. Neq; enim in illos irruunt, sed quia meditata expectataq; sunt, leuia mitiaq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

DEMANACTIS VITA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

ORATIO demonstratiui generis est, quæ historicæ ac didascalicæ tamen dictioni propior, quàm encomiasticæ. Describit autem genus, uitam, studia, eruditionem & professionem Demonactis philosophi, quæq; idē & priuatim et publicè fecerit, et ab aliis passus fuerit. Præterea & apomnemoneumata seu dicta illius memorabilia, aut aliàs argutè ac salsè responsa, in quibus recensendis, potissimam orationis partem consumit. Postremo etiam quæ circa mortem & sepulturam illius acta, quibusq; officijs & honoribus illum Athenienses et reliqui Græci prosecuti sint. Exordio attentos potissimum facit, laudando suam ætatem, quòd ea quoq; uiros memoria ac laude dignos, & ueteribus illis, Herculi & Socrati simillimos, procrearit. Cuius modi sint Demonax hic & Bœotius ille Sostratus, de quo alibi ipse fecerit mentionem.

IC VIDEM consentaneum erat & nostram ætatem non in totum expertem fore uirorum laude & memoria dignorum, sed ijs quoq; qui & eximijs corporis uirtutibus, & mente sapientiæ studio excultissimi præcelluerūt florere. Dico autem cū in Bœoticum Sostratum ista referens, quem Græci Herculem uocare soliti sunt, & esse existimabant, tum maximè in Demonactem philosophum, quos ego & ipse uidi, & uisos magna admiratione suspexi. Cum altero quoq; nempe Demonacte aliquandiu cō iunctam conuersationem habui. Sed enim uitam Sostrati in alio quopiam libello diligenter perscriptam executus sum, declarata eius & animi magnitudine, & excellenti fortitudine. Insuper quæ eius fuerit in monte Parnaso sub ipso dio uiuendi ratio, quod stratum laboriosum, quæ alimenta in montibus conquisita, quæ opera à nominis celebritate non abhorrentia. Adhęc quanta in tollendis è medio latronibus, pericula exhauserit, tum quanta per inuia faciendis itineribus, aut per traiectu difficilia præbendo transitu pertulerit. Iam uero æquum mihi uidetur, de Demonacte nonnihil in lucem ędere, duarum rerum gratia, ut & illius memores sint uiri nostræ ætatis præstantissimi, & iuuenes quiq; generosissimi animum ad philosophiam adplicantes, non necesse habeant ad ueterā tantum exempla semetipsos componere, sed ex nostra quoq; uita habeant quem sibi pro uiuendi regula imitandum proponant, facti illius æmuli, quem ego omnium optimū ex philosophis esse cognoui. Erat itaq; Demonax genere Cyprius, non ex obscuris ortus parentibus, quantum ad dignitatem & possessionem ciuilem attinebat. Cæterum his omnibus ille longè erat excelsior atq; superior, & cum rebus pulcherrimis atq; præstantissimis se ipse dignum iudicasset, ad philosophiæ studium semet contulit, non per Iouem ab Agathobulo tantum & Demetrio, qui ante illum fuerant, neq; ab Epicteto excitatus, sed cum illis conuersabatur, præcipuè uerò cum Timocrate Heracliote, uiro cum primis sapiente, neque non eloquentia, & industria plurimum ornato. At Demonax nequaquam ab aliquo illorum, ut dixi, persuasus, sed peculiari, quo rapiebatur ad res præclaras impetu, & insito quodam ad philosophiam amore, statim à puero permotus, omnia humana bona in uniuersum contempsit. Ac se cum totum libertati tradidisset, dicendiq; fiduciæ, in ea constanter perstitit, cum & ipse rectam ac sanam & inculpatam uitam uiueret, ac uidentibus & audientibus suam ipsius mentem exemplum exhiberet, ueritatemq; quam in philosophando perpetuam obtinebat.

Exordium à laude ætatis suæ.

Genus & patria.

Studium philosophiæ.

Cæterum nequaquam illotis, quod aiunt, pedibus, hoc est, à dicendi facultate alienus,

nus, ad philoſophiæ ſtudia acceſſit, ſed in poetarum lectionibus enutritus, mul-
Eruditio. tos tenebat memoria, dicendiq; artes non mediocri ſtudio exercuerat: Ea uero
quæ in philoſophia tractari ſolent, haud modice, neq; ut eſt in prouerbio, ſummo
Corporis exercitatio. tantum digito attigerat, ſed exactè comperta habebat. Corpus præterea exercu-
erat, & ad tolerantiam uariis laboribus aſſuefecerat. Breuiter, in hoc ſummo ſtu-
dio & cura elaborauit, ne alicuius alterius egens eſſet. Quare poſtquam ſenſit
quoque ſe ipſe ſibi amplius non ſufficere, uoluntaria morte è uita diſceſſit, multò
Mors. ſuper hoc ipſo Græcorum optimatibus ſermone relicto. Philoſophiæ uero haud
quaquam tantum ſpeciem ab aliis ſeiunctam colebat, ſed multis in idem commi-
Profeſſio & quæ ad philoſophi mores pertinent. xtus, non admodum apertè ferebat, qua potiſſimum illarum oblectaretur. Adpa-
rebat quidem Socrati ſe magis addixiſſe, tametſi habitu & uitæ frugalitate Dio-
genem æmulari uideretur. Non tamen ambitioſè adulterabat ea quæ ad uictum
pertinebant, admirationis popularis emerendæ gratia, utq; ij quibus cum conuer
ſaretur in eum coniectos haberent oculos. Verum communi cum aliis uiuendi
ratione utebatur, ne tantillum quidem philoſophico faſtui infectus, & cum aliis
iunctam conſuetudinem exercebat, & communibus Reipubl. legibus non grauati-
im parebat. Porrò Socraticam ironiam nulla ex parte accedebat, gratia uero at-
tica plenas ſemper diſputationes ſermonibus haud obſcuris in medium adfere-
bat, ita, ut eius diſcipuli abeuntes neq; contemnerent eum tanquam parum gene-
roſum, neq; eius in humanam in obiurgando ſeueritatem atq; acerbitatem fugien
tes pertimeſcerent, ſed omnimodi orationis amabili lætitia reddebantur, ac ſub-
inde multò modeſtiores, de futuris præcipiendis optimam concipiebant animo.
Itaque nunquam uiſus eſt uociferari, aut mira peruicacitate contendere, aut indi-
gnari, etſi aliquis illi eſſet increpandus. Ipſa quidem peccata reprehendebat, cæte-
rum peccantibus benignè ignoſcebat, exemplum illud à medicis petitũ uſurpãs,
qui morbos adhibitis pharmacis propulſare ſolent, iracundia uero erga ęgrotan-
tes utuntur minimè: Exiſtimabat enim hominis eſſe peccare. Dei uero aut uiri diis
Quæ priuatim egit. proximi errata emendare. Ad hunc ergo modum cum uitam inſtituiſſet ſapien-
tiſſimè, nullius in rebus ſuis egebat auxilio, ipſe uero amicis in iis quæ par erat
perſæpe fidelem nauabat operam, Ac nonnullos ex illis ſi qui ſecundiori fortuna
uti uidebantur, ſubmonefacere ſolebat, quòd bonis ad breue tempus duraturis
& planè caducis ac tranſitoriis efferri atq; geſtire animo uiderentur. Nonnullos
quoq; inuiſum paupertatis onus lugentes, aut auxilium grauiter moleſteq; feren-
tes, aut ſenectutem & morbum incuſantes cũ riſu conſolabatur, non uidentes bre
ui futurum, ut omnia quę dolorem & moleſtiam in præſens illis adferrẽt, ceſſarẽt.
Bonorum uero ac malorum obliuio unà cũ longa libertate omnes eſſet in exiguo
temporis ſpacio cõplexura. Adhæc curæ illi erat, fratres quoq; inter ſe diſſidentes
atq; diſcordes ad priſtinam concordiam reducere, ac mulieribus cũ maritis recon
ciliatis illorum animis pacem componere. Aç ſanè aliquando populum ſeditioni-
bus exulceratum ſcitè & utiliter diſſerendo compeſcuit, multosq; illorũ perſuaſit,
ut patriæ tranquillè & modeſtè ſubſeruirent. Talem quempiam in philoſophia ex
ercenda morem obtinebat, mitem & manſuetum ac hilarẽ. Solum uero amici, aut
morbo, aut morte diſcrutiabatur, ita, ut rem omnium maximam & præſtantiſſi-
mam in rebus humanis amicitiam & uoluntatum coniunctionem eſſe exiſtimaret.
Quocirca amicus erat omnibus, nec fuit quiſquam, quem nõ familiarem compel-
laſſet, qui quidem homo erat. Maiorem uero aut minorem animi alacritatem uul
tu præ ſe ferebat, conuerſatione nonnullorũ ex illis utens, eosq; coarguens, quot-
quot illi uidebantur propter ſpem exhibiti obſequij delinquere. Et hæc omnia cũ
tanta gratia, eaq; uerborum uenere faciebat dicebatq;, ut ſemper iuxta Comicum,
ſuadelam labijs ſuis inſediſſe credibile fit. Itaq; & Athenienſium uniuerſus popu-
lus, & ij, qui in dignitatibus erant conſtituti, ſumma cum reuerentia illum admi-
rabantur, eaq; in ſententia permanſerunt, ut unum ex optimatibus ſuſpicientes.

Cæterum

Cæterum cum in Reipub. procurationibus obeundis uerſaretur, multorum pra uis & nefarijs conatibus reſtitit, unde odium & inuidiam nõ mediocrem multitudinis ſibi conflauit, tum propter dicendi interritam fiduciam, & monendi libertatem. Vnde factũ eſt, ut nonnulli quoq; aduerſus illum inſurgerent Anyti & Meliti, ea ipſa in Demonacte accuſantes, quæ prius per illos in accuſando Socrate in crimẽ uocata fuerant, nempè quòd nunquàm uiſus ſit ſacrificans, quòdq; ſolus omnium nunq; ſit Eleuſinis mitiatus. Ad quæ magno animo & corona redimitus, & nitida ueſte amictus, ineq; cõcionem progreſſus, partim ſcitè & dexteriter, partim uero aſperius quàm philoſophica requirebat profeſſio, reſpondit. Etenim ad hoc quòd nũquam ſacra feciſſet Mineruæ: Nulla uos capiat admiratio, inquit, uiri Athenienſes, ſi prius illi nunquam ſacrificauerim, nequaquam enim illã ſacris per me oblatis egere exiſtimabam. Ad ſecundam uero accuſationis partẽ, nempe myſteriorum, eam dixit ſubeſſe cauſſam, quominus cum illis feſtiuitatis particeps fuiſſet hactenus: quòd ſi myſteria, inquit, praua & friuola cõperiſſet, apud nondũ initiatos nõ tacuiſſet, ſed ipſos ab orgijs celebrandis auerſos feciſſet. Sin bona, rurſus humanitate adductus, omnibus expoſiturus erat. Ita Athenienſes qui iam aduerſus illum lapides ſuſtulerant, actutum mitem erga eundem & placidum animũ induerunt, atq; ex illo eũ cœperunt habitis honoribus reuereri quoque & colere, poſtremum uero admiratione etiam proſequi. Ille autem ſtatim initio orationis ad illos habitæ, aſperiore procemio uſus eſt. Viri enim inquit, Athenienſes cũ me ſertis coronatum uideatis, quin meiam ſacrificatis, etenim ante hac nunquã litaſtis. Quę dã uero quę ab illo acutè pariter & urbanè dicta animaduerti, uolo deinceps ſubiungere. Optimum autem factum uidetur, ut à Phauorino, & ijs quæ ad illum dixit exordium faciam. Poſtquàm enim Phauorinus quendam audiſſet ſuas diſſertationes à Demonacte habere ludibrio, maximè uero membrorum in illis nimiũ fractas delitias, ingeneroſam & muliebrem molliciem, ac philoſophię minimè cõgruentem, acceſſit Demonactem, interrogauitq; quis nam eſſet à quo ſubſannaretur. Homo, inquit, cui aures ſunt deceptu difficiles. Occurrente uero quodam Sophiſta, atq; interrogãte, quibus nam uiaticis inſtructus ô Demonax à puero ad philoſophiam acceſſiſti, reſpondit, teſticulis. Alio tempore cum ſemel idem ille acceſſiſſet, quæſiuit ex Demonacte, quam philoſophiæ ſectam præ alijs ſtudioſius amplecteretur. Quis uero, inquit, te certum fecit me philoſopharí? Et cũ dicto abiẽs, riſit apud ſe ualde ſuauiter. Illo uero interrogãte, quid eſſet quòd rideret, Demonax perridiculũ, inquit, hoc mihi uiſum eſt, ſi tu à barba philoſophãtes iudicãdos eſſe exiſtimas, ipſe barbam non habens. Sidonius autem rhetor cum Athenis celebris & clarus haberẽt, ac aliquando de ſe eiuſmodi publica oratione decantaret en comiũ, quòd totius philoſophiæ peritus eſſet, nec minus dicẽdi facultate ea poſſit exequi quæ diceret. Etenim, inquit, ſi Ariſtoteles ad Lyceum me uocarit, ſequar: ſi Plato ad Academiam, ueniam: ſi à Zenone ad porticũ Variam prouocabor, nihil cũctatus præſto ero: ſi Pythagoras me accerſiuerit, ſilebo: Surgẽs itaq; è medio auditorum Demonax, heus tu, inquit, uocat te Pythagoras. Cæterum Pythome quodã eorum, qui fuerant è Macedonia ſplendidè & nitidè culti, iuuene formoſo ſubſannante illũ, ac quæſtionem ſophiſticam proponẽte, iubenteq; ut ſyllogiſmi ſolutionem diceret. Vnum, inquit, fili noui, quòd ſubigeris. Cũ ergo ille ſtomachanti animo indignaretur, propter ſcommatis amphiboliam, illiq; cõminaretur, ſtatim tibi uirum oſtendam, ille in multum riſum effuſus, interrogauit adoleſcentẽ, ergo uirum habes? Quodam tempore cũ quidam etiã athleta ab eo fuiſſet deriſus, propterea q; cum victor extitiſſet in olympia, ueſtitu molli & florido amictus, conſpiceret, uulnus illi lapide in caput incuſſit, adeo ut ſanguis efflueret. Itaq; qui aderãt indignantes factum grauiter & moleſtè ferebant, quaſi unus ex illis fuiſſet percuſſus, cunq; exclamarent, ut ad proconſulem iret: nequaquam, inquit, uiri ad proconſulem, quin multò magis eamus ad medicum. Dum aliquando obambulãs annu-

Quæ publicè & fecit & paſſus eſt.

Apomnemoneumata.

lum aureum in itinere fortè fortuna reperiſſet, propoſita in foro ſchedula, uoluit eum, qui amiſſi annuli dominus extitiſſet uenire, atq; ſi illius pondus & gemmam & typum rectè indicaſſet, recipere. Venit ergo adoleſcens quidam forma honeſta & amabili, qui ſe amiſiſſe perhibebat. Cæterum cũ nihil ſani diceret, abi, inquit, ô puer, ac tuum ipſius annulũ diligenter obſerua, etenim hunc non amiſiſti. Quiſpiam uerò è Romanis ſenatoribus cũ Athenis illi filium ſuum iuuenem ſupra modum formoſum commonſtraſſet, effœminatum uero & corruptum delitijs, dixiſſetq; ſalutat te Demonax hic meus filius, pulcher eſt, inquit, & te dignus, & matri non abſimilis. Porrò Cynicum in pelle urſi philoſophantem, nõ Onocratũ, quod illi nomen erat, ſed Arceſilaum uocare dignatus eſt. Cum quidam ex eo quæriſſet, qui nam illi felicitatis finis eſſe uideretur, reſpondit, ſolum eum eſſe felicem qui liber eſſet. Illo autem ſubijciente, multos eſſe liberos. Atqui hunc ego ſolũ, inquit, liberum eſſe exiſtimo, qui neq; ſperat aliquid, neq; pertimeſcit. Ille uero, & quomodo, inquit, hoc fieri poteſt? Omnes enim plurimum his ſeruientes ſubiecti ſumus. atqui inquit, ſi recto iudicio res humanas excuſſeris, haud dubiè eaſdẽ reperies, neque ſpe, neq; metu dignas, propterea quòd & quæ doleant & iucunda ſint iuxta finem capiant & euaneſcant. Peregrino autem, cui & Proteo cognomen fuit, obiurgante eum, quòd pleraq; omnia naſo ſuſpenderet, hominibusq; illuderet, dicenteq; Demonax non uiuis Cynicum. Reſpondit, Peregrine non uiuis hominem. Phyſicum quoq; ſuper Antipodibus differentem, ſurgens deduxit ad puteum, illicq; umbra in aqua commonſtrata, quæſiuit, nunquid tales confirmas eſſe Antipodas? Præterea quopiam magum ſe eſſe proficente, haberecq; carmina efficaciſſima quibus omnes homines impellere poſſit ac perſuadere, ut ſibi quæcunq; uellet exhiberent. Ne hoc tibi mirum uideatur, inquit, eandem enim tecum artem exerceo. Et ſi placet ad piſtricem me ſequere, uidebisq; meunica tantum incantatiuncula, ac modico ueneficio perſuaſurum ipſam, ut mihi panem det, ſub obſcure monetam innuens, æqualem cum incantationibus uim obtinentem. Cum uero Herodes grauiter & peracerbe Pollucis immatura morte ſublati obitum lugeret, uelletq; currum illi iungere, ac equos præſtare tanquam aſcenſuro, & cœnam adornare, aggreſſus hunc Demonax, à Polluce, inquit, epiſtolã tibi adfero. Cæterum, cum ille gauiſus eſſet, putaretq; illum quoque alijs eſſe dolori, dixit, quid igitur ô Demonax ſibi uult Pollux? Accuſat te, inquit, quòd ad illum abire cunctaris. Idem quendam alium filiſui mortem inconſolabiliter lugentem, ac tenebris ſemet occultantem acceſſit, ſeque magnum profeſſus eſt, ac filij ſimulachrum ab inferis poſſe reducere, ſi tres tantum homines illi nominauerit, quos nunquam ullius obitum luxiſſe certo compertum haberet. Cum ergo diu multumq; ſecum hæſitaret, nec unum quidem, ut opinor, talem poſſet producere, ait tandem Demonax, ó ridicule, an te ſolum intoleranda mala perferre exiſtimas, cum luctus expertem uideas neminem? Atqui & illos ſalſe deridere ſolitus eſt, qui in ſermonibus nimium uetuſtis & peregrinis uocabulis uti conſueuerant. Itaq; cum unum aliquando ſuper oratione quadam interrogaſſet, illeque plus quàm Atticè reſpondiſſet. Ego quidem, inquit, amice nunc te rogaui, tu uerò mihi quaſi Agamemnone regnante reſpondiſti. Dicente quopiam ex amicis, abeamus Demonax in fanum Aeſculapij pro filij ſalute oraturi uehementer, inquit, ſurdum exiſtimas Aeſculapium, ſi nequeat nos niſi iſthic orantes exaudire. Cũ aliquando uidiſſet duos philoſophos egregiè rudes & indoctos ſuper quæſtione quapiam ſatis ridiculè altercantes, ac alterum abſurda quærentem, alterum uero ad rem nihil ſanè reſpondentem, nonne uideatur uobis, inquit, ó amici alter illorum hircum mulgere, alter autem illi cribrum ſupponere? Agathocles uero peripateticus cũ ſuperbe & inſolenter ſe ferret, & arroganter iactitaret dialecticorũ ſe ſolum & primum eſſe. Atqui, inquit, ó Agathocles, ſi primus non ſolus, ſin uero ſolus non primus. Porrò aũt Cethego uiro cõſulari dignitate prædito, q̃ tempore

per

per Græciam legatus abiret in Asiam, patri suo multa turpia & ridicula dicente & faciente, posteaquam ex amicis quispiam eadem uidisset, dixissetq; Cethegum magnum scelus esse, per Iouem, inquit, Demonax neq; magnum. Idem cum aliquando conspexisset Apollonium philosophum multis cum discipulis discedentem, commodum uero abibat accersitus, quasi disciplinarum nomine regi esset conuersaturus: accedit, inquit, Apollonius & eius Argonautæ. Alio autem quondam ex eo quærente, num anima illi immortalis esse uideretur: sanè immortalis, inquit, sed ut omnia reliqua. De Herode dicebat uerum dixisse Platonem, affirmantem nobis haud unam saltem esse animam. Neq; enim esse eiusdem animæ Regillaum & Pollucem, ut tanquam uiuentes epulis suscipiat, taliaq; illi curæ sint. Ausus est quoq; aliquando Athenienses publice interrogare, audita sacrorum præfatione, quam ob causam excluderent barbaros, præsertim cum eam mysteriŋ festiuitatem constituisset illis Eumolpus, quem Thracem & barbarum fuisse non ignorabat. Postea uero quàm illi semel nauigandũ erat negocij gratia existente hyeme, & iam nauem erat inscensurus, dixit amicorum quispiam, an non pertimescis Demonax, ne naui fracta atq; subuersa à piscibus deuoreris? Atqui, inquit, per absurdum foret metuere à piscibus depasci, cum tot ipse pisces ante deuorauerim. Cuidam rhetori uicidissimè declamanti consuluit, ut frequẽti exercitio incumberet. Cæterum, cum ille dixisset, nunquam non apud me ipsum declamo, ergo iure optimo inquit, tam ineptè dicis, qui semper stulto auditore uti soleis. Augure quoq; semel publicitus mercedis gratia uaticinante conspecto, non uideo, inquit, quam ob rem mercedem exigas. Etenim, si hoc nomine exigis, quasi queas ea quæ à Parcis immobili consilio decreta sunt depellere, modicũ postulas, quantumcunq; tandem postulaueris. Sin omnia, quemadmodum Deo uisum est, euentura sunt, quid tua præstare potest uaticinatio? Sane uero, quopiam romano benè corpulento, armatam illi pugnam aduersus ligneum palum susceptam commonstrante, interroganteq;, quanto tibi feruore ó Demonax pugnasse uisus sum: magno, inquit, siquidem hunc ligneum habuisti aduersarium. Atqui ad intricatas & captiosas quæsti unculas acutè instructus erat, Interrogante enim quopiam ludibriŋ gratia, si mille minis ligna cõbussero Demonax, quot minæ fumo cessuræ sunt? Pondera, inquit, cinerem, & reliqua omnia fumus erunt. Polybio autem homine omniũ fermè literarum rudi, elati tamen animi arrogãtius iactante, rex Romanorũ ciuitate me donauit, Vtinam, inquit, te magis græcum quàm Romanum fecisset. Rursus cõspecto quopiam ex molliter & delicatè cõuestitis, propter purpuræ latitudinẽ superbiente, insolentiusq; incedente, admoto ad illius aurem capite, apprehensaq; ueste & cõmonstrata: heus tu, inquit, hoc ante te ouis ferre solebat, & ouis fuit. Cum semel in balneis lauãs in aquam feruentem inscendere recusaret; ac quispiam eundẽ meticulosum & parum audacẽ accusaret, Dic mihi, inquit, num hoc ipsum pro patria passurus eram? Quærente ex eo quopiam, qualia nam ó Demonax in orco esse existimas? Præstolare, inquit, & inde literis missis tibi rescribã. Admeto uero, cuidam inepto poëtę dicenti se scripsisse Epigramma monostichon, quod testamento quoq; suæ statuæ inscribendum mandarit, neq; malum esse illud perhibenti:

Corpus humo tegitur, Admetus ad astra uolauit.

Solutus in cachinnos, inquit, adeo elegans est ó Admete Epigramma, ut magnò emerim illud iam inscriptum esse. Cum uidisset quispiam crura eius tarda & turgida, qualia ferè senibus fieri consueuerunt, quæsiuit ex eo, quid hoc sibi uult Demonax? ille subridens, Charon me momordit, inquit. Intuitus semel Lacedæmonium seruum suum flagris cædentem, Desine, inquit, seruo tuo similem te ostendere. Puella quædam, cui nomen erat Danaë, fratri in iudicio litem intendente, fratrem inquit, in foro reum facies, neq; enim es Danaë Acrisij filia. Magno uerò, atq; implacabili odio semper aduersus eos pugnabat, quos non iuxta ueritatis ductum, sed ad ostentationem philosophari animaduerteret. Itaq; cum uidisset Cy-

nicum,pallium quidem & peram habentem,cæterum pro baculo ſupra modum faſtuoſe & arroganter uociferantem,dicentemq; Anthiſtenis & Cratetis ac Diogenis ſum æmulus.Caue impudenter mentiaris, inquit, ſiquidem tu Hyperidæ diſcipulus exiſtis. Cum non paucos ſemel uideret athletas malè & ignauiter pugnãtes, præterq; legem eiſdem conſtitutam,pro eo quod Pancratio decertandum fuerat,mordicus ſe proſcindentes:non iniuria,inquit,noſtri temporis athletas cõcomitantes ſocij leones uocant. Neq; illud dictum ſale urbano careat,ac mordacitatis expers eſt,quo erga proconſulem uſus eſſe fertur.Etenim unus ex his erat,qui crura totumq; corpus unguento ſolebant perungere. Porrò autem quidam Cynicus cum in lapidem aſcendiſſet,hoc ipſum in eo turpibus uerbis accuſauit,& tanquã obſcœnum & fœde factum probroſe calumniatus eſt,adeo ut procõſul inflammatus iracundia,Cynicum captum abripi iuberet,quem aut fuſtibus contuſurus,aut exilio mulctaturus erat. Verum,cum forte fortuna interueniſſet Demonax, deprecatus eſt proconſulem,ut illi delicti gratiam conceſſa uenia faceret,cum hoc peculiari quadam dicendi libertate Cynicorum auſus eſſet.Ad quę ille ita reſpondit: in præſens quidem hunc tibi impune dimittam. Cæterum,ſi poſt hac tale quippiã animi temeritate ac linguæ intemperantia inductus,deſignauerit, qua pœna affi-
» ciendus erit?Ad quem Demonax,ſanè tunc illum inungi ſeu Dropace uelli iube-
» bis.Alteri cui rex & caſtra & magnum exercitum unà cũ imperio crediderat, quæ
» renti,qua ratione quiſpiam imperium quàm optimè adminiſtrare poſſit:ſi ira,inquit,uacauerit,& quam minimum loquens plurima audierit. Sciſcitanti cuidam, num & ipſe placentis ueſceretur.An tu igitur,inquit,apes exiſtimas fatuis ſuos fauos concinnare?Apud porticum multa pictura & arte uariam cõſpecta ſtatua manibus mutila,Sero tandem,inquit,Athenienſes Aenea imagine Cynigerum honeſtarunt. Atqui Rufinum quoq; Cyprium,claudum illum dico ex ſchola peripatetica,cum multo tempore uidiſſet conuerſantem cum peripateticis. Claudo peripatetico,inquit, nihil eſt turpius atq; impudentius. Cæterum cum Epictetus quoq; aliquando obiurgans ei conſuleret,ut uxore domum adducta, liberis procreandis daret operam,affirmans & hoc uiro philoſopho non indecorum eſſe, alterum uidelicet ſui loco naturæ relinquere:feſtiuiſſimè illi redarguto reſpondit, Da mihi igitur ó Epictete unam filiarũ tuarum. Sed nec hoc quidem indignum memoratu eſſe uidetur,quo Herminum Ariſtotelicum acerbè notauit. Etenim cum non ignoraret illum extremè malum eſſe, innumeraq; flagitia deſignantem, Ariſtotelem uero eiusq; decem categorias,quas prædicamenta uocant Dialectici, nunquam non in ore habentem.Sanè uero,inquit,Hermine decem Categorijs te haud quaquam indignum eſſe opinor. Athenienſibus quondã conſultantibus quadam emulatione erga Corinthios de ſingulari certamine congredientium conſtituendo ſpectaculo,accedens dixit,ne prius hæc Athenienſes decernatis,quàm miſericordiæ aram ſubuertatis.Cum in Olympiã ſemel profectus ueniſſet,illiq; Helei æream ſtatuam erigendã decreuiſſent,nequaquam hoc facietis,inquit, uiri Hele-
» lei,ne maiores noſtros probro afficere uideamini,cum neq; Socrati,neq; Diogeni
» ſtatuam poni curarunt.Quin ipſe præſens hæc illum ad Iuriſperitum dicentẽ audiui,periculum eſſe ne leges omnes ſint inutiles atq; ſuperuacuæ, quodq; nec bo-
» nis nec malis rogentur. Etenim illi non egent legibus, ij uero per eaſdem nihilo
» fiunt meliores. Ex Homericis uerſiculis unum exactiſſimè calluit:
» Strennuus ut ſegnis fato potiuntur eodem.

Iliad. 9. Laude proſequi ſolitus eſt Therſiten, ut Cynicum quendam liberæ linguæ cõcionatorem.Interrogatus, quis illi potiſſimũ ex philoſophis probaretur, inquit: Omnes equidem admiratione digni ſunt. Cæterum,ego quidem Socratem colo, Diogenem admiror. Ariſtippum autem amore complector. Vixit annos fermè
Actus & uita ualetudo. centum,nullo unquam morbo implicitus,nulla affectus animi ægritudine, nemi nem unquam faceſſendis negocijs moleſtauit, aut in ius productum accuſauit.

Ami-

Amicis utilem se præbuit ac officiosum. Qui inimico in illum fuisset animo, nullum unquam habuit, ipse hostis nemini. Tanto uerò amore cum ipsi Athenienses, cum uniuersa Græcia eundem prosequebatur, ut prœterienti honoris gratia, etiam ij qui magistratus officijs fungebantur, assurgerent, magnũq; illo præsente omnes agerent silentium. Postremum, ubi iam ætate supra modum ingraueſcente, conse- *Amor & officia aliorũ in illum.*
nuisset, inuocatus in quamcunq; domum fortuito incidisset, in ea cibum sumebat, ac dormiebat. Quo nomine earundem ædium familia plurimũ sibi gratulabatur, Demonacte uiso, Deum sibi ostensum esse existimans, aut aliquem bonum geniũ, seu dæmonem in domum intrauisse. Prœtereuntem uero, pistrices certatim ad sese trahebant, unaquæq; cupiens, ut à se panem acceptaret, ac magnam felicitatem sibi datam esse interpretabatur illa, à qua panẽ accepisset. Quin etiam pueri poma illi afferre solebant, patrem honorificè cõpellantes. Gliscente aliquando inter Athenienses discordia per seditionem dissociatis ciuium animis, in concionem ingressus est, cunq; tantum comparuisset facto silentio discordantes compescuit. Verum icum pœnitentia ductos eosdem resipuisse animaduertit, nullo adiecto uerbo & pse abijt. Cæterum cum iam haud obscurè persentisceret, se sibi amplius auxilio esse non posse, dicta ad præsentes qua in certamine prœcones uti solent clausula.

Iam finis est pulcherrimorum munerum.
Certaminis, non esse differendum amplius
Tempus monet.

Ac discedens ab omnibus hilaro uultu diem suum obijt, quali semper obuiã uenientibus cõspectus est. Aliquanto ante uero quàm moriebatur, interrogãte quopiam: de sepultura uerò quid imperas? Ne uos hæc cura remordeat, inquit, solicitos, etenim fœtor me sepeliet. Respondente autem illo, an non turpè foret & nefa- *Quæ circa funus ac sepultura.*
rium, si tanti uiri corpus uolucribus & canibus dilaniandum obijceretur? Atqui nihil absurdũ est, inquit, si mortuus quoq; nonnullis animalibus utilitatem aliquã allaturus sim. Cæterum Athenienses magnifico funere elatum illum sepelierunt, multoq; tempore eius obitum luxerunt, ac sedem illam lapideam, super qua, si quã do correptus lassitudine quiescere solebat, adorabant, sertis coronantes in honorẽ uiri, existimantesq; sacrum esse lapidem, in quo sedisset. Circa funeris uerò efferẽ di procurationem, nemo erat qui non accurrisset, maximè uero ex Philosophis. Illi subiectis humeris pheretro, usq; ad sepulchrum efferebant mortuum. Hæc nimium pauca ex multis super Demonactis uita percensere libuit, ex quibus haud difficulter coniecturam facere licet legentibus, cuiusmodi nam ille uir fuerit.

AMORES.

INCERTO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo de amoribus, & eorũ uoluptate disputatur, introductis Charicle, et Callicratidæ personis, quorum alter amorem mulierum ut antiquiorem, & naturæ magis consentaneum, deinde & diuturniorem, magisq; mutuũ, & utrinq; oblectantẽ, defendit, alter autem turpem istum in pueros affectum, sed honesto tamen, & philosophico nomine palliatũ, cõmendat. Cõfutato eo quod aliter de naturæ ductu opposuerat, & propositam mulierum uiciorum insolentiam ac fœditate. Occasio dialogi ex repetitione & memoria antehabiti sermonis sumitur, inuitante ad hoc etiam temporis opportunitate. Exordium autem & præparatio disputationis ab attentione & rei magnitudine, quam longa deinde narratio sequitur, continens causam & quasi fundamentum totius negocij, in qua illa quoq; non indigna lectu sunt, descriptio templi Gnidiacæ Veneris, et exemplum impotentis amoris, quo quidam ipsam deæstatum nactus aggressus est. Cuius commemoratio, contentioni ac disputationi principium & ingressum facit. Cæterum haud scio, an & hic philosophos tacitè perstringat Lucianus, dum pederastiam esse, solis illis permittit.

LVCIANVS.

Occasio dialogi, ex occasione & memoria antehabiti sermonis.

AMATORIO quodam lusu, amice Theomneste, summo statim mane impleuisti nobis aures, continuo, serioq; studio ita defessas. Ac mihi uehementer sitienti talem aliquam relaxationem, in tempore adeo iucundorum istorum sermonũ tuorum gratia affluxit. Infirmior enim animus est, quàm ut studia continua sustinere queat. Desyderant autẽ labores paulo contentiores, ut curis grauioribus atq; molestis, paulisper relaxatis, in uoluptates remittantur. Admodum igitur me sub auroram hodie lasciuorum istorum uerborũ blanda ac dulcis suadela exhilarauit. Quare parum abfuit, quin Aristides ille uiderer mihi esse, Milesijs sermonibus supra quàm delinitus. Doleoq; per amores equidẽ tuos, quibus latus adeo scopus inuentus est, quòd narrare desijsti. Ac te per ipsam obsecramus Venerem, si

Petitio.

* abunde mihi dicere uideris siue masculum aliquod, siue etiam per louem muliebre te incessit desyderium, ut id paulatim memoria repetendo excitare uelis. Nam alioqui festem & solemnem celebramus diem, Herculi sacra peragentes. Cæterum haud ignoras scilicet, deum hunc quàm acer & procliuis erga Venerem fuerit. Proinde lubentissimè uidetur mihi sermonum hæc sacrificia admissurus esse.

Ab opportunitate temporis.

THEO. Citius uero mihi, Luciane, maris fluctus, & densas è cœlo delabentes niues numeraueris quàm meos amores. Ego itaq; totam ipsorum uacuam reddidisse pharetram me puto, ac si quando ad alium aliquem auolare uolent, inermis ipsorum dextera, ridebitur. Propemodum enim ex eo, cum à prima pubertatis ætate egressus, inter adolescentes receptus sum, alijs atq; alijs subinde concupiscentijs deluſus pereo. Alijq; amores alijs succedunt, ac priusquã desinant priores, incipiũt sequẽtes, capita prorsus Lernæa, rediuiuæ istius Hydræ longè magis multiplicia, neq; etiam lolaum aliquem auxiliatorẽ recipere sustinentia. Neq; enim igne, ignis extingui solet. Adeo humidus quidam oculis inhabitat meis asilus, qui omnẽ formam ad sese rapiens, nulla satietate expletur. Ac assidue dubitare, in mentẽ uenit mihi, quæ nam hæc Veneris ira sit. Non enim ex *Heliadis quispiã ego sum, neq; Lemniadum contentio, neq; etiam Hippolyteum agreste ac durum illud supercilium indutus, ut ob id irritare Deæ inexplebilem hanc iram in me debeam.

Seu stimulus ut in Epigrãmate, Λυσσαλίκη σοιχάσης· ἢ ἐνωσικῆρα μύσπα. Χρύσιος ἐυχνημου κέντρον ἔδηκε πόθος.

LVC. Omitte fictitiam hanc Theomneste, & difficilem responsionem. An tu enim grauiter fers, quòd per fortunam talem uitam sortitus es, & acerbum esse putas, si cũ mulieribus formosis, & cum pueris suauiter efflorescentibus, subinde cõuersaris? An tibi etiam purgationibus forsan opus erit, contra difficilem adeo hunc morbum. Graue enim malum hoc scilicet est. Quin tu potius multa hac dementia abste proiecta, beatum esse te ipsum existima, quòd tibi Deus non squalidam agriculturam exercendam sortito assignauit, aut mercatorum errores ac peregrinationes, aut etiam militarem in armis degendam uitam, sed tibi pingues ac nitidæ palestræ curæ sunt, ac splendida quidem uestis, usq; ad pedes delicate demissa, cõpositio aũt comę, discriminatim exercita & apparata. Amatoriarum uerò oblectationum etiam ipsa tentatio iuuat, ac dulcis desyderij dens mordet. Nam interim dum periculum facis, speras: ubi uero uoti compos factus es, frueris eo quod optasti. Aequali autem uoluptate afficiunt, & quod adest iam, & quod futurum speratur. Paulo antè igitur, cum narrares longum istum, perinde ut & apud Hesiodum est, catalogum eorũ, quos ab initio inde amasti, suaues quidem oculorum tuorum ictus molliter subinde liquescebant. Vocem autem admodum Lycambæ, illius filiæ tenuem ac dulcem emittens, ex ipso statim habitu præ te ferebas, quòd non illos solum, uerum etiam ipsam illorum memoriam amares. Sed si quid tibi ex ea, quam secundum Venerem, nauigationem perfeciſti, reliquum relictum

** Hoc est ex progenie solis, cui semper infesta Venus fuit, ob proditum Vulcano adulterium.*

Commendatio uitæ secure & amatoriæ.

esſe,

est, nihil quæso illius nos cela, Herculi autem sacrificium hoc absolutum atq; perfectum præbe. THEO. Tauriuorus quidem Luciane, deus iste est, & sacrificijs illis, quæ sine nidore perficiuntur, ut aiunt, minimè delectatur. Sed postquam annuam ipsius festiuitatem, sermone celebramus, meæ quidem narrationes, à summo statim mane in medium allatæ, ad societatem iam peruenere. Tua uero Musa, à consueto resoluta atq; dimissa studio, hilarem cum deo, diem hunc totum peragat. ✶Ac mihi quæso, æquus iudex esse uelis, quoniam in neutram adeo partem huius cupiditatis inclinatum, aut pronum te uideo, utrum melius habere putes, eos qui masculos amant, an qui fœminis delectantur. Nam ego quidem, qui utrinq; æquè ictus sum, perinde atq; accurata ac proba aliqua trutina, ambabus ex utraq; parte lancibus, æqualiter huc atq; illuc inclinor. Tu uero, qui extra hanc sortem es, incorrupto iudice, ratione uidelicet, quod melius fuerit, dignosces ac secernes. Proinde omni recusandi protextu ac simulatione deposita, ô amice, calculum, quem tibi commendauit ac credidit, illud de meis amoribus conuocatum iudicium, iam tandem feras. LVC. Ludum, Theomneste, aut risum putas narrationem hanc. Ea uero etiam serium quoddam promittit. Ego itaq; nuper adeo eius rei periculum facere cœpi, sat scio, nimium, & non olim. Ex quo duos quosdam uiros audiui, de hac re cõtentiosè admodum quasi dimicantes, memoriam adhuc recentem & paulo antè facta repetentem habeo. Diuisi autem eorũ erant, cum orationibus etiam ipsi affectus. Et nõ perinde ac tu, qui facilitate quadam animi peruigil & insomnis duplicem capis mercedem.

Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens.

Sed alter quidem puerorum amore supra modũ oblectabatur, muliebrem Venerem tanquam Barathrũ quoddam ducens, alter autem à masculo amore, purũ se gerens, in fœminas quasi attonitus ferebatur. Duobus igitur inter se pugnantibus affectibus instituto certamine, haud facilè dixero, quãtum uoluptatis ex ea re cœpi. At mihi uerborum illorum tamen uestigia, propemodum auribus impressa hærent, utpote quę nuper adeo dicta sunt. Omnem igitur obiurgationis prætextũ & caussam è medio submouendo, illa, quæ tum ambos audiui dicere, quàm accuratè fieri potest, tibi commemorabo. THEO. Atqui ego quidem hinc surgens, ex aduersum tibi sedebo.

Aeacidum expectans, dum Carmina finiat ille,
Tu uero nobis.
Veterem gloriam amatoriæ
Perage differentiæ canendo.

βάφαγος, id est, uorax, & insatiabilis alluſio ad id fit, quod Herculem cũ Lepreo uoracitate cõtendisse tradunt, ac totũ bouem simul una sede uorasse.

✶An aliis sit & occasio dissuasionis.

Quæstio & propositio totius negotij.

Exordium ab attentione & rei magnitudine.

LVC. Instituenti mihi, in Italiam nauigare, uelox atque citatum nauigium apparatum erat, ex biremibus istis quoddam, quibus maximè Liburni, quæ gens ad Ionium sinum habitat, uidentur uti. Postquam autem iam nauigandi tempus erat, uniuersos deos patrios comprecatus, ac Ioue hospitali, ut propitius expeditionem peregrè suceptam, coadiuuare uellet, inuocato, ab urbe uehiculo iumentario ad mare descendi. Deinde ualere iussis ijs qui nos deduxerant, sequebatur autem eruditorum turba sedula ac frequens, qui cum assiduè nobiscum uersati fuissent, ægrè atque inuito à nobis segregari se patiebantur, conscensa puppi, iuxta gubernatorem assedi. Atque impetu remigum paulatim à terra in altum prouecti, postquam admodum, & à tergo excitando fluctus, prosequebantur nos auræ, malo ex medio nauis erecto, ✶ summo Carchesio antemnam astrinximus. Deinde conferta per funes uela effundentes, sensim impletis uento linteis, nihilo minore cursu, opinor, quàm sagitta peruolauimus, fluctibus grauiter frementibus infra, circa proscindentem ipsos proram. At uero quæ inter nauigandum seria uel etiam iocosa contulerimus, longius hic persequi tempus non finit.

Narratio.

✶Est autem Carchesiũ summa pars mali. ut apud Pollucem & Athenæum.

poſtquam autem maritimam Ciliciæ oram præteruecti, Pamphilium ſinum contigimus, ultra Cheliodoneas felices illos ueteris Græciæ terminos, haud citra labo
Inſulæ ad caput Pamphyliæ ore. Strabo lib. 11.
rem curſu elati, ad ſingulas Liciæ ciuitates hoſpitio diuertimus, ſermonibus ac fabulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipſis manifeſtum prioris felicitatis cernitur ueſtigium reliquum. Donec ad Solis ſacram delati Rhodũ. continuum nauigandi laborem, quo hucuſq; uſi fueramus, interpellare aliquantiſper decreuimus. Remiges itaq; nauigio è mari in terrã ſubducto, propè littus tentoria fixerunt. Ego uero, parato mihi hoſpitio, è regione templi Dionyſij, ocioſe per urbem incedebã, immenſa adeo uoluptate interim fruens. Eſt enim reipſa ciuitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ ſe ferens. Obambulans autem in Dionyſij porticibus unamquanq; picturam cõtemplabar, unà cũ uoluptate ea, quam uidendo capiebam, Heroicas quoq; fabulas memoria repetẽs. Statim enim mihi duo uel etiam tres propemodum præcipui ſuperuenere, qui mihi omnem hiſtoriam enarrabant. Pleraq; autem & ipſe coniectura præcipiebam, cæterum cum iam contemplatione iſta ſatiatus eſſem, ac domũ ire cogitarem, dulciſſimum peregrè obtigit mihi lucrum, uiri longo iam olim tempore mihi noti, ac familiares, quos neq; ipſum ignorare te puto, cũ ſæpe ad nos itantes hic uideris,
Perſonæ.
Nempe Charicleſ illum Corinthium, adoleſcentem haud quaquam deformẽ, deditum nonnihil comendi, & fucãdi corporis ſtudio, ut qui, mulieribus opinor, forma atq; elegantia iſta commendari affectaret. Vnà aũt cum ipſo, & Callicratidem iſtum Athenienſem, moribus ac habitu ſimpliciorem. Nam ſe ueluti ducem atq; anteſignanum in ciuilibus orationibus & in hoc forenſi dicendi genere gerebat. Erat autẽ & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi uidetur, palæſtras tantopere amans, quàm ob puerorum amores, prorſus enim in hoc quaſi attonitus ferebatur. Ob odium aũt quo fœminas omnes proſequebatur, etiam Prometheo malè imprecari ſolebat. Cũ igitur à longe uterq; me conſpicatus eſſet, gaudio atq; lętitia pleni, accurrunt. Deinde, quemadmodum fieri conſueuit, ſalutato, atq; excepto me, uterq; ut ad ſe uenirem, rogabant. Atq; ego, cũ uiderem ipſos de hac re inter ſe contendendo linguis procedere. Hodie quidem, reſpõdens inquam Callicratida & Charicles, ambo uos, decet apud me frequentes eſſe, ut ne cõtentionem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quatuor etiã hic cõmorari cõſtitui) per uices accipietis me mutuo, ſorte inter uos miſſa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atq; illa quidem de conuiuũ
Apparatus domeſticus.
præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & poſt ipſum, Charicles. Porrò animaduertebam etiam inter ipſos conuiuiorum apparatus, manifeſta utriuſq; affectionis indicia. Nam Athenienſis quidem ille, pueris per quam formoſis inſtructus erat, & propemodũ omnes illius ſerui, imberbes erant, non amplius ab illo retineri ſoliti, quàm dum prima lanugine inficerentur, poſtquam aũt barba frequentiore genę illorum addenſabantur, diſpenſatores & fundorum, quos ille Athenis habebat, procuratores amandabantur. At uero Charicleſ magnus ſaltatricũ & pſaltriarum chorus ſequebatur, ac tota illius domuncula, perinde ut in Cereris ſacris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, niſi ſi cubi infans aliquis, aut ſenex decrepitus, coquus uidelicet conſpiceret, in quẽ propter ætatem Zelotypiæ ſuſpicio amplius ulla cadere non poſſet. Erant igitur & hæc ut dixi, ſatis multa atq; aperta utriuſq; animi documenta. Veruntamẽ aliquo
Intelligę ſignũ Veneris Gnidiæ à Praxiteli factum cuius & Pli. meminit lib. 36. cap. 5.
ties etiam breues quædã quaſi futuri certaminis coitiones, inter ipſos inceptabantur, tanquam finem aliquem quæſtio hæc haud quaquam haberet. At poſtquam iam tempus erat, ut iterũ in altũ proueheremur, ſocios nauigationis, uolentes alioqui ipſos, abducere mecum ſtudebam, conſtituebant enim in Italiam nauigare, æque atq; ego. Et cum nobis uiſum eſſet in Gnidum appulſa ibi naue, ſpectãdi cauſſa aſcendere, & Veneris templum uidendi deſyderium nos inceſſiſſet (celebratur autẽ ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerè Venereũ & amabile),

pau-

paulatim ad terram ſubuectiſumus,ipſa opinor,dea pulchra trā quillitate,nauigi um deducente. Cæteris igitur ſolitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatori um iſtud par,utrinq; ſuſpenſum habens,Gnidum circum circa obambulabam,nō ſine riſu figulinæ iſtius proteruitatis participem me præbendo,ut in Veneris ciui tate.Porticus autem Soſtrati,ac cætera quæ nos oblectare poterant,principio cir cumeundo uiſentes,mox ad templum Veneris imus.*Nos quidem duo,ego uide licet,& Charicles admodum alacriter,Callicratidas autem ut ad ſpectaculum mu liebre,inuitus,libentius,ut opinor,pro Venere Gnidia,Theſpienſem illum cupi dinem,permutatione facta,habiturus.Acſtatim quodammodo nobis,ab ingreſſu luci,Venereæ aſpirarunt auræ.✶Serenitas enim ac lumen illud ſupernum,non in ſolum,ſterile maximè,& lapideis tabulis conſtratum,excipiebat,ſed erat illud ut pote in Veneris templo fœcundum mitibus ac frugiferis arboribus,quæ frondi bus uirentibus in longum uſq; promanantibus aërem circum circa quaſi concame rabant.Abunde uero illa frugibus denſa myrtus,apud dominam ſuam copioſa na ſcens,efflоruerat, deinde & aliorum arborum ſingulæ,quæcunq; pulchritudine præſtant,neq; ipſe quanquam longa exacta iam ætate,canæ,areſcentes,ſed præ ui gore quaſi iuueneſcentes,nouis ſubinde ramis,formoſæ atq; integræ erāt. His au tem inter mixta erant,etiam illa fruticum genera,quæ alioqui fructuum quidem feracia non ſunt,cæterum pro fructu,pulchritudinem habent. Cypariſſorū uide licet,& platanorū aërīæ procerītates,& inter ipſas transfuga Veneris, deæ ipſius olim fugitiua facta,Laurus,Cuiuis uero arbori circumuoluta,ſtudioſa illa amoris Hedera obſerpebat,& uites fœcundæ crebris racemis dependebant. Eſt enim iu cundior Venus cum Baccho & temperatum illud dulce, quod ab utrisq; uenit. Quod ſi autem à ſe mutuo diſiungantur,minus exhilarant.Erant autem ſub umbris iſtis opacis & obſcuris,amœnæ quædam cellæ,eorum uſui,qui intus cōuiuia agitare uellent,comparatę.In quas urbanorum quidem,rari commeabant ulli,ſed populi frequentes turbæ ſolemniter conueniebant ,re ipſa Veneri indulgentes. Poſtquam autem abunde plantis iſtis oblectati fuimus,intro in templum ingreſſi ſumus.Ipſa igitur dea in medio poſita eſt,ex Pario marmore,opus ſanè pulcherri mum atq; præclarum,& riſu quodam ſimulato parum ſubridens.Tota autem pul chritudo eius detecta,nulla ueſte ipſam tegente,nuda conſpicitur,niſi quatenus al tera manu pudenda,quaſi oblita ſui,abſcondit. Tantū uero artifex illa ars ualuit, ut ſolida adeo,ac dura marmoris natura ſingula etiam membra deceret.Charicles igitur,inſanum quiddam & furibundū exclamans,ô fortunatiſſimè,inquit, deo rum,Mars,qui propter hāc uinctus fuiſti.Et ſimul accurrens plenis labrīs, quo ad fieri potuit,extento collo,deoſculabatur illam.Tacite aūt adſtans Callicratides,ſe cum in animo admirabatur, Eſt autem biforis ipſius ædes,ut poſſint,qui uolunt, deam ipſam diligentius inſpicere,etiam à tergo contemplari,& ut nihil ipſius cū admiratione non ſpectes.Facile itaq; licet,per alteram portam accedentibus poſte riorem quoq; formoſitatem contueri.Proinde cum uiſum nobis eſſet, totā ipſam deam uidere,in poſteriorem templi partē circumiuimus,Ac recluſa ianua ab æditu uo,qui & ipſe creditur mulier eſſe, repente obſtupuimus ad pulchritudinem illam.Athenienſis itaq; iſte,qui tacitè paulo ante uidebat,poſtquam eas , quæ in pu eris appetuntur,partes,aſpexit,continuò longè,quàm Charicles,inſaniore modo exclamauit. Hercules, inquiens, quanta ſcapulorum concinnitas! ut autem exu berantes nitent lumbi, amplexantis manus implentes! Quam ſcitè circumductæ clunium pulpæ, inſe rotundantur,neq; tenues nimis ipſis oſſibus aſtrictæ, neque rurſum in immenſam effuſæ pinguedinem. Formarum autem,quæ utrinq; natibus infra coëuntibus uelut impreſſæ redduntur, dici non poteſt, quàm ſuauis riſus. Femorisq; & tibiæ in rectum ad pedem uſq; protentæ, accurate ſeruata mo dulatio. Talis igitur & Ganymedes in cœlo, Ioui nectar dulcius infundit.

Nam

Quid ſi per figulinæ, meretricie, accipias. Quoniā et Athenis in Ceramico meretrices habitarunt, aut quòd hoc genus in fornicibus plerumq; habitat.

✶ Deſcriptio tēpli Veneris Gnidiacæ.

✶ Veſtibulū & lucus.

Signū Veneris Gnidiacæ

Nam ab Hebe equidem ſubminiſtrante, potum haud quaquam acceperim. Cũ autem, hæc quaſi quodã numine correptus, Calicratidas exclamaret, Charicles præ nimio ac uehementi ſtupore, parum abfuit quin diriguiſſet, humidum quendam & manantem in oculis dolorem colliquans. Cæterum poſtquam ab admiratione ſacietas nos auertit, in altero femore maculam conſpicimus, perinde ut in ueſte aſperginem luti aliquam. Arguebat autem deformitatem ipſius, reliquus totius marmoris nitor. Ego itaq; ueriſimili coniectura, ueritatem colligendo, naturam lapidis, id quod apparebat, eſſe putabam. Nam neq; huiuſcemodi rerum caſus alieni ſunt. Multis autem, quibus extremè & uelut ad unguem pulchris eſſe licebat fortuna interim aliquid, quod in mora ſit, obiecit. Proinde nigram quandam maculam natura aſperſam marmori eſſe exiſtimans, etiam hac parte Praxitelem admirabar, quòd eam lapidis deformitatem in illis potiſſimũ partibus abſcõdiſſet, quæ minus coargui ac deprehendi poſſent. At ea quæ nobis propè ſtabat, templi miniſtra, incredibilis cuiuſdam orationis nouam hiſtoriam narrauit. Nam adoleſcentẽ quendam inquit, haud quaquam ignobili genere natum (nomen autem ipſa reſgeſta tacere fecit) crebro ad delubrum hoc uentitantem, infelici quodam genio impulſum, deam ipſam amare cœpiſſe, & quia totos plerumq; dies in templo cõmorabatur, à principio ſanctimoniæ cuiuſdam religioſioris ſpeciem de ſe præbuiſſe. Nam ſtatim à lecto matutino, multò auroram præuertens, huc uenire ſolitum fuiſſe, ac poſt occaſum ſolis inuitum ægrè domum rediſſe, atq; totum diem exaduerſo deæ ſedẽtẽ, rectos in ipſam perpetuò oculorũ ictus direxiſſe. Obſcurè aũt, inquit, interim ſecum ipſe neſcio quę ſuſurrabat, & ſuffurante quodã ſermone, amatorias pergabat querelas. Cæterum ubi etiam pauliſper affectus illius moleſtiã à ſe remouere uolebat, affatus deam, in menſam autem quatuor talis Libycæ capreæ, denumeratis, ludendo ſpem experiebat. Ac quoties id quod intendebat, iecerat, maximeq; ſi quando deam ipſam iactu feliciore ſortitus erat, nullo uidelicet talo, eadem figura cum alio aliquo cadente, adorabat illam, ſperans ſe id quod expetebat, conſecuturum eſſe. Sin autem, quemadmodũ ſolet, ſimplicius paulo per mẽſam ieciſſet, ac tali id quod abominabilius erat, ſurgẽdo reddidiſſent, toti Gnido male imprecabatur, uelut ob cladem aliquam immedicabilem, & mœrore plenus erat, & paulo poſt correptis illis, alio iactu, quòd male antea ceciderat, emẽdabat. Iam uerò, ubi affectus atq; animus illius magis accendebatur, omnis paries inſculpebat, & ut quæq; arbor mollis erat, ita cortex illius, formoſam Venerẽ prędicabat. Eodem autem in precio cum Ioue, Praxiteles erat. Et quicquid precioſum ac pulchrum illi domi repoſitum inter ornamenta fuerat, id omne donarium deæ offerebatur. Poſtremo, nimia in eo deſyderiorum uehementia, in inſaniam uerſa eſt. Inuenta autem eſt, cupiſcentiæ illius maſtupatrix quædam audacia. Cum enim iam ad occaſum Sol inclinaret, ſenſim ac tacitè, ita ut qui aderant, non animaduerterent, poſt ianuam clam irrepſit, & ſtans, ita ut cerni nõ poſſet, in interiore parte, adeo ſe tacitus continebat, ut propè ne anhelitum quidem emitteret. Aedituis aũt perinde ut conſueuerant foris ianuã attrahentibus intus nouus iſte Anchiſes concludebatur. At quid ego arcanæ noctis audaciam, accuratius uobis exprimam, aut etiam alius quiſpiam? Amatoriarum amplexuum ueſtigia hæc poſtridie conſpecta ſunt, & maculam hanc habebat dea, indicem uidelicet eorũ, quæ paſſa fuerat. Ipſum uero adoleſcentẽ, ut uulgo fama refert, uel de petris alicubi, aiunt, uel in fluctus marinos præcipitem datum, omnino euanuiſſe. Atq; hæc cũ miniſtra templi ita narraret, interea, exclamans Charicles, Proinde fœminínum genus, inquit, etiã ſi ſaxeum fuerit, amatur. Quid autem ſi quis animatã uideret huiuſmodi formã, an non una nox, ipſis Iouis ſceptris æquiparetur? Subridens autem Callicratidas. Nondum, inquit, ſcimus, Charicles, an multas audituri ſimus huiuſmodi narrationes, ſi quando Theſpijs quoq; eſſemus. Et nunc ſanè tuæ iſtius Veneris, cuius tãta ęmulatione teneris, manifeſtũ adeo hoc indicium eſt. Hic, quo pacto, interrogante Cha-

Hiſtoria impotentis cuiuſdam amoris.

Principiũ diſputationis et pareſceuecetr teminis.

Charicle, admodum uerisimiliter dicere Callicratidas, uisus mihi est. Dixit enim quòd cũ adolescens ille amator, ocium ac spacium totius noctis consecutus fuisset, ut facilè totam affectus istius exatiandi facultatem haberet, quasi cum puero tamẽ, marmori cohæsisset, illud nimirum uolens, neq; anteriore parte fœminam ualere. Multis itaq; absq; delectu ac temere utrinq; uerbis effutitis, ego promiscuo eorum tumultu ac turba compositis. Viri, inquam, amici, modestam atq; ordinatam insistite disputationem, quoniam decora ac decens lex eruditionis atque doctrinæ est. Sublata igitur in composita hac, & nullum finem habente, contentione, uicissim pro sua uterque sententia, iustam ac solidam orationem instituite. Neque enim etiamdum tempus est, ut ad nauem redeamus. Ac ocio hoc utendum est ad hilaritatem, & ad ea studia quæ cum delectione, prodesse possint. Proinde absçedentes hinc è templo, multa enim religionis gratia turba huc uenit at, in unũ aliquod istorum conuiuiorum accumbamus, ut per ocium & cum silentio & audire, & dicere quę cuiq; libet, liceat. Illud autem memineritis quòd qui hodie uictus fuerit, is in posterum nobis de ijsdem rebus amplius molestus futurus non sit. Recte uisus sum hæc dicere. Et eodem cohortãtibus etiam illis, exiuimus, ego quidẽ lætus, nulla me premente cura, illi uero cogitabundi, magnam apud sese in animis disputationem sursum ac deorsum uersantes, perinde ac si de principatu ac ductu apud Platæas certaturi essent. Postquam autem uenimus in densum quoddam, atque umbrosum, pro æstatis tempore receptaculum, ubi commodè requiescere licebat. Suauis hic locus, inquiens ego, nam & suprà uerticem canorum quoddam resonant cicadæ, in medio admodum iudiciali more considebam, ipsam illam supercilijs præ me ferens * Eliæam. Proposita autẽ utriq; sorte super eo, utrum prior e loco dicere oporteret, postea quam Charicles priorem locum sortitus est, continuo ut auspicaretur orationem, hortatus sum. Ille uero cum dextera faciem paulum attriuisset cum silentio, & parumper sustinuisset sese, mox ad hunc fermè modum orditur. ♣ Te domina oationi meæ, Venus, te auxiliatricẽ, preces meæ uocant. Nam cum omne opus, si uel exiguum propriæ suadelæ instillaueris, illi absolutissimum esse solet, tum uero amatori sermones præter cætera te indigent. Tu enim eorum germana adeo mater. Ades itaq; mulieribus patrona, fœmina nimirum ipsa, largire autem & uiris, ut maneant mares, perinde atque generati sunt. Ego igitur statim ab initio orationis primam omnium matrem, & totius generationis radicem ac seminarium, eorum quæ propono, testem aduoco. Dico autem sacram illam uniuersorum naturam, quæ primis illis inter se conglutinatis elemẽtis mundi, terra uidelicet, aëre, igne & aqua, mutua illorum & temperata commixtioni omne procreauit animatum, Sciens deinde quòd omnes mortalis sumus materiæ opificium, & quòd breue adeo tempus uiuendi, unicuiq; fato præstitutũ est, alterius interitum, ut alterius ortus esset, excogitauit, ac morienti, id quod nascitur è diuerso adpendit, ut mutuis successionibus in perpetuum tempus uiueremus. Postquàm autem impossibile prope erat, ex singulis seorsim aliquid procreari, duplicem in unoquoque genere naturam effinxit. Nam maribus quidem propria seminum quasi quædam fundamenta, largita est, fœminam autem proinde ut receptaculum quoddam genitalis seminis esse fecit. Commune igitur utriq; sexui desiderio indito, coniunxit inter se mutuo illos, lege necessitatis sancta quadam præscriptis, ut manerent propria uterque natura contenti, & neque fœmina præter naturam in marem transiret, neque mas indecore ac turpiter emolleceret. Atque hoc pacto uirorum cum mulieribus conuersationes, in hoc usque tempus, hominum uitam immortalibus quibusdam successionibus conseruant. Neque quisquam uir ex uiro se natum esse gloriatur. Intra duo autem nomina uenerabilia, omnis honor manet, eorum qui ex æquo matrem ac patrem adorant. Ab instio igitur cum adhuc Heroica saperet uita, & uicinam deorum coleret uirtutem, legibus à natura constitutis, obtemperabat.

Alludit ad cõtentionem & ambitionẽ Athenienſiũ et lacedæmoniorũ qua de prẽcipatu inter ſe ante pugnã Plateenſem contenderũt. Vide Herodotum.

** Forũ Athenis ſunt, Vnde & Eliaſtæ iudices uocabantur.*

Oratio Chariclis, pro amore & concubitu mulierum.

♣ Exordium ab inuocatione.

Confirmatio à naturæ legibus & antiquitate.

Ac

Ac ſecundum ætatis menſuram, cum mulieribus, coniuncti, generoſorum patres fiebant liberorum. Paulo autem poſt tempus à magnitudine illa, ad uoluptatis deſcendendo uoragines, nouas, & commutatas fruendi uias aperuit. Deinde, quæ nihil non audet, uoluptas, naturâ ipſam contempta lege, uiolauit. Atq; aliquis igitur primus oculis aſpexit marem, perinde ut fœminâ, ex alterutra uidelicet horũ cauſſa, aut quòd ui tyrannica eò illum cõpulerit, aut quòd uerbis doloſè ac fraudulenter induxit. Conuenit autem in unum lectũ una eademq; natura. Ac ſeipſos inter ſe mutuo aſpicientes, neq; eorum quæ faciunt, neq; quæ patiuntur, pudore afficiuntur. Per rupes aũt, ut dici ſolet, ſteriles proiecto ſemine, permutatione facta, pro modica uoluptate magnam accipiunt infamiam. Dixeris uero eo uſq; tyrannicæ uiolentiæ audaciam, ipſam progreſſam eſſe, ut iam & ferro naturam ſacrilego quodã modo deprædẽtur, Ac marem maſculis exhauſtis & exinanitis, inuenerũt uoluptatis ſuperuacaneos & adpoſititios modos. Miſeri aũt illi, & infelices, ut eò magis pueri ſint, iam ne uiri quidem amplius manent, ambiguũ naturæ duplicis obſcuramentum, cum neq; ad quod nati ſunt, conſeruentur, neq; id ad quod tranſiere, habeant, flos autem ille, qui in iuuentute adeſt ac manet, in ſenium præmaturum marceſcere ipſos facit. Simul eñ inter pueros numerantur, & iã conſenuere nullum uirilitatis interuallũ habentes, Ita ſceleſta illa, & omnis mali magiſtra, mollicies, uoluptates impudicas aliã ex alia, excogitando, in eum morbum, qui ne dici quidem amplius decore poteſt, prolapſa eſt, ut nullã uidelicet partem petulantiæ & obſcœnitatis ignoraret. Quòd ſi ueroin iis, de quibus ipſa prouidentia legẽ ſanciuit, unuſquiſq; noſtrum ſeſe firmaret ac perſiſteret, conuerſationibus iis qui cum mulieribus fiunt, contenti eſſemus, & ab omni conuicio ac probrouita noſtra pura atq; integra foret. Certè inter ea animantia quæ nihil ex mala atq; peruerſa affectione deprauare poſſunt, illibata naturæ legislatura illa cuſtoditur. Leones nõ inſaniunt in leones, ſed quę tempore ſuo accedit Venus, in fœmineũ ſexum cõcupiſcentiam illorum excitat. Taurus, armenti dux, cum bobus miſcetur, & Aries totũ gregem maſculo implet ſemine. Quid autem? An non ſuum cubilia ſectantur apri? Lupas autem ineunt lupi? Et ut in ſumma dicam, neq; quæ aërem uolatu perſtrepunt aues, neq; quæ humidam aquæ ſortita ſunt manſionem*, neq; etiam aliquod in terris animal, congreſſum maris appetit, ſed manent inter ea immota prouidentiæ decreta. Vos autem, ó fruſtra ſapientię nomine iactati, animal ut uere dicam, uile ac malum, homines, quo nam nouo morbo delinquẽtes, in mutuã inter uos contumeliã accenſi eſtis? Quo nam animi cœco ſtupore effuſo, adeo ab utraq; aberratis uia, fugientes uidelicet ea quæ ſectari uos decebat, & contra ſectantes illa, à quibus refugere oportebat? Ac ſingula talia æmulari omnibus uolentibus ne unus quidem poſtremo reliquus erit. * Atenim hic Socraticis iſtis, etiã præclara illa oratio renaſcitur, qua puerorum quidẽ auditus, perfectis ratiocinandi uiribus adhuc carentes, decipiuntur, illud autem quod iam per prudentiam ad ſummũ euaſit, ſubduci facile nequit. Animi enim amorem quendam cõminiſcuntur, & eũ corporis pulchritudinem uereantur amare, uirtutis uocãt ſeſe amatores. Ob quæ ſæpenumero riſu diffluere, in mentẽ mihi uenit. Nam quid uobis accidit, ó nimium graues philoſophi, quòd id, quod longo iam tempore ſui experimentum de ſe quale ſit, præbuit. Cui canicies accedens, & ſenectus, uirtutis teſtimonium dat, per negligentiam adeo dimittis, omnis autem ille præclarus amor in iuuenem concitatur, cum tamen in eo ratio & uis colligendi nondum habeant, ad quæ iudicium cõuertant. An hæc ueluti lex quędam eſt, ut omnis quidẽ deformitas malitiæ damnata ſit, pulchrum autem quod eſt, id recta uia ut bonum & honeſtum laudetur, At uero iuxta magnum ueritatis interpretem Homerum,

Alius pulchro minus enitet ore.
At formam deus exornat uirtute loquendi,
Quíq; uident illum, uerbis mulcentur, at ipſe

Intre-

Confutatio alterius amoris à cauſſa, & modo.

Aliud argumẽtũ, ab excẽplo cæterorũ animantium.

** Haud ſcio an hic pro λῆξιν νῆξιν legendum ſit quod latine ſonet natationẽ Exclamatio & wαθος in pædraſtas.*

** Confutatio Socraticorũ, qui puerorũ amores ad educationem uirtutis pertinere aiebant.*

Odyſſeæ. 9.

Intrepidus fatur ſuauí comímixta pudore,
Et medios inter uultu ſupereminet omnes,
Perq; urbem, aſpiciunt, uenientem, numinis inſtar,

Et rurſum alibi dicens, inquit:

At tibi formoſo ſub corpore, nulla fuit mens.

Certè formoſo illo Nireo, cordatus Vlyſſes magis laudatur. Quo pacto igitur ſapientiæ quidem, aut iuſticiæ, ac cæterarum uirtutum, quæ cum perfectis uiris conſortem & quaſi hæreditarium nactæ ſunt ordinem, nullus amor conueniens uobis eſt, pulchritudo autem in pueris illa, uehementiſſimos affectuum impetus excitat? Prorſus enim amari oportebat Phædrum, propter Lyſiam, ô Plato, quem prodidit? Aut uirtutem Alcibiadis amari probabile fuit, quando ille deorum ſtatuas amputando uiolabat, & ſacris Eleuſiniis ille inter potandum iactatæ uoces inſultabant? Quis igitur amatorem illius fuiſſe ſe perhibet, cum Athenæ proderentur, & Decelia munitionibus obfirmaretur, ac tota uita ad Tyrannidem ſpectaret? At donec quidem barba nondum, iuxta ſacrum illum Platonem, obſitus erat, omnibus amabilis fuit, poſtquam autem tranſijt à puero in uirum, qua ætate intellectus, qui tamen imperfectus erat, totam ac plenam ratiocinandi uim conſequebatur, ab omnibus odio habebatur. Quid igitur affectibus turpibus uerborum prætendentes uerecundiam, animi uirtutem appellant, corporis elegantiam, iuuenum iſti amatores magis, quàm ſapientiæ? Atq; hæc quidem à nobis dicta ſufficiant, ne uideamur clarorum uirorum inuidioſè nimis mentionem facere. Parumper autem à uehementiori ſtudio, ad ueſtram Callicratida, uoluptatem deſcendendo, oſtendam puerorum conſuetudine, muliebrem multò potiorem eſſe. Ac principio quidem, omnem ego delectationem cenſeo iucundiorem eſſe, quæ diuturnior eſt. Acuta ſiquidem uoluptas, quæ celeriter præteruolat, priuſquam ſatis percipiatur cognitione ac ſenſu, deſinit. Illud autem quod lætitiam affert, quò magis abundat, eò potius eſt. Quare utinam & uitæ longiores terminos, parca ac tenax illa nobis præfiniſſet Parca, & totum hoc ſpacium perpetua ſanitas gubernaret, nulla mentis perturbatione atque moleſtia interueniente. Feſtum enim diem, & quaſi quendam ſolennem conuentum, totum hoc tempus perageremus. Verum poſtquam maioribus bonis malignus deus inuidit, in præſentibus utique rebus dulciſſima illa ſunt, quæ quàm longiſſimè extenduntur. Mulier itaque ab eo quando uirgo fuit, uſque ad mediam uitæ ætatem, priuſquam omnino poſtrema illa ſenectutis ruga ſuperuenit, ad amplexandum apta ac digna uiris conuerſatio eſt, atque etiam ſi illa, quæ formæ atque ætatis teneríoris ſunt, effluxere, habet tamen aliquid experientia dictu ſapientius ac doctius, quàm iuniores. At uero ſi quis puerum uiginti annorum aggrediatur, ille mihi certe uidetur, pathica affectione laborare, ambiguam uidelicet uenerem ſectando. Nam & duri ſunt membrorum thoriam adulti & uiriles, & aſperum quidem, pro eo quod dudum molle ac tenerum fuit, denſatum crebra lanugine, mentum, femora autem idonea ac commoda illa, ſeeis quaſi quodam ſqualore, obducta. Quæ uero ſunt his occultiora, uobis, qui periculum eius rei feciſtis, cognoſcenda relinquo. In muliere autem ſemper omni, & coloris reſplendet gratia, & largæ capillorum capitis texturæ, perinde ac ſuauiter floreſcentes hiacinthi, nígricantes, aliæ quidem per tergum effunduntur, ſcapularum nimirum decus, aliæ uero ſecundum aures & tempora, multò quàm in pratis apium eſt, criſpiores. Reliquum uero corpus, ne minimo quidem crinis ueſtigio ipſis ſubnaſcente, Electro, ut aiunt, aut uitro Sidonio perſpicuum magis effulget. Cur autem non & uoluptatum mutuos atque alternos affectus perſequar, quandoquidem ex æquò cum iis qui agendo afficiuntur, patientes quoque lætitiam capiunt. Propemodum enim non eodem modo ut bruta animantia, ſolitarias conuerſationes amamus, ſed amica quodam-

De his in ſymp oſio et Phædro Platonis

De his uide Plutarchũ in uita Alcibiadis & Thucidide.

Aliud argumentũ à diuturnitate uoluptatis.

Aliud à uoluptate alterius uoluptatis.

Aliud à mutua participatione uoluptatis.

modo societate cõiuncti, & suauiora, quæ bona sunt inter nos mutuo, existimamus, & aduersa itidem inter nos mutuo, leuiora. Vnde & inuenta est mensa communis, & amicitiæ mediatricæ illa in medio posita debitam uentri adnumeramus uoluptatem, non soli Thasium, si id fortè contingat, bibentes uinum, neque singuli per se, preciosis ac caris implentes nos obsonijs, sed illud suaue ac delectabile putantes, quod quisque cum alio capit. Ac uoluptates inter nos communicantes, maiori lætitia afficimur, Illi igitur cum mulieribus congressus, delectationis permutationem ac uicissitudinem parem habent. Nam inter se mutuo utrinque ex æquo afficientes, cum maiori uoluptate dissoluuntur. Nisi uero Tiresiæ iudici accedendum fuerit, quòd uidelicet mulieris delectatio, toto gradu uirilem præcedit. Honestum autem esse arbitror, non ambitiosè, ac sibi tantum frui uolendo, quo pacto priuatim aliquid commodi auferant, spectare, totam ab aliquo accipientes uoluptatem, sed illo, quod percipiunt, diuiso, paria facere, & similia recompensare. Atqui hoc de pueris dicere, nemo adeo insanus est, qui possit. Sed alter quidem affectus, quocunq; tandem modo hæc existimat, uoluptate uelut exempta, ac propria quadam percepta, abit, illi uero, qui contumeliam hanc passus est, principio quidem dolores ac lachrymæ oboriuntur: paulò uero post, ubi per tempus dolor aliquid remisit, magis, ut aiunt, nihil quicquam molestè feceris, uoluptas autem ne ulla quidem aliqua. Quod si autem & curiosius quiddam ascitum addere decet (decet autem in Veneris luco, opinor) mulierem licet, Callicratida, etiam puerorum modo aliquantulum utendo, uoluptatem capere, duplici fruendæ illius uiæ aperta. Masculum autem quod est, nullo modo præbet delectationem atque usum muliebrem. Quare etiam si uobis quidem placere potest, nos autem mutuo inter nos ueluti quodam septo discludamur. Iam uero, si maribus honestum adeo est, cum maribus consuetudinem habere, ament sese mutuo de cætero etiam mulieres. Age nunc, ô iunior ætas & nouarum uoluptatum inuentrix, posteaquam nouas masculæ molliciei uias excogitasti, largire & mulieribus parem potestatem. Congrediantur & illæ inter se mutuo, quemadmodum uiri, lasciuorum autem instrumentorum iungentes inter se machinamentum, obscurum atque monstrosum, exsterilibus compositum, concumbat mulier perinde ac uir cum muliere. Illud autem, quod raro auditum est, nomen & pudet sanè dicere, Tribadum obscenitatis istius, passim ac liberè uagetur. Omne autem Gynecæum nostrum, Philænis sit, seminares quosdam amores turpiter agitans, & quanto melius est in masculam libidinem cogi mulierem, quàm generosum illud uirorum in mulierem effœminari? Talia cum magna contentione, atque inter dicendum grauiter affectus, postquam Charicles dixisset, conticuit, uehemens quiddam atque ferinum, ex oculis intuens. Videbatur autem mihi & expiatione uti contra masculos amores. Ego uero tacitè subridens, & ad Athenienſem sensim oculos conuertens: lusus, inquam, & risus Callicratida, iudicem consedisse me arbitratus, nescio quo pacto, Charicles uehementia, ad serias atq; seueras cogitationes abreptus sum. Propemodum enim quasi in uico Martio de cæde atq; incendio, aut per louem, etiam de ueneficio, certaretur, supra modum grauiter affectus fuit. Tempus igitur, si unquam antea fuit, nunc maximè est, ut Athenas ipse repetas. Pericli autem pare, ac decem illorum Rhetorum linguas contra Macedonas armatas, unica tua oratione exerceas, actionum earum, quæ in * Pnyce haberi consueuerunt, unam aliquam ob oculos ponendo. Postquam igitur paululum substinuisset Callicratidas, uidebatur autem (quantum de facie coniecturam mihi facere licebat) contentionis atque timoris, minisq; plenus esse, orationem superiori aduersariam orditur. Si mulieribus, inquit, concionum, & fori, cæterarumq; ciuilium

A cõsequenti fœditate.

Proco qd est talia ppetret qualia Philænis solebat ut puto.

Quid? si πρὸς περικλέους ἀλλὰ πρὸς θεῶν. hoc est periclis fuadelam.

** Locus Athenis fuit, ubi cõciones haberi solebãt.*

eiuſſium rerum tractandarum facultas aliqua foret, dux nimirum, aut præſes illarum ſuffragijs iam pridem creatus eſſes. Ac te ſtatuis æreis per fora paſſim poſitis, Charicles, uenerarentur. Fermè enim ne ipſe quidem de ſe ipſis, quæcunque aliquando ſapientia atq; doctrina excellere exiſtimatæ ſunt, ſi quis ipſis dicendi poteſtatem permitteret, cum tanto ſtudio, tantaq; contentione dicerent. Non illa quæ contra Spartanos armata proceſſit, Teleſilla, propter quam Argis inter Deos numeratur, Mars muliebris. Non mellita illa, qua ſe Lesbus iactat, Sappho, & Pythagoricæ doctrinæ filia Theano. Fortaſſis autem neque Pericles ita Aſpaſiæ ſuæ patrocinatus eſt. Verum enim, quando honeſtum adeo eſt, mares pro mulieribus dicere, dicamus ſanè & uiri pro uiris. Tu uero propitia nobis ſis Venus, Nam & nos amorem tuum ueneramur. Ego itaq; exiſtimabam, non ultra ludum ac iocum, hilarem hanc contentionem nobis proceſſuram eſſe, quia uero uerba ab hoc profecta, etiam philoſophari pro mulieribus, in animum induxerunt, libenter occaſionem hanc arripui. Solus enim maſculus amor, commune uirtutis, ac uoluptatis, opus eſt. Optarim autem, ſi quo pacto fieri poſſet, & platanum illam, quæ Socraticos olim ſermones auſcultauit, arborem Academia & Lyceo * feliciorem, prope alicubi nobis aſtare, eo loco tamen natam, ubi Phædri accubitus fuit, quemadmodum facer ille uir dixit, gratia præditus pluri ma. Fortaſſis ipſa quoq;, ut fagus illa Dodonea, ex ramis ſacram erumpens uocem, puerorum amores prædicaſſet, memor adhuc formoſi illius Phædri. Verum quia hoc fieri nullo pacto poteſt:

Nam quàm multi medij inter utroſq;,
Montes umbroſi, & reſonantes æquoris undæ:

Hoſpitesq; in terra aliena relicti ſumus, & quaſi quædam prærogatiua Chariclis, Gnidus eſt, ueritatem tamen haud quaquam prodemus. Tu modo nobis Aetherie deus, in tempore aſſiſte, amiciciæ fautor, & arcanorum ſacerdos Cupido, haud quaquam prauus infans, qualem ludendo fingunt pictorum manus, ſed quem prima rerum omnium primordia procrearunt, perfectum & conſummatum iam inde ab initio genitum. Tu enim ex obſcura atq; confuſa deformitate, uniuerſum hoc effigiaſti, proinde tanquam ſepulchro aliquo communi totius mundi, ſublato, circumfuſo chao uidelicet, illud quidem in ultimi Tartari ſeceſſus fuga præcipitaſti, ubi uerè ſtant,

Ferratæ poſtes, atq; ærea limina portis,

Vt ibi dura atque inſuperabili detentum cuſtodia, à reditu, & uia ad ſuperos repetenda prohiberetur, ſplendida autem luce obſcuræ nocti prætenta, omnium & inanimatorum, & animam habentium, opifex extitiſti. Propriam artem ac ſingularem infundendo hominibus concordiam, graues illos amiciciæ affectus conglutinaſti, ut uidelicet ex anima, adhuc maliciæ omnis experte & tenera, beneuolentia illa ſimul enutrita, in perfectionem, & quaſi quandam uirilem ætatem conſummaretur. Nam nuptiæ quidem, ſucceſſionis neceſſariæ inuentæ ſunt remedia, Solus autem maſculus amor, animi philoſophici, quaſi quoddam imperatum eſt. Omnia uero ea, quæ ex integro ac liberè ad decorem, exercitatione prouehuntur, plus honoris conſequitur, quàm illa quæ præſenti neceſſitate opus habent. Et omnino melius eſt honeſtum, quàm quod fit neceſſario. Proinde quàm diu quidem uita hæc hominum rudis & indocta fuit, neque adhuc dum quotidianam rerum experientiam, ad id quod melius eſt, per ocium conuertere licebat, demiſſa atq; abiecta, præſentibus tum neceſſarijs rebus contenta erat, urgens autem tempus, melioris uiuendi rationis inuentionem non præbebat. At poſtquam neceſſarij quidem uſus, ac feſtinatio illa finem iam capiebat, ac poſterorum cogitationes, à neceſſitate liberatæ, melioribus ſubinde occaſionibus ad inueniendum aliquid, potius, utebantur, paulatim

Exordiũ à reprehenſiõe nimij ſtudij in aduerſario.

De hac uide Pauſaniã in Argolicis.

Propoſitio. θυχή.

* *Plato uidelicet in Phædro.*

Inuocatio.

Cõfutatio primi argumẽti Chariclis, & abſolutionẽ. Tribuit enim neceſſitati, quæ ille ut antiquæ & naturæ conſentaneã cõmẽdat.

ſcientiæ accreuerunt. Atque huius rei argumenta capere, etiam ex uulgaribus atque inferioribus iſtis artibus licet. Nam ſtatim ſimulatque primi quidam homines creati fuere, contra famem diurnam remedium quærere cœperunt, atque ita circumuenti atque compulſi præſenti neceſſitate, cum inopia, eligendi quod melius eſſet, facultatem non permitteret, fortuita quælibet herba uictitabant, & radices molliores effodientes, & ut plurimum quercuum fructus comedentes. At poſterior ætas, hæc brutis animantibus edenda abiecit. Sationem autem frumenti & hordei agricolarum diligentia ac ſtudium inuenerunt, reperta ratione, qua illa quotannis renaſcerentur. Ac nemo adeo inſanus fuerit, puto, qui dicat, quòd quercus quàm ſpicæ meliores ſint. Quid autem? an non ſtatim quidem à principio uitæ, homines cum tegumento corporum indigerent, uellera, excoriatis feris, induerunt, & ſpeluncas montium, quas contra frigus ſubirent, excogitarunt? aut rurſus truncorum, aut arborum aridas concauitates? Facta autem deinde ex his imitatione, eaq; in melius ſemper promota, ueſtes quidem ſibi ipſis texere cœperunt, ac domos ædificarunt, atque ita interim dum non animaduertunt, artes quæ circa hæc uerſantur, accepto tempore quaſi quodam magiſtro, pro tenui aculi quidem panno, ueſtem meliorem facere ac uariegare cœperunt, pro contemptis autem & humilibus domunculis, alia tectorum faſtigia, & marmorum ſumptuoſa ædificia excogitarunt, ac nudam parietum deformitatem, floridis colorum tincturis depinxerunt. Niſi quod ſingulæ iſtæ artes atque ſcientiæ, mutuæ cum ſint, & profundæ obliuioni ſubiectæ, tanquàm à paruo fomite, paulatim ad proprios efflorescendo peruenerunt radios. Vnuſquiſque enim à ſe aliquid repertum, poſteriori tradidit, atque ita ſucceſſu iſta accipientium, ſemper aliquid iis quæ antea didicerat, apponendo, quod defuit expleuit. Ne quis igitur amores maſculos ab antiquis temporibus depoſcat. Nam tum mulieribus conuerſari neceſſe erat, ne prorſus abſq; ſemine nobis genus noſtrum interiret. Variæ autem doctrinæ, & elegantioris huius uirtutis concupiſcentiæ, uix tandem per tempus, quod nihil intentatum, aut imperueſtigatum relinquit, in lucem uenturæ erant, ut cum diuina Philoſophia, & puerorum amores unà adoleſcerent. Quare Charicles, ne, quod antea inuentum non fuit, id poſtea excogitatum iterum, tanquam uile ac malum argue, neue ob id, quòd puerorum amoribus mulieres congreſſus antiquioribus inſcribuntur temporibus, minores alteros putes. Sed uetera quidem exercicia, neceſſaria exiſtimamus. Quæ uero poſtea per ocium cogitationibus incumbens, uita adinuenit, ea, ut illis meliora, in precio habenda atque colenda ſunt. Nam mihi quidem, parum abfuit, quin etiam ridere, paulo antè in mentem ueniret, Charicle uidelicet bruta animantia, & Scytharum ſolitudinem laudante, propè autem præ nimia contentione, etiam pœnitentia ducebatur, quòd Græcus eſſet. Neque enim ueluti qui contraria loqueretur, quæ dicere aggrediebatur, eorum uerba ſubmiſſo ac timido uocis tono, furtim efferebat, ſed elata uoce proclamans. Haud amant, inquit, ſe mutuo leones, neque urſi, aut ſues, ſed illorum ea concupiſcentia ſolum dominatur, qua erga fœminas accenduntur. Et quid hoc adeo mirum? Quæ enim ex ratiocinatione meritò aliquis capit, ea illis, qui ratiocinari nequeunt, conſequi non licet. Quoniam certè Prometheus, aut alius deorum quiſpiam, ſi mentem cuilibet humanam indidiſſet, haud quaquam ſolitudo, & uita montana, paſceret illos, neque mutua atque promiſcua pabula haberent, ſed ex æquo nobiſcum ſacra uerentes, & medias ædes priuatorum quiſque habitans, communibus regerentur legibus. Quid igitur mirum aut alienum, ſi animalia naturæ damnata, quæ nihil eorum, quæ ratio ſuppeditat, à prouidentia accipere per fortunam unquam potuere, cum cæ-

Cõfutatio exemplorum, à cauſa efficẽte

teris

teris rebus etiam concupiſcentia in mares, priuata ſunt? Non amant ſeſe leones, neque enim philoſophantur. Non amant urſi, non enim honeſtum ac puſchrum illud, quod in amicicia eſt, norunt. At hominum illa cum ſcientia coniuncta prudentia, ex eo quòd ſæpius periculum fecerat, optimum quod erat eligens, firmiſſimorum amorum iudicauit eſſe maſculus. Nequaquam igitur Charicles, proteruæ & intemperantis uitæ collectis meretriceis narrationibus grauitatem noſtram ſermone nudo inſecteris, neue cœleſtem illum Amorem infanti huic connumeres. Sed uel nunc tandem apud te conſidera, quoniam id nunquam antea feciſſe uideris, quòd duplex Deus, Amor eſt, haud quaquam una uia uentitans, neque uno ſpiritu animos noſtros accedens, ſed alter quidem, quantum equidem arbitror, ualde puerilia ac ſtulta ſapiens, nulla ipſius mentem ratione gubernante, frequens in animis inſipientium congregatur. præcipue autem ipſi muliebria deſideria curæ ſunt. Et hic eſt quotidianæ iſtius contumeliæ ſocius, abſque diſcrimine, cuicunque uolenti ſeſe celeriter applicans. *A duplici Amoris ſpecie.*

Alter autem Amor, parens teterrimorum temporum
Spectaculum uiſu graue, & prorſus ſacrum,
Cuſtoſq; temperatiorum affectuum,

blandum quiddam mentibus uniuſcuiuſq; inſpirat, ac propitium hunc Deum ſortiti, uoluptatem, uirtute immixtam amplectimur. Geminos enim reuera, iuxta tragicum ſpiritus efflat Amor. Vnum autem & commune nomen, affectus diſſimiles habent. Nam & uerecundia utilitatis pariter & damni ambigua atque anceps Dea eſt. <B

Quæ ſimul & fructus homini, & mala plurima confert. *Amplificat à ſimilibus.*

Iam uero neq; contentionum genus unum eſt,
Terræq; per orbem
Verſantur geminæ: quarum hanc cum laude ſequuntur
Prudentes, illam damnant ceu fraudis amantem.

Nihil igitur nouum aut mirum, ſi affectus peior, uirtuti communem appellationem forte nactus ſit, ita ut amor uocetur, & intemperans illa uoluptas, & modeſta hæc beneuolentia. Nuptias igitur, inquit, pro nihilo putas, & fœmineum genus è uita expellis, deinde quo pacto, homines conſeruabimur. Beatum ſanè quiddam fuerat, iuxta ſapientiſſimum Euripidem, ſi abſque illo cum mulieribus congreſſu, ad ſacra & templa Deorum uentitantes, argento atque auro liberos à ſucceſſione mercari poſſemus. Neceſſitas enim graui ceruicibus noſtris iugo impoſito, imperatis parere nos cogit. Quod pulchrum igitur eſt, id ratione eligimus, neceſſitati autem cædat neceſſarium. Quantum igitur ad liberos procreandos attinet, mulieres in numero aliquo ſint, in cæteris uero rebus, apage ne mihi ulla fuerit. Quis enim ſanæ mentis ſuſtinere queat, à ſummo ſtatim mane mulierem comentem atque exornantem ſeſe alienis atque aſcititijs impoſturis? Cuius uera ac natiua facies, turpis eſt. Peregrina autem ornamenta, naturæ deformitatem tegunt, atque aſpicientibus imponunt, Quòd ſi igitur, ad auroram contempletur aliquis mulieres à nocturno lecto ſurgentes, turpiores putabit eſſe beſtijs, quæ intra unam horam nominari, aut excitari ſe difficillimè patiuntur. Vnde diligenter domi concludunt ſeſe, ut ne ab ullo uiro conſpiciantur. Aniculæ autem, & ancillæ, conſimilis formæ turba, circumſtant, uarijs medicaminibus infœlices illas facies inficiendo ac medicando reſtituentes *Quatenus mulierum cõſuetudine utendum.* *Voluptati opponit mulierum fœditatẽ et in tegenda illa operoſitatem immodicam. Deinde & uitæ morumq; inſolentiam.*

Neq; enim latice meri.
Aquæ profundam ubi abluere crapulam. protinus ad ſerium aliquod, ſtudioq; dignum accedunt negocium, ſed crebræ medicamentorum

compoſitiones, fœdam faciei cutem expoliunt. Perinde autem ut in publica pompa, alia ſubinde aliæ ancillarum inſtrumenta manibus exhibent, pelues uidelicet aureas, & gutturnia, ſpeculáque, & quemadmodum in pharmacopolio, pyxidum turbam, & uaſcula plena multæ infelicitatis. In quibus dentium uis abſterſiua, aut palpebris denigrandis ars comparata, ueluti theſaurus quiſpiam, ſeruatur. Plurimam autem partem conſumit textura capillorum. Nam aliæ quidem medicamentis rubefaciendi uim habentibus ad ſolis meridiem, capillos, perinde ut lanarum coloribus, flauo inficiunt fulgore, propriam damnantes naturam. Aliæ uero quibus ſufficere ad formam nigra coma uidetur, omnem maritorum opulentiam in hanc expendunt, totam propè Arabiam ex capillis redolentes, ferreaq; inſtrumenta, ignis obtuſa ac modica flamma calefacta, ui quadam, cincinnorum flexus inter ſe implicant. Ac curioſius quidem compoſitæ illæ, & ad ſupercilia uſque attractæ comæ, breue interſtitium fronti relinquunt. Poſt tergum autem in ſcapulas uſque demiſſi capilli, inſolenti quodammodo ſuccutiuntur. Huc accedunt & uarijs coloribus tincta ſandalia intra carnem pedes ipſos aſtringentia, & tenuis atqua pellucida, prætextu tantum aſſumpta, ueſtis, ne corpus ipſum nudatum eſſe uideatur. Omnia autem quæ intra ipſam ſunt, cognitu faciliora quàm facies, uſque ad turpiter propendentes iſtas mammillas, quas ſemper circumferunt obligatas ac uinctas. Quid autem opus eſt opulentiora iſtis mala recenſere? lapillos uidelicet Erythreos, ab extremis auriculis numeroſo pondere ſuſpenſos, aut illos circum manus & brachia euntes dracones, qui utinam uerè, pro auro, dracones ſint. Etiam corona caput circumcirca ambit, lapillis Indicis ſtellata, precioſa autem de ceruicibus monilia dependent, & uſque ad extremos pedes miſerum illud deſcendit aurum, omne, quicquid tali ubique nudum eſt, reuinciens & aſtringens. Dignum autem fuerat, ferro potius relegata crura iſta uinciri. Iam uero ubi totum corpus adulterinæ iſtius formoſitatis, fallaci elegantia, quaſi quibuſdam præſtigijs efformatum fuerit, impudentes etiam genas rubefaciunt illitis fucis, ut uidelicet nimium nimis ipſarũ, & pinguem colorem, purpureus ille nitor, inſuper additus, rubere faciat. Quæ igitur uita porrò tantum apparatum conſequitur? Nempe ſtatim è domo egreſſiones, & omnis ſpectator, atterens atq; enecans maritos. * Quorum nonnullorum infelices uiri, ne ipſa quidem nomina norunt Coliadas, ſi fors ita ferat, & Genetillidas. * aut Phrygiam illam deam, & Comum amore perditum in paſtore. * Sacrificia autem arcana, & abſq; uiris ſuſpecta myſteria. Quid enim attinet & animorum corruptelas complecti? Poſtquam autem his peractis iterum diſceſſerunt, domi ſtatim prolixa balnea, ac ſumptuoſa quidem & lauta menſa, erga uiros autem multa ac ſimulata recuſatio. Poſtquam enim nimis quàm repletæ fuerint ſua ipſarum guloſitate, cum amplius neque guttur ipſarum cibi quicquam recipere poteſt, ſummis digitis uelut inſcribentes, appoſitorum unumquodque deguſtant, noctes adhæc narrantes, & diuerſorum corporum ſomnos, & muliebritate lectum refertum, ex quo ſurgens quiſq; ſtatim lauacro opus habet. Atque hæc conſtantis uitæ argumenta ſunt. At uero quæ acerbiora ſunt, ſiquis ueritatem ex parte modo, diligentius perſequi uelit, uerè execrari Prometheum poſſet, Menandri illam erumpendo uocem:

Ergo immerentem dictitant Promethea
Pendere fixum Caucaſi de rupibus?
Et geritur illi Lampas, at aliud nihil
Boni, quod omnes autumo odiſſe ſuperos.
Fecit mulieres, proh ſupreme Iuppiter

Videtur hoc loco uel deeſſe quædam, uel corrupta eſſe. Colias et Genetyllis Veneris cognomenta ſunt apud Ariſtophanem. Comus autẽ ſaltationis ſpecies, paſtoralis, & item Phrygia, quibus etiam inter conuiuia utebantur. Apparet ergo mulierum mores, & inſolentiam in publicis conuentibus, ſpectaculis, & ſaltationibus notari, eaq; partim omiſſa hic, partim corrupta eſſe.

Genus

Genus ſceleſtum, ducit aliquis coniugem?
Clam ducit, & quodammodo oblitus ſui. *
Nam mox cupiditates ſequuntur plurimæ,
Thoroq; adulter nuptiali ſubſidens
Illudit. hinc naſcuntur inſidiæ & metus,
Et temperata toxico mala, pocula,
Morbiq; uarij, atq; omnium grauiſſima
Inuidia, cum qua mulier omne æuum exigit.

Et hic dubito an integra ſatis omnia ſint

Quis hæc bona uidelicet ſectatur? aut cui uita adeo infelix ac miſera animum demulceat? Aequum igitur fuerit muliebribus iſtis malis opponere maſculam puerorum uiuendi rationem. Nam mane ſurgens ex lecto haudquaquam coniugali, poſtquam reſidentem in oculis ſomnum reliquum, aqua ſimplici abſterſit, ſacra chlamide humeralibus fibulis aſtricta, à paternis ædibus egreditur, demiſſo in terram uultu, ac neminem ex omnibus ex aduerſo intuens. Comites autem & pædagogi, turba ipſum decens, ſequuntur, uenerabilia uirtutis inſtrumenta manibus tenentes, non ſecti pectinis inciſuras, quibus coma demulceri queat, neque ſpecula, repercuſſarum formarum, abſque penicillo expreſſas effigies, ſed uel multiplices pugillares à tergo ſequuntur, uel ueterum uirtutes operum cuſtodientes libelli. Quòd ſi etiam in ludum Muſici itare illum oporteat, apta atque ſonora lyra, Omnibus autem philoſophicis animi diſciplinis abundanter exercitatus, ubi iam mens cyclicis illis bonis ſatiata fuerit, corpus quoque liberis exercitationibus exercet. Nam Theſſali equi curæ illi ſunt, ac breuiter iuuentutem domans ac ſubiugans, in pace meditatur res bellicas, emittendo ſpicula, & euibrando iacula, perita ac certa feriendi, dextera. Deinde & nitidæ paleſtræ, & ad ſolis meridianum calorem oppletur puluere corpus denſatum, deſtillantesq; contentioſorum laborum ſudores, poſt quos lauacra breuia, & menſa ſobria, rebus paulo poſt gerendis non aduerſa. Rurſum enim ipſi tum præceptores, & ueterum operum exempla repetentes, atque in his cum cura uerſantes, recordationes. Nempe quis heros uirilis ac fortis fuerit, aut quis ob prudentiam publico teſtimonio laudatus, aut qui iuſticiam ac temperantiam amplexati fuerint. At talibus uirtutibus tenerum adhuc animum imbuens, quando iam ueſpera rebus gerendis finem imponit, tributo, qui uentri ex neceſſitate debetur, depenſo, ſuauiores ſomnos dormit, poſt diurnos iſtos labores, ad tempus conquieſcens. Quis igitur amator ephebi talis non fieret? Aut cui ita hebes oculorum quidem fuerit acies, cæcæ uero atque offuſcatæ mentis rationes? Quomodo uero non amaret illum in palæſtris quidem Mercurium, inter lyras autem Apollinem, equitatorem uero Caſtorem, diuinas autem uirtutes mortali proſequentem corpore? At mihi quidem, ô Dij cœleſtes, utinam uita ſit hæc perpetua, ex aduerſo amici ſedere, & ſuaue loquentem propè audire: cum exeunte autem, pariter exire, & in ſumma, omne cum eo opus commune habere. Optarit igitur amator quiſpiam per illæſam, & inconcuſſam uitam, amaſium ſuum, abſque omni moleſtia ad ſenectutem peruenire poſſe, nullius fortunæ inuidia impreſſione labefactatum. Quod ſi uero etiam, qualis humanæ naturæ conditio eſt, morbus quiſpiam inuaſerit ipſum, cum laborante pariter ægrotabo, & ſi per intempeſtum mare in altum tollatur, cum eo ſimul nauigabo. Quòd ſi etiam tyrannica uis uincula illi innectat, par ferrum mihi ipſi quoque circundabo. Et quicunque illum oderit, idem mihi inimicus quoque erit. Si uero prædones, aut hoſtes uideam in ipſum graſſantes, etiam ultra quàm potero armabor: & ſi moriatur, uiuere neque ipſe ſuſtinebo. Poſtrema autem mandata iſs, quos proximè poſt illum amaui, iſta dabo, ut cõmune ambobus ſepulchrum accumulent. Oſſibus au-

Collatio uitæ ac dictæ puerorum.

tem permiſcendo oſſa, ne mutum quidem puluerem à ſe mutuo ſegregari ſi-
Aliud ab exemplis. nant. Atque hæc non primi ita effingant mei erga dignos amores, ſed illa Dijs proxima, heroum prudentia, uelut quadam lege ſanciuit. In quibus amicitiæ amor ille, ad mortem uſque durauit, & unà cum uita tandem expirauit. Phocis ab infantilibus adhuc annis, Oreſtem Pyladi coniunxit, Deum autem, cum mutuorum affectuum uelut mediatorem quendam accepiſſent, perinde atque in uno, eodemq; uitæ nauigio, ſimul nauigarunt. Ambo Clytemneſtram interemerunt, uti Agamemnonis filij, ab ambobus Aegiſtus occidebatur. Et furijs, quibus Oreſtes exagitabatur, Pylades magis quàm ille infeſtabatur. Idemq; cum illo, cum iudicaretur, periculum ſuſtinebat. Amatoriam autem amicitiam, non Græciæ modo terminis metiebantur, ſed ad extremos Scytarum fines nauigarunt, alter quidem morbo laborans, alter autem curam adhibens. Tauricam quippe terram aſcendentes, ſtatim occiſæ matris ultrix Erinnys perinde atque hoſpicio ipſos excepit. Ac barbaris undique circumſtantibus, alter quidem ex conſueta inſania collapſus iacebat. Pylades autem

Spumam oris abſtergebat, atq; corporis
Hæc ex Iphigenia Tauri-ca Euripidis deſumpta ſunt. Curam gerens, tegebat illud ueſtibus, Non amatoris modo,

ſed & patris affectum præ ſe ferens. Quando igitur iudicio lata ſententia fuerat, ut altero ad ſupplicium & cædem manente, alter Mycenas proficiſceretur ad afferendas literas, ambo manere alter pro altero uolunt, uterque in altero uiuente, ſeipſum uiuere exiſtimans. Reiecit autem & epiſtolas à ſe Oreſtes tanquam Pylade digniore, qui illas acciperet, tantum non amator pro amato redditus.

Nanq; hunc perire occiſum (inquit) onus mihi graue,
Ego enim ille ſum, qui hoc concilio nobis malum.

Et paulo poſt ait: Huic quidem da literas,
Argos enim mittam, tibi ut res bene habeat.
Occidat autem nos, cui opus.

Nam uniuerſum negocium ita ſe habet. Quando enim à puero, dignus ac ſerius ille amor ſimul enutritus, in eam ætatem, quæ iam ratione uti, aliaq; ex alijs colligere poteſt, confirmatus fuerit, id quod olim amatum eſt, mutuos atque alternos amores uiciſſim reddit, adeoq; difficile eſt ſentire, uter alterius amator exiſtat, perinde ut è ſpeculo ſimili, amantis beneuolentiæ, in amatum recidente imagine. Quid igitur ceu peregrinam uoluptatem nobis exprobras, id quod uitæ noſtræ proprium eſt, diuinis legibus definitum, & per ſucceſſionem ad nos tranſmiſſum. Libenter uero ipſum recipientes, cum pura mente, ueluti ſacram quandam rem tractamus. Nam uerè beatus ille eſt, iuxta ſapientum ſententiam:

Cui pueri molles, & equi ſolidam ungulam habentes,
Atq; ſenecta uiro, minus intolerabilis illi eſt,
Si quem adamant pueri.

Defenſio Socratis à teſtimonio Apollinis. Socraticæ uero doctrinæ, & ſplendidum illud uirtutis examinandæ iudicium, etiam Delphicis cortinis approbatum eſt. Oraculum enim ueritatis Pythius ille ex adyto dedit. Virorum omnium Socrates (inquiens) ſapientiſſimus, qui pariter cum cæteris diſciplinis, quibus uitam hominum promouit, & puerorum amorem, ceu rem præcipuè utilem, adinuenit. Conuenit autem iuuenes amare, perinde ut Alcibiadem Socrates, qui ſub una atque eadem chlamyde patris ſomnos dormiuit. Atque equidem Callimachi illud præconium ad finem orationis libentiſſimè cunctis apponerem:

Nanq; utinam, cupido ſectantes lumine amatos
* Erchius * ut pueros iuſſit amare ſenex,
Sic & ametis eos, fortiq; habitetis in urbe.

His

His cognitis, adoleſcentes, modeſtè pueris bonis conuerſamini, neque modi-
cæ delectationis gratia, longa effuſa beneuolentia, uſque ad uigorem modo *Epilogus per exhortationē.*
ætatis, fictos ac ſimulatos amandi affectus protendite, ſed cœleſtem amorem
adorantes, à pueris uſque ad ſenectutem ſtabiles animorum motus conſerua-
te. Nam hoc pacto animantibus, ſuauiſſimum quidem uitæ tempus eſt, nul-
la inhoneſta conſcientia cohabitante. Celebris autem & multa poſt mortem
illorum fama, ad omnes paſſim promanat. Quòd ſi uero conuenit philo-
ſophorum pueris fidem adhibere, etiam æther, poſt terram, excipit eos, qui
hæc ſectantur. Illi autem meliori fato morientes, uirtutis præmium hoc, in-
corruptibile conſequuntur. Atque hæc cum Callicratidas ualde iuueniliter,
iactando amplificaſſet, Chariclem quidem denuo dicere conantem, repreſſi.
Tempus enim erat, ut ad nauem deſcenderemus. Rogantibus autem, ut, de
eo quod mihi ſapere uiderentur, ſententiam ferrem, pauliſper utriuſque uer-
bis connumeratis & perpenſis. Haud quaquam ſubito, inquam, ac temere
uidentur, amici, orationes iſtæ à uobis effutitæ, aut citra præmeditationem
compoſitæ eſſe, ſed continuæ, longæque, & per Iouem etiam ſolidæ cuiuſ-
dam curæ, manifeſta hæc ueſtigia ſunt. Propemodum enim nihil eſt, quod
ab utroque dici potuerit, ac prætermiſſum ſit. Ac multa quidem rerum ex-
perientia, maior autem orationis grauitas. Vt ego quidem optarim, ſi mo-
do poſſibile foret, uel Theramenes ille, cothurnus fieri, ut ambo uictores ex
æquo hinc diſcederetis. Veruntamen quoniam ipſi nihil remiſſuri uidemini,
& ego inter nauigandum, de iiſdem rebus, haud quaquam admittere turbam
aliquam iterum conſtitui, id quod mihi maximè uidetur iuſtum eſſe, pronun-
ciabo. Nuptiæ quidem, ad uitam hominum promouendam, res imprimis u- *Sententia Luciani.*
tilis, & beata, quoties ex ſententia contingunt. Puerorum autem amores
quotquot amicitiæ pura & caſta iura conciliant, ſolius philoſophiæ opus exi-
ſtimo. Quare ſanè coniugio quidem uacandum omnibus eſt: pueros autem
amare, ſolis philoſophis relinquatur. Minimè enim mulieribus perfecta ac ſo-
lida uirtus innaſcitur. Tu uero, Charicles, nequaquam ægrè feras, ſi Athe-
nis, Corinthus hic cedet. Atque ego quidem præ uerecundia, breui oratio-
ne iudicio ita tum approperato, ſurrexi. Animaduertebam enim Chariclem
ſuprà quàm triſtem eſſe, propemodum non aliter, ac ſi morte damnatus eſ-
ſet, Athenienſis autem alter, læto quodam modo alacer exiliens, incedeba
nalde inſolenter. Putaſſes ipſum circa Salaminem nauali prælio Perſas ſu-
peraſſe. Etiam illud ex iudicio hoc conſecutus ſum, quòd ſplendidiore con-
uiuio nos idem accepit, dum uictoriæ epulum nobis præbet. Erat enim ali-
às quoque, quod ad uitam attinet magnificentior. Tacitè autem & Chariclem
conſolatus ſum, ob grauitatem uerborum, aſſiduè admirando, quod difficili-
liori parti, tam potente oratione patrocinatus eſſet. Cæterum ea tum in Gni-
do commoratio, quæq; apud ipſam Deam uerbis ultro citroq; iactata ſunt, haben
tia pariter & ſerium hilare, & eruditionem à Muſis non alienam, ad hunc fe-
rè modum dirempta ſunt. Tu uero Theomneſte, qui antiquarum adeo re-
rum harum memoriam nobis excitaſti, ſi tum iudex fuiſſes, quo pacto ſen-
tentiam tuliſſes? THE. Melitidem, aut Corœbum me putas eſſe, per deos, ut ego
iis, quæ abs te iuſtè adeo iudicata ſunt, contrariam ſententiam ferrem? Qui qui-
dem præ ſumma eorum, quæ modo dicebantur, uoluptate, in Gnido commorari
me putabam, propemodum paruam hanc domunculam, ipſum illud templū eſſe
exiſtimans. Sed tamen (nihil enim puto, in hac diei feſtiuitate, indecorè dicetur,
& omnis riſus, etiam ſi nimius & affectatus fuerit, ſolemnis eſſe, & ad feſtum per
tinere uidetur) orationē illam ab amatore puerorum, cum nimio ſupercilio pro la
tam, admirabar quidem ob grauitatem, uerum non admodum ad demulcendum

animum facere arbitrabar, cum puero nondum pubescenti consuetudinem quotidianam habere, & interim Tantali pœnas sustinere. Ac pulchritudinem in oculis tantum non exundante, cum haurire ac bibere liceat, sitim malle pati. Neque enim satis est, aspicere eum, quem amas, neque ex aduerso sedentem, atque loquentem audire, Sed perinde atq; schalis quibusdam uoluptatis compactis, amor primum gradum uisus habet, ut aspiciat uidelicet amatum. Deinde ubi aspexerit, cupit adductum ad se propius, etiam contingere. Summis itaque digitis, tametsi solum attigerit, fruitionis istius delectatio, totum mox corpus percurrit. Postquam autem etiam hoc potitus facilè est, tertium experimentum addit, nempe basiationis, non statim curiosum illud, & affectatum, sed paulatim labia admouendo labijs, quæ priusquam planè contingat, rursum abstitit, nullo suspicionis uestigio relicto. Deinde uero ad id, quod porrigitur, applicando sese, exquisitioribus semper quidem amplexibus illiquescit, interdum etiam ipsum os tacitè diducens, manuum autem nullam admittit segnitiem. Nam manifestæ ac mutuæ eorum quæ sensu percipiuntur amplexationes, uoluptatem conglutinant. Aut clam dextra molliter per sinum subingressa, mammillas, pro sua natura, modicè extantes, premit, & astricti solidiq; uentris plenum atq; exuberans illud digitis contrectat æqualiter. Post hæc & primam succrescentis pubis lanuginem. Ac quid attinet me occultiora ista longius persequi. Tantam igitur nactus potestatem amor, calidioris cuiusdam rei opus attingit, atq; ita à femoribus, quasi quodam exordio facto, iuxta Comicum, ipsum percutit. Mihi quidem ita amare pueros contingat. Illi uerò de sublimibus disputantes, & quicunq; philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora adductum habent, tumidorum uerborum insolentia rudes & imperitos pascant. Amatori enim deditus fuit, ut quisquã alius, Socrates, & sub uno eodemq; cum ipso pallio accumbens Alcibiades, haud quaquam intactus inde surrexit. Ac ne mireris, non enim neq; Patroclus ab Achille amabatur eo usq; modo, ut ex aduerso illi sederet.

Aeacidem expectans, dum cantus finiat ille.

Sed erat & illorum amicitiæ mediatrix uoluptas. Cum igitur gemeret Achilles Patrocli mortem, parum custodito affectu in ueritatem erupit,

Femorum & morum sancta conuersatio,

Melior (inquiens) illos uero, qui apud Græcos Comastæ, seu comessatores appellantur, nihil aliud, quàm certos ac manifestos amatores puto. Fortassis autem dixerit quispiam, turpia hæc dictu esse, uera certè tamen sunt, per ipsam Gnidiam Venerem. LVCIA. Haud quaquam feram te, chare Theomneste, aliud principium tertij sermonis serentem, quod audire solemni ac festo die solum par est. Cætera uero ab auribus meis procul hinc ablegare decet. Sed omittentes, plus temporis commorando hic accumulare, in forum hinc exeamus. Iam enim probabile est, accendi deorum. Est autem non iniucundum spectaculum, eorum quæ ille in Oeta passus est, memoriam, in animum reuocans præsentibus & spectantibus?

IMAGINES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Effigiat hoc dialogo Lucianus typum siue exemplar formosissimæ atq; honestissimæ mulieris, quæ non tantum pulchritudine corporis perfecta & numeris omnibus absoluta sit, uerũ etiam eximia animi dotes, eaq; morum uenustatem, ac gratiam habeat, quæ fœminarum proprissima sint, & pro personæ qualitate quamq; maximè commendent. Ac priorem quidem descriptionem, corporis ac formæ uidelicet, ex sua persona effingit, collatione facta omnium earum & statuarum, & imaginum, quæ unquam à clarissimis artificibus factæ præcipuè celebrantur. Sumendo ex unaquaq; quod in ea potissimum fuit, ac plurima laude nobilitatum. Alteram autem, quæ sermonis ac uocis suauitatem, eloquentiam, studia, cognitionemq; liberalium scientiarum, præterea sapientiam quoq; ac prudentiam, modestiam, pudicitiam, & (quam in hanc cum primis commendat) animi æquabilitatem ac moderationem describit, sub Polystrati cuiusdam persona, cum quo dialogum hunc instituit, proponit: etiam ipsam collationibus exemplorum cum poëticorum, tum historicorum, eodem modo illustratam. Vtrum autem Imperatoris alicuius, eorum, sub quibus ipse uixit, an externi regis cuiusp iam uxorem, aut etiam concubinam, hoc tam exquisito ac singulari encomio celebret, dubitari potest. Nam Traiani quidem, atque Adriani uxoribus, sub quorum imperio pleraque scripsit, & nomen, & patria repugnare uidentur, cum altera Plotina, altera Sabina dicta fuerit: hanc autem ipse, ut illam apud Xenophontem Abradatæ uxorem, Pantheam uocari dicat, & ex Smyrna, Ionica ciuitate natam fuisse. Et tamen appellatione regis Magni, qua ueteres Græci, solum Persarum regem nominabant. Idem infra etiam Imperatorem Romanum designat, cum in Toxari, ait Diniam à præfecto Asiæ ad regem magnum (quanquam ibi regem Persarum, qui tum nullus fuit, Erasmus quoq; uertit) in Italiam missum, & ab eo damnatum, in Gyarum insulam relegatum fuisse.

LVCIANVS.

ATque profectò tali quopiam illi absumpti sunt exitio, quibus Gorgonis facies conspecta est, quali ego paulo antè penè interijssem, ó Polystrate, uisa summa forma muliere. Et, quod in ea fertur fabula, parum aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto. PO. O Hercules, inusitatum quoddam & nouum dicis spectaculum, nimisq; uiolentum, si Luciano quoq; ituporem induxerit mulierecula. Hoc equidem formosis conspectis iuuenibus facilè tibi solet accidere, ita ut quispiam citius totum sypilum loco dimoueret suo, quàm te à formosis queat abstrahere: qui non solum hianti ore illis assistere consueuisti, sed lachrymas quoq; non raro profundere tibi moris est, quemadmodum illam perhibent Tantali filiam. Veruntamẽ responde mihi, quæ illa tandem est Meduſa saxifica, & unde generis orta ducit, ut & nos illam uideamus. Neq; enim, ut mea est opinio, nobis inuidebit spectaculum, neq; Zelotypiæ morbo laborabis, si & nos illa conspecta rigore concreuerimus. LVC. Atqui hoc planè tibi cõpertum esse oportet, quòd si ex sola specula illam intuitus fueris, mutum illico ac ipsis statuis immobiliorem te faciet. Et fortasse quod dixi, leue est præ hoc quod dicturus sum. Vulnere quoq; non admodũ tempestiuo te consauciabit, si coràm ipse illam intueberis. At si illa cõuersis oculis temet inspexerit, quæ facultas tibi relinquetur te ab illa auellendi? Adducet te alligatum quocunq; collibuerit, quemadmodum lapidem heracleum ferrum ad se attrahere perhibent. POL. Desine uero ô Luciane, prodigiosam quandam & monstrificam effingere pulchritudinem. Sed hoc mihi expedi, quæ nam illa fuerit mulier. LVCIAN. An tu me oratione eius formam immodicè attollere existimas, qui uereor, ne eam tibi iam uisam ingenij culpa, atq; infirmitate nimis ieiunè laudarim. Tanto tibi eius

Exordium ab admiratione, & effectu formæ.

eius facies oratione mea amplior uidebitur, atq; excellentior. Cæterum, quæ nam sit, mihi non promptum est dicere. Magnus circa illam cernebatur cultus & adparatus splendidus, Eunuchorum numeroso satellitio stipata, multis præterea alijs & illis teneris puellis comitata incedebat. In summa, omnia erant ampliora, quàm quæ priuatæ fortunæ mediocritas sustentare possit. PO. Ergo ne nomen quidem inaudisti tu, quæ nam uocaretur? LVC. Ne nomen quidem teneo, nisi hoc solum, illam esse oriundam ex Ionia. Siquidem spectatorum quispiam, conuersis in proximum oculis quando præteribat, Tales, inquit, Smyrneæ sunt pulchritudines. Nihil autem mirandum est, si ex Ionicis urbibus pulcherrima, mulierem produxerit pulcherrimam. Visus uero est & ille mihi Smyrneus esse, qui ista dixerat, adeo insolenter de illa iactabat. POL. Proinde, hoc reuera ut lapis feciſti, qui neq; illam consecutus es, neque Smyrneum illum quæ fuerit interrogaris. Atqui saltem speciem, quoad eius fieri potest, oratione mihi adumbrato, si queam fortasse ista ratione illam cognoscere. LVC. Vide quantam rem à me exigas? Neq; enim tanta præsto est facultas orationibus, præcipuè uero meis, adeo admirandam imaginem in lucem producendi, ad quam deliniandam uix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrasius sufficerent, aut si quis fuit uspiam Phidias, aut Alcamenes. Ego uero artis imbecillitate non mediocriter læsum, deformabo Archetypum. POL. Age tamen, effare obsecro, quali fuerit uultu prædita? Neque enim periculosa erit audacia, si familiari tuo ostenderis imaginem quibus lineamentis adumbrata fuerit. LVC. At enim longè tutius ipse mihi facturus uideor, si quos priscorum illorum artificum ad præsens opus absoluendum asciuero, ut mulieris formam mihi depingant. POL. Quorsum ista dicis? Aut quo nam pacto illi tibi asciti uenient, qui tot retro seculis fato functi sunt? LVC. Perfacilè, dummodo te mihi non pigeat ad quæsita respondere. POL. Roga quæcunque fert animus. LVC. Nunquam ne Polystrate ad Cnidios peregrè profectus es? POL. Imò, maximè. LVC. Proinde ante omnia Venerem quoque illorum uidisti? POL. Sanè per Iouem Praxitelis monimentum pulcherrimum. LVC. Sed nunquid etiam fabulam memorantibus de illa incolis inaudisti, quomodo unus aliquis eius imaginis infando amore correptus fuerit, rum quemadmodum latenter in templo derelictus, noctu cum imagine, quantum fieri potuit, rem habuerit? Sed hæc alio tempore inquirito, quippe hæc ut ais tibi planè uisa est. Age uero & hoc mihi responde, nunquid etiam illam Athenis quæ in hortis est, nidelicet Alcamenis conspexisti? POL. Sanè omnium inertissimus ô Luciane, merito censendus essem, si pulcherrimum Alcamenis figmentum negligenter contempsissem. LVC. Illud quidem Polystrate te non interrogabo, num sæpe in arcem conscenderis, ac Calamidis & Sosandram spectaris? POL. Et hanc uidi sæpenumero. LVL. Iam & ista abunde sufficiunt. At ex operibus Phidiæ quodnam maximè collaudasti? PO. Quod nam aliud, quàm illam Lemniam, quam hoc quoq; titulo nobilitare non dubitauit Phidias? Insuper illam quoq; Amazonem, quæ hastæ innititur. LVC. Pulcherrima sunt ista, ô amice, itaq; alijs non amplius egebis artificibus. Age uero iã ex omnibus his, quoad eius fieri poterit, unicam imaginem compositam tibi ostensurus sum, ab unaquaq; præcipuum specimẽ habentem. POL. Et quo pacto hoc fieri potest? LVC. Haud difficili ô Polystrate, si nunc in præsens traditis orationi imaginibus illi permiserimus exornandi copiã, tum componendi & coaptandi facultatem, quantum fieri poterit luculentissimè, eadem opera temperaturã obseruanti, & iucundam uarietatem. PO. Rectè dicis. proinde assumptis illis demonstret. Perlibenter uero uidere gestio, qui nam illis usura sit, aut quomodo ex iis omnibus unam compositam, nec ulla in parte discrepãtem absolutura sit. LVC. Atqui iam tibi uidendi facultas præstabit nascentem imaginem ita componens. Veneris è Cnido adductæ, si tantum caput sumpserit, reliquis

Descriptio formæ p collationem statuarũ, quotquot usquam nobilissimæ & præclarissimæ ab optimis artificibus effictæ sunt.

II.

III.

IIII.

V.

li quis nudi corporis partibus opus non habebit. Porrò, quod ad comam & uultū attinet, ac decentem superciliorum ambitum, illi habendam cōcedes, quemadmodum à Praxitele absoluta est. Quinetiam oculorum mobilē agilitatem, amabili hilaritate & gratia temperatam retinebit, sicut uisum est Praxiteli. Cæterum, ubera & quæcūq; uultus sunt partes, priores ab Alcamenis Venere quæ in hortis sita est mutuo accipiet. Adhęc manus teretes, earundemq; concinnam iuncturam, digitorumq; tenellorum ductum non difficilem, in extremis in orbiculatam exilitatē desinētium, ab ea quæ in hortis est & illa utenda recipiet. At uero totius faciei descriptionem & lineamenta genarumq; teneram mollitiem, & nasum intra rectum modum cohibitum præstabit Lemnia & Phidias. Idem quoq; dabit oris conformem compositionem, ceruicem uerò lacteam sumet ab Amazone. Porro autem Sosandra & Calamis eandem ornabunt uerecundia. Risu præterea renui fallente intuentis oculos animi orisq; hilaritatē ostendet, qualis & illius esse solet. Vestitus frugalem mundiciem à Sosandra concessam habebit, præterquàm quòd illa nudo & aperto erit capite. Aetatis autem mensuram, quantacunq; illi fuerit, iuxta Cnidorum Venerem metienda est. Etenim & hanc Praxitelem diligenter emensum esse uideo. Et quid tibi uidetur Polystrate, erit ne imago satis ornata & elegās, & maximè posteaquam exactissimè absoluta fuerit? PO. Adhuc ô generosissimè, nonnulla formositatis pars in excolēda imagine tibi intermissa est, adeo omnes exornādi rationes in unum contulisti. LVC. Illud enimuero amice quod dixisti maximū est, nisi tuo iudicio minimum momenti ad summam formæ præstantiam colores addere posse uideantur; & cuius in quaque corporis parte maximè ratio habēda est, de eorum, ut exactè, ut perfectè nigra sint, quæcunq; nigra, & alba, quæcunq; alba esse conuenit, utq; apto decentiq; rubore floreścant omnia. Acīā de his periclitamur. cum adhuc quod maximum est, desyderamus. Vnde ergo eius rei copiam nobis parabimus, aut accersemus uidelicet pictores, cū primis uerò illos, quos hoc artificio præ cæteris longè præcelluisse cognouimus, ut colores nobis aptè cōmixtos tē perent, eosdemq; pro decoro luculente & artificiose accommodent. Sanè uero accersatur Polygnotus, & Euphranor ille, atq; etiā Apelles, Aetione una comitante. Illi diuiso inter se opere, Euphranor comam pinget, qualem Iunonis depinxit. At Polygnotus superciliorum decoram distantiam, & malarum decentem rubedinē cuiusmodi Cassandram apud Delphos fecit in cōuenticulis, exprimat. Amictum uerò ille quoq; præparet, quàm poterit tenuissimè elaboratum, ut quæcunq; par est corpori decēter applicet, multa uerò uentis diffundenda relinquat: Porro, reliquum corpus ipse Apelles absoluat, secundum Pacatæ simulachrum, ita tamen ne nimium addat albedinis, sed planè temperanter rubescat. Labia autem non sint alia, atq; Roxanæ Aetion addidit. Quin potius præstantissimum inter omnes pictores Homerū, Euphranore & Apelle posthabito, in partem operis suscipimus. Siquidem cuiusmodi ille colorem Menelai adiecit femoribus, ebori purpureo ostro infecto assimilatis, tali uniuersum corpus colore niteat. Cæterum, ille ipse pingat & oculos, bouinis, hoc est, pulchris & nitentibus oculis præditam exprimens. In partem laboris ueniat illi opem ferens, & poëta ille Thebanus ut uenustate sua exornet palpebras. Homerus quoq; illam risus amantem & studiosam faciat, & candidis humeris, atque lacertis decoram, & roseos habentem digitos. In summa, totam aureæ Veneris formositati longè iustius illam comparet, quàm Brisei filiā. Hæc inquam fictores atq; pictores & poëtæ elaborabunt. Quòd autem per omnia amabili quadam elegātia niteat, hoc Gratiæ erit officium, aut potius omniū quotquot uspiam sunt Gratiæ atq; Cupidines chorū ducentes. Quis talem imitatione assequi possit imaginem? PO. Diuinum quoddam opus producis ô Luciane, & profectò ab ipso Ioue demissum cœlitus, & cuiusmodi apud superos absolutū esse credibile est. Quid autem rei ipsam facientem uidisti? LVC. Codicillos habebat in manibus, duabus partibus conplicatos, uidebaturq; alteram iam perlegisse, alterā

Hactenus ex nudis simulachris effigiē collegit, iā et pictis clarissimorūartificū tabulis et poëtarum descriptiōibus quoque colorum elegantiā cōperat.

Gestum incedentis & loquentis.

uero etiamdum legendo perlustrare. Porrò autem inter progrediendū nescio quę uerba cum quadam ex pedissequis faciebat, neq; enim tam clare ut exaudiri possit, loquebatur. Veruntamen tenuiter ridendo ô Polystrate dentes ostendebat, Dij boni quàm albos, quàm mediocres, quàm aptè inter se constitutos. Sicubi segmentum aut monile uidisti pulcherrimum nitidissimis & æquali magnitudine pollentibus margaritis confectum, tam cōcinna decentiq; serie erant enati. Plurimum uerò decoris & ornatus illis accedebat, ex labrijs perpulchrè rubētibus. Elucebāt itaque ipsi Homerico ebori recenter secto similes. Neq; uero alij alios deformi latitudine excedebant, aut alij cæteris altius eminebant, aut præcedendo extabant, cuiusmodi in multis est cernere, sed erat una omnibus æqualitas, idemq; color, & magnitudo eadem, eadem seriè connexis. In summa magnæ admirationis spectaculū de se præbebat, omnem humanæ formositatis uenustatem exuperans. PO. Quiesce parumper. Iam enim planè intelligo, quàm tu mulierē dicas, his omnibus quę dixisti, atq; adeo ex ipsa patria coniecturam facienti mihi cognita est, tum quod Eunuchos quoque illam comitatos esse confirmasti, & per louem etiam milites. Regis uxorem ô beate, illam uidelicet multis nominibus memorabilem, tu memoras. LVC. Et quid illi nomen est? PO. Planè & illud nimis dulce & delicatum ô Luciane, & omnibus modis amabile. Etenim cognominis est formosè illi Abradatæ coniugi. Haud dubie enim nouisti sæpenumero audito Xenophonte modestam quampiam & formosam admodum mulierem collaudante. LVC. Sanè per Iouem quasi illam oculis coràm intuerer, ita animo affectus sum, quotiescunq; eum Xenophontis locum perlego, ac tantum non illam loquentem audio, dum quæ facta sint, commemorat. Et quemadmodum maritum armis induat, tū qualis erat eundem in pugnam emandans. PO. Atqui tu ó optime illam tanquam fulgur prętercurrens saltem semel conspexisti, uideris; facilia & prompta illa, nimirum corpus & formam illustrare laudibus. Cæterum dotes animi quibus prædita est, intuentium oculis non sunt obuiæ. Neq; compertum habes, quantò præcellat ista pulcritudine, qua mens illius exornata est, quæq; corporis forma longè præstantior, deabusq; conformior esse solet. At ego, qui & familiaritate illi iunctus sum, & sæpè in colloquium ueni, nimirum conterraneus illi existens, planè earum rerū certus sum. Quippe, quòd nec tibi obscurum esse opinor, mihi moris est morum suauitatem, humanitatem, animi magnitudinem, modestiam & pudiciciam formositati anteponere. Digna enim sunt, quæ modis omnibus corporis dotibus anteferātur. Quoniam planè absurdum foret atq; factu ridiculum, si quis uestitus cultum atq; mundiciem præ corpore admiraretur. Porrò autem ea mihi demū omnibus numeris absoluta pulchritudo esse uidetur, quoties in idem concurrunt anima exculta uirtutibus, & corpus amabili forma exornatum. Omnino enim non paucas tibi cōmonstrare possum, corporis equidem & formæ elegantia uisendas & scitulas & nitidas, cæterum formæ præstantiam morū fœditate deturpantes. Adeo ut id quod solum in tam speciosо corpore laudandū fuerat, ferè emoriatur atq; flaccescat, reprehensioni & turpitudini obnoxium, ac planè præter dignitatem heræ tam prauæ uitiosæ nimirum animæ cōuersans. Et sanè tales templis Aegyptijs iudicio meo uidētur esse persimiles. Illic enim ipsum quidem delubrum forinsecus pulcherrimum est simul atq; maximum, sumptuosis lapidibus extructum atq; compositum, cæterum si intus Deum requisieris, aut simiam inuenies, aut ciconiā, aut hircū, aut felem. Eius generis mulieres nō parū multas passim esse cernere. Proinde corporis nitor & uenustas non sufficit, nisi ueris & iustis ornamentis decorata & exculta sit. Non aūt dico, ut uestimētis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed ijs quæ prædixi, nempe morum elegantia, uirtute, temperantia, æquitate, humanitate, ac alijs quocunq; tandem fine comprehenduntur. LVC. Proinde ô Polystrate sermonem pensabis ipsa mensura (quod aiunt) aut etiam cumulatius, potes enim, ac quandam animi imaginem adumbratam nobis ostendere.

Panthea scilicet. Vide lib. 6. & 7. pædiæ Cyri.

Transit ad descriptionem morū & dotes animi.

Locus communis.

oſtendes, ne tantum ex dimidio illam admiremur. PO. Duram & difficilem mihi iniungis prouinciam ô amice, neq; enim perinde facile atq; promptum eſt, ea quæ obſcura ſunt oratione retegere, quàm id quod manifeſtum eſt omnibus laude extollere, Videor uerò & ipſe ad hanc imaginem exprimendã multorum egẽs eſſe operæ, non fictorum ſaltem & pictorum, ſed philoſophorum etiam, ut ad illorum canonem, & regulam hoc ſimulachrum rectè abſoluatur, & in lucem ad antiquam plaſticen formatum producatur. Sed ad rem accingamur. Sit ergo primum fandi facultate prædita ac dulci uoce inſtructa, ut orationẽ melle dulciorem de illius fluxiſſe uerius quàm ad ſenis illius Pyliĩ concionatoris lingua Homerus dixiſſe uideatur. Omnis autem uerborum & loquelæ tonus, cuiuſmodi delicatiſſimus eſſe ſolet, neq; nimium graui & aſpero tinnitu inſonet, quaſi ad uirilem uocem informatus ſit, neq; rurſus nimium tenui, quaſi impenſè effœminatus aut fermè fractus ſit, ſed qualis eſſe ſolet pueri nondum pubeſcentis, dulcis & blandus, comiter & manſuete in auditum ſemet inſerens, ut etiam illa loqui deſinente uerba audita iucundo murmure tinniant, ac quędã dulciſſimæ uocis reliquiæ aliquantiſper perdurent, auresq; blando ſuſurro circumſonent. Tum quandã Echo alterna uocis imitatione auditum prorogantẽ imitetur, mellitiſſima quædam uerborũ ueſtigia neq; non perſuaſionis pleniſſima in animo audientium relinquens. Cæterũ, quando uoce illa tinnula canere adorta fuerit, præcipuè uero ad citharam, tũ uero tempus eſt exæquo tacendi & halcyonibus & cicadis & canoris oloribus, aliena eĩm à Muſis hæc ſunt omnia, ſi ad hanc collata fuerint. Et ſi Pandionis natam dixeris, rudis & inepta eſt, quanquam uocem multiſonam ædere ſoleat. Orpheus aũt & Amphion à quibus maximè motos auditorum animos eſſe cõſtat, quiq; ſyluas & ſaxa ſequentia cantus dulcedine ad ſe pertraxerũt, illi, ut ego opinor, ſi hanc audiſſent poſthabitis citharis, aſtitiſſent auſcultantes cũ ſilentio. Quippe, omnes harmoniæ rationes accuratiſſimè obſeruare, ut ne quid rhythmus deliret, ſed tẽpeſtiua decẽtiq; eleuatione atq; depreſſione modulari ac emenſurare concentum, præterea uoce per omnia reſpondere citharę, utq; plectrum à lingua non diſcrepet, aptiq; digitorũ tactus, & agilis membrorũ flexibilitas, unde nam hæc ſuppetiſſent huic Thraci, ac illi in Citherone boues paſcenti? Itaq; Luciane, ſi quando illam cantantem audieris, non amplius illatam à Gorgonibus monſtrificam ullam immutationem patieris, lapis factus ex homine, ſed Sirenum modulãtium uirtutem qualis nam ſit, cognoſces. Ita enim ſat ſcio adductus demulceberis, ut patriæ ac familiarium tibi obreptura ſit obliuio. Atq; etiam auribus cera obſtrictis, per ceram quoq; oppoſitã penetrabit iucundiſſimæ uocis modulatio, tantam cantando uoluptatem audientibus exhibet. Terpſichores aut Melpomenes aut Calliopes uocẽ dixeris, infinita et omnifaria aurium animorumq; demulcimenta in ſe complectentem. Vt uno uerbo dicam, optarim cum primis talem mihi & tam concinnam modulandi rationẽ auditã, cuiuſmodi par eſt per talia labia & dentes illos emiſſam erumpere. Viſa uero eſt & tibi hæc eadem quam dico, itaq; & auditam eſſe exiſtima. Sed enim exacta & perfecta linguæ eloquẽtia, ac uocis Ionicæ puritas, tũ illa in familiari colloquio extemporalis dicendi facultas atq; ſuauitas, quæ Gratijs Atticis ubiq; conſperſa eſt & condita, ne admiranda quidem eſt. Habet enim hoc à maioribus quaſi hæreditario iure patrium, Neq; alia ratione conueniebat illam in hac peregrinatione Athenienſium eſſe participẽ. Atqui ne illud quidẽ admiratione mihi proſequendũ uidetur, poëticis lectionibus illã uoluptuoſe oblectari & gaudere, eandemq; multô iam tempore ſtudioſe in illis uerſari, quando unà cũ Homero eiuſdẽ urbis ciuis ſit & incola, Vnam equidẽ Luciane illius iucundæ & amœnæ uocis ac modulatiõis imaginem expreſſam eſſe uides, ſi quis tenuiter admodũ exprimere ſtuduerit. Iã uero & alias nõ oſcitanter cõſydera. Neq; enim unam ſaltẽ ſicut tu ex multis compoſitam cõſilium eſt abſoluere, nam hoc eſſet perexile & ieiunũ, tum more graphico abſolutũ, ex tot formis tamq; multiplicibus ſpeciebus hinc inde collectam unã

Vocis ſuauitas & ſermonis.

Præteritio.

corporis pulchritudinem cõponere sibijpsi discrepantẽ. Sed omnibus animi institutis una imago depingatur, imitata formam archetypi. LVC. Diem festum & epulas publicas omnifariam instructas mihi annuncias, ó Polystrate. Videris itaq; multo cumulatius mensuram mihi remetiri. Proinde perge admetiẽdo, nulla enim nunc res est qua perinde mihi possis gratificari. PO. Ego, quoniam omnium honestarum liberalium q; disciplinarum cognitio necessaria esse putatur, maximè uerò earũ quæ usu ac meditatione constant, age & illam iam constituemus, multifariam quandam, ac multiplici uenustate cõspicuam, ne qua in parte fingendi artificio tc inferiores adpareamus. Et sanè ita pingatur, ut omnia bona cõprehensim possideat, quibuscunq; Helicon affatim atq; abundanter affluit. Nequaquam uero ut Clio aut Polymnia, aut etiam ut Calliope, utq; omnes aliæ, quarum unaquæq; unius tantum rei perita excellenter præcellit, uerum nostra omnium exæquo gnara & prudẽs sit. Præterea nec minus Mercurij atq; Apollinis dotibus prædita sit. Quæcunque enim poëtæ lepidissimis celebrata uersiculis in lucem dederunt, quæcunq; à scriptoribus classicis literis ac memoriæ prodita sunt, quæcunq; philosophi extulerũt laudibus, hisce simul omnibus imago præclarissimè exornata sit. Neq; uero tantum penicillo obiter colorata, sed pigmentis penitus imbuta, & ad sacietatem usq; tincta sit. Et ignoscendum est, si nullã huius picturæ archetypũ queam ostendere. Neq; enim uspiam in ueteribus de eiusmodi absoluta disciplinarũ cognitiõe facta extat mẽtio, Veruntamẽ si uidetur & hæc sacra superis dedicetur, neq; eñ, ut mea fert ratio, uspiam culpari potest. LVC. Elegantissima profecto, ó Polystrate, ac omnibus cum numeris tum lineis absoluta. PO. Iam deinceps post hanc ipsius quoq; sapientiæ & intelligentiæ imago depingenda est. Opus autem nobis erit ad hanc absoluendã exemplis quàm plurimis, præcipuè uero multis ueteribus, ac uno quidem illo & Ionico. Cæterum pictores & illius artifices erunt Aeschines familiaris Socratis, atq; ipse etiã Socrates, imitandi dexteritate omnes longo interuallo post se relinquentes, qui aliqua cum gratia & uenere unquam pinxerunt aliquid. Aspasiam porrò illam Milesiam qua cũ & olympius ipse mexime admirandus conuersatus est, exemplũ intelligentiæ non malũ, prẽponentes, quanta rerũ peritia, quanto in officijs ciuilibus acumine, quãta denique industria atq; solertia perpolita fuerit hoc omne ad nostram hanc imaginem translatum accurata amussi applicabimus. Præterquàm quòd illa modica in tabula depicta fuerat, hæc uero Colossea pollet magnitudine. LVC. Quorsum ista dicis? PO. Quoniam ego Luciane, nequaquam æqualiter magnas imagines esse opinor, similes existentes. Nequaquam eñ similis est uetus Athenensium Resp. ac præsens Romanorum potentia. Itaq; etsi similitudine illa respondeat, hẽc tamen potior est magnitudine, ueluti in latissimã depicta tabulam. Deinde, & tertium exemplum si lubet producamus, nimirũ illã Theano, ac uersificatricem Lesbiam unà cum Diotima, Theano quidẽ animi magnitudinem ad picturam conferentem, Sapho aũt institutæ uitæ iucunditatẽ adsereret. Porrò Diotimæ non tantum ut illam laudauit Socrates, similis erit, uerum illi omnibus ingenij ornatissimi dotibus comparata respondebit. Itaq; & hanc Luciane, imaginem dedicatam suspende. LVC. Per Iouem Polystrate nimium admirandam, Sed enim tu ô amice, alias quoq; benignitatis ac humanitatis imagines perge depingere, quæ morum mansuetudinem, tum placidam erga egentes comitatem consueuit ostendere. PO. Proinde & illa Theani comparetur, illi nempe Antenoris coniugi, neq; non Aretæ & filiæ eius Nausicaæ. Præterea si qua alia infortunæ indulgentis affluentia animi modestiam obtinuit. Deinceps uero post hanc modestiæ imago depingatur, ac ostensę erga conuersantem benedicentiæ, ut iuxta illam Icarifiliam maximè modesta & pudica sit, quemadmodum ab Homero adumbrata est. Talem eñ Penelopes effinxit imaginẽ, atq; etiã per Iouem propter nos affinitatẽ, etiam Abradatę coniugis, cuius pauloante mentionẽ fecimus. LVC. Omnibus profecto modis & hanc præclare absoluisti imaginẽ ó Polystrate, iamq; fermè expri-

Studia & communio liberalium disciplinarum.

Sapientia & intellectum.

Hypotypose, id est Platonis.

Modestia.

Prudentia.

exprimendarum imaginum finem attigisti. Nullas enim animi ac laudum partes prætermisisti. PO. Nondum omnes, summum enim & maximè laudis caput omissum est. Dico uerò cum in tantam rerum magnitudinem euecta sit, ut neq; facto ob blandientis fortunæ prosperitatem intumescat, neq; ultra humanæ sortis mensuram efferatur temere, fortunæ confidens. Sed seruata æquabilitate animi, se ipsam cohibeat, nihil procatius aut insolentius, quod alijs foret molestæ, animo concipiens, sed ut erga accedentes populariter affecta sit, ac dextris copulatis eosdem benigne atq; amanter suscipiat. Tanto enim his quibus cum sermonem conferunt, sunt acceptiores, quanto altiori fortuna euectæ, nihil superbi, fastidij aut contemptus tragici præ se ferunt. Veluti omnes illi qui sua potentia non in hoc utuntur, ut procaciter contemnant alios, sed potius ut benigne aliorum subleuent inopiam, illi soli acceptis à fortuna bonis maximè digni habendi sunt, ac soli illi inuidentiæ malum possunt effugere. Nemo enim facile ei fortunato inuidebit, quem prosperis rebus affluentibus moderato utentem animo conspexerit, neq; iuxta Aten Homericam illam super hominum capita incedentem, ac inferiorem calcantem. Quod plerunq; euenire solet ijs qui humili atq; abiecto sunt animo, fortunæ arridentis procacitate intemperanter efferatis. Posteaquàm à fortuna nil tale sperantes ex improuiso sublimes in currum quendam uolatilem euecti sunt, intra fortunæ mediocritatem consistere nequeunt, neq; deorsum elatos torquent oculos, sed semper nituntur in arduũ. Quare non raro ueluti Icarus liquefacta illis quàm celerrimè cera, ac alis defluentibus per præceps in marinos fluctus deuoluuntur, spectatoribus risum exhibentes. Quotquot autem instar Dædali alarum utuntur remigio, neq; admodum in sublime elati uolant, certè quòd alæ ex cera illis conglutinatæ sunt, rerum autem abundantiam ad humanæ uitæ societatem subleuandam expromunt, neq; non contenti sunt saltem ab undis paulo altiores inferri, adeo ut crebro etiam alas uolando humefaciant, nec solis æstui & feruoribus easdem liquefaciendas exhibent, illi tutò iuxta ac moderatè uolatu utuntur. Quem cursum quispiam & in hac maximis efferre laudibus iure optimo possit. Quocirca dignissimum etiam ab omnibus fructum percipit, optantibus ut hæ alæ quàm diutissimè illi permaneant, bonis subinde affatim affluentibus. LVC. Sic quidem fiat, ô Polystrate, neq; enim corporis uenustate solum conspicua est, ut Helenam admiranda forma fuisse constat, sed animo quoq; lepido amabili talibus expolita dotibus spectantes ad se allicit. Digna uero magno illo rege, mansueto existente & affabili habenda est, ut hac quoq; præcipua fœlicitatis parte cum alijs bonis innumeris quibuscunq; amplissimè instructus est, fruatur. Vt sub illius imperio ea quoq; forma & uirtute mulier nata sit, & quæ cum illo conuersans arctissimo desyderio eum complectatur. Quippe haud quaquam mediocris fœlicitatis mulier existimãda est, de qua aliquis Homericum illud commodissimè dicere possit, quod cum aurea Venere de formositatis palmario contendere possit, ingeniosis autem operibus Mineruam æquiparare. Neq; facile quispiam ex omni mulierum numero aliquam illi cõparabit, neq; corporis, neq; ingenij gloria, ut idem ait Homerus, neq; item mente & artificiosis operibus. PO. Vera sunt quæ dicis ô Luciane. Quare si consultum facto tibi uidetur, cõmixtis iam in unum imaginibus, & ea quam tu corporis effinxisti, & ijs quibus ego mentis ingenijq; dotes adumbraui, unam ex omnibus compositam, collecto libello omnibus contemplandam, admirandamq; exhibeamus, & ijs qui hoc ætatis degunt apud superos, tum etiam illis qui paulo post futuri sunt. Itaq; longe, ut mea fert opinio, hæc erit stabilior & diuturnior, quàm ulla fuit, aut Apellis imago, aut Parrasij, aut Polygnoti. Eaq; ipa multo plus gratiæ spectantibus exhibuit, quatenus non ex ligno aut cera aut coloribus formata, sed solertia atq; industria à Musis ad hoc ascitis expressa est, quæ haud dubie imago omnium accuratissimè absoluta futura est, & corporis elegantiam, & uirtutes animi iuxtà contemplandas ostendens.

Æquabilitas animi & moderatio.

Iliad. 7.

Epilegus.

LVCIANI

PRO IMAGINIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologia hæc est, eorum quæ superiore dialogo, nimio extollendi studio, ultra quàm decet, ac pium est, de Panthea dicta, uideri poterant. Priore igitur loco Polystratus, accusationem ac reprehensionem Panthææ, recenset, quæ hisce duobus capitibus potißimum continetur. Primo quod immodice ac nimium illam laudarit Lucianus. Deinde, quòd etiam cum Dijs illam compararit, quorum prius contra modum atq; officiũ uerè laudantium sit, & adulatoris speciem præseferat: alterum uero etiam impium, & periculosum, & ab illius natura & ingenio alienum, adeoq; contraria sibi ipsi facere Lucianum, qui cum tantum illius modestiam prædicet, interim ultrà Deos eandem efferat. Hanc accusationem postea etiam ex sua persona confirmat Polystratus, hortaturq; ut scriptum, siue encomium hoc mutet. Ad quæ Lucianus ita respondet: primum, ut dicat, se neq; adhuc dum satis laudasse illam, nedum nimium, & quicquid huius fecerit, ex libertate atq; officio laudatorum fecisse, neq; hoc adulatorum esse, nam alia ratione alioq; fine adulatores laudare, atq; uerè laudantes, eaq; omnia exemplis ac orationibus ostendit. Alterum autem, quòd illam cum dijs contulerit, ita defendit. Non esse in eo aliquam impietatem, aut insolentiam. Neq; enim illam cum Dijs ipsis, sed cum eorum imaginibus ac statuis comparasse. Deinde etiam si hoc fecisset, aliorum tamen exempla extare, quibus factum hoc suum tueatur, qui non modo homines cum Dijs contulerint, sed & Deorum nomina sibi usurparint. Ideoq; non esse periculum hinc aliquod metuendum, cum idem antea tam multi, etiam philosophi fecerint.

POLYSTRATVS.

IAm Luciane, inquit mulier, aliàs quidem magnam tuam erga me beneuolentiam euidenter perspexi, tum etiam honorem ex libello ædito per te mihi habitum non obscurè animaduerti. Neq; enim ita effuse quispiam me laudaret, nisi beneuolentia adductus talia scriberet. At ut nescius nõ sis, quo ego sim animata animo, sic de me planè persuasum habe. Neq; alias quidem hominibus ad assentandum eruditis gaudere soleo, sed qui sunt eiusmodi, subdoli præstygiatores mihi esse uidentur, ac minimè natura liberi. Cæterum, in laudibus quoties quispiam præter modum me extulerit, molestis ac immoderatis amplificationibus attollens atq; exaggerans omnia, pudore quodam afficior, nec parum abest, quo minus non ferè semper aures ỏbstruere soleam. Eaq; res subsannatione magis & risu quàm laude mihi digna uidetur. Eatenus enim laudes tolerabiles atq; ferendæ sunt, quatenus ille qui laudatur sibi conscius est ab his quæ dicuntur se non discrepare, sed parem esse encomio. Quodcunq; super hoc additum fuerit, alienum est, & apertæ assentationis suspicione non carebit. Atqui ego permultos noui, inquit, quibus uoluptati est, si quis eos laudibus cohonestans, etiam ea orationi adiecerit, à quibus longe lateq; alieni sunt. Veluti si quis confectæ ætatis uetulos ob iuuenilium annorum uigorem felices pronunciauerit. Aut illis qui informi sunt corpore, Nereï aut Phaonis adiungat pulchritudinem. Siquidem arbitrantur immodicis laudum testimonijs suas formas immutatum iri, & senem denuo repubescere, qua in opinione Peliam quoq; fuisse non sum ignara. Hoc uerò longe secus se habet, nam laus res esset quantiuis precij, si illa quoq; re perinde frui possemus ex eiusmodi dementiente superiectione. Iam uere tale quiddam mihi pati uidẽtur, inquit, ita falsò laudati, ac si quis cuipiam turpi facie atq; deformi, laruam admodum uenustam afferens apponat. Porrò ille ob pulchritudinem sibi uehementer placeret, præsertim cum hæc ab illo auferi possit, & ab occurrente comminui. Vnde maiori quoq; risu subsannandus foret, natiuæ faciei deformitate detecta, quam asciticia forma oculauerat. Aut per Iouem, si quis pusilla statura existens indutis cothurnis super magnitudine contendat cum ijs qui toto cubito ex æquo illi collati eum excederent. Mentionem faciebat & huiusmodi cuiuspiam, Aiebat mulierem quandam ex matronis primarijs, aliàs quidem pulchram & lepidam, corpore autem pusillam, & cui multum de iustæ staturæ mensura deesset, à quodam poëta carminibus celebratam,

Quòd immodice Laudarit

A modo & fine laudum.

Amplificatio à contrario.

A similibus.

Exemplum.

bratam,cum ob alias quidem uirtutes quàm plurimas,tum quòd forma esse scitula,& corpore magno & prægrandi. Cuius staturam & longitudinis rectitudinem assentator ille populo conferre non dubitabat. Cęterum,illam laudũ illecebris uehementer lætatã esse,quasi mendaci carminis assentatiuncula aliquid exiguo corpusculi modulo accessisset,manumq; gestiendo concussisse. Porro aũt poëtam hoc illi crebrius occinisse,cũ uideret mulierem laudibus uehementer delectari. Donec quispiam ex pręsentibus admoto ad aurem eius capite dixisset illi,Desine ó amice ne mulierem etiam exurgere facias. Non dissimile quiddam huic,multo tamẽ magis ridiculum affirmabat fecisse Seleuci uxorem Stratonicen,quæ poëtis oblato talento certamẽ proposuit,quicunq; maiori arte atq; ingenio eius comam laudibus illustrasset. Atqui caput habebat turpi deformatũ caluitio,cui ne pauci quidem capilli inerant. Sed enim cũ deformiter calua esset,omnibus exploratũ habentibus, ex diuturno morbo ęgrotanti capillos defluxisse,nihilo secus tamẽ audiebat à poëtis execrandis illis assentatoribus,hyacinthinos illius crines dicentibus,& molles quospiam capillorũq; globos nectentibus, ac aprįs nusquam existentẽ cæsariẽ comparantibus. Itaq; hæc omnia deridebat,unde adulandi materia assentatoribus suppetit. Addebat prętereа illud non in laudibus tm̃ usuuenire solere, sed in picturis quoq; easdem assentandi & decipiendi occasiones homines studioſè quęrere. Gaudent enim,inquit,mortales pictoribus,cũ primis uerò illis,à quibus paulò formosiores depictæ sunt. Esse autem nonnullos,qui eiusmodi artificibus iniungerẽt etiam,ut aut aliquid deformitatis aut magnitudinis naso detraherẽt,aut oculorũ nigritiem atriorem depingerent,aut aliud quiddam quod suæ formę adiectũ concupiuerint. Deinde fraudulenter imponũt alienas imagines coronantibus,quæ nullo modo illis respondent similitudine. Hęc atq; eiusmodi dicere solebat,alia quidẽ in libello tuo collaudans,hoc unũ aũt minimè sufferens,q; illam deabus Iunoni atq; Veneri cõparaueris. Longe eñ ista me ait,aut potius omnẽ humanã naturam excedunt. Cæterum,ego ne illud quidem unquam in uotis habui,ut priscis heroidibus,nimirũ Penelope & Arete & Theani meam formam conferret,tantũ abſit, ut Deabus omniũ maximis & præstantissimis cõparari postularim. Etenim uehemẽter, inquit, res diuinas horreo atq; superstitioso animo reuereor,Itaq; periculum est,ne ut Cassiopæa eam laudem cupidè ac desyderanter affectasse uidear. Atqui Nereidibus hæc tantũ formæ præstantia opponebatur. Iunonẽ & Venerem religioſè coluit. Quocirca Luciane,ista te facta recantatione iussit transscribere,aut ipsas Deas testatura est hæc ipsa se inuita per te scripta esse. Te aũt scire uoluit,q; libello nõ mediocriter discrucietur ita propalam obambulante,ut nunc is à te informatus est,nõ nimiũ pie neq; sanctè admodũ Deorum cultũ perdocens. Existimabat uerò ab omnibus se uisum iri non uulgari peccato obnoxiam,si sustineret Veneri Gnidiæ aut Hortensi sedici similem. Quare te eorũ quę libelli tui in extremis à te de illa prolata sunt,iussit ut submonefacerem,quibus eius animi moderationẽ omnis fastus nesciam testatus es,quippe quæ super humanã mensuram semet non efferret,sed terræ uicina seruata mediocritate uolaret. His ille dictis,nunc sui oblitus super ipsum cœlũ mulierẽ extollit,Deabus illam assimilans. Postulat uero à te ne semet Alexandro incogitantiorem esse putes,qui architecto quopiã pollicente se Atho totũ transformaturum,& ad eius simulachrum adcõmodaturũ,ut totius mõtis uastissima moles regis effigiem obtineret,duas in manibus urbes habentẽ, tã prodigiosis pollicitationibus non accessit animo,opus architecti uiribus maius esse opinatus, hominis temerariam audaciam compescuit, non admodum credibiliter Colossorum magnitudinem effingendo assequentem. Iussit itaque ut suo loco Atho intactum relinqueret, neque montem ita magnum ad tam parui corpusculi similitudinem imminueret. Laudabat autem Alexandrum animi magnitudinis,dicens,illum sibi hoc facto maiorem statuã quàm Atho erexisse in hominũ animis,apud quos eius rei memoria nunquã esset intermoritura. Neq; enim

Aliud Stratonicis.

Quod cũ Deabus ipsam comparasset.

Ac ingenij repugnantia et periculo.

Ab impietate

A repugnantibus.

Amplificat exemplo.

paruí aut abiecti erat animí, honorem adeo amplumatq; inuſitatum contemnere, Quin ſe quoq; tuum figmentum laudare aiebat, neq; nō imaginum induſtriam admirari: cæterum, ſimilitudinem non agnoſcere. Quippe nequaquam dignam eſſe tantis ac talibus, & minimè harum eſſe affinem, ſed ne aliam quidem mulierem ullam ad eas poſſe aſpirare. Itaq; libẽter tuos admirandos honores ei habitos tibi remittit, teq; orat, ut natiuo ac proprio archetypo ſuam faciem adumbres, utq; humano more illam laudibus illuſtres, neq; pedis modum excedat calceus, ne os quoq; mihi, inquit, fortè illi occurrenti obduret. Illud quoq; ut tibi exponerem, mihi mandatis dedit. Audio, inquit, multis confirmantibus, num autem uerum ſit, uobis uiris explorate compertum, neq; uictoribus Olympicis maiores corpore ſtatuas erigi conceſſum eſſe, ſed curæ eſſe Hellanodicis, ut ne unus quidẽ ueritatem excedat temere, atq; exactiſſimè ſtatua expendatur ad athletę certamen & corpis quantitatem. Quocirca tibi uidendum eſt, inquit, ne unde mentiendi cauſſam ſumamus in menſura, ac deinde Hellanodicæ ueſtram ſubuertant imaginẽ. Hæc profecto ab ipſa dicta ſunt. Cæterum tu Luciane, eam cogitationẽ ſuſcipe, ut diligenter conſyderes, quo pacto libellum muratũ aliter exornes, eaq; auferas, ne impietate adductus in Deos flagicioſe pecces, ueluti ipſa omnium grauiſſimè iſta tulit, ac planè inter legendũ inhorreſcebat aĩo, ac deas ut ſibi eſſent ꝓpicię ſuppliciter precabatur. Et ſanè ignoſcendum eſt, ſi muliebre quiddam paſſa eſt. Atqui ſi ueritas non diffidenda eſt, ego mihi ipſe tale quiddam dixiſſe uiſus ſum. Quippe, initio audiens delictum non animaduerti, oculos in ſcripta defixos habens. Poſtea uero quàm illa mihi fecit indicium, incipio & ipſe ſentire de illis nõ diſſimília. Ac propemodum conſimile quiddam paſſus ſum, q; in ijs quę intuemur ſæpenumero nobis euenit. Contemplantes enim quippiam in propinquo ſub ipſis oculis conſtitutum, nequaq; accurate puidere poſſumus. At ſi iuſto interuallo diſiuncti illud intuemur, oĩa liquidius cõparent obtutui, & quæ bene & quæ ſecus ſe habuerint. Iã hanc hominem exiſtentem, Iunoni conferre ac Veneri, quid aliud eſt, q; pręfracte eleuare tantarum Dearum exiſtimationem. Siquidem in eiuſmodi comparationibus non tam quod modicum eſt collatione creſcit & maius fit, quàm quod maius eſt imminuitur, dum ad id quod uilius fuerat pertrahitur. Exempli gratia, Si duo pariter incederent, alter quidem corpore prægrandi, alter uero per ætatem admodum exiguo penè humi repens, tandem ſi æquandi eſſent, ne alter alterum longitudine excederet, illud nunquam breuiore quantũuis ſemet extendente fiet, etiãſi ſummis pedibus ipſe ſemet arrexerit. At ſi eadem ipſis longitudinis obtinenda eſt æqualitas, maior ille demittat caput neceſſe eſt, ac ſe humiliorem oſtendat oportet. Non ſecus in eiuſmodi accidit imaginibus, neq; enim perinde tantis incremẽtis hominis uirtus augetur Deo comparati, q; Dei magnitudo imminuitur, ad id quod uilius eſt inæqualiter deriuata. Atq; ſi quis terreſtriũ imperitus ad cœleſtia oratione temere raperetur, minorem ille ſuſpicandi cauſſam præſtaret hominibus, hoc à ſe impietatis impulſu factum eſſe. Sed enim tibi nulla fuit neceſſitas tot mulierũ ſpecioſiſſimarum pulchritudinibus extantibus, hanc tam audacter cum Venere atq; Iunone comparãdi. Itaq; uide Luciane, quo pacto hac tam graui inuidia te & illam exoneres. Neq; enim ualde hoc moribus tuis familiare eſt, qui ne alias quidẽ ad laudandum facilis ac propenſus eſſe conſueuiſti. At nunc neſcio, quo fato impulſus tam ſubito mores mutaris tuos, omnem laudum mediocritatem excedendo. Et qui hactenus laudum eras parciſſimus, nunc in eiſdem effundendis omniũ adpares intemperantiſſimus. Sed ne hoc quidem dedecori tibi fore putato, ſi orationem iam ęditam adhibita lima retractes. Quãdoquidem hoc Phidiam quoq; feciſſe perhibent, quo tempore apud Heleos Iouem iam abſoluerat. Stetiſſe. n. illũ poſt ianuam, ubi primum opus in lucem productum hoĩbus uiſendũ oſtendiſſet, ſubauſcultaſſeq; quid quiſq; ſpectantium laudaret aut reprehenderet. Cęterꝝ hic quidem naſum reprehendebat, quaſi plus æquo craſſiorem, alius uero faciem tanquam

Abexemplo alind.

Aſſeueratio accuſationis.

Ab effectu et impietate.

Epilogus qui à conſuetudine et ingenij natura et exemplo cohortatur.

quam oblongam, tertius aliud quiddam pictori uertebat uitio. Deinde, digressis spectatoribus, rursus Phidiam semet concludentem correxisse, atq; ad multorum opinionem & iudicium imaginẽ emendasse. Neq; enim mediocre aut contemnendum esse existimabat populi tam numerosi consilium, sed hoc sibi persuaserat necessario fore, ut multi semper plus quàm unus peruiderent, tametsi ipse semet Phidiam esse non ignorabat. Hæc tibi ab illa uenio adferens, quæ & ipse non possum nõ probare, ac tibi suadere ut facias, qui & singulari familiaritate & beneuolentia tibi coniunctus sim. LV. Hactenus quidẽ ignorauí Polystrate, te tantũ esse rhetorem. Itaq; orationem ita prolixã, accusationẽ ita uerbosam aduersus libellum meũ effudisti, ut nullã parandæ apologiæ spem mihi feceris reliquam. Verum enimuero in hoc forensis iudicij rationem & morem egressi estis, cũ primis uero tu, quòd lucubrationem meam indicta caussa cõdemnaueris, non assistente illi patrono. Facillimum autem ut opinor, illud est iuxta Parœmiam, solum currentẽ uincere. Itaque nihil mirandum est, si nos comprehẽsi simus, neq; aqua nobis effusa, neque respondendi facultate concessa. Quin potius illud omnium est absurdissimũ, si uos & accusatoris & iudicis officio iuxta functi estis. Vtrum ergo uis, ut rebus iam sic natis consulto decretis contentus quiescam, an potius iuxtà Imereum poëtam, Palinodiam quandam conscríbam? Aut dabitis mihi prouocandi copiam ad aliud iudicium? PO. Sanè per Iouem, dum modo habeas quod probabiliter & iuste ad obiecta respondere possis. Neq; aduersarijs præsidentibus, ut tu ais, sed amicis cognoscentibus caussam perorabis tuam. Ego uero unà tecum iudicium perpẽdere quoque paratus sum. LVC. At hoc me non mediocriter conturbat Polystrate, quòd illa non præsente caussa mihi dicenda sit. Etenim hoc longè fuerat præstabilius. Nunc uero mihi iusso uelim nolim necessarium est defensionem aggredi. At si pollicitus fueris te talem mihi fore apud illam internunciũ, qualẽ illius apud me egisti, audebo iactare aleam. PO. Enimuero illius rei gratia bonum habe animum Luciane, quòd menõ malum habiturus sis in defendendo responsorem aut interpretem, si quàm paucissimis dicere conatus fueris, quo facilius memoria complectar singula. LVC. Atqui admodum mihi opus fuerat oratione longissima, ad tam uehemẽtem & acerbam accusationem refellendam. In tuam tamen gratiam quantum potero defensionem decurtabo. Itaque illi hæc à me annuncianda curabis. PO. Nullo modo Luciane, sed tanquam illa præsente orationem habebis. Deinde ego te apud illam imitabor. LVC. Proinde quando ita tibi uidetur Polystrate, illa præsto est, eaq; prædixit uidelicet, quæcunq; tu ab illa mihi annunciasti. Nobis autem secunda oratio exordienda est. Et sanè nõ uerebor hoc tibi palàm facere quod mihi accidit. Nescio quam mihi trepidationem incusseris, ut planè meticuloso sim animo. Et quemadmodũ uides, iam totus sudo & horreo, ac tantũ non illã uidere uideor, ipsaq; res magnam mihi iniecit perturbationem. Attamen incipiã, neq; enim illa iam præsente mihi patet locus effugij. PO. Verum per Iouem magnam uultu præ se fert beneuolentiam. Viden' ut læta sit atq; alacris, & mansueta animo, quare sumpta audacia animo præsenti orationẽ aggredere. LV. Ego te fœminarũ præstantissima mirifice, ut ais, & præter modũ laudatã, nõ uideo quo tanto præconio tuas uirtutes extulerim, quanto te ipsa nobilitaris encomio, cũ deorũ cultũ ita in magnis ponere soleas. Hoc enim fermè omnibus quæ à me dicta sunt maius est atq; excellẽtius. Et precor, ut benignè mihi des ueniã, q̃ neq; hac ascripta imagine te honestarim, quæ obstante ignorantia nunq̃ mihi in mentẽ uenit. Neq; eñ alia ante hanc depinxissem citius, nõ ut hęc adiuncta aliquo modo reliquas excelleret, sed mihi multo minus dixisse uideor, q̃ rei dignitas exigebat. Igitur cõsydera, quãtũ à me solidę laudis testimoniũ prętermissum sit, quãta significatio adfaciendũ indicium uitę optimæ & mentis probatissimę neglecta. Nam quibuscunq; moris est deorũ immortaliũ numina nõ negligẽter colere, illi q̃q; in humanis actionibus optimi cẽsendi sunt. Itaq; si oĩs oratio retexta de integro mihi exornãda foret

Querela Luciani de actione iniquiore modo instituta, & de difficultate respõdendi, estq; hæc ceu paraschene quædam ad Apologũ qui sequitur.

Exordiũ ab attentione.

Extenuatio.

Carminis cõfutatio per inuersionem.

A pietate & modestia.

&

& imago emendanda, nihil esset quod præterea adimere auderem, illud uero ad-
sem additurus, tanquam totius corporis caput atq; fastigium. Magnas ergo me ti
bi gratias debere hoc nomine non diffitebor. Siquidem ego cum animi tui mode-
rationē laudassem, & quod nihil procacitatis aut insolētiæ, aut fastus, tanta tibi cō-
ciliasset rerū magnitudo, his tu in oratione mea reprehensis, uerā laudādi rationē
cōpleuisset, Quippe tales laudationes nō auidè arripere, sed hisce auditis rubore
afficit, easq; maiores esse testari, q; ut tuæ mediocritati cōueniant, moderati & po-
pularis animi est indiciū. At tu quando impensius hoc erga laudes affecta es ani-
mo, tanto te digniorem esse ostēdis, quæ immodicis laudibus certatim celebreris.
Amplificat à Chria. Ac penè tibi res iuxta Diogenis cecidit sententiam. Qui interrogante quopiam,
quo pacto quis gloriam potissimum cōsequi posset, si gloriam, inquit, contempse
rit. Dicerem, nimirum & ipse interrogāte me quopiam, qui nā laude digni essent,
maximè quotquot laudari grauatæ ferūt. At hæc aliena sunt & præsenti instituto
parum respondentia. Cæterum, de quo mihi respondēdi cura incumbit, illud est,
quòd Veneri Cnidiæ atq; ei quæ in hortis est, adhæc Iunoni & Mineruæ formam
tuam effingens comparauerim. Hæc inquam tibi omnem modum excedere, & ul-
tra pedem uisa sunt. Ad hæc iam mea delabetur oratio. Et sanè uetus uerbum est,
Alia eiusdem defensio à libertate & officio laudantium. poëtas atq; pictores esse liberos. Ego uero laudātes maiori libertate dignos esse cē-
seo, tametsi humi aut gressim incedāt, quemadmodum nos, nec ulla uersiculorum
inferantur magniloquentia. Est enim laus res quædam libera, cuius licentia nullis
mensuræ aut magnitudinis aut breuitatis legibus astricta est. Sed in hoc solo præ-
omnibus elaborat, ut admirandum ut omnium amore dignum declaret eū quem
laudauerit. At ego hac uia nō incedam, ne imprudens ductu imperitiæ hoc tibi fa
cere uidear. Illud autem puto tibi nō obscurum esse, eiusmodi nobis esse laudato
riarum orationū occasiones, quemadmodum oporteat laudantem uti ad demon-
strandum comparationibus, imaginibus atq; similitudinibus. Et fermè summa in
hoc sita est rectè aliqd adumbrandi & effingendi, quod ita optimè iudicari potest.
Non si quis quiddam cum similibus composuerit, neq; si cum eo quod uilius est il-
lud comparauerit, sed si id quod effertur, laudibus quàm poterit effusissimè ad ex
cellentioris archetypum extulerit. Exempli gratia, si quis canem laudaturus, eun
dem dixerit uulpe maiorem esse, aut fele, nunquid ille laudandi ratiōem tibi calle-
re uidebitur? non utiq; dixeris. Sed neq; quanquàm lupo illum æqualē esse dixe-
rit, admodum laudauit magnificè. Sed ibi tandem uera laus absoluitur? si canis
leoni similis esse perhibetur & magnitudine & membrorum robore. Veluti Ori-
onis canem laudans poëta Leonicidam illum esse affirmauit. Et hæc perfecta laus
canis est. Rursus sicut Milonem Crotonianten, aut Glaucū illum ex Caryſto, aut
Polydamantem laudare foret animus, ac tādem unumquemq; illorum muliere ru-
bustiorem fuisse perhiberet, nonne iure optimo ob laudis uecordē stultitiam de-
ridendus esset, quem si unius uiri fortitudinem excessisse dixisset, neq; tamen hoc
Comprobat exemplis. ad cumulatam laudē suffecisset. At quibus laudibus ille eminentis ingenij poëta
Glaucum extulit, neq; Pollucem robustissimum cum eo ex aduerso manus auſurū
conferere, neq; ferreum & animosum Alcumenæ filium uides cuiusmodi illū Dijs
cōparauit? Quin potius ipsis imaginibus illum quàm uerissimè expressit. Et neq;
Glaucus ipse indignāter tulit Deis inter athletas primarijs collatus celebrari, neq;
illi ulti sunt aut Glaucum aut poëtam, quasi impiè & contumelioſè in Deos circa
Remouet à se nomen assentatoris, exponens differentiam inter adulatorē & laudatorem. laudes agentē, sed utriq; in magna fuerūt gloria, & apud græcos honore & gratia
floruerunt, alter quidem ob præcipuū inusitati roboris specimen, nempe Glaucus
poëta uero eum propter alia, tum in primis propter doctissimi carminis æditionē.
Itaq; ne mirandum tibi ueniat, si & ego assimilare uolens, quod laudāti perneces-
sarium est, exemplo altiori usus sim, oratione illud subijciente. Postea uero q; & in
assentationis mentionem incidisti, confirmans te homines assentatione gratiam
eblandientes habere odio, laudo te, equidem nec aliter fieri cōueniebat. Sed enim

ego

ego tibi & laudãtis opus & adulatoris dementientem ſuperiectionem diſcernere & diffinire uolo. Itaq; aſſentator quæcunq; ſui compendij gratia laudat, nulla ueritatis ratione habita, ea omnia immodicis laudibus extollenda eſſe exiſtimat. Impudenter autem mentiendo plura addit de ſuo, adeo ut non uereatur Therſiten q̃q; formaturpiſſimum, ipſo Achille pulchriorem eſſe oſtendere. Ac Neſtorem inter omnes eos quotquot ad Ilium pugnaturi uenerant, natu eſſe minimum. Perſanctè quoq; deierarat Crœſi filium acutiori auditu eſſe præditum Melampode. Preterea Iphnea acutius cernere quàm Lyncea, dummodo ſpes aliqua cõſequendi lucri ob mendacium adpareat. Porrò autem laudator, nequaquam mentitur, aut addere ſolet aliquid, quòd in totum in laudato nõ cõpareat. Sed ea quibus natura præditus eſt bonis, tametſi non admodum magna ſint, extollit, ac maiora cumulatoraq; eſſe oſtendit, Nec dubitaret dicere, equum laudare uolens, natura leuem (ut ea ſcimus eſſe animantia) & curſu ualentem. Ille per intactæ ſegetis uel ſumma uolaret Gramina, nec teneras curſu læſiſſet ariſtas. Rurſus non formidaret dicere uelocipedum curſus equorũ. Præterea ſi domus elegans & ſumptuoſiſſimè exornata illi laudibus illuſtrãda foret, nihil hæſitabũdus diceret. Talis & intus erat magni Iouis aula ſuprema. Ad hunc uerſiculum aſſentator etiam ſubulci ſcrophipaſci ſordidiſſimo tugurio accõmodare auderet, ſi qua modo muneris à Sybota recipiendi ſpes reluceret. Veluti Cynethus ille Demetrij Poliorcetæ aſſentator, cum iã omnes aſſentandi rationes & uias ſua paraſitatione conſumptas cerneret, laudare ſolitus eſt Demetrium, quem frequens tuſſis moleſtiſſimè infeſtabat, quod dulciter atq; modulatè tuſſiendo ſonaret. Non ſolum autem hoc diſcrime uterq; ab altero internoſci poteſt, quòd ij qui ad aſſentationem eruditi ſunt, non uereantur ad gratiam laudatorum inuerecundè mentiri. Laudatores uero corporis animiq; dotes plus iuſto extollere, ſed & in hoc non mediocri interuallo interſe diſcrepãt, q; aſſentatores ubicunq; poterint, immodicis utũtur Hyperbolis. Porrò autem encomiaſtæ in hiſce utendis moderationem magiſtram ſequuntur, ac intra certos fines ſe cohibent. Hæc ſanè perpauca ex infinitis adduxi adulatoris & uerí laudatoris ſigna atq; diſcrimina, ne omnes quotquot aliorũ concinnandis ſtudent præconijs innocenter in ſuſpitionem à te rapiantur, ſed diligẽter diſcernas, atq; utrunq; prio pede ac modulo metiaris. Age itaq; ſi uidetur, & ea quæ à me dicta ſunt ad utriuſq; canonẽ expende, ut cognoſcas num rectius huic an illi ſim conferendus. Si quidem ego ſi inamabilis atq; odioſæ formæ caſcam quandam Cnidio ſimulachro comparaſſem, merito præſtigiatoris uituperationem apud te incurrerem, ipſoq; Cynætho adulantior eſſe iuſtiſſimè exiſtimarer. Sin uero, eam quam omnes eiuſmodi eſſe non ignoramus, nõ erit mihi uehemẽter uitio uertenda iſta audacia. At dices fortaſſe, aut potius iam dixiſti, quod ad pulchritudinem laudandam attinet. tibi conceſſum ſit. Sed enim conueniebat laudem nulli inuidiæ obnoxiam facere, neq; deabus immortalibus hominem me exiſtentem comparare. Ego uero, eò enim adducor, ut uerum reticere non poſſim, te ó præſtans animi mulier, nequaquam Deabus comparui, ſed eximiorum artificum monumentis atq; operibus ex lapide aut ære aut ebore confectis. Iam ea quæ hominũ elaborantur induſtria, hominibus aſſimilare, impium eſſe non arbitror. Niſi forte tu Mineruã eſſe ſuſpicata ſis, ſimulachrum illud, cuius autor atq; opifex extitit Phidias, aut hoc cœleſtem Venerem, quod in Cnido non ita pridem penicillo & coloribus adumbratũ fabricauit Praxiteles. At uide, ne abſurdum ſit, talem de deabus opinionẽ animo concipere, quorum ueras imagines nulla, ut ego arbitror, humana induſtria aut imitatio poteſt aſſequi. Quòd ſi etiam maximè illis te aſſimilaſſem, non meũ hoc erat inuentum. Neq; ego primus hanc laudandi uiam inueni aut aperui, ſed Poẽtæ ſanè multi & eximij, cum primis uero Homerus conciuis tuus, quem etiam nunc ab inferis excitabo, ut ſuo me tueatur patrocinio: neque periculum eſt, ne & ipſe unà mecum capiatur. Itaq; ipſum interrogabo, aut ponãm te illius loco, ete-

Amplificat exemplo.

Adaptatio.

Capitis defenſio per inficiationem.

Reijcit crimẽ impietatis in accuſantem.

Ab exemplis aliorum.

etenim crebra lectione monimẽta ab illo multis uigilijs elaborata, percurris, quod præclare facis, qd tibi illud uidetur, ubi de captiua Priseide sic loquitur, quòd aureæ Veneri similis Patroclum occisum defleuerit. Deinde paulo post, quasi partũ esset illam Veneri formositatis elegantia parem esse, addit, ita inquiens, Sic itaq; est mulier lachrymans effata Deabus consimilis. Hæc ergo quoties dixerit, non propterea illum odio prosequeris, ac librum è manibus proijcis, aut potius illi eã inlaudando libertatem permittis? Atqui, etsi tu illi eandem non permiseris, tamẽ tanta seculorum series atq; uetustas illi concessit, Neq; unquam inuentus est, qui hoc in eo malicioſè reprehenderit, neq; illi qui eius imaginem flagellare ausus est, neq; qui uersiculos nothos atq; suppositicios censoria uirgula aut obeliscis notare aggressus est. Iam, si illi permissum est mulierem barbaram insuper & plorantem aureæ Veneri comparare, ego ut pulchritudinem taceam, propterea quòd nõ sufferis coram laudari, non comparem Dearum imaginibus mulierem lætam & hilarem, & cum plurimum ridentem suauissimè? Quod homines cum Dijs commune habent. In Agamemnone uero laudando, uide quantum Deorum existimationi parserit, & quàm undiq; ad concinnitatem imagines sumptas à Dijs exprompserit, quem & oculis & capite Ioui similem esse perhibet. Porrò Marti cinctura, pectora autem Neptuno, diuidens hominem penè membratim ad tantorum Deorũ imagines collatum. Et rursus hunc homicidæ Marti similem esse ait, ac alium alio Deo conferens. Deiformem Phryga illum Priami filium quoties esse ostendit. Sæpenumero Deo similem Pelidam pronunciat. At rursus ad muliebria exẽplare grediar, haud dubiè enim illum alicubi dicentem audisti. Hæc pulchræ est similis Veneri simul atq; Dianæ. Non solum autem ipsos homines Dijs componit, uerũ Euphorbi quoq; comam assimilauit Gratijs, & hanc sanguine madentem & puluere deturpatam. In summa, earum rerum tanta est apud Homerum copia, ut nulla sit pars poëseos, quæ non diuinis cõparationibus exornata sit. Itaq; aut hæc ueluti perperam scripta expugantur, aut mihi similia audendi libertas non interludatur. Tanta uero est in similitudinibus & cõparationibus adducendis licentia, ut Homerus etiam Deas ipsas non dubitarit laudare ab inferioribus. Nam Iunonis oculos bouinis comparauit, Alius autẽ quispiam Veneris palpebras cõposuit uiolis. Nam auroram rhododactylum quis ignorat, uel ex ijs qui minimum operæ in euoluendo Homero ponunt. Atqui quod ad formam attinet, planè temperanter, & moderatè mihi factum uidetur, si quis Deo similis esse prohibetur. Verum, quo numero illi comprehendendi sunt, qui deorum cõpellationes imitati sunt, ac Dionysij, & Hephæstiones, & Neptuni, & Mercuriales nominati sunt. Fuit quædam Latonæ Euagoræ Cypriorum regis uxor, nec tamen Dea indignata est, quamuis illam in lapidem, quem admodum Nioben potuisset conuertere, Vt silentio prętream Aegyptios, qui tametsi ex omnibus gentibus Deos habeant infelicissimos, diuinis tamen nominibus ad facietatem usq; utuntur. Penè itaque plurima pars è cœlo illis pertracta est. Quare nihil est quod ob laudem hanc ulla animi consternatione perturbata sies, ultionem aut supplicij à superis metuens. Nam si quid in eo libello aduersus Deos peccatum est, tu extra noxiã es, nisi putes & in auditione culpam quandam esse. De me uero deorum ultio sumptura est supplicij, posteaquam ante me Homerum & alias poëtas irati superi ulti fuerunt. At nondũ philosophorum omnium principem punierunt, qui hominem Dei simulachrum esse testatus est. Multa adhuc ad te dicenda super sunt, attamen huius Polystrati gratia dicendi finem faciã, ut dicta nostra facilius memoria repetita tibi referre possit. PO. Haud scio Luciane, num hoc mihi amplius promptum factu sit, tã enim uerbosè ista proloquutus es, ac ultra effusæ aquæ spacium. Attamen quoquo modo meminisse conabor, Et quemadmodũ uides, iam ista ad illam deferre studeo obstrictis auribus, ne qua pars elapsa orationis seriem mihi confundet, ac ego deinde à spectatoribus explosus ronchis & sibilis illudar. LVC. Istud sanè tibi curæ erit Polystrate, ut quã opti-

Iliad. π.

Iliad. β.

A maiori alia

Epilogus quo metũ periculi tollit.

Ab exemplo.

optimè reſpondeas. Cæterum, ego quoniam ſemel tibi fabulam deſaltandam tradidi, in præſens quidem excedam è medio. Proclamatis aũt iudicum calculis, iterum præſto ero, uiſurus quem nam finem hoc certamen habiturum ſit.

TOXARIS SIVE AMICICIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, amicitiæ dignitatem, atq; effectum commendare uoluiſſe, dum Toxarim et Mneſippum introducit, alterum Scytharum, alterum Græcorum, in amicitijs colendis fidem, prædicantem, utrumq; autem pro patria ſua, contendentem, connumeratis aliquot ſuæ ætatis hominũ, exemplis, qui mutua inter ſe amicicia deuincti, extrema etiam pericula interim alij pro alijs obiere. Occaſio contentionis à ſolemni ſacrificio & cultu Pyladis & Oreſtis, quibus illos Scythæ uenerantur, ſumpta eſt, altero uidelicet mirante, & cauſſam ſciſcitante, ob quam homines externos, & etiam hoſtes ſuos, diuinis honoribus Scythæ proſequerentur, altero autem, fidem & amicitiam illorum exponente, ob quam tantos honores proſequuti eſſent. Neq; enim quicquam ſanctius, aut religioſius à Scythis obſeruari, & cuſtodiri, quàm amicitiam, eáq; magis illos iactare ſeſe, quàm ullis alijs operibus ac rebus. Interim tamen & illa memorabilia ſunt, quæ de ritu iungendi fœderis & amicitiæ, cuius etiam Herodotus meminit in Melpomene, & de conſuetudine contrahendi auxilia atq; exercitus obiter addit.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS *Græcus*, TOXARIS *Scytha*.

MNESIPPVS.

Exordium dialogi ab occaſione et diſputatione, de ſacrificijs Oreſtis & Pyladis.

QVid ais Toxaris? Sacrificatis Oreſti ac Pyladi uos Scythę, deosq; eſſe illos creditis? TOX. Sacrificamus Mneſippe, ſacrificamus inquã: haud tamen deos eſſe arbitrati, ſed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiã bonis uiris poſteaquam uita defuncti ſint, perinde ut dijs ſacra facere? TOXA. Non iſtuc modo, uerũ eoſdem feſtis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE. Quid captantes aut ſperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiã illorũ concilietis, ob id rem diuinã illis facitis, quũ iam ſint mortui. TOX. Nihil officiat fortaſſis, ſi & eos qui mortui ſunt, propitios haberemus. quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis exiſtimamus nos rem uehementer cõducibilem & his, qui in uita ſunt, eſſe facturos, ſi præſtantium uirorum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti ſunt. Siquidẽ hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorũ ſimiles euadere cupiãt. MNE. Iſta quidem rectè iudicatis: at Pyladem atq; Oreſtem quo nomine potiſſimũ ſuſpexiſtis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo quum hoſpites uobis eſſent: uel, quod grauius, hoſtes? Quippe poſteaquã naufragio eiecti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, eſſent comprehenſi, abducti q;, ut Dianę immolarentur: adorti carcerarios, neq; nõ oppreſſis excubijs, & regem trucidarunt, & aſſumpta ſacerdote, quin ipſa quoque Diana ſublata, nauigio ſeſe proripuerunt, irriſa publica Scytharum lege. Quòd ſi obiſtiuſmodi facta honorẽ habetis uiris: facile aſſecuti fueritis, ut multos illorum ſimiles reddatis. Iamq; ipſi ab hoc die uſq; ad priſca illa reſpicite: nũ uobis expedierit multos in Scythiam Oreſtes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem iſto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reliqui ſunt, ad eundem modum è regione ueſtra in exilium ablegatis: poſtea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiectũ uenerant, diuinitate donabitis: & qui ſacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs ſacrificabitis. Quod ſi nequaquam horum gratia Oreſtem ac Pyladem colitis, ſed aliud quidpiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non eſſe deos iudicaueritis, nunc è regione, ſacra illis facientes, deos eſſe decreuiſtis. Et qui tum parum ab-

erant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideantur: ista, & quàm his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ cõmemorasti: uidelicet, duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usque temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti, neq; fabulas, quę de illo feruntur, neq; appellationem ueriti, quòd inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quòd feræ undiq; gentes accolerent: deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atq; diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniores istis ostendero negociatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Meotidem usq;, aut Bosporum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idque etiamsi complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperies. TOX. Audi nunc ó uir admirande, considera que quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusq; omnis honos. Porrò quòd hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neq; inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quòd autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis uisi sunt amici inter sese longè optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasique legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulque promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitiæ laude primas tenerent, colerentur. Itaque quæcunq; alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in colũna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaque liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisque sui nomen citius obliuiscereturquàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia ac dea. Porrò Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac cõscendere conãtes. Deinde re frustra tentata, alij quidem ex eis fauci, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maximè liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumq; de hostibus in semet ruentibus securũ, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius cor

Causſa ſacrorũ & cultus Amicicia.

Hiſtoria Oreſtis & Pyladis.

pore

pore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus cũmunionem, fidem, humanitatem, ueritatẽ, denicq; constantiam alterius in alterũ amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorũ mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lętarum: quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aut fugiunt solos in periculis deserẽtes. Enimuero, & illud noueris, nihil amicicia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scytha magis glorietur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neq; probrum apud nos maius ullum, quàm amicitiæ desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quòd præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicicia præcellentes, id quod nos omnium maximè admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quòd quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dij amicitiæ præsides. MNES. Hui Toxaris pfecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerũt, uerum uidentur & ad orandum persuadẽdumq; omniũ aptissimi: unde mihi quũ dudum secus uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladẽ in deorum numerũ retuleritis. Verum illud me fugerat uir optimè, quòd pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnãq; uirorũ, alteriq; pro altero susceptа uulnera. Tametsi nõ putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondã apud Scythas, magis autem quòd barbari essent, atq; agrestes, simultate quidem, ira, rabieq; perpetuo committi: amicitiam uerò, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: id que conijciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos uita defunctos deuorant. TOX. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisq; pij simus, in præsentiarum haud quaquam contenderim. Quòd autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitiæ ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quę perspexi, dixero, multum iam temporis apud nos uersatus: uos enim mihi uidemini prę clarius cæteris de amicicia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solũ pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, & quantũ sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficiẽtes à sermonibus, nescio quomodo. è medio negocio aufugitis. Cæterum quum Tragœdi in scœnam progressi, istiusmodi amicicias uobis repręsentant, plericq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignũ laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando fortè accidat, ut egeat amicus, ibi protinus nõ secus atque insomnia, procul auolantes euanescũt uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; similes relinquũt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto rictu, atq; immane hiantes ne minimũ quidem loquuntur. At nos è diuerso, quo sumus in dicendo de amicicia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentiarũ agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirũ superaueritis cõpluribus ac grauibus adductis testibus, nẽpe poẽtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq;, neq; non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorũ memoria fuerunt, atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidẽ Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, meliora q; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidẽ non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto pœna) quam in amicicia quopiam inferior iudicari, præser-

Collatio Græcorũ & Scytharum quod ad amicitiæ fidem attinet, estq; hæc occasio sequentis amicorum recensus.

tim Græco, ipse Scytha quum sim. MNES. Quanquam est haud mediocris negocij cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine cõgredi, tum admodum instructo missilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamẽ usq; adeo ignauiter tam citò uniuersam deserens Græciam, tibi cesserо. Etenim uehementer absurdũ fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuisse declarant tum fabulæ, tum uetustæ uestrę picturæ, quas paulo ante scitè admodum repręsentabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nã istuc si fiat, non dextram, quemadmodũ apud uos solet, sed linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur. TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerum si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam si numero paria sint, oportuniora magisq; lætalia mihi facient uulnera: Ac penè memet adictus accommodabo: MNES. Probè loqueris: Statuamus igitur quot erunt satis. TOX. Mihi quidem satis fore uidetur, si uterq; quinq; narret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirũ non nisi uera dicturum, aliequi fingere eiusmodi, nõ admodum fuerit difficile, palàm autem refelli non queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidem. TOX. Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. MNES. At quis tibi è dijs nostratibus, num satisfaciat Iupiter Philius? TOX. Et maximè. Ego quoque tibi nostratem iurabo, meaptem lingua. MNES. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæ cunq; dicturus sum apud te, ea nimirũ uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quo ad fieri potuit, diligentissimè perceperim, narraturum, nihil ex meipso commiscentem, alleuantemq;. Ac primo quidem loco. Agathocles Diniæ q; amicicia fuerit refe-

Iusiurandum

I. par. Agathocles & Dinias.

ram, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic qui Samius fuit, nõ ita pridem uixit, uir in amicicia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: cæterũ reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præstantior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cũ Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicicia à puero intercesserat. Porrò Dinias suprà modum ditatus est. & quemadmodum solẽt ij, qui nuper opes nacti sunt, complures & alios secum habebat, latis quidem ideireo illes, & ad emporãdum, & ad uoluptariam consuetudinẽ, ab amicicia uero longè alienissimus. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuebatq; & compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiorem habebat, quàm cæteros adulatores. Tandẽ etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans, molestusq; uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperetq; ut seruaret, quæ multo labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ebhæc nead comessationes quidẽ illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est, quod adamaretur à Chariclea Demonactis uxore, uiri illustris. atq; inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulę à muliere ad illũ uentitabãt, & serta semimarcida, & mala quędã admorsa, deniq; quicquid ad hæc lenę machinãtur in adolescentes, quo paulatim illis amorẽ artibus quibus cã inserant, primũq; hac incendant opinione, quòd sese credant amari. Nam plurimũ illicit & hoc, præsertim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudẽtes in casses inciderint. Erat aũt Chariclæa urbana quidem & elegãs muliercula, at supra modũ meretricia, semperq; illius, quicũq; fortè adijsset, etiã si quis admodũ leuiter concupiuisset: quin si uel aspexisses duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quãdo recusaret Chariclæa: admirabilis aũt alioq; artifex, quauisq; meretrice doctior alliciere amatorem, & ambiguus quũ adhuc esset, totũ subigere: at quũ iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox fastidio: deinde iniecta suspicione, quasi ad aliũ sese deflexura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & absoluta, artibusq; omnigenis in amantes instructa

cta. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accerſiuerant in adoleſcentulum, multaq; adſimulabant, quo eum in amorem Chariclææ impellerent. Illa porrò quæ complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atq; inexpugnabile malum: ubi nacta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium imperitũ adoleſcentulum, haud quaquam amittebat ex unguibus: ſed undiq; oppugnans tentansq;. ubi iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat, capta perijt, tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit cauſſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ renunciaret ut fleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera præ amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille perſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atq; Epheſiorum uxoribus præter cæteros adamabilis. At tãdem in congreſſum adductus eſt multis precibus exoratus, Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur à muliere formoſa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco flere, & inter loquendum miſerabiliter ſuſpirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere, ſic ut maximè placitura eſſet: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam uſa eſt. At ubi ſenſit excruciari, iamq; amore illaqueatum, ac ſubiugum eſſe factum: aliud adhæc excogitat, quo miſerum ſubuertat: grauidam ſe ex eo ſimulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum ſtultum amantem) Neq; poſtea commeabat ad illum, affirmans à uiro obſeruari ſeſe, qui iam amorem perſenſiſſet. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neq; durare quibat, quum illam non aſpiceret: ſed lachrymabatur, adulatoresq; ad ſeſe accerſebat, ac Chariclææ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido eñ lapide fecerat) eiulabat. Demum in ſolum abijciens ſeſe iactabatur: planeq; res extremæ dementiæ ſpeciem obtinebat. Siquidem munera reddita ſunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: ſed ſolidæ domus, agri, famulæ, ueſtes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lyſionis domus antea inter Iones nobiliſſima, exhauſta eſt, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus eſſet, eo relicto, alium quempiam adoleſcentulum Cretenſem, benè nummatum uenata eſt, atq; ad illum deſciuit. Iam uidelicet illum adamabat: atq; is quidem credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab aſſentatoribus (nam iſti quoq; ad Cretenſem amatorem iam deſciuerant) abit ad Agathoclem, iam pridem non inſcium, quàm illi res miſerè haberent, Ac pudeſcens quidem initio, tamen expoſuit omnia: amorem, egeſtatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretenſem: in ſumma, non uicturum ſeſe, niſi cum Chariclæa conſuetudinem haberet. Ille uero intempeſtiuum eſſe ratus id temporis exprobare Diniæ, qua propter ex amicis unum ſeſe non admiſiſſet, ſed tum quidem aſſentatores ſuos ſibi anteposuiſſet: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit, talenta tria. Quæ ſimulatq; recepiſſet Dinias, haud clam erat Chariclææ: rurſus ſubito formoſus factus: rurſus ancilla & literulç, et expoſtulatio, q; iam diu ſeſe non adiſſet, concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniæ adhuc eſſe quod daret. Cum aũt pollicitus eſſet ſeſe uenturum ad illam, ueniſſetq; primo ferè ſomno, eſſetq; intus Demonax Chariclææ maritus: ſiue q; alioqui preſenſerat: ſiue de compoſito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex inſidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehẽdi, ignem ac flagra minitans: neq; non gladium tanq; in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis eſſet: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipſum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & uecte ſæpius, & poſtea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti ſtabant, rei nouitate attoniti: Deinde comprehendere conati, quũ in hos quoq; ferro inſiliret, ipſi quidem aufugerunt, Dinias autem clàm ſeſe ſubduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram uſq; apud Agathoclem diuerſabatur: pa

xiterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprehensumq; Diniam, nec hunc insiciantem homicidium, adducunt ad præfectum, qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neq; usquam defuit officio. Porrò ubi iam in exilium profectus est Dinias, ne tum quidem desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unà cum alijs urinabat, quodq; hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissimè inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinq; præterierint, q; Agathocles in Gyaro mortem obijt. TOX. At utinã iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathoclem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus Nauclerus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadũ occasum, collecticios quosdam homines uehentem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cum hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æquales fuisse: uerum Euthydicũ ualentem, robustumq;, Damonem contra, suppallidum atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usq; feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmisso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immanes quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatione nausearet, uomuisse in mare propendẽtem. Deinde, ut conijcio, naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat inclinata, simulq; propellẽte fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neq; nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaq; succlamasse quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porrò Euthydicum simulatq; audisset (nã forte fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, arreptoque Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterãt, luna scilicet relucente) una iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse, quòd uento prẽualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem fortè ex eis nancisci rentur, postremo scansoria quoq; tabulata, quę quidẽ erãt neutiquàm exigua. Cogita iã per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisquam ædere queat in hominem amicũ, qui noctu decidisset in mare, usque adeo sæuiens, quàm communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; efferuescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico: hunc aũt incõtanter insilientẽ, simulq; nantem, prorsusq; solicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quòd haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthydicũ, retulerim. TOX. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam

II. par. Euthydicus & Damon Chalcidenſis.

ex

ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primũ quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atq; ita herentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis cõmode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulẽtis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quẽ amicicia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atq; in senecta fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autẽ illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoq; partem inquit, alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amiciciam, quæ illi cum his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certe aderat qui non cum risu discederet, quòd eiusmodi hereditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atq; ita aiebant: Siquidem persoluent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erãt legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscentes ratacq; facientes ea, quæ erant testamẽto mandata. Itaq; Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obijt. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius susceptо onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinq; talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias amborum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, num nam leue amiciciæ argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hæreditate, neq; deserto amici sui testamento? an hunc quoq; in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus è quinq;? TOXA. Et iste quidem egregius, quanquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quòd & ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo, Zenothemim Charmolẽi, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agendi, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor in Rheda iter facienti, quum alioquí deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quũ demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is quimihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim compertè omnia, nam ipse quoq; Massiliensis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse ijsdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capessendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquam qui sententiã iniquam pronunciasset. Ad hunc autem modũ, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corruptè iudicet. Grauiter itaq; ferebat Menecrates: primũ, quòd esset condemnatus: deinde, quòd è diuite pauper: postremo, quòd ex nobili repente factus esset infamis ac reiectitius. At præter cætera eum ipsa discrutiabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia,

III. *Eudamidas, Arethæus Corinthij, & Charixenus Sicyonius*

IIII. *Zenothemis Massilien sis, & Menecrates.*

quàm ante condemnationem poſſederat, dignatus fuiſſet quiſquam ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur idq; circa lunam creſcentem. Hęc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neq; em̃ ipſe egebis neceſſarijs, & filia tua dignum aliquem ſuo genere ſponſum inuenerit. Atq; hęc eloquutus, ſtatim apprehenſa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus eſt cum illo, ac cœna parari iuſſa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è neceſſarijs cuipiam perſuaſiſſet, ut puellam in matrimonium acciperet. Poſteaq; autem conuiuium peregerant, libaſſentq; Dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero ſymbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus ſum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; & uiginti. Illi uero reſpondente, abſit ne feceris, ô Zenothemis, neue ipſe uſq; adeo inſaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formoſus, conſpiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc inquam, illo loquente, hic ſponſam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo poſt prodijt, ea deuirginata, atq; ex eo tempore cum illa uiuit, ſupra modum diligens: & quemadmodum uides, circunferens eam. Et nõ ſolum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians de eo, ſic oſtentat, propterea quòd negligit corporis formã ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum ſexcentum uirum ſententia deteriorem eſſe factum, quantum ad neceſſitudinem. Quanquàm pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formoſiſſimus ex illa deformiſſima ſuſceptus eſt. Neq; diu eſt, quòd tollens hũc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miſeratiõis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaq; curia commota ſuper illo, remiſit mulctam Menecrati, atq; ille iam rei, famæq; reſtitutus eſt, eiuſmodi patrono uſus apud iudices. Hæc affirmabat Maſſilienſis Zenothemim amici gratia feciſſe, haud mediocria, ſicuti uides, neq; qualia paſſim Scythæ facitant, qui concubinas formoſiſſimas ſumma cura deligere dicuntur. Reſtat nobis quintus. Neq; uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Sunienſi præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecenſi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicicia, atq; ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipſe quidem Cynicam diſciplinam ſequutus, ſub Rhodio illo ſophiſta, Antiphilus uero medendi ſcientiam exercuerat. At hoc temporis fortè præfectus fuerat in Aegyptum, ad ſpectaculum Pyramidum Memnoniſq;. Nam audiuerat illas, quum eſſent ſublimes, umbram non iacere. Memnonem autem uocem ędere, exoriente ſole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius; uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: ſextum iam menſem aduerſo Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, q; is itinere atq; æſtu defeſſus eſſet. Huic autem interea calamitas incidit, quæ ſingularem quempiam amicum poſtularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, inita ſocietate cum ſacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: ſublatoq; Deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neq; non cynocephalis argenteis, atq; id genus alijs: omnia apud Syrum depoſuerat. Deinde forte comprehenſi, (capti enim fuerant, diuendentes neſcio quid) rem omnem protinus confeſſi ſunt, diſtricti in rota: deportatiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto ſublatas depromebãt, ſub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaq; illico uinctus, una q; herus huius Antiphilus: atq; is quidem interea dum præceptorem audit, auulſus. Nec opitulabatur quiſpiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auerſabantur hominem tanquam qui templum Anubis ſacrilegio compilaſſet: ſeſeq; impiari credebant, ſi cum illo bibiſſent, aut ediſſent. Porrò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuaſantes, fuga diſceſſerunt. In uinculis igitur erat miſer Antiphilus multũ iam temporis; habitus interim omnium

V. par. Demetrius Sunienſis & Antiphilus Alopecenſis.

quantum

quantum in carcere erat, ſonciũ ſceleſtiſſimus. Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo ſuperſtitioſus, ratus ſeſe gratum facere deo, atq; illius ulciſci uices, grauis Antiphilo imminebat. Quod ſi quãdo defenderet, affirmans ſe nihil eiuſmodi patraſſet, impudẽs habebatur: atq; hoc nomine multo etiã magis erat inuiſus. Sub ęgrotabat itaq; iam, maleq; habebat, nec mirum: quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura ſineretur protendere, ligno incluſa: nam per diẽ cataſta ſtringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebaẽ totus in uinculis eſſe. Ad hæc inſuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq; anguſtum prementibus, adeo ut uix reſpirarent: tum ferri ſtridor, ac ſomnus exiguus: hæc omnia moleſta erant, atq; intoleranda: nimirũ homini eiuſmodi rerum inſueto, minimeq; ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere poſſet, reuerſus eſt tandem & Demetrius, nihil dum ſciens eorum quæ acciderãt. Vt aũt cognouerat quo in loco res eſſet, ſtatimq; curriculo ad carcerem ueniſſet: tum quidem admiſſus non eſt, propterea q; ueſpera iam eſſet: & carceris cuſtos iam dudũ occluſis foribus dormiebat, miniſtris excubias agere iuſſis. At mane quum eſſet ingreſſus, multis uidelicet precibus admiſſus accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine ſic immutatum, ut cognoſci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque cõtemplabatur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt inſtragibus. Quòd ni nomen fuiſſet eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuiſſet agnoſci quiſnam eſſet, uſqueadeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam reſpondiſſet, atq; adeunte illo comã diduxiſſet, eam à uultu abigens ſordidam atq; impexam, oſtẽdit ſeſe quis eſſet, Hic ambo collapſi ſunt, oculis oborta caligine, in tã inopinato ſpectaculo. Verũ aliquanto poſt poſteaquàm & ipſe ſibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de ſingulis eſſet illum diligenter percontatus, bono animo eſſe iubet. Tum diſſecto pallio, dimidiato quidem induitur ipſe, reliquum aũt illi donat, detractis illi putribus atq; detritis, quibus erat opertus panniculis, atq; ex eo die modis omnibus illi aderat, curam eius agens, inſeruiensq;. Locans enim ſeſe ijs, qui uerſabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium uſq; diem, oneribus geſtandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuerſus, mercedis partem carcerario in manũ dabat, quo illi manſuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curã affatim ſuppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum conſolaretur: ubi uero nox occupaſſet, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, ſubſtratiſq; frondibus, acquieſcebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atq; ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & cuſtodiæ exactiſſimè obſeruatæ, neq; deinde quiſquam admiſſus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quũ alia uia non pateret, qua liceret amico adeſſe: adito præfecti collega, ſeipſum defert, tanquam in irruptiõe templi Anubis communem operam addidiſſet. Id ſimulatq; confeſſus eſt, abductus eſt illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilũ. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proximè Antiphilo, atq; eadẽ in trabe uinciretur. Hic igitur uel maximè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum ſua ipſius incõmoda negligeret, cum & ipſe interim ægrotaret: illud autẽ curæ haberet, quo pacto fieri poſſet, ut ille & quàm plurimũ dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis inter ipſos malis: donec aliquanto poſt, tale quiddam accidit, quòd finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quiſpiam haud ſcio unde nactus limam: adiunctis coniuratis captiuorum pleriſq;, catenã inſecuit, qua ſeriatim erãt aſtricti, cyphonibus in hanc inſertis, ſoluitq; omnes. Qui quidẽ facile trucidatis, qppe paucis cuſtodibus, cõglobati proſiliere, atq; hi quidẽ illico q; quiſq; poterat, diſſipati: poſtea plerique ſunt cõprehẽſi. Porrò Demetrius et

An-

Antiphilus in sibi remanserit: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Vt autem diluxisset: Aegypti praeses, cognitio quod acciderat, emisit quidē qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erāt cum Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quòd soli non aufugissent. At illis haud quaquam sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat aūt Demetrius, sibiq; non mediocribus in rebus iniuriā fieri prætendebat, si pro malefícis habiti, uiderentur uel cōmiseratione, uel obid laudis, quòd non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos, collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoq; admiratus, liberos esse iussit, consolatus super pœna quam tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere prosecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus: bis tanto Demetriū. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autem sua quoque uiginti milia relinquens amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tātum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quòd tum ab eo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia, quo ad is perseueraret esse, qui erat, uidelicet qui possit paucis esse cōtentus: neq; illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Graeci. Quod ni initio notasses nos, tanq; qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relaturus eram tibi cōplures oratiōes, atq; eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quū interim pro se ipso nihil respōderet: Pro Antiphilo uero lachrymas funderet, atq; etiam supplex esset: totāq; causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cęsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi primū memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquū est, iā decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas, sed longè præstātiores, tibi ipsi curæ fuerit, si quid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuū præstare uirum. Etenim res quædam uehementer ridícula tibi contigerit, si cū Orestem ac Pyladem admodum sophisticè laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. TOX. Rectè tu quidem Maesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil solicitus sis, ne tibi lingua execetur, uicto in narratiōibus. Sed iam exordiar nihil quidē quemadmodum tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharum mos) præsertim quum res ipsæ longè magis loquantur, quàm uerba. Nihil aūt eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in cōmemorādo laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filię nubenti pecuniolā donauerit, duo talenta: ac per Iouem, si quis spōte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendū. Admodū enim leuia ista: neq; quicquam inest in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Cęterū ego tibi referam multas cædes, bellaq; & mortes, amicorū causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum Scythicis conferantur. Neq; tamē istuc sine causa facitis, sed meritò parua ista miramini: propterea quòd non sunt uobis admodū graues occasiones declarandæ amicitiæ, quippe in alta pace uiuētibus. Quemadmodū nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadētibus, aut ubi fortè cōcurrimus, pro pascuis prædaq; pugnamus. Hic potissimū opus est bonis amicis, eoq; quàm firmissimè cōstituimus amicicias, sola hęc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi cōmemorare quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodū uos, neq; si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuū quempiam uirum conspexerimus: quiq; præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incūbimus, & quod uos in ambiendis cōiugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicicia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicicias cæteris repulsis, delectus est quispiam, protinus fœdus initur, aciusiurandū, quid sit

Hactenus Græcorū amicicias recē fuit iam ad Scythicas transi. Orditurq; ab attentione & leuatione græcorum.

Mitigatio.

Quomodo amicos eligant Scythæ.

sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppetiturũ, si sit opus alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicẽ destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, non est quicquam quòd deinde nos queat dirimere. Admittuntur autẽ ad huiusmodi fœdera, ad summũ tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores, arbitramurq; iam non per inde firmam illius amiciciam fore, posteaquã est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauromatis, quũ esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidẽ istuc initio sum pollicitus. Nõ enim per Ventum & Acinacẽ, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desyderabam: proinde rectè facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An non tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeò ne te fugit, quòd nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: Videlicet per Ventũ, tanquam qui uitæ sit causſa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea causſa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq; his cõsimilia. Quandoquidem uarius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOX. Vide quam contentioſe nunc quamq; litigioſè istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquente te, silentiũ agebam. MNES. Age, non sum istuc post hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge cõfidenter quod restat dicere: perinde quasi necadsim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOX.

Quorum tuo cõfirmantur.

Iusiurandum Scytharum.

Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amiciciam inierãt ac mutuũ sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionẽ nostram Sauromatæ, cũ equitum decem milibus: peditum aũt ter tantũ aduenisse ferebatur. Ii nimirum quũ in nos irruissent imparatos, neq; expectãtes illorum insultũ, omnes quidem cedere cogunt, complures aũt repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruũ erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanoꝛ, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Tanaidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiua abducebãt, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atq; ijs plerisq; cũ uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicũ, miserè uinctus, simulq; calicis & sanguinis cõmonefecit. Quod simul atq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irrueruntin illum, iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea non interimũt, sed recipiunt, tanquã dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducẽ adductus, reposcebat amicum: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurꝰ sese, nisi maximũ pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quòd si quid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, meipsum huius in locũ recipe, & abutere ad quodcunq; tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quũ temet dediderís. Quin tu parte eorũ quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic ptinus exhibuit eruẽdos. Deinde ubi essent exacti, iamq; preciũ persolutũ esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitẽs: illi unaq; tranantes, incolumes ad nos redierũt. Id factũ, animũ reddebat Scythis omnibus, neq; iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quòd apud nos esset bonorum

I. par Dandamis & Amizocæ.

maxi-

maximum, id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mẽtem, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem nõ mediocrem incutiebat: reputãtibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi tum quidẽ ex improuiso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese subduxerunt. Porrò Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipsius semet exoculauit. Atque ita sedẽt ambo, omniq; honore à populo Scytharũ publicitus alũtur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iusiurandũ, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses, nõ sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quem admodũ supplicarit Dandamis: & quomodo sit excæcatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizoce

II. par. Belittæ & Basthes

consobrinum. Is ut detractum ex æquo à leone Basthen amicum conspexisset: nam fortè simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret, desiliens & ipse, inuolauit in tergũ beluæ, reflexitq;, in sese prouocans, auertensq;, atq; inter dentes digitos inferens, conatus quo ad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittã sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lõchatæ, & Arsacomæ amicitiam. Hic enim Arsacomas deperibat Mazæan Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quũ legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Macæam uidisset proceram atque decoram uirginem, amore captus est, grauiterq; discrutiabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioque accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes qui nam sint, quibusq; rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Arque id temporis fortè fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates Lazorũ princeps, & Adyrmachus Machlynæ dux, alijq; cum his permulti. Oportet autẽ unumquemq; procum postea quam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, cõuiuari cum reliquis, tacitumq; accumbere. Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multũ interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes commemorantes: tandem Arsacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in Deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes & possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arsacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteque quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorum Arsacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, possideo, nec armenta, uerum sunt mihi duo amici, honesti, probiq;, quales alij Scytarum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est, cõemptuiq; habitus, uisusq; temulentus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidẽ ad Machlyenses. Porrò Arsacomas domũ reuersus, amicis indicat, quemadmodũ reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in cõuiuio, quũ pauper esse putaretur.

III. Macentæ, Lõchatæ & Arsacomæ.

At

Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atque Macenta, ueſtramq; beneuolentiam longè præſtare, multoq; firmiorem eſſe Boſporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me ſubſannauit, contempſitque: & Adyrmacho ſcilicet Machlyenſi tradidit apportandam ſponſam, quòd aureas phialas ſe diceret habere decem, præterea currus quaternis ſedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet ante tulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operoſa pocula, & currus graues. Proinde ô amici, dupliciter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos eſſe. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia cõtumeliæ pars pertinebat: ſi modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo ſimus, ijſdem dolentes, ijſdemq; gaudentes. Imo, inquit, Lonchates unuſquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te iſta fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium ſuſcipiamus. Atque ego quidem recipio Arſacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero ſponſam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit: At tu Arſacoma, inter hæc (nam his peractis ueriſimile eſt exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quantam potes maximam. Facillimè autem plurimos adiunxeris: partim quòd ipſe ſtrenuus, partim quòd nobis non pauci ſunt familiares. Maximè uero ſi deſederis in tergore bouis. Hæc ubi placuiſſent, hic quidem quantum potuit, recta profectus eſt in Boſporum, puta Lonchates: alter, id eſt, Macentes ad Machlyenſes, eques uterque. At Arſacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit, Demum & in tergore bouis deſedit. Conſuetudo autem de ſedendo in tergore bubulo huiuſmodi eſt apud nos. Vbi quis ab alio læſus eſt, cupitq; ulciſci, neque par eſſe pugnæ uidetur: tum boue immolato, carnes fruſtulatim conciſas, igni torret. Dehinc ipſe porrecto humi corio, ſedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti ſunt. Et hoc quidem apud nos maximum eſt ſupplicandi genus. Appoſitis autem bouis carnibus, adeuntibus domeſticis: præterea ſi quis alius uelit, quiſq; partem ſibi ſumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum ſe quinq; ſuopte cibo, ſuoque ſtipendio: ille decem, alius plures, alius armatos pedites quot poſſit: atq; qui pauperrimus, ſeipſum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiuſmodi quidem exercitus, & certiſſima fide cohæret, & hoſtibus expugnatu difficillimus eſt: non aliter, quam ſi iureiurando eſſet adactus. Nam in tergum aſcendiſſe, inſtar iuriſiurandi eſt. Arſacomas igitur his in rebus procurandis ſatagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiſcuè, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Boſporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem ſeſe publico Scytharum nomine, ſed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iuſſiſſet: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præſenciarum denunciant Scythæ: ne ueſtri paſtores in planiciem uſq; tranſgrediantur, ſed intra Trachonem paſcant. Cæterum latrones de quibus expoſtulatis, quòd regionem ueſtram incurſent: negant eos publico conſilio emitti, ſed priuatim ſui quenq; lucri cauſa prædari. Quòd ſi quis illorum deprehendatur: tui arbitrij eſſe, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, grauem in uos inſultum futurum ab Arſacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam poſtularit, non aſſequutus ſit abs te: ob id indignatur, ſedetq; in tergore taurino ſeptimum iam diem, contractusq; illi eſt exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipſe, cogi uim copiarũ in tergum bouis. Quòd autem aduerſum uos co-

Conſuetudo ſedendi in tergore.

gerentur, quòdque Arsacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in re, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arsacomas, grauiterq; fert, quòd sibi præferar à natu maioribus, & quòd in omnibus illo uidear esse præstantior. Quod si mihi spoponderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo, Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob caussam iratus esset Arsacomas: nimirum ob nuptias, tum aliàs quoque metuerat semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te præstiturum pacta, neque inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in cœlum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic: ne quis spectantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus iusiurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arsacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quàm longissimè. Neque quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio, simulque altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput defectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuique sese dicens ad futurum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atque ita reuersus eo, ubi equum uinctum reliquerat, conscenso illo, redequitauit in Scythiam. Porrò nemo est eum insequutus, quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi resciissent, factiosè de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præstititque promissum allato Leucanoris capite. Porrò Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusque illis nuncium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit: te Adyrmache, gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te sequatur à tergo in curribus. Facilè enim isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porrò non solum Alanus sum, uerum etiam sponsæ tuæ cognatus maternus: siquidem nostra è gente Masteram Leucanor asciuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania, denunciantibus ut quàm potes ocyssimè, te recipias in Bosporum, neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamen Scytharum partibus semper fauit, cum Alanis simultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademque lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunque Alanis cum Scythis, nisi quod non magnopere comati sunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatum, quàm Scytham. Itaque his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturque Masteræ ac Maceæ cognatus esse. Et nunc, inquit, ô Adyrmache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac sponsam adducere. Isthuc equidem, inquit Adyrmachus, longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unà proficiscaris in Bosporum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quòd si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atque ita factum est, & hic quidem iter ingressus est, Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nam id curarat, ut alius quidam eques sese consequeretur) tum insiliens & ipse, nequaquã deinceps ad Mæotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitræorum montibus, quum uirginem interim aliquoties inter quiescere iussam refocillasset, intra

triduum

triduum à Machlyenſibus in Scythiam uſque permenſus eſt uiam: ſtatimq; equus eius ubi deſtitiſſet à curſu, pauliſper aſtans exanimatus eſt. Porro Macentes Arſacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoq; id quod ſum pollicitus, At illo ad inſperatum ſpectaculum ſtupefacto, gratiasq; agente: Deſine, inquit, Macentas, ac noli me alium à te ipſo putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde eſt, ac ſi ſiniſtra mea gratias agat dextræ, quòd uulneratæ ſibi ſubminiſtrauit, atq; officioſè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, ſi iam dudum commiſſi, & quatenus licet in unum conflati, magnum adhuc eſſe credamus, ſi qua pars noſtri officioſè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro ſe ipſo fecit, quum pars ſit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modum Arſacomæ gratias agenti, Macentes reſpondit. Cæterum Adyrmachus ubi ſenſit inſidias, non perrexit ire in Boſporum: iam enim Eubiotus rerum potiebatur accerſitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuerſatus: uerum in patriam reuerſus, contractis ingentibus copijs, per montuoſa irrupit in Scythiam, pauloque poſt irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat ſecum ducens, tum Alanos & Sauromatas accerſitos, utrinque uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta millia confecerunt, atq; ex his tertia pars equites ſagittarij. Nos autem (nam & ipſe ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum inſtructos centum) contractis haud multò minus triginta millibus, unà cum equitibus operiebamur inſultum, ductore Arſacoma. Vt autem admouentes illos conſpeximus, contraduximus agmen præmiſſis in hoſtem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter eſſet pugnatum, tandem ceſſere noſtri, interrupta phalange. Poſtremo in duo diſſectum eſt uniuerſum agmen Scythicum: pars ſubduxit ſeſe, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus inſequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenſes, undequaque cædebant, confertim iaculis emiſſis, atq; ſagittis, ſic ut uehementer laboraretur à noſtris, qui tenebantur obſeſſi. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios ſeſe periculis obijciunt. Hic quidem aduſto femore, puta Lonchates. Porrò Macentes ſecuri ſauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod ſimulatque ſenſit Arſacomas, quum in altero agmine eſſet nobiſcum: turpè ratus ſi deſertis amicis non adeſſet, ſubditis equo calcaribus, cum clamore in hoſtes tendere cœpit, ſublato gladio adeo, ut Machlyenſes uim animi non ſuſtinuerint, ſed uiam illi fecerint, ut tranſiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam uſque diſſecuit. Quo fuſo, diſſipata eſt omnis acies Machlyenſium, paulopoſt & Alanorum. Deniq; cum his Græci quoque. Atq; ita redintegrato prælio, nos ſuperiores extitimus, diuq; ſumus inſequuti trucidantes, donec nox finem impoſuit. Poſtero die ab hoſtibus uenerunt legati, qui ſupplices pacem atq; amicitiam orarent. Boſporani duplicatum tributum penſuros ſeſe pollicebantur: Machlyenſes obſides daturos ſe confirmabant. Alani ita eam inuaſionem compenſaturos ſeſe ſpondebant, ut Sindianos noſtro nomine uellent aggredi, quibus cum multo iam tempore nobis fuerat ſimultas. His de rebus auditis ſuffragijs, in primis autem Arſacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu ſuo moderantibus. Huiuſmodi Mneſippe, audent Scythæ amicorum cauſſa facere. MNES. Tragica prorſus, ó Toxari, fabuliſq; ſimilia. Et propitius ſit Acinaces & Ventus, per quos iuraſti: ſi quis iſta non credat, non admodum reprehendendus eſſe uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas iſta ab inuidia ueſtra proficiſcatur. Quanquam non me deterrebis non habendo fidem, quo minus & alia his conſimilia referam, quæ nouerim à Scythis eſſe geſta. MNES.

Tantum ne longum facias, uir optime, neque usqueadeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporum discedens. postremo rediens prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendum tibi, & hanc præscribenti legem, dicendumq; paucis: ne fatigeris unà nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis auscultа, quæ in me ipsum amicus Sisinnes nomine præstiterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognita quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant: uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultum, adhæc tapetia quædam, denique quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis, statim demerso in ilia Acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnes consolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidē die baiulandis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit: mane autem obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uiritim lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij conditiones audisset, accedens ad me: Caue posthac, inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris. Siquidem tertio ab hinc die diuitem te reddidero: Hæc ait, atque interea ægrè parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi: etenim assumptum me duxit in Theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumque spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem feræ partim iaculis confixæ, atque à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut cognoscebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuuene quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnæ acceptурus drachmarum decem millia. Ibi protinus assurrexit Sesinnes desiliens, polliceturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem millia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiscemur, suppetetq; commeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus muniuit. At galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis defluueret. Ego interim iam metu præ mortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq: ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incumbebat: parumq; aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieque agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, neq; in Alania gesta est, ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani

IIII. *Toxaris & Sisinnes.*

ſtr iani, qui de pugna Siſinnæ memorant. Finem iam faciam: ſi tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquando Abauchas hic in Boryſtenenſium ciuitatem ſecum adducens & uxorem, quam unicè diligebat, liberos duos, alterum quidem maſculum lactentem, altera uero erat puella ſeptem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus eſt in femore: ita ut ne ſtare quidem poſſet præ cruciatu. Itaque noctu dormientibus illis (nam forte in cœnaculo quodam diuerſabantur) ingens ortum eſt incendium, omniaq; circunclusit, iamq; flamma undiq; domum circundedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulſa uxore, quæ inhærebat, iuſſaq; ut ipſa ſeſe ſeruaret, amico in humeris ſublato deſcendit, perrumpensq; euaſit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans conſecuta eſt, monens puellulam, ut ſeſe conſequeretur. Ea uero ſemiuſta, abiecto ex ulnis infante, uix exilijt è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipſa extincta eſt. Poſt hæc quum probro obiectaret quiſpiam Abauchæ, quòd deſertis liberis, atque uxore, Gyndanem extuliſſet: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tum incertum, an hi boni ſint futuri: porrò amicum diu fuerit, priuſquam inueniam talem, qualis eſt Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis eſt exploratus. Dixi Mneſippe, è pluribus his quinque propoſitis: iam tempus eſt pronunciari, utri noſtrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus eſt iudex? MNES. Nemo. Neque enim conſtitueramus narrationis arbitrum. Sed ſcin' quid agemus? Quandoquidem in præſentiarum, nullo propoſito ſcopo, ſumus iaculati: deintegro delecto arbitro, alia amicorum partia apud illum referamus: deinde uter ſuccubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. At ſi hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uiſus es: ego nihilo ſecius puto, nullam eſſe mortalibus poſſeſſionem hac præſtantiorem neque pulchriorem: quin ipſi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam uſque uitam ſimus amici, utrique victores, utrique maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextera, binas uterque habituri: atque inſuper oculos quoque quaternos, pedesq; quaternos: in ſumma, duplicia omnia. Eiuſmodi nanque quiddam eſt, cum duo tresq; copulantur amici, qualem Gerionem ſcriptores depingunt: ſenis manibus, terniſq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum eſt his, qui amicicia coniuncti ſunt. TOXA. Probè dicis, atque ita faciamus. MNES. Verum neq; ſanguine opus eſt Toxaris, neque Acinace, qui nobis amicicia confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò certius eſt calice illo quem bibitis: propterea quòd huiuſmodi non obligationem, ſed animum poſtulare mihi uidentur. TOXA. Placent iſta, iamq; amici atque hoſpites ſimus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, ſiquando in Scythiam perueneris. MNES. Nimirum ut ſis ſciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficiſci, ſi tales amicos nanciſci liceat, qualem eſſe te Toxari ex tua oratione conijcio.

V. *Abauchus & Gyndanes.*

LVCIVS, SIVE ASINVS.

ARGVMENTVM.

Iocoſa quædam & ficta narratio eſt, quo pacto uidelicet in Theſſaliam profectus ſtudio diſcendæ artis Magicæ, ibi à puella quadam, dum in auem conuerti, eóq; periculum artis facere cupit, in aſinum mutatur, ac deinde uaria fortunæ, atq; locorum uicißitudine, ruſticis, urbanis, ſacris, profanis diuenditus, ad poſtremum eum in theatrum quoq; ſpectaculi de ſe præbendi cauſſa introductus eſſet, deuoratis, quas ibi tum forte conſpexerat roſis, in priſtinam hominis figuram iterum redijt. Præcipuæ autem admiratione digna eſt, mira caſuum

atq; periculorum uarietate, quibus ſurſum atq; deorſum iactatum ſeſe, interim etiam benè acceptum fingit. Vt non immerito prorſus putarint quidam, uoluiſſe Lucianum, totius humanæ uitæ ſpeciem atque imaginem quandam ſub hoc luſu proponere, uidelicet quàm uarij caſus, quàm fallax, & inconſtans fortuna, quàm incerti conſiliorum, etiam benè ac ſapienter captorum, exitus, quamq; infperati quandoq; earum rerum, quas nunquam cogitaris, euentus eſſe ſoleant, afini huius exemplo, qui corporis quidem permutatione facta, ex homine transformatus fuerit, animum tamen & mentem hominis retinuerit, adumbrando. Hanc fabulam Apuleius undecim libris imitatus eſt, affictis etiam alijs compluribus ad idem argumentum, quorum quædam mythologicè Fulgentius interpretatus eſt, is qui in cæteras quoq; poëtarum fabulas, mythologias ſcripſit.

QVVM in Theſſaliam, ubi quædam mihi paternæ rationes erant, cum eius gentis uiro proficiſcerer, in Theſſalos quoſdam incidi, qui in Hypatam Theſſaliæ urbem, rediebant, uehebar equo, neceſſaria quædam uſui ferens, unico comitatus ſeruo, qui ſequebatur pedes, inter eundum cum uarijs de rebus eloquentes iam urbi appropinquaremus, à Theſſalis petij, num eius urbis ciuem noſſent nomine Hipparchum (habere enim me ad eum literas, ut apud ipſum uelut hoſpitem diuerterem) illi & hominem ſibi notum eſſe dixerunt, locupletem, auarum, qui ſolum domi uxorem, & unicam ancillam haberet, & quo in loco urbis habitaret deſcribentes, hortum quempiam in quo eſſet eius habitaculum. Data deinde ſalute acceptaq; abierunt: ego domum Hipparchi adiens, hoſtium leuiter pulſo, acceſſit uxor, quam rogo, an ſit Hipparchus domi, illa cum & quis eſſem, & quid mihi uellem quæſiſſet, à Deciano Sophiſta Patrenſi habere me literas reſpondi. Mulier manere paulum hortata, occluſo oſtio abijt, paulóq; poſt rediens, me iubet introire. Ingreſſus ſalutato homine epiſtolam trado, erat ille in cœnæ principio in lectulo ſedens admodum paruo, unà muliere diſcumbente, menſa cibis uacua. Lectis literis amiciſſimus mihi, inquit, Græcorumq; excellentiſſimus Decianus fecit optimè, qui ſuos ad me amicos fidenter miſerit. Vides Luci habitaculum hoc paruum eſſe, ſed quòd ſatis ſit habitanti, uerum reddes tua præſentia domum, ſi æquo animo tuleris, ampliorem. Vocata deinde ancilla Palęſtra: Des, inquit, huic hoſpiti noſtro tunicam, & ſiquid ſecum detulit, conde: dehinc mitte ipſum ad balneum quod longa uia à nobis abeſt. Cepit me Palęſtra, oſtenſaq; domo pulcherrima: In hoc, inquit, lecto nocte dormies, huic puero tuo lectum ſubſternam, & addam puluinar. Cum hæc dixiſſet, ego in balneum profecturus, hordeum in cibum equi ancillæ dedi. Lotus cum redniſſem, Hipparchus me benignè excipiens penes ſe iuſſit ſedere: cœna ſplendida fuit, uinum ſuaue & uetus: poſt cœnam & potus & ſermo dignus hoſpite: ita potando ueſpere abſumpto dormitum profecti ſumus. Poſtridie rogat me Hipparchus, quo pergerem, & quot diebus eſſem apud ſe affuturus: Laryſſam peto, inquam, ſed hic ferè quinque diebus morabor (id nequaquam dixi ex animi ſententia) optabam ſiquidem ibi aliquandiu eſſe, quoad aliqua à me maga reperta eſſet, cuius ueneficijs aliquod monſtrum conſpicerem, aut hominem uolantem, aut lapidem factum. Huic curæ deditus cœpi urbem perambulare, quamuis quo in modo inquirendum eſſet, neſcirem. Interim mulierem uideo accedentem, ut ex uia conijci poterat, iuuenem opulentam: ueſtis enim erat floribus intexta, ſerui plures, aurum ſumptuoſius, appropinquans mulier me compellat: Ego, inquit, Abria ſum amica ſiqua unquam fuit matris, quæ quum eius filios non ſecus ac meos diligam, uolo fili apud me diuertas. Magnas, inquam, gratias tibi ago mater. Cupio tecum eſſe, ſed pudore impedior, ne uidear hoſpitem amicum contemnere, ſi eius domum relinquam, animo autem & benigno tecum ero. Nunquid Hipparchus auarus ille tuus

eſt

eſt hoſpes, inquit? Non his uerbis utaris mater, inquam, ſplendidus quippe ac ſumptuoſus in me fuit, adeo ut ex nimia impenſa lauticiaq; culpari ſoleat. Illa ſubridens, manuq; apprehenſa ſeorſum ducens: Caueas, ait, uelim omni cura Hipparchi uxorem, maga etenim eſt præcipua ad modum ueneficiorum potens, appetens uiros, atque ſi quos in adoleſcentes oculos coniecit, niſi quis uoluntati eius pareat omni conatu illos ulciſcitur, hos perimens, hos in beluas tranſmutans: tu uero fili adoleſcens es, ac formoſus, ut facilè placeas mulieri: præterea externus & aduena, qui ut plurimum contemnuntur. Adhæc animaduertens, me id quod iam diu quærito habere domi, fœminam relinquo, abiens, mecum ipſe cœpi de uia loqui: Age, inquam, tu qui tantopere hanc mirandam artem te profiteris appetere, excita teipſum paulò, atque eam diſciplinam condiſce, qua quod libuerit, potieris. Et quandoquidem amici hoſpitis uxorem non licet, aggredere ancillam Palæſtram tibi illam omni ratione concilia. Nam ſi illam expugnaris, abſq; labore quod cupis cognoſces: ſeruis quidem & honeſta & turpia omnia dominorum nota eſſe conſueuerunt. Hæc mecum loquens domum, ubi neque Hipparchum neque uxorem offendo. Palæſtra penes focum ſedebat, cœnam nobis parans: Hic ego: ô pulchra Palæſtra, inquam, quàm uenuſtè & admodum nates ſimul & ollam circunfers atque euoluis. Tum illa, lumbis meis paulum humoris ſuperabundat, ex quo beatus erit, ſi quis paulum deguſtarit, illa laſciuior admodum, & uultu grata: Abi hinc, inquit, ſi ſapis adoleſcens, niſi tibi mauis uitam eripi, & loca fuge ignis & fuliginis plena. Nam ſi me tetigeris, uulnus tibi inferetur igneum, quo apud me deficies, ab hoc medicus alter, neque Deus poterit te curare. Sed ego te urens mirum in modum dolore afficiam, cuius curam haud facile ſuſtinebis, neque lapidibus pulſatus dulcem uitabis dolorem. Quid autem ridens ita reſpicis hominem coquum doctum non ſolum hos uiles parare cibos, ſed homines quoque, quod his maius eſt, iugulare, pellem adimere, partiri in fruſta, uiſcera quoque ipſorum & corda rimari. Hoc, inquam, enarraſti rectè: nam me, quamuis procul à te remotum, non ſolum concaleſeciſti, ſed ignem in mea uiſcera abſque aliqua iniuria exurenda conieciſti. Itaque te oro, ut mihi ſalutem afferas his aſperis & ſuauibus, quas dixiſti medelis, meque iam mortuum excoria, ut lubet. Illa his uerbis arridens, cum iam mihi facta eſſet propitior, pollicita eſt poſtquam Domini iſſent dormitum, ſe mecum eſſe concubituram. Interea cum rediſſet Hipparchus, lotiſimus cœnatum, potus fuit frequens nobis inuicem coëpulantibus. Ego ſomnum fingens cum ſurrexiſſem abij dormitum, ubi omnia mihi optimè intus præparata erant: extrà lectus ſeruoſtratus, menſa iuxta lectum ſita, & in ea calix ac uinum unà cum frigida calidaq; aqua, quæ ſingula diſpoſierat Palæſtra, quæ & lectum plurimis quoque roſis ſparſerat, & ſerta ſupermiſerat ex eis confecta. Ego ſympoſium promptum uidens, compotricem cenſui expectandam. Illa ut patronam in lecto collocauit, eueſtigio ad me uenit. Erat autem hilaritas inuicem nobis, & potum & oſcula propinantibus, ſumpto potu, qui nos efficeret in nocte paratiores. Tum illa: Hoc præ cæteris, adoleſcens, memineris oportet, te in Palæſtram incidiſſe, nunc oſtendas licet, an ſis factus inter adoleſcentes agilis, & huiuſmodi certamina exercitatus. Cui: haud, inquam defugiam hanc prouocationem, ut iam nudari, & palæſtræ exercitio incumbere ſum paratus. Tum illa: Volo obtemperes mihi, ait, ego doctoris & præſidis more certaminum, quibus te exerceri uolo, præſcribam nomina: tuum erit iuſſis promptè parere. Manda, inquam, quod lubet, ſed aduerte ut noſtra certamina in tempore concinnè cum humore fiant. Illa ſtans nuda, & exuta ueſte imperat: Exue te adoleſcens, ſumptoq; unguento aggredere contra certantem femori coniuncto femore, proſterne me reſupinam, deinde ſuper incumbens, meis in altum cruribus erectis femori inhære, & quaqueuerſus percute uulnera, telũ etiam

ferens, quoad fueris defessus, & Lumbi bellum egregium peregerint, tum educto telo, rursus illud in ignem iunge, ac ualidius percute atque insta, quousque ad uersarium ad parietem impellas. Sed cum lapsus eris, paululum tibi indulge, neque festines, postmodum communi marte pugnes. His dictis quum omnia quæ mandata erant perfecissem diligenter, finisq; iam nostri certaminis adesset: tum ego paulò subridens Palæstram alloquor: Magistra, inquam, uides, ut facilè promptèq; paruerim tibi. Sed animaduertas uelim, an satis rectè has mihi imposueris colluctationes: commutas enim luctandi genus, aliud ex alio iubens. Illa me in faciem percutiens, quem nugatorem discipulum habeo, inquit: Videsis ne uapules, ni dictis pareas. Dehinc surgens, secq; ad nouum certamen parans, nunc, inquit, ostendes, si uiribus ualidis luctator egregius existas, sisq; in eo luctandi genere exercitatus, quod genicularium appellant. Tum subnixa genibus in lecto prona: Age tu luctator, mediam corporis partem ualenter aggressus percute, uulnusq; adige profundius, nudam uides, utere promptius, injice introrsius telum, deinde introrsius flectens iterum impellens absconde & comprime, nequicquam huic certamini adijcias interualli: caue autem ne citius quàm iusserim telum extrahas, sed incuruans aduersarium insequere, quo prostrato rursus certamini incumbe quoad lassus uictusq; deficias, & sudore sis madefactus. Ego in risum effusum uellem magistra, inquam, à me quoque aliqua huiusmodi tibi præcepta tradi, in quibus mihi obtemperes uelim, sed iam te erige, ponecq; sedens data dextera mihi reconcilieris, nam tempus est iam dormiendi: his uoluptatibus atque exercitijs nox traducta obliuionem penitus attulit itineris in Lariſſam. Cum autem in mentem uenisset occasio quæ cupiebam discendi: ô dulcissima Palæstra, inquam, ostende oro, te dominam tuam suis præstigijs usam in aliquam se formam uertentem. Iamdudum enim aliquod huiusmodi mirandum spectaculum uidere exopto, sed à te præcipue, si quod nosti, quam credo minimè huius artis ignarus hoc à nullo alio te præter (quæ anima mea es) percipere cupio. Me quidem qui hactenus uelut adamantinus (ut aiunt) in nullam unquam mulierem oculos amoris causa conieci, seruum effecisti, animo amatorio deuictum. Tum Palæstra: Iocaris, inquit. Quis enim cantibus superare amore potest eius artis magistrum. Ego per hoc caput ac beneuolentiam erga te meam juro, me (neq; enim literas noui) insciam horum penitus esse: uerum si facultas dabitur: dabo operam, ut uidere queas dominam in aliam formam transmutatam. His dictis quum dormissemus, paucis diebus post quum nunciat mihi Palæstra, dominam se in auem conuersuram, ut ad suum amatorem aduolet. Nunc tempus, inquam, adest, quo diutino nostro desiderio possis facere satis, bono animo sis ait, & quum iam nox aduentaret, me apprehensum ad ostium domus ducit, in qua illi dormiebant, meq; iubet per rimulã ostij introspicientem quę fierẽt, animum aduertere, uideo patronam deposita ueste nudam prodire, accensa lucerna, duo tenentem grana, quorum altero thuris ardenti lucernę impositio multa in lumen locuta est. Deinde grandiusculam referans arcã, plures continentem pixides, unam effert, quid in ea contineretur, incertum. Sed quantum oculi conijcere poterant, oleo plena uidebatur. Ex hoc assumens, à summo usq; ad imas partes torum corpus perunxit, statimq; alæ innascuntur illi, & rostrum corneum & aduncum, omnisq; in auem conuersa est nocturnæ cornici persimilem. Vt uero se uolantem aspexit, aspere cantans, prout hæ aues solent: perq; ostium euolans abijt, ego qui mihi uidebar insomnium uidisse, palpebras oculorum tetigi, nequaquam oculis fidens, aut quòd ea aspexerim, aut quòd essem excitatus à somno. Tandem ut uix sensi haud quaquam dormire, Palæstram rogaui, ut ego quoq; eo unguẽto unctus in auem commutarer. Cupiebam enim experimento discere, an ex hoc anima quoq; auis possem fieri, illa ostium domus aperiens, pixidem profert, ex qua festinans exutus perungor totus, auis uero infelix nequaq;

fio

fio, sed cauda è uestigio à posteriori innascitur parte. Digiti omnes nescio quorsum abierint, ungues in quatuor ungulas uersæ, manus ac pedes iumenti crura effecta, auriculæ longæ, magna facies: quæ omnia circumspiciens cognoui me asinum euasisse: uox hominis ad querendum de Palęstra defecerat, sed labia dimittens, ipsamq; qua poteram forma respiciens, accusabam, quòd me pro aue in asinum uertisset. Illa manibus demulcens caput: Miseram me, inquit, quantum mali feci: festinantem similitudo pixidum me decepit, non capientem ea, quibus homines in auem commutantur. Sed confide, anime mi, facilis erit huius erroris cura, nam si rosas comedes, statim exues iumenti formam, & in amatorem meũ redibis, ac una nocte æquo feras animo, asini formam diluculo curabis: afferam sanè rosas, quas ut ederis, fies homo. Hæc quum dixisset, tractans me, & aures, & reli quum corpus demulcebat. Ego corpore asinus, sensu tamen menteq; hominis fungebar, ipse ille Lucius præter uocem. Mecum igitur multus erat tum Palæstræ cõquestus, labiaq; mordens, abij ubi sciebam equum meum & alium uerum asinũ Hiparchi esse. Qui ut me ingressum conspexere, ueriti ne fenũ ipsorum comederem, demissis auribus parati erant ad me calcibus repellendum: quod ego perpendens, longè à præsepe recessi, stans ac mecum ridens, sed risus rugitus erat. Cœpi uero interim mecum cogitare: Quid si lupus nunc aliquis ad nos intret, aut alia fera insultet mihi, qui nihil mali commisi; hac detentus cura timebam aliquam malam futuram esse fortunam. Nox intempesta cum esset ac silentiũ, & dulcis somnus, strepitus quidam exterius tanquam effossi parietis est factus. Iamq; adeo dirutus erat ut ingressui hominis pateret. Tum unus & item alter, pluresq; intrant armati, omnes Hipparchum, Palæstram ac seruum meum colligant, domum spoliant pecuniam, uestem, omnemq; supellectilem auferunt: adeo ut nil relinqueretur domi. Tum me equumq; atq; alterum educentes asinum strauerunt, impositisq; rebus, quas asportauerant, ad graue onus ligno nos abigentes, ad montes uia desueta effugerunt. Ignarus eram quantum pressi pondere mei socij paterentur laboris: ego desuetus absque soleis iter facere, saxis præacutis admodum offendebar, ideoq; sæpius cespitans, deficiebam sub pondere. Sed è uestigio uir subsequens me sæpius feriebat baculo. Quum Cæsaris inuocans præsidium, pro uoce rugitum edebam, hoc solum absurdè proferens uoce maxima. Cæsaris uero nomen minimè sequebatur. Ad hæc uapulabam magis, ueluti qui rugitu proderem nocturnos fures: nil ergo proficiens rugiendo, statui uerbera silentio redimere. Iam dies aderat, & nos multos transieramus montes, religati ora, ne pascendo iter moraremur. Meridie ad diuersorium quoddam peruenimus hominum, quibus cum nostris latronibus ueterem esse consuetudinem, tum ex mutua salutatione, tum ex oculis poterat percipi: iubent illi sarcinas deponere, & prandium parant, nobis iumentis hordeum præbuere, quod quum cæteri comedissent, ego ualde esuriens (nam is cibus mihi esui difficilis erat) cogitans qua re famem sedarem? hortulum retro diuersorum conspicio multis oleribus plenum, in quo & rosæ esse uidebantur. Itaque uidens omnes prandio intentos, accedo ad hortum, tum ut pascerem olera, tum ut ederem rosas: quibus in cibum sumptis sperabam me in hominem reuersurũ. Hortum ingressus raphanos atque apium, quibus etiam crudis utuntur homines, ad saturitatem comedi. Quæ uisæ fuerant, non erant rosæ, sed lauri syluestris flores: laurum uocant homines, malum & asino & equo cibum, cum ferant ex eo edentes è uestigio mori. Hoc aspiciens horti custos, rapto ingressus ligno, ut olera ita depasta uidit, tanquam irati domini erga fures deprehensos solent, neq; natibus, neq; lateribus pepercit: aures insuper ac totum caput fuste contriuit. Ego iam uerberum impatiens, cum ambobus calcibus resupinum super olera strauissem, aufugi ad montes: quod ille ut animaduertit canes aduersus me incitauit, hi cum plures essent, atq; ad ursos expugnandos ualidi, ueritus ne me dilaniarent, si me comprehendissent: decreui satius esse domum reuerti:

itaq;

itaq; eodem cursu ad stabulum è uestigio sum regressus, illi continuerunt canes currentes, me uero haud prius percutere desiterunt, quàm ut ex dolore cacarem olera comesta, & iam abeundi tempus aduenerat cum illi grauioribus rebus, quas furto surripuerant, dorso impositis abierunt, ego & uerberibus & onere admodum defatigatus, ungulis insuper de uia contritis decreui me in uia prosternere, neque exurgere, etiamsi me uerberando necassent, eo pacto speraui illos necessitate compulsos, sarcinam qua præssus eram inter equum & asinum partituros, meq; ut inutilem relicturos lupis. Sed nescio quis demum inuidia motus, mea consilia in contrarium uertit. Nam alter asinus fortassis idem cogitans de uia cecidit, quem illi miserum baculis percutientes, ubi exurgere ne quibat, neque prodessent uerbera, alij cauda, alij auribus apprehensum surgere impellebant. Cum uano labore incassum tempus tererent, asinus enim in uia stratus ueluti lapis iacebat, illi ad fugam intenti, ne frustra tardarent, dempta ab asino onera mihi & equo imposuerunt. Asellum uero miserum captiuitatis & oneris ferendi socium, abscissis ense cruribus, adhuc semianimem è loco præcipiti deiciunt: mors illi attulit laborum finem. Ego uidens quorsum mea euasissent consilia, statui æquo animo ferre sarcinam, & promptè iter conficere, sperans rosis aliquando repertis me pristinam formam recuperaturum: præsertim cum ex latronum percepissem uerbis, parum itineris superesse ad locum, in quo depositis sarcinis manerent, meq; etiam cursu, si opus fuerit, ad proficiscendum paro. Ante uesperam uenimus domum, anus uetula intus sedebat ad ignem: illi depositis sarcinis uetulam rogant, cur sedeat, ac non potius prandium paret. Illa omnia esse prompta, ait, panes plurimos, uinum uetus, ac syluestres carnes. Collaudata uetula uestibusq; depositis ad ignem se oleo unxerunt. Vas erat aquæ plenum calidæ, qua se lauerunt. Superuenere paulo post adolescentes aurum, argentum, uestes, ac muliebrem uirilemq; ornatum portantes communem omnibus prædam: quibus rebus intus delatis, & eodem ipsi pacto se lauerunt. Erat illis prandium fertile, sermo homicidarum uarius. Anus mihi & equo hordeum præbuit, ille cibum auidè uorauit, timens (ut par erat) ne essem in edendo socius: ubi mulier abest, ego panem qui intus erat, comedi. Postridiè relicto cum uetula adolescente quodam, ad opus suum abierunt. Ego sentiens custodes mihi impositos diligentes, ingemiscebam. Ac anum quidem contemnebam, cum facile ex eius conspectu aufugere possem. Sed adolescentem præcinctum ense, in me sæpius respicientem, atq; adseruantem ostium formidabam. Postridie circiter noctem mediam reuersi fures, neq; aurum neq; argentum tulere, sed uirginem formosam sanè, flentem, capillis sparsis, ac scissa ueste. Hanc in straminibus positam bono animo esse iubent, mandantes uetulæ, ut continuò domi esset, uirginemq; adseruaret diligenter, quæ neque potum neq; cibum capere uoluit: solum gemens ac lacerans capillos, adeo ut ego quoque illius commotus fletu sibi iuxtà propinquus lachrymarem. Interim extra domum fures in porticu cœnant, facto die explorator quidam aduenies nunciat, quendam aduenam ea die multis cum opibus transiturum. Hi ut erant armati consurgentes, me & equum stratos abeuntes ducunt: ego infelix ignorans me ad pugnam & bellum duci, cum tardè irem ligno percutiebar. Postquam ad locum peruentum est, qua aduena ille profecturus erat, in uehicula & sarcinas incidentes hominem cum familia occidunt, pretiosioribus rebus mihi & equo impositis, cum reliqua in syluis abscondissent, reuersi sunt. Ego cum baculo sæpius ictus essem, ungula offendo in lapidem acutum, ex offensione fit summo cum dolore uulnus: quo factum est, ut reliquum uiæ conficerem claudus. Tunc illi: quid opus est inuicem autem hunc asinum nutrire sæpius cespitantem, ex aliquo demus eum præcipitem loco, inutilem bestiam, tanquam futuram exercitus expiationem. Cum hæc aduersum me machinarentur, ego intelligens omnia, quod itineris superfuit, oblitus uulneris peregi

egi: timor enim mortis omnem abstulit uulneris dolorem. Vt uerò ad diuersorium peruentum est, onera cum deposuissent à nobis, discumbentes cœnant. Deinde noctu cum recedere uellent, quo reliqua è syluis deportarent: Quid, unus inquit, hunc miserum deducamus asinum inutilem, propter ungulæ uulnus? hæc quæ supersunt partim nobismet ipsis, partim equo deferenda imponemus. His dictis abierunt, unà equum ducentes, nox cum luceret lunæ beneficio, ego mecum loquutus: Quid amplius, inquam, expectas miser, esca uulturibus & eorum pullis futurus, nunquid non intellexisti quæ isti de te inuicem sunt colloquuti? uis ne ex alta crepidine deijci? nox resplendet, fures abiere, pete fuga ab istis homicidis salutem. Hæc mecum cogitans, cum uiderem me solutum (laqueus enim suspensus pendebat) ad fugiendum maximè sum commotus. Itaque domum exiens cœpi cursu fugere. Quod anus ubi conspexit, me per caudam retinebat: ego rem dignam præcipitio, & alia quauis morte putans, si à uetula retinerer, mulierem trahebam, illa magna uoce implorat uirginis opem. Quæ cum prodisset, conspecta re facinus est ausa nobile & memoratu dignum. Nam super me ascendens, fugæ comes facta est. Ego tum fugiendi cupidus, tum puellæ gratia, extento cursu abibam, anicula post nos relicta. Virgo orabat pro salute deos: ad me uero: Si me, inquit, ad paternam domum perduxeris, primum ab omni opere te liberũ faciam, tum hordei medimnus erit tibi singulis diebus cibus. At ego tum interfectores meos fugiens, tum pollicitationibus puellæ motus, neglecto uulnere currebam. Vt uero ad triuium quoddam peruenimus, hostes nostros redeuntes incidimus, qui à longe propter lunam infelices captiuos cognouere. Currentes cum me comprehendissent, in uirginem uersi: O specioſa uirgo, quid misella, inquiunt, per ignota pergis loca? nunquid dæmones non extimescis: redi igitur, nam te tuis restituemus. Quæ quum ridentes dixissent, me retro uerterunt, tum pedis & uulneris memoria, quum renouata esset, claudicare cœpi. Illi, nunc tandem captus claudus factus est, aiunt, cæterum fugiens non sentiebas uulnus, sed sanus uidebare, equo & auibus uelocior cursu. Hæc inter uerba adeo me lignis percutiebant, ut iam ulceribus posteriora infecta sint. Domum ingressi, anum laqueo è petra suspensam inueniunt: uerita enim (ut æquũ erat) latrones propter uirginis fugam, laqueo uitam finierat, quod illi admirantes, scisso fune in imũ præcipitem egere. Deinde ligata uirgine, sunt ad cœnam profecti, qua multo potu traducta, quum de uirgine colloquerentur: Quid, ait quispiam ex eis, de hac fugitiua agendum? quid censes? alter, nisi eodem illam loco, quo uetulã nostram præcipitem agamus: nam & pecuniam nobis auferre conata est, & nos, artemq; nostrã prodere. Scitis enim, si ad suos peruenisset, in quanto periculo uersaretur uita nostra, nam omnes à pluribus ex improuiso circundati fuissemus capti. Quare ulciscamur hanc uitæ nostræ insidiatricem: sed non ita ut è saxo proiecta morte pereat repentina: mortis genus, quo longo dolore afficiatur, reperiundum est nobis. Cũ de illius morte disceptarent: Adijciam, ait, huic quod & uos probabitis: asini interitum, quoniam semper tardum, nunc uerò fictè claudicantem oportet perdere, etenim fugæ uirginis factus est socius & minister, hunc interficiamus primum, tũ scindamus uentrem, atq; intestinis abiectis, intus uirginem includamus, ita ut solum superextet caput, ne uestigio suffocetur, reliquũ corpus infra uentrem lateat quo consuto ambos uulturibus eijciamus, nouo more præparatũ cibũ. Aduertite quæso ad hoc tormenti genus: primum uiua mortuo asino inhærebit, dein sole urente in eius uentre decoquet: insuper fame ad mortem torquebit, neq; poterit se ipsam perimere, cætera quibus excruciabitur tũ exputrefacti cadaueris fœtore, tũ exuermibus scaturientibus, prætermitto, uultures denicq; cadauer depasti, & uiuẽtem quoq; unà laniabunt. Ad hoc monstro simile acclamantes omnes rẽ cõprobauere, ego meipsum deplorabam tanq; iam moriturum, neq; tantũ meo interitu dolebam, quantum quòd receptaculum essem futurus infelicis puellæ, quæ nihil admiserat

miſerat mali. Iam diſſiculum aderat, quum ſubito manus aduentat militum ad hos ſceleſtos latrones capiendos, quos omnes uinctos ad eius oræ præſidem perducunt: inter hos milites, qui puellam deſponderat latronum inueſtigator aderat. Hic uirginem dorſo meo impoſitam, ad ſuos reduxit: domeſtici nos etiam à longè conſpectos ut agnouere, me illis aduentum noſtrum uoce ſignificante, profecti obuiam domum perducunt. Virgo multum de me locuta, & captiuitatis & fuge ſocio, & una ad mortem deſtinato. Cura mei demandata cæteris, medimnum hordei præbere iuſſit, etiam fœnum quantum ſufficeret camelo. Ego conſpectis canibus, qui in aulam introeuntes, multa ut in diuitis hominis nuptijs uorabant, Palæſtram ſum execratus, quæ me non in canem, ſed aſinum ſua arte tranſmutaſſet. Haud multos poſt nuptias dies, uolens mihi uirgo promiſſam gratiam referre, patrem, ut me liberum dimitteret, hortata eſt. Ille ſub diuum cum equarum armentis liberum in uoluptate, & equas ſubagitare cum uellem, permiſit. Quæ tum mihi optima redhibitio uiſa eſſet, ſi mei arbitrij res fuiſſet. Aduocato itaq; equarum paſtore, me ſibi permiſit lætum, tanquam non amplius ſarcinarum moleſtiam ſubiturum. Equabus paſtor immiſcuit, ducens ſimul ad paſcendum. * Sed contra atq; opinabar accidit: nam qui armẽto præerat, incluſum me reliquit uxori: illa ad priſtinum illigatum, & triticum & hordeum molere cogit. Mediocris hic erat labor, grato preſertim aſino molere, quantum domino ſatis eſſet. Sed mulier intenta quæſtui & in aliorum quoq;, qui plurimi in agris erant operæ ad farinæ mercedem miſerum fatigabat collum. Inſuper hordeum mihi debitum cibum confricans, ac molere cogens, placentas ex eo in ſuum uſum faciebat, dabatur mihi furfur pro hordeo. Si quando paſtor inter armenta ire ad pabulum equorum ſineret, quia me uelut adulterum ſuſpicabantur, calcibus & morſibus infeſtabar, adeo ut nullo pacto zelotipiam ualerem fugere. Macilentus igitur paruo tempore factus ſum ac deformis, neq; domi à piſtrini labore quietus, neq; in agris paſcens, quum non eſſem ab equorum perſequutione tutus. Deſtinabar etiam quandoq; ad montes, lignorum ſarcinas laturus: quod malum cæteris erat in omnibus deterius, nam primum aſcendendus mons erat ſaxoſus, aſpera ac dura mihi, ut qui abſq; ſoleis eſſem, uia ducebat à puero aſinario, qui me aliquando nouo more perderet. Is percutiebat currentem, neq; ſimplici ſolum ligno, ſed eo cui frequentes atq; acuti ſtimuli eſſent infixi. Is ſemper poſteriora dorſi perurgebat, adeo ut nates ulceribus inquinatæ, ſemper ab illo eodem loco uapularent. Onus præterea imponebat & elephanto graue: deſcenſus montis licet eſſet præceps, tamen continuis premebat uerberibus, ſi quando ſarcina in alteram declinaret partem, nequaquam aut demebat lingna, aut imponebat leuius, ut æquaret latera, ſed graues addebat lapides leuiori parti, ita redibam miſer tum ligna tum ſaxa inutilia ferens. Flumen erat in itinere abſq; naui, ille calceis parcens, à poſteriori parte poſt ligna ſupra me, quoad fluuium tranſiuiſſem, inſidebat: ſi uero (ut ſæpe contigit) labore atq; onere nimio lapſus cecidiſſem, tum mihi calamitas aderat non ferenda: non enim deſes me ſubleuabat manibus, aut camo erigebat, aut reddebat ſarcinam leuiorem: ſed à capite atq; auribus incipiens: me ligno percutiebat continuè, quoad plagarum multitudo me cogeret ad ſurgendum. Aliud quoq; malum intolerabile ſum perpeſſus: ſpinarum quippe acutarum faſcem, quem ferebam à poſteriori parte ſuſpenſum caudæ alligauit, ut pendens crura mouentem (ut ambulanti neceſſe erat) acerrimè pungerent. Nec uero huic malo obuiare potis eram, hærentibus ſemper ſpinis, ac propter inceſſum repercutientibus: nam ſi remiſſius incedens deuitarem ſpinarum ictus, ligno ualde uapulabam, ſi baculum euitarem citius ambulans, grauius poſteriora torquebantur à ſpinis: erat aſinario illi omnino me perdendi animus. Itaque cum illum aliquando calce percuſſiſſem, nunquam eſt id oblitus, ſuſſus ſtupam de una regione in aliam transferre illam ſuper dorſum meũ arctè alligauit, interitumq; ex eo

mihi

* Oportebat aũt & hic mihi accidere, q̃d olim Cãdauli. (*Videtur alludere ad hiſtoriam Candaulis, quæ eſt lib. 1. Herodoti.*)

mihi machinatus, cum paululum proceſſiſſem, raptum ex igne torrem exuſtum, infra ſtupam abſcondit, qua ſubito incenſa, ego ignem ſentiens me comburẽdum, in conſpectum fortè de uia ſtagnum me conieci, meq; in aqua unà cum ſtupa conuolui ſæpius, quoad ignis extingueretur: ita abſque diſcrimine reliquum confeci uiæ, cum non daretur illi facultas ſtupam amplius incendendi, limo atq; aqua plenam. At ſceleſtus ille aſinarius domum reuerſus, omnem in me culpam coniecit, aſſerens, me mea ſponte in ignem proſiluiſſe. Alter deinceps impurus puer ingẽs aduerſum me excogitat malum: nam cum me ad montem deduxiſſet, grandi lignorum impoſito onere, rediens uicino agricolæ ligna uendidit, meq; uacuum lignis domum reducens, apud dominum ueluti inutilem accuſat, inquiens: Quid hunc aſinum amplius nutrimus fruſtra, difficilem, tardum, grauem, inſpice quæ ſit eius cura: ſi mulierem aut uirginem formoſam conſpicit, è ueſtigio calcibus proſiliens, curſu ad eam fertur, tanquam homines ad mulieres dilectas ſolent morſu, tanquam oſculo appetens nititur concumbere, ex quo lites tibi & odia omnibus conquerentibus pauentibusq; inſurgunt. Enimuero nunc ligna ferens conſpecta in agrum abeunte fœmina, ligna abiecta diſperſit, mulierem tanquam coiturus inſequitur, donec aliis aliunde accurrentibus, mulier ab huius formoſi amatoris impetu liberata eſt. Hæc patronus credens, poſteaquam, inquit, neque piger ire uult, neque ſarcinam ferre, ſed mulieres appetens, amores hominum imitatur, occidite eum, & inteſtinis uulturibus datis, carnes operarijs ſeruate. Si quis quomodo ſit mortuus, quæret, fingite à lupo interemptum. ad hoc abſurdus ille puer gauiſus, me ſubito parat iugulare. Sed fortè accidit, ut uicinus quidam agricola me ab interitu uendicaret, quædam conſulens aduerſum me grauiora: nequaquam hunc aſinum occidas, inquit, piſtrino aptum atq; oneri ferendo, neq; etiam magnum ſi in amores mulierum labitur, caſtra ipſum, ſummota enim Veneris cupiditate, mitis erit & pinguis, cui non ſit difficile etiam grauiſſimum onus ferre. Si quomodo caſtretur, ignoras, triduo aut quatriduo uirum adducam huius artis peritiſſimum. Approbatur à ſingulis qui aderant, conſilium: hoc audiens fundebam lachrymas, tanquam uir eſſem aſino deſiturus, neque enim uiuere amplius cupiebam, ſi fierem eunuchus, potius ergo aut inedia deficere decreui, aut ex monte aliquo me præcipitem dare, ut morte miſera effugerem uitam miſeriorem. At nocte intempeſta ſuperuenit in agros & uillam nuncius, puellam à latronibus nuper raptam, & eius ſponſum meridie iuxta littus deambulantes, ab inundantis maris aqua raptos atq; abſorptos fuiſſe, hunc finem & rerum & uitæ ſortitos. Serui nouis dominis uacua domo, decreuere omnes nequaquam de cætero ſeruitutem pati, raptiſq; quæ in agris erant, aufugiunt. Qui equis præerat, abſumptis quæ poterat mihi & equis imponit, ægrè ferebam non ferre me onus aſino dignum: lætabar tamen me euaſiſſe id periculum exectionis, Vniuerſa nocte confecimus longum iter, tertia die in urbem Macedoniæ peruenimus Beræã, quippe magnam ac populoſam, in qua habitare ſtatuerat, qui me ducebat, & ſimul iumenta uendere. Præco medio ſtans in foro nos proſcribebat: emptores diligenter inſpiciebant omnia, aperientes os, atq; ex dentibus ætatem cuiuſq; coniectantes emerunt alij iumenta reliqua. Me ultimum relictũ præco iuſſit reduci domum, inquiens: hunc ſolum uides non reperiſſe emptorem. At ſors multa reuoluens ſæpius & commutans, dominum minime gratum parauit. Cynædus erat ſenex unus ex eis, qui deam Syram per uillam & agros circunferentes ſtipem deæ offerre impellunt, huic magno uendor precio: drachmis triginta, quem ligatus ſequor. Vbi domum Phyleni (hoc emptori noſtro nomen erat) peruenimus, magna ad oſtium uoce: ô Caraſia, inquit, ſeruum nobis emi pulchrum ac grandem genere Cappadocem. Erant ea Coraſia cynædorum turba Phyleni coadiutorũ, qui omnes ad illius uocem applaudentes, exiſtimabant uerũ ſeruum emptum eſſe: ut uero aſinum uidere, Phylenum increpant, qui non ſeruum, ſed ſponſum ſibi ad-

duxerit ſuis nuptijs dignum, ex quo certè pullos eiuſmodi quam primum pararet. Ad hæc cum riſiſſent omnes exercitio ſuo intenti, paratis demi ſacris mihi deum ſuperimpoſuerunt. Ciuitatem ingreſſi cum patriam peramularent, in quandam uillam peruenimus, in qua ego deam ferens conſiti: quidam qui rei præerat, cum ueluti deo plenus nonnulla protuliſſet uerba, reliqui mitra proiecta caput ſubtus guttur largientes, enſibus laceratos feriunt, linguam inſuper foris dentes exectam, quiſq; incidit, ut breui tempore omnia ſanguine manarent. Hic ego ualde extimeſcebam, ne aſini quoque ſanguine deæ opus eſſet. Eo pacto cum ſibi ſanguinem eduxiſſent drachmas & obolos à circumſtantibus colligunt, alij caricas præbent, & uinum, caſeiq; fiſcellas, alij medimnas tritici atq; hordeum in aſini cibum. Ex his & habebant uictum, & ſacra deæ faciebant. Perambulantibus illis aliquando uillam quandam iuuenem grandiorem à ſe conſpectum expiſcati, domum in quam fortè diuerterant, deducunt. Illi muliebria (ut illis nefarijs cynedis mos erat) perpeſſi ſunt, ego dolens me in aſinum eſſe uerſum, cum tantum ſcelus non poſſem ferre: ô ſceleſti, cum uellem exclamare, pro uoce hominis magnum rugitum dedi. Quidam ex ea uilla amiſſum aſinum quærentes, repente audito rugitu nullo præmonito ingrediuntur domum, quum æſtimarent me ſuum aſinum eſſe, repertis qui infanda patrabant cynædis, multo cum riſu locum egreſſi, ſceleſtam ſacerdotum nequiciam per totam uillam diuulgant. Illi ob eorum ſcelera deprehenſa, pudore territi proxima nocte abeunt. Cum in locum ſolitarium peruenijſſent, increpabant me irati admodum, quòd eorum myſteria patefeciſſem. Tolerabile hoc erat damnum, uerbis mala audire, quod ſequitur non ferendum: deam quippe deponẽtes, ſublata ſella, nudum arbori robuſtæ alligant, deinde fuſte ex neruis facto, me ad necem uerberant, iubentes in futurum eſſe taciturnum, & ſimul poſt uerbera me ſtatuunt iugulare, qui uilicorum iram in ſe incitarim, neq; per me licuerit facere conſuetum quæſtum: ſed ope iacentis humi deæ id prohibentis, ne deeſſet, qui eam ferret, cædem effugi: poſt multas tamen plagas, repoſita ſupra me dea, iter proſecuti ſunt. Veſperi in hominis opulenti prædiũ peruenimus, qui liberius nos domi excipiens ſacra Deæ peregit. Hic ego ingens periculum adij: Amicus quidam noſtri hoſpitis partem ſylueſtris aſini dono miſit, quam canes qui intus occluſi erant, coqui negligentia comederunt. Hic præter modum, ne domini iuſſu uapularet, cum de morte cogitaret, conſilio mulieris pepercit uitæ: Si mihi credes, inqt, & te ſaluabis, & reſarcies hoc damnum: Habent hi cynædi aſinum, quem ſi deduxeris in deſertum locum, facilè illum potes occidere, ſumptamq; ex eo partem para rein cibum domino: reliquum corporis in præceps abijce: exiſtimabũt cynædi aut fugiſſe aſinum, neq; amplius deprehẽdi poſſe: hic uero aſinus pinguis eſt, & perſimilis ſylueſtri. Approbato mulieris conſilio, coquus intelligens hoc pacto irã patroni declinaturum, mihi propinquat, ut conſultũ facinus patraret. At ego quid de me futurum eſſet prætuidens, optimũ factu duxi id periculum ſubterfugere. Igitur effracto quo ducebar loco, proſiliens feror intus curſu, ubi cynędi cum hoſpite cœnabant, ſubito eo aduentu & lumen & menſam ſubij, exiſtimans hoc ſcitum inuentum ſaluti mihi futurum, dominumq; è ueſtigio me ocioſum aliquo tuto in loco detenturum: uerum hæc res in extremum eſt mihi uerſa diſcrimẽ, nam furioſum me opinati, enſibus, iaculis, longis baculis uelut occiſuri me appetiuerunt: quo periculo perſpecto, in interiora domus, ubi cynædi dormituri erant, curro. Illi oſtium loci exterius occludunt. Diluculo nebulones illi, dea mihi ſuperpoſita, recedentes ad aliam ciuitatem, copijs & opibus potentem perducunt, in qua nouum interuenit prodigium: nam cum dea priuatæ domus diuerſorium abnueret, in templo ſe poni iuſſit eius loci, q à ciuibus maximè coleretur. Illi libẽti animo deã externã propè ſuũ deum in templo collocant: nobis tradunt paupercule hoſpiciũ domus, hic plures cynędi dies cõmorati. Cũ abire uellẽt, deamq; à ciuibus peterẽt, templũ ingreſſi deã aſportant: uerũ facinoroſi homines phialã aureã è templo ablatã furto

infra deam recondunt: qua re palàm facta ciues nos insecuti, ut appropinquarunt, ex equis desilientes cynædos capiunt, impios illos ac sacrilegos appellantes, cum phialam ereptam repeterent, scrutati singula, eam reperiunt in sinu Deæ absconsam. Quam ob rem hos mulieres uiros colligatos, in urbemq; traductos in carcerē conjciunt, deam alio in templo ponentes, aurum suo deo restituūt. Postera die & res eorum & me insuper uendunt. Ego à pistore incola propinquioris uillæ emptus sum, impositisq; decem tritici, quas emerat, medimnis, in uilla difficili atque aspera uia perductus. Erant domi iumenta conserua, molæq; plurimæ ab illis agitatæ, omnia intus farinæ plena, me uero, ueluti seruum nouum solent, ac de uia propter grande onus fessum eo die quiescere sinunt, postridie me iugo molæ alligatum linteo uelatis oculis molere iubent, planè noram, id sæpius expertus quo pacto esset molendum: sed simulans me eius operis rudem, frustra quietem speraui, nam plures qui aderant, acceptis baculis, de improuiso me id minimè expectantem (neq; enim aspicere poteram) adeo me percusserunt, ut è uestigio more turbinis circunducerem molam: expertus sanè didici seruū ad ea quæ fienda sunt promptum esse debere, neq; expectare domini manum. Eo labore admodum macer euasi, & corpore debilis: qua propter hortulano me uendidit, qui hortum cœperat colendum. Is olera in forum mea opera ferebat sæpius, agro deinde effodiendo, plantandoq; ac rigendo intentus, ego interim ociosus, sed uita propter frigus, (erat enim hyems) satis molesta, cum patronus nedum mihi, sed nec lectum sibi parare posset: me tum molle lutum, tum dura terra atq; acuta multum offendebat. Cibus item lactucæ amaræ, ac prędurę erant. Ambobus cōtigit aliquando nobis ad hortum adeuntibus, ut obuiaremus generoso uiro, ueste induto militari: qui primum uerbis Italis hortulanum allocutus, petijt ab eo, quo asinum ducat: ille uocē militis (ut opinor) non intelligens, nihil respondit. Miles id ueluti se contemptum ferens molestius, hortulanum fuste cum percussisset, ille militē amplexus ad terram in uia prostrauit, iacentem tum manibus, tum pedibus, tum saxo ferit. Miles cum se tutaretur, minareturq;, si exurgeret, se illum ense interfecturum. Hortulanus quid de se futurū esset præmonitus, extractum è uagina ensem, additis uerberibus longè proiecit. Miles uitæ periculo motus, se ob uerbera mortuum simulat: quod ueritus hortulanus, iacentemq; relinquens, ense supra se posito, in ciuitatem pergit, datoq; alteri ad colendum horto, ob timorem penes amicum unà me ducens, ubi latenter diuertit: deinde amici consilio se in arca inclusit, me pedibus per gradum abstractum recludunt in superiori ædium parte. Miles ubi de uia surgens, uixq; ambulans ob susceptas plagas in urbem redijsset, narrat commilitonibus qui obuiam fortè facti sunt, iniuriam hortulani. Hi cum nossent quo essemus in loco, sumpto magistratu uenientes domum, lictorem intus destituunt, iubentes eos qui domi essent educi. Cum lateret hortulanus, exclamant milites, illum & asinum intus esse: qui domi erant nullos esse alios præter se, neq; uirum neq; asinum affirmant. Cum tumultus & clamor plurimus in paruo loco esset excitatus, ego quid nam esset cupidus sciendi, caput è fenestra extuli: quo illi uiso, statim exclamant in mendacio deprehensos. Scrutantes singula hortulanum inuenerunt in arcula iacentem, extractum iudicibus tradunt, erratí pœnam daturum. Me inferius demissum dant militibus, ridebant in me uersi omnes, qui meo indicio prodissem dominum: ex quo id uerbum primum prodijt in uulgus: ex asino conspecto. Quid deinceps patrono acciderit ignoro: miles me emit minis uiginti, qui minister erat uiri prædiuitis Thessalonicæ Macedoniæ ciuitatis. Eius ministerium erat epulas parare diuiti. Cum isto conseruus frater habitabat pistor, placentas melle conficiens: communia suæ his erant artis utensilia atq; instrumenta. Hi mihi diuersorium dederunt in eo loco ubi reliquiæ cœnæ domini ab ipsis importabantur perplures, ab altero carnes ac pisces, ab altero placentæ: inter has me inclusum relinquentes abeunt lauatum. Ego omisso hordeo humano cibo uentrē refer-

ſi. Cum redijſſent tum ex ciborum multitudine non animaduertunt cibos à me eo meſtos, tum quia parcè, ne quid perciperent, comedi. Vbi illos id non perſpexiſſe ſenſi, eorum fretus ignorantia, melioribus fruſtis corpus repleui. Tandem ut damnum cognouere, alter alterum illa ſurripuiſſe ſuſpicatus, pudore inuicē retice bant. Diligentius igitur adſeruantes, reliquas portiones deinceps & fruſta adnumerāt. Ego uitam uoluptuoſam in delicijs agens, factus ſum corpore pinguior adeo ut pellis ex pilis nitidis admodum luceret. Illi me pinguiorem factum uidentes, hordeum uero nequaquam minui, in ſuſpicionem mei ducti, ſimulant ſe foris ire lauandi gratia, clauſo oſtio, quid agam per rimulas aſpiciunt. Ego ignorans do lum ad prandium proficiſcor: illi primo ridere incipiunt in cibo aſini deſueto. Cō ſeruis deinde ad id ſpectaculum uocatis, rident ſimul omnes uehementius, adeo ut patronus peteret, quid nam accidiſſet, ut adeo efferrentur riſu. Vt cauſam percepit, ſurgens à ſympoſio atq; introſpiciens, poſteaquam me uidit ſylueſtris apri fruſta edentem, ſtatim ridens ſe intus corripuit. Ego ægerrimè tuli me in furto & gula fuiſſe deprehenſum. Ille ſuborto riſu, me iubet in conuiuium deduci, dein de menſam parari adeo multis cibis, ut nullus alter aſinus eos potuiſſet edere. Cocleæ crudæ erant piſces, partim garo & oleo, partim ſinapi conditi. Fortunam ego accidentem mihi ſentiens, cogitansq; his iocis ſalutem mihi afferri poſſe, men ſæ aſtans prandium ſumpſi: qua ex re uniuerſum conuiuium ſe in riſum effudit. Cum dixiſſet quiſpiam: bibet hic aſinus & uinum, ſi quis miniſtret: idq; patronus iuſſiſſet efferri, oblatum potaui: hoc ille præter modum admiratus, duplex eius quo uenditus eram precium annumerari emptori iuſſit, meq; dari adoleſcenti cuidam liberto ſuo, tum nutriendum tum inſtruentem, quæcunque illum oblectare poſſent. Facilè fuit illi me docere parentem ſibi, facientemq; ſingula quæ monſtraret: primum flecti me in genua ſupra lectum uelut hominem docuit, tum ſibi alludere, ac ſtantem pedibus anterioribus erectis pſallere, ad eius quoq; uocem annuere atq; abnuere, omnia deniq; quæ poteram imitabar. Vulgatum iam per urbem erat, aſinum uinum bibere, ludere, ſaltare, & quod mirabilius uideretur uocibus hominis obtemperare. Cum uellem bibere, oculorum nutu admonebam miniſtrum. Mirabantur hæc omnes ut rem inſuetam, inſcij hominem in aſino eſſe. Lætabar eorum ſtultitia, diſcens ambulare, ferre patronum, currere abſque ulla ſeſſoris moleſtia: eram ſumptuoſius ornatus, purpureis phaleris, freno auro atq; argento diſtincto. Pendebant inſuper tintinabula, ſuauem ſonum præbentia. Menocles patronus in Theſſalonicam abijt: ob hanc cauſſam, ut ferebat, quòd erat pollicitus patriæ, ſe gladiatorios ludos daturum: qui cum ad pugnandum parati adeſſent, nos mane profecti ſumus. Ferebam dominum uia dura & uehiculis difficili: ubi Theſſalonicam uenimus, omnes ad ſpectaculum & me uidendum conuenerunt: iam enim fama diffuſa longius uulgauerat, me in modum hominis ſaltantem uarios ludos ędere. Patronus poſt potum ſuis conciuibus (hi nobiles erant) in cœna me iocos illos incredibiles iubet ædere. Libertus qui mihi præerat faciens ex me quæſtum tenebat incluſum, eos qui meos ludos uolebant aſpicere, aperta ianua datisq; nummis intromittens: illi aliud, alter in meum cibum afferebant, & ea præſertim, quæ uentri aſini minimè conuenirent. Me & domini & aliorum ciuium epulæ & magnum & pinguiorem reddiderant. Mulier quædam & externa, mei uidendi cupida accedit, ut me aſpiciat prandentem: ut aſpexit, è ueſtigio in cupidinem mei exarſit, tum aſini ſpecie adducta, tum impulſa ludorum uenuſtate. Hæc cum liberto ut unam noctem mecum eſſe ſinat magno precio paciſcitur, qui parum curans mei iacturam, precio accepto cum adueſperaſceret, poſt cœnam domini iuſſu abiens me ad locum ubi dormiebam, perducit. Ibi mulierem inuenimus lectum ingreſſam, puluinaria mollia importata erant, ueſtes quoq; & ſtragulæ & ſtatum decens humi poſitum mulieris. Serui alio in loco abeunt iuxta domum dormitum: illa lumen intulit permagnum igni ſimile, exutaque ueſte,

nuda

nuda propter lumen ſtetit: deinde ex alabaſtro proferens unguentum, ſe primum tum inungit, nareſq; unguento replet: poſtmodum exoſculatur, ea loquens, quæ amor in hominem dilectum proferre cogit. Deinde me fune in ſtratum trahit: ego nequaquam tertio egens hortatore, quo ducor accedens, cum uino ueteri eſſem reſperſus, unguenti quoque odore incitatus, pulchritudine inſuper puellæ commotus, inclino me dubius, quo nam pacto concumberem cum muliere: nam ex quo aſinus fui, expers coitus fui: neque cum aſinis in ea re conſueueram, neq; aſinam cognoram. Itaque haud paruus timor inceſſit, ne ſcinderem dilacerarem q; in coitu mulierem: ac poſtmodum tanquam homicida meritam ſubirem pœnam: ſed hæc incaſſum à me cogitabantur, nam mulier multis amatorijs me oſculis prouocans, ubi me ad opus paratum ſenſit, ut homini ſuperincumbens me complectitur, ac paulum eleuans, totum inguen accepit. Ego cum retrò cederem, adhuc reformidans, illa meos amplexa clunes ad ſeſe trahit, cedentem paulo: Quorſum, inquiens, refugis? atque acrius complexui inhæret. Vt uero ſenſi ſuppellectilem iam mihi deeſſe ad explendam fœminæ libidinem ac uoluptatem, timore depoſito, haud quaquam amplius inſequenti cedens, eius obtemperaui libens cupiditati: exiſtimauiq; non eſſe me Paſiphaës adultero deteriorem. Hoc pacto uniuerſa nox ueneri data eſt, in uoluptatem coitus frequenter conſumpta. Cum dies aduenisſet, abiens mulier, cuſtodem meum conuenit, precioq; noctem aliam redimit. Ille ditior meo opere factus, quum rem domino ſignificaſſet, cum fœmina reliquit incluſum: quæ priori exercitio intenta, uoluptati operam ſummo cum deſiderio impendit. Libertus interim ueſperi, me inſcio, ad interiorem, quo dormiebamus locum producto patrono, me per rimulam oſtendit cum adoleſcentilla coëuntem. Eo aſpectu oblectatus rem prohibet efferri, cupiens me in theatrum duci ludorum tempore, quo id me ſpectaculum, in aliquia ex his, quæ ad beſtias damnatæ eſſent, fœmina, in conſpectu omnium uideretur. Ad me introductam mihi hærere, & demulcere manibus iubent, ut cum ludorum inſtaret dies, in theatrum deduceremur, omnibus ſpectaculo futuri. Lectus erat magnus ex Indica facta teſtudine, atque ornatus auro, in hoc me collocant, & ponunt mulierem: deinde ſupra machinam lectum poſitum in medium theatri ferunt, magna cum acclamatione populi plauſuq;, manus aduerſus me extendentis. Nobis menſa erat pluribus præparata rebus, quæ in cœna deliciarum cauſſa hominibus apponuntur: Aſtabant nobis formoſi pueri pincernæ, uinum nobis aureo poculo miniſtrantes. Ibi cuſtos aſtans meus, iubet me prandere: uerecundabar in theatro ſitus, & ſimul extimeſcebam, ne quis urſus aut leo ad me dilaniandum proſiliret. Hic ego inter alios flores recentium roſarum folia conſpicatus, ſtatim è lecto proſilio: arbitrabantur reliqui me ueluti ſaltaturum ad ludum præbendum ſurrexiſſe: at ego inter homines ad flores uſq; delatus, roſas ſelectas paſcor: tum ſingulis rem admirantibus iumenti ſpeciem depono, omniq; prioris aſini ſublata forma, in Lucium illum priſcum ante eos nudus redij. Hoc inſperato ueluti mirando monſtro ſtupefactus populus, magno coorto murmure, in diuerſas ſententias diſtrahebant, alij ut magum, inq; uarias formas mutari ſolitum, ſtatim igni comburendum: alij paulò expectandum, meq; prius audiendum cenſebant, ac poſtea ſententiam ferendam. At ego ad præfectum urbis, qui aderat in theatro currens, dixi me à ſerua Theſſaliæ uxoris, quæ maga erat, unguento perfuſum in aſinum fuiſſe conuerſum: rogo me in cuſtodia detineat, quoad certior fieret me loqui uera. Dic, inquit præſes, tuorum parentum & cognatorum, ſi quos habes, & ciuitatis nomen. Patrem eſſe mihi Lucium reſpondi, fratrem Caium, eodem quo ego uocatum cognomine: me hiſtoriarum aliarumq; rerum ſcriptorem, fratrem poëtam atque auguremeſſe, patriam urbem Achaiæ Patras. Quæ ubi præſes audiuit: Hoſpitis, inquit, filius es, hominis mihi amiciſſimi, qui me domi ſolitus eſt excipere, & donis proſequi. Scio te nil mentiri tali parente natum: deq; ſella deſcendens me am-

plexus exoſculatur ac deducit domum. Interim meus aduenit frater, argentum afferens, aliaq; multa, cum præſes aſtantibus omnibus me miſſum feciſſet, ad mare deſcendimus. Præparata iam naui, commeatuq; impoſito, optimum factu ſum ratus, priuſquam abirem fœminam conuenire, quæ me aſinum adeo dilexerat: multò enim magis uirum me aſino pulchriorem fore ſibi charum exiſtimaui. Illa admodum læta me uidit, rei miraculo delectata, ac cœnare cubareq; ſecum hortata eſt. Exiſtimabam illam quæ aſinum dilexiſſet, multò maiorem in homine uoluptatem ſumpturam, quum cœnaſſemus, unguento ungor, coronaq; ex amantiſſimis roſis, ut quæ mihi formam hominis reſtituiſſent, impoſita capiti, quum tempus dormiendi iam nocte intempeſta adeſſet, ueſtes exuo aſtans nudus, ueluti rem gratam fœminæ facturus, quum pro aſino uirum haberet. At illa ut me nudum aſpexit, & ſingula hominem eſſe, in me expuens: Abi hinc in malam rem, ait: abſcede ocyus, alibi dormiturus. Cum peterem quodnam oberratum meum id diceret: Quoniam non te, ait, ſed aſinum dilexi, quo cum non tecum concubui: Equidem arbitrabar te aſini ſolam ſpeciem depoſuiſſe, inſigne illud quod dilexeram ſeruaſſe: tu uero omiſiſti id, quod ſolum in aſino pulchrum uidebatur atq; utile, in ſimiam quendam conuerſus: ſtatimq; uocatis domeſticis mandat, extra domum foras me nudum eiici, Ego ante domum nudus, coronatus, unctus, in nudo ſolo iacui. Diluculo mare uerſus reſpiciens, nudus fratri narraui, non abſque riſu infortunium meum. Vento deinde flante, nauem aſcendentes, paucis diebus in patriam uenimus, ubi Dijs meæ ſalutis autoribus ſacra perſolui, ac in templo dona ſuſpendi: non quòd ex canis podice (ut uulgo aiunt) ſed ex longa aſini peregrinatione, ac uix tandem in patriam redierim, ſalutem conſecutus.

IVPITER CONFVTATVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Summa Dialogi huius eſt. Quando fato ac neceſsitate quadam omnia in hoc mundo geruntur, eiq; etiam Dij obnoxij ſunt, ſuperuacaneam eſſe omnem religionem, ac cultum diuinum. Ideoq; neq; Dijs ſacrificandum eſſe, neque ab illis quicquàm ſperandum. Immo ipſos illos non meliores, aut etiam felliciores hominibus eſſe, ſed ſolum fati, ac neceſsitudinis iſtius ſempiternæ miniſtros, qui per ſe neque prodeſſe nobis, neque nocere poſſint. Nam ſi ulla illorum prouidentia, aut rerum humanarum adminiſtratio foret, neq; malos ac ſcelcratos inultos manere, & pios bonoſq; beneficijs ac munere illorum prouchi debere. Nam quæ de ſupplicijs inferorum ac pœnis nocentum feruntur, ea, ſi quæ ſint, eiuſmodi certè eſſe, ut immerito & iniuſtè illis cueniant, qui ea patiuntur, cum nemo ſua uoluntate, ſed ex prædeſtinato, fatoq; impellente peccet. Fingitur autem Cyniſcus, uti intrepidus, atq; impudentior paulò quiſpiam, cum Ioue diſputare. Eſtq; hic Dialogus ex illis unus, ob quos Lucianus proprie blaſphemus, atq; ἄθεος uocatus eſt. Quid enim in rebus mortalium ſanctum, aut inuiolatum uſquam erit, ſi religione ac metu Deorum è medio ſublato, hominibus perſuaſeris, ſiue benè ſiue malè agant, id neceſsitate quadam fatorum fieri, eoq; ipſos à crimine ſolutos atq; innoxios eſſe?

Interlocutores. CYNISCVS & IVPITER.

CYNISCVS.

Exordium ab exiguitate et facilitate petitæ rei.

EGO uero te Iupiter talium rerum gratia nunquam moleſtius conturbabo, extructas diuitias, aut multum auri pondus, aut imperij dignitatem à te poſtulans, quæ quidem uulgo non parum multis maximè in uotis ſunt, tibi uero largitu haud quaquam facilia. Itaq; permulta eiuſmodi illis ſollicitè expetentibus ſurdis auribus uideo te negligere. Cæterum unum illud facillimum à te mihi uelim contingere. IVP.

Quid

Quid hoc uero rei est Cynisce, neq; enim indigentia diutius discruciaberis, maximè si rerum mediocrium, ut ais, inopia conflictaris. CYN. Responde mihi ad quæstionem quandam non difficilem. IVP. Exiguum profecto uotum & præstatu facile. Proinde quære quæcunq; fert animus. CYN. Vide Iupiter, etenim ueri simile est & tibi uidelicet Homeri atq; Hesiodi lecta esse poëmata. Dic ergo mihi, num uera credenda sunt ista, quæ de Fato & Parcis illi consarcinatis cecinerunt uersiculis. Et an nullo modo ea uitari queant, quæcunque illæ cuique nascentium fatali decreto aduenerint. IVP. Et ualde quidem uera sunt ista. Etenim in rebus humanis nihil est quod Paucarum dispensatione & consilio non ordinetur: uerum omnia quæcunq; fiunt, dum sub illarum colo circunferuntur, statim ab initio unumquodque illorum certum & infallibilem sortitur euentum, nec fas est aliter fieri. CYN. Proinde, quoties Homerus alia in parte suæ poëseos dixerit: Infera ne Parcis inuitis regna subintret. ac id genus alia, nugari uidelicet tunc illum dicemus? IVP. Et maximè, nihil enim extra Parcarum legem fieri credendum est, atque adeo præter linum. Cæterum Poëtæ, quæcunque ex Musis suggesta cecinerint, illa uera habenda sunt. Porrò quoties à Deabus deseruntur, ac per se aliquid literis ac memoriæ proditum protulerint, tunc à uero tota uia aberrant, neque non cum prioribus pugnantia atque contraria commemorant. Et ignoscendum quidem facinus, si, cum homines sint, ueritatem ignorent, præsertim illo digresso numine, quod præsens per illos canere solebat. CYN. Atqui hoc sanè ita se habere dicemus. Ad hæc uero & illud mihi responde: Nónne tres sunt Parcæ, nempe Clotho, Lachesis & Atropos? IVP. Rectè putas. CYN. Fatum ergo & Fortuna, cum & ipsæ Deæ sint, multum uulgo celebratæ, cuiusmodi sunt, aut quænam unicuiq; illarum est potentia? An uero æqualem cum Parcis sortem obtinent, aut maiore quàm illæ in rebus humanis gubernandis potentia præditæ sunt? passim enim omnes affirmantes audio, Fortuna & Fato nihil uspiam esse potentius. IVP. Haud fas est omnia tibi comperta esse, ô Cynisce. Cuius ergo gratia hæc de Parcis me interrogasti? CYN. Si prius mihi Iupiter & illud exposueris, num & in uos illæ imperium obtinent, & necessum sit ex illarum lino uos pendere? IVP. Necessarium omnino ô Cynisce. Quid ergo risisti? CYN. Commodum Homeri illi uersiculi in mentem mihi uenerunt, quibus te in Deorum concilio concionantem introduxit, & indignanter comminantem te cathena quadam aurea omnia sursum subducturum. Etenim dixeras, cathenam cœlitus te dimissurum, ac tunc si uelint, omnes Dij ex illa pendentes, quamuis certatim summo studio te conarentur detrahere, nullo tamen modo te loco essent moturi. Te uero, si lubitum foret, nullo negocio uniuersos, unà cum terra & uasto gurgite ponti uelle subducere. Tunc equidem inusitato & admirando membrorum robore pollere mihi uidebare, ac mirificè inhorrescebam animo audiendo uersiculos. Nunc autem te ipsum uideo, unà cum cathena & uerbis tuis minacissimis à tenui filo, ut ais, pendentem: uidetur itaque mihi multò iustius Clotho arroganter gloriari posse, quòd & teipsum in sublime tractum, & ex colo pendulum uideat, quemadmodum piscatores ex calamo subductos contuentur pisciculos. IVP. Haud compertum habeo, quid istæ tuæ sibi uelint quæstiunculæ. CYN. Illud nimirum Iupiter, & per Parcas ac Fatum te obsecro, ne acerbè atque grauiter accipere uelis, si ueritatem ore liberiore protulero. Si enim ista, ut tu dicis, ita se habent, & Parcæ omnium rerum potestatem & gubernationem obtinent, & nihil à quoquam eorum, quod illis decretum est, immutari potest, cuius ergo gratia uobis nos homines sacrificamus? quamobrem hecatombas uobis ad aras adducimus, uotis expetentes bona nobis uestra largitione contingere? Neque enim uideo quem fructum ex tanta cura, & sacrificandi studio capimus, si neque malorum auersiones ipsis precibus inuenire possumus, neque aliud bonum diuinitus datum consequimur. IVP. Noui unde tibi istæ suppetant argutiæ;

I. *Quæstio & argumentum ex quo ea quæ sequuntur infertur.*

II *An idem Fortuna, Fatum & Parcæ.*

III. *An & Iupiter Fato succumbat.*

1. *Conclusio, ergo neq; sacrificandum Dijs, neq; ab ijs aliquid petendum.*

& immodestiæ interrogatiunculæ, nempe ab execrandis & maledictis istis Sophistis, qui nulla prouidentia res humanas administrari garriunt. Itaque illi eiusmodi crebris quæstionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut à sacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquam uulgare quiddam esset. Nobis tamen earum quæ apud uos aguntur rerum nullam curam esse, neque quicquam omnino posse in his quæ in terris sunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimuero nequaquam talibus disputationibus implicati gaudebunt. CYN. Non per colum Parcarum, ô Iupiter, ab illis persuasus hæc te interrogaui. Disputatio uero nostra nescio quo modo eò progressa in hoc ipsum incidit, ac superuacanea hominum sacrificia esse confirmat. Rursus uero si uidetur, paucis te interrogabo, tu porrò ne graueris, precor, ad quæsita respondere, & uide ut maximè prouidenter respondeas. IVP. Roga, si tibi ocium est talia nugandi. CYN. Ais ne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio, sanè. CYN. Vobis uero relictam esse facultatem commutandi & reglomerandi? IVP. Nullo modo. CYN. Vis ergo, ut quod sequitur, inducam? siue clarum ac planum illud dixero, seu secus? IVP. Clarum utiq; est. Nam qui Dijs sacra faciunt, nulla necessitate adducti sacrificant, sed alternæ retributioni seruiunt, perinde ac si bona à nobis mercarentur, aut alioqui honesto dediti colunt, quod uiderint esse præstantius. CYN. Et hoc abundè satis esse ducis, potissimum cum affirmes nullius utilitatis respectu fieri sacrificia, uerum bonitate quadam hominum prestantiora colentium. At si quis ex Sophistis illis præsto esset, haud dubiè ex te quæreret, quo nomine Deos hominibus potiores esse pronunciares, præsertim conseruos hominum existentes, eidemq; Parcarum imperio, quæ rerum sunt dominæ, subiectos. Neque enim, nisi me fallit opinio, illi respondebis, Deorum sortem hoc esse potiorem habendam, quòd immortales sint. Nam hoc ipso nomine infeliciores dicendi sunt. Homines enim & si aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat. Cæterum uobis in immensum huius rei incommoditas protenditur perpetuæ seruituti mancipatis, quæ uario multiplicíq; tractu sub lino subinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ô Cynisce, hæc perpetuitas & immensa temporum series nostra est felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Non omnes pari felicitate fruimini, ô Iupiter, uerum apud uos quoque præfinita est quædam dispar rerum fruitio, multis coniuncta perturbationibus. Tu quidem feliciter & beatè agis per omnia, cum Deorum summus imperator sies, possisq; & terram & mare subducere, quasi funè demisso. Cæterum Vulcanus claudus est, unus ex mœchanicis camino & igne artem fabrilem exercens. Prometheus uero quondam etiam in crucem actus est. Quid autem patrem tuum commemorem, quem etiamnum uinculis constrictum tartareis sub umbris agere constat? Quinetiam nefandis amoribus uos capi per hibent, ac uulneribus indignè uiolari: præterea aliquando seruili conditione hominibus esse deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuisse. Apollinem uero apud Admetum egisse in seruitio inficiari non potes. Hæc quum ita sint, non uidetur mihi solida esse & syncera uestra felicitas. Sed sunt quidem uestrum nonnulli felices & egregiè beati, sunt rursus qui non item. Mitto enim ut latrocinio non secus atque nos dispoliemini, neque non à sacrilegis compilemini, atque ex ditissimis ad extremam rerum angustiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero ex uobis & iam conflati sunt, aurei aut argentei existentes, quibus uidelicet hoc fataliter decretum fuerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliæ plena in nos euomas Cynisce, ac te fortasse illorum aliquando pœnitebit, intemperantis linguæ pœnas sufferentem. CYN. Tolle minas ô Iupiter, certò enim persuasum habeo, nihil me mali passurum, quod ante te mihi Parca sufferendum non destinauerit. Quoniam neq; illos ipsos sacrilegos supplicio per te affectos uideo, sed plurimi manus uestras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non esse, ut capti scelerum pœnas expendant. IVP.

II. *Deos nõ esse potiores aut bestiores hominibus. Confutat bonum immortalitatis per immersionem. Admittit cæterarum rerum felicitatem, per distributionem, uniuscuiusq; incommoda enumerando.*

Nónne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimium pertimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proide, omnia quæcunq; dixero, illorum doctrinam esse existimas. Ego uero ab alio quouis potius quàm à te ueritatem perueſtigarem. Cæterum & hoc perlibenter ex te quærerem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & ante tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum nihil non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac ſcitu parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quò tendat perspicio, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo antè constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam horum uerborum te pœniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoq; fato de habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit singula. CYN. Intelligo, ergo Parcarum famulos atq; ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cuncta prouidere certum est. Vos autem non secus atq; fabrilia quædam illarum instrumenta habendi estis. IVP. Qua ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum cooperando nonnihil adfert ad artem perficiendã adminiculi. Nemo tamen qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neq; nauis asciæ aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dispari ratione singula fabricans fatum putandum est. Cæterum uos sororum fatalium asciæ & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebant, ac ab illo bonorum largitionem postulare: cum illi interim ad uos cursitent, prece ac muneribus deuenerantes. At neq; si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neq; enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoq; hoc immutare liceat, neq; non aliquid eorum subuertere, quæ initio illarũ decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam æquo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen coli torserit, laborẽ Clothus dissoluens. IVP. Tu iam Cynisce neq; Parcas quidẽ ipsas ab hominibus colendas esse cõtendis, sed uidere mihi omnia nõ illibenter uelle cõfundere. Nos uero, ut maximè aliam ob causſam nullam, certè ob diuinationem & oracula, neq; non eorum prædictionem, quæ singula de quouis rato cõsilio decreta sunt, iure optimo colimur. CYN. In summa, nihil utilitatis adfert, ô Iupiter, eorũ præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo cõcessum est, nisi in hoc dicas, ut is qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in ciſtam conclusa. Atqui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obijciet. Ac Adrastus emissa in suem cuspide, ab illa quidem aberrabit: porrò Crœsi filium peremptum est, quasi uiolento quopiam Parcarum decreto feratur in iuuenem. Sed neq; illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem feras (ait enim) Nam sobole suscepta, occidet te filius. Etenim superuacaneam atq; adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earum rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam obrem & mercedem exigatis propter uaticinium. Vt interim silentio præteream, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non paucis respondere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille traiecto Halè suum ipsius imperium euersurus esset, an Cyri. Vtrumq; enim potest oraculum. IVP. Erat, ô Cynisce, Apollini quædam aduersus Crœsum causſa simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertentauerat, carnes ouillas ac testudinem unà elixando

Deos esse ministros Fati, neq; ex se quicquam posse.

Confutat oracula & prædictiones, ab effectu & incertitudine. Historia est apud Herodotum lib. 1.

Scilicet Crœsus, ut eodem libro.

elixando. CYN. At enimuero conueniens atq; adeo æquum & bonum fuerat, ut cum deus esset, ab omni iracundia foret alienissimus. Verum, ut mea fert opinio, fortasse ita in Fatis fuit, ut Lydus ille oraculo deciperetur, ac iam olim ne perspicua futura inaudiret illius stamini Fatum aduenerat. Vnde liquet uaticinium quoque uestrum, illius maximam esse partem. IVP. Nobis uero nihil facis reliquum, sed ut uideo, nequicquam dei sumus, qui neque prouidentia aliqua res humanas dispensare soleamus, neq; sacrificijs dignieſſe uideamur, sed reuera asciarum terebrorumq; instar sumus. Ac sanè uideris me iure optimo ad hunc modum superbè contemnere, quòd cum fulmine armatus sim, sustineam te impunè talia aduersus nos contumelioſè differentem. CYN. Feri ò Iupiter, si mihi fatale est fulmine percussum interire, neque te ob ictum quicquam in ius uocabo, sed potius ipsam Clotho, per te uulnus mihi incutientem. Neque fulmen quidem ipsum accusabo, quasi tam infelicis ruinæ causa mihi extitisset. Veruntamen hoc quoq; uos interrogabo, nempe te & Fatum, cæterum tu mihi illius loco respondeas uelim. Etenim minis tuis hoc in memoriã mihi reuocasti, qui fit tandem, ut omissis tot sacrilegis, præterea tot criminosis & uiolentis, & periuris hominibus dissimulanter posthabitis, unam aliquam ilicem aut lapidem, aut nauis uelum nihil mali unquam per iniusticiam meritæ fulmine feriatis? Non raro quoq; hominem frugi & uiatorem spectatæ sanctimoniæ? Quod uero compressis labijs obticuisti Iupiter? Aut fortasse ne hoc quidem me nosse fas est? IVP. Sanè nefas est te ista inquirere. Tu uero ò extremè curiosus es, adeo ut me fugiat, qui nam tibi uoluptati sit istis me obtundere. CYN. Proinde neq; hoc à uobis perquirendum mihi uideo, nempe à te & Fato & Prouidentia, quam ob rem Phocion uir sanctus & iustus, in tanta omniũ rerum inopia atque angustia diem suum obierit, tum etiam ante ipsum Aristides, Callias autem & Alcibiades nepotes intemperantissimi omnium affluentia exuberabant, neq; non Medias multis sceleribus coopertus, ac Charops Aeginetes homo masculа Venere extremè infamis, à quo matrem suam fame necatam pro certo constat. Contrà Socrates undecim uiris traditus est, Meletus uero non item. Adhęc cur Sardanapalus mollis atq; effœminatus, delicijsq; totus fractus regnauerit, Persarũ uero tot ac tanti uiri uirtute longè optimi atq; clarissimi eius impetu in crucem subacti sunt, propterea q; factis illius parum delectabantur. Vt taceam, quæ in præsens fiunt, longum enim esset singulis percensendis immorari, quemadmodum mali & facinorosi per omnẽ uitã facilè agant, & feliciter omnibus rebus affluentes, cæterum boni ducantur & ferantur, paupertate, morbis & cæteris infinitis malis impliciti, ærumnoſè cõflictãtes. IVP. An ignoras Cynisce, quãta supplicia & cruciatus post hanc uitã prauos & sceleratos homines manere soleant, aut in quanta felicitate uicturi sint boni? CYN. Orcũ mihi narras, & Tityos & Tantalos. Ego uero si quid talium rerum est, haud obscurè cognoscam ubi Fato functus fuero. Quantum aũt ad præsens attinet, uelim ut quãtumcunq; hoc temporis in uiuis mihi exigendum est, ego interea omni felicitate perfunctus, tandem mortuus à sede cim uulturibus iecur meum depasceretur: uerũ non ut hic in uita siti pressus, quẽadmodum fertur Tantalus, in beatorum Insulis cum heroibus biberem, in Elysio prato constitutus. IVP. Quid ais? An non credis esse quædam parata supplicia, & pœnas malis destinatas, & honores ac forum iudiciale, ubi singulorum uita habita ratione cognoscendi expenditur? CYN. Audio Minoa quendam Cretensem infrà talibus rebus cognoscendis atq; dijudicandis dare operam, ac mihi super illo quoque responde, est né tuus ut fertur filius? IVP. Quam ob rem uero ista de illo quæris Cynisce? CYN. Quos maximè afficit supplicio? IVP. Prauos uidelicet, cuius generis sunt parricidæ & sacrilegi. CYN. Quos autem ad Heroum contubernium amandare solet? IVP. Nempe bonos & sanctitate uitæ præcellẽtes, quiq; semet uirtute excoluerunt. CYN. Cuius uero gratia hoc facit ô Iupiter? IVP. Propterea q; illi

Tacitè negat prouidentiã deorũ, ex effectu & rerum humanarum conditione.

Transit ad inferos, & illorum supplicia ac pœnas, eleuat quoq; si qui eiusmodi sint, immerito defunctis accidant, ut qui nõ uoluntate, sed fato peccarint.

ſupplicio, ſi uero honore remunerandi ſunt. CYN. Cæterum, ſi quis nolens & inuito animo mali aliquid deſignauerit, num & hunc ſupplicio afficiendum condemnat? IVP. Nequaquam. CYN. Proinde, neq; ſi quis inuitus boni aliquid fecerit eũ honore dignabitur? IVP. Nequaquam. CYN. Itaq; haud conuenit illi ô Iupiter ullum neque honore ornare, neque ſupplicio afficere. IVP. Qui uero nullum? CYN. Quoniam nihil nos homines animo uoluntario facimus, ſed neceſſitate quadam ineffugibili ad hoc cõpulſi: ſi tamen uera ſunt illa, quę ante confeſſus es, nempe Parcam eſſe omnium rerum cauſſam. Iam ſi quis alterum peremerit, Parca in culpa eſt, quæ admiſit parricidium. Si quis ſacrilegio deorum fana compilauerit, facinus à Parca ſibi iniunctum admiſit. Quocirca, ſi Minos rectè uti uelit iudicio, multò æquius Fatum pro Siſypho puniet, & Parcam pro Tantalo. Quid enim illi iniuſtè egerunt, quando iuſſis dicto audientes fuerint? IVP. Amplius quidem uel reſpondere tibi indignum facinus exiſtimo, talia præſertim interroganti. Audax enim es & Sophiſta, ac iam quidem te relicto abeo. CYN. Debebam equidem adhuc & hoc ex te quæſiſſe, ubi nam locorum Parcæ degerent, aut quomodo res tantas tam exacta cura & cogitatione queant aſſequi, præſertim illis tantum tribus exiſtentibus. Etenim laborioſam & minimè felicem atq; iucundam uitam mihi uidentur agere, tantis implicitæ negocijs. Et quemadmodum ueriſimile eſt, ipſæ quoq; Fato parum propicio & fauente in lucem ſunt æditæ. Itaq; ego, ſi mihi daretur optio, nequaquam cum illarum uita meam commutauerim, uerum eligerem potius ut adhuc egentius agerem, quàm ut colo Parcarum aſſiderem, tantis negocijs & difficultatibus referto, obſeruans ſingula. Cæterum ſi tibi graue eſt ô Iupiter, ad hæc reſpondere, etiam his contenti erimus, ad quæ reſpondiſti. Satis enim eſt, quòd de Fato & Prouidentia ſermonem nos non celaueris. Reliqua fortaſſe in Fatis non eſt ut audiam.

IVPITER TRAGOEDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Eiuſdem propè argumenti & hic Dialogus eſt, niſi quòd hic Epicureum etiam quendam introducit, qui deos omnino negat ullos eſſe, nedum prouidentia ſua mundũ gubernare, fortuitúq; ac temerè omnia geri contendit. Deinde & ipſa tractatio in plures perſonas ſpargitur, ac tota dramatica eſt. Principio enim Iupiter fingitur, audita diſputatione Timoclis Stoici, & Damidis, eius quem modo dixi, Epicurei, grauiter incenſus, ac metu pariter atq; dolore commotus eſſe. Cuius rei cauſſam, dum cæteri ab eo inquirunt, eandemq; diſputationem ab ijſdem illis iterum inſtaurari audiunt, tandem conſilijs mutuo inter ſe collatis, generale deorum omnium concilium, ſuper eadem re congregandum, decernitur. Conuocatis itaq; per præconem Mercurium, uniuerſis, & ijſdem pro ſua cuiq; dignitate, aſſignatis ſedibus, cum diu inter ſe, de cõſeſſu altercati fuiſſent, poſtremo imperato ſilentio, Iupiter cum magna perturbatione, totum negocium, ac ſummã diſputationis illius, exponit, admonens, & ob oculos imminente poſito periculo, exhortans, ut in cõmune omnes conſulere, & malo huic remedium aliquod quærere uelint. Primus igitur, accepta dicendi poteſtate, Momus, graui obiurgatione deorum ſecuritatem ac negligentiam reprehendit, ut qui & malos euehi ſinant, & contrà bonos ac iuſtos opprimi, neq; reſponſa certa & expedita hominibus dent, neq; etiam poëtarum ſcripta aboleri faciant, per quæ ſtupra, adulteria, bella ac ſeditiones ipſorum euulgentur: quare quicquid huius accidat, ipſorum culpa atq; inertia accidere. Atq; hinc oratione ad ipſum Iouem conuerſa, etiam exemplis hæc confirmat. Poſt quem cum alij alia cenſerent, omnium fere ſententias idem confutat: uel quòd per ſe abſurdæ & inutiles eſſent, uel quòd abſurda & incommoda ex ijs ſecutura. Præcipuè uero Apollinis conſilium reprehendit. Cuius etiam oraculum ſuper euentu & uictoria diſputationis huius prolatum ob uanitatem, irridet. Ob quæ Hercules, cum ipſe poſtremus ſententiam dixiſſet, audiretq; ſatis prohiberi ſeſe, quo minus ſacra, ac templa ſua, ui contra impios tueri poſſet, cò tandem redit, ut dicat ſe malle apud inferos eſſe, atq; ibi ab umbris metui, quàm inter deos contemni, ac pro nihilo haberi. Quæ dum ita geruntur, interea noua occaſione fingitur Hermes ille Agoræus, qui Athenis ad porticum Pœcilen conſecratus ſtabat, propere aduenire, ac nunciare diſputationem Damidis & Timoclis iterum iam incœptam

ptam esse, & ad eam magnam hominum multitudinem confluere. Relicto igitur consilio, ad auscultandum omnes conuertuntur. Porrò tota Timoclis disputatio in hoc uersatur, Deos esse, ac prouidentia illorum omnia gubernari, idq; argumentis hisce confirmat. Primo, ab ordine ac cursu rerum naturalium, quæ omnes suis ac certis uicibus redeant ac uarientur. Deinde autoritatibus & testimonijs poetarũ, Homeri & Euripidis. Post hæc, communi consensu gentium, qui deos uenerentur, sacrificijs & aris constitutis. Inde & ab effectis, quia oracula dent, & fulmina Iupiter iaciat. Postea autem & à minori collatione ac similitudine à nauium gubernatoribus sumpta, quòd ut illi nauigia sua, sic deorum prouidentia mundum administret. Vltimo etiam à signo & consequenti: quia aræ deorum sint, quæ nullo modo futura fuerant, nisi & dij essent. Ad quæ singulatim respondet Damis. Primum argumentum de naturali rerum ordine, à diuisione diluit, etsi talia quædam fiant, non tamen eum ordinem à Dijs ideo rerum constitutum esse, Consutatione, ut apparet, non satis efficaci. Autoritates autem poëtarum, ab ipsorum officio, & contrarijs testimonijs elcuat. Consensum præterea gentium, ab eo, quòd quanquàm deos colant, non tamen eosdem omnes, & quidam etiam fœda ac turpia pro Dijs habeant, impugnat. Deinde & oracula, & fulmina eiusmodi esse ait, ut hæc ex naturali causa fiant, Ioue iam olim in Creta sepulto, illa autem ambigua & obscura, nihil certi prædicant. Similitudinem uero naucleri dissoluit, ex dissimilitudine rerum comparatarum, ostendens diuersa omnia in hoc mundo, atq; in nauibus esse. Vltimum à signo locum, ut frigidum ac friuolum, eludere tantum satis habet.

MERCVRIVS.

Exordiũ ab attentione et rei magnitudine, quam ipsis etiã uerbis exprimit.

IVPITER, quid animo cogitabundo tecum cõminiscens loqueris, pallidus obambulans, ac Philosophi colorẽ uultu præ se ferens? Quin mecũ ista communicas, & me propter rerum difficultatem, qua premeris, in consilium adhibes. Haud enim famuli tui nugas habebis contemptui. MI. Sanè magne parens hominum rex atq; deorũ, Te precor en glaucis oculis Tritonia Pallas, Fare age, ne celes, quo sint hæc cognita nobis, Quod te consilium dubio sub pectore uersat? Cur gemis? & tacito pallor subsurgit in ore? IVP. Nunquam grauis res ulla sic dici potest. Non passio, non ullus uspiam dolor. Sed nec calamitas ulla sic tragica & mala est. Quæ sit dolori conferenda cœlitum. MI. O Phœbe qualibus incipit procemijs. IVP. O pessimum genus mortalium, Tuq; ô Prometheu, me quibus afflixit malis? MI. Quid est? nec eũ celabis hæc domesticos. IVP. O murmur ingens fulminis magnicrepi. Quid utilitatis addis aut adfers mihi? MI. Compesce iracundiam, si tragica magniloquentia, quemadmodum illi tibi pares esse nequeamus. Neq; enim totum Euripidem deuorauimus, ut tibi dictis poëticis è fabula petitis subseruiamus. IVN. An nobis obscurum esse opinaris tristiciæ tuæ causam cuiusmodi sit? IVP. Nosti nequaquam, etsi grauius quiddam boës. IV. Noui ecastor dolorum tuorum summam, quibus discruciaris. Neq; tamẽ uociferor aut cocciso, quippe quæ iam sæpenumero præter morem eiusmodi per te sim passa contumeliam. Valde igitur credibile est iterum aut Danaës cuiuspiam, aut Semeles, aut Europæ inuentæ amore te angi. Deinde uero assumpta imagine, aut tauri, aut satyri, aut aurum te factum uelle per impluuium in sinum amatæ puellæ influere. Hoc enim haud dubitanter significant crebri isti tui gemitus & suspiria, neq; non lachrymæ. Præterea pallor quoque non alterius rei quàm amoris argumentum est certissimum. IVP. O beata, quæ res nostras in amore & talibus ludicris sitas esse opinaris. IV. Et quid aliud te nisi hoc sollicitat Iouem existentem? IVP. In extremum discrimen res nostræ perductæ ô Iuno, & planè, ut est in prouerbio, in acie nouaculæ constitutæ sunt, ut aut colamur amplius, oblatis in terra sacris fruentes, aut neglectui demur ab omnibus habiti contemptui, ac nullius quidem momenti esse uideamur. IV. Nunquid terra Gigantes produxit iterum? aut nunquid Titanes disruptis uinculis, deuicta atq; custodia rursum aduersus nos arma & uim parant? IVP. Confide, nam res inferæ cœlestibus extra omne sunt periculum. IV. Quid ergo aliud rei grauis & acerbæ accidit? Neque enim uideo, quando talia nihil te conturbant, quam ob rem nobis Polus aut Aristodemus

Histrionũ nomina sunt, ut infra.

pro

pro Ioue apparueris. IVP. Timocles ille Stoicus ô Iuno & Damis Epicureus he- *Ἀλλ' ἀπ' ἀμμα-*
ri nescio quo initio in eam delati disputationẽ de Prouidentia disseruerunt, in ma *τοῦ τινος ἀπο-*
gna probatorum hominũ frequentia & celebritate populari, id quod omniũ maxi *γοίης.*
mè me conturbauit animo. Ac Damis quidem neq; Deos esse, neq; omnino eorum quæ fierent curam ullam habere, aut ea ordine gubernare impudẽter affirmare nõ uerebatur. Cæterum optimus ille Timocles nostras partes omni studio tueri conabatur. Deinde multa turba hominum certatim accurrentium confluente nullum finem sortita est disputatio. Etenim hoc fœdere initio ab utrisq; discessum est, ut in diem posterum de integro reliqua nondum discussa adcuratius examinarent atq; perpenderent. Et nunc omnes suspenso ad audiendũ inhiant animo, uter uictoriam adepturus sit, ac ueriora prolaturus. Videtis periculũ, quàm omnibus modis in angustum res nostræ coactæ sunt, in uno uiro periclitamur, & ex duobus alterũ euenire necesse est: ut aut omnia nostra habeantur contemptui, & solum inania quędam uideantur uocabula: aut ut ea pietate colantur, qua prius culta sunt, si Timocles disputando superior euaserit. IVN. Periculosissima profecto sunt illa, nec te mere Iupiter more tragico propter illa efferebare. IVP. Tu uero Danaës aut Antiopes alicuius potiundæ cogitatione me implicitum esse opinabare, cum ita exanimatum me esse conspiceres. Quid igitur ô Mercuri & Iuno & Minerua nobis faciendum est? Quin & uos consilij promptè inuenti partem expromitis. MER. Ego quidem coacto propere concilio hanc rem communi omnium deliberationi offerendam esse existimo. IVN. Et ego huius accedo sententiæ. MI. Atqui mihi diuersum uidetur ô pater, ne ui delicet excitato tumultu cœlum terrore compleas, neue palam fiat hanc obrem te tumultuari aut consternari animo. Cæterum priuato tecum consilio effectum reddas, ut Timocles disceptando potiatur uictoria, Damis uero omnium risui expositus atque subsannatus ex disputatione abeat. MER. At qui ista non manebunt obscura & tacita Iupiter, cum philosophis in propatulo futura sit disceptatio. Ac tu quidem tyrannum agere uideberis, si de tantis rebus, ad omnes communiter pertinentibus, cum reliquis nihil communicaueris. IVP. Quin ergo iam ut in concionem ueniant proclamas, ut mox præsto sint omnes. MER. Recte mones, Heus uos superi ocyus in concilium omnes conuenite, ne cunctemini, confluite omnes, uenite maximis de negocijs collaturi consilia. IVP. Adeóne nudis ô Mercuri & uerbis simplicibus, ad hæc solutis præconẽ agis, præsertim maximis de rebus Deos conuocãs? MER. Et quí nam alia ratione expetis Iupiter? IVP. Rogas? Aequum esse opinor, ut præconium tuum nonnullis uersiculis ac magniloquentia poëtica exornes, ut hac impulsi studiosius & frequentius confluant. MER. Sanè. Veruntamen hoc poëtarum & rhapsodorum est officium. Porrò, ego min mè sum poëticus, adeo ut præconium quoq; corrupturus sim, si uersiculis cõsarcinatis & malè cohærentibus proclamarem. Ac risui ero omnibus ob uersiculorum structuram parum concinnam. Itaq; & Apollinem in dandis oraculis rideri à nonnullis uideo, dum multa securo animo inuoluit, & data opera obscurat, ne omnino audientes ocio indulgeant, sed expendant uersiculos. IVP. Proinde Mercuri, Homericos uersiculos plerosq; admisce præconio, quemadmodum ille nos conuocare consueuit. Credibile autem est illorum te commeminisse. MER. Profecto non admodum promptè & callidè, tamen periculum faciam. Ergo Deũm nemo nec mas nec fœmina desit; Insuper Oceani sint omnia flumina præsto, Omnes summa Iouis nymphæ quoq; tecta frequentent. Cuncti in concilium gressu properate citato. Vos quibus oblatis cedunt sua munera sacris. Præterea quotquot mediæ seu fortè secundæ Classis erunt, seu quos tenet ultima, seu qui Penitus obscura diuorum sorte fruuntur. Degentes pingues cupidi nidoris ad aras. IVP. Euge ô Mercuri, optimum egisti præconem, ac iam plenis uijs conueniunt. Quapropter assumens illos in sedes colloca, pro sua quenq; dignitate. Priores quidẽ sedes occupent aurei, post hos locẽtur argentei, deinceps uero subsequantur quotq; sunt elephan-

Deliberatio de consilio cogendo.

Sententia.

Concilij indictio.

Ordinis seu classis deorũ & consessus eorundem.

tini, his postremo succedant ęnei atq; lapidei. Verum in his etiam ipsis Phidiæ aut Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut talium consimilium artificum gratia præhonorentur. Cæterum uulgares illi nulla arte nobiles, longè alicubi conclusi in angulum locentur cum silentio, complentes tantum concionem. MER. Fient ista ut imperas, ac sita quisq; ut par est sede dignabitur. Atqui hoc neutiquã promptum aut nosse proclive est, si quis illorum aureus fuerit ac multitudine talentorũ præpõderet, opere uero non ita insignis sit, sed priuato penè ac uulgari & minimè artificioso, si Myronis æneis ac Polycleti & Phidiæ & Alcamenis lapideis conferatur, quo nam locandus sit, si artem præferendam esse putas. IVP. Oportebat quidem ad hunc modum fieri, sed tamen aurum anteferendum est. MER. Intelligo, nempe iubes ut per opulentiores delectu habito, nõ ex optimatibus electim locentur, atq; etiam à precio. Proinde, uenite priora sedilia occupaturi uos aurei. Attamen ut uides Iupiter soli barbari præsidebunt. Etenim cuiusmodi nam græci sint animaduertis, pleni quidẽ uenustate ac gratia, neq; nõ uultu honesto & liberali, et quantũ ad artificij præstantiam attinet, probè culti & politi, nõ tamen nisi lapidei aut æneiuniuersi. Aut qui ex illis maximis sunt ac sumptuosissimis impensis fabricati, elephantini sunt, modicũ ab aspersoauro splendorẽ retinentes, quippe q̃ tantũ colorati sunt, paulocq; facti nitidiores. Ceterũ intus subligneiquidem illi, tota que muscarũ examina interne cõuersantia cooperientes. Porrò aũtipsa Bendis & Anubis ille, & propter hunc Attis, præterea Mithres in uniuersum ex solido auro conflati sunt, & graues & multi reuera precij. NEPTV. Et qui hoc tibi iustum uidetur Mercuri, ut Aegyptium illum canino rictu deformem mihi anteferre nõ uerearis, præsertim Neptuno existenti? MER. Rectè dicis, at te quidẽ ó Neptune Lysippus tantũ fecit æneũ & pauperem, quippe Corinthijs tuncaurũ nõ habentibus. Hic aũt omnibus metallis longè est opulentior. Vides itaq; patiẽter & placatè hoc tibi sufferendũ esse, si huic postponaris: neq; indignandũ est, si is cui tãtus nasus est aureus, tibi prælatus fueris. VE. Proinde Mercuri, me quoq; assumptam transfer ad Deos aureos qui præsident, sum enim aurea. MER. Minimè ô Venus, quantum quidẽ ego uideo. Sed nisi prorsus hallucinor aut cęcutio, ex lapide cãdido ex monte Pẽteli excisoopinor, cũ ita uisum esset Praxiteli Cnidijs Venus facta tradita es. VE. Atqui grauissimũ simul ac fide dignissimũ testem Homerum tibi producã, sursum ac deorsum suis in rhapsodijs auream Venerem me esse perhibentẽ. MER. Sed enim ille ipse quoq; Apollinem prędiuitem & opulentũ esse adfirmat, nihilo secus tamen iam ipsum in extremis ✳ sedentem conspicies, à latronib. contumelioseaffectũ, atq; etiã fidibus cytharæ compilatũ. Quare & tu contenta esto, ęquí boniq; cõsulens, si non prorsus in locũ seruilẽ & sordidũ detrusa, concioni interesse cogare. COLOSSVS ✱. Quis uero mecũ in contentionẽ descendere audeat, cũ & solẽ me esse conspiciatis, & tanta mole spectabilem. Cæterq; si non magno admodũ ingenio & artificio Rhodij me fecisse dignati sunt, tamen & aliospari arte ad nostri archetypum sedecim deos aureos formauerunt? Quapropter ratione probabili omniũ precioſissimus meritò æstimandus essem. Artis uero atq; operis præstantia & nobilitas tanta pensatur magnitudine. MER. Quid uero facto opus est ô Iupiter, siquidem & hoc non mediocrem mihi adfert iudicandi difficultatem. Etenim, cum ad materiam oculos deflexero, totus quidem æneus est. Porrò, cũ apud animũ meum perpendo, ex quot talentis conflatus est, præter hippada quingentos excusurus est modios IVP. Quorsum uero attinebat & hũc interesse concioni, sua magnitudine aliorũ paruitatem expositurũ contemptui, neq; non ob dignam sedem nos perturbaturę? Verę enimuero ô Rhodiorę optime, & si maximè oĩbus aureis anteponendus esses, quomodo præsidere possis, nisi cæteri oẽs exurgant foras, ut soli tibi ad sedendũ locus pateat atq; sufficiat, oĩ spacio uel alteris tm̃ natibus occupato. Quo circa rectissimè feceris, si stãs cõcioni intẽtus fueris, inflexo in cõciliũ capite. MER. Ecce rursus altera in discernẽdo mihi difficultas obijcitur. Aetei enim estis utriq;, eius-

Facetafictio, qua tũ hominũ quoq; mores perstringit, apud quos ubiq; illud, τὰχρὴ τὰχρὴ σοφίζεσθαι κοὐδὲν ἄλλο.

✱ Græcè ἀπὸ τιμημάτων, hoc est, secundũ census.

Contentio de consessu.

Pentele pagus Atticus fuit, ad tribũ Antiochidẽ pertinens, ut Stephanus, et Pentelicus mons ibidem ubi Latomiæ fuere, ut Pausanias in Atticis.

✱ Interzeugitas græcè, quæ tertia classis Atheniensiũ erat. Nam totã ciuitatem in 4 Classes diuiserat Solon. in Pentacosiomedymnos, Hippada, Zeugitas & Thetas. Vide Plutarchum.

✱ Rhodium intellige de quo Plinius lib. 34. cap. 7.

eiusdemque artificij, nimirum in Lysippi officina uterq; formatus. Et quod maximum est, generis nobilitate pares, utpote Iouis filius Dionysus ille cum Hercule. Vter ergo illorum anteferendus est alteri? Siquidem de loco pugnāt inter se ut uides. IVP. Nimium uero cunctamur Mercuri, iam dudum concionatum esse oportuit. Quare in præsens quidē nullo habito discrimine, sessum eant promiscuè, ubi cuiq; usum fuerit. Deinceps uerò hisce de rebus cogetur deintegro concilium, ac deinde certum habebo, qui mihi hac in re ordo constituendus sit. MER. Sed ô Hercules quàm pro more solito tumultuantur, cum uociferatione quotidianam illam distributionem efflagitantes. Vbi est nectar? Vbi relicta ambrosia? ubi sunt hecatombæ? ubi sacrificia? IVP. Compesce illos Mercuri indicto silentio, ut intelligant cuius gratia accersiti sint, eiusmodi nugis posthabitis. MER. Atqui non omnes græcam linguam capiunt Iupiter, ego uerò uarias linguas minimè sonare calleo, ut Scythis & Persis & Thracibus ac Celtis intelligibilia prædicem. Consultius itaq; factu opinor, si manu signo dato silentium imposuero. IVP. Quin ergo facis. MER. Euge: Pythagoricis taciturniores tibi facti sunt, itaq; iā tempus est concionandi. Vides ut omnes oculos in te coniectos habeant, cupidè atq; desyderanter expectantes, quid nam dicturus sis. IVP. At quod ego patior Mercuri, cur tibi exponere uerear filio existenti meo. Haud tibi obscurum esse reor, quàm impendio audax ego semper & magniloquus in concionibus esse soleam. MER. Satis compertè noui, ac profecto magno meru consternatus eram concionantem te audiens. Maximè uero quando minabare te terram ex ipsis fundamentis euulsam, & pontum unà cum dijs sursum tracturum, aurea illa cathena ex alto demissa. IVP. At qui nunc ô fili, nescio quo modo siue præ magnitudine periculorum impendentium, siue præ multitudine præsentium, cōuentus enim ut uides est frequētissimus, animus confusa mente mihi penitus obstupuit, planeq; sub trepidanti lingua constricta esse uidetur. Et quod omnium est absurdissimum, orationis quoq; multum diuq; meditatæ procœmium mihi excidit, quod adornaueram, ut exordio erga illos uterer bellissimo atq; luculentissimo. MER. Perdidisti omnia ô Iupiter, cæterum illi tuo silentio in suspicionem uenient, ac grande aliquid malum se audituros expectabunt, cuius gratia tu ita lente & cunctanter ad dicendum progrederis. IVP. Vis ergo Mercuri Homericum illud procœmio illis occinam? MER. Quale nam? IVP. O superi dictis animos attendite nostris. MER. Apage, iam enim abunde satis ista sub initium nobis per contumeliam inculcasti. Veruntamen, si consultum uidetur, uersiculorum odiosam difficultatem missam facito. Cæterum unam aliquam ex Demosthenis orationibus aduersus Philippum habitis, quæcunq; argumento tuo appositissima uidebitur, desume, pauca quædam immutans. Facies hoc multorum rhetorum exemplo, quibus idem facere nunc solenne est. IVP. Rectè sanè dicis, consarcinatam quandam rhetoricam, neq; non promptā & facilem perplexis & animo hæsitantibus. Proinde facto aliquando principio exordiar. Pro magna pecuniarum copia ô uiri Dei uos electuros opinor, si palam uobis fieret, quid tandem illud sit, cuius gratia in hunc cœtum estis accersiti. Quod cum ita sit, consentaneum est, ut me dicentem attentis audiatis animis. Porrò ô Dij præsens quidem tempus emissa uoce propemodum loquitur, instantibus periculis omni conatu ac studio uobis occurrendum esse. Nos autem ad hæc summa ope prouidenda parum solicitè affecti uidemur. Iam uero, quoniam Demosthenis subsidiaria uerba me deficiūt, hæc ipsa uobis manifestius declarare statui, propter quæ perturbatus animo, conuocata concione concilium coëgerim. Heri enim, ut nemini uestrum obscurum esse opinor, cum Mnesitheus Nauclerus obseruatam ex undis nauem, quæ ad Capharei scopulos fermè illisa periisset, sacra persoluisset, accepti epulis in Peiræo conuiuium agitabamus, quotquot nostrū à Mnesitheo uocati eramus ad sacrificium. Deinde oblatis libaminibus uos alius alio, quo cuiusq; ferebat animus, secessistis. Porrò autem ego, necdum enim profunda erat uespera, in urbem

Amplificatio negocij ex cōsternatione animi.

Iliados 8

Oratio Iouis qua causā cōsilij cōuocati exponit. Exordium ab attētione. Et prima Olinthiaca sumptum.

Narratio.

regressus sum, ut tempore pomeridiano otiosus ab animo deambularẽ in Ceramico, simul mecum sedula agitatione Mnesithei tenue ac frugale, ne dicam sordidũ cõuiuium perpendebam, qui cum sedecim Deos epulis acciperet, solummodo gallum sacrificauit, senem quidem illum, ac iam muco & pituita laborantem. Thuris præterea grana quatuor iam prorsus putrida, adeo ut prunis iniecta statim extinguerentur, ut neq; summas nares emergente fumo cõtingeret, præcipuè uerò cum totas hecatombas ample & liberaliter pollliceretur, iam naui appropinquante scopulis certo inclusa periculo. Interea dum hæc mecũ uoluerem in animo, ad porticẽ Variam progrediendo delabor, ubi consistens ex improuiso insuetatã hominum multitudinem conspicio: partim quidem illorum intra porticum, partim uero ipso sub Ioue, insuper nonnullos uociferantes ac mira peruicacitate disceptantes, inque sedibus consedentes. Tandem uero rem ipsam facile cõiectura assequutus, nempe Philosophos esse ex cõtentiosis illis & rixosis, uolui propius admoto gressu explo ratiùs intelligere, quid nam illud esset, cuius gratia inter sese tantopere digladiarẽtur. Ac me illico nube ex crassioribus illis circumuolutum illoꝝ habitu exornaui, prolixaq; barba attracta, per omnia non inepte philosopho similem turbe memet immisi. Multis uero qui mihi obsistebãt cubito è uia protrusis, ingredior omnibus ignorantibus quis essem. Cæterum intra turbam iam consistens, offendo Damim illum Epicureum hominem perditissimum, ac Timoclea Stoicũ uirorum longe optimũ pertinacissimè disceptantes. Itaq; Timocles largo sudore perfluens, præ nimio clamore iam penè uocem amiserat. Damis uero risu sardonio diffluens magis ac magis Timoclea exasperabat. Porrò omnis illorum sermo de nobis habebatur. Etenim execrandus ille Damis, humanarum rerum nihil à nobis prouideri affirmabat, neq; eorum quæ in terris fierent quicquam nobis curæ esse. Breuiter, nihil aliud quàm in uniuersum nos nõ esse, tanta ui comprobandi eius ualuit oratio, erantq; nonnulli qui laudarent illum. Alter uero nempe Timocles nostra optimè sentiens propugnabat, indignabaturq;, ac omnibus modis hc stem pugnis inuadens lacessebat, curam & sedulitatem nostram collaudans, ac planum faciens cum ex mundo, tum omnium rerum conuenienti ordine Deos esse, quòdq; per nos ordinatim disponerentur singula. Nec defuerunt quibus & ille fuit admirationi, eius orationẽ non improbantibus. Verum iam extremè defessus erat, ac grauiter & laboriosè loquebatur. Vniuersa autem turba in Damim coniectos habebat oculos. Cæterum cum ego Deorum existimationem periclitantem animaduerterem, iussi noctẽ ocyus circumfusam cõuentum dissoluere. Abierunt ergo ex composito ut die postero inchoatam de dijs disputationem ad finem deducerent. Inde ego multis me domũ abeuntibus comitem adiungẽs inter eundum audiebam Damidis uerba certatim in cœlum ferri, atq; à pluribus supra modum probari. Præsto tamen aderant etiam qui dicerent nihil esse præiudicandum, sed expectandum, si quid in crastinum ipse quoq; Timocles dicturus esset. Hæc fermè sunt quorum gratia uos conuocari iussi. Non modica uero sunt hæc ô Dij, si ratione diligentius inita cõsyderauerítis omnem nostrũ cultum, omnẽ gloriam nostram ac prouentum ipsos esse homines. Porrò autem illi si persuasi in eam cogitationem discesserint, aut omnino deos nõ esse, aut si sint, res tamen humanas nulla illorum administrari prouidentia: periculum est, ne omnia nobis in terris negentur sacrificia, subtrahantur munera, cultus intercipiantur, ac nequicquam sublimes in cœlo collocati cum fame cõflictemur, diebus festis & solẽnitatibus, & certaminibus, & sacris, & ludis nocturnis & pompis orbati. Super tantis itaq; rebus in præsentia quidem æquum esse opinor, ut omnes collatis consilijs accuratè perpendamus, si quã imminẽtibus periculis salutẽ inuenire queamus. Tum qua potissimũ ratiõe adiutus Timocles potiatur uictoria ac uerior adesse uideatur. Damis uero conuictus atque confusus auditoribus risui exponatur. Cæterum ego Timocli non admodum confido, quasi per omnia destitutus auxilio uicturus esset, nisi nonnihil opis per nos illi allatum fuerit. Facito

Amplificatio rei à periculo.

Sententia, siue Petitio.

Mer-

Mercurii præconium quod lege fieri cautum est, ut surgentes consulant. MER. Audi, ac silentio linguam cohibe, ne turba. Quem ex Dijs maioribus animus ad cõcionandum impellit, quibus cõsentaneum est? Quid ergo rei est, nemo surgit in medium, sed cuncti ora tenetis, fortasse earum rerum magnitudine, quæ expositę sunt, obstupefacti. MOMVS. At uos sic muti tellus fratis & unda. Ego uero si mihi cum quadam dicendi libertate copia fandi concessa fuerit, permulta haberem ô Iupiter quæ in præsentiarum conferrem in medium. IVP. Confidenter dic ô Mome, atque interrito animo, uidere enim utile quiddam ad rem præsentẽ libere proloquuturus. MO. Proinde ô Dei, agite, cuncti attentissimis estote animis. Ego enim iã olim admodum expectabã in eam difficultatem res nostras delapsuras, ac multos eiusmodi Sophistas nobis suppullulaturos, iam dudum prospexi animo, à nobis ipsis tam abominandæ atq; inauditæ audaciæ causam suscipientes. Et sanè per æqui fas est indignũ facinus est, eam ob rem irasci Epicuro, aut eius assecl is, eiusq; disciplinæ successoribus, si talia de nobis suspicati sunt. Quam enim æquam opinionẽ de nobis illis habendam esse contendat quispiam, quando tantam omnem rerum perturbationem in uita uideant. Bonos quidem ex illis, ut quisq; agit uitam maximè inculpatã, potissimũ negligi, paupertate, morbis ac iugo seruili indignissimè afflictos opprimi. Cæterum homines facinorosos nefarijs sceleribus cõtaminatissimos, honore & dignitate priores esse, diuitijs extructissimis affluere, melioribus imperitare. Quin etiam sacrilegos nullis supplicijs multari, uerũ concessa impunitate tutò latere. In crucẽ uero subigi, ac uarijs modis pulsari eos, qui nihil mali sunt commeriti, per iniusticiam delinquentes. Hæc itaq; cum uideant, iure optimo talẽ de nobis opinionem obtinent, nihil prorsus nos esse. Maximè uero quando oracula prædicentia audierint, quale est illud, Traiecto Hale maximũ subuertes imperium. Haud quaquam planè manifestantia, num suum ipsius, an hostium imperium subuersurus sit. Et iterum uxorum Salamis charissima pignora perdes. Etenim & Persæ, ut opinor, & Græci iuxtà è mulieribus ęditi sunt. Cæterũ auditis etiam rhapsodis illis quòd & amori operã demus, quòd uulneremur & seruiamus, quòd uinculis constringamur, quòd motis seditionibus dissideamus, atq; id genus innumeris alijs rebus satis ridiculè simus impliciti, præsertim cũ beati atq; immortales esse confingamus, quid uero aliud perinde, quam riderent, facerent, ne flocci quidẽ nostrã diuinitatem æstimãtes. Nos porrò indignè ferimus, si qui sunt homines nõ prorsus uecordes, & mentis inopes, qui ista differunt, ac omnem nobis prouidentiam extorquent è manibus, cum potius contentos nos esse oporteat, si nobis etiamdum nonnulli sacra facerent, talia flagitiosè delinquentibus. Ac mihi hoc loco ô Iupiter (soli enim sumus, nec ullus hominum in hoc cœtu præsto est, extra unũ Herculem ac Dionysum & Ganymedem & Aesculapium, qui nothi sunt & Dij adscripticij) cum ueritate respondę, quando uero in tantum res humanæ tibi curæ fuere, ut habita ratione perpendisses, qui nam illorũ praui & mali, aut iusti ac boni essent. Haud quaquam uero in hanc curam unquam te incubuisse dixeris. Itaq; nisi Theseus ex Trezene Athenas profectus, iugulasset in itinere maleficos, sanè quantum ad te & prouidentiam tuam attinet, nihil obstaret, quominus non uiuerent & Scyron & Pityocamptes & Cercyon, alijq; innumeri parricidijs & latrocinio uiatoribus negocium ualde securi facessentes. Ac nisi Eurystheus homo cum iustus tum multũ prouidens singulari humanitate impulsus, singulis apud quosq; diligenter exploratis, hunc famulum suum emisisset, hominem manu promptũ factisq; strenuum, & ad obeunda pericula ac labores suscipiendus interritũ, nunquam tibi ô Iupiter Lernea hydra in mentem uenisset, nunquam aues Stymphalides curæ fuissent, multo minus equi Threitij. Quando uero Centaurorum contumelioso temulentiæ memor fuisses unquam? Atqui, si uerum proferendum est, tantum compressis manibus in Olympo desidemus, tantũ hoc inconsuetè obseruantes, si quis liret atq; sacrificet, ac circa aras incẽso thure uaporet. Porrò autem res cæteræ teme-

Alludit ad morem Athenien sium.

Oratio Momi qua deorũ ob iurgat securitatem, eamq; causam esse dicit, totius huius mali, & contemptus.

Socordia in puniendo malos, & prouehendo bonos

Obscuritas oraculorum. Herodotus libro 1.

Ibidem lib. 7

Stupra. Adulteria, & bella

Assecuratio per Apostrophen qua Iouẽ exemplis quoq;, supradictis conuincit.

re iuxta fluxum feruntur, ut quisq; illas fortuito attraxerit. Itaque meritis nostris digna ac iusta patimur, atq; etiam amplius patiemur, ubi homines post pusillum suspicientes animaduerterint nihil se utilitatis consequi, tametsi nobis sedula pietate sacrificarint, & oblatis libaminibus litauerint. Deinde, breui uidebis ab ipsis Epicureis nos rideri cõtemptissimè, haberi pro abiectissimis, Metrodoros uero & Damidas suis disputationibus inualescere, propugnatores autem nostros ab illis iugulari. Quare nostrarum erat partiũ, his rebus finem imponere ac periculis emergentibus mederi, illisq; summa ope obniti, quorum opera hæc eò perducta sunt. Equidem, quod ad me attinet, non ualde periclitabor, si despectus ero. Neq; enim olim in eorum censebar numero, quibus honos habebatur, rebus uestris adhuc stãtibus & florentibus, uobisq; oblato sacrificio fruentibus. IVP. Enimuero, hunc ô cœlites delirantem & nugantem missum faciamus, semper aliàs quoq; asperum obiurgatorem agentem. Est enim, ut preclare dixit admirandus ille DEMOSTHENES, criminari & insectari, atq; etiam obiurgare cuiuis uolenti promptum ac facile. Cæterum demonstrare, qua ratione rebus præsentibus commodissimè succurratur, profecto consultoris officium est non nisi impense cordati. Quod quidẽ uos alios sedulò facturos etiam hoc tacente constantissime persuasum habeo. NEPTV. Ego quidem, aliàs quod uobis obscurũ nõ est, sub undis dego, in profundo marinæ Reipub. procurationem obiens, pro uirili quoad eius fieri potest nauigãtes seruo, puppesq; sursum ac deorsum magna cura deduco, neque non uiolentam uentorum rabiem mollio atque demulceo. Nihilo secus tamen & earum quæ hic aguntur rerum cura me habet sollicitum. Proinde Damim è medio tollendum esse opinor, priusquam ad cõtentionem descenderint, aut ictu fulminis, aut alia quapiam machina, ne disputando uictor euadat. Siquidem perhibes illum Iupiter omnes persuadendi uias ac artes callere. Quo facto illud quoq; testatũ faciemus, nos supplicium de illis sumere, qui ista aduersus nos petulanter affirmat. IVP. Ludis ô Neptune, aut præfiniti ordinis oblitus es? Nihil enim tale in nostra manu situ est, uerum Parcæ sunt quæ cuique fatali lege decernunt, hunc quidem fulmine, alterum ferro, tertium febricula, quartum tabe cõsumptum interire. Etenim, si meæ facultatis fuisset punire maleficos, dimisissem scilicet nuper sacrilegos nullo ictos fulmine ex olympia, cũ duos torri capillitij nodos mihi detondissent, sex minas utrunq; ponderantẽ? Aut tu ipse dissimulanter neglexisses in Geræsto piscatorẽ illum ex Oreo, qui furtim tibi tridentem abstulerat? Accedit his quod etiam indignanter & iracundè ferre uidebimur hoc facto perturbati, & Damidis sermones perhorrescere, ac propterea ea indisiose esse molitos, ne nobis expectandũ esset, dum ille ex aduerso cum Timocle compositus cõgrederetur. Quod quid aliud quàm desertam caussam uincere uidebimur? NEPTV. Atqui compendiosam ad parandam uictoriam ego me uiam excogitasse arbitrabar. IVP. Apage, furiosum & illiberale consilium ô Neptune, ac propemodum pingue & stolidum de tollẽdo ante tempus aduersario, ut nondum conuictus mortẽ oppetat, relicta in ambiguo disputatione. NEPTV. Proinde, uos aliud qd factu sit præstantius excogitate, si mea consilia uobis tantopere repudianda uidentur. APOL. Si nobis quoq; natu iunioribus, & nondum barbatis per legem cõcederetur concionandi copia, fortasse utile quiddam & frugiferum afferrem in medium rei super qua deliberatis. MOMVS. Equidem ea nobis est ô Apollo de rebus ita arduis proposita deliberatio, ut non ætatis respectu, sed cõmunis utilitatis seruiẽdæ gratia omnibus quoq; sermo sit propositus. Quàm uerò lepidum esset atque festiuum, si in extremis periclitantes discriminibus, circa legis facultatem atq; licentiam ambitiose disceptaremus. Cæterum, tu iam admodum concionator es legittimus, nempe iam olim ex ephœbis egressus, præterea in duodecim uirorum tabulam relatus. Ac parum abest, quo minus etiam in Saturni cõcilio uersatus sis. Quare non est quod iuueniliter te geras erga nos, uerum sumpta audacia confidenter quæcunque tibi optima factu uisa sunt, proloquere. Neque propterea pudore

Sententia.

Neptuni cõsiliũ uehemẽs. Exordium à sua persona.

Sententia cũ ratione à fine & effectu.

Cõfutatio Iouis à lege factorum.

Alia ex consequentibus.

Apollinis cõsiliũ. Præscue ab ætate.

Videtur allu dere ad aram xij. deorum, quæ Athenis fuit, cuius & Thucidides li. 6. meminit

afficia-

afficiare, quòd imberbis existens cõcioneris, præsertim cum ita profunda barba tibi sit filius Aesculapius. Quin etiam alioqui non indecorum tibi erit, id ætatis maximè specimen aliquod sapientiæ exhibere, ne frustra uideare in Helicone consedisse, unà cum Musis Philosophando. APOL. Atqui nequaquam penes te est ô Mome facultas eiusmodi permittendi, sed penes Iouem, qui si fandi potestatem mihi dederit, fortasse quippiam expromam non ineruditum aut inconditum, sed quod ei quæ mihi in Helicone fuit conuersationi respondeat. IVP. Dic inquam ô fili, iam enim permisi tibi. APOL. Timocles ille uir profecto non malus esse uidetur & pius, & qui disputationes Stoicas ad unguem excusserit. Vnde compluribus quoque conuersatur iuuenibus propter exactã Philosophiæ cognitionem, & mercedem non mediocrẽ hac ratione colligit, persuadendi facultate impendio polens, quoties priuatim inter discipulos differendo uerba facit. Cæterum in hominũ frequenti cœtu aut celebritate populari ad dicendum infantissimus & timidissimus existit, uoce instructus uulgari ac planè barbara, ita, ut ineptè & uicioſè dicendo in conuentibus non raro auditoribus risum excutere soleat, nihil aptè inductũ connectens, sed argumentis pũtidis & barbaris commiscet omnia. Maximè uerò omniũ hoc illi usu uenit, quoties eloquentissimus uideri gestit. Enimuero, alioqui quod ad ingenij acumen attinet, uir est perspicacissimæ intelligentiæ, & mentis plahè diuinæ, quemadmodum testantur illi, quibus res Stoicæ propius atque compertius notæ sunt. Dicendo uero atque interpretando præ imbecillitate corrumpit pleraq; omnia, non ualde planum faciens quid sibi uelit; uerum ænigmatum in uolucris non dissimilia proponens obscurat omnia. Ac rursus multo inuoluciora ad quæstiones propositas respondere illi moris est. Porrò, auditores parum intelligentes quid affectata obscuritate sibi uelit, ferè subsannant eum. Consentaneũ autem esse opinor, perspicuè & significanter dicere, cui rei plurima cura impendẽda est, ut audientes ea quæ loquimur nullo cum fastidio intelligunt. MO. Equidem hoc rectè dixisti Apollo, collaudatis ijs qui in orationibus perspicuitate utuntur, quanquã tu hoc ipsum in promendis atq; reddendis oraculis non admodum usurpare soleas, ancipitia & ambiguitate intricata multa in medium securè proijciens, adeo ut audientes alio ad interpretandum oracula opus habeant Pythio. Sed quid est quod adfers consilij? Quo remedio Timoclis in dicendo infantiæ succurrendũ esse existimas? APOL. Si quomodo patronum illi ô Mome, queamus adiungere alium qui facultate dicendi polleat, eaq; pro dignitate eloquatur, quæcũq; Timocles excogitata illi effanda suggesserit. MO. Non sapit profecto hoc quod dixisti pilos, sed adhuc pædagogi eget adminiculo, dẽ patrono in conuentu Philosophorum adiungendo, ad præsentes interpretaturo, quæcunq; Timocli dictu necessaria uisa fuerint. Danis uero ipse per se loquatur, porrò alter interpretis utatur opera, priuatim in aurem illi susurrans, quæcunq; sibi placuerint. Cæterum interpres rhetoricetur, cum neque ipse fortasse quicquam ex his intellectuus sit, quæ Timoclem suggerentem audierit. Hæc quomodo turbæ non uideri possint extremè ridicula? Atqui hoc alia uia aggrediamur, quando hæc parum successit. Tu uero ô admirande, etenim & uatem esse te confirmas, ac mercedem non mediocrem his prę stygijs cumulasti, donec aliquando & lateres aureos consecutus es, cur non data iam occasione in tempore aliquod egregium artis tuæ specimen exhibes, prædicens nobis penes quem ex Sophistis disputaturis futura sit uictoria. Siquidem cum augurij peritia excultus sis, credibile est futurarum rerum euentum te prædiuinare posse. APOL. Qui hoc ullo pacto fieri possit Mome, neque præsente nobis tripode, neque thimiamatis, nec fonte augurali, cuiusmodi est Castalia. MO. Vide, ut confutatus tergiuerseris dum in angusto constringeris. IVP. Attamen dic ô fili, neque huic sycophantæ calumniandi occasionem, tuaque subsannandi concedas, quasi omnis tua uaticinandi peritia in tripode & aqua, & thure sita sit, adeo nisi hæc tibi præsto sint, omni arte priuatus sis. APOLLO.

Festiuum.

Descriptio Timoclis eadémq; ratio sententiæ.

Reprehensio ex repugnantibus.

Sententia.

Cõfutat sentẽtiam Momus absurdo.

Alia occasio ex personæ officio, qua Apollinẽ de uictoria uaticinari iubet.

Equidem ista in Delphis aut Colophone melius à me fieri poterant ô pater, oraculis omnifariam ut assolet mihi præsentibus. Attamẽ uel sic his omnibus nudus, imparatusq; tentabo prædicere, utrũ secutura sit uictoria. Suscipietis uero haud dubie nisi uersiculis inclusum oraculum protulero. MO. Dic modo, uide ut clara & aperta proferas Apollo, quæ nullo patrono egeant, aut interpretis requirant operam. Etenim, nequaq; iam ouilla caruncula aut testudo in Lydia coquitur, uerum quibus de rebus nobis sit proposita deliberatio, non te præterit. IVP. Quid ô nate dicturus es? Quàm uero quæ oraculi prædictionem antecedunt, quàm plena terroris sunt, nempe color pallore immutatus, oculi hinc inde mobiles, comarum semet erigentiũ horror, motus corporis furore incertus, ac omnino omnia numinis præsentiam testantia, plena sunt mysteriorum atq; terriculi. APOL.

Alludit ad historiã Cræsi, quæ est lib. 1. Herodo.

Oraculũ Apollinis super uictoria.

Percipe Fatiçani gens diuùm miracula Phœbi,
Lite super dura, quam constituere Sophistæ
Clamosi, largis armati uocibus omnes.
Multa quidem uarij alterno clamore tumultus
Miscentes stiua complebunt rostra carinæ.
Ast ubi iam curuo comprenderit ungue cicadam
Vultur, postrema cornices uoce sonabunt.
Excipiet sperata suos uictoria mulos.
Verum asinus feriet longo sua pignora cornu.

IVP. Cur autem sublato cachinno risisti ô Mome, atque ista minimè risu prosequenda sunt, quæ nostris ceruicibus iam imminent. Desine uerò sedato risu infelicissime, aut immodicis cachinnis præfocaberis. MO. Et qui nam risum queam comprimere ô Iupiter, tali tam claro & perspicuo audito oraculo? IVP. Quin igitur & nobis interpretaris, quid nam sibi uelit. MO. Valde quidem aperta & liquida, ita ut nihil nobis opus sit Themistoclis opera. Siquidem perspicuè hoc testatur oraculum hunc uidelicet esse præstigiatorẽ, nos autem asinos clitellarios, ac per Iouem etiam mulos, qui tam facilè persuasi, illius uerbis credamus: nec; tantum habeamus mentis aut cerebri, quantum habent locustæ. HERCV. Ego uerò pater tametsi inter superos inquilinus sim & ascititius, tamen quæ nostris rebus in præsens usui fore uisa sunt, non grauabor exponere. Cum enim iam ad disputandum in unum coierint, tunc si Timocles superior euaserit, sinemus cõuentus de nobis habiti disceptationem progredi: sin res secus cesserit, tũc ego ipsam porticum concussam radicitus super Damim præcipitabo, ne homo execrandus ore blasphemo amplius nos inuadat. MO. Hercules heu Hercules, quàm immane & barbarum est quod dixisti, & uehementer bœoticum consilium, eadem opera uolens tot unà cum sceleſto Damide exitio absumere. Adhæc ipsam quoque porticum unà cum Marathone & Miltiade atque Cynigero diruere. Et quo nam pacto hi collapsis rhetores amplius debito fungerentur declamandi officio, maximo ad conscribendas orationes argumento priuati? Equidem ista uiuenti tibi licuisset perpetrare, ex quo uero in Deorum numerum relatus es, factus & ipse diuinitatis particeps, didicisti, ut opinor, solas Parcas effecta reddere posse talia, porrô uos eiusmodi perficiendæ facultatis expertes esse. HERCV. Proinde, quando leonem aut hydram claua illisa leto dedi, Parcæ per me ista operatæ sunt? IVPI. Sanè uero. HER. Ac nunc si quis contumelia petulanter me impeteret, aut templam nefario sacrilegio compilaret, aut statuam meam subuerteret, nisi iam olim Parcis uisum foret, non conteram illum scilicet? IVP. Nequaquam. HER. Ergo me cum libertate dicentem quæ sentio, audi ô Iupiter. Ego enim, ut Comicus ait, homo sum agrestis & rusticus ligonem, ligonem uocans. Si ad hunc modum res nostræ se habent: honoribus, nidori, ac sacrificiorum sanguini, quibus hic fruimur longum ualere iussis, in orcũ descendam, ubi me nudum arcum habentem, saltem

Alludit ad historiam Themistoclis quæ est apud Herodotũ li. 7.

Consilium Herculis.

Confutatio à consequentibus periculis & incommodis.

Ibi enim illorũ effigies et tota Marathonia pugna depicta erat, ut Pausanias testatur.

Fati uis occasio mutandæ sententiæ.

Prosataſceue à persona.

demore

demortuorum umbræ & idola pertimeſcent, propter feras terribiles ac monſtra à me paſſim trucidata. IVP. Euge teſtem, quod aiunt, domi adductum. Conſeruaſti igitur Damidi iſta ad dicendum ſubijciens. Sed quis tanto accedit properandi ſtudio, nempè æreus ille eſt probè politus & exactè expreſſus, ſubligata in morem priſcorum coma. Magis uero tuus eſt ô Mercuri frater, forẽſis ille, cuius circa porticũ Variam crebra eſt conuerſatio: Proinde pice oppletus eſt, quippe, qui indies ſingulos à ſtatuarijs refingitur. Quid hoc nate, cur tanto curſu ad nos contendis? Nunquid nouarũ rerum quippiam è terris annuncias? HERMAGORAS. Ingens quidam ô Iupiter, quodq; ſummam & maximã requirat operam & diligentiam. IVP. Quin ergo actutum expromis, ſicubi aliud fortè mali nobis ignorantibus ſubortum ſit. HERM. Cum ad porticum iam fabricarer æreus, ac perq; dorſum perq; pectus inungerer, & factus inepte corpori thorax meo adpenderet, nec arte diſpari foret ex ære totus additus mihi baltheus, turbã uideo tumultuantẽ adcurrere, qua cum duo ſophiſtici certaminis ibant periti frõte triſti ac pallida pugiles Damis et IVP. Parce precor optime Hermagora, uerbis intonare tragicis. Noui enim quos dicis. Sed age hoc mihi expedi, num iam dudum conſertis manibus in pugnam deſcenderunt? HER. Nondum, ſed adhuc in initio uelitaris pugnæ ac intra teli iactũ conſtituti ſunt, funda iaculantes & alternis eminus conuicijs mutuo ſe petunt. IVP. Quid ergo nobis porrò faciendum eſt ô ſuperi, an non prolato capite auſcultandũ? Quo circa horæ oſtiariæ iam auferant à ianua peſſulum, ac deductis nubibus olympi portas reſerent. O Hercules, quanta multitudo hominum ad audiendum confluxit. Cæterum Timocles ille non admodum mihi placet, ita perturbato animo trepidans, funditus hodie perditurus eſt omnia. Neq; eñ dubijs argumentis indicat, nullo modo Damidis impreſſionem ac impetum ſe perpeſſurum. Sed quod nobis factu eſt facilimũ, uota pro illo faciamus nobiſcũ, at tacitè ne Damis inaudiat iſta, TIMOCLES. Quid uero ais Dami ſacrilege, nullos eſſe Deos, neq; eoſdem quicquam in rebus humanis prouidere? DA. Non, ſed tu mihi prius reſponde, quo ſermone perſuaſus illos eſſe credidiſti. TIMO. Nequaquam, ſed tu mihi ô ſcelerate reſponde. DA. Non inquam, ſed tu. IVP. Hac equidem una ratione noſter præpollet multo maximè, nam uocalius & intenſius exaſperat omnia. Euge uero ô Timocles, multa mala in hominem perditum ingere conuicia. In hoc enim omnis tua uis ſita eſt, ut maximè alias ipſis piſcibus mutiorẽ te eſſe declaret, os tibi opprimens. TIMO. Atqui per Mineruam, prior tibi nunquam reſpondebo. DA. Proinde ô Timocles, roga. Siquidẽ in hoc iam uiciſti poſtquam iuraueris. Sed enim, ſi uidetur citra blaſphemias. TIMO. Rectè mones ô execranda bellua, nulla ne uidentur tibi ſuperi uti prouidentia? DA. Nulla. TIM. Quid ais? omnia ergo fortuitò contingunt, & citra Deorum prouidentiam? DA. Sanè uerò? TIMO. Neq; ullius Dei cura quicquam ordinatur aut diſponitur? DA. Non. TIM. Cuncta uero temere feruntur & caſu fortuito? DA. Sanè. TIMO. Cæterum uos ciues iſta audientes impune ſuffertis huius execrandas in deos blaſphemias, nec ſceleratum hunc ſaxis obruitis. DA. Quid uero hominum animos in me exaſperas ô Timocles? Aut quem nam te eſſe dicam, qui Deorum gratia magno aduerſus me ſtomacho exacerbatus es, præſertim illis ipſis nequaquam indigne ferentibus? Iam enim olim iſta audientes, nondum ulla re mala aut acerba me affecerunt, neſcio tamen, ſi iſta audiunt. TIMO. Audiunt iſta ô Dami audiunt, cæterum in aliud tempus grauibus ſupplicijs te excarnificandum reſeruant. DA. Et quando illi de me cogitandi tantum à rebus ſuis ſibi ſumerent otij, tot ac tantis ut tu mihi perhibes diſtricti occupationibus, res quæ ſunt per mundũ innumeras diſponẽtes? Adeo ut te quoq; nondum ob tua nefanda periuria dignis ſupplicijs affecerint. Neq; non ob cætera nefaria flagitia, ne & mihi neceſſitate coacto ad cõuicia & maledicentiam propter probra falſò obiecta cõfugiendũ ſit. Et me hercule nõ uideo, quo certiore argumẽto ſuam teſtatã facere poſſint. Prouidentiã ſuperi, quàm ſi te malũ & nefariũ malis exem-

Hermes Agineus qui ad Pœcilẽ æreus ſtabat, ut & Pauſanias annotauit.

Noua occaſio qua relicto cõſilio, ipſos ſophiſtas iam contendentes auſcultatum eunt.

Nam Homerus Horas cœli hoſtiarias fecit.

Diſputatio Damidis & Timoclis ſophiſtica de deorũ prouidẽtia & adminiſtratione.

Thema diſputationis ſeu propoſitio.

exemplis cruciatum perderent. Atqui pro certo constat illos peregre esse profectos, super Oceanum fortasse ad inculpatos Aethyopas, Solent em̄ crebro ad illos ire comessatum, & profecto nonnunquam inuocari. TIM. Quid ad tam impudentem & blasphemam contumeliam tibi respondeam ò Damis? DA. Nimirum illud quod iam olim auidissimè audire desyderabam, nempe qua ratione persuasus Deos prouidere existimas. TIM. Equidem ipso rerum quotidie accidentium ordine primum ad hoc credendum inductus sum. Nempe, quòd sol subinde diurni spacij cursu suum iter conficiat, ad eundem quoque modū luna perpetuo tenore eat ac redeat. Tum alterna stellarum uicissitudo, & plantæ è terra succrescentes, & animantia in dies singulos nascentia. Quòdq; eadem tanta industria procreata sic alantur, sic moueantur, sic cogitent, sic incedant, Quòdq; ea sit ratio ædificādi, ea incidendi coria. Quæ omnia aliaq; id genus innumera mihi clarissima & certissima uidentur esse diuinæ Prouidentiæ indicia. DA. Tu quidem Timocles quæstionem discerpis, neque enim clarum aut certum est, num horum quodq; disponente Prouidentia conficiatur. Cæterum quòd hæc fiant, nec ipse negauerim. Non tamen ideo mox persuasus sum, ut credam ista necessario, ac quodam coactu Prouidentiæ fieri. Iam enim aliàs incepta sunt, & nunc pari uicissitudine, eademque uia constituuntur. Tu uero harum rerum ordinem necessitatem uocas. Deinde uidelicet indignaris si quis à sententia tua dissentit, cum ea quæ fiant, enumeres ac laudibus efferas, existimans hisce demonstrasse etiam unumquodq; illorū immutari posse prouidētia. Itaq; iuxta Comicum hoc profecto quod adduxisti friuolum est, proinde aliud adducito. TIMO. Equidem ego in ea sum sententia, ut putem aliam demonstrationē huic rei comprobandæ mihi non esse adducendam, attamē ego te interrogabo, cæterum tu mihi responde. Videtur ne tibi Homerus fuisse poëtarum præstantissimus? DA. Et ualde quidem. TIMO. Huic ergo ipsi ego fidem habui, Deorū prouidentiam haud obscurè asserenti. DA. Atqui ò admirande, Poëtam me hercule excellentem fuisse Homerum, omnes tibi haud difficulter assentimur. Porrò autem testem super hisce rebus fide dignum aut hunc aut alium Poëtam ullum esse, id uerò nullo modo concedimus. Neq; enim ueritatis proferendæ curam illis fuisse cōstanter opinor, sed ut audientium animos uerborum lenocinijs atq; dulcedine demulcerent. Quapropter & uersiculos cantillant, & fabularum in uolucris perstrepunt, ac breuiter super fumo machinantur omnia. Perlibenter uero exte audirem, quibus nam Homeri dictis maximè in hanc opinionem esses adductus. Nunquid ijs, quæ de Ioue memoriæ prodidit, quomodo illum insidioſè petitū uinclis cōstringere uoluerint, & filia & frater & uxor eius? Et nisi Thetis indignum facinus miserata, Briareum Ioui in auxiliū aduocasset, optimus ille Iupiter nobis constrictus atq; discerptus fuisset. Pro quibus memor dati à Thetide beneficij, Iudit Agamemnonem somnio quodam fallaci immisso, in hoc ut multi ex Achiuis hostili manu perempti occumberent. Vide uero quàm nō facile & promptum Ioui fuerit fulminis extorti incēdio inflammare Agamemnonem, nisi miseris modis illum decepisset. Aut illa fortasse omnium maximè tibi audienti fidem fecerunt, quemadmodū Diomedes Veneris manum uulnere uiolauerit, atq; etiam Martem ipsum Mineruæ impulsu. Aliquanto uero post ipsi cœlites furore collapsi, singulari inter sese certamine mixtim masculi & fœminę præliati sunt. Ac Minerua quidem Martem superatum prosternit, quippe quem tardatum ac fessum uulnere opinor, quod paulò ante à Diomede acceperat adorta sit. Contra Latonem steterat Cyllenia proles. Aut fortè ea quæ super Diana nugatus est, probabiliter tibi dicta uisa sunt, quemadmodum ipsa nimium querula indignanter & malignē tulerit, quòd sola ad epulas conuiuales ab Oeneo uocata non fuerat. Ac propterea aprum inusitatæ magnitudinis ac roboris inauditi in regionem illius immisit: nunquid ergo talia legentem te persuasit Homerus? IVP. Papæ, quanta turbea acclamatio ô superi consecuta est Damim collaudantis. Noster uero hæsitanti & perplexo similis esse uidetur. Proinde ani-

Alludit ad Homeri locū Iliados 1.

Timoclis confirmatio ab ordine & dispensatione rerum naturalium.

Confirmatio Damidis à diuisione.

Aliud argumentū ab autoritate Homeri.

Cōfutatio ab officio poëtarum.

Labefactat Homeri fidē & autoritatem proprijs illius exēplis. Iliad. 1 & 2.

Iliad. 5.

Iliad. 9.

animo meticuloſo turbatus ſubtrepidat, ac planè clypeum ſe abiecturum haud ob ſcurè præ ſe fert. Etiam quidē circumfert oculos, ubinam è turba elapſus aufugiat. TIM. Proinde neq; Euripides quicquam ſani tibi dicere uidetur, quoties in ſcœnam introductis Diis perſpicuè indicat illorū auxilio bonos ex heroibus ſeruari, improbos autem propter impietatem crudeliter perdi? DA. Atqui Thimocles philoſophorū generoſiſſimè, ſi hæc facientes poëtæ tragici te perſuaſerunt, neceſſum eſt alterum ex his duobus conſequi, ut aut Polum & Ariſtodemum & Satyrū deos eſſe exiſtimes, aut Deorum perſonas eſſe hæc ipſa, nempe calceos ac tunicas ad pedes uſq; porrectas, & chlamydes & chirothecas & uentriculos & corpuſcula, aliaq; id genus innumera, quibus illi tragœdiam exornare ſolent, quod ego abſurdiſſimum eſſe arbitror. Alioqui per ſe quoties nulla neceſſitate urgente ſuam in fabulis opinionem explicat? Audiuiſti ne unquam & hæc ab illo prolata libere? Vides ſupernum ſimul & immenſum æthera. Terram humidis circa tenentem in brachijs. Illum Iouem arbitrare, nec non hanc deam. Et rurſus. Quicunq; Iupiter Deus ſit neſcio. Niſi quod Iouem ſermone uulgi audiuerim. TIM. Proinde omnes homines & gentes turpiter decipiuntur deos eſſe exiſtimantes, eorumq; dies feſtos magna religione celebrantes? DA. Euge ô Timocles, quoniam in memoriam mihi reuocaſti gentium opinionem, quam de dijs obtinent. Ab illa uero maximè licet intelligere quàm nihil firmum & ſtabile in ſe habeat, quæ de Dijs fertur oratio. Multa enim eſt & conturbata opinionum confuſio, ac planè alijs alia opinantur. Si quidem Scythæ Actinaci ſacrificāt. Thraces Zamolxidi homini fugitiuo, quē ex Samo ad illos delatum eſſe conſtat. Phryges autem Lunæ, Aethiopes diei, Cylleni Phaleti, columbæ Aſſyrij, Perſæ igni, Aegyptij aquæ, ac omnibus quidem Aegyptijs aqua pro Deo cōmuniter colitur. Cæterum priuatim Memphitis quidem bos deus eſt, Peluſiotis uero cepe. Iam alijs eiconia aut crocodylus, alijs cynocephalus, aut feles, aut ſimia. Præterea uicatim, his quidem dexter humerus deus eſt, cæteris uero è regione habitantibus ſiniſter. Item alijs dimidia pars capitis, alijs poculum ſamium, aut catinus. Nónne hæc tibi uidentur riſu proſequenda eſſe ô bone Timocles? MO. Nónne prædicebam ô Dijſta omnia uentura in propatulum ac fore ut ex actè indagarentur? IVP. Dixiſti ć Mome, & nos rectè obiurgaſti. Ego uero his omnibus diligenter emendatis mederi conabor, præſenti euitato periculo. TIMO Atqui tu ô deorum hoſtis acerrimè, oracula & rerum futurarū prædictiones, cuius opus eſſe dices, nonne deorum eorundemq; prouidentiæ? DA. Tace uero de oraculis uirorum optimè, alioqui ex te quæram, cuius rei gratia illorum potiſſimum mētionem feceris. Nunquid illius gratia, quòd Pythius Lydo reſpondit? Quam uerò callidè ſermone uſus eſt ancipiti. Cuiuſmodi ſunt quædā Mercuriales imaguncu læ duplices, & utrinq; ſimiles, ad quancunq; illarum partem te uerteris. An potius Crœſus traiecto Hale, ſuum ipſius an Cyri imperium ſubuerſurus eſt. Attamē nō paucis talentis Sardianum illud exitium uocem hanc ambiguam rex mercatus eſt. MO. Hæc ipſa ô ſuperi uir iſtæ cōmemorat, quæ omniū maximè pertimui. Vbi nūc noſter eſt feſtiuus ille Cytharœdus? Quin profectus tuam exiſtimationē ipſe tueris obiecta refellendo. IVP. Tu quidem nos mactas ô Mome, nequaquam in tempore nunc obiurgationibus increpans. TIMO. Vide qualia facias ô ſcelerate Dami, qui propemodum ipſa quoq; Deorum ſimulachra unà cum aris non uerearis ſubuertere. DA. Haud omnes aras ſubuerti cupio ô bone Timocles. Quid enim mali adferunt, ſi thymiamatum odore & fragrantia plenæ ſint? Cæterum Dianæ aras, quæ in Thauris ſubſtructæ feruntur, non illibenter funditus euerſas uiderem, ſuper quas ipſa uirgo conuiuium magna alacritate agitare ſolet. IVP. Vnde uero nobis hoc inſuperabile malū obijcitur, quā nulli deorū parcit hic uir, nullius numē reueritus, ſed tanquā ex plauſtro magna libertate omnes carpit ac lacerat, nulloq; diſcrimine in uniuerſo debachatur, iuxtà inſontes atq; innocentes. MO. Atqui per paucos inter nos reperies ô Iupiter à culpa immunes. Statim uero pgreſſus unū ex opti-

Aliud ab auctoritate Euripidis.

Cōfutatio ex conſequentibus.

Opponit alios eiuſdem ſocos, quibus deos cōfutat.

III. argumentū à cōſenſu gentium.

Confutatio à diuerſitate opinionū, quæ eſt dit nihil certi id eſſe de quo opinantur.

IIII argumentū ab effectu.

Confutatio à qualitate & natura eorundem.

A crudelitate ſacrificiorum

optimatibus inuasurus est. TIMO. Neque Iouem ipsum audis ô Deorum impugnator cientem tonitrua? DA. Et quo nam pacto ô Timocles nõ audirẽ tonitrua. Cæterum num ciens tonitrua sit Iupiter, ipse melius calles, qui in Deorum immortalium concilio quondam conuersans inde huc delatus es, Quanquã illi qui huc ex Creta frequenter commeant, longè alia nobis atq; tu commemorare solent, sepulchrum quoddã illic ostendi, iuxtaq; positam columnam, indicantem non amplius Iouem tonare, sed iam olim Fato functum esse. MO. Enimuero hoc iam multo ante non ignorabam hominẽ dicturum. Quid ergo Iupiter ita albescens expalluisti, ac dentes præ tremore concutis. Bonum habere animum conuenit, ac tales homunciones magna mente contemnere. IVP. Quid ais ô Mome, contẽnere? Nonne uides quanta hominum frequentia ista differentem audiat, tum quemadmodum iam persuasa ista de nobis cõstanter credat, iamq; illos sentẽciæ suæ differẽtes abducit Damis ab aure reuinctos. MO. At tu Iupiter quando lubitum est, aurea ex alto demissa cathena, omnes illos unà cum terra & Oceano haud difficulter sursum trahere poteris. TIMO. Dic mihi hominum sceleratissimè, nunquam ne nauigasti? DA. Ac sæpenumero ô Timocles. TIM. Proinde, nonne ferebat id temporis uos uentus illapsus in carbasum, ac puppim propulit, aut remigantes? Cæterum unus superne assistens gubernaculo nauim regendo seruauit? DA. Maximè. TIM. Deinde nauis nullo modo nisi gubernaretur, posset progredi. Tu uero in uniuersum hoc omne citra gubernatoris & ducis operã temere sursum ac deorsum ferri existimas? DA. Euge significanter, ista Timocles atq; firmiter exemplo corroboras. Sed enim ô Deorum amantissimè, gubernatorem illum quidem uidisti nunquam non ea quæ ex usu sunt nauigantium cõsyderantem animo, ac ante tempus necessaria adornãtem, neque non nautis quæ factu sunt conducibilia imperantem. Tota uero nauis nihil habet inutile aut temere importatum, quod illorum alicui necessitati non sit addictum. Cæterum tuus ille gubernator, cui tu magnæ illius nauis regendæ curam attribuis, & eius cõnautæ, nihil cũ ratione, nihil ex dignitate ordinant aut instituũt. Sed si fuerit rudens ad puppim usq; protenditur, utrique uero pedes ad proram. Ipsæ autem anchoræ nonnunquam sunt aureæ, cætera pars plumbea. Quinetiam inferiora nauis colore uariegata sunt, porrò superiora inuenusta atq; informia. Preterea ipsis ex nautis cernere est, hunc quidem inertem, & ab omni arte nautica alienum, & ad labores obeũdos meticulosum, dimidia aut tertia parte dragmæ dignũ. At uero eum qui ad natandum sit impiger, & ad excurrendum ad antemnas usque adpositus, quiq; ad gubernandum utilia omnia ad unguẽ calleat, hunc exhauriendæ tantum sentinæ destinatum esse uidemus. Eadem quoque rerum facies circa eos est, qui à remigando immunes sunt. Vbi uerbero quispiam cæteris honore & præsidentia prælatus iuxta gubernatorem sedere atq; coli conspicitur. Mox alius quispiam cynedus spurcissimus, aut impiatus parricidio, aut contaminatus sacrilegijs, præ aljs habitis honoribus ueneratur, & nauis summa apprehendit fastigia. Porrò autem non pauci spectatæ eum gratiæ tum probitatis uiri in secessu carinæ in angustum locum coacti ab improbioribus, & quantum ad ueritatem & rectam uiuendi rationem attinet deterioribus, indignis modis calcãtur pedibus. Consydera uero apud animum tuum, quemadmodum Socrates & Aristides & Phocion nauigarint, qui ne uictu quidem necessario pro sufficiẽti copia instructi fuerint, neq; pedes in nudas tabulas per sentinam potuerunt extendere. Contrà, quanta in omnium rerum ubertate & affluentia Callias atq; Midas & Sardanapalus molliter & luxuriosè uixerint super omnes homines aduersus illos expuentes. Eiusmodi uero in tua naui contingunt ô sapiensissimè Timocles, propter quod etiam infinita sunt naufragia. At enim si gubernator quispiam assistens uideret, ac ordine singula facienda imperaret, primum quidem nequaquam ignoraret qui boni, qui item mali essent ex nauigantium numero. Deinde, cuique pro sua dignitate conuenientem prouinciam obeundã traderet, & locum melioribus in superiore parte nauis

apud

Aliud argumentum ab effectu. Conjectatio à causa & Iouis sepulchro ac morte.

Aliud argumentum à simili.

Cõfutat similitudinem ex repugnantia per inuersionem.

Descriptio rerũ humanarum.

Subijcit exẽplũ doctorũ.

apud ſe obtinendum deligeret, infrà uero deteriorem peioribus. Præterea præſtantiores quoq; in conſilium ſocios ſibi adiungeret, tum ex nautis, quo quiſque foret cum manu tum mente promptior, illi quidem proræ regendæ curam delegaret, illi laterum tuendorum officium daret. Porrò autem alteri in omnes imperium crediſſet. Cæterum ignaui ſegnities per diem quinquies cæſi in uinculis emendatur fuſtibus. Quare ô admirande, periculum eſt, ne exemplum quod de naui adductiſti, ſubuerſum ſit, quippe quòd gubernatorem malum & imperitum nactum ſit. MO. Hæc quidem ex uoto ac iuxta fluxum ſuccedunt Damidi, & iam plenis uelis fertur ad uictoriam. IVP. Rectè putas ô Mome. Etenim nihil firmi Timocles excogitat, ſed communia illa & protrita, & quotidiana, quæ nullo negocio refelluntur, alia alijs agglomerando ingerit. TIM. Proinde, quando exemplum de naui productum parum firmum, & uehemens tibi uiſum eſt: audi iam nunc ſacram (quod aiunt) anchoram, & quàm nulla machina perrupturus es. IVP. Quid nam dicturus eſt? TIMO. Haud dubie enim cognoſces, num iſta ſyllogiſmis probabilibus collegero, & num aliqua ratione ea confutare queas. Etenim, ſi ſunt aræ, ſunt etiam dij: atqui ſunt aræ, ſunt ergo etiã dij. Quid habes quod ad iſta uel muſſites? DA. Vbi prius ad ſatietatem riſero, reſpondebo tibi. TIM. At uideris nunc̃ riden diſinem facturus, attamen effare obſecro, quã ob rem iſta tibi dicta tã ridicula uiſa ſunt. DA. Propterea, quòd non ſenſeris à tenui chordula anchorã tibi eſſe alligatã, præſertim ſacram exiſtentem. Siquidem ex hoc quod coniunctim inferre poſtulas, propterea deos eſſe, quia aræ ſunt, firmã exiſtimas ab illis impreſſionem te feciſſe. Quocirca, quando aliud te negas habere firmius, abeamus in præſentia. TIM. Fateris ergo prius ex arena diſcedens te uictũ eſſe? DA. Ita profecto ô Timocles, tu enim quemadmodum ij, qui ad ſupplicij repetuntur, ab aliquo ad aras nobis cõfugiſti. Itaq; per ſacram illam anchorã ego iam oblatis ſacris aduerſus te libare conſtitui, ac ſuper ipſas quidem aras, ne poſthac de his amplius contendamus. TIM. Iſta quidem cauillaris illudendi mihi gratia mortuorũ deprædator ſceleſte, execrande, maſtigia, propudium. Neq; em̃ nobis compertũ eſt, quo patre natus ſis, quomodo autem mater tua laſciua meretrix, pudicitiam in queſtu habuerit, ſcimus: tũ quem admodum fratris cẽ de ac ſanguine manus tuas impiaueris. Qui mulieres ingenuas mœchus infamis conſtuprare, ipſos uero iuuenes corrumpere ſoles, homo gulæ ac uentri deditiſſime atq; impudentiſſime. Ne igitur fuga te prius ſubducas, quàm à me acceptis plagis contuſus abieris. Iam enim hac teſta tibi unus incutiam, omnibus modis ſcelerato ac nefario exiſtenti. IVP. Alter quidem ô dij, riſu ac cachinnis diffluens diſcedit, alter uero à tergo ſequitur affatim ingerendo conuicia, cauillis inſultantem Damim non perferens. Planeq; caput illius teſta obuerberaturus eſſe uidetur. Cæterum uobis quid ſuper his rebus faciendũ conſulitis? MER. Præclarè mihi illud Comicus dixiſſe uidetur: Graue paſſus es, nihil boni ſi conſulas. Quàm enim hoc noſtris rationibus admodum nocere poteſt, ſi pauci homines perſuaſi, eam de nobis opinionem obtinentes abierint. Sunt enim permulti diuerſum ſentientes, plures profecto ô quàm Græci, nimirum promiſcua illa uulgi multitudo, inſuper omnes illæ gentes barbaræ. IVP. Atqui ô Mercuri Darij illud, quod de Zopyro dixiſſe memoriæ proditum eſt, nimium pulchrè ſe habet. Quare ego quoq; unum talem præoptarim à me ſtare auxiliarem ſocium potius, quàm infinitas Babylonas mihi ſupereſſe.

Argumẽtũ à ſignis phypotheticũ ſyllogiſmum. perſtringit aũt o biter Stoicũ diſputandi genus.

Illuſio à uoce

Epilogus Timoclis per conuicia. Rurſum autẽ ingenia iſtorũ hominum notat q̃ cũper ueritatẽ, qd̃ uolunt efficere nequeant, tandẽ ad uim & contumelias confugiunt.

SOMNIVM, SEV GALLVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo, diuitiarum, atq; Potentiæ incommoda, moleſtiaq; perſequitur, oſtẽdens, quàm cõtra tranquilla res pauperta ſit, ſi modo ſit ſorte ſua contenta. Facit autem hoc ueluti collatione quadam. Nam

in priore quidem parte dialogi, Micyllus, somnium exponendo suum, Eucratis cuiusdam opulenti, cenam, diuitias, luxũ, & quæcunq; uulgo speciosa, & expetenda uidentur extollit, adiecto etiam encomio auri, tum exemplis, tum ab effectu & usu & cæte. amplificatio. In posteriore autem parte. Gallus, qui ex Pythagora, in gallum transformatus, cum hero suo Mycillo colloquens introducitur, diuitum, cum priuatorum ac ciuium, tum regum atq; potentum molestias, curas & periculare censet, quæ illis & belli & pacis temporibus, præterea etiam circa ualetudinem, quam luxus & crapulæ istæ labefactant, accidere solent, additis etiam exemplis eius rei, et hypotyposi quadam, dum fingitur idem ui pennarum suarum reseratis ædium foribus, ad ipsas diuitum cellas, Micyllum perducere, & coràm illa, quæ uerbis narrauerat, spectanda exhiberi. Cæterum omnia hæc ita rursum Lucianus agit, ut non minus interim Pythagoram quoq;, ut impostorem, ac præstigiatorem quendam sugillet, quippe qui ridiculas & absurdas, & à natura quoq; abhorrentes, sui transformationes commentus fuerit, & multa eiusmodi, docendi simulatione tradiderit, quibus hominibus deceptis, solum sibi autoritatem comparaverit. Deinde & Stoicos eodem more suo, corripit, ut arrogantes ac fastuosos, qui in rebus frivolis sapientiam affectent, & officiorum obseruantes uideri cupiant, in cæteris uero, neq; domesticis, neq; publicis hominum conuersationibus appositi atq; idonei sint. Omnino autem festiuissimus iocus est, gallum cum hero suo ridiculè deo, ac familiariter nugari, & interim tamẽ sapientius, quàm quemuis in schola philosophum, aut, per louem etiam Theologum, philosophari.

Interlocutores, GALLVS, MICYLLVS. MYC.

Exordium ab imprecatione

T te sceleratissimè Galle, cum ista tanta inuidẽtia, uoceq; tam acuta ipse perdat Iupiter, qui quidẽ opibus affluentẽ me, ac dulcissimo in somnio uersantẽ, & admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddam & clamosum resonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipso longè nocentiorem. Atqui si coniectandum est, tum è silentio, quod etiamdum ingens est, tum è rigore frigoreq;, quod nondum me quemadmodum assolet, antelucano mordicat titillatque (nam hic mihi certissimus gnomon aduentãtis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cœpit. Verum haud quaquã impunè: siquidem mox pœnas de te sumam, fusteq; cõminuam, si deluxerit modo. Nam nunc negocii mihi faceres, subsiliens in tenebris. GAL. Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturum, si quoad possem alta nocte lucẽ anteuertissem, quo posses antelucano surgens, quàm plurimum operis conficere. Etenim si priusquam sol exoriatur, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi accesserit ad parandum uictum. Quòd si tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietẽ egero, longeq; magis mutus fuero piscibus. Cæterum tute uideto, ne per somnium diues, esurias experrectus. MIC. O prodigiorum auersor Iupiter, ô malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est? uocem humanam sonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, si eadem qua uos lingua loquor? MIC. Quid? an non hoc portentum? sed auertite Dij malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiterate esse Micylle, nec euoluisse Homeri poẽmata, in quibus equus Achillis, cui nomen Xantus, posteaquam hinnitus longum ualere iussisset, medio in prælio constitit, disserens, totosq; uersus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego prosa oratione loquens: quinetiam uaticinabatur ille, deque futuris ædebat oracula, neq; quicquam prodigiosum facere uidebatur; neque is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandam & auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eras, si tibi nauis, cui nomen apud Homerum est Argo, carina fuisset elocuta, ita ut olim in Dodonæa sylua phagus per se loquens oraculum ædidit? Aut si tergora direpta serpere uidisses, si carnes boum mugire semiassas, coctasq; uerubus transfixas? Ego uero quum Mercurij sim assessor loquacissimi, deorumque omnium facundissimi:

Amplificatio à tempore.

Definitio per absolutionẽ, à fine.

Aliud ab admiratione.

Nouitatẽ rei eleuat, ab ex emplis.

præterea

præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonẽ humanum edidici. Quòd si mihi recipias taciturum te, haud quaquã grauabor uerioremtibi causſam aperire, unde factum sit, ut eadẽ qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne istthuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercuriũ ô præclare, quid etiam aliud rei tibi sit in causſa, ut istam linguam sones? Nam ut taceam, neq; cuiq; proferam, quid attinet te solicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GAL. Auscultaigitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maximè nouam atq; incredibilem, Si quidẽ hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulũ quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, colluſitasseq;, & in uoluptatibus gessisse morem. Itaq; cum Venerẽ adiret Mars cum ea cubiturus, hunc quoq; Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne is è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulũ semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quãdo sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti securè dormienti, propterea quòd confideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atque eum in auem transmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causſam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multò ante uociferari atq; illius exortum prenunciare. GAL. Feruntur quidẽ & illa Micylle, Ad quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. MIC. Quo nam modo? Nam istthuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MIC. Num sophistam illum dicis & glorioſum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas ederet, suauissimum mihi eduliũ, salubre & parabile à mensa submouens. Præterea autem qui mortalibus suasit, ne intra quinquennium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbius fuerit? MIC. Præstigiatorem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ó Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conuiciari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. MIC. At hoc rursum multo etiam quàm illud portentosius: Gallus Philosophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neq; enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimiũ alienas à Pythagora. GAL. Quas? MIC. Alterum quidem, quòd garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut mentitum esse te Pythagoram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras es, legem prætergressum esse te, iusq; uiolasse, quũ fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum rerum causſa, neq; quæ ad unumquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quòd philosophus essem. Nunc contra comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum è Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia, quamque in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et quid ex una quaq; transformatione sim consequutus. MIC. Narra quæso: nam mihi quidem au-

A causſa II.

Fabula de Gallo adolescente in auẽ conuersſo.

Pythagoræ metamorphoses & præstigiæ.

Tacite notat Pythagoræ uanitatẽ, ut qui sibi ipsi repugnarit.

ditu iucundiſſimum fuerit. Adeo ut ſi quis mihi deferat optionem, utrum te iſta narrantem audire malim, an rurſum felicisſimum illud ſomnium, quod paulo ante uidi, uidere, haud ſciam utrum electurus ſim, uſqueadeo cognata germanaq; uidē tur eſſe iſta tua cum ſuauiſſimis illis uiſis, & ex æquo uos æſtimo, te pariter ac præclarum illud inſomnium. GAL. Etiamnum tu ſomnium illud quod dudum tibi uiſum eſt, in animum reuocas, & inania quædam obſeruans ſimulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria conſectaris? MIC. Imò illud ſcias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uiſi illius mihi uenturam oblíuionem. Tantum mellis ſomnium aufugiēs in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rurſus in ſomnum coeuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uerſatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi. GAL. Nonum quendam Hercule mihi narras amorem inſomnij, ſiquidem alatum quum ſit (ſicut aiunt) metasq; uolandi præſcriptas habeat ſomnium, iamq; ſepta tranſilit, in oculis etiam uigilantis obuerſans, adeoq; mellitum & euidens apparet. Quare peruelim audire, cuiuſmodi nam ſit iſtud, quod te ſupra modum delectat. MIC. Geſtio narrare. Nam dulce eſt hoc ipſum meminiſſe, & commemorare de illo quippiam, Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle deſieris ſomniare, melq; illud ab oculis abſterſeris. Interim prior dicito, uti intelligam, utrumne per portas eburneas, an per corneas tibi ſomnium aduolarit. MIC. Neque per has, neq; per illas, ô Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MIC. Valere ſinas nugatorem illum poëtam, qui nihil de ſomnijs intellexit. Paupertina fortaſſis ſomnia per iſtas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perſpicuè, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quaſdam portas dulciſſimū hoc aduenit ſomnium, & ipſum aureum, & aureis undiq; circumamictum, & auri plurimum ſecum adducens. GAL. Deſine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, iſtud tibi accidit inſomnium, & ſolidas auri uenas mihi duxiſſe uideris. MIC. Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quàm putas pulchri? quo fulgore coruſcantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, ſiquidem meminiſti, quum aquam præſtantiſſimam dicens, poſtea aurum admiratur, idq; iure, ſtatim in initio carminis unius omnium belliſſimi. GAL. Nam illud quæris?

Aqua eſt illa quidem optima:
Cæterum aurum, uti Candens
Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum
Cæteras ſupra opes: quæ
Gloriam ac decus addunt.

MIC. Per Iouem, iſthuc ipſum: perinde enim ac ſi inſomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum, ſed ut tandem cognoſcas quale fuerit, auſculta iam ſapientiſſime Galle. Meminiſti uti heri nullum domi cibum acceperim: ſiquidē Eucrates dives ille fortè mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnā uenire iuſſerat. GAL. Iſthuc equidem planè memini. Nam totum eſuriebam diem, donec mihi profunda tandem ueſpera domum reuerſus, ſubuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non ſegniter olim decertarit. MIC. Aſt ubi reuerſus à cœna fabas tibi obieciſſem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambroſia ſub nocte diuinum quoddam haud dubiè ſomnium aſſiſtens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiuſmodi fuerit cœna, quæq; ſuper cœnam acta ſunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, ſi ueluti ſomnium quoddam eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rurſum commemoratione quaſi rumines. MIC. Credebam moleſtum futurum me, ſi hæc quoq; retuliſſem: uerum poſteaquam tu deſideras, en id quoq; narrabo, quum nunquam ante

Occaſio totius diſputationis.

De ratione ſomniorū digreſſiuncula ex Homero.

Commendat ſomnium ſuū à materia ſeu ſubiecto.

Narratio cōtinens deſcriptionē cœnæ Eucratis & eauſſam ſomnij.

tehac in uita cœnassem apud ullum diuitem, ô Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi, atq; ego quidem simulatq; dominum illum salutassem, ita uti consueuerã, subducebam me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuissem ad sectatus. At ille, Micylle, inquit, hodie natalicia filię celebro, plurimosq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quendam ex his incõmoda esse ualetudine, neq; posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet adfuturum renunciarit. Nam nũc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: omnes obtecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagrã morbi auctarium immitterent ualetudinario illi, cuius ego sellæ occupator, cœnęq; uicarius & hæres eram uocatus. Interim hoc spacij, quod usq; ad balnei tempus intercessit, longissimum seculum esse iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam lauisse consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocyus me corripio, atq; abeo, nitidè admodũ cultus: sic obuerto palliolo, ut qua esset parte purissimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autem à uiris quatuor) cuius eram subconuiua uocatus: qui malè habere dictus erat, atq; id etiam prę se ferebat, quòd afflicta esset ualetudine: nam ex alto gemebat, tussiebatq;, ac screabat, uelut ex abdito: quodq; ægre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Fereba tur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugas deblaterant. At barba mirè erat tragica, id est, hircina, supra quàm credi posset tonsoris egens. Porrò increpante Archibio medico, quam ob rem quum ita esset affectus, aduenisset: nõ oportet, inquit, promissa deserere, præsertim hominẽ philosophũ, etiam si mille urgeant & instent morbi. Putabit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præarrogantia dissimulabat sese dicterium audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abste, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent. Hæc simulatq; dixerat introgreditur, manus illi porrigẽs pariter & famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerum ille conuersus, ubi diu secum hæsitasset, posteaquam me tristem admodum uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiscum cœna. Nam filium in mulierum cõclaui unà cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaq;, quum parum abfuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingrediebar pudefactus, q; Eucratis filiolum è conuiuio uiderer expulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negocio per Iouem, quinq; (si Dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi supponentes undiquaq;: quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps cœnabamus, ô Pythagora, opiparam quandam & uariam cœnam, multoq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, & concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum quiddam me uehementer malè habebat: Thesmopolis obstrepens atq; obturbans, uirturem nescio quam mihi commemorãs, docensq;, quòd duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodq;, si dies sit, nox non sit. Nonnunquam & cornua mihi dicitabat esse, atq; id genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planeq; uoluptatem interpellatione minuebat, quum non sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceq; canebant. Habes Galle de cœna. GAL. Non admodum suaui Micylle: maximè posteaquam cum illo delirosene sortitus eras accubitum. MIC. Audi nunc inso-

Arbitror gnomonem horologij intelligendum esse.

Notat obiter & Stoicorũ mores, q̃ cum ἀπαθεῖς esse uolunt. Inter rim nihil nõ appetunt.

Stoicorum inepta doctrina & cõuersatio.

mnium: Visus enim mihi Eucrates ipse, quum orbus esset liberis, nescio quomodo è uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentum condidisset, quo me in solidum hæredem omnium scripserat, paulò tempore superstes emori. Porrò ipse uidebar adire facultates: & tum aurum, argentumq; ingentibus quibusdam scaphis exhaurire, perpetuò subscaturiens & affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, conspiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circumequitabant: complures sequebantur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epulæ erant comportatæ, iam potus ex animi sententia ministratus. In his quum uersarer, & aureis phialis præberem omnibus qui aderant amicis, quum iam inferrentur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti nobis conuiuium, mensasq; subuertisti, ac diuitias illas ita dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor iniuria stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc somnium illud quod mihi accidit, uidere cuipiam. GAL. Adeóne es auri cupidus, & opum auidus Micylle: idq; ex omnibus unum admiraris, ac fœlicitatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auri? MIC. Equidem haud solus ita cogito Pythagora: quin ipse quoque, tum quum Euphorbus esses, auro atq; argento comis intexto, prodibas magnaturus cum Achiuis, idq; in bello, ubi ferrum quàm aurum gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro internexis in periculum descendere. Atque ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas gratijs similes dixit, quòd auro argentoq; reuincirentur. Etenim longè nimirum meliores atq; amabiliores uidebantur, quòd essent auro religatæ, unaq; cum eo relucerent. Neq; ísthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse Deorum omnium, hominumq; pater ille, Saturno Rheaq; progenitus, quum Argolicam illam puellam adamaret, ubi nihil inueniret amabilius in quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corrumpere, audisti uidelicet, ut aurum sit factus, atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi commemorem, quàm multos usus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formosus, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians? utq; nonnunquam ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nosti uicinum mihi & eiusdem artificij Simonem, qui paucis ante diebus apud me cœnauit, quum legumen coquerem Saturnalibus, duasq; extorum cæsuras immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta cœna abijt, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodebas, ac uociferabare tum, ô Galle, quum nos furto spoliari conspiceres. GAL. Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus, is quoad uiuebat, ne obulum quidem donauerat Simoni, nam qui daret, quum ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur, purpura ostroq; circuntectus, famulosq; & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus possidet, ab omnibus adoratur, iamq; nos ne aspicit quidem. Etenim nuper quum illum procedentem conspexissem, Salue, inquam, Simon. At ille indignè ferens, Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum diminuat, neq; enim Simon, sed Simonides appellor. Porrò (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit, & alias quidem admittit, comemq; sese præbet, aliæ porrò quæ negliguntur, necem

Quæ in diuitibus speciosa & beata habetur uulgo.

Auri encomium. estq; hæc prior collationis pars, quæ diuitias commendat.

Ab ipsius Pythagoræ exemplo.

Amplificatio ab exemplo Iouis.

Ab effectu & usu.

Probat exemplo Simonis uicini.

necem conſciſuras ſibi minitantur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui ſunt deformiſſimi, transfigurat, & amabiles reddit, non ſe cus atq; ceſtus ille poëticus. Audis inſuper & à Poëtis dictum. *A teſtimonio poëtarum.*

O aurum auſpicata res, & oſtentum optimum.

Et rurſum.

Aurum eſt quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim riſiſti Galle? GAL. Quoniam tu quoq; per inſcitiam Micylle ſimili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longè etiam ærumnoſiorem uitam uiuunt, quàm uos. Hæc autem loquor, qui ipſe & pauper, & diues aliquando fuerim, atque omne uitæ genus ſim expertus. Porrò paulo poſt ipſe quoque hæc omnia cognoſces. MIC. Per Iouem tempeſtiuum iam eſt, ut & tu referas quemadmodum ſis transfiguratus: & quid in unoquoque uitæ genere perſpexeris. GAL. Auſculta, hoc tantum præmonitus, me neminem feliciorem uita, quàm tu ſis, unquam uidiſſe. MIC. Quàm ego ſim ô Galle? Hanc felicitatem tibi ipſi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallum uſq; Conſentaneum enim eſt, te uarias res tum uidiſſe, tũ tuliſſe, nimirum tam diuerſis uitæ formis. GAL. Quẽadmodum initio ab Apolline profecta anima in terrã deuolarit, & corpus humanum ſubierit, ut illic pœnam quandã dependeret, id longũ dictu futurum ſit. Præterea neque mihi referre fas eſt, neque tibi eiuſmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus eſſem. MIC. Sed ego priuſquam eſſem is, qui nunc ſum, ô præclare quiſnam eram? hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uerſus fuerim itidem ut tu? GAL. Maximè. MIC. Quis igitur eram? ſi quo modo potes dicere, peruelim enim iſthuc cognoſcere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MIC. Et poſtea neglexi infelix, uel paucula fruſta in uitam importare: quum illo eſſem alitus? Sed age quid poſt hæc futurus ſim dicito: quandoquidem conſentaneum eſt ſcire te. Etenim niſi quid bonæ ſit rei, iam nunc ſuſpendero me ab iſta pertica, in qua nunc ſtas. GAL. Iſtuc profecto nulla ratione poſſis cognoſcere. Cæterum quum Euphorbus eſſem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabam, atq; à Menelao necatus: aliquanto poſt tempore in Pythagoram perueni. Porrò eouſq; abſq; tecto perdurabam, donec Mneſarchus aliquando mihi domum ædificaret. MIC. Obſecro te, num abſque cibo potúq; ? GAL. Maximè. Nihil enim iſtis rebus opus, niſi corpori duntaxat. MIC. Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam geſta ſunt, num ita ſe habent, qualia fuiſſe dixit Homerus? GAL. Quinam ille ſcire potuiſſet Micylle: qui quidem dum iſta gerebantur, ipſe Camelus erat in Bactris? Cæterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximium fuiſſe, neque Aiacem uſqueadeo magnum, neque Helenam adeo formoſam, quemadmodum arbitrantur: ſiquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatam eſſe adſimularent. Cæterum uehementer anum, æqualem propemodum Hecubę. Hanc Theſeus primum raptam in Aphidnis poſſedit. Is uixit Herculis fermè ætate. Porrò Hercules prius Troiam ceperat, patrum noſtrorum memoria, qui per id temporis maximè florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, ſe, quum eſſet admodum adoleſcens, uidiſſe Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præſtantiſſimus? An & iſthæc fabulamenta ſunt. GAL. Cum illo quidem congreſſus non ſum: neque queam adeo compertè de rebus Græcorum dicere. Etenim quî ſcire potui, quum hoſtis eſſem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea diſſectum. MICYL. Deinde te Menelaus minore negocio: uerum iſtis de rebus ſatis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in ſumma Micylle: ſophiſta quiſpiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, neque inexercitatus in

Propoſitio altera partis collationis. *Tranſitio.*

Series mutationum Pythagoræ, pertinens ad fidem faciendã ſequentibus.

Micylli mutationes, per digreſſiunculã

Redit ad Pythagoram.

Alia digreſſio de rebus Troianis, & Homero.

Redit ad propositũ & laudat Pythagoram, ut sophiam et præstigiatorem perstringit, qui & quæ docuit imponendi causa docuerit, & in quæ transmutatũ se dixit, ab ijs natura quoq; repugnarit.

honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congrederer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subij, atque ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiam renauigabã, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita instituí, ut me proinde ac deum suspiçerẽt. MIC. Equidem inaudieram istæc: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus in uitam redijsse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neque carnibus, neque fabis uescerentur homines? GAL. Ne perconteris ista Micylle. MIC. Quam ob rem ó Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MIC. Atqui non conuenit, utiid facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consueta modo, at eadem quæ uulgo traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proinde instituerameram in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MIC. Illud uide ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatas, at Metapontícos, & Tarentínos: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuaq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubí Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletensem illam meretricem. MIC. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itáne fuit alíquando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? GAL. Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elatí proles Cæneus. Proinde quicquid in me conuitij dixeris, tantundem & in illos dixeris. MIC. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MIC. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quàm parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idq; sæpius longo nimirum seculorum orbe atque recursu. MIC. Non tu pendebis, ó Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno: Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MIC. O Castor, & ó Pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes, dehinc equus, graculus, rana, aliáque innumerabilia, perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus, pauperibus, diuitibus, postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotidie, quum uideo te pauperratis tædio complorantem, eiulantemq;, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum, alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, teipsum profecto riseris, qui antea crediderí eum, quí sit opulentus, statim fœliciss imum esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maximè gaudeas adpellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil interierit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem, quandoquidem ista omnia sum unus, nisí quòd rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc paruiducere, contemnereq; uideare, præsertim quum

Ridiculũ ab absurdo.

Defensio absurdi, ab exemplis.

Digressio in quæstionem iocosam

Redit ad primam disputationem de diuitijs, & quãta eadem incõmoda iunctahabent. Estq; hæc altera collationis pars.

tam

tam multas contineat animas. MIC. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes, age dilucidè mihi narrato quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorem. GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduẽtare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, neue hortum proculcent, proterantq;, aut uineas uastẽt: sed simulatq; tubam audieris, si tamẽ audieris, de te ipso uno circumspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contra illi tum de sese solliciti sunt, tũ animo discrutiantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prelium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineũ gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionẽ, tyrannidem in diuites obtines, illi uero trepidant, pauitantq;, ac largitionibus choragijsq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & aerbus expensor, perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipse neq; calumniatorem metuis, neq; latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neq; necesse habes rationibus occupari, neque exactionibus: neque tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq; tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemque retuleris septem obulos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mænide pisciculo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectas, canens plerumque, optimaq; cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentique corpore, obduruerisq; aduersus gelu: siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntque, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quòd si quando leuis cœperit febricula: paulo negocio eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturumque fieri, ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renunciãtem. At illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices? podagras, phthises, pulmonum exulcerationes, aquas intercutes. Nam hæc omnia à sumptuosis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicunque ex his Icari in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusque se soli admouent, haud cogitantes, quòd alas habeant cæra adglutinatas, ingentem nonnunquam strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque uicina, adeo ut cæra nonnunquam salis aspergine madesceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen transuolarunt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum, Micylle naufragia fœdissima conspicias: nempe ubi Crœsus reuulsis alis risum exhiberet Persis, conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantum imperium, puellos compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoque fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras ô Micylle, usqueadeo supra modum infelix tum eram. Nam quoad res externas, quemadmodum dixisti, planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MIC.

Quæ belli tẽporibus diuitẽ excruciẽt & cõtra quæ pauperem iisdem temporibus cõmoda sequantur. ἀντίθεσις.

Quæ pacis temporibus. ἀντίθεσις.

Quæ circa ualetudinem ἀντίθεσις.

Amplificat exemplis.

Hactenus quæ priuatis ac ciuibus accidunt. Iam quæ regibus ac principibus, ac primum quæ speciosa uidentur.

Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neq; credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exiguæ Micylle, omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso commodæ. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut posset numerari, uasorum argente orũ plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; & apparatus suprà quàm credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem, plerique adorabant, deum quempiam intueri se rati, alijsq; trudentes alios cõcurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni æstimabant, si plenè contremplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discrutiarent, uersarentq;, illos quidem propter insciitiam uenia dignos iudicabam, at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirificè decorus auro, eboreq; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet: Cæterum si immisso capite quę sunt intus inspicias, uidebis uectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosq;, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recẽ sere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nonnunquam in eis mansitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoq; uidetur. MIC. Nondum explicuisti lutum & clauos, & uectes, qui nam fuerint in imperio, neq; fœditatẽ illam plurimam quæ nam sit: nam istum ad modum uectari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoq; diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quæ sunt intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas morda

Amplificatio à collatione.

ces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnum rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus fit, ut ne per somnium quidem aliquare suaui frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq; negocia sustineat.

II. Quæ acerba & periculosa.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat.
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quòd Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam, Dion cum Syracusanis nonnullis ad aurem communicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item per diccam Ptolemæus, Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoq; molestiam adferunt: amasius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur; aut duo quatuórue satellites inter sese consusurrantes. Porrò (quod est omnium grauissimum) amicissimi quiq; uel maximè sunt formidadi, semperq; metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddam fortassis mortis genus eripuit. MIC. Apagesis, Atrocia, miraq; sunt ista quæ narras ô Galle. Mihi igit multo sit tutius operæ cerdonicæ pronum incumbere, quàm ex aurea bibere phiala comiter delatum haustum, cæterum cicuta, aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unum est periculi, ut si paulum aberret simili on, deflectatq; à recta incisione, summũ secantis digitũ exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, at

Exempla dictorum.

Alia collatio Histrionum.

que id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi cõciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarũ histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes

sunt

sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam clamydem: quòd si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites dederit, risum profectò moueant spectatoribus: uidelicet persona unà cum ipso diademate contrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haud quaquam ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines cõferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitas sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & utibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatorem culicem, aut cinædum gallum, atque id genus alia, quæ uos studio comminiscimini, haud quaquam inter illos uidebis. MIC. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut dives euadam. Quin nunc quoq; somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem sceleratus ille Simon excruciat, qui quidem tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdum est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam, atq; in aliorum diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MIC. Isthuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere compelles? GAL. Nequaquam, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optandi mihi largitus est, ut si quis longissimam caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MIC. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuicunq; ego gestandam dedero, is quoad uoluero, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MIC. Equidem ignorabam, ô Galle, te præstigiarum quoq; peritũ esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circumrodet, ebibetq; putria coria, quibus consueuit soleas compingere. GAL. Atqui nefas sit isthuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uociferans furem proderem. MIC. Rem neutiq; uerisimilem narras, nempe Mercurium quũ ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam aurũ auferam, si modo possim. GAL. Pennam prius refellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MIC. Tutius hoc quidem ô Galle, tum tibi minus fœdum sit futurum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè, sed utrum Simonem prius adimus, an aliũ quempiam diuitũ? MIC. Haud aliò, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissillabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquã dives euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennam ferè admoue. MIC. Ecce autem, dij boni, ostium perinde atq; claui resiliit. GAL. Perge porrò præcedens, Vides illum uigilantem ac supputantem? MIC. Video per Iouem, & quidem ad obscuram siticulosamq; lucernam. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditum est illum alioqui malè habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidem intelliges, quibus de caussis ad eum modum sit affectus. SIMON. Nimirum septuaginta illa talẽta tutò admodum sublectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino uidit. At uerò, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem. Itaque de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanquam nec aliàs admodum laboris appetens, uerisimile est autem illum multò etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens falsamentum illi obsonio proposuisset?

Cõclusio, nullam uitã mortalẽ esse iucundiorem humana.

Iam et exemplis probat, quæ dixit hactenus.

Effictio diuitis cogitabundi & rationẽ supputantis.

fuisset? Tum autem aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid quòd ne pocula quidem satis in tuto mihi recondita sunt, quũ sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete rollat. Complures mihi insident, atq; insidias parant. Præter cæteros autem Micyllus iste uicinus. MIC. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnem obibo domũ in orbem obambulans. Quis iste? uideo te per Iouem. O parietum perfossor, posteaquam es columna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossum argentum, ne quid fortè atq; insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quenquam deprehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ô Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum supereſt. MIC. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora ac uigila, auriq; similis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, deditus es. Nos autem, si uidetur, Gniphonem fœneratorem uisamus. Nam nec is procul hinc habitat, ipsæ nobis suapte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem digitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundũ. MIC. Equidem uideo miserum ac uecordem hominem, ne nũc quidem multò meliorem uiuere uitam, quàm silphæ aut culicis, Adeo totus & hinc à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MIC. Paulo antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandem. MIC. Video profecto quiddã haud quaquam uirile. Porrò altera ex parte ipsam item uxorem à coquo constuprari. GAL. Quid ergò? Num optaris & horum hæc res existere Micylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis? MIC. Haud quaquam Galle. Imò fame citius interierim, quàm id genus quippiam patrarem. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quàm si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

ICAROMENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod suprà in specie, idem hic in genere tractat. Reprehendit enim in uniuersum omnium hominum tum priuatorum, etiam regum ac principum, omnia facta ac studia, siue ea priuata sint, siue etiam ad cultum, ac religionem deorũ pertinant; præcipuè autem philosophos, ut semper aliàs, insectatur, quos indicat nõ modo circa res humanas incerta ac stulta docere, uerum etiam de rebus sublimibus, de mundo, de deo, de prouidentia diuina & id genus alijs, absurda, atq; impia quædam tradere, quæ neque uiderint ipsi, neque aliunde cognouerint. Atque hæc omnia sub Menippi nomine, quem aliàs quoque, ut philosophicum festum atq; inimicum exhibet. Hunc enim fingit, cum uideret hominum res incertas & ridiculas esse, cupere q; ueritatem naturæ, ac uirtutem cognoscere, ad philosophos sese cõtulisse. Qui cum multa quidem, ac speciosa habitu, ac uerbis pollicerentur, doctrina autem inter se diuersa, atque diuersa quædam traderent, neque ipsi sibi consentirent, prouerita te, nugas quasdam docendo, postremo consilij inopem, de cœlo conscendendo, ac ipsarum illarum rerum, experimento capiendo cogitasse. Assumptis igitur & affictis alis, Dædali exemplo, in cœlum subuolasse, ubi, primum circa Lunam facto ceu diuerticulo quodam, contemplatum esse omnia, quæcunq; in terris, siue publi-

ce,

eō, siue priuatim, & in occulto quoq; geruntur, non modo à regibus & principibus, uerumetiã à ciuitatibus, populis, diuitibus & plebeis. Deinde autem in cœlo ea uidisse, quæ stultè ac ridiculè Iupiter circa hominum uota, sacrificia, iuramenta, & cætera officia dispensanda exerceat, quæq; item alij Dij in conuiuijs, in concionibus, & cæt. non quidem ipsi agere solent, sed à stultis & imperitis hominibus agere creduntur. Vtrobiq; autem grauem de philosophis querelam audiuisse. Nam Lunam quidem de contumelijs, quibus ab illis afficeretur, cōque stam esse: propterea quòd ab alijs lumen furtiuum habere, ab alijs ceu speculũ, supra oceanum suspensam esse, diceretur. Iouem autem omnem illorum uitam, mores, sectas, habitum, doctrinam, facinora domestica, & linguæ petulantiam, accusasse. Præcipuè autem contra Epicureos, ut qui Deos omnino ullos negarent esse, incensum fuisse. Porrò Tituli ratio hæc est, quod, ut Icarus alatus in altum subuolasse dicitur, ita hic Menippus quoq; cœlum alatus conscendit, unde & alter titulus ὑπερνεφέλου additur, quasi dicas, eius qui supra nubes ascendit. In primis memorabilis & propria descriptio illa Philosophorum est, qua Iupiter in concilio deorum illos depingit, quæ non modo in philosophos olim quadrasse uidetur, uerum etiam theologis plerisque nostrorum temporum, præcipuè monachis & scholasticis istis, quos uocant, accommodari posse. Fuit autem, ut hoc quoque addamus, Menippus quidem reuera Cynicus philosophus, natione Phœnix, ac seruus natus, de quo Laërtium uide.

MENIPPVS.

TER mille igitur erant stadia à terra usq; ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porrò hinc sursum ad solem parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usq; ad ipsum denicq; cœlum, arcemq; Iouis in ædito sitam, tantum ferè spacij fuerit, quantum aquila probè, succinctè, atq; expeditè queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per Gratias, Menippe, quæ sunt ista quę de astris loqueris, ac tacitus tecum sup putas? Etenim iamdudum te assectãs, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam cō memorantem. MENIP. Ne mireris amice, si sublimia aëria cq; tibi uideor loqui, nã summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicẽ exemplo uiam stellis notaras. MEN. Haud quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profectò somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MEN. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itáne Menippus nobis à Ioue delapsus ades è cœlo? MEN. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quòd si non credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cum supra fidem esse uideo meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atque Olympie Menippe, mortalis cum sim ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quicq; ut Homericis dicã uerbis, Iam sis cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MEN. Non me clam est te iamdudum irridere. Neq; uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterum ad conscensum nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quòd alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis insscientibus, miluius quispiam aut graculus ex homine factus es. MEN. Rectè amice: neq; procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MEN. Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaq; quamplurimum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum

Occasio Dialogi.

Docilitas & Attentio.

ſi decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Iſtud qui fieri potuit? Iam enim haud ſcio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregiè magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unà cum ipſis brachijs præſecuiſſem. Quin potius ſi uacat, totius commenti rationem ordine tibi percenſebo. AMIC. Mihi quidem uel maximè uacat. Adeo ſublimis à ſermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiæ præſidem: auribus in aëre ſuſpenſum, ob tuam narrationem. MENIP. Auſcultа igitur. Neque enim ciuile fuerit, ſi ſpectem animum ore hiante relictum: eumq;, quemadmodum tu ais ab auribus ſuſpenſum: Ego igitur cum expendens ea quæ ſunt in uita mortalium: protinus omnes res humanas repperiſſem ridiculas, humiles, inſtabiles: nempe opes, imperia, magiſtratus; contemptis his, atq; horum ſtudio, adiectoq; animo ad ea, quę uerè ſunt bona: conatus ſum ab his tenebris emicare, & ad uniuerſi naturam ſuſpicere. Atq; hic mihi multam attulit hæſitationem, primum hic ipſe qui à ſapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuiſſet, neque quo opifice: neq; quod eſſet illius uel initium, uel finis. Deinde cùm particulatim contemplarer, multò etiam magis ambigere ſum coactus. Quippe qui uiderem ſtellas temerè per cœlum diſiectas. Tum ſolem ipſum, quid tandem eſſet, ſcire geſtiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur abſurda ac planè mira: putabamq; cauſam aliquam arcanam & inexplicabilem eſſe, cur illa ſubinde ſpeciem formamq; uariaret. Quin etiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando, è ſublimi demiſſa. Videbantur hæc quoq; omnia coniectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi poſſent. Itaque cum ad eum modum eſſem affectus. optimum factu ratus ſum, ut horum unumquodq; à philoſophis iſtis perdiſcerem. Siquidem exiſtimabam illos ueritatem omnem docere poſſe. Quare cum ex illis præſtantiſſimos delegiſſem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus auſteritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipſo protinus aſpectu ſublimiloquos quoſdam, & cœleſtium rerum peritos uiros præ ſe ferebant. His ubi memet docendum tradidiſſem magna pecunia: quam partim eueſtigio præſentem numerauí: partim tum me perſoluturum ſum pollicitus, ubi ad philoſophiæ ſummam peruentum eſſet: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuerſi diſpoſitionem diſcere. At illi tantum aberant, ut me priſtina liberarent inſcicia: ut in maiores etiam dubitationes coniecerint: principia neſcio quæ, ac fines, tum inſecabilia, inania, ſyluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium eſſe grauiſſimum: quòd cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuerſaq; inter ſe omnia loquerentur: tamen poſtulabant, ut ſibi fidem haberem: ac ad ſuam quiſque rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem abſurdam narras. Si uiri cum eſſent ſapientes, inter ſeſe de rebus factioſe diſſidebant: neque de iiſdem eadem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, ſi audieris illorum arrogantiam, & in diſſerendo prodigioſam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihiloq; præſtantiores eſſent nobis, qui ſuper terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quàm quiuis alius aſtans: nonnulli cæcutientes etiam ſenio atque inertia: tamen & cœli terminos perſpicere ſeſe profitebantur: ſolem quoque ipſum dimetientes: & ea quæ ſupra lunam ſunt, aggredientes. Ac perinde quaſi ex ipſis delapſi ſtellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac ſæpenumero cum fortè ne illud quidem certo ſcirent, quot ſtadijs à Megara abeſſent Athenæ: tamen ſpacium, quod intereſt inter ſolem & lunam, quot eſſet cubitorum, audebant pronunciare: Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitum dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras ſuper quadrangulos inducentes: neq; non ſphæras quaſdam picturatas, cœlum ſcilicet ipſum

metientes

Narratio, ac primũ quib. de cauſis ad philoſophos ſe cõtulerit

Ignorãtia & inſcitia uulgi

II.
Cauſæ, quib. cõmotus, cœlũ ac Ioue ipſum adeundũ cẽſuerit.

Nẽpe philoſophorũ diuerſa & incerta doctrina.

De cœlo & rebus ſublimibus.

mentes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ? quòd cum de rebus usqueadeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt, neq; ullum uincendi locum aliis relinquunt: Tantum non iureiurando confirmantes, Solem massam esse candefactam: incoli Lunam, stellas aquam potare: idq; sole ueluti situla quadam per funẽ demissa, uaporem è mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta inter se consentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sentencia: cum aliis & ingenitus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alij, & opificem illius, & fabricandi modũ eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar: propterea quod cum Deum quendam rerum omnium opificem præposuissent: non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum, non possis uel tempus, uel locum imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdam Menippe, homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autem si iam audias, uir optime, quæ differant, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alij fine circumscribunt uniuersum: alij contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem existis complures esse mundos demonstrabant: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his Deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo discrutiarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuerso, alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. Ad hæc alij incorporeum quiddam & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant: sed mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis, ac probè barbatis, Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem: ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequaquam abalio subuersam. Itaque planè tandem Homericum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mens diuersa uetabat. In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tantum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas: deinde fabularum scriptor Aesopus: qui aquilis ac scarabeis, interdum & camelis cœlum adire potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi alæ proueniant aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterum si uulturis, aut aquilæ alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis modum: futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaq; correptis auibus, alteri dextram alam, porrò uulturi sinistram amputaui: idque admodum scitè. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo

De mundo.

De infinito.

De Deo.

De diuina prouidẽtia.

,,
,,

Quibus rationibus adductus perficiendæ rei ppositæ spem cæperit.

Hypotyposis uolatũ et ascensum meditantis.

paulum adhuc à terra uolatu me ſuſtollens, inter uolandum ſummis interim pedibus ingrediens. Poſtea quum res ex animi ſententia ſuccederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conſcenſaq; arce demiſi me ipſum per præceps, atq; inde in ipſum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolaſſem, ſublimia iam & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho ſiue Hymetto, ad Geraneam uſque uolabam. Rurſum inde ad Acrocorinthum ſubuolaui: deinde ſuprà Pholoën & Erymanthum ad Taygetum uſq;. Ergo quum tandem audax facinus ſatis eſſem meditatus: iamq; perfectus & altiuolus euaſiſſem, non amplius de pullis imitandis cogitabam: uerum conſcenſo Olympo, cibo quàm leuiſſimo paſtus, inde rectà in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem: & poſtea ferebam, & hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipſi lunæ uicinus eſſem, plurimumq; nubium eſſem emenſus: ſentiebam me defatigatum, maximè in ala ſiniſtra, nempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac ſuper eam inſidens requieſcebam: in terram interim è ſublimi reſpiciens, neque ſecus quàm Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem deſpiciens, nunc Myſorum, mox (ſi libuiſſet) Græciam, Perſidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo iſta quoq; narrabis Menippe: ne ulla prorſus peregrinationis parte fraudemur: quin potius ſiquid obiter in itinere conſpexiſti, fac ut hoc quoq; ſciamus. Nam ego ſanè haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra ſunt, cuiuſmodi tibi uiſa ſunt ex alto contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conſcenſa luna inter narrandum peregrinanti comes eſto, ſimulq; mecum contemplare totam terræ ſpeciem, habitumq;. Atq; initio quidem admodũ puſillam quandam terram mihi uidere uidebar, multò, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubinam eſſent tanti illi montes, ac tãtum mare: quòd ni Rhodiorum coloſſum conſpexiſſem, tum Phariã turrim, haud dubiè prorſus ubi nam eſſet terra, me prorſus latuiſſet: uerum iſta quòd ſint ſublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad ſolem reſplendeſcens indicabant terram eſſe id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit eſſe conſpicua: non ſolum ſingulæ nationes atq; urbes: ſed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut ſummatim dicam:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Iſta quæ nunc dicis, haud quaquam ſunt ueriſimilia, ac ſecum pugnantia. Etenim quum paulò antè Menippe terram requireres: propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut niſi coloſſus tibi feciſſet indicium, forſitan aliud quiddam uidere te credidiſſes, qui repentè factus lynceus, cuncta quæ ſunt in terra, dignoſcis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos. MENIP. Rectè tu quidem admones: nam quòd maximè dictum oportuit, id neſcio quomodo præterij. Siquidem quum ipſam quidem terram conſpectam agnoſcerem, cæterum reliqua non poſſem perſpicere propter altitudinem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me diſcrutiabat, ac uehemẽter perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum eſſem ſollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adeſt à tergo ſapiens ille Empedocles, ea ſpecie ut carbonarium quempiam eſſe diceres, cinere oppletus, atq; exuſtus. Hunc ego quum uidiſſem (dicẽdum eſt enim) nonnihil perturbabar, ratus dæmonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego ſum numen: quid me immortalibus æquas?

Sum Empedocles ille phyſicus: etenim ubi me præcipitem in crateras inieciſſem, fumus ab Aetna raptum huc ſubuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aëriuagus plerumq;, ac rore uictito. Adſum autem hæſitantiam iſtam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) malè te habet, torquetq;, quòd non liceat tibi perſpicuè terram cernere.

I. Diuerſorium Lunæ, unde proſpectu in terram capto cũcta quæ in inferioribus hiſce regionibus geruntur inſpicit.

Tacitè ethæc ut ambitioſa hominũ opera perſtringit

Modus & ſubtilitas rei gerendæ.

Empedoclem hic notat, uentuti qui ipſe quoq; de rebus naturalibus abſurdè nugatus ſit, alludit aũt ad id, qđ idẽ ut quidã tradũt in craterem Aetnæ præcipitauit ſeſe.

ſere. Benè abs te factum eſt, inquam, optime Empedocles, ubi primum deuolaro rurſus in Græciam, tui memor ſacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians uota faciam. Imò per Endymionẽ, inquit ille, haud huc acceſſi præmij gratia, ſed affectio quędam mouit animum meum, quum te uiderem affectum moleſtia: uerum ſcis quid facies, quo perſpicax ſias? Non per Iouem, inquam, niſi tu mihi forſitan caliginẽ amoueas ab oculis, nã in præſentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acutè uideas, id ipſe tecum è terra allatum habes penes te. Quid igitur eſt iſtud, inquam, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum eſſe? Scio, inquam maximè, ſed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutiſſimi uiſus eſt: unde ſola ſolem aduerſum obtuetur, atq; ita demũ eſt rex & ingenua aquila, ſi non conniuentibus oculis aduerſus radios aſpiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet, qui non meis exemptis oculis aquilinos inſeruerim cum hac aſcenderem. Nam nunc ſanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte ſatis regaliter adornatus, quin magis adſimilis uideor nothis iſtis & abdicatis. Attamen in te eſt, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim ſi aſſurges, uelisq; cohibita uulturis ala alteram ſolam mouere, iuxta proportionem alæ, dextro oculo cernes acutè: quo minus altero cæcutias, nulla ratiõe ſuccurri poteſt, propterea q; ad partem pertineat deteriorem. Mihi, inquam, ſatis eſt, ſi uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uiſi ſe uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus ſimul ea faciebam, quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim ſub ducens ſeſe, ſenſim in fumum euanuit. At ſimulatq; mouiſſem alam, ingens lumen mihi circunfuſſit, adeo ut cuncta fierent in cõſpicuo, quæ hactenus latuerant. De flexis igitur in terram oculis, clarè uidebam & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; ſolum ea quæ ſub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati ſeſe à nemine uideri. Ptolomæum uidi cum ſorore rem habentem, Lyſimacho ſtruentem inſidias filium, Antiochum Seleuci filium, nouercæ Stratonicæ clanculum innuentem, Theſſalum Alexandrum ab uxore tolli è medio, Antigonum filij uxorem adulterio ſtuprantem, Attalo uenenum porrigentem filium. Rurſum ex altera parte Arſacen interficientem mulierculam, & Arbacem eunuchum gladium educentem in Arſacen. Porrò Spartinus Medus è conuiuio foras protrahebatur à ſatellitibus, calce aureo in frontem impacto. Atq; his fermè cõſimilia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regnis geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, inſidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiuſmodi mihi ſpectaculum exhibebant. Cæterum quæ facitabant plebei, longè magis erant ridicula. Siquidem inter hos uidebam Hermodorum Epicureum ob mille nummum peierantem, Agatholem Stoicum de mercede diſcipulum in ius uocantem, Cliniam rhetorem ex Aeſculapij fano phialam auream ſuffurantem, Herophilum Cynicum in fornice dormientem. Quid enim alios commemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabãt, qui fœnerabant, qui repoſcerent? Nam uarium quoddam & undique mixtum erat ſpectaculum. AMIC. Atqui rectè facies Menippe, ſi iſta quoq; retuleris. Conſentaneum eſt enim te ex his non uulgatem cepiſſe uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidem poteſt Amice, ut cuncta ordine recenſeam, quum ſpectare modo iſta fuerit difficillimum: uerum rerum faſtigia eiuſmodi fermè uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæ q;. Altera ex parte iudicia, & concliones. Rurſum alia ex parte ſacrificabat quiſpiam. In proximo uero conſpiciebatur aliquis luctum agens. Porrò quum ad Geticam reſpicerem, uidebam bellige-rantes Getas. Rurſum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errantes in plauſtris. Mox ubi paululum in diuerſam partem deflexiſſem oculum, ſpectabam agricolantes Aegyptios, Phœnix ſcortabatur, Cilix latrocinabatur, Laco loris cæde-

Regum uitæ & mores.

Plebeiorum res ac ſtudia.

Gentium uicia & præpriet ates.

batur, Athenienſis cauſas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore geterẽtur, cogita nunc cuiuſmodi uiſa fuerit rerum confuſio. Non aliter, quàm ſi quis producat multos ſaltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omiſſo concentu propriam quiſque cantionem canat. Deinde ſi certatim canat unuſquiſque, & peculiarem ſuum cantum abſoluere ſtudeat, uociſq; magnitudine uicinum ſuperare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiuſmodi futurus ſit eiuſmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confuſaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus ſunt omnes qui in terris choreas agunt, omniſq; mortalium uita ex huiuſmodi conſtat diſcrepantia: quippe qui non modo ſonent abſona, uerum & ornatu ſint diſſimili, diuerſaq; moueant, neq; quiſquam idem cogitent, donec choragus omnes è ſcæna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum eſt, iam omnes ſunt interſe ſimiles, taciti, nec amplius confuſam illam, & incompoſitam canentes cantionem. Verum in uario ipſo ac multiformi Theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia, præcipue uero mihi riſum mouebant ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq; ſibi placerent hoc nomine, quòd Sicyonium agrum colerent: aut quòd Marathonis eam partem haberent, quæ eſt iuxta Oenoẽn, aut quòd in Acarnania iugerum mille poſſiderent. Cum uniuerſa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è ſublimi deſpicienti uidebatur, quatuor digitorum ſpacium habere uideretur. Attica, niſi fallor, proportione, minima pars erat. Itaque perſpexi quid eſſet reliquum, quod diuitibus iſtis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quàmplurimum agri poſſidebat, uix unam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponneſum flexiſſem oculos, deinde terram Cynoſuræ ſubiectam aſpexiſſem, ueniebat in mentem, pro quantula regione, quæ nihilo eſſet latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorum multitudo cecidiſſet uno die. Porrò ſi quem conſpexiſſem auro ſuperbientem, quòd annolos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuerſum, unà cum ipſis metallis, uix erat magnitudine micæ. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum ſpectaris ſpectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipſi, quanti uidebantur, ex alto contemplanti? MENIP. Equidem arbitror te ſæpenumero formicarum concionem uidiſſe. Aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rurſum has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem ſimum exportat, hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granum currẽs apportat. Conſentaneum eſt autem pro ratione uitæ formicarum, eſſe apud illas & ædium fabros, & concionatores, & magiſtratus, & muſicos, & philoſophos. Sed urbes ſanè cum ipſis uiris, formicarum nidis maximè uidebantur adſimiles. Quòd ſi tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarum republica conferre, uetuſtas Theſſalorum fabulas ſpecta. Reperies enim Myrmidonas, gentem, bellicoſiſſimam, è formicis uiros natos eſſe. Iam poſtea quam ſatis ſpectaſſem omnia, ſatisq; riſiſſem, excuſſi meipſum, ſubuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis ædes.

Nondum ſtadium aſcenderam, cum Luna, fœminea ſonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingent quæ optas. Inſerui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquam, neq; enim erit moleſtum, niſi ſi quid oneris ſit portandum. Nuncium inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab iſtis philoſophis audiens. Quibus præterea nihil eſt negocij, niſi ut curioſi res meas exquirant: quæ ſim, quanta ſim, & quam ob cauſam diſſecer, dimidiataq; fiam, cur utrinq; gibboſa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi ſpeculi ritu, ſupra mare ſuſpenſam eſſe. Alij rurſus, quod quiſque ſecum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Poſtremo, ipſum quoque lumen aiunt mihi & furtiuum eſſe, & adulterinum: quodq; ſupernè à ſole proficiſcatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater eſt, committere me, & factionem

Amplificatio à ſimili.

Vanum atq; inutile ſtudium plura poſſidendi.

A collatione partium ac totius.

Ciuitatũ pro pria ſtudia.

Collatio formicarum.

Querela Lunæ de philoſophorum contumelijs.

nem inter nos ferere conātes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt solē saxum esse illum, & massam candentem. Et tamen quàm multarum rerum illis sum conscia, quas noctu patrant turpissimas & execrandas, cum interdiu tetrici sint & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atq; ego cum ista uideam, sileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucem efferre nocturnas illas diatribas, & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quin etiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàm maximè nocturnum audentem: continuo contracta nube tegebam, ne uulgo ostenderem, uiros senes, ea gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo, ut testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissimè demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies: simulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiam exurat, quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc denicq; modum fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient, inquam, quæ mandas, simulq; rectà ad ipsum cœlum tendebam,

Amplificatio ab immerito.

Epilogus

Nulli ubi comparent hominum ue boumue labores.

II. Ascensus in cœlum & ad ipsum Iouem. Et hactenus quidē hominū stultitiam & cupiditates persecutus est. Iam & illa quæ de Dijs feruntur eodem modo exagitat.

Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandem & terram obtexerat: Porrò relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri posse ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porrò aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam, illos quàm primum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percontatus meum, festinato abijt, Ioui renunciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; Deos omneis pariter considentes: nec hos absq; sollicitudine, Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea, nunquam expectabant futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porrò Iupiter, admodum terribili uultu toruoq; & Titanico me obtuens, inquit: Quisnam es, & unde uenis? ubi nam urbs tibi, quiue parentes? Hoc ubi audissem, propemodum metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquanto post ad me reuersus, omnia dilucidè exposui, ab ipso exorsus capite: Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos, quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum desperassem, distractus illorum dictis: Deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, usque ad ipsum cœlum. Post omnia addidi, quæ Luna mandarat. Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto: cum ausus sit & Menippus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem, te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli partem, unde maximè omnia poterant exaudiri: Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atque interim interea ndum percontabatur me super his negocijs, quæ essent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num superior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egens hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: nunquis adhuc supereſſet è Phidiæ genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos Ioualia intermisissent: Et num in animo haberent Olympium suum absoluere. Et num essent comprehensi, qui templum Dodonæum sacrilegio spoliassent,

Ridicula & inepta cura Iouis.

Ad ea cum respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quam habent homines opinionem? Quam, inquam, ô here, nisi maximè piam? nimirum omnium Deorum regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionem illorum probè noui, etiam si nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cum illis & uates esse uiderer & medicus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis pleræ erant, & uiæ omnes, simul & mortalium concienes. Pisa ac Dodona splendidæ erant, ac conspiciendæ omnibus. Porrò præ fumo sacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verum postea quam Apollo apud Delphos constituit oraculum, Aesculapius medicinæ officinam Pergami, simul atq; Bendidium natum est in Thracia, Anubis templum in Aegypto, Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquam æta te defecto, abunde magnum honorem habuisse se putant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quàm sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi consessurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes opercula, iuxta unamquanque sella posita erat aurea. Itaque Iupiter cum ad primam assedisset, detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undique terra, diuersa uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus, simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi: O Iupiter, contingat mihi regnum. O Iupiter, contingat cepas & allia mihi prouenire. O Iupiter, utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Vtinam existam hæres uxoris. Vtinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Contingat mihi uincere litem, coronari Olympia. Porrò ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Notus. Agricola optabat pluuiam, contra fullo solem. At Iupiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Eiusdem expostulatio, q; contemni incipiat.

Quo pacto uota hominum examinentur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud,
Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens.
Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens: ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes, non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam ac considerabat. Porrò quum iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine comminuisset, ad proximam deinde sellam sese transtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorum fenestram transijt, per quod fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uniuscuiusque, quirem diuinam faceret. Rursum omissis his, uentis & horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia. Tu Note quiesce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eum locum ubi compotant Dij. Iam enim cœnæ tempus erat. Mecq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panem & Corybantes, & Attim ac Sabarium, inquilinos istos & ancipites Deos. Interea panem exhibebat Ceres. Bacchus uinum, Hercules carnes, Myrtum Venus, Neptunus Menides, simul interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. Namoptimus ille Ganymedes, ut est hominum amans, siquando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathum unum, nonnunquam etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodum alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic conspicatus, neq; frumentum edunt, neq; potant nigrantia uina: uerum ambrosiam

II. Iuramenta.

III Sacrificia.

IIII. Quæ cuiq; sublimiu imperare soleat

V. Conuiuia Deorum.

appo-

apponunt,& nectare inebriantur,præcipuè uero gaudent uesci sacrificiorum fumo,unà cum ipso nidore subuolante ad hæc sanguine uictimarum,quem sacrificantes aris infundunt.Cæterum inter cœnandum,& Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat,& Musæ surgentes in medium,tum Hesiodi Theogonias nobis canebant,tum primam ex Pyndaricis hymnis odam: deinde omnium saturi requieuimus,quo quisq; sederamus loco,satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuiq;,homines q; per omnem
Dormibant,me nequaquam sopor altus habebat.

Verum mecum animo uersabam cum alia permulta,tum illa præcipuè: quî fieret,ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba, aut quo pacto nascerentur nix in cœlo,quum sol semper adesset, unaq; conuiuiũ agitaret. Ac tũ quidem pusillum obdormiũ,mane uero surgens Iupiter,iussit indici concionem, mox quũ adessent omnes,sic farier infit: Vti uos conuocarem, in causa fuit hospes hic,qui heri aduenit. Verum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur commotus,statui haud quaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus,quod non ita pridem in uita fluitare cœpit,iners,contentiosum,gloriæ auidum,iracundum,gulæ studiosum, stultum,fastuosum, contumeliosum, & ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi,ac uarijs rationum labyrinthis excogitatis,alij sese Stoicos appellant, Academicos alij,alij Epicureos,alij Peripateticos,alijs item uocabulis,his multò magis ridiculis. Deinde ubi uenerandum illud uirtutis nomen induerint,tum adductis in altum supercilijs,promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarum histrionibus:quibus si personas, stolamque illam auro sparsam detraxeris, quod supereſt, id ridiculum est, nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus.Atqui huiusmodi cum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant,contractisq; cœtibus adulescentulorum,quos nihil negocij sit fallere,nobilem illam uirtutem ostentant, & uerborum ambiguitates docent,atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant,opes ac uoluptatem execrantur.Cæterum ubi soli & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere,quantopere sese ingurgitent,quàm immodici sint ad Venerem, quemadmodum autem etiam assium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum,quòd cum ipsi nihil agant,neq; publicum,neq; priuatum, sed inutiles ac supervacanei desideant:

Nusquam in consilijs,nusquam numerentur in armis.

Tamen reliquos accusant,ac uirulentis quibusdam dictis congerentes,neq; non maledicta quædam meditati,obiurgant,proximisq; conuiciantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur,qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem, uociferantem,& cæteros incusantem percontetur, ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te aduitam conferre? Nimirum respondebit,si modo recta ueraq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere,aut militare,aut artem aliquam aggredi, supervacaneum mihi uidetur. Cæterum clamo,squaleo,frigida lauo,incalceatus per hyemem obambulo: ac ueluti Momus ille,quæ ab alijs geruntur,calumnior. Ac si quis diuitum sumptuosius obsonarit,aut amicam habeat:id exquiro,atq; indignor. Quòd si amicorũ quispiam aut sodalium morbo decumbat,curaq; & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei,uehementer sunt etiam contumelioſi:neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortalium,neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur.

Ridiculum.

Oratio Iouis contra philosophos.

Descriptio Philosophorum.

Mores.

Sectæ.

Habitus.

Collatio histrionum.

Doctrina.

Vicia domestica.

Petulantia linguæ.

Epicurei, quos specialim notat, ut qui deos esse negent.

Quas

Quasobres tempus est, ut de his consultemus: propterea quòd si semel ualeant hęc persuadere ijs, qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Luna hos accusat, omnes audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, & à nobis quàm minimè periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: effulmina, exure, comminue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rursum indicto silentio: Fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; indutias promulgaui. Itaq; proximo anno, ineunte uere mali malè perdentur formidando fulmine.

A periculo exhortatio.

Reiectio causse.

Sic ait, atq; supercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut ademptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc locutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia, inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

BIS ACCVSATVS, SEV FORA.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hic Dialogus maxima ex parte cõtra philosophos, idq; nominatim etiam institutus est. Introducit enim iudicio inter se contendentes. Primo, Academiam & Ebrietatem, pro Polemone philosopho, actione fugæ, quòd his cum antea per omnem ætatem ebrietati, ac crapulæ deditus fuisset, audito fortè quodam Xenocrate, subitò, relictis priore uita, ac habitu, ad frugem redierit, ac philosophari cœperit. Secundo, Sloam & Voluptatem, pro Dionysio Heracleensi, iniuriarum: quoniam hic ab initio Stoicam professionem secutus, mox cum morbo quodam correptus, ἀπαθείαν istam, quam Stoici docent, cum corpore, ac ualetudinis affectione pugnare uideret, eamq; præstare non posset, ad Epicureos defecerat. Tertio, Molliciem & Virtutem pro Aristippo, cõ simili actione. Nam & hic cum ab initio Socratis auditor & uirtutis sectator extitisset. Postea uoluptatem ut finem bonorum asserere cœpit. Quarto, Mensariam Diogeni Cynico, actionem fugæ intendentem, quoniam hic, cum à principio quæstum patris secutus, pro mensario sese gessisset, postea cum ob adulteratam monetam solum uertere coactus fuisset, Athenas uenit, & philosophiam sectari cœpit. Quinto, pictoriam artem, Pyrrhenem, ut desertorem accusantem, quòd ab initio pictor fuerat, postea autem relicta ea arte, ad philosophiam sese contulerat. Videtur autem uelle Lucianus ostendere, & quàm ipsi homines abiecti ac uiles, quidam autem etiam perditi per se fuerint, qui apud alios de uirtute, ac summis rebus philosophari, & foris sapientiæ titulo gloriari soliti sint: & quàm à malis, interdum etiam turpibus principijs & caussis, ad tantarum rerum professionem prosiluerint. Cum alium uidelicet ex ebrio subitò Academicum factum, alium ex impostore, Cynicum, alium autem etiam ex propria affectione, bonorum finem, & uirtutis naturam æstimasse ostendit. Postremo autem & se ipsum à Rhetorica, & à Dialogo reum fieri fingit, ab illa quòd ea, à qua plurimum adiutus, & nobilitatus fuerat, deserta, ad Dialogum transierit: ab hoc autem, quòd ueterem eius characterem & modum egressus, iocosa & comica argumenta, contra uetus Platonis exemplum, tractare cœperit. Quo iterum uidetur, & studiorum suorum, & instituti rationem quandam exponere uoluisse, & pariter illis respondere quoq;, qui obscribi di genus, & dictionis nouitatem, ipsum fortasis nonnihil corripuerant, quemadmodum & suprà in Prometheo fecit. Ab exordio autem longam querelam Iouis de curis & officijs deorum, præmittit, qua occasionem instituto drama ti quærit, & quasi quandam uiam ad futuram actionem sternit. Deinde & alteram Iusticiæ, quæ se in terras iterum à Ioue, ad præsidendum iudicijs uidelicet, demitti grauatur. Vbi in genere quoq; philosophorum initia, siue creationes, & contentiosas atq; clamosas disputationes persequitur, adhibita ad hoc Panos persona, utpote liberioris dei, & ipsam rem, ut est πανυμερέστερον etiam narrantis. Titulus alter ab eo, qui bis, hoc est, à Rhethorica, & à Dialogo, accusatur, sumptus est, alter à toto argumento.

IVPITER.

AT malè pereant, quicunq; philoſophorum apud ſolos deos felicitatem eſſe dicunt. Quod ſi igitur noſſent, quàm multa nos hominũ cauſa patiamur, haud quaquam nos ob nectar, aut ambroſiam beatos prædicarent, Homero uidelicet credentes, homini cæco, & præſtigiatori, beatos uocitanti nos, & ea quæ in cœlis geruntur, exponenti: cum ipſe ne illa quidem, quæ in terris fiunt, aſpicere potuerit. Iam primum certè, Sol quidem hic, iuncto curru, totam diem cœlum circumuagatur, indutus igne, & reſplendens radijs, ne tantum quidem ocij habens, quantum ad ſcalpendam aurem, ceu dici ſolet, ſufficiat. Nam ſi uel paululum ceſſauerit inſciens, arreptis habenis equi, & à uia tranſuerſe euntes, omnia miſcere incẽdijs ſolent. Luna autem, inſomnis & ipſa circumit, lumen exhibens ijs, qui nocturnis commeſſationibus atq; laſciuijs indulgent, quiq; præter tempus à cœnis domum redeunt. Rurſus autem & Apollo, negocioſam quandam artem profeſſus, parum abeſt, quin totis obſurdeſcat auribus, tanta illi multitudine quotidie obſtrepente, atq; oracula efflagitante. Ac nunc quidem in Delphis illi eſſe, neceſſe eſt, Paulo autem poſt Colophonem currendo petit. Inde & Xanthum tranſit, & curſu poſtea in clarum abit, Deinde uero etiam in Delum, uel ad Branchidas. Et in ſumma, ubicunq; ſacerdos oraculorum interpres, poſtquam de ſacro latice biberit, & laurũ cõmanſerit, ac tripodem impulerit, adeſſe iubet, impigrum ac ſtrennuum quamprimum aſſiſtere neceſſe eſt, connectentem oracula, uel intercidere artis huius gloriã ſibi pati. Nolo enim dicere, quàm multa experiendæ artis, & probandorum uaticiniorũ cauſſa, inſidioſe quidam contra ipſum machinantur, dum carnes agninas teſtudinesq; uno & eodem uaſe coctas illi apponunt. Vt niſi naſum acrem & acutum haberet, abijſſet eo etiam deriſo Lydus ille. Nam Aeſculapius quidem, cum ab ægrotantibus quotidie uexetur, & tuetur graue, & tractat iniucunda, alienis q; ex malis proprias ſibi contrahit moleſtias. Quid enim Ventos dicam, planta efouentes, & promouẽtes nauigia, ijſq;, qui frumenta uentilant, ac paleas ſecernunt, aſpirantes? Aut ſomnum, ad omnes uolantem? aut etiam Inſomnium unà cum ſomno, pernoctans, ac ueluti interpretem quendam illius ſe gerens? Omnia enim hæc humanitate ac beneuolentia quadam erga mortales dij operantur, & ad uitam in terris agendam ſingulis contribuunt. Ac cæterorum quidem negocia adhuc mediocria. Ego uero ipſe, omniũ ille rex, ac pater, quàm multas moleſtias ſuſtineo? quàm multa autem negocia habeo, tot ac tantis curis diſtractus? Cui principio quidẽ neceſſe eſt, cæterorum deorũ opera inſpicere, quicunq; aliquid cõmune in adminiſtrando imperio nobiſcum agunt, ne deſides ſint, & ad res obeundas torpeſcant. Deinde uero ſeorſim ac per me ipſum, innumerabilia quædam peragere, eaq; quæ propè incomprehenſibilia & inacceſſa ſint, præ tenuitate ſua. Non enim ſolum generalibus illis adminiſtrationis, pluuijs uidelicet, grandinibus, uentis & fulguribus adminiſtratis, ceu curarum parte ſubleuato, quieſcere mihi licet, ſed oportet me & hæc quidem facere, & præterea autem aſpicere eodem tempore in omnes partes, omniaq; cõtemplari, non ſecus, atq; illum in Nemea bubulcum, Furantes, peierantes, ſacrificantes, ſi quis libauit, unde nidor ac fumus aſcendat, quiſnam ægrotans, aut nauigans inuocarit, & quod omnium acerbiſſimum eſt, uno eodemq; tempore in Olympia Hecatombæ adeſſe, in Babylone belligerantes intueri, in Getis grandinare, & in Aethyopibus conuiuari. Et tamen querelas ac reprehenſionem ne ſic quidem euitare facile eſt, ſed ſæpenumero dij quidem cæteri, atq; hominũ populus cauda criſtatus equina, dormiunt totam per noctem. Me uero Iouem uidelicet placidus ſopor haud tenet unquam. Nam ſicubi uel paululum nictauerimus, uerus illico Epicurus iſte eſt, qui nulla nos prouidentia, ea quæ in terris geruntur, proſpicere affirmat. Atque adeo periculum hoc, haud quaquam contemnendum,

Querela Iouis, quã negocia & curæ deorũ, cõtra opinionẽ hominũ, & philoſophorum exaggerat, per diſtributionem.

Solis officiũ.

Lunæ.

Apollinis.

Alludit ad ea quæ de Cræſo ſcribit Herodotus li. 1.

Aeſculapij.

Ventorum.

Somni, & Inſomniorum.

Iouis.

Amplificatio à comparatione.

si homines ei hæc credent. Sed sine coronis quidem templa nobis stabunt, sine ni-
dore autem plateæ, sine libamentis crateres, frigidæq; passim aræ. Et in summa,
Alia à minori. sine sacrificijs, ac uictimis omnia, multaq; fames futura. Proinde ueluti nauium
gubernatores sublimis solus in puppi stare soleo, clauum tenens manibus, atq; alij
quidem, qui in naui uehuntur, inebriantur scilicet, & si fors ita ferat, etiam dormi
unt: ego uero insomnis atq; ieiunus, pro omnibus illis cura exerceor, & sollicitus
sum mente animoq;, solo eo nomine honoratus, quod omnium dominus esse ui-
Epilogus. deor. Quare lubens equidem interrogarim philosophos istos, qui solos Deos
beatos prædicant: quando tandem, & nectari uacare nos, & ambrosiæ putarent,
Occasio se-quētis actiōis innumerabilibus adeo implicatos negocijs. Ecce enim præ continuis occupatio-
nibus, quàm multas controuersias intus repositas iam olim seruamus, situ adeo,
atq; araneis iam propè corruptas, præcipueq; eas, quas scientiæ atq; artes, aduer-
sus homines quosdam habent, admodum antiquas illarum nonnullas. Illi uero uo
ciferantur undique, & indignantur, ac iusticiam inclamant, meq; ob tardita-
tem accusant & pigritiam: nescij uidelicet, quòd haud quaquam negligentia ali-
qua, iudicia ultra diem extrahi atq; differri hæc contingit, sed præ felicitate scili-
cet ista, in qua uersari nos credunt. Hoc enim nomine occupationes hasce per-
petuas illi uocant. MERCVR. Et ipse, Iupiter, multa huiusce modi audiens gra-
Asseueratio Mercurij, & causa maturā di negocij. uiter ferentes & indignantes illos, dicere tibi non audebam. At postquam tu ipse
de his mentionem incepisti, eloquar sanè. Valde indignantur, pater, & animo
ferunt iniquo, atq; etiam manifestè quidem profiteri non audent, submurmurant
autem apud sese, inclinati & incuruati accusantes tempus: quos tamen conuenie-
bat iam olim, proprijs suis uiribus cognitis, contentum unumquemq; esse, rebus
Cōsiliū de in dicendo foro. iudicatis. IVP. Quid igitur uidetur Mercuri? Statim ne illis forū constituemus,
& agendi potestatem dabimus: an uis, ut in proximum prorogato termino, diem
illis dicamus? MER. Haud quaquam, sed iam agendi copiam faciamus. IVP. Ita
igitur facias. Tu quidem deuolans, proclama, quòd forum, atq; iudicium consti-
tuetur hoc pacto: Omnes, quotquot actiones atq; libellos suos obtulerunt, uenire
hodie debere in uicum Martium. Illic autem iudiciorum quidem præsidem *Iusti-*
ciam, sortituram esse ipsis fora, secundum rationem ac litis æstimationem, ex cun-
ctis Athenienſibus. Quòd si quis autem iniustum putauerit factum esse iudicij,
seq; sententia grauatum, licere illi prouocanti ad me, de integro tum iudicio expe
σεμνὰς θεὰς quo minime Erinnyes Athenienſes appellarunt. riri, perinde ac si sententia prorsum lata non fuisset. Tu uero, filia, assidens iuxta
deas uenerandas & graues, actiones sorte distribue, & inspice iudicantes. IVST.
Querela Iusticiæ. Iterúmne in terram? ut eiecta ab illis, denuo fugitiua è uita abeam? ubi iniusticiam
ferre non potero irridentem. IVP. Benè sanè sperare decet. Omnino enim iam
Consolatio eiusdē à præsenti statu. persuaserunt illis philosophi, ut te iniusticiæ anteponant, ac maximè filius ille So-
phroniſci, laudato eo quod iustum est, & uelut omnium bonorum maximo com-
Confirmatio querelæ ab exemplo. probato. IVST. Proinde & ipsi illi, quem dicis, admodum multum profuerunt,
habiti de me sermones, ut qui traditus undecim uiris istis, capitalibus, & in care-
rem coniectus, àconitum miser biberit, ne gallo quidem Aesculapio persoluto. In
Confutatio à tempore. tantum prævaluerunt accusatores, contraria de iusticia philosophantes. IVP. Pe-
régrina adhuc pleriſq; tum philosophia erat, paucíq; etiamdum philosophabātur:
quare meritò ad Anytum & Meletum fora tum inclinabant. At nunc an nō uides
quantum ubiq; palliorum? & baculorum, & perarum? & ut nusquam nō barba pro
funda, & libellus in sinistra? atq; omnes adeo pro te philosophantur. Plena autem
& ambulacra, turmatim atq; gregatim, mutuo sibi obuiam euntium: nemoq; pror-
sum est, qui non uirtutis alumnus uideri cupiat. Multi igitur relictis artibus, quas
ante exercebant, ad peram prosilientes, & pallium, & corpore ad solem, ad Ae-
thiopis modum, infuscato, subiti, & extemporales quidam philosophi, ex coria-
rijs, aut fabris prodeuntes, obambulant: teq; ac tuam uirtutem collaudant. Vt

iuxta

iuxta prouerbiũ: Citius aliquis in naui cadens, ligno destituatur, quàm hic quocunq; aspexerit oculus, philosophum desideret. IVST. At uero, Iupiter, hi me territant, dum inter se altercantur, & improbè se gerunt, in ijs ipsis, quæ de me commemorant. Aiunt autem & plurimos eorum, in sermone quidem, simulare me, re ipsa autem, omnino ne in ædes quidem intro admittere, sed manifestè præ se ferre, quòd excluſuri me sint, si unquam ad fores illorum propius accesſero. Nam iam olim iniusticiam ab ipsis hospicio acceptam esse. IVP. Non omnes filia, flagitioſi adeo sunt. Et abunde satis est, si uel paucos quosdam bonos reperias. Verum abite iam, ut uel paucæ aliquæ actiones hodie finiantur. MERC. Abeamus, Iusticia, rectà uersus Sunium, paululum sub Hymetto ad sinistram Parnethis deflectentes, ubi duo illi uertices. Tu enim uideris oblita iam olim esse uiæ istius. Sed quid fles, atq; indignaris? ne métuas. Nam amplius eodem pactores humanæ se habent, ac mortui sunt, omnes illi Scirones, Pityocamptæ, Busirides, & Phalarides, quos tunc pertimescebas. Nunc autem Sapientia & Academia & Stoa tenent omnia, & ubiq; te querunt, & de te disputant, hiantes & expectantes, si cunde ad ipsos iterum deuoles. IVS. Proinde, tu mihi uerum, Mercuri, solus dicere poteris, utpote qui cum ipsis degas plerumq;, & cõuerseris unà, tum in gymnasijs, tum in foro. Nam & forensis quoq; es, & in concionibus præconem agis, quales tandem sint: & num uidear apud ipsos commorari ac permanere posse. MERC. Per Iouem enim iniustè equidem agerem, si ad te, sororem utiq; meam, non dicerem. Non enim parum utilitatis ex philosophia perceperunt, pleriq; ipsorum. Nam etiam si nihil aliud, illud saltem consecuti sunt, quòd pudore ac reuerentia habitus, modestius paulo delinquunt. Veruntamen & in flagitioſos quosdam ipsorum incides. Decet enim, opinor, uerum quod est, fateri, nonnullis autem & semidoctis, & propè seruilibus. Nam postquam acceptos eos alio colore inficeret Philosophia: illi quidem, quotquot ad sacietatem usque tincturam imbiberunt, exactè boni: probique effecti sunt, nullo alieno colore permixti. Et ad suscipiendam te, tales quàm maximè appositi sunt. Quotquot autem præ ueteri squalore atque illuuie, minus altè, quantum medicamenti illius, imbuendi uim habet, intrò receperunt, alijs quidem meliores, sed tamen imperfecti, & semialbi, & quasi compuncti, pardaliumque modo, quod ad colorem attinet, uariegati euasere. Sunt autem etiam, qui cum solum attigerint foris lebetem, summo digito, ac fuliginis nonnihil sibi illeuerint, abunde putent & ipsi sese tinctos denuo esse. Tibi uero, certum est, quod cum optimis conuersandum erit. Sed interea dum sermones cedimus, iam appropinquamus Atticæ: quare Sunium quidem ad dexteram relinquamus, ad arcem autem iam hinc declinemus. Ac postquam descendimus, ipsa quidem hic alicubi super uicum sede, ad Prycem aspiciens, & expectans, donec ea proclamauero, quæ à Ioue imperata sunt. Ego uero conscensa arce, facilius hoc pacto uniuersos ex alto, & unde exaudire uocem omnes possint, illos aduocabo. IVST. Ne antea abieris Mercuri, quàm dicas, quis nam iste sit, qui huc accedit, cornutus uidelicet, ac fistulam habens, & hirsuta crura. MERC. Quid ais? an non nosti Pana illum, ex Dionysij ministris omnium maximè Bacchicum? Hic antea quidem habitabat in Parthenio monte, temporibus autem illis, quibus Datis cum classe aduectus est, & Barbari in Marathonem egressi, ultrò, atque inuocatus uenit Athenienſibus auxilium laturus. Et ex eo, spelunca hac, sub arce, uelut præmio eius rei, accepta, habitat paulum infra Pelasgicum, inter aduenas, & inquilinos census. Ac nunc quidem, ut ueriſimile est, ex uicinis nos conſpicatus, accedit, salutatos excepturos. PAN. Saluete Mercuri, & tu Iusticia. MERCVR. Et tu. IVST. Et tu utique ô Pan, Musicorum studioſiſſime, & saltatorum

Alia querela ἀmoribus philoſophorum. Confirmati.

Dilutiorà diuiſione.

Alia Mercurij cõſolatio, à præſenti rerum ſtatu.

Alludit ad ἐφ μῆψ ἀγορᾶς. op. de quo ſupra.

Occaſio ſequẽtis deſcriptionis philoſophorum.

Fictio creationis philoſophorum.

Locus Athenis fuit, ubi conciones haberi ſolebant

Pan, & eius de Marathonia fabula.

Locus in arce Athenienſi fuit hoc nomine cuius & Ariſtophanes meminit.

inter omnes Satyros agillime, Athenis autem & bellicosissimè. PAN. Quid autem rei Mercuri est? aut quæ uos huc necessitas appulit? MERCV. Hæc tibi enarrabit omnia. Ego uero in arcem hinc, & ad præconium faciendum abeo. IVST. Iupiter, ô Pan, demisit me, ut sortito distribuerem actiones forenses. At tibi quo pacto res habent Athenis? PAN. In uniuersum quidem, haud quaquam pro dignitate apud ipsos ago, sed multò deterius quàm speraram, & hoc, cum tantum depulerim tumultum illum, à barbaris exortum. Sed tamen bis, aut ter quotannis ascendentes, segregato ad hoc hirco aliquo coleato, grauiter ac multum olente, sacrificant mihi. Deinde epulantur carnes illas, me lætitiæ eius uelut testem adhibentes, ac tenui quodam honorantes applausu: quanquam me nonnihil animo oblectat, risus ipsorum, & lusus. IVST. In cæteris uero, ô Pan, ecquid meliores, & ad uirtutem intenti magis redditi sunt à philosophis? PAN. Quos nam istos dicis philosophos? num tetricos illos, ac tristes uultu, congregatos pariter multos: quod ad mentum ac barbam attinet, non dissimiles mihi, loquaces præterea? IVST. Atque admodum. PAN. Non sanè intelligo, neque quid dicant, neque quæ sit sapientia illorum. In montibus enim uersari ego soleo, & affectata ista uerba, atque urbana haud quaquam didici, Iusticia. Vnde enim in Arcadia sophista, uel philosophus foret? Vsque ad transuersum calamum, & fistulam, doctus ego sum: quod ad cætera attinet, pastor, & saltator, & bellator etiam, si opus sit. Sed tamen audio certe illos, assiduè uociferantes, ac uirtutem nescio quam, & ideas, & naturam, & incorporea quædam commemorantes, ignota mihi, ac peregrina nomina. Ac primum quidem, pacificè exordiuntur inter se sermones: cæterum procedente aliquantum disputatione, intendunt uocem usque ad Tonum seu modum, quem orthiũ uocant, ut exinde, cum nimium distenduntur, atq; eloqui magna contendunt, & facies illis rubescat, & collum intumescat, & uenæ extantiores appareant: perinde ut tibicinũ solent, quãdo angustam tibiam inflare ui quadam coguntur. Conturbatis igitur sermonibus, & eo quod à principio instituerant, confusaneo relicto, abeunt, conuiciantes se mutuo plerisq; & fudorem ex fronte, incuruo digito abstergentes. Atq; hic demum uincere uisus est, qui ipsorum maximè clamosus, aut confidentior alijs fuit. Sed tum populus iste promiscuus, admiratur eos, & maximè ij, quibus alioqui necessariæ rei nihil incumbit, aut curæ est: qui tum astant, confidentia, atq; clamore illorum excitati. Proinde mihi quidem homines quidam arrogantes ob hæc uidebantur esse, atq; ægrè afficiebar, propter barbæ similitudinem. Vtrum autem utile aliquid, atq; in commune conducens, clamori ipsorum inesset, & num quid boni ex uerbis illis, enasceretur ipsis; dicere sanè, haud quaquam possum. Quanquam si conuenit utiq;, deposito metu, quod uerum est, proferre. (Nam habito, ueluti in specula quadam, ut uides.) multos ipsorum sæpenumero iam conspicatus sum, circa profundam uesperam. IVS. Sustine, ô Pan: an non Mercurius tibi iam proclamare uisus est? PAN. Admodum igitur. MER. Audite, Populus, forum atq; iudicium, quod felix, faustumq; sit, constituemus hodie, mensis februarij die septima. Quicunq; igitur actiones detulere, in uicum Martium ueniunto, ibi Iusticia sorcietur fora, atq; ipsa præsto erit indicãtibus. Iudices ex uniuersis Athenien sibus dabuntur, merces tres obuli uniuscuiusq; causæ, numerus iudicum, secundũ æstimationem litis. Quotquot aũt, relictis actiõibus priusquã iudicio experiri potuere, fato functi sunt, & hos Aeacus remittat. Quod si uero quispiam iniquè iudicatum esse putauerit, appellatione facta, deniq; experietur: ipsa autem prouocatio ad Iouẽ fiat. PAN. Papæ, qualis tumultus? quantum, Iusticia, exclamarunt? Vt astit serio undiq; cõcurrunt, trahentes sese mutuo per accliue sursum, uersus Areopagum? Ipse autem Mercurius quoq; iam adest. Quapropter uos quidem

Suprè creatio nem phorum depinxit Mercurius: hic Pan, mores.

Tonus quid Græcorũ Musicorũ fuit, cuius et Gellius meminit in Attica.

Proclamatio iudicij.

Hypotyposis ad iudiciũ cõfluentium, et se mutuo ad iudicem trahentium.

actioni

actionibus & iudicijs operam date, sortimini & disceptate, pro eo, atq; legitimũ uobis est. Ego uero ad speluncam hinc digressus, fistula canam, carmen aliquod amatorium, quo Echonem soleo probris incessere. Cæterum auscultationum & orationum iudicialium abunde habeo, quotidie contendentes, ac litigantes in Areopago audiens. MERCV. Age Iusticia, aduocemus istos. IVST. Rectè dicis. Conferti siquidem, ut uides, accedunt, tumultuantes, & perinde ut uespæ circumstrepentes uerticem. ATHENIENSIS. Cepi te, ô sceleste. ALIVS. Sycophantam agis. AL. Dabis tandem iam pœnas. AL. Conuincam te, quòd grauia atq; indigna perpetraris. AL. Mihi primo sortire. AL. Sequere, sceleste, ad Iudicem. AL. Ne suffoca me. IVST. Scis, quid faciamus, Mercuri? Cæteras quidem lites in crastinum reijciamus, hodie autem eas tantum sortiamur, quæcunq; ab artibus, aut uitis, aut scientijs, contra homines promulgatæ sunt. Ac mihi has in medium profer actiones. MER. Ebrietas contra Academiam, pro Polemone, plagij. IVST. Sortire septem. MER. Stoa contra Voluptatem, iniuriarum, quòd amatorem ipsius Dionysium, seductum ab ipsa abstraxerit. IVST. Quinq; sufficient. MER. Pro Aristippo Mollicies, contra Virtutem. IVST. Etiam his quinque iudicent. MER. Mensaria contra Diogenem, Fugæ. IVST. Tres sortire solos. MER. Pictoria contra Pyrrhonem, ut desertorem. IVST. Nouem cognoscant. MERCV. Vis ne & has sortiamur Iusticia, duas uidelicet istas pauloantè, nosti, contra Rhetorem institutas atq; delatas. IVST. Antiquiores illas prius decidamus, hæc autem postea continuo disceptabuntur. MER. Atqui similes etiam istæ superioribus sunt, & id quod intenditur, etiam si recens ac nouum, affine tamen illis est, de quibus modo sortiti sumus. Quare inter ea, disceptari quoq; dignum est. IVST. Videris, Mercuri, indulgere nonnihil petitioni. Sed tamen, sortiamur, si tibi uidetur. Veruntamen duas has solas. Sufficiunt enim hæ, de quibus sortiti iam sumus. Cedo ipsas actiones. MER. Rhetorica contra Syrum, malæ tractationis. Dialogistes contra eundem contumeliæ. IVST. Quis autem Syrus iste est? Neq; enim nomen adscriptum est. MER. Ita sortire: contra Rhetorem, Syrum. Nihil enim uetabit, etiam absq; nomine proprio. IVST. Ecce, externas quoq; iam & peregrinas Athenis in Areopago sortiamur, quas rectius fuerat ultra Euphratem disceptatas fuisse. Veruntamen sortire undecim, eòsdemq; utriq; liti. MER. Eia Iusticia, parce nimium adeo exhaurire fiscum, tot mercede iudicum. IVST. Primi considento, Academiæ & ebrietati iudicaturi. Tu uero aquam infunde. Prior autem dic tu Ebrietas. Quid taces? & nutas? Audi, Mercuri, accedens. MER. Non possum, inquit certamen hoc perorare, lingua mihi præmero impedita, atq; illigata, ne etiam risui me exponam in iudicio. Aegrè autem, ut uides, consistit quoq;. IVST. Proinde patronũ adducat, ex uehementibus ac grauibus istis aliquem. Sunt enim multi, qui uel tri oboli gratia, discrumpi parati sunt. MER. Etenim certè uolet manifestè patrocinari Ebrietati. Verum æquum utiq; hæc postulare uidetur. IVST. Quæ nam? MER. Academia hæc, semper in utranq; parata atq; instructa est orationem, idq; etiam exercet sese, ut contraria probè possit dicere. Eia igitur, inquit, pro me prior dicat, atq; ita deinceps pro sese ipsa uerba faciat. IVST. Noua quidem hæc. Sed dic tamen Academia, orationem utranq;, quandoquidem hoc tibi facile est. ACA. Audite uiri Iudices, priore loco illa, quæ pro Ebrietate afferuntur. Illius enim est, id quod nunc dicitur. Iniuria affecta est misera, ut cum maximè, à me Academia, mancipio, quod solum habebat beneuolum, ac fidele, quodq; nihil turpe, eorum, quæ ipsa imperasset, putabat, spoliata, Polemone illo, iuuenum, qui interdiu cum lasciuia ac petulantia per medium forum ferebatur, psaltriam secum habens, & cantu perstrepens, à summo mane ad uesperam usque ebrius semper, & crapulæ indulgens, caputq; coronis ac floribus implicatum gerens. At ti filium, homo luxui et crapulæ à principio perditus, postea audito forte Xenocrate, ad philosophiã cõuersus.

Sortitio iudicum, secundũ genera actionum.

Adclepsydrã enim dicebãt I. Actio Ebrietatis cõtra Academiã

Narratio, amplificata circumstantijs, quæ causam exponit. Hic philostratus Laertium.

que hæc, quòd uera sint, testes sunt Athenienses uniuersi, qui ne unquam quidē
Amplificatio à testimonio. Polemonem sobrium uiderunt. Postquam autem infelix ille, ad fores Academiæ quoque comessabundus, & per lasciuiam illudens, accessisset, perinde ut ad omnes solebat, mancipatum illum, atq; è manibus Ebrietatis ui ereptum, & ad se adductum, aquam bibere, ac sobrium esse docuit, corollasq; capiti detractas discerpsit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam
A consequentibus. perplexa, ac misera, & multa curiositate referta, illi tradidit. Quare pro eo, quí antea efflorescebat in illo, rubore, pallidus, miser, & incuruus corpore factus est, & cantilenis illis uniuersis obliuioni mandatis, sine cibo interdum, & sitibundus ad mediam usq; uesperam sedet, nugãdo uidelicet, qualia multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum est, etiam conuiciatur Ebrietati, à me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta fermè sunt, quæ pro Ebrietate adduci possunt. Iam uero & pro me ipsa uerba faciam.
Academiæ Apologia. Et exinde, peroratum à me esto. IVST. Quid igitur ad hæc respondebit? Ve-
Exordium ab attentione. runtamen infunde, & huic parem ulcissim. ACA. At hoc quidem pacto, auditu admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ à patrono pro Ebrietate dicta sunt. Quòd si autem & me eadem beneuolentia audietis, intelligetis sanè, quòd
Narratio, & ipsa ut superior amplificata circũstãtijs nulla ipsam iniuria affeci. Nam Polemonem hunc, quem seruum illa suum esse ait, natum haud quaquam seruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, sed familiarem mihi, & natura similem, præreptum, adolescentem adhuc, atq; tenerum exi stentem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in pleriſque mutuam operam præstat, corrupit miserum lasciuis comessationibus, & meretricibus, quasi in deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro se paulò ante dici putabat, pro me dicta esse existimate. Circumibat enim miser ille à primo statim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, sonantibus undique circum ipsum tibijs, nunquam sobrius, lasciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumelia maiorum, & præterea ciuitatis totius: ludibrium autem peregrinorum ac hospitum. Posteaquam autem ad me uenit, ego quidem forte quadam, ut consueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præsentes erant, sermones quosdam de uirtute, atque modestia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis astans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuersationem nostram clamore suo interturbando. At postquam nos nullam illius rationem habebamus, paulatim (neque enim omnino, aut extremè ui no madefactus erat) resipiscere cœpit ad sermones, & simul auferebat coronas, & tibicinam compescebat, & ob purpuram erubescebat. Ac ueluti è profundo somno experrectus, cum seipsum aspiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus esset, tum uitam superiorem, & anteactam damnabat. Et rubor quidem ille extemulentia contractus defloreſcebat, euanescebatq;: ipse autem præ
Amplificatio lasciuiæ, quæ causse gratiã et beneuolentiã conciliat.
Translatio culpæ. pudore eorum, quæ fecerat, erubescebat. Postremo ab illa aufugiens, ita ut erat, ad me transijt, neque uocante me, neque cogente, Perinde ut illa de me abit, sed ultrò ac uolens, meliora hæc nostra esse credens. Ac mihi iam ipsum huc aduoca, ut cognoscatis quo pacto à me immutatus, atq; affectus sit. Hunc
Confirmatio ab ipsius de quo agitur, testimonio. ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino sese gerentem, & neque uocem edere, neque consistere præ mero ualentem, conuerti, ac sobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modestum, ac temperantem, precioque dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipse gratiam pro ea re habet, & propinqui eius pro ipso. Dixi. Vos autem iam spectate, Iudices, utri nostrum satius fuerit illum conuersari. MER. Agite itaq;, ne cunctemini, ferte sententiã, atq; inde exurgite: nam & cæterò iudicare oportet. IVS. Omnibus calculis superat

Academia,

Academia, excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, si quis sit, qui & pro Ebrietate ferat. Sedete nunc, uos qui Stoæ contra Voluptatem sortitò electi estis, ad iudicium de amatore ferendum. Infusa est aqua. Heus picturata, ac uaricoloribus induta, tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro, uiri iudices, quàm contra formosam aduersariam oratio habenda mihi sit, sed & uestrum plerosq; uideo, ad illam quidem aspicere, & eidem arridere, me uero contemnere, quòd uidelicet ad cutem usq; tonsa sum, & uirile quiddam obtueor, tetricaq; ac tristis appareo. Sed tamen si me dicentem audire uolueritis, confido equidem multò iustiora, quàm hęc, dicturam me esse. Nam hoc ipsum illud est, quod in præsentia accuso, quòd ita meretricio modo exornata, aspectus illecebris, amatorem meum uirum tunc modestum ac temperantem, Dionysium uidelicet, fraude circumuentum, ad sese auullum hinc abstraxit. Et quam præcedentes illi caussam iudicauerunt, inter Academiam, & Ebrietatem, quasi quædam soror præsentis causæ est. Examinabitis enim in præsentia, utrum porcorum more, in terram deiectos, uiuere nos deceat, uoluptati indulgentes, neq; quicquam generosum in animo cogitantes: an uero posteriore loco, eo quod est delectabile, posito, prælata honestate, liberos liberè philosophari: neq; dolorem, ut ignauum quiddam pertimescentes: neq; id quod dulce est, mancipiorum more sectantes, felicitatemq; in melle & caricis quærentes. Huiusmodi enim illectamenta, hæc stultis obijciens, & labore, ceu quadam larua, perterrefaciens, plerosq; ipsorum ad se illectos adducit. Inter quos & miserum illum, uelut excusso iugo, à nobis secedere fecit, cum ægrotantem tacitè obseruasset. Neq; enim rectè ualentem ac sanum oratione sua unquam facilè adduxisset. Quanquam quid ego adeo aduersus illam indignata sim, quando ne ipsis quidem dijs parcere soleat, sed ad ministrationem ac prouidentiam illorum calumnietur. Quare si rectè sapitis, Iudices, etiam impietatis pœnas de ipsa sumetis. Porrò audiui equidem, quòd neq; orationem ipsa habere parata sit, sed Epicurum istum patronum pro se huc adductura. Adeo scilicet illudit etiam ipsi iudicio. Veruntamen illa certè ipsam interrogate, quales nam putet fuisse Herculem, ac Theseum nostrum, num etiam illi indulgentes uoluptati, laborem euitarint. Nihil enim prohiberet, quo minus plena iniusticiæ terra foret, si illi laborem non sustinuissent. Atq; hæc dixi; ut quæ non admodum longis orationibus delectari soleam. Quod si utrisq; uoluerit & parumper respondere mihi interrogata, celerrimè cognoscetur, quòd nulla sit. Veruntamen uos certè iurisiurandi memores, decernite iam, quæ iusta ac pia sunt: haud quaquam Epicuro fidem adhibentes, qui, deos dicit, nihil eorum, quæ apud nos geruntur attendere. MER. Transi hinc. Heus Epicure, pro Voluptate dicito. EPIC. Haud quaquam prolixius apud uos, uiri Iudices, dicam. Nam multis uerbis ne opus quidem mihi est, Verum si incantationibus aut medicamentis quibusdam Voluptas, eum, quem Stoa hæc amatorem suum ait, Dionysium uidelicet, coegit, ab hac quidem abstinere, ad se autem conuertere sese, ueneficia meritò uisa est, & iniuriam feciſſe huic coarguitur, tanquam contra alienos amatores, præstigias ac dolos machinata. At si quis liber, in ciuitate libera, legibus nõ uetantibus, molestiam atq; acerbitatem, quæ ab hac proficiscitur, perosus, & quam quasi caput laborum, felicitatem inde prouenire, ait, pro nugis ac nihilo habita, obliquos et incuruos huius sermones, labyrinthisq; similes reliquit, ad Voluptatem autem lubens transfugit, uerborum istorum retijs, tanquam uinculis quibusdam abiectis haudquaquam stolida, sed humana sapiens, laboremq; ipsum, id quod est, malum, Voluptatem autem suauem ducens: excludere ne eum decebat, quasi ex quodam naufragio, ad portum enatantem, & serenitatis cupientem, præcipiti capite in laborem impellendo, & ceu dedititicium, inopiæ atq; egestati, miserum illum tradendo? idq; cum ille supplicis instar ad Voluptatem, tanquam ad Misericordiæ

II.

Stoæ contra uoluptatem. Exordium à difficultate agendi expersona aduersariæ. Propositio Caussæ amplificata.

Amplificatio à consequentibus.

Alia ab occasione et personæ qualitate. Locus in personã quicquid ea quacunq; facta criminatur. Alia ab exemplis.

Epicuri responsio pro uoluptate.

Defensio per absolutionẽ, à caussa. Fuit aũt hic Dionysius Heracleensis filius Theophantæ, q ab initio Zenonem & Stoicã sectã secutus, mox cũ ægrotus factus, doloris acerbitatem sensisset, ad Epicureos transijt. Vide Laertium.

aram aliquam confugeret. Nimirum, ut passim ac multis iactatam illam uirtutem, cum multo sudore in arduum progressus, aspiciat, atq; exinde per omnem ætatem laboribus exercitatus, demum post uitam peractam felix atque beatus fiat. Atqui quis quæso, iudex iustior in hac caussa fuerit, quàm ipse ille, qui & ea in quibus Stoa uersatur, cognouit, ut quisquam alius, & cum antea, solum illud quod honestum est, bonum putaret esse, postea, quantum malum foret, labor, cognito, id quod melius ex utroque probauit esse, delegit. Videbat enim, opinor, eos qui de tolerandis ac perferendis laboribus multa commemorare solent, priuatim autem Voluptatem colunt, eò quidem usque iuueniliter sese iactare. Domi autem secundum Voluptatis præcepta uitam degere, erubescentes quidem, si deprehendantur: remittere aliquid de firmitate, & contentione, prodereq; professionem suam, patientes autem miserè interea Tantali illud, & ubi latere sese, ac tuto leges transgredi posse confidunt, hiantibus faucibus uoluptatem ingurgitantes. Proinde si quis ipsis Gygis annulum daret, ut eo inducto, conspici non possint, aut etiam Orci galeam: sat scio quòd laboribus longum ualere iussis, ad Voluptatem prosilirent, & cuncti imitarentur Dionysium. Qui quidem antea quàm morbo correptus esset, sperare solebat, illos de tolerãtia sermones, multum sibi profuturos esse. At postquam dolere, atque ægrotare cœpit, ac labor, re ipsa illum inuasit, animaduertens corpus suum diuersam à Stoa philosophiam sequi, & contraria statuere, illi magis, quàm istis credidit, atque ita sibi persuasit, homo cum esset, etiam corpus humanum habere sese, uixitq; exinde, non ut statua, illo utens, sed hoc sciens, quòd quicunque aliter dicit, ac Voluptatem accusat, uerbis quidem delectetur, animum autem illuc conuersum habeat. Dixi. Vos autem ob hæc sententiam ferte. STOA. Nequaquam, sed pauca etiam interrogare mihi permittite. EPIC. Interroga: respondebo enim. STOA. Malum ne putas laborem? EPIC. Etiam. STOA. Voluptatem autem bonum? EPIC. Atq; admodum. STOA. Quid autem? Scis ne, quid sit differens, uel indifferens, & promotum, uel reiectum. EPIC. Maximè. MERC. Negant se Iudices intelligere Stoa, dissyllabas istas interrogationes: quare silentium agite. Iam enim sententiam ferent. STO. Atqui uicissem sanè, si interrogassem in tertia figura, eorum uidelicet, quæ demonstrari non possunt. IVST. Vtra superauit? MERC. Voluptas calculis omnibus. STOA. Prouoco ad Iouem. IVST. Bona sanè fortuna, ut luber. Tu uero alios accerse. MERC. De Aristippo contendentes, Virtus atque Mollicies, & Aristippus uero etiam ipse, adesto. VIRTVS. Priorem me dicere conuenit, Virtutem uidelicet. Meus enim est Aristippus, perinde atque indicant sermones, & opera. MOLLI. Haud quaquam, sed me potius. Meus enim est homo ille, quemadmodum uidere licet, ex coronis, & purpura, & unguentis. IVST. Ne ambitiose adeo contendite: differetur enim & hæc caussa, eò usque, dum Iupiter de Dyonysio sententiam ferat. Non enim dissimile quippiam hoc quoque uidetur esse. Quare tum quidem, si uoluptas uicerit, etiam Aristippum Mollities habebit. Vincente autem contra Stoa, & hic erit Virtuti condemnatus. Proinde alij adsunto. Istud autem ne accipiant hi, iudiciale præmium puta. Nam caussa hæc incognita & indiscussa mansit ipsis. MERC. Frustrà ne igitur per longam adeo, atque accliuem uiam, ascenderint uiri hi senes? IVST. Abunde est, si tertiam etiam partem acceperint. Abite, ne indignemini, aliàs iterum iudicabitis. MERC. Diogenem Sinopensem adesse, tempus est. Ac tu itaque Mensaria dic. DIOG. At uero nisi desinat molesta esse? Iusticia, non amplius de fuga mecum apud iudicem aget, sed de multis atque altis uulneribus. Ego enim quàm primum adeo fuste hanc contundam. IVST. Quid hoc rei est? profugit Mensaria: ille autem sublato baculo, insequitur. Haud mediocre malum aliquod uidetur misera illa acceptura esse. Pyrrhonem proclama. MERC. At pictoria quidem, iamdudum adest, Iusticia: Ipse autem Pyrrho principio ne ascendit

Qualis Athenis fuit, cuius meminit Pausanias.

Amplificatio à caussa finali Cõfirmat causam à testimonio et iudicio ipsius de quo agitur.

Descriptio Stoicorum.

Notat Stoicorũ pertinaciã et genus disputandi quoq;. De his uide Ciceronẽ in libris de finib. bon. et malo.

III. *Virtutis & Mollitiei. Nam ethicus ab initio Socratis discipulus fuit, postea uoluptatẽ secutus Diogenem uide.*

IIII. *Mensariæ & Diogenis. Fuit hic Icesij mensarij filius, et adulterata monetadeprehensus, foli-*

uertit, & Athenis ad philosophos sese contulit. Diogenes.

ascendit quidem huc. Ac uidetur hoc facere. IVST. Qua de caussa Mercuri? MER. Quia nullum putat iudicium, aut forum, uerum esse. IVST. Proinde contumaci ipsum condemnent. At iam scriptorem prosæ orationis, Syrum illum accerse. Quanquam nuper adeo actiones contra ipsum hæ delatæ sint, & nihil necesse erat tantopere festinari, atque eas tam statim disceptari. Veruntamen quia ita uisum est, priorem introduc Rhetorices caussam. Papæ quàm multi ad audiendum conuenere? MER. Meritò, Iusticia. Nam hoc ipsum, quod actio hæc minimè uetus, aut obsoleta est, sed noua ac peregrina: heri, quemadmodum ais, primum intentata: deinde, quod & sperant audituros se esse, Rhetoricam quidem atque Dialogum per uices accusantes, utrisque autem Syrum respondentem, multitudinem tantam ad iudicium contraxit. Veruntamen incipe tandem Rhetorica caussam dicere. RHETOR. Principio quidem, uiri Athenienses, deos deasq; precor omnes, ut quanta ipse beneuolentia affectus sum, erga hanc ciuitatem, ergaq; uos omnes, tantam à uobis ad præsens certamen hoc consequi possem. Deinde, quod est æquum maximè, id uobis in mentem à Dijs immortalibus dari, ut aduersarium quidem silentium agere iubeatis, me uero, quemadmodum constitui, mecumq; ipse deliberaui, accusationem peragere posse faciatis. ✱ Cæterum haud quaquam eadem in mentem uenit statuere, quoties ad ea quæ passus sum aspicio, & ad orationem, ac uerba, quæ audio. Nam uerba quidem, quàm simillima meis, iste ad uos faciet: res autem eò usque processisse uidebitis, ut mihi iam necesse sit spectare, ne quid peius etiam ab ipso mihi accidat. At enim, ut ne longiore procœmio utar, aqua iam dudum frustra effluente, accusationem ipsam incipiam. Ego enim, uiri Iudices, hunc, cum admodum adhuc adolescens esset, neque non barbarè etiamnum loqueretur, ac tantum non Candyn indutus, Assyriorum more incederet, circa Ioniam inuentum, errabundum adhuc, & quid de se ipso statueret, nescientem, ad me receptum, educaui: & quia uidebatur mihi ingenio admodum prompto, & ad discendum apposito esse, meq; fixis in me oculis intueri (Nam & uerebatur adhuc tum me, & colebat, ac solam in admiratione hebebat.) relictis cæteris, quotquot nuptias ambibant meas, diuites atq; formosi, & quod ad maiores attinet, etiã illustres, ingrato huic me ipsam despõdi, pauperi uidelicet, & obscuro, & adolescenti: dote haud quaquam exigua insuper allata, multis, & admiratione dignis orationibus. Posthæc adducto eo ad contribules meos, nomen eius in tabulas tacitè rettuli, ac ciuem reddidi: ut ij, qui à spe desponsationis meæ exciderant, exinde suffocarentur. Porrò cum ipsi uisum esset, terrarum orbem circumuagari, felicitatemq; cõiugij passim ostentare, ne tum quidem à tergo relicta sum, sed quoquo uersum sequens, sursum atq; deorsum circunducebar, clarumq; ipsum, ac celebrem faciebam, ornando pariter & componendo. Atque ea quidem, quæ in Græcia, & in Ionia acciderant, mediocria sunt. Postquam autem & in Italiam proficisci statuit, unà cum eo Ionium mare traieci: & postremo, usque in Galliam unà progressa, ditescere ipsum feci. Ac in longum quidem usque per omnia mihi obtemperabat, & conuersabatur mihi, ne unam quidem noctem extra lectum à nobis diuertens. At ubi iam abunde uiaticum sibi comparasse uisus est, & quantum ad famam & existimationem attinet, rectè sibi omnia habere credidit, adductis supercilijs, & elatum præ se animum ferens, me quidẽ neglexit: imò uero prorsus missam fecit. Ipsum uero barbatum illum, ex habitu conspicuũ, Dialogum uidelicet, quem philosophiæ filium esse perhibent, suprà q; decet, amando, atq; admodum amatoriè prosequẽdo, natu, quàm ipse est, grandiorem: cum eo nunc consuetudinem habet. Neque pudet ipsum libertatem quidem hanc, orationis meæ, qua ueluti laxatis habenis soluta ac libera fertur, concidere, in paruas autem, & per breuia commota tractandas quæstiones, seipsum includere. Ac pro eo, quòd licitum ipsi fuerat, quodcunq; libuisset, plena ac sonorosa uoce eloqui breues

V. *Pictorio & Pyrrhonis. Eleus hic fuit Pisistarchi filius, ab initio pictor, postea philosophus factus, ab hoc Pyrrhonij originẽ traxerunt, q nihil certũ affirmabãt, quorũ et Cicero meminit inofficijs.*

VI. *Rhetorices contra Syrũ. Exordium à uoto, sumptũ aũt est ex oratiõe p corona Demosthenis* ✱ *Amplificatio à difficultate. Narratio continẽs caussã.*

Amplificatio ab euentu aliorum.

Factũ in quo crimine uersatur.

Amplificatio à personæ qualitate & cõsequẽtibus

quaſdam ſententiolas inter ſe implicare, & quaſi per ſyllabas numerare. Vnde ſanè conferta quidem laus, aut multus applauſus haudquaquam obuenerit ipſi, arriſio uero auditorum nonnulla, & attollere manum, intra fines tamen, & longè annuere capite, & ingemiſcere dictis, Talia nimirum ſunt, quibus generoſus iſte amatus, me contempſit. Aiunt autem ipſum ne cum iſto quidem amaſio ſuo pacem agere, ſed & erga illum, contumelioſe, opinor, ſe gerere. Quomodo igitur non ingratus, atq; obnoxius ijs quæ de mala tractatione ſancitæ ſunt, legibus cenſendus fuerit? qui legitimè quidem nuptam, à qua tanta accepit, & per quam nobilis & clarus adeo eſt, ita ignominioſe reliquit, ac nouas atq; alienas res appetiuit? idq; nunc, quando ſolam me cuncti mirantur, & ueluti præſidem ſuum, ſcripto teſtantur. At ego quidem repugno, tot procis ambientibus me: & pulſantibus ianuam illis, ac nomine inclamantibus me, uoce elata ac magna, neque aperire uolo, neq; etiam exaudire. Video enim illos nihil amplius clamore iſto hinc auferre. Iſte uero, etiam ne ſic quidem ad me reuertitur, ſed ad amaſium illum ſuum reſpicit. Et quid tandem boni, ô dij, ab eo accepturum ſe ſperans? quem præter pallium habere, uidet amplius nihil. Dixi, uiri Iudices. Vos autem ſi meo iſte orationis atq; uerborum modo, reſpondere uoluerit, ne permittite. Iniquum enim foret meam, contra me, machæram acui. Sed iuxta amatum à ſe Dialogum illum reſpondeat, ſi poteſt. MER. At hoc quidem non perſuadebis, Rhetorica. Neq; enim fieri poteſt, ut hic ſolus, iuxta formam & morem dialogi reſpondeat, ſed perpetua oratione ipſe quoq; dicat. SIRVS. Poſteaquã, uiri Iudices, hoc quoque malè habet aduerſariam, ſi longiore paulo oratione utar, ipſo quoq; eo, quod dicere poſſum, ab illa accepto, multa quidem uerba, apud uos haudquaquam faciam: capita uero ipſa diſſoluendo, eorum de quibus illa me accuſauit, uobis uniuerſum negocium exinde inſpiciendum ac perpendendum relinquam. Omnia enim quæcunq; modo de me narrauit, ita ut ſunt, ac uerè narrauit. Nam & educauit me, & mecum unà, quocunq; abij profecta eſt, & Græcarum ciuitati aſcripſit: eoq; certè nomine etiam gratiam lubens egerim nuptijs iſtius. Cæterum ob quas cauſſas relicta ea, ad Dialogum hunc diuerti, de eo quæſo, uiri Iudices, ut me pauliſper audiatis. Ac me commodi alicuius gratia nihil quicquam falſi dicere exiſtimetis. Ego enim cum uiderem hanc, haudquaquam amplius temperantem eſſe, neq; etiam in eo modeſto habitu permanere, quo olim ornatam ipſam, Pæanienſis ille duxerat. Comptam autem, & capillos, meretricio more collocantem, præterea fuco illitam, & genas ceruſſa quoq; pingentem, ſuſpicari ſtatim cœpi, ac tacite obſeruare, quorſum uerteret oculum. Ac cætera quidem miſſa facio. Singulis autem noctibus angiportus quidem noſter replebatur, amatoribus temulentis, & laſciuè erga illam petulanterq; multa agentibus, ac fores pulſantibus: quibuſdam uero etiam ui intro ſeſe, citra omnem modeſtiam ferre audentibus. Hæc autem ridebat, & ijs quæ agebantur, delectabatur, ac plerumque uel de tecto proſpiciebat, canentes illos aſpera uoce cantilenas quaſdam amatorias, auſcultans, uel etiam apertis clàm foribus, dum me latere iſta putat, laſciuè ſe gerebat, & ſtuprabatur ab illis. Quod cum ego ferre non poſſem, accuſare quidem ipſam adulterij non placebat: ad Dialogum autem hunc, in uicino habitantem accedens, rogabam ut is me recipere uellet. Atq; hęc illa ſunt, Iudices, quibus ego tanta iniuria Rhetoricam affeci. Quanquam etiam, ſi nihil tale ab ipſa commiſſum eſſet: tamen, puto, deceret me, uirum iam prope quadraginta annos natum, à tumultibus quidem iſtis, & cauſſis agendis deſiſtere, ac uiros iudices pati quieſcere, cum Tyrannorum accuſationibus tum optimatium laudibus euitatis. In Academiam autem uel Lyceum ingreſſum, cum optimo hoc, Dialogo uidelicet unà deambulare, paulatim ac ſenſim cum eo diſputando. Multa ad huc habens, Iudices, quæ dicere poteram, in præſentia quieſcam. Vos autem, ſententiam iurijurando noſtro conſentaneam proferte. IVST. Vter uincit? MERC.

Peroratio & repetitionem

Amplificatio à tempore.

Apologia Syri.

Exordium ab occaſione petitionis aduerſarie.

Conceſſio.

Defenſio per tranſlationé.

Narratio exponẽs cauſſã.

Demoſthenẽ intelligit à pago Attico Paamea, ut Suidas.

Epilogus.

Confirmatio ab ætate.

Omnibus

Omnibus calculis Syrus, excepto uno. IVS. Apparet rhetorem fuisse aliquem, qui contrarium tulit, Heus Dialoge, sub ijsdem iudicibus dic tu quoq;. Vos autem, sedentes manete, duplicem accepturi mercedem, pro utraque uidelicet lite. DIAL. Ego uero, uiri Iudices, longiorem quidem proferre orationem, apud uos, haud quaquam statueram, sed breuibus uerbis, ut consueui, rem expedire. Veruntamen, uti lex est in iudicijs, ita peragam accusationem: quanquam imperitus planè, atque istarum rerum indoctus sim. Atque hoc ad uos exordium peractum mihi sit. Quæ uero per iniuriam, & contumelioſe ab hoc passus sum ea ita se habent. Nam me, cum grauis antea, ac uenerandus essem, ac de dijs pleraque, & natura, & uniuersi huius ambitu considerarem, sublimis supra nubes alicubi per aerem incedens: ubi magnus ille per cœlum Iupiter, alatum currum agens fertur: abstractum inde ipse, cum iam in summa conuexitate uolarem, atque ultra cœlum ascenderem, & alis confractis, æqualem, & eiusdem conditionis cum multitudine promiscua fecit. Ac tragicam quidem illam, atque modestam personam abstulit mihi: comicam uero aliam, atq; Satyricam quandam imposuit, ac tantum non ridiculam. Deinde in eundem locum ad me adducta, concluſit mecum: Conuicium, Iambum, Cynicam petulantiam: præterea Eupolim & Aristophanem, uehementes uidelicet uiros ad exagitandum grauia illa, & ad irridendum ea quæ præclara, ac pulchra sunt. Postremo autem & Menippo quodam, ex antiquis illis canibus admodum latratu facili ac prompto, ut uidetur, deinde mordaci atq; aspero quoq;, effosſo: hunc quoq; ad me introduxit, terribilem reuera canem, & morsu latenter inuadentem, eò nimirum, quod etiam ridendo pariter, mordeat. Proinde quomodo non graui contumelia affectus uidear? qui neq; familiari ac proprio habitu amplius conspicior, & comœdias agendo, ac risus ciendo, argumentaq; aliena tractando, quasi quendam histrionem illi me gero. Nam quod omnium absurdissimum est, temperatura quadam aliena, ac noua mixtus sum. Et neq; pedestris amplius sum, neque in sublimibus incedo: sed planè centauri modo, compoſitum quiddam, ac peregrinum spectrum, auditoribus appareo. MER. Quid igitur ad hæc dices Syre? SYR. Inexpectatum equidem, uiri Iudices, certamen hoc apud uos sustineo. Quiduis enim citius putaram Dialogum, quàm hæc de me dicturum esse. Quem ego susceptum, tetricum ad huc pleriſq; apparentem, & præ continuis interrogationibus præfractum ac durum, eoq; nomine uenerabundum quidē aliquid præ se ferentem, haud quaquam tamen omnino suauem, aut etiam multitudini acceptum. Principio quidē ipsum per terram incedere, ad humanum hunc morem assueſeci: postea autem squalore isto multo abstersо, & ridere ipso coacto, suauiorem ac gratiorē aspicientibus exhibui. Supra omnia aūt, Comœdiam cum ipso coniunxi, ac per hoc multam illi beneuolentiam apud auditores cōciliaui: qui antea spinas in eo istas metuentes, perinde ut Echinum, in manus accipere ipsum fugiebant. Cæterum noui ego, q̄d maximè ipsum malè habet. Nempe q̄ non tenuia illa atq; exilia, sedendo cum eo argutari soleo. Sit nc anima immortalis, uidelicet, & quot heminas Deus, quando mundum fabricauit, synceræ, & eodē modo seſe habentis, substantiæ in craterem illum, in quo uniuersa miscendo temperabat, infuderit: &, num Rhetorica politicæ particulæ, imago, adulatoriæ pars quarta sit. Delectatur enim nescio quo pacto, huiusmodi argutias disputando, perinde ut illi, qui ex pſora libenter fricantur. Ac cogitatio ista & cura, dulcis ipsi uidetur, ac magnifice se effert: si dicatur, quòd non cuiusuis hominis sit, ea intelligere, quæ ipse de ideis subtiliter & acutè speculatur. Huiusmodi uidelicet à me quoque poscit, & alas illas quærit, ac sursum aspicit: illa interim quæ ante pedes sunt, non uidens. Nam cæterorum certè causſa haud quaquam, puto, accusauerit me, quòd ueste hac Græca detracta: barbaricam ipsi induerim, & hoc, cum barbarus ipse uidear esse. Iniuriam enim feciſſem, si legibus præteritis, in ipsum talia commisiſſem, ac patriæ ueſtitu

VII.

Dialogi contra Syrum.

Exordium ab extenuatione Transitio.

Narratio quæ cauſſam exponit.

Peroratio.

Amplificatio ex effectu.

Defenſio Syri Exordium ab inexpectato. Defenſio per inuerſionem.

Translatio.

Perſtringit Platonem, huiuſmodi enim illæ in Phædone, Gorgia, et de legibus, & alibi quoq; tractat.

ueſtitu graſſatorum more ſpoliaſſem. Reſpondi Iudices, quantum poſſibile mihi fuit. Vos autem, ſimilem priori ſententiam, quæſo ferte. MER. Papæ, omnibus decem uincis. Nam ipſe ille prior, ne nunc quidem eadem cum cæteris ſentit. Nimirum conſuetudo hæc illius eſt, atq; omnibus perforatum calculum ferre ſolet, nec facilè deſierit, optimis quibuſq; inuidere. Sed uos quidem nũc abite bona cum fortuna: in craſtinum autem & de reliquis cognoſcemus.

Epilogus.

DE PARASITO, SIVE QVOD ARS SIT, PARASITICA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Didaſcalici generis Dialogus, in quo contendit ac docet Paraſiticam, artem eſſe, eamq; omnium aliarum præſtantiſſimam. Diſpoſitio & ſeries orationis plana eſt. Nam artem eſſe, principio ex diffinitione artis oſtendit, ſingulis eius partibus cum Paraſitica comparatis, uidelicet, quoniam & ſua, ac certa principia habeat, exercitationeq; & uſu conſtet, & ob finem uitæ utilem: nempe uoluptatem, exerceatur. Quòd autẽ uoluptas utilis uitæ finis ſit, authoritate ac teſtimonio Homeri defendit. Et quòd hic finis Paraſiticæ magis proprius quàm Epicureorum philoſophiæ ſit, comparatione ſtudiorum, ac uitæ utrorũq; probat. Deinde uero hanc omnium aliarum artium præſtantiſſimam eſſe, primum in genere docet, collatis omnibus accidentibus, effectibus & cauſsis aliarum artium, cum ijs, quæ huic arti accidunt. Poſtea ſeorſim etiam Philoſophiæ & Rhetoricæ, utpote artium cæterarum ſummis, & maximè laudatis, anteponit. Primum quia illæ incertæ, alijs aliter de illis ſentientibus atq; tradentibus. Paraſitica autem ubiq; eadẽ, ac certa ſit. Deinde quia nuſquam reperiantur paraſiti affectaſſe philoſophiam, aut rhetoricam: cõtra autem paraſiticam rhetores, ac Philoſophi plurimi. Poſtremo ab uſu corũ, qui artes has ſectantur, & profitentur, duplici uidelicet, altero in bellis, altero in pace. Vbi ad utrumq; tempus philoſophos, & rhetores inutiles, & ineptos eſſe, multis exemplis & rationibus docet: contrà autem paraſitos idoneos ac paratos maximè, idq; ex Homero, & item ex hiſtorijs probat, additaetiam hypotypoſi, qua paraſitum ad prælium parantem & expedientem ſeſe deſcribit. Præterea & priuatam, atq; domeſticam utrorumq; uitam inter ſe comparat, multò meliores, atq; etiam beatiores eſſe paraſitos oſtendẽs, quàm uel rhetoras, uel philoſophos. Subſinem ipſam artem ex locis finalibus commendat quoq;, & ipſius nominis honeſtatem etymologia, & analogis defendit.

Occaſio à perſona, & uitæ genere.

VID tandem in cauſſa eſt Simo, quòd cum alij homines, ſiue ſerui ſint, ſiue ingenui, quiſq; artem quandam calleat, qua cum ſibi ipſi, tum alijs ſunt utiles. Tu uero, quantum ego ſpicio, nulli rei aut negocio intentus es, unde aut tu aliquem fructum caperes, aut alteri benignè impertiendo adiumẽto eſſe poſſis. PARA. Quid hæc tua ſibi uult interrogatio ô Tychiade, nondũ enim capio: proinde planius ac manifeſtius me interrogato. TYC. Eſt ne aliqua ars, cuius tu ſciens & peritus es, uidelicet Muſicæ? PARA. Non per Iouem. TYC. Quid autem, Medicinæ? PARA. Ne illius quidem. TYC. Atqui geometriæ? PARA. Nequaquam. TYC. Quid autem, Rhetoricæ? Nam à philoſophiæ ſtudio uſque adeo abhorres, quantum ipſius uicij contagium à philoſophia alienum eſt. PAR. Atq; etiam ſi fieri poteſt, adde quiddam amplius. Proinde ne animum inducas, hoc te mihi ignoranti exprobrare. Fateor enim me ignauum eſſe, atq; etiam tua opinione longè peiorem. TYC. Sanè, ſed haſce fortaſſe artes propter illarum magnitudinem atq; difficultatem non perdidiciſti. At ex popularibus illis quam tandem tenes, num architectonicam aut ſutrinam? Neq; enim ea eſt rerum tuarum conditio, ut non talis alicuius artis egeas adminiculo. PAR. Rectè dicis ô Tychiade, neq; enim ullam illarum calleo. TYC. Quam igitur aliam? PAR. Quam? Profecto, ut mea eſt opinio, generoſam, quam & te, ſi pernoueris, laudaturum planè exiſtimo. Eandem uero opere atq; re ipſa perpulchrè obire poſſe me dico, tametſi

Attentio.

tametsi illam oratione explicare mihi non perinde promptum sit. TYC. Quam tandem dicis? PAR. Nondum mihi uideor super illa orationes satis studiose exercuisse. Quòd autem unius alicuius artis non rudis sim, hoc planè iam nosse potes. Quare nihil est quòd hoc nomine mihi sies infensior. Quamcunq; autem teneam, alio tempore audies. TYC. Verum ego omnis moræ impatiens sum. PAR. Fortasse si audires, inopinata tibi ars mea uideretur. TYC. Atqui propter hoc ipsum tanto impensius scire laboro. PAR. Alio tempore tibi exponetur, ô Tichiade. TYC. Nequaquam, sed iam quamcunque tandem pernosti exponito, nisi adeo te pudeat. PAR. Parasiticam. TYC. Et quis ita uesani atque dementis est animi, ô Simo, qui hanc artem esse prædicet. PAR. Ego, Si uero ob hoc ipsum, quòd aliam artem non teneam, tibi insanire uideor, huius ipsius causſam mihi putato fuisse insaniam, meq; iam durius increpandi finem facito. Aiunt enim hanc Deam cum aliàs difficilem esse habentibus, tum quòd delinquentes erratorum excusare soleat, quasi horum omnium magistram atque autorem culpam uniuersam in se transferentem. TYC. Ergo Simo Parasitica ars est? PAR. Sanè ars, atque ego illius autor & inuentor sum. TYC. Proinde tu Parasitus es? PAR. Tu quidem Tychiade, probro me afficis. TYC. Atqui non erubescis, te ipse Parasitum compellando. PAR. Sanè uero: puderet enim me, nisi dicerem. TYC. Atque per Iouem, si tibi notores esse uelimus erga alios te ignorantes, quod tibi nomen esse testabimur? num Parasitum te esse affirmabimus? PAR. Hoc nomine compellantes longè magis me oblectabimini, quàm si Phidiã statuarium me esse dixeritis. Quippe mea arte non minus gaudeo, quàm ipse Phidias Ioue à se fabricato gauisus est. TYC. Atqui hoc mihi attentius consideranti, res perridicula perspecta est. PAR. Quæ nam? TYC. Externè scribentes ad te in epistolis, hunc tibi adiiciemus titulum: Simoni parasito. PAR. Atqui impensius mihi gratificaberis, quàm si hoc titulo nobis scripseris, Dioni philosopho. TYC. Quantum tu quidem hac compellatione gaudere soleas, mihi parũ curæ est. Sed & aliud quiddam absurdi cõsiderandũ uenit. PAR. Quod nam? TYC. Num & hæc in aliarũ artium numero nobis recensenda sit, aut interrogante quopiã cuiusmodi ars sit, respondeamus, ueluti de grammatica, aut rhetorica interrogati solemus, parasitica. PAR. Ego uero Tychiade, longè iustius hanc quam profiteor, quàm ullam aliam artem dicendam esse contendo. Quòd si tibi iucundum est auditu, ut opinor fore, sententiam meam explicare non grauabor, quanquam ad hoc non admodum, ut ante dixi, præparatus aut instructus sum. TYC. Tametsi sint exigua, ueritate tamen præcellent. PAR. Age, sub initium artem ipsam, quo finitionis genere describatur, ad calculos expendendam reuocemus. Ad hunc enim modum speciatim & alijs artibus pensitandis assequemur, num & hanc rectè teneamus. TYC. Quid ergo, ars est, ut compertum habeas? PAR. Ars est, ut ego memoria teneo, quodam sapiente uiro audito, præceptionum exercitarum comprehensio, ad unum exitum uitæ utilem pertinentium. TYC. Rectè sanè illius auditi uerba commeministi. PAR. Iam si horum omnium particeps est Parasitica, consentaneum est & hanc nihil aliud quàm artem habendam esse. TYC. Ita profecto ars habenda est, siquidem hæc ita se habuerint. PAR. Age iam singillatim ad omues artis species parasiticam accommodantes, num oratio illi consonet, considerabimus. Sed non quemadmodum ossa uiciosæ dum pulsantur, ne malignè resonent. Oportet itaque & hanc quemadmodum omnes artes præceptionum inuentionem in se complecti. Principio enim præuidere atque discernere, qui aptus & accommodatus sit eum alere, atque ita facto parasitandi exordio, haud quaquam cognosceret. Aut dicemus argentarios seu numularios artem quandam habere, qua norint adulterina nomismata à probis sagaciter deprehendere. Hunc autem citra artis adminiculum discernere posse adulterinos homines & probos, præsertim cũ

1. Propositio Artem esse parasiticam.

Amplificatio assertionis ab absurdo.

Repetit propositionem.

Confirmatio finitiõe artis. Diomedes li. 2. hanc finitionem Cicero ni adscribit.

Probatio minoris secundũ partes finitionis.

Principia artis seu præcepta.

ueluti

ueluti nomismata hominum mores cuiusmodi sint, non statim pateant. Eadem hæc & sapiens reprehendit Euripides, dicens:

In Medea. At quo malus noscendus est mortalibus:
Innatus est nullo character corpori.

„ Et quo multò & præclarior Parasiti ars esse ostenditur, qui res ita obscuras &
„ abditas magis quàm uaticinandi pericia perspicit & cognoscit. Nosse uero sermones proferre accommodos, eaq; facere, per quæ in familiaritatem adiungitur, quibus semet quàm beneuolentissimum suo alumno esse ostensurus sit, nunquid non singularis intelligentiæ, atq; inuentionis uehementissimæ tibi documentum esse uidetur? TY. Admodum. PAR. Porrò autem in ipsis conuiuijs, ut abeat per omnia plus habens, eosq; exuperans, qui eam artem sua negligentia sibi non parauerunt, an hoc citra rationem, & singularem sapientiam Parasitum facere posse arbitraris? TY. Nequaquam. PAR. Quid autem? nosse obsoniorum ciborumq; uirtutes & uicia, nũ tu rudis, & indocti cuiuspiam curiositatem esse existimas? præsertim Platone generosissimo ita dicente: Qui conuiuas epulis acceptur⁹ est, nec rei coquinariæ scientiam habuerit, eius in adornando conuiuio
„ pertenue est iudicium. Quòd autem Parasitica non cognitionem solam, sed exer
„ citatam quoq; sibi uendicet, inde perdisces facillimè. Quoniam aliarum artium cognitiones & dies & noctes, & menses & annos sæpenumero inexercitatæ permanent, non tamen artes ipsæ apud possidentes depereunt. At uero Parasiti cognitiones, nisi quotidie in usu sint atq; exercitio, perdunt non artem solam, ut opinor, sed ipsum quoque artificem. Parasiticæ uero utilitatem ad unum aliquem uitæ exitum tendentem, uereor ne insaniæ sit perquirere. Ego uero quàm edere & bibere in uita mortalium nihil inuenio utilius aut præstantius, & citra quod uita non potest subsistere. TY. Maximè. PAR. Atqui ne eiusmodi quidem res est parasitica, cuiusmodi est pulchritudo aut fortitudo, ut ars nulla esse uideat, sed quædam uis atq; potentia. TYC. Vera dicis. PAR. Verum, neq; arte caret. Quod enim arte caret, nullo modo possidenti est conducibile. Age enim, si tibi ipse nauim in mari commisisses fluctibus atq; procellis ingruentibus, gubernandi imperito, num euasurus es incolumis? TYC. Minimè gentium. PAR. Quid tandem obstat, an quod arte careas, cuius ope te ipse seruare potuisses? TYC. Sanè uero. PAR. Proinde arte seruamur, imperitia uero non item? TYC. Admodum. PAR. Ergo Parasiticam artem esse constat. TYC. Artem profecto, quantũ adparet. PAR. Atqui gubernatores quidẽ præclaros & aurigas eximios de curru non raro delapsos esse cemperi. Ac nonnullos illorũ luxatos atq; debilitatos, porrò nonnullos prorsus extinctos. Cæterũ Parasiti naufragium, nullus est qui possit producere. Proinde, si neq; ab arte remota est Parasitica, neq; facultas est aliqua, comprehensio autem præceptionum exercitarum eandem artem esse hodie nobis fatendum est. TYC. Quantum quidem ex hoc coniecturam facio. Sed in hoc tibi uigilandum esse intelligis, ut finem aliquem generosum Parasiticæ nobis attribuas. PAR. Rectè sanè dicis, uidetur autem hac finitione potissimum explicari posse: Parasitica ars est ciborum atq; potuum, & sermonum, qui horum conquirendorum gratia dicendi sunt, cuius finis est uoluptas. TYC. Videre mihi tuam artem præclarè definisse. Illud tamen etiam atq; etiam considera, ne aduersus philosophos aliquos define tibi oriatur pugna atque contentio. PAR. Atqui abundè sufficit hunc esse finem & felicitatis & Parasiticæ, neq; aliter adparet. Siquidem Homerus ille sapiens, Parasiti uitam admirans, tanquam solam beatam atq; felicem, ita inquit:

Vsus.

Finis.

Epilogus.

Definitio Parasiticæ.

Cõprobatio finis ab auctoritate Homeri

Haud ego finem ullum meliorem ultrà arbitror esse,
Quàm si mente omnis populus lætetur ouanti,
Iuxtà autem mensæ sunt pane cibisq; repletæ,
Atq; pocillator dulce è cratere falernum.

Fundem

Fundens distribuat per pocula paruabibendum.

Iam quasi parum cumulatè hæc admiraretur, sententiam suam longè pleniorem apertioremq; hisce uerbis facit, perfestiuè subijciens. Hic finis nobis pulcherrimus esse uidetur. Haud aliud ex ijs, quæ dicit beatum ac felix quàm parasitari existimans. Sed enim hæc uerba non cuilibet è uulgo attribuit, uerum omnium sapientissimo. Et sanè si Vlysses fuisset in animo Stoicus secuto laudare finem uirtutem, potuisset illud dicere, quando Philocteten ex Lemno adduxit, quando Troiam subuertit, quando Græcos fugam adornantes compescuit atq; detinuit, quando Troiam ingressus est, se ipse indecoris uulneribus flagellatum adficiens, ac sordido & plane Stoico indumento amictus. At tunc huius pulcherrimi finis nusquam commeminit. Cæterum ne tunc quidem, cum in Epicureorum uita constitutus apud uenustissimam Calipso uersaretur, illiq; liceret in ocio uoluptuose & molliter uiuere, ac in omnibus delitijs Atlantidis lectum conscendere, neque non rebus, quas animi libido ferebat, indulgere, illius pulcherrimi finis memor est, sed cum apud Pheacas parasitum ageret. Vocabantur autem tunc temporis parasiti Dætymones. Quomodo enim dicit? Dignum enim est, ut iterum atque iterum suauissimorum uersiculorum recordaremur, neque enim ad satietatem audiri possunt, nisi sæpius repetantur: Dætymones sedeant exordine, &, iuxta mensæ adsint epulis & carne repletæ. Porrò Epicurus nimium impudenter hunc finē detractum parasiticæ, ad felicitatem suam detorsit. Quod autem hæc res non absit à furto, quodq; Epicuro uoluptas nihil curæ sit, sed parasito, ita potes colligere. Ego uoluptatem existimo primum tranquillum statum corporis. Deinde neque mentem ulla perturbatione aut molesta cura onerari. Horum utrumque parasitus assequitur, Epicurus autem ne alter utrius quidem fit particeps. Etenim cum curiose satis de habitu terræ, de infinitis mundis, de magnitudine solis, atque distantijs, de primis elementis, atque etiam de dijs siue sint siue non sint, deq; ipso fine perueſtigans, nunquam non digladiari solet, semper cum aliquibus contentiose dissidens, non humanis solum, sed & mundanis uexationibus atteritur atque consumitur. At parasitus horum omnium securus, omnia benè se habere existimans, credensq; hæc meliori loco nō esse posse quàm sint, cum multa securitate et animi tranquillate, nullo istiusmodi nugarum scrupulo illi facessente negocium: edit suauissimè, ac dormit supinus, porrectis & manibus & pedibus, quemadmodum Vlysses rate ad patriam nauigans. Atqui non propter illa tantum nulla in re Epicurus uoluptatis potitur, sed etiam propter hæc. Quippe Epicurus ille, quicunque tandem fuerit ille sapiens, aut habet quod edat, aut non. Si non, ille quidem uoluptuose uiuet minimè, imò ne uiuet quidem: sin autem habuerit, habebit aut à seipso, aut ab alio. Itaque si ab alio quod edat habuerit, parasitus est & ille, & non is quem se superbè uenditat. Sin à seipso, uoluptuose non uiuet. TYC. Quomodo uero non uoluptuose? PARA. Si etiam suppeterit illi apud se ipsum uictus copia, multa ô Tychiade, eiusmodi uitam consequi necesse est. Vide uero qualia, oportet enim eum, qui uoluptate duce molliter & delicate uicturus est, omnibus incidentibus cupiditatibus abundè indulgere. Aut quid tu ais? TYC. Et mihi idem uidetur. PARA. Proinde ei qui re familiari ampliter instructus est, fortasse unde libidinem suam expleat, non ægrè suppetet. Atqui æstiuè atque tenuiter munitus erit opibus, illi harum rerum potiundi nulla supererit copia. Itaque si pauper fuerit Epicurus, sapiens esse non potest, neque unquam uoluptatis finem sibi propositum consequetur. Sed ne dines quidem copiosæ pecuniæ dominus, cui per facultates suas cupiditatibus prolixè suppeditare atque inseruire promptum est, præfixum uoluptatis finem nanciscetur. Quid ita tandem? Propterea quòd necesse sit eum, qui sumptum de suo fecerit, in multas atque adeo odiosas illabi molestias. Iam enim illi cum coco rixandum erit, quòd parum opi-

Ampificatio testimonij à circūstantijs.

Dætymones.

Cōfutatio Epi curcorū finis ac uoluptatis. à studio et curaillorū, et fi nitione uoluptatis.

A uictu p̄ra motionem.

parè atq; apparatè edulia adornauerit. Aut si citra rixam coci negligentiam dissimulanter habuerit, tum ferculis inconditis, & minimè delicatis uescitur, ac per hoc sperata uoluptate priuatur. Aut iam illi cum domus præfecto rem familiarem indiligenter accurandi delitigandum est. An uero hæc ita se non habent? TY. Per Iouem idem quoque mihi uidetur. PAR. Hæc ergo omnia ut Epicuro accidant necesse est, itaque nunquam uoluptatis fine miser ille potietur. At uero parasito neque cocus est ullus, cui propter incuriam nascereturne, neque ager, neque uillicus, neque argentum, quorum nomine famuli excusationem perferens doleret, & tamẽ omnia habet, ut edat & bibat, soli illi nulla re existẽte, qua ut Epicurus perturbaretur. Iam quod ars sit parasitica, & ex his iam dictis, atq; aliis satis superq; ostensum est. Reliquum est, ut planum faciam, quàm sit etiam omnium optima, & hoc quidem non simpliciter, sed primum declarabo, quàm communiter omnes alias artes sua anteire soleat præstantia. Deinde quàm etiam priuatim præcellat cæteras. Communiter ad hunc modum præstat aliis. Etenim uniuscuiusq; artis studium discendi adducere laborem, timorẽ, ac uerbera necesse est, quæ qui non deprecetur nullus unquam inuentus est. Hanc uero artem cuius ego professor sum, solam ut uidetur, licet sine labore perdiscere. Quis enim unquam à conuiuio flens digressus est, ueluti quospiam uidemus puerulos à præceptoribus discedere? Quis proficiscens ad conuiuium unquam tristis atque seuerus conspectus est, quemadmodum illi qui ludos literarios frequentare solent? Atqui parasitus sua sponte, atque adeo uolens ad cœnam uadit, artis consequendæ omnium cupidissimus. Cæteri uero qui aliis artibus per discendis nauant operam, easdem prosequuntur odio, ita ut nonnulli aufugientes artes suas summa detestatione repudiant. Et cur non hoc quoque considerandum tibi uenit, quod eos, qui in aliis artibus fecissent aliquod operæ preciũ parentes his potissimũ honorare solent, quibus parasitũ quotidie cohonestant. Elegantes, ita me Dij ament, inquiunt, puer pinxit literas, date illi quod edat. Malignas literarum notas descripsit, nihil date illi. Adeo res & honore pensanda, & supplicio punienda esse uidetur. Quinetiam cum cæteris artibus ita comparatum est, ut primum hoc posterius habeant, postquam iam multo sudore paratæ sunt dulcem & expetitum uoluptatis fructũ subministrant suis cultoribus, ad quam rem multa est uia, nec minus aspera. Cæterum sola ex omnibus parasitica statim initio inter discendũ arte sua fruiter, ac simulatq; incepta fuerit, quantocyus est in quæstu. Præterea reliquæ artes non saltem aliquę, sed omnes simul tantum uictus conquirendi gratia inuentæ sunt. At parasito actutũ parata est alimentorum felix copia, simulatq; artem exorsus fuerit. An uero non animaduertis agricolam agros colere non colendi gratia, & fabrum fabricare non fabricandi gratia? At parasitus nihil sectatur aliud, sed hoc ipsum quod illius negocium est, & cuius gratia ei negocio intentus est. At hæc cui obscura sint, neminẽ esse arbitror, quod ñ, qui reliquarum artium exercendo tractant comertia, per omne tempus afflicti laboribus uiuunt ærumnose atq; infeliciter, ac uix unum atq; alterum diem festũ per mensem agunt. Propterea quod ciuitates aliàs quidem per annum, aliàs per mensem indicta solennitate dies festos agere soleant, & tunc animo remissiore lætari dicuntur. At parasitus ferè singulos semper triginta dies agit in otio. Omnes enim dies illi uidentur sacri deorum numinibus. Præterea quibus consilium aut animus est reliquis uti artibus cũ aliqua laude et existimatione, illi tenui frugaliq; uictu & potu utantur necesse est, tanquã qui morbis decumbunt impliciti. Nam qui uictu paulò copiosiore, potuq; largiore semet inuitat et oblectat, ille studio minimè est accõmodus. Accedit his quod reliquæ artes sine instrumentis, magistro suo nihil fructus afferre possunt. Neq; enim citra tibiam tibia canere, neq; citra lyram psallere, neq; absque equo equitare quisquam potest. Porrò hæc usque adeo bona est, adeoq; non onerosa artifici

Epilogus. Transitio per diuisionem.

II. *Præstare oĩbus artibus parasiticã, idq; uarie ab accidentibus, effectu et fine cõfirmat, & primum in gñe.*

II.

III.

IIII.

V.

VI.

VII.

ut

ut omnibus etiam instrumentis carenti, tamen victum largè suppeditet, eaq; commodissimè uti possit. Et sicut uidemus, alias artes perdiscentes magistris mercedem persoluimus, hanc autem discentes præmium accipimus. Præterea aliarum artium omnium sunt doctores quidam & professores: cæterum qui parasiticam tradat aut doceat, nullus est. Sed quemadmodum Poësis iuxta Socratem, et ipsa quidem fato quodam accidit. Quinetiam illud apud animum tuum expendito, quòd alias artes aut iter facientes aut nauigantes exercere nequeamus, hac uero uti licet & in itinere & inter nauigandum. TY. Admodum profectò. PAR. At qui ô Tychiade, reliquæ artes omnes huius opem mihi desiderare uidentur, hęc uero nullius alterius egens est adminiculo. TY. Quid autem? nonne qui alienas res accipiunt, tibi iniustè agere uidentur? PAR. Et qui non? TYC. Quomodo ergo parasitus aliena accipiens solus extra iniusti noxiam habendus est? PAR. Huius quæstionis causam tibi non possum reddere. Verum aliarum artium principia plerunq; sunt uilia atq; simplicia, parasiticæ autem principium admodum generosum & illustre est. Etenim omnibus modis iactatum ac tritum illud amicitiæ nomen, non inueneris aliud quàm parasiticæ esse auspicium. TY. Quomodo dicis. PAR. Quoniam nemo inimicum aut ignotum hominem, sed ne mediocriter quidem familiarem ad cœnam uocat. Sed necessarium est, ut antè cum illo amicitiam contraxerit, quàm eum libationis & mensæ participem fecerit, atque ad huius artis mysteria admiserit. Audiui ego sæpenumero dicentes quospiam, cuiusmodi ille amicus est, qui neq; edit neq; bibit unquam nobiscum, quasi eum qui unà cibum capiat atq; conbibat, solum fidum amicum esse existiment. Quòd autem ars sit omnium præstantissima, inde facillimè poteris cognoscere. Etenim artes reliquas non tantum grauiter laborantes, & sudore perfluentes, sed per Iouem sedentes aut stantes exercent, quasi artibus seruiliter mancipati sint. At parasitus ueluti addicto mancipio sua arte utitur, ueluti rex accumbens otiosus ab animo. Illa autem quorsum recensere attinet, certissima felicitatis parasiticæ documenta, quòd solus iuxta sapientem Homerum, neq; ullam prælatam inserit manibus, neq; terram uersat aratro, sed citra arationem, citraq; sementem omnia parasitando consequitur. Præterea rhetori aut mathematico, aut fabro ærario nihil obstare uideo, quo minus artem suam exerceat, etiam si improbus fuerit aut morio. Porrò autem parasitum agere nemo potest, qui aut stultus fuerit aut improbis moribus. TY. Papæ, cuiusmodi rem ostendisti esse parasiticam. Itaq; & me iam ea inuasit libido, ut parasitus esse cupiam pro eo, qui nunc in præsens sum. PAR. Itaq; quemadmodum omnibus aliis artibus potior sit parasitica communiter, abundè mihi demonstratum esse opinor. Age nunc deinceps, quomodo priuatim quoq; excellat singulas considerabimus. Vt autem hanc cum mœchanicis aut manuarijs artibus conferã: ineptũ mihi esse uidetur, aut potius eius qui huiusce artis dignitatem indignis modis subuerteret. Sed illud potius, quomodo maximas atque pulcherrimas sua præstantia exuperet, demonstrandum est. Est autem in confesso apud omnes, rhetoricam atque philosophiam cęteris longè celebriores haberi, quas plerique propter generositatem atque cognitionem omnibus anteponunt. Proinde posteaquam ostendero, & his longè potiorem esse parasiticam, satis constabit eandem quoque cæteris artibus uniuersis longè lateq; præstare, ueluti Nausicaa corporis uenustate atque procerita te omnes præcellebat famulas. Equidem communiter utrasque excellenter anteit, & rhetoricam & philosophiam. Primum quantum attinet ad artis substantiam. Illa enim subsistit, hæc uero minimè. Neque enim de rhetorica eadem omnium est sententia, neque eandem idem omnes esse sentimus. Sed nonnullis ars esse uidetur, nonnullis ab arte seiuncta. Plerique etiam prauitatem quandam artis seu imposturam esse existimant, alij aliud. Haud alia est hominum de philosophia disputantium opinio. Aliter enim Epicuro res philosophicæ habere ui-

VII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

Epilogus.

Transitio.

Hactenus ingẽ cũ cõibus artibus cõparauit parasiticã. iã et specialiter philosophiæ ac rhetoricæ præfert.

Odyss. Z. 1. Argumentũ à certitudine et cõstãtia artis collatiõe cũ utraq; facta.

Quintil. li. 2. cap. 16.

dentur, aliter Stoicis, aliter Academicis, secus quoq; Peripatecis. Et quid multis opus est? omnino alius aliam rem philosophiam esse contendit & comminiscitur. Et ad hunc usque diem neque illi suam obtinent sententiam, neq; ars illorum una esse uidetur: Ex quibus omnibus hanc mihi coniecturam facere licet, quòd statim sub initium illam artem esse negem, cuius nulla est substantia. Quoniam cur tandem arithmeticam unam esse uidemus, quàm quòd bis duo & apud nos & apud Persas, sint quatuor, nec discrepant hæc neq; apud Græcos, neque apud Barbaros. At philosophias uarias atque multiplices esse uidemus, præterea neque fines, neq; principia illarum concordare. TYCH. Vera dicis. Etenim unam philosophiam esse asseueranter affirmant, ipsi uero multarum sunt autores. PAR. Atqui in reliquis artibus quanquam nonnihil discreparet, quispiam uero progressus illud ignoscendum esse contenderet: propterea quod alioqui perfectæ essent, earumq; cognitiones non forent ambiguæ aut mutabiles, certe ille repudiandus nõ esset. At philosophiam quis tanquam necessariam susti
neret unam & simplicem non existentem, ac ferè ubique ipsam secum discrepantem, longè magis quàm instrumenta, quæ sunt diuersissima. Siquidem non est una philosophandi scientia, aut ratio, postquam innumeras esse conspicio.
II Multi autem esse non possunt, quandoquidem philosophia una est. Non disparia de rhetoricæ quoque substantia quispiam dicere possit. Nam de una repro posita omnes non idem sentire & dicere, sed super præceptionibus diuersis pugnare sententijs, documentum est certissimum, ne principium quidem illius artis esse probabile, cuius non est una cognitio. Etenim quære quid potissimum ex illis æstimanda sit rhetorica, ac nondum fateri unam esse, omnem eius quod quæ
Collatio parasiticæ. ritur tollit essentiam. Porrò autem ipsa parasitica non perinde se habet, sed & inter Græcos, & inter Barbaros sui nunquam dissimilis est, sed una atq; eadem Parasitandi ratio ubique. Neque quispiam dixerit aliter hos, aliter illos exercere Parasiticam. Neque sunt inter Parasitos, ut uides, discrepantium sectarum autores, cuiusmodi sunt aut Stoici, aut Epicurei, dogmata habentes pugnantia, sed una omnibus apud omnes est professio, operumq; & finis concordia. Itaq; ut mihi uidetur, periculum est, ne ex his omnibus iam à me adductis, Parasitica quoque sit singularis & præcipua quædam sapientia. TYCH. Videre mihi ista sufficienter disseruisse. Quòd autem & in alijs philosophia tua professione Para
Aliud, à signo & studio sectantium. sitica deterior existimanda sit, quomodo planum facies? PARAS. Ergo illud mihi sub initium dictu perneccessarium est, nullum parasitum unquam philosophiam amasse. At parasiticæ desiderio permultos arsisse philosophos testantur historiæ, quo desiderio etiam nunc tenenter. TYCH. Et quos nam memorare potes philosophos, qui Parasiticæ operam dederint? PARA. Eos quidem ò Tychiade, quos neque tu ignoras, sed data opera me quoque ignorare ciuiliter simulas, ueritus ne ea ex re dedecus illis potius quàm honorem conciliem. TY. Non per Iouem hoc mihi in mentem uenerat, ò Simo, attamen uehementer animi pendeo, quos nam ei rei unquam seruientes possis producere. PARA. O generose, equidem tu mihi rudis & imperitus esse uidere eorum, qui philosophorum uitas memoriæ proditas ad posteros transmiserunt, omnino enim e-
Exempla philosophorũ, q parasiticam sectati sunt. osdem quos dico legere potuisses. TYCH. Atqui per Herculem iam mirabiliter audire gestio, qui tandem illi sint. PARA. Ego tibi eosdem demonstrabo, & nominatim perstringam, & quidem minimè malos, aut infimæ conditionis philosophos, sed ut ego opinor, ferè ex omnibus præstantissimos, & de quibus hoc uel suspicari indiginum facinus esse putasses. Enimuero Aeschines ille Socraticus, longis illis & lapidis dialogis summo sermonis nitore atque mundicia conscriptis, semel uenit in Siciliam, eosdem unà secum ferens, ut si quo modo fieri posset, eorum opera Dionysio tyranno innotesceret. Tandẽ uero lecto Miltiade, usus est sibi non mediocrem adiunxisse & laudem & opinionem, reliquũ

tempus

tempus permanſit in Sicilia, paraſitans Dionyſio, Socraticis diſceptationibus longum ualere iuſſis. Quid autem? nonne & Ariſtippus ille Cyreneus unus ex præſtantibus & eximijs philoſophis tibi eſſe uidetur? TYC. Maximè. PAR. Et ille per id ætatis Syracuſis uerſatus eſt, paraſitando apud Dionyſium. Itaque ex omni paraſitorum numero ille in maximo precio habitus fuit apud illum. Erat enim præter cæteros ad hanc artem ſingulari præditus induſtria. Quare & coquos quotidie ad illum miſſitare ſolitus eſt Dionyſius, quo ad paratius tanto magiſtro artem perdiſcerent culinariam. Ille ſanè uidetur etiam artē pro dignitate excoluiſſe. Quin etiam Plato ueſter generoſiſſimus, & ipſe non aliam ob cauſſam in Siciliam profectus eſt, ac ſanè pauculos aliquot dies paraſitatus, ſtatim ab incepta paraſitatione, propter artis imperitiam elapſus eſt. Rurſus autem, Athenas regreſſus, cum uarijs ſemet ſtudijs exercuiſſet & adornaſſet, deinceps ſecunda uice in Siciliam nauigando contendit, ubi iterum pauculos aliquot dies cœnatus ob paraſitandi imperitiam Dionyſio excidit. Et hæc quæ Platoni in Sicilia parum ſcitè paraſitandi accidit aduerſitas, perſimilis mihi eſſe uidetur Niciæ TY. Et quis ea Simo de Platone tibi dixit? PAR. Equidem & alij complures. Porrò autem Ariſtoxenus Muſicus uir clarus atq; memorabilis, & ipſe Nelei paraſitus fuit. Quod uero Euripides apud Archelaum paraſitum egerit uſque ad extremum uitæ diem, Anaxarchus autem apud Alexandrum, planè tibi compertum eſt. Neq; Ariſtoteles paraſiticam intactam reliquit, ſed eandem ut reliquas artes omnes exorſus eſt. Philoſophos quemadmodum paraſiticæ operam dederint, oſtendi. Paraſitum uero nemo unquam poteſt producere, qui philoſophandi captus ſit deſiderio. Et ſanè ſi felicitas putanda eſt, neq; fame diſcruciari, neq; ſiti urgeri, neq; algore torqueri, hæc nemini alteriquàm paraſito ſuppetunt. Itaq; philoſophorum non parum multos quiſpiam inuenerit, & algẽtes grauiter & eſurientes, paraſitum uero nequaquam. Aut alioqui Paraſitus habendus non eſſet, ſed infelix quiſpiam, aut mendicus circumforaneus, aut etiam philoſopho ſimilis. TY. Hæc equidem tibi ſatis ſuperq; diſputata ſunt. At philoſophia atq; Rhetorica etiam reliquis potiorem eſſe Paraſiticam, quomodo cõprobabis? PAR. Sunt in uita humana tempora, ò optime, aliaquidem pacis, ut opinor, alia uero belli. Iam in his omnibus modis neceſſarium eſt, artes cuiuſmodi ſint manifeſtas fieri: ſed & illi neceſſum eſt ut ſe aperiant, qui artibus ſunt imbuti. Primum autem, ſi ita tibi uidetur, tempus belli ſubducta ratione excutiamus, et quinam ingruente bello omnium maximè tum ſibi ipſis priuatim, tum Reipub. ſint utiles. TY. Quàm non mediocre uirorum certamen annuncias. Et ego iamdudum apud me ipſe rideo, cogitabundo animo mecum conſiderans, cuiuſmodi futurus ſit philoſophus cum paraſito comparatus. PAR. Ne uero nimia capiaris admiratione, nèue hanc rem cauillo aut ſubſannatione dignam exiſtimes, age hoc totum expreſſis typis oculis noſtris ſubijciemus. Annunciatum eſt ex improuiſo hoſtes in regionem irruptionem feciſſe: per neceſſarium autem eſt collecta manu illis exire obuiam, neq; enim per ſocordiam committendum eſt, ut impunè abactis pecoribus agros noſtros deuaſtent atq; depopulentur. At dux belli denunciat, ut ad delectum faciendum iuuenes confluant, alij uero diſcedant. Sint autem inter hos nonnulli & philoſophi, & rhetores, & Pharaſiti. Itaque initio abiectis ueſtimentis exuimus nos. Quippe qui armis induendi ſunt, antè ſe denudẽt, neceſſe eſt. Proinde intentis oculis ſpecta, ò generoſe, unum quenq; ex ordine, habitoq; delectu probato corpora. Itaq; illos propter uictus indigentiam haud dubiè uiſurus es tenues atq; pallidos, & planè corpore horrido, quaſi iam confecta ſint uulneribus. Qui ergo non ſummè foret ridiculum, affirmare eiuſmodi uiros perferre poſſe certamen aut pugnam ſtatariam, aut impreſſionem, aut puluerem atq; uulnera, qui curatiõe aliqua refocillandi ſunt. At contrà ab illis regreſſus Paraſitũ quo corpore adpareat, contemplare. Nun-

III. *Abuſuetorũ, q ipſa artes pfitentur. per diuiſionẽ temporum belli ac pacis.*

Ac primũ de tpe belli, & quales circa hoc philoſophi ac rhetores.

Collatio paraſitorum.

quid non ille membris præditus eſt planè gladiatorijs, ac colore uiuo atq; fucum do, neque nigro, neq; rurſus peralbo. Hoc enim muliebre eſſet, illud ſeruile. Deinde animoſus quoque, terribile quiddam obtuens, uultu minaci et rubicundo, quod paraſitorum eſt proprium. Neque enim conſultum factu uidetur hominē meticuloſum aut fœmineis oculis præditum in aciem producere. Nunquid non igitur iſtiuſmodi fit elegans, & uiuens armatus, elegans etiam ſi honeſtè in prælio ceciderit? Sed quorſum iſtis collationibus utimur, cum illorum exempla nobis in promptu parata ſint? ut enim ſimpliciter quæ ſentio eloquar, priorum rhetorum atq; philoſophorum partim extra murum in bellum progredi nunquam auſi ſunt. Quòd ſi quis etiam neceſſario coactus militatum egreſſus eſt, illum ego deſerta acie turpiter aufugiſſe dico. TYC. Quàm admiranda omnia, & quæ nihil exiguum aut mediocre polliceris. PAR. Nihilo ſecus tamen orationem ſemel exorſus expediam. Equidem ex rhetorum numero Iſocrates, ne ſemel quidem in bellum egreſſus eſt, at ne in foro quidem iudiciali unquam orationem habiturus aſcendit propter animi puſillanimitatem. Opinor uero, & ob hoc ipſum illi uocem defuiſſe. Præterea nonne Demades & Aeſchines & Philocrates timore ſtatim conſternati bellum Philippo indicente, urbem atq; ſeipſos hoſti prodiderunt, neq; nō pertinaciter perſeuerarunt, Athenis illius res atq; negocia ſemper adminiſtrantes. Adeo, ut ſi quis etiam alius Athenienſiū eandem ſequeretur bellandi rationē, protinus in illorum amicitiā aſciſcebatur. At uero Hyperides, & Demoſthenes, & Lycurgus, qui paulò uidebantur cæteris animoſiores, tametſi in cōcionibus ſubinde tumultuarentur, ac Philippum cōtumelioſis dictis proſcinderent, quod nā memorabile facinus in eo bello, quod aduerſus illū geſſere Athenienſes, ediderunt? Equidem Hyperides & Lycurgus, nunquam egreſſi ſunt, ſed neq; uel modicum exerto è portis capite auſi ſunt proſpicere. Verū intra murum clauſi ſedebant, iam apud ſe ipſi obſidionem perferentes, ſententiolas atq; ſenatuſconſulta componentes. Sed eni anteſignanus illorum atq; coryphæus nempe Demoſthenes, cui iſta pro concionibus ciuium auribus ſubinde occinere moris erat. Philippus Macedonum exitium, à quo ne mancipium quidem aliquis emere ſubſtineret, auſus uenire in Bœotiam priuſquam uterq; exercitus commixtus ad manus deueniret, abiecto clypeo aufugit magna cum ignominia atq; dedecore. An & hæc antea neminem cōmemorantem audiſti, quę nedum Athenienſibus pro certo comperta ſunt, ſed & Scythis & Thracibus, unde illud piaculum profectum fuerat. TY. Iſta equidē mihi compertè nota ſunt. At illi quidem fuerunt rhetores, quibus ſtudio fuit concionari, & cauſas perorare, non uirtutem armis exercere. Quid autem de philoſophis habes quod dicas. Neq; enim hos quemadmodum illos accuſare potes ignauiæ. PAR. Illi equidē Tychiade, qui quotidianis diſſertationibus multa de fortitudine diſputare conſueuerunt, uirtutis nomen nunquam non in ore habentes, multò quā rhetores apparent fugatiores, ignauiores, atq; etiam effœminatiores. At hunc uero modum rem conſydera. Principio quidem nemo eſt uſquam, qui pro certo affirmare poſſit ullum philoſophum in bello oppetijſſe. Aut potius, in uniuerſum nunquam meruere ſtipendia: aut ſi meruerunt, omnes audita tuba aufugerunt. Equidem Antiſthenes & Diogenes, & Crates, & Zeno, & Plato, & Aeſchines, et Ariſtoteles, & illa uniuerſa philoſophorum turba, nunquam uiderunt aciem. Solus autem ſapiens ex illorum numero Socrates ſumpta fiducia in bellū, quod ciuitati fuit aduerſus Lacedæmonios exire auſus, fuga inde ſaluti conſulens, ex Parnethe in Taurei palæſtram diuertit. Exiſtimabat enim ſibi longè fore tutius atq; ciuilius ſedenti cum puerulis ſtudioſe exornari, ac unà ſermonem ſociantes ſophiſticis captiunculis illaqueare, quàm cum uiro Spartano manus conſerere. TYCH. Ego uero iſta iam olim, ó generoſe memorata accepi ab alijs, quibus per

Comprobat exemplis, & primo rhetorum.

II philoſophorū

Iouem

Iouem nequaquam uoluntas erat hæc illis illudendi gratia exprobrare ſicut tibi. Itaq; parum gratiæ arti tuæ conciliare uidere, tantos uiros falſis contumelijs affi ciẽdo, At ſi uidetur, age iam ac mihi cuiuſmodi uir paraſitus in bello ſit expedi. Et num quid omnino ex ueteribus illis quiſpiam paraſitus fuiſſe credendus eſt. PAR. Atqui ô amice, neminem uſqueadeo Homericæ Poëſeos rudem atq; imperitum eſſe exiſtimo, neq; ſi prorſus à literis alienus aut idiota fuerit, qui neſcit apud illum, ex heroibus omnium præſtantiſſimos paraſitos eſſe. Siquidẽ Neſtor ille, à cuius lingua perinde ut mel fluebat oratio, regis paraſitus fuit. Sed neque Achillẽ, quemadmodũ & uidebatur, eratq; corporis forma atq; uiribus excellentiſſimus & iuſtiſſimus, neq; Diomedem, neq; Aiacem Agamemnon tantis laudibus extulit, & admiratus eſt, quanto laudis teſtimonio ornauit Neſtorem. Neq; enim decem Aiaces ſibi dare exoptat, neq; decem Achilles. Quippe iam olim Troiam funditus exciſam cœpiſſet, ſi eiuſmodi decem alios milites, cuiuſmodi paraſitus ille fuerat, quanquam iam confectus ſenio, habuiſſet. Quin etiam Idomenea Iouis filium eadem ratione Agamemnonis paraſitum fuiſſe confirmat. TY. Hæc equidem & ipſe non ignoro. Nondum tamen mihi intelligere uideor, quomodo illi duo heroës Agamemnonis paraſiti fuerint. PAR. Perlege ô generoſe, uerſiculos illos, quibus ipſe Agamemnon Idomenea alloquitur. TYC. Quos nam dicis? PAR. Semper tibi plenior uni ſtare ſolet cyathus, uelut & mihi, quando bibendi eſt mens ut potes. Inde quod dixit, ſemper plenior em aſtare cyathum, non ita accipiendum eſt, quaſi ſemper poculum uino plenum Idomeneo & pugnandi & dormiendi ſit propoſitum, ſed quòd illi per omnem uitam ſoli cum rege cœnandi facultas conceſſa fuerit, ſed nõ perinde ut aliis militibus certis quibuſdã diebus ad menſam uocatis. Etenim Aiacem quòd ſingulari certamine congreſſus cum Hectore optimè ſe geſſerat, proceres ad Agamemnonem diuinum cœnatum abduxiſſe commemorat, tanquam propter uirtutem in pugna æditam honoratum, admodum ſera cœna apud regem apparata. At uero Idomeneus atq; Neſtor ferè quotidie cum rege cœnitabant, ut idẽ autor teſtatur. Porrò Neſtor regum paraſitus mihi fuiſſe uidetur, multa arte induſtrius. Neq; apud Agamemnonem primum hanc paraſitandi artem exorſus eſt, ſed multis retrò temporibus apud Cæneа atq; Exadium. Viſus uero eſt neque paraſitandi finem antè feciſſe, quàm Agamemnon diem ſuum obijt. TYC. Equidem ille præclarus & inſignis fuit paraſitus. At ſi quos alios id genus heroas paraſitos fuiſſe noſti, hoc mihi nominatim explicare ne pigeat. PAR A. Quid igitur ô Tychiade, nonne & Patroclus Achillis paraſitus tibi fuiſſe uidetur: præſertim cum nullo aliorum Græcorum fuerit deterior aut ignauior, neq; animi neq; corporis dotibus, tametſi iuuenis exiſtens? Mihi equidem nulla in re ipſo Achille uidetur fuiſſe inferior, ex eius operibus coniecturam faciẽti. Etenim Hectorem perruptis portarum obicibus, ac intra munitionem iuxta naues pugnantem, fortiſſimè repulit. Et Proteſilai nauim iam incenſam, & ardentem extinxit. Quanquam in ea eſſent non ignauiſſimi, uerum Telamone nati, & Aiax & Teucer, alter haſta ſtrennuus, alter arcu ualens. Multos præterea ex Barbaris necidedit: inter quos & Sarpedonem Iouis filium Achillis paraſitus peremit. Proſtratus uero occubuit nequaquam ut alij, ſed ipſum quidem Hectorem uita ſpoliauit Achilles: at Achillem Paris, unus unum. Porrò autem paraſitum & Apollo, & duouiri occiderunt. Ac iam moriens eas uoces edidit, non quales generoſiſſimus Hector ille, Achillem ſuppliciter precatus, ut cadauer eius ſuis ſepeliendum redderet: ſed quales par eſt, paraſitum expirantem emittere. Cuiuſmodi tandem? Si mihi uiginti duro in certamine tales Antè occurriſſent, cunctos ego cuſpide cæſos Strauiſſem læto. TYCHIADES. At de his quidem abundè ſatis multa uerba feciſti. Cæterum Patroclum non amicum, ſed Achillis paraſitum fuiſſe, quo pacto teſtatum facies? PARASIT.

Cõtraria exempla paraſitorum.

Noſtor.

Iliad. B.

Idomeneus.

Iliad. K.

Iliad. Z.

Patroclus.

Iliad. P.

Comprobatio ab etymologi a appellatiõis Iliad. ϕ.

Ipsum ô Tychiade, Patroclum quòd parasitus fuerit, dicenrem tibi exhibebo. TY. Admiranda dicis. PAR. Audi igitur hosce uersiculos:

» Ne mea Pelida condi patiare seorsim
» Ossa, sed amborum sint uno tecta sepulchro,
» Sicut & antè domi nutriti uiximus unà,
» Et rursum eodem in loco:
» Nam me susceptum Peleus studiosus alebat,
» Nomine, mecꝫ tuum noto Theraponta uocauit:

θεράπων

Hoc est parasitum esse uoluit. Etenim si Patroclum Achillis amicum dicere uoluisset, haud illum theraponta nominasset. Erat enim Patroclus liberalior, quàm ut Achillis seruus dici sustinuisset. Quos igitur dicit esse therapõtas, qui necꝫ seruisunt, necꝫ amici, nẽpe parasitos. Quo nomine & Merionem Idomenei theraponta compellat. Atque ita tunc parasitos dictos esse planè coniectura auguror. Quinetiam hoc considera, quam ob rem Idomenea Iouis filium non dignatus

Aristides.

sit Marti æqualem dicere, uerum Merionem eius parasitum? Nonne uero & Aristides uir popularis existens & pauper, ut inquit Thucydides, parasitus fuit Armodij? nonne & amator? Sunt enim parasiti suorum alumnorum peramantes. Huius itacꝫ parasiti opera Athenienſium Reipub. tyrannide oppressæ libertas iterum recuperata est. Et nunc in foro stat æneus inter reliqua ciuitatis monimenta spectabilis. Illi equidem cum tanta uirtute claruerint, tamen parasitos agebant. Tu uero, quo nam animatum animo parasitum in bello esse putas? Non ne sub initium talis curato probè corpore sumpto ientaculo prodit in aciem, quẽ-

Iliad τ. Efficio parasiti ad prælium euntis.

admodum & Vlisse fas esse contendit? Quippe cui statim sub auroræ exortum pugnandum erit, ille prius cibum sumat necesse est. Et quo tempore alij milites, præ metu, hic quidem galeam diligenter adornat, ille thoracem curiose induit, alius aliud quiddam malum belli suspicans trepidat, parasitus uultu prorsus hilaro & exporrecto indulget epulis, ac mox postquam in aciem progressus est, inter primos fortissimè dimicat. Cæterum qui alit parasitum tum in ordine sub sequitur, quem ille non secus atcꝫ Aiax Teucrum clypeo defendit. Cupit enim impensius suum seruare alumnum parasitus, quàm seipsum tueri incolumem. Quod si etiam in bello cæsus parasitus occubuerit, necꝫ imperatorem, necꝫ militum quenquam pudore afficit, tantum existens cadauer, quali corporis dignitate quondam in simposijs accumbere solitus est. Adeo ut indignum sit facinus philosophi cadauer huic appositum conspici, aridum & sordidum, prolixo barbicio informe, hominem prorsus miserandum, & qui ante initum prelium mortuus sit, imbellis atcꝫ inualidus. Quis uero eam ciuitatem non extremè contemneret, cuius tam miserandos atcꝫ infelices cerneret satellites? Quis non eam urbem cum robustis tũ animosis auxiliatoribus egere existimet, qui adeo pallidos & comatos homunciones inter militum cadauera dispersos intuitus fuerit, eoscꝫ qui in excubijs stationes agitant, nullius in bello esse precij? Tales equidem sunt in rebus bellicis parasiti, cum philosophis atcꝫ rhetoribus comparati. Cæterum

Transitio ad tẽpus pacis, et qs in eo usu rhetorũ, phõrum, & parasitorum.

in pace tantum præcellit philosophiam parasitica, quantum ipsa pax bello præstat. Ac primum, si uidetur, pacis loca atcꝫ studia contemplemur. TYC. Nondum teneo, quid hæc tua sibi uelit oratio, consideremus tamen. PAR. Igitur forum & iudicia, & palæstras, & gymnasia, tum uenationes & simposia ego ciuitatis loca, atcꝫ loca tranquillo urbis statu esse dixerim? TYCH. Et rectè sanè. PAR. Quòd autem parasitus in forum causas acturus non prodit, quodꝫ in iudicijs nulli clientulorum uocatus patronus præsto est, hanc ego subesse caussam opinor, quòd isti loci magis sycophantis & rabulis illis forensibus pateant atcꝫ conueniant, quodꝫ nihil moderati in illis fieri soleat. Palæstras uero atcꝫ gymnasia

Forum.

unà cum symposijs parasitus frequentat sedulò, quibus solus ille ornamento est, atcꝫ decori. Quoniam quis nam philosophorum aut rhetorum exutus uestimen-

tis

quis in palæstra dignè componendus esset cum parasiti corpore? Aut quis illorum conspectus in gymnasio non potius probro atq; dedecore locum afficeret? Atqui ne in deserto quidem illorum quispiam irruentis alicuius beluæ impetum sustineret. At parasitus earundem uim atq; ferociam fidenter expectat, ac sine negocio compescit, quippe qui eadem in conuiuijs contemnere didicerit. Sed neque ceruus, neq; sus, ictus inhorrescens parasitum conterret, sed sue aduersus illum dentes acuente, parasitus aduersus suem contra acuit terribilis. Cæterum lepusculos magis insectatur, quàm ullus canis uenaticus. Porrò autem in conuiuio quis cum parasito certamen susciperet, aut iocos ciente aut comedente? Et quis magis conuiuarum tristiciam discutit? an ille cantillans ridicula, & ludens dicterijs: an homo potius nihil ridens, in sordida tritaq; lacerna accumbens, terram tristis intuens, quasi ad luctum non ad simposium uocatus uenisset. Ac mihi profectò tale quiddam in symposio uidetur esse philosophus, quod canis in balneo. Sed age istis posthabitis, ad ipsam parasiti uitam nos conferamus, excutientes atque comparantes illum. Primum igitur quis est qui non uidet parasitum nunquam non contemptorem esse gloriæ, quippe cui nihil curæ est, quam de se opinionem homines obtineant. At uero ipsos rhetores atq; philosophos non saltem illorum aliquos, sed in uniuersum omnes fastu atq; gloria transuersos agi quispiam inuenerit, ac non tantum gloriæ deditos, sed quod adhuc turpius est, argẽti sitientissimos. Sed enim parasitus, hoc erga pecuniam affectus est animo, quo non aliquis negligentiore erga lapillos passim proiectos in littore animatus est. Ac nihil illi inter aurum & ignem uidetur esse discriminis. Rhetores autem, & quod absurdius est, etiam illi, qui philosophiæ professione se uenditant, tam aui de argento inhiant, quasi hac ratione maximam sibi nunc conciliarent, & opinionem & autoritatem philosophi. De rhetoribus quid multa attinet dicere, cum ille corruptus largitionibus causſam orare soleat, alius dicendi artem profitens à discentibus mercedem exigit. Tertius à rege similiter præmium flagitat, non ob aliud nisi quòd cum illo conuersationem societ, nec pudore suffunditur. Est præterea alius qui iam ætate confectus, non ob aliud peregre proficiscitur, quàm ut lucrum faciat aut stipendio mereat, non aliter atq; Indus quispiam aut Scytha captiuus. Neq; eundem pudet nominis, quòd merces sit illud quod accipit. Non solum uero his uitijs eos inuenies obnoxios, sed sunt adhuc alij degeneris animi affectus, quibus sunt plenissimi, nempe molestæ perturbationes, iracundia, inuidentia, ac omnis generis concupiscentiæ. Parasitus autem his omnibus uacans affectibus, neq; irascitur propter animi tolerantiam, tum etiam quòd illi nemo sit cui irascereture. Atq; etiam siquando uictus mentis impotentia indignatur, nihil tamen mali aut iniuriæ iracundiæ impulsu designat perperã. Quin potius risum omnibus eius excandescentia excutit, ac oblectamento est conuersantibus. Minimè uero, omnium perturbatur tristicia, aut ulla mentis molestia discruciatur. Etenim tam præsens illi parasitica suppeditat aduersus omnes molestias remedium, ut nulla etiam causa existat, quam ob rem afficiatur tristicia. Neque enim illi sunt opes, neq; domus, neq; famulus ullus, non uxor, non liberi, quibus pereuntibus habentem discruciari animo omnino necesse est, si horum iacturam fecerit. Atqui neq; glorię ullius est appetens, neq; opulentiam, sed nec formosum quenq; desiderat. TY. Veruntamen, ô Simo, planè consentaneũ est illũ obuictus indigentiã perturbari animo. PAR. Ignoras, ô Tychiade statim initio hũc non parasitum, quicunq; laborat uictus inopia. Neq; enim fortis inopia fortitudinis fortis perhibendus est, neq; sapiens sapientiæ penuria sapiens putandus, alioqui parasitus esse non possit. Nos enim de eo qui re ipsa parasitũ agit, loquimur, non de eo, qui solum parasiti nomen falsò obtinet. Iam si fortis non alia ratione, q; præsente fortitudine fortis, & sapiens præsenti sapientia sapiens habendus est, sequitur, neq; parasitum, nisi parasitandi facultas suppetat, parasitum esse posse.

Palæstra.

Venatio.

Conuiuia.

Vita priuata et domestica.

Ambitio & auaricia.

Affectus et perturbationes animi.

Obiectio.

Elusio à coniunctis.

Quare

Quare niſi hoc illi ſuppeditatum fuerit ab alio, nequaquam paraſitus exiſtimandus eſt. TY. Proinde paraſitus nunquam alimenti laborabit inopia? PAR. Ita quidem adparet. Itaq; neq; huius neq; alterius cuiuſpiam rei gratia diſcruciatur animo. Verum omnes ad unum philoſophi pariter atq; rhetores, maximo ſemper in metu ſunt. Illorum igitur plurimos plerunq; ligno armatos in publicum prodire uidemus. Quod procul dubio non facerent, niſi armatos metuerent. Quid? quòd etiam ianuas probè oppeſſulatas concludunt, metuentes, ne quis noctu domum ingreſſus, illis perniciem machinetur. At paraſitus ædicule ſuæ ianuam quidem claudit, ſed planè incurioſe & temerè, ne uidelicet uenti uiolentia irruens aperiat. Cæterum noctu orto tumultu, non magis animo timori concutitur, quàm ſi nullus extitiſſet. Præterea per ſola loca iter faciens, nullo accinctus gladio ambulat, nihil enim prorſus uſpiam gentium metuit. At ego ſæpenumero uidi philoſophos nullius periculi, ne ſuſpicione quidem exiſtente, arcus adparantes. Semper enim baculis armati incedunt, atq; etiam ſi quando in balneas lotum abeunt, aut uocati ad prandium. Nullus uero eſt, qui paraſitum aut adulterij, aut uiolentiæ, aut rapinæ, aut alterius cuiuſpiam delicti inſimulare poſſit. Quoniam qui talibus uitijs eſſet cõtaminatus, iam non amplius paraſitus foret perhibendus, ſed ſeipſe grauiſſimæ iniuriæ exponeret. Itaq; adulterium flagitioſe committens, unà cum perpetrato delicto, etiam flagitij nomen incurrit. Quẽadmodum autem qui improbus fuerit, non bonus ſed malus habendus eſt, ſic quoque paratus ſi quid turpiter in ſe admiſerit. Illud enim ipſum quod fuerat abijcit, aſſumit autem id quod deliquid per flagitium. Cæterum eius generis praua facinora per multa extant à philoſophis & rhetoribus turpiſſimè perpetrata, quę non nobis tantum comperta ſunt, utpote quæ noſtro tempore ſaltem deſignata forent, ſed libris æditis relicta monumenta habemus eorum facinorum, quorum illi autores extiterunt. Extat apologia Socratis, extat Aeſchinis atq; Hyperidæ, neq; non Demoſthenis. Ac fermè plurimorum rhetorum atq; philoſophorum defenſiones etiam hodie leguntur. At nulla extat paraſiti apologia, nec ullus eſt qui pro uero affirmare poſſit, ubi paraſito iniuriarum ſcriptam eſſe dicam. TYC. At per Iouem paraſitus meliori quàm rhetores atq; philoſophi uiuendi conditione fruitur, Fato tamen deteriore abſumitur. PAR. Equidem longè diuerſum eſt quod dicis, nam & Fato multò feliciore functus è uiuis migrat paraſitus. Quippe compertè exploratum habemus philoſophos ferè omnes, aut illorum maximam partem malo extinctos eſſe exitio. Nonnullos cõdemnatione iudicij in maximis flagitijs manifeſto deprehenſos ſumpto ueneno, alios toto corpore exuſtos, pleroſq; urinandi difficultate abſumptos, alios ex fuga retractos atq; occiſos. At quis tandem tali quopiam exitio Paraſitum ſublatum eſſe referre poteſt, ſed mors feliciſſima ferè illi contingit edenti atq; bibenti. Quòd ſiquis etiam uiolenta morte defungi uidetur, mortuus auolaſſe creditur. TYC. Hæc equidem ſatis ſuperq; tibi pro paraſito contra philoſophos decertata ſunt. Superest ut & illud explices, num honeſta & utilis ſit hæc alendi poſſeſſio. Siquidem opulentiores mihi uidentur paraſitos alere, tanquam officioſi & beneuolè gratificantes illorum tenuitati, quòd ego ei qui alitur dedecus eſſe exiſtimo. PARA. Quàm ſimpliciter fatuum te eſſe conſtat, ò Tychiade, ſi hoc nequeas intelligere hominem diuitem, etiam ſi Gygis opulentiam poſſideret, ſolum edentem eſſe pauperem. Atq; ille progrediens in publicum non comitante paraſito mendicus eſt. Et quem admodum miles ſine armis habetur deſpectior, & ueſtis ſine purpura uilior, & equus ſine phaleris leuior: ſic etiam diues egregiè & ampliter nummatus longè adparat ſine paraſiti ſatellitio humilior atq; contemptior. Atqui paraſitus quoq; non parum ornamento eſt diuiti, diues paraſito non item. Alioqui neq; probrum eſt, ut tu ais, huic paraſitari, ut præſtantiori deteriorem. Quod autem opulento utile ſit paraſitum alere, præterquàm quòd ornamentum non uulgare illi adiungit, etiam

Metus.

Adulteria, rapinæ, &c. publica crimina.

Exitus uitæ & mors.

Cõmendatio paraſitices ex locis finalib.

Ab honeſto.

Ab utili.

etiam ſecuritatem multam paraſiti præſentia & comitatus diuidi ſuppeditat. Neque enim quiſpiam temerè pugnà adorietur diuitem, qui hunc illius latere aſſiſtentem conſpexerit, ſed neq; metuendum eſt eum ueneno periturum, qui paraſitum conuiuam habuerit. Quis enim auderet inſidijs petere quempiã, hoc præmandante atq; præbibente? Itaq; dives non tantum à paraſito ornatur, ſed eius quoq; opera à maximis periculis tutus conſeruatur. Ita enim paraſitus propter charitatis affectũ, qua diuitem ex animo complectitur, omnibus ſemet obiectat periculis. Neq; tantum concedit ſolum cibum ſumere, ſed unà quoq; edens exoptat oppetere. TY. Omnia mihi, ô Simo, ſatis diſertè diſſeruiſſe uideris, nec quicq; quod ad artem tuam commendandam pertinet prętermiſiſti. Neq; ut tu dixiſti ad hanc rem inexercitatus acceſſiſti, ſed planè omnium inſtructiſſimus atq; exercitatiſſimus. Quod reliquũ eſt ſcire geſtio, an paraſiti compellatio non turpis & dedecoroſa habenda ſit. PAR. Vide quod reſponſum à me exigas, ſi ſufficienter ſuper his uerba tibi feciſſe uideor. Reſponde uero mihi uiciſſim ad quæſtionem, ſi rectè factum exiſtimas. Age σῖτον priſci illi quo uocarunt nomine? TYC. Alimenti uocabulo. PAR. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne alere? TYC. Sanè uero. PAR. Eſt ergo in confeſſo, neq; aliud eſſe paraſitari. TYC. At illud ipſum Simo eſt, quod turpe eſſe adparet. PARAS. Age iterum mihi reſponde, quid tibi diſcriminis eſſe uidetur, aut utriſq; propoſitis, utrum electurus eſſes, num nauigare an adnauigare? TYC. Ego quidem eligerem adnauigare. PAR. Quid autem, currere an adcurrere? TY. Adcurrere. PAR. Quid autem, equitare an adequitare? TY. Adequitare. PAR. Quid autem, iaculari an adiaculari? TY. Adiaculari. PAR. Proinde non alia quoq; ratione pro edere paraſitari ſat ſcio, quoq; eligeres. TYC. Velim nolim ſententiæ tuæ refragari non poſſum. Ac te quidem in poſterum ueluti pueri & ſub auroram, & à prandio accedam; arti tuæ perdiſcendæ operam daturus. Tu uero eandem docebis citra inuidiam ingenuè, quoniam primus tibi ero diſcipulus. Perhibent autem & matres primam prolem adamare impenſius.

Quod etiã nomen paraſiti honeſtũ ab etymologia & analogia.

Concluſio.

ANACHARSIS, SEV DE GYMNASIIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Diſputant de gymnaſijs ſiue exercitijs adoleſcentũ, Anacharſis & Solon. Cuius rei occaſio hæc fingitur. Quum Anacharſis Athenas ex Scythia profectus, ut & Solonem, qui temporibus illis pro ſapientiſſimo habebatur, audiret, & Græcorum inſtituta ac mores cognoſceret, quia fortè inter cætera iuuenes Athenienſes inter ſe luctantes, ac mutuò, in luto ac puluere ſeſe proſternentes ac uolutantes aſpicit, ignarus quid ageretur, aut quorſum ea contentio pertineret, rem & cauſam à Solone perquirit: qui cum exercitandi genus eſſe diceret, & laudem ac præmia certaminum, corollas, ac poma quædã commemoraret: ille ob tam paruas res, tantoet tam acri ſtudio illos inter ſe contendere, proſtulto ac deridendo putat. Proinde altero inſtitutum hoc, ut ſuum, commendante, altero uero ceu ſtulticiam atq; dementiam quandam ridente, paulatim eò uenitur, ut Solon totã ciuitatis & informandæ iuuentutis rationem exponat. Ac primum quidem, quibus diſciplinis, quibuſq; exemplis animos ac mentes ciuium informet, commemorat: deinde & corporum exercitium, & qui finis eorundem, quæq; utilitas ſit, recenſet, atq; ea pars propria inſtituti argumenti eſt. Cæterum quia finem à diſſimilitudine rerum & inſtrumentorum, & quòd hæc puerilia, ad ſeria certamina, ac bella parum profutura uideantur. Anacharſis iterum confutat, monetq; ut iuſta potius armorum exercitatione ad futuros caſus ſeſe parent. Solon ſolẽnium quoq; ludorum autoritatem & inſtituta, deinde publicum morem, & poſtremo etiam Lacedæmoniorum exemplum allegat. Vbi tum ad Lacedæmoniorum ludos, & puerorum uerberationes, ita reſpondet Anacharſis, ut uideatur Lucianus reprehendendi magis cauſa, illorũ mentionem facere, quàm quòd inhumanitatem atq; ſæuitiam iſtam laudet. Porrò uidetur interim & illud uoluiſſe Lucianus, oſtendere uidelicet rationem quandam, qua iuuentus inſtitui atq; informari, ad rem pub. benè ac rectè poſſit. Cuiuſmodi & pleraq; ea ſunt, quæ à Platone de legibus lib. 7. & 8. de educatione & inſtitutione iuuentutis traduntur. Adeoq; breui iſto Solonis ſermone, omnia fermè ea Lucianus complexus eſt, quæ ille multis uerbis & libris uix abſoluit.

Hæc

ANACHARSIS.

Exordium ab occasione ipsius rei præsentis actiõe. Lucta.

Æc uero Solon, quam ob rem uestri faciunt iuuenes? Partim enim illorum complexi mutuò se supplantant, partim uero alius aliũ præfocat, ac uerberat, è cœno semet immiscẽt, uolutanturq; perinde ut sues. Atqui initio statim exutis uestimentis, spectator enim assistebam, alter alterũ uiciſſim & rasit, & unxit oleo ualde pacatè & amiciter. Deinde uero nescio qua offensa dissociati mutuo se de loco propulerunt innuentes, frontesq; arietantes concurrunt nõ secus atq; arietes. Et uide ut ille alterum sublatum cruribus humi prostrauerit, deinde in eum illapsus suspiciendi facultatem non permittit, in cœnum deorsum adigens. Postremo uero iam illius crura secundum uentrem complexus, circumiecto gutturi cubito, miserum ærumnose præfocat. Alter autem eius obuerberat humeros, supplicans, ut opinor, illi, ne prorsus præfocetur. Sed ne olei quidẽ gratia agunt modestius, ne luti aspergine inquinarentur: uerum obscurata unctione, & luto completi largo sudore perfluentes, copiosam ridendi materiam mihi exhibent, ueluti anguillæ è manibus elabentes. Rursus alij in aulæ area hoc ipsum sub Ioue facere consueuerunt, neq; tamen illi ipsi in cœno, sed profundam arenam subijcientes in fossa conturbant se mutuo. Ipsiq; ultrò spargunt puluerẽ gallorum in morem, quo minus, ut mea fert ratio, in complexibus effugiant, arena omnem lubricitatem discludente, aduersarijq; comprehensionem firmiorem in arido subministrante. Cæterum illistantes erecto corpore puluere plenis, & ipsi mutuis semet afficiunt uerberibus, & calcitrant. Itaq; infelix ille & dentes expuenti similis esse uidetur, adeo illi os totum & arena & sanguine oppletum est, palma, ut cernis, in maxillam percusso. Sed ne præses quidem ille inter eos pacem componit, ac pugnam inducta concordia dissoluit. Etenim purpura coniecturam facio, hunc esse unum ex illis principem. Quin animose quoq; cohortatur & laudat eum, qui alteri incussa in faciem palma, plagam intulit. Porro alij alibi omnes accelerantes in puluere, ueluti currentes subsiliunt eodem in loco permanentes, & in altum prosilientes calce lacessunt aëra. Quocirca ista perlibenter scire uelim, cuius compendij aut utilitatis gratia factitare soleant. Equidem omnino hæc res mihi uidetur esse insania, nec quenquam esse arbitror, qui me facile persuasum ab ista sententia abducturus sit, ut non credam hos insigniter desipere quibus studio est ista facere. SO. Ista me hercle ó Anacharsi non iniuria ita tibi uidentur, cum & peregrina sint, & multum à moribus Scythicis abhorreant. Quemadmodum & uobis non parum multas disciplinas & corporis exercendi studia esse ueriſimile est, quæ nobis Græcis absurda & aliena esse uiderentur, si quis quemadmodum tu illis spectandis arbiter assisteret. Atqui bonũ habe animum, ò amice, neq; enim ista insaniæ sunt opera, neq; impulsu contumeliæ hi mutuo se obuerberant, inq; cœno uolutantur, aut semet conspergunt puluere. Sed ineſt huic rei necessitas non iniucunda, neq; mediocrem uigorem adiungit corporibus. Itaq; si diutius, ut te planè facturum opinor, in Græcia uersatus fueris, non in longum & tu unus ex eorum eris numero, qui cœno oppleti sunt aut puluere. Vsqueadeo res tibi uidebitur & uoluptuose & utilis. ANAC. Apage ista à me ò Solon. Vobis hæc oblectamenta utilitatem adferant. Me si quidẽ quis uestrum ea afficerit contumelia, sentiet me haud nequicq; accinctum esse acinace. Veruntamen dic mihi, quod nomen huic rei indidiſtis, aut quid nam operis hoc facere dicamus? SO. Locus ille, ò Anacharsis, à nobis uocatur gymnasium, estq; templum Appollinis Lycij. Cernis autem eius simulachrum quod supra statuam situm est, sinistra quidem arcum gerens, dextra uero supra caput refracta tanquam ex multa defatigatione Deum quiescentem indicat. Cæterum exercitiorum aliud quidem, quod in cœno fit, Lucta uocatur. Illi uero in puluere quoq;

Pancratium.

Saltus.

Summa quædã et sylua negotij.

Narratio. Locus. Gymnasium.

Certaminum species et noia

quoq; luctantur. Porrò eos qui erecto ſtant corpore, ac ſemet uerberibus mutuis onerant, Pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiuſmodi gymnaſia, & pugillatus, & diſci, & ſaltus, quorum omnia certamina ſolemus proponere, quorum qui palmam adeptus fuerit, is præſtantiſſimus ex omnibus eſſe iudicatur, ac certaminis tollit præmia. ANA. Cuiuſmodi uero ſunt iſta præmia? SO. In olimpijs corona oleagina, in Iſthmis pinea, in Nemeis ex apijs conçinnata. Porrò autem in Pythijs poma Sacerdotes Apollinis propenere conſueuerunt. Cæterum apud nos Athenienſes oleum ex oliua. Quid autem ſublatis cachinnis riſiſti Anacharſi? an quia hæc tibi uiſa ſunt eſſe modica? ANA. Non, ſed præmia omnibus modis clara atque præſtantia percenſuiſti ô Solon, cum digna ijs qui ea proponunt. In certaminibus ob munificentiam, tum etiam athletis, qui iſta nauiter conſequi ſtudeant. Itaque pomorũ gratia atque apiorũ tanta antè laborioſe perferũt, & periclitantur, dũ indignis modis præfocantur mutuò, ac inhoneſtis uerberibus ceduntur, ita ut non liceat ſine negotio potiri malis, ſiquem cepiſſet pomorum deſyderium, ac conorari apio, aut ſertis pineis, cuius nullo luto defœdaretur facies, neq; aduerſarij eius uentrem pede calcitraſſent. SO. Atqui ô optime, nos non ad nuda tantum dona intentos habemus oculos. Etenim hæc ſaltem ſigna ſunt atque indicia uictoriæ, per qnæ uictores cognoſcuntur. Cæterũ quæ hæc comitatur gloria quauis re digna uidetur eſſe uictoribus. Pro qua conſequenda etiam in uentrem calcitrari, præclarum eſt uenantibus gloriam ex laboribus: Neque enim hæc citra ſudorem atq; laborem contingit mortalibus, ſed illius flagrantem deſyderio oportet ſub initiũ multa dura perpeti, quibus nauiter perpeſſis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis è laboribus expectandus eſt. ANA. Hunc ne finem ais ô Solon, dulcem atque utilem, ut ab omnibus uiridi redimiti corona conſpiciantur, atque ob uictoriam laude uehantur, quorum paulo ante nemo non ob indigna uerbera miſerrimus eſt. Cæterum nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atq; apijs. SO. Noſtrarum rerum etiamnum imperitus eſſe uidere, non multò uero poſt alia tua erit ſuper hiſce rebus ſententia, poſteaquàm in frequentiſſimos Græcorũ conuentus proiectus, uideris tantum hominum multitudinẽ collectam ad illorũ cõfluxiſſe ſpectaculum, ac theatra multis millibus hominũ repleta, athletas uero ipſos diuinis efferri laudibus. Porrò eũ qui præconis uoce uictor pronunciatus fuerit, ab omnibus propemodum deũ exiſtimari. ANA. Hoc ipſũ quod dixiſti ô Solon longe miſerrimum eſt, quòd non paucis præſentibus tam infanda patiuntur, ſed in tanta ſpectantiũ corona atq; celebritate, qui acceptæ contumeliæ teſtes ſunt oculatiſſimi. Illi nimirũ eos felices eſſe pronunciabunt, quos uident ſanguine perfluere, aut à ſuis aduerſarijs compreſſo gutture præfocari. Hæc enim ſumma fœlicitas illorũ præſto eſt uictoriæ. Sed enim apud nos Scythas, ſiquis Solon uel unũ è ciuibus pulſauerit, aut obuiam factus è uia detruſerit, aut ueſtẽ diſciderit, graui mulcta in eũ animaduertunt ſenes, tametſi hoc ipſum uel paucis præſentibus arbitris quiſpiam paſſus fuerit, taceo in tam numeroſis ſpectaculis, cuiuſmodi tu percenſes in Iſthmo celebrari aut Olympia. Cæterum athletarum me hercule uicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis ſufferẽda ſunt. Spectatorum uero dementiam, quos tu ex omnibus locis optimos quoſque ad ludos uiſendos ais confluere, demiror magnopere, ſi negocijs neceſſarijs poſthabitis, hiſce rebus uacare non uereantur. Nondum enim illud poſſum intelligere, quodnam oblectamenti, quid uoluptatis deniq; hoc illis adferat, ſi uideant homines cedi uerberibus, atq; decertantes, tum humi proſterni, inq; uicem ſemet conteri. SO. Si iam tempus eſſet Anacharſi, aut Olympiorum aut Iſthmiorum aut quinquatrium, ipſa res per facile docuiſſet, quàm non fruſtra aut temerè harum rerum ſtudioſi ſimus. Neque enim quiſpiam ita nudè percenſendo rerum, quæ ibi geruntur uoluptatem ullam tibi ita perſuaſerit, quaſi ipſe in medijs ſedens ſpectatoribus, ui-

Præmia uictorum.

Finis exercitationis.

Mucrſio.

Cõfutatio ab exemplo.

rorum uirtutes cerneres, & corporum excellentium formositates, & habiles ad mirandorum membrorum uigores, multaq; præclara experientiæ documenta, et uim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitiosam contentionem, & sententias nullo modo uincibiles, atque indefatigatum pro consequenda uictoria studium. Sat enim scio te ista spectantem nullum finem facturum laudandi & exclamandi & applaudendi. ANA. Et per Iouem, ó Solon, etiam ridendi & subsannandi. Siquidem hæc quæ enumerasti, nempe uirtutes, ac corporum habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam nullius magnę rei gratia atq; adeo nequicquam uobis perire uideo, cum neque periclitetur patria, neq; regio incendijs atque populationibus diuexetur, neque amici aut domestici ad iniuriam rapiantur. Itaque hoc magis mihi risu digni uidentur, uiri illi, ut tu ais, optimi frustra tanta sufferentes, talibusq; difficultatibus conflictantes, et eas pulchritudines & heroicas corporum proceritates ita turpiter arena atque tumentibus uulneribus fœdantes, ut parta uictoria pomo aut pinu potiantur. Semper uero mihi uoluptati erit talium certaminum recordatio. Veruntamẽ dic mihi, omnibus ne athletis talia cedunt præmia? SO. Nequaquam, sed uni ex omnibus, qui cæterorum uictor extiterit. ANA. Ergo Solon pro tam obscura atque ancipiti uictoria tam multi semet insanis conficiunt laboribus, præsertim non ignorantes unum prorsus ex omnibus fore, qui uictor declarandus sit. Reliquos autem uincendos atq; nequicquam uerbera & uulnera miserè suscepturos? SO. Videris ó Anacharsi, Reipub. benè institutæ statum prorsus nihil intelligere. Neque enim alioqui nostræ gentis ritus atque mores pulcherrimos in uituperationem poneres. Nam siquando tibi curæ erit nosse quomodo omnium optimè administranda sit Respub. tum qua ratione ciues in ea quàm optimi reddendi sint, laudabis haud dubiè & tu tunc illorum exercitia, neq; nõ ambitionẽ, cui in hisce gymnasijs dediti seruiunt. Scies quoq; permultum fructus eos capere, qui his ipsis commixtus est laboribus, utcunq; nunc tibi inani studio operam dare uidentur. ANA. Atqui ego ó Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad uos profectus sum, tantum emensus itineris, magno Euxino atq; tempestuoso traiecto, quàm ut Græcorum leges perdiscerem, ac mores illorum præsens perscrutarer, tum ut optimam Reip. formam multo studio cognoscerem. Quapropter te mihi potissimum ex omnibus Athenienſibus atq; peregrinis amicum adiungendum curaui, posteaquam inaudissem & optimarum legum scriptorem, meoq; præstantissimorum inuentorem te esse comperi, neq; non utilium institutorum interpretem. In summa, totius Reip. formatorem. Itaq; haud quaquam tu cupidiores me docendi, tuumq; discipulum faciendi, quàm ego sum auidus discendi, adeo ut tibi & incibatus & sitibundus assidens, quoad usq; tu docendi laboribus par esse possis, dictis tuis inhians audire te super Reip. institutis & legibus differentem concupiscam. SO. Equidẽ omnia breuiter perstringere ô amice, haud quaquã facile aut promptũ est. Gradatim tamen ac pedetentim ingressus cognosces singula, cuiusmodi nobis de diis, aut parentibus, aut nuptijs, aut alijs uisa atq; constituta sint. Cæterum quæ de iuuenibus decreuimus, tum quemadmodum illis utamur, ubi iam primum quod rectius est sapere cœperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaserint, hæc tibi in præsentia percensere mihi deliberatum est, ut intelligas cuius gratia hæc illis exercitia proponere soleamus, tũ quam obrem assiduis laboribus eosdem corpora exercere cogamus. Non profecto certaminũ saltem gratia, ut præmia queant consequi, ad ea enim celebranda omnino perpauci illorum peruenerunt, sed ob fructum longè maiorẽ, qui inde ad uniuersam manat Remp. et quo ipsi fruunt consimiliter. Siquidem aliud quoddã cõmune oibus bonis ciuibus certamen est ꝓpositum, et corona nõ pinea, aut oleagina, aut cõtexta exapijs, sed quę in se cõprehensim uniuersam hominũ felicitatẽ cõplectat, nẽpe libertatẽ dico, quę cuiusq; priuatim est, et cõmuniter patrię.

Alia cõfutatio ab inutili & superuacaneo.

Paulatim occasione expositionę parit, reip. cõstituendæ mentionẽ inferens.

Propositio, de quibus dicturus sit.

Præ-

Præterea diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennitatumq; patriæ fruitionem, rerum familiarum salutem. Atq; ut summatim dicam, pulcherrima quæq;, quæ à dijs immortalibus quispiam assiduis uotis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea, quam dixi, corona concinnata est, eaq; ex certamine paranda contingunt, ad quod hæc exercitia atq; labores ducunt. ANA. At tu ô multis modis admirande Solon, cum talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atq; apia commemoras, ac uirentem syluestris oleæ ramum, & pinum. SO. Atqui ô Anacharsi, ne illa quidem tibi uidebuntur modica, ubi quæ dicturus sum intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis, atq; coronæ per omnia felicis quam percensui. Nescio uero quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie ordine penitus præpostero, horum prius commeminit, quæ in Isthmo atq; Olimpijs & Nemea fieri consueuerunt. Veruntamen nos, sumus enim otiosi, & tu, ut ais, audiendi cupidus es, facilè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminiculo omnia hæc parari confirmaui. ANA. Præstat equidem ita facere. Inter eundum uero in longum nobis profluxit oratio. Et fortasse his citius iam persuadebor, ne quem post hac amplius subsannem, quemcũque oleastro aut apio coronatum grauius atque iactantius incedentem conspexero. At si uidetur subillam opacam progressi consedeamus, ne illi disceptantes sua uociferatione nos conturbent. Quin aliàs etiam solis, quid enim dissimulem, sum impatiens, ita acuti & feruentis, & nudũ caput infestantis. Etenim tiaram domi consultò mihi abstuli, ne solus hic inter uos peregrino & insueto habitu obambularem. Et iam quoq; anni tempus est, quo sydus illud feruentissimum exoritur, quod uos canem dicitis, omnia exurens, aëremq; ariditate & calore infestum faciens, sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demiror, quî fiat ut tu, cũ ætate sis planè confecta, non perinde ut ego sudore perfluas, neq; prorsus à sole infestari uideris, neque uspiam locum umbrosum exploras quem subires, sed æstum facilè & patienter toleras. SO. Inanes illi & superuacanei labores, ô Anacharsi, & assiduæ in cœno uolutationes subaëriæ, præterea in arena miseriæ nobis hoc præstant, ut feruentis solis radios facilè contemnamus. Neque amplius egemus pileo, ut solem à contingendo capite prohibeat. Itaq; sub umbram concedamus. Noli uero ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, ut per omnia fidem illis habeas, sed ubicunque aliquid parum rectè tibi dixisse uidebor, statim illud contradicendo refelle, ac uerba mea emendato. Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo, aut enim te constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt. Aut ego de integro discam, quàm non rectè de his senserim atq; statuerim. Quo nomine uniuersa Athenienſium Resp. tibi non prolixè aget gratias. Quantum me enim docueris, atq; ad saniorem sententiam suadẽdo pertraxeris, illam maximis beneficijs tibi obstringes. Neq; hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his uerbis uniuersos compellabo: Ego quidem uobis, ô ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Reipuplicæ utilissimas fore arbitrabar. At hic hospes, te ô Anacharsi digito commonstrato, tametsi oriundus est ex Scythia, uir tamen multa ornatus sapientia, aliter me persuasit, et disciplinis uitæq; institutis longè melioribus imbuit. Itaq; ob sua in Remp. merita ciuitate donetur, ac æneam illi statuam apud reliquos huius urbis proceres erigite apud Mineruam. Persuasissimum uero habe, ciues Athenienses sibi nequaquam dedecori fore, existimaturos ab homine peregrino atq; barbaro ea perdiscere, quæ sunt ex usu Reip. ANA. Hoc equidem erat quod ego de uobis Athenienſibus inaudieram, quòd in omnibus ferè sermonibus nasuti essetis illusores. Vnde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meã in plaustris

Cohortatio ab opportuno.

Digressio de tolerantia æstus & frigoris, et quomodo paretur.

Modus et lex disputationis

Extenuatio Anacharsidis.

degens contriui, ſubinde ſolum pro ſolo mutans, quiq; nunquam in ulla ciuitate habitaui, neque unquam ullam niſi nunc primum uidi, de adminiſtranda Rep. uerba facerem, atque adeo docerem homines indigenas, hanc urbem clariſſimã optimis legibus fundatam tantis temporibus incolentes? Cum primis uero te ô Solon, cui hoc ut perhibent, ſtatim ſub initium ſtudio ac curæ fuit, noſſe quibus procurationibus Reſp. quàm optimè adminiſtraretur, tum quarum legum præſcripto utens quàm florentiſſima atque feliciſſima redderetur. Verum tamen & in hoc tibi ut legumlatori mos gerendus eſt. Itaque tibi contradicam, ſi qua mihi parum ſcitè aut rectè proponere uideberis, tantum in hoc ut cuncta perdiſcam certius. Et uide, ut iam euitato ſole ſimus in umbra, neque deſunt ſedes percommode & amœnæ in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exorſus ab initio, quam ob rem ſtatim à pueris iuuenes exerceatis laboribus. Tum quemadmodum uobis uiri optimi ex cœno illo & eiuſmodi euadant exercitati onibus. Inſuper quid ad uirtutem conſequendam illis præſtet adminiculi puluis, & iſtæ in cœno uolutationes. Hoc enim uel omnium cupientiſſimè ſtatim ſub initium audire deſiderabam. Reliqua uero in poſterum me docebis, ſingula ſuo tempore. Hoc autem inter dicendum fac Solon cogites, ad uirum barbarum te uerba facturum: Dico autem, ne de induſtria orationem nectendo obſcures, neq; impendio producas. Vereor enim, ne prima mihi excidant, ſi nimium multa per te adducta fuerint. SOL. Tu quidẽ hoc, ô Anacharſi, longè melius conſtitues, ubicunq; parum perſpicua tibi uidebitur oratio, aut alicubi prorſus à uero aberrare temerè fluendo. Licebit enim hunc tibi interrogando quotieſcunq; libitum fuerit interpellare, eiuſq; prolixitatem decurtare. Quanquam ubi non prorſus ab inſtituto aliena, aut à ſcopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil uetat orationem paulò longius progredi. Quoniam & ſenatui Ariopagitico cui rerum capitalium iudicia cognoſcenda ſunt, à maioribus uſq; acceptum ita factitare ſolenne eſt. Ingreſſi enim in Ariopagum conſedunt, cædis aut uulneris ex deſtinato inflicti, aut incendij cauſſam cogniturí. Deinde, utriq; iure contendentiũ dicendi copia permittitur. Dicunt uero alternis uicibus, & qui litem intendit. & qui reus eſt. Aut ipſe per ſe aut rhetorum ſibi conducunt operã, quibus cauſſa oranda eſt. Illi ergo quàmdiu ea quæ ad rem attinent, dixerint, perferuntur à Senatu auſcultante cum ſilentio. Cæterum, ſi quis meditato proœmio orationem exorſus fuerit, ut iudicum animos aliqua beneuolentia ſibi propenſiores faciat, aut miſerationem, aut præcipuam aliquam orationis uim atque potentiam cauſſæ adduxerit, qualia permulta rhetorũ filij machinantur, ut hiſce uerborum præſtigijs iudicum perſtringant oculos, progreſſus actutum præco illi indicit ſilentium, non permittens rethori ad ſenatum nugandi libertatem ac uerbis cauſſæ inuoluendæ poteſtatem, quo minus Areopagitæ ea quæ facta ſunt inde queant perſpicere. Itaq; & te ô Anacharſi, in præſens quidem Areopagitam conſtituo, ac iuxta ſenatus legem à me conditam auſculta, meq; ſilentio in dicto compeſce, ubi extra cauſſam inutiliter rhetoricantem ſenſeris. Quàm diu uero ea quæ ad cauſſam attinent dicentur, licebit orationem extendere. Neq; enim amplius ſole ſub ardenti colloquimur, ut magnopere dolendum ſit, ſi in longum producta fuerit oratio. Sed & umbra planè denſa eſt, & nos in præſentia otium agimus. ANA. Perbenigna ſunt iſta quæ dicis, ô Solon. Atq; ego ob hæc magnã tibi habeo gratiam, quòd hac orationis tuæ digreſſiuncula etiam ea quæ in Areopago fieri conſueuerũt mihi humaniter expoſueris, admiranda profecto ac bonorũ ſenatorum opera, ueritati ſuffragantiũ. Iam igitur de illis diſſere, ac ego Areopagita, hunc enim me eſſe uoluiſti, pro more iudicum ueſtrorũ tibi dicenti dabo operam. SO. Proinde, paucis tibi antè audiendũ eſt, quã nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Siquidem nos ciuitatẽ, non ædificia illa eſſe exiſtimamus, cuiuſmodi ſunt muri, delubra, & alia, ſed hæc tanquam corpus quod-

Repetit propoſitionẽ ſeu petitionem.

Redit ad modũ et legẽ diſputationis, et ea à ſimili & more publico commendat.

Accedit ad rẽ ac primo quæ ſit uera ciuitas et quantũ in ciuibus ponens, exponit.

quoddam firmum esse atq; immobile ad receptum & securitatem hominum urbem incolentium. Omnem uero uim atq; autoritatem in ciuibus sitam esse arbitramur. Hos enim esse, qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiũt atque custodiunt, quali in nobis singulis gubernandis officio anima fungitur. Hoc ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus non negligendi, exornantes illud, ut quàm maximè niteat: cum intus uisendis ædificijs adornatum, tum externè munitis et firmissimis propugnaculis circumseptum. Cum primis uero omnem curam impendimus, ut & ciues mente boni, & corpore efficiantur ualidi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, unà Remp. administrantes, neq; non in bello ciuitatis libertatem atq; salutem seruare atq; propugnare. Primam itaque illorum educationem matribus atq; nutricibus, & pædagogis formandam permittimus, ut disciplinis liberalibus eosdem imbuant atque educant. Cæterum ubi iam res honestatem per ætatem sapere cœperint, ac unà cum illis uerecundia & pudor & metus, neq; non rerum præstantissimarũ concupiscentia enata fuerit, ipsaq; corpora laboris patientia usa sunt, membrorum robore solidiora facta, ac iuuenilibus uiribus consistentia: tunc iam illos assumptos docemus, aliqs quidem animi disciplinis propositis, aliter etiam erga labores perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neq; enim satis esse existimamus tantum natos esse, ut quisq; natus est, quantum ad corpus & animum excolendum attinet, sed præceptionibus etiam & disciplinis, ad eos rectè instituendos nobis opus est. Hac enim sedulitate & iuuenum industria alitur atq; augetur, animi uero & corporis uitia emendantur. Huius rei exemplum ab agricolis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas contegunt atq; fulciunt, ne uenti uiolentia accepto detrimento perfringantur. Vbi uero iam iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputant, easq; uentorum arbitrio mouendas atq; agitandas permittentes fructuosiores efficiunt. Itaq; mentem iuuenum primum Musica atq; Arithmetica excolimus, ac literarum formas pingere, easdemq; excellenter pronunciare docemus. Deinde, ætatis progressu adultioribus sapientum uirorum sententias, res olim fortiter gestas à maioribus: tum orationes quoq; utiles uersibus exornatas, quò tenacius atq; fidelius memoria teneant illorum auribus frequenter occinimus. Illi autem auditis fortium uirorum uirtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, ut & ipsi celebrentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus post futuris. Cuiusmodi multa nobis ab Hesiodo, atque Homero luculentissimè perscripta sunt. Porrò autem ubi ad Reip. procurationem se iam contulerint, illisq; publica officia obeunda sunt. Sed hæc fortasse à præsenti instituto discrepant, neq; enim quibus rationibus illorum mentem excolere soleamus, sub initium dicere decretum erat, sed quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignum arbitraremur, explicare fuit in animo. Itaq; mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone, neq; te Areopagita, qui, ut ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra causſam nugantem me pertulisti. ANA. Dic mihi Solon, cuius rei gratia Senatui uisum est, nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio prætereuntes? SO. Cur hoc ex me quæsisti, nondum enim intelligo. ANA. Quoniam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis præteritis, nempe quibus exornatur animus: exercitia non perinde necessaria, & labores corporum percensere cogitas. SO. Memor sum eorum, ô generose, quæ initio præfatus sum, ac orationem temerè ab instituto aberrare nolui, ne citra ordinem effluendo tuam confunderet memoriam. Veruntamen, & hæc quàm potero paucissimis perstringam, siquidem harum rerum accuratior disputatio, propriam orationem uidetur requirere. Proinde, illorum mentes saluberrimis opinionibus imbuimus atq; formamus, communes leges exactè perdocentes, quæ in pu-

Diuisio ac ὐ λη totius institutionis.

Educatio liberorum, et primo, quibus dios ac mẽtes eorum insuescat.

Ab exẽplo cõmendat institutum.

Quæ discẽda proponãtur.

Reiectio, qua uenia ei rei parata, aliena à primo posito dicere cœperit.

Redit ad rẽ et institutionẽ ei uiũ pſequitur

blico magnis descriptæ literis omnibus legendæ proponuntur, quæ fugienda, quæq; facienda sunt imperantes. Tum quòd integerrimorum uirorum conuictu utendum sit, apud quos ea quæ decent perdiscunt, tum iusta facere, tum ex æquo inter se uersari in Repub. Neq; ullam rem turpem peruerse appetere, sed rerum honestarum tangi desiderio. Nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi sapientibus, Sophistæ atq; Philosophi apud nos appellantur. Præterea ipsos quoq; in theatrum collectim perductos erudimus in publico, comœdiarum ac tragœdiarum scenicis actionibus priscorum uirorum uirtutes atq; uicia spectantes, ut ab his auersi feruenti studio ad illas complectendas contendant. Liberam quoq; pratos ciues dicterijs incessendi, atq; inuadendi facultatem poëtis Comicis permittimus, quoscunque turpia atq; flagitiosa & Reip. dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes meliores euadunt, ut post hac uulgi reprehensionem ob paria facinora effugiant. ANA. Noui quos dicas ô Solon, Tragicos, & Comicos, si illi sunt latis, & altis subnixi calceamentis, aureis autem tænijs per uestem uariegati, laruis uero induti planè ridiculis, & magnum hiantibus. Verum ipsi intus intenso clamore uociferabantur, incedebantq; nescio quomodo securè talibus induti calceamentis. Et nisi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionysia. Porrò, Comici cæteris erant humiliores & pedestres, laruas tamen habebant multò etiam magis ridículas, quos uniuersum theatrum risu prosequebatur. Sed enim alios altiores nemo non tristi atq; contracta fronte audiebat, eorumq;, ut opinor, omnes commiserabantur, tantas pedicas pertrahentium. SO. Non illorum ó bone, miserti sunt, sed poeta fortasse priscam aliquam & miserandam calamitatem in scenam adduxit uisendam spectatoribus, orationesq; miserationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atq; lachrymas auditores pertracti sunt. Verisimile autem est & tibicinas te uidisse, tum alios canentes in medio theatri constitutos. Iam, neque hanc canendi rationem & usum tibiarum inutilem esse censemus, uerum ijs omnibus atq; eiusmodi mentem acuentes meliores uobis reddimus. Cæterum corpora, quod omnium maximè audire desideras, ad hunc modum exercemus, exutis ut initio dixi uestimentis, primum illa ad aërem assuescimus, nondum tenera & inbecilla existentia, omnibus eadem temporibus accommodantes, ut neque feruentem solis æstum grauiter ferant, neque rursum algoris sint impatientia. Deinde, ea ipsa oleo perungimus atque emollescimus, ut habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem absurdum est, si coria oleo emollita atque peruncta ruptioni minus obnoxia, ac diutius duratura existimamus, quæ iam sunt emortua, corpus autem adhuc uita animatum nequaquam melius fore usu olei opinaremur. Moxuarijs excogitatis exercitijs, ac singulorum magistris constitutis, hunc quidem pugilatu, alterum uero Pancratio decertare docemus, ut laboribus tolerandis assuefiant, pariterq; ictuum declinandorum periti euadant, neq; metu auersentur uulnera. Cæterum hæc exercitatio duas maximas utilitates adportat iuuenibus, nam & animosos eos reddit, ad subeunda pericula corporibus non parcentes, præterea ut prospera utantur ualetudine, sintq; per omnia robusti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum deiecto in terram uultu luctantur, & securè procidere, & promptè exurgere, eadem discunt opera, ut & propellere, & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfocare, & in altum sustollere possint aduersarium. Quæ sanè non sunt inutilia habenda exercitia, sed unum illud atq; adeo maximum statim initio sibi præparãt. Etenim firmiora sunt & robustiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus. Alterum uero neq; ipsum modicum est, ex hoc enim consequuntur peritiam, si quando in necessitatem adducti fuerint talium disciplinarum in armis. Quippe in confesso est, quòd & talis hostem complexus, citius supplantatum prosternet, & prolapsus ipse quàm facillimè noscet exurgere. Hæc enim omnia ô Anacharsi,

Quæ spectanda atq; intuenda exhibeant.

Differẽtia tragicorũ, & comicorũ p digressiunculã

II. Pars institutionis, quõ corpora firmiora et laborũ patiẽtiora reddãt. Estq; hæc ppria institutio opis, & ab initio propositi.

Duplex utilitas exercitiorum palæstricorum.

charsi, ad uerum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus, pla neq; in eam opinionem descendimus, ut certò putemus, longè melioribus nos usuros ita exercitatis, posteaquam primum illorum nuda corpora emollita atq; exercitata & robustiora reddidimus, neque minus leuia & habiliora, eademq; aduersarijs grauia effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi armati futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incutiunt, neq; im modicam ostendentes corpulentiam & segnem & candidam, aut nimiam quo que corporis macritudinem pallore deformatam, qualia ferè sunt mulierũ corpora sub umbra marcescentia, trepidantia, ac ilico multo sudore perfluentia, ne que non sub galea anhelantia, maximè uero, siquando ut nunc sol sub meridiem æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam uteretur sitientibus & puluerem ferre nequeuntibus, quiq; saltem uiso sanguine statim exanimantur, ac antè moriuntur quàm intra teli iactum, atq; ad manus cum hostibus uentum fuerit. Sed enim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine temperanter sub sole colorati, uultu planè masculo, multum uigoris atque caloris & uirilitatis præ se ferentes, neque nimium sunt obesi, neque rursus nimium tenues & aridi, nimio pondere pergrandes, uerum iusto corporis modo formati cũ inutilem, tum superfluam carnium molem & abundantiam sudore absumunt. Illud autem quod robur præstat, & uigorem citra mali admixtionem conseruant. Quod enim ij qui uentilando purgant triticum, faciunt, illud nobis præstant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum autem fructum separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma prosperitate ualetudinis uti, ac quàm diutissimè in laboribus perdurare necesse est. Quinetiam talis serò sudare incipit, & raro admodum morbis affectus decumbit. Quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusq; stipulas & paleas iniiceret (rursus enim ad uentilantem regredior) dicto citius, ut opinor, conflagrarent stipulæ, at uero triticum modicè, neq; flamma admodum magna exurgente, neque uno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans potestate, & ipsum incensum absumeretur. Ita neq; morbus, neq; de fatigatio tale corpus corripiens, facilè arguerit, neque superare poterit. Etenim ab internis probè præparatum, nec malè munitum est, externa quoq; ualdè firmiter aduersus illa circumsepta sunt, quo minus uis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat, tum neq; æstum, neq; algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Ad perdurandum autem in laboribus multus calor intus influens, ueluti multo exercitio antè præparatus, atque in usum necessarium repositus, præstat tolerantiam ilico membra uigore irrigans, eaq; eum plurimum nulla lassitudine uincibilia exhibet. Multorum enim & uariorum laborum præmissa exercitatio, nequaquam uires absumit, sed multis incrementis augere solet, dumq; subinde refouentur, fiunt etiam maiores. Præterea in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus, ut & longo alicui spacio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus, utq; in breui quàm celerrimi sint corporis leuitate, uti quàm promptissime docemus. Neq; uero cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, ubi nulla firmitate planta figi potest aut sustentari, neq; suffulciri promptum est, cedentibus subinde ad singulos passus pedibus. Fossam quoq; transiliri, si necessitas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur grandia plumbi pondera habentes in manibus. Deinde hasta quoq; in longum proijcienda decertant. Vidisti uero & alium quendam globum iacentem in gymnasio æneum atq; teretem, in parui scuti figuram formatum, neq; lorum neq; balteum habentem. At illum quoq; periculi faciendi gratia manu sustollebas iacentem in medio, uidebaturq; tibi grauis, & propter leuitatem comprehensu difficilis. Itaq; illum sursum manu extortum iaculantur in aërem, inq; lõgum cõtendentes, qui nam ex illis eundem quàm longissimè iactu promouerit, ac omnium

Amplificatio à simili.

Ratio physica efficiẽs

Cursus exercitatio.

Saltus.

Iaculandi.

aliorum metas exceſſerit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & bra-
chia non mediocriter corroborat. Cæterum quamobrem & arena & lutum illis
Cur in ludo et arena exercentur. luctantibus ſubſternatur, quæ initio perquàm ridicula tibi uiſa ſunt, nunc audi
ô admirande. Primum quidem ne in duro caſus illis contingat, ſed in loco mol-
liore citra periculum proſtrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere
in cœno ſudantibus neceſſe eſt, quam rem tu anguillis conferebas, ſed quæ non
ſunt inutilia habenda aut ridicula. Nam & hæc plurimum ad robur & membro
rum firmitatem conſolidandam conferunt, quando ad hunc modum luctando,
alter alterum fortiter adprehendere coguntur, tametſi crebro elabantur è mani
bus. Tenere enim perunctum oleo, & ſudore perfluentem excidere conãtem, et
è manibus effluere laborantem, ne tibi res uideatur eſſe modica aut nullius mo-
menti. Et hæc omnia, ut à me antè prædictum eſt, in bello quoq; non parũ præ-
ſtant utilitatis exercentibus, ſi aut amicus uulnere ſaucius ſine negocio ſublatus
ex acie efferendus eſſet, aut hoſtis comprehenſus ſublimis rapiendus. Eam ob
rem penè immodicè eos exercemus difficilioribus propoſitis, ut hoc facilius mi
nora queant perpeti. Rurſus arenã planè diuerſa ratione utilem eſſe cenſemus,
ne dum complexibus implicantur, labantur. Poſteaquam enim in cœno multo
exercitio didicerunt compeſcere aduerſarium, quominus elabatur è manibus,
propter corporis lubricam comprehenſionem, etiam ipſi comprehenſi effugien
di rationem multa aſſuetudine familiarem ſibi faciunt, præſertim cum tenentur
medij. Quin ſudorem largiter ſemet effundentem arena quoq; mihi uidetur cõ-
Arenæ uſus & commoda. primere, dum aſpergitur: utq; uis corporis parſit laboribus efficere, eſtq; uen-
tis obſtaculo, quo minus lædantur corpora, in tenera atq; denudata incumben-
tibus. Alioqui ſordes quoq; te corporis arena eluit, ac hominem longè canden-
tiorem reddit. Et ego equidem perlibenter unum ex albis illis, cuius conuerſa-
tio ſemper ſub umbra fuit, & quencunq; tu ex his, qui ſemet in Lyceo exercent
eligeres, huc ſiſterem, ac cœno & puluere ablutis te interrogarem, utri nam po
tius ſimilis eſſe optares. Satis certò compertum habeo, te primo ſtatim aſpectu
electurum, tametſi neutrius uitę periculum feceris, alteri potius eſſe ſimilis, quã
delitijs frangi atq; diffluere, ac album eſſe præ ſanguinis inopia ad præcordia cõ
Epilogus. fugientis. Hę ſunt ferè, ô Anacharſi, quibus iuuentutem noſtram exercere ſole
mus, exiſtimantes eandem hiſce gymnaſijs optimam fore cuſtodẽ Reip. & cuius
opera in libertate nos uicturos ſperamus, ſemper de hoſtibus, quicunq; nos ado
riuntur, victoriam reportantes: terribiles uero finitimis exiſtentes, adeo ut illo-
rum plurimi & potentiam noſtram pertimeſcant, ac nobis tributum pendere ſo
leant. Porrò autem in pace longè melioribus illis utimur, de nulla re turpi ac fla
Amplificatio ex cõſequentibus. gitioſa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuo inferendam iniuriam con-
uertentibus, ſed circa iſta uerſantibus, inq; his ipſis exercitijs occupatis exiſten-
tibus. Et quod commune bonum dixi, ſummamq; ciuitatis felicitatem, ea eſt quo
ties & ad pacis artes & belli ſcientiam quàm optimè atq; diligentiſſimè iuuen-
tus præparata fuerit, ſtudijs ac rebus pulcherrimis feruenti ſedulitate impendẽs
Cõfutatio Anacharſidis ironica, à diſſimilitudine finis et cauſſæ operam. ANA. Proinde Solon hoſtibus uobis ingruentibus oleo perunctí, &
oppleti puluere in bellum progredímini, nempe pugilatu inſtructi aduerſus ar
matos. Et illi uidelicet pertimeſcunt uos ac fugiunt, metuentes, ne ipſis hiãtibus
arenam in os ſpargatis. Aut fortè poſt tergum reſilientes illorum crura appre-
henditis, eoſdemq; præfocatis iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi pe-
tent uos arcubus, & iaculabuntur ſpiculis. At uos quemadmodum ſtatuas, telo
rum acies non penetrabunt: quippe ad ſolis feruorem denigratos, ac multo ſan-
guine abundantes. Neq; enim uos eſtis aut ſpicæ aut ſtipulæ, ut quàm primum
plagis ſuccumbatis: ſed admodũ ſero, ac uix profundis confecti uulneribus mo
dico ſanguine commonſtrato. Talia enim ſunt quæ dixti, niſi exemplum à te ad
ductum planè obaudierim. Aut fortaſſe Comicorum & Tragœdorum potius

arma-

armaturam assumetis, etsi iussu senatus in aciem uobis exeundum fuerit, galeas illas hiantes capiti imponitis, ut hoc magis terrori sitis aduersarijs, laruis ac terriculamentis anilibus eos exanimantes. Præterea calceos quoq; peraltos illos pedibus accommodatis, qui si fugiendum uobis esset, leues sunt, rursus si altos insectati fueritis, hostibus erũt ineffugibiles, tãta mole uobis aduersus illos irruentibus. *Commonitio* At uide potius, ne ista uestra arguta sedulitas, nugæ sint & ludicra puerilia, & inertium iuuenum ignauiæq; deditorum exercitia. Si uero uobis in animo est prorsus esse liberis et per omnia felicibus, alijs uobis opus erit gymnasijs & uero in armis exercitio. Neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes uobis componendi sunt, sed aduersus hostes depugnandum erit certo cum periculo uirtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atq; oleo, docete illos arcu contendere, & hasta uti: neq; illis leuia dabitis iacula, quę uenti flatu ferũtur, sed sit hasta grauis, quę cũ turbine atq; sibilo extorqueat: præterea lapis prægrandis, & gladius, & scutum sinistrè insertum, & thorax & galea. Nam sicut in præsens instructi estis, dei cuiuspiam benignitate mihi seruati esse uidemini, quo minus nondum perijstis à perpaucis saltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim si stricto saltem gladio quo succinctus sum, solus in iuuenes uestros omnes irruerem, actutum unà cum clamore gymnasium haud dubiè caperem, illis passim diffugientibus, ac nullo contra ferrum aspicere audente. Verum post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent lachrymantes, atq; trepidantes permulti. Tunc uero uideres illos non amplius rubescentes corpore, cuiusmodi nunc sunt in præsentia, sed omnes ilico expallescentes, transcoloratos præ formidine. Adeo multa pax uos eneruatos effœminauit, ut non facile saltem cristam hostilis galeæ, conspectam sustineretis. SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerunt, ò Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti bello nos lacessiuerunt, neque uestræ mulieres, quæ duce Hyppolita aduersum urbem expeditionem instituerant. Neq; item alij quotquot in armis & acie uires nostras experti sunt. Cæterum nos, ò beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exercemus, ut propterea eos in aciem aduersus pericula producamus. Sed ubi in hisce ludicris quàm optimi atq; exercitatissimi euaserint, deinceps & armati exercentur, quibus longè promptius utuntur ad hunc modum antè instituti. ANA. Et ubi nam locorum illud uobis est gymnasium, quod armorum usui exercendo destinatum est? Neq; enim ego uspiam in urbe eiusmodi conspexi, cum totum oppidum sursum ac deorsum diligenter perreptassem. SO. Sed certo uide bis ô Anacharsi, multum nobis temporis conuersatus, tum unicuiq; permulta esse arma, quibus necessitate urgente utimur, & cristas, & phaleras, & equos, et equites fermè quartam partem ciuium. Siquidem semper armatum incedere, neque non acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea mulcta cautum est, ne quis in urbe cum nihil necesse sit, ferrum gestet, aut armatus procedat in publicum. Vobis uero, non iniuria ignoscendũ est, perpetuò in armis uiuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facile insidijs obnoxium est, & hostiũ ualde numerosa est copia. Neq; illud certum, quo tempore assistens quispiam dormientẽ è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoq; mutua insidelitas, & q; legibus nequaquam coërciti unam remp. incolitis, ferrum uobis semper facit necessarium, ut in propinquo sit ad propulsandam iniuriam, si quis uim alteri inferre adgrederetur. ANA. Adeo uero Solon ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, ut & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrũpantur, sed reposita conseruatis, ut necessitate uocante utamini. Sed enim iuuenum corpora nullo cogente periculo, uerberantes laboribus conficitis. Quinetiam sudore absumentes, nulli rei magnopere necessariæ aut conducibili uires illorũ expromitis, sed incassum in cœno atq; arena effunditis. SO. Videris ò Anacharsi, talem de robore corporeo opinionẽ obtinere, quasi

Amplificatio ex cõsequentibus & suo exemplo.

Diluit consequẽs ab exemplo antecedentium.

Alia dilutio, à publico more et legibus.

Alia cõfutatio Anacharsidis ab inutili.

quasi uino aut aquæ, aut alij cuipiam rei humidæ similitudine respondeat. Itaq; metuis, ne quemadmodum ex uase Samio robur clanculum effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridum discedendo relinquat, cum à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res se non habet, sed quanto quis impensius exhauserit, tanto copiosius influit, iuxta hydræ fabulam, si qua unquã tibi inaudita est: cui pro uno capite præciso, semper alia duo renascebantur. Cæterũ si ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq; firmo, neq; satis habuerit subiectæ materiæ, tunc ilico fatigatione defessus, detrimento afficitur, atq; marcescit, ueluti in igne ac lychno usuuenire uidemus. Etenim eodem flatu & ignem potes incendere, inq; breui maiorem facere, nimirum inflammãs spiritu, ac lychni lumen extingues, non habens sufficientem materiæ suppeditationem, quæ aduerso flatui par esse possit, neq; enim ab alterius acta radice productum fuerat.

Dilutio à naturacorporũ

ANA. Hæc equidem, ò Solon, non admodum intelligo, argutius enim ista tibi dicta sunt, quàm ut ego queam intelligentia assequi, exactam quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porrò omnino mihi responde, quam ob rem tandem non etiam in Olimpicis certaminibus, & Isthmiacis, & Pythicis, aliisq;, quando multi, ut ais, confluxerint iuuenes certantes spectaturi, in ipsis armis certamen conficiendum proponitis: sed nudos in medium adductos, qui & calcitrentur, & uerberenter ostenditis, ac deinceps uictoribus mala aut oleaginam coronam præstatis. Hoc enim scitu dignum est, cuius rei gratia facitare soleatis. SO. Quoniam opinamur, ò Anacharsi, hac ratione gymnasiorũ desiderium in iuuenibus magis accendi, si eos qui optimè sese gesserint, in illis honorari conspexerint, & in medio Græcorum præconis uoce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam illi exutis uestimentis optimi corporis æstimandæ habitudinis curam non negligunt, ne denudati pudore afficiantur, ac se quisque uictoria quàm dignissimum præparet. Quinetiam præmia, quemadmodum à me prædictum est, non mediocria sunt proposita, nempe honorificum & laude plenum à spectatoribus testimonium, & esse clarissimum, ac demõstrari prætereuntium digito, inter æquales hunc uisum esse etiam sua opinione præstantissimum. Etenim non pauci ex spectatoribus, quibus per ætatem etiam num exercitatio colenda est, abeunt non mediocriter ex his uirtutis & laborum amore inflammati. Itaq; ò Anacharsi, si quis è communi hominum uita laudis et gloriæ amorem sublatum eiiceret, quid nam amplius præclaræ rei nobis ille faceret reliquum, aut quis nam facinus aliquod magnum & memorabile concupisceret? Iam ex ijs haud difficulter coniecturam facere potes, quales in bello protuenda patria, defendendis liberis & uxoribus, & pro templis suscepto futuri sint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti, tanta cupiditate ad uictoriam consequendam ferantur. Et quid nam dicturus esses, si apud nos & coturnices & gallos gallinaceos compugnantes uideres, ac harum rerum spectandarum & adornandarum studium non mediocre. Rideres uidelicet, at tunc maximè, si resciisceres lege à maioribus lata illud nos facere, omnibusq; iuuenibus ut interstint imperatum esse, ut spectent uolucres rostris inter se depugnantes usq; ad extremam defectionem uirtũ. Atqui ne hoc quidem institutum risu dignum est. Irrepit enim sensim in animos iuuenum impetus ad fortiter subeunda et contemnenda pericula, ne gallis ingenerosiores, atq; ignauiores esse appareant, neue defessi uulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recusent. Cæterum, ut in armis harum rerum periculum faciãt, utq; mutuis uulneribus semet conficientes spectamus, apage: ferinum enim illud esset, & omnibus modis crudele, ad hæc nõ minus damnosum & inutilẽ mactare iuuenes præstantissimos, quorum opera & uiribus longè melius aduersus hostes uti queamus. Quia uero ais, ó Anacharsi, te reliquam quoque Græciam uidendi gratia

Curin solẽnibus & sacris certaminibus armati non certent.

Locus cõis de gloria:

Aliorũ et leuiorũ certaminũ genera quorũ cõparatio, superiora cõmendat.

Alia certaminũ Atticorũ

commendatio, ab exemplo Lycurgi, & Lacedæmonicorum ludorum.

peragra-

peragraturum, uide ut memoria teneas, ſiquando in Lacedæmona ueneris, ne & illos irrideas, neq; putes eoſdem inutilibus uacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapſi, mutuis uulneribus ſemet deformauerint, aut in locum circumcirca aqua obſeptum ingreſſi, ac in cohortes diſtributi, hoſtili animo alter alterũ inuaſerit, & ipſi nudi, donec pars alterutra diuerſam è loco aquis circũdato eiecerit, nempe Lycurgi aſſeclæ, ſectatores Herculis, aut rurſus in aquam impulerint. Ab illa enim pax inſequitur, nec ullus amplius pulſatur. Maximè uero, ſi uideris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac ſanguine defluentes, & patre & matre aſſiſtentibus, non ut aliquem ex hoc facto dolorem capiunt, ſed minaciter interminantibus, niſi uerbera pſeueranter tulerint, ac ſub plicantibus quoq;, ut quàm diutiſſimè labori tolerando ſufficiant, nèue uerberum difficultatibus cedentes ſuccumbant. Itaque per multi plagis ipſis immoriuntur, dedecoroſum exiſtimantes, ſi etiamdum uiuentes in familiarium conſpectu uerberibus ſuperati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederẽt, quos etiam ſtatuis in memoriam illorum erectis publicè à Spartanis honeſtatos uidebis. Quando ergo iſta coràm oculatus arbiter intueberis, caue illos inſanire temerè ſuſpiceris, neque dicas citra cauſſam iuſtam ac neceſſariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque urgente alicuius ſæua tyranide, neq; hoſtibus imminentibus. Dixerit enim haud dubiè Lycurgus Laconicarum legũ autor pro illis tuendis tibi rationi ualde conſentanea, quibus nam cauſſis impulſus, pueros ita uerberibus affligendos ſtatuerit, neq; inimicus illis exiſtens, neque inuidentia adductus hoc faciens, neque ciuitatis iuuentutem nequicquam abſumẽs, ſed uolens, atque contendens reddere quàm fortiſſimos, ac omni difficultate ſuperiores eos, qui patriam ab iniuria eſſent ſeruaturi atq; defenſuri. Quanquam uero ipſe Lycurgus nihil dixerit, facile tamen animaduertis, ut talis quiſpiam quondam in bello comprehenſus, nullam uocem Spartana magitudine indignam emiſerit, inimicis eundem diris tormentis torquentibus. Sed illos falſè ſubſannans, flagellis cædebatur, cum uerberante infracta animi tolerantia contendens, uter nam citius uiribus deficeret. ANACH. Nũ Lycurgus quoque Solon, in iuuentute loris cædi ſolitus eſt, aut an huius certaminis autor exiſtens, citra periculum talia iuueniliter commentus eſt? SO. Cum iam proiectæ ætatis eſſet, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretenſes peregre egit, quoniam eoſdẽ audiuerat optimis legibus inſtructos uiuere, quibus Minos Iouis filius legum ſcriptor extiterat. ANAC. Quam ob rem igitur Solon, & tu non imitatus es Lycurgum, ac iuuenes loris proſcindis? Etenim perpulchra hæc ſunt inſtituta, & uobis non indigna. SO. Quoniam nobis Anacharſi, ſufficere uidentur iſta gymnaſia, quorum ipſi repertores extitimus, neq; magnopere neceſſarium exiſtimamus peregrinorum æmulatores eſſe. ANA. Nequaquam, ſed intelligis, ut opinor, quàm res ſit friuola flagris ob uerberare nudi ſcapulas, palmas utraſq; ſuppliciter extendentis, ex qua nulla proueniat utilitas, neq; priuatim ad eum qui cæditur, neq; item ad Remp. communiter. Itaq; ſiquando Spartam peregre profectus uenero, quo tempore iſta facitare ſolent, uideor me ſtatim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, ſingulos deridentem: ſiquando uidero pueros ueluti fures flagris onerari, aut ueluti peculatorem, aut alium facinoroſum. Planè uero illorũ ciuitas mihi uidetur egere helleboro, quæ uſqueadeo ridicula à ſe ipſa pati conſueuit. SO. Ne deſertam cauſſam ô generoſe, neq; uiris abſentibus te ſolum dicentem uincere inducas in animum. Neq; enim deerit quiſpiam etiam Lacedæmone, qui harum rerum cauſſã tibi promptiſſimè redditurus eſt. Verum enimuero quandoquidem ego tibi noſtra ex ordine gymnaſia percenſui, quæ tibi non admodum placuiſſe non occultè tuliſti, uideor mihi non iniqua poſtulaturus à te, ut & tu uiciſſim me audiente percurras, qua ratione uos Scythæ ueſtros iuuenes exerceatis, tũ quibus gymnaſijs educatos.

Cõfutatio eorum, utpote crudeliũ, et à natura alienorum.

Epilogus.

educatos, inſueſcitis, & quo nam pacto eoſdem uiros ſtrennuos efficitis. ANA. Aequiſſima ſunt ô Solon quæ poſtulas. Ac ego quidem Scytharum leges tibi commemorabo, fortaſſe non admodum admirandas illas, & quæ non multum ueſtris ſunt reſponſuræ. Neq; enim uel in maxillam alicui plagam illidere audemus, ſumus enim perquàm meticuloſi. Sed tamen qualia cunq; ſunt, noſtra exercendorum iuuenum inſtituta dicentur. Cæterum ſi uidetur, ea de re colloquium in craſtinum uſq; differemus, ut ea quæ ipſe dixiſti, magis quietus apud me retractare poſſim, tum etiam ea quæ mihi dicenda ſunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc reſtat, in præſentia quidem abeamus. Iam enim inualeſcentibus umbris appetit ueſpera.

DE LVCTV.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT ſuprà ſacrificiorum ritus, ita hic lugentium ſtultitiã, & inutilẽ curioſitatem irridet, ut qui cauſſa friuola & adhuc parum comprobata, ſed ſolum poëtarũ fabulis tradita, adducti, manes poſt hãc uitã uel malè ac uariè torqueri, uel in Elyſio benè atq; beatè agere credant, eóq; mortuorũ uicem, cũ eiulatu, & multis alijs rebus, dolorem teſtantibus, proſequantur. Vtitur autem Proſopopeia quadã patris, amiſſum filium lugentis, & filij reſpondentis ad illius querelas: & uanitatem eũ eorum quæ ab illo fiunt, tum etiã opinionis, quã de inferis habeat, ecarguentis, oſtendentiſq;, inutilia planè eſſe, quæ p defunctorũ ſolatio atq; leuamine inſtituantur, cum nihil eorum ad illorum ſenſus pertingat. Quã conſtitationem Lucianus poſtea ex ſua quoq; perſona amplificat, enumerando ea, quæ ex luctu ſtulti, ac malè curioſi boues, paßi, circa funeraq; lamentiones, circa ſepulturas, inferias, ludos funebres, & cœnas exequiales, facere conſueuerunt. Videtur autẽ uoluiſſe hoc ſcripto, illud oſtendere uidelicet, Mortem haud quaquã metuendã, aut pro malo putandã eſſe.

Propoſitio.

PERAE PRECIVM ſanè fuerit obſeruare ea, quæ in luctu uulgo tũ dicantur, tum fiant, item quę dicantur ab ijs, qui eos conſolantur ſcilicet, quamq; non ferenda putent, lugẽtes ea quæ ſibi acciderunt, & ſibi ipſis, et ijs quos flent. Cũ haud quaquam pernouerint, mala ne ſint iſta, ac dolenda, an contra iucundiora, melioraq; ijs quibus accidũt. Sed exmore & conſuetudine dolorem accerſunt. Itaq; cũ mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modũ. Quin priùs uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipſa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia ſuperuacanea iſta moliantur. Vulgi quidem hominem multitudo, quos ſapientes iſti uocant idiotas, Homero, Heſiodo, reliquiſq; fabularum autoribus, ſuper his fidem habentes, & illorum poëſim pro lege ducentes, locum quendã ſub ter terram profundum eſſe putant, quem tartarum uocant. Eum exiſtimant magnum & ſpacioſum eſſe, caliginoſum atq; opacũ, qui tamen iſtis, haud ſcio quo pacto illuſtrari uidetur, quo ſingula quæ illic ſunt, introſpiciant. Tum regnare in hoc ſpecu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harũ rerum mirè peritus, obid eo uocabulo honeſtatum, quòd mortuorum copia dìues eſſet. Porrò Plutonem hunc inferorum remp. & manium uitam conſtituiſſe in hanc formam. Nam ſorte obtigiſſe huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demiſſos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coërcet, nullí prorſus permittens, ut ad ſuperos redeat, præterquàm admodum paucis ex uniuerſo æuo, idq; grauiſſimis de cauſis. Interluitur autem regio illius, fluuijs & magnis & horrendis, uel ſolo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiuſmodi uocabulis appellantur. Quodq; eſt grauiſſimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non poſſis neq; tranſmittere, neq; tranſire ſine uectore.

Narratio, qua ſecũdum poëtarũ fabulas deſcribit Inferorũ loca & pœnas tanq; cauſam exiſtentẽ, õnium eorũ quæ in luctu fiunt

uectore: Nam & profundior eſt,quàm ut pedibus tranſiri poſſit,& ſpacioſior,& ut tranari queat. In ſumma huiuſmodi eſt,ut nec auium manes poſſint eam tranſ uolare. In ipſo uero deſcenſu,portaq;, quæ quidem eſt adamantina,Aeacus eſt, regis patruelis,cui mandata eſt cuſtodia, iuxtaq; hunc canis triceps, ſæuus admodum. Is aduenientes ſatis amicè,pacateq; intuetur. Cæterum ſi quis conetur aufugere,latrat,territosq; in ſpecũ redigit. Iam qui tranſmiſſa palude ingreſſi ſunt, eos excipit pratum ingens, Aſphodelo conſitum, ac fluuius memoriæ hoſtis,eoq; Lethe nomen eſt inditum. Nam hæc uidelicet priſcis illis mortalibus narrarunt,qui illinc redierant. Nempe Alceſtis & Proteſilaus,Theſſalus uterq;, nec non Theſeus Aegeo prognatus,& Homericus Vlyſſes,teſtes admodum graues,digniq; quibus habeatur fides,qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe,alioqui non meminiſſent horum. Itaq; Pluto & Proſerpina,ut aiebant illi,rempad miniſtrant, rerumq; omnium dominatum obtinent. Sed inſeruiunt his,& in adminiſtrando principatu adiuuant,ingens turba, Furiæ, pœnæ,terrores,ac Mercurius, quanquam his ſanè non adeſt prepetuò. Præfecti autem & Satrapæ,& Iudices ſedent duo, Minos & Rhadamanthus,uterque Cretenſis,uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iuſtos uiros,qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittũt in campum Elyſium,uitam optimam inibi uicturos. Quòd ſi malos aliquos ceperint,hos Furijs traditos, in impiorum locum ejciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exuſti,à uulturibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſurſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat, in periculum adductus, ne ſiti moriatur infelix. Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagantur in prato ſine corporibus iam umbræ facti,& ad tactum ceu fumus euaneſcentes. Aluntur autem uidelicet noſtris libationibus inferijsq;, quæ ſepulchris inferuntur. Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæc uſqueadeo ualidè uulgi animos perſuaſerunt, ut ſimulatq; familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus ſit, nec illud prius expendunt, cuiuſmodi nomiſma legitimum ſit, ambuletq; apud inferos,& apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginenſis obolus. At ne id quidem cogitant,multò ſatius eſſe,non poſſe naulum reddere. Sic enim fiat,ut non recipiente portitore,poſtliminio redeant in uitam. Poſt hæc lotos eos perinde quaſi tartarea palus non ſatis ſit idonea lauandis his,qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, famq; uicta graueolẽtia,tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt ſplendidè ueſtitos,ne uidelicet algeant per uiam,néue nudi cõſpiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certè lachryme,pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum eruentatio. Alijs autem & ueſtis diſcerpitur, & puluis capiti inſpergitur, adeo ut uiuentes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi uolutantur ſæpenumero, capita ſolo allidunt. Hic uero decorus ac formoſus,ac diligentiſſimè coronatus, ſublimis propoſitus eſt,& excelſus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater,atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progreſſus, ac mortuo circumfuſus, (Nam finge iuuenem aliquem,ac formoſum propoſitum eſſe, quo magis in hunc competat actio fabulæ) abſurdas ac ſtultas uoces emittit. Atquas mortuus ipſe reſponſurus ſit, ſi contingat uocem recipere. Ait enim pater,flebili quadam uoce uerbum unum quodq; producens in longum: Fili iucundiſſime, periſti mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me ſuper hæc miſero ſolo relicto. Non duxiſti uxorem, non paraſti liberos, non militaſti, non coluiſti agros, non ad ſenectam peruenisti. Nõ comeſſaberis poſthac, non amabis fili, nec cum æqualibus in cnmpotatione in ebriaberis. Porrò hæc atque id genus alia dicet, quaſi putet filium adhuc rebus

Hypotypoſis eorum quæ à parentibus fiunt.

Querele parentum.

his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid
Inferiæ mortuorum. hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem reliquumq; mundum, pariterq; in rogum iniectum exusserunt, aut unà cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic
Amplificatio à caussa. sit usurus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, hæc omnia atque his etiam plura quæ dicit, neq; filij caussa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursum sua ipsius gratia, Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum deliret, ob eos qui adsunt. Cum nesciat, neque quid acciderit ipsi filio, neq; quò concesserit. Imò cũ ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpendere. Neq; enim alioquí ceu
Responsio filij, qua stultitia lugentiũ, uitres super uacaneas & inutilis coarguitur. rem acerbam graui ter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita respondeat, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuicium facis, ac miserum appellas, & infortunatum, qui iam sim te multò tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus,
A consequentibus πότους, cõpotationes. segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, deniq; ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid
A cõceptu eorũ, quæ inter uiuos p bonis habentur. tibi uidetur in uita boni, quo posthac non simus potituri? Nimirum usuras dicis, ac cœnas, uestemq; & concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longè bellius esse, non sitire, quàm bibere: non esurire, quàm edere: non algere, quàm uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama: Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Periisti mihi infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum, non amor discruciabit te, non auocabit coitus, neq; huius rei caussa bis aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus senex, neq; molestus eris iuuenibus, siquando conspiciaris. Hęc si dixeris pater, an non putas te multò ueriora, magisq; ridicula dicturum, quàm ista quæ modo?
A falsa opinione ac metu. At uide ne illud te malè habeat, dum noctem, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, concluſus in monumento. Verum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lu-
Ab inutili. men inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iste uester, quid mihi confert? aut quid ista pectoris ad tibiæ modos percussio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quòd merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nã de parentalibus ipsi quoq;, ni fallor, uidetis, quòd ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porrò quod supereſt, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usqueadeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut àuobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tisiphonem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ & facie-
Hactenus per prosopopœiã. Ita ex sua persona stultitiã luguentiũ ridet, ex consequentibus & effectu. batis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligastis,

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem. Si conuersus ad eos mortuus ille, loquatur hæc cubito innitens, an non uidebitur rectissimè dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorũ artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentiæ Chorago abutuntur ubicunq; cœperit,

cœperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuam & comportorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero qui ludos quoq; constituant ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testimoniũ perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia superest exequialis cœna. Iamq; adsunt necessarij, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousq; quæso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quòd si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibis est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum denique, tum ex omnibus cõtexuntur duo uersus Homerici:

Sepultura.

Ludi funebres.

Cœnæ exequiales.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud sinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentes cõne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea q; uulgo existiment mortem summum esse malum.

RHETORVM PRAECEPTOR.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

INsectatur hoc scripto Lucianus, corruptam suorũ temporum eloquentiam, & affectatũ dicendi genus eorum, qui se maximè faciũdos esse, atq; egregiè peregrare existimant, cũ uerba quædã ex ultima uetustate repetita, et uix ipsi Euandri matri intellecta, orationi passim admiscent, aut uerius infarciũt. Quales et nostra ætate nõ paucos, cum apud Germanos alicubi, tũ præcipue apud Italos, quibus maximè ea cura fuit, loqui, ut à nemine intelligerentur. In quorum gratiam & superioribus annis dialogus ille, qui Volscorũ & Oscorũ titulo ferebatur, editus apparet. Cæterum ipsa ratio dialectica est. Duas enim uias ad eloquentiam cõsequendam, adolescenti à quo (ut fingitur) ad id impulsus fuerat, præscribit, Priorem quidem asperam, ac duram, & uix longo tempore peragendam: cæterum ueram ac rectam, quam nõ modo ad eloquentiam, uerũ ad oĩm uitutem parandam, ingredi opus est ei qui uolet uel mediocrem laudẽ assequi. Alterã autem planam & expeditam, sed quæ ad improbitatem & petulantiam nõ uirtutem, perducat: quam cum ipse ironicã quadã epitropẽ commendat, ac adolescenti obeundam proponit, scilicet ad temporũ suorũ morem alludens, quibus ut quisq; indoctissimus & impudentissimus erat, ita pro præcipuo ac summo habebatur. Virig; autem uiæ doctorẽ quẽdam addit: alterum uidelicet, ea quæ recta sunt, & ad ipsam rem pertinent, monentem: alterum autẽ, quæ ad arrogantiam, improbitatem, & temeritatem spectant, ueriusq; rabulam ac sycophantam aliquem, quã oratorẽ efficiunt, docentem: qui primo quidem, quæ de se ipso afferre cõueniat discipulũ, præcipit. deinde quibus maximè studere, publicè primum in affectandis uerbis, & cõponenda oratione, deinde interagendum, et in foro, & in frequẽtia hominũ, post hæc priuatim quoq;, & domi inter suos idem debeat, docet. Quæ omnia eiusmodi sunt, ut mores, ac uicia illorum temporum planè referant, quemadmodũ cum ex alijs pleriq;, tũ ex Quintiliano, multis in locis idẽ animaduertere licet, qui ipse quoque huiusmodi affectatores, & arrogantes nõ semel perstringit. Exemplum autem talis oratoris, qualem hic describit, suprà in Lexiphane expressum habes, & hodie in multis coràm, & ob oculos uidere licet.

Occasio scripti à petitione eius ad quem scribitur.

CISCITARIS ò adulescens, quonã pacto Rhetor euadere, & uenustissimum illud, ac oppidò quàm honorificũ nomẽ Sophista, ipse esse cẽseri possis. Tibi enim uiuendũ esse negas, ni talem in dicendo uim quandã assequaris, ut inexpugnabilis ac intolerabilis existat, oẽsq; in admirationem & uenerationẽ rapiat, ac Græcis res celeberrimę famæ esse uideatur. Ideo uias illàc perducentes, quæ nã tandẽ sint, addiscere cupis, atq; nulla inuidia, fili mi: præ

Res sacra cõsilium.

cipue cum quispiam adulescens adhuc existens, optima desiderat, ignarus tamẽ unde hæc hauriat, sitq; res sacra quædam consilium, quemadmodum tu iam accedens, hoc expostulet. Igitur ex me audi, & admodum confide, quòd in perquã eloquentem euadas uirum, ita ut ea quæ deceant & cognoscere & explicare possis, si tute interim memor esse, illorum quæ à nobis audieris, assiduoq; labore exercere, & alacriter uiam capessere uolueris. Ita enim ad optatum peruenies terminum. Cæterum huius rei adeptio minimè est exigua, neq; mediocri indiget

Multi ob sermonẽ ad gloriã peruenerunt.

studio, sed pro qua multos labores, multasq; uigilias subire, ac quicquid euenerit sustinere decet. Considera igitur quot nam huc usq; cum nullius essent momenti, ob sermonem clari & opulenti, ac per Iouem nobilissimi quoq; apparuere. Atqui ne timeas, neq; ob speratorum magnitudinem desperes, infinitos quosdam labores subeundos existimans: Siquidem minimè per asperam quandã aut arduam, sudorisue plenam nos perducemus, ut ex ipsa media lassus regredi cogaris, quandoquidem nil ab aliis differimus, qui per consuetam illam deducunt,

Propositio.

longam, in uiam, laboriosam, & ut plurimum desperatam, sed consilij nostri præcipuum hoc est, ut per iucundissimam pariter ac compendiosissimam facilemq;, & accliuem uiam. cum multa animi uoluptate, delitijsq; inter florida prata, umbrasq; amœnas deambulans, ocio, ac gressu placido, absq; sudore in summo consistas uertice, illicq; citra laborem uenari, & per Iouem discumbens quoq; conuiuari possis, ac illos qui per aliam incedunt uiã in ascensus cliuo ab edito despicias quin per confragosa & lubrica præcipitia, uix surrepentes, ac nõnunquam in capita deuolutos, multaq; uulnera cautium asperitate accipientes. Tu uero prídẽ antea in summo coronatus, felicissimus eris, breui uniuersa quotquot in Rhetorica sunt bona, tantum non dormiendo accipiens. Atqui promissio hæc admodum magna est, uerum per hospitalem Iouem ne diffidas, si facile pariter & iucũ

Hesiodus ex pastore poëta

dissimè tibi hæc ostendi posse asserimus. Etenim si Hesiodus cum pauca ex Helicone folia sumpsisset, confestim Poëta egregius ex pastore euasit, atq; Musarũ numine afflatus, deorum & Heroum genus decantauit, cur Rhetorem, qui multò

Sidonij mercatoris consiliũ

infra poëtices est magniloquentiam, in breui creare impossibile erit? si quis compendiosissimam didicerit uiam, quemadmodum & ego tibi enarrare uolo. Sidonij cuiusdam mercatoris consilium, quod ob incredulitatem imperfectum remã sit, ac audienti inutile. Imperabat iam Alexander Persis, postquam Darij in Arbellis pugna deuicerat, ac oportebat undiq; per imperium nuncios emittere, qui

Alexander.

Alexandri ferrent edicta. Erat uero ex Persis longissima in Aegyptum uia. Siquidem montana circuire oportebat, hinc Arabiam per Babyloniam intrare, inde longis emensis desertis, uix tandẽ in Aegyptum perueniebatur. Statiuis uigintiprolixis, uiro expedito. Ferebat id ægrè Alexander, quoniam Aegyptios non nihil tumultuare audiebat, nec habebat quo pacto quę sibi agenda uiderẽtur Satrapis annunciare posset. Tum mercator Sidonius: Ego rex, inquit, uiam haud lõgam ex Persis in Aegyptum, me tibi ostensurum polliceor, etenim si quis montana hęc superabit, transgredietur autem triduo, confestim in Aegypto erit. Et sic se res habebat, uerum Alexander non credidit, sed deceptorem esse mercatorem existimabat. Ita quàmplurimis promissiones admirandæ incredibiles uidentur. Sed ne id tibi accidat, caue. etenim experientia cognosces, q; nil prohibebit

te

te Rhetorem censeri, unius nec totius quidem diei, montem ex Persis in Aegyptum transgressum. Proinde Rhetorices primo imaginem sermone describere, & quemadmodum Cebes ille utranque uiam tibi ostendere uolo. Etenim duo sunt quæ ad Rhetoricam perducunt, quam haud mediocriter mihi amare uideris. Illa itaque in eminenti residet solio, admodum formosa, ac aspectu eleganti, in dextraque Amaltheæ retinet cornu, fructibus omnifarijs refertum. Ex altera autem parte, astantes mihi diuitias aspicere uidetur, penitus aureas, ac perquã amabiles: iuxta quas glaria quoq; & uehementia consistunt, ipsam uero laudes permultæ, pusillis amoribus similes, ac undiq; confertæ circumuolitant, instar Nili, si quandoq; illum depictum uidisti, Crocodylo alicui, uel equo fluuiatili, quales multi sunt in eo, insidentem, paruulos autem puellos Peches illos Aegyptij uocant, circa ipsum lusitantes, tales & circa rhetoricam laudes. Tu uero amator accedis, desiderans scilicet quàm celerrimè in summũ euadere, ut tibi ascendenti nubat, ac omnia ea possideas, diuitias, gloriã, laudes, lege etenim cuncta nubentis fiunt. Inde cum monti appropinquas, sub initiũ de ascensu desperabis, rescq; tibi similis esse uidebitur, quemadmodum Aornos Macedonibus apparet, undiq; aspicientibus prærupta, & uix auibus transuolatu facilis, Dionysio aliquo, aut Hercule, si cõplanari debeat, indigens, et ita tibi sub initiũ uidebitur. Inde paulò pòst duas quasdam uias cernes, uel potius altera semita est, angusta, spinosa & aspera, multũ sitis ac sudoris præ se ferens, quàm iam antea Hesiodus perquàm egregiè ostendit, ita ut nihil mei indigeas. Altera uero lata est, florida, ac manantibus aquis irrigua, & penitus talis, qualem pauloantè dixi, ne eadẽ sępius repetens, te qui iam Rhetor esse posses detineã. tantũ hoc addendum uidetur, quòd aspera illa & ardua, non multa uiatoꝝ retinet uestigia: & si aliqua, ualde uetusta. per illam ego miser ascendi, tantum laborans, cum haud necesse esset. Altera uero umdiq; plana, ac nil confragosi habens, qualis nam sit, à longe tantum mihi apparuit, non tamen per illam incessi. Haud enim cum adhuc iuuenis essem, quid optimũ foret cernebam, sed poëtam illum uera loqui existimabam, dicentem: Ex laboribus germinare bona. Illud uero minimè sic se habebat, multos enim uideo absq; labore, maiori dignitate euectos, felici sermonum & uiarꝝ electione tantum. Cũ uero ad ingressum perueneris, rectè noui te hęsitaturum. Quin iam dubitare ad quam nam sit uertendum. Quid igitur iam tibi faciundum sit, ut facile ad summum ascendas, fortunatus euadas & nubas, omnibusq; admirabilis uidearis, ego tibi expediam. Satis enim est me ipsum deceptum esse & laborasse. tibi uero citra sementem & arationem, tanquam Saturni seculo, cuncta prouenient. Confestim igitur tibi se obuium feret uir quidam robustus, prædurus, gressu uirili, multum solis in corpore ostendens, aspectu masculo, uigilator, asperæ illius uiæ dux, nugas quasdam uanas prædicans, ut se sequaris cohortans, Demosthenis, Platonis, & aliorum quorundam uestigia demonstrans, magna quidem & super præsentia, uerum iam obscura, & ut plurimum à tempore obliterata. Addet te beatum fore, ac lege Rhetoricam tibi nupturam, si per illa incesseris, ueluti eos qui ad bona pergunt. ac si parum per transgrediaris, uel extra rectum tramitem aut incessu aliquorsum magis declines, te à uera uia & ad nuptias deducente ab erraturum, inde te priscos illos uiros imitari iubebit, inutilia sermonum præponens exempla, nec imitatu facilia, qualia uetustę sunt constructionis Hegesij, & quæ circa Cratetem, Nesiotem quoq; seuera, neruosa & dura, diligenterq; à litteris amputanda. Laborem autem, uigilias, et puræ aquæ usum, squalorem quoq; hæc cuncta necessaria & ineuitabilia dicet. Etenim impossibile esse absq; illis uiam perficere, & quod omnium molestissimum, per longum tempus ad perficiendum iter tibi præscribet annos multos, non per dies, neq; triennalia, sed per integras numerans olympiades, ita ut priusquam audiens laborem subierit, & defatigatus fuerit, longè felicitati illi speratæ, ualere dicat. Insuper ob hæc mala haud

Imago rhetoricæs.

Duæ uiæ ad rhetoricam.

Aspera uia.

Plana uia.

I

Veræ rhetoricæs præceptor.

Hegesias. Crates. Nesiotes.

paruam expetet mercedem, ſed neq; dux eſſe incipiet, niſi magna prius acceperit.
Demoſthenẽ et Aeſchinem intelligit. Et hæc tibi dicet ſuperbus, & uerè antiquarius, ac Saturninus homo, mortuos uetuſtos ad imitationem proponens, ſermonesq; pridem defoſſos eruere dignũ ducens, ac ſi maximum eſſet bonum, gladioꝝ fabri, & alium Atrometi cuiuſdã grammatiſtæ imitari filiũ, & hæc in pace, neq; Philippo ingruente, neq; Alexandro cogente. Quo tempore illoꝝ ſermones utiles ſunt uiſi, ignorans quænã ſint nunc innouata, celeritas, laboris euitatio, & uia ad Rhetoricam perquã compendioſa. Tu uero haud acquieſcas, neq; illi mentem adhibeas, ne te ſuſcipiens alicubi præcipitet, uel demum priuſquam tot labores exhaurias, in ſenium perducat. Sed ſi omnino amore flagras, ac celerrimè Rhetoricæ cõgredi deſideras, adhuc uigens, ita ut illi diligentem operam inpendere poſſis, aſpero huic homini, & ultra mediocritatem uirili longè dicualere, ipſũ uero aſcendere, & alios quotquot decipere poteſt ſecum ducere permitte, ut tandem anhelantes, & multo ſudore perfuſos deſtituat. Ad alteram uero peruenies uiã, alios quoq; multos, inter quos perquàm ſapientem quendam ac perpulchrũ inuenies uirum, inceſſu molli, ceruice infracta, uultu effœminato, uoce ſuaui, unguento ſpirantẽ, ac ſummo digito caput ſcalpentem, capillos quidem paucos adhuc, intortos tamen & hyacinthinos componentem, perquam delicatum Sardanapalum quendam, uel Cinyram, aut Agathonem ipſum lepidum illum tragœdiæ poëtam. Hæc ideo refero, ut ab ijs eum cognoſcas ſignis, ac res tam diuina, Veneriq; & Gratijs amica, minimè te lateat. Sed cur hæc dico? etenim ſi ad cæcutientem te accedens, ſolum quid proloquutus fuerit, Hymettium os illud aperiens, & cõſuetam uocẽ tantũ emittens, quamprimum intelliges eum non ex nobis quẽpiam, qui terræ fructus paſcimur, eſſe, ſed ſpectrum peregrinum, rore uel ambroſia enutritum. Ad hunc itaq; ſi acceſſeris, te ipſumq; tradideris, confeſtim Rhetor eris egregius ac cõſpicuus, & ut ipſe uocat, rex in ſermonibus citra laborem cõſtitueris, orationis moderans quadrigas, etenim ſuſcipiens te, prima illa docebit. ſed potius ipſe te allocquatur. Siquidem ridiculum pro tanto Rhetore me uerba facere, malum forſitã talium, tantorumq; mimum, ne alicubi cadens heroa, quem repræſentare conor, ateram. te igitur compellabit, comam interim quæ adhuc reſidua eſt demulcens, ſubridensq; iucundum illud & tenerum, quemadmodum aſſueuit comicã Thaidem, uel Malthacem, aut Glyceram in emittenda uoce imitatus. Siquidem ruſtica eſt uirilitas, & minimè ad mollitiẽ & blanditias Rhetoris apta. dicet igit de ſe ipſo perquàm modeſtè loquens: Num ó præclarè te Pythias ipſe ad me miſit, Rhetorum optimum dijudicans, quẽadmodum Chærephonti olim perquirenti oſtendit, quis nam ex tum uiuentibus ſapientiſſimus eſſet? at ſi non ideo, ſed propter gloriam aduenis, quoniam audieris noſtra omnia eſſe perquam ornatiſſima, decantata, ſtupenda & mirè expolita, confeſtim intelliges, ad quam diuinum acceſſeris uirum, expectabis autem nihil tale uiſurũ, ſicuti hoc uel illud accipere. Verum ſi quis Tytius, aut Otus, ſeu Ephialtes, lõgè ſuper illos tibi reſudebitur immenſa & admiranda. me etenim tantũ alios uocalitate excellere inuenies, quantum tuba fiſtulas, cicadæ apes, choriq; eos qui remiſſe cantare aſſueuerunt. Poſtquã uero & ipſe Rhetor euadere cupis, idq; haud facilè ab alio addiſcere potes, ſolũ ó gloriolæ ſtudiũ, ea quæ dico ſequere, ac omnia imitare, leges quoque quibus te uti iubeo, mihi diligenter obſerua. quin potius niſi cunctatus iã accede, neq; admireris, ſi ante rhetoricam, prius ea non didiceris, quæ alia præexercitatio multo labore, ſtultis & uanis inculcat hominibus, nullius enim eorũ indigebis. Sed illotis pedibus (inquit paroemia) irrue, nil minus ideo habiturus, neq; ſi tritiſſimũ illud literas ſcribere ignoraueris, Etenim ultra hęc omnia aliud quid Rhetor eſt. Primum igitur referam, quodnam te domi digreſſum, uiaticũ ad peragendum iter afferre oporteat, qualiterq; cõmeatum inſtruere, ut illud perquã celerrimè perficere poſſis. Inde ego ipſe quędam procedenti per uiam oſtẽdens,

II.
Alterius uiæ dux, et fucatæ iſtius eloquentiæ deſcriptio Sardanapalus Cinyra. Agatho.

Verba doctoris.

Notat uanã iactantiã indoctorum.

non-

nonnulla uero admonens, ante ſolis occaſum, rhetorem teſupra omnes, qualis ipſe ſum efficiam, indubitanter prima, media & nouiſſima, eorꝝ qui declamare conantur poſſidens. Igitur quod maximũ eſt, ignorantiã affer: dein temeritatẽ, audaciam præterea, & impudentiã: uerecundiam aũt, manſuetudinem, mediocritatem, & erubeſcentiam domi relinque, inutilia enim ſunt & negocio perquã contraria. Præterea clamorẽ ualidiſſimum, ac cantum turpẽ, inceſſum quoqꝫ, qualis meus eſt. Siquidẽ hęc ualde ſunt neceſſaria, & ſola quodammodo ſufficiũt. Veſtitus aũt ſit conſpicuus & candidus, opus Tarentini operis, ut corpus tranſpareat. Crepida uero attica, & muliebriter effigiata. Solea ſicyonia, ligamentis albis decorata. Sectatores uero quàmplurimi, libelluſqꝫ ſemper. Hęc te ipſum conferre oportet: at reliqua per uſũ iam procedens uide & audi. etenim iam tibi leges enarrabo, quibus ſi uſus fueris, rhetorica te cognoſcet, & accedet, minimeqꝫ auertetur, aut quapiam afficiet contumelia, tanqꝫ haud initiatũ, & arcanorꝫ ſpeculatorem quendã. Proinde formæ ac ueſtitus decori, per maximam curam adhibere oportet. inde quindecim, uel non ultra uiginti, attica quædam ſelige uerba, hęcqꝫ diligenter exercens, in ſumma lingua prompta habe, utpote, quippe, nempe, quoniamquidem, igitur, utiqꝫ, & heus optime, ac talia. In omniqꝫ ſermone illa tanqꝫ cõdimentum quoddam inſperge. Alioꝝ nulla tibi ſit cura, ſi his ſint diſſimilia, inconuenientia et inconcinna. Tantũmodo purpura ſit pulchra ac florida, licet paliũ ex craſſioribus conſitũ ſit pellibus. Deinde ubi obſoleta & peregrina, raroqꝫ ab antiquis uſitata collegeris uerba, hęc expedite in eos cũ quibus cõuerſaris eiaculare, ita enim te populus ille magnus uenerabitur, & admirandum ſuſpiciet. Doctrinam igitur quæ eoꝝ exuperat intellectũ, expertam, tanqꝫ ex peritia habitam nominabis. Buttubata nugatoria, pro ualdè dices antigerio, pro cito toper, pro beſtiæ ſimilem belutum. Nonnunqꝫ tu quoqꝫ noua effinge, & monſtroſa cõpone nomina, nam poẽtam uerſificem appella, pręſtantẽ prçaſtantẽ, uenerabilẽ uenerando habilem, certamina agoniſmata. Cũ uero ſolœciſmũ uel barbariſmũ cõmittis, unum tibi ſit remedium impudentia, confeſtimqꝫ in promptu ſit, nomẽ poẽtæ cuiuſdã, uel ſcriptoris, qui nec eſt, nec fuit unqꝫ, ut cũ ita dixeris: uir ſapiens eſſe cenſearis, uocẽ uero data opera altiſſimè tolle. Proinde uetuſta minime perlegeris tute, neqꝫ ſi qua nugator Iſocrates, uel Gratiarꝫ expers Demoſthenes aut Plato frigidus ſcripta reliquere, ſed orationes eoꝝ qui paulò ante nos fuere, et quas haſce exercitationes appellant, ut illis inſtructus, ac tanqꝫ ex penu depromẽs, habeas quibus in tẽpore abuti poſſis. Poſtqꝫ uero orandũ erit, præſentesqꝫ argumẽta quçdam ac ſermonũ occaſiones ſubiecerint, uniuerſa, & quotquot ſũt cũ indignatione dicantur, uilipendanturqꝫ, tanqꝫ nil penitus ex his utile exiſtat. De illis uero quæ tute eligeris, caue mediteris, ſed quicquid uerbi in linguam uenerit effutias. Quin nec hoc tibi curæ ſit, ut primũ quemadmodũ primũ eſt, debito proferas tẽpore, ſecundumqꝫ dein, ac tertium poſt illud. uerum quicquid primum inciderit, primo quoqꝫ dicatur. & ſi ita euenerit, ocrea capiti, tibiq; uero adaptetur galea. præterea accelera, & undiqꝫ cõnecte, ſolummodo ne taceas. Quod ſi de contumelioſo quodam, uel mœcho Athenis uerba facies, quæ apud Indos ac Ecbatanas gerantur, referas. In omnibus uero ſit Marathon & Cinęgerus, ſine quibus nil fiat, ſemperqꝫ Athos nauigetur, & Helleſpontus pedibus teratur, et ſola Perſarꝫ ſagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi exiſtat, & Otriadi literæ legantur, & Salamis, & Artemiſium, & Platea, multa hęc & inculcata. In omnibus uero pauca illa uerba immiſceantur, & tanqꝫ floſculi interſpergantur, aſſidueqꝫ in ore ſit, utiqꝫ illud, & quoniamquidẽ igitur, etiã ſi illis minimè indigeas, pulchra etenim ſũt etiã fortuitò prolata. Proinde et ſi aliquando canendi tẽpus eſſe uideꝫ, omnia canantꝫ, & melos fiant. Quod ſi aliquando canendi quoqꝫ ignarus fueris, uiros qui iudicio pręſident exactè ſonoroſe nominãs, harmoniã explere puta. At illud, heu maloꝝ, ſępius repetatꝫ, et femur per

Primũ præceptũ de ijs quæ ipſe ſecũ offerat.

II. Præceptũ quæ diſcẽda ac facienda.

Quẽadmodũ noſtri fecerũt

III. Quæ inter legendum præſtanda.

Qualẽ rhetorem & Martialis deſcribit epigram. lib. 6. cuius imitatiõ. Nõ decet, neq; de cæ decet &c.

cutiatur, murmur illo interim ſuſurra, & dictis adganneas, ac incedendo clunes exagita. Quòd ſi te haud laudent, indigneris, & eos conuitijs inſecteris. ſi uero ſurrexerint, & ob pudorem exire parati iam fuerint, eos ſedere iube, ſiccq; penitus res tyrannica. Vt uero multitudo quoq;, ſermones tuos admiretur, ab Iliacis incipiens, uel per Iouem, à Deucalionis ſi uidetur, & Pyrrę nuptijs, ad præſentia ſermonem detorque. etenim qui hæc intelligant pauci erunt, qui maximè propter beneuolentiam tacebunt. Quòd ſi quid dixerint, ob inuidiam id facere uidebuntur: multitudo uero & formam, & uocem, & inceſſum, & deambulationē & cantum, & crepidas, & utiq; illud tuum admirabitur. Præterea ſudantem te & anhelantem cernens, nil prohibebit, quin te perquàm aptum quendam in ſermonibus certatorem eſſe credat. Proinde celeritas illa haud paruam defenſionem habet, admirationemq; apud multos: ideo caue ne aliquando ſcribas, uel meditatus procedas. Siquidem id manifeſtæ eſt redargutionis: amici uero ſemper applaudant, ac cœnarum precium exoluant, ſi quando te à memoria excidiſſe intelligant, manus porrigentes, & inter laudes tuas, ſpacium præbentes, ut rurſus inuenire poſſis, quod dicendum erat. Siquidem hoc tibi præcipuę curæ ſit, ut chorum habeas domeſticum, tibiq; concinentem, & hæc tibi in ſermonibus obſeruanda erunt: dein uero ubi proceſſeris, ille te ſtipans, ſatellitum uices expleat, & de quibus dicis interim conferat. Quòd ſi quis obuiam factus fuerit, admiranda de te ipſo referas, ac ſummis te laudibus extollas, grauemq; te illi oſtendas, quid enim Pæanienſis in mei eſt comparationem, & utinam mihi cū ueteri quopiam certamen foret, & alia huiuſmodi. Proinde, quod maximum eſt, & adexiſtimationem perquàm neceſſarium, paulo minus prætermiſeram: omnia quæ dicuntur, irride: & ſi quiſpiam benè loquutus fuerit, aliena, & non ſua oſtentare uideatur: quòd ſi uel mediocriter contrà niti uoluerit, omnia carpantur. Præterea in auditoria poſt cunctos ingredi oportet, id enim inſigne eſt, omnibusq; tacentibus, peregrinam quandam laudem, præſentium auditum auertentem & interturbantem, inchoare: adeo ut omnes tantorum nominum onere nauſeant, ac aures obſtruant. Interim manum haud frequenter moueas, nam id factu facile. neque præterquam ſemel, uel ut plurimum bis aſſurgas. Subſanna autem quàm plurima, & palàm oſtende minus tibi quæ dicuntur. abundè autem reprehenſionum occaſiones Sycophanticis aures ſuppeditabunt. at in reliquis confidere oportet: etenim audacia, & impudentia, mendacium quoque promptum, ac ſemper in labijs ſummis periurium, & inuidia erga cunctos, odium quoq; & blaſphemia, necnon calumniæ frequentes. Hæc te in breui, celebrem & conſpicuum reddent, & talia quidem ſint, quæ manifeſte ac palàm fiant. Priuatim uero res omnes perpetrare uidearis ludere, inebriari, ſcortari, mœchari, iugulare quoque, & ſi non facis, coram omnibus tamen te facere iactita, literasq; aliquando à mulieribus conſcriptas oſtende. Nam & pulcher eſſe uelis. præcipuaq; tibi ſit cura, ut à fœminis celebrari uidearis. Nam per hanc uiam quàmplurimi ad Rhetoricam uſque aſcenderunt. Ideo & tu quoq; per illam ad Gyneceum uſque clareſcere poteris. Atque iſtud, ne uereare, etiam ſi à uiris ob aliud quiddam amari uidearis, & hoc barbatus, aut etiam, per Iouem, caluus iam exiſtens. Sed adſint, qui etiam ob id tecum conſuetudinem habeant. At ſi nemo alius fuerit, uel ſerui ſufficient. Nam hinc multa ad Rhetoricam utilia oriuntur: augetur impudentia, & temeritas. Cernis etenim ut loquaciores ſunt fœminæ, impotentiuſq;, ac ſupra uiros conuicijs debacchantur. Quòd ſi itaque & tu ſimilia patieris, alijs longè præſtabis. Iam uero & uolſum eſſe maximè oportet per omnia. Quòd ſi non, illa prorſum utiq;. Et ipſum autem os quoq; ad cuncta libenter tibi diducatur, & lingua ſermonibus, & reliquis quantum poteſt ſubſeruiat: poteſt autem non ſolum ſoloeciſimum & barbariſmum committere, nūgari, peierare, conuiciari, criminari, mentiri, ſed et aliud quid peragere noctu

Alia doctrina

Admonitio lepida.

IIII. *Quæ poſt actionē, & foris intercundum.*

Plato.

Egregiū præceptum.

V. *Quæ in auditorijs, et circa aliorū ſcripta iudicanda.*

Tranſitio ad ea quæ priuatim & domi agenda. II.

&

& maximè, quando unus tam multis amatoribus non sufficies. Nam cuncta face re noscat, ut expeditior reddatur, & penitus à re nulla abstineat. Hæc fili mi si recte didiceris, poteris siquidem nihil enim ex his graue, confidenter polliceor, te haud longo tempore Rhetorem præstantissimum, nobisq; similem euasurũ. Quæ uero sequuntur, haud me dicere oportet, quanta tibi bona breui à Rhetorica aderint. Cernis etẽ me, qui è patre sordido, nec penitus libero, quiq; super Xoëm & Thmuim seruitutem seruierit, natus sum matre uero sartrice, in biuio quodam, ipse uero forma non omnino illiberali esse uisus, sub initium ob uictus penuriam, cum infelici, suaui tamen conuersabar amatore. At postquam uiam hanc quàm facilis esset conspexi, & transgrediens in summum perueni, siquidem ò amicabilis Adrastia, omnia quæ iam enumerauí uiatica abundè mihi suppetebant, audacia, ignorantia, impudentia. Primũ igitur haud amplius desiderabilis appellor, sed iam Iouis & Ledæ filijs cognomine similis sum effectus. Dein cum anu mihi contubernium fuit, quam primo uentris causſa amare simulabam, mulierem septuagenariam, quæ adhuc dentes quatuor, & illos auro colligatos habebat. Veruntamen ob paupertatem certamen sustinebam, ac frigida illa ex sepulchro oscula, perquàm suauissima mihi fames reddebat. inde parum abfuit, quin omnium bonorum quæ possidebat, hæ res euasissem, nisi execrandus quidam, illi indicasset famulus, quòd ob eam tollendam uenenum comparassem. In caput igitur præceps eiectus, minimè tamen necessarijs interea carui. Sed & Rhetor esse uideor, ac in iudicijs me ostento, multa prodens, ac iudices corrumpendo fatuis concilio hominibus. utplurimum uero succumbo, fores tamen obiter uiridi coronantur palma. his enim illecebris erga infelices utor: uerum ab omnibus odio haberi, & morum prauitate, longe priusquam sermonum esse insignem, ac digito demonstrarier, en ille qui cunctis flagitijs præcellere fertur, non parua mihi res esse uidetur. His te admonere uolui, longè prius per Venerẽ me ipsum admones, ac gratiam haud mediocrem mihi ipsi referens, & egregiè quidem, generosus itaq; hæc dicẽs cessabit. Tu uero si dictis acquiesces, iam illic esse puta, quo sub initium peruenire desiderabas, nec quicquam tibi impedimento erit, si leges has obseruaueris, quo minus in iudicijs excellas, apud multitudinem clareas, acceptus quoq; sis, & tibi nubat, non uetula quædam comica, quem admodum legis latori et præceptori illi tuo, sed mulier pulcherrima Rhetorica ipsa. Ita ut cum Platonis curru illo alato ueharis, magis te deceat de te ipso loqui, quàm illum de Ioue. Ego uero, nam degener sum & timidus, è uia uobis decedam, ac circa Rhetorices superficiem nauigare desinam, ignarus quo pacto uestra cum illa conueniant, quin potius iam desino. Verum citra puluerem uictores declarati, et admiratione dignissimi. Hoc solum reminiscamini, quòd non festinatione illa uestra celeriores apparentes, uictores euasistis, sed quia ad facilio rem & proniorem uiam declinastis.

Epilogus.

Cohortatio ad spe.

A proprio exemplo.

Apollini & Dianæ.

Dirus labor.

Egregia uxor Iurantis.

Hucusq; locutus est rhetor loquinunc incipit Lucianus.

Conqueritur Lucianus de seipso.

PHILOPSEVDES, SIVE INCREDVLVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est de ui magica, de incantamentis, despectris, & mortuorũ animis, an ea uidelicet super terram ambulent, sesq; quibus libitũ fuerit, ostendant. Cuiusmodi & hodie quædam, superstitiõe atque illusionibus dæmonũ uexati plerique credunt. Quanquam autem alia quadam ratione adductus Lucianus (eã enim intelligo sub Tychiadis persona, sentẽtiã suam hic exponere) omnia ista pro nugis & impostoris ducat, nempe Democriti autoritatem (ut ipse innuit) secutus, qui animas à corporibus segregatas nihil esse cẽsuerit, illa tamẽ interim eõtendit, quæ et nostræ ætatis ac religionis homines, saniores paulò, ac pruuis superstitiõibus minusediti plerique sentiunt: uidelicet spectra atq; phantasmata huiusmodi, oĩo nulla esse, aut si quæ etiam sint, dæmonũ illusiones quasdã esse, quæ ueritate, ac rectis opinionibus munitis, haudquaquã nocere possint.

ſint. Deinde autẽ & magicas uires, & incantationes, non aliud quàm meras præſtigias eſſe, quibus imperitorũ oculi, ac mentes circumueniantur. Fingitur autem res apud Eucratem philoſophum agi, quo uidelicet iste rũ philoſophorum uanitatem perſequitur, ut, qui ueritatem ac ſapientiã apud alios profitentes, ipſi interim apud ſeſe, nugis, & incredibilibus huiuſmodi rebus dio adhæreant, nullis certis rationibus innitentes, ſed fabricitantium apparitionibus ac ſomnijs, & meris anicularum fabulis fidem dantes. Tota enim confirmatio philoſophorum exemplis & apparitionibus conſtat, quæ Eutychides partim ridendo, partim ab inconſequẽtibus & cauſſarum defectu diluit. Exordium ab admiratione ſumitur, qua ille affectum mentiendi in pleriſq; præſertim philoſophis & ſapiẽtiæ profeſſoribus nulla probabili cauſſa impellente, miratur. Titulus ab utraq; parte impoſitus eſt, hinc ab eo, qui rebus huiuſmodi fidem negat: illinc ab ijs, qui mendacia talia aſtruunt, et ex ijs quaſi quandam uoluptatem captant.

TYCHIADES AC PHILOCLES. TYC.

Exordium ab admiratione, ſcilicet qua tãdem cauſſa adducti multi mẽdacijs gaudeant.

NOTES mihi Philocles dicere, quid nam id tandẽ ſit, quod multos in mentiendi cupiditatẽ adducit, ut pariter gaudeant, quum & ipſi nihil ſani loquuntur, & his qui talia narrant, maximè animũ intendant. PHIL. Multa Tychiade ſunt, quæ nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc, ut aiũt, neq; enim de his rogabam, qui quum uſus poſtulat mentiuntur: uenia nimirũ hi, imo laude pleriq; eorũ digni ſunt, quicunq; uel hoſtes fefellerunt, uel ad ſalutem tali quopiam pharmaco uſi ſunt, in neceſſitatibus. Cuiuſmodi multa Vlyſſes etiam fecit, ut & uitam ſuam, & ſociorum reditum redimeret: ſed de illis uir optime dico, qui nulla neceſſitate mendacium ipſum ueritati longè anteponunt, ipſa re uidelicet delectati, atque in ea ſine ulla idonea occaſione uerſati. Iſti, ergo ſcire cupio, cuius commodi gratia iſtud agunt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendiſti, quibus hæc inſita ſit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi ſunt huiuſmodi. PHIL. Quid aliud ergo in cauſſa ſit, quòd mentiuntur, niſi dementia? ſiquidem rem peſſimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc nihil eſt, nam ego tibi multos oſtenderim ad cætera prudentes, ac ſapientia mirabili: neſcio tamen quo pacto captos hoc malo, mendaciiſq; ſtudioſos, adeo ut ego certè moleſtè ferã, quòd uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & ſe, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius eſt quã mihi, Herodotus Cteſiaſq; Cnidius, atq; his ſuperiores: deniq; Homerus ipſe, uiri celebres, mendaciis etiam ſcriptis utebantur, ut non ſolũ eos fallerent, à quibus tunc audiebantur, uerum uſq; ad nos etiam mendacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uerſibus metriſq; ſeruatum. Me ergo ſæpe illorum uerſuum nomine ſubijt pudor, ſi quando cœli ſectionem, ac Promethei uincula recenſent, gigantumq; rebellionem, atque omnem illam de Inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uerſus ſit: & quemadmodum ex muliere quiſpiam in auiculam urſamue mutatus ſit. Pegaſos præterea, Chimerasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum abſurdas monſtroſasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam poëtica ſint fortaſſe tolerabilia. At urbes iam gẽtesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Velut cum Cretenſes ſepulchrum Iouis oſtendere non pudet: Athenienſes Erichthonium æditum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emerſiſſe. Hi tamen multò uerecundiores quàm Thebani, qui ex ſerpentis dentibus ſatiuos quoſdam progerminaſſe narrant: quòd ſi quis hæc, quum ſint ridicula, uera eſſe non credat, ſed ea prudenter examinans Coroebi cuiuſpiã, aut Margitæ exiſtimet eſſe: ſi quis aut Triptolemum credat in alatis draconibus per aërẽ uectum eſſe, aut Panã quendam ex Arcadia in Maratonem ueniſſe auxilio,

uel

uel Orithyam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atque insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta ueraq; non credat, usquea deo obtinet mendaciũ. PHIL. At poëtis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poëmatibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebaniq;, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quòd si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obstiterit quo minus earũ narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCH. Rectè dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furiæ quædam abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade uir grauis Eucrates est, & nemo certè crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se præsentem mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice, qualia referebat: tum ea quàm constanter asserebat: præterea quàm sanctè in pleriscq; iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset, ac tantũ temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circuntulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quænam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnã præstigiaturam sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam alias Philocles aliquoties eum interuisere, siquando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane contulisse, ut eum morbi inspiciendi causa uiseret, amborum nomine, nempe ut & Leonthicũ conuenirem, & Eucratem uiderem: ignoraueram autem quòd ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè, ut dicebant, exiuerat: alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirum? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare, uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia, atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates, ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidulè remissa paululũ, quũ me cõspiceret: quanq; interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerẽ, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quòd eũ ægrotare nesciuerim: quod ubi resciissem, curriculo uenerim, adsedi propè, & illis quidem sermo iã de morbo erat, et quædam iam antè dixerant, quædam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quædam quisq; proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic interfecte, ut antè dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circum crura posuerit, ilico sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruę potius fœmellæ uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq; ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq; eius ac manus dextra, pilíq; qui recti è barba prominent, magnam

Accedit ad rẽ et præsens institutũ ad ea referri, quæ hactenus de aliis dixit.

Amplificatio à persona:

Narratio.

Occasio disputationis.

magnã uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minimè pollicentur. Et ipse quoq;, inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendum, propterea quòd ceruae uelox esset. At nuper uir quidam Libycus, peritus profectò in rebus huiusmodi contrà me docuit, ceruis ostendens uelociores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rectè dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis inquam, incantamentis quibusdam sedari talia? aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonem meum: & palàm in me magnam damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iamdudũ aũt neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abstineret: atque oleribus uesceretur, & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, inquit Tichiade? incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi parentur quædam aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea quæ foris applicantur nihilq; cum his quæ morbos excitant, intus communicãt: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præstigiaturam operari: & quum appendantur, sanitates immittere, id profecto nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonem ipsum è doloribus sæpe claudicantem uidi in uniuersa suiipsius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quum adhibentur conferunt, ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentum demulsiones, ac bubonum sanationes, & cætera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quòd si illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq;, ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim constat ea quæ commemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen alicuius quod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiamsi maximè dij sint, ista tamẽ sint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituentes. Itaque Aesculapius ipse eiusq; posteri salutaria pharmaca admouentes medebantur ægrotis: non leones, aut mustelas circumligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo: Eram adhuc adulescentulus, annos natus fermè quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nuncians ei, Midam uitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus robustum atq; industrium, circa plenilunium iam forum à uipera morsum facere iam putrefacto crure. Etenim dũ ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentem bestiolam maximum ei pedis mordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, & sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nunciaretur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à conseruis adportari, inflatũ totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id molestè ferret, amicorum quispiam, qui tum fortè aderat: Bono animo es, inquit, Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldæis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

Propositio

Confirmatio à similibus et notis.

Dilutio.

Alia, à potestate ac ui deorum.

Dilutio, ex inconsequendi.

Alia ab exemplis, quibus deinceps ad finem usque incantamentorum, et spiritũ uis et effectus docetur, ac primũ Babilonij cuiusdam.

one,& ad pedem eius appenſo uirginis defunctæ lapillo,quem è columna exciderat. Atq; iſtud quidem hactenus forſan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipſe ſublato,in quo allatus erat ſcabello, diſceſſit in agrum: tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis. At idem iſte Babylonius alia præterea diuina planè fecit. Nempe in agrum profectus manè, quum pronunciaſſet ſacra quædam ex ueruſto codice, ſeptem nomina, ſulphure ac face luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſerpentes omneis inuitos exciuit: quicunque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, ſerpentes multi,atq; aſpides,& uiperæ,& ceraſtæ,& iaculi,phryniq;,ac phyſali:relinquebatur aũtẽ unus draco,annoſus, prorepere(ut opinor, ob ſenectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus:Non adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpentibus,eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectũ legatum mittebat ad draconem: ac paulo pòſt uenit etiam ille. At poſtquam iam collecti conſtitiſſent, Babylonius in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt,nobis interim admirantibus. Tum ego,dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus,iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) ſenuerat, an ille baculum geſtans innitebatur? Ludis tu quidem,inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe quoq; olim minus talia credebam,quã nunc tu,putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conſpicerem, peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis)credidi, ac uictus ſum: quum tamen multum diuq; repugnaſſem.nam quid facerem quum eum cernerem in aëre uolantem, atq; id interdiu, ac ſuper aquam ingredientem, atq; per medium ignem incedentem, idq; lentè ac ſenſim? Tu ne,inquam ego, iſta uidebas, uirum Hyperboreum uolantem,aut ſuper aquas ambulantem. Et maximè, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potiſſimum utuntur. Nam minutula iſta,quid attinet referre, quæcunq; fecit,quo pacto amores immiſerit, ac dæmones exegerit, mortuoſq; marcidos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipſam palàm conſpectibus exhibuerit,lunamq; è cœlo detraxerit? Quin ego uobis referam,quę ab eo fieri conſpexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti ſubſtantiam ſuſcepiſſet, Chryſidem amabat Demæneti filiam, ac me quidem præceptore in diſciplina utebatur: ac niſi amor ille à ſtudio deduxiſſet eum,uniuerſam Peripateticorum doctrinam perdidiciſſet:ut qui octo & decẽ quũ eſſet annorum, iam abſoluerat analytica:tum phyſicam auſcultationem in finem uſque percurrerat.Amore tamen uictus,mihi rem omnem ſignificat.Ego uero quemadmodum par erat,quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad ſacrificia,tum ſedecim præterea, ſi Chryſide potiretur. Ille uero creſcentem obſeruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiuſmodi ſacra peraguntur)foſſam cum effodiſſet in aperto quodam loco domus,ſub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glauciæ patrem, anteſeptem menſes uita defunctum. Succenſebat autem ob amorem ſenex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permiſit, ut amaret. Poſtea uero Hecaten quoque eduxit, adferentem unà Cerberum:tum lunam detraxit multi forme quoddam ſpectaculum, & quod aliàs aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formoſam uertebatur: Poſtremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxiſſet quendam è luto Cupidinem: Abi,inquit, atq; huc perducas Chryſidem:ac lutum quidem protinus euolabat: paulo pòſt autem affuit illa pulſans oſtium. Tum ingreſſa Glauciam complectitur, eum quàm inſaniſſimè deperiens,& cum eo uerſata eſt,quo ad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna ſubuolabat in cœlum, atque Hecate ſubijt terram, cęteraq; ſpectra diſparuerunt; & Chryſidem tandem

Aliud exemplum eiuſdẽ

Aliud Hyperboreieiuſdẽ

Aliud,eiuſdẽ

emissimus circa ipsum fermè diluculum. Hæc Tychiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis commoda. Benè dicis, inquam, ego credidissem equidem, si uidissem ea: nunc uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, acutè perspicere non possum: ueruntamẽ Chrysidem illam quam dicis, noui, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usque, atque ipsa insuper luna, Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usque potuisses. Mirificè enim sese offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue sonum si audierint, fugiũt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentũ uspiã sonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea ipsum etiam magum admiror: quod cum ditissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atque ab eis solida talenta suscipere, is tamen ob quatuor minas admodum tantilli lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit. Ridiculè facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respondeas, qui dæmoniacos liberant erroribus, adeo manifestè spectra illa carminibus eijcientes? Atq; hæc me dicere non opus est, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palæstina, qui harum rerum artifex est, quàm multos mortales suscipiat, qui ad lunã concidant, oculosq; distorqueant, spumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus insistet, rogauerit q;, unde sint in corpus ingressi, ægrotus quidem ipse tacet: at dæmon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipse) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonem. Quin ego quoq; dæmonem quendam exeuntem uidi nigrum certe, & colore fumidum. Non magnum erat inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipsæ etiam apparent Ideæ, quas ueteres familiæ parens ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atq; euanidam, quã tum ad nos homines luscitiosos. Itáne solus Ion, inquit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alijetiam interdiu? Ego profectò non semel, sed millies iam talia conspexi, ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob consuetudinem nihil nouũ aut prodigiosum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo annulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam sumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, nisi fortè ne mihi quidem fidem sis habiturus Tychiade. Atqui fieri possit, inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in primis sapienti, ac liberè, quæ sibi uidentur, domi in priuato suo cum autoritate narranti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt, singulis noctibus adparet, tum pueris, tum adolescentibus, tum senibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris, uerumetiam à nostris omnibus. De qua statua, inquam ego? Non uidisti (inquit) quum ingrederere statuam quandam in atrio collocatam, sanè quàm pulchram, opus Demetrij: qui statuas humana specie fingere consueuit? Nónne illam dicis, inquam, quæ discum iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestum, reflexa in eam quæ discum fert, altero pede modicè inflexo, quæq; se erectura uidetur unà cum iactu? Non inquit: nam unum est ex Myronis operibus ille discí iactator, quem dicis. Sed nec eã, quæ est ei proxima: eum loquor cui tenijs caput uinctũ est, formosam illam. Nam id Polycleti opus est: uerum eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi stant: Critiæ Nesiotæ plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidisti uentre promi nulo, caluam, seminudatam, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse uideretur. Per Iouem inquam, uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronáque aridas habebat, pectoréque folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inaurauí,

Dilutio ab incredibili, ex personæ conditione.

Aliud. Syri cuiusdam.

Annulus magicus.

Aliud, de spectris et spiritibus nocturnis.

rant, quum me sanasset triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Pelichus? Est, nec ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post inuadet. Noui ego certè quantum ualeat hæc quam tu rides statua. An non eiusdem putas esse immittere febres in quos uoluerit, quan doquidem potis est eijcere? Propicia, inquam, placataq; sit hęc statua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo sunt? Quum primum nox est, inquit, hæc è base descendens in qua steterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdū etiam canenti: nec quisquam est quem unquam læserit, diuertere tantum oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infestans, quum & lauat sæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipso aquę strepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne fortè nō Pelichus hæc statua sit, sed Talus potius Cretensis, qui apud Minoëm fuisse dicitur. Nam & ille æreus quidam Cretæ custos erat: quòd si non ex ære, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrij, sed una potius ex Dædali machinis esse uideatur. E base nanq; (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, ô Tychiade, ne te post hac scommatis huius pœniteat. Noui quidē ego quid illi euenerit, qui obulos surripuit, quos ei quoq; nouilunio suspendimus. Prorsus atrocia, inquit Ion oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illū ultus est ô Eucrates? Nam audire cupio, etiam si quàm maximè Tychiades iste diffisurus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaq; item numismata, quædam argentea ad crus eius affixa cera, ac lamine quoq; argenteo: uota cuiusque, aut merces ob sanationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Lybicus sceleratus, equorum curator. Hic nocte aggressus est ea auferre omnia, abstulitq; digressam iam quū obseruasset statuam. At quum primum reuersus intellexit sacrilegio se compilatum Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atque furti prodidit Lybicum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire non ualens, tanquam in Labyrinthū incidisset, quo adorta die iam deprehensus est, ea tenens quæ furto abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas non paucas recepit, nec tēporis multum superstes malus malè perij: uapulans, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut ulbices postridie apparerent in corpore. I nunc, & post ista quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare puta. At ô Eucrates, inquam ego, quàm diu æs erit æs, operisq; plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui non deos, sed homines fingere consueuit: Pelichi nunquam statuam uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentem, si mihi minaretur, admodum timuissem. Ad hæc medicus Antigonus: Et mihi ô Eucrates, inquit, Hipocrates æreus est magnitudine fermè cubitali: qui tunc duntaxat quum lucerna extincta sit, totam in orbem domum ambit, perstrepens ac pyxides euertens, pharmacaq; commiscens, atque ostia circumuertens: maximeq; siquando sacrificia prætermittimus, quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiam Hipocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; ni si in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut mulsum insperserit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates, istud certè etiam testibus probauero, quòd ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimissis operarijs, in syluam solus abibam: cogitans interim quiddam atque considerans. At postquam in saltum peruenit: canum primo latratus insonuit. Ego uero Mnasona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenarique (quemadmodum solebat) conijciebam. At res haud quaquam sic se habebat: uerum paulo post facto terræmotu, sonoq; uelut è tonitru, mulierum aduenientem uideo terribilem: procerit ate fermè semista alia: habebat autem in sinistra facem: in dextra uero gladium uiginti circiter

Dilutio ab incredibilitate fabulosa.

Dilutio à materia.

Aliud, eiusdē rationis.

Dilutio à cæna.

Aliud exemplum affertur.

cubitorum. Et infernè quidem pedibus erat ſerpentinis, ſupernè uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aſpectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam cæſarie circumcincta: alijs collum amplectentibus, alijs etiam per humeros ſparſis. Vídete, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorrui: & ſimul hæc dicens Eucrates, oſtendit omnibus brachij ſui ſetas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes auſcultabant eum uiri ſenes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud ſeſe tam incredibilem Colloſſum: mulierem ſemiſtadialem, Gyganteum quoddam Mormolycium. Ego uero conſiderabam interim, cuiuſmodi erant hi, qui cum iuuenibus ſapientiæ nomine uerſentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quũ ſola nimirum canicie barbaq; ab ipſis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipſis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille, proceriores Indicis, nigri & ipſi hirſutiq;, ſordido ſqualidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, reſtiti, inuerſo protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) ſigillo. Hecate ergo percuſſo draconicis illis pedibus ſolo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo poſt abijt in eum deſiliens. Ego uero præſente animo porrecta ceruice inclinatus, inſpexi apprenſa arbore quapiam, quæ uicina ſtabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conſpexi ea quæ in inferno ſunt omnia: pyriphlegetontem lacum, Cerberum, manes: adeo ut quoſdam etiam eorum agnoſcerem. Patrem ergo meum manifeſtè cernebam adhuc his ipſis amictum, quibus eum ſepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ô Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiasq; cum amicis cognatisq; uerſantur: in Aſphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei ſacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nónne Socratem etiam ipſum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, niſi quòd inde conieci, quoniam caluus, ac uentricoſus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conſpexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, ſu peruenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi ſuffulgere uidebatur. Tum riſi ego profectò, teſte latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua iſta, inquit, neque alia inuiſa uidiſti. Nam & ipſe haud ita pridem quum ægrotarem tale quiddã conſpexi. Proſpiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac ſeptima dies erat: febriſq; ô qualis! incendio certè nehementior. Omnes ergo me relinquentes ſolum, clauſis foribus foris manebant. Sic enim iuſſeras Antigone: ſi quo pacto poſſem obdormiſcere. Tunc igitur aſtitit mihi iuuenis quidam uigilanti, pulcher admodũ ueſte circumamictus candida. Ac me quum excitaſſet, per hiatum quendam ducit ad inferos: ſicuti ilico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Siſyphumq;. At cætera uobis quid commemorem? Poſtquam uero ad tribunal perueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certè mihi uidebatur) aſſedit ſingulorum nomina percenſens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præſcriptum præterijſſe contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nondum illi completum eſt ſtamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam ſiquidem ultra colum uiuit. Tum ego lętus recurrens, ipſe quidem iam febre liber eram: denunciabam uero omnibus, quòd Demylus eſſet moriturus. Manebat autem nobis in uicinia ægrotans etiam ipſe nonnihil ut renunciatum eſt. Ac paulo poſt audimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid

Amplificat in dignitatẽ rei à perſonæ circumſtantia.

Aliud, cuius fidẽ ſtatim in dubiũ uocat, à perſonæ referẽtis qualitate.

miri

miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui post uigesimum diem quàm sepultus est, resurrexisse. Nam hominem & antequam moreretur, & post quam resurrexit, ipse curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; præterea fame corruptũ est, nisi fortassis Epimenidem quem piam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij, è palæstra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquàm è conspectu filiorũ admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrẽ nouerunt omnes, quo pacto dilexerim. Nam declarauí his rebus quas in eam feci, non modo dum uiueret, uerum etiam postquam uita functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum uestemq; qua dum uiueret, oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eundem lectũ incumbebam: quemadmodum nunc, luctum eum mihi commitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atq; adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratides hic, minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quòd quum ei fuissem in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs aureis alterum non cremaueram, superesse autem id dicebat, qd sub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus sceleristissimus, quidam caniculus qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euanuit. At sandalium sub arca repertum est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; obseruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum moreferiantur, si qui ista nõ credant, atq; usque adeo impudenter uero resistãt. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atq; ego quidem, ut eum conspexi, respirauí: hoc ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquã, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atq; prorsus, iuxta uulgatum illud adagium, repente Deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit, assurgente ei accedẽte Cleodemo, primũ de morbo percontatus est, secq; audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quid nam, inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar subauscultaui, ac mihi certè uidemini in re quapiam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut hunc adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut dæmones credat aliquos esse, phantasmataq;, ac mortuorum animas super terram obambulare, & sese, quibus libitum fuerit, ostendere? Ego igitur erubui, uultumq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haudquaquam amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usqueadeo absurda dixerit. Per Iouem, inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me torùe aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoscas, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non uideo. Quod si uidissem, profectò & credidissem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corin-

Aliud de mortuo redituc.

Dilutio ab impossibili.

Aliud uxoris Eucratis.

Dilutio, per irrisionem.

Alius ac nouus testis Arignotus Pythagoricus.

Arignoti esse uerationem per diuisionem.

thum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quid nam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula. quod si quis inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Decederat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquam erat omnino, qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac fermè detinente, postquam didicerat quo iturus essem, incertum, ut putabat, exitiũ. At ego sumpta lucerna, solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens, tacitè legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quemadmodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atque hic quum adstaret, undiq; me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maximè horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, & incantans eum in domicilij tenebrosi angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Manè autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atq; illum assumens alios q; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohærentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem, Quid hoc inquam, Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulachris? Illud ergo nobis inte, quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neque mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleodemo, neq; ipsi Eucrati, dic age quemnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum, eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimento extra portas clausisset, ibique degeret dies noctesq; scribens atque componens, iuuenesque eum quidam illudere cupientes, ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumsistentes, illum circumsilirent, crebro subsilientes: hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, nõ quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonẽ, miraculum illud audire, eum uidelicet sonũ reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt

Exemplũ spectri eiecti, simile ei quod à Plinio in Epistolis refertur.

Reprehensio crudelitatis à persona.

Dilutio ab auctoritate, & natura animæ.

Aliud, magicæ potestatis.

diunt alij ſonum quempiam inanem, ſed mihi oracula etiam ędidit Memnon ipſe aperto ore ſeptē uerſibus: quod niſi eſſet ſuperuacaneū, ipſos uobis uerſus recenſerem. Inter nauigandum uero incidit in nos unà nauigans uir Memphiticus quidam, ex ſacris illis ſcribis, mirabili ſapientia, & qui uniuerſum Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis ſubterraneis manſiſſe, Magiam interea doctus ab Iſide. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorem meum, uirū ſacrum, raſum, lineis indutum, doctum, purę linguę Græcę loquentē, procerum, ſimum, labrijs promiſſis, cruribusq; gracilibus. Illum ipſum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis eſſet ignorabam. At poſtquam uidi eum, ſi quando in portum appuliſſemus, cum alia multa miracula facientem, tū crocodilis inſidentem agitaſſe, & cum feris uerſantē, illas uero reuerentes eum, caudisq; adulantes, agnoui ſacrū quempiam uirū eſſe, paulatimq; comitate mea me in eius amiciciam ac familiaritatem inſinuaui, adeo ut omnia arcana communicaret. Ac tandem mihi perſuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, ſe ſolus ſequerer, neque enim defuturos nobis miniſtros: atq; ex eo tempore ſic uitam duximus. Quum in diuerſorium quodpiam uenissemus, homo accepto piſtillo, ſcobinaue, aut peſſulo, ueſtibus implicans, quum in id carmē quoddam dixiſſet, effecit ut ambularet, utq; alijs omnibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & cœnam parabat, inſtruebatq;, atq; in omnibus cōmodè ſubſeruiebat miniſtrabatq; nobis. Deinde poſtquam iam ſatis huius miniſterij fuit, ſcobinam rurſus ſcobinam, ac peſſulum peſſulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego uehementer conatus non reperiebam, quo pacto ab illo expiſcarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in alijs eſſet facillimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoſo clàm illo deliteſcens ſubauſcultaui propius incantationem illam. Erat autem triſyllaba. Tum ille quum piſtillo mandaſſet quæ curanda erant, abijt in forum. At ego poſtridie illo apud forum occupato, acceptum piſtillum quum ornaſſem, ſyllabas illas ſimili modo pronuncians, aquam iuſſi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tuliſſet, deſiſte inquam, neque aquam amplius haurito, ſed rurſus eſto piſtillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, ſed aquam hauriebat continuè, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum reſiſtere huic rei uon ualerem, timebam autem ne Pancrates reuerſus (id quod etiam euenit) iraſceretur, correpta ſecure piſtillum in duas partes diſſeco. At utraq; pars amphoram ſumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi miniſtri eſſe cœperunt. Interea Pancrates ſuperuenit, ac re intellecta, illas quidem in ligna rurſus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipſe me clanculum relicto, neſcio quo clanculum ſe ſubducens abijt. At poſſis iſtud etiam nunc, inquit Dinomachus, hominem ex piſtillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte ſcio, nam in priorem formam nunquam à me reſtitui poteſt, poſtquam ſemel aquarius eſſe cœperit. Sed deſerenda nobis domus eſſet aquæ iam impleta. Non deſiſtitis, inquam ego, huiuſmodi monſtroſa narrare uiri ſenes? Alioqui horum ſaltem adoleſcentium gratia incredibiles iſtas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigioſis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia conſuefcant audire, quæ eos per totam uitam comitata perturbabunt, atque ad omnem ſtrepitum meticuloſos reddent, poſteaquam eos omnigena ſuperſtitione impleuerint. Rectè admonuiſtime, inquit Eucrates, quum ſuperſtitionem dixiſti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiuſmodi uidetur: de oraculis loquor, ac uaticinijs, & quæcunq; quidā numine afflati proclamant, quæue ex adytis audiuntur? aut quę uirgo numeris eloquēs futura prędicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quòd annulum quendā ſacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente ſigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi uidear

Memnon Aegyptius, de quo & Iuuenalis meminit

Aliud, de oraculis.

ad gloriam meam res incredibiles narrare. Cæterum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo, heroë mecum diu disserente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Mallo uaticinium apertissimum simul ac uerissimum esse, tamẽ sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; prophetæ quispiã in schedulam inscripta tradiderit, recte è me facturum putaui, si dum præternauigarem, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quàm longè res esset processura, quodq; non breuem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nam & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus Leonthicum, nam opus habeo cum eo congredi. At uos, quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuo sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter, quàm hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi oblitionem induceret eorũ, quæ audiui, ne me nonnihil earum rerum lædat inhærens memoria: nempe monstra, dæmones, atq; Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes momorderit, uerumetiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. At bono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

Conclusio.

HIPPIAS, SEV BALNEVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

BAlneum Hippiæ descripturus, principio ipsum artificem, à cognitione artium, atq; peritia cõmendat. Orditur autem à loco communi, ita uidelicet proponens, eos esse potissimũ laudandos artifices, qui nõ solum uerbis prolixè polliceri, aut de scientijs disputare soleant, sed qui ipso opere, hoc quod profitentur, præstare possint: hunc locum exemplis aliquot illustrat, deinde ad præsens institutum accommodat. Proinde, inquiens, etiam mechanici artifices maximè laudandi illi sunt, qui non uerbis tantum opera aliqua describũt, aut promittũt, sed qui re ipsa illa quàm optimè atq; artificiosissimè extruunt, qualis & Hippias hic unus est, id quod opus ab eo, nempe balneum extructum, comprobat, atq; exinde ipsum balneum describit, situm, elegantiam, proportionabilitatem operis: deinde & utilitatem & opportunitatem omnium cellarum, & lauationis eo usum commendans.

Orditur à thesi seu loco cõmuni.

EOS ego uiros sapientes cũ primis laude celebrandos esse existimo, quicunq; non orationes solũ magna industria elaboratas, ac singulis de rebus memoriæ proditas posteris reliquerunt, sed operibus quoq; non dissimilibus ea quæ orationibus ampliter & magnificè polliciti sunt, confirmarunt. Quippe ægrotus, cui quidem pectus

sapit,

ſapit, non eos accerſit medicos, qui ſuper arte multa luculentè & excellenter diſputare nouerunt, ſed qui uſu medendi illam diu multumq; exercuerunt. Potior autem & maiores precij habendus eſt, ut mea fert opinio, muſicus, qui pſallendi & pulſandæ citharæ peritia exornatus eſt, quàm is, qui tantum rhytmos & concentuum harmoniam indicare nouerit. Quorſum enim attinet bellorum atque exercitus duces tibi enumerare non iniuria optimos, & præſtantiſſimos hominum opinione iudicatos, quòd eorum uirtus nedum in inſtruenda acie & militum animis tempeſtiua oratione accendendis & inflãmandis eluxerit, ſed quòd in preliis quoque fortiſſimè dimicando optimè ſe geſſerint, ac manu non ſecus, quàm lingua prompti memorabilia facinora ediderint. Cuiuſmodi ex ueteribus illis Agamemnonem & Achillem, ex paulò autem recentioribus Alexandrum & Pyrrhum fuiſſe cognouimus. Quorſum uero iſta percenſui? Non quòd alia ratione hiſtoriam ædere ſtatuens, harum rerum mentionem fecerim, ſed quòd ex mechanicis quoque eos laude & admiratione non indignos putem, quicunque uiſendis operibus aliquam ingenij famam ſibi parauerunt, eademq; opera artis ſuæ egregia monimenta poſt ſe reliquerunt. Quandoquidem illi, qui ſolis ſemet orationibus exercuerunt, multo iuſtius Sophiſtarum quàm ſapientium adpellationem meruerunt. Talem multorum relatu percepimus fuiſſe Archimedem, ac Soſtratum illum Cnidium, quorum alter de Ptolemæo ſubiugato victoriam reportauit, ac Memphim, ſine obſidione fluminis intercepti auerſione occupauit, alter ſingulari artificio hoſtium triremes abſumpſit incendio. Tales quoque Mileſius ante illos Crœſo Lydorum regi pollicitus, exercitum ſicco pede ſe traiecturum, ſua induſtria in unius noctis ſpacio Alys fluuij alueum à tergo exercitus deriuatum circumduxit, tametſi è mechanicorum numero non fuerit, uerum alioqui magna intelligentia & ſingulari ingenij acumine præditus. Etenim, quod de Epeo fertur, commentum peruetus eſt, qui non tantum Achiuis equi machinam fabricaſſe, ſed una cum Græcorum optimatibus in eam conſcendiſſe perhibetur. Inter hos & Hippiæ huius, quem noſtra memoria uixiſſe conſtat, meminiſſe æquum puto, uiri dicendi facultate & ſtudio ita exercitati, ut cum quouis ex priſcis illis & ueteribus optimè conferri poſſit, præterea qui ingenij acrimonia atque intelligentia multum præcelluerit, quique interpretando multa perſpicuitate uſus ſit. Cæterum, opera ipſis orationibus longè præſtantiora exhibebat, & quæ arte ſua pollicitus fuerat reipſa abſoluta reddidit: neque uero in talibus ſaltem promiſſionibus, in quibus illi qui ætate eum præceſſerunt feliciter floruerunt, ſed iuxta geometricam quoque rationem propoſita (quod aiunt) linea triangulum rectè potuit deſcribere. Atqui aliorum quiſque unum quiddam ab arte decerptum, & ſingulare opus exercuit, in quo parata ſibi hominum opinione aliquis eſſe uiſus eſt. Porrò ille primum rebus mechanicis perpolitus, ne dimenſionum quidem geomntricarum rudis fuit, nec ab harmonicis & Muſicis alienus apparuit. Ac unumquodque ex illis una eademq; opera ita perfectè cognitum demonſtrauit, quaſi in eo ſolo cognaſcendo elaboraſſet. Multi uero temporis res eſſet, eius laudare induſtriam circa radiorum, & repercuſſionum, ac ſpeculorum expreſſionem. Præterea quanta in Aſtronomia cognitione excelluerit, in qua omnes eos, qui annis eum anteiuerunt pueros eſſe oſtendit. Sed enim quæ nuper ipſe uidi opera illius induſtria elaborata, quæque mihi ſpectanti ſtuporem & admirationem incuſſerunt, ea nunc in præſens referre non grauabor. Eſt enim argumentum commune, & in noſtra memoria admodum frequens, balnei ſubſtructio, ſolertia autem, & in communi illo argumento ſingularis admirationis ſpectatur induſtria. Locus erat prorſus inæquali deformatus planicie, decliuis & arduus, quem ille occupans ex utraque parte magnopere humilem, utrinq;

Adaptatio.

Deſcendit ad hypotheſin et præſens inſtitutum.

Laui Hippiæ à collatione aliorũ artificũ

Ab opere & effectu.

Deſcriptio balnei.

utrinq; ſoli altitudine æquauit, firmamentum munitiſſimũ omni futuro operi ſubijciens, fundamentorum poſitione ſubſtruendi ædificij certitudinem confirmauit, faſtigijs uero magnopere præruptis & præciſis, & ad firmiorem coniunctionem complicatis totum opus conſolidauit. Cæterum quæ ſubſtructa ſunt loci magnitudinem menſuræ quantitate non exceſſerunt, ſed ædificij proportionibus conuenientiſſimè atq; decentiſſimè reſponderunt, lucis ubiq; infuſæ rationem conſtanter cuſtodientia. Portarum altitudo latos ingreſſus retinens, ſupina magis quàm erecta ad ingredientiũ conuenientiam informata fuit, ingredientem uero ſtatim domus communis excipit, ſufficientem exhibens pediſſequis & miniſtris conuerſandi amplitudinem. Porrò ad leuam cameræ ſunt ad delitias exercendas ſubſtructæ. Proinde & iſta in balneo decentiſſimè ſunt obſeruata, amœni & iuce multa illuſtrati receſſus. Deinde, domus illorum quam quidẽ longè præſtantiorem, quàm ut lauacro conueniat dixeris, perneceſſariam tamẽ ad melioris notæ homines & opulentiores ſuſcipiendos. Poſt hanc utrinq; ſufficientes exuentibus ad reponendum ueſtitum habitationes. Ac media domus & faſtigio excelſiſſima, & iucundo lumine amœniſſima, tres aquæ frigidæ piſcinas in ſe complectitur, Lacenolapide exornata. Sunt etiam in illa ſtatuæ geminæ ex albo lapide antiqui operis & artificij, altera quidem Sanitatis, altera uero Aeſculapij. Ingreſſos autem excipit domus ſenſim ac gradatim tepeſcens, calore non inſuaui occurrente, quæ in longum porrecta, ac circum circa orbiculatim extructa eſt. Poſt hanc ad dextram habitatio eſt magnopere amœna & elegans, copiam delicatis & uoluptuoſis unctionibus exhibens, ex utraque parte habẽs aditus & ingreſſus lapide Phrygio ornatiſſimè decoratos, à paleſtra ingredientes ſuſcipiens. Quæ deinde hanc conſequitur habitatio, omnes reliquas pulchritudine excedit & elegantia, & ad ſtandum ſedendumq; accommodatiſſima, & ad diutius immorandum minimè noxia: tum ad uolutantum utiliſſima, & ipſa lapide Phrygio ad ſummum uſq; faſtigium expolita relucens. Deinceps uero locus thermis dicatus, lauantes excipit, Nomade lapide extructus. Porrò, interior habitatio omni amœnitate referta & elegantia, plurima luce conſpicua eſt, acinſtar purpuræ floribus & uenuſtate renitet: Ad hæc tria labra thermarum exhibet. Porrò autem tibi iam loto non integrum eſt per eaſdem habitationes regredi, ſed ea quæ ad frigidam tendit uia per uaporarium lento tepore caleſcens regrediendum eſt. Et hæc omnia copioſo lumine illuſtrata, & multo diei intus lucentis ſplendore exornata ſunt. Ad hæc ipſa faſtigia ab ædificio nõ diſcrepantia, tum latitudines longitudinibus aptè cohærent: in ſumma, multa ubiq; relucet ſumma cum elegantia & uenuſtas, & gratia. Etenim iuxta elegantiſſimi Pindari præceptum, opus exordientibus facie eleganti & ſplendida exornandum eſt. Hoc certè cum primis in huius domi ſubſtructione cum ipſo lumine tum feneſtris obſeruatum eſt. Etenim ſapiens ut reuera fuerat Hippias habitationem frigido lauacro deſtinatam ad Boream tendentem inſtituit, nec aëris meridiani expertem. Reliquas autem multum feruoris & caliditatis requirentes Notho et Euro ac Zephyri flatibus ſubiectas oppoſuit. Quid ad hæc tibi palæſtras memorem, & ueſtes aſſeruantium communes habitatiunculas, cõpendioſam citra ambages uiam quæ ad lauacrum ducit habentes ſingularis utilitatis capiendæ & incommodi uitandi gratia. Neq; uero quis me ſuſpicetur opus modicum proponentem orationis lenocinijs atq; uerborum ampullis extuliſſe. Siquidem in rebus communibus & publicis noua elegantiæ ſigna atq; inditia excogitare, non mediocris aut contemnendæ ſapientiæ argumentum ego eſſe opinor. Quo in numero & hoc opus admirandi illius Hippię opera ad unguem elaboratum merito habendum eſt, quodq; nobis ab illo oſtenſum eſt, omnes balnei uirtutes cõplectens, utilitatem, opportunitatem, perſpicuitatem, menſuræ quantitatem in omnibus aptè obſeruatam, nec loci neglectam commoditatem, tum tutũ lauan

Oratio, qua fidem ſuam deſcriptõi

di

di uſum exhibens. Præterea omnibus alijs induſtriæ atq; ſolertiæ officijs abſolutum, biuiorum & ambituum duplicibus ſeceſſibus, multarumq; ianuarum patens egreſſibus. Quin etiam horarum geminis indicijs idem balneũ exornauit, uno per aquam & ſonitum, altero per ſolem. His inquam uiſis nec debitam & conuenientem tam illuſtri operi reddere gratiam non inſipientis ſolum, ſed etiam ingrati, aut potius inuidi mihi uiſum eſt. Itaq; ego pro uirili, cũ opus ipſum tum architectum & artificem orationis meæ laudibus euexi & perſolui. Cæterum, ſi deus aliquando conceſſerit & lauandi copiam, non dubiũ eſt, & alios permultos in laudum mearum partem mecum uenturos.

ALLOCVTIO, SEV BACCHIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædã eſt, quales et noſtri homines in enarrandis autoribus, aut alijs rebus tractandis, ipſis operibus præmittere ſolent. Et extant ſanè etiam Ciceronis quædam, ad idem exemplum compoſitæ. Monet autem Lucianus auditores ſuos, ne ſolũ compoſitionis nouitatẽ in ſcriptis ſuis ſpectent, neue ideo pro paruis aut contẽnendis illa habeant, qa comica, ac ſatyrica quædã, ſub dialogi grauitate tractet, ſed magis ipſam rem ſpectent: ne idem illis, quod Indis olim, accidat, dum Bacchi exercitum ut muliebrem, & à re militari alienum contemnunt. Deinde autem & ueniam precatur ætati, ſi paulò uerboſior aut loquacior nonnullis fortè uideatur, factum ſuum etiam hic, collatione quadam Indorũ cohoneſtans. Omnino autem multum gratiæ habent huiuſmodi præfationes, ſiue cui allocutiones eas uocare magis libet, ub. collationibus atq; ſimilibus ſuis, ipſe hypotheſis aptè reſpondet.

VO tempore Bacchus aduerſus Indos ductare exercitum inſtituit (nihil enim prohibet ut mea fert opinio fabulã uobis Bacchicam percenſere) ferunt uſque adeo eũ initio ab Indiæ incolis fuiſſe contemptui habitũ, ut accedentem etiam ſubſannarent. Magis autẽ temerariam illius audaciam miſeratione proſequendã eſſe opinabantur, tanquã actutũ ab elephantis proculcandum, ſi acie inſtructa illis occurriſſet. Si quidem inaudiuerant, ut ego exiſtimo, ab exploratoribus abſurda & monſtroſa de illius exercitu renunciantibus, quemadmodum eius phalanx & cohortes & mulieribus inſanis & furentibus collectæ forent, thyrſo redimitis, pelles ceruinas indutis, & haſtas quaſpiam paruas gerentibus nulla acie ferri acuminatas, & illas ex thyrſo confectas: tũ ſcuta quæpiam leuia & reſonantia, ſi quis ſaltem uel leuiter attigiſſet. Quippe clypeis aſſimilabant & tympana, eſſe prçterea in exercitu iuuenes quoſpiã agreſtes et nudos, qui ſaltarent chordaca, caudas habentes & cornua, qualia ferè hœdis recenter natis ſolent ſuccreſcere. Ipſum autem ducem illorum in curru uehi iunctis pardalibus, imberbem admodum, ac ne tantillum quidem per genas herbeſcente barbitio pubeſcentem, cornigerum, racemis coronatum, mitra purpurea comam inuolutum, ac aureos cothurnos indutum. Cæterum, ſecundas ductandi exercitus partes obire duos alios, unum quidem breuis ſtaturæ ſenunculum, corpore perobeſo & uentricoſo, ſimijs naribus deformem, auribus magnis & arrectis, tremulum, ſcipioni innitentem, pandum aſellum ut plurimum equitantẽ, amictum crocoto, & hunc uehementer fidum illius in ordinanda acie ſocium. Alterum uero hominem monſtroſum, inferioribus corporis partibus hircum referentem, crura crinitum & cornigerum, profunda inſuper barba inſignem, iracundum, & animo ad furorem propenſo præditum, altera manu ferentem fiſtulam, dextra uero incuruum baculum, ſemet attollentem, ac tota caſtra circum ſaltan-

Exemplum Bacchi cõtra Indos exercitum ducẽtis.

ſaltantem, quem mulierculæ exterrere ſolent, comasq; uento diffuſas concutere, quoties acceſſerit, neque non uociferare euohe. Quo nomine, ut mihi coniecturam facienti, uiſum eſt, dominum ſuum compellunt. Itaq; greges à mulieribus iam diſcerptos eſſe, & oues adhuc uiuentes dilaniatas, quippe illas crudiuoras eſſe planè uidebant. Hæc cum Indi & rex illorum ſpeculatoribus annunciantibus cognouiſſent, ſublatis, ut par erat, cachinnis ridebant, iamq; nequaquam contra exercitum educere, aut inſtructis ordinibus obuiam procedere illis deliberatum erat. Sed reputabant, ſi cominus mulierculæ in eos impreſſionem ac impetum eſſent facturæ, illis & uincere turpe eſſe, & mulieres inſanientes necidare unà cum duce effœminato, ac ſene modico & uinoſo, adiuncto etiã alio ſemiuiro milite, nudisque ſultatoribus per omnia ridiculis facinus eſſe parum memorabile. Poſtea uero quàm Bacchus regionem incendijs deuaſtare, & uiris deuictis ciuitates igne abſumere, ac ſyluas incendere annunciatus eſt, iamq; in breui temporis ſpacio tota Indorum regio flammis conflagraret (etenim ignis Baccho iam uſque à fulmine paterna ſunt arma) ibi iam citra moram armis induti, coactis elephantibus & infrenatis, & turribus deſuper poſitis aduerſus illos mouerunt aciem, etiamdum hoſtilem exercitum extremè contemnentes, & iracundo animo ferocientes, neq; non elephantis comminuere atq; proterere properãtes, ipſis cum caſtris imberbem illum imperatorem. Poſtquam uero propinquiores facti ſunt, & utraq; acies utriq; eſſet ſpectaculo, Indi locatis ante exercitum elephantis phalangem adegerunt. Cęterum, Bacchus ipſe in medio ſtrenui imperatoris fungebatur officio, cuius dextrum cornu Sílenus, ſiniſtrum Pan regebat. Porrò autem Satyri manipulares conſtituti ordinibus inſtruendis erant intenti. Signum omnibus erat Euohe. Statim uero percuſſa tympana inſtrepuerunt, ipſaq; cymbala claſſicum cecinerunt. Ac è ſatyris quiſpiam correpto cornu carmen quod Orthium dicítur, occinebat. Tum Síleni aſellus hianti atq; diducto rictu martium quiddam atq; terribile derudijt. Ipſæ uero Mænades cum ululatu facto in eos impetu incurſarunt, ſuccinctæ draconibus, atq; ex ſummis thyrſis ferrum denudantes. Indi autem & elephantes illorum ilico declinantes nullo ſeruato ordine in fugam ſe dederunt, neq; intra telí iactum conſiſtere ſuſtinuerunt. Ad poſtremum autem omni ui capti atq; ſubacti ſunt, & capti ui abducti ab ijs quos paulo antè contemptim ſubſannauerant, re ipſa experti quàm non oportuerit prima ſtatim fama adductos, peregrinum exercitum cõtemnere. Sed quid ad Bacchum ille Bacchus, dixerit aliquis? Quia permulti mihi uidentur (ac per Gratias uos oro, ne me inſanire aut prorſus temulentum eſſe ſuſpiceminí, ſi mea cum Dijs immortalibus contulero) idem erga orationum nouitates cum Indis perpeti, quemadmodum & erga meas. Exiſtimantes enim, ſatyrica & ridícula quædam, nimiumq; comica apud nos audiri, talibus fidem habuere, atq; haud ſcio quam illi de me opinionem induerunt. Alij ne exordium quidem aſſequuntur, quaſi parum neceſſe ſit uinoſis & laſciuis mulierculis, & ſaltationibus ſatyricis ad elephantes deſcendentes. Alij uero, tanquam alicuius rei gratia ueniſſent, thyrſi loco inuento ferro, neq; ſic laudare audẽt inaudita rei nouitate perterriti. At ego fidendi animo illis annũcio, quòd ſi in præſentia quoque ut antea facere conſueuerunt feſtiuitatem ſpectare ſæpe uoluerint, ac ueteres compotores recordati fuerint conuiuium bacchanalium tunc temporis celebratorum, neq; Satyros, aut Sílenos cõtempſerint, ſed æquo largius ad ſatietatem uſq; ex cratere illo hauſerint, & illos bacchico numine afflatos indecorè inſanituros, neq; non perſæpe nobiſcum Euohe dicturos. Itaque illi, liberum enim eſt audire, quicquid animo ſuo gratum fuerit, faciant. At ego poſteaquam adhuc in Indía peregrè uerſantur, ſtatim & aliud quiddam earum rerum quæ illic aguntur, quod non ualde à Baccho abhorrebit, neq; à præſenti inſtituto alienum erit, percenſere. Inter Indos quos Machlæos uocant, qui leuum Indi fluminis littus

Adaptatio.

Aliud exemplũ, eorũ qui ex fonte Sileni bibunt.

lletus, si ad fluxum illius respexeris, incolunt atque depascunt usq; ad Oceanum porrecti. Apud hos lucus est, in loco sepibus obturato & angusto, circumtecto tamen. Quippe thyrsorum & uitium ubertas ibi prouenientium locum opacitate sua pulcherrimè inumbrat. Eo ipso in luco tres fontes sunt aquæ elegantissimæ & lympidissimæ. Quorum unus Satyris, secundus Pani, tertius Sileno sacer est. Ingrediuntur uero in lucum Indi quotannis semel, diei solennitate deum celebrantes, bibuntq; de fontibus, non tamen indiscriminatim omnes de omnibus, sed iuxta ætatem. Nã iuuenes ex eo qui Satyris sacer est, uiri ex Panico, porrò ex Sileni fonte ij qui in mea ætate constituti sunt. Itaq; quæ pueris de fonte bibentibus accidunt, aut qualia designent uiri iam numine Panos afflati, perlongum esset enumerare. Cæterum qualia senes faciunt, ubi iam aqua pota inebriati fuerint, non alienum esse opinor narrare. Senex simulatque hausta de fonte aquam biberit, ac eundem iam Silenus ipse inuaserit, illico ad prodigium usq; obmutescit, hominem cui graue sit caput aut ebrium per omnia referẽs. Post id ex improuiso uoce clara & loquela graui, tũ spiritu dulci rumpit silentium, ac subitò è mutissimo fit loquacissimus. Sed nec obturato ore illum compescueris, quo minus non continuis uerbis diffluat, longasq; orationes contexat. Et profecto quæcunq; dixerit, prudenter & ornatè dicta sunt, ac iuxta Homericum illũ rhetorem hybernis niuibus consimilia disserit. Neq; uero, sufficienter eos cygnis secundum ætatem conferre possis, sed uocum densitate cicadas imitantur ac referunt, ac rotundum quiddam componũt in profundam usq; uesperam. Inde iam discussa ab illis ebrietate conticescunt, & ad antiquum morem redeunt. Cæterũ quod inter hæc maximè omnium admirandum est, nondum expositi. Quòd si senex imperfectam, quã inchoauit orationem reliquerit, neq; solis occasu interueniente & temporis angustia exclusus eandẽ ad finem deduxerit, degustata iterum in annum subsequentem aqua, deinceps cætera percurrens orationi inchoatæ adiungit, quæ superiori anno dicentẽ non in tempore destituerat ebrietas. Istis ego me ipse scommatibus Momi instar ludere uolui. Et per Iouem nequaq; amplius affabulationem adducam. Iam enim haud dubiè uidetis me fabulæ esse persimilem. Quare, si quibus in rebus delinquentes hallucinati sumus, in caussa fuit ebrietas. Sin prudenter & cordatè dicta sunt quæ produximus, constat Silenum nobis fuisse placatum & propicium. *Aptatio.*

PRAEFATIO, SEV HERCVLES GALLICVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio est eiusdem rationis, cuius & superior, nisi quòd, quantũ ad argumentum attinet, rationem & caussam hic reddit, cur natu iã grandior, adhuc in eloquentiæ exercitatione uersetur, studiũ atq; ætatẽ suam exemplo eo defendens, & ut ipse ait, etiã consolans, quo apud Gallo ipsa eloquentia depingitur. nimirum Herculis, eiusdemq; iam senioris imagine. Fingit autem imaginem seu typum eum, à sacerdote quodam Gallorum, quales ea ætate Druidæ fuisse perhibentur, explicatam, & singulorum picturæ eius membrorũ rationem sibi traditam esse. etiam Homeri atq; aliorũ poëtarum locis, utpote à perito Græcarum literarum additis. De quibus in ipso orationis contextu ac serie uideri satius est, quàm hic pluribus immorari.

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porrò deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si q reliq sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes, Charonte potius aut Iapetũ quempiam *Imago Herculis apud Gallos, exprimẽs typum eloquentiæ.*

Iliad. γ.

ex his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quid uis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atq; tali specie quũ sit, tamen Herculis ornatũ gerit, ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tũ pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: denicq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorũ deorũ contumeliam perperam facere Gallos, quũ eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quòd olim in regionem ipsorũ incursasset, prædas agens id temporis, quũ Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium pleraſq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maximè nouum atq; mirandum: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominũ multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrò uincula catenulæ tenues auro electróue confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quũ uinculis usqueadeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quũ alioqui cõmodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentẽ obtendunt, sese resupinantes: uerũ alacres ac læti sequuntur, ducentẽ admirantes, ultrò festinantes omnes, & laxatis funiculis etiam ante uertere studentes, perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quũ nõ inueniret pictor unde catenulam summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauã, læua arcũ tenente, summam dei linguã perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirũ ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quũ diutius assistens essem contẽplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiam, qui propius astabat, nostratium literarum nõ indoctus, id quod declarauit, quũ Græcanicam linguam absolutè sonaret, philosophus opinor ex eo genere Philosophorum, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaq; arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quòd hic Mercurio lõgè robustior extiterit: nam quod senex fingitur, nihil est quòd mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëtæ:

Obduci iuuenum densa caligine pectus:
Contrà senectam posse quiddam dicere,
Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioëssam ædunt, uidelicet floridam quandam uocem: nã liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quòd ab auribus uinctos ad linguã trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea perrusa est: nam memini, inquit & Iambicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere:

Siquidem uiris loquacibus
Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionem, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientẽ, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animã sauciantes: unde penniger a dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum hunc me conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quicq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursum me tam multorum iudicũ calculis exponerem iudicandum, in tempore subijt animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrũ uiderer hæc admodum puerìliter agere,

Elegans translatio per simulationem.

Alia eiusdem rationis.

Druidas intelligit.

Explicatio imaginis.

Adaptatio ætatis ac studiorũ suorum.

quasi

quaſiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adoleſcentulus illud mihi impingeret dicens:

Aetas iam perijt tua. Tum illud:

Ac te corripuit carioſa ſenecta, miniſter
Inualidusq; tibi, & ſegnes tardiq; caballi:

Videlicet eo ſcommate pedes meos notans. Verum quoties ſenex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum ſim ipſi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & ſi qua ſunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ô Teie uates, Cupido, ubi memento ſubcano uiderit auro rutilantibus alis, ſi uidebit, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippoclides, imò nunc uel maximè tempeſtiuum fuerit, facundia repubeſcere, floreré, uigere, & quã licet plurimos ab auribus ducere, ac ſæpius arcu ferire: quandoquidem periculum non eſt, nequando quis præter ſpem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; ſenectutem ipſe cõſoler animemq;, adeò ut non ſim ueritus nauim iam olim in terram ſubductam, denuo reſellere, ſuisq; inſtructam armis, medium in pelagus demittere. Contingant autẽ à uobis ô dij, afflatus ſecundi, quando nunc uel maximè, præſente bono atq; amico uento nobis eſt opus: quo ſi digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert ſenior pannis è uilibus armos.

DE ELECTRO, SEV CYGNIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hæc ſuperioribus conſimilis præfatio eſt, in qua ſeipſum ac ſcripta ſua extenuat, adhibita ſimilitudine fabulæ eius, quæ de Electro ac Phaëtonte, ac cygnis Eridani à poëtis traditur, quàm ut fictam, ac falſam, præſens experientia oſtendit, ita ſe uereri quoq; ait, ne conceptam de ſe opinionem auditorum, præſentia imminuat, ac falſam coarguat. Commendat tamen interim eo nomine orationem ſuam, quòd ſimplex ſit, et minimè Cygnis illis Padanis ac fabuloſis, quod ad canoritatem ſpectet, ſimilis, neq; etiam illorum fucatis ſcriptis, qui dum electrum, atq; aurum, & ſpecioſa omnia affectant, Eridanum iſtum, ac cygnos poëticos, uanitate, ac fumo longè excedant.

VAM ſuper electro poëtæ commenti ſunt fabulam, ea & nobis planè perſuaſis fidem fecit, eſſe ſcilicet in ripis Eridani populos, quę lachrymãtes illud deſtillarẽt, Phaëtõtẽ lugentes, eaſdemq; Phaëtõtis ſorores fuiſſe populos. Deinde iuuenis caſum luctu proſequẽtes, in arbores fuiſſe cõmutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarũ electrũ defluere. Hæc inquam cum poëtas canentes audiſſem, in ſpem ueniebã, ut ſiquando ad Eridani littora delatus eſſem, unam accedens ex arboribus, ac recluſo ſinu & cortice, nonnullas me ſuſcepturum lachrymas, ut ego quoq; electrum poſſiderem. Et ſanè non multò antè alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi cõmodum tranſciendus Eridanus, neq; tamen cum diligenter omnia loca circumcirca oculis obiiſſem atq; perluſtraſſem, aut populos uidi, aut electrum conſpexi, ſed Phaëtontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem me atque interrogante, quando uero ad populos electrum de ſe præbentes deueniemus, riſerunt nautæ, atq; manifeſtius ſi quid uellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percenſui, Phaëtonta fuiſſe Solis filiũ, & huncubi iam adoleuiſſet, à patre poſtulaſſe, aurigandi copiam ſibi faceret, ut unius diei curſum &

Narratio qua ſuper fabula Eridani, & q̃ eadem falſa deprehenſa fuerit.

ipſe conficeret. Cæterum patrem filij precibus annuiſſe, ac poſtulata præſtitiſſe, hunc autem inter aurigandum è curru delapſum & deiectum periſſe. Porrò illius ſorores lugentes eo loco alicubi, inquam, apud uos, ubi delapſus eſt apud Eridanum in populos fuiſſe tranſformatas, & iam fratrem lugentes electrum lachrymando emittere. Quicunq; inquiunt, hæc tibi dixit, uanum eum hominem fuiſſe adparet, teq; dolis produxit & mendacijs. Nos uero neq; aurigam ullum delapſum nouimus, neq; eæ penes nos ſunt, quas tu iactas, populi. Quòd ſi quid eiuſmodi apud nos eſſet, num putas duorum obulorum gratia nos ita laborioſè remigaturos, aut nauigia aduerſus fluminis impetum tracturos: quibus promptum eſſet minori negocio & ſudore diteſcere, populorum lachrymas colligẽtibus? Hæc cum dixiſſent, non mediocriter ſanè nautarũ dictis ſum pudore affectus. Confuſus autem obticui, quòd reuera puerile quiddã paſſus fueram, habita fide poëtis, adeo monſtroſa mentientibus: quippe quibus ſtudio eſt nihil ſani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac ſpe, nec illa modica turpiter deceptus, indolui, nõ ſecus atq; ſi è manibus electrum deperdidiſſem: nimirum, qui iam mecum deliberabam, quomodo illo potiſſimum utiuelim. Porrò autem illud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis littoribus modulantes. Ac rurſus nautas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni, quando tandem propter fluuium conſiſtentes dulcem illum concentum uobis abſoluunt, ex utraq; parte littoris? Siquidem & illos Apollinis aſſeſſores fuiſſe perhibent, homines canendi peritia, & ſuauitate excultos & celebres, poſt id in aues eſſe commutatos, eamq; ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, nec dum Muſices eſſe oblitos. Illi uero ſublato riſu: Tu quidem, inquiunt, ô homo nunquam ne hodie finem facies patriam noſtram, & fluuium mendacijs infamandi? Nos equidem ſemper remigandi ſtudio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano conſumentes, paucos nonnunquam cygnos conſpeximus in fluminis paludibus, qui incomptam & inamœnam uocem, & ſonum parum firmum ædere ſolebant, ita ut coruos aut graculos cum illis collatos, Sirenas eſſe confirmare poſſis. Cæterum, dulce quiddam & optabile, ut tu dicis, ne in ſomnio quidem canentes unquam audiuimus. Itaq; demiramur, unde nam iſta de nobis conficta in hominum opinionem uenerint. In multis etiam, alijs facile ac promptum eſt credẽtes decipere, ijs quibus ſingula quæq; iuſto magnificentius narrare atq; extollere moris eſt. Quare & ego nunc de meipſo in metum uenio, ne & uos, qui nuper ueniſtis, ac nos primum audiſtis, electra quæpiam aut Cygnos apud me inuenturos ſperantes, tandem nõ multo poſt abeatis, & eos qui uobis magnifica de me ſunt polliciti, ſubſannetis, multas eiuſmodi uerborum diuitias in orationibus meis repoſitas affirmantes. At ego Deos teſtor, talia me ipſum de orationibus meis ſuperbè & magnificè iactantem, neq; à uobis neq; ab alio quoquam unquam auditum eſſe, neq; poſt quenquam ita inſolenter agentem auditurum fore. Neq; tamen fieri potuiſſe nego, ut in alios non paucos incidas quoſpiam Eridanos, quorum orationes non electrum ſolum, ſed aurum quoq; deſtillat, qui longo interuallo uocis dulcedine cygnos ſuperant poeticos. Mea uero dicẽdi ratio quã ſimplex ſit ac minimè fabuloſa uideris, neq; ullam habet modulationem admixtam. Quo circa uidendum eſt, ne idem tibi imprudenti cõtingat, maiore de nobis ſpe animo concepta, quòd perſæpe ſolet accidere ſub undis aliquid ſpectantibus. Si quidem exiſtimantes tantæ magnitudinis illa eſſe, quanta illorum adparent obtutibus, dilatante umbra ſplendorem, quibus iam ſubtractis, multoq; minoribus inuentis, diſcrutiantur animo. Iam ergo tibi prædictum ſit, ut effuſa aqua ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hauſturum, antè te ipſe ob ſpem falſo conceptam condemnabis.

Adaptatio expectatiõis & opinionis de ſe cõtemptæ.

Cõtendatio ſuæ orõis à collatiõe aliorum et cauſæ qualitate.

Aliud ſimile, quo ſua extenuat.

Muſcæ

MVSCAE ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

Declamatio est, ex eorũ genere, quæ exercẽdi ingenij causſa tractari ſolent, adoxa pleraq; & ipſo argumento, dicentẽ parũ iuuantia. Qualia ſtatim ab initio inde ſophiſtas tractaſſe, etiam ex Iſocrate appareat, qui in exordio de laudibus Helenæ, inutilem ac intempeſtiuã in rebus friuolis, & à communi uſu alienis, diligentiam illorũ ob id reprehendit. Quanquam uidetur Lucianus diſcipulorũ magis, quàm ſui oſtentãdi cauſſa, huiuſmodi argumenta tractaſſe: nempe ut horũ exemplo, etiam ad ſeria copioſiores, & ad inueniendũ promptiores illos redderet. Et ex ſuperioribus præfationibus ſatis apparet, illis tũ temporibus cum hæc ſcriberet, rhetoricam publicè profeſſum eſſe, ſiue hoc in Gallia, ut quidẽ ex Hercule aliquo modo cõiecturam facere licet, ſiue etiam alio aliquo loco. Porrò autem tanta diligentia omnia perſecutus eſt, quæcũque de muſca dici, aut inueniri poſſunt, ut uix aliud copioſius quicquam in hoc genere tractatũ reperias, adeo, ut ſi explicare orationẽ, atq; amplificationibus illuſtrare ſingula uoluiſſet, plane illud, quod ipſe in fine uereri ſe ait, ex muſca elephantem feciſſet. Principio enim quæcunq; ad corporis habitum, formam ac membra, & ad uſum item eorũ pertinet, ita ſingillatim perſequitur quæq;, ut nihil prætermiſſum poſſis dicere. Deinde uero & ad interiora, & ad animum tranſiens, prudentiam quandam & ſolertitudinem in illa cõmendat, adhibitis etiã ad hoc teſtimonijs Homeri. Poſtremo neq; illa intacta reliquit, quæ quaſi à fortuna accepiſſe uideri poteſt, ut Reminiſcentiã iſtam, ob quã cũ Hermotimo Pythagorico cõfert quoq; illam. Deinde & uictus, & dietæ rationem, & quòd aliquando ex hominibus tranſmutata fuit, & eodem nomine etiam fœminæ quædam appellatæ fuerunt. & alia, quæ in contextu ac ſerie orationis facile cuiuis apparent.

MVSCA eſt ſic minima uolucrum, ut poſſit cum muſcellis & culicibus comparari: ſed tanto illis eſt maior, quantum ipſa ab ape relinquitur. Pennata eſt autem, non eo modo quo cæteræ uolucres, quarum hæ quidem pennas in toto habent corpore, hæ uero ueloci-bus utuntur & pernicibus alis. Sed ex pelliculis ſunt illi pennæ, quemadmodum locuſtis & cicadis & apibus, ſed tanto molliores habet pennas, quanto Græca ueſte tenuior & mollior eſt Indica. Si quis muſcam diligenter inſpiciat, quando in ſole alas expandit & concutit, uarijs eam pictam coloribus ut pauones uidebit. Eſt illi uolatus non continuo pennarum remigio ut ueſpertilionibus: neq; ſaltu, ut locuſtis: neq; cum ſtridore, ut ueſpis & crabronibus, uerum flexilis ad quamcunq; aëris partem ſe moueat. Adde quòd non uolat quietè & cum ſilentio, ſed cum cantu & melodia: non item immitè & ſæuè quemadmodũ culices & muſcellæ: neq; cum graui fremitu apum, aut ueſparum horribilem oſtentans ſonũ, & minacem, ſed tanto uolat his ſuauius muſca, quanto ſunt tuba & cymbalis tibiæ dulciores. In reliquo uero corpore caput quidem tenuiſſimum collo continetur, & eſt uerſatile, non compactum & affixum humeris, ut eſt locuſtarum. Oculi uero prominent, qui cornu plurimum habent. Pectus eſt benè compactum. Sunt ei innati pedes, non ut ueſpis aſtricti ualde & cõplexi. Aluus autem minuta eſt & ipſa, & thoraci etiã ſimilis, zonas latas & ſquamas habens. Vlciſcitur tamẽ non aculeo ut apis & ueſpa, ſed ore & proboſcide, quam & ipſa eodem modo habet uel elephanti, præpaſcitur q; & aſſumit, & inhærens continet concauo uaſe in ſummitate proboſcidis: ex ipſa uero dens foras prominet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & ſuauis eſt ipſi uel ſanguis non magno cũ dolore hauſtus, eorum quos pupugit. Sex pes uero eſt: quatuor ſolis incedit, duobus autem anterioribus etiam ut manibus utitur. Videres igitur ipſam gradientem quatuor, atq; edulium aliquod tenentem ſublime manibus, more ualdeq; humano, atq; ut nos. Naſcitur autem non ſtatim talis, ſed uermis ab initio, uel ex hominibus mortuis, uel ex alijs animalibus: deinde ſenſim & pedes effert, & producit alas, fitq; ex reptili uolucris, & concipit parum uermem, qui muſca fit: poſtea conuiua autem & contubernalis, & commenſalis hominum, deguſtat

Cõmendatio corporis & externarum rerum.

omnia, præter oleum: mortem enim ei affert epotum oleum: & tamen breuis est uitæ, ualde enim angusta data est illi uita. Luce plurimum gaudet, & in hac ciuiliter uersatur: nocte uero quiescit & silentium agit, & neq; uolat, neq; cantat, sed contrahit se, & non mouetur. Non paruam esse eius intelligentiam queo dicere, cum insidiatorem & hostem suum araneum effugiat: insidiantem enim & obseruat, & contra intuetur, declinans illius impetum, ne capiatur irretita, & in bestiolæ incidens casses. Fortitudinem enim & robur ipsius nõ oportet dicere, sed Homerus poëtarum maximus cum quæreret, quonam modo laudaret Heroum optimum, non leoni, pardóue aut apro comparat robur illius, sed audaciæ muscæ, & intrepiditati, & conatus magnitudini: neq; enim audaciam, sed fiduciã esse illi refert: Quanq; ist (inquit) repulsa, non desistit tamen, sed est appetens morsus. Sic autẽ laudat magnopere muscam & amplectitur, ut non semel, neq; paucis in locis de ea meminerit, sed sæpe exornat sic carmina commemorata musca: nunc enim gregarium eius uolatum ad lac exponit, nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantem comparans quando à Menelao telum repellit, ne ad lætalia loca incidat, muscam rursus ducit in exemplum, At qui pulcherrimo eas adiectiuo ornauit cantatrices confertas appellans, & cum gregem earum gentem uocat. Sic autem fortis est, quòd mordens aliquid, uulnerat, non hominis solum pellem, sed & bouis, & equi: elephantem quoq; mœrore afficit in illius ingressa rugas, & pro magnitudine proboscidis lacerans. Coitus uero & uenere eorum, & nuptiarum est ipsis multa libertas, nec, ut galli, cum insenderit mas statim resiluit, sed uehitur à fœmina diu, fertq; illa sponsum, conuolantq; nec aërium illum coitum uolatu destruunt. Obtruncata uero capite musca plurimum uiuit parte reliqua corporis, respiratq;. Quod autem est maximum in natura ipsarum, non est silentio prætereundum, quod Plato in sermone de anima, decq; animorum immortalitate solum prætermisse mihi uidetur, mortua enim musca super infuso cinere reuiuiscit, & noua ei generatio quædam atq; ab integro alia fit uita, ut uerè persuasum sit omnibus, quod illoq; quoq; immortalis est animus: siquidem & digressa reuertitur iterũ, & agnoscit, & suscitat corpus, muscamq; uolare facit, & uerificat de Hermotimo Clazomeno fabulam, quòd sæpe cum reliquisset eum anima, per se ipsam ibat peregre, deinde reuersa implebat iterum corpus, & suscitabat Hermotimum. Et quanquam ociosa & remissa est musca, uescitur tamen quæ laborantur ab aliis, & plena ubiq; est ei mensa: nam ipsi & capræ mulgentur, & apis, non minus muscis laborat quàm hominibus, atq; huic coci obsonia condiunt, & degustat antequam ipsi reges, deambulansq; per mensas unà cum ipsis conuiuatur, & simul uescitur omnibus. Tugurium aũt sed nidum non in uno loco constituit, sed errabundum uolatum tollens, more Scytharum ubi à nocte deprehensa fuerit, ibi & domum facit & lectum. In tenebris uero, ut dixi, nihil operatur: neq; dignũ putat aliquid latens efficere, neq; quid turpis facere existimat, quod in luce factum, sit ipsi dedecori. Ait uero fabula perpulchram olim mulierem fuisse muscam, loquacem tamen & garrulam & cantatricẽ, & in amore contendisse eum luna ambas eodem tempore Endimionis: deinde cum dormientem adolescentulum assiduè excitaret, friuola loquens & cantans, & circa ipsum lasciuiens ægrè illum tulisse: lunam uero iratam in hoc animal transmutasse muscam, Et nunc propterea omnibus inuidere somnum, qui dormiunt Endimionis memorem, & adolescẽtulis præcipue & teneris, Morsus autem ipse & cruoris auiditas non rusticitatis, sed amoris est & humanitatis signum: nam eo quo potest modo fruitur, & expulchritudine decerpit aliquid. Fuit etiam apud antiquos mulier quædam cognomento musca, poëtria perquã formosa & docta, & alia per insignis Atheniẽsium meretrix, de qua ait poëta comicus: Ad cor usq; eum musca mordebat. Sic autẽ neq; comica gratia dedignata est, neq; muscæ nomen excluſit à scena, neq; pudebat parentes hoc nomine fili-

Cõmendatio intellectus, et eorũ quæ ad ain pertinent

Ab auctoritate Homeri.

Iliad. i.

Iliad. d.

Iliad. lib. 2.

Reuiuiscẽtia muscarum.

Amplificat ab exemplo.

Victus et dicta.

Cognatio hominũ eũ ijsdẽ

Nobilitas hominis.

as appellare. Tragœdia uero magna etiã cum laude de muſca meminit, ſic in his:
Graue quidem & moleſtum eſt fortí robore Saltare muſcam in uirorum corpo „
ra, ut cæ de impleatur: uíros autem armatos hoſtilem haſtam timere. „
Multa etiam de muſca Pythagoræ poſſem dícere, níſi nota omnibus eſſet hiſtoría. Naſcũ *Muſca Pythagoræ filia. Suidas.*
tur & maximæ quædam muſcæ, quas milítares multi adpellant: nonnulli uero *Species muſcarum.*
canes ſonitu aſperrímæ, & uolatu uelociſſimæ. Hæ & longiſſimæ uitæ ſunt, & tota hyeme incibatæ perdurant, contractæ præſertim & connexæ tectis & culminibus. In quibus & illud eſt admiratione dígniſſimum, quòd utrunq; & fœminarum, & marium faciunt, conſcenduntq; uiciſſim, ut Mercurij & Veneris filius, qui miſta natura fuit, & duplici forma. Poſſem etiam adhuc multa dícere, ſed finíam oratíonem, ne uídear ſecũdum prouerbiũ, ex muſca elephantẽ facere.

ADVERSVS INDOCTVM, LIBRORVM LONGA SVPELLECTILE TVMENTEM, SERMO.

ANASTASIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Acerbè quadam irriſione obiurgat, ex popularibus ſuis, ut uidetur, quendã, diuitẽ, & multos undiq; libros commercantem, cæterũ indoctum, & nullis bonis ſtudijs conuerſatũ. Illud oſtendens, quòd non librorum copia, & ſpecioſa ſupellex, ſed aſſidua ac diligens lectio, doctum faciat. Atq; ab hac propoſitione ſtatim exorditur quoq;, ut dicat, Errare illũ, ſi quia libros multos ac precioſos habeat, ꝓpterea ſe putet, inter doctos ac eruditos recenſendum eſſe. Rationes ſumuntur à cauſſis, & qualitate perſonæ, uidelicet quoniã ipſe prorſus literarum ignarus ſit, & nõ libri, ſed librorũ lectio eruditos faciat, perinde ut nec arma militem, ſed animus præſens, & utendi peritia. Atq; hoc argumentũ poſtea multis ſimilibus & exẽplis, per inductionem amplificat, quorũ pleraq; eiuſmodi ſunt, ut miram elegãtiam ac feſtiuitatem habeant. Poſtea autem & factum illius in ſuſpicionem uocat, & à cauſſis finalibus criminatur, quas ipſas quoq; ut uanas & indignas pleraſq; cõfutat, & irridet, præcipue ultimam, qua uidebatur Imperatoris, ſeu regis, ut ipſe uocat, gratiam ambire: quã & à circumſtantijs perſonæ refellit, & ſtulticiam illius comparatione quadam dépingit. Ad poſtremum graui ter atq; acerbè obiurgat illum, & cõmonet quibus rebus relicto hoc inutili coemendorum librorum ſtudio in eumbere potius debeat, quo uidelicet & rei conſulat, ac famæ ipſe ſuæ.

T crede mihi, quod tu putas, haud ex eo conſequere quod agis, Perſuaſum enim cum habeas futurum, ut ſi omni ſtudio optimos undiq; libros coëmeris, ipſe quoque inter doctos ac eruditos ponaris. Planè tibi diuerſum accidit, atq; hoc demum argumento, tua inſcitia & inertia uulgo proditur. Tametſi profectò optimos codices minimè compares, ſed ut quiſq; à bibliopola laudatus eſt, fidem habes, ac prorſus qui hæc de libris mentiuntur prædam te faciunt, iſtiſq; codicum cauponibus pulchrè partus es theſaurus. Nam quo pacto tu queas dinoſcere uetères ac exímios, aut futiles & putidos? niſi inde conijcias, quòd arroſi ac mutili, inq; his dijudicandis blattis tineisq; utaris æſtimatoribus: qui enim credam liquido ac certò hæc te poſſe peruidere? Et ut dem tibi hanc cognitionem perſpectam, ac tenere quæcunq; Callínus pulcherrimè, aut ille laudatus Atticus omni cura abſoluta deſcripſerunt, quid hinc tibi commodi redit hominum ineptiſſime? qui neq; ſcriptorum ſpeciem conſideras, neq; profectò magis uti ſcis, quàm cæcus fruí pueri uenuſtiſſima facie. Ac tu apertis quidem oculis, & me hercle ad tædium uſq; libris incumbis, & nonnulla ualde feſtinata lectione percurris, ut ſæpe lumína os anteuortant, ſed hoc non etiam ſatis eſt, níſi noris uírtutem quoq; totius & uítia Oratíonis, ſenſumq; ſcríptorum intelligas, & quę ſtructura ſit uerborũ, & quã ad certam quandam minimeq; fallacẽ amuſſim

Exorditur ſtatim à propoſitione. Correctio.

Confirmatio à cauſſa.

Permiſſio.

A cõtrario accõmodat ſimilitudinem.

cuncta autor exegerit mox cernas, ambigua, syncera parum ac concinna. Quid mihi respondebis. Num hæc nosse te, cum nunquam didiceris? An uero sicut ille quondam pastor, aureum ramũ à Musis, tu quoq; accepisti? Sed Helicona certè, ubi Musas habitare aiunt, non ita es à puero instructus, ut audieris opinor unquam nominari, & meminisse Musarum tibi religio esto. Nam cum pastore sanè, quanquam aspero & multo sole deformato non piguit has congredi, atqua lis es. Quæso uero te per Libanitiden, concede hoc mihi, ut quędam tuorum fa cinorum prætermittam, talis inquam, ne aspectum quidem, sat scio, ferrent, ac potius myrto uel malua cæsum sua sede ejicerent, ne Olmeum aut Caballi fontẽ quibus gregibus sanè horumq; magistris sitim sedare permissum erat, polluat. Non credo te esse tam impotentem, tametsi in huiusmodi nimis quàm es fortis, ut ausis affirmare bonis literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uerè probatos codices tibi faceres familiares, uel quod hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecu turum spes est, si ingentem librorum aceruum congesseris. Proinde si hoc es ani mo, age conquire quicquid Demosthenes ille orator etiam sua manu scripsit. De inde Thucydidis historiam, quæ octies huius oratoris industria extat descripta. Iam ut tot libri sunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut super his dormias affixos tibi ubiq; circumferas, num ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur: Simia est simia, etiam si aureum cultum gestet. Et librum quidem sem per in manu portas, legisq; semper aliquid, quorum tamen nihil penitus intelli gis, sed asinus micans auribus lyram auscultas.

Tractat collationem.

Redit ad argumentum.

Ab absurdo.

Quod si librorum copia doctum redderet eum qui comparasset, precioſa profecto res erat, & uobis tantum diuitibus propria, si quidẽ ueluti in foro pauperes nos superantibus daretur mercari, imò cum ipsis bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distrahunt doctrina & eruditione quis certet? quos tamen, si rem spectes, inuenies haud multò te bonis artibus præstare, nempe sermone ru stico utuntur, mente nihil ualent, quales merito sunt, qui in honesti & turpis cõ templatione nunquam sunt uersati, & tu unum modo aut alterum codicem re dis mercatus, isti diu noctuq; in manibus uoluunt: quid ergo commodi hic expe ctas? aut cur non ipsæ cellulæ librariæ doctæ tibi uidentur, quæ tot ueterum autorum scripta complectuntur.

Inductio per σωμλυτικὴν Platonica, proposito & locupletãdæ orationi accõmodatissima.

Age uero, si non est molestum paulum quiddam respondе, aut quia infantior es quàm ut possis, saltem annue, uel abnue ea quę sum rogaturus. Quæso te si quis tibia canendi artis ignarus prorsus, fortè sit nactus Timothei tibias, aut quas Ismenias septem talẽtis emit Corinthi, an ne arte inflabit? uel nullus usus huic rei erit, qua scitè uti nequit? Rectè sanè abnuisti? Nam neq; quibus Marsya & Olympus cecinerunt, hoc efficient, ut concinnum quiddam inspiret, qui nunquam didicerit. Verum si quis Herculis arcus habeat, cum Philoctetes non sit, qui solus tendere potuit, & quod collimasset figere, quis tibi uidebitur? Num qui facinus edat dignum sagittandi perito? Negas hoc quoq;. Eodem pacto igitur, & ratem gubernare ignorans, & qui nunquam equum conscendit: ille si pulcherrimam & aduersus uentorum procellarumq; impetus munitissimam sit nauẽ sortitus, hic uero Centauro satum, aut generosissimæ notæ equum, utrumque deri sum iri opinor, quòd neuter suis bonis uti possit: Annuis? obsecro uero hoc etiam concede, si quis, uelut tu es, indoctus infinitos sibi libros acquirere laboret, censen, aliud hoc suo facto quàm risus & iocos eruditis facturum? Quid cessas annuere? Nam argumentum clarum est, quicq; hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubiè inclamant: Quid cani cum balneo? Fuit non ita multo antè in Asia uir opulentus, cui calamitoso casu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore, ustulis utercq; pes deperierat, ille tam miserabilem fortunam expertus, infelicitatem solari cupiens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac calceis indutus

κοσμοφόρον.

Narratiuncula seu διηγημάτιον præter propter artificiosissima cõparationes.

dutus, undiq; seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper deridiculum cõminiscebatur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mercari, ut ita calceis speciosis, ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his adsimilia facis tu quoq; qui cum clauda mente sis, ac siculneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer rectè possit ingredi.

Et quoniam inter alios tuos codices, Homeri poesin sæpenumero repositam est cernere, accepto aliquis libro, legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præterquàm qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mutilo ac portẽtoso corpore, qui isthic cõcionatur, Thersites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putásne propterea fortem iuxta & decentem futurum, qui & fluuium transiliat, & alueum turbet trucidatoris Phrygum cruore, Occidat post Lycaona & Asteropæũ, Hectorem, cum ne Meliæ quidem põdus humeris sustinere queat. Negabis opinor, ac potius dices, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorũ cõneri, si quando sublato capite è galea prospectaret, suos istos intortos oculos, deinde loricæ subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearũ dum in terra repit tractus: hæc inquam dices risum omnibus motura, & ipsum dehonestaturum primum panopliæ opificem, deinde etiam dominũ. Tu uero nunquid animaduertis prorsus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progrederis, cuius aluta purpurea, bullulæ aureæ sunt, at tu barbara uoce legis, deformans & euertens scriptoris dignitatem. Hæc cum facere te uident, non solũ eruditi ridere solent, sed tui *Amplificat io*
etiam assentatores, quorum consuetudine unicè oblectaris, auersi se intuentes à
cachinno minimè abstinent. Age uero, narrabo tibi quòd Pythijs gestũ memo- III.
ratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi quæ nudi certamina ineunt, non posse fieri, ut superior euaderet, quippe qui neq; robore, neq; pedum uelocitate esset præditus, facilè cogitauit. Verum cythara & carmine omnibus præmia prærepturum esse, persuaserant pestes istæ, quas apud se fouebat laudantes & adplaudentes ad exilissimum quenque cantus strepitum. Itaque uenit Delphos ueste auro insigni, & corona aureis lauri foliis plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdis lauri fructui æquabilibus uariegata erat. At cythara usu mirabile, apparatu diues, ex purissimo auro fabricata, annulis & gemmis passim ornata, suisq; locis Musarum, Apollinis & Orphei imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies, quo in Theatrum erat descendendum, conueniunt tres certaturi, obtigitq; sors Euangelo, ut secundo loco caneret, procedit ille post Thesbin Thebanum, qui non malè suas partes egerat, auro, smaragdis, beryllis, hyacinthis totus collucẽs, ipsa purpura, quæ auro contexta uisebatur, commendabat hunc cultum mirificè, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe replesset spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare, & adcinere esset necesse, personat agreste quiddam, inersq; & incompositum, simul dum immodicè cytharam increpat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat, & solutus, ita ut ab hominibus qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti offensi hominis temeritate, loris cæsum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum erat spectaculum, aureus ille Euangelus, cum per mediam Scœnam traheretur, ab his qui uerbera infligebant, lachrymans, crura plagis cruentus, humi interim colligens delapsos, dum unà uapulat, cytharæ annulos. Exiguo autem temporis spacio interposito, prodit Eumelus, quidam Eleus, peruetustam cytharam afferens, cuius lignei erant clauuli, ipse uestem indutus uix unà cum serto decem denariorum precij. At ille & bellum ædebat carmen, & ritè sicut ars poscebat, chordas feriens modulabatur, itaque & uictor abibat, præconis uoce proclamatus. Ridens interim Euangelum, qui ne quicquam cytharæ ac annulis

istis

iſtis ſeſe oſtentaſſet. Et aiunt ſic fuiſſe allocutũ: Aurea lauro redimitus es Euangele, & quid ni? opibus enim uales: me uero quia pauper ſum, Delphica oportet eſſe contentum: ueruntamen hoc commodi tuus tibi ornatus peperit, quòd cum neminem tui miſereat, oderint omnes iſtas tam ineptè ſuperfluas delitias. Mirum uerò ni pulchre tibi cum hoc Euangelo conueniat, quatenus ne tu quidem ſpectatorum cachinnos quicquam moraris. Arbitror autem non intempe
IIII. ſtiuum eſſe, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem. Cum Orphea Threſſæ mulieres dilaniaſſent, ferunt, caput uatis unà cum lyra, cum primum Hebrus excepiſſet, in nigrum Pontum eiectum, at itaq; ſimul nataſſe, caput ac lyram, illo lugubre quiddam in Orphei necem canente, hac uentis cordas percellentibus aptos materiæ faciente modos, donec ad Lesbum adpellerentur, ubi incolæ fluctibus utriuſq; ereptis, caput ſepulchro condiderunt, lyram autem ſuſpenderunt in templo Apollinis, in quo cũ bene longum tempus fuiſſet adſeruata. Multis annis poſt Neanthus Pittaci Tyranni filius, cum quæ de lyra narrabantur audiſſet, quòd beſtias hac demulſiſſet Orpheus, plantas & ſaxa mouiſſet, quodq; ipſo iam cæſo tamen per undas lata nemine modulante reſonaſſet, capitur incredibili amore habendi hanc, quare ingenti pecuniarum ui corrupto ſacerdoti perſuadet, Orphei lyram, alia ſuppoſita, ſibi det: qua accepta parum tutum ratus interdiu hac in urbe ludere: nocte ſinu occultam efferens, ſolus in ſuburbium pergit. Quo ubi uenit, lyram pulſare incipit, ac chordas perturbat, ſperans ſtolidus & imperitus artium, iuuenis fore, ut diuinum aliquod carmen percuſſę fides redderent, quo cunctos permoueret, & animi affectus, quo uellet, traheret, ut hoc nomine beatus haberetur, Orphei Muſices hæres. Dum hæc agit, uicini canes ſtrepitu, qui in eo loco erant plurimi, excíti, coeunt, ac infelicem iſtum Cytharœdum decerpunt, quod ipſum ſolum cum Orpheo commune habuit, poſtquã canes adduxerat. Manifeſtiſſimè igitur oſtenſum hoc exemplo eſt, non lyram eſſe, quæ homines & feras lenierit, ſed artẽ ac carmen, quæ præ alijs excellentia,
V. mater, Orpheo contulerat, lyra nihil à quibuſuis barbitis differente. Quorſum uero attinet Orphea tibi aut Neanthum proponere? cum noſtra ætate uixerit, & ni fallor, adhuc ſuperſtes eſt, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem trecentis denarijs mercatus eſt, ſperans futurum ſcilicet, ut ſi noctu ad iſtam lucernam legiſſet, mox Epicteti ſapientiam ſomniaret, & ſimilis efficeretur admirando ſe-
VI. ni. Sed nuperrimè alius quiſpiam Protei Cynici baculum, quem cum in flammam inſiluit, reliquerat, emit talento, cuſtoditumq; etiamnum inter reconditas ac chariſſimas opes habet, oſtentatq; non ſecus ac Tegeatæ Apri Calidonij tergus, & Thebani oſſa Geryonis, & Memphitæ Iſidis capillum. At ille tanti boni poſſeſſor, ipſum ſe quoq; ſtulticia & turpitate ſuperauit. Viden' quàm peſſimè res tuæ habeant? & quòd caluariæ fuſte opus ſit? Ego uero etiam Dionyſium
VII. quondam ſcripſiſſe Tragœdiam accipio, ſed qua nihil fuerit unquam minus elegans, aut magis ridiculum: quas cum dediſſet legendas Philoxeno, nec ille adulari poſſet, ſed ſalibus inceſſeret ſcriptorem, ſæpenumero in lapidicinas cõiectus eſt. Cum autem Dionyſius contemni ſeſe, & uulgo fabulam eſſe comperiſſet, nullæ operæ ac impenſæ pepercit, ut Aeſchili pugillaribus, quibus ſua poemata deſcribere fuerat ſolitus, potiretur: quibus acquiſitis, iam ſe plenum ex Aeſchili ceris numine, & planè attonitum putabat. Et tamen in his longè abſurdiora ſcribebat, quale eſt Doricum illud: ἄκτιμι διονυσίᾳ γυνά. Et iterum: ὄιμοι γυναῖκα χρυσίμην ἀπόλεσα, nam hoc quoq; inde ſumptum eſt. Et hoc: αὐτοῖς γὰρ ἐμπαίζουσιν οἱ μωροὶ βροτοί. Hoc tamen poſtremum non parum rectius in te quadret, quàm Dionyſium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obſecro quid conſequendi ſpes eſt? quòd libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non decet reſecas, croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas infigis, ſic agis tanquam

Hic diligẽter cõſideraquantã puritatem ſermonis exigat à ſcriptore Lucianus, & cur iſta reprehendat potiſſimum ulti mũ, uerſiculũ uix Græcè doctiſſimus aliquis, opinor, uiderit.

Fructum

fructum inde percepturus,& factus es scilicet uehementer ex hoc mercatu melior,quippe qui sic loqueris,ac potius qui piscibus magis es mutus: uitam autem qualem uiuas,dictu tœdũ est:hoc certè aiunt,tuam illam obscœnitatem extremè odisse uniuersos, quòd si librorum hæc esset culpa, fugiendum ab eis erat quàm maximè procul. Duo autem cum sint quæ à ueteribus scriptoribus petas: dicendi uirtutem,& honestè uiuendi rationes,dum quę bona sunt imitaris, quæ mala,deuitas: quando neutrum spectatus es,quid aliud cõparasse dicemus te,quàm ludum muribus,& tineis habitaculum,ac seruis, si negligẽtiores in codicibus curandis fortè fuerint,uerbera. Sed quod sum nunc dicturus,haud scio an tibi summam ignominiam adferat:si quis forte fortuna te conspicatus, sicut ferè cerni amas,habentem in manu librum,roget: autor quis sit,orator, historicus,poëta: ac tu ex inscriptione doctus,aptè dicas quæsitum:postea,ita ut fit, dũ sermo familiaris progreditur sæpe longius, ille laudet aliquid aut accuset scriptorum: tu uero non habeas quod respondeas,nonne optes tum ut tibi tellus dehiscat,qui in tui perniciem uelut Bellerophontes codicem attuleris. Demetrius Cynicus cum Corinthi conspexisset ineruditum quendam pulcherrimũ librum legentem,opinor in Bacchis Euripidis locum,ubi nuncius Penthei fatum & factum Agaues exponit,arreptum codicem lacerauit:Satius est,inquiens, semel à me,quàm à te toties dilaniari Penthea.

Quid ex autoribus discendum.

Argumentũ insciliæ.

Χρεμισία.

Scire autem peruelim,quod ego nulla,quantumuis diligenti animi cogitatione assequi possum,cuius rei gratia tanto studio in hoc sis uersatus. Nam fructus & usus causa nemo putare queat,qui te uel mediocriter nouit. Nõ certè magis quã si caluus pectinem emat, aut speculum cæcus, aut tibicinem conducat surdus, scortumue spado,uel nauem, qui nullum mare propinquum habet,aut gubernator aratrum. Sed fortassis hac re tuas opes iactas,dum palam facis, etiam in res tibi nihil utiles,eximmensis diuitijs esse quod insumas. At enim, quantum ego,qui & ipse Syrus sum,exploratum habeo, nisi te locupletis istius hominis testamento, dolo fraudeq; mala subingessisses,iamdiu uenum libris datis, fame tibi fuisset pereundum. At fieri potest,ut nunc deinceps ideo libros undiq; accumules,quo fidem facias assentatoribus tuis,quos audis quotidie prædicantes te,non modo bellum & amabilem rhetorem, sed sapientem quoq; & historicũ, qui secundum non inueniat. Fertur quoq; orationes quasdam tein conuiuijs ex more recitare,ac illos terrestrium ranarũ instar,sitibundos exclamare, nec potare nisi prius clamore differantur. Nam nescio quo pacto non est difficile naso te suspendere,qui omnia credis,sicut illud nuper,te uni cuipiam regi adsimilem, quemadmodum Pseudalexander quondã ac Pseudophilippus,& superioribus annis Pseudonero,& qui alij hoc modo mentiti sunt. Nec mirũ est hominẽ insulsum ac te stolidum sic affici,& lectica uehi,aut illum regis incessum,uultũ,habitum denique totũ studere imitari,gaudereq; si quis te huic conferat. Quid hoc mirum,inquam,quando etiam Pyrrhus Epirota alioqui uir clarissimus, dicitur ita ab assentatoribus fuisse corruptus,ut se Alexandro illi similẽ arbitraretur,quan quam istorũ sacrilegorum opus palàm erat omnibus. Nam Pyrrhi quoq; imagines iam circumferebantur,& tamen ille in hoc erat,expressam Alexandri figuram. Hactenus equidẽ contumelia affeci Pyrrhũ,quod tecum comparaui,uerũ quod superest,pulchrè inter uos cõuenit. Nam Pyrrhus postq; ita esse in animũ induxerat,nemo erat omniũ qui diuersum uel sentire uel loqui uellet,donec uetula quædam eius Larisse hospita,id quod res erat prolocuta,uesaniam hominis repressit. Ille enim cũ Philippi,Perdiccæ,Alexandri,Cassandri,aliorumq; regũ Macedonũ imagines,ptulisset,rogauit:cui nã ex istis simillimus uideret,omnino pro certo habens fore ut Alexandro pronunciaret. At illa diu cõtata,tandem Batrachioni inquit,erat emẽ quidam in urbe cocus Batrachio nomine, Pyrrho perq; similis. Tu quoq; quem ex histrionicis cynædis referas,tacere malo. Sed quòd

Interrogatio & facti fugillatio à fine.

ἀποφασις. Dilutio amara.

Alia causſa.

Cõprobatio à simili facto. Dilutio à qualitate personæ.

Amplificat exemplo. ἀφεσιμός.

uniuersi

uniuersi dicant ingenti te correptum insania, qui illam imaginem tibi conuenire putes, hoc uero sat scio. Itaq; nihil est noui, si, tam nullius artis pictor cum sis, uiris eruditissimis æquari te postulas, ijs fidem habens qui hoc te nomine laudibus efferunt. Quorsum uero has nugas? cum caussa sit in promptu istius tui librorum coaceruandorum studij, tametsi, qui meus est stupor, nũc demum animaduerti. Nam quòd opinare, prudenter hoc inueneristi, ideoq; in magnam spem erectus es, regem intelligentem uirum, & in primis amantem doctorum, postquàm didicerit quàm des operam libros plurimos habere, in nulla planè re tibi defuturum, Verum heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis regijs effusum, ut cum hæc audiat, non etiam habeat compertum, qualis tuæ diurnæ uitæ ratio, quæ conuiuia, cuiusmodi noctes, quales & quibus cum consuetudinem agas: an nescis multos regibus esse & oculos & aures? & quæ tu facis adeo latent neminem, ut & surdis & cæcis sint cognita. Atque utinam loquentem possemus audire, ac lauantem daretur contueri, quanquam quia aliter putas, non attinet te in publico uestibus exutis cerni: nec enim serui tui tacebunt, quæ nocte indigna relatu facinora edis. Respondeigitur mihi hoc quoq; Si Bassus ille noster Sophista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus Hemitheon, qui nobis præclaras illas leges condidit, quemadmodum omni spurcicie genere furere oporteat, si istorum inquam unus aliquis, leonina pelle circundatus, clauam manu tenens prodambulet. Quid? Herculem ne existimas, quibus obuiam factus sit, habituros: non equidem opinor, ut maximè ollis fortè cæcutiant, sexcẽta enim sunt quæ repugnant: incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uarius fucus, unguenta quibus uos soletis excolere, & omnino sicut in prouerbio est: Citius septem elephantas sub alis absconderis, quàm unum Cynædum. Iam cum leonina pellis hunc non occultat, tum speras libello contectus posse latere? Sed fieri nequit, quin te prodant alia illa uestri indicia. In summa, ignorare te uideo quòd bonam & splendidam famam non ab illis librorum institoribus, sed à se ipso, & quotidianæ uitæ modo petere conueniat. An uero confidis aduocatos ac testes probitatis futuros tibi Atticum & Callinum librarios? caue putes, sed sæuos homines perdituros te, si Dij sinant, ac ad extremam paupertatem redacturos. Quem nunc tandem modestiorem ac magis cogitantem par erat istorũ codicum uni cuipiam ex eruditis copiã facere, simulq; ex ista nuper extructa domo migrare, ijs etiam apud quos mancipia prostant, reddere partem saltem multorum debitorum. Etenim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros possideres raros, & adolescentes ualidos ac robustos mercareris. Proinde considera, quàm sit res aurea consilium. Nam meo quidem indicio rectissimum fuerit, si missa feceris ea, quæ non magnoperead te pertinent, ac illum alterum morbum curaris. Et pro ministris (sic tamen ut ne perpetua emptione res domesticæ deficiant) adhibueris ingenuos aliquos, quibus ne tutum quidem sit, si abs te digrediantur, nisi precio hoc redimas, proferre omnia, quæ uos inter comessandũ gesignatis. Qualia nuper Pusio tuus obscœnissima de te mane domo egressus narrabat, etiam signa ostendens sceleris. Ego uero testes facio, quotquot tum aderant, quàm indignè tulerim, & uix manus continuerim, iratus tui caussa, maximè cum unum atque alterum adduceret, confirmaturos quæ dixerat, qui & ipsi eadem multo sermone declamabant. In hos ergo usus reconde argentum, bone uir, ut domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps ab istis quibus te assuefeceristi retrahat? non facilè cessat canis corium rodere ubi cœpit: At illud alterum, ne in posterũ libros commerceris, facilè obtinebimus. Doctus es, sapiens es, Quicquid uspiam antiquitatis extat, hoc tibi modo nõ in summis labris natat, omnem historiam tenes, omne orationis artificium, uirtutem, uicia, dictionum Atticarum usum, ac planè citus es, & in omni scientiarum genere primus, ob librorum aceruum. Nam quid uetat etiam me tibi ciconiam pinsere

Tertia caussa

Dilutio à persona regis.

Amplificatio ab exemplo.

Obiurgatio seria.

Ironia.

fere quando decipi te iuuat. Ego uero perquàm uelim fieri abs te certior, cum tot tibi libri sint, quibus potissimum te occupes, Platonis, Antisthenis, Antilochi, Hipponactis? Aut spretis his, magis Rhetores in manibus habes, Aeschini orationem aduersus Timarchum? An uero iam antè hæc omnia tibi sunt clara, nec est cur legas. At in Aristophane & Eupolide totus es? Scin Baptas? percurristi totam fabulam. Nam alicubi tetigit te poeta, nuncubi puduit te agniti flagitij?

Interrogatio distributa.

Alia obiurgatio ab inutili.

Hic autem iterum miramur, quali animo, qualibus manibus libros uerses? Quando? num interdiu, quod nemo unquam facere te uidit. At noctu? An cum istis alijs es intentus? aut ante uestra exercicia, quæ nisi cum caligine terra est obducta, aggredi non ausis. Missos uero fac libros, ac tuam rem potius cura, quam quam hoc quoq; indignum est, debuerasq; Euripidis Phædram saltem uereri, qua mulieribus succenset, ac inquit:

Acerbum.

Nullas tenebras expauescunt concias,
Neue ædium uocem latebræ edant, timent.

Quòd si omnino decreuisti tuo morbo blandiri, age abi, mercare libros, domi conclude, fruere partorum bonorq; gloria, hac scilicet contentus: caue uero tangas, aut lecturus aliquid aperias, ne sit in ore tibi uterum aliqua oratio aut poëma, nihil malè de te meritorum. Non sum nescius hæc frustra à me disputari, & nugas esse meras, iuxta Adagionem: Aethyopem lauare. Nam tu non cessabis libros coëmere, cum ab eruditissimis quibusq; rideberis, quibus non hoc agitur, ut libri niteant, & magnifici sint, sed ut utiles uerbis & sententijs uerborũ.

Epitrope ironica.

Epilogus.

Obiurgatio à speciali.

Insciliæ amplificatio à similli.

An uero speras ista opinione tuam insciciam posse occulere, & codicum multitudine permouere uulgus? Nescis autem quòd imperitissimi medici idem faciunt, qui eburneis uirgulis, & uasculis quibus sanguinem eliciunt, argenteis, scalpellisq; auro insignibus superbiunt, cum uero horum iam usus est, ne in manus quidem rectè capere sciunt: alius autem quispiam in medium prolato phlebotomo, rubigine quidem ambesum, sed benè acutum, ægrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis iocosam faciam comparationẽ, ad hos mihi tonsores aspice, & inuenies eos qui artifices optimi sint, nouaculam tantum ac forpicẽ & mediocre speculum habere. Sed ignari artis, etiã si infinita specula & forpices proponant, non tamen latere, artis q; nihil calleant tonsoriæ. Accidit q; hoc risu dignissimum, quòd plerique apud uicinos tondent, coram ipsorum speculis comm tur. Et tu alij quidem cui usus esset cõmodare librum, certè posses, ipsis uti non potes, tametsi nulli commodasti unquam, facisq; hoc tantum quod canis in præsepi, qui, cum hordeo non uescatur, equum tamen uolentem pasci, haud sinit.

Claudit suo more celebri et scito dicto, sicut fere oẽs sermonũ suorum particulas solet.

DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Argumentum, ac summã orationis, titulus indicat, uidelicet, q; non temere credendum sit calumniæ, propterea q; multi proprijs affectibus aut commodis impulsi, innocentes sæpenumero, & bonos uiros, apud eos, qui facile delationibus quibuuis aures & fidẽ adhibent, per iniuriam ac fraudem opprimant. Oratio est didactica, nisi quòd circa finẽ etiã ad suasoriũ genus aliqua parte pertinere uideri potest. Vbi consulit, ac monet delatores non facile admittendos atq; audiendos esse, aut certè ea, quæ deferuntur, diligenter perpendenda, q; ex huiusmodi calumnijs, multa ac grauia mala fermè sequantur. Orditur aũt à loco communi, ignorantiam puta, pernicioſum malum hominibus esse. Cui postea institutũ negocium accõmodat, præcipuè uero addens, circa calumniam. atq; hinc proposito, de quo dicturus sit, principio, ceu occasionẽ quandã futuræ descriptionis, præmittit narrationem de Apelle apud Ptolomeũ delato, & quo pacto idem Calum-

niam ultus ſit, depicta eius imagine. Atq; exinde ad ipſam rem accedens, definit primum Calumniã, poſtea calumniatores, quales ſint, & ubi potiſſimũ uerſentur, quibus rebus ac ſtudijs intenti ſint, & qualibus inſtrumentis quoq; ad circumuenciendos & opprimendos innocentes utantur, deſcribit. Hinc ipſum quoq;, qui traducitur, quis & qualis conditionis ſit, & quid maximè in eo obſeruetur, idq; diſtributione quadam proſequitur, additis etiam exemplis quibuſdam, atq; ſimilibus. Poſtremo & illum depingit, qui calumniatori aurem præbet, qualem ferè eſſe contingat, & quid quiſq; faciat, tractata etiam per occupationem quæſtione, an prout quiſq; uir dignior, aut famæ ſpectatioris erit, ita admittendus, atq; audiendus quoq; magis ſit, an prorſus nulli uni ac ſoli credendum. Digna ſanè oratio, quæ nobilium atq; potentum parietibus & aulis ubiq; ſcripta, ac picta, ceu dicitur, ob oculos ponatur.

Exordium à loco cõmuni.

PERNICIOSA res ignorãtia eſt, & uarijs modis noxia mortalibus, non ſolum communi hominũ uitæ tenebras quaſdã offundere, ac ueri cognitionẽ obliterare ſolita, ſed priuatas q̃q; ſingulorũ rationes miſcens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atq; q̃ in tenebris errant, imo haud aliter q̃ cæci, iam huc, iam illuc impingamus. Quod haud procul nobis & ante pedes eſt ſitum, non uidemus: formido eſt his capi, à quibus etiam quàm longiſſimè abſumus.

Amplificatio ab effectu.

Denicq; in rebus humanis nihil tam fauſtè feliciterq; agitur, quod non error aliquis interpollet. Hinc ſunt innumeræ illæ tragicæ clades, fata Labdacidarum ac Pelopidum, aliæ item aliarum calamitates. ferè enim quicquid malorum ſcenæ ac pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compoſitum proficiſcitur. Illa uero cum aliàs poteſt plurimum, tum noxia eſt immodicè, ſi quando in calumnias familiares, & mutua inter ſe amicorum crimina incidit. Quibus ſolent, & inteſtinis diſſidijs res domeſticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus euerti. In natos ſæuire parentes, nati parentibus inſidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli. Turbari demum omnia calumniæ uafricia. Itaq; quo pacto caueri facile poſſit, & qualis nam ſit calumnia, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porrò quam eius imaginem ſubijciam, Apelli Epheſio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regem coniurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta eſt, inſimulatus eſſet, quanquam neq; Tyrum uiderat unquam, neq; Theodotam noſſet, niſi quantum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen adminiſtrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cum Theodota principe factionis uiſum familiariter congredi, conuiuari, ſecretò item & in auriculam inter conuiuã dum colloqui. Paulò poſt & defeciſſe Tyrum, & Peluſium Apellis conſilio occupatum eſſe. Tum Ptolemæus præter modum, cum & aliàs non ſatis animi compos eſſet, aſſentatione inſuper tyrannica fractus, adeo exarduit, adeo admiratione calumniæ percitus eſt, ut coniecturis quæ cauſſã fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, non animaduerterit calumniatorem Apelleæ artis æmulum eſſe, deinfortuna minori Apellem, quàm ut Peluſium prodere poſſet: hunc itẽ beneficijs regijs plus cæteris pictoribus auctum. Neq; interim pertentatus, num aliquando ille in Tyrios nauigaſſet. Quin ſtatim plectendus uidebatur. Regiam tumultu inſolito Rex perturbat; Apellen perfidum, ingratum, reum uiolatæ maieſtatis, inſidiatorem, coniuratum, clamat. Ac niſi quiſpiam è ſocijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili ſcelus ſtomachatus, & infelicis Apellis miſertus, nihil ei commune cum ſeditioſis fuiſſe probaſſet, dubio procul Tyriorum malorum pœnam capite multatus ſoluiſſet, etiamſi nihil ſibi malè conſcius. Ptolemæus igitur collecto animo ſententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, additoin ſeruitutem Antiphilo calumniatore.

Deſcendit ad hypotheſin.

Propoſitio.

Narratio de Apelleet rege Ptolemæo.

Icon Calumniæ.

Apelles contrà periculi memor, tali eſt imagine calumniam ultus. Ad dextram conſidet quiſpiam auribus prælongis, inſignis, quales ferè illæ Midæ feruntur.

Manum

Manum porrigit procul accedenti calumniæ. Circūſtant eum mulierculæ duæ Ignorantia, ni fallor, ac Suſpicio. Adit aliunde propera Calumnia eximiè compta, uultu ipſo & geſtu corporis efferam rabiem, & iram æſtuanti conceptam pectore præ ſe ferens, ſiniſtra facem tenens flammiuomam, dextra ſecum adoleſcētem capillis prehenſum, manus ad ſuperos tendentem, obteſtantemq; immortalium deorum fidem, rapit. Antè it uir pallidus, in ſpeciem impurus, acie oculorq; minimè hebeti, cæterum planè ijs ſimilis, qui ſontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facilè conijcias Liuorem eſſe. Quin & mulierculæ aliquot Calumniam ſequuntur comites, quarum eſt munus, dominam hortari, inſtruere, comere: interpres picturæ aiebat Inſidias ac Fallaciam eſſe. A tergo, lugubri habitu, pullata lacerataq; Pœnitentia ſubſequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul uenientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula caſus ſuos luſit. Iam & nos, ſi uidetur, Epheſij pictoris exemplo, recenſeamus calumniæ rationes. Principio nobis effigianda eſt, & explicanda finitione quadā quæ uice Iconis fuerit. Eſt enim Calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad reſpondendum ac refellendum non admiſſo. *Finitio Calumniæ.* Quæ definitio perſonis, perinde atq; comicum argumentum, tribus conſtat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorum partibus defungemur hanc acturi fabulam, omnium, ſi lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quaſi præſultorem, autorem calumniæ. *Calūniatoris deſcriptio.* Is quidem quàm minimè bonus uir ſit, ignorat nemo. Neq; enim quiſquam uir bonus amico damnum dare cauſſatur. Nam boni uiri eſt, hominum ſibi animos conciliare ſtudio benè merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommodè colliges, iniuſtum, ſceleratum, impium. In ſumma, incredibilem rebus communibus calumniatorem eſſe. *Argumentū ab efficiente.* Nam quis eſt, cui non uidetur in uniuerſum iuſticiæ penſum æqualitas, & quod aiunt, NE QVID NIMIS? Inæqualitas, & item q̄d nimium eſt, iniuſticiæ. Qui uero clanculum abſentem inſectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem ſibi totum aſſerit, aures eius anteuertit, obſtruit, & inuias reſponſuro, calumnijs refertas, efficit. *Ab autoritate & lege.* Ea ſanè extrema eſt iniuria uel optimorum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athenienſem aſtrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum q̄ actorem Iudex audiat, dum alterius cauſſam honeſtiorem intelligat. Sceleſtum & crudele iudicium eſſe, ſi quid ſtatuatur antea quàm cum accuſatione comparata ſit defenſio. Adhæc, ſibi malè propicios deos reddunt iudices iſti, qui cum accuſanti aures liberè indulſerint, reo denegant, aut præſtigijs capti delatorijs, muſſitantes condemnant. Tantum à iuſto, æquo, bono, legibus, & iureiurando, ſenatus benè conſtitutæ ciuitatis calumnia diſcrepat. Iam, ſi cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commonent, iuſticia, non ſtudio partium iudicare, is longè optimi Poëtæ impendio ſcitam ſententiam, imò uero legem ſacroſanctam audiat: *A teſtimonio*

Nec niſi librato dirimat ſententia litem,
Parte quid ex utraq; queat, examine cauſſa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam eſſe neq; grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quàm indicta cauſſa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis coram quo res agitur, in defenſum reum committat, defenſurum parteis ſuas clanculoria ſectione arceat. *Minoris amplificatio à modo.* Adeò enim hoc hominum genus obnoxium eſt formidini, adeò nihil audet palàm, ſed perinde atq; qui ex inſidijs tranſuerſi hoſtem inuadunt, ex abdito alicunde ſpecu iaculatur, ut non ſit qui contrà uel mittere telum uel manu contendere poſſit, hoſtisq; ignarus aduerſarij, fraudiſq; inſcius pereat. Quòd profectò minimè fallax indiciū eſt, in calumnia nihil ineſſe ueri, nihil ſani prorſum. Nam qui accuſaturus quempiā, ſibi conſcius eſt ueri, procul du- *Epilogus.*

bio,& palàm audet aduersarium incessere,corrigere,purgantem crimen ferre.

II. *Vbi potissimũ uersetur calumniator. Argumentũ à causſa.*

Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palàm potest,turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatum fauorem hisce artibus ambienteis,ubi scilicet & inuidia crebra, & uariæ suspiciones,& assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Siquidem ibi quo pluribus plura spes ostentat,eo necesse est maiore inuidia, sæuioribus odijs,æmulatione callidiore certari. Illic uideas licet,quàm acres alter in alterum oculos defigat,qua cura obseruet,ueluti singulari certamine congressus si quid uspiam in alterius corpore fortè fortuna nudum,aut male munitum cõspiciat,quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est,cum ipse primus esse cupit,uti proximum dejciat,exturbet,conuellat,proculcet. Hic si quis est uir frugi,temere euertitur,illuditur,deniq; ignominioſe exterminatur. Contra qui adsentandi paulò peritior est,& habiliore ad mẽtiendum ingenio,probatur, superat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Amplificatio

Vndiq; communi sæuitur Marte,pariq;
Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius,alia uia aggreditur,ut ferè fieri solet,sicubi de magnis agitur commodis,sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minimè securũ. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miserabile,tragicum,calamitosum habet. Cæterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est,simplexue,quanquam ita fortasse uideatur,sed arte multiplici,solercia peculiari, indefessa deniq; & accurata diligentia opus habet. Neq; enim noxia fuerit calumnia,nisi in speciem similia uero narret, neq; temere cunctarum alioqui rerum DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione,in summa, mille modis fallat. Porrò defertur is plerumq; qui honore quodam alios præstat, nempè ijs inuidiosus qui spe illius frustrati sunt. Quo fit,ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Seq; primos tum singuli fore confidunt,si sublimem istum loco demoliti sint,ab amicis abalienarint. Tale quiddã in gymnico cursu fieri consueuit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans,& animum ad stadij metas adijciens,spe uictoriæ è robore suo cõcepta,neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remoræ. Contrà, qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, & ni succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambitijs magnatum amicicijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuò labitur insidias,& incautus ab æmulis captus discerpitur. Hi deinde amari,coli,amici uideri incipiunt, uel ob id unum,quòd bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniã faciant, non quod fortuito casus ostendit,prehensant,sed in hoc toti sunt,ut accurato delectu obseruent, ne quid absonum aut alienum,à causſæ fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas,in peiorem partem trahunt,suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectatæ tyrannidis,tyrannum proditionis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti & nugiuendi suas technas comparent,aptè illuditur. Quòd si auditorem zelotypum norint: annuit, inquiunt, ille uxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam & amatorium,alia item quæ ad suspicionem adulterij faciunt, Sin poëticæ studiosus,ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno, aiunt, carmen tuum non probatur, hiulcum, lege solutũ censetur. Ad religiosum ille de pietate, deq; dijs malè sentit, sacra detestat, prouidentiã uniuersi gubernationemq;

III. *Qualibus studeat atq; intentus sit.*

II. *Hactenus de calũniatore. Iã et de delatore, quis & qualis is sit. Amplificatio à simili.*

Redit ad studia calumniatoria.

Distributio.

gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, excandescit, ut pro re conijcere licet, amicum ab se impos animi, re ipsa nondum contentè cognita, missum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientium animos maximè accommoda. Tum, qua parte singuli præstant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor subita interturbatus ira, uero cognoscēdo collocet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumniæ facies, si quando cum cupiditatibus auditoris cōflictatur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum accusauerat, quòd in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palàm uino libasset, & instita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos saltijsset, planè actum erat quòd & regium exemplum non esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorum molliciem. Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephestiona nollet: nam posteaquam is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam additum uoluit, ut mortuus inter deos Hephestion haberetur. Continuo templa, ciuitates, pleræq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias NOVO DEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephestionis nomine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasioni, accendendi, in flammandiq; regis. Narrabantur insomnia, aisæ Hephestionis umbræ, prædicabantur illius responsa. Deniq; aræ & sacra dicata sunt FAMILIARI & malorum VINDICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus est ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq;, quòd non modo dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephestionis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen uenerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrū duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abfuit, quin cum leonibus committeretur, criminatus, quòd illa chrymasset præteriens Hephestionis sepulchrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephestionā iuratus, eū sibi in uenatione augusta specie, deum clarè uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quòd aut uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset commune m: sed pristinæ consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexandro, locus adsentationi & calumniæ aptissimus fuit. Nam perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quà probè munitæ sunt alto, præcipiti ac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quàm minimè defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hac omnibus uiribus, certatim contendunt, quà citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insultus hostileis nemo persentit, nedum nō obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Deniq; innumeræ imposturæ, ac malicioſæ cautiones. Omnium maximè præsens, & longè efficacissima assentatio. Calumniæ cognata, imò soror. Quippe nemo hominum tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniæ cōcedat, non idem assentatione uincatur. Hęc foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit

Epilogus distributionis.

Probat exemplis.

Amplificatio à simili.

Arma calumniatorum.

ac ſubruit. Intus coniurati cum hoſtibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auſcultatorem calumnia ſibi ſeruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico: Nouandi cupido, natura humanis ingenijs conſita, præſentium item faſtidium, ſequax eorum animus quorum admiratione capitur. Neſcio enim qui fiat, ut omnes amore ſui immodico admiratio furtim rapiat, & ſuſpicionibus illectet. Quoſdam equidem comperi ſtudio calumniæ adeo ſuauiter titillari auriculas, ut ſi pēnis cō frices. Proinde talibus adiuti ſocijs, calumniatores cum eruerint, cuncta prouiribus euertunt: nec magno emitur victoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum ſuſtinet, aut iaculis iacula mutat: ſed qui auſcultat, ipſe ſeſe ſponte ſua in manus hoſtium dedit. Interim ignarus inſidiarum eſt qui accuſatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod eſt inprimis mirabile, neſcius ſe reum haberi, neq; cuiuſquam ſibi ſceleris conſcius amico cādidè congreditur, familiariter compellat, facitq; pro more, iam ante undiq; circumuentus inſidijs miſer. Tum ille, ſi homo ingenuus eſt, & liber, confidensq;, frangit iram, & effundit animum, defenſionem recipit, agnoſcitq; ſe fruſtra aduerſus amicum exacerbatum fuiſſe. Sin autem eſt indole ſeruili, & malè maſcula, audit quidem, & ſummis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta: Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profectò, nihil iniuſtius, nihil tetrius exiſtimo, qui admot ſo labro bilem intus alit, odiumq; intra ſe conceptum auget, aliud in pectore clauſum, aliud in lingua expromptum habet, agitq; læta & comica facie, tragœdiam meram, et nihil non triſte patientem. Id ille maximè patitur quum ſimili delator uecordia apud eum, cui parat inſidias, odium muſſando diſſimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defenſio audiri ſolet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicicia opinio. Hic quanto ſatius erat perpendere inter amiciſſimos non raro clam alijs graueis ſimultatum cauſſas intercedere. Sæpenumero item, quorum ſeſe reum calumniator fieri metuit, ſocium inſimulat: ut quum anteuerterit accuſando, ſuſpicione culpæ ac crimine elabatur. Atq; ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantū inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipſa ſeſe præ ſe ferens actoris odium, prodit, fidei nihil eſſe poteſt. Verum, quos uulgo amicos æſtimant, aggredimur, ceu auſcultori ſpecimen fidei noſtræ daturi, ubi ſua ipſius cauſſa, commoda, ſalutemq; familiarium amicorum, neglexiſſe uidemur. Eſt & genus alioꝝ, quibus tametſi comperitur falſo criminatum apud ſe amicum, tamen cum credidiſſe putet, neq; aſpicere illum, neq; in gratiam redire audent: perinde ac ipſi iniuria ſint affecti, quod alienam iniuriam non proſpexerint. Proinde, multa ſunt humanæ uitæ mala, ex quo quod promiſcuè ac ſine diſcrimine calumnijs creditur. Quale eſt quod apud Poëtam ait Antia:

Perſona eius apud quem quis defertur

Exaggeratio calūniæ, ab effectu & eius exemplis.

Bellerophontem occide, aut Prœte peribis.
Qui mihi conatus præſigne auferre pudoris
Fœminei decus.

Cum ipſa prior adoleſcentem ad concubitum ſollici taſſet, contempta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna congreſſo, parum abfuerit, quin uictrice beſtia occumberet. Tanta pœna luenda fuit caſtitas, pudorq; iuuenilis, quem hoſpiti coniunx adultera ſuſpectum fecerat. Simile quiddā Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theſeus execratum beluis marinis deuoueret: quā quam ô ſuperi, nihil prorſum deliquiſſet.

Obiectio.

At inquiet quiſpiam, an non dignus eſt fide nonnūquam uir, cæterum bonis moribus & recto ciuiliq; iudicio præditus, qui alterum accuſat? nō licet tali, auſcultemus, modo reliquis ſibi malis artibus temperarit? Age inquā, eſt ne alius Ariſtide iuſtior, ille tamen aduerſatus Themiſtocli, contra eum populi animos exacuit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliàs utr bonus Ariſtides, uerum

Dilutio obex emplis.

rum homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porrò, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimulatum apud populum Athenienſem seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadem tot partis uictoriis, suspicione proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, pernicioſas taliũ sermonum delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiam obnoxijs, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aures mentemq; uulgo patere. Postea quàm ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rẽ faciũt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator: neq; item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò accusandis odio, sed suum ueri examen apud nos accuratè seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Deniq; quod utrinq; argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explorauimus, licet: Priusquàm id factum sit, calumniæ cõcedere in primo statim congressu, hercle nimis quàm puerile est, ac indignum uiro, longeq; à iusticia semotum. At uero horum omnium causſa, una est ignorantia, tenebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rationes moresq; obuoluuntur. Iam si deorum quispiam uitæ nostræ lumen afferat, futurum est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium uitæ studiorum, ueritatis beneficio.

Consilium de non admittẽda calumnia.

Cõcludit eodẽ loco cõmuni, quo à principio utitur.

PSEVDOLOGISTA, SIVE DE APOPHRADE, HOC EST, DIE ATRO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

INuectiua est in eum, à quo derisus fuerat, quòd Apophradis uerbo usus esset, ipsumq; dicì atro cõparasset. Continetur autem tota oratio duabus partibus, quarum priore ostendit, nomen Apophradis Græcũ, & usitatum Græcis esse, & serectè eo usum quoq; esse, idq; exemplis aliorũ, qui similibus nominibus etiã alios nefarios ac detestabiles, probrosè appellarunt. In altera autem uitam & mores, & item sermonẽ ac dicẽdi genus illius insectatur, ostẽdens illũ meritò ac dignè ista uoce cognominari, utpote atrum ac detestabilem, & ab aliis quoq; similibus antea appellationibus eodẽ modo passim notatũ, afficta etiam prosopopœia linguæ, expostulantis cum illo super abusu, & fœdo ministerio, cui adhibeatur. Exordium longius paulò est ad attentionem ac docilitatẽ pertinens, captata interim et beneuolentia instituto suo, ab exemplo Archilochi, qui se eodẽ modo ultus fuerit, Post Exordiũ Prosopopœia Elenchi ex Menandri prologis introducitur, qui argumentũ rei et occasionẽ scripti huius exponit. Titulum alter à materia de qua tractatur, alter ab ipsius, qui accusatur effectu siue opere sumptus est, quòd falsò de uoce Apophradis iudicarat, eamq; quasi peregrinã ac barbarã deriserat Est enim λογισὴς examinator, ἐξετασὴς & κριτὴς seu δοκιμασὴς, ut Hesichius indicat.

AT quòd ignorabas nomen Aphophradis (hoc est, dieì atrí) cuiuis facile patet. Quomodo enim accusares me ceu barbarum lingua, ob hoc, quòd de te dixi, Apophradi similem esse te (Nam mores tuos memini me, cum tali die conferre) nisi prorsus ne audisses quidem nomen hoc. Ego uero ipsam quidẽ Apophradem, quid sibi uelit,

Exordium ab asseuratione & intermina tione.

quidq; ſignificet, paulò poſt docebo te. In præſentia autem Archilochi illud tibi dico, quòd uidelicet, cicadam ala comprehenderis. Si modo de poëta quodam Iambico, Archilocho, audiſti aliquando, qui genere quidem Parius fuerit, Cæterum homo ſupra modum liber, & dicax, neq; conuiciari unquam ueritus, etiã ſi quàm maximè moleſtus futurus eſſet ijs, qui in Iamborum ipſius ocium incurrerent. Ille igitur cum malè à quopiam iſtorum audiſſet, Cicadam, ait, comprehendiſſe hominem alis: comparans ſe ipſum cicadæ Archilochus, inſecto uidelicet, natura quidem ſtrepero, & nulla cogente neceſſitate, uocali: quoties autem etiam ala comprehenditur, altius quiddam ſtridenti. Tu quoq; igitur, inquit, homo infelix, quid tibi uis, qui poëtã loquacẽ contra te ipſum irritas, alioqui cauſas, & materiam Iambis ſuis quærentem? Atq; hæc tibi quoq; nunc interminor, haud equidem per Iouem me ipſum cum Archilocho conferens, unde enim hoc poſſem, ut qui longè adeo inferior illi ſim: ſed quòd tibi conſcius ſim, innumera quædam Iambis digna, abs te in uita perpetrata eſſe. Ad quæ mihi uidetur ne Archilochus ipſe quidem ſufficere, aſſumpto etiam Simonide & Hipponacte, ut uel unum aliquod eorum, quæ in te ſunt, malorum deſcribant. Adeo ceu pueros quoſdam tecum collatos, malicia ſuperaſti & Orodocidem, & Lycamben, & Bubalum, quibus Iambos ille ſuos conſumit. Atq; adeo uidetur deus quiſpiam riſum iſtum tunc labijs tuis immiſiſſe, quando Apophradis huius mentio facta eſt: quo uidelicet ipſe quidem Scythis manifeſtior fieres, quòd indoctus ſummopere eſſes, & communia hæc, & ante pedes poſita ignorares, principium autem commodum atq; aptum orationis contra te inſtituendæ, ſuppeditares homini libero, & iam olim familiariter te, idq; exactè noſcẽdi, nihilq; uerituro, quominus omnia foras, eloquatur: imò uero præconem more proclamet, quæcunque agis, noctu & interdiu etiam adhuc nunc, poſt multa illa ſuperiora acuetera. Atqui fruſtra fortaſſis & ſuperuacuum fuerit, certo atq; erudiendi modo, ad te dicendi libertate uti. Neq; enim ipſe unquam melior futurus facile es, ex ea obiurgatione, non magis, quàm ſcarabæus, ſi monitus ſit, ut ne amplius in ſtercora huiuſmodi uolutet, cum ille ſemel iſtis aſſueuerit. Neq; etiam quẽquam eſſe arbitror, qui adhuc ignoret ea, quæ tu auſus aliquando fueris, quæq; homo ætate iam confectus, in te ipſum iniquè delinquis. Nõ ita tutus, neque obſcurè adeo malus es, neq; etiam opus quopiam eſt, qui tibi pellem Leoninam detrahat, ut manifeſtus fias, Canthelius ſiue Aſinus tantus exiſtens, niſi uero quis ex Hyperboreis paulo antè ad nos huc profectus ſit, aut in tantum Cumanus exiſtat, ut non ſtatim conſpectum te, aſinum omnium contumelioſiſſimum agnoſcat, non expectato, dum rudentem etiam audiat. Ita iam olim & à me, & apud omnes, & ſæpe, res tuæ proclamatæ ſunt, & famam inde haud quaquam exiguam nactus es, ſupra Ariphradem adeo, & ſupra Sybaritam Miſthonem, & ſupra Chium illum Baſtam, qui ijſdem in rebus doctus atq; excellens fuit. Sed dicendum tamen eſt, etiam ſi frigida atq; emarcida iam dicere uidebor, ne in eam culpam incidam, quaſi ſolus illa ignorem. Imò uero aduocandus nobis Menandri prologorum unus aliquis, Elenchus uidelicet ille, amicus ueritatis, & libertatis deus, haud quaquam obſcuriſſimus ille quidem eorum, qui in ſcenã aſcendunt, ſolis uobis inimicus, qui linguam ipſius formidatis, & ſcientem omnia, & planè enarrantem, quorumcunq; uobis conſcia eſt. Plauſibile igitur hoc fuerit, ſi ille uoluerit, ante nos ingreſſus, exponere auditoribus, uniuerſam fabulæ rationem. Proinde age, ò Prologorum atq; deorum optime Elenche, uide ut planè doceas, atq; informes auditores, quòd uidelicet, nõ fruſtra neq; odij cõcilian di gratia, neq; etiam illotis, quod aiunt, pedibus ad orationem hanc peragendam acceſſimus: ſed cum ut priuatum quiddam ulciſceremur, tum quia, illud quod commune eſt, hominem ob maliciam ac uanitatem odio proſequeremur. Atq; hæc ſola præfatus, ac planè elocutus, propitius abi iterum è medio. Cætera uero nobis

Amplificatio excollatione

Reiectio ſimulata, quæ attẽtiores faciat.

Proſopopœia qua ex Menãdri prologis Elenchum introducit, puiam ad dicendi parct, & ueluti Prota ſin quandã fabulæ exponat

nobis relinque, imitabimur enim te, & coarguemur pleraque, ut & ueritatis & libertatis gratia, nemo te accusaturus sit. Neq; uero me, ô optime, apud ipsos cõmendaueris, neq; rursum, quæ illi adsunt, præeffuderis temerè. Non enim dignum est, Deus cum sis, in os tibi uenire uerba de rebus execrabilibus adeo ac detestandis facienda. Nam Sophista atque impostor iste dicendo (hæc iam prologus inquit) Olympiam aliquando uenit, orationem multo iam antea conscriptam, recitaturus ijs, qui ad solemnem ludorum celebritatem conuenerant. Erat autem argumentum eius scripti. Pythagoras, prohibitus aliquando ab Athenienſibus communicare, ut opinor, cum ijs qui Eleusinia sacra peragebant, tanquam barbarus, eò quòd ipse Pythagoras diceret, ante ea tempora, etiam Euphorbum sese fuisse. Cæterum erat oratio ea ipsius iuxta Aesopi graculum, collecticia, ex uarijs alienis pennis consarcinata. Itaq; cum uellet haud quaquam friuola ac uana dicere uideri, ex notis ac familiaribus quendam rogat (erat autem homo ille Patrensis genere, circa lites & actiones forenses plerunq; uersatus) ut postquam dicendi argumentum aliquod postulasset, Pythagoram ipsi statim subijceret. Ac ita tum fecit homo ille, & persuasit theatro, ut orationem illam de Pythagora, audirent. Erat igitur, id quod consequens tum fuit, iste quidem ad agendum & exprimendum gestu sermonem, ualde ineptus, & à ratione alienus, connectens & agglomerans, ut par est, ea quæ longè antè meditata atque exercitata habuerat, tametsi impudentia, quæ quàm maxima erat, auxiliabatur quoque, ac manum porrigebat, & cum eo unà certamen obibat. Risus autem ab auditoribus undiq; multus. Ac alij quidem ad Patrensem illum interea aspicientes, significationem dabant, quòd haud quaquam clam ipsis esset, quòd illius ope fallacia ac techna hæc composita esset: alij autem, etiam ipsa ea, quæ recitabantur agnoscentes, per totum illud auscultandi tempus, unum hoc opus agebant, ut se mutuo explorarent, quo modo quisque memoria teneret, & dignosceret, unde quicque ex ijs Sophistis, qui paulo ante nos celebres fuere, in declamationibus siue meletis quas uocant, desumptum esset. Porrò inter hæc omnia, etiam is qui orationem hanc scripsit, inter ridentes & ipse erat. Cur autem non rideret ob manifestum adeo, & ineptum, atque impudens facinus? Ac fortè, est enim risus intemperantior paulò, cum ille uoce ad canticum deflexa, lamentationem quandam, ut ipsi uidebatur, Pythagoræ decantaret: hic meus poëta, illud quod uulgo dici solet, Asinum ad lyram, uidens, in cachinnum admodum suauem solutus est, quod alter conuersus, aspexit. Et hoc est quod illos paulò antè inter se inimicos reddidit. Atque hinc, erat quidem anni principium, imò uero tertia dies à nouilunio magno, quando Romani, iuxta ueterum consuetudinem & ipsi preces quasdam pro toto anno faciunt, & sacrificia peragunt, pro eo ac ipsis rex Numa sacrificandi ritus hos constituit, persuasiq; sunt quòd eo potissimum die uotis ac precibus, Dij uacent, atq; animum aduertant. In hoc igitur festo, & calendis solemnibus ridens Olympiæ tum ille, sub Pythagora isto suppositicio conspicatus accedentem execrabilem, & arrogantem istum alienarum orationum histrioem, (Norat autem & mores eius exactè, & reliquam nequitiam, atque impuritatem uitæ, & quæ facere diceretur, & quæ faciens, deprehensus fuerat) tempus ad quendam amicorum, inquit, uobis est, discedere, atque hoc inauspicatum spectaculum relinquere. Nam homo iste, obuiam nobis factus, uidetur suauissimum hunc diem in apophradem nobis conuertere. Quo audito, sophista ille, moxuerbum Apophradis, ueluti peregrinum atque alienum à Græca lingua ridere cœpit, & hominem pro superiore illo risu uicissim ultus est, ut quidem ipse putabat, & ad omnes dicebat: Hui Apophras? Quid hoc autem est? fructus, an herba aliqua, an instrumentum? Num igitur comeditur,

Narratio quæ Protasis siue argumentum rei exponitur

aut

an bibitur? aut quid tandem eſt Apophras? Nam ego quidem neq; audiui unq̃, neq; intelligo facile, quid nam etiam ſit, quod ille dicit. Atq; hæc tamen ille quidem putabat ſe contra hunc ualdè acerbè dixiſſe, ac multo adeo riſu Apophradem ipſam arripiebat. Cæterum non animaduertebat, quòd interim extremum contra ſeipſum inſciciæ teſtimonium proferebat. Huius igitur gratia, orationẽ hanc ſcripſit, is qui me huc ad uos præmiſit, ut uidelicet oſtenderet, celebrẽ iſtũ ſophiſtam, communia illa Græcorum, & quæ illi etiam, qui in officinis atque tabernis ſedent, ſcire ſolent, adhuc ignorare. Hactenus Elenchus ille. Ego uero (iam enim ipſe ad reliqua fabulæ peragenda accedo) meritò debebam, ueluti ex Delphico tripode, tandem illa addere, qualia uidelicet facta tua in patria fuerint, qualia in Paleſtina, qualia in Aegypto, qualia in Phœnicia ac Syria, atque exinde deinceps in Græcia & Italia: & poſtremo quæ nũc Epheſi facis, quæ quidem uecordiæ iſtius tuæ, quaſi quoddã ſummariũ ſunt & caput, & coronis morum. Poſtquam enim iuxta prouerbium, Ilienſis cum ſis, tragœdos conduxiſti, tempus iam eſt, ut propria tua mala audias. Imo uero nondum etiam, ſed de Apophrade prius. Nam dic mihi per Pandemum, & Genetyllidem, & magnam matrem, quo tandem modo reprehendendum, ac riſu dignum uidetur nomen Apophradis? Non enim me Hercle Græcorum proprium erat, ſed alicũ de ex Gallorum, aut Thracum, aut Scytharum commixtione, uelut commeſſabundum introductum. Tu uero, cuncta enim Athenienſium cognita habes, ex cluſiſti illud continuò, & uelut per præcnem, è ciuitate Græcorum eieciſti. Et ex eo riſus iſte uidelicet, quòd barbarè ac peregrino modo loquor, & tranſgredior terminos Atticos. At uero quid aliud Athenienſibus ita familiare ac patrium, uti hoc nomen: dixerint illi, qui huiuſmodi melius, quàm tu, ſciunt. Quapropter citius Erechtheum, aut Cecropem, peregrinas & aduenas apud Athenienſes eſſe probaueris, quàm Apophradis nomen oſtenderis, non proprium, aut non inibi natum, & genuinum Atticæ eſſe. Nam multa quidem ſunt, quæ & ipſi eodem modo cum cæteris hominibus omnibus appellant. Apophradem autem ſoli illi atram, & abominabilem, & inauſpicatam, & nefaſtam, ubiq; ſimilem diem uocant. Ecce didiciſti iam obiter quoq;, ſignificationem Apophradis, & quis dies ater uocetur. Quando uidelicet neq; magiſtratus de rebus conſultant publicè, neq; lites in foro diſceptantur, neq; ſacrificia peraguntur, neque quicquam eorum, quę more & auſpicatò ſolent, tractatur. Is dies Apophras ſiue ater dicitur. Atque huiuſmodi dies apud alios alijs de cauſſis indicti ſunt. Aut enim pugna aliqua magna ac graui ſuperati ſunt, ac dies exinde tales, quibus cladem eam accepere, pro nefaſtis, & inauſpicatis ad res legitimas gerẽdas, habendos cenſuerunt: aut me hercle etiam. Atqui ineptum fortaſſis, & intempeſtiuum utiq; iam fuerit, dedoceri, ac denuò diſcere talia, uirum ſenem adeo, ne illa quidem, quæ his priora ſunt, ſcientem. Proinde hoc omnino reliquum eſt, & ſi didiceris ipſum, omnia exinde nobis ſcies. Vnde enim heus tu? Nam cætera quidem, etiam ſi ignorare, ignoſcendum ſit, ea uidelicet, quæ extra communem uiam poſita, & obſcura hominibus priuatis atq; indoctis ſunt. Diem tamen atrum, etiam ſi uolueris, nominare aliter quàm Apophrada non poteris. Nam hoc unum ac ſolum nomen omnium poſitum eſſe dixerit quiſpiã. At uero uetuſtorũ uerborũ alia quidem uſurpanda ſunt, alia autem non item, quęcunq; eorum uidelicet, non ita multis conſueta atq; uſitata ſunt, ut ne perturbemus auditum, & uulneremus intelligentium * aures. Ego uero, uir optime, ſi ad te quidem uerba feciſſem, de te ita dicens, peccaſſem fortaſſis. Decebat enim, decebat, inquam, aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum uerbis conſueris ac patrijs tecum loqui, ſi intelligere deberes, quæ dicerentur, & audiendo uoluptatẽ aliquam capere. Cæteris autem Græcis, opinor, ſecundum Græcam linguam conuerſari decet. Deinde etiam Atticis per ſucceſſionem temporum multa uariantibus

Hactenus prologus, deinceps orãem ſuſcipit ipſe Lucianus.

Propoſitio. cũ diuiſione.

Veneris cognomina ſunt. Suidã uide.

I. Quæſtio, an Græcũ nomẽ Apophras & quid ſignifiect.

Quid Apophras.

Præciſio.

II. Obiectio.

** Fortaſſis, nõ intelligentiũ, legendũ. Dilutio à perſonæ qualitate, & ipſius uocis.*

riantibus in lingua sua hoc nomen inter præcipua mansit, hoc modo semper, & ab omnibus ipsis dictum. Ac sanè commemorarem etiam eos, qui ante nostram ætatem, eodem nomine usi sunt, nisi & isto modo perturbaturus te essem, peregrina & ignota tibi poëtarum, oratorum, & historicorum uerba recensendo. Imò uero, ne ego quidem tibi eos dicam, qui illud usurparunt. Omnes enim norunt. Sed tu contra, si mihi unum aliquem ex ueteribus ostenderis, qui nomine hoc usus non fuerit, aureus, ut aiunt, in Olympia statueris. Atqui si quis senex adeo, & ætate confectus, huiusmodi ignorat, uidetur idem mihi, quòd Athenæ ciuitas est Atticæ, & Corinthus in Isthmo, & Sparta in Peloponeso, ignorare. Superest igitur fortassis illud tibi ut dicas, ipsum quidem nomen apo phradis nosse te, cæterum usum eius, ut intempestiuum accusasse. Age itaq; & de hoc respondebo tibi consentanea: tu uero animum aduerte, nisi omnino par ui facis, si nihil scire uidearis. Nam & ueteres huiuscemodi multa ante nos in eos, qui tibi similes erant tum, iactarunt. Erant enim tunc quoq; (ut est uerisimile) moribus abominabiles quidam, & impuri, & perditi ingenijs. Atque alius quidem, cothurnum quendam appellabat, uitam illius cõparatione hac perstringens, ut inconstantem & ambiguam, perinde ut calciamenti genus hoc est. alius autem Lypaën*, quòd conciones turbare solebat, orator tumultuosus existens. rursum alius, Hebdomam, quod perinde ut pueri septimanis diebus solent, etiam ille in concionibus luderet, & rideret, & serium studiumque plebis pro ludo ac ioco haberet. Ne dederis itaq; & mihi, per Adonidem, comparare hominem perditum, & omni maliciæ innutritum, diei atro & inauspicato. Nam nos & claudos, ad dexteram declinamus, ac maximè si manè uideamus ipsos. Et si quis spadonem, aut Eunuchum aspexerit, aut simiam quoque egressus domo, statim conuertit pedem, & regreditur, ominans sibi haud quaquam prosperas diei illius res atque actiones fore, præ malo hoc primo & inauspicato omine. A principio autem, & in foribus, & in primo egressu, & mane primo totius anni, si quis uideat Cinædum, & nefaria perpetrantem pariter, & patientem, notum ob hæc, & eneruatum, & tantum non ipso nomine, quæ agit, præ se ferentem, deceptorem, præstigiatorem, periurum, pestem, cataslam, barathrum, non effugiat? neque talem diei atro comparet? An uero tu talis non es? Haud quaquam negabis, si modo noui fortitudinẽ tuam istam qui certè & animum attollere ob hæc mihi uideris, uidelicet quòd tibi gloria ista rerum tuarum non prorsum perit. Sed omnibus notus es, & passim celebris. Quòd si autem etiam contrà ieris, & inficiaberis talem te esse, cui quæso credibilia ista dices? An ciuibus tuis. Nam hinc ordiri æquum est, at norunt illi prima tua incunabula, & quo pacto tradideris te ipsum perdito illi militi, & cum eo unà turpissimè ac flagitiosissimè oberraueris, omnia obsequens ac patiens, donec te, iuxta prouerbium, pannum lacerum, detritum & confectum extrusit. Etiam illa meminerunt, ut est consentaneum, quæ in theatro adolescens egisti, quando saltatoribus, ac mimis subseruiebas, & in ducendis ordinibus seu choris, quasi quidam dux esse cupiebas. Quippe nemo ante te theatrum ingrediebatur, nemo ne nomen quidem fabulæ quod esset, renunciabat, sed tu ornatè admodum, subligatis aureis crepidis, & indutus ueste tyrannica, ante cæteros immittebaris, qui beneuolentiam à theatro postulares, coronas ferens, & cum plausu rediens, honore tandem ab ipsis affectus. At nunc orator es, & sophista, & ob hoc si audiant aliquando talia de te illi, istud ex Tragœdia uidelicet: Et solem geminum, & dupliciter se ostendere Thebas, putabunt: Et in promptu atque in ore tum omnibus statim notum illud erit: Hiccine ille? qui tum? & quæ post illa sequuntur. Proinde & ipse rectè facis, qui omnino non ascendis ad illos, neque in patriam crebro uentitas, sed fugis illam ultrò, quanquàm neque hyeme malam, neque æstate molestam nimis

III. Obiectio. Dilutio ab exemplis.

Hoc nõie notatus fuit Theramenes, de quo Xenophon lib. 2. * à λυπεῖν uidelicet deducta uoce, quod molestare & uexare significat.

II. Pars, qua uitã aduersarij insectatur ut dignã appellatiõe ista.

Distributio, qua quõ singulis locis uixerit exponit & primo in patria.

mis, ſed pulcherrimam & maximam omnium in Phœnicia ciuitatum. Nam cõ argui, & cum ijs, qui uetera illa ſciunt, ac meminerunt, conuerſari, laqueus reuera tibi eſt. Sed quid iſta fruſtra nugor? Quem enim tu unquam ueritus fueris? aut quid turpe putaueris, eorum etiam quæ extrema ſunt? Audio autem & poſſeſſiones eſſe tibi apud illos magnas, nimirum miſeram illam turriculam, cũ qua Sinopenſis illius dolium collatum, Iouis atrium uideri queat. Proinde ciuibus quidem tuis haudquaquam ullo modo perſuaſeris, ut non omnium deteſtabiliſſimum te credant, & commune adeo totius ciuitatis dedecus. Fortaſſis autem & cæteri habitantes in Syria, eadem de te, cum illis teſtabuntur, ſi te dicas nihil mali aut reprehenſione dignum feciſſe. Nam me Hercle Antiochia quidẽ etiam ipſum iſtud opus uidit, quando, cum adoleſcentẽ illum Tharſo uenientẽ, abduxiſſes. Sed & detegere ipſa in honeſtum fortaſſis mihi fuerit. Verumtamen norunt, & meminerunt illi, qui tum aſtabant uobis, atq; aſpiciebant, te quidem in genu inclinatum, illum autem noſti quid facientem quoq;, niſi omnino perpetua rerum obliuione laboras. At in Aegypto illi fortaſſis non norunt te, qui te poſt præclara iſta in Syria, certamina, fugientem inde ob ea, quæ modo dixi, ſuſceperunt, cum te ueſtiarij inſequerentur, à quibus ueſtibus preciosis comparatis, uiaticum tum habebas. Sed non minus Alexandria quoque conſcia tibi eſt. Et per Iouem haud quaquam poſteriorem eam Antiochia cenſeri decebat, niſi quòd proteruitas iſta tua manifeſtior, & turpitudo flagitiorum inſanior illic fuit, & nomen, ob hæc maius, & ſuper omnia caput adapertum. Vnus tantum fuit, qui crederet tibi inficias eunti, quòd nihil tale commiſiſſes, ac poſtremus auxiliator tibi fuit, is qui ſtipendium dabat, uir inter præcipuos Romanorum. Nomen autem ipſum permittes mihi, ut taceam, & hoc, apud omnes eos qui ſciunt, quem dicam. Ille igitur, cætera quidem, quæcunq; ſuſtinuit in cõuerſatione illa à te perpetrata, quid attinet dicere? At uero quando te deprehendit ingenibus adoleſcentuli pocillatoris, cœnopionis iacentem, quid putas? credidit ne tibi, talem te non eſſe, cum ipſum opus aſpiceret? Haud quaquam opinor niſi prorſus cæcus fuit, uerum apertam uoluntatis atq; animi ſignificationem dedit. Cum te ſtatim ex ædibus eiecerit, & eas expiamentis quibuſdam luſtrauerit poſt exitum inde tuum. Nam Achaia quidem, & Italia tota referta eſt operibus tuis, & fama ea, quæ ob illa conſecuta eſt, & ſanè gratulor tibi ob tam præclaram laudem. Quare ad eos qui mirantur ea, quæ nũc Epheſi abs te geruntur, illud equidem dico, quod ueriſſimum eſt, quòd mirum foret, ſi non mirarentur, ſi prima illa tua opera noſſent. Atqui nouum hic iſtud uidelicet cum mulieribus quoq;, addidiciſti. An non congruum igitur, dic mihi, fuerit, hominem talem Apophradem appellari? Sed quid, per Iouem? num etiam oſculari ore inſuper uoluiſti nos ob talia facta? Iſtud igitur contumelioſiſſimè facis, & maximè erga eos, quos minimè decebat, ſectatores ſuos, quibus ſatis fuerat, illa ſolum mala ab ore tuo percipere, uerborum uidelicet barbariem, & uocis aſperitatem, & indiſcretam, atq; inordinatam enunciationem, & à Muſis omnino alienam, & id genus alia. oſculari autem etiam te ſupra hæc: abſit ô malorum auerſor Hercules. Nam ſcutum potius, aut uipera oſculari ſatius fuerit. Quòd in morſu ibi omne periculum, & omnis dolor, & medicus accerſitus, facilè illum qui depulerit. At uo autem oſculo, & ueneno iſto, quis quæſo uel ad ſacra, uel ad aras accederet? Quis autem deus exaudiret etiam, precantem? quàm multis luſtrationibus, multiſq; fluminibus opus foret? At talis ipſe cum ſis, derides alios obnomina, ac uerba, cum tu interim facinora talia ac tanta perpetrare ſoleas. Atqui ego quidem ſi Apophradis uocabulum ignorarem, erubeſcerem potius, nedum ſi dixiſſem, inficias irem. Te uero nemo noſtrum accuſauit adhuc quòd ἐρωμαλὸ fortaſſe, quòd γὰρ dixeris, & ζοπομάδλιπας, & ῥησιμετρεῖν, & ἀδωνιῶ pro Athenas deſidero, & rudere ſignificat, & λέγειν μάδλητος uocem, etiam Ariſtophanes utitur pro futili & nequam unde ἀπδομετρεῖν hic τροπομάδλητα finxit. ῥησιμετρεῖν properorare uidetur ob affectatoribus poni.

Quæ Antiochiæ.

Præciſio.

Quæ in Aegypto.

Quæ Alexandriæ.

Quæ Epheſi.

Regeſtio.

à ἐρωμάδη

ἀνθρακεῦν, & σφενδονίζειν, & χειροβλημαδῆν. Malum te malè perdat Mercurius Logius, unà cum ipsis uerbis. Vbi enim huiusmodi scripta reperis? In angulo fortassis alicubi alicuius ex poëtis istis Idalemo frigidioribus defossa, situ & araneis oppleta. Aut alicubi ex libris Philænidos, quos in manibus crebro habes: ueruntamẽ te, atq; ore tuo digna. ✶ Quia autem oris mentionem feci, quid diceres quæso, si te in ius uocaret lingua. Fingamus enim hoc pacto, & te iniuriæ, aut quod modestius paulò foret, contumeliq; ac cusaret, ita dicens: Ego te, ingratissimè, pauperem atq; inopem susceptum, & uictu quoq; carentem, principio quidẽ in theatris celebrem feci: nunc quidem Ninum, nunc autem Metiochũ, deinde paulò post Achillem quoq; exhibens. Post hæc autem docentem pueros syllabas nectere, longo tempore alui. Iam autem & alienas istas orationes, uelut in scena, exhibentem, sophistam uideri feci, camq; gloriam tibi, quàm minimè conueniebat, adpraui. Quid igitur tantum habes, quod imputare mihi possis, ob quod adeo contumelioſe me tractas? & iniungis mihi mandata quædam turpissima, & ministeria execratione digna? Non satis mihi sunt, ea quæ per diem fiunt, opera nefaria, mentiri puta, & peierare, & tot nugas atq; ineptias exhaurire: imò uero cõnum uerborum istorum, euomere: sed neq; noctu me miseram, ocium ducere finis, sed sola ego omnia tibi facio, & proculcor, & contaminor, ac lingua perinde ut manu uti decreuisti, & quemadmodum alienam contumelia afficis me, tantisq; malis obruis. Loqui meum opus solum est. Talia autem facere ac pati, quę tu cogis, alijs partibus iniunctum est. Quare utinam & me aliquis, ceu philomelæ illam executisset. Nam mihi beatiores illorũ linguæ uidentur, qui liberos suos deuorarunt. Huiusmodi, per Deos, igitur, si lingua diceret, propria aliqua assumpta sibi uoce, ac barba tua, uelut patrona aduocata, quid quæso respõderes ipsi? Illa scilicet, quæ & ad Glaucum nuper abs te dicta sunt, cum ille te ob opus iam actum accusaret, quòd ob hoc celebris breui tempore, & notus omnibus factus esset. Vnde ergo ita celebris? ob orationes ne redditus? At sufficit quomodocunq; clarum ac celebrem esse. Deinde connumerarer ipsi multas istas appellationes, quas passim apud uarias gentes adeptus es. Quo magis etiã miror, quòd cum Apophradem audieris, ægrè tantopere tuleris, ob illa autem nomina nihil indigneris. Nam in Syria quidem Rhododaphne uocatus es, quamobrem autẽ ita me Minerua amet, erubesco dicere, quare quantum quidem in me est, obscurum etiam maneat. In Palestina autem Sæpis nomine, ob barbæ, opinor, spinosi tatem, quoniam inter opus pungere solebat. Adhuc enim tondebas ipsam. In Aegypto uero, Angina dictus es, quod per se manifestum est. Nam aiunt te propemodum suffocatum esse, cum in nautam quendam crassiorem, ex ijs qui in onerarijs atq; maioribus nauibus sunt, incidisses: qui tibi, postquam imposuisset, etiã ipsum os obturauit. Nam Athenienses quidem, optimi illi, obscurius nomẽ nullum, dedere tibi, sed literæ unius appositione te honorantes, Atimarchum appellarunt. Decebat enim & illud affectatum ac nouum habere te. In alia autem, papæ, heroicum illud, Cyclops uocatus es, quòd aliquando etiam ad ueterem ornatum ac modum illum, iuxta ipsa Homeri poëmata, uersibus peragere tu quoque turpitudinem illam affectasses. Ac ipse quidem iacuisti ebrius iam, mulctrale habens in manu, Polyphemus uidelicet coire gestiens, adolescens autem mercede conductus, rectam habens uectem, probè admodum acutam, quasi Vlysses quidam te inuadebat, excussurus uidelicet oculum.

Quem tamen haud tetigit, iuxtaq; elabitur hasta.
Et ferit extremum uibrata cuspide mentum.

ἀντεκπατεῖν, scribis pro ἀνθοφορεῖν. Vnde ἀνθεσφόρια festũ Proserpinæ. σφενδονίζειν, obscurum, an à σφεδόνη cum oculorum partem, quæ pupillã cingit, significat, accipiendũ pro innuere, ut faciunt puellæ, petis oculis. an ab eadem uoce cum fibulam & ornamentum mulebre significat. χειροβλημαδῆν aũt manibus contrectare papillas mulierũ, id quod βλημάζειν quoque per se significat. Longus aũt Mercurius cognomine dicitur, quasi eloquẽtiæ præses. De Idalemo Erasmus in prouerbijs. De Philenide suprà in Amoribus quoq; mentio facta est.

✶ Prosopopœia linguæ expostulantis cum abutente.

Quòd et alijs nominibus probrosis appellatus fuerit

Fortassis enim nomen alius Timarchus fuerat.

neq; enim absurdum, aut ineptum puto fuerit, cum de te uerba faciamus, frigidiora quoq; paulò hæc dicere. Tu uero Cyclops ille, diducto ore, & quàm latissimè licebat, hians, sustinebas ab illo tum occæcari tibi maxillam. Imò uero quæ admodum charybdis, quærebas unà cum ipsis nautis & clauis, & uelis totum illum absorbere Vtin, siue Neminem. Atq; hæc tum aspiciebant etiam cæteri, qui aderant. Deinde postero die, una ea tibi defensio erat, ebrietas, & ad merum confugiebas. His igitur ac talibus nominibus opulentus cum sis, pudore afficeris erga Apophradem, per deos itaq; dic mihi, quo pacto afficeris, cum illa quoque dicunt pleriq;, λεσβιάζειν & φοινικίζειν. num igitur & hæc perinde ut Apophradem ignoras, & existimas fortassis etiam laudari te ab ipsis? An hæc quidem, ut consueta & familiaria nosti: Apophradem autem ut solam ignotam improbas, & à catalogo uerborum tuorum excludis? Proinde non indignas pœnas nobis exoluis, sed etiam muliebri consortio, & ad Gynecæa usq; notus es. Nuperrimè igitur cum nuptias quasdam Cyzici, ambire ausus esses, probè admodum explorata omnia habens, optima illa mulier, respondit: Haud quaquam, inquiens, uirum eum accepero, qui ipse quoq; uiro indiget. Et tamen in talibus rebus constituto tibi, adhuc uerborum cura est, & rides, conspuisq; cæteros. Merito sanè. Neq; omnes similia tibi dicere possumus. Vnde enim, aut quis adeo in uerbis audax foret, ut contra tres adulteros, pro gladio tridentē postulet. De Theopompo ✶ autem ob Tricaranum, in iudicio agētem, dicat, tricuspide oratione ipsum confecisse ciuitates præstantiores. Et rursum tridente interfecisse ipsum, Græciam: & esse Cerberum in oratione. Nam paulò antè & lucerna accensa, quærebas fratrem quendam, ni fallor, mortuum, & alia infinita: quorum ne mentionē quidem facere dignum est, excepto solo illo, quod, qui audierunt, memoriæ rettulere. Diues quidam opinor, & duo pauperes erant, inter se inimici: postea de diuite loquens: occidit, inquis, θάτερον τῶν πενήτων. Ridentibus aūt, ut par erat, ijs qui tum aderant, corrigens uidelicet tu, & id quod erratum erat, restituens: Haud quaquam, subijcis, sed ἄτερον αὐτὸ occidit. Omitto antiqua illa: ✶ puta τριῶν μηνοῖν, & ἀνηνυμία, & μίτραμαι, & ἐκχύνειν, & quæ alia præclara in orationibus tuis effulgent. Nam quæ paupertatis causſa facis, ô cara Adrastia, nemini exprobrauero. Ignoscendum enim, si quis fame coactus, depositò à ciue accepto ✶, deieraſit se illud haud quaquā accepisse: aut si quis impudēter postulat, imò uero mendicat, & furatur, & publicanorum more, rapit. Haud equidem ista dico. Neq; enim inuidia ulla est, quoquo modo depellere inopiam, sed illud intolerabile tādem, pauper cum sis, in solas huiusmodi uoluptates omnia ea profundere, quæ per impudentiam istam acquiris. Nisi si quid utiq; etiam laudare mihi concesseris, admodum urbane abs te factum, quando cum Tisiæ artem noris, bis Coracis ♣ opus ipse peregisti, subreptis stulti illius senis, triginta aureis. Ille autem propter Tisiam, pro libro, septingentas & quinquaginta drachmas exoluit, deceptus uidelicet. Multa adhuc alia possem dicere, sed tamen cæcera quidem uolens remitto tibi. Illud autem solum adhuc uerbis addam. Age ista quidem fac, ut tibi lubet, neue desieris huiusmodi in te ipse debacchari. Ab illo autem caue. Non enim pium aut fas est, eandem Vestam, eos qui talia committunt, inuocare, & amicitiam præbibere, eademq; obsonia attingere. Sed neq; illud: obuerba uidelicet oscula: idq; cum ijs, qui tibi non multò antè, apophradam ipsum os effecere. Ac postquam semel admonitionem amicam exorsi sumus, etiam illa si uidetur, abs te amoue, unguento puta canos istos inungere, & pice sola illa, quæ scis, uelli. Nam si morbus quidem aliquis urgeret, totum corpus curandum foret: nunc autem cum nihil ægrotas tu huiusce modi, quid attinet pura, ac leuia, & glabra illa tibi reddi, quæ ne aspici quidem fas erat. Illud tibi unum relictum est, qui doctrinam ac sapientiam præ te feras, cani uidelicet, & non amplius nigricare: id tanquam operculum quoddam, malitiæ ac detestabilitatis istius sit.

Pro-

Obscœnarū rerum uerba sunt à morib. Lesbiarum et Phœnicum sumpta.

Hactenus uitā ut ficta insectatus est, iam et sermonē et dicēdi genus Arx siue castellū fuit Argiuorū, ut Suidas, Pollux, Phliasium.

Alterū amicorū, sed θάτερον neutrum est, cū πένης masculino genere ponatur ἄτερος. nō casu dicitur, ὁ ἕτερος, nō χρῆσθαι ἑτέρῳ.

✶ Triū mensiū, tempestas, uolo, effūdo. In quibus dū affectat Atticus uideri, & numeros confundit, & uerbis obsoletis utitur.

♣ Alludit ad significationē κόρακος, id est corui fuere aūt Tisias et Corax primi inuētores artis Rhetoricēs, ut et Cicero meminit.

Proinde parce ipsis per Iouem, cum in hoc, tum maximè in barba ipsa, neq; pol luas hanc amplius, neq; contumelia afficias, aut si prorsus hoc nequeas, noctu saltem & in tenebris. Interdiu autem apage. Est enim omnino ferum, ac bestiale. Vidésne quãto satius fuerat tibi camarinam immotã relinquere, neq; Apophradem deridere, quæ tibi Apophradem, & atram totam uitam reddiderit? An etiam amplius aliquid desideras? Nam quod ad me attinet, nunquã quicquam deficiam. Nondum igitur scis, quòd totum attraxisti tibi plaustrum, cũ conueniret, ô pæpalema (id est, omnifariam scelerate) atq; cinæde, uereri te si quis homo hirsutus, & iuxta antiquum illud, Melampygus, acerbè solũ intueretur te. Fortassis iam hæc quoq; ridebis, pæpalema quòd dixi, & cinædum, perinde ut ænigmata quædam & griphos audiens. Ignota enim tibi sunt, tuorum operum nomina. Quare licet tibi iam etiam hæc cauillari, nisi tibi tripla atq; etiã quadrupla Apophras iam parta est. Accuses autem teipsum ob hæc omnia, licet. Nam ut præclarus ille Euripides dicere solitus fuit. Oris indomiti, & stulticiæ, & iniquitatis, finis infelicitas esse consueuit. *Epilogus per exprobrationem & amarulentiam.*

Versiculi Euripidis sunt in Bacchis.

ἀχαλίνωψ στομάτων
ἄνόμοντ' ἀφροσύνας
τὸ τέλος δ' ὐσυχία. &c.

DE DOMO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

OBliqua quædam domus laudatio est, cuius & situm & structuram, & tecti, cæterarũq; partiũ ornamenta, postremo etiam parietũ picturas describit, additis passim amplificandi gratia, etiã similitudinibus quibusdã. Atq; hæc omnia sub disputationis, seu cõtentionis quadã figura, qua de pulchritudine domus utrum ea uidelicet, ad inuitandũ, & iuuandũ oratorem in ea dicentem, plus prosit, an noceat, disputatur. Cuius quidẽ affirmatiua pars priore loco tractatur ab effectu & potestate pulchritudinis cõprobata, additis & exemplis, & similitudinibus, eodem pertinentibus. Altera aũt, ac negatiua per Prosopopœiam subiungitur. Fingitur enim alia quædã alterius oratio, superiorẽ refellere, et similitudines, et quæ de ui pulchritudinis à superiore afferuntur, per inuersionẽ confutare, ipsa aũt suam sententiã ab alijs elegãtiæ ac pulchritudinis effectibus, præterea & Herodoti testimonio, & ipsorũ auditorum exemplo, confirmare. Ac in priore quidẽ parte situs domus, & tecti, cæterarumq; partium elegantia depingitur: in posteriore uero parietũ picturæ, describuntur, ut ex ea quaq; re, nouitas ac gratia quædam scripto accedat.

IRGO Alexander quidem expetiuit in Cydno lauari, cum pulchrum adeo, & perspicuum fluuium eum conspicatus esset, deinde & tutò profundum, & leniter concitatum, & æstatis tempore gelidum, adeo etiam, ut si iam antea manifestum eum morbum, quo postea ex illo ægrotare cœpit, præuidisset, non facile, ab illius lauacro abstinere se potuisse uideatur? Domum autem si quis uideat, mole maximam forma pulcherrimam, luce clarissimam, auro fulgentissimam, deniq; & picturis floridissimis, non expetat in ea orationem, uelut testato relinquere, si forte circa hoc studium uersetur, & celebrari intus & inclarescere acuoce illam implere, & quàm maximè licet, etiam ipse pars quædam pulchritudinis illius esse, sed statim postquam diligentius paulò contemplatus illam, atq; admiratus tantummodo fuerit, iterum inde abeat, mutam, & orationis expertem illam relinquens, neq; alloquendo quicquam uidelicet, neq; sermonem conferendo, perinde atq; elinguis aliquis, aut qui inuidia quadam tacere decreuisset? At Hercle neq; honesti, aut studiosi ullius officium hoc, neq; eius qui pulcherrimarum rerũ amore teneatur, sed rusticitas multa atq; inscicia est, & præterea arrtu- *Exordium à collatione.* *Adaptatio amplificata circũstantijs, cõtinens propositionem.* *A decoro & qualitate personarum.*

ſum certè & barbarum quiddam, ſuauiſſimis rebus ſe ipſum, uelut indignum, abſtinere, & à pulcherrimis uelut exulem relegare, neq; intelligere, quod non eadem circa ſpectacula, lex poſita ſit idiotis, ſiue indoctis, & eruditis uiris, ſed illis quidem ſufficit, commune hoc, uidere ſolum, & circumſpicere, atque oculos circunferre, ac ſurſum uerſus tectum ſpectare, manumq; attollere, & cum ſilentio uoluptatem capere, præ metu, nequid nõ ſatis dignum iſs, quæ ſpectantur, dicendo proferat. At qui cum eruditione, ſiue iudicio aliquo ſpectat ea quæ pulchra ſunt, ille haudquaquam, puto, cõtentus erit, uiſu tantum, id quod delectabile eſt, decerpere, aut mutus ſpectator pulchritudinis eſſe: ſed enitetur, quoad fieri poteſt, & immorari in eo, & oratione compenſare uiſum. Cæterum compenſatio ea, non laus modo domus. Nam hoc quidem fortaſſis, adoleſcentem illum inſularem decebat, Menelai uidelicet domum cum admiratione quadã ſpectare, & cum iſs, quæ in cœlo pulchra ſunt, ebur & aurum ipſius comparare, ut qui in terris pulchrũ aliud nihil uidiſſet, ſed & dicere in ea, & optimis quibuſq; conuocatis, orationis ſpecimen exhibere, pars quædam laudis hoc quoq; fuerit.

A iucundo ex effectis.

Atq; adeo rem ſuauiſſimam arbitror eſſe, Domum pulcherrimam ad ſuſcipiendas orationes, adapertam, laudisq; & comprecationis plenam, paulatim ipſam quoq;, perinde ut antra, uoces referentem, & iſs quæ dicuntur, reſpondentem, & protendentem poſtrema ſermonis, & ultimis uerborum immorantem. Imò uero, quemadmodum docilis aliquis auditor ſolet, ea quæ dicta ſunt memoria repetentem, & eum qui dicit laudantem, ac permutationem haud quaquã à muſis alienam cum ipſis facientem: quale quiddam accidit & ſpeculis paſtorum tibijs & cantu reſonantibus, uoce in contrarium repercuſſa, atq; in ſe ipſam reuertente. Idiotæ autem & indocti putant uirginem quandam eſſe, quæ canentibus uel clamantibus, hoc modo reſpondeat, in medijs alicubi præcipitijs habitantẽ, ac loquentem intus de rupibus. Mihi itaq; uidetur una cum magnificentia domus ac ſumptu, etiam dicentis animus attollere ſeſe, & ad perorandum excitari, utpote cui ipſe quoq; uiſus ſubminiſtrat ac ſubijcit non nihil. Fermè enim intro per oculos permanat ac deſcẽdit ad animum uſq; pulchrũ aliquid, ad quod deinde ille exornatam & compoſitam orationem foras emittit. An uero Achillí credimus, uiſum armorum intendiſſe, illum contra Troianos impetũ: & poſtquam idem illa, experiendi tantum gratia induiſſet, elatum fuiſſe, & uelutí ſublimem ad belli deſiderium abreptum, Orationis autem atq; dicendi ſtudium non eodem modo pulchritudine locorum accendi? Atqui Socrati quidem ſatis fuit, platanus illa ingenioſa, & herba uireſcens & fons perſpicuus, non longè ab Iliſſo, atque ibi & reſidens, cum Phædrum illum Myrrhinuſium uerbis eludebat, ac Lyſiæ, Cephali illius filij, orationem redarguebat, tum muſas quoque accerſebat, credebat q; uenturas eas eſſe in ſolitudinem, & coadiuturas ſe, ad illam tum de amore inſtitutam orationem. Neq; uerebatur, homo ſenex aduocare uirgines ad amores maſculos intelligendos. Nos autem in locum, adeo pulchrum non putemus eas uel inuocatas uenturas eſſe? At ſanè non in umbra ſolum, aut ſub Platani pulchritudine receptaculũ hoc erit, neq; etiam illa ad Iliſſum amœnitate relicta, regis domum auream, cum hac contuleris. Nam illius quidem admiratio, omnis in magnificentia ac ſumptu conſiſtebat, ars autem, uel pulchritudo, uel delectatio, uel concinnitas partium, uel iuſta etiam proportio, nulla reſpondebat, neq; etiam auro ſparſim ac modeſtè ornata erat, ſed erat ſpectaculum planè barbarum, opulentia mera, & inuidia aſpicientium, & felicitatis iactantia iſs qui eam poſſidebant: quòd autem uerè laudares, nihil illi aderat. Neq; enim ratio ulla erat Arſacidis pulchri, neq; oſtentationes ſuas ad uoluptatem comparabant, neq; etiam curabant, laudaturi ne eam eſſent ſpectatores, an nõ, ſed hoc ſolum, ut cum ſtupore quodam intuerentur. Nõ enim honeſti amantes, ſed diuitiarum ſtudioſi, barbari ſunt. At huius domus pulchritudo, non ad barbaricos

Amplificatio à ſimili.

Aliud ab effectu.

Locus communis de effectu & ui pulchritudinis.

Encomiũ domus à collatione.

Adaptatio.

aliquos

aliquos oculos, neq; ad Persicam arrogantiam, aut regiam iactãtiam compara ta est: neq; pauperem modo spectatorem, sed ingeniosum aliquem postulat, & cuius nõ solum in uisu iudicium, sed & cõsideratio aliqua, atq; æstimatio uer- ba sequantur. Nam quòd & ad pulcherrimam diei partem respicit (pulcherri- ma autem ipsius pars, & amabilis maximè, principium est) & solem prospiciẽ- tem statim excipit, & lumine ad satietatẽ usq; repletur, foribus adapertis, pro eo acueteres quoq; tẽpla sua statui, & ad solẽ aspicere fecerũt. Deinde quod & longitudo cũ latitudine, & rursum, utraq; hæc cum altitudine iusta propor tione cõsentiunt, & fenestrę liberæ undequaq; à nulla parte impediũtur, & ad quodlibet anni tempus benè cõparatæ atq; appositæ sunt, hæc, inquam, quo- modo non suauia omnia, & multa laude digna? Præterea autem & tecti mire tur quispiam illud, quòd in tam pulchro nihil affectatũ, aut nimium, in tam e leganti, nihil quod reprehẽdere merito possis, & quòd aurum, quibus additũ est, decorè, atq; concinnè respondet, neque ubi opus eo est, ibi immodicè aut su perfluè accumulatũ. Sed perinde ut & mulieri modestæ ac pulchræ latis erit, ad formam insigniorem reddendã, uel circa collum tenue aliquod monilè, uel circa digitũ annulus gestabilis, uel de auribus suspensæ inaures, aut annulus quispiam, uel tænia comam diffluentem colligans, quæ tantum pulchritudini apponit, quantũ uestitui purpura solet. At meretrices certè, & maximè defor miores earum, & uestem purpuream totã, & cernicem auream facere solent, magnificentia uidelicet sumptus ista, uenustatem atq; amabilitatem quãdam uenãtes: & quod pulchritudini deest, appositiõe externæ delectabilitatis, ceu quodam solamine compensantes. Arbitrantur enim & humeros suos nitidio res apparere, resplendẽtes unà cum auro, & pedis crassitiem & inæqualitatẽ, sub aureo sandalio tectũ iri, faciemq; etiã ipsam amabiliorem fore si unà cũ eo quid splendidissimũ cõspiciatur, at illæ quidem hoc pacto. Modesta uero mu- lier, auro quidem pro eo ac satis est, & ad illa solũ, quibus opus est, utitur: pul- chritudinem uero suam, haudquaquam uerebitur etiam nudam exhibere spe ctandam. Proinde etiam huius domus tectũ, imò potius caput formosum qui dem, per seipsum quoque est, auro autem in tantum exornatum est, quantũ et cœlum noctu stellis, certis spacijs inter se distantibus, circũcirca splendet, cer- tisq; item interuallis igne collucet. Quòd si totũ foret igneum, haudquaquã certè pulchrũ, sed terribile nobis uideretur. Cæterum & hoc uidere licet, au rum hic haudquaquam ociosum, aut delectandi modo gratia, reliquo ornatui interspersum esse, sed & fulgorem quendam nõ iniucundũ de se præbere, & totam domũ rubore suo uelut inficere. Quando enim lumen diei incidens ap plicatur, & commiscet cum auro, commune quiddam resplendent, & duplicẽ ruboris claritatem ac rutilantiã exhibent. Proinde ea quidem quæ ad fastigi- um & uerticem domus pertinent, huiusmodi sunt, ut Homero aliquo laudato re opus habeant, qui illam uel celsitectam, perinde ac Helenes thalamum, uel splendorosam, uelut Olympum ipsum appellet. Reliquum autem ornatum, & parietum picturas, & colorum pulchritudinem, & uniuscuiusque euidenti am, & diligentiam & ueritatem, cũ ueris aspectu, et prato aliquo florido, haud iniquum fuerit, comparare. Nisi quòd illa quidem defloreſcunt, & emarce- scunt, & immutãtur, & abijciunt pulchritudinem. Hoc autem, uer perpetuũ & pratum nunquã marcescens, & flos immortalis, utpote solo risu apprehen dente hęc, & decerpente suauitatem, eorũ quæ carpuntur. Atqui tot ac talibus quis nõ uoluptate afficeretur, spectãdis: aut quis nõ magnopere expeteret, eti am præter quàm posset, inter ea orationem habere? cum sciat turpissimã esse ab ijs quæ risu percipiuntur, superari atq; à tergo relinqui. Maximam enim al- liciendi uim habet, aspectus pulchrorũ, nõ inter homines modo, sed et equus libentius, opinor, cursurus fuerit, per campũ decliuem, & mollem, placidè re-

Descriptio domus.

Situs.

Tecti & ex- ornatio eius- dem.

Amplificatio à simili.

σφενδόνη est in Græco, qđ' palã ānu li significat propriè.

Abusus.

ἐνθρόσφου ut Iliad. 3.

αἰγλήεντα Reliquarum partiũ elegã tia.

Redit ad lo- cũ de effectu et ui pulchri

tudinis, quem et exẽplis cõ probat.

cipientem gressum, & sensim cedentem pedi, neq; referientem, aut resistentẽ ungulæ. Toto igitur tunc utitur cursu, totumq; se ipsum tradens celeritati, certat etiam cũ campi pulchritudine. Pauo autem, incipiente uere, ad pratum

Equi.

II. Pauonis.

aliquod accedens, quãdo & flores prodeũt, non amabiliores modo, sed &, ut ita dixerit quispiam, floridiores: & quod ad colores & tincturam attinet, liquidiores, ipse quoque extentis pennis, isq; ostensis Soli, & sublata cauda, eamq; undiq; circa se pandens, spectandos exhibet & illius flores, & uer istud pennarum, perinde ut praeo ad huiusmodi contentionem, & certamẽ ipsum prouocante: conuertit quippe seipsum, & circumagit, & quasi quandam pompam agit pulchritudinis suæ. Quando uidelicet etiam admirabilior apparet ad splẽdorẽ solis, uariãtibus se coloribus, & paulatim in alios atq; alios trãseũtibus, aliamq; ac nouam formositatis speciẽ subinde recipientibus. Accidit autẽ hoc potissimum in circulis, quos in summis pennis habet, quarũ quamlibet, quasi quædã irides circundant. Nã qui ante æreus uisus fuit, mox inclinãte se paululum illo, aureus conspicitur: & rursum quod ad solẽ cœruleum apparuit, si

III. Maris.

sub umbram transferatur, uiride uidetur. Adeo ad luminis uicissitudinem, pẽnarum ille ornatus uariatur. Nam quòd & mare idoneũ est ad prouocandũ, & ad cupiditatẽ cõcitandam, quando tranquillũ uidelicet est, ipsi scitis, tametsi ego nõ dicam, quandoquidẽ, etiam si quispiam lõgissimè à mari continentẽ incolat, & omnino nauigatiõis inexpertus sit, nihilominus tamẽ & ipse cupit ingredi illud, & circumnauigare, & quàm procul à terra in altũ deduci, ac maxi-

Adaptatio.

mè si uideat auram quidem leniter à tergo prosequentem uelũ, nauem autẽ placideq; ac leuiter per summos paulatim fluctus labentẽ. Atq; ob eam quidẽ rẽ, etiam huius domus pulchritudo idonea satis atq; efficax est, ad prouocandas orationes, & ad excitandos dicentes, omnibusq; adeo modis celebrem aliquem reddendum. Proinde ego quidem hisce credo, & iam dudum persuasus sum, & in domũ dicendi gratia ingressus sum, pulchritudine illius uelut irhõbo, aut Sirene aliqua tractus. Spem haud exiguã habens, etiamsi ante hac orationes meæ deformes, atq; inelegantes fuerint, exinde pulchras atq; elegantes eas uisum iri, perinde ac ueste aliqua pulchriore exornatas. Cæterũ altera quæ-

Epilogus.

Cõfutatio superioris orõnis, per prosopopœiã.

dam oratio haud quaquam ignaua, sed ualdè generosa quoq;, ut ait, & inter loquendum, refellebat me, & interrumpere sermonẽ conabatur, & postquã dicendi finẽ feci, haudquaquam uera hæc dicere me ait: sed mirari se, si dicam aptiorẽ esse adorationes recitandas ac peragendas, domus pulchritudinẽ pictũris atq; auro exornatam. Nam ipsum cõtrariũ planè euenire. Imò uero, si uidetur uobis, ipsa huc accedẽs oratio, pro se, tãquã apud Iudices uos, dicat, quatenus conducibiliorem putet esse dicendi, domum simplicem atq; deformẽ. Ac me quidẽ iam audistis, atq; orationẽ meam, Proinde opus non habeo de eadem re bis dicere. Ista autem accedens iam dicat, & ego tacebo, atq; aliquãtis per locum ipsi dabo. Proinde uiri Iudices, inquit oratio, ille quidẽ orator, qui antea uerba fecit, multis ac magnis modis domũ hanc prædicauit, & orationẽ

Exordium à cõfessione laudis & inuersione.

sua ornauit. Ego uero tantũ abest, ut illã reprehendere aut uituperare uelim ut etiam ea, quæ ab illo prætermissa sunt, addenda amplius mihi putẽ. Nã quo pulchrior illa uobis apparuerit esse, eo magis contraria esse dicẽtis cõmoditati atq; usui ostendetur. Ac primũ quidem, posteaquam mulierum, & ornatus & auri mentionem ille fecit, mihi quoq; permittatis quæso, eodẽ exẽplo uti. Nam ato equidem, mulieribus formosis nõ modo nihil cõferre ad pulchritudinem ampliorem reddendam, ornatũ illum multum, sed, contra aduersari potius, quando uidelicet eorũ qui fortè aspiciunt illas, unusquisque auro & lapillis istis preciosis obstupefactus, pro eo quòd laudare uel colorẽ, uel uultũ, uel ceruicem uel cubitum, uel digitũ debebat, relictis his, ad Sardiũ, uel Sma-

Cõfutatio similitudinis à cõtrario effectu p inuersionem.

rag-

ragdum, uel monile, uel armillas, reſpicit, ut ob id meritò, illa ita neglecta, dolore affici poſſit, propter ornatum ſeu mundum ſpectatoribus, non habẽtibus ocium, ac ſpaciũ laudandæ illius, ſed obiter dũtaxat ipſam intuẽtibus. Quod idem opinor, neceſſe eſt etiam illi accidere, qui inter tam pulchra opera, orationem recitare uolet. Latet enim inter magnitudinem pulchrarum rerũ, quod dictum eſt, obſcuraturq́, & unà abripitur, perinde ac ſi quis lucernam allatam in rogum aliquem magnũ inijciat, aut formicam in Elephante, ſeu camelo ſpectandam exhibeat. Proinde hoc euitandum dicendi eſt. Præterea autem & uocem ipſam confundit, qui in uocali adeo, & ſonoroſa domo dicit. Nam illa reſpondet, & ex aduerſo reſonat, & contradicit, imò etiam obruit atque abſcondit uocem dicentis, quale quiddam & tuba facit tibiæ, ſi pariter inflentur, aut hortatoribus mare, quoties illi ad ſtrepitum maris, remigationi accinere uolunt. Vincit enim magnitudo uocis, & ſuprimit, id quod minus eſt. Iam uero etiam illud, quod dixit aduerſarius, quod uidelicet excitet pulchra domus dicentem, & alacriorem reddat, quantum mihi quidem uidetur, diuerſo modo ſe habet. Obſtupefacit enim & perterret, & rationem conturbat, timidioremq́ facit, cogitantem nimirum illud, quòd omnium turpiſſimum ſit, in loco pulchro ac ſpecioſo, non pulchrã ac ſpecioſam orationem quoque appare re. Index enim iſte profecto omnium manifeſtiſſimus eſt, nõ aliter ac ſi quis armaturam pulchrã induat, deinde ante cæteros fugiat, notabilior uidelicet ex eo, quòd armis inſignioribus ornatus. Atque hoc quidem uidetur mihi etiam apud Homerum orator ille perpendiſſe, atq́ ideo formoſitatis minimam curam habuiſſe, quin magis homini prorſus etiam imperito ſe ipſum aſſimilaſſe, quo uidelicet maiori admirationi foret, uerborum & orationis ipſius pulchritudo, ex illa cum deformitate facta collatione. Præſertim, cũ omnino neceſſe illudquoq́ ſit, dicentis ipſius mentem circa intutum detineri, & cogitãdi diligentiam ac curã langueſcere, uiſu ſuperante, & ad ſeſe uocante, neq́ orationi uacare atque incumbere, permittente. Quare quid reſtat ultra, quominus deterius prorſum dicat talis aliquis, animo circa eorũ quæ uidentur laudes occupato. Omitto enim dicere, quòd & præſentes ipſi, & ad auſcultandum intrò aſſumpti, poſtquam ad talẽ & domum acceſſerint, ex auditoribus ſpectatores fiunt. Et neque iã Demodocus, aut Phemius, aut Thamyris, aut Amphion, aut Orpheus aliquis, is qui orationem habet, ita eſt, ut auellere cogitationes illorum à ſpectando poſſit: ſed ut quiſque ipſum modo limen tranſcenderit, ita frequenti ac multa pulchritudine circumfuſus, uerborũ ſanè illorum, aut recitationis, ne principium quidẽ exaudire uidetur: ſed totus in ſpectãdo uerſatur, niſi quis fortè omnino cæcus fuerit, aut noctu, uelut ille in uico Martio Senatus ſolet, ad auſcultandum uenerit. Nam quòd uerborum uis longè inferior ſit, quàm ut cum uiſu certare queat, etiam Sirenum fabula, cum illa de Gorgonibus comparata, facile docuerit. Ille enim mulcebant quidem præternauigantes, canendo, atque abblandiendo carminibus, & ad ſe delatos aliquandiu detinebant: & in ſumma, res ipſa, mora quadam opus habebat, atque interim eas etiam præteruectus quiſpiam eſt, & carmen ipſum obturatis auribus prætermiſit. At Gorgonum pulchritudo, ut quæ uiolentiſſima eſſet, & partibus animæ præcipue fauciabilibus obuerſaretur, ſtatim attonitos reddebat aſpicientes, ac mutos faciebat, et quẽadmodũ fabulę placet, & ferũt, in lapides illico, ꝯ admiratiõe cõuertebantur. Quamobrẽ & illa quæ de pauone paulo ante ad uos dixit, pro me ipſa dicta eſſe exiſtimo. Nã & illius in aſpectu nõ in uoce, delectatio eſt, ac ſi qs iuxta illã uel philomelã, uel cygnũ ſtatuat, ac canere iubeat, inter canendum autẽ pauonẽ iacentẽ cõmonſtret, ſat ſcio, q́ ad hunc deflexurus ſit animus, longũ ualere iuſſis illoꝝ canticis. Adeo inexpugnabile quiddã

Aliud argumentũ ab effectu.

Cõfutatio effectus à contrario.

Amplificatio ab effectu pulchritudinis.

Aliud argumentũ à perſona et affectiõe auditorum.

Comprobatio ab exemplo.

Confutatet ſimilitudinẽ de pauone.

Cõprobatio à teſtimonio Herodoti.

uidetur eſſe, ea quæ per uiſum uoluptas capitur. Atq; equidẽ, ſi uultis, teſtem uobis adducam uirum doctum, qui ſtatim mihi teſtimonium ferat, quod multo magis ſuperet ea quæ uiſu percipiuntur, quàm quæ auditu. Ac iam heus præco, accerſe mihi huc ipſum Herodotum, Lyxi filium, Halicarnaſſenſem. Et quia probè fecit, atque obediit, teſtimonium dicat accedens. Vos autem aduertite ipſum, Ionica lingua uobis loquentem, perinde ut cõſuetum ipſi eſt.

Lib. 1. Herodoti.

Vera iſta, oratio uobis hæc Iudices, narrat, atque ipſi credite quæcunque de his uobis dixerit, uiſum auditui præferendo. Aures ſiquidem, fide minus dignores ſunt, quàm oculi. Auditis teſtem, quæ dicit, & ut primas uiſui tribuerit: ac merito. Nam uerba quidem alata ſunt, & euaneſcunt, pariter cum eo quando proferuntur, auolantia. At eorum quæ uidentur, delectatio, ſemper adeſt, ac præſens manet, & ſpectatorem ad ſe prorſus abducit. Proinde quomodo non difficilis ac grauis dicendi aduerſaria fuerit, domus ita pulchra, & ab omni parte conſpicua. Quin quod maximum eſt, nondum etiam dixi. Nam uos ipſi, Iudices, & interea dum nos dicimus, ad tectum ſurſum aſpexiſtis, & parietes admirati eſtis, & picturas, ad unamquanque auerſi, examinaſtis, neque quicquam etiam ueriti eſtis. Venia enim dignum eſt, ſi quid humanum paſſi eſtis, præſertim erga tam pulchra ac uaria obiecta. Nam artis diligentia & hiſtoriæ, cum antiquitate, utilitas, reuera illiciendi uim quandam habent, & ſpectatores eruditos requirunt. Et ut ne per omnia iſthuc oculos auerſos habeatis, nobis relictis, age, quoad fieri poteſt, depingam illa uobis oratione. Delectabimini enim, ut puto, audientes quoque ea, quæ oculis intuentes miramini. Ac fortaſſis ob id ipſum etiam laudabitis me, & aduerſario antepone-tis, ut qui & ipſe demonſtrem hæc, & duplicem uobis uoluptatem pariam. Cæterum conatus huius difficultatem uidetis, nimirum quàm graue ſit abſque coloribus, & figuris, & loco, tam multas imagines in unum congerere. Eſt enim exilis planè pictura uerborum. Quare ad dexteram quidem ingredienti, Argolicæ fabulæ, intermixtum eſt malum illud Aethiopicum, Perſeus uidelicet, monſtrum illud marinum interficit, & Andromedam deponit, & paulò poſt eandem ducet, atque inde diſcedet, abducta ſecum illa. Atq; hoc parergon quoddam, ſiue extra propoſitam rem, additum fuit, ad eum quo ad Gorgonas abiit uolatum. In exigua autem parte, multa imitatione expreſſit artifex ille, uerecundiam puta uirginis, & metum. Spectat enim & pugnam deſuper ex rupe, & adoleſcentis audaciam amatoriam, & belluæ uiſum intolerabilem. Atque ea quidem accedit horrida ſpinis, & formidabilis hiatu oris. Perſeus autem ſiniſtra quidem oſtendit Gorgonem, dextra uero enſe ferit: Et rurſum, quantum quidem belluæ illius, Meduſam aſpexit, iam ſaxum eſt, reliquum autem, quod adhuc animatum eſt, falcata enſe cedatur. Deinceps autem poſt hanc imaginem, alia quædam pictura, iuſtiſſima illa quidem, depicta eſt, cuius primum exemplar uidetur mihi pictor, ab Euripide, uel Sophocle accepiſſe. Nam illi ſimilem quandam imaginem deſcripſere: adoleſcentes duo, ſocij. Piladesuidelicet Phocenſis, & Oreſtes, cum iam uiderentur mortui eſſe, poſt regiam latentes, & clam adeuntes, occidunt ambo Aegiſtum. Clytemneſtra autem iam interfecta eſt, & in lecto quodam feminuda poſita iacet. Ac totum famulitium, facinore tanto obſtupefacti, alij quidem clamantibus ſimiles apparent, alij autem nonnulli, quo fugã capiant, circumſpiciunt. Honeſtum autem quiddam pictor excogitauit, qui quod impium in hac re fuit, id oſtendit ſolum, & quaſi iam peractum tranſcurrit: adoleſcentes autem in cæde adulteri immorari fecit. Poſt hæc autem, deus eſt formoſus, & adoleſcentulus uenuſtus, amatorium quoddam ludicrũ: Brãchus puta, in rupe ſedens, tenet leporem, & alludit cani. Hoc autem aſſilienti ad ipſum in ſublime, ſimilis eſt, & Apollo aſtans, arridet, delectatur uidelicet

Aliud argumentũ à cõfeſſione ipſorũ auditorum.

Redit ad deſcriptionẽ domus, et picturas parietum recenſet.

I. *Perſeus & Andromeda.*

II. *Oreſtes & Piladet.*

III. *Branchus & Apollo.*

utroq;

strocq;& puero ludente,& cane saltum meditante. Vltra hæc Perseus iterum sequitur illa quæ belluæ marinæ cædem anteceſſerunt, aggrediens,& Meduſæ caput amputans, & Minerua protegens Perſeum, atq; hic quidem facinus iam peregit,factum autem ipſum nondum uidit in clypeo,Gorgonis imaginem uidelicet,uidit enim pœnam ueri aſpectus. In medio autem pariete ex aduerſo ianuæ,Mineruæ ædicula quædam eſt, & dea ipſa ex marmore candido: habitus autem haud quaquam militaris,ſed qualis fuerit pacem agentis deæ bellicæ. Deinde poſt hanc,alia Minerua, non Marmorea illa quidem, ſed pictura rurſum, quam Vulcanus amans inſequitur,ipſa autem fugit,& ex ea perſecutione Erichthonius naſcitur. Hanc conſequitur uetus quædam alia pictura: Orion portat Cedalionem,cæcus exiſtens.Ille autem,dum ita uehitur,indicat ipſi ferentẽ ad lucem uiam,& Sol apparens,medetur cæcitatem, Vulcanus autem à Lemno opus hoc intuetur. Poſt hæc Vlyſſes ſequitur,inſaniens uidelicet, quando, cum Atridis in expeditionem ire nolebat. Adſunt autem legati,iam uocantes ipſum.Atq; ea quidem,quæ ad ſimulationem pertinebant,probabilia omnia,uehiculum uidelicet,& iumentorum iunctorum abſurditas & repugnantia,& eorum quæ agebantur,inſcicia,ſed redarguitur tamen obiecto infante. Nam Palamedes Nauplij filius,intelligens rem,correpto Telemacho,minatur ſe eum interfecturum eſſe,ſtrictum tenens enſem,& ut ille inſaniam fingit,ita hic quoque iram contrà ſimulat. Vlyſſes autem ad metum hunc reſipiſcit,& pater fit,ſimulationemq; deponit. Poſtrema uero Medea depicta eſt,æmulatione atq; inuidia flagrans,pueros aſpiciens,& graue quiddam meditans. Tenet quippe iam gladium,miſeri autem illi aſtant ridentes,nihil eorum quæ futura erant, ſcientes,& hoc,aſpicientes in manibus matris gladium. Hæc igitur omnia uiri Iudices,an non uidetis, quomodo abducant quidem auditorem,& ad ſpectandũ auertant. Solum autem relinquant dicentem? Atq; equidem uerbis ea perſecutus ſum,non ut aduerſarium,pro audaci ac temerario eo habito, quòd rebus ita difficilibus, ſeipſum uolens immerſit,damnetis,atq; odio habeatis,ſolumq; eũ cũ ſuis orationibus relinquatis, ſed ut magis in certamen ipſi adſitis, & quoad fieri poteſt,conniuentes,ea quæ dicuntur audiatis,æſtimantes apud uos rei difficultatem. Vix enim etiam hoc pacto haudquaquam uidelicet Iudices uos, ſed auxiliatores habendo,poterit non omnino indignus magnificentia domus hac, cenſeri. Quòd autem pro aduerſario hæc oro,ne miremini. Nam ex eo,quòd domum hanc amem,& eum qui in ea dicit,quicunq; tandem is fuerit,optarim equidem celebrari.

IIII. *Perſeus & Meduſa.*

V. *Minerua.*

VI. *Minerua & Vulcanus.*

VII. *Orion & Cedalion.*

VIII. *Vlyſſes fingens inſaniã.*

IX. *Medea interficiens liberos.*

Concluſio.

MACROBII.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

CAtalogus eſt μακροβίων, hoc eſt, eorum qui ad longam ætatem peruenerunt, quem natalitij muneris loco, Quintillo cuidam mittit, ſomnio ad hoc faciendũ, ut ipſe ait, admonitus. Recenſet aũt principio tot ac hominũ nationes, ac genera, quæ diutiſſimè uixerint. deinde tranſitione ad ſingulos facta, reges primũ, ac principes, deinde & philoſophos, & Hiſtoricos, & Oratores, & Poëtas, & Grammaticos, qui quàm maximè longæui fuiſſe perhibentur, adnumerat. Orditur autem à cauſſa, qua ad hoc ſcriptũ impulſus fuit, additaetiam commendatione operis, ab utilitate, quam ex huius lectione percepturus ſit Quintillus.

Somnium

Exordium à cauſſa.

OMNIum muneris loco, clariſſime Quintille, iuſſus ap porto tibi longæuos: ſomniũ inquam, quod iã olim uidi, & amicis narraui meis, q̃ die minori natu filio tuo nomẽ indidiſti. Cum autẽ nulla coniectura potuiſſem aſſequi, quos nam Deus hoc ſomnio longæuos tibi me afferre mã daret, equidẽ deos id temporis precatus ſum, ut uitam q̃ longiſſimã tu & filij tui traduceretis, ratus ſcilicet hoc p futurũ cum uniuerſo generi hominũ, tum præ cęteris mihi & meis omnibus. Siquidem hoc ipſo & mihi quiddã felicitatis Deus uiſus eſt prædicere. Conſideranti autem apud animũ meum uenit in mentem, ut par erat homini in liberalibus diſciplinis uerſanti deos hæc mihi præcepiſſe, ut aliquod eruditũm opuſculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferrẽ. Hanc ita que aptiſſimam natalitijs muneribus offerendis diem exiſtimans, eos tibi dedico, quos ad longam ſenectutem ſana mente, & integris corporis uiribus peruenniſſe comperimus. Fortaſſe autem ex huius libelli lectione gemina ad te perue nirẽ poteſt utilitas, una ut & alacritatem animo & optimã ſpem concipias, & te poſſe quàm diutiſſimè uiuere. altera qua inſtitutionem ab exemplis capias, cognitis ijs, qui poſteaquã maximam ſui curam habuerunt, corporis pariter & animi ratione habita, ſummam ſenectutem ſine omni corporis incõmodo ſunt conſequuti. Homerus igitur Neſtorem Principum Achiuorum ſapientiſſimum uitam ſuam tribus ſeculis produxiſſe ſcribit, quẽ nobis & animo & corpore exercitatum commendat. Et Tireſiam uatem poëtæ tragici ad ſex uſq; ætates hominum uitam prorogaſſe perhibent. Credibile eſt autem uirum dijs immortalibus ſacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longiſſima uita fuiſſe functum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longæuæ fuiſſe inueniuntur. Cuiuſmodi ſunt Aegyptiorum ſacri ſcribæ, & apud Aſſyrios & Arabas fabularũ interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amuſſim philoſophiæ ſtudijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uatidicum & dijs dicatum. Inſuper apud Perſas & Parthos, & Bactros, & Choraſmios, & Sacas, & Medos, aliasq; multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualetudine ſunt prædiți, & ualde diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tum quod & ipſi accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoq; ætate omniũ longiſſima utentes, ex quibus ſunt Seres, ad trecẽtos annos uſq; uiuere, memoriæ proditum eſt. Cuius rei cauſam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, alij rationi uiuendi aſſignant. Siquidem aiunt omnes illas nationes tantum aquã potare. Compertum eſt autem Athotas quoq; centum & triginta annos uiuere, & Chaldæos ultra centum annos egredi fama eſt, & eoſdem hordeaceo pane uti, tanquam perſpicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipſam uictus rationem alios quoq; ſenſus quàm cæteris hominibus eſſe ualidiores. Sed hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere, nonnulli propter ſitum terræ, nonnulli propter aëris temperiem, nonnulli prõpter rationem uictus, nonnulli autem propter utrunq;. Cæterum ego iure optimo longè meliorem ſpem tibi oſtendam, ſi planum fecero homines ubiq; terrarum & gentium, & ſub quouis aëre degentes ad ſummam ſenectutem peruenire, qui commodis exercitationibus, & conuenientem ſanitati uiuendi rationem ſectantur. Facta autem huius narrationis ſectione, primum obſeruatis uirorũ ſtudijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorũ unum ſummæ religionis pietas ad perfectiſſimũ ordinẽ perducens, maximis beneficijs imperium & terrã ipſius affecit. Ad hunc modum & tu longæuorũ hominum naturæ & fortunæ animaduerſione intentus, tãto promptius ſperare poteris ſenectutem ſanam & longã, & pari ſtudio hos ipſos æmulatus, tibi ipſe longiſſimam & prouectiſſimam uitam ratione uictus parauerís. Numa Pompilius

Cõmendatio ſcripti ab utilitate.

Catalogus Macrobiorũ Neſtor Tyreſias.

Totã hominũ genera. Scribæ Aegyptiorum. Arabum Mytologi. Brachmanes. Magi. Seres.

Athotæ Chaldæi.

Tranſitio ad ſingulos homines & primo reges & principes.

Numa.

Ro-

Romanorum regum longè felicissimus, ac Deorum cultui deditissimus, suprà octoginta annos uixisse traditur. Seruius autem Tullius, & ipse Romanorum rex, similiter ultra octoginta annos uixisse dicitur. Tarquinius nouissimus rex Romanorum electus in exilium Cumis consenuit, ac ultra nonaginta annos sir missima ualetudine usus uixisse perhibetur. Et hi Romanorum reges fuere, quibus & reliquos reges adiungam, qui ad ultimam senectutem peruenerunt, demonstratis etiam illorum exercitationibus. In calce autem reliquos etiã Romanorum ad longissimam senectutem delatos adscribam, adiectis etiam cæteris Italiæ populis, qui diutissimè uixerunt. Etenim qui sola historia nostratem æ rem calumniantur, probabilibus argumentis refelli possunt, adeo ut meliorem spem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longissimam ac plenissimam tota terra marique dominantem senectutem, iamq; in suis locis regnantem & senescentem consequamur. Proinde Aganthonius Tartesiorum rex centum & quinquaginta annos uixisse traditur, authoribus Herodoto historico, & Anacreonte poëta lyrico, tametsi hoc quibusdam fabulosum uideatur. Agathocles Siciliæ tyrannus annos quinque & nonaginta egressus fato functus est, sicut Demochares & Timæus literis prodiderunt. Hieron quoque Siracusanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem absumptus obijt, cum regnasset annos septuaginta, sicut Demetrius Callistianus, & alij memorant. Antheas autem rex Scytharum, qui ad Istrum fluuium cum Philippo cõfligens in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egressus est. Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod gessit contra Philippum bello pugnasse dicitur, nonaginta annos compleuit. Teres rex Odrysiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus est. Antigonus autem Philippi filius luscus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lysimacho confligens, multis acceptis uulneribus collapsus anno uno & octogesimo uitam finiuit, sicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. Porrò Lysimachus & ipse rex Macedoniæ, in pugna contra Seleucum suscepta occubuit, octogesimum annum consequutus, ut idem Hieronymus testatur. Antigonus uero filius Demetrij, Antigoni Lusci nepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniæ tenuit, uixit autem octoginta, sicut Medius, & alij scriptores testantur. Consimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniæ tutelam egit, ultra octogesimũ annum egressus excessit è uita. Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna felicissimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Viuus autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus sortitus est. Philæteros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum esset Eunuchus obtinuit, mortuus est octoginta annos natus. Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitã reliquit. Mithridates rex Ponti, Ktistes appellatus, Antigonum Luscum fugiens, in Ponto mortuus est, cum egisset annos quatuor & octoginta, sicut Hieronymus, & alij scriptores prodiderunt. Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi testimonio duo & octoginta annos uixit, atq; haud dubiè ad grandiorem ætatem peruenire potuisset, nisi in pugna contra Perdiccam uiuus captus, & in crucem sublatus fuisset. Maior autem Cyrus rex Persarum, sicut Persæ, & Assyriorum historiæ loquuntur, quibus etiam suffragari uidetur Onesicritas, qui res gestas Alexandri Magni in historiam contulit, centesimum annum assequutus, requirebat unumquemq; amicorum. Quorum cum plurimos à filio suo Cambyse interemptos comperisset, ac Cambyses ipsius iussu hoc ipsum se fecisse fateretur, partim ob filij crudelitatem probrose affectus

Seruius Tullius.
Tarquinius.
Aganthonius
Agathocles
Hieron.
Antea. &
Bardylis
Teres
Antigonus.
Lysimachus
Antigonus
Antipater
Ptolemæus
Philæterus
Attalus
Mithridates
Ariarathes
Cyrus

ctus, partim se ipse tanquam iusticiæ & legum uiolatorem accusans, maxima tri-
Artaxerxes. stitia conturbatus uitam finiuit. Artaxerxes Mnemonis cognomentum sorti-
tus, contra quem Cyrus frater exercitum duxit, imperium Persarum obtinens,
morbis consumptus decessit, annos sex & octoginta natus, sed ut Dinon scribit
Artaxerxes. quatuor & nonaginta. Artaxerxes alter Persarum rex, quem patrum suorũ me-
moria Isidorus Characenus historicus regnasse tradit, cum annos tres & nona-
Sinarthocles ginta uixisset, insidijs fratris Gosethreclam obtruncatus est. Sinarthocles autem
rex Parthyæorum annos nonaginta iam natus, à Sacauracis Scythis reductus, ab
Tigranes. exilio regnare incepit, & regnauit annos septem. At Tigranes rex Armeniorũ,
contra quẽ Lucullus pugnauit, quinto & octogesimo anno morbo consumptus
Hyspasynes perijt. Hyspasynes Characenorum & regionum mari rubro adiacentiũ rex quin-
T.reus to & octogesimo morbo correptus decessit. Tereus tertius post Hyspasynem
earum nationum rex, cum uixisset duos & nonaginta annos, morbo perijt. Ar-
tabazus autem, qui septimus post Giræum Characenorum regnum tenuit, sex
Artabazus & octoginta annos reductus à Parthis ab exilio regnauit, Et Mnascyres rex
Mnascyres Parthyæorũ sex & nonaginta annos uixit. Mnasinilla uero rex Mauritaniæ no-
Masinissa naginta annos uixit, Asandrus autẽ à diuo Augusto loco Etnarchi rex Bospho-
Asander. ri declaratus, annum agens nonagesimum, & equestri & pedestri pugna nullo
inferior uspiam est conspectus. Qui ut animaduertit Scribonio rem militarem
commendatam, cibo abstinens diem suum obijt, cum uixisset annos tres & nona-
Goësus ginta. Goësus, ut Isidorus autor est, Characene regnum tenuit, quo tempore
Manno quoq; imperauit Arabibus, centum & quindecim annos natus, postre-
mum morbo perijt. Tot igitur ante nostram memoriam memorandæ senectutis
II. reges fuisse maiores nostri literis prodiderunt. His annumerantur Philosophi,
Priuati & & omnes qui ingenio & eruditione præstantes fuerunt, qui aliqua sui cura habi-
Philosophi. ta, ad extremam senectutem peruenerunt.

Eos itaq; quos multa lectione didicimus, perscribemus, ac initio quidem Phi-
Democritus losophos, quorum Democritus Abderites centum & quatuor annos natus, cum
Xenophilus. alimento abstineret, mortuus est. Xenophilus Musicus, perhibente Aristoxe-
no, Pythagoricæ Philosophiæ candidatus, ultra quinq; & centum annos Athe-
Solon nis uitam traduxit. Solon autem, & Thales, & Pittacus, qui è septem sapientum
Zeno numero fuerunt, centum annos unusquisq; uixit. Zenon uero Stoicæ philoso-
phiæ autor & princeps, octo & nonoginta. Hunc aiunt in concionem prodeun-
tem offenso pede exclamasse: Quid me uocas? & domum reuersum inedia uitã
Cleanthes finisse. Cleanthes Zenonis discipulus & successor, nouem & nonaginta annos
natus, tuberculum in labijs habuit. Cumq; decreuisset inedia uitam absumere, al-
latæ sunt ei ab amicis literæ. Ac mox adhibito cibo, & perfectis amicorum po-
Xenophanes stulatis, iterum cibo abstinens, uita defunctus est. Xenophanes autem Dexino-
Archelaus patre natus, Archelai physici auditor, unũ & nonaginta annos uixit. Xenocra-
Xenocrates tes Platonis discipulus, quatuor & octoginta. Carneades nouæ Academiæ fun-
Carneades dator, annos quinq; & octoginta. Chrysippus unum & octoginta. Diogenes
Chrysippus autem Seleucus Tigrius, Stoicæ sectæ philosophus, duodenonaginta. Posido-
Diogenes nius Apamea Syriæ oriundus, lege autem philosophus Rhodius pariter & hi-
Posidonius storicus, octoginta quatuor. Eritolaus peripateticus ultra duos & octoginta.
Critolaus Plato philosophorum sanctissimus, unum & octoginta. Athenodorus Sando-
Plato nis Tharsensis, qui fuit Cæsaris Augusti præceptor, cuius precibus Tharsis ci-
Athenodorus uitas uectigalibus leuata est, duos & octoginta annos agens mortuus est in pa-
Nestor tria. Huic Tharsensis populus quotannis solennes honores ut heroi persoluit.
Xenophon Nestor uero Stoicus & hic à Tharso ortum trahens, præceptor Cæsaris Tybe-
III. rij, duos & nonaginta. Xenophon Grylli filius uixit ultra nonaginta annos.
Historici. Et hi celebres fuere Philosophi. Ex scriptoribus autem historicis Ctesibius cen-
Ctesibius tum & uiginti quatuor annos egressus inter deambulandum mortuus est, sicut

narrat

narrat Apollodorus in Chronicis. Hieronymus uero & in bellis uersatus, ac nõ paucis laboribus & uulneribus affectus, uixit ad annum quartum & centesimũ, sicut refert Agatharchides libro nono historiæ Asiaticæ. Ac hominem non mediocriter demiratur, quòd ad summum usq; uitæ diem ualuerit in colloquijs, & in sensibus ad sanitatem necessarijs non defecerit. Hellanicus Lesbius octoginta quinquæ annos uixit. Similiter Pherecides Syrus quinque & octoginta. Timæus Tauromenites sex & nonaginta. Aristobulus Cassandræus uitra nonaginta annos uixisse fertur, qui historiam suam quartum & octogesimum annum agens, orsus est conscribere, id quod ipse in operis sui principio testatur. Polybius autẽ Lycorta patre genitus, Megalopolitanus, ruri rediens ab equo delapsus est, quo casu morbo correptus decessit anno secundo & octogesimo. Porrò Hypsicrates Amisenus historicus, uir in multis disciplinis uersatus, annos duos & nonaginta uixit. Cæterum & Rhetoribus Gorgias quem quidam Sophistam uocant, annum agens octauum & centesimum inedia uitam finiuit. Hunc interrogatum causam tam longæ senectutis & ualetudinis in omnibus sensibus uigentis, respondisse aiunt, quòd aliorum conuiuia non sit sectatus. Isocrates sex & nonaginta annos natus sermonem scripsit panegyricum. Iam uero ingressus annum nonagesimum nonum, cum accepisset Athenienses in pugna apud Cheroneam commissa à Philippo esse superatos, quiritando Euripideum uersiculum recitauit, ad seipsum referens:

Sidonis urbis alta quondam mœnia
Cadmus relinquens.

Quibus cum adiecisset, fore ut Græcia in seruitutem prolaberetur, è uita decessit. Apollodorus autem rhetor Pergamenus, Cæsaris Augusti in diuos relati præceptor, quem unà cum Athenodoro Tharsensi bonis disciplinis imbuit, totidem quot Athenodorus annos, nempe duos & octoginta uixit. Potamon rhethor non incelebris, annos nonaginta, Sophocles poëta Thragicus, deuorato uuæ acino strangulatus est, cum egisset annos quinque & nonaginta. Hic à filio Iophante, sub finem uitæ in ius uocatus, & desipientiæ accusatus, recitauit Iudicibus Oedipum Colonæum, planum faciens ea fabula, quòd sanæ mentis compos esset. Qua audita, Iudices ingenium eius admirati sunt, ac filium insaniæ damnauerunt. Cratinus autem poëta Comicus, septem supra nonaginta annos uixit, atque sub finem uitæ cum docuisset fabulam Pitynem, eaq; uictor euasisset, haud ita multò post est mortuus. Non dissimiliter quoque Philemon Comicus septimum & nonagesimum annum agens decumbebat in lectulo quiescens. Qui cum uidisset asinum ficus sibi præparatas deuorantem, prolapsus in cachinnos, & accersito famulo, multo & uehementi cum risu præcepit asino merum ad sorbendum dari, atque ita risu suffocatus obijt. Epicharmus autem & ipse poëta Comicus, septem & nonaginta annos uixisse dicitur. Porrò Anacreon poëta Lyricus uixit annos quinque & octoginta. Et Stesichorus poëta Lyricus totidem. Simonides Cius, supra nonaginta. Sed enim ex Grammaticis Eratosthenes Cyrenæus Aglaï filius, quem non Grammaticum solum, sed etiam poetam meritò quis uocarit, & philosophum & geometram, duos & octoginta annos uixit. Quin etiam Lycurgus Lacedæmoniorum legum conditor, quinque & octoginta annos uixisse dicitur.

Hieronymum.
Hellanicus
Pherecides
Timæus
Aristobulus.
Polybius.
Hypsicrates
IIII.
Rhetores
Gorgias
Isocrates
Apollodorum.
Potamus
V.
Poëtæ
Sophocles
Cratinus
Philemon
Epicharmus
Anacreon
Stesichorus
Simonides
Grammatici.
Eratosthenes
Lycurgus.

Tot in præsentiarum Reges & eruditos homines colligere potui. Quia uero pollicitus sum & Rhomanorum quosdam longæuos, & Italos, qui ad summam senectutem peruenerunt, perscribere: eos tibi Dijs uolentibus, præstantissime Quintille, in altero libro manifestabimus.

LVCIANI

PATRIAE ENCOMIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum & genus orationis, ipſe titulus exponit. Eſt aũt propoſitio & ſumma negocij, patriam omnium rerũ eſſe digniſſimã & uenerabiliſſimam. Vt quam & homines, & dij reliquis rebus omnibus anteponant. Argumenta pleraq; à ſignis & conſequentibus ſumuntur. Oſtendit enim quæcunq; homines faciunt, ea ad patriæ uel ornamentum, uel defenſionem cõparare, & quantumuis humili, aut ſterili ſolo aliquis natus ſit, nihilominus patriam ſuam ſplendidiſſimis ciuitatibus ac regnis anteponere. Quemadmodũ parentũ quoq; & liberorum inter ſe affectus eiuſmodi eſt, ut qualeſcunq; ipſi ſint, tamen ſeſe omnibus alijs plus amem, & colant. Proinde & legiſlatores, cum grauiſſimè punire homines uellent, patriæ priuationem atq; exilium, tanquam acerbiſſimam pœnam, inſtituiſſe.

Propoſitio.

Ratio ab effectu.

AM olim uulgi ſermone detritum eſt, nihil eſſe patria dulcius. proinde neq; iucundius quicq;. Eſt uero hac aliquid uenerabilius aut diuinius? Siquidem quęcunq; diuina, quęcunq; ueneratiõe digna homines eſſe exiſtimãt horum cauſſa atq; magiſtra eſt patria, quæ nos genuit, aluit atq; inſtituit. Enimuero urbium magnitudinẽ atq; ſplendorem, ſumptuoſos præterea uariosq; inſtrumentorũ apparatus admirantur multi, patriã uero pio amoris affectu proſequuntur omnes. Neq; quiſquam quamlibet potẽs, ita deceptus eſt alienarum rerum amœno & uoluptuoſo ſpectaculo, ut propter immodicam apud alios rerum cum uiſendarum, tum admirandarum excellentiam obliuiſcatur patriæ. Itaq;, quicunq; felicis & ſplendidæ ciuitatis ſe ciuem eſſe iactat, ignorare mihi uidetur, quam gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neq; occultè fert talis, ſe dolore affectum iri, ſi mediocrem patriam ſortitus eſſet. Mihi uero iucundum eſt, ipſum nomen patriæ reuerenter atq; religioſè colere. Etenim ei qui ciuitates inter ſe collaturus eſt, peropus eſſe uideo, ſingularum amplitudinem accuratè expendere, earundemq; elegantiam obſeruare, neq; non commerciorum ac rerum uenalium copiam conſiderare. Cæterũ, ubi de urbium electione agitur, nemo utiq; poſthabita patria ſplendidiorem electurus eſt, uerum in optatis habebit patriam quoq; ſuam quàm maximè conformẽ eſſe urbibus copioſis & felicibus, ipſam tamẽ qualiſcunq; tandem fuerit, delectu habito cęteris haud dubiè præpoſiturus eſt. Iſthuc uero ipſum liberi quoq; faciunt probi & legitimi, neq; non patres, qui quidem fuerint nõ mali. Neq; enim ſpectatæ honeſtatis & probitatis adoleſcens alium patri ſuo honoribus præferet, neq; pater neglecto filio, alium paterno affectu iuuenem complexurus eſt. At qui his inferiores ſunt patres, tantum tamen filijs ex ſe genitis non grauatim tribuunt, ut ſint & uita honeſtiſſimi, & dignitate ampliſſimi, appareantq; omnibus ſua opera quàm optimè educati atq; exornati. Porrò, qui tali erga filium ſuum non utitur iudicio, ille patris oculos habere mihi uidetur minimè. Proinde, nomen patriæ primum eſt, & omnium familiariſſimum. Etenim nihil eſt quod patre nobis ſit familiarius. Si quis uero iuſtum habebit honorem patri, quemadmodum & lex & natura imperat, ille patriæ quoq; conuenienter præcipuum honorem habiturus eſt. Siquidem ipſe etiam pater peculiaris eſt patrię poſſeſſio, ac patris pater, tum omnes q ex illis numeroſa retro ſeriæ generis domeſtici prognati ſunt. Et ad deos uſq; paternos patrium nomen protenditur. Gaudent uero ipſi quoq; Dij ſolo natalitio, ac uniuerſas res humanas, ut par eſt, intuentur, ſuam poſſeſſionem eſſe exiſtimantes totũ terrarum orbem, atq; omnem Oceanum. In qua tamen quiſq; illorum

A ſigno & collatione.

A ſimili & coniugatis.

Ab exemplo & autoritate deorum.

illorum terra natus est, hanc omnibus cæteris urbibus quamuis florentioribus honore anteponere non dubitat. Quin etiam ciuitates, quæ Deorum feruntur esse patriæ, cæteris sunt uenerabiliores, & insulæ præcipuo loci genio diuiniores, apud Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos delatus locos offert atque sacrificat. Iam, si patriæ nomen tanto in precio apud Deos habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homines? Siquidem quisq; nostrum in patria primum iucundum illud solis lumẽ intuitus est, non secus atq; Deum, qui, tametsi omnibus gentibus communis est, unicuiq; tamen patrius esse existimatur, propterea quòd sub uitæ initium ab illo loco primum auream illam solis lampadem conspexerit. Accedit his quòd & uocem quisque suam in patria auspicatus est, primum suæ gentis uernacula lingua amabili balbutie sonare perdiscens, Deosq; cognouit. Porro, si quis talem sortitus est, quæ ad res maiores perdiscendas, alterius egeat adminiculo, talium tamen disciplinarum gratiam acceptam feret patriæ. Neq; enim urbis nomen cognouisset unquam, nisi patriæ beneficio & opera urbes esse cognouisset. In ea uerò opinione sum, ut putem, ab hominibus tantum in hoc sibi parari omnium artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecores, sed seipsos huic utiliores informent. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendę gratia, ut communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Consentaneum enim esse opinor, ne, cum maximis beneficijs affecti simus, parum grati esse reperiamur. Sed si est, qui uni officiosè refert gratias, quemadmodum æquum est, posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit, multo magis conuenit quàm cumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum uero est, communem omnium matrem patriam esse existimare, huicq; pro nutricandi officijs ipsarum legum decreto iubente quàm amplissimas gratias reponere. Cæterum usquea deo patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, ut in alia Rep. ætatem degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisset. At etiam qui peregre multis iactati difficultatibus calamitose agunt, crebro testantur rerum optimarum omnium præstantissimam esse patriam, tum etiam egregie felices, quanquam in cæteris omnibus per omnia benè & beatè uitam exigant, tamen in hoc egentissimos se esse opinantur, quòd patriæ fines non incolant, sed extorres & peregre agant, quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discrutiat. Videmus quoque eos, qui per tempus quod peregrè agendo insumpserunt, nonnihil splendoris & gloriæ sibi adiunxerunt, aut paratis diuitiarum possessionibus aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio, aut laude uirtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequaquam apud alios meliores sua ipsorum bona essent cum aliqua laude ostensuri. Ac tanto quisq; maiori studio patriam comprehendere adproperat, quanto rebus maioribus dignus apud exteros habitus est. Proinde, iuuenibus quoq; desiderabilis & amabilis iuxtà est patria. Porrò autem homines iam ætate ac senio confecti, quanto maiori quàm iuuenes prudentia exculti sunt, tanto uehementiori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare unusquisq; è senum numero & festinat, & in uotis habet maximè in solo natalitio uitam cum morte commutatam relinquere, ut quo loci uitã auspicatus est, eodẽ iterum & corpus terræ altrici humandum reponat, ac patriæ sepulturę participem se fore cognoscat. Etenim graue & acerbum unicuiq; esse uidetur, peregre agentem se deprehendi, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterum, quanterga patriam sit uerè germanis ac genuinis ciuibus, non certius aut facilius quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atq; nothi, aut spurij paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patriæ nomẽ

A merito ex coniunctis.

Amplificatio ex circumstantia.

A fine studiorum.

Amplificatio à minori.

A merito aliud ex eaußis.

A signo & consequenti.

Distributio.

Aliud, à signo ex contrarijs.

prorſus ignotum eſt, neq; ullo animi beneuoli argumento proſequuntur, exiſtimantes nuſquam non rerum neceſſariarum copiam ſibi haud difficulter ſuppeditari, modum felicitatis in uentris ac gulæ fœdis, & beluinis uoluptatibus ſitũ habentes. Veruntamen, quibus mater eſt patria, terram illam ſingulari amore proſequuntur, in qua in lucem ęditi, in qua nutriti ſunt, quanquam modicam habeant, quanquam aſperam & ſterilem, quanquam unde terræ uirtutem collaudent non habuerint, attamen quo patria encomio potiſſimum celebranda ſit, ne quaquam animo perplexi hæſitabunt. Verum, tametſi nõ ignorauerint alios ſuam iactaſſe patriam ſuperbius ob agrorum fœcunditatem, ac pratorũ uiridantiũ plantas omnijugas, neq; ipſi tamen patrij ſoli laudis obliuiſcuntur, quam equis alendis aptam ſuſpicientes, numeroſa quoq; ac robuſta pube fœcundam collaudant. Adhæc maturat etiam reditũ in patriam aliquis, qui inſularis fuerit, tametſi apud alios belle, & feliciter uiuere poſſit, oblatamq; immortalitatem reſpuet, patriæ ſepulchrum perpetuitati præferens. Et uel patriæ fumus alieno igne ipſi luculentior eſſe uidebitur. Vſq; adeo uero in uniuerſum res omnes quãlibet pretioſas excellit patria, ut legum quoq; cõditores paſſim quiſq; uideat maximis puniendis ſceleribus exilium pœnam conſtituiſſe, tanquam grauiſſimum, & acerbiſſimum ſupplicium. Neq; uero ſolum Legiſlatorum conſuetudo ſic ſe habet, eorum uero qui cum imperio exercitibus præſunt aliter. Neq; enim maiore ac uehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur, & inflammantur animi, quàm ſi pro tuenda patria ſe prælia cognouerint. Nec ferè ullus eſt, qui his auditis, ignauus eſſe ſuſtineat. Etenim ſtrenuum, & audacem ex meticuloſo quoq; facit nomen patriæ.

Aliud à ſigno & collatione locorum.

Alludit ad Palladis uerba Odyſſ. 1. de Vlyſſe.

Aliud à ſigno

DE DIPPSADIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædam eſt, cuiuſmodi & ſuperiores nonnullæ ſunt, quaſtudiũ ſuum erga auditores, ſiue quicunq; illi tandẽ fuere, quibuſcum uerſatus tũ fuit, collatione iſta cũ Dipſadibus facta, declarat. Vt enim eos q ab hoc genere ſerpentis percuſſi ſunt, inexplebilis quædam ſitis inuadit, ita ut quo ſunt plus potæ, plus ſitiantur aquæ, ut ille ait. ita ſe quoq; deſiderio quodã inſatiabili teneri ait, et quo frequẽtius apud illos ſit, eo magis ac magis eſſe cupere. Porrò quod ad Dipſadis morſum, & ſitim iſtam letalẽ attinet, habes conſimilẽ fermè deſcriptionem, atq; exemplũ Aulicuiu dam ſigniferi, in exercitu Catonis, qui eodẽ modo periit, ut ille, de quo epigramma præſentis narratiõis teſtatur, apud Lucanũ libro nono, ubi & cæterorũ ſerpentiũ genera, de quibus hic mentio fit, enumerãtur, addita etiã fabula cur Libya ſerpẽtibus ita abundet atq; infeſta ſit.

Narratio. Locus.

A pars Libyæ quæ ad Auſtrum tẽdit, arena eſt profunda, & terra exuſta ſolis ardoribus, deſerta ut plurimũ, frugibus in totum infœcunda, campeſtris uniuerſa, nõ gramen, nõ fœnum, non plantam ullam, nec aquam habens, niſi ſicubi in terræ concauitatibus cõſtiterint imbris & pluuiarũ reliquiæ, quæ tamen & ipſæ denſæ ſunt, & mali odoris, & homini ſitibundo minimè potabiles. Has igitur ob cauſſas inhabitabilis eſt. Aut quo pacto tandem inhabitari poſſit locus ita durus & implacidus, tum etiam aridus, ac frugibus arboribuſq; iuxta infœcundus, qui que tam moleſtis feruoribus ſit ſubiectus. Cum ipſe quoque calor & aër nimium ardens ſit, & igneus? Præterea ipſa arena magnopere feruens regionem prorſus facit inuiam. & inacceſſibilem. Soli uero Garamantes iſs locis finitimi, gens leuis atque frugalis, uitam degentes in tentoriis, uenationibus ut plurimum uiuentes. nonnunquam

Homines.

nunquam irrumpunt uenantes iuxta solstitium hyhernum, sidere maximè plu uioso obseruato, quando uidelicet maior ardoris pars deferbuit, & extincta est, & arena assiduis imbribus madefacta, & aliquo modo peruia reddita est. Venã tur autem onagros, & magnos struthiones humi uolantes, cum primis uero si mias, aliquando etiam elephantos. Hæc enim animantia sola aduersus sitim per durant, tum magnopere sufferre possunt immodici & feruentis solis molestias. Sed enim Garamantes posteaquam commeatum, quem secum ingredientes im portauerant omnem consumpserunt, iterum ad suos discedunt post liminio, me tuentes ne arena iterum incensa illis intercludat, aut difficiliorem reddat redi tum. Deinde, quemadmodum in reti comprehensis, & sibi ipsis pereundum sit unà cum præda. Siquidem omnis euadendi facultas sublata est, siquando sol sub tracta humore, ex regione celerrimè exiccata, feruere inceperit ardẽtioribus ra dijs emissis, ueluti ad humiditatem acuminatis. Illa enim, igni nutrimentum sub peditare solet. Et sanè hæc omnia quæ mihi hactenus dicta sunt feruor, sitis, so litudo, sterilis soli infœcũditas, minus uobis uidebũtur grauia, præ hoc quod dicturus sum. Et ob hoc ipsum omnibus modis regio ista fugienda est. Omnis enim generis is locus serpentes alit permagnos & uarios, multitudine innume ros, forma terribiles, ueneno præsentissimo inexpugnabiles. Et partim in ca uernis subterraneis excubãtes, ac in arenæ secessibus degentes: partim uero su pernè repentes, nempè Physallos, aspides, uiperas, cerastas, bupreste, iacula, amphisbænas, dracones, & duplex genus scorpionum. Vnum terrestre & pe dibus ingrediens permagnum, multis corporum uertebris insigne. Alterum aë rium & uolatile alis tenuibus, cuiusmodi ferè sunt locustis & uespertilionibus. Istiusmodi auibus multis circumuolantibus inaccessibilis & infesta redditur illa Libya. Cæterum serpentum omnium nocentissimum, quos arena nutrit, dip sas est, serpens non admodum magnus, uipere similis, uiolento ictu, ueneno cras so, dolores ilico inducens intolerabiles. Ardores enim immittit inextinguibiles & putredines, & totum corpus adurit incendio. Et qui ab illa icti fuerint, cla mant non secus atq; illi, qui in ignem coniecti sunt. Quod autem illos omnium uehementissimè affligit & torquet, illud est, nempe crucitatus serpenti respon dens cognomine. Eius enim morsum mox sequitur bibendi sitis inexplebilis, & ultra modum sitiunt. Et quod maximè admirandum est, quando plus bibe rint, tanto magis potum expetunt, ac subinde magis atq; magis potando crescit bibendi desiderium. Neq; illorũ sitim extinxeris, tametsi totum Nilum aut Da nubium epotandum præstiteris, uerum irrigandi sedulitate morbum incendis. Quemadmodum si quis oleo ignem conetur extinguere. Eam uero incurabilis morbi caussam adferre solent medici, uenenum Dipsadis cum crassum esse con sueuit, posteaquam potu rigatum fuerit, continuò mouetur atq; incenditur, atq; etiam humidius, ut par est, redditur, & per omnia membra diffunditur. Ego ue ro neminem unquam tali affectum morbo, aut laborantem uidi. Et faxint supe ri, ne unquam mihi contingat uidere hominem his conflictantem cruciatibus. Sed ne omnino quidem unquam ingressus sum Libyam, & rectè mihi feciſſe ui deor. Porrò autem, epigramma quoddam audiui, quod mihi unus è familiari bus pro certo confirmabat, se ipsum legisse supra statuam uiri ad hunc modum fato functi. Qui, ut aiebat, in Aegyptum iter faciens, magnam syrtim præteri bat, neq; enim alia eò perueniendi uia patet. Ibi in littore obiter ad sepulchrũ es se delatum, ac propter fluxum ipsum astantem uidisse statuam, exitij rationem in dicantem. Quippe supra illam sculptum esse hominem quendam, qualem fe rè pingere solent Tantalum in media palude consistentem, ac undas haurientẽ, non aliter ac si biberet, Bestiolam autem, nempe Dipsada illi inhærentem, ac pe di eius implicatam. Tum mulieres quaspiam aquam ferentes, eademq; opera nõ paucas illi eandem potandam affundentes. Insuper oua quoq; adiecta conspici-

Studia.

Serpentiũ ge nera, & ab ijs pericula.

Dipsas, et ea ius natura.

Exemplũ rei.

untur, qualia ferè ſtruthionum illorum eſſe perhibentur, quos Garamantas uenari ſupra memoraui. Eſt autem epigramma aſſcriptum, quod & hic referre nõ alienum eſſe opinor,

ἄβοω⊙ ἰὸν græcè, quod nigrũ uenenũ ſignificat.

Talia paſſus erat quoq; Tantalus Aethope cretus,
Qui nullo potuit fonte leuare ſitim.
Tale nec è Danao natas implere puellas
Aſſiduis undis uas potuiſſe reor:

Erant adiecta adhuc & alia quatuor carmina de ouis, quemadmodum ea tollẽs à Dipſade percuſſus ſit, ſed illa memoriter nõ teneo. Itaq; oua colligunt, eaq; ſtudioſe gentes uicinæ indagantur, non edendi tantum gratia, ſed illis euacuatis pro uaſis & inſtrumentis utuntur, plurimum uero ex illis pocula præparant. Neq; enim figulinam exercere poſſunt, propter terram arenoſam. Cæterum magnis & capacibus inuentis, etiam pileos ex illis conficiunt, ſemper ex ouis ſingulis geminos. Cuiuſq; enim pars dimidia aptum & ſufficientem pileum præſtat tegendo capiti. Ibi ergo iuxta oua dipſades inſidioſe excubant, tum accedentem quempiam, mox ex arena prorepentes morſu infelicem feriunt. Ille uero ictus ilico incurabili morbo affectus, talia patitur, quæ paulò antè à me relata ſunt, ſubinde bibens, ac uehementius ſitiens, cum tamen nunquam ſedata ſiti repleri poſſit. Hæc per Iouem non in hoc à me dicta ſunt, ut ambitioſe cum Nicandro contenderem, neq; ut uobis planum facerem, quàm nõ neglectui dederim Libycorum ſerpentum noſſe naturas. Medicorum enim magis iſta laus eſt, quibus hæc neceſſario comperta eſſe debent, ut in tali caſu egẽtibus opem ferrè pro artis ſuæ profeſſione queant. At ego mihi uideor, & per Phidiam, ne iniquo ferat is animo comparationem ferinam exiſtentem, non diſſimile quiddam erga uos pati, cuiuſmodi illi patiuntur grauiſſimè, qui morſu dipſadis percuſſi ſunt. Quo enim crebrius ad uos itare ſoleo, hoc magis atq; frequentius ad uos eundi me uexat cupiditas, & planè ſiti aduror intollerabili, uideorq; mihi tali nunquam expleri poſſe deſiderio, et quidem iure optimo. Vbi enim adeo claram & conſpicuam aquam poſſim conſequi. Quare ignoſcite, ſi & ego ictus animo, hoc morſu iucundiſſimo & ſaluberrimo prolixè & abundanter me impleo, capite ſcaturienti ſubiecto fonticulo. Dum modo me non deficiant undæ à uobis influentes, né ue effuſo audienti ſtudio hiantem & ſitientem deſeratis. Nam quod ad meam erga uos ſitim attinet, nihil prohibebit ſubinde bibere. Etenim iuxta ſapientis Platonis ſententiam: rerum uenuſtarum nulla eſt ſatietas.

Adaptatio

DISSERTATIO CVM HESIODO.

VINCENTIO OPSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

CAuillatio quædam poëtarũ eſt, qua Heſiodum uanitatis atq; mendacij coarguit, quòd cũ iactauerit, ſe à Muſis accepiſſe munus hoc, ut carmine celebraret & præterita, et quæ futura eſſent, nihil de futuris, qd quidem extet, uaticinatus fuerit, ſiue hoc inuidia quadam fecerit, cõmunicare nolẽs aliis, quæ ipſe accepiſſet, ſiue uanitate aliqua, quã cũ nihil talẽ à Muſis didiciſſet, ad uulgus tamen huiuſcemodi de ſe iactarit. Ad hãc accuſationem fingitur poſtea Heſiodus reſpondere, ac primũ translatione tueri ſeſe, qua cõmuniter poëtæ omnes uti ſolent, cauſſam eius rei in Muſas reijciendo, ſi quid nouũ, aut incredibile, aut cuius euentus cõſecutus non ſit, carminibus ſuis fortè inſertum habeant. Nam id inſtinctu illo atque poëtico furore fieri, & multa ſæpe, metrorum quoq; gratia, dũ in curſu opus eſt, eodem ſpiritu illo aſſumi, quorum ratio interdũ reddi ſatis non poſſit. Deinde autem & abſolutè ſe defendere, recitando ex carminibus ſuis quædam, ubi futurorũ rationem, & prædictionem nonnihil attigerit. Quæ tamen iterũ refutans Lucianus, poſteriora quidem oſtendit, nõ ſatis facere definitioni, & officio uaticinandi, cũ qui uis agricola eiuſmodi quoq; poſſit, qualia ille prædixit prius: ea autem, quæ de poëtico furore, & de Muſarũ inſtinctu reſpondit, aliquo modo recipit. Porrò fabula, unde

de

de occasio cauillatiõis huius nata est, in principio Theogoniæ habetur. Ibi enim de se ipso ait Hesiodus, pascẽti sibi sub Helicone, oues, astitisse Musas, & dato sceptro ex Lauro, inspirasse canendi uim, ἵνα inquit, κλείοιμι τὰ τ' ἐόμενα, πρό τ' ἐόντα. hoc est, ut carmine celebraret futura pariter & anteacta.

AT poëtam præstãtissimum esse te Hesiode, & hoc ipsum à Musis unà cum lauro te accepisse, cum ipse palàm in ijs quæ à te ædita sunt indicas (sunt eñ diuina, et admirationis plena oĩa) tum nos rem ita se habere constanter credimus. Illud tamen nõ iniuria nos incertet pendẽtes animi, qua nã re de teipso prædicta, quasi propter hoc diuinum illum cantũ à deabus acceperis, ut celebrares ac laudibus illustrares præterita, et futura prædiceres. Quippe alterum excellenter admodum extulisti, Deorum genealogiam percensendo, ad usque primos illos, nempe chaos, & terram, & cœlum, & amorem. Præterea autem heroidum matronarumq; uirtutes, tũ rei rusticæ institutа, adhæc quæcunque ad ortum & occasum Vergiliarum, & arationis ac messis, & nauigandi tempora attinent, breuiter omnia alia pulcherrimè executus es. Alterius autem quod & multo interuallo hominum uitæ erat accommodatius & utilius, Deorumq; munificentiæ conuenientius, dico autem futuroru prædictionem, ne principium quidem attigisti, uerum eam partem prorsus obliuioni traditam silentio inuoluisti, nullo modo tua poësi aut Calchanta, aut Telephum, aut Polyidum, aut Phinea imitatus. Qui etsi uaticinandi peritiam à Musis non sunt consecuti, multa tamen prædixerunt, nec eosdem piguit respondere egentibus. Itaque harum trium causarum unà te fuisse præpeditum & implicitum ualdè uerisimile est. Aut enim mentitus es, quanquam dictu acerbum hoc sit, Musas tibi fuisse pollicitas fore, ut futura queas prædicere. Aut ille quemadmodum pollicebantur futurorum scientiam tibi præstiterunt, tu uero inuidiæ morbo adductus, acceptum munus à uirginibus cælas, & in sinu seruas conditũ, neq; illius egentes participes reddere uoluisti. Aut ea de re multa tibi conscripta sunt, sed quæ nondum in lucem ædidisti, haud scio in quodnam tempus aliud horum usum promentum reseruãs. Illud autem nullo modo ausim dicere, quod cũ Musæ duas res se tibi præstituras promiserint, alterum reddiderint, dimidiũ autem promissionis negando retractarint. Dico autem rerum futurarum cognitionem, maximè uero ista priores in promittendo partes obtinente. Itaq; hæc ipsa à licui ab alio potius quàm à te perdiscenda sunt Hesiode? Valde enim consentaneum est, quemadmodum Dei bonorum largitores sunt, sic & nobis amicis atque discipulis uestris quàm uerissimè ijs de rebus certitudinem exponere quæ uobis notæ sunt, ac omni nos animi hæsitatione liberare. HESIODVS. Poteram equidem, ò bonè, facile ac promptum responsum, respondere super omnibus quæ me interrogasti, nimirum nihil eorum quæ mihi carminibus decantata sunt, meum esse, sed Musarum. Et æquum fuerat, ut ab illis dictorum neque non omissorum rationem postulasses. Ego uero super ijs quæ mihi priuatim explorata sunt & comperta, dico autem pecora pascendi & regendi, & à stabulis agẽdi, & mulgendi rationem, tũ etiam si qua sunt alia pastoꝝ opera & officia me rectissimè tueri possim. Cæterum ipsæ deæ sua munera quibuscũq; uoluerint, & quantũ ea rectè tribui posse existimauerint, præstare consueuerunt. Neq; enim opinor, oportere à poëtis ad uiuũ usq; leuia quæq; perscrutantes, postulare, ut syllabatim omnia exactissimè & dicta & scripta sint. Etsi in cursu poëseos aliquid per imprudentiam influens poëtæ memoriam fefellerit, illud perpẽdere acerbũ est. Sed nõ ignorandũ est, nos poëtas metroꝝ & cõcinnitatis gratia nõnihil superuacuũ interserere. Quędam uero ipsius carminis tenor, sępe numero plana et polita existẽtia, haud scio quo modo recipiat. At eñ, tu maximo quo prædĩti sumus bono

Excordium à cõmendatiõe

Quæstio.

Amplificatio ab exemplis.

Accusatio per dubitationem.

Apologia per translationeñ

Quatenus poetarũ dicta accipienda.

nos uiolenter diſpolias, nempe libertate, ac ea qua in fingendo utimur facultate. Alios equidem ornatus poëſeos, quibus paſſim culta & compta eſt, non perſpicis. Palos autem & ſpinas quaſpiam excerpis, ac anſas intentandæ ſycophantiæ ſtudioſe rimaris. Atqui hoc tibi non ſoli ſtudio eſt, neq; me ſolum inſectaris, ſed
Ab exemplo. & alij non pauci eadem in Homero collega meo flagellant & calumniantur, impenſe tenuia, & extremè modica quæpiam calumniantes. Porrò autem ſi cauſſa
Alia, à teſtimonio ſcriptorum. cedentem me oporteat rectiſſimam in medium afferre defenſionem, age ó amice, perlege Operum & Dierum opus à me conſcriptum. Planè enim comperies, quãta in eo ipſo poëmate è uatidico & prophetico ſpiritu prædicta ſint, ſucceſſus manifeſtante laborum rectè atq; tẽpeſtiuè factorũ, ac omiſſorum diſpendia. Et illud:

Demeſſas in corbe feres intra horrea fruges,
Et te ſpectabunt mirantes tritica pauci.

Ac rurſus, quanta bona conſequantur rus & agros rectè, & in tempore colentes. Et hoc ſanè utiliſſimum in uita uaticinium eſſe exiſtimatur. LVCIA. Enim
Cõfutatio defenſionis ab inſufficienti. uero hoc, ô admirande Heſiode, nimium paſtoraliter à te dictũ eſt, & uerè Muſarum inſpirationem mihi referre uideris, quando ipſe uerſiculos tuos aliter tũ eri nequeas. Nos autem eiuſmodi uaticinationem neq; à te, neq; à Muſis expe-
Amplificatio à minori. ctabamus. Quoniam talia longè certius noſtri nouerunt agricolæ, ac nobis de illis quàm optimè uaticinarentur, fore, ut ſi Iupiter largis imbribus terram irrigarit, manipuli uberes proueniant: ſi ſolis ardores ſata exuſſerint, & arua ſitierint, nihil obſtare, quo minus & fames illorum ſitibundam ſiccitatem ſubſequutura ſit. Tum quòd æſtate media terra aratro ſubigenda non ſit, propterea quòd nulla utilitas arandi laborẽ exceptura ſit, effuſis temerè ſeminibus. Neque ſpicas adhuc uirides eſſe demetendas, quippe fructum inanem inuenturos eſſe ruſticos. Sed neq; illud ualdè eget uaticinio, quòd niſi ſemina inuolueris, & miniſter raſtrum habens, terra obducat illa, auiculas aduolaturas, ac omnem
A definitione futuræ meſſis ſpem intercepturas. Etenim talia ſi quis agricolarum adhortationes & documenta dixerit, haud quaquam à uero aberrabit. Cæterum à uaticinio mihi longè lateq; eſſe uidentur, cuius opus eſt, obſcura ac nullo modo uſpiam apparentia, præcognoſcere. Exempli gratia, quod Minoi prædictum eſt, in uaſe mellis pleno eius filium ſuffocatum iri, Tum Achiuorum quoq; proceribus, Apollinis iracundiæ cauſſam præſignificaſſe: & anno decimo fore, ut Ilium captum à Danais excinderetur. Hæc equidem uaticinij officia ſunt peculiaria. At ſi quis & ea quæ tu iactas, illi aſcribere uoluerit, & ille me quoq; uatem rectiſſimè dicere poterit: prædicam enim, & uaticinabor, uel ſine aqua caſtalia, & lauro, & tripode Delphico: quòd ſi quis hyberno gelu ſæuiente, & ad hæc Ioue pluente & grandinante nudus obambulauerit, hunc algor non modicus inuaſurus eſt. Et quod adhuc priorem uaticinij certitudinem longè exuperat, calores quoq;, hyberna frigora ſubſecuturos: alia q; id genus per multa, quò
Epilogus. rum meminiſſe ualde ridiculum eſt. Quare eiuſmodi & apologias, & uaticinia miſſa facito. Illud autem quod initio dixiſti, fortaſſe indignum non eſt ſuſcipere: nempe quòd nihil eorum, quæ abs te dicta ſunt, noueris, ſed afflatus quiſpiam diuinus ſuggeſſit tibi uerſiculos, neq; ille admodum firmus exiſtens. Siquidem quædam promiſſorum non plenè perfecta reddidit, quædam uero inabſoluta prorſus reliquit.

NAVIGIVM, SEV VOTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Irridet

IRridet hoc dialogo Lucianus cupiditates, & ſtulta hominũ uota, ut qui in iis rebus plerũq; felicitatẽ ponant, eaq; ſibi expetant, quæ ſi ipſis contingant, plurimũ & moleſtiæ & periculorũ quoq; interim habituri ſint. Ita enim fingitur hic Adimantus primo, diuitias, poſt hunc Samippus potentiã & imperiũ, poſtremus autem Timolaus uoluptates, & quicquid mundo plauſibile uidetur, optare. Quorum omniũ uota Lucianus ita confutat, ut oſtendat quid uis potius, quàm felicitatem in his rebus poſitam eſſe. Argumenti aũt huius occaſio à noua & inuſitata nauis magnitudine naſci fingitur, quæ cum forte tũ ex Aegypto frumentum in Italiam portaret, tempeſtatibus acta, Athenas in Pyræum appulſa fuerat. Hanc cũ Adimantus (ut fingitur) conſpicatus eſſet, & de numero frumenti quem portaret, deq; annuo quæſtu, quam domino faceret, audiſſet, inita ſecum ratione, ut ſi tantos quotannis reditus ipſe caperet, felicißimũ ac beatißimum ſeſe putaret, interim dum à Luciano obſtulticiam deridetur, cæteris quoq; perſonis, optãdi cuiq; quod uellet, occaſionem ac facultatẽ præbet. Eſtq; hæc ueluti narratio quædam totius Dialogi. Ad quam antequam uenitur, perſona quoq; Adimanti, & nauis magnitudo, & tempeſtuoſum circa Chelidoneas mare, dialogi gratia deſcribuntur. Exordium à Timolai ſtudio trahitur, qui ad ſamam nauis à Corintho Athenas ſpectandæ eius gratia ueniſſe fingitur. Eiuſdem autem argumenti ſatyra quoq; eſt apud Iuuenalem decima, in qua & ille ſuo more cupiditates, & inania uota hominum inſectatur.

LYCINVS.

N NON dixi, quòd citius latuerit uultures cadauer pridua-
num, ac marcidum, in propatulo poſitum, quàm ſpectaculum
aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiam ſi Corinthũ
illum oporteat, ſine reſpiratione, curriculo abire? Quam-
obrem autem ita ſpectandi cupidus es tu, & ad huiuſmodi res
adeo impiger? TIMOL. Quid enim aliud conueniebat face-
re quoq;, Lycine, cum ocium alioqui agerem, audito nauem adeo ingentem, &
menſuram omnem excedentem, in Piræum appulſam eſſe, unam uidelicet ea-
rum, quibus ex Aegypto in Italiam frumẽtum importari ſolet. Arbitror autem
& uos, te uidelicet & Samippum hunc, non ob aliam cauſſam ex urbe huc pro-
greſſos eſſe, quàm ut nauigium hoc uideretis. LYCIN. Per Iouem, & Adi-
mantus quoq;, Myrrhinuſius, unà nobiſcum, Sed neſcio ubi nam ille nunc ſit,
inter multitudinem ſpectatorum alicubi errans. Nam uſq; ad nauem quidem
unà uenimus, & aſcendentes in ipſam, tu quidem, opinor, Samippe, præibas, ſe-
quebatur autem Adimantus. Deinde ego poſt illum, utriſq; ipſum manibus ap
prehendens. Ac me per totas ſcalas ſubuehebat ille, manu ducens, ſubligã-
tum crepidis, cum ipſe abſq; calceis incederet. Sed poſtea non amplius ipſum
uidi, neq; intus in naui, neq; poſtquam indeiterum deſcendimus. SAMIP. No-
ſti Lycine, ubi nos reliquit ille? Quando opinor, formoſus ille adoleſcentulus
ex interiore parte nauis progrediebatur, niueo ac puro amiculo indutus, reli-
gata poſt tergum coma, ad utranq; frontis partem reducta. Proinde, ſi ego Adi-
mantum rectè noui, arbitror uenuſtum ac dulce adeo ſpectaculum conſpica-
tum, longum ualere iuſſo Aegyptio fabricatore, per nauigium circumcirca præ
eunte, aſtitiſſe lachrymantem, quemadmodum conſueuit. Admodum enim
procliuis ad lachrymas, homo eſt, quod ad amores attinet. LYC. Atqui non a-
deo formoſus, Samippe, adoleſcens ille mihi uiſus eſt, ut etiam Adimantum
uelut attonitum, in ſe cõuerteret, quem tot ſubinde Athenis formoſi ſectantur,
ingenui omnes, loquendo garruli, & palæſtram ſpirantes, quibus etiam illachry
mari, non ignauum eſt. Hic autem præterquàm quod colore fuſco eſt, etiam la-
bia habet prominentia, & gracilia nimis crura, loquiturq; diſſolutum & incom-
poſitum quiddam continuatis & agglomeratis inter ſe uerbis, Græcè quidem,
ſed ad patrium morẽ concitato ſtrepitu, & inflexo uocis accentu. Coma aũt & il-
le poſt tergum conuolutus capillus, haud quaq; liberũ eſſe ipſum arguit. TIMO.
Hoc quidẽ nobilitatis ſignũ, Lycine, eſt Aegyptiacæ, coma uidelicet. Cunctis eñ
illoꝝ pueri ingenui capillũ à tergo collectã gerunt, uſq; dũ ex ephebis excedunt.
Quemadmodũ & Pallenæ maiores noſtri*, quibus pulchrũ uidebatur comam
nutri-

Exordium dialogi à cupiditate & ſtudio Timolai.

* *Pallenẽ hic pagũ Atticũ accipio.*

nutrire ſenes quoq;,redimitos crobyli textura,ſub aurea cicada relígata. SAMIP. Euge Timolaë,quod nos commonefacis Thucididis commentariorum,quæ q; in procœmio de ueteri noſtra luxuria dixit ille,in Ionibus, quando illi tum unà cum cæteris in coloniam miſſi fuere. TIMOL. At nunc demum in mentem mihi uenit Samippe,ubi à nobis relictus fuerit Adimantus,quãdo uidelicet iuxtà malum aliquandiu ſtetimus,ſurſum ſpectantes, numerantes coria alia alijs ſuperimpoſita,& mirantes aſcendentem per funes nautam: deinde per antennã ſupernè tutò adeo currẽtem,apprehenſis antemnarũ clauis ſeu cornibus. SAM. Rectè dicis,quid igitur oportet facere nos hic? utrum expectare ipſum,an uis, ut ego ad nauigium iterum abeam? TIMOL. Nequaquam,ſed pergamus. Nam uerilimile eſt præterijſſe illum iam,recipientem in urbem ſeſe,poſtquã nos amplius inuenire non potuit. Quòd ſi minus,at uiam ſaltem nouit Adimantus, neque metuendum eſt,ne à tergo relictus,à nobis ſeducatur. LYCIN. At uidete, ne agreſte nimis fuerit,relicto poſt nos amico,ipſos hinc abire. Sed eamus tamen,ſi idem hoc Samippo quoq; uidetur. SAM. Atq; admodum uidetur,ſi fortè apertam adhuc palæſtram deprehendere poſſimus. Sed interea dum ſermones cedimus,quanta nauis hæc centum & uiginti cubitos in longitudinẽ porrecta,latitudine autem ſupra quartam maximè partem menſuræ huius patens. Tum à ſummis foris ad fundum uſq;,qua profundiſſima eſt,eo loci uidelicet, q; ſentina defluit,nouem & uiginti cubitos alta. Præterea autem quantus malus, quantamq; ſuſtinet antemnam? quanto autem rudente utitur, atq; aſtringitur? Vt autem ipſa quidem puppis paulatim aſſurgit,inflexa,atq; aureum anſerculũ ſupernè habens impoſitum: è regione autem æqua proportione prora præminet,in anteriorem partẽ longè porrecta,cognominem nauí deam,Iſidem uidelicet,utrinq; addítam habens. Nam cætera quidem ornamẽta,uti picturæ,& ueli flammeus ille atq; paraſius color,& ante hæc,anchoræ quoque, & uertendi circumagendiq; inſtrumenta, & habitationes illæ poſt puppim, omnia admiratione digna uiſa mihi ſunt. Iam & nautarum multitudo, cum exercitu comparari poſſet. Dicebatur autem tantum frumenti numerum portare, quantus in annuum uictum ſufficere omnibus in Attica facilè poſſet. Atq; hæc omnia paruus quidam homuncio,ſenex iam, conſeruabat,tenui adeo pertica, tanta gubernacula conuertens. Commonſtratus enim mihi fuit,caluaſter quidam,criſpus, Heron,opinor,nomine. TIMO. Mirabilis,quod ad artem attinet, ille, quemadmodum dicebant ij, qui cum eo nauigant, & rerum marinarum ſupra Prothea illum,doctus. Audiſtis autem quomodo huc appulerit nauem? qualia acciderint nauigantibus,aut quemadmodum ſtella illa ipſos ſeruarit? LYC. Haud quaquã Timolaë. Quin hoc ipſum abs te libente nunc audiérimus. TIMO. Ipſe Nauclerus narrauit mihi,homo probus,& ad conuerſandum ingenuus. Aiebat autem cum à Pharo ſoluiſſent, flatu non admodum uehementi,ſeptimo die eo fuiſſe prouectos,ut iam Acamantem uiderent. Exinde Zephyro ex aduerſo ſpirante,tranſuerſos abreptos fuiſſe ad Sidonem uſq;. Inde autem tempeſtate magna iactatos, decimo tandem die per anguſtas illas ad Chelidoneas peruenisſe. Vbi parum abfuit,quin omnes ſubmergerentur. Noui autem,aliquando etiam ipſe nauí præteruectus Chelidoneas,quanti ſe eo loci attollant fluctus,& maximè, flante Africo,ſi quando aſſumpſerit & Auſtri partem aliquam ſecum. Nam ab eo loco cõtingit diuidi Pamphilium mare à Lycio,& fluctus ipſi,utpote multis ac uarijs undis,circa promontorium illud uelut interſecti (præruptæ autem rupes ſunt,& acutæ,& incurſionibus aquarum exaſperatæ) & procellas excitant terribiliores,& fragorem ęduntimmenſum. Ac fluctus ſæpenumero tanti attolluntur,ut ipſius ſcopuli altitudinem exęquent. Talia igitur ſe quoq; tum deprehendiſſe atq; expertos eſſe nauclerus aiebat: inſuper etiam nocte exiſtente tum,& tenebris profundis. Cæterum cum ad ploratum ipſorum dij tandem

flexi

Locus eſt in primo Thucididis,ubi de coloníjs Ionũ tradit. Πῶς κεροιάσκων ἐπλευσαν ἀλλόφυλοι.

Deſcriptio nauis,quæ et paraſceue totius negocij.

Ornamentũ in anſeris modũ effigiatũ, uide Lazarũ de nauiũ partibus.

Fortaſſe qualí Pharaſius uſus fuit.

Chelidoneæ, & quàm difficilis circa eaſdem nauigatio.

flexi atq; inclinati fuissent, ignem apparuisse ipsis ex Lycia, ita ut locũ illum manifestè cognoscere possent, & stellam quandam splendidam Dioscurorum uidelicet alterum, in summa parte mali consedisse, nauemq; ad sinistram in altum iterum direxisse, cum iam præceps in rupem deferretur. Atq; ex eo, cum iam semel à recta uia excidissent, per Aegeum nauigantes, septuagesimo die, quam ex Aegypto soluerunt, aduersus Etesias, per obliquum, & transuersè actos, in Pyræũ, heri appulsos huc esse. Eo usq; uidelicet, ad inferiorem partem abreptos. Quos conueniebat Creta ad dexteram relicta, supra Maleam tenendo cursum, iam in Italia esse. LYCIN. Per Iouem, mirabilem quendam gubernatorem narras, Heronem istum, aut Nerei potius æqualem, qui tantum à uia aberrarit? Sed quid hoc? an non Adimantus ille? TIMOL. Admodum igitur, Adimantus ipse. Voce mus hominem. Te inquam Myrrhinusium illum, Strobichi filium. LYCIN. Ex duobus alterum illi accidit uidelicet, aut enim succenset nobis, aut obsurduit. Nam omnino Adimantus ille est, neq; alius quisquam. Amodum igitur planè iã uideo, & uestem ipsius, & incessum agnosco. Etiam tonsura illa ad uiuum usq; arguit hominem. Sed tamen acceleremus obambulationem hanc & gressum, ut assequamur hominem. Quòd nisi uestè apprehensum te conuertissemus Adimante, nunquam puto hodie, clamantes nos exauditurus fuisses? At etiam cogitabundo similis uideris, nescio quid magnum, ac minimè contemnendum, tecũ ipse animo & cogitatione, ut uidere, uolutans. ADIM. Nihil equidem acerbum aut graue, Lycine, sed mihi noua quædam cogitatio, inter eundum, in mentem ueniens, ut ne audirem uos, fecit, dum intentè adeo ac tota mente, in illam uelut defixus incumbo. LYC. Quæ nam ista? ne enim graueris dicere, nisi omnino ex arcanis istis aliqua fuerit. Atqui initiati sumus & nos, ut scis, & celare quæ audimus, didicimus. ADIM. At erubesco equidem apud uos dicere. Adeo iuuenile uobis uidebitur, sat scio, id quod nunc cogito. LYCI. Num amatorium quiddã est? Neq; enim hoc profanis nobis narrabis, sed splendida admodum face etiam ipsis lustratis, initiatisq;. ADIM. Nihil, ô præclarè, istiusmodi, sed opulentiam quandã mihi ipsi fingebam, quam inanem felicitatẽ pleriq; uocare solent. Atq; in ipsa adeo acie opum & deliciarũ uersanti mihi, superuenistis. LYC. Proinde illud quod in procliui est, Communis Mercurius, aiunt. Ac in medium allatas huc diuitias istas depone. Aequum enim est nos quoq; parte aliqua frui uoluptatum Adimanti, amici cũ simus. ADI. Relictus equidem à uobis fui, statim à principio, cum primum nauem conscendissemus, postq; te Lycine in tuto collocassem. Nam metiẽte me anchoræ magnitudinem, nescio quorsum uos à me discessistis. At tamen cum omnia perlustrassem, interrogaui quendam ex nautis, quantum mercedis ac lucri cõmunibus ratiõibus nauis ea referret domino in singulos annos. Ille aũt bina dena, inquit, talenta Attica, etiam si quis cõmuniora tantum cõputaret, & ad minimã summam redigeret. Exinde igitur rediens mecũ ipse cogitabam. Quod si nunc deoq; quispiam nauem hanc de repẽte meã esse faceret, qualem & q; beatam uitã acturus erã? qui & amicis benefacturus, & interdum quidẽ ipse in ea nauigaturus, interdum aũt seruos emissurus. Deinde ex duodecim illis talentis & domum ædificaturus essem, in loco maximè opportuno, paulò uidelicet supra porticũ pictam, relicta paterna illa, quã apud Ilissum habeo, & seruos coempturus, & uestes & uehicula & equos. Iam aũt nauigabam quoq;, & felix, ab omnibus ijs, qui nauẽ conscenderant, prædicabar, à nautis aũt formidabar, & tantũ non rex quispiam existimabar, cũ interea, dũ ea quæ in naui sunt cõpono, & ad portũ à longè aspicio, superueniens Lycine opulentiam hanc omnẽ submersisti mihi, nauẽq; ipsam bene ac secũdo uoti uẽto labentẽ, subuertisti. LY. Proinde ô generosè, correptũ me, abduc hinc ad Imperatorẽ, ueluti piratam aliquem, aut demersorẽ, ut qui tantum naufragium effecerim, idq; etiã in terra, in uia uidelicet, qua ex Pireo in urbẽ itur. At uide tamen, quo pacto te consolabor pro

Ita Græcis appellantur Castor et Pollux nauigantium numina.

Redit à descriptione nauis ad Adimantũ & ad rem instituã descendit.

Narratiuncula, continens occasionem disputationis

pro hoc lapsu. Quinq; enim, si placet, pulchriora adeò, & maiora Aegyptio isto nauigia possidere te facito: & quod maximum fuerit, etiam talia, quæ demergi non possint. Deinde etiam quinquies tibi ex Aegypto per singulos annos frumentum fortassis importent. Atq;, ô nauclere optime, iam nunc præ te fers, quã nobis tum intolerabilis futurus sis. Nam cum unius etiam nauigij istius dominus existens, exaudire clamantes nos haud uolueris, quid ageres si quinq; possideas ultra hoc, tribus uelis instructa, & tempestatibus inuicta: nempe ne aspiceres quidem amicos. Proin tu quidem secunda nauigatione utere, ô præclare, nos aũt in Pireo sedebimus, eosq; qui uel ex Aegypto, uel Italia nauigabunt, interrogabimus: eccubi magnum illud Adimanti nauigium, Isidem puta, quæ piam uiderit. ADIM. Vides, propterea equidem grauabar dicere, quidnam esset, quod in animo mecum ipse cogitabam, sat sciens, quòd risu, & dicacitate prosecuturi essetis uotum meum. Quare subsistens hic aliquantulum, dum uos progressi fueritis, cum naue mea iterum hinc nauigabo. Nam multò satius est cum nautis me colloqui, quàm hic à uobis irrideri. LYCIN. Nequaquam, nam tecum illam conscendemus etiam ipsi subeuntes. ADIM. At scalas subtraham, ingrediendo uos præuertens. LYCIN. Proinde nos adnatando sequemur uos. Ne enim putes tibi quidem facilè esse tãta nauigia possidere, cum neq; emeris illa, ne ædificaueris: nos autem non posse à dijs petere, ut per multa stadia indefessis nobis liceat natare. Atqui primum etiam in Aeginam ad festum Dianæ, scis quam parua nauicula omnes simul amici, quatuor quisq; datis obulis, traiecerimus, & tamen nihil ægre ferebas, quòd tecum nauigaremus: nunc autem indignaris, q; tecum conscensuri sumus, & scalas præ ingressus subtrahis, nimirum luxu diffluis Adimante, & in sinum non inspuis, neq; agnoscis, qui nam ipse sis, qui nauclerum nunc agis. Adeo te sublimem euexit domus ista, in pulcherrimo urbis loco ædificata, & seruorum multitudo. Atqui ô præclarè, per Isidem quæso, etiã Niliaca salsamenta, tenuia ista dico, memineris nobis huc ex Aegypto apportare, aut unguentum à Canopo aliquod, aut Ibin ex Memphide. quod si uero nauis etiam sufficiet, ex pyramidibus quoq; unam. TIMO. Satis iocorum, Lycine. An non uides quo pacto erubescere Adimantum feceris, multo adeo risu, nauigio inundato, ita ut iam superfluat, neq; amplius ad id quod influit, resistere possit, Et quoniam adhuc multum nobis uiæ ad urbem usq; restat, diuiso in quatuor partes itinere, suo cuiq; attributo stadio, postulemus à dijs, quæ cuiq; maximè uidebuntur. Ita enim & nos laborem eundi fefellerimus, & pariter lætitia quadam afficiemur, perinde ac somnio aliquo suauissimo ultro nobis obiecto, quod nos quoad ipsi uoluerimus, beet. Nam penes unumquenq; ipsum mensura uoti erit, & dij omnia exhibendo subministrent, etiam si alioqui natura incredibilia fuerint. Et quod maximum est, demonstratio quædam erit hæc res, quinam omnium optimè diuitijs ac uotis usurus sit. Indicabit enim quisq; qualis nã futurus fuerit, si ei diuitiæ tantæ contigissent. SAMIP. Pulchrè meherclè, Timolaë, atq; adeo obsequor tibi, & cũ tempus uocauerit, optabo quæcunq; uidebitur. Nam si Adimantus uult, ne interrogandum quidem opinor, ut qui in naui alterum pedem habeat. Oportet autem & Lycino idem uideri. LYC. At diuescamus sanè, si hoc potius, ne inuidere etiam communi fortunæ uidear. ADIM. Quis igitur primus incipiet? LYC. Tu Adimante, deinde secundo loco Samippus hic, post quem Timolaus. Ego uero paulò ante quàm ad Dipylum peruenio, circa extremum semistadium uidelicet uotum meũ incipiam, idq;, quoad fieri potest, breuissimè percurram. ADIM. Proinde ego quidem, neq; nunc à naui discedam, sed si modo licet, etiam ampliùs aliquid uoto adijciam, Mercurius autem quæstuosus ille, annuat omnibus. Sit enim nauigiũ, & quæ in eo sunt, mea omnia, & onus quod feretur uidelicet, & mercatores, & mulieres, & nautæ, & si quid aliud suauissimum fuerit ex cunctis facultatibus. SAMIP. At te ipsum obli-

Prouerbium. uide Erasmũ.

Propositio.

Diuisio.

Primũ uotũ. Adimanti diuitiarum uidelicet.

κερδῶον cognominatum Mercurij est, ἀπὸ τοῦ κέρδους, eò quòd lucris præsit.

ipſum oblitus es, in naui habens. ADIM. Puerum iſtum, inquis, Samippe, comatum? Et ille igitur meus ſit, quantum autem frumenti eſt, totus ille numerus in aurum ſignatum uertatur, fiantq; totidem Darici. LYC. Quid hoc Adimante? Submergetur tibi nauigium: non enim idem pondus eſt tritici, & æqualis numero auri? ADIM. Ne inuideas quæſo Lycine, ſed poſtquam ad te peruenerit uotum, Parnethem, ſi placet, totam auream facias licet, atque ego tum tacebo tibi. LYC. At ego, quo magis in tuto ipſe nauigares, hoc agebam, ne uidelicet unà cum auro, omnes periretis. Ac quantum ad ueſtras quidem res attinet, mediocre periculum hoc futurum erat, adoleſcentulus autem ille formoſus, ſuffocabitur miſer, cum natare neſciat. TIMO. Bono animo ſis Lycine. Delphines enim ipſum tergo ſubeuntes, in terram deportabunt. An tu putas citharœdum quempiam ab illis ſeruatum eſſe, accepiſſeq; mercedem hanc carminis ſui. Deinde & alium quendam puerum mortuum, in Iſthmum à Delphine eodem pacto apportatum. Adimanti autem ſeruum hunc nouitium nullum habiturum Delphinem amatorem. ADIMAN. Etiam tu Timolaë imitaris Lycinum hunc, & ingeris conuicia, & hoc, cum tu ipſe huius rei dux & caput ſis. TIMO. Melius enim fuerat, ueriſimilia magis te fingere hæc, & alicubi theſaurum ſub lecto effodere aliquem, ne tibi negocium ipſe exhiberes, dum aurum è naui in urbem transferes. ADIMAN. Rectè dicis. Effodiatur igitur theſaurus ſub Mercurio illo Marmoreo, qui nobis in aula eſt, medimna uidelicet mille auri ſignati. Statim itaque iuxta Heſiodum: Aedes principio, quàm maximè inſignes habitarem, deinde quæ circa urbem ſunt, omnia iam coëmiſſem, præterquàm quæ in Iſthmo, & apud Delphos, & Eleuſine ſunt. Præterea quæ ad mare iacent, & circa Iſthmum nonnulla quoque, certaminum gratia, ſi quando ad Iſthmia proficiſci lubitum eſſet, & Sicyonium campum. Et in ſumma quicquid uſquam in Græcia foret, uel cõſitum nemoribus, uel irriguum fontibus, uel fœcundum frugibus, id omne breui adeo tempore Adimanti ſit. Aurum autem concauum nobis ſit, ad cibum ex eo capiendum, pocula uero, haud quaquam leuia, ut Echecratis illa, ſed duorum talentorum unumquodq; pondere. LYC. Quo pacto ergo pocillator plenum porrigat tibi, poculum adeo graue? aut quomodo tu accipies ab eo, niſi cum magno negocio, non ſcyphum illo, ſed Siſyphium quoddam pondus attollente? ADIM. Mihomo, ne mihi diſturba uotum. Ego uero etiam menſas totas aureas facturus ſum, & lectos aureos, ſi uero non tacueris, etiam ipſos miniſtros. LYCI. Vide modo, ne quemadmodum Midæ, & panis tibi, & potus, aurum fiat, & diteſcendo miſer pereas, fame iſta precioſa enectus. ADIM. Tua igitur magis ueriſimiliter compones, paulo poſt Lycine, poſtquam ipſe optare incipies. Cæterum ad hæc ueſtis quoq; purpurea mihi ſit, & uictus quàm maximè delicatus, ſomnus, quoad fieri poteſt, ſuauiſſimus, amicorum ſalutationes, & petitiones, & quod uulgo faciunt, omnes me uereantur, & adorẽt, atq; alij quidem primo ſtatim mane ad fores ſurſum ac deorſum obambulẽt, inter ipſos autẽ & Cleænetus, & Democrates, ille ſupra modum. Atq; accedentibus quidem ipſis, & ante alios intrò recipi uolentibus ianitores ſeptem aſtantes, ingentes barbari, in frontem ſtatim impingant ianuam, perinde atq; ipſi nunc alijs faciunt. Ego uero, quando uiſum fuerit, proſpiciens quemadmodum ſol, illorum quidem nõnullos, ne aſpiciam quidem: ſi uero pauper quiſpiam, qualis ego uidelicet fui, ante repertum theſaurum, illum humaniter complectar, ac lotum ad cœnam ſub tempus uenire iubebo. Diuites autẽ iſti rumpentur, aſpicientes uehicula, equos, & pueros formoſos circiter bis mille, ex omni ætate delectos, ut quiſq; fuerit maximè floridus. Deinde & cœnas in auro appoſitas (Vile enim argentum, & nihil ad noſtram fortunam) Ac ſalſamentum quidem ex Hiſpania, uinum autem ex Italia, oleum uero & ipſum ex Hiſpania, mel autem noſtrate nouum, & igni nondum admotum. Præterea ob

Scilicet aurei ut Philippici

Mons eſt Atticæ.

ſonia undequaq; allata, ſues uidelicet, & lepores, & quæcunq; uolatilia; gallina ex Phaſide, & Pauo ex India, & gallus Numidicus. Qui uero unumquodq; apparant, ſophiſtæ quidam ſint, circa bellaria & ſapores exercitati. Quod ſi cui autem præbibero, ſcyphum, aut phialam poſcens: ille qui ebiberit, auferat ſecũ & poculum. Diuites uero iſti, qui nunc ſunt, præ me Iri uidelicet, & mendici omnes uideantur. neq; amplius tum argenteam iſtam ſcutellam aut ſcyphum, Dionicus in pompa ſpectandum præbebit, & maximè, poſtquã uidebit ſeruos etiam meos tam multo argento uti. Ciuitati autem hæc apud me uelut exemptitia erunt. Ac pecuniarum quidem diſtributiones, ſingulis menſibus drachmas ciui quidem centum, inquilino autem quinquaginta dabo. Publicè uero ad ornamentum urbis, theatra ædificabo, & balnea, & mare uſq; ad Dipylum intromittam, atq; ibi portum aliquem extruam, aqua perfoſſam magnam introducta, ut nauigium meum propius appelli, & ex Ceramico apertè conſpici poſſit. Amicis aũt uobis, Samippo quidem uiginti medimna auri ſignati adnumerare diſpenſatorem iubebo. Timolao autem quinq; Chœnices: Lycino uero, chœnicẽ ſolam, eamq; etiam circumſcriptam, eo quòd loquacior eſt, & uotum meum irrideat. Atq; hanc uiuere uitam uolebam, ſupra modũ diteſcens, & delicatè agens, omnibusq; uoluptatibus copioſe fruens. Dixi. Ac mihi Mercurius perficere ea & ad euentum perducere uelit. LYCI. Scis igitur Adimante, ut tibi extenui admodum trama puer iſte, Plutus, ſuſpenſus ſit? Ac ſi fors aliqua ruperit illam, omnia euaneſcent, & carbones tibi theſaurus iſte erit. ADIM. Quomodo dicis hoc Lycine? LYC. Quoniam, ô optime, incertum eſt, quantum temporis uiciturus ſis. Quis enim ſcit, an adhuc appoſita tibi menſa iſta aurea, priuſquam manum admoueas, & pauonẽ aut gallum Numidicum deguſtes, exhalata animula abiturus ſis, uulturibus & coruis, omnia illa relinquens? An uis ut enumerẽ tibi alios quidem ſtatim, priuſquam diuitijs fruerentur, mortuos, alios autem etiam uiuos ijs, quæ poſſidebant, ſpoliatos atq; exutos à deo aliquo, qui huiuſmodi rebus inuidebat. An non audis Crœſum, & Polycratem, multo te opulentiores cum fuerint, breui adeo tempore à bonis illis omnibus excidiſſe? Sed ut tibi miſſos hos faciam, num tibi ualetudinem adeo firmam putas fore, atq; conſtantem? an non uides multos diuitum infeliciter ætatem agere doloribus ac morbis uexatos? ac alios quidem ne uadere quidem poſſe, alios autem cæcos eſſe, aut intus labore aliquo affectos. Nam quòd ne alteram quidem tantam opulentiam poſſidere uelis, atq; eadem cum Phanomacho diuite iſto pati, pariterq; ut ille mulierioſus eſſe, ſat ſcio, etiam ſi nullus ipſe dixeris. Omittam interim dicere, quàm multas inſidias cum diuitijs coniunctas norim. Præterea & prædones, & cędes, & odium, quòd apud multitudinem obeundum eſt. Vides nimirũ cuiuſmodi rerum cauſſa extiterit tibi theſaurus iſte. ADIM. Semper tu mihi, Lycine, aduerſarius es, quare neq; chœnicem etiam accipies, ut qui perpetuo uotum meum inſecteris. LYC. Atqui hoc quidem iam communi diuitum more detrectas, & promiſſum reuocas. Sed tu Samippe iam opta. SAMIP. Ego uero (Arcas enim ſum ex Mantinea, ut ſcitis, in continente uitam agens) nauem quidem haud quaquam poſtulabo mihi contingere, ut quam ciuibus meis ſpectandam exhibere impoſſibile ſit, neq; ſcrupuloſe adeo cum dijs rationem ineam, theſaurum petens, & aurum ad menſuram accumulatum: ſed (poſſunt enim omnia dij, etiam ea quæ maxima uidentur eſſe, & lex uoti, quam Timolaus tulit, iubet nihil uereri poſtulare, tanquã illis nihil non annuentibus) poſtulo uidelicet rex eſſe, non qualis Alexander Philippi filius, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut ſi quis alius, accepto à patre regno, imperauit, ſed mihi principio à prædandi conſuetudine exorſo, ſocij & coniurati circiter triginta, fideles admodum & audaces adſint. Deinde paulo poſt trecenti, accedentes nobis alij ſuper alios.

Confutatio diuitiarum.

II. Votum Samippi. Imperium & potentia.

Poſtea

Postea mille,& non multò post, decies mille,postremo tota armatorum summa quinquaginta millia.Equitum autem circa quinque millia sit, Ego uero suffragijs cunctorũ antepositus & electus,Imperator optimus esse uidear,qui & hominibus præeam,& rerum administrationem geram. Vt hoc utiq; ipso iam maior sim cæteris regibus, utpote qui uirtute cæteris antepositus,exercituiimperem,non per successionem hæreditariam,ab alio in regnum introductus.Nam hoc Adimanti thesauro non dissimile foret,& ipsa res haud quaquam eodẽ modo suauis,ut cum aliquis uidetur ipse per se ipsum potentiam ac principatũ assecutus esse. LYC. Papæ Samippe,haudquaquam exiguum aliquid tu quidẽ, sed ipsum adeo caput bonorũ omniũ postulasti,uidelicet acieitantæ, optimus ipse iudicatus à quinquaginta millibus.Talem scilicet nobis Mantinæa,& tam admiratione dignum regem atq; imperatorem, interim dum non animaduertit,enutriuit. Verumage regna,præi militibus,& exorna equestrem exercitum pariter & uiros clypeum gestantes.Cupio enim scire,quonam profecturi sitis, tam multi ex Arcadia, aut contra quos miseros primos expeditionem facturi. SAMIP. Audi Lycine.Imo uero si tibi placet,sequere unà nobiscum. Præfectũ enim alæ constituam te equitum quinq; millium. LYC. At pro honorequidem isto ô rex,gratiam tibi habeo,ac Persico more procumbens,adoro te, circũactis post tergum manibus uenerãdo tiaram,rectam istam;atq; ipsum diadema. Tu uero ex ualidis istis aliquem,præfectum equitum designa. Nam ego tibi à re equestri ualde alienus sum,neq; omnino equumullum ascendi ante hunc diem. Proindemetuo ne tubicine classicum intonante,decidensego, in tumultu à tot ungulis conculcer,aut etiã equus ferocior existens,arrepto freno,in medios hostes efferat me,aut denicq; oporteat me alligari ephippio, si manere super illud debeam frenumq; tenere. ADIM. At ego tibi Samippe,ducã equites, Lycinus autem dextrum cornu habeat. Meritus autem sum,qui maximos honores abs te consequar,ut qui te tam multis medimnis auri signati donauerim. SAMIPP. Ipsos interrogemus equites, Adimante, num recipere te uelint præfectum suum.Cui igitur placet,equites: Adimantum hunc præfectum uestrum esse,manum attollat.Omnes,ut uides,Adimante, suffragantur tibi. Proin tu quidem æquitatui præsis,Lycinus autẽ dextrum cornu ducat. Timolaus porro hic ad sinistram ordinabitur.Ego uero mediam aciem regam, pro eo atq; legitimum est Persarum regibus,quando ipsi assidere sibi aliquos uolunt.Sed progrediamur iam recta uersus Corinthum,quà per montana itur,cõprecati Iouem Regium. Ac postquam ea quæ in Græcia sunt, omnia sub potestatem redegerimus(neq; enim quisquam erit,qui nobis resistet,aut arma opponet,cũ tam multi simus,sed absq; sudore ac puluere uincemus) conscensis triremibus & equis in naues impositis(apparatum autem est in Cenchreis,& frumentum satis multum,& nauigia,quæ sufficiant,cæteraq; ad hanc rem omnia)traijciamus per Aegeum,in Ioniam,& exinde ibi sacris Dianæ peractis,ac ciuitatibus nullo defendente,captis præfectisq; ibidem facile relictis,in Syriam pergamus,per Cariam itinere facto,inde per Lyciam,& Pamphiliam,& Pisidas,& utranq; Ciliciæ oram,maritimam uidelicet,& montanam,donecad Euphratem peruenerimus. LYCIN. At me,ô rex,si placet, satrapam aliquem Græcis relinque; Formidulosus enim sum, neque domo longius abire facile sustinuero. Tu uero uideris etiam contra Armenios & Parthos exercitum ducturus esse, gentes bellicosas,& sagittandi perquàm peritas. Quare alteri alicui dextrum cornu committe.Me uero Antipatrum quempiam in Græcia relinque, nequis etiam sagitta me transfigat,ea parte,qua nudus maximè ero, miserum me feriens,circa Susa,uel Bactra alicubi phalangem ducentem tibi. SAMIP. Aufugis Lycine ac deseris ordinem,meticulosus uidelicet existens:atqui lex iubet caput amputari ei,si quis ordinem deseruisse deprehendatur.Sed quoniam apud Euphra-

Vt ille,cui Macedoniam cõmisit Alexander, dum in Asiam transijceret.

tem iam ſumus,& fluuius ipſe ponte iunctus eſt,& quæcunque à tergo reliquimus benè ac tutò nobis ſe habent, omniaq; à præfectis tenentur, qui à me cuique genti impoſiti ſunt, alij autem etiam abierunt Phœniciam, interea nobis & Palæſtinen,& exinde Aegyptum quoque adiuncturi. age tu primus Lycine tranſi, dextrum ducens cornu. Deinde ego ſequar,& poſt me Timolaus hicce. poſtremus autem equeſtrem duc exercitum Adimante. Ac per Meſopotamiam quidem, nullus nobis obuiam fuit hoſtis, ſed ultrò ſeipſos,& arces, homines dediderunt, Etiam ad Babylonem accedentes, præter ſpem intra muros recepti ſumus, ac urbem ipſam tenemus. Rex autem ad Cteſiphontem commorans, aduentum noſtrum accepit. Proinde Seleuciam profectus, exercitum comparat,& equites quàmplurimos undecunque accerſens,& ſagittarios,& funditores. Renunciant itaque ſpeculatores, ad centum myriadas hominum belli aptorum congregatas eſſe,& ex his uiginti, qui ex equis iaculantur. Neque tamen adhuc neque Armenius adeſt, neque ij, qui ad Caſpium mare habitant, neque Bactriani, ſed ij tantum, qui in uicino degunt,& in ipſo quaſi ſuburbio regni. Adeo facilè tot myriadas ille recepit ✶. Tempus igitur iam eſt, ut uideamus, quid nam oporteat nos facere. ADIM. At ego quidem cenſeo oportere uos, pedeſtrem uidelicet exercitum, proficiſci hinc ad Cteſiphontem. Nos autem, equites puta, manere hic,& Babylonem aſſeruare. SAMIP. Etiam tu metu effœminaris Adimante, poſtquàm propius periculo uentum eſt? Sed quid tibi uidetur Timolaë? TIMOL. Omnibus copijs eundum hoſti obuiam eſſe, neque expectandum, dum illi melius ſeſe pararint, auxilijs undique ipſis accedentibus, ſed dum adhuc in itinere ſunt hoſtes, adoriamur ipſos. SAMIP. Rectè dicis. Tu uero Lycine quid cenſes? LYC. Equidem tibi dicam. Poſteaquam defeſſi iam ſumus contendendo,& abſque intermiſſione iter faciendo, quando in Pireum mane deſcendimus,& nunc autem triginta propè ſtadia proceſſimus, deinde & ſolis ardor frequens (nam iam circa meridiem maximè eſt) hic alicubi ad oleas, ſuper columnam iſtam, inſcriptionibus inſignitam reſidentibus, quieſcendum pauliſper eſſe. Deinde reſurgentibus inde iterum eundum,& reliquum uiæ ad urbem abſoluendum eſſe. SAMIP. Etiam ne Athenis, ô beate, tibi eſſe uideris, qui circa Babylonem in campo ante muros, inter tot milites ſedes, de bello deliberans? LYC. Submonuiſti. Ego uero ſobrium eſſe me putabam, at tu in eo, ut ſententiam proferrem. SAMIP. Accedamus igitur, ſi tibi uidetur. Ac ut uiri fortes in periculis ſitis, facite, neque prodatis patrios ſpiritus. Iam enim & hoſtes uidelicet pugnam capeſſunt. Quare teſſera quidem Enyalius eſto. Vos autem poſtquam claſſicum cecinerit tubicen, cum clamore inuadentes,& clypeos haſtis pulſantes, properate cum aduerſarijs manum conſerere, ac cominus pugnate, atque intra teli iactum conſiſtite, ut ne plagas accipiamus, dum illis ſpacium, feriendi eminus, concedimus. Et quoniam ad manus mutuo iam uentum eſt, ſiniſtrum quidem cornu & Timolaus, in fugam uerterunt, eos quibus cum congreſſi ſunt, Medos. Media autem acies,& quod circum me eſt, æquo adhuc Marte pugnat. Perſæ enim ſunt,& inter eos ipſe rex. Vniuerſus autem equitatus Barbarorum in dextrum cornu noſtrum fertur. Quare ô Lycine,& ipſe uir fortis ſis,& eos qui tecum ſunt, exhortare, ad fortiter excipiendam & ſuſtinendam impreſſionem. LYC. O fortunam. Aduerſum enim me equites cuncti, ſolusq; idoneus ipſis uiſus ſum, qui contrà ferar. Ac mihi uideor, ſi uim adhibeant, transfugiturus eſſe, in Palæſtram hinc currens, belligerantes etiamnum uos relinquens. SAMIP. Nequaquam. Vincis enim & tu ipſos iam parte quadam. Ego uero, ut uides, etiam ſingulari prælio cum rege congrediar. Prouocat enim me,& pugnam detrectare omnino turpe fuerit.

✶ κατέαξε græce, quod aliàs fregit ſignificat.

Martis cognomentum eſt. ἀπὸ τοῦ ἐνυᾶν.

LYCI,

LYC. Per Iouem etiam uulneraberis ſtatim admodum abeo. Nam hoc quoque regium eſt, uulnerari de regno dimicantem. SAMIP. Benè dicis. Leue tamen, & uix ſummã cutẽ perſtringens uulnus hoc, atq; etiam in aperta corporis parte, ut ne cicatrix quidem de formis apparitura ſit poſtea. Cæterũ uides quo pacto ipſe incurſando, unà adeo plaga & ipſum, & equum emiſſa haſta tranſegerim? Deinde amputato capite, & ablato diademate, rex adeo ipſe factus iam ſim, & ab omnibus adorer. Barbari igitur adorent nos, ego uero iuxta Græcorum legem imperabo, atq; unus Imperator nominabor. Poſt hæc igitur cogitate quã multas quidem ciuitates cognomines mihi ipſi conditurus ſum, quàm multas autem etiam deſtructurus, per uim captas, ſiquæ cõtumelioſe aliquid in regnũ fecerint. Omnium autem maximè Cydiam iſtum diuitem perſequar, qui cum mihi uicinus tam eſſet, eiecit me agro, tranſcẽdens paulatim in interiora finiũ. LYCIN. Deſine tandem Samippe. Tempus enim eſt, te quidem poſt pugnã tantam ſuperatam, Babylone cõuiuium celebrare, & uictoriæ ſacra peragere. Iam enim extra præſcriptum ſtadium, opinor, proceſſit tibi imperium: Timulaum autem, uiciſſim optare, quicquid uoluerit. SAM. Quid igitur Lycine? qualia tibi poſtulaſſe uideor? LYC. Longè, ô præclariſſime regum, laborioſiora, & uiolentiora, quàm quæ Adimantus: quippe cum ille quidem in delitijs uerſaretur & duorum talentorum pocula aurea compotoribus porrigeret, tu uero etiam uulnerabaris ſingulari prælio dimicans, & metuebas, & curis diſtinebaris nocte, interdiuq;. Non ſolum enim ea, quæ ab hoſtibus fierent, formidanda tibi erant, ſed & inſidiæ innumerabiles, & inuidia eorum, quibus cum uiuebas, & odium, & adulatio. Amicus autẽ nullus uerus, ſed ad metum omnes, uel ſpem beneuolentiam ſimulantes. Fruitio certè uoluptatum, ne per ſomnium quidem, ſed gloria ſolũ, & purpura auro uariegata, & faſcia candida circum frontem, & ſatellites præeuntes. Cætera autem, labor intolerabilis, & acerbitas multa. Et aut reſponſa dare ab hoſtibus uenientibus oportet, aut ius dicere, aut mittere ad ſubditos edicta. Et uel gens aliqua defecit, uel incurſiones fiunt ab ijs, qui extra imperium degunt. Timere itaq; oportet omnia, & habere ſuſpecta. Et in ſumma, ab omnibus magis, quàm à te ipſo beatum prædicari. Nam illud quoq; an non humile & abiectum? quòd & ægrotas eodem modo cum priuatis, & febris in nullo diſcrimine habet te regem, neq; etiam mors metuit ſatellites tuos, ſed ſuperueniens, quandocunq; ipſi lubitum fuerit, ducit plorantem te, nihil ueritus diadema iſtud. Tu uero ille ſublimis adeo, ex alto decidens, abreptus è ſolio regio, eãdem uiam abis cum multitudine, eodemq; honore cum cæteris inter gregem mortuorũ agitaris, tumulum excelſum ſupra terram, & columnam in longum porrectam, aut pyramidem æquis ac rectis angulis aſſurgentem, poſt te relinquens, ſerotina uidelicet, & tum inſenſibilia magnificẽtiæ ſpectacula. Statuæ autem illæ & templum, quæ ciuitates erigunt colentes, & magnum illud nomen, omnia paulatim defluunt, atq; abeũt neglecta. Quod ſi autẽ quàm maximè etiam in longiſſimum perdurarint, quis quæſo fructus eorum amplius fuerit, cum ſenſu careas? Vides, qualia quidem etiam uiuus negocia habiturus ſis, metuendo uidelicet, & cogitando, & laborãdo: qualia uero & illa quoq;, quæ poſt mutationem ſequentur? Sed iam tuum erit Timolaë, optare, ac ut ſuperes iſtos, uide, quẽadmodum decet uirum intelligentem, & rebus uti ſcientem. TIMOL. Attende igitur Lycine, nunquid reprehenſione dignum optabo, & quid nam arguere quiſpiam merito poſſit. Nam aurum quidem, & theſauros, & medimna nummorum: aut regna, & bella, & terrores pro imperio, quæ tu meritò reprehendiſti, haud quaquam poſtulabo. Caduca enim hæc & multis inſidijs referta, & plus moleſtiæ in ipſis eſt, quàm dulcedinis. Cæterum Mercurium ego uolo, obuiam mihi uenientem dare nonnullos annulos, qui huiuſmodi uim habeant: primum quidẽ, ut rectè ſemper ualeã, & corpore

Cẽſutatio intentæ & ep periorum.

III. Votũ omnis fortunæ & felicitatis.

sanus sim, & insauciabilis, & nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne cõspici possit, is qui eum induerit, qualis ille Gygis fuit. Deinde aliũ quendam, ut robore superem uirorũ decem millia, atq; onus, quod alioqui decẽmilia hominũ mouere simul uix possent, ego solus facile in humeros attollere possim. Præterea autẽ & uolare possim, lõgè à terra in sublime sublatus, & ad hoc quoque annulum quẽdam habeam. Iam uero & in somnum resoluere, quos uoluero, & omnem ianuã accedenti mihi aperiri, laxata sera, & dimoto obice, hæc ambo unus annulus possit. Et quod maximum est, alius quispiam sit, supra omnes suauissimus, qui me amabilem faciat, indutus & pueris formosis, & mulieribus & populis totis, neque quẽquam amoris expertem esse sinat, & cui non desiderabilissimus ipse uidear, atque in ore sim. Ita ut multæ mulieres, dum amorem pati nequeunt, seipsas etiam suspendant, & adolescentuli ad insaniam redigantur mei desiderio, adeoq; seipsos beatos esse putent, si quem ipsorũ uel aspiciam solum, si uero contemnam, etiam illi mœrore pereant, & in summa, supra Hyacinthum, aut Hylam, aut Phaonem Chium illum sim. Atquæ hæc omnia habeam, non in breue tempus, ac statim moriturus, neque etiam ad mensuram humanæ uitæ uiuens, sed annos mille, subinde iuuenis ex iuuene renascens, uiuendo exigam, circa decimum septimum quenque annum exuens senectutem, perinde atque serpentes. Nihil enim deerit mihi, cum hæc habebo. Siquidem omnia quæcunque alij habent, mea futura essent, quatenus & fores aperire possem, & sopire custodes, & ipse ingressus inuisibilis esse. Quòd si apud Indos, aut Hyperboreos spectaculum aliquod mirum ac nouum foret, aut res aliqua preciosa: aut quicquid esu uel potu dulce, nihil ueritus, sed ipse eò aduolans, fruerer omnibus ad satietatem usque. Et quia Gryps, alata fera, aut phœnix auis apud Indos à cæteris uideri nequit, ego uero etiam illud uiderem. Et fontes Nili quoque solus scirem, & terræ quicquid inhabitabile est, & siqui Antipodes ex aduerso nobis habitant, australem terræ partem dimidiam tenentes. Præterea autem & stellarum naturã, & Lunæ, & ipsius Solis, facile nossem, ut qui ab igne illorum lædi non possem. Et quod omnium suauissimum fuerit, uno eodemq; die annunciare Babylonem possem, quis nam in Olympijs uicisset: & si fortè in Syria prandens essem, cœnare in Italia. Si quis aũt inimicus mihi foret, ulcisci etiam istum, ex obscuro, iniecto in caput eius saxo, ita ut diminueretur ei cerebrum. Amicis autem contrà benefacere, offundendo dormientibus ipsis aurum. Ac sanè, si quis superbus foret, aut tyrannus, diues, contumelioſus, sublatum ipsum ad stadia uiginti, per præcipitia supernè deijcerem. Cũ pusionibus autem nemine prohibente conuersari mihi liceret, quippe cũ & uideri non possem ingressus, & omnes in somnum resoluerẽ, solis illis exceptis. Quale uero etiam illud foret, quòd belligerantes tutò spectare possem, extra telum iactum in altum sublatus? Et si uisum fuisset, adiungendo me uictis, & sopiendo uictores, fugientibus uictoriam subministrarem, ex fuga uidelicet reuersis. Et in summa, ludum quendam facerem uitam humanam, omniaq; adeo mea forent. Ac deus uiderer cæteris. Atq; hæc summa felicitas est, quæ neque perire, neque insidijs peti potest, & maximè cum bona ualitudine perlongam ætatem. Quid igitur est Lycine, quod in hoc uoto culpare queas? LYC. Nihil Timolaë, neque enim tutum fuerit, aduersari uiro alato, & qui robore multa hominum millia superat. Veruntamen illud interrogabo te, Ecquem alium uideris, inter tot gentes, quas uolando oberrasti, senem iam uirum mente à statu suo ita dimota, qui annulo exiguo uectus, totos adeo montes digito mouere potuerit, amabilem omnibus, idq; cum caluus esset, & nasum haberet simum? At uero etiã hoc respondè mihi: Cur tandem nõ unus annulus omnia tibi ista potest? sed tam multis reuinctus incedes, sinistra grauatq; per singulos digitos: imò uero excedit numerus, & necesse erit etiam dextram ferendo oneri succedere. At

Confutatio à stulto & impoßibili.

qui

qui uno adhuc neceſſario maximè opus eſt, qui te indutum à ſtulticia cohibeat, multa iſta inſolentia deterſa: aut an hoc quidem etiam Elleborus abundè poteſt, meracior uidelicet hauſtus? TIMOL. At prorſus Lycine, etiã ipſe optabis tandẽ iam aliquid, quo diſcamus, qualia tu poſtulaturus ſis, irreprehẽſibilia uidelicet, & quæ accuſari nequeant, quandoquidẽ cæteros calumniaris omnes. LYC. At nõ opus habeo uoto ego. Venimus enim iã ad Dipylum, & optimus hic Samippus, dum circa Babylonẽ ſingulari prælio dimicat, & tu Timolaë, dũ in Syria quidem prandes, in Italia autem cœnas, etiam ea ſtudia, quæ ad me pertinebãt, abſumpſiſtis, rectè ſanè facientes, præſertim cum non probem in breue tẽpus diteſcere, opulentia quadam quaſi ſubuẽtanea, deinde poſt paulum mœrore affici, dum nudam aliquam maſſam panis comedã. Quale uobis non multò poſt accidet, poſtquam felicitas quidem iſta uobis, multæq; diuitiæ auolantes euaneſcent, ipſi autem digreſſi à theſauris & diadematibus iſtis, tanquam ex ſuauiſſimo aliquo ſomnio excitati, domi diſſimilia omnia reperietis, perinde ut hiſtriones, regum perſonas agentes, qui ex theatro regredientes, plerique fame conficiũtur, idq; cum paulo ante Agamemnones, aut Creontes fuerint. Mœrore igitur afficiemini, uti conſentaneum eſt, ægroq; animo, ea quæ domi uobis ſunt, aſpicietis, & maximè tu Timolaë quando neceſſe tibi erit idem pati, quod Icarus olim, ut ſoluta uidelicet pennarum textura, de cœlo delapſus, humi incedere cogaris, amiſſis annulis illis omnibus, ultrò de digitis effluentibus. Mihi uero etiam hoc abũdè ſatis erit, pro omnibus theſauris, ipſaq; adeo Babylone, ſuauiter admodum ridere ad ea quæ uos optaſtis, tam præclara ſcilicet, & hoc, cũ ipſi philoſophiam laudetis.

TRAGOPODAGRA.

IOANNE SINAPIO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum fabulæ tale eſt. Peragunt encomiũ & laudes Podagræ, ſacerdotes, poteſtatẽ deæ carminibus celebrantes. Ad quorũ inuocationem, cũ ipſa quoq; deaadeſſet, ſuumq; numen ut inſuperabile & inuictũ prædicaret: nũciatur interea medicos quoſdã Syros, deam contemnentes, ac uires ipſius eluantes, medicinam, à patre uidelicet acceptã, contra illã uulgo polliceri. Indignata itaq; dea, arrogãtiamq; ac temeritatẽ hominũ nõ ferens, immiſſis tortoribus ſuis, miſerè illos excruciare atque uexare cœpit. Qui cũ medicina ſua fruſtra adhibita, doloris uchemẽtiam atq; acerbitatem ferre nõ poſſent, ſupplicãtes deæ, uictos ſeſe, artemq; ſuam nullã eſſe, confitentur. Exorata igitur dea, tortores ſuos reuocat, ac uictrix palmã refert. Proloquitur Podagricus quidam, malũ & cruciatum immedicabilẽ deteſtans. Fabula uero in uniuerſum idem illud innuit, quod Ouidius, cum inquit:

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

tum quòd et uanitatem Iudæorũ ac Syrorum nõnihil taxare uidetur, ut qui cõtra omnes morbos, quantumuis incurabiles, medicinam pollicerentur. quale & hodie quidam, ex eadem gente uulgo faciunt.

LOQVITVR PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.

Triſte nomen, ô dĳs odĳle,
Podagra, lachrymoſa, Cocyto ſata
In tartari ſpecubus opacis ædita,
Erynnis utero quam Megera ſuo tulit,
Et uberibus aluit, cuique paruulæ
Amarulentæ, in os lac Alecto dedit,
Ergo quis abominabilem te dæmonum

Produxit in lucem exitio mortalibus?
Quod si luunt errata manes mortui,
Si luce commissi rationem nox petit,
Nec Tantalus siti, nec Ixion rota
Volubilis, nec Sisyphus onere lapidis
Cruciandus, in Stigij fuit Ditis domo,
Tuis sed omnes omnium scelerum reos
Aptare decuit membri fragis cruciatibus
Vt corpus affectum & fagitatum meum
Manibus ab extremis, ad infimas pedum
Plantas, sanie tetra fluenteq; fellea
Per membra, bile, & impetuoso flamine,
Suis ubiq; stringitur meatibus
Porisq; clausum me premit doloribus.
Per ipsa currit ignea pestis uiscera,
Carnemq; uorticibus populatur ignium,
Aetnæ uelut crater facibus exæstuans:
Aut Sicula uallis æquorearum rupium,
Aestibus ineuolubilibus, Vbi fluctuans
Sinuosa ruinas unda scopulorum ferit,
O omnium mortalium opinionibus,
Incogitabile malum. Vt omnes perditè,
Quicunq; uana spe stolidi, teleniter.
Mulcere medicariq; cupimus, fallimur.

CHORVS
Dimetri. catalectici omnes

Iuga Dindymi Cybeles
Phryges ululante uoce,
Tenero frequentare Atti
Solent, Modisq; Sistri
Phrygij, Superiuga Tmoli
Comon celebrare Lydi,
Et perciti furore
Resonant suis in armis
Euantis orgia rythmis
Cretensibus, Corybantes,
Clangit quoq; tuba duro
Marti, modulans tumultus
Depressa bellicosos,
Sed nos tui podagra
Mystæ tibi sacramus
Vernum tẽpus aptum podagræ. Cels. lib. 4. ca. 24
Ineunte uere, luctus,
Vbi gramminifera passim
Herbis uirere prata,
Et in arboribus tenellæ
Zephyro réflante frondes
Inceperint uigere,
Malè nuptaq; cum per ædes
Hominum strepens hirundo,
Nocturna perq; lucos
Ityn gemit, querelis

Vbi tristibus philomela.

PODAGRICVS

Trimetri Iambici.

O ægritudinis opifer & comes meæ,
O tertij gerens Baculi uicem pedis,
Tremulum mihi suffulcias oro gradum.
Iterq; dirigas, leuia & uestigia
Firmes pedum, possint ut inniti solo.
Age miser exstratis, tua membra corripe,
Et culmen ædium relinque umbratile,
Nigramq; ab oculis excutiens caliginem,
Prodiforas, & ad rutilum Solis iubar
Auram serenam spiritu læto trahe,
Ter quinq; præteriere nunc solidi dies,
A sole cum procul in tenebris abditis
Incomposito in lecto cubans distorqueor.
Adest animus, adest uoluntas sæpius
Vt in pedes me conijciam, fores petens,
Sed corpus imbecille uota deserit.
At enim propera mea mens, quoniam te non latet
Egena uita podagrici, qui cum uelit
Obambulare non queat, uiuentium
Hunc exime numero, & refer inter mortuos.
Sed eia.
At qui ueniunt hic qui baculos manibus mouent?
Capita coronati foliis sunt Acteæ
Cuiusue dæmonum celebrant festum chorum?
An Phœbe Pæan numen extollunt tuum?
At delphica nulla cingit illos laurea.
An fors canitur laus aliqua bachanalium?
Sed non adest signum comis hederaceum.
Age qui uel unde nam uenitis hospites,
Exponite nobis, ueraq; fateamini.
Et quam deam celebretis amici dicite.
At tu quis es, uel unde nos interrogas? CHO.
Vt enim baculus gressusq; nobis indicant
Mysten uidemus insuperabilis deæ.
Vnus quidē & ego sum, deam non dedecens. POD.

CHORVS.

Dimetri, partim catalectici, partim acatalectici.

Venerem sacræ deam Cypri
Exætheris ortam semine
Nutriunt in æquoreis aquis
Nereus decentem fabricam,
Iunoq; coniunx & soror
Tonantis, ulnas candida.
Apud Oceani fontes, uagis
In sinubus, educata
Nutrice fuit à Tethyde.

Sum-

Summoq; uertice cerebri
Est uirginis interritam
Enixus indolem, pater
Cœlestium Saturnius,
Virtute claram Palladem;
Sed hanc deam beatam
Primam cubitis Ophion senex
In delicatis protulit.
Cum desijt tenebrosa lux
Et orta lucifera fuit
Aurora, iubarq; lucidum
Solis. podagræ tum simul
Apparuit potentia
Te prodeuntem ex ilibus
Parcæ, statim Clotho abluit,
Totusq; risit ætheris
Fulgor, tonuitq; serenum
Cœlum, beatus at aluit
Hanc in papillis lacteis
Largus pater ipse Pluton.

PODAGRICVS ET CHORVS.

POD. Sed qualibus sacris ministros excitat?
CHO. Nihil cruoris ab ore ferri fundimus
Nec ulla seta de ceruice uellitur,
Nec terga, talis perstrepunt sonantibus,
Nec frusta crudæ pascimur carnis boum,
Cum uere tenuis ulmus auem germinat,
Et insidet ramis loquacula merula,
Acuta tunc mystis sagitta figitur
Per membra, clàm, latens & intima penetrans
Pedem, genu, cauosq; nodos ossium,
Talosq;, coxarumq; uertebra, fœmora,
Manus, scapulas, & brachia, & imas artuum
Cauernulas, tumidasq; digitorum bases,
Omnia uorat, depascitur, urit, occupat,
Inflammat, emollit, dea donec iusserit
Aufugere morbum, & esse modum doloribus.
POD. Ergo unus & ego nescius licet, fui
Deæ sacratæ numine tali percitus,
Ergo benigna ueniat apparens dea
Simulq; cum mystis, & ego hymnos ordine
Solitum podagricis modulaturus melos.

CHORVS.

Dimetri.

Tranquilliter igitur & sine
Ventis sit æther, Quilibet
Laudes canat podagricus.
En strata diligens, dea,
Suas ad aras aduenit
Baculo gradum suffulciens,

Salue

Salue dea̅ mitiſſima,
Tuoſq; benigna reſpice
Lætante lumine famulos,
Huiuſq; ueris tempore
Paulum dolores mitiga.

PODAGRA.

Trimetri. Iambici.

Quis eſt hominum, cui non ego inſuperabilis
Regina morborum Podagra nota ſim,
Quam nulla thura, nulla ſumigatio,
Nec fuſus apud aras cruor, aut donaria
Suſpenſa templis diuitum placabilem
Reddunt? Nec ipſe uincere ſummus omnium
Pæon deorum medicus arte ſua poteſt,
Apollinisue filius Aeſculapius.
Ex quo ſiquidem mortalium fuit genus,
Omnes meas retundere uires geſtiunt,
Omnemq; turbant pharmacorum induſtriam,
Plantaginem terunt, apiiq; ſemina,
Foliaq; lactucarum, & agreſte peplion,
Et marrubium, amnicolamq; potamogetona
Alij Cnidas terunt, alijq; Symphyton,
Lentes alij de ſtercore lectos illiniunt.
Hos; cocta paſtinaca, foliaq; perſica,
Hyoſcyamus, papauer, & bulbi iuuant,
Cortexq; pomi punici, Malicorium,
Et pſyllion, thus, hellebori radix, nitrum,
Et mixta uino telis, & collamphacos,
Et gyrine, ſimulq; galla Cupreſſina,
Et panis hordeaceus, atq; braſſicæ
Crudæ folia, gypſus gari liquaminis,
Et ſtercora ſylueſtris capræ, fimus hominis,
Farina fabarum, flos quoq; lapidis Aſij,
Alij rubetas, quiq; uocantur aranei:
Mures, lacertas atq; muſtelas coquunt,
Ranas, hyenas, tragelaphos, uulpeculas,
Cuius metalli non pericula ſumpta ſunt?
Quis non probatus humor eſt mortalibus?
Aut cuius inexplorata lachryma eſt arborum?
Animalium omnium, oſſa, nerui, tergora,
Adeps, cruor, medulla, lotium, merda, lac,
Biſbunt alij numero quaterno pharmacum,
Alij per octo, perq; ſeptem plurimi,
Alius bibens ſacram, repurgari ſtudet,
Aut carminibus animum adhibens illuditur,
Iudæus excantat fatuum nactus alium,
Rurſus alius à fonte remedium petit.
Sed omnibus illis nil niſi plorare impero,
Et ſic facientibus uel irritantibus
Occurrere ſoleo magis iracundior,
Qui uero contra me nihil eius cogitant

Illis facilem & tractabilem me præbeo.
Nam qui meis communicat mysterijs,
Primum quidem statim bona uerba dicere
Docetur, oblectareq; salibus & iocis
Dictisq; facetis se salutantes solet.
Deinde cum gestatus intrat balnea,
Fit ridiculus, fit & uoluptas omnibus
Aten enim quam dixit Homerus, illa sum
Ego, per hominum capita molliter ambulans
Plantas pedum teneras habens, ueruntamen
Pleriq; me mortalium podagram uocant,
Quoniam pedum captura sum ποδῶν ἄγρα.
Sed agite Mystæ, qui mea colitis sacra
Celebrate laudibus insuperabilem deam.

CHORVS.

Dimetri. Anapæstici.

O nympha ingenium adamantinum habens
Multipotens, animo dea ualido,
Audi uota tuorum supplicum
Magna potentia, uis tua magna,
O Regina opulenta Podagra,
Quam Iouis horret pernix telum,
Quamq; profundi fluctus pelagi
Trepidant, Quam quoq; trepidat sceptra
Qui gerit infera Stygius Pluton,
O gaudens nodis, lectigrada,
Cursuetans, talorum tortrix,
Calcicrematrix, malehumitanga,
Ossitremenda, genufraga, pernox,
Articulos cruciandi cupida,
Curuigenuflexa, potens Podagra.

Trimetri. Iambici.

PERSONAE.

Nuncius. Podagra. Medici.
Tortores.

NVN. Domina peropportuna te fers obuiam
Audi, neq; enim tibi nuncium fero friuolum
Sed socia uerbis ipsa res adiungitur.
Nam ciuitates ut statueras undiq;
Lento pede uestigans, tibi scrutabar domos
Cunctas, ut aduerterem, Si quis tuam
Potentiam non debito more coleret,
Aliosq; tuarum ui manuum sat reperi
Regina domitos, mente bona quiescere.
Isti sed audaces duo, confidentia
Freti sua, non desierunt dicere
Ac deierare, uim tuam uenerabilem
Non esse, sed exortem uolunt mortalium
Te generis ac uitæ. Religans igitur pedes
Mox fascijs uehementer adproperans, die
Iam deniq; quinta ueni, lassus itinere,

Nam

Nam tota fermè duo ſtadia peatranſij,
Quam ſubitus ades ô nuncie uelociſſime: POD.
Sed cuius obſecro regionis terminos
Duros & inuios reliqueris, explica
Clareq; refer, ut celeritatem intelligam.
Quinq; graduum ſcalas reliqui primitus, NVN.
Tremulas quoq;, luxatis trabium compagibus.
Deinde ſternax me excipit mox area,
Duris renitens ad pedes impulſibus,
Quod iter ubi confeci grauibus ueſtigijs,
Stratam ſilicibus ingrediebar ſemitam,
Ituq; ſcrupulis acutis aſperam,
Hinc incidens in lubricam & planam uiam,
Dum propero progredi, ſolutum retrahit
Calces malè firmas illico cœnum retrò,
Qua tranſeunti liquidus & membris mihi
Sudor fluebat, æger ut feſſum gradus
Deficeret, Inde laſſus omni corpore.
Latam quidem, aſt tutam minus inſiſto uiam,
Varijs & hinc & inde me uehiculis
Vt currerem cogentibus & urgentibus.
Quare celeriter ſubleuans ſegnem pedem,
Tranſuerſus occurſum fugiens, ceſſi loco,
Donec citis quadriga tranſiret rotis,
Myſtes enim tuus nequibam currere,
Non gratis hæc rectè tibi res geſta ſit, POD.
Mi nuncie. Tuæ namq; promptitudini
Parem rependam gratiam precio pari.
Atq; hoc adeo gratum tibi ſit præmium,
Poſthac triennio ſemel modo leues
Tentare te noſtros dolores perferam.
Sed uos ſceleſti, dijs & inuiſiſſimi,
Qui nam, uel à quibus parentibus æditi
Audetis obniti podagræ potentiæ,
Cuius ſuperare uim nequit Saturnius?
Heus dicite peſſimi: Quoniam heroas ego
Quàmplurimos domui, ſapientes ut ſciunt,
Priamus pede celer ille, canitur podagricus. *Heroës podagrici.*
Periit Achilles podagricus ille Pelei,
Et Bellerophontes podagricus me pertulit,
Podagricus & Thebanus erat dux Oedipus,
Et ex Pelopidis podagricus erat Pleſthenes,
Et filius Pæantis etiam podagricus,
Dux præfuit claſſi. fuit & alius celer
Dux Theſſalorum, qui ſimul atq; prælio
Victus ceciderat Proteſilaus, præfuit
Claſſi, podagricus licet & æger foret.
Ithacæ quoq; principem Laërtis filium
Vlyſſem, ego, non ſpina necuit Trigonos.
Nunquam ergo gauiſuri ô calamitoſiſſimi,
Pœnam patiamini meritis ueſtris parem,
Syri quidem genere Damaſceni ſumus MED.

Multa fame uero coacti & inopia,
Terram & mare peragramus, errantes, uagi.
Habemus autem quod pater ungentum dedit,
Per hoc mala consolamur ægrotantium.
POD. Cede quod unguentum? quis illius habitus?
MED. Sacrum tacendi ius mihi iurandum datum,
Me talia dicere tibi planè non sinit,
Nec ultimum morientis edictum patris,
Qui iussit hanc cælare nos uim pharmaci,
Quod sæuientem te quoq; scit compescere:
POD. An igitur, ô execrabiles, malè periti,
Vllius usquam tanta uis est pharmaci,
Meam quod inunctum uim sciat compescere?
Sed sine, paciscamur age tali fœdere,
Et experiamur, an ne uirtus pharmaci
Futura sit superior, an flammæ meæ.
Huc ô seuera, statim undiq; conuolantia
Tormenta, præsides meæ uesaniæ,
Ocyus adeste, Tuq; soleas infimas
Pedum, sub ipsos usq; digitos urito,
Tu calcibus insili, profundam tu riges
A fœmoribus ad genua tabem felleam,
At uos manuum repente flectite digitos.
TOR. En imperata singula tibi fecimus.
Iacent, miseriq; clamitant grauissimè,
Per omnia torti membra tuis complexibus.
Nunc agite, ô hospites, uideamus optimè,
POD. An illitum uos nunc muniet hoc pharmacum.
Nam si palàm aduersum fuerit illud mihi,
Mundum relinquens, abditos terræ sinus
Subibo, & infimos abyssus Tartari,
Obscura & ignota omnibus mortalibus.
MED. En unximus, leuat neq; dolores tamen,
Heu proh dolor, heu tabesco miser atq; pereo.
Omnia populatur membra mea cæcum malum,
Non Iupiter fert tale telum fulminis,
Non ulla sic procella sæuit æquoris,
Non impetuosi tanta uis est turbinis,
An asperos sustineo morsus Cerberi?
Num uirus Echidnæ membra mea depascitur?
An tunica sanie tincta Nessi sanguinis?
O dea miserere. Nam neq; meum pharmacum,
Nec aliud inhibere poterit cursum tuum,
Victrix sed omnium omnibus es suffragijs.
POD. Desinite nunc tormenta, dolores cedite:
Mecum quia ceptæ litis illos pœnitet,
Et norit unusquisq; me solam omnium
Illachrymabilem & immedicabilem deam.

CHORVS.

Hexametri μείχροιον Anapestici
Dimetri.

Non

Non uis Salmonei contendere cum tonitribus
Ausa Iouis, pœnas euadere salua potuit
Verum animo repressa, tepentęq; fulmen Dei
Fumigero stygias detruditur icta sub aquas,
Nec satyrus phœbo congressus Marsya tulit
Inde uoluptatem, cum diripit undiq; cutem
Pythius illius, non prędia grata referens
Litis habet memorem, luctu quoq; fœta Niobe,
Namq; & adhuc lugens Sipylum, rigat uda lachrymis
Mœonis ad lites Arachne, quia Pallada uocat
Perdita, nunc scelus id testantia stamina plicat,
Impar enim est diuorum affectibus humana uis.
Vt Iouis, ut Latonę, ut Pallados, ut Pythi.
Mites ergo feras cruciatus atq; faciles,
O celebris, cunctisq; locis dea nota podagra,
Ferq; leues, & acutos, & breuiter noxios
Absq; dolore, nec intolerabiliter, benè suos
Qui teneant fines, sint exiguumq; ualidi,
Quiq; gradum non impediant facientibus iter,
Multæ sunt formæ miserorum.
Sed podagros soletur morbi
Exercitium & consuetudo
Quare æquanimiter, nobiscum
O quotquot in hac estis naui,
Cruciatus ex animo eijcite.
Quòd si quæ placeant, non fiunt,
Et iter non placitis dij inueniunt,
Quisquis es hic cui morbus grauis est
Te ludi rideriq; feras,
Nam hæc huius ludi natura est.

OCYPVS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Ocypus Podalirij & Astasiæ filius fuit, pulchritudine acuitibus præstans, gymnasiorumq; et uenationum in primis studiosus. Hic cum sæpe uideret eos qui à rigida podagra detinerentur, irridere illos cœpit, dictitans nihil esse prorsum, cur illi tantos dolores præ se ferrent. Indignatur itaq; dea, ac pedes illius inuadit. Qui cum ab initio constanter ferret, ac morbū detrectaret, tandem à dea totus prosternitur, et supinus decumbit. Scena quidem siue actio fabulæ apud Thebas esse intelligitur, Chorus autem ex popularibus eius loci podagricis constituitur, qui omnes Ocypum pariter cotrguunt. Fabula est ex ijs quæ pro ualde urbanis habentur. Interlocutores fabulæ sunt.

Podagra.
Ocypus
Nutritor
Medicus
Labor
Nuncius.

Proloquitur autem Podagra.

Mimesis est græcorū grāmaticorū, qui huiusmodi inscriptiones fabularum præmittunt, ut apud Euripidē. Aristophanē &c. uidere licet.

Poēma imperfectum, & mendosum est, &, ut Erasmus addit, mendicum quidem Lucianici salis habens.

GRauis hominibus, & inauſpicati nominis
Podagra uocor, mortalibus dirum malum.
Quæ uinculis aſtringo neruorum, pedes,
Ingreſſa clàm ſub artuum compagines.
Ridere uero ſoleo, eos quos torqueo,
Dum proloqui ueram mali cauſſam haud uolunt,
Aliamq; fictam in promptu habent, qua ſe tegant.
Quilibet enim ſe decipit mendacio,
Luxatum alicubi, aut grauiter alliſum pedem
Dum dictitat, ueramq; cauſſam ſupprimit.
Quod enim ipſe celat, & latere alios cupit,
Hoc tempus inuito arguit eo, poſt tamen.
Ac tum domitus, ueroq; nomine me uocans
Geſtatur ab amicis, triumphus omnibus.
At uero ad hanc rem adiutor eſt Labor mihi.
Neq; enim ſine hoc ego ſola quicquàm potuero.
Proinde mordet me illud, & præcordia
Tangit mihi, quòd, cum ille cauſſa ſit omnibus
Malorum, & omnes excruciet, nemo tamen
Inceſſet ipſum maleficis conuicijs.
Sed ab omnibus (ita eſt dementia)
Me proſequuntur imprecationibus,
Quaſi hoc, mea, modo effugere poſſint, uincula?
Verum quid iſta nugor, & non protinus
Qua gratia huc aduenerim ad uos proloquor?
Iram euomens hanc intus omnem, ut eſt, meam,
Nam curſor hic (ſi dijs placet) generoſus,
Elatus animo præter alios Ocypus
Contemnit, & nullam eſſe me (demens) ait.
Ego autem, ut mulier, ira acerbè percita,
Illum uiciſſim acerbo, & immedibili
Adorta malo: ut mos eſt meus.
Ictu illico talum pedis certo petens.
Ac nunc quidem dirus labor locum eum tenet,
Plantamq; terebrat infimam ſtimulis ſuis.
At ille, ceu curſu, aut palæſtra, offenderit
Pedem, magiſtrum decipit, miſerum ſenem,
Sed bilioſum ægrè mouens captum pedem
Progreditur infelix domo ipſus huc foras.
OCYP. Vnde autem acerbus iſte per pedes mihi
Sine uulnere improuiſus accidit dolor,
Qui neq; gradi me, neq; loco ſtare patitur?
Intendo uero neruum, ut arcum olim ſolet
Iaculator, inde dum ſagittas emouet,
Cogitq; tandem uis iniqua proloqui.
Cedit dolentium ultimum iam tempori.
NVTR. Attolle te ipſum, quæſo fili, & alleua,
Ne fortè concidens, pro eo atq; claudus es,
Tecum pariter & me trahas pronum ſolo.
OCYP. En teneo te, abſq; pondere, & tibi pareo:
Aegro pedi inſiſtens, dolorem q; opprimens.
Namq; iuniori turpe, pueros inter, eſt,

Obmur-

Obmurmurans ministèr, inualidus senex.
NVTR. Ne ne quid huius stultè, ne mihi obijce,
Ne fastuose me lacessè, uti iuuenis
Illud sciens, quòd iuuenis est quiuis senex
Quoties necessitas, & opus hoc postulant,
Ac crede dicenti, ultimum hoc si subtraham,
Stabo senex, at tu iuuenis cades humi.
OCYP. At tu, parum si offenderis, senex, cadis,
Et hoc, dolor cum nullus etiam te premit,
Siquidem parata in sene uoluntas semper est,
Sed res & opus haudquaquam in eo itidem uigent.
NVTR. Quid hæc sophisticando ineptias agis,
Quin potius unde morbus hic cauam pedis
Aduscq; plantam uenerit tibi, disseris.
OCYP. Dum cursitando exerceo me, atq; ibi leuem
Pono pedem, currens retorsi, atq; incidi
In hoc malum, implicitus dolore, quo uides.
NVTR. Denuo igitur curre, uti monebat, qui sedet
Barbamq; sub tonsore uellit hispidus.
OCYP. Ergo ubi palæstra exerceor, parembolam
Dum iacere luctando uolo, hanc plagam tuli.
Hoc utiq; tandem credere uolo te mihi.
NVTR. At qualis ipse miles es, cedo, ut iacens
Parembolam, percussus hanc plagam feras?
Mendacium nectendo, falsa prædicas. *
Eadem ista diximus aliquando nos quoq;.
Fatendo ueritatem amico nemini.
At nunc uides ut cuncta deest quippiam.
Quassansq; facile intorquet huc, illuc, labor.
MEDIC. At ubi, ubi reperiam inclythum Ocypum, uiri,
Ex pede laborantem, & uacillantem gradu,
Medicus enim cum sim, ex amico quopiam
Audiui eum uehementer affici malè,
Dolore, qui consistere pede ipsum haud sinit,
Sed ipsus hic propè iacet ante oculos meos,
Stratus supino, per cubile, corpore,
Saluere iubeo per deos te, ac tuum *
Quid istud Ocype, dic mihi, forsan *
Si fortè enim cognoro, forsan remedium
Adhibebo tam sæuo dolori, atq; istius
Tantam malicaussam leuabo scilicet.
OCYP. At me uides, ô * soter, & Soteriche
Tubæ ipsius nomen gerens, Soteriche.
Sæuus dolor pedem mihi arrodit malè,
Gressumq; timidè facio, & haud planum pede.
MEDI. Vnde, aut quid accidit, expedi, aut quibus modis?
Nam medicus audiens rem, ut est, demptometu
Melius adit: non audiens, errat ferè.
OCYP. Dum genere cursus nescio quo exerceor,
Arti studens gymnasticæ, plagam tuli
Percussus à quodam meorum æqualium.
MED. Cur tristis igitur cessat inflammatio

De hoc loco Erasmum uide in Prouerbio: Curre denuo.

Quid parembole inter palæstritas propriè sit, alibi non reperio. Videtur tamen æqui uocatione hic uti, & priore loco tacitâ & subdolam luctantiũ intersitionem pedum significare, posteriore aũt, uel uallum, uel cohortem aut manum subsidiariã, quæ in ipsa pugna cæteris ordinibus inseritur. De qua significatione Suidas & Hesichius meminerunt, & Pollux quoq;.

** Haud scio an hic quoq; desit quippiam, cum posteriora uerba à choro magis, quã à Nutritore fieri uideantur. Et Medicus quoq; pestes non unum, sed multos compellat.*

** Id est, Seruator, sic enim demulcendi causa medicum uocat. & Soterichus à Soter deductitium est, ut liàs proprium quoq;.*

Locum per ipſum, aut cur neq; impoſitas habes
Tinctas ſalubri faſcias aſpergine?
OCYP. Quoniam haud amo, ex lana illigata uincula,
Vt quæ afferant deformitatem inutilem.
MED. Quid ergo tibi uidetur? incidam pedem?
Nam ſi hoc feres, ſcias licet, quàm plurimum
Exhauriam tibi ſecando ſanguinem.
OCYP. Fac, quicquid inuenire nunc nouum potes,
Vt me hoc pedum dolore quàm citò liberes.
MED. Et ſectionem acutam, & æriferream
Cruori bibulam, ſemicuruam infero tibi.
OCYP. Heus ſine, ſine.
NVTR. Soter quid agis, ut ne tibi Soteria
Pro: Vtinam ſalus nunq; tibi contingat ulla, &c. Contingat ulla, qui facinus iſtud facis
Adhibere ferriſatum laborem ſuſtines?
Malumq; nil planè ſciens, infers pedi?
Falſus etenim, audiſti opera, quæ audiſti modo:
Nam neq; palæſtra iſte, neq; curſu, ut dictitat,
Certando læſus eſt, id ex me ergo audias.
Principio enim ſaluus quidem uenit domum,
Poſt autem edens multum, & bibens miſer,
Solus, ſuper lectum cadens, ſomnum capit.
Ac deinde noctu, expergefactus, occipit
Clamare, quaſi perculſus aliquo dæmone,
Vt omnibus clamore eo incuteret metum.
Dicebat autem, unde hoc malum mihi? heu miſer!
Fortaſſe dæmon potitur aliquis pede.
Noctu inſuper ſolus quoq; reſidens thoro,
Ceu præco, lamentando proſequitur pedem.
Aſt ubi diem iam gallus intonat tuba,
Acceſſit, & triſtem mihi impoſuit manum.
Plorans, febricitans, corpori innitens meo,
Tibi uero, quæ dixit prius, mentitus eſt,
Sæua hæc uolens morbi tegere myſteria.
OCYP. Verbis ſenex armatus omnis ſemper eſt.
Nil iactitans non, aſt opere præſtans parum.
Nam qui dolet, falſumq; amicis diſſerit,
Similis edenti maſtichen famelico eſt.
MED. Deludis omnes tu, aliaq; aliis implicas:
Dicens, dolere te, aſt ubi doleas, tacens.
OCYP. Quo nam ergo pacto ediſſeram cauſſam tibi
Huiuſce morbi, qui doleo grauiter quidem,
Verum nihil ſcio, niſi quòd doleo modo.
MED. At enim abſq; cauſſa cum dolet aliquis pedem,
Poſt hac inania uerba fingit, ut lubet,
Sciens graue illud, quo implicatus eſt malo,
Ac nunc quidem conſiſtis in acie mali.
Vbi uero & alterum pedem inuadet dolor,
Flebis gemens. at dicere unum tibi uolo
Hoc illud eſt, nolis, uelis, hoc illud eſt.
OCYP. Quod illud autem? quódue nomen habet? cedo.
NVTR. Nomen quidem habet, è duplici factum malo.

OCYP

OCYP. Hei mihi, quid hoc? dic obsecro te, die senex.
NVTR. Ab eo loco principium habet, ubi nunc dolet.
OCYP. Pedis igitur principium habet, quantum dicis.
NVTR. Huic adde sæuæ nomen Agræ, Doricum.
OCYP. Quo me ergo pacto miserum, adhuc?
NVTR. Est sæua nempe, namq; parcit nemini.
OCYP. Soter, quid ais, quid me autem?
MED. Sine me parum, stulte tui ego gratia.
OCYP. Quid hoc mali autem, aut quid tibi accidit graue?
MED. In graue malum incidisti & incurabile.
OCYP. Proin claudicantem uiuere hinc necesse me est?
MED. At esse claudum, nihil erat, neue hoc time.
OCYP. Quid peius autem?
MED. Iacere utroq; te impeditum pede etiam.
OCYP. Heu, unde nouus inuasit hic mihi dolor,
Etiam alterum pedem, huicq; compatitur malè?
Quóue penitus modo obrigui ut ire hinc uolo.
Formido uero dimouere pedem nimis,
Stultus, quasi infans derepente exterritus.
Sed obsecro te per deos Soteriche,
Vt siquid ars potest tua, nihil inuidens
Medeare mihi. sin minus, ego pereo funditus.
Namq; intus excrucior, doleoq; per pedes
Tanquam sagitta fixas ex arcu, leui.
MED. Equidem remota ambago uerborum procul
Hac qua, medici alij solent uti modo,
Ipsaq; re nullam salutis ferre opem,
Cuncta patienti breuiter exponam tibi:
Principio ineuitabile in malum miser
Planè incidisti, non enim compactilem
Ferroq; fictam pede subisti compedem,
Sed sæuam & abditam omnibus prorsus malam,
Cuius hominum natura non tulerit onus.
OCYP. Eheu miser, uæ uæ mihi,
Vnde hic mihi tacitus pedem terebrat dolor?
Suscipite me manibus priusquam concidam,
Perinde uti Satyri sub ulnas Bacchicos.
NVTR. Equidem senex sum: at ecce tibi pareo tamen,
Iuuenemq; te longæuus ipse, manu rego.

Cætera desiciunt.

DIALOGI MERETRICII.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT in superioribus dialogis, breuioribus quidem illis, Lucianus, cũ superorum, tũ inferorum res irrisit, sumpta, ut uidetur, occasione partim ex Homero, et cæteris epicis, partim ex Tragœdiarũ quoq; scriptoribus, ita in hisce meretricũ colloquijs mulierum quoq; uicia, amores, uariamq; lasciuiã persequitur, idq; accepta eius rei occasione, atq; materia ex Menandro, & eius ætatis comedijs. Eadẽ enim & illic argumenta tractata esse, ex Latinorũ, Terentij ac Plauti conuersionibus coniecturam facere licet. Quòd si aũt ĩn re nõ usq; adeo graui, aut periculosa, etiã diuinare licet, uidetur Lucianus, exercitandi quoq; gratia, hu-

iuſmodi luſitaſſe, quippe qui ijs, quibus aliquãdo rhetoricam tũ alibi, tũ in Gallia quoq; profeſſus eſt, huiuſmodi quaſi exempla quædam, propoſita uoluerit. Ita enim accuratè hic ubiq; Atticã elegantiã ac proprietatem cuſtodiuit, ut prorſus ad imitationẽ hæc cõpoſuiſſe uideatur. Neq; uero hoc loco crimini nobis uertet quiſpiam, quaſi meretricia hæc, & infanda etiã nonnulla, latina facta, iuuẽtuti legenda proponamus, Nã præterquam quòd ſuſcepto operi ſeruiendũ fuit, etiã illud defendere nos debet, quòd ex ſapientioribus quoque dixiſſe quidam fertur: Mala cognoſcenda eſſe, non ut faciamus, ſed ut facilius euitemus.

GLYCERA ET THAIS.

GLYCERA.

MILITEM iſtum, Thais, Acarnanum, qui dudum quidem Abrotanum habebat, poſt autem me amauit, purpuratum iſtum dico, noſti ne ipſum, an oblita es hominis? THA. Quid ni noſſem, Glycerium, nam & potauit nobiſcum ſuperiori anno, in feſtis arualibus. Sed quid iſtud? uideris enim neſcio quid de illo narratura eſſe. GLYC. Gorgona ipſum, ſceleſtiſſima iſta, quæ ſe amicam eſſe meam ſimulabat, ſubductum uerbis, à me abſtraxit. THA. Et nunc tibi quidem ille amplius non conuerſatur, Gorgonam autem amicum ſibi parauit. GLYC. Ita eſt, ô Thais, atq; hæc res non mediocriter dolore me afficit. THA. Malum quidem hoc eſt Glycerium, haudquaquam nouum aut mirum tamen: ſed conſuetum adeo, ac fieri à nobis meretricibus ſolitum. Proinde neq; mœrore affici nimium decet, neq; accuſare Gorgonam. Neq; eñ tibi Abrotanũ ob hoc prius ſuccenſuit, quanquam amicæ inter uos eratis. Cæterum illud miror, quid nam adeo laudet in ea miles iſte, niſi ſi omnino cæcus eſt, qui non uiderit capillitium illam rarum habere, & in multam uſq; frontem deductum: deinde & labia liuida atq; emortua, collum autem exile, & extãtes in eo uenas, longum q; naſum. Vnum ſolum habet, quòd procera eſt, & recta, & rident admodum illecebroſum quiddam. GLYC. An tu putas, ô Thais, propter pulchritudinem amaſſe illam, Acarnanem? an neſcis, quòd uenefica eſt Chryſarium, mater illius, Theſſalas neſcio quas incantationes ſciens, ac lunam deducens. Aiunt autem ipſam uolare quoq; noctu. Illa igitur in inſaniam uertit hominem, pharmaco quodam ei temperato, ac bibere dato, & nunc uindemiant ipſum. THA. Tu quoq; Glycerium, alium aliquem uindemiabis, iſtum autem ualere ſine.

MIRTIVM, PAMPHILVS ET DORIS.

MYRTIVM.

DVCIS ne Pamphile, Philonis naucleri iſtius filiam? Iam enim uxorem duxiſſe te aiunt. Totautem iuramenta, quæ iuraſti, & lachrymæ iſtæ, breui adeo momento, omnia euanuerunt? & nunc Myrtij oblitus prorſum es? idq; etiam Pamphile, cum octauũ iam menſem ex te prægnans ſim? Quippe hoc uel ſolum ex tuo amore conſecutum, quòd mihi tantũ impleuiſti uterum, & me non ita multò poſt liberos alere oportebit, rem meretrici grauiſſimam. Neq; enim exponam infãtem, & maximè ſi maſculus naſcatur, ſed Pamphilo ei nomine impoſito, ego quidẽ ſolamen quoddam amoris habebo: tibi uero exprobrabit aliquando accedens ad te ille, quòd perfidus fueris in miſeram ipſius matrem. Cæterum Pamphile, haudquaquam formoſam uirginẽ ducis. Vidi enim nuper ipſam in Theſmophoriis, unà cũ matre, nondũ etiam ſciẽs, quòd propter ipſam, Pamphilũ uiſura amplius non eſſem. Proin tu quoq; antea ipſam contemplare, faciẽq; & oculos ipſius uide, ne tè poſtea diſcruciet, quòd cæſios eos admodum habet: neq; etiã q; diſtorti ſunt, & ſe mutuo aſpiciunt. Imò uero o Philonem uidiſti, patrẽ puellæ, faciem

Cereris feſta apud Athenienſes fuere.

faciem igitur illius noſti, quare nihil amplius opus erit, filiam quoq; uidere.
PAM. Adhuc Myrtium, nugantẽ te audio, uirgines, ac nuptias neſcio quas nauticas commemorantem? Egon' autem ſimam aliquam, aut formoſam ſponſam noui? aut omnino quid Philon Alopecenſis (illum enim opinor te dicere) filiam habet nubilem? At neq; patri amicus ille eſt. Memini enim de pacto nautico, nõ multò antè iudicio illum cum illo contendere. Nam talentum, opinor debens patri, exoluere nolebat. Pater autem apud eos, qui controuerſias nauticas diſceptant, accuſauit illum, adeoq; ægrè tum exoluit illud, imo neq; totum, ut pater dicebat. Quòd ſi autem uxorem ducere etiam decretum mihi eſſet, Demeæ ſcilicet filia relicta, eius qui ſuperiore anno exercitum duxit, idq; etiã cum cõſobrina ea mihi ſit, Philonis iſtam neſcio quam uxorem ducerem? Tu uero unde iſta audiſti? an fortè ipſa hoc effinxiſti, nouas quaſdam zelotypias meditando, & cum ijs perinde ut cum umbris, nequicquã digladiando. MYRT. Proinde uxorem Pamphile, non duces? PAM. Inſanis Myrtium, aut certè temulenta es. Atqui heri non ita multum inebriati fuimus. MYRT. Doris hæc mœrore iſto affecit me. Nam cum fortè miſſa eſſet, ut lanas coëmeret mihi, ad uentrem, & uota pro me faceret, Lesbiam ait, fortè conueniſſe ſe. Quin potius ipſa huic Dori narra, quæ audieris, niſi tute finxiſti ea. DORIS. At malè diſpereã, hera, ſi quicquã mentita fui. Nam poſtquam eò loci, ubi curia eſt, ueneram, obuiam fit mihi forte Lesbia, ſubridens, atq; ait: Amator ueſter, Pamphilus, uxorẽ ducit, Philonis filiam. Ac ſi credere nollem, iuſſit ut in angiportum ueſtrum intrò aſpicerem, ubi omnia corollis & ſertis ornata eſſent, præterea & tibicinæ, & tumultus, & qui Hymæneum canerent, nonnulli. PAM. Quid igitur, aſpexiſti intrò. DOR. Atq; admodum, uidiq; omnia, quæ illa dixit. PAMP. Intelligo errorem. Neque omnia tibi Dori, mentita Lesbia eſt, & tu uera Myrtio quoque renunciaſti, niſi quòd metu fruſtra ambæ territæ eſtis. Neq; enim nuptiæ illæ apud nos fiunt, ſed in mentem nunc uenit mihi, quod ex matre audiui, quando à uobis heri domũ reuerſus fui. Nam illa mihi Pamphile, inquit, tum: Aequalis hic quidem tuus, Charmides, uicini huius Ariſteneti filius, uxorem iam ducit, & reſipiſcit. Tu uero quouſq; tandem, cum amica conſuetudinem habebis? Talia ego tum audiens per negligentiam tranſmittebam, atq; in ſomnum prolabebar. Deinde mane exurgens, domo ſtatim exiui, ut nihil eorum ſciam, quæ Doris poſtea uidit. Quòd ſi autem mihi non credis, denuo abiens hinc Dori, diligenter inſpice, non porticum, ſed ianuam ipſam, utra coronis ac ſertis exornata ſit. Deprehendes enim non noſtram illam, ſed uiciniæ eſſe. MYRT. Seruaſti me, Pamphile. Strangulaſſem equidem me, ſi quicquam tale factum fuiſſet. PAM. At factum non eſt, neq; ita inſaniero ego, ut Myrtij oblitus eſſe uidear, præſertim iam uerum ex me ferentis.

MATER ET PHILINNA.

MATER.

INſana ne fuiſti Philinna, aut quid tibi accidit tandẽ in cõuiuio heri? Venit enim ad me Diphilus mane lachrumãs, & narrauit mihi ea, quæ indignè à te paſſus fuerit. Ebriam enim fuiſſe te, & in medium progreſſam, ſaltaſſe ait, ipſo prohibente, poſtea autẽ etiã oſculatam fuiſſe Lampriam, ſodalem ſuum, ac poſtquam ſuccenſuerit tibi, relicto ipſo, ad Lampriam tranſijſſe, illumq; amplexatã eſſe. Seſe uero diſperijſſe cum hæc fierent. Sed neq; noctu opinor, concubuiſti cum eo, relicto aũt lachrumante, ſola in proximo grabbatulo iacuiſti, cãtillans, atq; ægrè faciẽs illi.
PHIL. At ea, quę ipſe fecit, máter, haud quaquam narrauit tibi, neq; enim patrocinaberis ipſi, contumelioſo adeo exiſtenti. Qui me quidẽ dimiſſa, ſermones ſubinde

inde conferebat cum Thaide Lampriæ amica, cum ille nondum adesset. Postquam autem uidebat indignè ferre me, atq; ego nutu admonebam hominẽ, eorum quæ faciebat, ille summa auricula apprehensam, & ceruice ad se reclinatã Thaidẽ etiã oscula tus est, ita impressoore, ut uix inde labia retraheret. Proinde ego quidẽ lachrumabar, ille uero ridebat, ac Thaidi multa in aurem clàm susurrabat, de me uidelicet. Et Thais quoq; ad me aspiciens, subridebat. Vbi autem aduenire Lampriam animatuertebant, ac tandem mutuis osculationibus expleuerant sese, ego quidem cum ipso tamen accubui, ut ne in posterum etiam hoc cauisari posset. Thais autem exurgens, saltauit prima, nudatis in multum usq; talis, perinde ac si sola pulchros eos haberet, ac postquam desijt, Lampriasquidem tacebat, neq; quicquam uerbis addidit: Diphilus autem, supra modum laudabat concinnitatem ac gestus æquabilitatẽ, eo quòd in nullo adeo defecisset, quod cõ aptè ad cytharam & motus & planta respondissent, & alia infinita, perinde ac si Calamidis Sofandram laudaret, & non Thaidem, quam tu quoq; satis nosti, cum nobiscum lauaret nuper, qualis sit. Ipsa autẽ Thais qualia in me statim probrose dixit? Si quam enim, inquit, non pudet gracilium crurum, quæ habet, exurgens saltet etiam ipsa. Hic tibi quid dicam mater? surrexi equidem, atq; saltaui. Quid enim facere conueniebat? perferre scilicet, & silentio scomma illud tacitè confiteri? ac Thaidem permittere ita in conuiuio regnare? MAT. Aemulatio hæc quidem, filia, grauior paulò fuit, Nam ne curare quidẽ ista oportebat: sed tamen dic quæ posthæc consecuta sunt? PHIL. Cæteri quidem igitur laudabant, Diphilus autem solus, supinus in tergũ iacens, ad lacunar sursum aspiciebat scilicet, donec saltando defessa ego, quieui. MAT. Quid autem, quòd Lampriam osculata esse dicebas, uerum ne istud fuit? quid taces? Non enim hoc quoque uenia dignum est. PHILIN. Atqui uicissim illiæ grè facere uolebam. MAT. Deinde neq; concubuisti unà cum illo, sed etiam cantillasti lachrumante illo, An non intelligis filia, quòd mendicæ atq; inopes sumus? neq; meministi, quã multa ab illo accepimus, aut quo pacto superiore hyeme uiuendum nobis fuisset, ni si hunc nobis ipsa adeo Venus obtulisset. PHIL. Quid tum igitur? an ob id tolerarem hæc, & contumelia ab ipso afficerer? MAT. Irascere quidem, ne autem uicissim contumelioſa fueris. An nescis, quòd contumelia affecti amatores, amare desinunt, & se ipsos obiurgant. Tu uero omnino difficilis semper erga hominem fuisti. Ac uide, ne iuxta prouerbium, funiculum nimis intendendo, abrumpamus aliquando.

De Calamide statuario Plinius lib. 34. cap. 8.

MELISSA ET BACCHIS.

SI quam fortè nosti, Bacchis anũ, quales multæ Thessalæ perhibentur esse, incantatrices, & amabiles uideri facientes, etiã si qua prorsum odio digna mulier existat, eam acceptam, ad me adducas quæso, ita tibi rebus tuis optato frui liceat. Nam ego uestes omnes, atq; omne aurũ hoc libenter amiserim, si solum uideã iterum ad me reuerti Charinum, odio Simmichen perinde habentem, atq; me nunc habet. BAC. Quid ais Melissa? non amplius tecum cõsuetudinem habet, sed ad Simmichen diuertit Charinus? cuius gratia tantas iras parentum sustinuit, cum diuitem illam uxorem ducere negaret, quæ quinq; in dotem talẽta, ut dicebatur, illi allatura erat: memini enim me ista ex te audire. MELIS. Cuncta hæc euanuerunt Bacchi, & iam quintus dies est, ex quo illum prorsus ne uidi quidem. Sed potant apud æqualem Pammenem, ipse & Simmiche. BAC. Acerba sanè hæc Melissa tibi accidunt. Sed quid adeo dissidium hoc inter uos cõciliauit? Videtur enim haud quaquam exiguum istud esse. MELIS. Quod ad summam rei attinet, prorsum ne dicere quidem possum. Paulò autem antè, cum ex Pireo rediret (Descende-

rat

rat enim opinor eò, ut debitum quoddã exigeret, à patre missus uidelicet) neq; me aspicere uolebat ingressus, neq; etiam recipiebat accurrentem me, uti consuetum inter nos erat, sed repellens à se, amplexari uolentem: Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut ea quæ in parietibus in Ceramico scripta sunt, lege, ubi nomina uestra columnis incisa sunt. Tum ego: Quemnam, inquam, quẽ mihi Hermotimum narras? aut quas columnas dicis? Ille autem nihil respondens, atque etiam incœnatus dormiebat, auersus à me iacens. Quàm multa hic me putas machinatam fuisse, amplectendo, conuertendo, atq; etiam osculando auersi illius ceruicem? At ille ne ullo quidem pacto se deliniri passus est, sed si mihi, inquit, plus satis molesta fueris, abibo hinc, etiã si nox intempesta sit. BAC. At tamen noras Hermotimum? MEL. At me uideas, ô Bacchi, miseriorem multò quàm nunc sum, degere, si ullum ego nauclerum Hermotimum usquàm nouí. Nisi quod ille quidem summo mane à me abijt, statim ad galli cantum experrectus, ego uero memineram quod in pariete quodam in Ceramico scriptum aiebat nomen istud esse, atque ob id misi statim Acidem, quæ illud uideret. Illa uero aliud quidem nihil repperit, nisi hoc solum inscriptum ad dexteram ab ingressu, supra Dipylum, Melissa amat Hermotimum. & rursum inferius paulo: Nauclerus Hermotimus amat Melissam. BACCH. O adulescentes curiosos ac petulantes. Intelligo enim. Aegrè facere quispiam Charino uolens, inscripsit hæc. Zelotypum uidelicet ipsum esse sciens. Ille autem statim ut legit, credidit. Quòd sicubi igitur ipsum uidere, dicerem: Imperitus rerum est, at puer adhuc. MELIS. Vbi uero uideas illum, qui cum Simmiche conuersatur, se ipsum cum illa concludens. Parentes autem etiamnum apud me quærunt ipsum. Sed si quam anum habere, Bacchi, ut dixi, possim, ea apparens, fors seruaret me. BAC. Est quædam uenefica, mea tu, ad hanc rem maximè idonea, Syra natione, cruda adhuc, & benè compacta, quæ mihi aliquando Phaniam, cum & ille mihi temere ita succensereret, reconciliauit, idq; post totos menses quatuor, cum ego iam planè desperassem. Ille autem incantationibus compulsus, rursum ad me redijt. MELIS. Quid igitur poscebat anus ea, si modo adhuc meministi? BAC. Non magnam accipit mercedem Melissa, sed drachmam, & panem, & impositos præterea oportet esse, cum sale obulos septem, & Thyum, & facem. Ista uero anus accipit, & craterem quoque misceri illi oportet, bibereq; illam inde solam. Oportebit autem & ipsius uiri aliquid adesse, uti uestem, aut crepidas, aut pauculos crines, aut id genus aliud quippiam. MELIS. Habeo crepidas illius. BAC. Hisce igitur ex palo suspensis, infrà suffitum thyo facit, aspergens igni salem quoque. Pronunciat autem amborum nomina ad hæc, & illius uidelicet, & tuum. Deinde è sinu proferens rhombum huc illuc conuertit, incãtationem quandã dicens, uolubili lingua, barbara uidelicet, atq; horrenda nomina. Hæc illa tum fecit. Ac non multò post Phanias, cum illum pariter & æquales ob hoc reprehenderent, & ipsa Phœbis, qui cum rem habebat tum, multum postularet, uenit mihi, incantatiõe ista prorsum attractus. Præterea autem etiam odij conciliandi medicamentum hoc, contrà Phœbidem, docuit me, ut uidelicet uestigium ab illa impressum obseruarem, & in sinistrũ illius, pede meo dextero insisterem, contra autem in dexterum illius, sinistro meo, atq; ita dicerem, conscendi te, at & superior sum: feciq; ita ut illa tum præcepit. MELIS. Ne morare Bacchi, ne morare, sed uocaiam Syram illam. Tu uero Aci, panem & uerbenas, & cætera omnia, ad incantationem quæ pertinent, appara.

Locus fuit Athenis, ubi meretrices habitabant. & alter, ubi bello cæsi sepeliebantur. Suid.

Θέος, ὄνομα δ' ἐνοδίου, inquit Hesychius. huius suffitu in sacris utebantur.

CLONARIVM ET LEAENA.

Noua

NOVA quædam de te audimus Leęna, Lesbiam uidelicet Megillam diuitem illam, amare te, perinde ut uirũ, & coire uos, neſcio quid mutuo uobis faciẽtes. Quid iſtud? erubuiſti? Sed dic mihi, uerane iſta ſunt? LEAEN. Vera Clonarium: pudet autem dicere. Alienũ enim quiddam eſt. CLON. At per Cererem, quid hoc negocij? aut quid ſibi uult mulier? Quid autem etiam agitis, quando coitis? Vides, haudquaquam amas me, neque enim celares me talia. LEAE. Amo equidem te, quantum ullam aliam. Mulier autem illa, uirilis ſupra modum eſt. CLO. Non intelligo, quid nam etiam dicas, niſi ſi tribas quæpiam eſt. Tales enim in Lesbo perhibẽt mulieres eſſe, quæ à uiris quidem pati illud nolint, cum mulieribus autem ipſę, perinde ac uiri ſolent, congrediantur. LE. Tale quippiam eſt. CLO. Proin mea Leæna, iſtud ipſum etiam expone, quo pacto uidelicet ab initio ſollicitauerit te, quoq; modo etiam adduci te, ut illi morẽ gereres, paſſa fueris, & quæ deinceps conſecuta ſunt. LE. Compotatiunculam quandam inſtituerant, ipſa & Demonaſſa Corinthia iſta, dies ipſa quoq;, & in eadem arte, cum Megilla exercitata: aſſumpſerantq; me, ut cithara ipſis canerem. Poſtquam autem ſatis cecineram, & iam intempeſta nox erat, cubitumq; ire conueniebat, ipſæ autem iam ebriæ erant. Tum Magilla: age, inquit, Leæna, iam enim dormire æquum eſt, hic nobiſcum unà cuba, media inter utranq;. CLO. Concubuiſti ne? Quid tum poſtea factum eſt? LE. Oſculabantur me primo, perinde atq; uiri ſolent, non ipſa modo labia applicantes, ſed os ſubaperientes quoq;. Deinde & amplexabantur, & papillas atterebant mihi. Demonaſſa aũt etiam mordebat, inter deoſculandum. Ego uero, quid nam rei eſſet, haudquaquam etiam coniectura conſequi poterã. Cæterum parua interiecta mora, Megilla cum iam incaluiſſet, comam, ut illam quidem ficticiam habebat, à capite reiecit, ipſa autem iacebat omnino ſimilis, atque æquiparanda gladiatori alicui uehementer uirili, atq; robuſto, ad uiuum ſque cute detonſa. Ac ego quidem, ubi aſpexi, perterrita ſum. Illa uero, Leæna inquit, ecquem adoleſcentem unquam uidiſti ita pulchrum? At non uideo, inquam ego, ullum hic adoleſcentem, Megilla. Tum illa, ne me, inquit, effœmines, aut mulierem facias: Megillus enim uocor ego, & iam olim Demonaſſam hanc uxorem duxi, eſtq; ea uxor mea. Riſi equidem ad hæc, Clonarium, atque proinde Megilla, latuiſti, inquam, tunos, uir exiſtens, quemadmodum Achillẽ aiunt, inter uirgines abſconditum latuiſſe, habesq; uirile illud, ac Demonaſſæ facis, idem, quod uiri ſolent? Idem ego Leæna, inquit, non habeo, ſed neq; opus eo admodum habeo. Peculiari autem modo, ſuauius aliquanto cõuerſari me uidebis. At num Hermophroditus es, inquam ego, quales multi perhibentur eſſe, utrunq; membrum habentes (Adhuc enim Clonarium, ipſam rem ignorabam) Neq; hoc, inquit illa, ſed per omnia uir ſum. Tum ego, audiui, inquam, ex Bœotia tibicina quadam, Iſmenodora nomine, cum illa, quæ Epheſtria apud ipſos dicũtur, enarraret, fuiſſe Thebis quendam ex muliere uirum factum, qui idem & uates optimus fuerit. Num igitur & tibi tale aliquid accidit? Haudquaquam Leæna, inquit, ſed nata equidem ſum ſimilis uobis alijs, Sententia autem & lubido, cæteraq; omnia uirilia mihi ſunt. Proinde ſufficiens tibi, inquam, lubido eſt? Tum illa: Præbe igitur, Leæna inquit, & cognoſces me nihilo inferiorem uiris eſſe. Habeo enim quiddam aliud pro uirili illo. Sed præbe, uidebis enim. Præbui itaq; Clonarium, cum illa diu multumq; ſupplicaret, atque etiam monile daret, ex precioſioribus illis quoddam, & uelamina aliquot tenuiora. Atq; exinde ego quidem illam perinde ac uirum complectebar. Illa autem & faciebat, & oſculabatur, & anhelabat, uidebaturq; mihi ſupra modum adeo uoluptate affici. CLO. Quid faciebat Leæna? aut quo modo? hoc enim quæſo, ut maximè dicas. LE. Ne quære accuratius omnia. Turpia enim ſunt, quære, equidem, per Vraniam, haud facile dixero.

Epheſtris, ueſtimẽti genus militaris eſt. Vnde epheſtria deriuari uidẽtur. utrũ aũt poëma, aut canticũ, aut etiã feſtũ aliquod apud Thebanos fuerit, dubitari poteſt.

Crobyle

CROBYLE ET CORINNA.

QVod igitur Corinna mea, haud quaquã ita graue fuerit, ceu tu putabas, ex uirgine, mulierem fieri, id iam didicisti uidelicet, quippe quæ cum adulescente quidem formoso fueris, minam aũt pro prima mercede abstuleris, pro qua statim monile cõparabo tibi. COR. Ita amabo. Habeat autẽ & lapillos aliquos pellucidos, quale Phrænidis est. CRO. Erit sanè talis. Sed audi etiam cætera ex me, quæ te oportet facere, & quo pacto accommodare te uiris. Nam alia nobis uictus ratio nulla est, filia, sed per duos hosce annos, ex quo pater tuus, piæ memoriæ, defunctus est, an nescis quo pacto uitam egerimus? At quando ille adhuc uiuebat, abundè nobis omnia suppetebãt. Artem enim ferrariam exercebat, magnumq; adeo nomen eius erat in Pyreo. Ac plerosq; audire licet deierantes, quod post Philinum ferrarius talis opifex, alius amplius non sit futurus. Post mortem autem eius, principio quidem diuenditis forcipibus, & incude, & malleo, duabus minis, ex illis tum uitam sustentauimus. Postea autẽ, aliàs quidem texendo, aliàs autem tramam deducendo, interdum etiam stamina nendo, ægrè uictum parabã. Te uero, filia, enutriebam, spem expectans. COR. Minam istam dicis? CRO. Non, uerum ita rationem inibam, quod cum ad istam ætatem peruenisses, & me facile alere postea, & te ipsam exornare posses. Dines uidelicet ipsa futura, & uestes habitura purpureas, & ancillas pedissequas. CO. Quomodo hoc, mater? aut quid dicis. CRO. Si cum adolescentibus rem haberes, & unà potares cum ipsis, & pro mercede concumberes. COR. Quemadmodum Daphnidis filia, Lyra? CRO. Ita. COR. At illa meretrix est. CRO. Nihil graue hoc. Nam & tu, perinde ut illa opulenta eris, multosq; amatores habebis. Quid lachrumaris Corinna? An non uides quàm multæ sint, & ut ab omnibus magno studio ambiantur meretrices? deinde & quantum pecuniæ accipiebant? Daphnidem igitur, ô chara Adrastia, noui ego, cum pannosa ac lacera incederet, priusquam uidelicet illa ad adultam ætatem peruenisset. At nunc uides qualis prodeat, ut illi aurum, & uestes floridæ, & ancillæ quatuor. COR. Quo pacto autem hæc acquisiuit Lyra? CRO. Principio quidem, exornando seipsam eleganter, deinde facilem atq; hilarem gerendo se erga cunctos, non eò quidem usq; in cacchinnum facilè solueretur, quemadmodum tu soles, sed arridendo suaue, ac blandum quiddam. Postea autem & conuersando sapienter ac dextrè, neq; decipiens, si quis eam accedit, aut accersit, neque etiam obiurgans atq; increpans uiros. At si quando ad cœnam quoq; abit, accepta mercede, neq; inebriatur, ridiculũ enim hoc, & oderunt uiri tales, neq; ineptè ac rusticè oppletur obsonio, sed attingit quidem summis digitis: tacitè autem edendo non obturat utramq; maxillam ingestis buccellis. Præterea autem & bibit modestè, non affatim, & uelut ore dehiscente, sed remisse ac placidè. COR. Etiamsi forte siti afficiatur, mater? CRO. Imò præcipuè tum, Corinna, & neq; plus æquo loquitur, neq; acerbè ullum ex ijs qui unà adsunt, perstringit. Ad solum autem eum, à quo conducta est, aspicit. Et ob hoc illi amant ipsam. Ac postquam cubitum eundum est, nihil neq; petulans nimis, neq; ineptum & incompositũ facile admmittit, sed ex cunctis unũ hoc maximè obseruat, ut illum alliciat ad sese, & amatorem sui faciat. Hoc enim nomine cuncti ipsam laudant. Quòd si igitur & tu eadẽ hæc didiceris, beatæ nos quoq; erimus. Nam cætera quidẽ multò ipsa. Sed nihil ô chara Adrastia addam amplius: uiuas modo. COR. At dic mihi mater, ij qui mercede nos conducunt, omnes ne tales sunt, qualis est hic Eucritus, cum quo heri concubui. CRO. Non omnes, sed alij quidem meliores, alij autem etiam duriores, magisq; utiles: nonnulli uero non adeo liberali forma quoq; præditi. COR. Et cum hisce igitur concumbere oportebit? CRO. Maximè uero, filia. Nam hi quidem plura quoq; dant. Formo

ſi autem, hoc ipſum ſolũ formoſi uideri uolunt. Tu uero, eius quod plus eſt, rationem ſemper habeas, ſi breui cupis, cunctas demonſtrare digito te, ac dicere: An non uides Corinnam, Crobylæ filiam, ut excellenter diues eſt, & terq; quaterq; beatam, matrẽ ſuam reddidit? Quid ais? faciésne iſta? facies. Noui ego, facile q; adeo cunctis anteibis. Nunc autem abi, ut laues, ſi forte ueniat etiam hodie adoleſcens ille Eucritus, ita enim pollicitus eſt.

MATER ET MVSARIVM.

ERgo ſi talem amatorem poſthac inueniamus, Muſarium, qualis Chærea hic eſt, imolare oportebit nos: Publicæ quidem Veneri capram candidam, Cœleſti aũt, & ei quæ in Hortis eſt, iuuencã utrique, ſertis præterea coronare etiam opum largitricẽ, & in ſumma, beatæ ac ter felices erimus. Quippe uides nũc ab aduleſcente iſto, quam multa accipiamus, qui obulũ quidem nunquam ullum tibi dedit, neq; ueſtem, neq; ſoleas, neq; unguentum, ſed excuſationes apud illũ ſemper, & pollicitationes & ſpes longæ, & illud crebrum. Si pater, & ſi dominus fiam paternarũ poſſeſſionum, &, omnia tua. Tu aũt etiam ius iurandum dediſſe ipſum ais, quòd legibus uxorem te ſibi facturus ſit. MVSA. Iurauit enim, mater, per Cererem & Proſerpinam, & Mineruam. MAT. Et credis illi ſcilicet? & ob hoc paulò antè, cum non haberet unde daret ſymbolum, annulũ dediſti illi, me ignorante? Ille uero uendito eo, potando abſorbuit. Et rurſum duo monilia iſta Ionica, quorũ utrũq; pendebat duos Daricos, quæ tibi Chius ille nauclerus, Praxia attulerat, Eſſeſi comercatus. Debebat enim tum Chærea, cœnam collaticiam unà cum adoleſcentibus æqualibus dependere. Nam uela, & tunicas, quid attinet dicere? Et in ſumma, lucrum adeo quoddam nobis, & magna utilitas iſte obuenit ſcilicet. MVS. At pulcher eſt, & imberbis, & amare ſe ait, & lachrymatur. Præterea & Dinomaches, Lachetiſq; filius eſt, Arepagitæ illius, dicitq; uxorem me ducere uelle ſe, denique magnæ ſpes ab ipſo nobis factæ ſunt, ſi ſenex ille ſolum oculos clauſiſſet. MAT. Proinde Muſarium, ubi ſoleis aut crepidis opus erit, & ſutor didrachmam popoſcerit, dicemus & nos illi, argentum quidem non habemus, tu autem ſpes quaſdam modicas à nobis accipe. Et rurſum ad piſtorem, eadem hæc. Et cum penſionem domus depoſcemur: expecta, dicemus, uidelicet, dum Laches Colyttenſis moriatur. Exoluemus enim tibi tum poſt nuptias. An non pudet te, quòd ſola meretricum neq; inaureis habes, neq; monile aliquod, neq; ueſtem Tarentinam. MVS. Quid igitur, mater, fortunatiores ſne illæ me, & pulchriores ſunt? MAT. Non, ſed prouidentiores, noruntq; meretricari, neque credunt uerbis modo, & adoleſcentulis, in ſummis labris iuſiurandũ gerentibus. Tu uero fidelis es, & amans uiri, neq; admittis alium quenquam, præterquàm ſolum hunc Chæream. Ac nuper, quando agricola ille Acarnenſis ueniebat, duas minas ad te afferens, imberbis ipſe quoq; (uini autem precium hoc retulerat, à patre ad id miſſus) tu uero etiam ſubſannaſti hominem: dormis autem cum Adonide ſcilicet iſto tuo, Chærea. MVS. Quid igitur? An decebat relicta Chærea, recipere me operarium iſtum fœtidum atq; hircum olentem. Læuis mihi, ut aiunt, Cherea, & porcellus Acarnanius. MAT. At eſto ſanè ille agreſtis, & malè oleat, quid autem? Cur neq; Antiphontem, Menecratis filiũ, minam tibi pollicentem, recipere uoluiſti? An non formoſus erat, & urbanus æqualis Chæreæ? MVSA. At interminatus fuerat Cherea, ambos nos iugulaturum eſſe ſe, ſi me cum illo unquam deprehenderet. MAT. Quàm multi autem & alij eadem hæc minantur. An tu igitur ſine amatoribus, ob hoc manebis? & pudicè ages, perinde ac ſi non meretrix, ſed Cereris ſacerdos quæpiam fores? Ac cætera omitto, hodie uero Aloa ſunt, quid tibi igitur dedit, quin celebritatem hãc peragereis? MVSAR. Ah, Non habet, mater mea. MAT. Quid? an ſolus iſte artem

τῇ παιδιᾷ, ἢ τῇ ἑορτῇ, ἢ τῷ ξὺν κήποις, Cognomenta aũt Veneris ſunt: Pandemus, Vrania, et Hortenſis. Priorum etymon reddit Pauſanias in Bœoticis. Hortẽſis aũt à loco dicitur, cuius itẽ Pauſanias meminit in Atticis.

Pagi Attici nomen eſt Colytta.

Hæc tenuis ac pellucida quædã fuit, ut Pollux li. 7. cap. 17.

Hoc eſt, feſta meſſis, ſeu triturationis, eadem quæ ſuprà Aruſia expoſuimus.

artem nullam, aduersus patrem inuenire potest? non seruum immittere, qui illum decipiat? non à matre ipse postulare, minitando se in militiam hinc naviga turum esse, nisi accipiat? Verum sedet, nos atterens, ac uana spe producens, neque ipse quicquam dans, neq; à dantibus accipere sinens. Tu uero, ô Musariũ, an putas te octodecim annorum semper fore, aut eodem animo futurum Chream? quando ipse quidem diues erit, mater autem opimas aliquas, ac benè dotatas nuptias ipsi inueniet? An ille tum, putas, meminerit lachrymarum istarũ? aut suauiorum, aut etiam iuris iurandi alicuius, cum dotem quinq; fortassis talentorum aspiciet? MVS. Meminerit ille, cuius rei argumentum illud utiq;, quòd neq; nunc uxorem duxit, sed cum à patre cogeretur, acuim propè pateretur, tamen negauit ducere. MAT. Vtinam non decipiaris, sed tamen admonebo te, Musarium, aliquando horum.

AMPELIS ET CHRYSIS.

SI quis, ô Chrysi, neq; zelotypus est, neq; irascitur, neq; alapas inflixit aliquando, aut capillos cõscidit, aut uestes lacerauit. Pro amatore ne adhuc habendus uidetur. CHR. Proinde ista sola amantis, Ampeli, indicia? AMPE. Maximè: siquidem hæc uiri ferventis sunt. Nam cætera illa, oscula, & lachrymæ, & iusiurandum, & crebro uentitare, incipientis, & adhuc crescẽtis amoris signa. Cęterum totus hic ignis zelotypia cõstat. Quare si te, quemadmodum dicis, Gorgias alapis cedit, & zelotypus est, benè speres licet, optesq; ut eadem semper faciat. CHR. Eadem autẽ? Quid ais? ut ille me semper percutiat alapis? AMP. Non, sed ut semper illi ægrè sit, si non ad solum ipsum aspicias. Quoniam certè, nisi amaret te, cur quæso irasceretur etiam, si quem alium amatorem habeas tu? CHR. At equidem non habeo. Ille uero nequicq; suspicatus est, diuitem istũ me amare, ex eo quòd mentionem eius fortè aliquando feci. AMP. Atq; hoc suaue sanè est, putare illum à diuitibus obseruari, ac coli te. Ita enim maiori dolore afficietur, magisq; æmulabitur & contendet, ne potiores ipso, apud te sint riuales. CHR. At uero ille quidẽ solum irascitur, & alapis cedit, nihil autem dat. AMP. At dabit postea. Nam zelotypi, uel maximè dolore afficiuntur. CHR. Nescio quo pacto alapas accipere me uis, ô mea Ampeli. AMPE. Haud quaquam ego. Sed ut arbitror, maximi amores inde nascuntur, etiam si audiat se negligi. Quòd si autem persuasum illi fuerit, se solum habere te, elanguescet nescio quo modo lubido illa. Atq; hæc tibi dico, quæ iam annos uiginti totos meretricium quæstum exercui. Tu uero annos, ut arbitror, decem & octo nata es, aut pauciores etiam. Quod si autẽ uis, narrabo etiam, quæ mihi acciderunt aliquando, non adeo multos ante annos. Amabat me Demophantus, fœnerator ille, momentaneo ac leui quodam amore, neq; ingemiscens, neq; lachrumans, neq; etiam intempestiue ac sera nocte ad fores uentitans, sed illud solum, interdum dormiens mecum, idq; etiam post longum interuallum. Posteaquam autem uenientem aliquando excluси (Nam tum Calliades pictor intus erat, datis decem drachmis) principio quidẽ abijt, uerbis me insectatus. Postquam autem multæ dies iam transijssent, neq; ego ad illum mitterem (rursus autem tum Calliades intus erat) incalescens tum tandem Demophantus, etiam ipse ad rem inflammatur. Atq; astans aliquando, cum ianuã obseruasset apertam, flebat, percutiebat, minabatur se occisurum esse, lacerabat uestem, omniaq; faciebat. Et postremum talento dato, habebat me solus totos octo menses. Vxor autem ipsius, cunctis dicebat, medicamentis à me ipsum ad insaniam redigi. At hoc igitur medicamentum zelotypia erat. Quare ô Chrysi, & tu utere contra Gorgiam eodem medicamento. Porrò diues adolescentulus hic erit, si quando patrem ipsius mori continget.

LVCIANI

DORCAS, PANNYXIS, PHILOSTRATVS, POLEMON.

DOR.

*Paludamento.

PErijmus ô hera, perijmus. Polemon ex militia reuersus est, diuitijs onustus, ut aiũt. Vidi autẽ & ego ipsum, sago *purpura prętexto, & fibulato, indutum, & seruos pedisequos unà cũ eo multos. Ac amici, ut aspexerant, cõcurrebant ad ipsum, salutaturi uidelicet. Interea autem seruum conspicata, à tergo sequentem, eũ qui cum ipso profectus fuerat, interrogabã, ac dic mihi Parmeno, inquiebam, salutato prius ipso, quo pacto nobis egistis? & num quod operæ precium bellorum consecuti, huc reuersi estis. PAN. Non decebat hoc statim, sed illa primũ, Quòd quidẽ seruati estis, multa dijs gratia, & in primis Ioui Hospitali, & Mineruæ militari. Cæterum hera semper rogitare solebat, quid nam ageretis, & ubi essetis: quod si autem etiam hoc addidisses, quòd & lachrumaretur, & mentionem Polemonis faceret semper, satius id fuerat multò. DOR. Præfata equidem sum statim à principio cuncta hæc. Ad te autem non putaui opus esse, uerum illa dicere uolui, quæ audiui. Nam ad Parmenonem certè ita incœpi: Eccubi, Parmeno, tinnierunt uobis aures? Semper enim reminiscebatur uestri hera cum lachrymis, & maximè si quando ex pugna uenerat quispiam, multiq; mortui esse dicebantur, euellebat tum crines, & pectus percutiebat, & lugebat ad unumquodq; nuncium. PAN. Rectè Dorcas, ita decebat. DOR. Deinde nõ multo post, interrogabam illa quoq; ordine. Ille autem: Admodum splendidè, inquit, reuersi sumus. PAN. Ita autem etiam ille? nihil præfatus, quod memineritmei Polemon? aut desiderio affectus fuerit, aut optauerit saluam atq; incolumem me iterum deprehendere? DOR. Atq; adeo multa huiuscemodi dicebat. Quod igitur caput rei est, narrauit diuitias multas, aurũ, uestes, seruos, ebur. Nam argentum quidem afferre ipsum dicebat, non ad numerum, sed ad mensuram, multos uidelicet medimnos plenos. Habebat autem & ipse Parmeno annulum in digito paruo, maximum ac multiangulum, lapillusq; incrustatus in eo erat, ex tricoloribus illis quidam, rubebatq; supernè. Reliqui autem ipsum, cum adhuc pararet mihi dicere, quo pacto Alym trãsijssent & ut occidissent Tiridatem quendam, & quomodo uersatus ipse Polemon in pugna cõtra Pisidas esset, accurriq; domum, ut hæc tibi renunciarem, ut quid de omnibus rebus faceres, deliberares ipsa tecum. Nam si ueniens Polemon (ueniet enim haud dubiè, postquàm à se notos ac salutantes illos amouerit) ac resciscens, deprehenderit Polystratum apud nos intus, quid putas, quæso facturum ipsum esse? PAN. Inueniamus Dorcas, ex re præsenti tum consilium, atq; salutem aliquam. Nam neq; hũc ablegare honestum fuerit, ut qui talentum nuper dederit, & præterea mercator quoq; est, & multa pollicitus: neq; rursum utile, Polemonem, talẽ ac tantum redeuntem non recipere. Nam præter hæc etiam zelotypus est, & cum pauper adhuc, intolerabilis adeo fuerit, quid nunc non putes illũ facturum? DOR. At etiam accedit. PAN. Deficio ô Dorcas, consilij inopia, ac tremo. DOR. Sed & Philostratus accedit. PAN. Quæ igitur fiam? quomodo me aũt terra absorbeat? PHIL. Quid? cur non potamus Pannychi? PAN. Perdidisti me, ô homo. Tu uero salue Polemon, post longum adeo oculis oblatus iterũ meis. POL. Hicce igitur quis nam est, qui huc ad nos accedit? taces? Euge abi ò Pannychi. Ego uero ex Pylis intra quintum diem huc aduolaui, approperans uidelicet ad talem mulierem. Ac meritò sanè hæc mihi accidunt, tibiq; adeo gratiam habeo. Neque enim posthac amplius abs te diripiat. PHILOST. Tu uero quis nam es, bone uir? POLEM. Nimirum audis, quòd Polemon ego, Steriensis ille, ex tribu Pandionis, qui Tribunus militum à principio fui, nunc autem totius dux legionis, amator Pannychidis, cum eam adhuc humana sapere putarem. PHIL.

*Eadẽ Thermopylæ aliàs

At

At nunc, Tribune*, Pamychis hæc mea est, talentumq; à me accepit. Accipiet autem & alterum iam, ubi onera seu merces distraxerimus. Ac nunc Pammychi, sequere me. Istum autem apud Odrysas Tribunatum gerere sine. DOR. * Libera hæc quidem est, sequeturq; non, nisi uolet. PAN. Quid faciam Dorcas? DOR. Itroire melius. Nam Polemoni adesse irato, haud quaquam facile aut tutũ est, Et magis incendetur æmulando. PAN. Si placet, eamus intrò. POL. At prædico uobis, quòd hodie postremum potabitis, aut ego frustra adsum, tantis cædibus exercitatus, Thracas huc Parmeno. PAR. Armati adsunt, cingentes angiportum phalange. Ac in fronte quidem qui grauis armaturæ sunt, in utroq; autem latere fundatores & sagittarij, cæteri à tergo locati. PHIL. Tanquam infantibus nobis hæc, ô stipendiarie, minitaris, ac laruis nequicquam nos territas. An tu uero unquam gallum aliquem gallinaceum occidisti? aut etiam bellum uidisti? Castellum, ut multum præsidio tenuisti, fortasse dux manipularis* quispiam, ut tibi hoc interim gratificando concedam. POL. At uero scies paulo post, ubi nos acie in dextrũ conuersa aduentare spectabis, armis resplendẽtes. PHIL. Aduentate modo conferti, atq; instructi. Ego uero & Tibys iste. Nã hic solus me sequitur, iaciendo cum saxis, tum testis ostraceis, ita dispergemus uos, ut neq; quo uertamini, scire tum possitis.

*Ξενικὲ græce, hoc est externi et cõductitijmi litis ductor proprie. Suidas τὴν Ξενικὴν ἀγωγὴν et χιλιαρχίαν pro eodẽ sumi ait.

*PAR.

*δημοσίτης à δημοσίᾳ quã eandẽ & ἐρημλυχίαν Suidas uocat.

CHELIDONIVM ET DROSE.

NON amplius uentitat ad te, Drose, aduleſcentulus ille Clinias? Nõ enim uidi longo iam tempore, apud uos ipsum? DRO. Non amplius Chelidoniũ. Nam præceptor prohibuit ipsum, amplius ad me accedere. CHEL. Qui nam iste? num exercitorem istum puerorum Diotimum dicis. Nam is certe amicus mihi est. DRO. Non, sed perditissimus iste philosophorum, Aristænetus. CHELID. Tetricum istum dicis & hirsutum? profunda barba? qui cum adoleſcentibus consueuit deambulare in porticu picta? DROS. Illum equidem, uanum iactatorem, quem utinam pessimè perire uideã, barba tractũ à carnifice. CHELID. Quid autem accidit illi, cur talia persuaderet Cliniæ? DROS. Nescio Chelidonium. Sed cum antea nunquam ullam noctem intermiserit, quin mecum dormiret, ex quo rem cũ muliere habere cœpit (primum autem mecum habere cœpit) tribus istis diebus proximis ad angiportum hoc ne unquam accessit quidem. Postquam autem ex eo contristari cœpi (nam nescio quo pacto mihi ægrè quiddam ob illum accidit) Neuicidem misi, quæ illum circumspiceret, aut in foro cõmorantem alicubi, aut in palæstra*. Ea autem rediens, deambulantem uidisse se ait, cum Aristæneto, atq; innuisse illi à longè. Illum autem erubuisse, deiectis in terram oculis, neq; aspicere amplius ad ipsam uoluisse. Atq; exinde ambos ad urbem ñsse. Ipsa uero ad Dypilum usq; secuta, cum ille prorsus neq; conuerteret sese, domũ rediit, nihil planum aut certum habens, quod renunciaret. Quo me igitur pacto post illa tũ affectam putas? quæ coniecturam facere nusquam poteram, quid nã esset quod aduleſcenti huic accidisset, sed ita mecum dicebam: Num nam ægrè illi aliquid feci? aut num quam aliam amat, me perosus? at num pater uetuit ipsum? Multa adeo huiusmodi mecum ipsa uoluebam. Porrò autem circa multam uesperam, uenit Dromo, literas has ab illo afferens. Accipe Chelidonium, ac lege. Scis enim literas uidelicet. CHE. Age uideamus. Ac literæ quidem ipsæ non admodum planæ scriptæ, sed incompositæ & malè coagmentatæ, properantiã quandam scribentis indicant. Sic autem sonant: Quo quidem pacto amarim te, mea Drose, testes facio deos. DRO. Væ uæ miseræ mihi, neq; salutationem à principio adscripsit. CHE. Et nunc autem non odio aliquo, sed necessitate coactus, desero te. Nam me pater Aristæneto tradidit, ut philosophiæ dem apud illum

*Vel. porticu, ποικίλην ἐν ἀγορᾷ græce habetur, quã ut corruptã puto, sic rursũ ποικίλῃ uel ποικίλῃσι legẽdum puto.

operam. Atq; ille (cognouit enim cuncta quæ ad nos pertinent) multis admodum obiurgauit me, inhonestum esse dicitans, cum meretrice rē habere me, Architelis & Erasicleæ filium. Longè enim melius esse, uirtutem anteponere uoluptati. DROS. Vt nunquam ad maturitatem perueniat, nugator ille, qui talibus adolescentem instituit. CHEL. Quamobrem necesse mihi est, parere illi. Assequitur enim me, diligenter ubiq; obseruans, & in summa, ne aspicere quidem alium quenquam præter ipsum solum, mihi licet. Quòd si uero temperanter & pudicè uiuam, ipsiq; per omnia obtemperem, pollicetur prorsus beatū fore præclarumq; ac fortem me redditurum esse laboribus ad hoc ante præexercitatum. Hæc tibi uix adeo scripsi, me ipsum suffuratus paululum. Tu uero feliciter mihi uale, & memineris Cliniæ. DROS. Quid igitur uidetur tibi epistola hæc, Chelidonium. CHEL. Quod ad cætera quidem attinet, Scythica, ut aiunt, oratio. Illud autem, Memineris Cliniæ, spem quandam adhuc reliquam præ se fert. DROS. Etiam mihi ita uidetur. Proinde pereo amore. Cæterum Dromo dicebat etiam pæderastē quendam esse Aristænetum, & prætextu doctrinæ, consuetudinem habere cū pueris uenustissimis, & priuatim orationē habere cum Clinia, pollicitationes quasdā faciendo, quòd uidelicet dijs similē illum redditurus sit. Quin & amatorios quosdam sermones philosophorū ueterum ad discipulos suos, idem inquit, cum illo legit, & in summa, totus circa adolescentem est. Interminatus autem etiam est, patri Cliniæ ista se dicturum esse. CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem ipsum inescare, ac lautius paulò accipere. DROS. Inescaui hominem, & præterhoc autem etiam meus est. Nam & ille gustauit Neuridem. CHEL. Bonum animum habe. Omnia rectè fient. Ego uero etiam inscribere in pariete uolo, in Ceramico, ubi Architeles deambulare solet, Aristænetus corrumpit Cliniam. Vt ex hoc quoque aliquid concurrat ac faciat ad delatiōem Dromonis. DROS. At quomodo id clam facies, ne deprehendaris. CHEL. Noctu, Drose, carbone alicunde sumpto. DRO. Rectè sane. Commilita modo, atque auxiliare, mea Chelidonium, aduersus arrogantē ac uanum istum Aristænetum.

μὴ ἔφασαν ἐκεῖνον Ἰωνικῶς. γράφε

TRYPHAENA, ET CHARMIDES.

AMICA autem quispiam accepta, & quinque drachmarum mercede data, auersus dormit, lachrumans, ac gemens? Sed neque potasti lubenti animo, opinor, neque cœnare solus uoluisti. Flebas autem etiam inter cœnandum, aspiciebam enim, & nunc autem non desinis ululare, perinde atque infans aliquis. Ista igitur, ô Charmide, cuius gratia facis? ne quæso me cæles, ut uel hac parte consequar aliquid ex nocte hac, quam totam hucusque tecum uigilaui. CHAR. Amor me perdit Tryphæna, neque malum hoc amplius sustinere possum. TRIP. At quòd mequidem nòn ames, manifestum est, neque enim ita negligeres me, cum probè habeas, atque abs te repelleres, quoties amplexari te uolo, denique etiam quasi quodam septo, interposita ueste, intercluderes, metuens uidelicet, ne te tangam. Sed tamen quæ nam illa est, dic mihi? Fortassis enim etiam ipsa nonnihil ad amorem istum tibi contulero. Scio enim quo pacto conueniat huiusmodi res administrare. CHAR. At uero nosti, atque admodum probè ipsam, & rursum illa te quoque: neque enim obscura adeo meretrix est. TRYPH. At nomen mihi cedo, Charmide. CHARM. Philematium, Tryphœna. TRYPH. Vtram dicis, duæ siquidem sunt, Illam ne ex Pireo, quæ nuper adeo mulier facta est, quā Damyllus amat, eius, qui nunc exercitum ducit, filius: an alterā, quam cognomento, Decypulam uocant. CHAR. Illam equidem, atque adeo captus ab ea,

&

& comprehenſus, miſer ſum. TRYP. Ob illam itaque plorabas? CHARM. At que admodum. TRYP. Multum autem temporis amaſti illam, an nuper adeo cœpiſti? CHARM. Haud nuper adeo, ſed menſes propè ſeptem ſunt, à Dyoniſijs uſque uidelicet, ex quo primum illam uidi. TRYP. Vidiſti ne autem totam ipſam diligenter, an faciem ſolum, easq; corporis partes, quæ in aperto ſunt, & quæ uidiſti, Philematij ne erant, atque ita uti conueniebat eſſe mulierem quinque & quadraginta annos iam natam? CHAR. At uero deierat illa, ſecundum ſupra uigeſimum modo, ad proximum decembrem completuram eſſe ſe. TRY. Tu uero, utrum credis iurijurando illius, an proprijs oculis? Contemplare enim diligenter, ſuſpiciens aliquãdo ad tempora illius, quo loco ſolo ſuos crines habet. Nam cætera, impoſtura mera. Circa tempora autẽ quoties medicamentũ, quo infici ſolet, langueſcit, ac uim ſuam remittit, albeſcit plerunq;. Quanquam quid hoc attinet? Coge aliquando, ut nudam quoque ſpectandam ſe tibi exhibeat. CHARM. At nunquam mihi in hoc conſentire uoluit. TRYP. Meritò ſanè. Sciebat enim abominaturum eſſe te canos ipſius capillos. Cæterum tota à collo ad genua uſque Pardali ſimilis eſt. At tu lachrumabaris, quòd cum tali non coires. Fortaſſis autem etiam ægrè tibi faciebat, & ſuperbam gerebat ſeſe. CHAR. Sanè uero Tryphæna: & hoc quamuis tam multa à me acciperet. Ac nunc quidem poſtquam mille petenti, facilè ac ſtatim dare non potui, utpote qui patrem habeam parcum & tenacem, Moſthione intro ad ſe recepto, me excluſit. Ob quæ, dum illi uiciſſim ægrè facere uolo, te aſſumpſi. TRYP. At ego, per Venerem, haudquaquam ueniſſem, ſi quis prædixiſſet mihi, ob id ſolum aſſumptam eſſe me, ut alteri ægrè facerem, præſertim Philematio huic, capulo uidelicet. Verum abeo, Iam enim tertium hoc cecinit gallus. CHARM. Ne tu utique tam ſtatim, mea Tryphæna. Nam ſi uera iſta ſunt, quæ de Philematio dicis, coma uidelicet ſuppoſititia, & quòd tingit, & uitiligines illæ, ne aſpicere quidem amplius illam potuero. TRYP. Interroga matrem, ſi quando cum illa lauit fortè. Nam de annis, etiam anus narrare tibi poterit, ſi modo uiuit etſi annum. CHARM. Proinde poſtquam talis illa eſt, auferatur quidem iam è medio ſeptum hoc, amplexemur autem mutuo, atq; oſculemur nos, ac tandem uerè coëamus, Philematium autem longè ualeat.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

TRANSOLESCIS igitur, ô Lyſia, aduerſum me? Et rectè ſanè, quandoquidem neque argentũ unquam abs te poposci, neque uenientem excluſi, alterum intus eſſe dictitans, neque decepto patre, aut ex matris rebus, aliquo ſubſtracto, coëgi te mihi afferre quippiam, perinde atque aliæ facere ſolent: ſed ſtatim ab initio inde, nulla data mercede, atq; aſymbolum recepi te intrò. Noſti ne quàm multos amatores reiecerim? Ethoclem uidelicet, eum qui nunc inter ſenatores eſt, Paſſionem nauclerum, & coæqualem tuum Meliſſum, quanquam etiam nuper adeo pater eius mortuus eſſet, ac dominus ipſe factus bonorum omnĩũ. Ego uero te, Phaonem ſcilicet meum, ſolum habebam, neque aſpiciens, neque admittens alium quenquam præter te. Arbitrabar enim ſtulta ac demens, uera illa eſſe, quæ iurabas, & ob hoc animum tibi aduertens, perinde ac Penelope illa, pudicè ac caſtè agebam, clamante atque increpante ob hoc matre, & apud amicas accuſante me. Tu uero poſteaquam intellexiſti me obnoxiam habere te, uti quę iã ex te peperiſſem, nunc quidem ad Lycenam alludebas, intuente me, nimirum ut ægrè mihi faceres, nunc autem iuxta me accumbens Magidium laudabas, Pſaltriam iſtam uidelicet. Ego uero ob hæc lachrymor, & ſentio contumeliam.

Paulo autem antè, quando compotabatis, Thraſo, & tu, & Diphylus, aderant & tibicina Cymbalium, & Pyrallis, ea quæ inimica mihi eſt. Tu uero cum hoc ſcires, Cymbalium quidem quinquies oſculatus es, id quod non admodum curæ mihi erat, Teipſum enim afficiebas contumelia, talem oſculando, Pyrallidi autem, quàm multa innuebas, ac bibens illi quidem poculum commonſtrabas, puero autem reddens, in aurem iubebas, ut niſi Pyrallis id poſtularet, alteri nemini infunderet. Poſtremo autem, etiam de morſo malo, quando Diphilum alias res agere uidebas (loquebatur enim cum Thraſone tum) inclinans te quodammodo, collimatè adeo iaculabaris illud in ſinum ipſius, ne latere quidē me cupiens. Illa autem exoſculata, inter mammillas ſub faſcia inſertabat illud. Iſta igitur cuius gratia facis? Qua te autē ſiue magna, ſiue parua iniuria affecit? aut etiam offendi ego? quem alium cunque intuita ſum? an non ad unius ingenium & morem tuum uiuo? Haud ſanè præclarum aut magnum hoc, Lyſia, facis, miſeram mulierculam, & in te inſanientem mœrore implicans. Eſt dea utiq; aliqua Adraſtea, ac talia uidet. Tu uero aliquando mœrore afficieris, ubi fortaſſe audieris, de me aliquid, quod iacea uidelicet aut laqueo à me ipſa ſuffocata, aut in puteum præcipitata, aut quemcunq; tandem mortis modum inuenero, dum ne amplius ita coràm & ob aliorum oculos moleſtiſs afficiar. Ac tum pompam utiq; duces tu, perinde ac re magna ſplendidaq; peracta. Quid me ſurſum aſpectas, ac dentibus infrendis? Nam ſi quicquam eſt, cur me accuſes, dicas licet, Pythias hæc inter nos iudicet. Quid hoc? ne reſponſo quidem dato, abis hinc, me relicta? Vides mea Pythias, qualia patiar à Lyſia. PYTH. O feritatem. Nam q̃ nullis neq; lachrymis flectitur, Lapis ſanè, non homo eſt. Quanquam ſi utiq; ueritatem conuenit dicere. Tute Ioëſſa, perdidiſti ipſum, quæ ſupra modum amaſti hominem, idq; etiam palàm feciſti illi. Oportebat autem non nimis æmulari ipſum. Inſolentes enim fiunt, cū hoc ſentiunt. Ah deſine lachrymari miſera, Et ſi me audies, ſemel, atq; iterum exclude uenientem. Videbis enim inflammari ipſum denuo prorſus, & uiciſſim inſanire uero pacto. IOES. Ac ne dixeris quidem, Apage, ut ego excludam Lyſiam? utinam ne ipſe à me deficiat modo. PYTHI. At rurſus huc reuertitur. IOES. Perdidiſti nos, Pythias, fortaſſis audiſti te, de excluſione uerba facientem. LYS. Non huius cauſſa, Pythias, huc reuerſus ſum, ut, quam ne aſpexero quidem amplius, talis cum ſit, ſed tua gratia, ut ne damnares me, ac diceres fortè: irreconciliabilis hic Lyſias eſt. PYTH. Atq; equidem dixiſſem Lyſia. LYS. Ferre igitur me uis Pythias, Ioëſſam hanc, quæ nunc lachrymatur, cum ipſe ſuperuenerim ei aliquando cum adoleſcente concumbendi, & à me deſciſcenti. PYTH. Lyſia, In uniuerſum quidem, meretrix eſt. Cæterum quando uero deprehendiſti ipſos concumbentes? LYS. Sextus niſi fallor, dies hic eſt. Per Iouem, ſextus utiq; fuit enim ſecūda menſis incipientis, hodie uero eiuſdem ſeptima eſt. Pater igitur, cū ſciret me iam olim amare, probē hanc ſcilicet, concluſit me domi, dato ianitori mandato, ne aperiret. Ego uero, non enim ferebam, ab huius cōgreſſu prohiberi me, Dromonem iuſſi, acclinantem muro atrij, qua parte humilimus erat, in tergum recipere me. Nam hoc pacto minore negocio aſcenſurus eram: quid multis opus eſt? tranſcendi, ueni, atrium offendi occluſum diligenter. Iam enim nox erat media. Itaq; neq; pulſaui tum, ſed attollens ſenſim ianuam (iam autem & antea idem aliquoties feceram) tranſuerſum acto cardine, tacitè ac ſine tumultu ingreſſus ſum. Dormiebāt autem omnes, atq; ego exinde contrectato pariete (ut fit in tenebris) ſuper lectum aſtiti. IOES. Quid narras, ô Ceres, propè enim deficio. LYS. Poſtquam autem animaduertebam non unum eſſe anhelitum. Principio quidē putabam Lyden cum ipſa unà dormire, cæterum aliter multò res erat Pythias. Nam ubi contrectare cœpi, deprehendi imberbem quendam, admodum tenerum, ad cutem uſque detonſum, unguenta etiam ipſum olentem. Hoc ubi ſenſi, ſi quidem & gladium

dium ueniens mecum attuliſſem, non ita quieſſem tum, ſat ſcitote. Quid ridetis Pythias? an uero riſu digna dicere uobis uideor? IOES. Hoccine igitur Lyſia, acerbum adeo tibi fuit? Pythias hæc mecum dormiebat. PYT. Ne dicas illi Ioëſſa. IOES. Cur non dicam? Pythias erat, ó chariſſime, à me accerſita tum, ut unà mecum dormiret. Aegrè enim erat mihi, quòd te non habebam. LYS. Pythias aũt? ille ad cutem uſq; detonſus? atq; exinde intra ſex dies hoſce, tantam iterum produxit comam? IOES. Ex eo cum morbo laborauit, tonſa eſt, Lyſia, defluxerant enim illi tum crines, nunc autem ficticiam comam impoſuit. Oſtende, Pythias, oſtende, ita rem habere ſe, ac fidem illi fac. Ecce tibi aduleſcentulum iſtum mœchum, quem zelotypia proſequebaris. LYS. Quid igitur? an non conueniebat hoc? præſertim amantem, & qui ipſe contrectauerat? IOES. Proinde tu quidem iam perſuaſus es, ut credas. Vis autem & ipſa uiciſſim tibi ægrè faciam, ut quæ meritò uiciſſim iraſcar tibi. LYS. Nequaquam, ſed bibamus iam, Pythiasq; hæc unà nobiſcum. Aequum enim eſt, adeſſe ipſam reconciliationi faciendæ. IOES. Aderit. Qualia autem propter te paſſa ſum, ó generoſiſſima aduleſcentum Pythias? PYT. At idem ipſe reconciliaui quoq; uos: quare non eſt, cur mihi ſuccenſeas, niſi iſtud quæſo uide Lyſia, ne cui de coma quicquam dixeris.

LEONTICHVS, CHENIDAS ET HYMNIS. LEON.

IN pugna autem cõtra Galatas, dic Chenida, quo pacto ipſe quidẽ ante cæteros equites, curſu prævectus fuerim, equo inſidens candido, Galatæ aũt, tametſi fortes alioqui bellatores, trepidarint continuo, ubi aſpiciebant me, neq; quiſquã amplius ſubſiſtere ſuſtinuerit. Ibi igitur tum ego, lancea quidem emiſſa, transfixi præfectum alæ ipſorum unà cum equo. Contra eos autem, qui cõferti adhuc reſiſtebant (erant enim nonnulli, qui perſiſtebant, phalange quidem ſoluta, in quadrangulã autem aciem aggregatis ipſis) progreſſus, arrepto gladio, ac totis animis facto in illos impetu, in fugam quidem conuerto, circa ſeptem eorum, qui in prima acie pugnabant, equi incurſu, gladio autem impacto manipularij unius ducis caput in duas partes diſſeco, unà cum ipſa galea. Vos autem Chenida, paulo poſt ſuperueniſtis fugientibus iam illis. CHEN. Nam cũ Leontiche, circa Paphlagoniam, ſingulari prælio cũ ſatrapa illo congreſſus es, an nõ tum quoq; præclarum facinus ac magnum ædidiſti? LEONT. Pulchrè commonuiſti, facinoris haudquaquam etiam illius ingenioſi. Nam ſatrapa ipſe cum corpore quidem eſſet maximus, inter grauis autem armaturæ milites, pugnator haberetur optimus, contemptis uidelicet Græcis, in medium proſiliebat, ac prouocabat, ſi quis cũ ipſo ſingulari prælio decertare uellet. Ibi igitur tum cæteri quidem perculſi atque perterriti erant, Manipularij uidelicet, Præfecti, & Centuriones, & ipſe etiam Imperator, quanquam homo eſſet minimè alioqui ingenioſus aut ignauus. Nam Ariſtarchus tum imperator, exercitum ducebat, Aetolus, idemq; iaculator optimus. Ego uero tribunatum adhuc tum gerebam, ſed tamen nihilominus fidens animo, & dimotis à me ſocijs, qui me increpando retinebant: Metuebant enim mihi, aſpicientes Barbarum quidem ipſum reſplendentem armis inauratis, magnam autem atq; terribilem indutum galeam, & præterea lanceam quoq; ui multa librantem. CHE. Nimirum ego quoq; tum metui Leontiche, & ſcis quo pacto inſtabam tibi precando, ne præ alijs periculo committere te uelles. Nam mihi uita hæc ingrata futura erat te morte amiſſo. LEON. At ego tum præ cæteris auſus, proceſſi in medium, non peius neq; ipſe Paphlagone illo armatus, ſed totus adeo auro collucens. Quare clamor ſtatim coortus eſt & à

noſtra

noſtra parte,& à barbaris. Agnoſcebant enim etiam illinc uidentes,& maximè ex pelta,& phaleris,& criſtis. Dic quæſo Chenida,cui nam me tum omnes aſſimilabant? CHE. Cui autem alteri,quàm Achilli,per Iouem,Thetidis & Pelei filio. Ita decebat quidem te galea,efflorebat autē purpura,pelta uero etiam fulguris modo coruſcabat. LEON. Poſtquam autem ad manus uentum eſt, Barbarus ille,prior uulnerat me modicè, quaſi perſtringens haſta,paulū ſupra genu. Ego uero adacta per clypeum lancea,totum utrinq; pectus illius tranſuerbero. Atq; exinde accurrens,ceruicem quoq; gladio amputo facilè. Armaq; illius referens,inde redeo,caput quoq; unà ſumma fixum lancea portans, cæde uidelicet lotus ac madens. HYMN. Apage,Leontiche,ſœda,ſceleratag; hæc, atq; adeo horribilia de te ipſo narras,neq; uero te amplius,ne aſpexerit quidem aliquis, cruore ac tabo ita gaudentem,nedum bibat tecum,aut concumbat. Ego certè igitur hinc abeo. LEON. Quin duplam accipe mercedem. HYM. Non potero cū uiro cædibus polluto concumbere. LEON. Ne metuas,Hymni,Nam illa tum in Paphlagonia geſta ſunt,nunc autem pacem hic ago. HYMN. At homo deuotus & execrabilis es,& cruor ex capite Barbari illius, quod in lancea fixum portabas,in te deſtillabat. Egóne igitur,ut talem uirum amplectar? & oſculer, abſit, ó Charites: neq; enim iſte talis carnifice melior. LEON. At uero ſi me uidiſſes in armis,ſat ſcio,amaſſes Hymni. HYMN. Audiens ſolum hæc,Leontiche,nauſeo, atq; horreo,ipſasq; illas umbras uidere mihi uideor,& ſimulachra occiſorum, & præcipuè miſeri illius manipularij præfecti,cuius tu caput in duas partes diſſecuiſti. Quid putas igitur? ſi ipſum opus aſpicerem,& cruorem manantem,& iacentium cadauera? Emoritura certè mihi uideor, ut quæ nūquam ne gallum quidem gallinaceum,occidi uiderim. LEON. Adeóne autem ingenerosa,Hymni,es,& puſillanimis? Ego uero oblectatum iri te putabā,audiendis iſtis. HYM. At huiuſmodi narrationibus oblecta,ſi quas Lemniades inueneris, aut Danaides. Ego autem hinc ad matrem curriculo abibo,dum adhuc dies eſt. Sequere & tu Gramme. Tu uero uale,Tribunorum optime,& occiſor, quotquot etiam uolueris. LEON. Mane,quæſo,Hymni,mane. abijt. CHEN. Nempe Leontiche, puellam ſimplicem territaſti,concutiendo criſtas,& incredibilia quædam præclarè facta cōmemorando. Ego uero ſtatim uidebam,quo pacto expalleſcebat, cum tu adhuc illa,quę circa manipularium facta eſſent,narrares,contrahebatq; multum, & exhorrebat aliquantum, poſtquam etiam diſſecuiſſe te caput illius dicebas. LEON. At ego me illi amabiliorem eò uiſum iri putabam. Sed & tu me perdidiſti, Chenida,qui ultra hæc,etiam de ſingulari certamine ſubmouiſti. CHEN. An non decebat me quoq; mentiri tecum,quādo cauſſam arrogantiæ iſtius uidebam? Tu uero longè terribiliora omnia feciſti. Eſto enim amputaris infelicis iſtius Paphlagonis caput,cur idem etiam lanceæ affixiſti,ita ut cruor in te deſtillaret? LEON. Vnum hoc impurum ac deteſtabile re uera, Chenida. Nā cætera quidem non omnino malè conficta fuerant. Abi igitur,ac perſuade illi, ut redeat,mecumq; dormiat. CHEN. Quid igitur? dicam ne quòd omnia iſta mentitus fueris: dum generoſus ipſi uideri affectas? LEON. Turpe hoc Chenida. CHEN. At uero alio pacto non redibit facile. Proinde alterum ex his elige,ut uel odio habearis,dum præclarus bellator uideri cupis,uel mentitum eſſe te iſta cōfitearis,& cum Hymnide dormias. LEONT. Difficilè ſanè utrumq; eſt,ſed tamen Hymnidem habere malo. Abi itaq;,ac dic illi,Chenida,mentitum quidem eſſe me,non tamen omnia.

DORIO ET MYRTALE.

Nupe

NVnc me excludis ſcilicet Myrtale? nunc quando ad inopiã perueni propter te? At quando tam multa ad te afferebam, amator, uir, dominus, denicꝙ nihil non eram. Poſteaquam igitur ego quidem exhauſtus ac ſiccus planè iam, tu uero Bithynum iſtũ mercatorẽ inueniſti, qui te amet, ego quidem excludor, & ante fores ſto lachrumans. Ille autem tota nocte oſculatur, & ſolus intus eſt, & quaſi quoddam ſacrum peruigilium tecum peragit, iamꝙ etiam prægnantem ex eo eſſe te ais. MYR. Iſta me enecant, Dorio, & maximè quando dicis, quòd multa dederis mihi, & ad inopiam propter me redactus ſis. Rationem igitur ſubduc quæſo, omnium eorum, quæ iam inde à principio ad me attuliſti. DOR. Rectè ſanè, Myrtale, ſubducamus rationem. Principio igitur calceos attuli tibi Sicyonios, duarum drachmarum precio. pone duas drachmas. MYR. At concubuiſti quoque noctes duas. DORIO. Et, quando ex Syria ueniebam, alabaſtrum unguenti ex Phœnicia, duarum etiam iſtud drachmarum, ita me ſeruet Neptunus. MYR. At ego tibi, cum hinc nauigares, paruam illam tuniculam dedi, ad femora uſqꝙ demiſſam, quo remigando utereris, quam Epiurus proreta, quãdo dormierat mecum, per obliuionem hic intus reliquerat. DOR. Verum cognitam illam, in Samo nuper à me rurſum abſtulit Epiurus, non ſine multò (prò dij) certamine. Cæpas autem ex Cypro, & ſaperdas quinꝙ, & percas quatuor, quando ex Boſporo nauigauimus, attuli tibi quoꝙ. Quid ergo? etiam pancs octo nauticos in caniſtro, ſiccos, & cortinam caricis plenam, ex Caria, & poſtea ex Pataris ſandalia inaurata, ô ingrata. Etiam caſeum aliquãdo memini afferre me tibi ex Gythio. MYRT. Quinꝙ fortaſſis drachmarum, Dorio, omnia hæc. DOR. O Myrtale. Quantum equidem potui, homo nauta, & mercede operam nauibus locans. Nunc enim etiam lateri præfectus ſum dextero, & tu nos contemnis? Nuper autem quando Aphrodiſia celebrabantur, an non drachmam quoque ante pedes Veneris pro te poſui auream? & rurſum matri, pro calceamentis drachmas numeraui duas, & Lydæ huic in manum aliquoties, nunc duos, nunc quatuor obulos. Hæc omnia in unum computata, ſubſtantia certè uiri nauitæ fuerunt. MYRT. Cæpæ illæ uidelicet, & Saperdæ, Dorio? DOR. Ita certè. Neque enim plura, aut maiora ferre potui. Non enim remis locarem operã, ſi dives forem. Cæterum matri meæ ne caput quidem unum allij unquam attuli. Libenter autẽ ſcirem, quæ nam tibi à Bithyno iſto dona darentur. MYRT. Principio tunicam hanc uides? eam ille emit, & monile hoc craſſius DOR. Ille ne? An nõ ego te iam olim habere noram? MYR. At quod tu noras, multò tenuius erat, neqꝙ ullos ſmaragdos habebat. Deinde & inaureis has, & tapetem. Nuper autem etiam duas minas. Et penſionem domus quoꝙ pro nobis exoluit, non ſandalia patarica, & caſeum Gythiacum, & id genus nugas. DOR. At illud non dicis, cum quali ipſo concumbas, qui annos omnino ſuprà quinquaginta natus uxorem duxit, caluus uidelicet, & colore ſimilis carabo. Neqꝙ etiam neqꝙ dentes illius uides? Nam gratiæ quidem, ô Dioſcuri, illius multæ. & præcipue quoties cantat, & delicatior paulò eſſe cupit, aſinus ad lyram, ut dici, ſolet. Sed tu fruere eo, digna utiꝙ exiſtens, ac puer uobis naſcatur, patri ſimilis. Ego uero etiam ipſe inueniam Delphidem aut Cymbalium aliquam, meæ conditionis, aut etiam uicinam ueſtrã, hanc tibicinam, aut omnino ullam aliquam. Tapetas autem, & monilia, & duarum minarum mercedem, non omnes habemus. MYRT. Beatam igitur illam, quæ te amatorem habebit Dyrio. Cæpas iſiquidem illi feras ex Cypro, & caſeũ ſcilicet, quando ex Gythio nauigabis.

Id eſt, Veneris ſiſta, uel ſacra.

COCHLIS ET PARTHENIS.

Quid

QVid ploras Partheni? aut unde fractas hasce tibias affers? PAR. Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cū deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgo conductam, idemq; tibias hasce fregit mihi, ac mēsam inter cœnandū euertit, craterem q; effudit quoq; irrumpens: ipsum autem agrestē illum, Gorgum, ex symposio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes, ipse miles (Dinomacho, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter quidam. Quare equidem nescio, an superuicturus etiam homo sit. Nam illi pariter & cruor multus è naribus manabat, & tota facies eius intumuerat, ac liuida erat. COC. Quid? insanijt ne homo, an hæc temulentia quædam fuit, & exebri etate insolentia. PAR. Zelotypia quædam Cochli fuit, amorq; adeo enormis. Crocale autem duo, opinor, talenta poposcerat ab eo, si se solam habere uellet. Ea igitur postquam Dinomachus non dabat, ipsum quidem uenientem excluſit, illisa illi etiam ianua, quemadmodum ferebatur. Gorgum autem, Oenoensem quendam agricolam, prædiuitem, iam diu ipsam amantem, hominem uide licet facilem ac probum, intromittens, potabat cum eo, me quoq; assumpta, ut tibia canerem apud ipsos. Cæterum cum iam procederet conuiuium, ego quidē personare cœpi carmē quoddam Lydij generis, ac toni. Rusticus autem ille surgebat iam, ut saltaret, & Crocale autem etiam manibus applaudebat, omniaq; adeo iucunda ac suauia erant. Interea uero strepitus exauditur, & clamor quidam, ianuaq; domus exterior effringitur. Nec multò post irruerunt adolescentes quasi octo, admodum robusti ac ualidi, & Megarensis ille unà inter ipsos. Illico igitur euertebantur omnia, & Gorgus, quemadmodum dixi, uerberabatur, humiq; iacens etiam pedibus proculcabatur. Crocale autem, nescio quo pacto clam subduxerat sese, & ad uicinam Thespiadem effugerat. Mihi uero Dinomachus, inflictis alapis: Dispereas, inquit: & simul tibias confractas obiecit. Et nunc currens abeo, ut hæc dicam hero meo. Abit autem & agricola, circumspecturus amicos quospiam in urbe, qui Megarensem illum magistratibus tradant. COC. Hoc nimirum est, frui militaribus istis amoribus, plagas & actiones sustinere. Cætera uero, Duces esse se & Tribunos iactitant, & si quid dandum sit: expecta, aiunt, dum tributum conferatur, dumq; ipse stipendium accipiam, atq; omnia tibi conficiam. Pereant itaq; arrogātes isti iactatores. Nam ego certe rectè facio, quæ ipsos penitus non admitto. Piscator mihi quispiam obueniat, aut nauita, aut agricola, æqualis conditionis, qui adulari sciat parum, & afferat multum. Cristas autem concutientes isti, & prælia commemorantes; nihil aliud, Partheni, quàm inanes crepitus.

DE MORTE PEREGRINI.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

INsectatur hic Lucianus, id quod aliàs quoq; libenter facit, arrogantiā et insanā gloriæ cupiditatē, præcipuè Philosophorū, ut cuius gratia plerique omnia audeant, neq; quicquam intentatū relinquant. Atq; eius rei exemplū, Peregrini huius mortem describit, qui ut famā aliquam sui relinqueret, in Olympijs constructo rogo, seipsum in ignē ultrò coniecerit, atq; ita extinxerit. Quanquam aūt potissimum ea cōmemorat, quæ circa mortē illius acta sunt, id quod etiā inscriptio ac titulus pollicētur, interim tamē et uitam eius dē, et facinora persequitur, à quibus progressus ille, ad hoc genus studiorū postremo sese contulerit, et hoc sub aliena persona, à qua ipsum etiā modū & causſam mortis, in qua præcipuè nitebātur sectatores illius, refellit ac refutari facit. Nimirū ut eam inuidiā à se ipso remoueret. Apparet enim illis tum temporibus Peregrini nomen, nō ita leue, aut uile apud multos fuisse, præsertim imperitiores, quibus facti huiusce nouitas admirationē incusserat. Quemadmodū & ex A. Gellio animaduertere licet, qui ipse quoq; honorificā illius mentionem

onem facit libro 12. cap. 11. Videturq; omnino Stoica quadã animi pertinacia, uitæq; tædio mortẽ ultrò sibi cõsciuisse, quemadmodũ & alios quosdã eiusdem professionis uiros fecisse aliquando legimus. Sed q; idem hoc in Olympijs potißimũ, & frequentißimo hominum cõuentu fecit, ambitionis argumentum præ se fert, ac reprehensioni locum dedit. Et est sanè eiusmodi res ambitio, ut multos eò dementiæ adigat, at dum gloriam nimis auidè captant, in summam interim temeritatem & infamiam præcipitentur, nihil neq; pensi, neq; moderati habẽtes, dummodo famam tantopere ambitam post se relinquant. Cuiusmodi Proteos, utinam nec nostra ætas quosdam tulisset, ἀλλὰ ταῦτα παμπόνηρα μὲν ἴσως ἐστὶ, φασί. Cæterum fuit hic Peregrinus, philosophus quispiam ex seuerioribus illis Stoicæ disciplinæ professoribus. Lucianus Cynicum uidcri uult, patria Parianus, ex Ponto, temporibus Traiani uiuens, æqualis Epicteto, Dioni, Musonio, & cæt. quem se Gellius uidisse quoq; ait, Athenis extra urbem in tugurio quodam habitantem. A principio Christianorum quoq; religionem aliquandiu secutus fuit, sed mox ad philosophiam relapsus, ab illis, ut Luciano placet, propter ritus ipsorum neglectos atq; præteritos, repudiatum.

LVCIANVS CRONIO SALVTEM.

INfelix ille Peregrinus, aut quo nomine potißimum delectari uisus est se ipse nominando, Proteus, illud ipsum Homerici Protei passus est. Nihil enim nõ gloriæ gratia fieri sustinuit, cumq; infinitis mutationibus transformatus esset, postremum ignis quoq; factus est. Vsqueadeo gloriæ cupiditate tenebatur. Et nunc optimus ille in carbones & fauillas redactus est post Empedoclem, nisi q; hic temerariũ facinus celare conatus, clanculum in crateras se dedit præcipitem. Porrò generosus ille populosißimo Græcorum conuẽtu obseruato, ingentißimaq; pyra constructa, tot ac tantis testibus conscijs insiluit, ac orationes nonnullas super hac re ad Græcos habuit aliquanto antè quàm hoc ausus est. Videor itaq; mihi uidere te nimium huius senis deridentem arrogantiam, aut potius exclamantem, qualia par est te exclamare: O insipientem insipientiam, ô ærumnosam gloriam, aliaq; quæ de illis ferè dicere consueuimus. At tibi quidem hæc eminus, & longè tutius dicta sunt, ego uero iuxta rogum ipsum, insuper antè quoque in copiosa auditorum multitudine eadem dicere non reformidaui, nonnullis equidem grauiter ferentibus, quotquot senis arrogans consilium admirationem incusserat. Erant autem aliquot alij, qui & ipsi huius gratia ridebant. At ego propemodum à Cynicis discerptus essem, uelut Actæon à canibus, aut consobrinus eius Pentheus à Bacchis. Cæterum totius rei apparatus talis erat, etenim Poëtam haud dubiè qualis fuerit nosti, tum quantas per omnem uitam tragœdias in lucẽ dederit, Suprà Sophoclem & Aeschylum. Ego uero ubi primum in Helin ueniissem, illorum certamine eò illectus atque perductus, statim Cynicum quendam inaudiui, magna & aspera uoce consueta illa, ac uirtutem extriuio intonantem, omnesq; indiscriminatim dicteris & conuicijs inuadentem, tandem uero in Proteo eius uociferatio desijt. Hæc quemadmodum dicebantur, pro mea uirili cuncta tibi exordine percensere conabor. Tu uero hæc planè ita se habere cognoscès, quippe qui ipsis uociferantibus non semel astitisti. Proteum, inquit, audet quispiam ambitiosum dicere, ô terra, ô Sol & flumina & mare & patriæ Hercules, Proteum, qui in Syria uinclis colligatus fuit, qui in patria quinq; millia talentorum ultrò reliquit, qui ex urbe Roma eiectus est, quem sole longè illustriorem esse constat, qui cum ipso Olympio commissus decertare possit. At quia ignis adminiculo è uiuis se subducere statuit, hoc ambitioni eius & uanæ gloriæ quidam imputant. Nonne uero ad hunc modum è terris discessit & Hercules? nonne ita Aesculapius & Dionysius fulmine? Nonne postremum & Empedocles ita in crateras semet immisit præcipitem? Hæc ubi dixisset Theagenes, hoc enim nomine uociferator ille uocabatur, rogabam quemadmodum ex assistentibus, quid *Narratio.*

hoc de igne aut Hercule, aut Empedocle ad proteum attineret. Atqui, inquit ille, breui ſemet ipſe flammis abſumpturus eſt Proteus. Quomodo, inquã ego, aut cuius gratia? Deinde cum ille omnem rem mihi exponere inſiſteret, Cynicus in tantum uociferabatur, ut nullo pacto eius audiendi copia mihi relinqueretur. Audiebam itaque reliqua ipſum effundentem, ac laudibus mirificis Proteum extollentem. Etenim Sinopea aut preceptorem eius Antiſthenem, ne conferre quidem cum illo dignatus eſt, ſed neque ipſum Socratem. Prouocabat autem & ipſum Iouem in certamen, deinde cum uiſũ eſſet illi ſimiles eos quodam modo inter ſeipſos ſeruare, eiuſmodi finem orationi impoſuit. Duo hęc, inquit, præſtantiſſima opificia ætas noſtra uidit, nimirum Iouem Olympium & Proteum, quorum quidem illius architectus fuit Phidias, huius uero opifex natura. At nunc ex hominũ commertio ad ſuperos hæc ſtatua migratura eſt, cæterum per ignem abiens nos orphanos in terris deſtituet. Hęc ubi cũ multo ſudore diſſeruiſſet, lachrymatus eſt ſatis ridiculè, capillosq; uellebat è capite, ſubparcens tamen, ne radicitus extraheret. Ad poſtremum abductus eſt à quibuſdam Cynicis triſtem ac lachrymantem conſolantibus. Hoc abducto alius illico concionaturus aſcendit, non cunctatus donec multitudo dilaberetur, ſed ardentibus adhuc ſacris turbam continebat. Ac ſub initium quidem effuſiſſimè ridebat, uidebaturq; illud ex intimis præcordijs facere, deinde ad hunc modũ orationem ſuam exorſus eſt. Poſtea quã maledictus Theagenes ſceleſtiſſimis orationibus ſuis lachrymãdo finem impoſuit, ego diuerſa ratione à riſu Democriti exordiar. Ac iterum ſublatis cachinnis in riſum uberem ſolutus eſt, adeo ut noſtrum plerosque ad communem riſum pertraheret. Deinde ſedato riſu, conuertens ſeipſum: Et quid nam aliud, inquit, ó uiri nobis peræque faciendũ eſt, adeo ridiculas orationes audientibus, uidentibusq; uiros ætate decrepita uiliſſimæ gloriolæ gratia tantum non ſaltantes in medio? Vt autem rectius intelligatis cuiuſmodi nam illa ſit ſtatua, quæ flammis abolebitur, audite me, qui ab initio eius mentem callidè animaduerterim, omni eius uita diligenter obſeruata. Nonnulla uero à ciuibus quoque ſuis memorata percepi, quibus non potuit non exactiſſimè perſpectus & cognitus eſſe. Etenim hoc naturæ figmentum & opificium, Polycleti Canon, ubi firmata iam ætate in uirum adoleſcere incepiſſet, multis in Armenia uitiatis per adulterium mulierculis, nõ parum multa ſuſcepit uerbera. Denique uero, per tectum exiliens & elapſus, fuga ſalutem redemit, raphano oppletas nates auferens. Exin puero quopiam formoſo per uim conſtuprato, tribus nummorum millibus à pueri parentibus, cum tenuis eſſent fortunæ, fœditatis impunitatem mercatus eſt, ne ad præfectum Aſiæ duceretur. Hæc atque eiuſmodi miſſa mihi faciẽda eſſe uidentur, etenim lutum adhuc informæ erat, ac nondum perfecta ſtatua nobis formata. Cæterum quibus iniurijs confectum ætate parentem affecerit, admodum auditu dignum eſſe opinor, & memoratu neceſſarium. Et ſanè omnibus uobis compertum atque auditum eſſe reor, quomodo ſenem præfocauerit, nequaquam ſuſtinens eum ultra ſexaginta iam ſeneſcentem. Poſtea uero, quàm tanti ſceleris fama diuulgata eſt, arreptaq; fuga ſe ipſe condemnaſſet, incertis uagans ſedibus, oberrabat, terram terra commutando. Qua in peregrinatione & mirificam illam Chriſtianorum ſapientiam perdidicit, circa Palæſtinam ſacerdocibus & ſcribis illorum conuerſans. Ac ſanè non multo in tempore pueros omnes illos præ ſe eſſe oſtendit, propheta ac ſacrificiorum princeps & Synagogæ ſocius, breuiter omnia ſolus exiſtens. Præterea librorum nonnullos expoſuit, nonnulli uero & ſua induſtria conſcripti ſunt. Ac ueluti deum hunc ipſum perhibebant, nam eo & legum autore utebantur, & præfectum illum declarabant. Itaque etiamnum magnum illum hominem reuerenter colunt, nempe illum, qui in Palæſtina crucifixus eſt, quoniam primus nouum illud

Vita Peregrini, & res ab eo geſtæ.

myſterium

mysterium in hominum uitam inuexerat. Tunc uero comprehensus etiam ob hoc ipsum Proteus in carcerem illapsus est. Quæ quidem res ipsi non mediocrem dignitatem cum ad insequentem uitam, tum ineptias & gloriam, quarum erat amantissimus, conciliauit. Itaq; postquam in carcerem coniectus est, Christiani hanc rem grauiter & indigne ferentes, nullam nō impendebant operam, & planè mouebant omnia, tentantes, si quo modo illum furtim possint eripere. Deinde, animaduertentes hunc conatum frustra esse, nihil tamen ex altero quo captiuus egebat obsequio intermittebant, uerum omnia cum magna fide & diligentia præstabant. Ac mane quidem ilico uidere erat iuxta carcerem præstolantes anus, uiduas quaspiam, & orbos puerulos. Illorum uero, pars etiam unà intus cum illo somnū capiebant, corruptis pecunia custodibus. Exin omnis generis cœnæ inferebantur uariæ, ac sacri inter sese sermones dicebantur. Atqui optimus ille Peregrinus, adhuc enim hoc nominis obtinebat, nouus quoq; Socrates ab illis nominabatur. Quin etiam in Asia pleraſque urbes fuisse constat, à quibus uenerunt quidam laturi auxilium, Christianis mittentibus ex publico, neque non collocuturi, & uirum consolaturi. Incredibile uero est, quantum studium & celeritatem in hoc ostendant, si quid tale uulgo innotuerit. Illico enim nulli rei parcunt. Proinde, Peregrino quoq; multæ tunc opes ab illis mittebantur, sub uinculorum prætextu, nec uulgarem rerum prouentum lucrifaciebat. Etenim haud dubitanter sibi persuaserunt infelices illi, se omnino immortalitate fruituros, perpetuoq; uicturos esse. Quam ob rem & mortem magno contemnunt animo, ac non pauci sua sponte semet occidendos offerūt. Deinde, primus quoque illorum legislator eorum persuasit animos, quemadmodum omnes inter se fratres essent. Postea uero quàm semel à nobis desciuerunt, Græcorum deos constanter abnegant, solum crucifixum illum impostorem adorantes, secundum illius leges uiuendi rationem instituunt. Proinde, apud illos omnia ex æquo habentur contemptui, existimanturq; esse communia, quæ citra fidem exactè exploratam in cōmunem usum à quoq; deferente suscipiunt. Quòd si quis prestigiator, aut alioqui homo promptus & uersutus, & rei faciendę adpositus eos accesserit, breui admodū opulentus efficitur, quippe qui hominum idiotarum simplicitate callidè queat abuti. Cæterum, peregrinus tandem liber dimissus est abeo, qui id temporis præsidem agebat in Syria, uiro non mediocriter Philosophiæ commertio gaudente. Qui cum illius subolfeciſſet arrogantiam, quòd iam statuisset mortem oppetere, ut per hoc præclaræ famæ gloriam apud posteros relinqueret, dimisit illum, ne dignum quidem ratus eundem esse supplicio. Ille uero exin domum regressus, comperit paternæ cædis memoriam nōdum fuisse sopitam, sed multos superesse, qui mira per uica citate accusationem aduersus illum adornarent. Dissiparat itaq; maiorem possessionum suarum partem in peregrinationem, ac tantum relicti erant agri fermè quindecim talentorum. Nam tota substantia quam pater reliquerat, triginta talentorum summam nō excessit, non, ut omnibus modis ridiculus Theagenes illam tribus millibus dignam falsò confirmauit. Tanti enim neque tota Parianorum urbs, tametsi quinque ciuitates sibi uicinas adiungeret, uenderetur, unà cum ipsis hominibus & iumentis, & reliqua suppellectile. Vigebat itaque eius etiamdum flagitium, & accusatio in recenti hominum memoria. Nec ita diu habitauit in patria, sed statim aduersus eum quispiam insurrexerat. Potissimum uero, ipse populus indignabatur, senē frugi, ut illi, quibus usus erat, perhibent, familiariter lugentes, qui tam crudeliter & impiè fuerat occisus.

Sed enim sapiens ille Proteus, ad hæc omnia non oscitanter intentus erat, qui nam aliquid inuentum comminiscereturr, unde uim & periculum à se declinaret. Progressus ergo in mediam Parianorum multitudinem, nutriebat uero iam comam, sordido amictus pallio, pera ex humeris suspensa, & baculum ma-

nu tenebat: erat autem omnino instructus more tragico. Talis itaque cum ciuibus suis apparuisset: uniuersam, inquit, substantiam, quàm sibi beatæ memoriæ pater reliquisset, se uelle illis publicam dimittere. His auditis, homines egeni & inopes, neq; non ad distributionem auidè inhiantes, protinus exclamauerunt: Illum unicum esse Philosophum, unicum amantem patriæ, unum qui uere Diogenis & Cratetis esset æmulus. Porrò autem, inimici necessario quiescebant. Etenim si quis conatus esset mentionem paternæ cædis facere, illico petebatur lapidibus. Secunda itaque suscepta peregrinatione egreditur uagaturus, satis sibi uiatici in Christianis repositum esse existimans, à quibus quaqua uersum incedebat stipatus, in omni agebat rerum abundantia. Atque ad hunc modum aliquantum temporis alebatur. Tandem admisso nescio quo aduersus illos flagitio, siquidem uisus erat, ut opinor, aliquid ex interdictis comedisse, non recipientibus amplius illis, magna rerum difficultate perplexus, per recantationem opinabatur, opes suas iterum à ciuitate repetendas esse, missisq; literis, uoluit iussu regis denuo cuncta auferre. Contra deinceps missa legatione etiam à ciuibus nihil actum est, sed iussus est stare rebus semel ab ipso constitutis, præsertim à nemine ad hoc per uim compulsus. Post id tertiam in Aegyptum peregrinationem instituit ad Agathobulum iter faciens, ut admirando studio semet exerceret, tondens capitis dimidium, ac uultum limo oblinens. Postea in magna circumstantis populi corona, tractans in manibus uirilia, hoc tanquam medium & indifferens esse demonstrabat. Exin uerberabat, & uerberabatur ferula circa nates. multaq; alia iuueniliora more mirifico ac præstigioso designabat.

Cæterum, ad hunc modum instructus & exercitatus hinc soluit in Italiam, egressusq; è naui, statim omnes homines insectatus est, linguæ petulantia, cum primis uero regem, quem nouerat natura placidissimum & mansuetissimum, qua re impulsus tutiori debacchabatur in omnes audacia. Etenim regi, ut par erat, parum curæ erant conuicia & blasphemiæ, neq; ullum ex ijs qui philosophiæ se tradiderant, propter uerba supplicio afficere dignabatur, cum primis uero eos qui rationem conuiciis impetendi alios artem sibi peculiarem fecissent. Porrò autem, peregrinus tanta dicendi licentia non mediocrem sibi gloriam comparabat. Itaque apud homines idiotas in magna erat admiratione & reuerentia propter arrogantiam, donec is qui Reipu. procurationem obibat uir sapiens, eiectum eum ablegasset, cum præter modum hac libertate nimisq; petulanter abuteretur, dicens: urbi nihil opus esse tali philosopho. Quare hoc quoque de illo memorabile est, dum in ore erat omnibus philosophus, propter dicendi libertatem, ac immodicam linguæ licentiam eiectus. At enim iam exactus oppido, cum Musonio ac Dione & Epicteto consuetudinem habuit, cumq; alijs quotquot non dissimili infortunio mulctatos esse nouerat. Ad extremũ ita regressus in Græciam, modo probrosis dictis Helienses imperebat, modo Græcos, ut aduersus Romanos arma sumerent, sollicitabat. Modo uirum industrium, & multa dignitate præditum turpiter inuadebat, propterea quòd ille præter alia, quibus de Græcis erat optimè meritus, etiam hac in re nõ uulgarem præstitisset Græciæ & opem & operam, quòd aquam in Olympiam deduxisset, ac primus populum ad festiuitatem confluere solitum siti pereuntem subleuasset. In hunc ergo Peregrinus linguæ procacitate adductus, turpia uerba euomere non cessabat, quasi Græcos hac mollicie effœminaret, oportet spectatores Olympiorum sitim fortiter tolerantes perdurare. Ac per Iouem non pauci illorum mortem oppetebant, uehementibus morbis impliciti, interea propter loci siccitatem in magna & promiscua multitudine emergentibus. His ita dictis, de eadem aqua potare solebat, adeo ut propemodum ab omnibus accurrentibus lapidibus fuisset obrutus, nisi tunc commodum ad Iouis simulachrum arrepta fuga generosus ille se contulisset, ac ita præsenti discrimini

Musonius. *Dion.* *Epictetus.*

ſcrimini uitata morte ſe ſubſtraxiſſet. Cæterum in proxima Olympiade oratio nem per quadriẽnium, quod interfluxerat, multa cura meditatam atq; compoſitam ad græcos habuit, laudes eius qui aquam deduxerat, ac fugæ ſuæ tunc factæ defenſionem complectentem. Iam uero ab omnibus certatim contemptus negligebatur, nec erat amplius perinde in precio & admiratione. Siquidem friuola & exoleta erant quæ moliebatur omnia, nec quicquam poterat amplius nouiter commentum aut excogitatum producere, quod ſtuporem & admirationem incuſſiſſet accedentibus, & quo ille ſibi dignitatem atq; autoritatem conciliaſſet, cuius ſub initium amore non dicendo extremè ambitioſus flagrabat. At extremum hoc temerarium & audax de pyra facinus commentus eſt, eaq; de re in Græcorum multitudinẽ ſermonem iam ſparſit, quòd ſtatim à prioribus Olimpijs, ueluti in diem poſterum flammis ſemet ipſe traditurus eſſet. Et nunc hæc ipſa multis adornat præſtigijs, ut fama eſt eruenda foſſa, ligniſq; comportandis, ac miram & inuſitatam tolerantiam promittendo. Erat uero illi, ut mea fert ſententia, omnino mors expectanda, nulloq; modo è uita profugiendum. At ſi immobili propoſito prorſus conſtitutum habet mortem cum uita commutare, cõſentaneum mihi uidebatur, ne hoc igne fieret, neque his quę ſunt in tragœdijs uteretur, ſed alia aliqua mortis permutatione, quum infinitæ ſint, electa è uiuis diſcederet. Quòd ſi tamen igne, tanquam re quapiam herculea, tantopere delectatur, cur non potius per ſilentiũ electo quopiã monte multis arboribus conſito, in eo ſe ipſe concremauit ſolus, uno aliquo, cuiuſmodi eſt Theagenes, Philoctete aſſumpto? Ille autem in Olympia præſente magna hominum frequentia, non in tabernaculis ſe ſolũ uidebit, alioqui haud indignus exiſtens per Herculem, ſicut par eſt homines parricidas ac impios malefactorũ pœnas dare. Quinetiam nimium cunctanter ac ſero illud facere uidetur, quem iam dudum oportebat in Phalaridis taurum illapſum dignũ nefarijs factis ex hauſiſſe ſupplicium, nec tantum ſemel in flamma hiſcentem ſubito expirare. Etenim à multis hoc pro certo confirmari audio, nullam mortẽ eſſe uelociorẽ aut properantiorem, quàm eam quæ per ignem illata fuerit. Solum enim os aperiendum eſt, & ſtatim efflatur anima. Atqui & ille, ut opinor, eam quoq; ſpectaculi dignitatem ſecum uolutat in animo, rem uidelicet grauem & præclarã eſſe, ſacro in loco cõburi, ubi ne ſepelire quidem alios moriẽtes religioſum ducitur. Audiuiſtis enim, niſi fallor, quemadmodũ iam olim quidam cupiens glorioſum et celebre apud poſteros nominis ſui monimentum relinquere, cũ nullam aliam uideret ſibi relictam eſſe innoteſcẽdi rationem, Epheſiæ Dianę templum abſumpſit incendio. Tale quippiam & hic ſecum molitur in animo, tãta gloriæ cupiditate, tantum non miſer ille contabeſcit. Sed enim, aiunt, illum hæc ipſa hominum gratia facere, ut eoſdem mortis contemptum doceat, ac in rebus arduis tolerantiam. Ego uero perlibenter interrogarem non illũ, ſed uos, nunquid etiã maleficos et facinoroſos eius diſcipulos fieri cupiatis in eiuſmodi tolerantia perdiſcenda, ac morte contemnenda, tum afflictionibus & cæteris terroribus fortiter perferendis? Atqui certè compertum habeo, iſta uos minimè uelle aut cupere. Quo igitur pacto hoc Proteus diſcernit, ut bonis tantũ hac in re ſit profuturus, nec malis & nefarijs hominibus maiorẽ ad contemnanda pericula, & ſceleratiora audendi animum additurus? Eſto ſanè ad hoc tantũ concurſuros eſſe, qui in optimam partem hanc rem ſaltẽ ſpectaturi ſint, proinde ego uos iterum rogabo: Cupitis ne liberos ueſtros illius æmulos fieri? Haud quaquam dicetis. Atqui hoc ipſum quærebam, num quis ex diſcipulis eius eundem imitaretur? Theagenem itaq; in hoc quiſpiam iure optimo accuſare poſſit, quòd cum in alijs per omnia uiri æmulus eſſe ſtudeat, hac in parte tamen præcedentem præceptorem minus ſequatur, iterq; cum eo faciat ad Herculem, ueluti perhibent, abeunte, præſertim cum in breui poſſit ſummè ac omnibus nu-

Occaſio nouæ mortis.

Confutatio eiuſdẽ, à genere & modo.

A cauſa & fine.

meris felix euadere, perpræceps saltem in ignem illapsus. Neq; em̃ in pera aut baculo, aut sordido pallio circunferendo, æmulationis summa sita est, sed hæc extra periculũ posita sunt, & imitatu facilia, & cuiusuis hominis. Ipsum finem & caput æmulari conuenit, ingenti uidelicet pyra ex truncis siculneis & maximè uiridibus congesta, fumo semet præfocari. Siquidem ignis non tantum Herculis & Aesculapij proprium æstimandum est, sed sacrilegorum quoque & parricidarum, quos iudicio condemnatos hoc ipso supplicio affici uidemus. Ita, ut longè præstabilius esse putem, uobis fumo præfocatis oppetere. Hoc enim uobis tãdem ut peculiare & proprium adscribi potest. Alioqui, etsi Hercules tale quippiam ausus est, doloris & morbi impatientia impulsus hoc fecit, dum à sanguine centaurico, ueluti testis est tragœdia, infectus absumeretur. Cæterum ille qua caussa incitatus se ipsum in ignem ferens præcipitat? Per Iouem scilicet ut animi tolerantiam hoc argumento notam faciat, non secus atq; Brachmãnes. Illis enim Theagenes præceptorem suum assimilare contendit. Quasi uero nõ etiam apud Indos inueniantur homines uæcordes & stolidi, uanæq; gloriæ extremè dediti. Attamen quando ita fert animus, imitetur illos. At enim illi ignẽ insiliendi morem non habent, ueluti Onesycritus classis Alexandrinæ gubernator ait, cum Indum ardentem, sicut fama est, conspexisset. Verum postea quam congesta atq; incensa pyra conuenerint, propè assistentes immobiles lentè assari fortiter sustinent. Deinde ingressi iuxta habitum ardent, ne tantillum quidem post accubitum se auertentes. Cæterum illequid adeo magni aut præclari designat facinoris, si illapsus suffocatur, à flãmis subitò & uiolẽter discerptus? Neq; enim eam, ut opinor, spem concepit in animo, ut semiustus ab igne resiliat, nisi hoc quod à nonnullis audio insidiose struat, ut infrà quoque in fossa pyra profunda fit. Sunt præterea qui illum transformatũ iri confirment, eiq; rei comprobandæ iam pèrcẽsent somnia, tanquam Iupiter concessurus non sit, ut sacer locus cæde contaminetur. Atqui eam ob rem planè securus sit animi. Ego enim iurare non dubito, nullum profecto deorum grauiter & indignè laturum, si Peregrinus malo & infelici fato pessimè interierit. Sed enim neq; facile neq; promptum iam illi est à proposito regredi. Siquidem qui cum illo habẽt consuetudinem, miserum omnibus modis incitant, & ignem compellunt, non sinentes eundem timore cõsternari aut trepidare, quorum si duobus discerptis in ignem incideret, solum hoc præclarè & cum multorum gratia faceret. Quin etiam hoc inaudiui, se amplius Proteum nominari nolle, sed Phœnicem, quòd & Phœnix auis Indica iam summo confecta senio, pyram dicatur inscendere. Sed enim uana comminiscitur mendacia, oracula quædam uetera percensens, ac si deum quempiam noctis custodem illum fieri oporteat. Ac iam non obscurè aras quoq; desiderare uidetur, aureisq; donarijs se honoratũ iri planè sperat. Et per Iouem haudquaquam absurdum factu æstimandum est, si in tanta stultorum hominum multitudine inueniantur etiam qui prædicare non uereantur, q; per ipsum quartana sint liberati, quodq; noctu in dæmonem nocturnũ incidẽrint. Porrò autem execrandi illius discipuli oraculum quoq;, ut opinor, & adytum iuxta pyram machinabuntur, propterea quòd & Proteus ille Ioue natus, huius nominis Propater, uaticinio celebris habitus est. Neq; testari dubito certò futurum confirmans, ut sacerdotes quoq; illi constituantur flagellorum, aut incendiorum, aut alicuius alterius rei monstrificæ. Aut per Iouem festiuitas illi nocturna sacrificabitur, aut festum facibus iuxta pyram celebrandum. Cæterũ Theagenes nuper, ut quidã mihi ex familiaribus retulit, ait Sybillam quoq; ea de re ista prædixisse. Et cur non ipsos percenseamus uersiculos:

„ Ast ubi iam Proteus Cynicos longè optimus inter
„ Per loca sacra Ioui rutilum succenderit ignem.
Tunc, omnes quotquot fructu uescuntur agrorum,

Alia à causa & collatiõe.

Elusio cognominis et potestatis diuinæ.

Confutatio oraculi per rem gestionem.

Nocti

Noctiuagum,ut iubeo,placate heroa colentes »
Concessa Alcide ac Vulcano sede propinquum. »

Hæcquidem Theagenes ex Sybilla se audisse falso prædicat. Cæterum ego illi Bacidis oraculum contrà memorabo. Ait autem ad hunc modum Bacis nimium uerè uaticinatus:

Postquam multiplici Cynicus cognomine Proteus »
In flammem sese per præceps fecerit acrem, »
A furijs uanum propter compulsus honorem, »
Protinus occisi,uitium quicunq; sequuntur, »
Vulpicanes alios imitari fata decebit. »
At quicunq; metu trepidus uitauerit ignem, »
Quamprimum saxis populo lapidetur Achiuo. »
Ne dum friget iners nugas producat acutas, »
Vsuram exercens,& plena & diuite pera, »
In patria nummosus habens ter quinq; talenta. »

Quid uobis uidetur uiri? nunquid Bacis deterior uisus est uates esse quàm Sybilla? Sed iam tempus est admirandis illis discipulis Protei circũspiciendi,ubi potissimum semetipsos purgent in aërem. Hoc enim ipsi combustionem. Hæc cum dixisset,certatim ab omnibus circumstãtibus succlamatum est,comburantur iã illico flammis dignissimi. Ac ille quidem descendit ubertim ridens. Porrò Nestorem nempe Theagenem non latebat uociferatio,uerum exaudito clamore uenit illico. Cũq; dicturus ascendisset,magna uoce exclamauit,innumera mala de eo percensens qui descenderat. Minimè uero compertum habeo,quod nam illi optimo nomẽ fuerit. Cæterum ego relicto illo uociferatione se rũpente,abibã uisurus athletas. Iam enim certaminũ iudices et arbitri in circo esse dicebant. Et hæc quidem acta sunt in Helide. Cum autem uenissemus in Olympiam,maior ibi multitudo aderat Proteum accusantium, quàm eius inceptum laudantium,adeo ut non pauci illorũ cõrixantes ad manus deuenerint. Donec progressus ipse Proteus infinita hominum frequentia deduceretur,relicto à tergo præconum certamine. Vbi orationes quaspiam de seipse habuit,nimirum quibus exercitijs uitã suam transegisset, quibusq; in periculis uersatus fuisset,tum quantas & quàm duras difficultates philosophiæ gratia per omnem ætatẽ pertulisset. Itaq; multa eius generis erant, quæ ille disseruerat. Ego uero saltem pauca quædam præ circumstantium multitudine audiebam. Deinde metuens,ne in tanta turba comprimerer, posteaquam multos idem patientes cernerẽ,abij longum ualere iubens Sophistam semet perimentem,suiq; funeris epitaphium ante mortem recitantem. Sed enim tunc etiam hoc inaudieram. Dixerat enim aureæ uitæ,auream quoque se uelle imponere coronidem. Consentaneum autem esse,ut qui Herculeam uitam exegisset, Herculeam quoq; mortẽ oppetens è uiuis discederet,aëriq; misceretur. Ac eã quidem utilitatẽ, inquit, statui præstandam esse hominibus,ut commonstrem illis, qua ratione & mentis constantia mortis acerbitas respuenda sit. Itaq; oportet omnes homines mihi morienti Philoctetas præsto esse. Iam qui imprudẽtiores erant ex illis, lachrymas profundebant,exclamantes: serua te Græciæ saluum atq; superstitem. Cordatiores uero uociferabantur: perfice,quæ faciẽda decreuisti. Horum itaq; diuerso studio senex non mediocriter perturbatus est, sperans omnino se ab omnibus retentũ iri,quo minus in ignem se mitteret præcipitem,sed inuitum et nolentem illis resistentibus in uita se mansurum. Ac sanè cum præter spem atq; sententiam accidisset,ut illi quæ arrogantia inductus facienda decreuerat, ea quoq; opere comprobanda forent,maiorem in modum expalluit. Cumq; iam mortui cadaueris speciem uultu ac colore præ se ferret,per Iouem timore impendio magis perculsus, subtrepitauit etiam. Ego uero,ut opinor, iam quæris quantum riserim.

Quæ circa mortẽ Peregrini acta, & quomodo idẽ pericrit.

Neq; enim cõmiseratione mihi dignus uidebatur, homo ita miserè ambitiosus ita anxiè gloriæ cupidus supra omnes, quotquot unquam hoc uitio laborauerunt. Nihilo secus tamen à multis stipatus deducebatur, ac gloriæ amenti desiderio in præceps rapiebatur, subinde oculos in multitudine admirãtium reijciens, ignarus miser, quòd eos quoq; qui ad crucem ducerentur, aut in carnificis manibus tenerentur iam occidendi, multò plures subsequerentur. Finitis autem certaminibus olympicis, quæ omnium pulcherrima fuisse cognoui, iam enim quater præsens interfui: cum currus inopia laborarem, multis discedentibus inuitus relinquebar. Cæterum Proteus exitiosum sibi spectaculum subinde protrahens, noctem demum postremum tẽpus ei rei destinauit, quando se ipsum esset concrematurus. Sub noctem itaq; mediam assumptus à quodam familiari, cum è strato surrexissem, concessi rectà in Harpinam, ubi pyra erat. Ad id loci uiginti erant stadia ab Olympia per Hippodronum, ad auroram euntibus. Quàm primum uero cò uentum est, offendimus pyram altè congestam, in profundum uero ad magni cubiti altitudinem egestam. Crebræ faces præstò erant, aridis insuper sarmentis & stipulis pyra erat intexta, ut quàm primum ignè susceptò in flammam erumperet. Postea uero quàm luna exorta est, oportebat enim & hanc huius pulcherrimi facinoris spectatricem adesse, prodijt ille eo quo semper more solebat exornatus, ac cum illo reliqua Cynicorum multitudo. Hic generosus quisque ex patribus facem in manu tenens, non segniter subministrabat. Insuper ipse quoque Proteus face armatus incedebat. Mox aggressi alius aliunde admotis facibus maximum ignem succenderunt, nẽpe facibus & sarmentis copioso igni suppeditantibus. Ille autem, nunc uero face maximè attento sis animo, depositis pera & pallio, ac baculo illo herculeo, in extremè sordido astitit amiculo. Deinde, postulato thure, ut irrignem spargeret, quidam illi porrexit: quo in ignem coniecto, & uersis ad meridiem oculis (etenim ipse quoque meridies ad huius tragœdiæ partem attinebat) sic exorsus est: O materni atq; paterni dæmones, suscipite me propicij. Quibus dictis actutum in ignem insilijt, nec amplius à quoquam uisus est, sed à flamma, quæ multa erat, circunfusus disparuit. Iterũ te optime Cronie, fabulæ catastrophen ridentem uideo. Ego uero maternos dæmones inclamantem per Iouem non ad modum accusabam. At cum paternos quoq; inuocaret, recordatus eorũ, quæ de patris interfecti cæde dicta fuerant, risum continere non potui. Porrò autẽ Cynici rogum circumstantes, nullas quidem profundebant lachrymas, cæterũ ipso silentio non uulgarem perturbati animi ægritudinem indicabant ignẽ inspicientes. Donec unà cum illis affectus graueolentia, abeamus inquam ô stolidi. Neq; enim uoluptuosum hoc est spectaculum, senem assatum uidere, præsertim cũ ita malo odere omniũ nares impleantur. An expectatis dum pictor quispiam accedens uos dupingat, quemadmodũ in carcere iuxta Socratem socij depicti sunt? His auditis illi indignabantur, & me cõuicijs proscindebant. A non nullis quoq; illorum ad fustes concursum est. Deinde uero, cum essem illis comminatus, me correptos per uim quospiam in ignem præcipitaturæ, ut præcepto ris sequantur uestigia, à cœpto destiterunt, & pacem egerunt. Ego autem à pyra regressus, equidem uario meo cum animo, ô amice, uoluebam, idẽtidem mecum reputans, cuiusmodi nam res esset gloriæ sitis & cupiditas, quippe qua sola quoq; magni alioqui uiri & admirandi omnes ex æquo caperẽtur, nedũ hic Proteus, cuius omnis uita parum prudenter instituta eò tantum tẽdebat, ut alijs admirationi esset, & stupori, prorsus flammis non indigni. Exinde multis occurrebam, & ipsis spectatum euntibus. Etenim existimabãt adhuc ipsum uiuũ relictum iri. Siquidem & hoc priori die fama sparserat, tanquam ad solem orientem salutaturus, quemadmodũ aiunt, factitare Brachmannas, quando pyrã sint insceturi. Itaq; multos illorum ab incepto itinere abstterrui, dicens omnem

rem

rem iam esse confectam, quibus ne hoc ipsum quidem dignum erat diligentia, & si ipsum uidissent locum, ac nonnihil ab igne reliquiarum inuenissent. Hic mihi ô amice, infinita erant negocia, dum omnibus percenseo quærentibus, & singula exactè indagantibus. Quoties ergo uideram eminentis autoritatis & gratiæ uirum, illi omnem rem nudè & simpliciter, ut acta erat, quemadmodũ tibi commemorabam. Cæterũ erga homines bardos & stupidos, & ad audiendum suspenso animo inhiantes, magnificis & tragicis uerbis efferebar, quòd, posteaquam pyra fuisset incensa, & semet Proteus iniecisset, facto sub initium ingenti motu, cum horrendo concussæ terræ mugitu, uultur è flamma subuolans, rectà in cœlum iuisset, magna uoce humana dicens: Reliqui terram, in Olympum commigro. Illi, his auditis obstupescebant animis, ac adorabant perhorrescentes. Meq; interrogabãt, utrò nam ad auroram an ad occasum uersus subductus esset uultur? Ego uero, quodcunq; fortè succurrebat, respondebam illis. Porrò, ubi ad frequentem hominũ celebritatem ueniissem, in uirum canũ incidi, & per Iouem quantum ad uultum & barbam, & reliquam grauitatem attinebat, quantiuis precij, qui cum alia de Proteo circũstantibus percenseret, etiam hoc adiecit, quòd eum posteaquam combustus esset, aliquanto antè in uestę candida uidisset, ac nunc eundem hilarum in porticu Heptaphono, hoc est, septem uocibus perstrepente, obambulantem reliquisset, oleaginis sertis coronatum. Ad extremum super omnia addidit etiam uulturem, persanctè deierans, q; ipsi ex pyra subuolans fuisset conspectus, quem ego paulo antè uolantem dimiseram, in hoc ut hominum stolidorum & stupidorũ mẽtem dementaret atq; deluderet. Considera uero reliqua, quæ propter ipsum ut uerisimile est breui euẽrura sint. Quales nam apes locum non sunt frequentaturæ? Quæ uero cicadæ non accessuræ? Quæ cornices non aduolaturæ, quemadmodum ad sepulchrũ Hesiodi, & similia? Sed enim imagines quoque ab ipsis Helicensibus, reliquisq; Græcis missas esse confirmabat, hoc profecto sat scio breui non paucas erectas iri. Aiunt præterea omnibus fermè ciuitatibus celebrioribus ipsum scriptis epistolis misisse testamenta quædam, & exhortationes ac leges. Ac quospiam propter hæc ipsa legatos ex familiaribus elegisse, funeris sui nuncijs & cursoribus declaratis. Hic finis uitæ fuit infelicis illius Protei, uiri, ut breui oratione cuncta perstringam, qui ad ueritatẽ nunquam respexit: propter gloriam uero et hominum laudem aucupandam, omnia semper & dixerit & fecerit, adeo ut in ignem quoq; se per præceps saltu miserit, quando laudũ titillatione haudquaq; amplius perfuncturus erat, quippe quas mortuus sentire nõ poterat. Vnum ad huc si addidero, uerboq; finem faciam, ut abunde habeas quod rideas. Siquidẽ illa iam olim nosti, quippe quæ statim, ut ex Syria domum ueni, ex me denarrante audisti, ut à Troade unà cum illo nauigarim, præter alias quas exercebat inter nauigandũ delitias, etiam puerũ formosum persuasit, ut Cynicæ sectæ se adiceret, uidelicet ut esset etiam illi Alcibiades. Et quemadmodum cõterritus sit sub noctẽ in medio Aegæo, oborta caligine, magnisq; fluctibus insurgentibus, utq; cũ mulieribus turpiter eiularit admirandus ille, uisus sibi potior esse, quã ut mortem oppetere debeat. Atqui aliquanto anteq; diem suum obijt, ante nouem fermè dies plus quàm sat erat, ut opinor, cũ auariter deuorasset, sub noctẽ uomuit, ac febricula ualde uehementi subito correptus est. Hæc mihi Alexander medicus denarrauit, accersitus in hoc ut eum inspiceret. Ait ergo se illum semet humi uoluentẽ deprehendisse, æstuantem morbum perferre non ualentẽ, ac frigidã ualdè desideranter postulante, se uero non dedisse. Dicebat quoq; ita ad illũ dixisse sese: q; si prorsus mortis amore & cupiditate teneretẽ, ipsam ultrò breui ad ianuam esse uenturã, ita ut ignis sibi superuacaneus ad hãc maturandã esse uideretur. Ad quæ ita respondisse Proteũ aiebat. Atqui haud quaq; perinde celebris & gloriosa oppetendæ mortis futura est ratio, cũ omnibus cõmunis sit.

Hæc

Hæc quidem Alexander. Cęterum ego quoq; illum non ita multos ante dies unctum conspexi, quemadmodum præ pharmaci amarulentia fleuerit. Videsne ut non omnino Aeacus cæcutientes suscipiat. Non absimile si quis iamiam in crucem ascensurus digiti uulnusculo medeatur. Quid tibi facturus fuisse uidetur Democritus, si horum spectator contigisset? Nunquid pro dignitate uirum derisisset? Et unde tantus misero risus suppetisset? Proinde amice, ride & tu ipse, actum maxime & effusissimè, quoties alios eundem admirantes audieris.

FVGITIVI.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

RVrsum inuehitur hoc Dialogo Lucianus in Philosophos, quos sub fugitiuorũ nomine nõ solũ ipsos per se homines facinorosos, ac perditos plerosq; ostendit. Verumetiam à turpibus principijs, nullis honestis studijs, nulla disciplina institutos, sed solum uentris & ocij gratia, quo cum maiori ignauia ac securitate, libidini atq; alijs uicijs inseruire possint, ad hanc professionem prorumpere docet. Fingitur aũt Iupiter cũ Mercurio de eo, quod nuper in Olympijs circa Protcum acciderit, sermonem habere (quæ occasio Dialogo est) atq; ibi inter narrandum Philosophiã aduenire, multa quærentem ac detestantẽ, de moribus et uicijs recentiorũ ac nuper natorũ Philosophorum, ut qui non ipsi modo, nihil dignum hac professione agant, aut tractent, uerumetiã iniuriam ac fraudes, quibus alios circumueniant, sub hoc specioso titulo tegant. Exposita interim à prima origine, qua de causa Philosophia primum in terras à Ioue demissa fuerit, qui homines philosophari primũ cœperint, & quale postremum hoc hominum genus sub hac professione sese uenditare soleat. Qua querela Iupiter, pro eo ac par erat, commotus Mercurium & Herculẽ unà cũ Philosophia, ad puniendos huiusmodi impostores demittit, qui, ducente Philosophia, in Thraciam deueniunt, atq; ibi fugitiuos quosdam seruos, philosophorum nomine sese tuentes, & quandam Laconici cuiusdam uxorem, libidinis caussa secum circumferentes, indicante & adiuuante ad hoc etiam Orpheo poëta, comprehendunt, et male multatos dominis suis in seruitutem restituunt. Vtrum aũt ex uero aliquo facto occasionem argumenti huius Lucianus traxerit, incertũ est. Loci certè, ac nominis mentio, quam ille subobscurè facit, tale aliquid innuere uidentur. Et fuere illis tum temporibus præter Epictetum & Menippum, de quibus notũ est, et Macrobius quoq; libro Saturnalium primo meminit, etiam alij quidam, qui à seruis ad philosophiam progressi sunt, quorum haud dubiè nonnulli non tam uirtutis studio, quàm ignauiæ & securitatis gratia, quemadmodum & nostra ætate non paucos uidimus, ad hoc uitæ genus excitati fuere.

INTERLOCVTORES: Apollo, Iupiter, Philosophia, Hercules, Mercurius, Viri, Dominus, Orpheus, Fugitiuus, Maritus.

APOL.

Exordium ab eo, qđ proximè in Olympijs cõtigerat circa Proteũ de quo in superiore narratione.

Era ne quæ dicunt, Pater, q̃ in ignem quidam se ipsum coram Olympijs iniecerit, homo iã senex, nec ingenero sus ad talia præstigiator? Siquidẽ ita nobis Luna retulit, se illum ardentem uidisse dicens. IVP. Et admodũ uera ô Apollo, atq; utinã nunquam facta fuissent. APO. Num adeo bonus senex erat, & indignus, q̃ in igne periret? IV. Et illud forsitan. Cæterũ multã me tum memini insuauitatẽ, ob nidoris, qualẽ ab tostis humanis corporibus exhalare par est, fœtorem pertulisse: etenim ni cõfestim in Arabiam, ut habebam, discedens abijssem, ob fumi, certè scias, fœditatem perijssem, & tamẽ in fragrantia tanta, aromatum q̃ copia, nec nõ thuris abundantia, uix mihi nares odoris obliuiscí, et graue olẽtiam illam dediscere uolebant: sed et nunc cum tantũ recordor, quasi nauseo. APOL. Quid nã ô Iupiter, uolebat cum ita se ipso abuteretur? aut quod nam inde bonũ, si in rogum incideret, ac carbonatim deflagraret? IVP. Atqui fili, nonne in hoc Empedoclẽ ante ipsum crimina uiderís, qui in Sicilia & ipse in crateras insiluit. APOL. Melancholiã quandam mole-

moleſtam dicis. Cæterum iſte quam nam tandem deſiderij cauſſam habebat? IVP. Ipſius tibi ſermonem referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit. dicebat enim ſi memini: Sed quæ nam eſt iſta quæ acceleras aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta. atqui Philoſophia eſt, ac nomen meum, ſe ipſam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur filia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rurſus Idiotæ, ut olim, ſtruxere inſidias? cum Socratem ab Anyto accuſatum interfecere, ideóne illos fugis? PHI. Nil tale, ô pater, uerum turba illa ingens me laudat, honoreq; dignam cenſens ueneratur, & tantum non adorat, tametſi non admodum quæ dico intelligat. Hi uero quo nam modo dicam, familiares, & qui ſe amicos eſſe aſſerunt, ac nomen meum induere, illi me grauiſſimè læſerunt. IVP. Philoſophi ne tibi inſidias quaſdam ſtruxere? PHI. Minimè pater, nam & illi pariter mihi iniuria ſunt affecti. IV. A quibus igitur iniuriam perpeſſa es? ſi nec Idiotas, neque philoſophos incuſas. PHI. Sunt nonnulli, ô Iupiter, inter multitudinem & philoſophãtes medij, forma, aſpectu & inceſſu nobis ſimiles, hiſq; ornati, hi mihi ſubeſſe gloriantur, ac nomẽ noſtrũ prę ſe ferunt, diſcipulos, ſectatores ac contubernales ſe noſtros eſſe dicentes, at uita eorum ſceleſtiſſima, ignorantia, temeritate & petulantia penitus eſt referta: nobis iniuria haud parua, ab illis ô pater iniuria affecta profugi. IVP. Moleſta hæc filia. uerum qua re potiſſimum te læſere? PHI. Conſidera pater, num parua, etenim cum uidiſſes humanam uitam, iniquitate, & iniuſticia plenam, tanquam ignorantia & uiolentia agitatã, & perturbatam, tu rerum humanarum quòd tanta caligine conflictarentur, miſeratus, me in terram demiſiſti, iniungens ut omnem adhiberem diligentiam, quo homines à uiolentia & mutuis deſinerent iniurijs, ac non beluarum ritu uiuerent, ad ueritatẽq; reſpicientes, pacatius inter ſe degerent. Dicebas etenim cum me demitteres, quæ nam homines agunt, qualiterq; ô filia, ob ignorantiã ſint affecti, tute quoq; cernis. Ego uero, quoniam eorum miſereret, te, quam ſolam tãtis erroribus mederi poſſe arbitror, ex omnibus nobis elegi, ac ut illos cures demitto. IVP. Noui, multa talia tum dicebam, at tu iam dicere perge, quomodo ſubinitium te deuolantem homines ſuſceperint, & quæ nunc ab ipſis pertuleris? PHI. Perrexi igitur pater, non confeſtim ad Græcos, ſed quòd longè mihi difficilius opus eſſe uidebatur, Babaros uidelicet inſtituere et docere, hoc primum aggrediendum eſſe cenſebam. Intermiſſis igitur Græcis, tanq; qui facilè ſubigi poſſent, ac celeriter ut putabam, frenum ſuſcepturi, iugoq; collum ſubditurí forẽt, ad Indos primo moui, gentem omnium quæ uiuũt maximam. illisq; haud grauatè perſuaſi, aut ab elephantis deſcendẽtes, mecum conuerſarentur. Quemadmodum Brachmannes, felix hominum genus, Nechræis & Oxydracis finitimi, qui omnes mihi ſubduntur, ac noſtris uiuunt inſtitutis, ac omnibus circumhabitantibus honorati, mortisq; genere moriuntur admirando. IVP. Gymnoſophiſtas dicis? de quibus inter cætera & hoc audio, quòd in rogũ ingẽtem aſcendentes, ſponte cõburuntur, minimè uel forma, aut cathedra excidentes. ſed nihil magni hoc, nã & ego nuper in Olympiacis ſimile quiddã fieri cõſpexi, quin & te cũ ſenex conflagraret, adeſſe decuiſſet. PHIL. Haud ad Olympia pater, aſcẽdi, execrandoq; illorum, quos dicebam metu, quoniam multos eorum abire uidi, tanq; cõcilio maledicerent, latrantesq;, domus poſteriora clamore implerent: ita, ut nec illum quemadmodum occubuerit, uiderim. Poſt Brachmannes igitur, confeſtim in Aethiopiam, inde in Aegyptum deſcendi, & cum ſacerdotibus & prophetis illoq; congreſſa ſum. Quos cũ diuina docuiſſem, in Babylonem perrexi, Chaldæos & Magos initians. Inde in Scythiam, poſtea in Thraciam, ubi Eumolpus & Orpheus mecum congreſſi ſunt, quos etiam in Græciam præmiſi. Eumolpum quidem ut Græcos initiaret, etenim cuncta diuina à nobis didicerat. Orpheum aũt ut in cãtando muſica eos cogeret, quorum ueſtigia confeſtim

Occaſio ſequẽtis in philoſophos inuectiuæ, adeoq; & totius actionis.

Propoſitio & ſumma negocij.

Narratio ſimul et querela Philoſophiæ, qua propoſitã rẽ confirmat, deſcribendo et cauſſam ſiue initium philoſophorum, & totum uitæ genus.

Qui primi philoſophari cœperint.

Brachmãnes & Gymnoſophiſtæ.

Aegyptij

Chaldæi.

Scythæ.

Thraces.

Græci.

confestim insecuta sum: ac sub initium cum uenissem, non admodum Gręci me amplectebantur, nec tamen penitus excludebant. Paulatim uero cum eis conuersata, septem ex omnibus, amicos & discipulos collegi, & alium ex Samo, alium uero ex Epheso, ex Abdero quoq; alium, omnino paucos. Quibus cum Sophistarum genus, nescio quo pacto, mihi subpullulauit, neq; mea absolutè æmulans, nec tamen penitus discrepans, sed tanquam Hippocentaurorum genus, cõpositum quid, & mixtum, in medio superbiæ & philosophiæ errans, neq; ignorantiæ finem imponens, neq; fixis oculis nos intueri ualens, sed tanquam hebetudine cæcutientes, obscurum quid, & dubiam nostri imaginem, umbrámue quandoq; cernens, nihilominus tamẽ exactè cuncta se nosse existimat. Hinc illa inutilis & superuacanea apud eos sapientia, & ut ipsi arbitrantur, inexpugnabilis, accenditur: arrogantes quoq; & dubiæ, nec non absurdæ responsiones: inextricabiles prętera, & labyrintheę interrogationes. Quòd si ab amicis meis prohibentur & redarguuntur, indignantur, ac contra illos conspirant, tandemq; in ius rapiunt, & ad cicutam bibendam tradunt. Et quamuis fortasse tum confestim fugere, nec amplius eorum conuersationem tolerare oportuisset. Antisthenes tamẽ, & Diogenes, ac paulo post Crates, Menippus quoq; mihi, ut parumper discessum meum differrem, persuasere: quod utinam nunquam factũ esset, non enim tanta postea fuissem perpessa. IVP. Sed nondũ mihi, ó Philosophia, enarras, quemadmodum iniuria sis affecta, uerum tantummodo indignaris.

Sophistæ quales & unde.

Philosophi recẽtiores et fucati, qui solũ quæstũ ex philiæ professione sectãtur.

PHIL. At qualiter, nunc, ó Iupiter, audi: Scelestum quoddam hominum genus est, & ut plurimum seruile ac mercenarium, haud nobiscũ ob negociorum multitudinem à pueris cõuersatum, seruitutem enim seruiuit, aut sub mercede operam locauit, aut alias artes exercuit, quales par est homines tales addiscere: coriariam, fabrilem, fullonicam, aut lanam excutere, ut mulieribus sit accommoda, et ad filandum apta, ductilisq;, cum illę tramam uertunt, uel licium circumuoluũt: talia igitur in puerili exercentes ætate, nec nomen cognouere nostrum. Postq; uero annos uiriles ingredi cœpere, ac reuerentiã, quę à quàmplurimis amicis exhibetur meis conspexerunt, quemadmodumq; homines loquendi eorum libertatem tolerant, & correpti gaudent, ac consulentibus obtemperãt, increpantes denicq; formidant: hæc omnia tyrannidem haud paruam esse arbitrabantur. Verum addiscere quæ professioni huic conueniunt, longum erat, seu potius impossibile ualdè: artificia uero tenuia, & quæ uix cum summo etiam labore necessaria suppeditare possent: nonnullis etiam seruitus molesta, & quomodocunq; erat, intoleranda uidebatur. Re igitur diligenter perpensa, ancoram nouissimam, quam nauigantes sacram appellant, uisum est demittere, ad optimam itaque socordiam declinantes, audaciam quoq; & ignorantiam, ac impudentiam in auxilium aduocarunt, quæ potissimum cum eis in certamen irent. Conuicia prætera noua excogitarunt, ut prompta essent, ac solas decertationes has in ore haberent. Qualia nam ad philosophiam cernis uiatica? proinde & formæ student, ac oppido quàm eleganter se exornant, planeq; ita mecum agunt, quem admodum Aesopus Cumanum illum asinum fecisse refert, qui cum leoninam induisset pellem, & aspere derudiisset, se quoq; leonem esse uideri cupiebat. & erant fortassis nonnulli, qui ei crederent. Nostra uero admodum, ut nosti, sunt facilia, & ad imitandum leuia (de externis loquor) haud enim magni est negocij, uel uestem sibi tritam circundare, aut peram collo suspendere, seu lignum in manibus gestare, uel uociferari, aut potius rudere, siue latrare, ac omnibus maledicere. Equidem securitatem, quòd nihil ob talia passuriessent, formæ reuerentia præstare tenebatur. Libertas uero etiam inuito domino prompta, qui se comprehensos abducere conabatur, baculi experiebatur uiolentiam. Cæterum farina non amplius pauca, neq; placenta ut antea tenuis, obsonia uero nequaq; solita, cæpéue agreste, sed carnes omnifariam, & uinum quod suauissimũ: quin

Conditio & educatio.

Consilium ac finis.

Studia & exercitia.

Victus & interior uitæ ratio.

&

& aurum cum uolunt paratum: etenim circumerrantes tributum colligunt, uel ut ipsi dicunt, pecora detondent, multosq; dare existimãt, uel habitus uenerationem, aut metu, ne malè audire cogantur. Siquidem & hoc quoq; ut arbitror, prę uidere, quo ex æquo inter rectè philosophantes collocarentur, nec esset qui talia discerneret & dijudicaret, si tantũ exteriora essent similia. Quandoquidem nec principium redargutionis sustinent; ueluti si dicatur, quis ille sic ornatus, & tã repente: sed confestim clamitant, & ad eorum arcem, maledicentiã scilicet, confugiunt, lignumq; promptum est. Proinde si opera quæris, sermones multi: q; si à sermonibus iudicare uelis, uitam considerandam esse censent. Tali igitur impostura ciuitas repleta est uniuersa, & maximè sub Diogenis, Antisthenis, & Cratetis titulo, nec non canum prætextu. Cęterum quod natura optimum est in canibus, ueluti custodia, uel domus tutela, aut herilis amor, siue memoria minimè imitantur, uerũ latratu, gulositate, rapina, uenereis crebris adulationibus, dantium blanditijs, mensarum denicq; frequentatione, his per quàm diligenter elaborant. Atqui paulo post quo nam hæc euadant uidebis, omnes enim ex officinis exilientes, artes relinquent desertas cũ cernunt se laborantes & operibus desudantes, ab aurora ad uesperũ usq; defatigatos, uix tamẽ mercede tali, uitam sustentare posse. Segnes uero & subdolos homines, abunde in omnibus uiuentes: tyrannicè quidem postulantes, ac prompto accipientes, & cum non acceperint indignantes, neq; si acceperunt laudantes, hoc Saturnium eis uidebitur seculum, sponteq; mel ipsum ex cœlo in ora influere. Proinde res minus esset molesta, si cum tales sint, nulla alia nos afficerent iniuria. Nunc uero cum admodũ casti & seueri ab extra, & in publicis appareant, si puerum nacti fuerint formosum, uel mulierem speciosam, aut quid silentio dignum sperant, qualia nam faciunt? Nonnulli uero & hospitum suorum adulterantes uxores abducunt, Illi ensis illius iuuenis instar, tanquàm & ipsæ quoq; philosophaturæ essent. Inde communiter illas, uniuersis coeuntibus prostituentes, Platonis se legem implere arbitrantur, haud intelligentes quo pacto sacer ille, mulieres communes esse debere censuit. Quæ uero in conuiuijs agunt, quemadmodumq; inebrientur, longũ esset recensere: & hęc faciunt quomodo putas, dum ipsi ebrietatẽ, adulteria, luxuriam, & auariciam reprehendunt. Nil igitur magis inter se inuenies cõtrarium, quàm illorum sermones & opera: quemadmodum cum adulationem odio habendam asserunt, & tamen adulandi gratia gnatonicam, uel adsentationem ipsam exuperent. Alios uero loqui hortantur, cum ipsi nec linguam, nisi mentiendo, mouere possint, uoluptates omnibus sermone inimicæ, Epicurusq; hostis, opera uero omnia propter illas patrare audent. Iræ præterea uehementia, leuissimarumq; rerum perturbatione, nec non indignationis facilitate, etiã nuper genitos infantulos superant. Nõ paruum igitur risum spectatoribus mouent, cum quouis etiam fortuito casu, adeo illis ira ebulit. Colore autem liuidi uidentur, impudens quid, & abominabile præ se ferentes. Os uero spuma, uel potius ueneno est refertum, ne tu illic cum fœda illa euomitur illuuies, deprehẽdaris caue. Proin aurum uel argentum, Hercules, neq; possidere dignantur, obulus sufficit, ut lupinos emant, nam potũ fons seu riuus suppeditabit. At paulo post, nõ obulos uel drachmas paucas, sed totas postulant diuitias, adeo ut mercator quispiam tanto impleri onere posset, quantum illis ad quæstum Philosophia confert. Inde postquam ad satietatem usq; corrasere, ac frumentati sunt, in felicem illam abijcientes lacernam, agros nonnunquam, ac uestes molles, pueros quoq; cincinnatos, nec non instructas domus totas emunt, Cratetis perq; Antisthenis lacernæ, ac Diogenis dolio, longum ualere dicentes. Talia cum Idiotæ cernunt, Philosophiam iam conspuunt, omnesq; tales esse arbitrantur, ac doctrinam meam reprehendere non desinunt, adeo, ut longo iam tempore, impossibile mihi fuerit, uel unũ ex eis cõciliare, sed planè Penelopes illud patior, etc.

Amplificatio à periculo et consequentibus.

Alia ex effectibus.

Viciamorũ, & repugnantia doctrinæ.

Habitus eorũ.

Libido.

nim quantum ego texo, tantum rursus euestigio dissoluitur. Ignorantia uero & iniustitia, cum opus nostrum inextricabile, laboremq; cernunt inanẽ, minimè à risu temperant. IVP. Proh ô dei, qualia nobis Philosophia, ab execrandis illis perpessa est? quapropter considerandi tempus adest, quid faciundũ, uel quopacto è medio sint tollendi. Cæterũ fulmen eos iaculatione unica, morsq; auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipse iam arrogantes & à Musis alienos, Musarũ gratia indignatus, odi, fulmine siquidem, aut tua dextra minimè illi digni sunt. Mercurium aũt si uidetur, pœnę exactorẽ ad illos demittemus, is tanq; qui & ipse inter disciplinas uersatur, celerrimè eos qui rectè philosophantur, & qui minus, cognoscet, Dein hi quidem, ut par est, laudabũtur, illi uero quemadmodũ extempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectè dicis Apollo, sed & tu Hercules, unà Philosophiam ipsam pariter ducentes, properate in uitam abite, certamenq; decimum tertiũ istud, nec paruũ, te absoluere putato, si tam sceleста & impudentissima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Augei simum repurgare præstaret, quàm cũ talibus manus conferre: eamus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen sententia subsequendũ est. MER. Descendamus, quandoquidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cæterũ ô Philosophia, quo nam tendere oportet? tu enim ubi uersantur, nosti, an perspicuũ est quòd in Græcia? PHI. Minimè, nisi admodum pauci, qui rectè ô Mercuri philosophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, sed ubi auri & argenti eruitur copia, ibi nobis sunt quærendi. MER. Nunquid igitur cõfestim in Thraciam abeundũ. HER. Benè dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thracũ, utpote qui sæpius illac accesserim, cognoui, & nunc huc mihi flectatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philosophia, montes duos maximos, omniumq; pulcherrimos? maior Hemus est, oppositus uero Rhodope: at campus interiectus, per quàm fertilis, ab utriusq; cõfestim radice se pandens, et colles quosdam tres perpulchros assurgẽtes, minimè asperitate deformes, tam quàm subiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipsa apparet. MER. Ita per Iouem ô Hercules, maxima & omniũ formosissima. etenim à longè illius resplendet pulchritudo. quin & fluuius quidam maximus præterlabitur, opportunè illam alluens. HER. Hebrus est, ciuitas uero Philippi illius opus: proin nos iam contege, nebulaq; inuolue, ut bona descendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cæterum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerũ illorũ nomina ignoro: tu igitur Philosophia, quo nomine sint appellandi, insuper & signa profer. PHI. Sed neq; ipsa manifestè qui nũ uocentur noui, quoniã nullũ mihi cum his consortium. Cæterũ non aberrabis si eos à possidẽdi desiderio, uel Possidonios, aut Possidippos, seu Possicleos, uel Possifundos, aut Possidoros nominaueris. MER. Bene dicis, sed qui nam hi sunt qui & ipsi circũspectant? atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Potestis ne ô uiri, uel tu optima nobis indicare, nũ ternos pariter uideritis præstigiatores, ac mulierẽ quandam Laconicè corpus ornatã, aspectu masculo, ac pœnè uirili. PHI. Papæ hi nostra quærunt. VIRI. Quomodo uestra, etenim Fugitiui illi omnes: nos uero præcipuè mulierem pro mancipio ab eis abductam desideramus. Intelligetis aũt cur nam ipsos quæramus. MER. Igitur pariter enunciemus præconiũ. Num quis mancipiũ Paphlagonicum, ex Sinopensibus barbaris, nomine tale, quale à possessionibus imponitur, perpallidũ, corpore hirsutũ, barba horridũ, pera instructum, lacerna indutũ, iracundum, ineruditum, uoce asperũ, maledicũ, sub imaginaria libertate uiuens, indicare potest? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomẽ erat, caluastrum, barbamq; uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim sedens officina, flosculos abradebat, qui ex uestimentis superflui pullulabant.

Consiliũ de puniendis malis.

Actio et enentus consilij, qua & id qđ uerbis suprà Phia conquæstus est, reipsa spectandum exhibetur.

Thraciæ hypotyposis.

Philippi situs.

Alia occasio qua etiam domini fugitiuorum interueniunt.

Notatio.

PHI.

PHI. Ille ipse seruus tuus est, ac nũc philosopho similis uidetur, ac perbellè seipsum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciam, Scarabeus philosopharí dicitur? VIRI. De nobis uero nullus sermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quoniam, ut aiunt, indifferenter cum muliere concũbunt. PHI. Sed quisnam ô Hercules ille alter est, qui contrà tendit, pulcher & citharã gestans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium nautarum iucundissimus. Nam ad cantum suum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquàm canore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, sed & Philosophia, Hercules & Mercuri saluete. sed tempus est ut mihi præmium indicij persoluatis, ego enim planè quem nam quæratis, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes fili, ubi nam sit monstrabis? cum enim sapiens existas, minimè ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proin ego uobis dom um quam inhabitat ostẽdero, ipsum uero minimè, ne malè ab eo audire cogar, summè enim sceleſtus est, ac uni huic rei studet. MERC. Ostende solum. ORP. En proxima hæc. ego uero, ne ipsum uideam, è pedibus uobis abeo. MER. Attende, an non mulieris uox est, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, sed quidnam dicat audiamus.

Alia, qua & indicio Orphei pdũtur fugitiui.

FVG. Non minus ille mihi est hostis, quàm ianua Ditis,
Aurum mente colens, ue bis contraria sentit.
MER. Nonne igitur cantharus ✶ tibi odio habendus, qui
Praua gerens hospes, quamuis simularet amicum.

✶ Scarabeus,

MARIT. De me carmen hoc, cuius uxorem
Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.
Ebrius atq; canis facie, sed pectore ceruus,
Consilio ignauus, sed longè ignauiter armis.
Thersites uæcors, prauarumq; optima pica
Regibus illicitè, & frustra contendere suetus.
DO. Iure execrandi carmina hæc. FVGI.
Ante canis, retroq; leo, medioq; chimæra.
Impetum exhalans grauiter trini canis acris.

MAR. Hei mihi uxor, qualia à tot perpessa es canibus, quin ipsam ex ipsis concepisse ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet, ut Hercules ille, rursus alium habeat laborem: sed obuiam pergunt, ita ut fores pulsare necesse non sit. DOMIN. Teneo te Scarabee? siles iam, age uideamus quid tibi pera contineat, lupinos forsitã, uel panis frusta. MER. Minimè per Iouem, uerum zonam auream. HERC. Ne mireris, nam sub initium in Græcia se Cynicum esse dicebat, hic autem planè Chrysippeus est: igitur non diu post hac Cleanthem ipsum uidebit, à barba etenim, cum tam sceleſtus sit, suspendetur.

Deprehenduntur fugitiui.

DO. Tu uero ô scelerate, nonne deliolum ✶ Fugitiuus meus existis? certè non alius: proh risu dignares, quid dehinc haud fiet? & Doliolum ✶ quoq; philosophatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minimè, uerum ego dominus sponte in rem malam ipsum dimisi. MER. Quamobrem. DO. Quoniam teterrimè fœtet, nomine uero Odorispirum appellabamus. MER. Hercules malorum depulsor, audis ne? dein pera & baculum: atqui tu uxorem recipe, MARI. Minimè, quandoquidem nec si mihi libellum ex ueteribus in utero gestaret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid est uir optime, triceps libellus. MERC. Haud absurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus quidam. HER. At dehinc tuum est iudicare. MER. Ita mihi uidetur: mulierem hanc, ne monstrum aut multicaput pariat, retrò in Græciã ad uirum reuerti debere, & Fugitiiulos hos duos dominis reddi, ut discant quę antea: Doliolum ✶ quidem sordidos abluere panniculos, Odorispirum autem, rursus uestimenta sesarcire lacera, maiua tamẽ prius flagellatum. Inde & hunc Picatoribus tradi,

✶ Lecythus.
✶ Lecythus.

Sententia de pœna deprehensorum.

✶ Lecythionem.

ut pereat, uulsus primò, insuper pudenda pice inquinari, postea Hemum sublatum nudum, pedibusq; colligatum in niue destitui. SCARA. Heu malorum, ah ah, papæ, he heu, DO. Quid hoc est, tragicas interseris uoces? sed ad picatores iam sequere, prius tamen leoninam exue pellem, ut planè asinus esse cognoscaris.

SATVRNALIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Saturnalia, festa Romæ fuerunt, in honorẽ Saturni instituta, quæ mense decẽbri, initio à decimosexto cal. Ianuarij facto, per proximos dies septẽ peragebantur. In ijs neq; bella gerenda suscipiebãtur, neq; pœnæ à nocẽtibus sumebantur, sed licebat seruis, pileatis (quod signũ libertatis erat) per urbem liberè uagari, atq; aleæ uacare, & cũ ipsis dominis etiam cibum capere. Pauperes autem à diuitibus conuiuijs quoq; accipiebãtur, ijdẽq; inter se dona mittebant, quorũ quæ mittebãtur, xenia, quæ uero referebãtur, apophoreta uocabant. Id quod cũ ex alijs scriptoribus, tũ ex Martiale præcipue apparet, qui postremos suos libros illorũ titulis inscripsit quoq;. Quoniam igitur tum (ut est uerisimile, omniaq; in deterius abeunt tẽpore) pauperes à diuitibus nõ eodẽ modo, ut à principio, æqualiter accipiebantur, uinoq; alij uiliore, atq; epulis uix dũ gustatis, semijeiuni, & esurientes interim è conuiuio discedebãt: deinde neq; munera eodem precio, quo olim referebant, occasionẽ inde sumpsisse Lucianus uidetur, ut consuetudinẽ illam pro suo iure, ac modo exagitaret, atq; hæc, tanquam & ipsa Saturnalicia quædã munera, legenda proponeret. Quanquã neq; hic ab ingenio suo quicquã recedit, pariterq; & deos & homines more suo incessit. Nã Saturni fabulã quoque persequitur, & uaecordiã ipsius coarguit, ut qui pro liberis saxa deuorarit, & cõpedibus uinctus degat, à Ioue regno depulsus. Et Iouem ipsum accusat, ut qui citra delectũ, & inæqualiter bona, fortunasq; hominibus distribuat, malos euehendo, & contrà bonos deprimẽdo. Atq; hæc summatim per tota Saturnalia tractantur. Cæterũ primo hoc dialogo ritum & originem sacri huius potißimũ tradit, ficto Sacerdotis & Saturni colloquio, quorũ alter quidem diuitias à deo postulat, alter autem dum diuitias largiri, suæ potestatis esse negat. interea quatenus ipse regnet, & quid præstare soleat, denicq; cur hoc festũ institutũ sit exponit, refutata interim etiam fabula, quæ de liberis deuoratis, & amißione regni, & captiuitate ipsius uulgo iactatur. In sequenti autem Chronosolone, leges Saturnaliorum constituit, primam uidelicet, de ritu ac modo peragendi festi, & de ijs quæ in eo agere fas sit. Secundam, de accipiendis atq; tractandis pauperibus, deq; muneribus à diuitibus ijsdem mittendis. Postremam de modo & ratione conuiuiorum, quæ apparari uidelicet debeant, & quantum à quoq; bibi, & quousq; ludo utendum sit. Et hæc omnia cum longa præfatione, qua legibus hisce autoritatem à persona & mandato ipsius dei, parat. Inscribitur autem Chronosolon, ut uidetur, ab exemplo, quòd eodem modo & apud Athenienses olim Solon ille leges dictauit. Postilæc in epistolis in prioribus quidam de mutandis rebus, & instituenda æqualitate agitur. Nam pauper quispiã, petit à Saturno, ut cum diuitibus agat, quò depositis in medium opibus, ex æquo se quoq; frui illis patiantur, aut certa utiq; uestes & pecunias, & cæt. ad festum peragendum pauperibus mittant. Primum quia absurdum & inconueniens sit, ita inæqualiter agere, deinde quòd contra uetus exemplum, quo Saturni temporibus omnia æqualia fuisse perhibeantur, addita etiam collatione diuitum, & hypotyposi quadam morũ ac uitæ illorum. Postremo comminantes se omnia mala illis imprecaturos esse, nisi hæc, quæ petat, fiant. Contrà autem Saturnus increpat pauperem, qui ea à se postulet, quæ suæ potestatis non sint, sed tamẽ respondet, se cum diuitibus hoc nomine agere uelle, addita posthæc longa commonitione, qua pauperes, ut sua sorte contenti sint, hortatur, ostendens plus molestiæ & periculorum diuitias quàm uoluptatis secum habere.

In posterioribus autem agunt inter se Saturnus & Diuites, de æqualitate in cœnis habenda, ac prior quidem Saturnus, exponit diuitibus, quæ à pauperibus ad se scripta, ac postulata fuerint, admonens illos, ut benigniores erga ipsos se gerant, atq; æqualitatem recipiant, argumentis à signo & consequentibus, tum commodis, si faciant, tum periculis, si detrectent, adhibitis. Contrà autem Diuites extenuata accusatione pauperum à consueto, respondent, se quidem fecisse pro eo, atq; æquum & honestum fuerit, sed illos ita immodestos & intemperantes se gerere, ut eos deceætero omnino excludendos censuerint. Veruntamen ex illius consilio denuo admissuros se eos esse, si ex pacto recipiant, se nihil contumelioſe, aut intemperanter posthac facturos esse.

SACERDOS ET SATVRNVS. SACER.

Ic mihi Saturne, quãdo tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq́ & ſacrificatum, & litatum eſt à nobis, quid potiſſimũ abs te pro immolatis hoſtijs poſtulare debeã, quod poſtulatum feram? SAT. Iſtud quidem te ipſum perpendere oportuit, quid tibi foret optãdum, niſi qui princeps ſit, eundem & uatem eſſe uis, ut norit, quid maximè collubitum ſit animo tuo petere. Cęterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin iſtud iã olim mihi perpenſum eſt: deſidero enim uulgaria iſta, ac paſſim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq́ uiris imperem, utq́ multa poſſideam mancipia, ueſtes ſplendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, ſi quid eſt præterea rerum precioſarum. Hæc igitur mihi da, optime Saturne, ut & ipſe nonnihil emolumẽti ex tuo ſentiam imperio, neue ſolus per omnem uitam earum rerum ſim expers. SAT. Illud uide, Iam poſtulas, quod non eſt meæ poteſtatis, neq́ enim mearum partium eſt iſta diſtribuere. Quare ne grauiter feras, ſi quæ petis, non aſſequeris. Quin magis iſta à Ioue poſtulato, quum ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum eſt. Nam ipſe præſcriptis conditionibus rerum adminiſtrationem ab illo ſuſcipio. Eſt autem uniuerſum imperium meum, ſeptẽ duntaxat dierum, quorum ſi ius exceſſerit, illico priuatus reddor, ac uelut unuſquilibet de plebeia multitudine. Nec tamẽ in his ipſis ſeptem diebus ſerium quippiam, aut publicum tractare mihi permiſſum eſt. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare teſſeris, creare reges, famulos in conuiuiũ adhibere, canere nudum, laſciuo corporis motu ſaltitare, nonnunquam & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permiſſum eſt. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipſe dilargitur, quibus illi uiſum fuerit. SAC. Imò ne ille quidem Saturne, admodum facilè, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorſus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruumq́ obtuens, pauefacit inſtantes. Quòd ſi quando etiam annuerit alicui, diui temq́ reddiderit, mirũ quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac ſapientibus uiris, ſceleratis ac ſtultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq́ effœminatis, cuiuſmodi ſunt iſti plerique. Quanquam equidem cupio cognoſcere, quænam ſint iſta tuæ poteſtati permiſſa. SAT. Haud quaquã parua, neq́ omnino contemnenda, ſiquis uniuerſi imperij uim expendat, niſi forte tibi paruum eſſe uidetur, ut in teſſerarum ludo uincas, cumque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi ſenionem ſemper in ſummo latere oſtendas. Nam hinc ſibi plerique uictum parant, uel ad ſaturitatem uſque, quibus propitia ac ſecunda aſpirarit teſſera. Rurſum alij nudi enatarunt, naue eliſa, fracta ad tam minutum ſcopulum, puta aleam. Adde his, potãdo quàm maximè hilareſcere, ac modulatius alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis miniſtris in aquã præcipitatis (nam ea pœna eſt parum dextrè miniſtranti) te & uictorem pronunciari, atq́ ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum quàm ingens ſit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor ſolus omnibus rex præficeris ut non ſolum ipſe non feras ulla ridicula imperata, uerum etiam ipſe poſſis alijs imperare: huic ut turpe quiddã de ſe ipſo uociferetur: illi ut ſaltet nudus, utq́ ſublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoq́ munificentiæ meæ nõ exiguæ ſunt argumenta? Quòd ſi cauſaberis regnum hoc nec uerum eſſe, nec ſtabile, inſcitè feceris, quum uideas me ipſum, qui iſta dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis eſt præſtare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq́ reliquis, quæ modo recen-

Petitio & occaſio dialogi

Ritus Saturnaliorum.

Eorundem cõmendatio.

ſui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem?

Trãſitio per reiectionem.

SAC. Atqui iſtis nihil mihi eſt opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi reſpondeas uelim, quod maximè cupiebam cognoſcere. Quod ſi mihi dixeris, ſatis magnam gratiam pro ſacro perſolueris, quin & reliquum tempus quæ debueris, condono. SAT. Roga modo, equidem reſpondebo, ſi fortè quod rogaris ſciero. SAC. Illud in primis. Num uera ſunt iſta, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clam illa, ſubducto leue, ſaxum infantis loco ſuppoſitum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello ſuperatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie ſteterant. SAT. Quid dixti? Niſi feſtum celebraremus, eſſetq; licitum inebriari, atque in dominos impune conuicia iacere, intelligeres profecto mihi perimiſſum eſſe iraſci, qui quidem iſtiuſmodi roges, nihil reueritus adeo canũ ac ſenem deum. SAC. At ego hæc Saturne, non ex me ipſo dico. Quin & Heſiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt.

Confutatio fabulæ de Saturno, de qua Macrobius lib. 1. Satur. cap. 8. uide.

SAT. An tu putas uel paſtorem illum, uel hunc ampulloſum, uerè quippiam de me ſciſſe? Rem ad hunc conſidera modum. Eſt ne quiſquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut poſſit ipſe uolens ſuos deuorare liberos? niſi ſi quis eſſet Thyeſtes, qui ab impio circũuentus fratre comederet. Sed finge eſſe qui poſſit, quî fiat, ut ignoret ſeſe ſaxum edere uice pueri? niſi fortè dentibus ſit huiuſmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neque Iupiter per uim imperium occupauit, ſed ego illi uolens & ultrò rerum adminiſtrationem tradidi, ceſſiq;: Porrò neq; uinctũ eſſe me, neq; in tartaro eſſe, uel ipſe uides opinor, niſi prius oculis captus es, quemadmodũ Homerus. SAC. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SAT. Ego tibi dicam. In ſumma, ſenex iam & podagroſus quũ eſſem ob ætatem (unde etiam factum eſt, ut plerique mihi cõpedes eſſe finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punienda: nam erat aſſiduè mihi ſurſum ac deorſum curſitandũ obarmato fulmine, quo ſacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenẽ deſideraret. Itaq; mihi conſulens, loui locũ cedi. Quanq; & alioqui rectè facturus mihi uidebar, ſi partitus filijs (nam erant) imperium, ipſe pleramq; uitam conuiuijs per ócium traducerem, nihil neceſſe habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, moleſtia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed ſenilem hanc, ac iucundiſſimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquiſq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille diſtrictus negocijs, niſi quòd hos pauculos, quos dixi, dies mihi uiſum eſt excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiuſmodi fuerit me regnante uita, quum citra ſementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem ariſtæ, ſed panis paratus, carnes apparatę, ac uinum fluminum inſtar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea q; mortales omnes probi eſſent, & aurei. Hæc, inquam, mihi cauſa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plauſus, cantiones, luſus, æqualitas omnibus ſeruis æquè ac liberis, neq; enim me regnãte quiſquam erat ſeruus.

Origo & cauſa feſti.

SAC. At ego Saturne coniecturam iſtam ad ſeruos, & eos qui boias terunt, referebam, quaſi ob eam cauſam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quòd memor reipſum aliquando ſeruitutem ſeruiſſe, ac geſtaſſe compedes, eos magnifaceres, qui ſimili eſſent fortuna. SAT. Num tu deſines iſtiuſmodi nugari nugas? SAC. Benè mones, itaq; deſino. Quin illud etiam mihi reſponde, talis ludere, in uſu fuit tui quoq; ſeculi mortalibus? SAT. Erat ſanè. At non depoſitis talentis, ac decem nummum millibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet diſcrutiaretur qui uictus eſſet, neue ſemp ploraret

ſeſe

seſe unum omnium non habere quod ederet. SAC. Et rectè quidem illi. Nam quo tandem præmio certaſſent ipſi talis, quum ipſi toti eſſent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, ſi quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc noſtram ætatem adductum uulgo oſtenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miſerum (ſat ſcio) diſcerperẽt, haud aliter incurſantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum fœminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; ſeſe decertarent, quantam quiſq; maximam poſſet portionem auferre, ut qui ne in feſto celebrando, à lucri ſtudio temperent, quin ipſo etiam feſto ad lucri abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipſas comminuunt teſſeras, perinde quaſi illis ſit imputandũ, quod illi ſuapte ſponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tãdem cauſæ fuit, ut deus uſq; adeo imbecillis, ac ſenex, tempus inamœniſſimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus ſæuit Boreas, cumq; nihil nõ gelu concretum eſt, arent arbores nudæ decuſſis frondibus, ſqualent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quaſi extremo confecti ſenio, ad focum fermè deſident, interea tu feſtum diem agis? neque enim accommodum ſeni tempus, neque ſatis idoneum genio indulgentibus. SAT. Sed heus tu permulta quidem à me ſciſcitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de feſto perdidiſti, dum iſta mecum philoſopharis, non admodum ad rem pertinentia. Quare nunc iſtis tandem omiſſis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde pri ſco more depoſitis nucibus, ludamus teſſeris, ac reges ſuffragijs creemus, ipſiſq; ultrò pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prò uerbium, quod dicunt: ſenes repueraſcere. SAC. Imò cui iſta quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum ſitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio ſatis à te reſponſum eſt. Proinde uideor mihi rectè facturus, ſi noſtram hanc confabulationem, & quæ ipſe interrogarim, & quæ tu propitius reſponderis, literis prodita, tradam amicis legenda, ſiqui ſunt digni, qui tua dicta accipiant.

Digreſſio in præſentes mores.

CRONOSOLON, ID EST, SATVRNALIVM LEGVM LATOR.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

HAec ait Cronoſolon ſacrificus, & idẽ uates Saturni, earũq; legum conditor, quæ quidẽ ad feſtũ pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio miſſo libro illis ipſis præſcripſi. Neq; dubito quin eas leges ſeruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, quæ grauiſſimæ decretæ ſunt in eos, qui minus paruerint. Vos aũt diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neq; negligatis. Nam ſi quis ſecus fecerit, is ſciat ſe non me neglecturum legislatorem, ſed ipſum potius Saturnum, qui me condendis feſtis ſui legibus delegit. Haud ille quidem in ſomnis uiſus, ſed nuper cum uigilante palàm congreſſus. Erat aũt neq; compedibus uinctus, neq; ſitu obſitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poëtis mutuati, uerũ falcem quidẽ tenebat præacutã. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatu. Atq; hac quidem ſpecie mihi uiſus eſt. Cæterũ quæ locutus eſt, planè diuina ſunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœſtum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quæ nam eſſet moleſtiæ cauſſa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam ueſtem haberem, cùm iam eſſet gelu, multúsque flaret Boreas, glacies ac nix, aduerſus

Præfatio in leges, qua autoritatẽ illis parat.

quæ ego minimè communitus eram. Multo magis autem, quòd cum festum instaret et iam proximè, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here? cum impios ac sceleſtos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerũ penuria uitam degimus? Ne tu quidem here curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille: Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit aũt hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruãdum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cũ cũcta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hęc, tum ego profecto sine causſa falcem hancacutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunq; leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare rectè facietis, si leges non prætergrediamini.

Lex I. De ritu & modo peragẽdi festa.

Lex prima: Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatũ, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatẽ, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsonio rum & bellariorum artifices soli in opere sunto. Aequalitas omnibus æsto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere abijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidẽ fas esto. Ne quis argentum, uestémue expendito, néue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq;, quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex II. De excipiendis & tractandis pauperibus, deq; muneribus mittendis.

Lex secunda: Multò ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunto. Porrò pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis supereſt uestium, & quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atq; hæc quidẽ in promptu sunto. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atq; ex ædibus ejciuntor sordes, auaricia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt plerisq; diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunto Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentẽ relegunto. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittũto. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuórue sunto, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autẽ in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunto, neq; præterea quicquã ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissimè simul, & quàm paucissima uerba fiunto, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiosè laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruanto. Neue cui muneris pœnitentia subito. Quòd si quis anno superiore peregrè fuit, eaq; causſa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunto, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui fortè & hoc debent, neq; sunt soluẽdo. In summa uero, multo ante illud illis esto curę, ut cognoscãt, qua re maximè

sit

sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, & quic quid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducunto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalitia ne habentor. Neue Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellū aliquē ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiuijs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quòd si recusarit, reiecerit ue, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxiū esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij thuris frustula mittunto. Quòd si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatē diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumq; in Saturni thesaurū infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuales: Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodem detri no omnes bibunto. Neq; prosit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunto, donec ipsis unum fuerit, quæ tollenda erunt. Neq; huic quidem magna, illi uero pernexigua apponunto. Neue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquenque obseruato, minus tamen herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharœdum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quòd si cui libeat dicterijs uti, liceat, sed hactenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis depposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abito cum uoluerit. Porrò cum diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoq; unà cum ipso ministranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ columnæ inscriptas, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atque id quidē sciendum est quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neq; incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quòd si quando (id quod dij prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

III. *Do modo & rōc conuiuiorum.*

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.

EQVIDEM & antea tibi scripsi, significans quonā in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculū esset, ne solus omnium, expers relinquerer solēnitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrū alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertiētes pauperioribus, alij rursum fame contabescerent, atq; id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tū ad meas literas nihil respōdisti, operæpreciū existimaui, te denuo ijsdē de rebus cōmonefacere. Tuū erat optime Saturne, sublata hac rerū inæqualitate bonisq; in medio depositis, postea celebrādū festū edicere. Nā uti nūc res habēt, formi-

Propositio

formica camelus, quemadmodum aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ hi-
Ab incõueniẽti. ſtrionẽ animo concipe, qui altero pede prælatis cothurnis ſublimis inſiſtat, cuiuſmodi ſunt tragica calceamenta, altero uero ſit incalceatus. Is ſi ad hũc modũ inſtructus ingrediatur, uides neceſſario futurum, ut nunc excelſus ſit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uiciſſim promouerit. Nec minor eſt in uita noſtra inæqualitas, dũ illi cothurnis fulti, adornãte fortuna, tragœdias in nos agunt. Contrà magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipſi, ſcias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere poſſimus, atq; ingredi, ſi quis nos quo
Ab exemplo & uita ueteri que ad eundum iſtum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum rerum inter homines fuiſſe olim, quũ tu ſolus adhuc imperium teneres. Verũ tellus illis citra ſerendi, arandiq; laborem bona progignebat, cœnam, unicuiq; paratam, uel ad ſatietatem uſq;. Porrò flumina partim uinum, partim lac, erant autem & quæ mel manabant. Quodq; eſt omnium maximum, aiunt illos ipſos homines aureos fuiſſe. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuiſſe. Nos contrà non ſatis idonei ſumus, qui uel plumbũ uideri poſſimus, aut ſi quid etiam plumbo uilius, ut quorũ pleriſq; uictus labore quæritur, ac paſſim paupertas, egeſtas ac deſperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & ô fortunã, atq; id genus alia per multa, apud nos nempe pauperes abundant: quanquã his de rebus leuius diſcruciaremur, niſi diuites conſpiceremus tanta fruentes felici-
Amplificatio à collatione diuitum. tate. Qui quidem quũ tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum ueſtium poſſideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerũ omniũ magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquã de eis impertiũt, ut plebeios homines ne aſpectu quidem dignentur. Hæc inquam, ſunt Saturne quæ nos enecant maximè, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accũbentem, tantis opum delicijs affluere, ructantem interim, & applaudẽtibus amicis, perpetuò feſtum diem agere: me uero, meiq; ſimiles, ſomniorum coniecturas interpretari, ſicunde fortè quatuor oboli cõtingant, quo uidelicet pane polentáue expleti dormire queamus, naſturtium, aut porrũ, cepáue, alliúmue opſonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ
Redit ad propoſitionẽ, & leges quoque præſcribit. mutes corrigasq; neceſſe eſt, aut quod eſt poſtremum, illis ipſis interdicas diuitibus, ne ſoli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos diſpergant. Porrò ex ueſtibus, ſi quas tã à tineis exeſas, citra ſuum incommodũ dare poſſint, malintq; hæc prorſus uetuſtate ſituq; peritura, nobis dare quã induamur, quàm ſinere ut in cubilibus ac ſcrinijs multa carie computreſcant. Præterea ut cœnent ſinguli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuiũ adhibitis. Haud iſto quidẽ pacto, quo his tẽporibus cõuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua ſit omniũ portio, neq; ut hic opſonijs ingurgitet ſeſe, famulo interim adſtante atq; operiente, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quũ uix etiam apparauerimus admouere manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum oſtenſa, uel ſi quid de placenta reliquũ eſt. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totũ dimidium apponat, unà cum capite, reliquis autem oſſa tecta apponat. Vtq; præmonentur pincernæ, ne contentur donec unuſquiſq; noſtrum ſepties poſcat bibere, ſed ſemel iuſſi protinus infundant, & ingentem calicem impletũ tradant æquè atq; ipſi domino, utq; unum & idem uinum conuiuis ſit omnibus. Alioqui ubi nã iſta lex ſcripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generoſoq; temulentus ſit, mihi contrà muſto diſrumpatur aluus? Hæc ſi correxeris nouariſq;
Epilogus per comminationem. Saturne, tum demum effeceris, ut uita uerè uita ſit, feſtum uerè feſtum: ſin minus, illi quidem epulentur, nos autem interim ſedentes precabimur, ut ſimulatque loti uenerint, puer ſubuerſa amphorum rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam piſcium in lẽtem infundat, utq; canis in domum irruens, opſoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuerſa, præterea

placentę

placentæ dimidium:utq; ſus ac ceruus,neq; non ſuculæ inter aſſandum idem faciant,quod Homerus de ſolis bobus commemorat:imò uti non ſerpãt ſolum, uerumetiam unà cum ipſis uerubus in montem abripiant ſeſe fugiantq; :utq; ipſæ etiam aues pingues,iam ademptis plumis,& ad coquẽdum apparatę, uolatu aufugiant, ne ſoli illis fruantur: quodq; futurum eſt illis grauiſſimum,ut formicæ tales,quales feruntur Indicæ,aurum è theſauris effoſſum,noctu in publicum efferant: utq; ueſtis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur,ut cribrum uideri poſſit,nihilq; differat à caſſe uenatorio: utq; formoſi illorum comatiq; puelli(quos Hyacinthos,aut Achilles, aut Narciſſos appellare ſolent)dum ipſis poculum porrigunt,ſubitò defluente coma calui fiant,& acutam ædant barbam,cuiuſmodi in comœdijs induci ſolent Sphenopogones,quibus à cuneata barba nomen inuentum eſt: utq; uertex illis aſperis ac pungentibus pilis ſit hirtus,reliqua capitis parte nuda.Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur,niſi deſinant uſq; adeo ſuis priuatim ſtudere commodis,uelintq; in commune diuites eſſe,nobis quoq; quantum æquum eſt impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SAL.

Quid tu, obſecro,nugas iſtas ad me,ac de rebus huiuſmodi ſcribis, iubesq;,ut de integro bonorum faciam partitionẽ? quod quidem alterius munus fuerit,penes quẽ nunc eſt imperium. Etenim demiror te,ſi ſolus omnium ignoras,quemadmodum iampridẽ regnare deſitcrim,ac priuatus eſſe cœperim,liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipuè rerum iſtiuſmodi curam agit.Porrò mea poteſtas non niſi ad taxillos uſque,ſaltationes,cantiones,& ebrietatem ualet, idq; ſeptem non amplius diebus.Itaque grauioribus in cauſſis, de quibus ſcribis,ui delicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; exæquo omnes aut opibus abundent aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quòd ſi quid in his quæ ad feſtũ pertinent,uelfraude detractum eſt alicui, uel additum,id erit mearum partium iudicare. Iamq; ſcribo diuitibus de cœnis,deq; auri hemina, neque non de ueſtibus,ut uobis quoque ad celebrandum feſtum nonnihil mittant. Quandoquidem æqua ſunt iſta,decetq; illos facere quemadmodum prædicatis, niſi forte habent iſti,quod probabiliter ad hæc reſpondeant.Inſumma tamen illud ſcio tote pauperes,uos longè falli,neque rectè iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, ſolosq; ſuauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opipare cœnare,uino ſuaui inebriari,formoſis frui mulieribus, ueſtibus uti delicatis,uerum iſtam felicitatem cuiuſmodi ſit ignoratis:ſiquidem hæ res non mediocribus curis eos diſtorquent,ſed ſingulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domeſticarum diſpenſator fraudet, aut clanculum ſuffuretur,ne uinum aceſcat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, ſi illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars eſt eorum,quæ iſtos diſcrutiant? Quòd ſi noſſetis metus & curas,quibus obnoxij ſunt, planè fugiendas uobis eſſe diuitias exiſtimaretis. Alioqui creditis uel meipſum uſque adeo inſanum,ut ſi præclara res eſſet opulentia,aut regnum,depoſiturus hæc,alijsq; ea ceſſurus fuerim,patererq; ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non eſſem ignarus huiuſmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adſint neceſſe eſt, imperium depoſui,idq; ſapienter. Namquòd tu nunc apud me deos obteſtans deplorabas,illos apris ac placentis expleri, uos contra naſturtium,porrumue aut cepe per feſti tempus,opſonij loco arrodere,cuiuſmodi ſit,conſidera. Etenim in præſens quidem utrunq; dulce eſt illis,minimeq; moleſtũ.At poſtea res inuertitur. Quãdoquidẽ uobis deinde nõ accidit,ut poſtridie ſurgatis, capitis dolore grauati

Exordium ab increpatione.

Propoſitio et reſponſio ad ſuperiorem petitionem.

Digreſſio, qua pauperibus ſuadet, ut ſua forte contenti ſint, plus oneris ineſſe diuitijs quam uoluptatis.

Aſſeueratio à ſuo ipſius exemplo.

grauati obtemulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam ingurgitationem grauè olẽtem, et acrem ſpiritum ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferũt, ut quoniam magnam noctis partẽ uario coitu pro libidinis arbitrio tranſigũt, facile ſibi uel tabem, uel tuſſim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum uſu colligant. Alioqui quotumquenq; potes oſtendere, qui non planè palleat, ac faciem cadaueroſam præ ſe ferat? Quotumquenq; autem, qui cum ad ſenectutem peruenerit, ſuis ipſius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiulis geſtetur? foris quidem totus aureus, intus putris ac pannoſus, cuiuſmodi ſunt tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus conſarcinata. Vos autem quum moleſtum eſt, quòd de piſcibus guſtare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eoſdem & podagræ, & tuſſis expertes eſſe, aut ſi quid aliud aliam ob cauſſam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipſis æquè dulce eſt, quotidie, ſupraq; ſacietatem iſtis ueſci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita olus ac lupinum appetere, ut tu non æquè leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim ſileam, quæ illos diſcrutiant, puta ſi filius ſit luxurioſus, ſi uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat, In ſumma multa alia ſunt, quæ uos ignorantes, tantum aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum ſi quando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quòd ſi illos contemneritis, negligeretisq;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, ſmaragdum annulo incluſum reſpectaretis, neq; ueſtes obiter contrectantes molliciem admiraremini, ſed ſineretis eos ipſos ſibi diuites eſſe, haud dubiè futurum ſit, ut ipſi uos ultrò adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis oſtendere poſſint lectos, mẽſas ac pocula. Quarum rerum nulla ſit utilitas, ſi ſine teſte poſſideantur. Certè reperiretis pleraq; hæc illos ueſtra cauſa parare, non quo utantur ipſi, ſed uti uos admiremini. Hæc ad conſolandos uos ſcribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita feſtum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendũ è uita, & illis, depoſitis opibus, & uobis relicta paupertate. Quanquam & illis ſcribam, ſicuti ſum pollicitus, certum ſcio eos non neglecturos literas meas.

Epilogus per comminationem.

SATVRNVS DIVITIBVS, 3.

Exordiũ ab expoſitione.

PAuperes nuper ad me datis literis incuſarũt uos, qui nihil ipſis ex facultatibus quas poſſidetis, impertiminiq; omnino poſtularunt, ut omnia bona facerẽ omnibus cõmunia, ut ad ſingulos illorũ ſua pars rediret. Aequum enim eſſe, ut rerũ æqualitas conſtituat, neq; decere, ut huic ſuperſit, ille nullo modo ſit particeps uoluptatum. Ego uero reſpondi, hiſce de rebus rectius Iouem conſideraturũ. Cæterum de præſenti negocio, deq; iniurijs, quibus ſeſe per feſtos dies affici putant, uidebam mei officij eſſe ſentẽciam ferre, ſumq; pollicitus me uobis ſcripturum. Sunt autem quæ poſtulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiũt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij eſuritioni, poſtea diem etiam feſtum celebrari poſſimus? Quare ſi uellem & illos feſti participes eſſe, poſtularunt ut cogerẽ uos, ut & de ueſtibus illis impertiamini, ſi quæ ſuperſunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos deſtilletis. Quòd ſi iſta feceritis, inquiunt, non erit amplius diſceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur ſeſe ad nouam rerum partitionem prouocaturos, ut primum Iupiter pro tribunali ſedere cœperit. Atq; hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas poſſidetis, & rectè poſſidetis. Quin de cœnis quoq;, ut uobiſcum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodũ uos in præſentia foribus occluſis, ſoli delicijs frueremini. Quòd ſi quãdo uobis uiſum fuerit, & illo-

Propoſitio I. de ueſtibus.

II. de Cœnis.

rum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illic in pauperum contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq;, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam negant sese etiam ad sacietatem ex illo qualicunque uino bibere, propterea quòd uestri pincernæ, aures habeãt cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socij. Porrò reliqua usq; adeo sunt turpia, ut pigeat commemorare, quæ de carnium partitione criminantur, decq; ministris, qui cum uobis assistant, donec plus quàm ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Argumentũ à signo & causa.

Ita[illegible]de æqualitas, res est omnium iucundissima, maximeq; conuiuijs congruens: atq; hac de caussa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne posthac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes una à uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uosipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, miretur q; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbibentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undique contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argenti absolutam cælaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, nõ solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerum etiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nũc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidioſę, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiũt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primũ non sinent conuiuium surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiuijs aptas, dicteriaq; minimè molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissimè transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referunt, bene uolentiam uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emenda. Nam illud à uobis suscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nonne uos ea res uret, cum nõ habueretis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neq; iam libet referre, necessario futurum ut pauperum insidiæ atq; odia in uos oriantur, si soli delicijs fruiuelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt. ac dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidẽ si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentam, nisi si quid canis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamẽ uobis habebit. Porrò sus aut ceruus interim dum assantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad pauperes auolabũt. Denicq; quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quę & festo sint digna, & uobis quàm maximè tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos. A cõsequenti & cõditione pauperum.

Amplificat ἀπὸ εὐκόλου σψ. A periculo.

DIVITES SATVRNO SALVTEM.

Exordium ab extenuatione accusationis.

NVm putas Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurduerunt illorũ querelis dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quòd non æqualiter distribuerit, & nos, quòd nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerunque obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidẽ hoc certè tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucundius, si nunc cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assiduè facimus adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde: Vbi semel illis fores apperuerimus, nunq; desinunt alia super alia postulare. Quòd nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratũ odium, in promptu cõuicia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quòd nobiscũ consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus satis adbiberint, tum uel puellę formosæ cyathũ porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxorem ue sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quòd si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quòd si ita auto re, pacto recipiant, sese moderatè petituros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicquam flagitiose in compotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omittemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoque suo fungi uolent officio.

Propositio. & dilutio criminis pregestionẽ, qua uicissim pauperes accusant immodestiæ, & intẽperãtiæ.

Epilogus quo sub conditiõe in postulata Saturni consentium.

SYMPOSIVM, VEL LAPITHAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ERASMVS ROTERODAMVS IOANNI *Eutychio suo.* S. D.

QVanquam hic Luciani Dialogus Eutychi doctissimè, plurimũ habeat artis, ob decorum uarietatem in personis tam multis, tamq; diuersis: tamẽ aliquot repperi, qui dicerent esse præmendum, & liberius ac uelut ἐξ ἀμάξης philosophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iustius esse stomachandũ in huius seculi mores, quo uidemus Philosophorum ac theologorũ scholas multò puerilium etiam inter se dissidere: nec minus atrociter digladiari, tũ inter religionis professores nihilominus cruentam esse pugnã, quàm in eo conuiuio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellũ, quoniam fortè ἀδέσποτον repperi, & tamẽ patrono uidebatur egere. Eutychio dicaui. Bene uale, καὶ εὐτύχει, ut planè sis quod dicteris. Antuerpiæ. M. D. XVII.

ARGV-

ARGVMENTVM.

RVrſum depingit hoc loco Philoſophorũ mores et uitã Lucianus, atq; illa, quæ fictionibus ac fabulis alibi de illis prodidit, hic nunc exemplo ac uero facto cõprobat. Eſt aũt hiſtorica quædam rei geſtæ cõmemoratio, qua exponit, quo pacto diuerſarum profeſſionũ Philoſophi aliquot, ab Ariſtæneto ad cœnam & nuptiarum celebritatẽ uocati, poſtcaquino incaluere, pro ſecta quiſq; ſua inter ſe uerbis primo cõtendere ſint, mox ad manus quoq; & ad uulnera uenerint, adeo ut ſaucij nõnulli, ac mutilati è cõuiuio aſſ. ytati fuerint. Rurſum aũt ex alijs qui uocati non fuerant, quidam Cynicus uidelicet, ultrò ueniens, cœnantibus ſeſe obtruſerit, magna præſentiæ & impudentiæ ſuæ importunitate. Alius aũt per literas cũ Ariſtæneto expoſtularit, tragicè propè in eũ debacchatus, q; præteritus, & cæteris poſtpoſitus fuiſſet. Ex quo apparet, iſtud hominum genus, quod foris uirtutem prædicat, & ſpecie religionis in ſe uulgi ora conuertit, nõ hac ætate modo (quod tamẽ grauiſſimũ eſt, quando & Chriſtianos eſſe pleriq; ſe, & alijs uitæ morumq; honeſtate præire profitentur) uerũ olim quoq; eadem ſimulatiõe, iiſdemq; præſtigijs uſos eſſe. Nimirũ ut uerbis quidem multa de pietate, de officijs, de uera uiuendi ratione iactitarent, cæterũ ipſa re à uirtute ac honeſtate omni, q; longiſſimè abeſſent, libidini & gulæ, et cæteris uicijs turpiſſime interim ſeruientes. Et accidere ſanè etiã noſtra memoria huiuſmodi quædã exempla, conuiuio huic nõ admodũ diſſimilia, ubi iſti in ſpeciem grauiſſimi ſanctiſſimiq; uiri, uel p leuibus ac puerilibus rebus, acerbiſſimas ſæpenumero cõtentiones inceperẽ, uel qualicubi præteriti atq; neglecti uiderentur, grauiſſima odia exercuere. Vt non immerito quiſpiã crediderit philoſophos illos ueteres (quanq; indignũ adeo eſt, tam uenerabile nomẽ in tam turpibus perſonis hærere) in noſtræ ætatis religioſos quoſdã immigraſſe. Vſq; adeo noſtri iſti à ueteribus nõ alia re, q; ſolo titulo ac nomine differunt, cũ cætera, ut habitus differẽtia, & exterior uitæ aſperitas & immundicia, deinde & opinionũ atq; doctrinæ diuerſitas, in utriſq; eadem propè fuiſſe uidentur. Cæterum tametſi hæc omnia cũ ſumma feſtiuitate pro ingenio atq; facundia ſua tractet Lucianus, interim tamẽ ſerio quoq; ac uere idem monet, nullũ eſſe precium operæ, ſi quis diſciplinas omnes perdiſcat, niſi ſimul & uitæ rationes ad id, quod optimũ eſt, ac cõmodet, eosq; illos, qui ſolos libros ſpectant, quiq; ſollicitudine ac cura, quam illi aſſerunt, perpetuo tenentur, à recta ratione, bonisq; inſtitutis fermè abduci, &c. Inſcribitur aũt Dialogus hic Conuiuiũ, uel Lapithæ, quorũ priorem titulum ab argumento & re ipſa ſumptus eſt: alter à collatione, quòd ut hic Philoſophi, ita à Pœtis Lapithæ & Centauri, in nuptijs Pirithoi, inter ſe funeſto certamine congreſſi quoq; feruntur.

PHILON, LVCIANVS, PHIL.

MIranda quandã & uariam diſputationẽ Luciane uobis fuiſſe narrant, ſuper cœnã apud Ariſtænetũ; tum philoſophicos quoſdã ſermones dictos, ac ſuper his ſummam contentionẽ exortã fuiſſe. Quod ni mentitus eſt Charinus, etiã ad uulnera uſq; rẽ proceſſiſſe; denicq; ſanguine conflictum fuiſſe diremptũ. LVC. Atquí unde nam Philon iſta reſciuit Charinus? neq; enim is nobiſcũ aderat in cõuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audiſſe ſeſe. Porrò Dionicus etiam ipſe è conuiuarum numero fuit opinor. LVC. Fuit maximè. Verum ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præſens: ſed ſerius aduenerat, media fermè pugna, paulocq; ante uulnera. Proinde demiror, ſi quid compertí, certiue referre potuit, q non ordine ſpectarit illa, unde inter illos nata lis, poſtea ad ſanguinem uſq; deducta eſt. PHIL. Proinde Luciane, Charinus, etiam ipſe ſi rem compertius uellem cognoſcere, & quo ſingula modo ſint geſta doceri, te adiremiuſſit. Nam Dionicum etiam ipſum faſſum fuiſſe; ne ſe quidem toti negocio præſentem adfuiſſe. Te uero quicquid eſſet actum, id omne comperto certoq; ſcire: tum etiam quę dicta inter illos fuerint, meminiſſe: quippe qui eiuſmodi non obiter neq; neglectim audire, ſed per ocium atq; attentè auſcultari ſis ſolitus. Proinde nũquam effugies, quín nos hoc ſuauiſſimo accipias epulo: quo mihi quidem haud ſcio an ullum poſſit accidere iucundius: præſertim quod ſobrij per ocium tutò ac citra ſanguinem, extraq; teli, quod aiunt, iactum conſtituti ſumus epulaturi.

Exordium ab admiratione & rei nouitate.

Petitio.

Siue ſenes aliquid, Super cœnam ſunt debacchati,
Siue etiam iuuenes

à mero compulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon', atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quũ hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut autori imputare, qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum benè morati, eiusmodi ad amussim exquirere, quæ rectius erat in cõuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem o di(sicut inquit uersus poëticus) memorem compotorem. Neà Dionico quidem rectè factum, qui hæc apud Carinũ effutiuerit, immodicamq; & pridianam dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Cæterũ ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. PHI. Nugas agis Luciane, cum ista dicis. Quin haud quaquam oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certò sciam, te multò cupidiorem esse narrandi, quàm ego sim audiendi, adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libẽter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quòd si nunc coner discedere, nõ sines, ni te prius audiero, abire: uerum ultrò aderis, consectabere, rogabis. At tũ ego te uicissim lusero. Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVC. Age ne quid succenseas: equidẽ dicam, quandoquidem usqueadeo cupidus es audiendi: uerũ heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurũ sit opus.

Recusatio.

Causa conuiuij & celebritatis.

Sed illud mihi primo respondeloco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Non. imò filiam suam elocauit Cleanthidem, idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. PHI. Formoso admodum per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tũ ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Luciane, qui nam erant conuiuæ? LVCIA. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum è Philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus, unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomẽ Labyrinthus: & hic quidem quòd esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atque ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennem nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hũc quũ ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidã quẽpiam atq; impiũ ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istieus grammaticus, & Dionysidorus rhetor. Iam uero propter sponsum Chæream unà cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonicus: quòd is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nõnulli propter animi constantiam ac rectitudinem, regulam illum appellãt. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti præcipuum quendam ac primariũ hominem comiter atq; officiose exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, cũ adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, cũ iam omnes fermè conuiuæ præsentes essent, tempus erat ut discũberetur. Itaq; ad dextrã ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem cõplures) occupabant. Inter quas erat & sponsa summo studio culta, hinc atq; hinc stipata fœminis. Porrò ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distribũtis. Porrò è regione mulierum primo

Conuiuarum personæ, & quo loco q̃sq; accubuerit.

loco

loco accumbebat Eucritus, ſecundo Ariſtænetus: ſub hæc ambigi cœptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicum, quippe ſenem: an Hermonem Epicureum. Nam hic erat Caſtoris ac Pollucis ſacerdos: tum autem nobiliſſimæ inter ciues familiæ. Verum eam hæſitationem ſuſtulit Zenothemis: Si me inquiens Ariſtænete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet iſto, ut ne quid aliud mali dicam Epicureo, diſcedo, totumq; conuiuiũ uobis relinquo. Et puerũ protinus aduocat, diſcedere parans. Tum Hermon: Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam ſi nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quòd ſacerdos ſim, ut planè contemnas Epicurũ. Rideo, inquit Zenothemis, ſacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accũbebat. Poſt hunc Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hũc ſponſus, poſt eum ego, iuxta me Diphilus, huic aſſidebat Zenon diſcipulus, poſtremo rhetor Dionyſidorus cum Iſtiæo grammatico. PHIL. Papæ Luciane, Muſarum conuentum quendam mihi narras fuiſſe iſtud conuiuium, quippe plurimis ſapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Ariſtænetum, qui quũ optatiſſimam illam, ac ſplendidiſſimam ſolennitatem celebraret, præ cæteris ſapiẽtiſſimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philoſophiæ ſecta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiſcuè uocans omneis. LVC. Is uero nequaquam eſt è uulgarium iſtorum diuitum numero, uerũ & literarum eſt ſtudioſus, ac maximam uitæ partem in his rebus uerſatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariusq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæprecium, ut numero recenſeam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illecta menta. Cuncta ſiquidem affatim ſuppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, ſenem illum, Zenothemim dicebat (ſubauſcultabam enim) ut ſeſe opſonijs ingurgitat, utq; iure ueſtem oppleuit: tum quàm multa puero à tergo ſtanti porrigit, putans interim ſe aliorum oculos fallere: neq; meminit poſt ſeſe accumbentiũ. Hæc igitur fac & Luciano commonſtres, quo teſtis eſſe poſſit. Mihi uero nihil Ione monſtratore opus erat: quippe qui hæc multò antè limis iam oculis præuideram. Hæc ſimulatq; dixiſſet Cleodemus: irruit in conuiuium & Alcidamas Cynicus, atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud feſtiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultrò ad fratris conuiuium acceſſiſſet. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uiſus eſt feciſſe: & quicuiq; tum fortè in mentem ueniebat, in eum torquebãt: alius illud: Inſanis Menelaẽ. Alius rurſum:

Cœnæ deſcriptio.

Cynici inter uentus, & occaſio turbæ.

Verum Agamemnoniæ mentinon iſta placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore ſalſè lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palàm nullus audebat quicquam dicere, propterea quòd metuerẽt Alcidamantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; è Cynicis omnibus clamoſiſſimum. Qua quidem re adeo uiſus eſt reliquis antecellere, ut nulli non eſſet formidandus. At Ariſtænetus collaudatum illum quòd inuocatus aduenisſet, iuſſit accepta ſella, iuxta Iſtiæum ac Dionyſidorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebre quiddã ac molle dicis, uti in ſcamno aut ſella ſedeam, quemadmodum facitis uos, mollibus inſtratis penè ſupini recumbentes, purpura ſuffulti. Quin ego tibi uel ſtans cœnauero, in ipſo interim conuiuio etiã obambulans. Quòd ſi defatigatus fuero: tum humi ſubſtrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Ariſtænetus, ſiquidem iſthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuium luſtrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora paſcua ſubinde ſeſe transferens, unaq; cũ his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dũ cibum caperet, haud quaquam negocio uacabat, de uirtute obiter, de uicio diſſerens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Ariſtænetũ per con-

tabatur, quidnam ſibi uellent tam multa, tam magna pocula, quũ non minus ui ſui poſſent eſſe uictilia? Verum Ariſtænetus iam obturbantem, moleſtumq; eſſe pergentem, in præſens quidem compeſcuit: miniſtro innuens ut ingentem cõ licem, infuſo meraciſſimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidẽ uiſus eſt optimè excogitaſſe: nondum etiam intelligens, quantorum malorum is calix eſſet autor futurus. Hunc igitur ut accepiſſet Alcidamas, aliquantiſper ſilentium agebat, ac ſolo ſternens ſeſe cubabat ſeminudus, quemadmodum facturum ſeſe fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, ſimulq; dextra ſcyphũ ſuſtinens, qualem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iam uero & inter alios calix aſſiduè circumagebatur, tum inuitatiunculæ ad bibendũ, & confabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim ego cum puerũ, qui iuxta Cleodemũ adſtabat (erat autem is pocillator egregie formoſus) ſubridentem uidiſſem (nã arbitror, quicquid obiter inter cœnandum obtigit, commemorari oportere: maximè, ſi quid ſit elegantius ac ſcitè factum) iam admodum attentus obſeruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo poſt, accedebat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus. At ille ſimul & digitum illius ſubſtringebat, & drachmas puto duas unà cum calice tradebat. Porrò puer ad ſubſtrictum digitũ rurſus arridebat. Cæterum, de pecunia, quũ non ſenſiſſet opinor, eoq; non recipere ret, in terram delapſis drachmis ſtrepitus eſt cõcitatus, moxq; ambo pariter rubore ſuffundebantur, idq; ita palàm, ut nemo non animaduerteret. Ambigebatur igitur inter eos, qui proximè ſedebant, cuius nam eſſent illi nummi, cum & puer negaret à ſe proiectos, & Cleodemus item, iuxta quem ſtrepitus acciderat ſibi excidiſſe diſſimularet. Verum ea res tum neglecta eſt, ac conniuenter omiſſa, propterea quod id quod acciderat, non ita multi uidiſſent, præter unum (ut mihi quidem uiſum eſt) Ariſtænetum. Nam is paulo poſt puerum loco mouit, clanculum ablegãs, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator aſſiſteret, ut delicet ex exoletis illis, ac robuſtis, mulioni, aut equiſoni cuipiam. Ad hunc modum ea res utcunq; abiit, ſummum alioqui allatura pudorem Cleodemo, ſiquidem ad omnes permanaſſet, ac non protinus occupans Ariſtænetus eam ſopiſſet, ciuiliter dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidamas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam eſſet nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto ſilentio ſimul, & ad fœminas conuerſo uultu: Præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc cum riſiſſent omnes: Ridetis, inquit, ſacrilegi, quòd ſpõſæ, Herculis dei mei nomine propinauerim? Imo illud ſcito opus eſt, ni ſcyphum à me traditum accipiat, nũquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego ſum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robuſto: ſimulq; cum dicto, ſeſe magis etiã renudabat, etiam uſq; ad illa quæ ſunt maximè pudenda. Ad ea cum iterum arriſiſſent conuiuæ, indignatus ille ſurrexit, torui is iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipſo teſtans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forſitan & baculũ illiſiſſet alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuiſſet illata. Nam hanc ſimulatq; conſpexit, lenior ac mitior eſſe cœpit, acſtomachari deſiit. obambulãs interim ac placentam auidè uorans. Iam uero plerisq; temulenti eſſe cœperant, & clamoribus undiq; perſtrepebat conuiuiũ. Nam & Dionyſidorus rhetorem illic agens, orationes quaſdam pronũciabat, laudabaturq; à miniſtris, qui à tergo aſſiſtebant. Et Iſtiæus Grammaticus uiciſſim, qui poſt illũ accumbebat, uerſuũ centones quoſdã recitabat, Pindari, Heſiodi, & Anacreontis carmina ſimul contexẽs atq; cõſarcinans: ita ut ex omnibus unicã redderet cantilenã, oppidò q; ridiculã. in primis aũt illa, perinde quaſi uaticinans, de his quę poſtea acciderũt:

Comiſere ſimul Clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirũm luctuſq; coortus

Notatio philoſophorum.

Ita uocãt ducem Muſarũ

At

At uero Zenothemis, libellulum quẽpiam minutis cõscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq; Aristænetus sedulò curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intrò Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararẽtur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidam, deraso capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq; crista in morem erectos: hic saltábat, atque inter saltandum, quo maiorem concitaret risum, rotatu sese circũagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo concusso, sonabat interim quiddã, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderãt. Ac reliqui scommatè tacti ridebant. Verũ ubi & in Alcidamantem simile quiddam torsisset: catulum illum Melitçum appellans, indignatus ille (iamdudum autem præ se ferebat, quòd inuideret illi, dum probaretur ac conuiuarũ oculos retineret) abiecto pallio, ut secũ luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hũc, inquit, baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multò iucũdissimum, quippe cũ uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, cum ferire, tũ uicissim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igit cum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multò post peractam concertationem, Aiebat autẽ in mora fuisse Polypreponten tibicinem, dum hunc phrenesi correptũ curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illũ protinus surrexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum peremisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idq; ea lege ut uictus præscriptum certumq; plagarum numerũ acciperet. Ac sese priorem cecinisse, prauè atq; imperitè: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein cũ minore iam discrimine cũ illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atq; ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarum uestigia quædam: nõ nullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam nõ minus placuisset, quàm morio ipse: proximè Istiæum reclinans sese, de reliquis cœnabat. Atq; hic quidem haud absq; numine quodam nobis aduenerat. Imo prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in mediũ conuiuium puer quidam, qui se ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palàm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ laudem compositam, aut carmen nuptiale, quod genus permulta faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat: Etœmocles philosophus Aristæneto: Quàm non mouear conuiuijs, omnis anteacta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multò ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpẽdens animirum, quantũ sit in eiusmodi comportationibus tumultus, quantũ licentiæ petulantiæq;: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum tẽporis à me officiosissimè cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quẽ uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus præ-

Alcidamãtis & Morionis concertatio.

Digressiuncula de Medici & Phrenetici congressu.

Literæ Etœmoclis Stoici unde initium contentionis nascitur. Expostulat autẽ cũ Aristæneto, q. ad conuiuium uocatus nõ fuerit. Propositio

terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris. Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc statuo, si quis mihi impartiat, uel suem syluestrem, uel leporem: uel placentam: quæ mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiam hodie quũ apud discipulum Pammenem cœnare mihi licuerit, opiparã (ut uocant) cœnam, non annui tamen uehementer obsecranti, tibi scilicet demens ego memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me ritò facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehensiuam illam phantasiam habes. Cæterum haud sum nescius, unde mihi ista sint profecta: nẽpe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus obturare posse. Alioqui respõdeat istorum aliquis quid sit philosophia, aut hæc quæ inter elemẽta tradũtur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponam: quid sit syllogismus cornutus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero cõtumeliam. Atqui ne possis post hac ad istam excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerũ strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum allocutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc respondeam. Quòd si tibi uideor cœnæ gratia succensere, quid Oeneo acciderit cogito. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantem, quòd ille se solam non adhibuerit ad sacrificium, cum reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re sic alicubi meminit Homerus:

A collatione.

Ab exemplo deorum.

Seu quia non norat, seu non succurrerat illi:
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides:

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli:
Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles:

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

» Hæc tibi è plurimis pauca citaui, ut intelligeres, cuiusmodi præterito uiro Di» philum ad cœnam adhibeas, cui & ipsi filium commiseris tuum. Idq; rectè. Est » enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obsequatur: atq; » adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem & aliud quiddam. Quod quidẽ tu » si libebit, è Zopyro eius pædagogo uerum esse cognosces. Verũ non cõuenit » obturbare in nuptijs, neq; accusare quenquam: præsertim criminibus usq; adeo » fœdis ac pudendis. Tametsi Diphilus dignus in quem facerem, quippe qui duos iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porrò famulo huic mandaui, uti si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placentæ, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc amice quum legerẽtur, sudor interim uticq; mihi manabat præ pudore, simulq; iã illud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehisceret: quũ uiderem eos qui præsentes aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etæmoclem uirum canum, tãtumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabãtur igitur, quòd eiusmodi uir esset, hactenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetus mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentiaue præterijsse, uerum quòd despe-

desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret, utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet, eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaquam puer iam legere desijsset, uniuersum conuiuiũ in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quòd hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etemocle intentum. Porrò Aristænetus quanq; esset sanè perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat commodè uertere, subridens interim, ac puerũ redire iussit, respondens, ea sibi curæ fore. Paulò autem post surgens & Zeno clanculum sese abduxit è conuiuio, submonitus à pædagogo, ut discederet, innuente, idq; tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem quæritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola: Huiusmodi, inquit, facit egregiusille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; non Cleanthes, uerbula misera, neq; quicquam præter rogatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterũ Etœmocles sunt pleriq; omnes. Videtis quàm & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est, Etœmocles Diana, Dij boni, quàm benè auspicata omnia, quamq; congrua celebrandæ festiuitati. Ita per Iouem, inquit Hermon, suprà hũc accumbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratum, ut in cõuiuio proponeretur, eoq; putabat nõ intempestiuè factã mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristænete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanquam Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itáne uos Chrysippum nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: An ex uno homine, qui non legitimè philosophiam exerceat, nempe præstigiatore isto Etœmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem, quam habebant auream, circũtondisti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nónne Sostrati discipuli tui uxorẽ stupraſti? Nónne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur silebitis, cum huiusmodi dedecorũ uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodũ tu, neq; discipuli diuersantis apud me uiaticũ sustuli, quòd is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palladem deierans abnegaui, neq; quaternis drachmis fœnero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verũ illud, inquit Zenothemis, haud quaquam possis inficias ire, te Critoni uenenũ quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea fortè bibebat, quicquid autem erat in calice reliquũ (erat autem fermè semiplenus) in duos illos profundebat. Porrò conspersus est pariter & Ion, idq; præmij tulit, quòd illis uicinus accumberet, alioquin eo malo non indignus. Hermon igitur demisso uertice merũ è capite abstergebat, eos interim qui præsentes erant attestans, quòd id genus cõtumelijs esset affectus. Cleodemus autem cum non haberet calicem, inuadens primum conspuebat Zenothemidi: deinde læua cõprehensum à barba, plagã in tempus erat illisurus, ac fenẽ fortasse necasset, ni Aristænetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcenso Zenothemide inter utrunq; medius assedit, ut eo ueluti muro dirempti, pacem inter ipsos agerent. Hæc igitur dũ gerebantur Philon, equidem uaria meo cũ animo uoluebam. Primũ illud statim occurrebat: nullũ esse operæ precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul & uitæ rationes, ad id quod est optimum, accommodet atq; componat: cũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerent, quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne fortè uerum esset, quod uulgo plerisq; dictitarẽt, uidelicet erudi-

Contentio & pugna philosophorum.

Quomodo et quatenus philosophandũ sit, digressio.

eruditionem à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarent, quicq; sollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quando quidem quũ ibi tam multi præsentes essent philosophi, ne casu quidẽ ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino autori imputare: mecum reputans, cuiusmodi essent, quæ Etœmocles, neq; cibo neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerum uices præposteræ atq; inuersæ uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuium agitantes, neq; uino petulantes, neq; indecore sese gerentes. At ridebant duntaxat & iam damnabant eos opinor, quos dudũ suspexerant, ex habitu iudicãtes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinem ferebãtur, & conuicijs certabant, & suprà modum sese potu cibisq; explebant; postremo uociferabantur, & ad manus usq; conserendas rapiebantur. Cæterũ admirandus ille Alcidamas, etiam meiebat sub oculis omniũ, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, si quis hæc quæ in eo cõuiuio gerebantur, rectissimè uoluisset conferre, simillima uidebantur ijs, quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortũ. Itidem Etœmocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Ilias habebat, excitasse. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; interceſſerat Aristenetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus cõueniet modis. Respondemihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cum ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimum pecuniæ possideatis? Atq; ob id causę, semper apud diuites hęretis, fœneratis atq; usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum cur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: cum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tũ patimini: indignè ferentes, si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc cum diceret, pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carnium genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnent uoluptatem, cum ipsi supra cęteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme, respondeto, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius, Atque hunc ad modum diutius est altercatum, donec Ion capite tandem in apertũ prolato: Desistite, inquit, Ego, si libet, sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porrò citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodum & apud Platonem nostrum, alternis dicendi uicibus res ut plurimum agitatur. Id dictũ probabant, cum omnes qui aderant, tum imprimis Aristænetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, absolutã cœnam uocant, singulæ singulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, pisces Tagenicus, placentę: breuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aluum condere, seu domum asportare malis. Apponebatur igitur non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eucrito, eadem in parte mensæ, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, &

Redit ad rẽ, & collationem amplificat.

his

his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemō atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porrò Diphilo duorū pars apposita, propterea quòd Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. PHIL. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, siquidem uidetur. Deinde ubi paulisper intersiluisset: Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicāt ij qui diuersam philosophię sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quę congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma secuti, à fœminarum commertio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita feciſſent, ij demum ad absolutam illam uirtutē pertingere potuissent. Quòd si uiris omnino ducendę sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se communes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiuè dicerentur, tum Dionysodorus: Non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiā istam reperias, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinium? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia, quæ conueniebat, regesturus, uerum grammaticus Istiæus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini:

Attentio & cataſcene ad ea quæ ſequūtur.

Nuper Aristænęti in ædibus unica summo
Nutrita est studio diua Cleanthis hera.
Virginibus cunctis reliquis præstantior una
Vel potior Phœbe, uel potior Venere:
Salue & tu iuuenum ualidissime sponseualentum,
Nereo prior, ac fortior Aeacida.
At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,
Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reliquum erat, ut ei bi tollerentur. Iamq; tollebāt Aristęnetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerant proposita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quę sibi erant proposita. Eundem ad modū Ion & Cleodemus. Porrò Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atq; hac de causa cū ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahebant manibus utrinq; in auem iectis: non aliter quàm Patrocli cadauer hinc atq; illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimū interim risum præbens conuiuis: maximè cū eam ob rem postea grauiter stomachar etur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam æqualia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterū auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulò pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suam uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quàm maximè fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquā, omissa ea quæ sese spectabat, eā quæ ante Hermonē iacebat, tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utrinq; in alterum irruētes ipsis auibus facies mutuo cædebāt: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemū, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cæteri quidem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius, præter unum Ionē, qui se se neutrū atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conserti pugnabant, ac Zenothemis quidē scyphum è mensa sublatum, eum qui coràm Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem,

Altera pugna, atrocior paulò, superiore.

Atq;

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.
Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem adulescẽtuli mater, cum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & sponsa metu territa prosiliũt. Inter hæc Alcidamas strennuum uirum præstitit, cum Zenothemidi ferret opẽ, & illiso suo baculo, Cleodemi quidem caluariam, Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opitulari parantes, uulnerauit. Quanquam illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiso, idq; à Cleodemo, cum hunc Diphilum esse credidisset, non Istiæum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum, Sanguinem abore uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chæreæ sponsò circũfusæ, dumq; alij has student compescere. Porrò maxima malorum omnium pars erat Alcidamas, postea quàm semel ad suum rediisset ingenium, feriens, quicunq; fortè in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo prælio ceciderint, scito, ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negocio admiscebam, nimirũ Istiæi iam doctus exemplo: quàm esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapithas itaq; Centaurosq; uidisses, euertim mensas, effundi sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidamas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res, ut est coniectu facilè, atrocior etiam multò esse cœpit, præsertim cum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidamas quidem repertus est tibicinæ uestem sustollens, uiq; cum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit: postea excusans, aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatũ sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronũ agens asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium à lachrymis denuo in ridiculum exitum cõuersum, idq; Alcidamantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porrò qui erant saucij, sublati sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maximè senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palam atteſtaretur: Memineris inquiens, ô Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habẽdum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capite, eidẽ impositus uehiculo, quo sponsam fuerat abducturus. Atq; ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierãt, asportati sunt, plericq; medijs in uijs uomẽtes. Cæterum Alcidamas inibi remanebat. Neq; eum ualebant hominem extrudere, posteaquam semel sese in spondã abiecerat, atq; ibi transuersus accubuisset: Hic erat, ô bone Philon, eius exitus conuiuij, de quo rectissimè illud dici possit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquam accinitur:

Epilogus chria Euripidis honestatis

Sunt fortunæ uarij casus.
Plurima quæ haud speraueris unquam
Ea conficiunt numina diuùm.
Rursum quæ certò speraris,
Ea frustratò non contingunt.

Vbi qui-

Siquidem & hæc planè præter expectationem atq; inopinato exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

DE SYRIA DEA.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ARgumentum operis ipse titulus indicat. Describit enim Syriæ deæ & templum, & sacra, & effigiem quoq;. Facto narrationis initio à collatione reliquorum templorum, sacrorumq;, quæ in Syria sunt. Ac primum quidem in genere commendat templum deæ huius, à sanctitate, miraculis, & opulentia. Deinde speciatim commemorat, & de origine eius, quando uidelicet, & à quibus conditum tradatur, & quæ nam ipsa Dea esse, à plerisq; putetur. Post hæc de æde templi, à quibus ea extructa fuerit, quæ eius forma, qui situs sit. Item de signis ac statuis, quæ tum intra ædem, tum extra uisantur. Postremo autem & de sacerdotibus deæ, de lacu & piscibus sacris, ad quos simulacra deorum, ueluti per pompam quandã, uisendi causſa quotannis exeunt. Præterea & de panegyricis conuentibus, quæ ibi celebrentur, de Gallis & eorum ceremonijs, deq; sacrificandi ritu ac legibus, insertis suo loco & Antiochi, & Combabi historijs, quorum alter Stratonicen nouercam amauit: alter, ob euitandam eiusdem rei suspicionem, sibijpsi uirilia præcidit. Atq; in his nonnulla, ut uidelicet illa de arca Noë (quem Lucianus, ut cæteri Græci quoq;, Deucalionem hic uocat.) de Gallorum & sacerdotum purificatione, de uetito porcorum esu, & id genus alia ita traduntur, ut propemodum credi possit ex Iudæorum obseruationibus ac sacris pleraq; illa transſumpta, sed tempore postea usuq; adulterata ac deprauata fuisse. Siue hoc populorum uicinitate atq; commercio factum demus, siue Barbari isti ad eorum exempla, quæ à Iudæis tunc, cum in Assyria captiui erant, uidebant fieri, suos quoq; ritus conformarunt. Assyriorum enim & hæc ciuitas fuit, in qua tam prodigiosa dea culta est, ea parte, quæ Cælesyria à Plinio dicitur, condita. Cuius nomen Stephanus quidem Hieram, hoc est, sacram absolutè, Strabo autem & Plinius iuncta uoce Hierapolim uocant, quod hic Lucianus, Ionica dialecto, qua per totã hanc descriptionem utitur, in polim Hieram, hoc est, ciuitatem sacram per Tmesim diuisit. Eandem autẽ & Bambycen ijdem, & Edessam, quod posterius nomen Strabo addit, et à Syris ipsis Magog, ut Plinius habet, appellari tradunt, ipsamq; deam, quam Lucianus simpliciter Syriã uocat, proprio nomine Atergatim, & à Græcis Derceto quoq; nominari scribunt. Cæterum de Atergatide, non alienũ, opinor, fuerit etiam illa huc apponere, quæ apud Athenæum leguntur, quãdo & ipsa ad uberiorem intellectum eorum, quæ hic à Luciano dicuntur, nõ nihil facere uidentur. Verborum earũ sententia hæc est: Antipater Tarsensis, inquit, professione Stoïcus, libro περὶ δεισιδαιμονίας, hoc est, de religione, quarto, dicit à quibusdam tradit, quòd Gatis Syrorum regina, ita gulæ dedita fuerit, ut per præconem edixerit, ne quis piscem aliquem absq; Gatide comederet. Per ignorantiam igitur plerosq; Atergatim ipsam uocare, atq; à piscibus abstinere. Mnasias autem in secundo de Asia ita ait: Mihi quidẽ Atergatis uidetur regina adeo intolerabilis fuisse, ac multa duriter populis suis imperasse. Ita ut lege quoq; caueret illis, ne quem piscem ederent, sed ad ipsam afferrent, eo quòd hoc cibi genere delectaretur. Atq; inde etiam in sacrificijs solenne hoc mansisse, ut quoties dea præcaretur, pisces illi argenteos aut aureos offerrent, Sacerdotes uero etiam tota die ueros deæ pisces in mensa paratos ac coctos apponere, elixos pariter & assatos, quos ipsi postea sacerdotes deæ absumant. Ac paulo post idẽ addit: Atergatis autem, quemadmodum Xanthus ille Lydus tradit, à Mopso quodam Lydo capta, unà cum filio Ichthye in lacu Ascalone contumeliæ causſa, submersa, & à piscibus deuorata est. Hæc Athenæus libro 8. Præterea ueq; illud omittendum uidetur, quòd Edessam tradit Volaterranus, eam esse urbem, in quam Thobias olim filium suum, ad Gabelum quendam, apud quem pecuniam deposuerat, miſit. Quod si uerè ab illo traditur, eademq; Edessa & Hieropolis dicitur, ut Straboni placet, manifestum ex eo iam apparet, & Iudæos ibi captiuos uixisse, & illorum obseruationum uestigia quoq; quædam eodem loco hæsisse. Sed hæc in medio relinquamus.

,, ἀτεργάτιδος, id est, ,, absq; Gatide, ,, quæ uerba iuncta Atergatidis nomẽ ,, ſiccere.

Præmiũ ab occaſiõe loci.

Est in Syria ciuitas, non longè ab Euphrate flumine, ꝛ̃ catur aũt Sacra, et est quoq; sacra Iunonis Assyriæ: cæterum nomen hoc, uidetur mihi non statim ab initio ubi, cum condita est, impositũ fuisse, sed antiquitus quidem aliud fuisse, postea uero, cum sacra ibi magna subinde peragerentur, in hoc cognomẽtum euasisse. De hac igitur ciuitate uenio dicturus, quæcunq; uidelicet in ipsa sunt. Dicam autem & leges, quibus in sacris utuntur, & solennes cõuentus, quos celebrant, & sacrificia quæ peragunt. Dicam aũt & quęcunq; de illis traduntur, qui templum hoc consecrarunt, & de æde ipsa, quo pacto condita fuerit. Scribo autem Assyrius ipse existens, & eorũ quæ narro, alia quidẽ ipse coràm uidi, alia uero à sacerdotibus edoctus sum. Quæcunq; igitur antiquiora me sunt, ab ijs narrationem incipiam. Primi itaq; hominum, quos nos scimus, Aegyptij dicuntur & deorum noticiam percepisse, & templa constituisse, lucosq; & conuentus solemnes ædidisse. Primi autem & nomina sacra intellexerunt, & sermones sacros docuerunt. Deinde uero, non multo tempore post, ab Aegyptijs Assyrij doctrinam de dijs acceperunt, & sacra templaq; erexerunt, in quibus & simulachra posuerũt, & statuas dedicarunt. Antiquitus aũt etiam apud Aegyptios absq; simulacris & statuis templa erant. Et sunt in Syria quoq; templa, non multò Aegyptijs ætate posteriora, quorũ ego plurima ipse uidi, Herculis uticæ quęuum est, illud uidelicet quod Tyri est: non huius Herculis, quem Græci carminibus celebrãt: sed quem ego dico multo uetustior est, & Tyrius heros. Est autem & aliud templum in Phœnicia, magnum, quod Sidonij celebrant, Astartæ ut quidem ipsi dicunt. Astarten autem ego puto Lunam esse. Cęterũ ut mihi ex sacerdotibus quidam narrauit, Europę illud est, Cadmi sororis. Hanc aũt fuisse ferunt Agenoris regis filiam, & postquam amplius non comparuit, Phœnices ipsam templo honorarunt, & sermonem de ea sacrum euulgarunt, quòd uidelicet pulchra cũ esset, Iupiter amore eius captus fuerit, & mutata in taurũ forma, rapuerit eã, & in Cretam inde abiens deportarit. Atq; hæc quidem etiã à cæteris Phœnicibus audiui, & nomisma quoq;, quo Sidonij utuntur, Europam habet insidentem tauro, Ioui uidelicet. Cæterum ipsam ædem non omnes confitentur Europæ esse. Habent autem & aliud templum Phœnices, non Assyrium, sed Aegyptium, qd ex Heliopoli in Phœniciam peruenit, quod ego quidem ipse non uidi, sed tamẽ magnum etiam hoc, & peruetustum est. Porrò & Bybli uidi, templum magnũ, Veneris Byblię cognomento, in quo & ritus quosdam in Adonidem peragũt. Cognoui autem & ipse ritus eos. Dicunt igitur factum illud, quo ab apro percussus Adonis fuit, in sua terra contigisse, & in memoriã rei, uerberantur annis singulis, & lamentãtur, & ritus solemnes peragunt. Ac ipsis magni adeo luctus per totam regionem indicuntur. Postquàm autem iam uerberandi, ac deplorandi finis factus est, principio quidem inferias Adonidi peragunt, perinde ac mortuo tum existenti, postea autem, sequenti die, & uiuere ipsum dicitant, & in aẽrem sursum mittunt, & capita detondent, quemadmodum Aegyptij, quando apud ipsos Apis mortuus est. Ex mulieribus autem, quæcunque tonderi non uolunt, talem pœnam exoluunt. Vnum quidem diem, ad quæstum corpore faciendum, prostant. Forum autem illud solum peregrinis exhibetur, & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in sacrificium datur. Sunt autem ex Byblijs nõnulli, qui dicunt, apud sese humatum esse Osyrim Aegyptium, luctusq; & ritus hosce non Adonidi, sed Osyridi omnes fieri. Dicam autem & unde fidem eius rei sibi faciant. Caput unoquoq; anno ex Aegypto Byblum defertur, septem diebus, quantum spacij ex illa in hanc est, enatans. Ac uenti ipsum ferunt diuina quadam remigatione. Vertitur autem nusquam aliò, sed solum Byblium

Propositio.

Narratio per collationem.

Herculis Tyrius.

Astarte.

Venus Byblia

perfertur

perfertur, & est in summa, mirum quiddam. Et hoc quouis anno fit, quemadmodum & me præsente tum Bybli, factum est, & caput ipsum spectaui è bapyro effigiatum. Est autem & aliud miraculosum in terra Byblioru, Fluuius quidam ex Libano monte, in mare defertur, fluuio nomen est Adonis. Hic quotannis cruore inficitur, & colorem amittit, & in mare exiens, ipsum quoque pelagus magna ex parte purpureum efficit, Byblijsq; lugendi tempus indicat. Fabulantur autem quòd illis tum diebus Adonis per Libanum saucietur, & cruor illius in aquam delatus, fluminis colorem mutet, eidemq; nomen præbeat. Atque hæc quidem uulgo dictitant. Cæterum mihi uir quidam Byblius, qui uera dicere uisus est, aliam quandam huius rei caussam narrauit. Dicebat autem hoc pacto: Fluuius hic Adonis, ô hospes, per Libanum defertur. Libanus autem ipse terram habet admodum rubeam. Venti igitur uehementio res illis tum diebus exorientes, terram in fluuium deferunt, quæ tum maximè minio similis est, ea postea illum cruentum uideri facit. Atq; ita rei huiusce causa, haud quaquam cruor est, uti ferunt, sed terra. Ac Byblius quidem tantum narrabat. Quòd si autem uera ista dixit, mihi quidem uidetur, diuinus adeo etiam uenti, iste tum ortus incidere. Cæterum ascendi & in Lybanum ex Bybli, itinere unius diei, cum audissem ibi antiquum templum Veneris esse, quod Cinyras dedicasset. Ac uidi sanè templum, eratq; peruetustum. Atque hæc quidem in Syria sunt templa antiqua, & magna. Quæ cum multa adeo sint, nullum tamen, quantum mihi uidetur, maius eo est, quod in Sacra ciuitate habetur. neque etiam ædes alia sanctior, aut terra magis sacra uspiam est. Sunt autem & opera in eo preciosa, & donaria antiqua, & miraculosa multa, & statuæ religiosæ, & dij quoque ex ipsis manifestam adeo sui significationem dantes, Siquidem & sudorem ipsis emittunt statuæ, & mouentur, & oracula edunt. Et clamor sæpenumero in æde coortus est, cum templum iam clausum esset, multiq; audierunt. Iam uero & diuitijs inter ea, quæ quidem ipse uidi, primum atq; præcipuum est. Nam multæ afferuntur ipsis opes. tum ex Arabia, tum à Phœnicibus & Babylonijs, & aliæ item ex Cappadocia, & quæcunq; Cilices afferunt, & quæcunque Assyrij. Vidi autem ego, etiam ea quæ secreto in æde posita sunt, uestes uidelicet multas, & alia, quæcunque argento, aut auro seorsim deputata sunt. Nam festa quidem, & solemnes conuentus haud ullis alijs hominibus æquè multum peraguntur. Porrò inquirenti mihi de annis, quàm diu templum hoc durasset, & de dea, quam nam ipsi eam esse putarent, multi sermones ferebantur, quorum alij sacri tradebantur, alij aperti ac plani erant, alij contrà ualde fabulosi: rursum alij Barbari, alij cum Græcis consentientes, quos ego omnes quidem referam, haud quaquam autem approbo. Complures igitur Deucalionem Scytham illum tradunt templum hoc consecrasse, eum puta Deucalionem, cuius temporibus aquarum diluuium fuit. Cæterum de Deucalione, inter Græcos sermonem, quem illi de eo referunt, audiui. Habet autem sermo ille hoc pacto: Hanc hominum generationem, quæ nunc est, ab initio haud quaquam fuisse, sed eam quæ tum fuit, totam interijsse. Hos autem homines, qui nunc sunt, secundi generis esse, eius, quod rursus à Deucalione in tantam multitudinem excreuit. De illis autem hominibus, huiusmodi quædam traduntur: Cum contumelioso admodum essent, nefaria opera eos perpetrasse. Neque enim iusiurandum obseruasse, neque hospites recepisse, neque supplicum misertos esse. Ob quam rem maximam calamitatem ipsos mox consecutam esse. Statim enim & tellus multam aquam effudit, & imbres magni fuerunt, & flumina solito maiora decurrerunt, & mare quoque in multum ascendit, eo usque, dum omnia aquis inundarent, atque omnes perirent. Deucalion autem solus hominum relictus fuit, in secundam uidelicet

Adonis fluuius.

Hactenus de ijs quæ in reliqua Syria sunt, iam per adaptationē ad id, quod Hierapoli fuit, accedit.

De ætate & conditore templi.

Deucalion. & de Diluuio.

generationem, prudentiæ simul & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto: Arcam quandam magnam, quam ipse habebat, impositis in eam & liberis & uxore sua, conscendit. Cæterum cum ipse ingrederetur, uenerunt eodem & apri, & equi, & leonum genera, & serpentes, aliaq; quæcunque tellure pascuntur, bina ex unoquoque genere, cuncta. Ille autem recepit ad se omnia, atq; ea ipsum haud quaquam lędebant, sed magna inter eos, Ioue ita dispensante, cõcordia erat, unaq; in arca omnes nauigabant, quamdiu aqua superabat. Atque hæc quidem de Deucalione, Græci tradunt. De ijs autem quæ mox consecuta sunt, fertur alius quidam sermo, ab ijs qui Sacram incolunt ciuitatẽ, magna certè admiratione dignus: quòd in ipsorum uidelicet terra, hiatus quidam factus fuerit, ac totam illam aquam absorbuerit. Deucalion autem, ubi hæc ita facta sunt, & aras constituit, & ædem, supra hiatum illum, Iunoni sacram erexit. Ego uero etiam hiatum uidi, & est sub æde illa, admodum exiguus quidam. Vtrum autem antiquitus etiam maior fuerit, & nunc in tam paruum redactus sit, equidem nescio. Is utiq; quem ego uidi, paruus est: signum autẽ, quo fidem historiæ huic faciant, hoc peragunt: Bis unoquoq; anno ex mari aqua in ædem defertur. Ferunt autem illam nõ sacerdotes modo, sed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem incolunt, multi homines ad mare descendunt, atq; omnes inde aquã afferunt. Ac primo quidem in æde effundunt illam, postea autem in hiatum defluit, recipitq; lacus ille quamuis exiguus immensam uim aquæ. Atq; hæc ita facientes, Deucalionem ritum ac legem templi istam instituisse ferunt, ad testandam cladis pariter & beneficij memoriam. Vetustior igitur sermo de templi origine talis quidem fertur. Alij autem Semiramidem, Babyloniam illam, cuius multa passim opera per Asiam extant, etiam hanc sedem consecrasse putãt, cæterum non Iunoni, sed matri suæ, cui nomen Derceto fuit. Dercetus autem imaginem in Phœnicia uidi, spectaculum planè peregrinum, altera quidem parte mulierem, altera uero, quantum à femoribus ad imos pedes protenditur, in piscis caudam desinentem. At hæc quæ in Sacra ciuitate est, tota mulier est. Porrò argumenta quibus huic narrationi fidem faciunt, non ita clara habent. Pisces, rem sacram existimant, neq; unquam pisces attingunt. Deinde & aues, alias quidem edunt, columbam autem solam non edunt, sed hæc sacra ipsis est. Et quòd hæc ita fiunt, placet ipsis Dercetus & Semiramidis gratia fieri: alterum quidem, quòd Derceto piscis formam habet: alterum autem, quòd Semiramis ad postremum in columbam uersa est. At ego ipsam quidem ædem Semiramidis opus esse, fortassis permiserim, Dercetus autem sacram esse, haud quaquam credo, quando & apud Aegyptios nonnulli sunt, qui piscibus non uescuntur, idq; in gratiam Dercetus minimè faciunt. Fertur aũt & alius sermo sacer, quem ego à sapiente quodam uiro audiui: Quòd uidelicet ipsa dea, Rhea sit, templũ autem Attæ opus. Porrò Attes, genere quidem Lydus fuit, primus autem sacrorum ritus quibus Rhea coleretur, tradidit. Ac quibus Phryges, & Lydi, & Samothraces in sacris utuntur, ea omnia ab Atte acceperunt. Postquam enim ipsum castrauit Rhea, uitam quidem uirilem agere desijt, formam autem fœmineam assumpsit, uestemq; muliebrem induit. Atq; ita per omnem terram obambulans, & sacra peragebat passim, & quæ passus esset, narrabat, Rheãq; celebrabat. Inter quæ & in Syriam uenit. Cæterũ cum illi, qui trans Euphratẽ incolunt homines, neq; ipsum, neq; sacra eius reciperent, hoc in loco templum constituit. Ac multa signa adsunt deæ, quæ ipsam Rheam uideri faciunt. Nam & leones ipsam ferunt, & tympanũ habet, & coronam in capite turritam gestat, qualem & Lydi Rheam effigiant. Dicebat aũt & de Gallis idem, qui in tẽplo sunt, quòd Galli Iunoni quidem haud quaquam, Rheæ aũt castrari soleant, & Atten imitentur. Cęterum hæc mihi cõuenientia quidem uidentur esse, uera aũt non, quoniam de castratione aliam quoq; audiui causam, multa hac fide digniorem.

II. Opinio.

Derceto.

III. Opinio.

Atten uocat, quẽ alij Atyn tertia declin.

Placent

Placent uero mihi hæc, quæ de templo dicunt, in quibus cum græcis consentiunt, deam quidem Iunonem putantes esse, ipsum autem opus Dionysij, eius q̃ ex Semele natus fuit. Nam & Dionysius in Syriam uenit, eò uidelicet itinere, quò in Aethiopiam est profectus. Et sunt multa in templo eius indicia, quæ ipsum autorem comprobant. Inter quæ & uestes Barbaræ, & lapilli Indici, & Elephantorum cornua, quæ ille ex Aethiopia tulit. Etiam Priapi stãt in uestibulis, duo admodum magni, qui tali Epigrammate inscripti sunt: IIII. Opinio.

Hos posui Bacchus tibi Iuno nouerca Priapos.

Ac mihi quidem uel ista sufficiunt. Cæterum dicam & aliud, quo ritu uidelicet Dionysij sacra in æde peragant. Priapos Græci (quos Phallos ipsi dicunt) Dionysio erigunt, in quibus & tale quiddam portant, uiros puta exiguos ex ligno effigiatos, magna uirilia habentes. Vocantur autem Neurospasta hæc. Est igitur & hoc in templo illo. Nam ad dextram ædis partem, sedet exiguus uir ex ære factus, habens uirile magnum. Ac tantum de illo, quod ad conditores templi attinet, tradunt. Iam uero & de æde dicam, & de situ eius, quo pacto ædificata sit, & quisnam illam ædificauerit. Dicunt igitur ædem illam, quæ à principio fuit, haudquaquam eam esse quæ nunc est, sed antiquiorem illam quidem successu temporum collapsam esse, hanc autem quæ nunc est, Stratonices opus esse, uxoris regis Assyriorum. Videtur autem mihi Stratonice illa esse, quæ à priuigno amata fuit, cuius amorem medici industria deprehendit. Postquam em̃ ipsum ægritudo hæc inuaserat, dubius animi, propterea quòd illi malum hoc turpe uideretur, silentio rem premens, morbo decumbebat. Iacebat autem nullo quidem certo dolore affectus, ueruntamen & color eius omnino immutabatur, & corpus indies marcescebat. Medicus autem, ut ipsum aspexit, nullum manifestum morbi indicium præ se ferentem, amorem esse morbum cognouit. Amoris autem occulti multa indicia sunt: oculi uidelicet languentes, & uox, & color, & lachrymæ. Quæ omnia cum ille in hoc animaduertisset, huiusmodi quædam facit. Manu quidem dextera adolescentuli cor tenebat: eos uero, qui in domo erãt, omnes introò in cubiculum, ubi ille decumbebat, uocabat. Ille igitur, cæteris quidem ingrediẽtibus omnibus, cum summa quiete iacebat: at ubi nouerca adueniebat, tum demum & colorem mutare, & sudorem emittere incipiebat, tremoreq̃ corripiebatur, & ei cor subsultabat. Quæ cum ita fierent, manifesta amoris indicia medico præbebant. Ac ipsum hoc pacto sanitati restituit. Aduocato adolescentis patre, qui admodum tum filij causa sollicitus erat. Hic morbus inquit, haudquaquam morbus est, sed iniuria quædam. Nam ille quidem dolore neutiquam premitur, sed amor ipsum, & uæcordia tenent. Expetit autem ea, quæ illi haudquaquam assequi licet. Vxorem enim meam amat. quam ego minimè dimissurus sum. Atq̃ hac ille tum prudentia mentiebatur Pater autem continuò precari cœpit: Per prudentiam ego te tuam, perq̃ ipsam medicinam obtestor, ne mihi perditum eas filiũ. Non enim sua sponte hoc malo tenetur, sed morbus illi inuito hic accidit. Quare tu nequaquã æmulãdo uelis luctum toti regno conciliare: neue medicus cum sis, hanc homicidij notam inurere medicinæ. Atq̃ hoc pacto ignarus ille, tamen precabatur. Alter autem respondens ei rursum: Nefaria, inquit, moliris, coniugem meam à me auferre quærens, & homini medico uim faciens. Tu uero quo nam pacto ipse affectus esses, si quis uxoris tuæ desiderio teneretur, quando nunc ista à me postulas? Tũ ille ad hæc respõdit: quòd neq̃ ipse uxori unquam parsurus fuisset, neq̃ filio salutem inuideret, etiam si nouercæ desiderio teneretur. Neq̃ enim parem iacturam esse, uxorem, ac filium amittere. Quæ cum medicus audisset: Quid igitur me, inquit, obtestaris. Etenim tuæ ille uxoris desiderio tenetur. Et quæ ego tibi modo dicebam, omnia falsa fuere. Adducitur itaq̃ hisce pater, ac filio quidem & uxorem relinquit, & regnum. Ipse uero in terram Babyloniam abijt, & ciui-

Quo noïe & imagunculæ uocãtur apd' Græcos, quæ fidiculis tra-ctæ uel saltãt uel alios motus referunt. De æde & eius æpficatione.

Stratonice et Antiochi amor erga illã Medico nomẽ Herasistrato fuit, ut Valer. lib. 5. cap. 7.

tatem ſupra Euphratem, cognominem ipſi, condidit, ubi & mortem poſtea obiit. Atq; hoc quidem pacto tum Medicus amorem cognouit, & curauit. Stratonice uero hæc, cum adhuc priori marito cohabitaret, ſomnium tale uidit: Viſa eſt ei Iuno, iubere ædem illam in Sacra ciuitate extruere ſibi, &, ſi minus pareret, multa malaq; ipſi comminari. Illa uero, principio quidem nullam ſomnij huius rationem habuit. Poſtea autem, ut ipſam grauis morbus corripuit, & uiro uiſionem expoſuit, & Iunonem placare cœpit, ædemq; ſe illam condituram eſſe promiſit. Ac ſtatim ubi conualuit, maritus ipſam in Sacram ciuitatem miſit, cum ipſa autem unà & pecunias & exercitum magnum, partim ædificandi cauſà, partim etiam ſecuritatis gratia. Vocato autem quopiam ex amicis, homine adoleſcente, admodum formoſo, cui nomen erat Combabo: Ego te, inquit, Combabe, utpote probum ex omnibus amicis diligo maximè, & cum ob prudentiam, tū ob beneuolentiam erga me tuam, quam & præſtitiſti, laudo in primis. In præſentia autem opus mihi eſt magna fide: quare te uolo cū uxore mea hinc profectum, & ædificiū abſoluere mihi, & ſacra peragere, & exercitui præeſſe. Cæterum ubi reuerſus fueris, magnis à nobis honoribus afficieris. Ad hęc igitur Combabus, ſtatim precari cœpit, multis obteſtans regem, ne ſe mitteret, néue ſibi crederet pecuniam, multo ſuis facultatibus maiorem: deinde & uxorem, & opus ſacrum. Cæterum illud formidabat, ne quando progreſſu temporis, zelotypia erga Stratonicen ipſi pareretur, ut quam ſolus inde abducturus erat. Cæterum ubi illum haudquaquam permouit, ſupplicare iterum cœpit, quo ſibi ſpacium ſeptem dierum permitteret, ac deinde, ubi ea perfeciſſet, quibus maximè opus haberet, ablegaret. Quod cum facile impetraſſet, domum ſuam abit, & procidens in terram, huiuſcemodi quædā cum fletu eiulauit: O me miſerum, quo mihi hac fide? quo mihi autem uia iſta, quā nunc poſtremum aſpiciam? Adoleſcens equidem ego, & cum muliere formoſa proficiſcar? Hæc mihi magna uero calamitas erit, niſi omnem mali cauſam à me amoueam. Quare neceſſe eſt, magnum peragere me facinus, quod mihi metum omnem hunc ſubleuet ac curet. Hæc ita effatus, ſe ipſum inutilem ac mancum reddidit, amputatiſq; uirilibus, in anguſtū quoddam uaſculum ea incluſit, myrrha pariter & melle, aliiſq; odoramentis additis. Deinde ubi & annulo, quem geſtare ſolebat, obſignaſſet illud, uulnus curabat. Poſtea uero cū ipſi iam tēpus uideretur, ut proficiſceretur, ad regem ueniens, multis aliis præſentibus dat illi pariter & uaſculum, & dicit in hunc modum: Hoc ego uaſculum, Domine, inter precioſiſſima domi repoſitum habui, idq; in primis amabam. Nunc autem, quando magnum adeo iter ingredior, apud te deponam. Tu uero fac, ut tutū ac cuſtoditū mihi præſtes. Nam hoc auro potius mihi eſt, eodemq; precio cum anima ipſum æſtimo. Vt poſtquam rediero, ſaluum & incolume iterum recipiam. Ille uero acceptum altero quoq; annulo obſignauit, & quæſtoribus aſſeruandum & cuſtodiendum tradidit. Combabus igitur poſt illa ſecurum iter peragebat. Cæterum cum iam ad Sacram ciuitatē ueniſſent, ædem ſumma cura extruxerunt, atq; ipſis dum in opere ſunt, anni tres elabuntur. Intra quos illa, quæ Combabus tantopere metuerat, euenere. Nam Stratonice, poſtq; ille multo iam tempore cum ea conuerſaretur, amare illum cœpit, mox etiam grauiter in illum ex amore inſaniit. Et ferunt, qui Sacram ciuitatem incolunt, Iunonem eius rei cauſam extitiſſe. Ac Combabum quidem ut bonū uirum, haudquaquam latuiſſe, Stratonicen autem ultam eſſe, eò quòd non ſtatim ac facile ædem illam promiſiſſet. Porro illa principio quidem modeſtè ac temperanter ſe gerebat, morbūq; celabat, poſtea uero ubi malum illi hoc in maius, quàm ut regi ſilentio poſſet, accreuit, manifeſtè adeo conficiebatur, flebatq; cōtinuè, ac Combabum uocabat. Atq; illi tum omnia Combabus erat. Poſtremo aūt cum inopia conſilij, nullū huic malo remedium inueniret, honeſtam atq; idoneam compellandi illius uiā quærere cœpit.

Redit ad inſtitutam narrationem.

Alia digreſſio de Combabo, & amore Stratonices, & quo pacto ille pudicicia & innocentiam ſuam rede merit.

cœpit. Proinde, etsi alteri quidem ulli, amorem fateri abhorreret, ipsa autem aggredi illũ coram uerecũ diaprohiberetur, huiuscemodi quædam animo cogitare cœpit, ut postquam uidelicet uino sese inebriasset, in colloquiũ cum illo ueniret. Pariter autem cum uino ingrediente, & loquendi fiducia accedit, & non impetrasse, quod postularis, non ita magnus pudor est, sed eorũ quæ aguntur, » singula in obliuionem retrò abeunt. Postquam igitur apud se ista constituerat, » faciebat quoq; & cũ cœna peracta discessissent, ad ædes, in quibus Combabus » diuertebatur, ueniens, obtestabatur illũ, & genua eius prehensabat, & amorẽ fatebatur. Ille autem orationem eius ægrè ac difficulter admittebat, ipsumq; opus detrectabat, denicq; & ebrietatem illi exprobrabat. At uero cum illa nescio quod magnũ malum in se ipsam facturã esse se minitaretur, adductus metu, totam illi rem manifestã fecit, & quicquid à se ipse passus esset, enarrauit, ipsumq; opus in lucem protulit. Videns igitur Stratonice, ea quæ nunquã futura putaret, à furore quidem illo in præsens ita destitit, amoris aũt haudquaquam oblita est, sed per omnia conuersando illi, hanc quasi quandam consolationẽ amoris, cuius effectũ consequi nequiuerat, quærebat. Est aũt amor hic in Sacra ciuitate, & etiam nunc durat, ut Gallos quidem concupiscant mulieres, et uicissim Galli in mulieres depereant, neq; tamen quisquã zelotypia siue æmulatiõe aliqua cõmoueatur, sed ipsi res hæc in primis sacra cẽletur. Porrò hæc in Sacra ciuitate circa Stratonicen ita gesta, regem haudquaq; latuere. Sed cõplures uenientes, accusabant illos, & quæ facta essent, cõmemorabant. Quocirca dolore accẽsus ab opere, quanquam adhuc imperfecto, Combabũ reuocauit. Alij aũt sermonẽ quendam neutiquam uerum recensent, q; uidelicet Stratonice, postq; ea consequi, quæ expetiuerat, nõ potuisset, ipsa ad uirum scribens, Cõbabũ ultrò accusarit, tanq; qui ad stuprũ ipsam sollicitasset. Et quod Græci de Sthenobœa dicũt, & de Phędra Cretensi, hoc idem & Assyrij de Stratonice confitentur. Ego quidẽ igitur neq; Sthenobœã credo, neq; Phędrã talia perpetrasse, si modo Hippolytum Phędra uerè amauit, sed hęc in medio, ita ut sunt, relinquamus. Cæterum ubi nuncius in Sacram ciuitatem peruenit, Cõbabus & causam reuocationis agnouit, & animo fidente ad regẽ abijt: nã illi defensio domi relicta erat. Ac uenientẽ ipsum cõtinuò rex cõprehendi iussit, & in custodia tenuit. Postea aũt præsentibus amicis, qui tũ quoq; unà adfuerant, quando Cõbabus emittebatur adductũ illum in mediũ, accusare cœpit, adulteriumq; & intẽperantiã uitę obiecit. Admodum autẽ grauiter comotus, & fidem inuocabat, & amicitiam, dicens, tripliciter Combabũ iniuriam fecisse, ut qui & adulteriũ commisisset, & fidem fregisset, & in deam impius fuisset, in cuius opere huiuscemodi perpetrasset. Multi autẽ astantes, coarguebant ipsum, quòd uidelicet manifestè uidissent, ipsos mutuo congredientes. Omnibus itaq; postremo uidebatur quàm primũ morte afficiendus esse Combabus, ut qui capitalia peregisset. Ille uero hactenus quidem stabat, nihil dicens. Postquam autem ad supplicium & cædem iam ducebatur, tum demùm loqui cœpit, & depositum uasculum repoposcit, illud addens, quòd non contumeliæ, aut nuptiarum caussa interficeret ipsum rex, sed quòd ea, quæ abiens apud illum deposuisset, hoc pacto retinere cuperet. Ad hæc igitur rex, uocato quæstore, iussit afferre ea, quæ custodienda ei tradidisset. Ille ubi attulit, resignato Combabus sigillo, ea quæ inclusa fuerant, commonstrauit, & quæ ipse passus esset, exposuit, atque ita dixit: Nimirum ista, ô rex, ueritus ego, quando me primum ad hoc iter suscipiendum mittebas, muitus ibam, ac postquam magna necessitate à te compulsus fui, talia peregi, utilia quidem domino, mihi uero non ita felicia ac bona. At uero talis cum sim, tamẽ contumeliæ in uirum coniugem accusor. Ille autem ad hæc stupefactus, amplexatus pariter ipsum est, & dixit: O Combabe, cur magnum hoc malum perpetrasti? cur autem teipsum indigno adeo facinore solus uirorum deformasti?

Non ita prorſum laudo hæc, ô infelix, qui talia quidem ſuſtinuiſti, qualia utinã neq; te pati, neq; me aſpicere unquã contigiſſet. Neq; enim iſta apologia mihi opus erat. Verũtamen quando deus quiſpiam hæcita uoluit, principio quidẽ tibi ultio à nobis erit, mors uidelicet ipſorum ſycophantarũ: poſtea autem maxima dona tibi uenient, aurumq; multum, & argentũ immenſum, & ueſtes Aſſyriæ, & equi regij. Accedes autem ad nos inuocatus, neq; te quiſquam à noſtro conſpectu prohibebit, ne ſi cum uxore quidem unà concumbam. Atq; hæc quidem dixit pariter & fecit. Ac illi quidem continuò ad ſupplicium & cædem ducebantur, huic autem dona dabantur, amicicia q; hæc maxima conciliata fuit. Videbatur autem nullus aſſyriorum amplius Combabo, neq; ſapientia, neq; felicitate ſimilis eſſe. Poſtea uero cum poſtulaſſet, ut ſibi liceret ædem, quantũ eius reliquum erat, abſoluere, imperfectam enim ipſam reliquerat, rurſum mittebatur, ac ædem quidem ille abſoluit, & reliquam ætatem ibi peregit. Dedit autem illi rex, uirtutis pariter & beneficentiæ cauſa, ut æreus in templo ſtatueretur. Stat itaq; premij & honoris cauſa in templo Combabus æreus, Hermoclis Rhodij opus, forma quidem mulieri ſimilis, ueſtitum autem uirilem gerẽs. Feruntur autem & amici illius, ij qui maximè erga ipſum beneuolentia affecti fuere, in ſolatium eius, quod paſſus ille fuit, eiuſdem affectionis ſocietatẽ ultrò ſibi elegiſſe. Nam & ſeipſos caſtrarunt, & eandem cum illo uiuendi conſuetudinem tenuerunt. Alij autem inter ſermones ſacros, de hoc facto ita tradunt dicentes. Quòd Iuno, quum amaret Combabum, multis caſtrandi cupiditatem in mentem immiſerit, ne uidelicet ſolus ille ob uirilitatem amiſſam lugeret. Cæterum cõſuetudo illa, poſtquam ſemel cœpit, etiam nunc manet, & multi quotannis in templo hoc caſtrantur, & emaſculantur, ſiue Combabum hoc pacto conſolantes, ſiue etiam Iunoni gratificantes. Caſtrantur autem illi, ueſtitũ uero uirilem amplius non habent, ſed & muliebria indumenta gerunt, operamq; mulierum perficiunt. Cæterum ut ego audiui, refertur & huius rei cauſa in Combabum. Nam illi etiam hoc accidiſſe traditur. Peregrina quædam mulier ad ſolennem cõuentum ueniens, cum uidiſſet & corpore formoſum eſſe, & ueſtem præterea uirilem habere illum, magno eius amore capta eſt. Poſtea autem ubi cognouit euiratum atq; inutilem eſſe, ſibi ipſi mortem conſciuit. Ob quæ Combabus mœrore affectus, quòd ea quæ ad Venerem pertinent, infeliciter illicederent, ueſtem muliebrem induit, ne qua mulier poſthac eodem modo deciperetur. Et hæc cauſa eſt, cur Galli ueſte muliebri utuntur. Ac de Combabo quidem, tantum mihi dictum ſit. De Gallis autem iterum in ſequentibus mentionem faciam, puta de caſtratione ipſorum, quo pacto execentur, et de ſepultura, quali ſepeliantur: præterea & cuius gratia in templum non ingrediantur. Prius autem animus mihi eſt, & de poſitu ædis dicere, & de magnitudine, atq; igitur dicam. Locus quidem ipſe, in quo templum conſecratum eſt, modicus quidam collis eſt. Iacet autem in media quaſi ciuitate, cingiturq; muro duplici, quorum alter quidem uetuſtus eſt, alter autem non ita multò ante noſtram ætatem factus. Veſtibula uero templi uerſus Aquilonem uentum ſeorſim directa ſunt, altitudine centum propè paſſuum. In his & Priapi ſtant, quos Dionyſius dedicauit, trecentorum etiam iſti circiter paſſuum. In horum unum uir quiſpiã ſingulis annis bis aſcendit, habitatq; in ſummitate eius per tempus ſeptem dierũ. Aſcenſus autem iſtius cauſa, talis refertur: Complures quidem putant, quòd in ſublimi cũ dijs ſermone conferat, & toti Syriæ bona ab illis poſtulet. Nam illos ex propinquo preces facilius exaudire. Cæteris autem placet, etiam hæc Deucalionis gratia fieri, in memoriam eius calamitatis, quãdo homines paſſim in montes, & in altiſſimas arborum aſcenderunt, aquarum inundationẽ metuentes. Mihi quidem igitur etiam iſta non ſatis uerìſimilia uidentur. Exiſtimo enim certè Dionyſio ipſos etiam iſta facere. Coniecturam autem inde capio,

Redit ad rẽ, & de poſitu ædis commemorat.

De conſenſoribus Phallorum.

Phal-

Phallos (siue Priapos) quicunque Dionysio erigunt, in ipsis, etiam uiros quosdam ligneos collocant, cuius id autem gratia, in præsentia non dicam. Videtur mihi itaq; etiam hic, ad imitationem lignei illius uiri ascendere. Porrò ascensus iste in hunc modum illi fit. Cathena longa seipsum pariter & Priapum circundat. Deinde ascendit in ligna quædam ex ipso Priapo prominentia, spacio, quantum ad summum capiendum pedem sufficit. Ascendens autem pariter & cathenam utring; attollit, hanc perinde ut auriga habenas, moderans. Quòd si uero quispiam istud non uidet, uidit autem eos, qui palmas cõscendunt, siue in Arabia, siue in Aegypto, siue alio aliquo loco, intelligit facile, quod dico. Cæterum postquam ad summum peruenit, aliam quandam cathenam, quam ipse secum habet, demittens, longam quidem illam, attrahit sursum, quæcunque libet, ligna uidelicet, & uestes, & uasa, ex quibus sedem componẽs, perinde ac nidum aliquem, in illa se collocat, manetq; ad id tempus dierum, quod dixi. Multi autem uenientes, aurumq; & argentum, quidam etiam æs afferunt, deinde ante illum appositis atque ibi relictis illis abeunt, unusquisque nomen suum edentes. Astans autem alius quidam, sursum renunciat. Ille igitur accepto nomine, preces pro unoquoque facit, precando autem pariter & æreum quoddam tintinabulum pulsat, quod motum, grauiter atq; aspere sonat. Dormit autem haud quaquam, nam si somnus ipsum capiat aliquando, Scorpius ascendens, excitat ipsum, atque indigne afficit. Et hæc illi pœna somni proposita est. Quæ igitur de scorpio tradunt, sacra quidem sunt, & diis conuenientia: utrum autem uera sint, dicere non possum. Cæterum quantum mihi uidetur, non parum ad uigilantiam conducit & cadendi metus. Ac de conscensoribus Priapi tantum dixisse satis est. Porrò ædes ipsa ad solem quidem aspicit orientem. Forma autem & opere talis est, quales sunt, quas in Ionia ædes ædificant. Basis magna protenditur, altitudine duorum passuum, suprà quàm ædes posita est, ascensus autem in ipsam lapideus est, non ita longus, Verum ubi ascenderis, admirationem quidem & porticus ante ædem non paruam præbet, tanuisq; exornata aureis est. Intus autem ipsa ædes auro multo resplendet, & tectum totum aureum est. Odorem autem effragrat diuinum quendam, qualis fertur & terræ Arabiæ esse. Ac tibià longe ascendenti, auram aspirat admodum suauem, & si rursus inde abeas, haud quaquam cessat, sed & uestes tuæ in longum usque eandem retinent, & tu in perpetuum quasi quandam memoriam eius tecum referes. Cæterum ipsa ædes intus simplex non est, sed & penetrale quoddam alterum intra se factum habet, in quod & ipsum ascensus modicus est. Foribus autem exornatum non est, sed ex aduerso totum paret. In magnam igitur ædem, omnibus ingredi licet, in penetrale autem siue cellam illam solis sacerdotibus, neque uero neque iis omnibus, sed illis tantum, qui diuini maximè sunt, quibusq; omnis cura & studium, in templum impenditur. In hoc autem adyto simulachra deorum posita sunt. Iunonis uidelicet, & quem Iouem existentem, ipsi alio nescio quo nomine appellant: ambo autem aurei sunt, amboq; sedentes finguntur. Sed Iunonem quidem leones portant, Iuppiter autem tauris insidet. Atque adeo & Iouis quidem simulachrum per omnia Iouí assimilatum est, & capite, & oculis, & sedendi habitu: neque ipsum alteri, ne si uelis quidem, assimilare poteris. Iuno autem si propius contempleris, haud quaquam unius speciei formam præ se fert. Nam in uniuersum quidem, quòd uerè dixeris, Iuno est. Cæterum habet quippiam, & Mineruę, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemesis, & Parcarum. Ac altera quidẽ manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstũ habet, quo solam Venerem, cognomento cœlestem exornant: foris aũt & aliud illi aurũ circumpositum est, & lapilli ualdè precioſi, quorũ alij quidem candidi, alij

Scorpius ascendens.

Descriptio interioris ædis.

Simulachra Iouis & Iunonis.

Hoc est, Vraniam, de qua supra.

alíj autem cœrulei, multi uero etiam rufi. Præterea autem & Sardonyches multi & Hyacinthi & Smaragi, quæ omnia afferunt Aegyptíj, & Indi, & Aethiopes, & Medi, & Armeníj, & Babylonij. Quod igitur maximè memorabile eſt, id dicam: Lapidem in capite gerit, qui Lychnis uocatur. Nomen autem illi dedit operis effectus reſpondens. Ab hoc multus fulgor noctu reſplendet, totaq; ædes ab eo, perinde atq; lucernis, collucet. Interdiu autem ipſum quidem lumẽ emarceſcit, ſpeciem autem præ ſe fert admodum igneam. Iam uero & aliud admiratione dignũ in ipſo ſigno deæ eſt. Si ex aduerſo ſteteris, ad te aſpicit, quòd ſi inde tranſeas, uiſu te ſequitur, & ſi alius quiſpiam aliunde ipſam intuetur, eadem erga illum quoq; facit. Porrò in medio inter utrumq;, aliud quoddã ſimulachrum ſtat, aureum. Cæteris haud quaquam ſimile, formam quidem propriã non habet, aliorum autem deorum ſpecies gerit. Vocatur autem ſignum etiam ab ipſis Aſſyríjs, neq; illi nomen aliquod proprium poſuere: ſed neq; de generatione ipſius, neq; de ſpecie quicquam dicunt. Atq; ipſum alíj quidem ad Dionyſium, alíj ad Deucalionem, alíj ad Semiramiden referunt. Quando enim & in uertice eius columba aurea inſidet, ob eam uidelicet rem tradunt Semiramídis illud ſignum eſſe. Proficiſcitur autem bis quotannis ad mare, ad afferendam aquam eam, de qua dixi. In ipſa autem æde ad ſiniſtram ingredienti, ſtat principio ſolium Solis, ipſius autem effigies non adeſt. Solius enim Solis & Lunæ ſimulachra non exhibent, cuius autem gratia faciendũ ita putent, didici id quoq; ego. Nam cæteris quidem díjs fas eſſe aiunt, ſimulachra fieri, neq; enim illorum ſpecies aut formas manifeſtas omnibus apparere, Solem autem & Lunam omnibus eſſe manifeſtas, neq; quenq; illos non uidere. Quare quam nam cauſſam illorum effigiendorum eſſe, cum in aëre appareant? Ac poſt ſolium hoc, ſignũ Apollinis poſitum eſt, non quale uulgo conſueuit fieri. Nam cæteri quidem omnes, Apollinem & iuuenem putant, & cum prima lanugine effingunt. Soli autem iſti Apollinis barbati ſimulachrum effigiant. Atque hoc facientes, ſibi ipſi laudi ducunt, Græcos autem reprehendunt, & alios, quicunq; Apollinem puerum fingunt, & colunt. Cauſſa uero ipſis uidetur inſcitia magna, eſſe, cur imperfectæ deorũ formæ ac ſpecies fingantur. Nam iuuenem eſſe ipſi adhuc imperfectum exiſtimant. Cæterum & aliud quiddam nouum Apollini ſuo affingunt. Soli enim Apollinem ueſtibus exornant. De operibus autem ipſius, multa quidem dicere poſſim, ſed tamen ea modo dicam, quæ maximè admiratione digna ſunt. Principio itaq; oraculi mentionem faciam. Atque oracula quidem multa tum apud Græcos, tum apud Aegyptios ſunt, multa autem & in Africa & in Aſia item multa, ſed illa quidem neq; abſq; ſacerdotibus neq; abſq; interpretibus reſponſa dant. Hic autem Apollo & ipſe per ſe mouetur, & uaticinia ad plenum uſq; per ſe peragit. Modus autem eorum talis eſt. Poſtquam illi placitum eſt uaticinari, in ſede ſua primum mouetur, ſacerdotes autem ipſum cõtinuò in ſublime attollunt: quòd ſi non attollant, ille & ſudorem emittit, & ſe in meditũ etiam emouet. At poſtquam illi ſubeuntes portant ipſum, tum & illos ſecum agit, circum circa uertendo ſeſe, & ab alio in alium ſubinde tranſilit. Poſtremo princeps ſacerdotum ſupplicans, interrogat illum de omnibus rebus. Ille uero ſi quid non uult fieri, retrò recedit: contrà autem ſi quid approbat, agit in anteriorem partem geſtantes, perinde ac ſi currus habenas moderaretur: atq; ita illi colligunt oracula, & neq; ſacram rem ullam, neque priuatam abſq; hoc gerunt. Prædicit autem illis & de anno, & de tempeſtatibus omnibus, & quando amplius futuri non ſint. Prædicit item & de ſigno illo, quando proficiſci illud oporteat, profectionem eam de qua dixi. Dicam autem & aliud, quod me præſente fecit: Sacerdotes, attollentes ipſum, ferebant: ille autem illos quidem in terra infrà reliquit, ipſe uero in aëre ſolus ferebatur. Porrò autem poſt Apollinem ſi mulachrum Atlantis eſt. Deinde Mercurij, & Lucinæ, atq; hæc quidem intra

Solium Solis & Lunæ.

Apollo, & quo pacto uaticinetur.

ædem

ædem ita exornata sunt: foris autem ara quoq; posita est magna ærea, atq; ibi etiam alia simulachra innumera ærea regum & sacerdotum. Recensebo autē quæ mihi maximè memoratu digna uidentur. Ad sinistram ædis, Semiramidis signum stat, ædem ipsam dextera demonstrantis, Stat autem talem ob caussam: Hominibus quicunq; Syriam incolunt, legem illa tulerat, ut se, ceu deam colerent, cæterorum autem deorum, atq; ipsius etiam Iunonis nullam rationem haberent. Atq; illi tum ita faciebant. Postea autem ubi deorum indignatione & morbi uenerunt, & clades, aliaq; mala, ab insania destitit, seseq; mortalem agnouit, ac subditis iterum præcepit, ut ad Iunonem conuerterentur. Ob eam igitur caussam adhuc tali specie stat, indicans aduenientibus Iunonem colendam esse, seq; ipsam non amplius deam esse, sed illam confitens. Vidi autem & Helenæ simulachrum ibi, & Hecubæ, & Andromaches, & Paridis, & Hectoris, & Achillis. Vidi itidem & Nirei formam, filij Aglaiæ, & Philomelam, & Prognen, adhuc dum mulieres, & ipsum Tereum in auem iam cōuersum. Præterea & aliud Semiramidis simulachrum, & Combabi, id de quo iam antea dixi, & Stratonices, admodum pulchrum, & Alexandri, ipsi illi simile. Iuxta autem & Sardanapalus stabat, alia quadam forma, aliaq; etiam ueste exornatus. Intra septa autem templi, liberi ac dijs consecrati pascebantur, boues magni, & equi, & aquilæ, & ursi, & leones, atq; illi homines haud quaquam lędunt, sed omnes & sacri sunt, & mansueti. Sacerdotes autem ipsis multi eligantur, quorum alij quidem hostias mactant, alij autem lambamenta afferunt, rursus alij Flammiferi uocantur, & alij aræ ministri. Mea autem ætate plures etiam trecentis ad sacrificia uentitare solebant. Vestis autem illis tota candida est, & pileum in capite gestant. Summus autem sacerdos alius ac nouus unoquoq; anno surrogatur. Solusq; hic purpuream uestem gerit, & tiara aurea redimitur. Est autem & alia multitudo hominum sacrorum, tibicinum uidelicet, & fistulatorum, & Gallorū, & præterea mulieres furibundæ ac mente captę. Sacrificium autem bis quotidie peragitur, ad quod omnes ueniunt. Ioui quidem igitur cum silentio sacrificant, neq; cantantes, neq; tibia modulantes. At postquam Iunoni primitias celebrant, & uoce modulantur, & tibijs canunt, & tintinabula pulsant. Ac de ea re planum mihi dicere nihil potuerunt. Est autem lacus ibi, non ita longè à templo, in quo pisces sacri aluntur, multi ac uarij. nascuntur autem ipsorum nonnulli admodum magni, atq; ij nomina quoq; habent, & cum uocantur, præsto ueniunt. Meis autem temporibus erat quidam inter ipsos aurum ferens. Cæterū in pinna, opus istud aureum ipsorum suspendebatur, atque ego illum sæpenumero uidi, & habebat opus illud. Altitudo autem lacus magna est, quanquam ego experimentum eius non ceperim. Dicunt autem etiam ducentorum amplius passuum esse. Cæterum in medio ipsius ara lapidea stat. Putares autem si ex improuiso uideres, & natare illam, & in summa aqua uehi, & multi ita existimant. Mihi uero uidetur columna subesse magna, aramq; sustinere. Semper autem sertis coronata est & odoribus crematur. Ac multi quotidie precandi caussa ad ipsam enatantes, coronas portant. Fiunt autem ibidem & conuentus solemnes maximi, uocanturq; descensus in lacum, quoniam in ijs ad lacum deorum simulacra omnia descendunt: inter quę Iuno prima aduenit, piscium gratia, ne Iupiter illos primus aspiciat. Nam si hoc fiat, ferunt omnes illos emori. Atq; ideo ille quidem uadit inspecturus. Iuno autē anteriore loco stans, & prohibet ipsum, & precibus obtestando, dimittit. Maximi uero conuentus ipsis illi sunt, quod solenni instituto ad mare conueniunt: sed ego de illis, certum ac planum aliquid dicere nō possum, neq; enim ipse eò ueni, neq; unq; profectionis istius, periculum feci. Quæ uero redeuntes faciunt, uidi, eaq; commemorabo. Vas unusquisque aqua repletum portat, idq; cera obsignatur. Nemo autem suum ipse resoluens effundit, sed

Quæ extra ædem sunt.

Semiramidis statua.

De sacerdotibus.

Lacus extra templū sacer.

De Panegyriis conuentibus.

I.

II.

gallus

gallus quidam sacer est, habitat autem ad lacum, qui postquàm uasa illorum accepit, & sigillum inspexit, mercede quoq; accepta, & uinculum resoluit, et cerã reposcit. Et multæ a deo minæ ex hoc sacro Gallo accumulantur. Atque hinc in ædem ipsi ferentes, postquam libarunt, ac sacrificarunt, retrò domum reuertuntur. Festorum autem omnium, quæ noui, maximum incipiente uere peragunt, atq; illud pyram alij, alij autem facem appellãt. Sacrificium autem in eo tale perficiunt: Arbores magnas cedentes, intra septum templi collocãt: postea autem adducentes capras & oues, aliaq; animantia bruta ex arboribus illis suspendũt, inter hæc autem & uolucres, & uestes, & aurea, argenteaq; opera collocant. ac postquam omnia perfectè acritè composuerunt, deorum simulacra circum arbores portant, atq; exinde pyram accendunt, illa autem continuò omnia cremãtur. Ad hoc festum multi homines aduenium, cum ex Syria, tum ex circumiacentibus oris omnibus, afferuntq; & sua quique deorum simulachra, & signa quæ ad imitationem illorum singuli facta habent. Diebus autem hisce solemnibus, multitudo quidem ad templum congregatur. Galli autem frequentes, & ij quos dixi, homines sacrati peragũt sacrificia, uulnerantur q; cubitibus, & interga à se mutuo uerberantur. Multi autem astantes ipsis tibijs accinunt, & tympana pulsant, alij autem diuinitus inspirata, sacraq; carmina cantãt. Atq; hoc opus extra ædem peragitur, neque ingrediuntur in ædem, quicunq; ista faciunt. Hisce diebus & Galli fiunt. Postq; enim cęteri tibijs canunt, & sacrificia peragunt, ad multos alios interea furor iste peruenit: & multi, qui ad spectaculum solummodo uenerant, postea eadem fecere. Recensebo autem & quæ faciunt. Adolescens quicunq; fortè ad hoc paratus uenit, abiectis uestibus magna uoce in medium progreditur, atq; ensem distringit (Hæc autem multis annis, ut mihi uidetur, per hoc steterunt.) Accepto autem eo continuo seipsum secat, currit q; per urbem, & manibus ea quæ resecuit, portat. In quamcunq; autem domũ hæc abijcit, ex ea & uestem fœmineam, & ornatum muliebrem accipit. Atque hæc quidem in castrationibus faciunt. Quando autem moriuntur Galli, haud quaquam eandem cum cæteris sepeliendi rationem habent. Sed postquã Gallus quispiam mortuus est, socij sublatum ipsum in suburbana efferũt. Ibi deposito ipso, & feretro quo elatus fuit, lapides supernè inijciunt: atq; hęc postquam fecerant, retro domum abeunt. Obseruato autem septem dierum numero, exinde in templum ingrediuntur. Nam si antea ac citius ingrediantur, nephas faciunt. Legibus autem ad hæc utuntur talibus. Si quis ipsorum, cadauer aliquod aspexerit, illo die ad templum non accedit. Postero autem, ubi se ipsum purgando lustrauit, ingreditur. Eorum autem qui ex familia mortui sunt, unusquisque nõ nisi post triginta dierum numerum, rasoq; capite, ingreditur. Antea uero quàm hoc fecerunt, fas illis intrõire non est. Immolant autem boues masculosq; & fœminas, præterea capras & oues, sues autem solos pro sceleratis habentes, neq; sacrificant, neq; manducant. Alij autem eos non sceleratos, sed sacros existimant. Præterea ex auibus columba ipsis uidetur res sanctissima esse, & ne tangere quidem ipsam fas habent. Quòd si quando inuiti etiam attingũt, scelerati & execrabiles illo tum die habentur. Ob quam rem & compascuæ ipsis sunt, & ad domos ipsorum ueniunt, & plerunq; in terra pascuntur. Porrò autem & illa dicam quę ab ijs, qui ad conuentus solemnes ueniunt, factitantur. Vir quispiam quando primum in Sacram ciuitatem abit, caput ille quidem, & supercilia tondere solet, postea autem mactata oue, cætera quidem in frusta concidit, & conuiuatur, uellus autem humi sternens, super hoc in genua procumbit. Pedes autẽ & caput animantis, suo ipsius capiti imponit, & simul precãdo, postulat, ut præsens sacrificium acceptum sit, maiusq; aliud in posterum pollicetur. His ita peractis, caput suum corona induit, itidemq; aliorum omnium, qui eandem eũ ipso uiam proficiscuntur, atq; ita attollens se, ex terra sua proficiscitur; utens & frigi-

dis

Redit ad Gallos, & de eorum castratione, & cæteris cæremonijs tradit.

De ritu sacrificiorum.

dis aquis, lauandi cauſſa pariter, & potus, & omnino humi quoq; dormiens. Neque enim fas illi eſt conſcendere lectum, donec iter illud peregerit, domumq; ſuam reuerſus iterum fuerit. In Sacra autem ciuitate recipit ipſum publicus hoſpes ignotum. Certi enim uniuſcuiuſq; ciuitatis hoſpites ibi ſunt, & quod expatria cuiuſq; uenit, id denuo apud ſe recipit. Appellantur autem ab Aſſyriis iſti doctores, quoniam ipſis omnia exponunt & enarrant. Sacrificant autem non in ipſo templo, ſed poſtquam adduxit ad altare hoſtiam, libatione inſuper facta rurſus eandem domum ducit. Deinde uero ubi rediit, ſecum ipſe domi ſacrificat, & precatur. Eſt autem & alius quidam ſacrificandi ritus talis. Poſtquam animalia imolationi deſtinata coronarunt, ex ueſtibulis templi ea demittunt, illa uero præcipitata, ex caſu moriuntur. Quidam autem & pueros ſuos ex eodē loco demittunt, non tamē eodem modo quo pecudes, ſed in peram ſiue ſaccum incluſos, manu deducunt. Simul autem & acerbè increpantes illos, dicendo q̄ non pueri, ſed boues ſint. Certis autem notis compunguntur omnes, alij quidē in uola manus, alij autem in ceruice. Et inde eſt, quòd cuncti Aſſyrij notas inuſtas habent. Faciunt autem & aliud quiddam, in quo cum ſolis Græcorum Trazenijs cōſentiunt. Dicam autem etiam quæ illi faciunt: Trazenij uirginibus & adoleſcentibus legem ſtatuerunt, ne quis ipſorum connubio ſeſe illigaret, priuſquam Hyppolito comas totondiſſent, faciuntq; hoc pacto. Idem igitur & in Sacra ciuitate fit. Adoleſcentes quidem, barbas ſuas conſecrant. Iuuenibus autem capillos ſacros à natiuitate uſq; conſecratos demittunt, quos poſtquam in templo ſunt, reſecant, & in uaſa depoſita, alij quidem argentea, multi uero etiam aurea in æde affigunt atq; abeunt, inſcripto uniuſcuiuſq; nomine. Atq; hoc ego quoq;, cum iuuenis adhuc eſſem, feci, & in templo meus capillus adhuc meumq; nomen reſtat.

DEMOSTHENIS ENCOMIVM.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

EThic titulus argumenti ſummam indicat. Eſt enim encomium Demoſthenis oratoris, ſed nouo quodā colore tractatum. Nō enim ſimplici uia, aut uulgatis laudandi rationibus, quæ à rhetoribus præſcribuntur, utitur, ſed illis quodāmodo poſtpoſitis & reiectis, à confeſſione hoſtis, potiſſimam encomij partem abſoluit, hoc uidelicet ordine. Principio narrat, quo pacto, cum deambulatum iiſſet, in Therſagoram poëtam inciderit, encomium Homeri meditantem. Ibi igitur cum de Homero alter, alter autem de Demoſthene laudando inter ſe agerent, Therſagoraq; contenderet, longè difficilius eſſe Homerum laudare, quàm Demoſthenem: non quia id uerſibus faciendum eſſet, ſed quia ipſa materia locorum ſterilior foret, idem hoc ipſa re comprobare illum cœpiſſe. Eaq; encomij huius occaſio eſt, & quaſi quoddam operis proœmium. Fingitur itaq; exinde Therſagoras ſub comparatione quadā Homeri & Demoſthenis, & eorū quæ ad utriuſq; laudem, ab arte ſumi poſſint, omnes eos locos percurrere, ex quibus cū perſona Demoſthenis, tū cæteræ uirtutes & res geſtæ amplificari poterant. Quo loco & illud obiter uidere licet, quid in autorū lectione ſpectādum ſit, & quæ ratio in encomijs texendis potiſſimum ſequenda, Therſagora iſta omnia, quaſi digito, quod dici ſolet, indicāte. Atq; hæc prior encomij pars eſt, quæ ex locis technicis, à Therſagora, homine poëta, perficitur, Altera autem ex atechnis, quæ uocant, ſumitur: ſed quàm ſumma prudentia atq; arte Lucianus, utpote orator, ac ſeriò agens tractaſſe ita uidetur. Interpellato enim ſermone Therſagoræ, ut qui in uulgatis, & in ſchola exercere ſolitis rationibus uerſaretur: deinde & carminis illius auſcultatione, ut fingitur, uiciſſim peracta, ipſe, accepto ab eodem Macedonicarū rerum cōmentario, in quo & acta Antipatri, & Demoſthenis quædam continebantur, ex eo reliquam inde orationem pertexit, illi uidelicet inſuper commemorando, quæ hoſtes quoq; de eloquentia Demoſthenis, de magnitudine animi eius, & de rerum geſtarū excellentia ſcripta atq; teſtata reliquiſſent. Quo argumento, neq; grauius aliud, opinor, neq; firmius quicquam afferri potuit. Eſt enim ea demum uera ac ſolida laus, quæ ab hoſte proficiſcitur, quippe qui nihil laudaturus facilè in eo,

quem odit, fuerit, niſi ad quod ipſa uirtutis ac ueritatis natura cõpellitur, quæ eiuſmodi ſanè eſt. ut quod in ſra ipſe Antipater ait, Honeſtæ res, etiam apud hoſtes honeſtæ ducantur, & uirtus laudẽ ſuam, ubinã locorum inueniat. Sed de hac re alibi dictum eſt.

A Narratione orditur, qua occaſionem encomij exponit.

CVm in porticu deambularem, exeunti ad ſiniſtram die decimo ſexto, paulò ante meridiem, fortè ſe mihi Theſſagoras offert, exiſtimo eum pleriſq; ueſtrum notum eſſe, puſillus eſt, naſo aquilo, ferè candidus, uirili ſpecie. Hunc cum procul accedentem uiderem, dixi: Hic Theſſagoras poëta eſt. Et interrogaui, quorſum aut unde iret. Ille inquit, domo ſe huc ueniſſe. Num inquam deambulandi gratia? Tum ille: Omitte hoc interrogare, nocte intempeſta ſurrexi, ut ad Homeri natalem carmen ei dedicarem. Præclarè inquam, facis, quod illi ſtudea gratiam inſtitutionis referre. Hoc cum inſtituiſſem, ait ille, huc ueni, nec animaduerti me deambulationem ad meridiem uſq; produxiſſe. Tum ego: & mihi opus eſt deambulatione. Sed ille multo antè, inquit, oportuit me illum ſalutare, monſtrabat autem manu Homerum, Scitis enim in templo Ptolomæi ad dexteram collocatum eſſe, prolixa coma inſignem, inquit, ad hunc, eundum mihi eſt, ut eum ſalutem, ut orem, ut mihi magnam uerſuum copiam largiatur. Ego contrà, inquam, ſi quid uotis proficitur, & ego iam olim Demoſtheni obſtrepo, ut mihi ſuppeditet orationem ad natalem eius ornandum. Si igitur ſatis erit uota facere, adiunge me tibi ſocium, nam commune inquit, lucrum aufferre cupimus. THER. Ego inquit, habeo poëma lucubratum hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiam dedicaturus ſum. Nam diuino quodam furore commotus ad poëticam rapior, ut iudicabis ipſe. Gero enim mecũ libellũ in hoc paratum, ut oſtendam ſodalibus, cum in aliquem otioſum incidero. LVC. O te felicem inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui poſtquam curſu uicit in ſtadio, redit abluto puluere, ut oblectet ſe ſpectando, & cum luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui reſpondet ille, at paulo antè, cum à meta procurrendum eſſet, nõ erat otium ad iocandum. Sic tu uelut in curſu poëtico uictor, facis me ludos ac delicias, metuentem ſtadij fortunam. THERS. Scilicet ait ille ridens, quaſi rem difficilem ſuſceperis. LVC. Fortaſſis inquam, Demoſthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerũ conferatur, & uideri uis in argumento graui, ac difficili poſuiſſe operam, cum Homerum laudaſti, me uero exiſtimas leue argumentum de Demoſthene ſumpſiſſe. THER. Cauillaris inquit ille, nam ego nolim heroas illos inter ſe committere, tametſi magis faueo Homero. LVC. Benè inquam, an non putas me Demoſtheni magis fauere? Sed quoniam non recuſas hac de re mecum colloqui, apparet te ſolam poëticam admirari, & ſolutam orationem prorſus contemnere, ſicut eques peditem præteruectus aſpernatur. THER. Tum ille, dij prohibeant, ne ſic inſaniam, tametſi non leui furore opus eſt ijs, qui ad poëticas fores accedunt. Verum & Oratoribus opus eſt afflatu quodam diuino, ad efficiendam orationem non humilem aut frigidam. Nec enim hoc ignoro, ac ſæpe me comparatio, cum aliorum oratorum, tum Demoſthenis cum Homero delectat, cum ſimilẽ uideo uim, acerbitatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat uirolentum, ita Demoſthenes in Philippi ebrietatem, ſaltationes, petulantiam inuehitur. Et quale illud eſt apud Poëtam: Vnum augurium optimũ eſt, pugnare pro patria, tale illud eſt apud Demoſthenem: Oportet bonos uiros bona cum ſpe ſuſcipere defenſionem Reip. Et illud: Forſitan ipſe ſenex deploret talia Peleus. Simile eſt huic ſententiæ: Quã grauiter ingemiſcerent illi fortes uiri, q propter gloriã & patriæ libertatẽ in acie perierunt. Confero & magna ui fluentẽ Pythonis orationẽ ad hybernas niues, quas ſimilis oratio Vlyſſis eſſe ſcribit. Et illud:

I. Encomij pars. Collatio Homeri & Demoſthenis, & primo qd' ad ingenij uirtutes attinet. & hic obiter obſerua, quid in autoribus potiſſimum obſeruandũ ſit.

Ni

Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti.

Simile eſt huic loco: Omnes homines natura morti obnoxij ſunt, etiam ſi quiſpiam conetur ſe incluſum in caueam ſeruare. Denicq; infinitæ ſunt ſimiles utriuſque ſententiæ. Delectant autem me & affectus, tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tædium leuantes, & tempeſtiui ex digreſſionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius urbanitas orationis. Et mihi ſæpè uiſum eſt (neq; enim diſſimulanda eſt ueritas) plus eſſe grauitatis in Demoſthene caſtigante ſegniciem ſuorum ciuium magna libertate, & in Homero, cum Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum Tragœdias grandiore ſono repreſentat, quàm Homerus, qui fingit colloquia in medijs pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demoſthenem membra ſuos habent numeros ac menſuras, quales ſunt in poëtica. Sicut neque deſunt in Homero antitheſes, comparia, figuræ aſperiores aut candidiores. Nam ingenia uidentur ſua ſponte ſimiles uirtutes, etiam in diſſimilibus ſtudijs gignere. Quare igitur tuam Calliopen aſpernarer? Quamuis autem hanc ualdè admirer, tamen mea cauſſa duplo plus habet negocij, quàm Demoſthenis encomium: non ob illam cauſſam, quia mihi carmen ſcribendum eſt, ſed etiam propter argumentum, nullam habeo materiam ſatis ſplendidam ad inchoandas laudes præter ipſam poëticam, cætera ſunt ignota, patria, genus, ætas: nam ſi hæc nota eſſent, nullæ extitiſſent inde diſſentiones. Alij patriam ei aſſignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum aut fluuium, Matrem Melanopen, aut aliquam nympham, ſiquidem humanum genus ignoratur. Alij exiſtimant eum temporibus heroicis fuiſſe, alij Ionicis; nec ſatis conſtat, utrum Heſiodus ſit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Melliſſigenæ fuiſſe, quàm hoc quod nunc in uſu eſt Homeri. Nec de fortuna eius aliquid conſtat, de paupertate, de cæcitate, ut ſatius eſſet fortaſſe omittere iſta, cum ſint ignota. Valdè igitur anguſta erit Encomij materia, ſi nullæ res geſtæ, & carmen tantum laudandum erit, & ſapientia ex uerſibus æſtimanda. Tibi uero ampliſſima materia ad manum, & in promptu eſt dicendi de rebus certis & celebratiſſimis: tantum uerbis opus eſt, tanquam condimento ad obſonium parato. Quid enim non magnum & ſplendidum fortuna Demoſthenj conceſſit? Quid non celebratiſſimum? nonne patria Athenæ opulentæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quòd ſi mihi Athenæ contigiſſent, poëtica conſuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleuſinem. Porrò de legibus, iudicijs, concionibus, Pyræeo, coloniijs, trophæis, terra mariq; partis, ne Demoſthenes quidem ipſe pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia ſuppeteret. Idq; encomium non exiſtimarem prætermittendum eſſe, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Iſocrates Helenæ præconio inſeruit Theſeum. Poëtis uero conceſſa eſt maxima libertas. Sed tu fortaſſis irrideri te metuis, ſi initium orationis iuſto grandius ſit, & uereris ne quis iuxta prouerbium dicat: Epigramma maius eſſe calatho, Itaque etiamſi omittam Athenas, occurret pater præfectus claſſis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas eſt, quàm præfectura claſſis. Quod uero extinctus eſt Demoſthene adhuc puero, non eſt calamitas iudicanda, ſed gloriæ occaſio, retegens generoſam indolem. Iam Homeri inſtitutionem & ſtudia nuſquam legimus, ſed ſtatim oportet nos attingere poëmata eius, cum de educatione, deq; ſtudijs eius nullæ extent hiſtoriæ, Neq; licet fingere eum à Muſis accepiſſe poëticam, ſicut de Heſiodi Lauro ferunt, quę ocioſis paſtoribus poeticam inſpirabat. Tu uero Calliſtratum habes, & longum & magnificum catalogum, Alcidamantem, Iſocratem, Iſæum, Eubulidem. Et cum innumeræ

II. *Collatio eorũ quæ perſonis accidunt, in quibus Demoſthenem præfert.*

Antitheſis Demoſthenis

Patria.

Et hic obiter uide, quid in encomijs ſequendum.

Parentes.

Educatio & ſtudia.

illecebræ Athenis ad ſe inuitent, etiam illos qui ſunt in cuſtodia patrum, cum & adoleſcentia per ſe procliuis ſit ad uoluptatẽ, ac Demoſtheni liceret propter tutorum negligentiam uoluptates ſequi, tamen continuit eum amor uirtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, ſed Ariſtotelis, Theophraſti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philoſophari, duplicem amorem eſſe in animis humanis, alterum mari ortum, uarium, ferocem, ſcilicet, uenereos fluctus in animo, qui mouentur exæſtuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè marinam: alter amor eſt aurea cathena cœlo demiſſa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, ſed bonum furorem immittit mentibus, quæ ſunt cognatæ diis, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis formam comprehendendam. Omnia hæc amori facilia fuerunt, tonſuræ, latebræ ſubterraneæ ſpecuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili diſcere, exercere memoriam, adſuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare ſtudia per diem & noctem. Vnde quis neſcit, qualis extiterit orator Demoſthenes? quomodo orationem uerbis & ſententijs ornauerit, argumentis adſperſerit adfectus, quantus in copia ſplendor ſit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parſimonia ſit in uerbis & ſententijs, quanta uarietas figurarum. Itaque Leoſthenes inquit, ſolum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuiſſe, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Calliſthenes Aeſchylum ait Tragœdias inter pocula ſcripſiſſe, cum uino incaluiſſet. At Demoſthenes ſcribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis iocus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demoſthenem uero etiam ſcribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demoſthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demoſthene dicendi. qui conueniet etiam ad meum argumentum, cum erit de poëtica Homeri dicendum. Sed poſtea tranſibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem, quam in Repub. adſecutus eſt. Hic cum iret connecteretq; reliqua, plura dicturum ego interpellaui, ac ridens inquam. LVCI. Hauris ne modo tanquam balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS. Etiam inquit ille, congiaria, ludos ex proprijs facultatibus ultrò factos, inſtructas naues, murum, foſſam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, conſilia optima in Repub. legationes, leges. LVCI. Cumq; incidiſſet in magnitudinem rerum geſtarum, cœpi ridere hominem ſupercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum oratio de rebus geſtis Demoſthenis. At fortaſſe me, inquam, putas unum ex omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audiſſe de rebus geſtis Demoſthenis? THERS. Imò, ait ille, opus eſt nobis mutuo auxilio in ſcribendo, quemadmodum paulo antè dicebas. Verum niſi fortaſſe aliter affectus es, exiſtimo tibi perſtringi oculos fulgore Demoſthenicæ gloriæ, nec poſſe te tam claram lucem inſpicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri, poſtea neſcio qumodo recepi in manus, & paulatim aſſuefeci oculos, ne reformidarent aſpectũ, neue quiſquam me accuſare poſſit cæcutientem in ſole nothum gentis Homericæ. Quanquam tua cauſſa facilior eſt, quàm mea. Nam cum in Homero nihil præter poëticam laudare poſſimus, tota illa laus ſimul in animo concipienda eſt. Tibi uero cum totum Demoſthenem conſideras, ingens copia ſe offert, ut dubites huc ne an illuc te uertas, nec poſſis ſtatuere quid primum ſumere uelis, ſicuti delicati in Syracuſanis mẽſis, aut auidi ſpectatores & auditores, cũ uaria ſpectacula & carmina offeruntur, dubitant quo potiſſimum applicent animum. Itaq; opinor te ex alio in aliud deſilire, nec poſſe in una re commorari, cũ te ſubinde alia ad ſe rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingenium ardẽs, tẽperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunę deſpicientia, iuſtitia,

De amore duplici & Platonis ſympoſium.

Reſpublicæ geſtæ.

Amplificatio rerum Demoſthenis p dubitationẽ & recreationem.

iuſticia, humanitas, fides, audacia, prudentia, ſingulæ actiones in Repub. Fortaſſe hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges: inde claſſes, Euboeam, Megara, Boeotiam, Chium, Rhodum, Helleſpontum, Byſantium, dubitabis quo te potiſſimum uertas in tanta copia, cum in una quaq; re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens ſibi propoſita eſſe, cum inquit:

Num mea Iſmenum Meliámue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus ſæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebréſue pugnas
Herculis? ſeu Bache tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res geſtas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem, aut mortem uiri ſumas laudandam. Verũ non erraueris quicquid ſumes. Si ſolam eloquentiam elegeris, argumentum copioſum habebis. Hic ſatis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, ſed nullæ extant eius orationes. Quare cõſtat eas præter actionem nullam habuiſſe ſolidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admirationem apud poſteros. At Demoſthenis ſcripta extant, ſed hoc relinquam tibi dicendum, ſi hoc argumentum tractaueris. Si cõuerteris te ad mores eius, & ad res geſtas, poteris excerpere unum locum, aut ad ſummum duos, hi tibi ampliſſimam materiam ſuppeditabunt. Res enim ſunt ſplendidiſſimæ. Quòd ſi non uis totum argumentum pertractare, ſumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut ueſtes, aut clypeum. Et ne dij quidem huiuſmodi laudes aſpernantur, ſumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo complecti ſemel poteſt. Itaq; nec Demoſthenes ægrè feret, ſi uirtutes eius non comprehenderis una oratione. Nam ne ipſi quidem ſuas laudes omnes una oratione complecti poſſet. LVC. Hæc dicentem Therſagoram interpellaui. Ac puto inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me oſtentes, cum initio tantum uolueris declarare, quantus poëta ſis, nunc oſtendis etiam quantum in ſoluta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cum uiderem te ſegniorem eſſe, ſi tamẽ cura pauliſper remiſſa audires me poëma meum recitantem. LVC. Ego uero reſpondi illum non facere operæ pretium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum ille: Facile remedium erit, ſi nondum etiã tibi ſatisfactum eſt. LVC. At neſcis, inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim inſtituiſti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primum ad hæc ſtudia accedentem, uerum hæc mihi iã olim detrita ſunt. Proinde remedia tua nihil ad meam ſollicitudinem faciunt. THER. At hoc inquit, remedium fuerit: Trita uia tutiſſima eſt. LVCI. Mihi uero diuerſum inquam, placebat. Aiũt Cyrenaicum quendam philoſophum ſe aurigantem Platoni oſtentaſſe ante Academiam, quòd in eadem orbita ſubinde duceret & reduceret currum, nihil deerrans, ut ueſtigia tantum unius perpetui curſus uiderentur. Ego contrà ſtudeo tritam uiam, & ueteraueſtigia effugere. Verum difficile eſt, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THERS. Ad hæc Therſagoras ait: Placet igitur Paſſonis conſilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Paſſone pactum eſſe, ut equum pingeret uolutantem ſe, iſte currentem pinxit, & circa equum exuſcitatum puluerẽ,

Epanodos.

Eloquentia. I.

Res geſtæ. II.

Interpellatio qua ad ſequẽtẽ ac nouã encomij partem uiam ſternit. Tacitè aũt & conſiliũ ſuũ detegere uidetur, quo in hoc encomio ſcribendo uſus eſt.

Cumq; aſtaret apud pingentem ille, qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expoſtularet, quia aliud pactus eſſet, exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere; ac picturam illi oſtendere: ita uidebatur equus in tergo iacere, ſeq; uolutare. LVC. Feſtiuè inquam, uerum putas me tot annis non ſæpe conatum eſſe, ut materiam uerterem? Ego uero multifariam uerti ac reuerti, & uereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. THERS. Quid nam ais ille? LVC. Hic fertur conſumptis omnibus formis, quas ſolebat induere, uidelicet, beſtiarum, plantarum, elemẽtorũ, rurſus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THERS. Tu inquit ille, magis uarias formas excogitas quàm Proteus ut effugias meam recitationem. LVC. Ego uero inquam libenter præbebo me auditorem, & eiſciam curam excogitandæ orationis ex animo. Forſan enim cum lecto poëmate deſines partum tuum curare, me quoque parturientẽ adiuuabis. Itaq; cum perficiſſem tandem, ſedimus in proximo ſaxo. Hic ego audio recitantem egregium poëma. At inter legẽdũ repente uelut furore percitus, clauſo libro: auffer, inquit, mercedẽ huius auſcultatiõis, ſicut Athenis portulæ dabantur in concionibus ac iudicijs. Sed uide etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Egó ne, inquam, gratiam habeam, cum nondum intelligam quid dicas? Verum quid eſt quod promittis? THERS. Incidi, ait ille, in domeſticos commentarios regum Macedoniæ, quæ res incredibilem mihi lætitiam attulit: quare librum illum non ſine magno negocio mihi cõparaui, huius mihi iã uenit in mentem. Continet autem cum reliquam interiorem Antipatri uitam, tum etiam quædam de Demoſthene, quæ cupidè lecturus uideris. LVC. Ego uero iam, inquam, refero gratiam pro Euangelio, dabo tibi operã reliquos uerſus recitanti, neq; dimittam donec promiſſum præſtiteris. Nam ut Homeri encomio magnificè me delectaſti, ita delectabis haud dubiè & Demoſthenis encomio. Poſtquã igitur perlegit reliquos uerſus, pauliſper ibi commorati ſumus donec pro poëmate debitas laudes rependerem. Deinde ad ædes Therſagoræ imus, ibi uix tandem reperit librum, ſed reperit tamen, quem ego accipiens domum redij: & cum legiſſem, decreui nihil mutare, ſed totam hiſtoriã uobis ad uerbum recitare. Non enim minor honos habetur Aeſculapio cum Aliſodemi & Sophoclis uerſus ei decantantur, ſi deſit nouum poëma ſacrificantibus. Et Baccho iam olim deſijt mos noua poëmata faciendi: ſed alijs compoſita non minorem gratiam merẽtur, his qui ea tempeſtiuè proferunt ad Bacchũ celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium. Narratio autem libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatum eſſe quòd adeſſet Archias. Verum ſi quis adoleſcentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demoſthene mandatum, ut nulla ui adhibita perſuaderet ei, ut ex Calauria diſcedens, ad Antipatrũ ueniret. Porrò Antipater in tantã ſpem erectus anxiè expectabat Demoſthenis aduentum. Quare cum audiuiſſet Archiam ex Calauria uenire, mox iuſſit eum introuocari. Poſtquam ingreſſus eſt, ſed ipſe liber narret iſta. ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni ſaluus ſim ſiquidem Demoſthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam adueho in qua ſunt exuuiæ Demoſthenis. ANT. Magna de ſpe deiectus ſum, quid enim mihi cũ urna & oſſibus, ſi non cõtigit Demoſthenes? ARCH. Non fuit poſſibile rex uiuum in hoſtium poteſtatem redigere. ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepiſtis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quàm Demoſthonem auro expugnaremus. ANTI. Ego Parmenio, ſi quis Athenienſis in conſilijs Reipub. pluris facit me quàm patriam, huic argẽtum offerre ſoleo, amicitiam non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus eſt, aduerſus hũc bellum gero, ut aduerſus arcem, mœnia, portus, foſſam. Admiror autem uirtutem, & urbem beatam eſſe duco, cui talis ciuis contigit. At proditores, cum eorum

Noua parãſceue laudum Demoſthenis

Alia confirmatio laudũ Demoſthenis à confeſſione hoſtis.

Videntur hic deeſſe quædam.

rum opera non indigeo amplius, perdere cupio. Illum autem incorruptum ciuem malim apud me habere, quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. ARCH. Ego curaui diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. ANTIP. Tu uero nobis ab Athenienſi duce aut milite metuis? Triremes, Pyræeus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, cõuiuijs uitam omnem consumentes? Si unus Demosthenes nõ fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimẽtes & corrumpentes. Verũ unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere neq; insidiando, neq; agendo, neq; consulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistẽs, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantum in ipso fuit, non potuissemus Amphipoli, non Olynthо, non Phocensibus, non Pylo, nõ Cherroneso, non ora Hellesponti potiri. Ille inuitos incitat, & tanquam mãdragora sopitos expergefacit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cõfert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem, quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpi uero nõ magis potest, quàm Aristides à rege Persarum corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare oportuit, quàm omnes triremes & uniuersam classem. Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; redegit in ipsorum potestatem Euboeam, Megara, oram, Hellesponti, Bœotiam. Et felicíter accidit, quòd Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu. Quòd si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, uererer ne de Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tantum pugnans, nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus. Sed cur non comprehendistis uiuum? ARCH. Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est? ARCH. Nõ, sed in Calauria, ubi erat. ANTI. Forsan hoc accidit negligentia uestra, quia non benè tractastis hominem? ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANTI. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dicis, uiuum cepistis, nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio, ne quis ei uim afferret? ARCH. Nihil profuit, quòd nemo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. ANTI. Non accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi interfecistis eum. ARCH. Non interfecimus: neq; opus erat ei uim afferre, cũ uerbis impetraremus, ut imperata faceret. Quid autem prodesset, si uiuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quòd occideres? ANTI. Dij meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire, & hos proditores, qui malè perierunt: Himeræum, Aristonicum, Eucraten, qui nihil differũt à fluctibus, qui perpetuo huc atq; illuc agitantur, homines sordidi, qui per occasionem subitò in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spernotus alicuius ualdè insolentes, ac superbi fiunt: uerum breui tanquam uespertini flatus metu perterriti diffugiũt. Num similẽ putas Demosthenẽ improbo Hyperidi? perfido assentatori uulgi? quẽ nõ puduit iniquo iudicio Demosthenẽ, ut gratiã apud uulgus iniret, circũuenire: & assentati multitudini, ea in re

Quæ hactenus recitauit uidentur uerba esse Philippi uel Alexãdri ad Parmenionem uel Antipatrũ, quibus & illum esse inducit cadẽ de Demosthene sensisse. Iã ergo ad propositũ redit, & cum Archia colloquiũ absoluit.

Amplificatio à collatione aliorum.

cuius ſtatim illos pœnituit. Etenim non multò poſt hanc calumniã, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Iſtum autem nihil puduit, lingua inceſſere homines quondam amiciſſimos, quam conueniebat ei propter ingratitudinem præcidere. ARCH. Quid audio, non oderas Demoſthenem maximè omnium hoſtium? ANTI. Non, ſiquidem rationem habeam morum & fidei eius, & amem ubiq; integritatem, & conſtantiam. Nam honeſtæ res etiam apud hoſtes honeſtæ ducẽdæ ſunt, & uirtus ubiq; digna laude eſt. Neq; uelim eſſe deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter admirationem uirtutis eorũ, cum poſſet eos occidere, Ego uero, ſi quem alium Demoſthenem maximè admiratus ſum, tum quia bis cum eo Athenis congreſſus ſum, tum quia eius laudes ex alijs cognoui. Neq; uero tantum propter eloquentiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quanquam Python ad hunc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum iſto congreſſi, tantum uince bar actione, ſono, compoſitione, ſententiarum luminibus, denſis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaq; ualdè pœnituit nos conſilij, cum Græcos Athenas conuocaſſemus, ut Athenienſes obiurgaremus, freti promiſſis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demoſthenis argumentis, qui erat inſuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo ſummam fuiſſe, erat enim organi uice, ſed magis admiratus ſum eum propter magnitudinem animi, & conſilij, & conſtantiæ, quam in periculoſiſſimis tempeſtatibus retinebat, nũquam cedens aduerſis rebus. At memini Philippũ de illo ſic ſentire, qui cum afferretur quædam concio, in qua Demoſthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehemẽter ſtomacharetur, & Demoſtheni cõuiciaretur, Hic uir inquit, dignus eſt, quem liberè loqui ſinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expenſum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus ſcribis. Nullus eſt autem iſtorum, cui non inuenias in meis rationibus perſcriptum eſſe aurum, ligna, reditus, agros: at Demoſthenes claſſes armat, comparat exercitus, & ſubinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tũc & ſæpe aliàs de hoc uiro. Et in quadam felicitatis ſuæ parte numerabat, quòd Demoſtheni non eſſet commiſſa ſumma imperij apud exercitum, cũ omnia ſua conſilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Chæroneã facta, nec poſt uictoriã deſijt prædicare, quantum hic uir creaſſet periculum ipſi. Niſi enim præter ſpem, inquit, propter ducum inſcitiã, & aciem malè inſtructã, & inſperatam fortunam, quæ multa nobis conficere ſolet, uiciſſemus, uno die non modo regnum, ſed & uitam meam, in diſcrimen adduxerat. Coniunxerat potentiſſimas urbes, coëgerat omnes uires Græciæ, Athenienſes, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Eubœenſes, Megarenſes, & effecit ut periculum ſimul omnes ciuitates ſubirent, & mihi tranſitum in Atticam intercluſit. Tales erãt huius Demoſthene ſermones perpetuo, & cum diceretur ad eum quòd magnum antagoniſten haberet populum Athenienſem, reſpondebat ſe unum habere antagoniſten Demoſthenem. Nam quod abſq; Demoſthene ſit, Athenienſes ſimiles eſſe Aeniamenſium & Theſſalorum. Et quando Legatos ad urbes mittebat, ſi quos alios miſerant Athenienſes, facile uincebat ipſe, ſed Demoſthene præſente, fruſtra inquit, ſe legatos mittere: Non enim poſſunt cõtra Demoſthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego qui quidem longè inferior ſum Philippo, ſi cepiſſem talem uirum, num uelut bouem ad cædem abducerem? an uero potius in conſilium de toto regno Græciæ conſtituendo adhiberem? Nam initio natura ei benè affectus fui, propter res eius geſtas, ac magis propter Ariſtotelis teſtimonium, qui ſolebat eum ſæpe ad Alexandrum, & ad nos ducere. Et cum tot eſſent, qui ad eum uenire conſueuerant, neminem ſic admirabatur propter magitudinem ingenij, temperantiam,

Occupatio, qua et eloquẽtiã eius extollit hoſtis, cũ ſuprà magnitudinẽ animi prædicarit.

Amplificatio teſtimonij Philippi.

Aliàs teſtimonio Ariſtotelis.

rantiam, grauitatem, acumen, libertatem & tolerantiam. Vos inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenem Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & conamini hunc quoq; pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publicè contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas adhibetis, cum iste nihil dubitet pro patria mortẽ oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, ægrè fertis. At ille ne populum quidem metuit. Non uidetis eum amore patriæ Rempub. gerere ac ducere, hanc administrationẽ tanquam philosophiæ ac uirtutis scholam quandam esse, quam non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates conferre. Propterea Archia ualde optarem mihi eius cõsuetudinem contigisse, ut consilio eius uti possim in præsentia, & audire uocem liberæ mentis, tot alioqui circunfusus assentatoribus. Ac mihi sanè uidetur hoc nomine reprehendendus esse, quòd uitam suam in discrimen adduxit, pro tam ingratis ciuibus, cum posset alios inuenire amicos fideliores & constantiores.

ARCH. Alia quidem rectè dixisti, sed hoc frustra dixisses illi, adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum si hoc scias. Nam & nos qui adfuimus, non minus obstupuimus, quàm alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se cõstituisse de hoc exitu uitæ, q̃d intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo, ac frustrà superioribus diebus, cum eo collocuti eramus. ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissimè proponebam, promittebam ei ueniam abs te, non sanè expectans: non enim noram hanc tuam uoluntatem, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantum ista dicebam persuadendi causſa. ANTI. Quomodo accepit ille uestram orationem? & nihil me celes. Vellem enim me coram audiuisse: sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitum uitæ contemplari, utrum spiritus defecerit, utrum expalluerit, an constantiam animi retinuerit. ARCH. Nullam significationem pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorem uitam meam, dixit me ineptum histrionem esse tuorum mendaciorum, nec posse commouere spectatorem. ANTI. Itaq; non credens tuis promissis, despondit animum. ARCH. Non, Quòd si audies reliqua, non tantum uidebis fidem non habuisse, sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicam enim quia iubes. Nõ inquit, indignum est aut nouum, Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorum, aut mortis non moueor, ut spe uitę proposita promittam me ad Antipatrum uenturum esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis, multò magis cauere debeo ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, neue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus, ad Macedones concessisse. Si mihi honestè est uiuere, Pyræus præbeat, & Triremis quam instruxi, & murus, & fossa, meo sumptu facta, & tribus Pandionis, cuius causſa ultrò ludos feci, & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum uirtus ac trophæa, & ciuium beneuolentia, qui me sæpe coronauerunt, & Græcorum autoritas, qui hactenus à me seruati sunt. Quòd si mihi uita debeat contingere alterius misericordia, quãquam id turpe est, tamen hoc beneficiũ malim accipere à meis ciuibus, quos redemi captiuos, aut à patribus, quorum elocaui filias, aut quibus donaui pecunias. At si me nec insularum imperium, nec mare defendet, petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autem Neptunus non potest defendere immunitatem templi, nec pudet eum prodere Demosthenem Archię, moriar, nec mihi Antipater pro deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum uel sero mutare, nisi uer ecũdia Codri,

Transitio ad ea quæ sub mortẽ Demosthenis ab ipso dicta.

&

Nam illi pro patria mortẽ obiere.

& ſiliarum Erichtei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam ſequi. Honeſtum enim effugium mors eſt, quæ eſt extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me eſt, non uolo dedecorare Athenas, ſeruitutem accipiens, abiecta libertate, in qua mori eſt honeſtiſſimum. Verum conuenit te meminiſſe Tragœdiarum, nonne grauiter dictum eſt?

Ex Euripidis Hecuba.

At illa iam moriens tamen
Decenter ut caderet cauebat ſedulò.

Hoc cum fecerit puella, quanto turpius erit Demoſtheni, præferre inhoneſtam uitam honeſtæ mortiʒ ac obliuiſci Xenocratis & Platonis diſputationum, de immortalitate animarum. Addidit etiam quædam, inuectus in eos, qui calamitatẽ exprobrant. Verum quid attinet me nunc recitare, cum ego ad extremum partim precarer, partim minas adhiberem, & blandicijs terrores miſcerem. Ego inquit ille, perſuaderi mihi paterer, ſi Archias eſſem: ſed quoniam Demoſthenes ſum, peto ut ignoſcas mihi, qui non conſueui inconſtans eſſe. Hic cum eum ui abducere uellem, idq; ipſe ſentiret, cœpit me irridere, & Deum aſpiciens, ait, Archias putat tantum arma & exercitus præſidia uitæ eſſe, & meum apparatum contemnit, quem expugnare neq; Illyrici, neq; Tryballi, neq; Macedones poſſint. Firmior eſt enim quàm ille murus ligneus, quẽ olim nobis Apollo reſpondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in adminiſtratione Reipub. ſecurum præſtitit, ita me aduerſus Macedones ſecurum reddet. Nunquam formidaui Euctimonem, aut Ariſtogitonem, aut Pytheam, & Callimedontem, aut Philippum, neque modo hunc Archiam formido. Cum hæc dixiſſet: Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum, quantum in me eſt, ſalutato deo ſponte ſequar. Ego ſic ſperabam facturum, cum ille manum ori admouet, neque ego ſuſpicabar eum aliud facere, quàm orare deos, ſed quid egerit, poſtea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eũ habuiſſe paratum uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen peruenerat, cum lapſus inquit, hoc cadauer ad Antipatrum ueheS, Demoſthenem uerò non ueheS, non per. Et uidebatur ſuo more iuraturus, per illos qui in Marathone occubuerunt, ſed ualedicens auolauit. Hunc ego finem Rex, affero expugnati Demoſthenis. ANTIP. Demoſthenis ſcilicet. O inuictum animum & beatum, quàm generoſum facinus. Prudentia eſt, in manu retinere libertatis poſſeſſionem. Sed deceſſit uicturus in beatorum inſulis apud heroas, ut dicitur, aut in cœlum peruenturus, ut Deus factus comes ſit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remittemus Athenas, futurum honeſtius ornamentum patriæ, quàm illi qui in Marathone occubuerunt.

Bello Perſico uidelicet, cũ ad Salaminem pugnatum eſt.

Mors Demoſthenis.

DEORVM CONCILIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrſum hoc loco Lucianus, deorum gentiliũ uanitatẽ, atq; ſtulticiã, more ſuo deridet: hominũq; ſuperſtitionẽ tacitè reprehẽdit, qui ridicula adeo, atq; abſurda de illis ſibi ipſis perſuadeant, ac credãt. Eſt autẽ feſtiua quædam imitatio, qua ad exemplum Athenienſis Reip. conciliũ deorum haberi fingit, ſuper ijs uidelicet, qui ceu nothi ac peregrini in ciuitatẽ ac cœtum deorum irrepſiſſent. Accuſatoris igitur uicem Momus, generalis deorum cæterorum ſugillator, ſuſcipit. qui principio quidem cõmuni nomine in eos, qui partim ex dijs, partim ex hominibus nati, in cœlũ recepti fuerant, tanquam nothos ac peregrinos inuehitur, præcipuè uero Dionyſium accuſat, ut qui nõ ſolum ipſe aduentitius in cœlo ſit, uerum etiam alios quoſdam barbaros & informes, numeroq; deorũ prorſus indignos ſecum introduxerit. Atq; huius rei tanquam autorem & cauſam, Iouẽ quoq; in crimẽ uocat, quòd is cũ mulieribus mortalibus nunc hac, nunc illa ſpecie transformatus, cõcumbat, ac poſtea ex illis procreatos liberos, inter deos referat, et in cœlo collocet. Atq; iam illius

exemplo

exemplo etiam deas cum uiris hominibus congredi cœpisse, ac liberos ex ijsdem sustaliſſe. Secundo autẽ locu eos, qui & Barbari, & ex solis hominibus procreati, pro dijs haberentur, insectatur, illorũ indignitatem, cũ ob personarum ac linguæ fœditatem, tum ob ea, quæ ex eo, quòd in cœlum recepti essent, cõsecuta sint, exaggerans. Inter quos præcipuè Aegyptiorum absurditatẽ persequitur, quorũ alij canum, alij boum, alij aliorũ turpium atq; brutorũ animantium specie colerentur. Postremo etiam philosophorũ illa plausibilia, ac uulgo iactata nomina arripit: puta Virtutem, Fatum, Naturã &c. ut quæ non noua ac peregrina sint, sed ne usquam quidem existant. Quo loco & temporum suorum uicia & philosophorum uanitatem simul notasse uidetur, ut qui uerbis quidem multa de uirtute iactarint, ipso aũt opere, quiduis potius, quàm uirtutem et honestatem præstiterint. Quòd aũt fati & naturæ quoq; meminit, eò pertinet, quòd cultus deorum paulatim sublatus fuit, quando homines à philosophis edocti, fato quodam, et naturali rerũ ordine ac serie, non deorũ benignitate fieri ac geri omnia, opinari cœperunt. Atq; ad hunc modũ accusatione sua peracta, Momus Decretum quoq; à se compositum proponit ac recitat, quo ipso quoq; ad exemplum Athenienſium psephiſma tum, qualia multa temporibus Demosthenis, & paulo supra quoq; facta sum, efficto, iubentur dij, cognitiones diuinitatis & originis quisq; suæ ad proximum concilium afferre, ut, qui peregrini & aduentitij reperti fuerint, è cœtu ac ciuitate deorum remoueantur.

IVPITER.

ME post hac clanculum cõsurgetis, ò Superi, neq; ad angulos cõuersi, in aurẽ alter cum altero colloquatur, indignantes multos parũ dignos nostri sympoſij esse participes. Verum posteaquam coactũ est concilium, quiſq; propalam in mediũ suam adferat sententiã. & quę accusatione digna sunt, accuſet. Cæterũ Mercurij præconiũ illud ex lege clara uoce promulgato. MER. Arrige aures, uocem cõprime: Quis ex Dijs senioribus & perfectis, qbus permiſſum est, in concione uerba facere uoluerit? Ipsa deliberatio de inquilinis & hoſpitibus futura est. MOMVS. Ego Momus, ò Iupiter, ſi fandi copiam mihi feceris. IVP. Iam ipſo præconio loquendi libertas tibi facta est, itaq; meo permiſſu nihil opus est. MO. Aio itaq; nonnullos noſtrũ uitioſe & improbè facere, quibus non satis est semet deos ex hominibus factos esse, niſi suos quoq; pediſſequos & famulos nobis honore pares esse oſtẽderint, qua in re nil magnum aut iuuenile se feciſſe exiſtimant. Volo uero ò Iupiter, ut interrita loquendi libertas mihi conceſſa ſit. Neq; enim aliter quæ sentio effari poſſim. Sed me omnes ex æquo nouerũt, quàm libere linguę deus sim, & quàm nihil eorũ, quæ parum honeſtè & decorè fiunt reticere ſpleam. Etenim omnia in reprehenſionem rapio, ac propalàm, quæ mihi optimè aut ſecus facta uidentur proloquor, neq; reformidans cuiuſquam autoritatem, neq; præ uerecundia ſententiam meam concælans. Quapropter & onerosus multis esse uideor, & natura ſycophanticus, dum popularis quiſpiam & cõmunis omnium accuſator ab illis uocor. Sed enim posteaquam licitum est, atq; ita iam proclamatum, & tu Iupiter cum libertate, loquendi facultatem mihi conceſſeris, nihil diſſimulãter, tacitum aut præteritum dicturus sum. Multi sunt, inquam, non contenti, quòd ipſi in deorum concilium admiſſi, noſtri contubernij ſint participes, quòdq; pari ſorte nobiſcum conuiuantur, præſertim cum ex dimidio homines eos esse conſtet. Adhuc etiam miniſtros suos & chori ſocios in cœlum ſubduxerunt, eosq; deos fecerunt aſſcriptitios. Et nunc æqualem cum aliijs diſtributionem auferunt, & ſacrificiorum conſortes sunt, neq; penſionem in inquilinos conſtitutam nobis perſoluentes. IVPIT. Ne quid obſcuris ambagibus inuoluas, ò Mome, uerum perſpicuè & dilucidè, quæ ſentis, eloquere, additis quoque nominibus. Iam enim in medium ita oratio tibi proiecta, ut multos pariter in ſuſpicionem rapiamus, ac alium alio modo tuis dictis obnoxium inſimulemus. Oportet uero liberum concionatorem nihil obmetum reticere. MO. Euge ò Iupiter, quan-

Exordiũ dialogi à re præſenti, & commonitione totius.

Præconium Mercurij à exemplar Athenienſũ.

Κλῆσις ſationis.

Exordium à præconiũ nunciõe

Generalis accuſatio.

quandoquidem me ad linguæ libertatem cohortaris, fit uero hoc abs te animo prorsus regio & magnifico. Proinde nominatim quoque tuo iussu eosdem perstringam. Ille enim generosissimus Dionysus, semihomo existens, neq; à materna stirpe Græcus, sed Syrophœnicis cuiuspiã mercatoris, nempe Cadmi nepos, posteaquam immortalitate donatus est, cuiusmodi quidem ille sit non dico, neq; mitram, neq; ebrietatem, neq; errantem eius incessum uituperabo. Omnes enim, ut opinor, uidetis, quàm mollis sit & effœminatus delicijs, dimidio insaniens, statim à summo mane merum spirans. Ille uero totam fratriã nobis induxit, & toto choro aduecto præsto est, deosq; declarauit & Pana, & Silenũ, & Satyros, agrestes quospiam & caprarios permultos, homines saltationi deditos, & forma monstrosa spectabiles. Quorum hìc quidem gerens cornua, dimidia parte corporis capram referens, barbamq; profundam nutriens, parum ab hirco discrepat. Alter uero senex caluicio, & simis naribus deformatus, plurimum super asinum inequitans, genere Lydus est. Cæterum Satyri acutis auribus, & ipsi calui & cornigeri, qualia ferè hœdis nuper natis excrescunt cornua, Phryges quidam existentes. Sunt uero caudati omnes. Videte cuiusmodi deos nobis facit generosus ille? Mitto enim dicere quòd & duas mulieres adduxerit, alteram amicam suam existentem, nempe Ariadnen, cuius etiam coronam stellarum choro annumeratam addidit. Alteram uero Icari agricolæ filiam. Et quod omnium est ridiculosissimum ò Superi, Erigones quoq; canem illum adduxit, ne tristicia afficeretur puella, si familiarem suum in cœlo non haberet, & eam quam in delicijs habuit caniculam. Hæc uero non uidentur nobis esse contumeliosa, quæq; nec insania nec risu careant. Audite etiam alios. IVP. Caue Mome quicquam dixeris, aut de Aesculapio, aut de Hercule. Video enim quo orationis tuæ impetu rapiaris. Etenim horum alter agit medicum, & ægrotos morbis leuat, estq; planè multis alijs anteferendus. At Hercules filius meus existens, non paucis laboribus immortalitatem adeptus est. Itaq; caue, ne hosce accuses temere. MO. In tui quidem gratiam tacebo, ò Iupiter, etsi multa dicenda habeam: atq; si nihil aliud, adhuc tamen signa igne inusta in corpore retinent. Porrò, si liceret & aduersum te dicendi libertate uti, multa habere quę possim oratione reprehendere. IVP. Atqui in me maximè tibi licet dicere. Nunquid igitur & me ut deum inquilinum in ius uocas? MO. Equidem in Creta non tantum hoc audire licet: uerum aliud quoq; de te dictitant, atq; etiam sepulchrũ tuum commonstrant hospitibus. Ego uero neq; illis fidem habeo, neq; ex Achiuorum numero Aeginensibus subditicium te esse affirmantibus. Cęterũ quæ cum primis reprehensione digna sunt, ea in medium adducam. Enimuero horũ delictorum principij, & concilij nostri Nothorumq; multitudine adulterãdi caussam tu Iupiter adeo primus induxisti cũ puellis ac mulieribus mortalis conditionis rẽ habere sustinẽs, ac alio subinde habitu ad eas deserto cœlo descendẽs. Itaq; per sæpe in metu sumus, ne quis te comprehensum sacrificet, quoties taurus factus es. Aut quispiam ex auri fusoribus te conflatum perimat, quoties auri speciem indueris, ac nobis pro Ioue aut segmentũ, aut armilla, aut inauris factus fueris, Sed enim hisce semideis cœlum iam compleuisti, neq; enim aliter possum dicere. Estq; res planè absurdissima, si quis ex improuiso audierit Herculem in deorum numerum esse assumptum, Eurysthea autem qui illi imperauit, fatisfunctũ esse. Et Herculis templum cerni in proximo ministri existentis, Eurysthei uero illius domini sepulchrum. Et rursus ex Thebanis Dionysus deus factus est, eius autem consobrini nimirum Pentheus, & Actæon, & Learthus homines fuerunt omnium infelicissimi. Ex quo uero tu Iupiter semel illis hanc licentiæ ianuam aperuisti, & cum mortalibus commercium habere cœpisti, omnes tuum institutum imitantur. Neq; tantũ dij tui sunt imitatores, sed etiam Deæ hac in parte tuum æmulantur ingenium. Quis enim ignorat Anchisen, & Tithonũ & Endy-

Defendit ad speciẽ, & primo Dionysũ accusat ut nothũ & peregrinũ, et peregrinos alios! deorũq; cõuio indignos secum introducentem.

Occupatio, de Hercule et Aesculapio.

Accusatio ipsius Iouis, ut qui caussam perturbatæ reipub. præbeat

Amplificatio ab inconuenienti.

Alia ex consequentibus.

Endymiona,& Iaſonem,& complures alios? Itaq; hæc mihi miſſa facienda uidentur,multi enim laboris eſſet hæc cuncta ſingulatim reprehendere. IVP. At uide Mome, ne quid de Ganymede dixeris. Malè enim me habebit, ſi adoleſcẽtem uerbis conturbaueris,affecto contumelia genere. MO. Proinde, neq; de aquila quicquam dicturus ſum,quòd & illa in cœlo uerſatur, regio ſceptro inſidens,ac tantum non ſuper capite tuo nidificans,& Deus eſſe geſtiens? Aut illã quoq; in Ganymedis gratiam præteribimus? Atqui,ò Iupiter,Attis ille, & Corybas, & Sebazius unde nobis tandem accerſiti ueniunt? Aut etiam Mithres ille Medus,qui indumento Perſico amictus,& tyara redimitus eſt,neq; græcam uocem ſonans. Adeo,ut ſi quis illi nectar propinet,præbibentem non intelligat. Itaque & Scythæ, & Getæ hæc uidentes nobis longũ ualere iuſſis,ipſi immortalitate donant homines,ſuiſq; ſuffragijs deos quoſcunq; libuerit conſtituunt,non alia ratione quàm Zamolxis ſeruilis cõditionis homo exiſtens,diuinitatem adeptus eſt,& deorum numero aſſcriptus,haud ſcio quo modo nobis impoſuerit. At ſanè hæc omnia,ò Dij,adhuc mediocria, & aliquo modo ferenda ſunt. Cæterum tu,ò canino rictu hians Aegyptie,qui ſyndone amictus es, quis nam eſſe gloriaris,ò optime,aut quomodo deus eſſe contendis latrando? Quid aũt ſibi uult & Memphites taurus ille uerſicolor,qui & precibus deueneratur, & reſpondet oraculis,neq; nõ prophetas habet? Pudet uero me ciconias percenſere & Simias,& hircos,atq; his longè abſurdiora,quæ neſcio quomodo ex Aegypto in cœlum uſq; conſcenderunt. Illa itaq;,ò Dij,quomodo ſuſtinetis æquali uobiſcum honore,aut etiam amplius adorari? Aut tu Iupiter,quo ferre potes animo,poſteaquam arietis cornua tibi produxerint? IVP. Turpia profecto ſunt quæ dicis de Aegyptijs. Attamen pleraq; illorum in ſe myſtica complectuntur ænigmata,quæ non prorſus à profanis deridenda ſunt. MO. Planè nobis Iupiter opus eſt myſterijs,ut deos,deos eſſe cognoſcamus, & caninis capitibus præditos,canes eſſe intelligamus. IVP. Mitte de Aegyptijs in præſens dicere,nos uero de his aliàs per ocium deliberabimus. Itaq; alios, ſi qui notandi ſuperſunt, adducito. MO. Trophonium,ò Iupiter,& quod me præfocat Antilochum. Ille inquã, ſceleſtæ & matricidæ hominis filius uaticinatur in Cilicia,multa impudenter ementiens, & duorum obulorum gratia præſtigijs incantans homines. Quocirca nõ amplius tu Apollo obuaticinij prædicationẽ haberis in precio,ſed iam omnis lapis,& quæuis ara reſponſa dat oraculũ petentibus, dummodo oleo perfuſa fuerit,& coronas habuerit,& homine præſtigiatore abundauerit, cuiuſmodi iam permulti ſunt. Iam etiam Polydamantis athletæ ſtatua medetur febre laborantibus in Olympia,& Theagenis in Thaſo. Quin Hectori quoque ſacra faciũt in Ilio,& è regione Protheſilao,nempe in Cherroneſo. Ex quo igitur in tantum numerum ſubinde aucti excreuimus, magis in uſu fuit periurium & ſacrilegiũ. Et omnino nos deſpectui habere cœperunt rectè facientes. Et hæc quidem de nothis & ſuppoſititijs dicta eſſe uolui. Cæterum ego & peregrina nomina permulta audiens, eorum qui neq; degunt apud nos,neq; ullo modo poſſunt eſſe,admodum ò Iupiter,propter hæc rideo. Vbi enim gentium eſt multis modis iactata illa uirtus,& natura,& fatum,& fortuna? Intoleranda & uana rerum uocabula ab inertibus hominibus philoſophiæ titulo ſemetuenditantibus excogitata. Quæ quanquam ipſorum commenta ſunt, ſic tamen ſimplicium animos perſuaſerunt,ut nemo amplius nobis ſacrificare dignetur, certo perſuaſum habens,quòd,etiam ſi infinitas hecatombas nobis obtulerit,fortunam tamen nihiloſecus ea facturam, quæ à fatis decreta ſunt,& quæ ſub initium cuiq; naſcentium Parcæ fatalibus fuſis adneuerint. Perlibenter itaq; te Iupiter interrogarem,ubi nam gentium tibi uiſa eſſet aut uirtus,aut natura,aut fatum? Quòd enim & tu talia ſubinde in philoſophorum diſputationibus audias,mihi dubium non eſt,niſi fortaſſe quiſpiam ſurdis ſit auribus, ut eoſdem uo-

Occupatio alia de Ganymede & aquila Iouis.

Alia accuſatio deorũ barbarorum,quã etiam à perſonæ et linguæ illorum deformitate exaggerat.

Alia Trophonij & Antilochi & cæterorũ,qui ex hominibus dij facti.

III. Accuſatio corũ numinũ quæ à philoſophis prædicantur, ut quæ prorſus nulla ſint.

Concluſio.

ciſerantes inaudire nequeat. Multa equidem adhuc dicenda ſuperſunt, ſed finem uerborum faciam. Video enim quoſdam ob dicta mea dolenter perturbari,& iam ſibilare,maxime uero eos qui orationis libertate tacti ſunt. Itaq; pro cõcludenda oratione,ſi ita ſedet animo tuo Iupiter,decretum quoddam de illis iã conſcriptum legam. IVP. Recita. Neq; enim omnia abſurdè aut de nihilo reprehendiſti.Et ſanè multa ex illis inhibenda & coërcenda ſunt,ne in immenſum excreſcant.

DECRETVM BONA FORTVNA.

Et hoc ad exemplũ Atheniẽſium pſephiſmatũ factũ. ic enim & apud illos aliquoties de peregrinis urbe eijciendis in ſenatu decretũ,legesq; latæ fuere,ut cũ alibi, tum ex orationibus quibuſdã Demoſthenis patet.

COncilio legittimè coacto,ſeptima die menſis inſtantis Iupiter conſulatum agebat,Neptuno præſidem,Apollo præfectũ,Momus ſcribæ officio fungebatur noctu,& Somnus dixit ſententiam. Quoniam multi ex peregrinis nõ Græci tantum,uerum etiam Barbari,nequaquam digni exiſtentes cœleſtis Reipubl. communi nobiſcum participatione nothi & ſubdititi,haud ſcio quo nam modo etiam dij eſſe contendentes,cœlum angulatim compleuerunt,ita ut ſymposium tumultuoſis turbis plenum ſit,obſtrepente paſſim diuerſi linguæ & undiq; accerſita multitudine. Defecit autem ambroſiæ & nectaris copia,adeo ut mna iam coëmendus ſit ſextarius,propter bibentium multitudinem.Sed enim illi,qua ſunt procacitate & immodeſtia,dijs ueris & antiquis loco motis, ſemet ipſi primis dignantur accubitibus præter omnem morem patrium. Ad hæc in terris quoq; ante alios honorari cõtendunt,uiſum eſt curiæ & populo,ut ad hyberna ſolſtitia cogatur in Olympo concilium:ſeptem autem ad cognoſcendum appoſiti eligantur Dij perfecti,tres quidem ex curia ueteri,quæ Saturno regnãte conſtituta eſt:quatuor autem ex duodecim,quorum in numero unus erit Iupiter.Cæterum qui electi erunt arbitri,ipſi ad cognoſcendum cauſſas ſeſſum eant,dicto prius iuramento legitimo,nimirum Styge.At Mercurius proclamato pręconio uniuerſos in concionem congreget,quicunq; in deorum concilium legitimè admitti poſtulant. Veniant autem illi adductis iuratis teſtibus,& certis generis iudicijs. Deinde illi in unum locum commeant,uerum arbitri accuratè expendentes,aut deos illos declarabunt,aut ad ſua ſepulchra & maiorum tumulos ablegabunt. Si uero quiſpiam ex obſcuris & reprobatis comprehenſus fuerit,& ſemel ab arbitris cõdemnatus,in cœlum aſcenderit,ille per præceps in tartarum corruat. Præterea quiſque exerceat ſua commercia,neq; Minerua rei medicæ intenta ſit,neq; Aeſculapius dandis oraculis uacet,aut ſeruiat,neq; Apollo tãta ſoli ſibi obeunda uendicet,ſed una re quapiam electa, aut uatem,aut cytharœdũ,aut medicum agat.Porro autem philoſophis dicetur, ne noua ſubinde fingendo comminiſcantur nomina,neq; de ijs quorũ imperiti ſunt,nugentur. In quorumcunq; autem honorem aut cultum templa,aut ſacra conſtituta ſunt,illorũ imagines ſubuertantur,earumq; loco aut Iouis,aut Iunonis, aut Apollinis,aut alterius cuiuſpiam erigatur.Illis autem urbs congeſta terra ſepulchrum accumulet,& aræ loco ſtatuam reponat. Quod ſi quis præconio dicto audiens eſſe uoluerit,arbitrorumq; examen & cenſuram ſubire recuſarit,ille in dicta cauſſa condemnetur. IVP. Iuſtiſſimum equidem decretum eſt iſtud ô Mome,& qui ſuffragatur,huic manum protendat.Atqui potius ita fiat.Complures enim noui futuros,qui ſua non ſunt adiecturi ſuffragia,uerum in præſens abite.Cæterum in concionem accerſiti à Mercurio,uenite adferentes unuſquiſque cognitiones claras,& manifeſtas comprobationes,matris & patris nomẽ, & unde oriundus ſit,tum quomodo diuinitatem adeptus ſit,ad hæc tribũ quoque & curiales. Verum enimuero qui præſto non fuerit,parum curæ erit arbitris,tametſi ille in terris ingens delubrum habuerit,ac homines eundem deum eſſe exiſtimauerint.

CYNICVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est Luciani ac Cynici, qua alter Cynicam uitam ut sordidam atq; ferinam, & à natura hominis abhorrentem reprehendit, alter ut frugalem & modestam, & uirtuti maximè conuenientem defendit. Luciani argumenta sumuntur à modo & descriptione uitæ uictusq; Cynicorum, quòd illi ut mendici incedant, ut canes, quibus uis reiectamentis uictitent, & ut feræ, nullas certas sedes, nulla certa habitacula teneant: deinde & contra naturam faciant, quæ ob id omnia crearit, ut illis ad corporum alimenta, defensionem & uoluptatem quoq;, utamur, quæ cum illi contemnant ac negligant, ipsam naturam ac Deum negligere atq; contemnere uideri. Contra autem Cynicus à finitione opulentiæ & inopiæ, ostendit se neq; mendicum esse, neq; quicquam sibi deesse. Deinde quòd alter de natura, & rebus omnibus ad usum nostrum creatis affert, id similitudine quadam diluit, Et primo, quod ad uictum attinet, ostendit, ut in conuiuio lauto, non omnia ab omnibus arripi & uorari, sic neq; in rebus creatis omnia ab omnibus usurpari cõuenire, alia ægrotantibus & inualidis, alia ualentibus & robustis magis accommoda esse. Atq; eo loco in diuitias, ut quæ magna molestia, multisq; periculis pariuntur, deinde & ipsæ uicißim multorum malorum causse sint, inuehitur. Et quod alter de Cynicis usurparat, hoc in Diuites ipse retorquet, uidelicet, quòd contra quàm à natura omnia creata ac facta sint, ipsi illis utantur. Deniq; uitam suam etiam deorum exemplo atq; autoritate comprobat. Deinde uero, quod ad habitum & cultum pertinet, ostendit ea quoq; parte naturam magis sequi se se, quàm diuites, ex officio & fine uestium, cæterarumq; id genus rerũ. Nam se, quatenus usus postulat, illis uti: contra diuites, ut cinædos & mulieres incedere, glabros & delicatos, & perinde, ut torrente aliqua, sic libidine sua præcipites ferri. Postremo etiam deos plerosq; barbatos ac nudos fingi, sibiq;, quam diuitibus illis habitu ac cultu similiores apparere.

LVCIANVS ET CYNICVS. LVC.

QVid tu tandem? barbam quidem habes, & comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita, tũ proprio corpore contrà quàm faciunt cæteri, semper usus incommodè, nunc huc, nũc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeout plurimũ etiam sordiũ, tritum isthuc pallium referat, alioq; nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: si quid est huiusmodi, ut comparetur facilimè, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquã, mihi sufficit. At tu per deos dic mihi, putásne esse in luxu uicium? LVC. Imò admodum. CYN. Contrà in frugalitate uirtutem? LVC. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugaliùs quàm uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius me, non illos arguis? LVC. Quia non frugaliùs per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quandoquidem huc processit oratio) quidnã inopia sit, quidq; rursus copia? LV. Si tibi quidem ita uidetur. CYN. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LVC. Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, neceò quo sit necesse peruenit? LVC. Scilicet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV. Quo pacto illud ais? CYN. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus: an non tegumenti gratia? LV. Maximè. CYN. Quid uestis, cuius gratia? nónne tegumenti etiam ipsa? LV. Sanè. CYN. At ipso per deos tegumẽto, cuius rei gratia indiguerimus, nonne ut melius se habeat id quod tegitur? LV. Mihi quidem sic uidetur. CYN. Vtrum igitur tibi pejus se habere hi-

Occasio disputationis ex habitu Cynici.

Propositio, uitã sordidã ac ferinã agere Cynicum. Cõfutatio à finitione copiæ & inopiæ. Minorẽ probat p inductionem à partibus ad totum

uidentur pedes? LV. Nescio. CYN. Atqui hoc pacto didiceris: quod nam pedum officium est? LV. Ingredi. CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quàm aliorum? LV. Istud uero fortasse non. CYN. At non possent seu sese melius seu deterius haberent, officium suum præstare? LV. Fortasse. CYN. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij? LV. Non uideris. CY. Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meũ ergo debilius? LV. Non uidetur. CYN. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquum corpus. Quippe si egerent, malè haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne aliquidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV. Manifestum est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur malè. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV. Ista quidem ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, die mihi, his ita se habentibus me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram prædicas? LV. Ideo per Iouem, quod cum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ædiderint, ut nobis omnia superessent abundè, nõ in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq;: tu tamen horũ omnium aut maximæ saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certè magis, quàm feræ. Nempe aquã bibis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circunfers nihilo mendico decentius. Quanquàm si tu his contẽtus rectè sapis, tum Deus profecto neutiquam rectè fecit, primũ quòd oues effecit pingues. deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatum uarietate mirabilem, & oleum, & mel & reliqua omnia, ut nos haberemus, edulia quidẽ omnigena haberemus, potum dulcẽ haberemus, pecunias haberemus, mollẽ lectum haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirũ in modum præparata. Nam & ipsa quoq; partium effecta deorũ dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiã si ab alio quopiã priueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longè uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demũ manifesta insania est. CYN. Et rectè quidem fortasse dicis. Verum isthuc dic mihi: Si quis diuite quopiam alacriter atq; humane, quin prolixè quoq; exhibente conuiuiũ, tum hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios aũt robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripiat, omniaq; deglutiat, non ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probúsne? LV. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LV. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria negligat, unoquopiam ex his quæ proximè adponuntur, electo, cum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cætera illa ne respiciat quidem, annon hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LV. Ego certè. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LV. Quidnam? CYN. Quòd Deus illi quidem pulchre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conuenient, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacunque re maximè quenque indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui

Confirmatio propositionis à natura & fine creatorum

Confutatio à simili.

Adaptatio similitudinis

rebus

rebus uti uelitis omnibus,& undecunq; partis, non ſolis contenti præſentibus, exiſtimantes propriam quidem neq; terram, neq; mare ſufficere, ſed importantes ab ipſis uſq; terræ finibus uoluptates, patrijſq; rebus peregrina præferẽtes, ſumptuoſaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur, his quæ ſunt comparatu facilia: in ſumma, denicq; moleſtias, malaq; potius eligentes, quàm abſq; moleſtijs uiuere. At iſti quidem plurimi ac precioſi, beaticq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miſeriam, erumnamq; perueniunt. Aurũ ipſum tam optabile, ſi libet, argentumq; conſidera: domus conſidera ſumptuoſas, ueſtes operoſas conſidera: atque eius generis omnia, quanto negocio emuntur, quot laboribus, periculis: imò ſanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo ſolum, quòd dum nauigant, propter iſta pereunt complures: ac dum quærunt, parantq;, grauia perferunt: ſed ob id quoq;, quòd digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea inſidiantur inuicem, & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidiſſe maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen ueſtes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, auratacq; illa ædificia nihilo prorſus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lecti, ſomnum ſuauiorem præbeant, imò uidebis frequenter in eburneo lecto, ſumptuoſisq; ſtromatibus, beatis illis ſomnum contigere non poſſe. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, ijſdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas moleſtias mortales & faciunt, & patiuntur? quanquam facile eſt iſti cupiditati mederi, niſi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem inſania corruptela q; ſufficere uidetur mortalibus, ſed iã rerum etiam uſum peruertunt, ſingulis rebus ad id utẽtes, ad quod minimè parata ſunt, quemadmodum lecto ſi quis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru.

Cõfutatio ipſarum opinionum ab effectu & cauſis.

LVC. Quiſnam is eſt? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanquam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tanquam currus in ceruicibus ferant. Ipſi uero in ſublimi reſidetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam aſinos auri gamini, imperantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maximè, ijdẽ maximè beati uidemini. Tum hi qui piſcium carnibus non tantum ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quaſdã ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nonne & hi præter naturã his utuntur, quę à deo præparata ſunt?

Diuitum atq; potentum ridiculatio.

LVC. Non per Iouem, ſiquidem tingere etiam poteſt, non comedi tantum purpuræ caro. CYN. At non in id tamen nata eſt. Nam & cratere quiſpiam, ſi præter naturã detorqueat, ollæ loco poſſet uti, nec in id tamẽ paratus erat. Sed quo pacto poſſet quiſpiam uniuerſam illorum infelicitatem percurrere, quæ tanta eſt? At tu me quoq; quòd nolo eius eſſe particeps, incuſas. Viuo ego tamen quẽadmodum modeſtus ille, his uidelicet duntaxat, quę mihi apponuntur ueſcẽs, ac frugaliſſimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minimè inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minimè multis utar, ferinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua dij profectò in periculum ueniunt, ne & ipſi ſint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiuſmodi horum utrunq; ſit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, conſidera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in ſumma, inferiora quælibet præſtantioribus plurium indigent: proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proximè, quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præſtantiſſimum, quippe diuinum uirum, deumq; rectè creditũ, miſerum tunc fuiſſe, quum circumiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum noſtrarum nihil deſiderans? At ille miſer profectò non erat, quippe qui miſeriam ab alijs propulſabat: nec rurſus pauper, qui terra mariq; dominabat.

Colłatio ſui.

Ab exẽplo & autoritate deorum.

Herculis.

Nempe quocũq; intendisset impetum, omnes quaquauersum superabat, nec in quenquam sui temporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quo ad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, atq; ob id mundum obambulasse tantum uirum? Dicendum profecto non est. Sed continens erat ac fortis, & moderatè uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theseus eius discipulus? An non rexerat Athenienſium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, ſua certè tempeſtate fortiſſimus? Attamen ille quoque uoluit ſine calceis eſſe, ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire placuit ei, nec ei tamen ſolum, ſed omnibus etiam ueteribus placuit: nempe meliores erãt quàm uos: atq; adeo ne ſuſtinuiſſet quidem eorum quiſquam aliquid huiuſmodi, nihilo profecto magis quàm leo quiſpiam ſeſe tonderi. Siquidem carnis mollitiem ac liuorem decere mulieres exiſtimabant, ipſi uero ſicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quemadmodũ in equis iubam, in leonibus barbam, quibus deus ſplẽdoris quandam atq; ornamenti uenuſtatem dedit, ſic & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego æmulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempeſtatis homines non æmulor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis & ueſtibus habent, dum poliunt ac læuigant ſingulas corporis partes, ac ne ſecretiorum quidem ullã, ita ut inſtituit natura, dimittẽtes. At mihi certè pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuiſſe ferunt. Tum ut ipſe ſtromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam magis exquiſito, quàm canes. Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per ſe pro cubili ſufficiat. Domum uero ut mundum hũc exiſtimem. Alimenta demum ut ea deligam, quæ facillimè comparari poſſint. Aurum uero, argẽtumq; ne deſiderem unquã, neq; ego, neq; meorum amicorũ quiſquã. Omnia nanq; mala inter homines ex horũ cupiditate naſcũtur, & ſeditiones, & bella, & inſidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habẽt plus habendi cupidinem. At hęc à nobis abſcedat procul, ne unquam plus ſatis appetam: minus uero cum habeam, ferre æquo animo ualeam. Noſtra quidem ita ſe habent. Plurimum profecto à uulgi ſententijs iſta diſſentiunt. Neq; quicquam ergo mirandũ eſt, ſi ab his differimus habitu, à quibus tãtum differimus inſtituto. Sed te miror, quo nam pacto quum ſuam quandam citharœdo ueſtẽ tribuas cultũq;, atq; adeo tibicini ſuum, & tragœdo ſuum: bono uiro cultum, ueſtemq; propriã nullam exiſtimas, ſed eandem ei cum uulgo habẽdam cẽſes, idq; quum uulgus malum ſit. Quòd ſi bonorum cultus proprius debet eſſe ullus, quinã deceat magis quàm hic meus, qui maximè luxorioſis pudendus ſit, quemq; illi maximè auerſentur? Cultus ergo meus huiuſmodi eſt, ſqualidum eſſe, hirſutum eſſe, tritum pallium indui, comam producere, ac ſine calceis ingredi. Veſter uero cinædorum ornatui ſimillimus eſt, nec dignoſcere uos quiſquã ab illis poſſit, neq; colore ueſtium, neq; mollicie, neq; camiſiarũ numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præſertim uos qui eſtis feliciſſimi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præſtatis. Voluptatibus uero nihilominus quàm illi ſuperamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis atq; incedítis, imò uero incendere nõ uultis, ſed geſtari potius, tanquã ſarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipſi geſtant, quocunq; ſit opus. Egoq; & frigus tolerare ſufficio, & calorem pati, eaq; quę dij obtulerint, minimè moleſtè ferre, ideo uidelicet, quia miſer ſum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla eſtis fortuna contenti, ſed omniũ pœnitet, ac præſentia ferre non poteſtis, abſentia deſideratis, hyeme quidem optãtes æſtatem, æſtate rurſus hyemem, atq; in calore frigus, in frigore uiciſſim calorem: quemadmodum ægrotantes, moroſi ſemper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quum ſint, iam nos in uitam ueſtram traducere æquum cenſetis,

Theſei.

Accõmodat ad exemplum ſuũ cultũ & habitum.

Aliud argumentũ à ſimili, quo defendit habitum ſuum.

Antitheſis ueſtiũ & cultus diuitum.

cenſetis, noſtramq; corrumpere, quũ ſæpe malè conſulta ſint, quæ facitis, ipſiq; ſitis in ueſtris ipſorum negocijs minimè circumſpecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, ſed conſuetudine cupiditatis faciatis. Quamobrẽ nihil profectò differtis uos ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocunq; libidines. At ſimiliter quidem uobiſcũ agitur, ut cum quodam qui equum inſanum aſcenderat. Equus igitur uirum corripiens abſtulit. Hic uero amplius iam deſilire equo currẽte non poterat. Quidã uero cum occurriſſet ei, rogauit quónam tenderet? Hic reſpondit, quocunq; huic uidetur, equũ demonſtrãs. Quòd ſi uos quiſquam roget, quò feramini, ſi uerum uultis dicere, dicetis in uniuerſum quidem: quocũq; uideatur affectibus, ſingillatim uero, interdũ quocunq; uoluptati, interdum quocũq; ambitioni, interdum rurſus quò lucri ſtudio. Quin interdũ ira, interdũ metus, interdum aliud quippiam huiuſmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unum dũtaxat equũ uos, ſed multos inſilientes, nunc hunc, nũc illũ, furioſos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrũ, ac prærupta. Vos tamẽ priuſquã cadatis, caſuros uos eſſe neſcitis. at hoc detritum palliũ quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq; agam quicquid uolo, uerſerq; cum quibus uolo. Nẽpe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui ſunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero citiſſimi atq; modeſtiſſimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potiſſimũ congrediuntur mecum, horum ego cõſuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, nõ obſeruo, tum coronas aureas ac purpuram pro faſtu habeo, atq; homines ipſos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, ſed ipſos etiam deos decere, atque eum deinde, ſi libet, irrideas, deorum ſtatuas conſidera, utri uideantur uobisne an mihi ſimiliores, neque Græcorum ſolum, ſed barbarorum etiam templa circumſpicias, utrũ ipſi dij, ut ego, comati barbatiq; ſunt, an quemadmodũ uos, raſi finguntur atq; pinguntur. Quin plurimos etiam ſine tunicis conſpicies, ut me nunc eſſe uides. Quo pacto igitur audeas poſthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

Amplificatio à collatione.

Aliud ab exemplo deorũ

PSEVDOSOPHISTA,
SEV SOLOECISTA.
IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

QVanquam neq; hic dialogus, ut ſuprà Lexiphanes ille, uertendus fuerat, quòd ſingula commodè ac ſuo modo latinè reddi non poſſent, pro ſuſcepto tamen opere, audendum aliquid longius, & periculum qualecunq; faciendum fuit. Quo æquiorem nobis lectorem fore puto, ſi quæ etiam hic offenderit, quæ expectationi ipſius nõ omnino reſpondebunt, præſertim cum ipſum quoq; exemplar, quo nos uertendo uſi ſumus, in quibuſdam locis non ita ſyncerum & caſtigatum appareret. Tractat autem de Soloeciſmo Lucianus, quem ueteres Latini ut Gellius indicat, Stribiliginem uocarunt, Græci etiam Solœcon, atq; illud innuit, haudquaquam ita expeditum, aut obuium cuiuis eſſe, planè ac purè dicere, & ab omni uicio ſermonis temperare, idq; exemplo eius uſdam, quem Pſeudoſophiſtam, à falſa, ut uidetur, ſcientiæ atq; doctrinæ perſuaſione, Soloeciſtam autem ab ipſa re appellat: qui cum profiteretur ſe & loqui purè, & alios in ſermone peccantes deprehendere facilè poſſe, interim ipſe etiam illa, quæ nota ac manifeſta ſunt, ignorare fingitur. Ac principio quidem uarias ſolœciſmi formas exemplis cum ſuis, tum aliorum proponit: poſtremo autem & quædam explicat, & quod in quo uitium & peccatum ſit, oſtendit. Proprie autem ad grammaticos hic Dialogus pertinet, quem ſi multi illorum tam diligenter perpenderent, quàm facilè ſibi ipſi perſuadent, & latinè, & græcè interim ſe ſcire, in pleriſq; haud dubiè minus oſtentationis & arrogantiæ meſſet.

VM igitur, qui agnoscere solœcissantem poteſt, idem etiam cauere poteſt, ne solœcisset? SOL. Mihi quidem ita uidetur. LVC. Qui uero cauere nõ poteſt, ille nec agnoscere poteſt, eum qui talis eſt. SOL. Rectè dicis. LVC. Tu uero teipſum negas solœcissare, aut quo pacto de te dicamus? SOL. Indoctus equidem eſſem, ſi, cum tantæ ætatis ſim, adhuc solœcissarem. LVC. Proinde & alium deprehendere poteris, qui hoc facit, & negantem conuincere? SOL. Prorſus ita. LVC. Age nunc, conuince me solœcissantẽ. Iampridem enim solœcissare geſtio. SOL. Proinde dic. LVC. At equidẽ iam graue iſtud commiſi.* Tu uero nõ agnouiſti. SOL. Ludis tu nũc. LVC. Nõ per deos. Nã ſolœciſmo cõmiſſo latui te, perinde ac neſciẽs. Rurſus autem contẽplare. Neq; enim te puto intelligere poſſe. Quoniã alia quidem ✶ noſti, alia autẽ non noſti. SOL. Dic modo. LVC. Sed & nunc ſolœciſmus à me commiſſus eſt, ✶ tu uero non cognouiſti. SOL. Nam quo modo cognoſcerem, cũ tu nihil dicas? LVC. Ego quidem dico, & ſolœciſſo, tu uero non aſſequeris iſtud facientem. Quoniam utinam etiam nunc aſſequi poſſis. SOL. Mira dicis, ſi nequeam ſolœciſmum quis ſit, intelligere. LVC. Et quo pacto unum intelligeres, quando iam tres ✶ non animaduertiſti? SOL. Quos tres? LVC. Totos recens natos. SOL. Ego te quidem ludere puto. LVC. At ego te ignorare eum qui in uerbis peccat. SOL. Et quomodo quis intelligat, quando nihil dictum eſt? LVC. Dictum eſt, & ſolœciſmus iam quadrifariam * commiſſus. Tu uero non cognouiſti. Magnum igitur premium confecturus fueras, ſi cognoſces. SOL. Non magnum quidem, ſed neceſſarium confitenti. LVC. Sed neq; nunc cognouiſti. SO. Quando nunc? LV. Quando præmium confeciſſe ♣ te dixi. SO. Non intelligo quid dicas. LV. Rectè dicis: neque enim intelligis. Ac præcede ſanè in anteriorem partem, non enim uis aſſequi. Intelligam enim ſi modo uolueris. SO. At ego uolo. Tu uero nihil dixiſti eorum, quæ homines ſolent, cum ſolœciſmum faciunt. LV. An tibi hoc, quod modo dictum eſt, * paruum aliquod malorum uidetur eſſe? Sed tamen ſequere denuo, quoniam non animaduertiſti curſu digredientem. SO. Ita per Deos, ego quidem non. LV. At uero dimiſi currere leporem celeriter. Num præteriſti? ſed & nunc licet uidere leporem. Si uero non, multi inde lepores facti, latebunt te in ſolœciſmo iacentes. SO. Non latebunt. LV. At uero latuerunt certè. * SO. Mira dicis. LV. Tu uero præ nimia eruditione corruptus es, ut neq; ipſum hoc, ſolœciſſantes intelligere poſſis. Deeſt enim ipſi, diſtributiua uox, τινὰ id eſt, quendam ♣ SO. Hæc quidem non intelligo, quo pacto dicas. Ego uero multos iam ſolœciſſantes perſpexi. LV. Et me igitur ſcies tunc, quando puer quiſpiam eris, eorum uidelicet, qui mammam adhuc ſugunt. Aut ſi nunc non cognouiſti ſolœciſſantem * me, neq; creſcentes pueruli ſolœciſmum facient, nihil intelligenti. SO. Vera dicis. LVC. Atqui ſi hæc ignorabimus, nihil cognoſcemus noſtrorum propriorum. Quoniam & hic ſolœciſimus, quem nũc feci, * fefellit te. Ne igitur dixeris amplius, quòd poſſis

* Fortaſſis quia dixit, ἀρτισολοικῶν, id eſt, modoucl pauloan ſolœciſſare geſtio. Nam Gaza id aduerbium cum præterito conſtrui dicit.

* In eo, ut uidetur, qđ dixit, ἄμὲν & ἄδὲ, pro τὰ μὲν & τὰ δὲ, id eſt, alia quidem, alia uero.

✶ Tertium cum dicit, ὄφελον δωδόσθαι, id eſt, utinã poſſis, quoniam ὄφελον ut cætera optandi, cum optatiuo poni poſtulat.

Suprà ter. quarto autem in uerbo recens natos, opinor, qđ græcè ἀρτιγενέους dixit pro ἄρτιγενεῖς.

♣ Nam certamen confeciſſe dicere debuerat. hoc eſt, in maſculino genere ἆθλον, nõ in neutro.

✶ Videlicet, ſi modo uolueris. Id enim græcè dixit, εἰ προθελήσειας, præterito tempore, cum præſenti uel futuro potius debuerat.

* Quoniam uox λαγὼς & ſingularis numeri, & dualis eſt, & itẽ pluralis, ſi ſubdas ἰόντε.

♣ Quod dicẽdum uidelicet erat, λαγὼ λάνε μεθῆκα.

* Vel, quia dixit ὅταν λάθῃ τὸ παιδάριον γένυν, quaſi in intellectu ibi peccatum ſit. Vel quia τὰς τίτθας θηλαζόντων, id eſt nutricem ſugentiũ, pro τιτθία dixit.

✶ In eo, opinor cum dixit, ἀναύοντα παιδίσκα activo pro paſſiuo uſus.

possis perspicere solœcissantem, & ipse solœcismum non committere. Atq; ego quidem hoc pacto. Socrates autem, qui à Mopsogenus ducebat, cui in Aegypto conuersatus sum, huiusmodi dicere solebat, citra inuidiam, neq; aperte coarguebat eum qui sic peccasset. Verum ad eũ qui interrogabat πηνίκα ἔξεισι, hoc est, quando exibit? Quis enim, inquit, responderit tibi de hodierna die, tanquam exiens. Alio autem dicente, ἱκανὰ ἔχο τὰ πατρῷα, id est, Satis habeo paternorum bonorum. Quomodo ais, inquit, An tibi pater mortuus est? Alio autem rursus dicente, συμπατριώτης ἔσι μοι, hoc est, conterraneus meus est. Latuisti igitur nos, inquit, Barbarus existens. Alio autem quodam dicente: ὁ δεῖνά σι μεθύσως, hoc est, iste, nescio quis, ebrius est, Matris ne, inquit, aut quomodo dicis? Alio autem λέοντας ✶ Duplicas inquit leones. Cum autem quidã dixisset λῆμμα πάρεσιν αὐτῷ, * duplici uidelicet μι, id est, quæstus siue captura inest ipsi. Proinde, inquit, capiet, si captura ipsi inest. Alio autem dicente, πρόσεισιν ὁ μείραξ ὁμός φίλος, id est accedit adolescens, meus amicus. Et conuiciaris illi inquit, cum sit amicus? Ad eum autẽ qui dixerat: δείδιθί μοι τὸν ἄνδρα ἢ φεύγω, hoc est, terreo (pro timeo) uirum, & fugio. Tu, inquit, etiam quando timebis aliquem, persequeris. Alio autem dicente: τῶν φίλων κορυφαιότατος. i. amicorum maximè summus: Festiuum sane, inquit, quod supra uerticem seu summam aliquid ultra etiam ponis. Et ἐξορμῶ quopiam dicente, hoc est, inuado siue irrumpo. Et quisnam est, inquit, quem ἐξορμᾷς, hoc est, impellis. Ἐξ ἐπιπωλῆς autem quodam dicente, hoc est, De superficie: subiecit: ἐκ δ' ὧν πωλῆς ἐκ δ' πιθάκνης, hoc est, ex superficie ut ex doliolo. Dicente autem quodam συνετάξατό μοι, hoc est, composuit mihi, uel eiusdem ordinis mecum fuit, & manipulum, inquit, Xenophon συνετάξατο, id est, coordinauit. Alio autem dicente: περιέσχε αὐτὸν ὥστε λαθεῖν, id est, circumsteti, seu circundedi ipsum, ut laterem. Mirum, inquit, si tu, eum unus sis, περιέσης, id est, circumstéteris unum. Alio rursum dicente: συνεκρίνετο αὐτῷ (quod & comparabitur ipsi, & contendebat cum ipso significat) subiecit: καὶ δ' ἐκρίνετο πάντως, hoc est, dijudicabatur seu dirimebatur quoq; omnino. Solebat autem & contra eos qui solœcismum Atticè loquendo committebant, eadem festiuitate ludere. Nam ad eum qui dixerat: νῶϊ ταῦτα δοκεῖ, hoc est, nobis hoc uidetur. Tu, inquit, etiam νδῖν dices, ut peccamus. Alio autem serio narrante quippiam, eorum quæ in patria sua acciderant, ac dicente. Illa uero Herculi μιχθεῖσα, hoc est, concumbens. Non igitur, inquit, Hercules, ἐμίχθη αὐτῇ, hoc est, ipse concubuit, siue commixtus fuit. Porro dicente quopiam, quòd haberet opus κερῆναι, hoc est, tonderi. Quid nam graue adeo, inquit, & quod dignum ignominia ista sit, abs te factum est? Et ζυγομαχεῖν, hoc est (ut Hesichius exponit) cum domesticis & familiaribus contendere. dicente quopiam: Tune aduersus hostem, inquit, ζυγομαχεῖν. Alio autem quodam dicente. Puerum suum morbo decumbentem, βασανίζεσθαι, hoc est, torqueri. Cuius gratia, inquit, torquetur? aut quid uult ille, qui torquet. προκόπτειν uero, cum quidam diceret ἐν τοῖς μαθήμασιν, hoc est, proficit in disciplinis, respondit: At Plato ὦν δ' ἰδόναι, hoc est, crescere, uocat. Interrogante autem quopiam: ἆρα μελετήσων ὁ δεῖνα, hoc est, an declamaturus nescio quis esset.

Quomodo

Exempla quæ sequuntur, græcè ita posui, ut quisq; per se uideat ac iudicet, in quo uitiũ orationis siue solœcismus sit. Sunt enim eiusmodi quædã, ut nõ cuiuis statim appareat, qd ubiq; ambiguũ, aut immutatum, aut plus minusue dictum sit, quale statim à principio hoc est, q reprehẽdit cum, q dixerat: πηνίκα ἔξεισι, & infrà: πρόσεισιν ὁ μείραξ ὁμός φίλος, & alia quædam.

✶ Videtur nonnihil deesse.

* Voluerat autem λῆμμα dicere quod prudentiam uel φρόνημα significat.

Alludens eò, quòd superlatiuũ à κορυφαῖος fecerat.

Altero absolutè dicente, alturo actiuè accipiente.

Quasi dicat, uno itidem ut altero utendum esse.

Ad ambiguitatem respiciens uidelicet.

Quasi non satis propriũ fuerit.

Quasi hoc uerbum de uiris tantum, & non de mulieribus usurpandum fuerit.

Quod uerbo impropriè usus esset, ut suprà quoq;, et mox infrà

Quasi, quod non satis Atticum foret.

Quomodo ergo, inquit, interrogans me an declamaturus ſim, dicis ὁδ' ἔνα (hoc eſt, in tertia perſona iſte) Volente autem quodam Atticiſmum exprimere, & dicente, τεθνήξει, hoc eſt, morietur in diem tertium. Satius, inquit, foret, etiam hic nō Atticiſſare adeo te, quando malum imprecaris. Ad eum autem, qui dixerat σοχάζομαι αὐτοῦ. ✱ pro φείδομαι αὐτοῦ. (hoc eſt, pareo ipſi, Nunquid, inquit aberraſti iaculando? Quodam uero ἀφισᾶν dicente, & altero ἀφισάνειν, pro eo quod eſt, ad defectionem ſollicitare. utrunque, inquit, non noui. Ad eum autem qui dicebat πλὴν ἐμοί, hoc eſt, niſi ſi, Hæc, inquit, dupla gratificantur. ✱ Et χαῦνος cum quidam diceret, ſpeudaticum, inquit, uerbum eſt. Rurſum dicenti ἔκποτε, pro, ex eo tempore. Pulchrum, inquit, fuerit, & ἐκπέρυσιν, hoc eſt, ex ſuperiori anno dicere. Nam Plato ἔσποτε, hoc eſt, in id tempus, dicit. Ei uero, qui ἴδου, ἴδε, hoc eſt, uide, utebatur: Alia pro alijs inquit, ſignificas. Cum quidam autem αὐλλαμβάνομαι pro σωίημι (hoc eſt, intelligo) diceret, mirari ſe ait, quo pacto ὁ αὐλλαμβανόμενος τῷ λέγοντι, id eſt, qui cum dicente certaret (ſiue competitor eius foret) diceret αὐλλαμβάνεσθαι, id eſt, concertare uel competere ſe. βράδιον autem dicente quopiam, Non eſt ſimile, inquit, uerbo τάχιον (quod celerius ſignificat) Et rurſum βαρεῖν, pro grauare dicente quopiam: non eſt, inquit, βαρύνειν, quemadmodum putaſti. λέλοχα item pro ἔλαχα (id eſt, ſortitus uel nactus ſum) dicente quodam: Modicum, inquit, etiam apud quos peccatur. Multis autem ἵπτασθαι pro πέτασθαι (quod eſt uolare) dicentibus, quod ἀπὸ τῆς πήσεως (hoc eſt, à uolatu) quidem uerbum hoc deſcendat, planè ſcimus. πορίστερον autem quodam dicente (hoc eſt, columbum maſculino genere) quaſi hoc Atticum uero foret. etiā τὸν φάπτον, (id eſt, palumbum maſculino genere) dicamus, inquit. Rurſum dicente quodam ſe φακὸν comediſſe (hoc eſt, lentem) ✱ Et quomodo, inquit, φακὸν aliquis comederit (quod & algam, & lentiginē, & uas quoddam unguentarium, & alia item quædam ſignificat.) Atque hæc quidem Socratica illa ſunt. Redeamus autem, ſi uidetur, ad certamen priorum uerborū. Ac ego quidem eitabo ea, quæ optima uidentur ✱ eſſe tota, tu uero cognitionem fac. Arbitror enim uel nunc poſſe te, quippe qui tam multa ordine iam audieris. SO. Fortaſſis ne nunc quidem potero, te dicente: ſed tamen dic. LV. Et quomodo ais te non poſſe? Nam cognitionis ipſorum propè ianua tibi aperta eſt. SO. Dic igitur. LV. At iam dixi. ✱ SO. Nihil certè, quod ego intelligam. LV. An non intellexiſti, quòd dixi αὐλωγεῖν, (id eſt, aperuit, pro aperta eſt.) SO. Non intellexi. LV. Quid igitur patiemur? ſi ne nunc quidem aſſequeris ea quæ dicuntur. At qui ſecundum ea, quæ ab initio abs te dicta ſunt, ego quidem putabam me equites in campū prouocare. Tu uero equites cogitaſti. Sed uideris nō curare uerba, maximè quæ inter nos ipſos ✱ proſecuti ſumus. SO. Ego quidem curo, tu uerò obſcurè ipſa proſequeris. LV. Nempe omnino obſcurum eſt, quod dixi, νῷ σφᾶς αὐτὸς, cum de nobis mentionem facerem. Sed hoc quidē manifeſtum eſt. Te uero nullus deorum ab ignorantia liberauerit, niſi fortaſſis Apollo. Vaticinatur ✱ enim ille omnibus interrogantibus. Tu uero neq; ipſum μαντευόμενον intelligis. SO. Per deos equidē, nō enim didici. LV. Si ergo κάθεις latet te circumiens. ✱

Quoniam Atticè in ſecunda perſona intelligatur.

Nam σοχάζεσθαι ſcopum petere ſignificat, & aliàs etiam obſeruare & colere.

✱

Nam illi fœminina quædam maſculino genere proferunt, ut ὁ θεός.

✱ Eadem ratione ut ſuprà, pro φακήν.

✱

✱ Cum αὐλαγεῖν in uerbo media dixit, pro paſſiuo, aperta eſt.

✱ νῷ σφᾶς αὐτὸς. ubi σφᾶς tertiæ perſonæ pro prima ponitur.

✱ μαντευόμενον. quod de conſulentibus, non de reſpondente dicendum fuerat.

✱ Videntur uel abeſſe quædam uel hæc ipſa corrupta eſſe, id qđ

infrà apparet. ſignificat αὖ καθεῖς, ut hic ponitur, idem quod demittēs uel deſcendens.

SO. Videntur certè. LV. At καθ' ἓις iſte, quo pacto præteriit? SO. Neq; hoc didici. LVC. Noſti autem quempiam ſibi ipſi γάμον μνηστευόμενον (hoc eſt, nuptias ſtipulantem uel deſpondentem?) SO. Quorſum igitur hoc? LV. Quòd neceſſe eſt ſoloeciſmum committere τὸν μνηστευόμενον αὐτῷ, id eſt, eum qui ſibi deſpondet. SO. Quid igitur ad meum negocium hoc, ſi ſoloeciſmum cõmittit quiſpiam deſpondens? LV. Quòd ignorat, is qui ſe ſcire dicti tabat. Et hoc quidem ita ſe habet. Si uero quiſpiam dicat tibi, accedens, ἀς ἀποπέμψοι τὴν γυναῖκα, hoc eſt, quòd repudiare uelit uxorem, num permittes hoc illi? SO. Quid ni permittam, ſi uideatur iniuria affectus eſſe. LV. Si uero ſoloeciſmum committere uideatur, etiam ne hoc permittes illi? SO. Haud equidem. LV. Rectè dicis. Neq; enim concedendũ amico, ut ſoloeciſſet, ſed docẽdus potius eſt, ut hoc ne patiatur. Quòd ſi quis aũt nunc crepare faciat ianuam ingrediens, aut exiens pulſet, quid dicemus tibi accidiſſe? SO. Mihi quidem nihil: illum uero, uel exire uelle, uel introire. LV. Tibi uero, cum ignores τὸν κόπτοντα, hoc eſt, qui pulſat, aut ἀνοφοῦντα, hoc eſt, qui crepare faciat, nihil omnino accidiſſe putabimus, indocto adeo exiſtenti? SOL. Contumelioſus es. LV. Quid dicis? Ego contumelioſus uero nunc γενήσομαι (id eſt, fiam) qui tecum diſputo. Videtur aũt ſoloeciſſare etiã ipſum χρυσίζομαι, quo nunc uſus ſum. Tu uero non cognouiſti. SO. Deſine, quæſo, per Mineruam; ac dic potius tale aliquid, quod etiam ego intelligam. LV. Ac quo pacto intelligas? SO. Si mihi omnia iſta percurras, quæ modo dixiſti à te cum ſoloeciſmo dicta, à me autem non animaduerſa eſſe, & quo pacto in ſingulis peccatum ſit, exponas. LV. Nequaquam ὦ optime, longum enim hoc modo facturi eſſemus dialogum. Sed de horum quidem unoquoq; licebit tibi ſingulatim quærere. Nunc autem alia quædam * perſequamur, ſi uidetur. Ac primum ipſum hoc ἄτερα, abſq; aſpiratione, & cum tenui ſpiritu, utrũ rectè uideatur dictum, cũ uerbo ἕτερα compoſitum. Non enim ita præter rationem fuerit. Deinde & τὸ ὑβρεως, id eſt, de contumelia, qua te à me affectũ ais, ſi non hoc pacto dicã, ſed ἐς σὲ, hoc eſt, in te contumelioſum (fuiſſe me ſcilicet.) dicam, proprium id eſſe, ego quidem non poſſum dicere. Quoniam σὲ quidem ὑβρίζειν, hoc eſt te cõtumelia afficere, idem eſt, quod corpus tuum, ſiue plagis, ſiue uinculis, ſiue etiã alio aliquo pacto. At ἐς σὲ (hoc eſt in te contumelioſus eſſe dicor) quando alicui tuorum contumelia fit. Nam & qui uxorem tuã contumelia afficit, in te contumelioſus eſt, & qui puerum tuũ, & amicum, & certè qui ſeruum quoq;. Nam præterquam de rebus, ita tibi ſe res habet. Quoniã & in res contumelioſum eſſe dictum eſt, ut in prouerbiũ, quemadmodum Plato dicit in ſympoſio. SO. Intelligo differentiam. LV. Num igitur & hoc intelligis, quòd ſi dicam: ταυτὰ ἁμαλὰ ἔχειν, ſoloeciſmum uocant? SO. At nunc ſcibo. LV. Ipſum autem dici debere χαλὰ ἔχειν? SO. Mihi quidem uidetur idem utrumq; dicere. LVC. At quomodo idem fuerit ἁμαλὰ ἔχειν & χαλὰ ἔχειν, quando illud quidem eſt, alterum cum altera cõmutare, uidelicet id quod rectũ non eſt, cum eo quod rectum eſt, hoc autem, id quod nõ eſt, cũ eo quod eſt. SO. Intelligo, quod ἁμαλὰ ἔχειν quidem ſit, id quod propriũ non eſt, pro eo quod proprium eſt dicere. χαλὰ ἔχειν uero, aliquando quidẽ eo quod propriũ eſt: aliquando uero, eo quod propriũ non eſt, uti. LVC. Habent quandam & hæc conſiderationem non iniucundam. κατορθὰζειν autẽ πρόσωπα, id eſt, ſatagere uel obſequioſum eſſe erga aliquem, propriam utilitatẽ eius qui ſatagit, indicat: cum aũt dico περίπατα, circa aliquem, illius indicat, circa quem quis ſatagit, ſiue obſequioſus eſt. Atq; hæc quidem fortaſſe confunduntur à quibuſdã, fortaſſis aũt etiam obſeruantur. Melius aũt eſt, obſeruare unumquenq;. SO. Rectè dicis. LV. καθέζεσθαι uero à καθύζειν, & κάθιζε à κάθησο ſcis quo pacto differãt? SO. Haud ſcio. καθέσθαι quidem audiui te dicere, † quod ſit alienum. LV. Et rectè quidem audiſti. Sed κάθισο à κάθησο differre aio. SO. Et quo tandem inter ſe differunt? LV. Quod κάθισο quidem ad eum, qui ſtat, dicitur: alterum autem ad eum qui ſedet, ut:

* ἕτερα ἄτερα

Interdũ enim & aſpirari ſolet ut cum interrogatiuũ eſt, ut πῶς νὴ ἄτερα λέγεις, id eſt quomodo non quæ nã dixit. Locus eſt ſtatim à principio, ubi Homerũ ait ὑβρίσαι ἐς τὴν παροιμίαν, qd deteriorem finxerit ad conuiuiũ melioris innocatũ uenire, cũ puerbium ſonet: Bonos ad bonorũ conuiuia ultrò uenire.

† Et hinc eſt, qd ſuprà notaui, quædã eſſe uideri.

uel abeſſe, uel corrupta

ἥσο ξεῖν', ἡμεῖς δ' ἐκεῖ ἀλλοδι δ' ὁμεῦ ἕσῃμεν.

Hoc eſt, Sede uel quieſce hoſpes, nos autē etiam alibi inueniemus ſellam. Rurſum itaq; dictum ſit, quòd qui hæc commutat, uiciū incurrit. καθίζω autem à καθέζομαι, num tibi parum diſtare uidetur? Siquidem καθίζω dicendo, alterum ſedere facimus, καθέζεσθαι uero, nos met ipſos ſolos. SO. Et hæc ſufficienter proſecutus es. Atq; igitur dic: ita enim oportet te docendo præire. LV. Nam me alio pacto dicente, non intelligis. Non noſti, quale ſit ξυγγραφεὺς ἀνήρ (hoc eſt, uir hiſtoriarum ſcriptor aut commentator.) SO. Admodum noui, ut qui te audierim hæc dicentem. LV. Quoniam & κατὰ δουλοῦν tu quidem fortaſſis idem cum κατὰ δλοῦν putaſti. Ego uero ſcio, differentiam non paruam habere. SOL. Quàm nam hanc. LV. Quòd hoc quidem alteri, κατὰ δλοῦν autem ſibi ipſi ſit. SO. Pulchrè dicis. LV. Etiam alia uero multa licet tibi diſcere, ſi modo non ipſe tibi ſcire, cum neſcias, uidebere. SO. Non uidebor facilè. LV. Proin reliqua in poſterum reiſciemus, in præſentia autem, dialogum diſſoluamus.

Videnū et de his in ſuperioribus deſit quippiam.

Id eſt, in ſeruitutem redigere & redigi.

PHILOPATRIS, SEV QVI DOCETVR.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Lvcianine ſit Dialogus hic, an alterius cuiuſpiam, dubitari poſſet. Nam quod ad argumentum attinet, non abhorret ab illius ingenio & dicacitate, pariter enim & gentilium deos, & Chriſtianorum religionem, ut ſæpè aliàs, inceſſere uidetur. Phraſis autem & tota adeo compoſitio, cæteris illius ſcriptis haud quaquam ſimilis eſt. Nam quorſum pertinet excurſus iſte, reliquo propè toto corpore longior? aut quid adeo grande & affectuoſum ſequitur, quod Tragico iſto Exordio reſpondeat? Sed de his doctiores iudicēt. Cæterum cuiuſcunq; ſcriptum hoc fuit, uidetur is Traiano Cæſari, ob uictoriā in Oriente partam, potiſſimū gratulari uoluiſſe, contra eos qui per id tempus ſiue ipſi urbi, ſiue alteri alicui loco (nam patriam ſolum uocat) pericula & clades præſagiebant, quos ipſe à principio ſophiſtas appellat: ad finem tamen ita deſcribit, ut propemodum Chriſtianos intelligere uideatur. Eò enim pertinet, quod in fine de Perſico ſupercilio, de Suſis, & de tota Arabum regione meminit. Omnia enim illa à Traiano deuicta in populi Ro. poteſtatem illis temporibus rediere, ut apud Dionem & Eutropium, & cæteros, qui eius ætatis hiſtoriam ſcripſerunt, uidere eſt. Et hinc alterius tituli cauſſa eſt, quo Philopatris dialogus hic inſcribitur. Quòd autem ad dida ſcomenū pertinet, fingitur is, qui patriæ fortunæ ac proſperitati tantopere ſtudet, tum ab eo, qui cum ſermonem habet, de deo uero & religione recta informari, tum ab ijs, qui patriæ malè ominabantur, eiuſdem inſtitutionis cauſſa, in communem cœtum ac ſocietatem introductus fuiſſe. Vnde & catechumenus in ipſo dialogo infrà uocatur, quo nomine Chriſtiani uocare ſoliti aliquando fuere, eos quos pietate et religione ſua informare nuper cœpiſſent. Porrò ſcribit in quadam epiſtola Ponticus Virunius, Lucianum etiam Euangelium Ioannis inſectatum alibi fuiſſe: quod ſi eſt, non immeritò de hoc dialogo intelligi poteſt. Ita enim hic de luce, de uerbo, & cæteris quibuſdam meminit, ut ex principio Euangelij illius ſumpta uideri queant. Niſi ſi quod aliud eius generis ſcriptum ab hoc editum fuit, quod ad noſtram ætatem non peruenit. Quod autem ad uerſionem attinet, quanquàm fortaſſis referret, huiuſmodi ſcripta, quæ uel contemptum religionis aliquem parere poſſent, uel alioqui impietatem præ ſe ferunt, omnino non uerti: tamen quia argumento operis ſeruiendū fuit, rurſus hic lectorem oratum uolo, ut ſi quid minus perſpicuè, aut aliter quàm debuit, conuerſum deprehendet, ueniam hanc exemplari noſtro det, quod in quibuſdam locis ita deprauatum fuit, ut neſcias, utrum de induſtria obſcurata quædam fuerint, an librariorum uicio alia corrupta, aliaq; omiſſa.

Quid

TRIEPHON.

Vid hoc ô Critia? totũ te ipſum immutaſti, & ſupercilia deorſum contraxiſti, profundum aũt quippiã, & quaſi in intimo pectoris receſſu, tecũ ipſe cogitas, ſurſum atq; deorſum inambulãs, aſturias & uaframẽta meditanti ſimilis, quemadmodũ poëta ait: Pallorq; genas tibi cepit. Nũ alicubi cerberũ aſpexiſti, aut Hecaten ab inferis huc egreſſam? aut etiam deorũ alicui ex prouidentia quadam occurriſti? Nondũ enim talia tibi accidere cõueniebat, etiam ſi ipſum audiuiſſes mundum aquis obrutum iri, quemadmodũ Deucalionis tempore factum eſt. Tibi dico, heus optime Critia, an nõ audis, me tantopere inclamãte, & breui adeo appropinquãte? utrũ indignatione aliqua aduerſum nos percitus es, an obſurduiſti, an uero etiã expectas, dũ te elata manu impellã? CRI. Ô Triephon, magnũ quendam & admirabilem audiui ſermonẽ, multisq; uijs tractatũ. Ac nugas iſtas adhuc memoria repeto, auresq; obturo, necubi etiã amplius audiam talia, & inſania nimia dirigeã, fiamq; poëtis fabula, perinde ut Niobe olim. Quin per præcipitiũ in caput deuoluerer alicubi, ueluti uertigine quadã actus, niſi, ô amice, inclamaſſes mihi, adeoq; & Cleombroti ſaltus, Ambraciotæ illius, de me fabula ferretur. TRI. Papæ, quàm mirabiles iſtæ apparitiões, ſiue auſcultationes fuere ſcilicet, quæ Critiã adeo perculere. Quot enim attoniti poëtæ, & præſtigiatores philoſophi, percellere mentẽ tuam nõ potuere, ſed nugæ tibi fuere omnia? CRI. Deſine pauliſper, ô Triephon, neq; moleſtus amplius ſis. Neq; enim cõtemnendus, aut negligendus mihi eris. TRI. Scio equidẽ, quòd neq; paruam, neq; cõtemptu facilẽ rem apud te uoluis, ſed admodũ etiam arcanam. Nam & color, & quòd taurinum quiddã tueris, quodq; pedibus cõſiſtere, nequis, ſed ſurſum atq; deorſum inambulas, cõſpicuũ te facit. Verũ enim reſpira aliquantulũ à malis, & nugas iſtas euome, ne quid fors patiare mali. CRI. Tu quidem, ô Triephon, quantum iugeri ſpaciũ extenditur, tantum à me hinc curriculo abi, ne te ſpiritus in ſublime attollat, & ſupra terrã elatus pleriſq; appareas. Atq; alicubi etiam decidens Triephonteum pelagus de te nominari facias, quemadmodũ Icarus de ſe Icarium olim. Nam quæ audiui hodie, à ter execrabilibus iſtis ſophiſtis, maximopere mihi ſtomachum commouerunt. TRI. At ego quidem retrò curſu abibo, quantum etiam uoles. Tu uero reſpira à malis iſtis. CRI. Phy, phy, phy, phy, nugas illas. Heu, heu, heu, heu, conſultationes malas. Væ, uæ, uæ, uæ, ſpei inani. TRI. Papæ, qualis euaporatio, quantus tumor in inteſtinis latuit? Quantus autem tumultus, quantaq; agitatio uentrem cõcuſſit tibi? Auritum ſanè quàm teipſum oſtendis fuiſſe, qui tam multa audieris, adeo, ut etiam iuxta monſtroſum illud: per ungues exaudiſſe uidearis. CRI. Atqui mirabile non eſt, ô Triephon, per ungues audiſſe, quando & tibiam, uentrem ſpectaſti eſſe, & caput parere, & uirilẽ naturam in muliebrem effectu trãſire. deinde & ex mulieribus aues transformari: & in ſumma, prodigioſa uita ipſa eſt, ſi poëtis credere uoles. Sed quia te primũ offendi, hocce loco, abeamus, ſi uis, eò ubi platani ſolem abercent, luſciniæ autem & hirundines canora perſtrepunt, quo uidelicet auiũ cõcentus aures exhilarans, et aquas leniter ſuſurras, animos demulcent. TRI. Eamus ſanè Critia. Verũ illud metuo, ne forsincantatio quædam ſit, id quod audiſti, & me piſtillum, aut portarum obicem aliquem, aut ſimile quiddam rerum inanimatarum efficiat, præclara iſta tua conſternatio. CRIT. Ita me amet cœleſtis Iupiter, ut nihil tale in te ſiet. TRI. Amplius etiam terrefeciſti me, cum Iouem deieraſti. Quid enim ille poterit ulciſci te, etiam ſi fidem iuris iurandi tranſgrediaris? Arbitror enim neq; te de Ioue iſto ruo ignorare. CRI. Quid ais? an nõ poterit Iupiter in tartarum præcipitare me? An ignoras, quòd deos omnes deiecit à diuino illo ætheris pauimento? et Salmoneum, qui contrà

Exordium ab attentione.

κεφαλὴ δὲ κάρηνα φέρει κόμαις ὑακινθίνοις ὑφαινομένῳ χρυσῷ. Homerũ ſcilicet, apud quẽ uerbum hoc aliquoties ponitur.

De hac apud Ciceronẽ in Tuſcul. quæſtion. mentio fit, et apud Ouidiũ in Ibin.

Excurſus & cõfutatio deorũ gẽtilitiũ. θεομαχίου ἐπεισοδίου. adludit Iliados I.

ad fabulam Vulcani, quem Iupiter è cœlo præcipitauit.

tonare ausus fuerat, paulò ante fulmine præcipitauit, & ut petulantissimus quisque est, etiam nunc. A poëtis autem & Titanum victor, & Gigantum interfector carminibus celebratur, quemadmodum & apud Homerum. TRI. Tu quidem Critia, omnia ea percurristi, quæ Ioui tribuuntur: sed si tibi ingratum non est, ausculta. An non Cygnus ille fuit, & Satyrus ob petulantiam, imo & Taurus? Ac nisi scortillum istud celeriter in humeros sustulisset, * & per pelagus effugisset, fortassis araret etiam nunc, ubi in agricolam aliquem fortè incidisset iste tuus tonitrua faciens, & fulmina iactans Iupiter. & pro eo quod nunc fulmina iaculari dicitur, stimulo impelleretur. Illud autem quod cum Aethiopibus conuiuatur, hominibus nigricantibus, & uultum obscuratis, & in duodecimum usq; solem ab illis nõ discedit, sed apud ipsos uino madefactus desidet, idq; cum barbam tantam habeat, an non quæso, pudore dignũ fuerit? Quod aũt ad aquilam attinet, & ad Idam, & quòd impregnari per totum adeo corpus solet, etiam dicere erubesco. CRI. Quid igitur, num Apollinem deierabimus, ut qui uates optimus sit, & præterea medicus quoque. TRIE. Vanum atque mendacem istum uaticinatorem dicis? * qui Crœsum paulo ante perdidit, & post ipsum, etiam Salaminios, alios q; innumeros, obliqua atque ambigua omnibus illis respondendo? CRI. Neptunum autem quid? qui & tridentem manu tenet et in bellis immensum atq; terribile quiddam clamat, quãtum alij uiri mille, aut etiam decies mille: præterea & Sisichthon, hoc est, terræ tremefactor, ó Triephon, appellatur. TRI. Adulterum istum dicis, qui Salmonei filiam Tyro, paulò ante uiciauit, & adhuc etiam mœchatur, liberatorq; & patronus huiusce modi uiciorum est. Nam Martem cum uinculis premeretur, & nodis quibusdam insolubilibus arctaretur, cæteris dijs omnibus præ pudore silentibus, equestris iste Neptunus exoluit, in lachrymas profusus scilicet, perinde ut pueruli magistros formidantes, aut quemadmodum aniculæ, puellas decipientes. Instabat autem precibus Vulcano, ut solueret Martem. Ac claudicans iste deus, misertus uidelicet, dei senioris & uetusti, liberauit Martem: quare & mœchus est, ut qui mœchos conseruet. CRIT. Quid igitur, Mercurium? TRIEP. Apage mihi ueteratorem istum, improbum, Iouis libidinosissimi seruum, ipsum quoque libidine insanientem in adulteria. CRITIAS. Proinde neque Martem, aut Venerem recepturum esse te scio, ut qui iam antea abs te calumnijs impetiti fuerint. Quapropter missos & hos faciamus. Mineruæ autem adhuc mentionem faciam, uirginis uidelicet armatæ & terribilis deæ, quæ & Gorgonis caput pectori applicatum habet, deam. Gigantum interfectricem. Non enim opinor, habes, quod de ipsa dicas. TRI. At dicam tibi etiam de ista, si mihi respondere uoles. CRI. Dic, quicquid uolueris. TRIE. Dic mihi igitur, Critia, quæ Gorgonis huius utilitas est? & cur pectori gestamen hoc dea applicatum habet? CRI. Vti terribile quoddam spectaculum, & quod mala auertere possit. Sed & hostes perterrefacit, & uictoriam utroque inclinantem, quocunque ipsa uult, aduertit. TRI. Num ob hoc ipsa quoque Glaucopis inuicta atque insuperabilis est? CRI. Atque admodum. TRI. Cur igitur non illis potius qui seruare possunt, quàm qui seruantur, femora adolemus taurorum atq; caprarum, ut nos quoque insuperabiles atque inuictos reddant, perinde atq; Mineruam? CRI. Atqui ipsi potestas non est, à longè auxiliari, perinde ut dijs: sed solum si quis ipsam gestat. TRI. Et quidnam hoc ipsum est? Volo enim ex te scire, uti qui inueneris talia, & quàm maximè perfectè assecutus sis. Ignoro enim omnia, quæ de ipsa feruntur, præterquàm nomen. CRIT. Ipsa quidem puella fuit, elegans & amabilis. Perseus autem, cũ huic dolo caput amputasset, utpote uir generosus & qui in arte magica laudatus, carminibus illam quibusdã incantasset, in præsidiũ, & quasi quoddam propugnaculum, dijs sibi ipsam retinuerunt.

TRI.

Iouis.

1. κατάβασις græcè ponitur, qd̃ tñ alias et propriè iusiurandũ interponere significat: sed hic ἀπὸ τοῦ ὄμματος factũ uidetur, neq; enim alibi traditur Europæ iuramentũ factũ esse, præsertim tauro Ioue tũ existẽte

* De hoc oraculo apud Herodotum uide lib. 1.

Mercurij.

Martis & Veneris.

Mineruæ.

ἑτεροβλεπὲς νίκης. Homericum epitheton est.

TRI. Hoc igitur præclarum tandem me latuit, quòd dijs hominum quoq; indigent. Quæ autem uiuentis utilitas fuit? meretricabatur nimirum per cauponas, aut latenter uiciabatur, deinde se ipsam uirginem appellabat. CRI. Non per ignotum Athenis: sed uirgo permansit, usq; ad decollationem. TRI. Ergo si quis uirgini caput amputauerit, terriculamentum hoc ipsum erit multitudini? Noui enim innumeras membratim & per partes dissectas, insula in circumflua, Cretam illam nomine dicunt. Quòd si igitur cognouissem hoc, ô optime Critia, quàm multas tibi Gorgonas ex Creta huc attulissem, teq; ducem inuictum et insuperabilem reddidissem. Poëtæ autem & oratores, multo me Perseo antepo suissent, ut qui plures Gorgonas inuenissem. Verum quoniam in Cretæ mentionem incidi, adhuc memini, qui mihi sepulchrũ Iouis tui istius demonstrabant, & occultas ualles, *quæ matrẽ eius enutrierant, quanquam adhuc uiridia ipsa ea arbusta essent. CRI. At nesciebas incantationem, & sacrificia quibus utendũ fuisset. TRI. Si hæc, ô Critia, per incantationes facta sunt, fortassis etiam ab inferis excitasset illam, & in lucem dulcissimam reduxisset. Sed nugę ista, ac ludicra & fabulæ sunt à poëtis præstigiose conficta. Quapropter & hanc omitte. CRI. Iunonem autem, uxorem Iouis, & sororem eandem, an non recipis? TRI. Tace obsecro, propter intemperantissimum concubitum, & istam ex manibus pedibusq; extentam, *cursu præteruehe. CRI. Quem nam igitur tibi iurabo? TRI. Deum altè regnantem, magnum, ætherium atq; æternum, filium patris, spiritũ ex patre procedentem, unũ ex tribus, & ex uno tria. Hæc tu Iouem puta, hunc existima Deum. CRI. Numerare me doces, & iusiurandũ, arithmetica tibi est. Nam & numeras perinde ut Nicomachus ille Gerasenus. Neq; enim intelligo, quid dicas: Vnum tria, tria unum: num quaternionem dicis, Pythagoricum illũ, an octernionem, an numerum ex triginta constantem. TRI. Tace ea, quæ infrà sunt, quæq; silentio digna. Non licet hoc pacto metiri pulicũ uestigia. Ego enim docebo te, quid sit uniuersum, & quis fuerit ante omnia, & quæ itẽ constitutio, quó due corpus uniuersi. Quando aũt me Galilæus ille conuenit, recaluaster, naso aquilo, qui in tertiũ usq; cœlũ per aërem ingressus est, quæq; optima atq; pulcherrima sunt, inde didicit, per aquam nos renouauit, in beatorum uestigia insistere fecit, & eximpiorum regionibus nos redemit. Ac te faciam, si me audieris, uerè hominem. CRI. Dic quæso doctissime Triephon. Timore enim quodam iã correptus sum. TRI. Legisti ne aliquando Aristophanis Comici poëtæ fabulã, Aues? CRI. Atq; admodum. TRI. Scriptum ab eo tale quippiam ibi est:

A principio chaos, & nox, & tenebræ nigræ erant, & tartarus altus,
Nulla autem terra, nec aër, aut polus ullus adhuc. &c.

CRI. Rectè dicis, quid aũt postea? TRI. Erat lux incorruptibilis, inuisibilis, incomprehẽsibilis, quæ dissoluit tenebras, & informitatẽ istam abegit, uerbo solo dicto ab ipsa, quemadmodũ tardilinguis iste descripsit: Terrã firmauit super aquas, cœlum explanauit, stellas formauit fixas, cursum ordinauit, quas tu uenerans ut deos. Terrã autem & floribus exornauit, hominem ex nihilo, ad essentiam produxit. Estq; in cœlo, aspiciens iustos pariter & iniustos, & in libris describens cuiusq; res & actiones. Rependet aũt omnibus, *quam diem ipse præcepit. CRI. Quæ aũt à Parcis agglomerata cunctis sunt, etiã ne illa inscribunt? TRI. Qualia nam? CRI. Ea quæ ad fatum pertinent. TRI. Dic mihi ô optime Critia, de Parcis. Ego uero discere gestiens, de te libenter audierim. CRI. An non Homerus poëta celebris ait:

At fatum effugit nemo (mihi crede) uirorum. Iliados Z.

De magno autem Hercule, idem ait:

Nec uis Herculea Parcam uitauit amaram, Iliados Σ.
Quanquam dijs charus foret, & Iouis inclyta proles,
Sed fato, atq; ira domitus Iunonis iniquæ est.

Deũ scilicet, cuius ætate etiam in scriptura mentio fit.

† Δίνμαι græcũ exemplar habet, quod obliqua proprie significat.

*Ἐκτεταμένην, qd̃ productũ & itẽ explanatum significat. Vrbs Celesyriæ fuit Gerasa.

Vt apud Aristophanẽ Socrates fingitur.

*Videtur nõ nihil deesse.

Quin & totam uitam, omnesq; in ea mutationes, fato constitutas atq; ordinatas esse, idem innuit, cum ait: Vbi ille deinde

Odyss. H. Illa ferat, quæcunq; deus, Parcæq; malignæ
& Iliad. Y. Neuerunt genito, cum matris prodiit aluo.

Etiam in peregrino solo retentiones ab eadem illa fieri, ut cum Vlysses ait:

Atq; uti susceptum placido rex Aeolus ore
Odyss. V. Miserit in patriam, sed nondum fata sinebant.

Quare omnia à parcis fieri, poëta testatus est Iouem autem neq; filium uoluisse

Ab infanda defendere morte,

sed potius

Sanguineas cœlo guttas diffudit ab alto,
Iliad P. Ob natum, quem Patroclus prope mœnia Troiæ
Occisurus erat.

Quamobrem, Triephon, ob hæc nihil amplius addere de Pareis uolueris, etiã si fortassis in sublime sublatus fuisses, unà cum præceptore, & arcanis illis initiatus. TRI. Et quomodo ipse ille poëta, ô optime Critia, duplex allegat fatum, & ambiguum. ut qui hoc quidem fecerit, talem exitum sortiatur: aliud autem faciens, in alium euentum incidat. Vt de Achille, cum dicit:

Nam me mater, ait, niueis Thetis inclyta plantis,
Iliad I. Sortitum geminas obeunda ad funera leges.
Nam si hic persistam, pugnemq; ad mœnia Troiæ,
Eripitur reditus mihi: at inclyta fama sequetur.
Sin autem patriam repetam, charosq; penates
Fama perit, uerum in longum mihi ducitur ætas.

Sed & de Euchenore ait:

Iliad. N. Qui non ignarus fati, conscenderat æquor.
Namq; huic sæpe senex, Polyidus dixerat antè,
Aut morbo in patria periturum, & inter amicos:
Aut manibus Teucrorum, atq; inter Dorica castra.

An non apud Homerum hæc scripta sunt? aut non ambigua hæc, atq; adeo anceps deceptio? Quòd si placet, etiam Iouis orationem tibi addam: Annon Aegysthodixit: quod si ab adulterio & insidijs Agamemnonis sese contineret, fato illi constitutum esse, ut in longum tempus uiueret. Si uero in animum induceret, facere ista, mortem effugere non posse? Atq; ad eum modum ego quoq; uaticinatus sæpe sum. Si occideris proximum morti, condemnaberis iudicio, si uero hoc non feceris, uines rectè.

Nec te fas, adeo festinam incurrere mortem.

An non uides quàm minimè correcta aut emẽdata sunt, quæ à poëtis dicuntur? quamq; item ambigua & obliqua, neq; unquam certa aliqua sede stabilita. Quare omnia ista hæc missa fac, ut & te in cœlestibus bonorum libris inscribant. CRI. Benè omnia reuoluis ac repetis Triephon, sed mihi illud responde: Vtrum & Scytharum res in cœlo describuntur. TRIE. Omnes, Siquidem & inter gentes Chrestus fuerit. CRI. Multos sanè scribas in cœlo narras, quãdo cuncta describuntur. TRI. Bona uerba, Critia, neq; quicquam contemptum aut uile de Deo dexterò loquaris, sed Catechumenus existens, persuaderi à me tibi sine, si modo uiuere cupis in æuum. Nam si cœlum explanauit ut pellem, terram autem firmauit super aquas, stellas formauit, hominemq; ex nihilo, ut esset, in lucem produxit, quid mirum adeo, si res quoq; omnium ibi describantur? Nam & tu si domunculam aliquam ædificasses, ancillas autem & seruos in ea multos congregasses, nunquam te lateret quicquam eorum, quæ ab illis gererentur, quãuis abiectũ & uile. Quãto igit̃ magis probabile est, eũ qui omnia creauit, Deũ, cuncta expedire ac facilè pcurrere, et uniuscuiusq; cõsilia & actiões animaduertere.

Ita per contẽptũ Christum uocarunt, ut & apud Suetonium alibi quodam loco appellatur.

Nam

Nam tui dñ, pro Cottabis, ✶ ab ijs qui rectè sapiunt, habentur. CRI. Rectè omnino dicis, & mihi nunc diuersum accidit, atq; Niobe olim, ex statua enim in hominem conuersus sum. Quare iam deum istum tibi appono, & iuro, quod mali à me nihil patiere. TRI. Si modo ex corde me diligis, ne quid alienum aut nouum in me facias,

Neue aliud cæles animis, aliudq; loquaris.

Verum age mirabilem illam auscultationem tuam tandem profer nobis, ut & ego expallescam, & prorsus immuter, & non quemadmodum Niobe, obmutescam, sed, uti Philomela in auiculam conuertar, & mirabilem istam consternationem tuam in prato uiridi Tragico quodam modo decantem. CRI. Ita per filium ex patre, haudquaquam istud fiet. TRI. Dic modo, à spiritu potestatem acuim dicendi accipiens. Ego uero sedebo

Aeacidem expectans, dum cantum finiat ille.

CRI. Abieram in uiam publicam, empturus uidelicet ea, quibus maximè opus habebam. Atq; ibi uideo multitudinem admodum magnam, in aurem mutuo susurrantes, audiendi autem studio etiam labijs inhærebant. Ego uero oculos per cunctos circumferens, & manum supercilijs incuruam supernè obducens, inspectabam quàm acutissimè, sic ubi amicorum aliquem contemplarer. Video autem Cratonem Politicum illum, qui mihi à puero usq; amicus fuit, & in conuiuijs unà consuetus. TRIP. Intelligo quem dicis, Inspectorem uidelicet illum: sed quid postea? CRIT. Multis itaq; oppositis cubito dimotis, in anteriorem partem pene traui, & matutinum illud Aue præfatus, accedebam ad ipsum. Cęterum homuncio quidam, nomine Charicenus, uetulus, emarcidus, & naso stridens, tussiebat primo intimum quiddam, excreabatq; languidum & incondítum. Erat autem sputum morte ipsa liuidum magis. Deinde cœpit loqui uoce attenuata & exili admodum. Hic, ut antè dixi, inspectorum relinquit elapasmos, ✶ & debita fœneratoribus reddet, & pensiones omnes tam priuatas, quàm publicas, præterea & eramangas * capiet, non inquirens, aut perpendens cuiusq; artem. Atq; etiam amariora his nugabatur. Illi autem qui circa ipsum erant, delectabantur uerbis hisce, & nouitati rerum, quæ audiebant, aduertebant animum. Alius autem quidem, cui nomen Chleuocharmus, pallium habens admodum putre, sine calceis, & tegmine capitis incedens, interloquebatur dentibus applaudens, ut demonstrauit mihi malè uestitus quidam, qui ex montibus aduenerat, detonsa coma, in theatro perscriptum nomen literis Hieroglyphicis (hoc est, sacris, & arcanis notis) quòd iste auro inundaturus esset uiam publicã. Ego uero inquam, At iuxta Aristandri & Artemidori præcepta, non ita bonum euentum habebunt hæc inter uos somnia. Sed tibi quidem debita multiplicabuntur, secundum proportionem pensionis, iste autem quàm plurimum obulo etiam carebit, tanquam qui multo auro tam dives fuerit. Ac mihi quidem uidemini super Leucadẽ petram, & somniorum populum consopiti, tã multa somniare, nocte quasi in puncto existente. Illi uero cachinnos sustulerunt uniuersi, ita ut risu propè suffocarent, meq; ignorantiæ condemnarunt. At ego ad Cratonem conuersus, inquam, Num perperã omnia ἐξεῤῥίνισα, ut comico modo dicam aliquid,

✶ Hoc est, pro ludo habentur. fuit enim ludi genus apud Græcos Cottabus, de quo apud Athenæum, Pollucem & Suidam. Vel pro inani strepitu, qualis in hoc ludo fiebat, quo pacto & apud Plautum ponitur: Ne crebri in te Cottabi sonent &c. Redit ad propositum.

Narratio.

ἐξισωτὴν græcè, uide Suidam.

* Verbum hoc, ut positum erat reliqui, quemadmodum & quod mox sequitur, ἐιρομάγγας, ut de reliqua sententia quisque per se æstimet, quid ijs significatum uoluerit. Quãquam primo loco dubitari possit, an potius legendum sit κατα λέ✝ει λειπασμὸς, p eo quod est, delebit residua, uel summam restantes, uel simile aliquid, à uerbo λειπάζειν, quod residuum esse significat.

De somniorum significationibus hi scripsere.

Leucas petra.

Hoc est, ut uerbis indagaui, seu olfeci.

& non iuxta Aristãdrum Thelmisensem,& Artemidorum Ephesium inuestigaui somnia? Tum ille: Tace inquit, Critia. Si enim silentium ages,edocebo te sacrorũ pulcherrima,& quæ nunc futura sunt. Non somnia hæc sunt,sed res ipsa. Euentum autem capient in mensem qui dicitur Mesori. Hæc postquam audissem à Cratone,& lubricam ipsorum mentem cognouissem,erubui,& tristitiam præ me ferẽs,abij,multis Cratonem incusando. Vnus autem illorum,acerbum,& Titanicum quiddam obtuens,arreptum me uehe, uellicabat, conuentionem feciſſe & credens,& ab inueterato illo numine instigatus,uerbis autem hæc extendendo,persuadet mihi infelici,ut ad præstigiatores istos homines accederem,& in diem atram,quod dici solet,incurrerẽ. Dicebat enim se,omnia ex ipsis,quæ ad sacra & arcana pertinerent,edoctum esse. Atq; ita pertransiuimus,ferreasq; portas,& ærea limina. Multis autem superatis scalis,in domum aurato fastigio insignem ascendimus, qualem Homerus Menelai fingit esse. Atq; ipse quidem omnia illa contemplabar,quę insularis ille adolescẽs. Video autem non Helenen,mehercle,sed uiros in faciem inclinatos & pallescentes. Illi autem ubi me conspexerunt,gauisi sunt,& ex aduerso ad nos accesserunt. Dicebant enim:num quod triste nuncium afferremus. Nam uidebantur isti,quàm pessima optare,gaudebãtq; tristibus & malis,perinde atq; in theatro furiæ. Capita autem inter se iuncta tenentes consusurrabant. Postea interrogabant me:

Quis nam hominum,aut unde es,quæ patria,quiq; parentes, Sunt tibi. Nam Chrestus quidem esse appares utiq; ex habitu. Tum ego:Pauci,inquam, Chresti,hoc est,frugi sunt,quemadmodum ubiq; uideo, Critias autẽ nomẽ mihi est,Ciuitas uero inde,unde & uobis. Vt autem sublimes illi & in aẽre gradientes interrogarunt, quo pacto se res ciuitatis, & mundus adeo totus haberet, respondens ego: Benè,inquam,habent,& insuper etiam habebunt. Illi autem abnuentes supercilijs,haud ita,inquiũt,Malè enim prrturit ciuitas. Tum ego secundum ipsorum mentem: Vos inquam,supra terram,& in sublime sublati, & ceu ex alto cuncta intuẽtes,acutissimè & hæc intellectu assecuti estis scilicet. Sed quo pacto ea quæ in æthere sunt,habent sese? Num deficiet sol,& ad perpendiculum luna interponetur? Num mars quadrangulo aspectu solem aspiciet,& Saturnus ex diametro eundem? Num Venus cum Mercurio congredietur,& Hermaphroditos procreabũt,quibus uos delectamini? num pluuias impetuosas ac uehementes demittent? num densa niue terram insternent? Grandinem aũt & rubiginem ✳ deuoluent? Num pestem ac famem immittent? num uas illud fulminiferum exundat, & tonitruficum receptaculum repletum est? At illi,quasi cunctis præclarè gestis,deblaterabant sua ista amabilia,quòd uidelicet res statim immutandæ essent, perturbationes autem & tumultus ciuitatẽ inuasuræ,& exercitus ab hostibus mox superandi. Ob hæc itaq; animo conturbatus,& quemadmodum ilex incensa,intumescens,magna uoce exclamaui, ô miseri hominum,ne uana adeo loquacitate efferamini, acuentes dentes aduersus uiros,leonum animos præ se ferentes, spirantes hastam & lanceas, & candicantes cristis galeas. Sed ista in uestrum caput conuertantur, quando ita patriã uestram deprimitis. Non enim in aẽre gradientes ista audiuistis, neq; negocios am mathematicam perfectè adeo assecuti estis. Quòd si uero uaticinia uos,& præstigiæ huc induxerunt,duplex ignorantiæ nomen sustinetis. Nam hæc mulierum atq; anicularum inuẽta sunt & ludicra, Plerõq; enim huiusmodi res muliebres curæ prosequuntur. THRIE. Quid autem ad hæc responderunt, ô optime Critia, isti mente pariter & sententijs detonsi? CRI. Cuncta hæc præterierunt,ad cogitationes illas à se inuentas & exercitatas confugientes. Dicebant enim,soles decem ieiuni & absq; cibo perseuerabimus,& ad hymnos tota nocte decantandos uigilantes,talia somniamus. THRIE. Tu uero quid ad ipsos dixisti? Magnũ enim & attonitum quiddam responderant. CRI. Confide,nihil ignauum

Mesori.

Ὁ ἀποφιάδι σωκῦρσας.

Telemachus scilicet, ut Odyss. γ.

ἐρυσίβη rubigo, & morbus seminum.

Συμολέον πᾶς quo uerbo Homerus utitur.

uum. Cõtrà enim respondi pulcherrimè. Nam quæ uulgo ab urbanis, inquam, de uobis iactantur, quando somniatis, huiuscemodi scilicet proferuntur. Illi autem quasi quiddam caninum subridentes, extra lectulum aliquantum progrediuntur. Ego uero, si uera sunt, inquam, talia, ô ætherij, haud unquam sanè tutò ea quæ futura sunt, inuestigabitis, sed persuasi ab ipsis nugabimini, quæ neque sunt neq; futura sunt. Verum hæc quidẽ, nescio quo pacto nugamini, somnijs credentes, & quæ optima sunt, abominamini, malis autẽ delectamini, haud sanè quicquam abominatione ista promouentes. Quamobrem missas facite, alienas istas imaginationes, & praua consilia, uaticiniaq;, necubi deus uos in malã rem hinc eijciat, eo quòd patriæ mala imprecamini, & uerbis adulterinis ac peditis illam affamini. At isti unum eundemq; omnes animum habentes, me multum increpabant. Ac si placet, ista quoq; tibi addã, quæ me etiam perinde ut ista tuam, elinguem ac mutum reddiderunt, donec me frugi ista tua loquela, cum iã propè in lapidem conuersus essem, resoluit, & in hominem rursus restituit.

TRI. Tace Critia, neq; nugas istas longius extenderis. Vides enim quomodo intumuerit mihi uenter, & quasi imprægnatus eam. Morsus enim sum uerbis à te modo dictis, perinde ut à cane rabiosa, ac nisi medicamentum aliquod obliuionem inducens, hausero, atq; ita conquiescam, memoria hæc mecum cohabitans & quasi domi apud me residens, magnum aliquod malum procreabit. Quamobrem missos istos facito, precationem à patre incipiens, & celebre illud carmẽ ad finem apponens. Sed quid hoc? an non Cleolaus hic est, is qui pedibus longum adeo incedit. Serò autem uenit & accedit. Num alloquemur ipsum? CRI. Atq; admodum. TRIE. Cleolaë, nequid cursu præteruehare, neque prætereas nos. sed accede lætus, siquidem nuncium aliquod affers. CLE. Saluete ambo, ô præclarum par amicorum. TRIE. Quæ autem est festinatio ista? per multum enim anhelas. Num nouum aliquid gestum est? CLE.

Cecidit supercilium illud olim Persidis
Fama celebratum, atq; Susa, urbs inclyta,
Cadet autem & omnis terra nobilis Arabum,
Valida imperantis dextera & ui roboris.

Videtur uictoriam Traiani intelligere, qui Ctesiphontẽ et Babylonem, et alia multa Orientis in potestatẽ redegit.

CRI. Hoc illud est, ut semper deus non negligit bonos. Sed auget, prouehens in melius. Nos autem ô Triephon, pulcherrima inuenimus. Sollicitus enim me cum ipse eram, quid nam in morte liberis meis testamento relicturus essem. Nosti enim paupertatem meam, quemadmodum ego tuas res quoq;. Hoc igitur sufficit liberis, Dies uidelicet imperatoris. Neq; enim diuitiæ nos deficient, neq; nos populus perterrebit. TRI. Et ego, ô Critia, hæc relinquam liberis, ut uideant Babylonem perditam, Aegyptum in seruitutem redactam, Persarum liberos seruilem ætatem agentes, excursiones Scytharum sedatas, utinam igitur & prorsus propulsatas. Nos autem illum Athenis ignotum inuentum, adorantes & manus in cœlũ tendẽtes, gratias illi agemus, ut qui digni facti fuerimus, huiusmodi potestati atque uirtuti subiecti esse. Reliquos autem istos, nugari sinamus, contenti pro ipsis dicere notum illud, quod prouerbio dici solet: Non est curæ Hippoclidi.

Hic dialogus, inter nothos Luciani refertur.

CHARIDEMVS SIVE DE PVLCHRITVDINE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Neq; hic dialogus Luciani uidetur esse id quod Aldus quoq; annotauit, & cum ex stilo, quanquam is multò simplicior hic, quàm in superiore est, tum ex reliquo totius corporis contextu apparet. Continet autem encomium pulchritudinis seu formæ, tribus orationibus diuisum, utpote à tribus personis in conuiuio tractatum, quarum priores duæ præstantiam ac dignitatem pulchritudinis commendant, multis ad hoc deorum pariter, & hominum adhibitis exemplis. Postrema autem etiam uim & effectum illius, ex mutua collatione reliquarũ uirtutũ, & eorũ quæ uulgo inter bona recẽsentur. Cætera plana sunt.

HERMIPPVS.

Exordiũ dialogi à narratione.

IAMBVLABAM fortè heri, in suburbio, Charideme, simul ut ex agrorum aspectu me aliquãtulum reficerem, simul etiam quietis & ocij gratia, fortè enim tũ meditabar quippiam. Obuiam igitur mihi fit Proxenus Epicratis filius. Allocutus autem ipsum, quemadmodũ consueueram, interrogabam, unde ueniret scilicet, & quo iturus esset. Tũ ille, uenire se quidem etiam ipsum respõdet, huc oblectatiõis gratia, quã ex agrorũ aspectu percipere eõsueuisset, refici aute uelle etiã tẽperata ac leui aura, quæ illos afflaret. Cæterũ redire se à cõuiuio, q̃ pulcherrimũ peractũ fuisset in Pireo apud Androclẽ Epicharis filium, qui ob partam uictoriam, Mercurio sacrificasset. Vieisse autẽ ipsum in Diasijs, libro quodam recitato. Cõmemorabat autem cum alia multa, quæ ibi acta essent, urbana & festiua, tum uero & pulchritudinis encomia, à uiris dicta audiebat, quæ ipsum quidem non posse referre, oblitum eorum præ senectute uidelicet: deinde etiam alioqui non ita multum circa orationes dicendas uersatum. Te uero, facile commemoraturum, ut qui & ipse encomium dixisses, et cæteris per totum conuiuium, animum aduertisses. CHAR. Facta sunt hæc Hermippe, ut dicis, Veruntamen neq; mihi facile fuerit, accuratè cuncta persequi. Neq; enim possibile erat omnia exaudire, multo adeo tumultu excitato, & ab ijs qui ministrabant, & ab ijs qui cõuiuabantur, & alioqui etiam ex difficilioribus hoc est, meminisse eorum uerborum, quæ in conuiuijs fiunt. Nosti enim quàm obliuiosos reddant, etiam eos qui alioqui plurimum memoria ualent. Sed tamen tui gratia, quoad potero, commemorare tibi illa conabor, nihil eorum prætermittens, quæcunq; memoria consequi potuero. HERM. Proinde ob hanc rem gratiam tibi habeo. Verum enim si mihi totam à principio narrationem repeti ueris, puta & quis liber fuerit, quem recitauerat Androcles, & quem, recitato eo superauerit, postremo & quosnam uos, ad conuiuium uocarit, ita demum plenam apud me gratiam inibis. CHAR. Ipse quidem liber, encomium Herculis erat, ex somnio quodam, ceu dicebat, ab ipso compositum. Vicit autem Diotimum Megarensem illum, prospicis, imò uero pro gloria cum eo certãs. HER. Quid autem liber erat, quod ille recitauit? CHAR. Encomium Castoris & Pollucis. Dicebat autem se quoq;, ex magnis periculis ab illis seruatum, hanc illis quasi quandam gratiam persoluisse: præsertim, cum ab illis etiam confirmatus fuisset, de summis nauium uelis in extremo discrimine ipsi apparentibus. Aderant autem in conuiuio & alij multi partim cognati ipsius, partim aliàs familiaritate iuncti, qui uero memoratu digni sunt, quiq; totum conuiuium cohonestarunt, laudesq; pulchritudinis uerbis persecuti sunt. Philo erat, Diniæ filius, & Aristippus Agasthenis, tertiusq; ipse. Accumbebat autem nobiscum & Cleonymus, formosus ille, Androclis nepos, adolescentulus tener & delicatus, qui mentem tum habere utiq; uidebatur. Admodũ enim attentè auscultabat, quæ dicebantur. Primus itaq; Philo de pulchritudine incipiebat dicere, facto in hũc modum exordio. HER. Nequaquam, amice, ne mihi prius ipsa excomia exordiare

Festa Iouis fuere Athenis Diasia ἐπὶ διασῴζειν αὐτοὺς τὰς ἔσας, ut Suidas ait, appellata.

Petitio tacita.

Extenuatio.

Materia certaminis, et cõuiuij caussa.

Personæ.

are, quamcauſſam quoq; expoſueris, qua adducti, ad hoc argumentum tractandum præceſſeritis. CHAR. Præter rem moraris nos, ó optime, qui tibi iamdudū poturſſemus, uniuerſa oratione expoſita, iterum hinc abire. Veruntamen quid agas, quando quiſpiā, amicus exiſtens, tantopere urgeat? Neceſſe enim eſt quid ui- etiam amici cauſſa perpeti. Cauſſam igitur quam quęris, qua ad hoc argumē tum compulſi ſumus, ipſe Cleonymus, formoſus ille fuit. Cum enim medius inter me & Androclum, cuius nepos erat, ſederet, multus ab idiotis ſermo de eo fiebat, qui & reſpiciebant ad ipſum, & ad formam eius, plus quàm obſtupeſcebant. Propemodum igitur cæteris omnibus poſtpoſitis, ſedebunt encomia adoleſcentis perſequentes. Nos autem admirati illorum erga pulchritudinem amorem ac ſtudium, & ſimul collaudatis ipſis, ſegniciem quandam arbitrati ſumus eſſe, uerbis ab idiotis ſuperari, præcipue de pulcherrimis dicendo, quo ſolo nos illis præſtare putaremus. Atq; ita de pulchritudine uerba facere cœpimus. Viſum igitur nobis eſt, haud nominatim dicere laudes pueri, neq; enim honeſtum fore, nam hoc pacto præcipitaturos nos ipſum in maiorem inſolentiam eſſe, ſed tamen neq; ut illos, incompoſitè adeo, & ut cuiq; fortè ſuccurriſſet, ſed ſeorſim ſingulos, quacunq; de re propoſita commeminiſſet. Atq; ita Philo, primus exorius, in hunc modum uerba fecit. Quàm indignum uero eſt, quòd, cum quæcunq; in ſingulos dies agimus, pro iſs tanquam pulchris, omnem operam ac diligentiam adhibeamus, de ipſo pulchro ſermonem nullum habemus, ſed perinde ſilētes ac taciti ſedemus, acſi metuamus, ne fortè uerbum aliquod, de iſs, pro quibus tantopere laboramus, uel imprudentibus nobis excidat. Atqui ubi nam aliquis oratione merito utatur, ſe, cum de illis, quæ nullius precij ſunt, tantopere contendat, de eo quod omniū pulcherrimum eſt, planè conticeſcat? aut quomodo id quod in uerbis pulchrum eſt, rectius quàm omnia alia ſeruari poterit, ſi de ipſo fine eorum, quæ quotidie aguntur dicere prætermittamus. Verū ne uidear monere quidem ſcire, quo pacto oporteat nos circa pulchrum affectos eſſe, dicere autem ipſum, de eo nihil poſſe, quoad fieri poteſt, de eo breuiter cōmemorare conabor. Nam pulchritudine omnes quidem cupierunt potiri: pauci autem omnino fuerunt, qui illam aſſecuti fuiſſent. Qui uero donum hoc fortè adepti fuere, illi omnium beatiſſimi fuiſſe uiſi ſunt, & apud deos, & apud homines merito honore affecti. Atq; huius rei argumentum tale fuerit. Nam eorum qui ex Heroibus in numerum deorum recepti ſunt, Hercules, & Dioſcuri, & Helene, Iouis filij ſunt; quorum ille quidem, fortitudinis cauſſa, honorem hunc conſecutus eſſe dicitur. Helena autem pulchritudinis gratia, cum ſe ipſam in deam mutaſſe, tum fratribus Dioſcuris, cauſſa fuiſſe, ut ante ipſam, in cœlum aſcēderent, iis quæ cæteri uita functi ſub terra obnoxij præmuntur, exoluti. Quanquam etiam, quicunq; hominum dignus unquam iudicatus fuit, ut deorum conſuetudine frueretur, alium reperire non licet, quàm qui pulchritudinis particeps fuiſſet. Nam & Pelops eadem hac cauſſa cum diſs Ambroſiæ particeps fuit, & Ganymedes ille Dardani, hoc pacto miſcuiſſe nectar dicitur, omnium ſummo deorum. Quare etiam ipſum neq; ullum deorum cæterorum alium uoluiſſe ſecum uenationis huius, amorum ſuorum uidelicet, participem fieri, ſed ſibi ſoli decorum arbitratur eſſe, in Gargarum Idæ deuolare, atque inde amaſium ſuum, in eum locum, ubi per omne tempus cum illo conſuetudinem haberet, ſubducere. Tantam autem curam ille ſemper habuit pulchrorum, ut non ſolum cœlo dignatus eos fuerit, illuc ipſos attollens: ſed & ipſe in terram quocunque fors tulit, deſcenderit, ut cum amatis ſingulis locis congrederetur. Ac eam quidem ob rem, in cygnum conuerſus, cum Leda rem habuit, ob eandem autem & Tauri facie Europam rapuit. Aſſimilatus autem Amphitryoni, procreauit Herculem. multaq; alia Iouis uaframenta enumerare quiſpiam poſſit, quibus ille eorum congreſſu, quorum deſiderio tenebatur, potitus fuit.

Occaſio encomij dicendi.

I. Encomium Philonis. Exordium ab obiurgatione & loco communi.

Propoſitio.

Confirmatio ab exemplis deorum & hominum.

Quod

Quod aũt maximum eſt, quodq; meritò aliquis admirari poſſet, cũ ille cum dijs uerſaretur (neq; enim hominum ulli conuerſatus eſt, præterquam pulchris) quoties inter illos concionem aliquam habuit, ita auſterus fingitur à communi Græcorum poëta, ut in priore quidem oratione, Iunonem, quanquam illa antea ubique increpare ipſum cõſueuiſſet, nihilominus, tamẽ ita perterruerit, ut ea ſatis habuerit, quòd nihil grauius pateretur, & intra uerba duntaxat, illius ira conſiſteret. In poſteriore autem, deos uniuerſos nõ minore terrore affecerit, terram unà cum ipſis hominibus, & mare quoq;, in ſublime ſublaturum ſeſe minatus. At uero quoties cum pulchris congreſſus eſſet, ita manſueturus, & blandus, omnibusq; æquabilis redditur, ut apud omnes alios, etiã ipſo eo, quod Iupiter eſt depoſito, uidelicet ne moleſtus, aut ingratus cuiquam eorum, quos amat, uideatur, alienam aliquam formam induat, eamq; pulcherrimam, & qua maximè putat, intuentem allici poſſe. Tantum reuerentiæ & honoris pulchritudini exhibet. Ac non ſolum ipſe quidem Iupiter ita pulchritudine captus eſt, cæterorum autem deorum nullus, ut hæc magis accuſationem Iouis continere uideantur, quàm pro pulchritudine dicta eſſe, ſed ſi quis diligenter conſiderare uolet, omnibus etiam dijs eadẽ hæc accidiſſe uidelicet deprehendet. Vt, uerbi gratia, Neptunum Pelopis forma captum fuiſſe. Hiacynthi autem Apollinem, & Mercuriũ Cadmi. Præterea neq; deas pudet pulchritudine ſuperatas ac captas uideri, ſed hanc quaſi æmulationem quandam honoris inter ſe habent, puta eã quæ cum pulchro aliquo rem habuit, narrare poſſe, hominibus ſeſe dediſſe. Iam uero, cum ex cæteris omnibus, unaquæq; ſuæ ac certæ rei præſes ſit, de ijs, quibus quæq; præeſt, nulla cum altera contendit, ſed Minerua quidem cum hominibus ad bella gerenda præit, haudquaquam cum Diana de uenatione pugnat, eodemq; modo & illa Mineruæ de re militari concedit. De nuptijs autem Iuno Veneri, neq; hæc illi moleſta eſt obea, quibus illa præſidet. At contrà ſingulæ ob formam & pulchritudinem eo uſq; animo efferuntur, omnesq; alias excellere ſibi uidentur, ut cum Eris ipſas inter ſe mutuo diſcordes & inimicas reddere uellet, nihil aliud obiecerit illis, quàm pulchritudinem, rata hoc pacto facilimè ſeſe hoc quod uolebat, effecturam eſſe. Ac prudenter ſanè hoc excogitauit. Animaduerterit q; uel inde aliquis pulchritudinis poteſtatem. Nam poſtq; pomum illud accepiſſent, & inſcriptionem legiſſent, cum unaquæq; ſuum illud eſſe cenſeret, neq; tamen ulla cõtra ſe ipſam ſuffragium ferre ſuſtineret, quòd uidelicet altera turpior eſſet, ad Iouem, harum quidem patrem, illius autem etiam fratrẽ & coniugem deueniunt, litem hanc illi diſceptandam committentes. Ille autem cum & per ſe ipſe ſententiam, quẽnam earũ pulcherrima foret, proferre poſſet, & multi fortes, & ſapientes, & prudentes cum in Græcia, tum inter Barbaros eſſent, quibus eadem cauſſa delegari potuiſſet, Iudiciũ hoc Paridi, Priami filio commiſit, manifeſtum adeo calculum ferens, quòd & prudentiam & ſapientiã, & uires pulchritudo anteiret. Porrò tanto ſemper ſtudio tantaq; cura, formoſæ audire expetiuere, ut & heroum pariter, & deorum exornatori poëtæ perſuaſerint, non aliunde magis, quàm à pulchritudine ſeſe appellare. Proinde libentius audierit λευκώλενον (hoc eſt, niueis lacertis) Iuno, quàm, πρέσβα θεὰ & θυγατέρα μεγάλου κρόνου (hoc eſt, antiqua dea, & Saturni magni filia) Minerua aũt neque Tritogenia, quàm Glaucopis uocari maluerit. Et Venus, uniuerſo etiam redemerit, nominari χρυσῆν, hoc eſt, Aurea. Quæ cuncta ad pulchritudinem pertinent. Atqui hæc non modo argumento atq; indicio ſunt, quo pacto illi, qui potiores habentur, circa hanc ſe gerant: ſed & teſtimonium perhibent neutiquam falſum, quòd cæteris omnibus, præſtantior eadem ſit. Proinde Minerua quidẽ fortitudine pariter & prudentia præſtare illam ſuffragatur, utriq; enim harum præſidet ipſa. Iuno autem uniuerſa dominatione, atque potentia, expetendam magis eſſe, ſententia ſua declarat, in partem etiam Ioue tanquam patrono, aduocato.

Homerum intelligit, apud quẽ iſta Iliados 1 & 8. præcipuè habentur.

cato. Quòd si igitur diuina adeo res & ueneranda, pulchritudo est, deinde & dijs tantopere ambita & affectata, quomodo tandem honestum nobis fuerit, si non & ipsi deos imitantes, cum rebus tum uerbis, quibuscunque modis poterimus, pulchritudini patrocinemur? Atq; hęc quidem Philo, de pulchritudine perorauit, hoc quoq; ad finem addens, quòd etiam plura hic dicturus fuisset, nisi sciret uerbositatem in conuiuijs longiorem improbari. Cæterũ post illum statim Aristippus uerba facere cœpit, multis antea ab Androcle inuitatus. Neq; enim uolebat primo, ueritus proximo post Philonem loco dicere. Exorsus aũt inde est: Multi sæpe homines (inquit) omittentes de rebus optimis & nobis conducentibus dicere, ad alia nescio quæ argumenta abripi consueuere, ex quibus sibi quidem famam cõparaturos se putant, auditores autem uerbis nihil conferentibus obtundunt. Ac dicere solent, alij quidem de ijsdem rebus inter se uerbis contendentes: alij autem ea, quæ non existunt, commemorantes, alij etiam de ijs, de quibus minimè necesse est, uerba facientes. Quos sanè decebat omnibus hisce relictis, quo pacto conducibile aliquid dicere fortè possit, apud animum cogitare. Hos igitur, quãdo nunc ego de ijs, quæ existunt, nihil sani cognouisse existimo, & alioqui autem, etiam aliorum ignorantiam de rebus optimis, reprehendentẽ in eadem uicia incurrere, omnino stulticiæ cuiusdam esse puto: idem argumentum orationis utilissimum atq; pulcherrimum auditoribus proponam, quod q; omnis, quicunq; etiam fuerit, fatebitur, scio, dignissimum esse, quod pulcherrimum quoq; uocetur. Quòd si igitur de alia aliqua re uerba faceremus, & nõ de pulchritudine, satis fuisset unum aliquem dicentem audisse, & exinde argumento eo relicto, ad alia transisse: nunc aũt præsens hoc, tantam dicendi copiam præbet ijs, qui de eo orationem instituunt, ut haudquaquam, si quis pro dignitate ipsum nõ tractarit, ob id infeliciter sibi successisse rẽ arbitrari debeat, sed si post multos alios, nonnihil ad priores laudes etiam ipse conferre potuerit, benignorem fortunam experiri putetur. Nam quòd manifeste adeo, à superioribus, in honore habitum semper est, ab hominibus aũt ita pro re diuina, & operæ precio digna, existimatum, omnibusq; quicunq; uiuunt, peculiare ornamentum existit, præterea & eos, quibus adest, ab omnibus amari & coli: illos autem quibus abest, odio haberi, neq; dignos adeo, quos aspicias, uideri, facit, quis nam dicẽdi facultate præditus tanta fuerit, ut id pro eo ac dignum est, laudare sufficiat? Verumtamen, quoniam ita multis ipsi opus est laudatoribus, ut uix unquam pro dignitate tractari queat, nihil alienum aut indecorum fuerit, etiam nos aliquid de eo dicere conari, quanquam uerentes nonnihil, uerba facere post Philonem.

Adeo autem omnium quæ sunt ueneratione dignissima, maximeq; diuina res, pulchritudo est, ut etiã, si omittamus dicere, quibus honoribus dij pulchros affecere, superioribus certè tẽporibus illis, Helena ex Ioue nata, in tanta apud omnes homines admiratione fuerit, ut cum adhuc infra ętatem esset, Theseus ob aliam quandam rem in Peloponesum profectus, cõspecta illius forma, in tantã admirationem ipsius uenerit, ut cum & regnum haberet maximè tutum, & gloria excelleret nequaq; uulgari, nihilominus tamen putarit, sibi uitã uitalem, ut ille ait, nõ esse, si illa carere deberet: rursum aũt se omnes alios felicitate suppressurum esse, si secum illam cohabitare cõtingeret. Atq; hoc modo cum apud se animatus esset, à patre quidem ipsius accipere illam desperauit, neq; enim elocaturum ipsum illam, cum nondum ad iustam ætatem peruenisset, cæterum imperio illius contempto atq; despecto. spretisq; insuper etiam omnibus, qui tum in Peloponeso agebant, potẽtibus assumpto Pirithoo, qui ipsi in raptu adesset, à patre ui abreptam in Aphidnam, Atticę regionis oppidum asportauit. Tantã aũt gratiam habuit Pirithoo pro hoc auxilio præstito, ut ipsum p omne deinde tẽpus ita amarit, ut etiã posteris in exemplũ abierit, Thesei & Pirithoi amicicia. At postq; etiã illũ oportebat ad Plutonis pficisci regnum ambientẽ filiã Cereris

Pro-

Epilogus.

II. Encomiũ Aristippi.

Exordium à reprehensiõe sophistarũ, similе Isocratis præmio, in orõem de laudibus Helenæ unde etiã huius orõis plera; sumpta uidentur.

Attẽtio ab ipsarei præstantia.

Propositio. Confirmatio ab exemplo Thesei & Helenæ.

Amplificatio à consequentibus.

Proſerpinam, poſtquam multis ipſum dehortatus à propoſito, ne quid tale tentaret, auertere non potuit, unà cum ipſo profectus eſt, arbitratus debere ſe hanc illi referre gratiam, ut pro eo etiam animam in periculum poneret. Cæterum ubi hoc profecto peregre, illa Argos mox redijſſet, poſtquam ætate nubilis facta eſt, quanquàm principes Græciæ, & formoſas alias, & ex parentibus præclaris natas, ex tota ea terra ducere uxores ſibi poſſent, nihilo minus tamen conuenientes, huius proci facti ſunt, cæteris omnibus, perinde ut uilioribus contemptis. Scientes autem, quòd non abſq; certamine ab uno aliquo ducenda eſſet, metuentesq; ne pugnantibus inter ſe aliquibus, bellum inde toti Græciæ oriretur, de cõmuni ſententia in hæc uerba iurarunt, quòd omnes auxilium ferre uellent ei, q̃ eunq; uxorem hanc ducere dignatus fuiſſet, neq; cuiquam concedere, qui iniuria aliqua afficere illum aggreſſus eſſet: exiſtimantes uidelicet, quiſq; ſibi auxilium & ſocietatem hanc parari. Propria quidem igitur ſententia fruſtrati omnes ſunt, præter Menelaum, communis autem pacti experimentum ſtatim adeo dederunt. Non enim multò poſt, cum cõtentio inter deas de pulchritudine orta eſſet, diſceptatio eius litis Paridi Priami filio delegata fuit. Qui cũ iudicio inferior eſſet, quàm ut inter corpora dearum cognoſcere poſſet, donorum autem cogeretur iudex fieri. Ac Iuno quidem offerret illi totius Aſiæ imperium, Minerua robur & uires ad bella, Venus autem Helenæ huius nuptias: Ipſe uero contra ſecum ita cogitaret, quòd imperia quidem etiam uilibus & contemptis hominibus obuenire poſſent, Helena autem, non ſtatim ullus poſterorum dignus futurus eſſet, nuptias huius cæteris rebus omnibus antepoſuit. Poſtea uero exorta celebri illa expeditione contra Troianos, & Europa tunc primum contra Aſiam bello concitata, cum Troiani poſſent Helena reddita, ſine periculo ac metu terram ſuam retinere, Græci autem hanc illis habendam permittentes, omnibus illis difficultatibus, quæ ex bello & expeditionibus percipiuntur, liberari: ne utri conſulere ſibi ipſi uoluerunt, rati non aliam pulchriorem belli cauſſam, ob quam morerentur, inuenire ſe poſſe. Iam uero & dij, cum certo ſcirẽt liberos ſuos in eodem bello perituros eſſe, haud quaquam illos ab eo abſterruerunt, ſed ad id ultrò proficiſci fecerunt, rati non minorem illi gloriam conſecuturos eos eſſe, ſi pro Helena mortem obijſſent, quàm quòd deorum filij procreati eſſent. Et quid attinet de filijs deorum dicere? cum ipſi dij maiore grauioreq; certamine inter ſe eodem bello congreſſi fuerint, quàm tunc, cum contra gigantes bellum geſſere. Nam in illo contra Gigantes communibus ac mutuis auxilijs dimicarunt: hic autem ipſi cõtra ſe ipſos arma tulerunt. Quo ſanè argumento, quòd nam aliud manifeſtius aut clarius eſſe poteſt, quanto etiã ipſis dijs iudicibus, cæteras mortalium res omnes antecellat pulchritudo? Nam cum pro aliarum quidem rerum nunquam ulla ullo modo inter ſeſe diſcordes fuerint, pro pulchritudine autem, non ſolum filios ſuos in mortem obtulerint, ſed ipſi inter ſe dimicarint, nonnulli autem etiam uulnerati fuerint: an non omnibus adeo calculis cenſuerunt pulchritudinem cæteris rebus uniuerſis anteponendam eſſe? At enim ne penuria quadam de pulchritudine dicendi, circa hũc locum commorari diutius uideamur, ad aliũ hinc tranſire uolo, haud quaquã his quæ antè dicta ſunt, ad comprobandam pulchritudinis dignitatem, inferiorem, nempe ad Hippodamiam Arcadis illius Oenomai filiam. Quàm multos enim ille, pulchritudine huius captos, oſtendit, mortem ſubire uoluiſſe potius, quàm ab hac diſſociatos, lucem intueri. Nam poſtquam adultam ætatem attigit puella, illamq; pater non paruo interuallo cæteras omnes anteire conſpexit, ipſe quoque forma illius captus eſt. Tanta enim hæc in illa excellebat, ut etiã eum, à quo nata fuerat, præter naturam illexerit. Proinde cum ipſe quidem illam, apud ſeſe retinere cuperet, elocare autem uelle ei, qui dignus illa foret, ſimularet, ut hominum accuſationem puta, euitaret, technam quandam machinatur, cupiditate ſua multò iniuſtiorẽ,

Aliud exemplum Hippodamiæ et proorum.

per

per quam putabat, id quod animo intendebat, facilimè sese conficere posse. Nam currui, quem quoad fieri maximè potuerat, ad celeritatem arte comparat, equis, qui ea tum ætate in Arcadia omnium uelocissimi erant, iunctis, cum procis puellæ, aurigatione certabat, ei uidelicet, qui certamine superasset, sponsam illam proponens: qui uero uictus esset, illum capite priuandum edicens. Iubebat autem etiam ipsam unà conscendere currum, quo uidelicet illi, dum uultu in illa defixi hærerent, interea aurigandi currum obliuiscerentur. Cæterum cum qui primus certamen hoc iniisset, successu caruisset, & præterquàm quod à puella, etiam uita excidisset, reliqui cum ad certamen obeundum cunctari, & eorum quę semel decreuissent, quicquam detrectare, futile ac iuuenile quiddam esse censerent: rursum autem crudelitatem Oenomai detestarentur, alius aliũ præuertit moriendo, perinde ac si metuerent, ne non pro puella illa mori possent. Ac processit cædes ea, donec tredecim eorum iuuenum interficerentur. At dij, cum illum ob prauitatem hanc odio haberent, pariter autem & eos qui mortui fuerant, & puellam miserarentur, alteros uidelicet, quòd tantæ rei possessione priuati essent: puellam autem, quòd forma sua per ætatem frui non posset, pro iuuene eo, quicunq; mox certaturus esset (erat autem is Pelops) curam aduertentes, & currum illi donant pulchriorem arte factum, & equos immortales, quorum ope puella potiturus, ac dominus illius futurus esset. Et sanè factus quoque est, socero ad metam & terminos uictoriæ occiso. Adeo pulchritudo ipsa, cum hominibus diuinum quiddam esse uidetur, & ab omnibus coli consueuit, tum à dijs quoque sæpenumero cum summo studio obseruata est. Quam ob rem neq; nos quispiam reprehendere merito poterit, quòd quasi quoddam operæ precium putamus, hæc de pulchritudine disseruisse. Atq; ad hunc modum & Aristippus orationem suam peregit. HER. At tu etiam restas Charideme: quare fac, ut quasi quandam coronidem imponas oratione tua, pulchris hisce de pulchritudine dictis. CHAR. Nequaquam, per deos quæsò, ulterius progredi me cogas. Satis enim sit, indicasse tibi, & quo pacto conuersati fuerimus, & hæc quæ modo dixi. præsertim cum ne illa quidem satis adhuc meminerim, quæ modo commemorauí. Multò enim facilius ea memoria repetiueris, quæ ab alijs dicta sunt, quàm quæ ipse dixisti. HER. Hoc igitur illud est uidelicet, quod ab initio consequi me cupiebam. Neq; enim mihi tantopere orationes aliorum ac tuam audire cura fuit. Quare si me hac priuaueris, etiam illa frustra laborasse te scias. Sed per Mercurium quæso, totam adeo orationem, quemadmodum à principio exorsus fueris, mihi recita. CHA. Satius quidem fuerat, contentum his, quæ dixi, à difficilioribus abstinere me: attamen quando ita cupis, & nostrã audire orationem, in hoc quoq; morem tibi gerere necesse est. Proinde hoc pacto ipse quoq; uerba feci.

Epilogus.

III. Encomiũ Charidemi.

Si primus ipse cœpissem de pulchritudine dicere, proœmijs fortasse frequentibus & densis opus haberem, nunc autem quando post multos alios, qui ante me uerba fecerunt, dicturus sum, nihil alienum puto, fuerit, si illorum ante dictis, perinde ac proœmijs quibusdam usus, sequentem orationem subiungam. Præsertim cum non alio loco, sed hoc in conuiuio, eodemq; die, orationes istæ habeantur, ita ut liceat & præsentes latere nos, perinde ac si non quisque priuatim uerba faceret, sed eandem singuli per uices prosequantur orationem. Proinde alteri quidem sufficerent ad laudem utique comparandam, ea, quæ uestrũ unusquisque seorsim de pulchritudine dixit. At uero hic adhuc tantum super est, ut & ijs, qui post nos uenturi sunt, extra ea quæ nunc dicta sunt, satis laudum ad prædicandam illam suppetat. Plurima enim undiq; circumstant, quæ & ipsa eam de se opinionem præbent, quasi singula eorum primo loco dici debeant, non aliter atq; in prato aliquo floribus fœcundo, ubi semper ea quæ nouissimè apparent, carpẽtes potissimum alliciunt. Ego uero ex omnibus illis de-

Exordium ab occasione antedictorũ, & loci quoq;.

Attentio ab argumẽti amplitudine.

lectis, quæ mihi uidebuntur minimè prætereunda fuisse, quàm breuissimè potero dicam, ut & pulchritudini debitum suum reddam, & uobis, omissa uerborum prolixitate morem geram. Proinde illi quidem, qui uel ob fortitudinem, uel ob aliam aliquam uirtutem præstare nobis uidentur, si non quotidie honestis actionibus beneuolentiam sibi concilient, & nos quodammodo ad amandum se cogant, inuidemus illis magis, undecunq; etiam eis negocia, quæ geruntur, minus bene procedunt. Pulchris autem non modo non inuidemus formam suam, sed statim etiam ubi aspeximus tantum, capimur, & plus quàm amamus eos, neq; grauamur, tanquam superioribus, quantum nobis licitum fuerit, & seruire quoq; illis. Libentius igitur quispiam obediet formoso alicui, quàm imperauerit ei, qui talis non est, maioremq; gratiam habuerit formoso, multa iubenti, quàm si nihil quicquam præcipiat. Ac cæterorum quidem bonorum, quibuscunq; caremus, ulteriorem assequendi curam nullam gerimus, at pulchritudinis nulla unquam nobis satietas oboritur, sed siue Aglaies filium illum, qui cum Achiuis ad Troiam profectus fuit: siue Hyacinthum formosum illū, siue etiam Lacedæmonium Narcissum, pulchritudine superemus, tamen nobis ipsi minimè satis facimus, sed semper timemus, ne fortè uideamur apud posteros, ab alijs superati fuisse. Propemodum autē omnium eorum, quæ inter homines geruntur, ut ita dicam, quasi quoddam commune exemplum, pulchritudo proposita est. Nam neq; duces negligunt ad pulchritudinem exercitus suos instruere, neq; oratores ad eandem orationes suas componere, neq; etiam pictores, imagines ac tabulas suas secūdum illam depingere. Et quid attinet ista recensere, quorum finis quoq; pulchritudo est? Quin illa quoq; quibus necessario utimur, haud quaquam prætermittimus, quin omnia, quā maximè fieri potest cum summo studio, quàm pulcherrimè apparemus. Nam Menelaus quidem, non tantum curauit usum & necessitatem ædium, quantum, ut pulchritudine earum ingredientes quasi attonitos redderet. Et ob hoc sumptuosissimas pariter & pulcherrimas eas ædificauit. Neq; etiam sententia falsus est. Nam Vlyssis filius ita admiratus eas fertur, cum ad percunctandū de patre, eo loci uenisset, ut ad Pisistratum Nestoridem in hunc modum dixerit:

Talis & ætherij forsan Iouis aula renidet.

Et ipse adolescentis pater non aliam ob caussam minio infectas duxit naues, cum unà cum Græcis ad Troiam proficisceretur, quàm ut aspicientes eorum aspectu obstupefacere posset. Et fermè si quis singulas artes perpendere uolet, reperiet omnes eas ad pulchritudinem tendere, eamq; consequi, pro summo ducere. Adeo autem pulchritudo cæteras res cunctas excellere uidetur, ut ijs, quæ uel cum iusticia, uel sapientia uel fortitudine aliqua fiūt, multa alia inuenias maiori precio uel existimatione digna censeri: at uero quæ cum hac specie commune aliquid habēt, ijs nihil quicquam melius inuenire licet, ut rursum & illis, quibus hæc coniuncta non est, nihil quicquam inhonestius, atq; indignius. Quippe solos eos qui pulchri nō sunt, turpes uocamus, perinde quasi pro nihilo habendum sit, quicquid tandem aliquis habuerit, in quo cęteros antecellat, si idem pulchritudine careat. Proinde et eos quidem, qui uel in repub. degentibus imperio præsunt, uel tyrannorum potestati subiecti uiuunt, alteros quidem populares ✶ uocare solemus, alteros autem adulatores. Solos autem eos, qui huic potestati captant, quales Romæ sortiūtur Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fuere. Et tales à Cicerone in Lælio populares dicuntur.

Confirmatio à collatione effectus reliquorum bonorum & pulchritudinis.

✶

Nircum intelligit, quo pulchrior alter non uenit ad Troiam, ut Homerus ait, Iliados a.

Alia confirmatio à causa.

Locus ex Odyssea quarto

Iliados a. τῶν δ' ἄμα νῆες ἔπονθ' ὑπὸ ἑνὸς μολέσθαι.

Alia, à collatione cæterarum uirtutum.

✶ *δημαγωγὸς græcè, hoc est, qui in concionibus fauorem plebis ambium & Cicerone in Lælio populares*

ti ſubiecti ſunt, & admiramur uidelicet & cum philoponos tum philocalos nominamus, adeoq; communes benefactores cenſemus eſſe, eos, qui pulchrorum quaſi quidam procuratores ſunt. Quando igitur ita uenerabilis res, pulchritudo eſt, ita autem ab omnibus etiam uotis expetitur, & quaſi pro lucro putatur, huic miniſtrare ſaltem aliquid potuiſſe, quomodo non merito reprehenderit nos quiſpiam, quòd cum tantum lucrum lucrifacere poſſimus, ultrò illud prodamus, ne hoc ipſum quidem uerentes, damnum uidelicet quod mox accipiemus? Ac tantam quidem ego quoq; orationem habui, multis, quæ mihi de pulchritudine amplius dicere licebat, omiſſis, poſtquam conuerſationem hanc in longum adeo progreſſam, uidebam. HER. Felices ſanè uos, quibus tali conuerſatione frui licuit. Fermè autem iam etiam ego nõ minus uoluptatis, quàm uos, per te uidelicet, accepi.

Hoc eſt ſedulos & laborem nullũ detrectantes. Deinde et elegãtiæ ſeu pulchritudinis ſtudioſos. atque his nominibus amatores appellare ſolebant. Et Socrates quoque ut παιδεραστὴς, & λογάλκου audijt.

Neq; hic uidetur Luciani eſſe.

NERO, SIVE DE FOSSIONE ISTHMI.

Si modo germanus eſt, Luciani.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

TOtus hic dialogus, cuiuſcunq; tandem eſt (Nam Luciani eſſe, neq; aſſeri puto poſſe, neq; prorſus negari) quaſi quædam in Neronem inuectiua eſt, qua potiſſimum dementia illius exagitatur, quam cum in Iſthmo fodiendo, à quo & tituli ratio ſumpta eſt, tum in obeundis Scenicis certaminibus Imperator Romanus exercuit. Eſtq; ueluti perpetua facti commemoratio, paucis quibuſdam & cæterorum ipſius facinorum exemplis, amplificandi cauſſa, adiectis, quæ tota Muſonio philoſopho tribuitur, qui Tuſcus genere, ut Tacitus ait, cum ſtudia iuuenum præceptis ſapientiæ foueret, à Nerone poſtremo, cum in omnes bonos & claros æquè graſſaretur, ob linguæ libertatem, ut Suidas addit, interfectus fuit. Huius & alij meminere, & Gellius lib. 16. cap. 1. Cæterum, fuerunt & in hoc dialogo, multa ex coniecturam magis quàm ex fide, ob exemplaria, uelut apparebat, uitioſitatem, uertenda: quam ob rem, ut in poſtremo operis, eam ſaltem à lectoribus ueniam poſtulo, quæ cæteris hactenus in claris & manifeſtis etiam impingentibus data fuit: præſertim cum in nullo hactenus, quod equidem ſciam, legẽtium fidem fefellerim, ubiq; cum hoc loco, tum in ſuperioribus, eo, circa quod uel ignorantia, quam & ipſam agnoſco, uel alia aliqua de cauſſa, hæſitaſſem, aut aſteriſco, aut annotaciuncula aliqua, ſignato. Qui ſi nihil aliud, illud certè tamen exiſtimo, occaſionem et quaſi quandam anſam, ad ulteriora ac ueriora indaganda, alijs me tradidiſſe.

MENECRATES.

...am à præſentis rei occaſione,

AT Iſthmi foſſio, quæ in manu adeo, ut aiunt, Tyranno fuit, & tibi Muſoni, mentem habere græcam uidebatur. MVSO. Scito Menecrates, etiam meliora cogitaſſe Neronem. Nam & circuitus Peloponneſi illos ſupra Maleã, tollere nauigãtibus uolebat, Iſthmo ad uiginti ſtadia interrupto. MENE. Hoc autem & emporijs profuturum erat uidelicet, & ciuitatibus cum maritimis, tum etiam illis, quæ in mediterraneis ſitæ ſunt. Nam ſi maritima loca benè habeant, etiam illis quæ interiora ſunt, domeſticus agrorum prouentus ſufficiet. Sed hæc narra quæſo Muſoni, nobis, ut enim omnes audiendi cupidi ſumus, niſi ſi quid alid ſeriæ rei fortè eſt, cui tu nunc incumbere cogitas. MVSO. Narrabo, quando quidem uultis. Nam ſat ſcio, quòd plus etiam gratificabor, ijs utiq; qui adiniu cundam adeo curarum (ut ita dicam) officinam ✶hanc ſtudendi cauſſa uenerũt. Neronem igitur in Achaiam uia ducebat, & illud item, quod ſibi ipſi uehementer perſuaſerat, ne Muſas quidem dulcius modulari. Volebat autem & Olympijs, quod certamen omnium maximè exercitijs frequentatur, cantando coronari. Nam quæ in Pythijs aguntur, eorum pleraq; ad ſe magis, quàm ad Apollinem pertinere putabat. Neq; enim neq; illũ aduerſus ſe cytharam, aut carmen aliquod mouere audere. Cæterũ Iſthmus haud quaquam ex illis erat, de quibus hác diu, aut longè antè cogitaſſet, ſed cũ fortè naturam loci conſpexiſſet, magnificum opus hoc animo concepit, Achiuorum uidelicet regẽ, eorum, qui ad Troiam olim profecti fuere, animo proponẽs, qui ipſe Euboiã quoq; à Bœotia reſecuit, medio circa Chalcidem Euripo immiſſo. Deinde aũt & Dariũ, ut à quo & Boſporus ponte iunctus fuerit, cum is contra Scythas proficiſceretur. Nam Xerxis factum, etiam ante iſta fortaſſis animo cogitarat, quod magnificentiſſimum operũ magnificoq; omnium fuit. Supra omnia autem hæc, etiam illud putabat, Græciam per hoc quòd breui adeo omnes inter ſe miſceri poſſent, contra exteros ſplendidè adeo ſtabilitũ iri: ✶ Nam tyrannorũ ingenia ebria quidẽ ſunt, tanguntur aũt alicubi, ubi uocem hanc audiunt. Porrò progreſſus in ſcenam, hymnum quidẽ Amphitrites & Neptuni cecinit, & canticũ quoddã nõ magnum Melicertæ autẽ & Leucotheæ. Cum autem auream ipſi ligonem porrexiſſent, Græciamq; tanquam in tutelam cõmendaſſent, ad fodiendũ profectus eſt, plauſu cantuq; proſequentibus illum tum omnibus. Atq; ubi terram, ter opinor, tetigiſſet, deinde & quibus præfecturæ atq; imperia credita erant, opus unà capeſſere iuſſiſſet, Corinthũ redit. Herculis adeo res geſtas omnes ſibi uiſus ſupereſſe. Illi igitur qui in uinculis fuerant, petricoſis atq; difficilibus conficiendis exercebantur: exercitus aũt, ea quæ terrea ac plana erant, fodiebat. At ubi iam ſeptimũ & quintum ✶ diem quaſi alligati Iſthmo fuiſſemus, rumor quidã è Corintho uenit, non ita tamen manifeſtus aut planus, q; Neronem pœnituiſſet Iſthmi inciſi. Dicebant aũt Ægyptios geometras, altitudinẽ metientes, haud quaquam eandem atq; æqualẽ utriuſq; maris ſuperficiem deprehendiſſe, ſed cum eam partẽ quæ Lecheum aſpicit, altiorem iudicarent, de Aegina in timorem ueniſſe. Nam ſi tantum pelagus contra Inſulam effunderetur, periculum eſſe, ne illa aquis obruta in profundum demergeretur. At Neronem à fodiendo Iſthmo, ne Thales quidem abſterriturus fuerat, quanquam ſapientiſſimus, & naturalium rerum peritiſſimus. Nam incidendi illius maiore ſtudio tenebatur, quàm publicè canendi. Sed motus occidentalium gentium, & aſperrimus, ✶qui illas nunc excitat & incendit (Vindex autem nomen ipſi eſt) reuocauit ex Græcia & ab Iſthmo Neronem frigide adeo maria dimenſum. Nam æquè altè à terra utrumque aſſurgere, eandemq; ſuperficiem habere, ſcio. Aiunt autem ipſi & Romanas res paulatim iam labi & declinare. Id quod & ipſi ex Tribuno heri, qui impe-

✶φρονλεσόεσσαν græcè Narratio.

✶ἐσιάδη, quæ à nomine ἑσία deriuaſſe uidetur. Nã alterum ἐσιᾶν quod conuiuio accipere ſignificat è tenui ſcribitur

✶ Videtur mendoſus nõ nihil locus eſſe. Ita portus uocatur, ad occidentem uergens, quẽ ex Italia nauigãtes petunt, ut contrà Cenchreæ, quem ex Aſia nauigantes,

De Vindice qui primus contra Neronem in Gallijs ſurrexit. Suetonium & Taeitum quoq; meminit.

impegerat,* audistis. MEN. At uox Musoni, propter quam in Musas ita deperit, & Olympiadas pariter & Pythiadas amat, qualis nam tyranno est? Nam eorum qui ad Lemnum nauibus uenichant, alij quidem admirabantur ipsum, alij autem etiam deridebant. MVSO. At ille, quod ad uocem attinet, neq; admiratione dignus, neque risu est. Nam ipsum natura inculpabilem, atque adeo mediocrem formauit. Sonat autem concauum quiddam, non natura tamen, & graue, impendente atq; urgente hoc gutture, ac carmina quidem hoc pacto accurata quodammodo etiam personat. Voculationes autem sonorum leuigant hunc postquam sibi ipsi non confidit, Chromatum uero humanitate & modulatione facili quidem illa, & ad cytharæ cantum accommodata: & ubi tempus est, ire & stare, & de loco transire, deinde & nutum cum membris exequare, hæc accuratè facere, eius est qui pudore solo eo afficiẽ, quòd rex uidetur. At rursum si imitetur superiores, hui quàm multis spectatoribus risus excidit: quanquam infinito adeo metu impendente, si quis ipsius causſa rideat. Nutat enim plus æquo, Et cum spiritũ attrahit, stat summis pedibus distentus & refractus, perinde ut ij, qui rotam circumagunt. Iam uero natura rubicundus existens, multò magis etiam rubescit, cum ipsi facies incenditur, spiritus autem modicus, & ægrè alicubi sufficiens. MEN. Qui uero certamine cum ipso conferuntur Musoni, quo pacto se gerunt? Nam arti gratificantur scilicet. MVSON. Arti quidem Musoni, quemadmodum & qui luctando subseruiunt, sed cogita, Menecrates, Tragicum histrionem illum, quo pacto in Istmijs, perierit. Paria enim pericula & circa artes sunt, si qui in ijs ostentandis impendio elaborant. MENE. Quid hoc autem Musoni, admodum enim ignarus eius sum, quod dicis? MVSON. Audi igitur rem absurdam quidem & insolentem, attamen inconspectu Græcorum actam. Nam cum in Istmijs lex esset, ut neq; comœdia certaret quispiam, neq; Thragœdia, Neroni placuit, Thragœdos superare. Ac prodierũt ad hoc certamen plures quidem. Epirota autem ille, ut qui uoce optimè ualeret, & ob eam autem etiam celebraretur, & in admiratione esset, clarius solito fingebat, & coronam amare se, & nihil de studio remittere uelle, priusquam à Nerone decem talenta pro uictoria acciperet. At ille exasperabatur, simul & insani more ferebatur: nam & auditus iam sub scena fuerat in ipso uidelicet certamine. Acclamantibus autem Græcis, Epirotæ mittit scribã, qui iuberet hunc submittere sibi sese: sed pergente eo, & supra modũ attollẽte uocem, populariterq; ac liberè cum ipso contendente, immittit Nero in pulpita suos histriones, tãquam qui ad hoc negocium pertinerent. Nam & libellos elephantinos, & duplices habebant, quibus præ se intentis, ueluti pugionibus utebantur. Atque hi Epirotam ad proximam columnam erigentes, guttur ipsius fregerunt, cedentes obuersis in rectum libellis. MENE. Tragœdia autem uicit, Musoni, sceleratum adeo facinus in oculis Græcorum ausus? MVSO. Quid putas? ludus hic adolescenti fuit, qui matrem occidit quoq;. MENE. Si uero inter Tragœdias, histrionem occidit, execta illius uoce, quid adeo attinet demirari, quãdo & Pythicum os, unde uoces inspirare solebant, obturare conatus fuerit, ut uidelicet neque Apollini uox aliqua esset? Quanquam ipso Pythio, recensente, eũ inter Orestas & Alemæones, quibus id, quòd matres occidere, etiam laudis aliquam famam præbuit, postquam id in ultionem patrum fecerant. MVSO. Hic autem, cum nullo modo dicere posset, quemnam ultus esset, contumelia à deo affectum sese putabat, cum tamen mitiora, quàm ueritas exigebat, audijsset. Sed interea dum sermones cedimus, quæ nam nauis ista est, quæ huc propinquat, ut autẽ boni aliquid afferre uidetur. Nam coronati capitibus omnes sunt, perinde ut chorus quispiam, qui faustum aliquid nunciaturus ingreditur. Et quidam ex prora manum protendit quoq;, iubens & confidere nos, & gaudere, clamatq; nisi non satis rectè percipio, Neronem perijsse. MENEC. Clamat enim Musoni, & manifestius

* *Et sunt q̃ tradant Paridẽ histrionẽ occisum ab eo, quasi grauem aduersarium. Suetonius.*

Videtur hic pperam psonarũ uices inserta esse, unaq; & continua oratio Musonij esse debere, quæ superiori facinoriex sequentibus fidem faciat.

utiq, quo propius terram contingit. MVSO. Euge, ô dij. MER. Sed ne glorie-mur. Nam mortuis, ut aiunt, non decet conuiciari.

PALINVRVS.

ARGVMENTVM.

Duobi Dialogi sequentes, Luciani non sunt, neq; græcè scripti etiam, sed quia à doctis Italis, cum Lucianicis eodem titulo, coniuncta, accepimus: ne harum quidem lectione fraudare quenquam uoluimus, præsertim cum ad exemplum Lucianicorum aliquo modo efficti & ipsi essent.

Interlocutores: PALINVRVS, CHARON. PAL.

OBSECRO te ô Charon, sine me ut iam nauim conscendã. CHA. Quis me appellas? PAL. Ego nauita quondam illius, quem nuper uiuentẽ transuectasti, Aeneæ Troiani. CHA. Tu ne ille es, q apud portus Velinos inhumatus iacebas? PAL. Ille ipse sum. Sed crede cœlestiũ nutu fieri, ut transuehar, quorũ prodigijs longè lateq; actæ finitimæ gẽtes, & ossa mea iam expiauerunt, & tumulũ mihi, tumuloq; insuper solẽnia statuerũt. Quare te oro, ô iustissime Charon, patere tandem ut ingrediar, sic prospera semper sit nauigatio tua, sit solita nauis tua atq; inconcussa. CHA. Rem iustam petis, Palinure, ingredere, ut libet: uos uero tã confertæ umbrę, quid fatigatis me precibus, quid fatigatis: quæ nam hæc uis desiderij? Expectate tantisper, dũ trans flumen hunc porto, regrediar quamprimum. PAL. Habeo tibi Charon, immortales gratias, qui me his tandem eripuisti è malis, qui me dira hactenus, qua detinebar trãsfretandi cupidine liberasti. CHA. Amo te equidem, Palinure, tum propter Aeneam regem, quem mihi nominasti, qui & super oẽs, quos unq; uiderim, mortales, uisus est mihi singulari quadam præditus pietate, tum propter meũ etiam, quod olim commune fuit tibi, magisterium: par enim sibi quisq; parem affectat, delectatq; magis, quæ inter pares fit, uel confabulatio uel uitæ actio. Afficiebar porrò non modico dolore, quum uidebam iamdudũ te in citeriore hac ripa errantem, incertumq; sedis tuæ. Neque licebat tibi succurrere, propter legẽ mihi datam, ne quenquam, nisi humato prius corpore, transportem. Sum enim ego minimus inter infernos habitatores, subiectusq; alienæ potestati, cui parere non tam pulchrum mihi, quàm aliàs necesse sit. Gaudeo autẽ nunc & lætor, quòd ea aliquando se sors tibi obtulerit, quo & tuum implere desiderijũ, & meum releuare dolorem (salua lege officij mei) possum. PAL. Imò ego non minus propter te dolebam, ô Charon, quia perspiciebam tot te graues assiduosq; labores perferentem sine ulla relaxatione. Neq; enim me latet, quot quantisq; uexari malis solent nauium gubernatores, qui nihil aliud in uita, quàm nauigationem exercui: atq; ita exercui ut nihil illa grauius, nihil periclitatius contingere mortalibus putem: propter quod credibile magis tibi uideri potest, si angebat me utiq; fatigatio tua, repetentem animo antiquas, quas iuuenis etiam sustinebam nauticas fatigationes meas: quarum experientia iam edoctus sciebam probè pari malo tuo condolere. CHA. Frustra propter me dolebas, Palinure, nam nihil molesta mihi est ars mea. PAL. Quid ais? CHA. Aio gratam me habere & iucundã artem meã. Vides ut cruda uiridisq; senectus est mihi? memini haud unquam ab ipsa, qua iam omnium annos supero, longæua ætate mea pertæsum me esse laboris mei, qui quotidie iusto alacrior atque ualẽtior: sed intelligo curtu aliter tibi persuadeas. Est enim communis hic morbus mortalium, ut sortis

suæ

ſuæ quenq; diſtedeat ſemper, uiuatq; contentus nemo ſtudijs ſuis, laudẽt uero longè, ac beatiores exiſtiment omnes, qui diuerſas à ſe artes atque actiones ſequuntur, uerum falluntur maximè opinione ſua. Nam ſi rectè intueri uelint, cognoſcent perſpicuè nullum eſſe in uita eorum ſtatum qui nõ magnis ſcateat miſerijs, quem non magnæ graueſq; perturbent undiq; moleſtiæ & uexationes. Et ſi detur aliquando ut alter in alterius ſtudia transferatur, quàm uideas tunc ſua cuiq; leuia uideri, quæ prius præ grauitate accuſabat, contraq; ea grauiora quæ prius leuia uidebantur. Itaq; ſi benè cõſideres, Palinure, non eſt ita grauis mea cõditio, ut cẽſes, neq; propterea quòd nauclerus ſim, ſum eo mirabilior. Sed tu (ut uideo) ſequeris uanos errores mortalium, ego uero integritatem tantum iudiciq; ueri lucẽ ſecutus dego contentus ac lætus ſorte mea, neq; adſcribo mihi calamitatem, quòd deſudẽ quotidie nauigando & defatiger. Neq; ob hoc arbitror quempiam horum, qui mecum ſimul ultimas ſedes colunt, me eſſe beatiorem, non ipſos iudices Minoën, Rhadamanthum & Aeacum, quanquam magna omnes emineant poteſtate, non ipſum Ditem, quãquam ſceptro potẽs ſit, atq; regna iſta moderetur. Sunt namq; & illi ſui labores ſuæq; moleſtiæ, & maiores fortè, quo & maiore regiminis ſarcina præmuntur. PAL. Potes de te tibi Charon perſuadere, ut libet, mihi enim de me nunquã perſuadere poteris, quin ars noſtra ſine ulla comparatiõe cæteras laboribus & periculis excedat. Quod ſi quid ò tibi probarem, niſi quod uereor tædio te afficeret fortaſſe lõgior narratio noſtra. CHA. Imò ſumma me afficeret recreatione. Nam & delectat me tecum ſermocinari, & nauigantibus etiam magnam animorum refocillationem afferre ſolent huiuſmodi confabulationes. PAL. Quando igitur non eſt tibi iucundũ, proſequar ſuſcepti ſermonis noſtri rationem, ut intelligamus, non eſſe duriorem ullam, quàm nautarum ſortem: quod tibi facile perſuadebo, ſi animaduertas, quos æſtus & frigora tolerare eos, quos perhorreſcere tonitrus & fulgura, quibus perfundi imbribus, qua uentorũ rabie agitari quotidie neceſſe ſit. Si cognoſcas quoties eos torqueri fame & ſiti, quoties ſqualore etiam teterrimo conſumi contingat: ſi attendas habitationem eorum inſtar carceris ſupellectilem, uel nullam uel ſordidiſſimam, ſtrata dura, cibaria aſpera, potum immundiſſimum, indumenta ſpurca, incommoditatem rerum omnium, noctes inſomnes, & ſub diuo ſemper, & inquietas. taceo perpetuũ alioqui quoddam eorum exilium. Quos patriæ eorum exteros profugos, uagos, palentas, ignaros quietis, priuatos omni (quo nihil eſt in uita dulcius) cõiugis ſobolisq; fructu ac iucunditate: quis non abiectiſſimos, longeq; omnium mortalium miſerrimos eſſe iudicabit. Prætereo Scyllam, Charibdim, Syrtes, Symplegades, tot infeſta nauigantibus maris pericula. Omitto tempeſtates, quibus nec uiſu quicquam eſt triſtius, nec horribilius, quibus & ad ſummum uitæ uſque diſcrimen quotidie iactantur, quatiuntur, & (quod ſæpe accidit) ſubmerſi tandem obruuntur. In qua re nemo eſt, qui idoneus magis, quàm ego, teſtis adhiberi queat: qui cum multis fuerim quaſſatus tempeſtatibus, tum ea maximè quæ me ex Sicilia in Italiam nauigantem inuaſit, tam ſæua atq; horrens, ut horroriſit adhuc mihi eius recordatio. Non poſſum certè (ut par eſſet) explicari tibi acerbitatem illius tempeſtatis, ſed quanta extiterit, ex hoc facile coniecturam facere potes, quòd Aenæam ducem, cuius ſumma conſtantia & animi fortitudo ubiq; decantatur, uidi ego contrementem grauiter atque ingementem, extentisque ad cœlum manibus beatos longè inclamãtem eos, quibus ad Troiam oppetere contigiſſet, lamentantemq; pari ab eorum morte ac fortiſſima, à Diomedis gladio ſe ereptum extitiſſe, crudelem equidem diem illuxiſſe omnibus ultimum, neque ex numero noſtro quenquam putaui euaſurum, Non ipſum Aeneam, non Ilioneum, non Achatem, non Abantem, grandeuumue Aletem, quorum naues longè diſiectas, ad ſummumq; penè exitium adductas, neſcio quæ

uis illa, nisi diuina liberauit. CHA. Num incognita mihi narras: hæc ea ipsa die resciui. PAL. Quo id modo? CHA. Quo id modo rogas? An aerem illum fidumq; Orontem ignoras, ductorem Liciæ nauis? is quidē tunc submersus concessit ad me, illico exponens mihi ex ordine omnia, quę tu disseruisti, implorans deinde opem, rogitāsq; multum, ut se ulteriore in ripa sisterem, quod nunquā passus fui, quū inter fluctus adhuc corpus suum sine sepulchri honore iactaretur. Nunc agit sese circum hæc stagna mœstus, atq; errabundus: uidisti illum? PAL. Et tum uidi, & unicum meorum solatiū habui, dum tantisper in ripa moratus, pari cum eo detinebar infelicitate. Nec enim falsa de tristi eius interitu retulisti, cuius adhuc imago subit mihi, dū excussum, & puppi contortūq; ter eum atq; circumactum horrendum, à fluctu rapidus tandem equore uortex absorpsit. sanè quod ad me pertinet, nihil edisseram: qui licet eam euaserim tempestatem, amarum tandem aliquando etiam uitæ meæ finem inueni, excussus & ipse, pariter atq; iactatus inter undas (quod deerat) insuper ferro præterea obtruncatus. Ex quo nec tantum mihi timui, quàm Aeneæ meo, ne tantis undis surgentibus, spoliata magistro nauis deficeret: hæccine eorum delitiæ, opes, tranquillitas, sic illis uiuitur, sic moritur. Tui nunc & aliorum defende studia, & artes, contemneq;, si libet, maiorem esse etiam eorum miseriam & calamitatem, qui patrias incolentes suas, uxorumq; ac filiorum societate beati quiescūt, gaudent, ludunt, hortantur, amicicias colunt, exercentur commodè, habitant magnificè, uestiuntur cultè, conuiuantur lætè, cubant molliter, iucundos suos ac geniales agunt dies, Adde qui in urbibus optimates & primarij magnam sibi uendicant autoritatem, habenturq; summo in precio atq; honore, qui ius dicunt, qui causas agunt aliorum, qui fasces gerunt, qui ducūt exercitus, qui uel assistunt principibus, uel principes ipsi magni illustresq; sunt. Quibus nec optabilius quicquam in uita esse uideo, neq; beatius. CHA. Falleris longè Palinure, nam quos beatiores esse arbitraris, miseriores illi sunt ulla sine dubitatione. Neque enim negauerim sortem subiectam esse nautarum magnis malis: sed ita subiectam, ne comparatione aliarum, quæ maioribus etiam grauantur incommodis, minus certè misera iudicanda sit. Quid enim tristius (ut ad tuos ueniam) qui patrias suas colunt, quid miserabilius, quàm domi suæ agere & ita agere, ut iucundiorem aliquando quàm uitam mortem optes? Quæ ulla maior calamitas, quàm circundari urbem hostibus, ingruere bellum, uolitare tela, stringi enses, perfodi muros, fremere tormētis, saxo dirui domos, tremefieri & concuti? quemq; fame sitiq; deficere, corrumpi aërem, occupari mœnia, spoliari templa, dirumpi patrimonia, publicari bona, incendia parari, malos exultare, bonos torqueri, affici conuicijs, expelli domibus, uulnerari, carcerari, relegari, deportari, trucidari filios ante parentum ora, uim pati uxores, stuprari gnatas. Videntur an hæc tibi mala, Palinure, & an his quæ tu meministi, ulla ex parte comparanda? PALIN. Quàm uera narras, ó Charon, quàm nunc uel audiens ista perhorresco. Venit enim mihi in mentem, grauis illa & deploranda patriæ meæ desolatio, Troiæ inquam, tam præpotentis olim atque prædiuitis, cuius euersione nihil credo referri posse crudelius, aut lachrymabilius, tantaq; fuit calamitatis eius magnitudo, ut longè plura etiam atque tristiora quàm tu suprà memoraueris, sibi contigerint: quæ si uelis, omnia tibi, ut rem certius agnoscas, explicabo. CHAR. Haud opus est, Palinure, quoniam & tempus non patitur, & ego hæc omnia non secus ac tu nota atque comperta habeo. Nam & mihi renunciauerunt, ut quæque aduentabant animæ, ex illo bello profectæ. Nihil certè, ut nunc tu dixisti, peruenit ad aures meas crudelius aut lachrymabilius. PALIN. Faxo ut iubeas, sed auertas Charon, grauissima licet hæc sint, rariora tamen contigere, quàm ea nautarum, quæ suprà exposui. CHAR. Referam ergo alia frequentiora, & ex ipsis quidem met ciuitatibus, quarum relatio

augebit

ingebit etiam earum miseriam. Vade oro,& per ciuitatem,plateas porticusq; discurre,quid aliud offendes,quàm oblatrantium maledicta,insimulationes pestilentissimas,optimi cuiusq; dilacerationem,quid non exploratorum insidias, inuidentiumq; uenena. Diuerte modo gressum,& artificum,mercatorumq; tabernas ac conuentus pete: quid aliud deprehendes, quàm sermonum nebulas, fucos,mendacia,deceptionesq; manifestas. Transfer dehinc te in fora publica, sedesq; iudiciarias:quid aliud audis,quàm undiq; omnia magno strepitu ac clamore miscer? Quid intelliges aliud, quàm cædes, hominum compilationes, furta,grassationes,conspirationes,proditiones? Quæ alia occurrent tibi, nisi litigatorum iurgia,& contentiones,testium periurationes,causidicorum præuaricationes,iudicum corruptiones,præsidum ambitiones ac rapinæ? Quos ibi alios obuiam tibi habebis,quàm exultantes improbos,lugentes bonos,oppressas uiduas,proculcatos pupillos,egentes prostratos? Attolle postea altius oculos,& atria principum perscrutare,quàm non uidebis ibi assentatorum exaltationem,speculatorum acceptionem,militum audaciam,fœneratorum uoracitatem,quæstorum improbitatem:quàm non potentũ hominum in tenuiores uim atq; insolentiam? Quas non concussiones? quas non populationes? quos non innocentes accusari,criminari,carcerari,proscribi? PAL. Grauia hæc nimis ac miserabilia. CHA. At restant alia,quæ non minus tibi grauiora & miserabiliora uidebuntur. PAL. Perge. CHA. Quæ fortassis etiam grauiora & miserabiliora iudicabis,quoniam domestica ac frequens magna est eorum pestis. PA. Fare. CHA. Nolo tibi Palinure afferre in medium graues longosq; artificũ & negociatorum labores:non eos quibus afficiuntur agrorum cultores,non quibus milites,non quibus causidici,cæterarumq; disciplinarum sectatores æstus,algores,inediam,peregrinationes,anxietates uel pericula,uulnera,cædes,districtas habitationes,infinitaq; agendi,cubandi,ueseendi incommoda uel fastidia, lassitudines,uigilias,sollicitudines,odia & infamationes. Nam si cõplecti cuncta sermone meo atq; exequi uoluerim,tot tantaq; dicẽda se offerent,ut præ lõgitudine malorũ ac mole,citius nauigatio nostra quàm oratio finem possit inuenire. Omittam itaq; & commemorabo tantum,quas inter domesticos parietes, tum seruorum,tum uxorũ ac filiorũ molestias ac turbationes pessimas perferre solent,qui gubernationi præsunt rei familiaris. Cuius si ita ut naualis expertus, facile quicquid dicturus sum,me etiam tacente,& intelligeres & approbares. Nã seruorũ primo in dominos semper prompta maledicta,furta,impositiones fugas,arrogantiam,negligentiam rerum dominorũ,temulentiam,edacitatem, somnolentiam,tarditatem,ignauiam:nemo est qui non uideat magnam afferre his,qui patiuntur,infelicitatẽ. Deinde filios quorũ amore nihil dulcius esse fertur,quanta animi cum amaritudine aspiciant parentes,uel ægrotare uel mortẽ obire,quod frequẽter admodum fit,satis existimo etiã te intelligere. Quàm uero grauem & anxiam credis esse eorum uel parturitionẽ,uel educationẽ,uel institutionẽ? Quoties pro eis bonos patentes gemere,suspirare,dolere,torqueri: Quanta etiã putas perturbatione affici,dũ quos progenuerunt,immẽsaq; adeo cura aluerunt,uel parũ sibi audientes,uel rebelles ac infestos,postea habere cõtingat,quæ dolenter eos ferre arbitraris,dum insani & uecordes sunt,dum hebetes & crassi ingenij,dum effœminati & molles,dum dilapidant & euertunt patrimonia,dum nullo bono operi & studio intendunt,dum per præcipitia uiciorum omnium uitam ducunt suam. Quid de uxoribus loquar,quas dos tumidas,genus insolentes,forma suspectas,deformitas reddit inuisas? Quarum lingua nihil perniciosius, quarum audacia nihil prodigiosius, quarũ improbitate nihil execrabilius. Quæ iurgijs semper & contentionibus obtundunt uiros, quæ semper conqueruntur,semper exprobrant,semper insidiantur. Quibus quum desint cætera,nunquam tamen lachrymæ,gemitus,& suspiria, quæ

cæca

cæca ſua, qua tantum ardent ornamentorum ambitione exhauriunt opes, labefactant domos, cogunt maritos in malos quæſtus, in dira ſcelera. Non refero turpiſſima adulteria, quibus nec punitur minus, nec peccatur magis quicquã. ea quanto dolore afficiant bonos coniuges, nemo ſatis unquam, meo iudicio, enarrare poſſet, ſed magnum doloris argumentum præſtant, & grauiſſimas cædes, & ingentia, quæ ſæpe propter corruptas uxores, bella exarſerunt. PALIN. Hoc plus, quàm uellem, ſcio: nam arduum illud, quod ego uidi, Græcorum & Troianorum bellum propter Helenæ raptum, in eam excreuit rabiem, quam nulla mundi regio ignorauit. CHA. Quæ toti mundo manifeſta ſunt, ea tantum noſti Palinure, at ſi ſingula, quorum nihil me latet, intelligeres, adduceris in tãtum ſtuporem, ut ſtupeſcens etiam præ miſeratione coniugalem uitam lachrymares. PAL. Hui quid narras. CHA. Narro quæ quotidie uideo, & pertracto. PAL. Ergo connubia putas polluta & coinquinata? CHA. Minimè, id nunquã dixerim. PAL. Atqui multas memini me uidiſſe ea præditas honeſtate, ea religione ac uitæ integritate, ut diuinum quoddam magis quàm humanum redolere uiderentur. CHA. Et multas utiq; eiuſcemodi eſſe confiteor, ſed eas quidem, quæ optimis honeſtiſſimiſq; ortę parentibus, ebiberunt à primis annis ſobrios & caſtos mores. Quæ ſanctis parentum ſuorum exemplis educatæ uitam inſtituerunt, peccare caſtigatæ, ſapienter ad manſuetudinem edoctæ, ad pietatẽ, ad fidem, ad diuinum cultum, ad rectum compoſitumq; regimen rei familiaris. Quæ ſe à thiaſis ſaltibus, iocis: quæ ſe à ſpectaculis, ab immodeſtiore cultu, ab licentiore colloquio abdicarunt. Cæterum quæ contra ſanctitatem, quæ malis inſtitutis, peruerſiſq; parentum exemplis imbutæ, molliter uixerint, aſſuefactæ delicijs, quia turpi ocio, quæ nihil niſi ſaltare, canere, fides pulſare didicerunt, quæ præterea oculis ſuis auxerunt matrum præſertim obſcœnitates & immundicias. Haſce qua fide & integritate eſſe putas erga maritos? Illabuntur ſiquidẽ tanquam uenena tenellis mentibus parentum exempla, inde rarior etiam, quàm reris, eſt hymenalis honeſtas: quò qui eas uel emendatis inſtituant moribus, uel ſancto inuitent exemplo, parentes ſimul rariores habeantur. Prodeũt poſtea in publicum quæq; etiam procatiores, aperta fronte, directo greſſu, quaſi pudicicia ipſæ conſecraſſe uideantur. Et quæ ſecretum intra cubile probra geſſerunt, cum ueſtem induerint, illa contexiſſe atq; occultaſſe exiſtimant. Vosq; ea, uanũ uulgus, ita ut cernitis, uera dueẽtes eſſe arbitramini. At ego nihil acres ſe habet de eis iudico, nuda em̃ hic omnia atq; aperta ſunt. Nõ ueſte hic teguntur maculæ, nõ pallio obnubuntur ſcelera, exertos omnes ac nudatos, rerumq; omniũ uacuos prorſus hucingredi oportet. Quicquid in uita malè tentatum maleq; actũ eſt, hic fronte coràm ipſa demum geſtatur, diſpoliatur, oſtentatur. Quare non mirum tibi uideatur, ſi quorumcunq; nota habeo crimina. Qui quorumcunque eſſe nudas, ita ut prædixi, tranſueho umbras, quàm proinde ingentem uideo earum turbam, quæ cum impudicicia m longe apertam oſtendant ſuam, pudiciſſimæ tamen in uita habeantur. Quantas ſecum in maritos fraudes gerunt, quot ſimulationes, quot proditiones, quantam hypocriſim, quot aliorum obſcœnos amores, quot pollutiones, quot ſuppoſititios partus, quot mentitas enutritiones, quot alieni ſeminis ſuſceptas meſſes. At, quod ridiculum magis eſt, lugent poſtea ignari mariti haſce ſibi extinctas uxores. Laudant inter cœtus & prædicant, quaſi pudicitiæ principes. Statuunt mauſolea, plurimi quoque epigrammata condi, orationes ſcribi, & pronunciari curant in laudem ac memoriam caſtitatis fideiq; earum ſempiternam. An hæc triſtia & amara eſſe cenſes, Palinure. Et an comparationem ullam habere putas, cum his nautarum, quæ ea ſeueritate & acrimonia recenſuiſti, ut cætera læta, fauſta, delitiarúmque plena (ſi tibi fides daretur) exiſtimanda eſſent. PALINVRVS. Haud equidem tanta in ciuitatibus priuatiſq; domibus, quanta modo enumeraſti mala,

regnare

regnare credidiſſem. CHA. Ita profecit inexpertos ſermonem aliquando inire cum his qui multarum rerum uſum atq; experientiam habent. PA. Ita fit. CHA. Quid ſi animaduertas labores quos perferunt nautæ, corpori magis quàm animo infenſos ire? concedes amplius etiam ſententiam meam. Nã huiuſmodi res duræ aſſiduo quodam uſu & aſſuefactione mitiores fiunt, & quodammodo dolcantur, quas uero ego memoraui, cum animum magis affligũt, non ita uſus et aſſuefactio mitigare atq; edomare poteſt. PAL. Conſentio tibi iam, gaudeoq; in eam lucem te illuſtrante peruenisſe, ut intelligam tam magnam aliorum & maiorem etiam, quàm nautarum miſeriam. Sed illud non poſſum intelligere, quin principes ſaltem ac magni uiri, nõ dicam, nautis, ſed ceteris inſuper quibuſcunque mortalibus beatiores ſint. CHA. Cur? PA. Quoniam omnibus abundent atq; affluant bonis. CHA. Quibus? PAL Honore, gloria, opibus, delicijs, amicis, potentatu, imperio. CHA. Hiſce? PAL. Hiſce & multo pluribus. CHAR. Erras. PAL. Errorem hunc optaſſem in uita mihi. CRA. Deliras. PAL. Maluiſſem ita delirare, quàm tua cum ſententia ſapere. CHA. Quid, ſi nihil illis miſerius? PAL. Quid, ſi nihil beatius. CHA. Haud unquam hoc mihi demonſtrabis. PAL. Non tibi ij beati uidentur, qui quicquid ad explendas uoluptates optari poteſt, aſſequuntur, quibus conuiuandi, cubandi, ungendi, lauandi, ludendi, uenandi, aucupandi, ad omnem nitorem atque ſacietatem ſemper facultas ſit. Quibus quotquot uelint concubitus fœminarum, quotquot uelint arua, equi, canes: quibus tot ſunt ſerui, tot exculta palatia, tot munitæ arces, oppida. Qui tantum poſſideant auri, gemmarum, ueſtium, ſuppellectilis: Quibus audiant omnes, adſurgant, inclinent: Quos populi uerẽtur, timeant, laudent, decantent: Qui leges dicãt, mandent, exerceant, proſcribant, puniant, extollant amicos, uindicent inimicos, trucident rebelles. CHAR. Non eſt tam magna, ut exiſtimas Palinure, eorum beatitudo. Non parit certè faſtidium tanta bonorum continuatio, tantaq; affluentia: neq; ſapit tantum, quæ non aliquando intermittitur uoluptas. Præterea quomodo eos tu beatos iudicare potes, qui tantis opibus atq; delitijs ſuis nunquam fruuntur cum iucunditate, nunquam cũ gaudio, quæ in tanta rerum copia: nunquam exhilarent ſe, nunquam releuẽt animum, nunquam exultent. Qui tanta licet bonorum ubertate redundãtes, triſticia tamen ſemper obducantur, ſollicitudine premantur, anxietate torqueantur. Non tibi multò optabilior uidetur priuatorum conditio, quorum & uita ſecurior, & uoluptates etiam, ſi mentem intendes, maiores ſunt: quos ſumma ſemper condit hilaritas, mulcet feſtiuitas, explet alacritas. Quantã putas afferre delectationem communis, quæ cum uxoribus & filijs uita exigitur. Dum cubant tutè, ueſcuntur lætè, iocantur modeſtè. Quàm dulcem eſſe arbitraris amicorũ inter ſe & æqualium parem uitam, domeſticum uſum, frequentem conuentum? Quid eorum amore ſuauius, confabulatione gratius? curis melius atq; commodius? Quantũ credis lætitiæ & exultationis habeant eorum conuiuia, ludi, cantus, ſolationes: quantũ dilatent animos & permulceant, quantum emanet mellis, cuius nec ſtillam principum aliquis deguſtauit. PAL. Haud intelligo Charon, hanc quam refers, regũ triſticiam atq; anxietatem, qui inter riſus tantum, blanditias, iocoſq; uerſentur. quibus ſemper pſallatur, canatur, plaudatur: & quicquid ad tranſigendũ hilarem uitam excogitari poteſt, exhibeatur. CHA. Etiam ut uideo iudicas Palinure, quę oculis tantũ patent, quo errore decepti mortales, plurimũ ſeduci ſolent: ſed quod certũ afferre poſſunt iudicijũ, exteriora corporis, quę uelamenta quædã magis ſunt ueritatis. Aut quid certi pmittere & oſtẽtare poteſt frons hominũ, quæ plures cõq; Proteus ſpecies mentiri, atq; in plures mutare queat. Conſiderandæ ſunt ſecretæ animi fibræ: pſcrutandæ ſunt interiores mẽtis latebræ: quas ſi peruidere ita ut frontẽ, poſſes, proh dolor quantam ibi malorũ turbam: quantam formidinũ atq; ſtrepitationũ aciem introſpiceres, quot angores, ſollici-

ſollicitudines,ſuſpiciones,quot peſtilentes morbos & perturbationes, quanta aperirentur ulcera,quot plagæ & cædes,quot inſidiæ,quot enſes, & telorum infinita genera,quæ nec ſomnos eorum quietos,nec cibos placidos,nec opulentiam dulcem,nec imperium iucundum, nec delicias iocoſoſq; lætos eſſe permittant. PAL. Neſciebam adhuc hæc eorum qui dominantur mala,ſed cur illis contingant tanta,non capio. CHAR. Contingunt tanta propter graues inimicicias acerbaſq; odia,quas continuè cum finitimis ciuitatibus,cum ſubditis ſibi populis,cum ſibimet ipſis etiam gerunt: quo fit ut ingraueſcentibus odijs, ineſcentibusq; iniurijs,quibus quotidie afficiunt quemq;,neceſſe ſit illos torqueri & affligi grauiter,confidere nemini,ſuſpicari omnia poſſunt,extimere muſcas etiã (ut aiunt)uolantes,gaudere & lætari nunquam, triſticia & mœrore detineri ſemper. PAL. Adducis me facilè,ut credam, ſuſpectas eos habere finitimas ciuitates, cum quibus & infenſa odia confiteor,propter continua, quæ exercentur bella,& dominandi libidinem,qua plurimum incenduntur. Cum ſuis uero quibus imperant populis,nihil accipere poſſum,niſi amatorem,& dulciſſimam pacem? Porro ſi cum finitimis ſint inimicitiæ:ſi oriantur bella,ac demum etiam augentur imperia,ſubducuntur oppida,profligantur acies,ſpoliantur & capti uantur hoſtes,populationes magnæ fiunt,trophæis decoratur patria, victorijs celebratur,triumphis extollitur. Ob quæ & principum gloria, & urbium ornatus,& inimicorum timor,& populorum inter ſe lætitia,atque erga principes fides & amor creſcit. CHAR. At tantum narras quæ proſpera ſunt & læta,ac quæ frequentibus accidunt aduerſa & triſtia prætermittis,quaſi ſemper eos putes debellare hoſtes,potiri victoria,triumphis exultare, nunquam uero uinci, proſterni,agros ſuos populari,bona ſua diripi,& è ſuis ſe oppidis deijci,ſed maiora hæc præteramus,de minoribus tantum dicatur. Quippe ſi conferas quas ſtrages ſuorum & cædes ſuſtinent,comperies longè maiore damno quàm lucro partas eorum victorias cõſtare, diſcuſſaq; ratione deceſſiſſe plus illis quàm acceſſiſſe. His adijcias ut populorum etiam ſuorum odia,nedum finitimorum intelligas,quod ad inferenda bella, & perſequendos hoſtes opus illis eſt ingenti & munito exercitu,multo nauigio, longa armorum & machinarum præparatione,quæ quum magno & inæſtimabili conſtent ſumptu,nec proprij ſuppeditent redditus, neceſſe eſt nouis uectigalibus uexare populos, nouas inducere præſtationes, nouas angarias,augere tributa,multiplicare onera,exhaurire æs omnium,eradi marſupia,imo uiſcera pauperum, paruos atque magnos diripere, ſpoliare, conculcare. Inde fit,ut quum inuiſos manifeſtè ſe cunctis intelligant,ſuſpectum tum ſibi incipiant habere quemq;:nullius fidei,nullius amiciciæ credere,coniectari omnia in malam partem. Habet enim hoc in ſe peſſimum malefactorum conſcientia,ut quos iniuria affecit, nunquam reuocari in amiciciam, nunquam mitigari & ad ueniam moueri poſſe putet: proinde magis inſurgitur,grauiores initur iniurias, hunc proſcribunt, illum carcere includunt, quorundam patrimonia publicant,alios iugulari aut ſtrangulari iubent,uoluntate pro ratione utuntur: eorum quoq; quos tantis læſerunt malis cognatos,affines,amicos, ſocios, ſeruos, quaſi fidei ſuæ diffidentes perſequuntur. Tum cæteri qui chariores etiam uidebantur, exempla aliorum præponunt ſibi,acuuntq; ipſi non minus odia. Nam non minus rebus ſuis ac ſaluti ſuæ timent. Ita pedetentim ciuitas omnis indignatur,obmurmurat,rapitur ira,odijs incenditur,coquit nouas cogitationes,noua concilia molitur. Mox eò deueniunt,ut hæc intelligentes uideant,quantæ ruinæ quantoq; præcipitio ſubiaceant,quàm tenuiſſimo quaſi quodam filo pendeant imperia ſua. Tunc cernas eos pallere, triſtari,conſumi,expauere omnia,torqueri ſcelerum ſuorum conſcientia, quæ prima eſt pœnarum omnium,timere hoſtium inſidias, ciuium conſpirationes, domeſticorum proditiones,oppreſſorum uindictas. Tunc ſecurum nihil exiſti-

mare

mare, niſi quòd ui ac ferro teneantur. Propterea non credunt ſe tutò cuiquam, non miniſtris, non neceſſarijs, non germanis, quorum maiorum etiam quàm aliorum autoritatem magis formidant, arcent ſe ab aſpectu & præſentia omnium, cingunt ſe foſſis & aggeribus, claudunt ſe arcibus, quaſi ad perpetuas damnati carceres, cuſtodibus etiam tanquam ad expeditionem belli paratis ut ob ſidere eos putes, circumuallantur. Nihil illis dulce, nihil apertum, nihil iucundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum, angit ſolitudo, timent colloquia, timent ſalutationes, timent dona, ſuſpecti illis aditus, ſuſpectæ ſellæ, ſuſpecti cibus & potus: qui nec etiam niſi præguſtati ſumuntur, ſuſpecti pellicum & item uxorum thori. Quibus mirum eſt, cur ſine cuiuſquam præguſtatione congrediantur: ipſos uero, quorum ſe cuſtodiæ commiſerunt, non minus extimeſcunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam ſuam, eo magis augetur eorum timor & miſeria, quo armatos pro firmiore illos præſidio eſſe neceſſe ſit. Quare alienigenas & barbaros homines, atque obiectiſſimos quoſque ſibi deligunt, eoſq; frequentius comitantur, Deñciunt ſæpius ac exterminant, quo ſaluti ſuæ (& ſi nõ alia, at ſaltem hac uia) conſulere poſſint. Quid fœdius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitioſis ſe committere: ſuos uero, prudentes, ſobrios, iuſtos ſpernere atque deuitare. Quanta iſta tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens ſemper angore afficit metus, quo non modo animi grauiter excruciantur, ſed cuncta inſuper dulcia mundi dona fugantur & diſſipantur. Quantæ iſtæ eorum deliciæ, quanta gaudia: qui tranquillitatem nunquam & pacem ſibi, ne dicam populis ſuis, aut hoſtibus conceſſerunt, expertes omni no tam ſanctiſſimi atque omnium dulciſſimi boni. Quænam ubertas iſta bonorum, qui diſtracti aliunde, neque ſciant, neque uiſant, neque pertractent, neque guſtent unquam. Quanta iſta imperij bona: quæ quum ipſi uidere & attrectare non poſſunt, committant neceſſe eſt aliorum curæ & gubernationi, ignari rerum ſuarum, neſcij omnium fermè, quæ ſub ſe geruntur, fraudati quotidie & decepti, ab his præſertim, quos præ cæteris hauſerunt: quibus tamen quum ſe credant, quot innocentium criminationes, quot facinoroſorum falſas commendationes audiunt, quoties eorum fidem ſequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt, atque hos beneficijs, illos pœnis afficiunt. Quodq; grauius eſt, quoties ipſis etiam uidentibus, hi quos tantum extulerunt, pro ſententia ſua in foro quoſque lędunt, concutiunt, opprimunt, atque dilaniant. Quid mirum, ſi exardeſcunt poſtea populorum odia, ſi labefactatur poſtea eorum ſtatus atque deſolatur: quanta iſta, quamq; optanda imperia, cum quibus & ſeruitutem peſſimam degant, ſubiecti tantis perturbationibus, tantis inſidijs, ſubiecti ipſis etiam, quos ſibi ſubiecerunt: conſtricti quaſi quibuſdam regni compedibus: clauſi intra arces, quaſi magni alicuius criminis rei: coartati inſtar ferarum, excluſi ab omni, quæ foris capitur, recreatione, priuati libertate, quod eſt tam dulce & omnibus optabile bonum, non hominibus modo, ſed cæteris inſuper quibuſcunque animantibus: cuius priuatione, quid eſt quod triſtius aut infelicius contingere poſſit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos mitisq; & moderatæ naturæ Tyrannos eſſe? CHAR. Imò multos credo. ſed tanta eſt dominandi libido, tantus ardor, tanta neſcio quæ peſtis ingenita, ut quos ſemel inuaſerit, ſint ſumma quamuis bonitate præſtantes, adeo illiciat eos, illiciensq; deprauet, ut uita potius quam imperio, quod iam occupauerunt, carere poſſint, uel ad conſeruandum, uel ad amplificandũ contendunt unguibus dentibusq; ac propterea nemo eſt tam bonus tyrannus, cui conſeruationis, amplificationisq; ſuæ gratia multis non magnas inferre iniurias, atque ob eas illatas non plurimum timere, plurimas ut pati anxietates contingat. PALIN. Miror

cur tantis in malis, quæ planè ita, ut narrasti, uera esse puto, appetant tantopere mortales imperium, nisi id fortasse faciunt cupidine honoris & gloriæ. Quid nimirum tam præstans atq; excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas modo exposuisti miserias. Dulce quippe est mandare alijs, præferri omnibus, eminere, præcellere, uenerari, timeri, suppliciter exorari, assurgi sibi, uia decedi, inclinari ceruicem, flecti genua, audire laudes suas, & rerum benè gestarum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè intelligi potest, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON. Quæ tantum capere potest Tyrannos ullius honoris aut gloriæ exhibitio, qui se certò inuisos omnibus esse sciunt. A quibus si laudentur, si audiatur, si assurgatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel assentationis, uel timoris caussa id fieri. Quare non est ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ extersio magis quàm exhibitio. At uero dulcior is est, qui in priuatos homines ab amicis & beneuolis honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium facinus, aut excellentem uirtutem. Vera ista gloria, uerus iste honor, ac dignus quidem, quo & diuina nomina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo caussam, cur tantopere imperia desiderentur, desideratáq; conseruentur: nisi quòd habendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maximè expletur. Quò enim quisque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere possit, nullo parcit labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus tam amarus labor, quin propter quæstum & maiorem rerum cumulationem dulcescat. Ita quum tyranni super omnes plus possideant, super omnes & beatiores uidentur, licet cætera eis tristia sint atque peracerba. CHA. Neque istud quidem affert ullam beatitudinem, nam in primis non efficit diuitem maior abundantia, sed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus est, id tantum cupit, quod necessitati uitæ sufficiat: Is abunde est locuplex, propter honestum, quod facilius implere potest desiderium, quod quum & impleuerit, liberatus est ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet, diues plura concupiscit, pluribus indiget, quia perseuerante acquirendi insatietate efficitur minus uoti compos. Quo enim magis crescit multarum rerum possessio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet uorago illa cupiditatis. Deinde non est iudicandus quisque, uel locuplex multitudine, uel pauper paucitate diuitiarum: sed uel rerum magis implemento uel necessitate. Nã si multitudinem excedunt sumptus, quomodo potest is credi diues, qui minus habet, quàm necesse esset: quare quum necessitatem sæpius magnam patiantur, qui tantam imperij molem administrant, indigentiores etiam putandi sunt priuatis hominibus: quibus licet tenues sint opes, at necessitatibus saltem suis uel pares, uel superiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel rapinas perferunt à quæstoribus suis, & ab his maximè, quorum fidei magis credunt: qui, quo maiora etiam nacti sunt imperia, eo maiora utique furta, maioremq; proinde rerum suarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos saltem homines liberos esse constat. Qui & diligentius patrimonia sua ipsi per se curare, & attentius omnia intueri possunt. Dicamus uero curas & labores, quos in administrandis tantis opibus, gubernandoq; tanto potentatu tolerare eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros necesse est ad sustentandam tantam molem: plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uarietatem peruidendam atque distribuendam, plura quoque quàm Iani aut Vertumni capita, ad intelligenda examinandaq; tot ac tanta, quum hostium tum populorum suorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ non debilitetur? quæ tanta soliditas, quæ non concutiatur? quæ tanta promptitudo, quæ non remittatur? Cuius est tanta ualetudo, tantum robur, qui se

tam

tam uasto curarum ponderi parum audeat polliceri? Cuius est adeo æquabilis & moderatus animus, adeo perseuerans? quin tam multis tanque continuis laboribus non defatigari, non quassari, nunquam quoq; confringi possit? Omittamus mortales: de nobis tantum, qui hæc ultima loca colimus, loquamur. Verum putas, Palinure, beatiorem esse uel me, qui pauperrimus sum omnium, qui nihil præter hanc, quam cernis, pusillam lintrem possideo: uel Plutonem tam lati, tamq; immensi regni tyrannum: intelligo, etsi taceas, quale de hoc sit iudicium prolaturus, crede mihi, minimè meum cum suo statu commutarem. PALIN. Quare. CHAR. Quia lætus ago, & summa cum quiete. Non ullius rei ullam gero, nisi transuehendi hasce huc descendentes animas, & conseruandi incolumem hunc fasellum meum, solicitudinem. In qua dicam tibi quicquid est, quod me grauet. Quum enim propter uetustatem fatiscat aliquando rimis, curare me oportet, ut restituatur integritati suæ. Quare eum consuo sæpius, & obstruo, si quid rimarum est: hæc omnis mea cura est, hic omnis labor. At Pluto, cum tantis diuitijs suis, ac regno tanto nunquam lætatur, nunquam quiescit, tot curis carpitur, quot repletur hic umbris locus, implicatum semper habet ubique animum: hinc fertur, illinc rapitur, omnibus intentus locis, omnibus occupatis ministris, huic mandat, illum terret, alios acciri iubet, metum illi omnia incutiunt: nunc terræ hiatus, nunc motus formidat. Sæpe illum trepidare cogit lampas Phœbi, ne ulla ex parte irradiet regno suo. Sæpe & fulmen magni fratris, ne penetret auerna atque labefactet: quoties uidi ego illum, dum rebus suis timet, iniectum summo curru peragere omnem hanc regionem, lustrare fines, scrutari omnia diligenter, ascendere etiam in superum orbem, circuire terras, peruestigare quodcunque periculum perferre posset, nihil omnino incauti & inexplorati relinquere: quæ quum multis in locis, at maximè ea solet efficere in terris Siciliæ, quæ magis etiam eum terrent, propter magnas reluctationes Tiphœi gigantis, quibus totam conquassat illam patriam. Nam postquã ipse ausus fuit bella inferre cœlo, iniecere superi eius corpori Trinacriam, sub qua ab omnibus undique montibus pressus & grauatus, conatur sæpe se attollere, impositaq; sibi reijcere. Proindeq; magnos concitat motus, ac tantos quidem, ut hæc loca nostra concutiat grauiter, & tremefaciat. Cogita nunc quàm læta & optanda sit sors huius inferni tyranni, cuius tot diuiditur animus curis, tot propellitur tumultuationibus, quem tot oporteat præcauere pericula, tot dispensare ministeria, omnia percensere, omnia corrigere, omnia uel ipse gubernare, uel alijs gubernanda committere. Attende rogo, & uel ex hoc uno colligе eius felicitatem. Nam si me deficere contingeret, huic nauiculario ministerio, quod ita necessarium est, ut uides, necesse esset eum uices meas subire: ne alioquin deficiente portitore, regno suo malè succederet. PALIN. Hoc profectò non modo uerum esse uideo, sed manibus etiam ipsis (ut aiunt) tango. Nam ea nocte, quà aliàs somno grauatus è puppi in mare excussus fui, id continuò sensit Aeneas meus, qui errantem sine magistro nauem intelligẽs, gubernauit eam tota ipsa nocte, non indignatus, quòd quæ sceptrum gestare solebant, remum etiam manus attrectarent. CHAR. De magno eius germano nihil loquor: non me latet, quantos & ille labores ac curas sustinet: sed id præcipuè scio, quum temeritate Phaëtontis totus penè orbis conflagrasset: quantum tunc regno suo timuit, quantum tota cœli mœnia circuit, & ne quid labefactatum uiribus ignis corrueret, explorauit. Prætereo tertium fratrem, moderatorem undarum, cuius plurimæ etiam ac maximæ curæ non facilè explicari possent, sed præsertim quæ subilla quoque Phaëtontea conflagratione ad summum penè usque exitium cum toto regno suo eum affecerunt. PALIN. De hoc possum, quod oculis meis uidi, afferre testimonium: uidi equidem tempore illius, quem suprà retuli,

horrendæ apud Siciliam tempestatis commotum grauiter Neptunum, & exalto prospicientem uocasse ad se Eurum & Zephirum, increpatis acriter eis pro tanta suscitata tempestate, placasse ocius omnia atq; trãquilla reddidisse. Quod argumentum præstat mihi euidens, plurimarum, ut inquis, ac maximarum, quòd omnia in latissimo imperio suo paria sint, curarum suarum. CHAR. Dic, oro Palinure, putas ne iam beatam esse tyrannorum uitam? PALIN. Minimè. CHAR. Optaresne uiuens eorum sortem? PALIN. Vt quid optarem, in quo nihil omnino optandum esse manifestè intelligo. CHAR. Ergo certò eos arbitraris miseros? PALI. Non miseros modo, sed omnium etiam miserrimos. CHA. Mirum quòd modo eos tanta frui beatitudine prædicabas. PALIN. Quid mirum, si cæcus laudet tenebras, quas postea luci restitutus damnet. CHAR. Vis ut & alia eorum mala tibi referam? PALIN. Restant item alia? CHAR. Et alia & grauiora. PALIN. Quid audio grauiora: haud unquam istud credam, posse his, quæ modo dixisti, grauius aliquid addi. CHAR. Credes, quum audieris. PALIN. Dic ergo. CHA. Vides ut appropinquamus iam ripæ, non possum longiora tecum iam facere uerba. PALIN. Rogo te mi Charon, ne fallas auidissimam expectationem meam. CHAR. An cæterarum umbrarum quas in littore reliqui auidissimam etiam expectationem uis ut fallam? PALIN. Non diu moraberis. perge ô mi Charon. CHAR. Imò diutius, quàm soleo, demoratus sum: sed lentus etiam nauigaui propter te, cuius fabulatione delectabar. PAL. Age ergo, ut facis, lentiorem protrahe nauigationem, ut quæ reliqua sunt dicenda, prosequi possis. CHA. Ea tandem tanta est tibi audiendi cupiditas? PAL. Tanta. CHA. Morem tibi geram: qua in re illud te scire uelim, quòd plurimum miseram reddit mortalium uitam, instabilitas scilicet, & ruina rerum. Nam certum nihil & permanens in uita quisque sibi polliceri queat. Quomodo is beatus censebitur, cuius summam quantumuis & plenam beatitudinem minima omnis disturbatio uiolare & auferre potest? Sanè quum omnia apud mortales infirmia atque mutabilia sint. Nulla tamen infirmior sors est, atq; mutabilior quàm tyrannorum, quorum etiam quum maior sit exaltatio, & sublimata magis status altitudo, magis est proinde (quum mutari eos contingat) casus & ruina. Inde tantæ tyrannorum proditiones, euersiones, trucidationes, ut nemo eorum fere unquam euaserit, qui non uel regno depulsus, uel ueneno necatus, uel cruenta aliqua & pessima morte cæsus uel peremptus sit. Qui talem eorum uitam optabit qui pro modici temporis felicitate (si tamen illa felicitas appellanda sit) tam tristi postea, tamq; amaro fine consumatur. Horret animus dicere, nam ne credas ijs tantum mortales subiectos malis esse, sensimus & horum magnam partem aliquando nos inferi, licet tam ualida nobis & munita sit ciuitas tam firma & præpotens, atque omnibus undique præsidijs circumsepta. Non possum sine dolore meminisse illius diei, qua Hercules heros ille fortissimus hæc regna penetrauit, perfregit fores, inuasit regem, exterruit reginam, quam & antè socij eius rapere adorti erant, abstraxit cerberum, uinctumq; eum catena, tum magna ui in orbem duxit, concessit loca omnia, trepidare omnes umbras atq; ipsos iudices fecit: me quoque non modicum læsit, quem erepta cimba conto hoc meo percussit, impulsumq; grauiter in mediam paludem exturbauit: timui equidem tunc desolatum iri baratrum totum. Credidi tunc supremum Plutoni finem adueniisse regni sui: neque minus illum cum coniuge in prædam duci ad superos, quàm tartareum canem: sed paulo humanius cum eo actum est, quàm opinabar. Nam tandem sibi ac regno suo bene consultum est, neque tamen ita consultum est, quin tricipiti custode suo, qui tam perneceſſarius erat, spoliaretur: Quòd si opinionem meam, quæ communis erat, fata coæquassent: tunc cernere fuisset uerum, beatior uel meus uel Plutonis, tãti regis status esset. Ego quidem

dem nihil ambigo, priuatus fuissem hac nauicula: hoc enim habeo tãtum, quòd adimi mihi possit, priuatus etiam fuissem rege meo: sed quotquot alios uoluissem reges, procul dubio inuenissem, qui ministerio meo indigentes seruitium meum perlibenter sibi delegissent: & fortasse hoc lucri fecissem, quòd pro uetusta & attrita, qualem hanc intueris, nouam mihi & magis solidam lembum acquisissem. At Pluto quantas opes, quantos honores, quantum regnum amississet, quantam in egestatem, quantam in calamitatem decidisset? Qui neque par aliud regnum, uti parem ego, uel meliorem nauim: neque parem alium famulum, uti parem ego, uel meliorem dominum inuenisset. Excedo iam modum dicendi: sed si tempus sineret, narrarem & quibus olim curis uexatus, quantóque timore percussus propter bella Gignatum fuit summus Olympi rector. Cuius narratio maiorem etiam augeret eorum, quæ suprà dixi, malorum confirmationem. PALIN. Haud opus est exemplis mihi. Nam nemo mortalium fuit, qui maiora quàm ego unquam uiderit eorum malorum exempla. Quid enim extitit his tẽporibus Troiano rege magus, quid opibus suis cumulatius? Quid operibus munitius & pulchrius, & quid demum exitu tantorum bonorum tristius, quid crudelius, quid flebilius? Vidit infelix pater tam arduum & longum bellum, tot eruentas mortes natorum suorum. Vidit euersam funditus & incensam urbem, Vidit latrantem coniugem, captiuatas nurus & filias, populationem tantarum diuitiarum: ipse quoque, quod ultimum restabat illi senectutis suæ solatium, Pyrrhi ense confossus, & crudelissima morte cõsumptus est. CHA. Quis melius me hæc nouit, qui cunctos hac scapha transuexi. A quibus & omnem calamitatem suam seriatim perdidici. Notus est abundè mihi Priamus, cuius cognito acerbo casu, non potui non dolere: Notus est Troilus, noti Hector & Deiphebus, nota est cætera tot filiorum ac nepotum turba: noti innumerabiles, qui illo bello perierunt, Troiani pariter & Graij duces. Nota est infinita, quæ tunc occidit, populorum manus. Nullo memini tempore longiorem interfectorum multitudinem huc descendisse, quàm illo, quo ita lassatus fui, ut præ multitudine omnibus transuehendi minimè hæc cymba sufficeret planè. Quid opus est tibi monitore, ad aperiendas eorum miserias, quas tu subiectas oculis tuis habuisti. Quòd si pro angustia temporis liceret (iam enim uideo propius nos applicare ripæ) narrarẽ & millia aliorum tyrannorum, ex quibus crescerent etiam magis tibi opinio eorum calamitatis. Nam illud possum, quod certò scio, tibi uerum confirmare, nullum ferè me uidisse unquam tyrannorum huc descendentium (descendunt porrò omnes) qui non uel alicuius ueneni infectionem, uel magnas ulcerum cicatrices, & sanguinolentæ alicuius mortis horrida signa præ se ferret. Ita mirum est uidere tot ac tantos necatos, confossos, cruentatos, trucidatos. PALIN. Quis nunc se tantis in malis tyrannum unquam esse optabit? quis imperia assequi quæret, quæ iam certius certo cognosco, magis fugienda etiam, quàm Meduseum caput. CHA. Audisti quibus apud superos tyranni malis torquentur: sed si intelligeres quæ hic apud inferos grauiora etiam illis parantur, perhorresceres & longè magis eorum sortem. PALIN. Ergo & alia hic tyrannis parantur. CHAR. Credis Palinure, scelera quæ patrant mortales hic aliquando impunita esse? PALIN. Hoc modo animaduertebam. CHAR. Animaduertendum est igitur tibi quodcunq; in uita peccatur, pari demum post mortẽ & respondente peccatis pœna puniri. Nam ut capias quod dico: si tu Palinure, artem tuam nauicularíam uiuens malè exercueris: si in dominum tuum mali quicquam uel cogitaueris uel commiseris: si inaudiens dicto suo extiteris, inuenies hic tibi præparatas his quæ deliqueris, similes pœnas. PAL. Nihil profectò Charon, scio, quod malè egerim uel in dominum meum peccauerim, nisi somnolentam illam dormitationem

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior meliùs sibi consuluisset: sed pœnarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. CHA. Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è naui te dimisero, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Videor uero uidere, quali te iudicabunt pœnæ subijciendum. PALIN. Quali? CHA. Parem peccato tuo tibi pœnam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. PALIN. Dormiam ergo in æternum? CHAR. Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. PALIN. Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. CHA. Nullam ergo nisi somni pœnam patieris. PAL. Non hæc grauis pœna mihi uidetur. CHAR. Neque asinis etiam & bobus, at magnis & excellentialiqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. PAL. Quas uero, dic, pœnas perferent tyranni? CHA. Audis tot clamantes & lamentantes uoces: tot horrificos planctus, tantum stridorem ferri, tot tractus catenarum. PALIN. Delectabat me adeo sermocinatio tua, ut his minimè animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quòd præhorrore pœnæ aures meæ sustinere non possunt? CHA. Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiã ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares pœnas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrociſſimis mortibus cruentati, tantos ædunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. PAL. Dic etiam mihi Charon, an his pœnis plectuntur, qui magni atque primarij tyrannis assistunt? CHA. Prorsus ijsdem. Nam suasu & consilio eorum maximè committunt tyranni scelera sua. PALIN. An & in uita illi beati? CHA. Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam ijsdem quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eædem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, deijciuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur.
PAL. Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? CHAR. Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. PALIN. Quos perratos? CHAR. Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi sordida & abiecta relinquentes. Nã uirtus per se tam dulcis, tamq; iucunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum prę dulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta prę eligit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibiliora fuco, mendaciora hilo, inaniora hilla, ieiuniora papis uolantibus, fugit, contemnit, abijcit, conculcat. Contentusq; seipso, ac honestissimis suauissimisq; studijs suis totum nihili mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iucundam agit uitam, ridet tantas hominũ, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitas anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia, complectuntur, fauore prosequuntur: quàm uerè hic beatus est, qui conscientiæ suæ innocentia

centia & integritate fruitur. Quod primum est & dulcius omnibus, bonus se curusq; sui, nullo timore angitur, nulla angustia torquet, nō timet largas (quibus caret, quasq; nihili facit) diuitias sibi à potētioribus eripi. Non timet à quocunque se lædi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uere hic felix est, qui tot tantisq; semotus curis & periculis, tantarum uacuus perturbationum, sibi semper alnsq; iucundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibum communes sunt, perfruatur uoluptatibus: qui humanioribus sanctioribusq; deditus studnis, contemnat omnia, contemnensq; omnia possideat. Nā is possidere omnia uidetur, non qui omnibus abundet, sed cui nihil deficiat. Porrò illi nihil deficit, qui nihil concupiscit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensq; ita id assequitur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, beatorumq; omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, pœnarum & nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorius, imò propter transactam benè uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli sunt incolæ, communicantq; æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descendunt, mittuntur in Elisium: qui locus est quietis ac delitiarum, ubi sedes fortunatæ, campi aperti, læti, omnium omnino pœnarum expertes. PALIN. O si mihi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam laborem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones peruersaq; iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam magno, uel imperio cæteros antecedunt, ostenderem tanta, quæ antea ignorabam: sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia: reuocarem omnes à uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, à superflua agendarum rerum cura: intenderem desiderio uirtutis, laudarem innocentiam, prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad benè, grauiter, castigateq; uiuendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somni cuiusdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad honestas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Et rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere iam. PALIN. Et iam egressus sum. Ad iudices eo, placidam opto tibi semper nauigationem: salue ô Charon, & uale.

CHA. Et ego ad reliquas umbras redeo. Placidos opto tibi semper iudices: salue ô Palinure, & uale.

VIRTVS DEA.

Interlocutores, VIRTVS. MERCVRIVS. MER.

IRTVS Dea per epiſtolas orauit modo, ut ad ſe irem. Eo perconter quidnã me uelit, ilico ad Iouem rediho. VIR. Salue Mercuri: ago tibi gratias, quãdoquidẽ tua in me pietas atq; benignitas efficit, ut nõ penitus deſpecta ab omni cœtu deorũ ſim. MER. Expecto quid narres tu modo pbreues narrationes facito: nam edixit ut confeſtim ad ſe redirem Iupiter. VIR. Etiam ne tecum nobis non libebit noſtras ærũnas exponere. Quos igitur habebo ultores iniuriarum, ſi non modo apud ipſum maximum Iouem, uerum & apud te quem ſemper in fratris locum habui, colui, obſeruaui, condolendi facultas negatur. O me miſeram, ad quos confugiam. Vnde auxilium petam. Me quidem cum ita deſpiciar, malo eſſe truncum aliquem, quàm deam. MER. Tandem effare, dum præbeo operam. VIR. Viden' quàm ſim nuda & fœda? Hoc ita ut ſim, efficit fortunæ deæ impietas atq; iniuria. Aderam ſanè ornata apud Eliſios campos inter ueteres illos amicos: Platonem ſcilicet, Socratem, Demoſthenem, Ciceronem, Archimenidam, Policratem, Praxitelem, & eiuſmodi uiros doctos, qui me, dum uitam agebant, piiſſimè atque religioſiſſimè coluere. Interea loci cum iam non pauci ſalutatum ad nos aduolaſſent, è ueſtigio fortuna dea inſolens, audax, temulenta, procax, maxima armatorum turba conſepta atque ſtipata properans, ad nos iactabunda, En, inquit, plebeia tu, ne maioribus diis aduentantibus non ultrò cedis? dolui iniuriam nobis immeritis eo pacto fieri. Ac nonnihil ira concitata, inquam, neque tu maxima Dea his uerbis me plebeiam efficies, neque ſi maioribus cedendum eſt, tibi turpiter cedendum cenſeo. Illa uero ilico in conuitium ſeſe effert aduerſum me. Prætereo hic quas contumelias in me primum dum hæc inter nos geruntur, effuderit: idcireo Plato philoſophus cœpit contra nõnulla de deorum officijs diſputare: Illa excandeſcens, apagite hinc uerboſe, inquit, Non enim decet ſeruos deorum cauſſam ſuſcipere: cœperat & Cicero orator plurauelle ſuadere, at ex turba armatorum erupit, Mercuri, Antonius præpotẽs latera illa ſua digladiatoria oſtendẽs, grauiſſimumq; pugnum in os Ciceronis iniecit: hinc cæteri mei amici perculſi metu, fuga ſibi propere conſuluere, neque enim Policletes poplites periculo, aut Phidias ſcalpro, aut Archimenides horoſcopo, aut cæteri inermes aduerſus audaciſſimos armatos eosq; prædis atque homicidijs ſuetos bello ad ſeſe tuendos ualebant, ergo me infeliciſſimam ab ipſis dijs omnibus qui tum aderant atque hominibus deſertam, pugnis ac calcibus totam confregere, ueſtes meas diripuere, in lutum proſtratam reliquere, demum abire ouantes. Ego uero ita confecta, cum primum licuit conſcendi huc, ut I.O.M. his de rebus facerem certiorem, iam quidem mihi ut intromittat expectanti mẽſis elapſus eſt, dumq; id ut impetrem, omnes deos exeuntes atque redeuntes precor, nouas ſemper aliquas excuſatiões audio. Aut enim deos aiunt uacare, eut in tempore cucurbitæ floreſcant. Aut curare ut papilionibus alæ perpulchræ pictæ adſint. Quid igitur? ne uero aliquid ſemper habebunt negocij, quo nos excluſas teneãt ac floccipendant. Tum etiam & uillicus ſuſcepit curam dudum, ne cucurbitæ ſiti pereant. Nos tamen neque dijs neque hominibus cordi ſumus. Has ob res te iterum atque iterum precor, obteſtorq; Mercuri, qui ſemper apud deos ipſos interpres extitiſti, & ut cauſſam hanc meam iuſtiſſimam atque piiſſimam ſuſcipias. Ad te confugio, te ſupplex oro, in te omnis mea ſita eſt ſpes atq; expectatio.

Da

Da quæſo, operam, ne dum à uobis excludor, ipſis quoque mortalibus ſim ſu-
dibrio. Nam erit quidem dedecus deorum ordini, ubi homunculi me tametſi
infirmam deam floccipendant. MER. Audiui: doleo: uerum pro uetere noſtra
amicicia unum admoneo, duram nimis atque difficilem cauſſam te aduerſus for-
tunam ſuſcepiſſe. Nam & Iupiter ipſe, ut cæteros omittam Deos, cum &
ob accepta beneficia nimium fortunæ debere ſentiat, illius uires at-
que potentiam ueretur. Ea enim ad cœlum diis aſcenſum præ-
ſtitit: atque ubi uelit, ualens ſua armatorum manu eiiciet.
Qua de re, ſi ſapis, inter plebeios deos ignota, quo-
ad fortunæ odium extinctum ſit, latebis. VIR.
Aeternum latitandum eſt, ego & nu-
da & deſpecta abeo.

FRANCOFORTI, CHRISTIANVS AEGENOL-
PHVS excudebat, Menſe Martio,
Anno M. D. XLIII.

PIETAS AD OMNIA
VTILIS EST. 1. Timoth. 4.
SACRIFICIVM DEO
COR HVMILIATVM. Psal. 50.